KAYFOR15 ÖZETLER KİTABI

KAYFOR15 BOOK OF ABSTRACTS

Dijital Çağda Kamu Yönetimi ve Politikaları
Public Administration and Policy in the Digital Age

EDİTÖRLER (EDITORS)

Prof. Dr. Murat OKCU

Prof. Dr. Hüseyin GÜL

Süleyman Demirel Üniversitesi (Süleyman Demirel University)
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
(Faculty of Economics and Administrative Sciences)
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
(Department of Political Science and Public Administration)

Isparta, 1-4 Kasım (November), 2017

ISBN: 978-605-9454-12-4

© 2017 No Name. Tüm hakları saklıdır.
Bu ekitap, No Name (yazar) tarafından publitory.com'da yaratılmış ve yazarın kendisi tarafından Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs CC BY-NC-ND lisansıyla (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode) yayınlanmıştır. Bu ekitap dosyası, yazara atıfta bulunmak, içeriği herhangi bir değişikliğe uğratmamak ve ticari amaçla kullanmamak kaydıyla paylaşılabilir.
Bu kitabın UUIDsi 8dd55d02-cc91-11e7-9091-1a4ad7369f2d

KAYFOR15 ÖZETLER KİTABI

KAYFOR15 BOOK OF ABSTRACTS

DİJİTAL ÇAĞDA KAMU YÖNETİMİ VE POLİTİKALARI

PUBLIC ADMINISTRATION AND POLICY IN THE DIGITAL AGE

EDİTÖRLER (EDITORS)

Prof. Dr. Murat OKCU
Prof. Dr. Hüseyin GÜL

ISBN: 978-605-9454-12-4

Süleyman Demirel Üniversitesi
(Süleyman Demirel University)
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
(Faculty of Economics and Administrative Sciences)
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
(Department of Political Science and Public Administration)
Isparta, TÜRKİYE

Isparta, 1-4 Kasım (November), 2017

ONUR KURULU

Prof. Dr. İlker Hüseyin ÇARIKÇI, Süleyman Demirel Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Murat Ali DULUPÇU, Süleyman Demirel Üniversitesi Rektör Yardımcısı

Prof. Dr. Murat OKCU, Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dekanı

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Murat OKCU

Prof. Dr. Hüseyin GÜL

Doç. Dr. Nilüfer NEGİZ

Doç. Dr. Hakan M. KİRİŞ (Koordinatör)

Yrd. Doç. Dr. Elvettin AKMAN (Koordinatör)

Yrd. Doç. Dr. Çiğdem AKMAN

Yrd. Doç. Dr. Durmuş Gökhan TURHAN

Yrd. Doç. Dr. Nedret ÇAĞLAR

Yrd. Doç. Dr. Mehmet ALBAYRAK

SEKRETARYA

Araş. Gör. Seda EFE

Araş. Gör. Niran CANSEVER

Araş. Gör. Burak YERLİKAYA

Araş. Gör. Dr. Hülya AĞCASULU

Araş. Gör. Süleyman TÜLÜCEOĞLU

Uzman Alper TÜTÜNSATAR

Öğretim Görevlisi Harun ÇAKIR

Öğretim Görevlisi Tuna Emre KÖKLÜ

Öğretim Görevlisi Fıratcan ÇINAR

Doktorant Azize ÖZYİĞİT

Doktorant Abidin KEMEÇ

Doktorant Ayşen PEKER YILDIZAN

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Muhittin ACAR (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. A. Argun AKDOĞAN (TODAİE)
Prof. Dr. Hamza AL (Sakarya Üniversitesi)
Doç. Dr. Erbay ARIKBOĞA (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Burhan AYKAÇ (Gelişim Üniversitesi)
Prof. Dr. Türksel KAYA BENSGHİR (TODAİE)
Prof. Dr. Kamil Ufuk BİLGİN (TODAİE)
Doç. Dr. Can Umut ÇİNER (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Musa EKEN (Sakarya Üniversitesi)
Dr. Özcan ERDOĞAN (Mülkiye Başmüfettişi, İçişleri Bakanlığı)
Prof. Dr. Veysel EREN (Mustafa Kemal Üniversitesi)
Prof. Dr. Bilal ERYILMAZ (Medeniyet Üniversitesi)
Prof. Dr. Erol ESEN (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Kemal GÖRMEZ (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Korel GÖYMEN (Sabancı Üniversitesi)
Prof. Dr. Mahmut GÜLER (Trakya Üniversitesi)
Prof. Dr. Eyüp Günay İSBİR (Eski TODAİE Genel Müdürü)
Prof. Dr. Zerrin Toprak KARAMAN (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Doç. Dr. İhsan KAMALAK (Mersin Üniversitesi)
Prof. Dr. Selma KARATEPE (İnönü Üniversitesi)
Doç. Dr. Naci KARKIN (Pamukkale Üniversitesi)
Prof. Dr. Ruşen KELEŞ (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Doğan Nadi LEBLEBİCİ (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Kemal ÖKTEM (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Ayşe ÖZCAN (Giresun Üniversitesi)
Prof. Dr. Hüseyin ÖZGÜR (Pamukkale Üniversitesi)
Prof. Dr. Nail ÖZTAŞ (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Bekir PARLAK (Uludağ Üniversitesi)
Doç. Dr. Zahid SOBACI (Uludağ Üniversitesi)
Doç. Dr. Savaş Zafer ŞAHİN (Atılım Üniversitesi)
Prof. Dr. Yusuf ŞAHİN (Aksaray Üniversitesi)
Doç. Dr. Ferruh TUZCUOĞLU (Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi)
Doç. Dr. Yüksel YALOVA (Devlet Eski Bakanı)
Prof. Dr. Mete YILDIZ (Hacettepe Üniversitesi)
Gökhan YÜCEL (Yenilikçilik ve Bilişim Uzmanı)

BİLİM VE HAKEM KURULU

Prof. Dr. Jonuz ABDULLAI (Güney Doğu Avrupa Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Serkan AKILLI (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Doç. Dr. İlhan AKSOY (On Dokuz Mayıs Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet AKTEL (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Ceray ALDEMİR (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Prof. Dr. Nesrin ALGAN (Ankara Üniversitesi)
Doç. Dr. M. Fatih Bilal ALODALI (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Doç. Dr. Yakup ALTAN (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. İbrahim ARAP (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Ülkü ARIKBOĞA (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Sait AŞGIN (Karabük Üniversitesi)
Prof. Dr. Faruk ATAAY (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Hamza ATEŞ (Medeniyet Üniversitesi)
Doç. Dr. Aynur ATMACA CAN (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet Hamdi AYDIN (Sütçü İmam Üniversitesi)
Prof. Dr. Halil İbrahim AYDINLI (Sakarya Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Cenay BABAOĞLU (Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Ahmet BARBAK (Kâtip Çelebi Üniversitesi)
Prof. Dr. Edith BARRETT (Connecticut Üniversitesi, ABD)
Doç. Dr. Mustafa Kemal BAYIRBAĞ (ODTÜ)
Yrd. Doç. Dr. Erdal BAYRAKCI (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Doç. Dr. Sonay BAYRAMOĞLU (TODAİE)
Doç. Dr. Doğan BIÇKI (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Doç. Dr. Sevim BUDAK (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Yakup BULUT (Mustafa Kemal Üniversitesi)
Prof. Dr. Recep BOZLAĞAN (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Bayram COŞKUN (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Canan ÇAKIR (Gümüşhane Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Özge ÇAPUROĞLU (Yeditepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Adem ÇAYLAK (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Prof. Dr. Abdullah ÇELİK (Harran Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Emine ÇELİKSOY (Çankırı Karatekin Üniversitesi)
Prof. Dr. Tayfun ÇINAR (Ankara Üniversitesi)
Doç. Dr. Elif ÇOLAKOĞLU (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Berkan DEMİRAL (Trakya Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Bengi DEMİRCİ (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa DEMİRCİ (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Yüksel DEMİRKAYA (Marmara Üniversitesi)
Doç. Dr. Atila DOĞAN (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Serkan DORU (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Leta DROMANTIENE (Mykolas Romeris Üniversitesi, Litvanya)
Prof. Dr. Arif ERENÇİN (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Prof. Dr. Hüseyin ERKUL (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Prof. Dr. H. Tuğba EROĞLU (Selçuk Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Burak Hamza ERYİĞİT (Marmara Üniversitesi)
Doç. Dr. Bahadır ESER (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Prof. Dr. Fatma Neval GENÇ (Adnan Menderes Üniversitesi)
Prof. Dr. Ömer Faruk GENÇKAYA (Marmara Üniversitesi)
Doç. Dr. Ali Fuat GÖKÇE (Kilis 7 Aralık Üniversitesi)

Prof. Dr. Atilla GÖKTÜRK (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Doç. Dr. Mustafa GÖRÜN (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Tahsin GÜLER (Balıkesir Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. V. Alpay GÜNAL (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Muharrem GÜNEŞ (Mustafa Kemal Üniversitesi)
Doç. Dr. Mehmet GÜNEŞ (Ufuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Orhan GÖKÇE (Selçuk Üniversitesi)
Doç. Dr. Murteza HASANOĞLU (Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Başkanlığına Bağlı Devlet İdarecilik Akademisi)
Yrd. Doç. Dr. Cristina ILLIE (Craiova Üniversitesi, Romanya)
Doç. Dr. Deniz İŞÇİOĞLU (Doğu Akdeniz Üniversitesi, KKTC)
Doç. Dr. Araz KADIMALIYEV *(Azerbaycan Cumhuriyet Devlet Başkanlığı Devlet İdarecilik Akademisi)*
Doç. Dr. Leyla KAHRAMAN (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Buğra KALKAN (Kâtip Çelebi Üniversitesi)
Doç. Dr. Mithat Arman KARASU (Harran Üniversitesi)
Prof. Dr. Filiz KARTAL (TODAİE)
Prof. Dr. Ali KAYA (Nuh Naci Yazgan Üniversitesi)
Prof. Dr. Hikmet KAVRUK (Gazi Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Funda KEMAHLI (Erzincan Üniversitesi)
Doç. Dr. Fatih KIRIŞIK (Dumlupınar Üniversitesi)
Prof. Dr. Selim KILIÇ (Ömer Halis Demir Üniversitesi)
Prof. Dr. Robert C. KLOOSTERMAN (Amsterdam Üniversitesi, Hollanda)
Doç. Dr. Mustafa KOCAOĞLU (Ahi Evran Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Firdevs KOÇ (Fırat Üniversitesi)
Doç. Dr. Özer KÖSEOĞLU (Sakarya Üniversitesi)
Doç. Dr. Hacı KURT (Mersin Üniversitesi)
Prof. Dr. Önder KUTLU (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Prof. Dr. Robin J. LEWIS (President of the International Development and Public Policy Alliance (IDPPA); Professor and Director, the Russian Academy of National Economy and Public Administration (RANEPA)-Moscow & Emeritus Dean, Columbia University, the U.S.)
Prof. Dr. Memet MEMETI (Güney Doğu Avrupa Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Levent MEMİŞ (Giresun Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Dilek MEMİŞOĞLU (Kâtip Çelebi Üniversitesi)
Prof. Dr. Ayşegül MENGİ (Ankara Üniversitesi)
Doç. Dr. Neslihan DEMİRTAŞ MİLZ (Kâtip Çelebi Üniversitesi)
Prof. Dr. Ricardo J. MUSSORI (Centro Universitário Padre Anchieta, Brezilya)
Doç. Dr. Ahmet MUTLU (On Dokuz Mayıs Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet NOHUTÇU (Medeniyet Üniversitesi)
Prof. Dr. Gökhan ORHAN (Bandırma 17 Eylül Üniversitesi)
Prof. Dr. Ercan OKTAY (Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi)
Doç. Dr. Murat ÖNDER (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Doç. Dr. Barış ÖVGÜN (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet ÖZALP (Hitit Üniversitesi)
Prof. Dr. İnan ÖZER (Pamukkale Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet Akif ÖZER (Gazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Yunus Emre ÖZER (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Doç. Dr. Alper ÖZMEN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Namık Kemal ÖZTÜRK (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali PAJAZITI (Güney Doğu Avrupa Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Ferihan POLAT (Pamukkale Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Uğur SADİOĞLU (Hacettepe University)
Prof. Dr. Songül SALLAN GÜL (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Doç. Dr. İpek ÖZKAL SAYAN (Ankara Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Pınar SAVAŞ YAVUZÇEHRE (Pamukkale Üniversitesi)
Doç. Dr. İsmail SEVİNÇ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Prof. Dr. Seriye SEZEN (TODAİE)
Prof. Dr. Şaban SİTEMBÖLÜKBAŞI (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Prof. Dr. Eric STRAUSS (Michigan State Üniversitesi, ABD)
Prof. Dr. Ali ŞAHİN (Selçuk Üniversitesi)
Doç. Dr. Bilge Kağan ŞAKACI (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Hasan Engin ŞENER (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Prof. Dr. Mihriban ŞENGÜL (İnönü Üniversitesi)
Prof. Dr. Ramazan ŞENGÜL (Kocaeli Üniversitesi)
Doç. Dr. Ionut Virgil ŞERBAN (Craiova Üniversitesi, Romanya)
Prof. Dr. Akif TABAK (Kâtip Çelebi Üniversitesi)
Prof. Dr. Nafiz TOK (Aksaray Üniversitesi)
Prof. Dr. S. Evinç TORLAK (Pamukkale Üniversitesi)
Doç. Dr. Ferhunde TOPÇU (Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Azize Serap TUNÇER (Ahi Evran Üniversitesi)
Doç. Dr. Erol TURAN (Kastamonu Üniversitesi)
Doç. Dr. Menaf TURAN (Yüzüncü Yıl Üniversitesi)
Doç. Dr. Tuğba UÇMA UYSAL (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Sefa USTA (Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi)
Prof. Dr. Turgay UZUN (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Doç. Dr. Yılmaz ÜSTÜNER (ODTÜ)
Yrd. Doç. Dr. Lütfi YALÇIN (Balıkesir Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet YATKIN (Fırat Üniversitesi)
Doç. Dr. Nilay YAVUZ (ODTÜ)
Doç. Dr. Hasan YAYLI (Kırıkkale Üniversitesi)
Prof. Dr. Abdullah YILMAZ (Anadolu Üniversitesi)
Doç. Dr. Nihat YILMAZ (Gümüşhane Üniversitesi)
Prof. Dr. Nail YILMAZ (Marmara Üniversitesi)
Doç. Dr. İbrahim Güray YONTAR (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Dr. Irena ZEMAITAITYTE (Mykolas Romeris University, Litvanya)
Yrd. Doç. Dr. Ozan ZENGİN (Ankara Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. H. Emre ZEREN (Adnan Menderes Üniversitesi)

İÇİNDEKİLER
(CONTENTS)

Eric STRAUSS, Ayşe ÖZCAN 1
Digital Cities And Citizen's Digital Rights: The Usa Experıence And Turkey's Agenda

Edith BARRETT 2
Adolescents' Political Engagement In The Digital Era: Implications For Urban Governance

Robert C. KLOOSTERMAN 3
Beyond Market And State: Organising The Commons In Urban Contexts

Robin J. LEWIS 4
Public Policy Pedagogy In Global Perspective: Three Pillars And Seven Keys

Ecem Buse Sevinç ÇUBUK, Naci KARKIN 5
Public Value Creation Through Opening Government: A Systematic Literature Review For Future Promises

Hüseyin GÜL 6
Characteristics Of Digitization And Its Consequences For Public Administration And Policy

Jonuz ABDULLAI, Agron RUSTEMI 7
Using It Tools In Creating Effective Public Administration

Memet MEMETI, Ali PAJAZITI 8
Policy Making And Coordination In Public Administration Reform (PAR): Kosovo And Macedonia Comparative Perspective

Pınar KOÇ, Mehmet ALBAYRAK 9
Farklı Gelişim Düzeylerindeki Bireyler Üzerinde Internet Bağımlılığının Etkileri
On Individuals In Different Development Levels Effects Of Internet Addiction

Selma KARATEPE, Eray KARAMAN 10
Türkiye'de Kamu Çalışanlarının Dijital Ortamda Değerlendirilmesi: E-Sicil Modeli
Evaluation Of Public Employees In Digital Environment In Turkey: E-Performance Evaluation Model

Mehmet YAVUZ 14
Yükseköğretim Büyüme Politikasının Veriye Dayalı Analizi: ÖSS'ye Tekrar Giren Öğrenciler Kamu Politikası Yapıcılarına Ne Söylüyor?
Data Based Analysis Of Higher Education Growth Policy: What Do Those Taking University Enterance Exams Again Say To Policy Makers?

Salih BATAL 17
Dijital Kamu Yönetimi Anlayışının Gündelik Hayata Yansıması: Çipli Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartları Örneği Üzerine Bir Sorgulama
Reflection Of Understanding Of Digital Public Administration In Daily Life: A Case In Point Questioning On Id Card With Chip.

Akif Argun AKDOĞAN 20
Bilgisayar Yazılımında ve Kamu Politikalarında Algoritma
Algorithms In Software Engineering And In Public Policies

Mustafa ARSLAN, Tekiner KAYA **23**
E-Devlet Uygulaması Olarak Elektronik Belge Yönetim Sisteminin (EBYS) Etkinliği Üzerine Bir Araştırma: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi EBYS Örneği
A Research On Effectiveness Of Electronic Document Management System (EDMS) As An E-Government Application: Case Of Nevşehir Hacı Bektaş Veli University EDMS

Canan ÇAKIR, Kadir Caner DOĞAN, Hasan Mahmut KALKIŞIM **27**
Yönetişimden E-Yönetişime: Kamu Yönetiminde Dijital Dönüşüm Perspektifinde Kavramsal/Kuramsal Bir Çerçeve
From Governance To E-Governance: A Conceptual/Theoretical Framework From The Perspective Of Digital Transformation

Barış ÖVGÜN, Sevil ZENGİN **29**
The Digital Age: Is This A Decline Of The Public Sphere Or Rebirth As A Creation Of The Social Media
Dijital Çağ: Kamusal Alanin Düşüşü Mü Sosyal Medya Yaratisi Olarak Yeniden Doğuşu Mu?

Gökhan ÇOŞKUN **32**
Yerel Yönetimlerin Turistik Tanıtımında Bilgi Teknolojileri Uygulamalarının Önemi
The Importance Of Ict Applications In The Touristic Promotion Of Local Administrations

Murşit IŞIK **33**
Kamu Kurumlarında Örgütsel Demokrasi Algısı (İş-Kur Isparta İl Müdürülüğü Örneği)
Organizational Democracy Perspective In The Public Orders (İş-Kur Isparta Province Directorate)

Savaş Zafer ŞAHİN, Turan Erman ERKAN **36**
Yarım Akıllı Kentler İçin Akıllı Kente Geçiş Stratejisi
Transition Strategy To Smart Cities For Retarded Cities

Müzeyyen EROĞLU DURKAL, Hatun KORKMAZ **39**
Kamu Güveni İnşasında Kurumların Rolü: BIMER Örneği
The Role Of The Public Institutions In Establishing Public Reliability: Case Of BIMER

H. Tuğba EROĞLU **43**
Dijital Çağda Homo Sapiens'den Homo Deus'a Dönüşen İnsanın Kamu Yönetimine Etkileri
Effects Of Transforming From Homo Sapiens To Homo Deus In Digital Era On Public Administration

Harun KIRILMAZ, Asım BALCI **45**
Açık Yönetim Perspektifinde Sağlık Bakanlığında Bilgi Edinme Hakkı Uygulamasının Değerlendirilmesi
An Assessment Of Right To Information Application In The Ministry Of Health From The Open Government Perspective

Ümmühan KAYGISIZ **50**
Panoptikon: Demokrasi Ekseninde Realiteden Kurgusala Doğru Bir Bakış
Panopticon: A Review From Reality To Fictional On The Axis Of Democracy

H. Serkan AKILLI, Ayşegül BAKİ **54**
Eğitim Bilişim Ağı Üzerinde Öğretmenlerin Bilgi Paylaşımı: Sosyal Sermaye Faktörlerinin Rolü
Knowledge Sharing Among Teachers On The Education And Information Network: The Role Of Social Capital Factors

Turgay ALTUN, Fatih ŞAHİN, Nail ÖZTAŞ **56**
Kamu Politikalarının Belirlenmesi ve Uygulanmasında Büyük Veri
Big Data On The Determination And Implementation Of Public Policies

Aras OKUYUCU, Mete YILDIZ **59**
Woodrow Wilson ve Max Weber Hollywood'da: Kamu Yönetimi Eğitiminde Filmlerin Kullanımı Üzerine Bir İnceleme
Woodrow Wilson And Max Weber In Hollywood: A Review Of Integrating Movies Into Public Administration Education

Adnan KARATAŞ **61**
Siber Güvenlik Politikaları: Karşılaştırmalı Bir İnceleme
Cyber Security Policies: A Comparative Analysis

Ali Fuat GÖKÇE **64**
Dijital Çağın Küreselleşen Terörü: Post-Modern Terörizm
The Globalized World Of Digital Era: Post-Modern Terrorism

Orhan Veli ALICI, Kamil ÖZASLAN **68**
Yerel Yönetimlerde Altyapı Yatırımlarının Sayısallaştırılması
Digitization Of Infrastructure Investments In Local Governments

Sibel DİNÇ **72**
Kadınların Dijital Olanaklara Uyumu: Türkiye Örneği
Adjustment Of Women's To The Digital Opportunities: Example Of Turkey

Uğur SADİOĞLU, Erkan AĞIRALAN **76**
Türkiye'de Akıllı Kent Uygulamaları: Antalya Örneği
Smart City Applications In Turkey: Antalya Case

Ali ŞAHİN, Adnan SÖYLEMEZ **79**
Kamu Politikalarının Oluşturulmasında Sosyal Medyanın Rolü (Üretim Reform Paketi Yasa Tasarısı Örneği)
The Role Of Social Media For The Development Of Public Policies (Production Reform Package Law Draft)

Şafak BAŞA, Sema KURT **82**
Su ve Kanalizasyon İdarelerinde Akıllı Su Yönetimi Uygulamaları: Tekirdağ Örneği
Smart Water Management Applications In Local Water And Sewer Administrations: The Case Of Tekirdağ

Ezgi Seçkiner BİNGÖL, Hava TAHTALIOĞLU **86**
Üniversitelerin Sosyal Medya Kullanımı: Gazi Üniversitesi Örneği
Social Media Usage Of Universities: Gazi University Case

İlknur TUNCER, İlke Bezen AYDOĞDU **89**
Elektronik Belge Yönetim Sistemlerinde Personel Memnuniyeti: Weka'da Uygulama
Satisfaction Of Employees In Electronic Document Management System: The Case Of Weka

Dilek TOPCU **93**
Kent Bilgi Sistemi (KBS) Kullanımında Yeni Büyükşehir Belediyeleri
New Metropolitan Municipalities Using Urban Information System (KBS)

Şafak KAYPAK, Vedat YILMAZ, Muzaffer BİMAY **98**
Dijital Çağda Yerel Yönetimler
Digital Age In Local Governments

İsmail SEVİNÇ 101
İlçe Belediyeleri Web Sayfalarında Yer Alan E-Devlet Uygulamalarının İlçe Nüfusu Bağlamında Analizi: Konya Örneği
Analysis Of E-Government Applications On The Web-Pages Of District Munıcipalities In Terms Of The District Population: The Sample Of Konya

Naci KARKIN, Akın ZOR, Nilay YAVUZ 105
Mülki İdare Amirlerinin Bimer ve Vatandaş Katılımı Hakkında Tutum, Beklenti ve Değerlendirmeleri
The Attitude, Evaluation And Expectations Of District Administrators On Bimer And Citizen Engagement

Gülçin EROKSAL ÜLGER..... 106
İşe Alma Sürecinde Yeni Eğilimler: İngiliz Kamu Personel Sistemi Örneği
New Trends In The Recruiting Process: British Public Personnel System As A Case

Oral KARAKAYA, Kaan GAYTANCIOĞLU..... 109
6360 Sayılı Kanunla Kurulan Büyükşehirlerde Dijitalleşme Çabaları: Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Örneği
The Digitalization Efforts Of Metropolitan Areas Established With Law No 6360: Tekirdağ Metropolitan Municipality Example

Levent YILMAZ, Erhan EZİCİ..... 112
Sosyal Medya Küçük Siyasal Partiler Açısından Yeni İmkânlar Sunuyor Mu?
Does Social Media Provide New Opportunities For Small Political Parties?

Esra Ebru MAVİ..... 115
Dijital Çağ'ın Nesnesi Kadın'ı Tartışmak: Eril Dijital Çağ'dan Cinsiyetsiz Dijital Çağ'a Erişim Mümkün Mü?
Discussing Women As The Subject Of Digital Age: Is It Posssible To Reach A Genderless Digital Age From The Mesculine Digital Age

Muhammet Habib SAÇMALI, Hamza ATEŞ..... 119
Bilgi Çağının Temel İletişim Aracı Olarak Sosyal Medya Kullanımı: Bursa ve Antalya Büyükşehir Belediyeleri Örnekleri
Social Media Usage As A Chief Communication Means In The Digital Age: Cases Of Bursa And Antalya Metropolitan Municipalities

Levent MEMİŞ, Melikali GÜÇ 122
Akıllı Teknolojiler ve Veri (Data) Odaklı Kent Yönetimi: Belediyelere Yönelik Bir Model Önerisi
Smart Technologies And Data Focused City Management: A Model Suggestion For Municipalities

Adnan KARATAŞ, Salih Börteçine AVCI..... 125
Kamu Kurumlarında Sanal Kaytarma Olgusunun Değerlendirilmesi
The Evaluation Of Cyberloafing Phenomenon In Public Institutions

Hicran HAMZA ÇELİKYAY, Arif EMECEN, Hasan ÇELİKDELEN 128
Toplu Ulaşımda Akıllı Ulaşım Sistemlerinin Rolü: İstanbul Elektrik Tramvay Ve Tünel İşletmeleri (İETT) Akyolbil Projesi Örneği
The Role Of Intelligent Transportation Systems In Public Transportation: The Case Of Istanbul Electric Tram And Tunnel (IETT) Administration Akyolbil Project

Esra KÖSE..... 133
Dijital Diplomasi'nin Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Politik Yapıya Etkisi
The Impact Of Digital Diplomacy On Socioeconomic And Sociopolitic Structure

Mehmet CİNOÇEVİ, Gülhan ŞEN, Ali EKŞİ 135
Dijital Çağda Acil Yardım Hizmetleri
Emergency Services In The Digital Age

Mim Sertaç TÜMTAŞ 137
Dijital Çağda Derinleşen Sorunlar; Göç ve Sosyal Dışlama: Suriyeli Kent Mültecileri Üzerine Bir Tartışma
Deepening Problems In The Digital Age; Migration And Social Exclusion: A Discussion On Syrian Urban Refugees

Özer KÖSEOĞLU, Yılmaz DEMİRCİ 140
Veri Madenciliğinin Kamusal Hizmet ve Politikalara Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme
An Analyis Of The Impact Of Data Mining On Public Services And Policies

Duygu Hidayet Arda BAĞCE 141
Dijital Çağda Yaşanan Kişilik Hakkı İhlallerinin Önlenmesine İlişkin Olarak Oluşan Unutulma Hakkının Değerlendirilmesi
Evaluation Of The Right To Be Forgotten Occuring On The Prevention Of Violations Of The Right People Experienced In The Digital Age

Doğan SUBAŞIOĞLU 145
Dijital Çağın Göç Yönetimine Etkisi Hakkında Bir Analiz
An Analysis About The Impact Of The Digital Age On Migration Management

Salih Özgür SARICA 148
Kamu Yönetimi Yaklaşımları Çerçevesinde Dijital Çağ Yönetişimi ve İdari Kapasite
Digital Age Governance And Administrative Capacity On Public Administration Perspectives

Aylin GÖRGÜN BARAN, M. Tuğba ERDEM 152
Bilgi Toplumunda Dijital Bölünme: Bilişim Teknolojileri Kullanım Yetenekleri Üzerinden Bir Tartışma
Digital Divide In Information Society: A Discussion On The Use Skills Of Icts

Tekin AVANER, Recep FEDAİ 156
Sağlık Hizmetlerinde Dijitalleşme: Sağlık Yönetiminde Bilgi Sistemlerinin Kullanılması
Digitalization In Health Services:Using Information Systems In Health Administration

Ayşen Satır REYHAN 158
Küresel İklim Değişikliği Bağlamında Çevresel Bilgi Yönetimi: Çevresel Göstergeler Seti
Environmental Data Management In Relation To Global Climate Change: The Set Of Environmental Indicators

Hamza ATEŞ, Gamze ÇÜRÜKSULU 161
Dijital Çağda Kamu Yönetiminin Beşeri Yönü: Dönüşüm İçin Gerekli Bilgi ve Beceriler
The Role Of Human Resources In Digital Age Public Administration: Required Knowledge And Skills For Transformation

Esra Banu SİPAHİ 164
Kentin İncinebilirlerinin Yaşamlarının İyileştirilmesinde Dijital Uygulamaların Gizil Gücü
The Potentials Of Digital Applications In Improving The Life Of The Vulnerables Of The City

Hüsniye AKILLI, Rüveyda KIZILBOĞA ÖZASLAN, Mustafa KOCAOĞLU 167
Su Kayıplarının Önlenmesinde Teknoloji Kullanımı: Büyükşehir Belediyelerinde Scada Uygulaması
Technology Use In Prevention Of Water Loss: Implementation Of Scada In The Metropolitan Municipalities

Serdar SEVGİLİ, Nail ÖZTAŞ 170
Kamu Yönetiminde Büyük Verinin Değeri: Köklü Bir Değişime Giden Yol
The Value Of Big Data In Public Administration: The Way Towards A Radical Change

Esra DİK 174
İran İslam Cumhuriyeti'nde E-Devlet Uygulamalarının Sınırlılıkları
The Limitations Of E-Government Implementations In Islamic Republic Of Iran

Firdevs GÜMÜŞOĞLU 177
İlköğretim Ders Kitaplarında Bilişim Teknolojisi
Information And Communication Technologies In Elementary School Books

Erhan ÖRSELLİ, İsmail SEVİNÇ, Niyazi KARABULUT, Selçuk DİNÇER 179
Web 2.0 Uygulamalarının Seçim Çalışmalarındaki Yeri: Türkiye'de 16 Nisan 2017 Tarihli Anayasa Referandumunda Twitter Kullanımı Örneği
The Place Of Web 2.0 Applıcations In The Election Campaigns: The Political Usage Of Twitter In Turkey In The Constitutional Referendum Of April 16, 2017

Bekir PARLAK 182
Dijital Çağda Eğitim: Olanaklar ve Uygulamalar Üzerine Bir Analiz
Education In Digital Age: An Analysis On Opportunities And Applications

A. Menaf TURAN, Z. Damla KARANUH 184
Dijital Çağda Para ve Yönetimi
Money And Its Management In Digital Era

Aziz KÜÇÜK 187
Sağlık Hizmetlerinde Dijital Dönüşüm: Yönetsel Süreçler Bağlamında Bir Analiz
Digital Transformation In Health Services: An Analysis In Terms Of Administrative Processes

İbrahim ARAP 191
Türkiye'de Kamu Yönetiminde Dijital Personel Değerlendirme: Fırsatlar – Tehditler
Digital Personnel Assessment In Public Administration In Turkey: Opportunities And Threats

İsmail DURSUNOĞLU 195
Siyasal Davranışların Şekillenmesinde Sosyal Medyanın Etkisi
The Effect Of Social Media On The Embodiment Of Political Behavıor

Hayriye ŞENGÜN 198
Afet Yönetiminde Dijital Teknoloji Kullanımı ve Türkiye'deki Durum
Use Of Digital Technology In Disaster Management And Situation In Turkey

Hasan ASIĞBULMUŞ, Nedret ÇAĞLAR 202
Seçmenlerin Siyasal Davranışında Sosyal Medya: X ve Y Kuşağı Üzerinden Değerlendirme
Social Media In The Political Behavıor Of The Voters: Evaluation Through X And Y Generation

Ceray ALDEMİR, Dilara ŞAHİN 205
Dijital Çağ Yönetişimi Kavramının Karşılaştırmalı Literatür Analizi
Comparative Literature Analysis Of The Term Digital Age Governance

Fatih GÜRSES, Esra ÜNLÜ, Şakir BAY 208
Türkiye'de Kamuda Sosyal Medyanın Benimsenmesi: Uludağ Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Ampirik Bir Analiz
The Adoption Of Social Media In Public Sector In Turkey: An Empirical Analysis On Uludağ University Students

Özer KÖSEOĞLU, Mehmet Zahid SOBACI 211
Karşılaştırmalı Perspektiften Açık Yönetim Politikaları: ABD, Birleşik Krallık, Avustralya ve Kanada
Open Government Policies In A Comparatıve Perspective: Experiences From The Uk, USA, Australia And Canada

Mehmet Zahid SOBACI, İbrahim HATİPOĞLU 212
Twitter'da Kim Kimi Takip Ediyor? Türkiye'de Siyasal Partiler Arası İlişki Yoğunluğu – Bir Sosyal Ağ Analizi
Who Follows Whom On Twitter? Inter-Party Relation Density In Turkey – A Social Network Analysis

Sefa USTA, İpek SÜRMELİ, Yunus YİĞİT 215
Yerel Yönetimlerde Kent Bilgi Sistemleri Kullanımı: Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği
The Use Of Urban Information Systems In Local Governments: The Example Of Konya Metropolitan Municipality

Mihriban ŞENGÜL, Gündüz AKSU KOCATÜRK, Feride BİLGİLİ 220
Sanal Mekânda Yerel Çevre Hareketleri Türkiye'de Hes Karşıtı Mücadeleler Üzerine Bir İnceleme
Local Environmental Movements In Virtual Space An Analysis On The Anti-Hepp (Hydroelectric Power Plant) Struggle In Turkey

Handan ERTAŞ, Fatma ÇİFTÇİ KIRAÇ 223
Dijital Çağda Kamu Yönetimi
Public Administration In The Digital Age

Tuğba UÇMA UYSAL, Ganite KURT 225
Dijital Çağda Kamu Muhasebesindeki Dönüşüm: Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi Projesi
The Transformation Of Public Accounting In The Digital Age: Integrated Public Financial Management Information System Project

Murat YAMAN, Erkan ÇAKIR 227
Dijitalleşen Dünyada Akıllı Afet ve Acil Durum Uygulamaları
Intelligent Disaster And Emergency Applications In A Digitalized World

Yavuz Selim ALKAN 230
"Gizli" Demokrasi: Kısa Bir Genel Değerlendirme
"Stealth" Democracy: A Brief Overview

Muharrem GÜNEŞ, Sıddıka ÖZTEKİN, Mahmut ÖZDEMİRKOL 234
Türkiye'nin Dijitalleşme Politikaları ve Siber Güvenlik
Digitalization Policies Of Turkey And Cyber Security

Ahmet UÇAR, Suhal ŞEMSİT, Nilüfer NEGİZ 238
Avrupa Birliği Akıllı Kent Uygulamaları ve Türkiye'deki Yansımaları
Smart City Applications In Eu And Their Reflections In Turkey

Muhittin ACAR 241
Dijital Çağda Sivil Toplum Kuruluşları: Üç Temel Soru(N)
Civil Society Organizations In Digital Age: Top Three Questions

Berkan DEMİRAL 245
Türkiye'nin Akıllı Kentler Politikası: Kamu Politika Belgeleri Üzerinden Bir İnceleme
The Policy Of Smart Cities In Turkey: An Examination Through Public Policy Documents

Hakan Mehmet KİRİŞ, Hüseyin GÜL 247
Büyük Veri Analizi Temelinde Türkiye Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (SBKY) Bölümleri Sıralaması ve Değerlendirmesi
A Sorting And Evaluation Of Departments Of Political Science And Public Administration In Turkey On The Base Of Big Data Analysis

Yasemin MAMUR IŞIKÇI 249
E-Devlet Uygulamalarının Hukuk Devletine Etkisi: Yeni Kamu İşletmeciliği Paradigması Üzerinden Bir Değerlendirme
Effects Of E-Government Applications On The Law-State: An Evaluation Through The Paradigm Of New Public Administration

Hayriye SAĞIR, Zarif Songül GÖKSEL, Hacer Tuğba EROĞLU 253
Endüstri 4.0 ve Dijital Çağda Bağlantılılık
Industry 4.0 And Connectedness In Digital Era

Gamze ÇÜRÜKSULU, Ahmet USTA 256
Dijital Çağın Politika Belirlemedeki Rolü: İktisadi Bakış
The Role Of Digital Age In Determining Policy: Economic Point Of View

Sinan YAZICI.....259
4. Sanayi Devrimi ve Kamu Yönetimi Disiplini
Public Administration Discipline And 4.0 In Industry

Murat KÖYLÜ, Murat ÖNDER.....262
Yerel Yönetim Kamu Hizmetlerinde Dijital Modelleme ve Simülasyon Yöntemlerinin Kullanımı: Yalova Kent İçi Ulaşım Hizmetleri Örneği
Using Digital Modelling And Simulation In Local Government Public Services: Yalova City Transportation Services Example

Kamil Ufuk BİLGİN, Vahide Feyza URHAN 265
Kamu Performansına Etkisi Açısından "Beyaz Fil" Kamusal Kullanıma Dijital Önlem
A Terms Of Impact On Public Performance Digital Precautions For "White Elephant" Public Use

Süleyman GÜNGÖR.....268
Siyasetin @ Hali: Dijital Çağda Siyasal Katılım
Political Participation In The Digital Age

Bayram COŞKUN, Çiğdem PANK 271
Kamu Yöneticilerinin Dijital Zekâlarının İş Görme Kapasitelerine Etkisi
The Effect On Workiıng Capacities Of Digital Quotient Of Public Administrators

Harun POLAT.....274
Kamu Politikası Bağlamında Türkiye'de Bilgi Toplumu ve Açık Yönetim
Context Of Public Policy In Turkey On Information Socıety And Administration

Zişan KORKMAZ ÖZCAN, Sine EDROĞAN MORÇİN.....278
Kamu Politikası Açısından Destinasyon Tanıtımında Dijital Turistlerin Rolü
The Role Of Digital Tourists In Destination Presentation In The Terms Of Public Policy

Erol IŞIKÇI, Esmeray ALACADAĞLI 282
Dijital Çağda Türk Sağlık Sisteminde Bilgi Yönetimi Ve Bilgi Sistemi Uygulamaları
Information Management And Information System Applications In The Turkish Health System In The Digital Era

F. Burak YERLİKAYA, Hülya AĞCASULU 285
Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Bir Eleştirisi Olarak Dijital Çağ Yönetişimi
Digital Era Governance As A Criticism Of New Public Management

Eren EROĞLU 288
Dijital Çağda Kamu Yönetiminde Kanıt Temelli Anlayış Çerçevesinde Bir Model Önerisi
A Suggestion Of Model In The Framework Of Proof Based Approach In Public Administration In The Digital Age

H. Emre ZEREN, E. Alper YILMAZ, Ahmet AKBULUT 291
Dijital Çağda Arap Baharı Sürecinden Günümüze Türk Dış Politikasının "Sıfır Sorun Söylemi" Bağlamında Analizi
Analyse Of Turkish Foreign Policy Since Arab Spring Until Now Within The Context Of "Zero Problem Rhetoric" In Digital Period

Ülkü ARIKBOĞA 294
Belediye Hizmetlerinin Elektronik Ortamda Sunumu: İstanbul Büyükşehir Belediyesi E-Belediye Uygulamalarının Analizi
Municipal Service Delivery Electronically: An Analysis Of E-Municipality Applications In Istanbul Metropolitan Municipality

Firdevs KOÇ 297
Türkiye'de Yeni Toplumsal Hareketlerin Dönüşümünde Sosyal Medyanın Rolü
Role Of Social Media In Transformation Of New Social Movements In Turkey

Hamza ATEŞ, Aydın AKPINAR 300
Dijital Çağda Kamu Yönetiminin Başarılı Öğrenciler İçin Çekim Noktası Olma Konusundaki Performansı: Kamu Yönetimi Öğrencilerinin Kamu Yönetiminde Kariyer Yapma Niyetlerine İlişkin Bir Araştırma
Public Sector Employment In The Age Of E-Government: Intentions Of Public Administration Students For A Future Career In Public Service

Ahmet Aykut ALTAY 303
1960'larda Türkiye Solunda Demokrasiye Bakış
Glance Of Turkish Left To Democracy In 1960's

Oğuzhan ERDOĞAN 306
Dünyanın İlk Dijital Belediyesi: Molenwaard Belediyesi
First Digital Municipality: Molenwaard Municipality

Şulenur Özkan ERDOĞAN 310
Kamu Yönetimi-Teknoloji İlişkisinin Sorgulanmasında Bir Araç: "Black Mirror" Dizisi
An Instrument For Inquiring Public Administration And Technology Relationship: "Black Mirror" Series

Mahmut GÜLER, Hakan YAŞ 313
Planlamayı ve Kentsel Politikaları Dünya Kenti İstanbul Üzerinden Değerlendirmek
Evaluation Of Planning And Urban Policies Over Istanbul As A World City

Esma YÜRÜK, Nail ÖZTAŞ 317
E-Devlet Ana Kapıları Üzerine İnceleme: Türkiye ve Seçilmiş Ülkeler
An Analysis On E-Government Gateways: Turkey And Chosen Countries

Miray ÖZDEN 321
Dijital Çağda Siyasetin ve Demokrasinin Doğası
The Nature Of The Politics And Democracy In Digital Era

Elifcan ALTINIŞIK **324**
Dijitalleşme Söyleminin Kamu Yönetimi Disiplinine Olası Etkisi: 1950 Deneyiminden Yola Çıkan Bir Öngörü
The Possible Effect Of The Digitalization Discourse To The Discipline Of Public Administration: A Prediction From The 1950 Experience

Eylül BAYRAKTAR **327**
Dijital Çağın Kamu Politikası Yapım Sürecine Etkisi: Süreç Modeli Üzerinden Bir İnceleme
Digital Age Effects On Public Policy Making Process: A Study On The Basis Of Process Model

Gökhan ORHAN **332**
Teknolojik Çözümlerden, Yeni Sorunlara: Dijital Çağda Çevre Politikaları
Technological Solutions, Emerging Problems: Environmental Policies In Digital Age

Barış Gençer BAYKAN, Z. Gökhan ERSOY **336**
Pankartın Arkasındaki Yeni Aktörler: Çevre Mücadelelerinde Yerel Yönetimler Aktivizmi
New Actors Behind The Banner: Local Governmental Activism In Environmental Struggles

Ahmet TUNÇ, Aziz BELLİ, Yunus AYDOĞDU **339**
Dijitalleşen Kamu Hizmetleri Açısından Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Değerlendirilmesi
Evaluation Of Food Agriculture And Livestock Ministry For Digitalized Public Services

Ahmet TUNÇ, Aziz BELLİ, Abdullah AYDIN **342**
Üniversite Öğrencilerinin Kent Kimliğini Benimsenmesinde Dijitalleşmenin Etkisi
The Effect Of Digitalization In Adoptation Of University Students To Urban Identity

Suna ERSAVAŞ KAVANOZ, Nisa ERDEM **346**
Küreselleşme Sürecinde Yerel Yönetimlerin Kent Pazarlamada Kente Özgü Değerleri İletişim Ağlarında Kullanımı: Trabzon Örneği
Use Of Values Of Cities By Local Governments In Communication Networks As City Marketing Strategy In Globalization Era: The Case Of Trabzon

Alev ASLAN **349**
Web Sitelerinin Birer Diyalojik İletişim Aracı Olarak Kullanımı: Büyükşehir Belediyeleri Örneği
Usage Of Web Sites As Dialogic Communication Tools: The Case Of Metropolitan Municipalities

Hülya ÖZÇAĞLAR EROĞLU **351**
Bilme, Adalet ve İktidar İstenci: Ulusal Yargı Ağı Projesi'ne Eleştirel Bir Bakış
Knowing, Justice And Power Will To: A Critical Overview Of The National Judicial Network Project

Sevim BUDAK **355**
Ekolojik Sorunların Çözümünde Dijital Aktivizmin Etkisi: Tema Vakfı Örneği
Role Of Digital Activisim In Resolution Of Ecological Problems:Tema Foundation Case

Mehmet MECEK **359**
E-Devlet ve E-Belediye Terimlerinin Kavramsal Analizi İle Türkiye'de Belediye Web Siteleriyle İlgili Yapılan Çalışmaların Literatür Taraması
Literature Screen Of Conceptual Analysis Of E-Government And E-Municipality Terms And Municipality Web Sites In Turkey

Nalan DEMİRAL **363**
E-Devletten Dijital Birliğe: Avrupa Birliği'nin Teknoloji İle İmtihanı
From E-State To Digital Union: The Test Of European Union With Technology

Devrim VURAL YILMAZ 366
Dijital Çağda Yükseköğretim: Türk Üniversitelerinin Dijitalleşme Stratejileri Üzerine Bir Değerlendirme
University In The Digital Age: An Evaluation Of The Digitization Strategies Of Turkish Universities

İbrahim Ethem TAŞ, Kemal UÇACAK, Ahmet Hamdi AYDIN, Yeter ÇİÇEK 369
Türk Kamu Yönetiminde Bürokratik İşlemlerin Azaltılmasında İnovasyona Dayalı Uygulamaların Önemi
The Importance Of Applications Based On Innovation In Reducing Bureaucratic Processes In Turkish Public Administration

Rıfat KARAKOÇ 372
Dijital Çağda Siyasi Partilerin Değişen İşlevleri: Korsan Parti Örneği
The Changing Functions Of Political Parties In The Digital Age: Pirate Party Example

Hüseyin KOÇAK, Mustafa KARA 375
Üniversitelerin Afet Hazırlıklarına Dijital Erişim: İstanbul İli Örneği
Digital Access To Universities Prepared In Disaster: Istanbul Provincial Example

Ahmet KAYAN 378
Dijital Çağda Kent Yönetimi İçin Fırsatlar, Riskler ve Çözüm Önerileri
Opportunities For City Management In Digital Age, Risks And Solution Roposals

Ferhunde HAYIRSEVER TOPÇU 380
Uluslararası Düzeyde Elektrikli ve Elektronik Atıkların (E-Atık) Ticareti ve Sorunlar
Electrical And Electronic Wastes (E-Waste) Trade In The International Level And Its Problems

Türksel KAYA BENSGHİR, Filiz DEMİRCİ 384
Dijitalleşen Kamu Örgütlerinde Posdcorb'u Yönetimden Ağ Yönetişime Yeniden Düşünmek
Rethinking Posdcorb From Government To Network Governance In Digitalizing Public Organizations

Hakan DULKADİROĞLU 387
Kalkınma Planlarında Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ve Devlet İlişkilerinin Dünü, Bugünü ve Yarını
Ngo-State Relationships At State Development Plans: Yesterday, Today, And Tomorrow

Veysel ERAT, Yahya DEMİRKANOĞLU 390
Yükseköğretimde Postmodern Reform Arayışları: Lyotard'ın Kavramsal Çerçevesi Üzerinden Bir Yaklaşım
Postmodern Reform Searching In Higher Education: An Approach On Lyotard's Conceptual Framework

İbrahim Ethem TAŞ, Kemal UÇACAK, Yeter ÇİÇEK 393
Türk Kamu Yönetiminde Yaşanan Dijital Dönüşümün Bürokratik İşlemlerin Azaltılması Üzerindeki Etkileri
The Impact On Reduction Of Bureaucracy Digital Transformation In Turkish Public Administration

Cevdet YILMAZ 396
Homo Sapiensden Homo Zapiyense Değişen Kimlikler ve Kamusallıklar
Changing Identities And Commons From Homo Sapiens To 'Homo Zapiens'

Yılmaz ÜSTÜNER, Feyza KALAV-İDRİSOĞLU 399
Dijitalleşme ve Otomasyon Karşısında Kamu Yönetimi ve Kamu Bürokrasileri
Public Administration And Public Bureaucracies In Face Of Digitalization And Automation Age

Sinan ŞEKEROĞLU, Okan FİDANLI, Sibel BİLGİN 402
Global Dijitalleşmenin Ortaya Çıkardığı Sorunlar: Siber Saldırılar
Problems Caused By Global Digitization: Cyberattacks

Arzu OFLASLI **405**
Yirmi Birinci Yüzyılda Diplomasi: Dijital Diplomasi
Diplomacy In The Twentyfirst Century: The Digital Diplomacy

Nazım KARTAL, Hüseyin Serhan ÇALHAN **408**
Türk Kamu Yönetimin Geliştirilmesinde Şikayet Mekanizmasının Yeri ve Önemi: Ağrı İlinde Bimer Üzerine Bir Araştırma
The Role And Significance Of Complaint Mechanism For The Development Of Turkish Public Administration: A Research On Bimer In Ağrı Province

Ayça GÜL, Şermin ATAK ÇOBANOĞLU **409**
Avrupa'da Akıllı Kent Uygulamalarının Değerlendirilmesi ve Çanakkale'nin Akıllı Kente Dönüşümünün Analizi
The Assessment Of The Smart City Implementations In Europe And The Analysis Of The Transformation Of Çanakkale As Smart City

Erol ESEN, Serpil AKBULUT **411**
Uluslararası Göç Dijital Sistem Entegrasyonu ve Sağlık Hizmetlerinin Kültürlerarası Açılımı: Antalya Örneği
Integration Of International Immigration System And Intercultural Opening Of Health Services: The Case Of Antalya

Muhittin ACAR **414**
Güncel Sivil Toplum Teorileri ve Tasniflerine Dair Bazı Notlar
Some Notes On Contemporary Civil Society Theories And Taxanomies

Cenay BABAOĞLU **417**
Feenberg ve Teknoloji Felsefesi
Feenberg And Philosophy Of Tecnology

Nilay YAVUZ **418**
E-Katılım ve Belediye Hizmet Kalitesi Algısı İlişkisi: Nilüfer Belediyesi Örneği
Relationship Between E-Participation And Municipal Service Quality: Nilüfer Municipality Case

Yüksel DEMİRKAYA **421**
Yerel Yönetimlerin Performansı Denetleniyor Mu?
Does Local Government Performance Monitored?

Songül SALLAN GÜL, Duygu SAMAV CANTÜRK **423**
Dijital Çağda Engelli Olmak: Sosyal Yardım Alan Engellilerin Teknoloji Kulanım Düzeyi
Being Disabled In The Digital Age: The Level Technology Use By The Disabled Receiving Social Aid

Hicran HAMZA ÇELİKYAY, Arif EMECEN, Recep KADİROĞLU **425**
Akıllı Ulaşım Sistemi Olarak Toplu Ulaşımda Karakutu Uygulaması ve Şöför Performans Sonuçları: İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri (İETT) Karakutu Projesi Örneği
Black Box Application In Public Transportation As An Intelligent Transport System And The Results Of Driver Performance: The Case Of Istanbul Electricity, Tramway And Tunnel Management (IETT) Black Box Project

Eymen NAMAZCI, Zeynep Damla KARANUH **429**
Dijital Çağda Yerel Yönetim Anlayışının Değişimi: Smart Beyoğlu Örneği
Change Of Local Government Perception In The Digital Era: Case Of Smart Beyoglu

Kamil Ufuk BİLGİN, Yunus Emre ÇETİN **432**
Kamu Sektörü Performansa Dayalı Ücretlemede Dijital Etkileşim (PTT Örneği)
Digital Interaction With "Pay- For- Performance" In Public Sector (PTT-Best Sample)

Pervin ŞENOL, Abidin KEMEÇ **435**
Dijital Çağın Dönüşen Kentleri: Akıllı Kent- Dijital Kent – Kentsel Yaşam Ve Kentsel Politikalar
In The Digital Age Transforming Cities: Smart City - Digital City - Urban Life And Urban Policies

Seda EFE, İsmail KERVANKIRAN, Hüseyin GÜL **439**
Dijital Çağda SBKY Eğitiminde Bilgi Teknolojilerinin Yeri: CBS Örneği
Information Technology Usage In Pspa Education In The Digital Age: The Case Of Gis

Dilek MEMİŞOĞLU, Damla KAVRUK, Yasemin SAMUR **441**
Kamu Yönetiminde Dijital Dönüşüm ve E- Yönetişim
Digital Transformation In Public Administration And E-Governance

Merve ATALAY, Esra AKDOĞAN **445**
Avrupa Birliği'ni Değişime Zorlayan Güç: Göç
The Power That Forces The European Union To Change: Migration

Serkan DORU **447**
Doğa Dostu Enerji Kaynaklarının Kullanımının Yaygınlaşmasında Yerel Yönetimlerin Olası Rolleri: Batı Akdeniz Örneği
The Possible Roles Of Local Governments For Extending Usage Of Nature-Friendly Energy Resources: The Example Of West Mediterranean

Vehbi Alpay GÜNAL, Şahide Nur OCAKLI **450**
Kuzey Avrupa'dan Türkiye'ye Eko-Belediyecilik Mümkün Mü?
Eco-Municipality From Northern Europe To Turkey, Is It Possible?

Vehbi Alpay GÜNAL, Emre Aydemirhan ÜÇHÖYÜK **453**
Suriyeli Sığınmacıların Türk Kamu Yönetimine İdari Etkisi
Administrative Impact Of Syrian Asylum Seekers On Turkish Public Administration

Vehbi Alpay GÜNAL, Ayşegül GÜLER **456**
Yerel Yönetişim Çerçevesinde Antalya Kent Konseyi Temsilcilerinin Sivil Toplum İle İlişkileri Hakkındaki Görüşleri
Aspects Of Antalya City Council Representatives On Relationships With Civil Society In Local Governance Framework

Niran CANSEVER, Tuna Emre KÖKLÜ **460**
Geleceğin Dünyasında Doğrudan Demokrasi Mümkün Mü?
Direct Democracy Possible In The Future?

Ayşe KALAV, Aliye Bilge CERTEL FIRAT **463**
Amerikan Sosyal Medyasında Göçmen Karşıtlığı ve Dijital Nefret Söylemi: Twitter Özelinde Bir İnceleme
Anti-Immigrant Hate Speech In Usa In Trump's Presidency: An Analysis Within The Context Of Twitter

Gökhan ÇELEN **466**
Antik Yunan Atina Polis Demokrasisinde Sofistik Etkiler
Sofistic Effects In Ancient Greek Athens Polis Democracy

Bekir AKSOY, H. Cenk BAYRAKÇI, Eylem BAYRAKÇI, Sinan UĞUZ 469
Büyük Verinin Kurumlarda Kullanımı
The Use Of Big Data In Organizations

Ayşe ŞENTÜRK, Nuray KARAOĞLU 472
Dijital Çağda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Temelinde Bir Sivil Toplum Örgütü: Ka.Der
A Non-Governmental Organization In The Basis Of Gender Equality In Digital Context: Ka.Der

Ömer Faruk BİLBAY 474
Yerel Yönetimlerde Afet Bilincinin Önemi: Şanlıurfa İli Üzerine Bir İnceleme
Importance Of Disaster Knowledge In Local Governments An Investigation On The Province Of Sanlıurfa

Kübra ÖZTÜRK, Özgün AKKAYMAK 478
Dijital Çağda Siyasal İletişim
Political Communication In The Digital Age

Farid GULUZADA 481
Ülke Modelleri Örneklerinde Kamu Elektronik Hizmetleri
Public Electronic Services In Different Country Models

Hüseyin ÖZGÜR, Saynur ÇİÇEK 482
Türkiye'de Kamu Yönetimi Eğitim ve Öğretimi Literatüründe Teknoloji: Eğilimler, Gelişmeler, Sorunlar
Technology In Public Administration Education And Training In Turkey: Aspirations, Developments And Challenges

Mesut KOÇ 484
Mahalle Muhtarlarının Yönetime Katılımda Yeni İletişim Teknolojilerini Kullanımı; Muğla İli Üzerinden Bir Değerlendirme
The Usage Of New Communication Technologies In Participation By Neighborhood Mukhtars; An Evaluation On Mugla Example

Osman Kürşat ACAR 487
Bimer, Cimer İle Sosyal Medya Üzerinden Yapılan Şikayetlerin Kamu Çalışanlarının Motivasyonlarına Etkisi
A Quality Analysis On The Impact Of The Public Workers' Motivation On Complaints Of Bimer, Cimer And Social Media

Yasemen KİRİŞ YATAĞAN, Esra İffet AYTAÇ KİRİŞ 490
Dil Öğretiminde ve Öğreniminde Dijitalleşme
Digitalization In Language Teaching And Learning

Emine ÇELİKSOY, Çiğdem AKMAN, Elvettin AKMAN 493
Kamu Yönetimi Forum'larının Ağbağ Analizi (2012-2016)
Network Analysis Of Public Administration Forums (2012-2016)

Serkan ÖKTEN, Elvettin AKMAN, Çiğdem AKMAN 497
Dijital Çağda Bir Kamu Yönetimi Hizmet Sunumu Örneği: Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü
A Public Administrative Service Presentation In Digital Context: Directorate General Of Press And Information

Murat Ali DULUPÇU, Mehmet YİYİT, Asena Gizem GENÇ 501
Global Dijital Ekonominin Gelecek Yüzü: Blockchain ve Bitcoin
The Future Image Of The Global Digital Economy, Blockchain And Bitcoin

Murteza HASANOĞLU **504**
Azerbaycan Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Kapsamında E-Devlet Uygulamaları
E-Government Implementations As A Part Of The Reorganization Of Azerbaijan Public Administration

Araz KADIMALIYEV **507**
Dijital Çağda Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Yerel Yönetimler Bağlamında Hukuk Reformu
Law Reform In The Republic Of Azerbeijan With Regard To Local Administrations In The Digital Age

Zivar ZEYNALOVA **508**
Azerbaycan Vergi Sisteminde E-Hizmet ve Vergi Ahlakına Etkisi
E-Service In Tax System Of Azerbaijan And Its Impact On Tax Ethics

İsa SAĞBAŞ, Erhan ÇELİK **509**
Mali Transferlerin Yerel Harcamalar Üzerinde Etkisi
The Impact Of Intergovernmental Fiscal Transfers On Local Spending

Azize Serap TUNÇER **511**
Dijital Çağda Siyasetin Mekansal Dönüşümü
Transforming Of Politic Space In Digital Era

Ethem Kadri PEKTAŞ **514**
Gönüllü İtfaiyecilik Örneğinde Türkiye'de Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım
Voluntary Participation In Municipal Services In Turkey: The Case Of Voluntary Firefighting

Mehmet ALBAYRAK, Kamil TOPAL, Volkan ALTINTAŞ **516**
Sosyal Medya Üzerinde Veri Analizi: Twitter
Data Analysis On Social Media: Twitter

Canan KARAKAŞ ULUSOY **518**
Kamu Yatırımlarının Planlanmasında Bütünsel Yaklaşımın Dijitalleştirilmesinin Ekonomi Politiği
Economic Policy Of Digitizing Of Holistic Approach On Planning Public Investments

M. Cengiz KAYACAN **520**
Endüstri 4.0, Kolonileşme ve Kamu Politikaları
Industry 4.0, Colonization And Public Policies

Ayşen Peker YILDIZAN, Abidin KEMEÇ, Özkan YALÇIN, Ahmet ÖZASLAN **523**
Dijitalleşme, Kent Ekonomileri ve Turizm
Dijitalization, Urban Economics And Tourism

Seda EFE, Niran CANSEVER, Hakan M. KİRİŞ **526**
Sosyal Medya Fenomeni Yerel Turizm Destinasyonları: Salda Gölü ve Kuyucak Köyü Örnekleri
Social Media Fenomenia Local Tourism Destinations: Salda Lake And Kuyucak Village Samples

DIGITAL CITIES AND CITIZEN'S DIGITAL RIGHTS: THE USA EXPERIENCE AND TURKEY'S AGENDA

Eric STRAUSS
Michigan State University, the U.S.

Ayşe ÖZCAN
Giresun University

ABSTRACT

Digital cities can be analogized to physical cities. The principles applicable to managing urban spaces can be used to understand the characteristics of cyberspace. The digital citizens who live in digital cities have characteristics that are similar to actual individuals. The digital divide that exists in the digital city is as relevant as the lack of access to the internet in the physical city. The goals of public websites are different than those of commercial websites thus creating the potential for confusion for digital citizens who are constantly exposed to for profit methods of communication and information. They want access to an information network protected by legal and social norms. Strategic management of an e-government's effectiveness requires policy goals and objectives similar to other public initiatives. The digital city rewards citizens who are cyber-optimists and not cyber-pessimists. In the United States, there is a federal statute that promotes the use of e-government through government-to-citizen communication. Digital citizens expect an e-government that is transparent in its management. Digital citizens are usually politically active. They tend to be younger, married, more affluent and more educated than the population as a whole. The rights of digital citizens are protected by laws that guarantee the exercise of citizen rights through the preservation of a digital record. Citizens can expect their thoughts to be viewed by all other residents in the digital city. Digital information should be permanently available to all of the city's residents.

In this context this study focuses on the concept of citizens' digital rights in terms of e-government applications and aims to make a general assessment of the characteristics of the digital cities for this issue. Thus, the paper discusses the changing face of public policies in cities based on US experience. In the paper, a short assessment is also given to Turkey.

Keywords: *Digital Cities, Digital Citizens, Public Services, Laws, Communications, Information Network, e-government, Citizen Participation*

ADOLESCENTS' POLITICAL ENGAGEMENT IN THE DIGITAL ERA: IMPLICATIONS FOR URBAN GOVERNANCE

Edith BARRETT
Connecticut University, the U.S.

ABSTRACT

The media can be a powerful tool for political engagement. Often the earliest adopters of new technology, youth have embraced social media, just as a generation ago they embraced television. Scholars have been examining the impacts of the mass media on political engagement among teenagers and young adults for a number of years, and most recently, that attention has turned to the role of the Internet. Using survey responses from U.S. teenagers collected in 1992, 2002, and 2012, and supplemented with other data sources, this presentation explores the changing role of the media (and the changing media) on youth political trust as well as their intentions to become involved in tradition and non-traditional political actions. The discussion will highlight similarities and differences between suburban and urban youth and majority and minority youth. A well-functioning democracy depends on citizen engagement, and it requires that each new generation of young adults become involved. The presentation concludes with evidence for how the media helps and hinders political engagement among suburban and urban youth and majority and minority, and with a discussion on the implications for urban governance.

Keywords: *Technology, the Social Media, Youth, Political Engagement, Political Action, Political Trust, Urban Governance*

BEYOND MARKET AND STATE: ORGANISING THE COMMONS IN URBAN CONTEXTS

Robert C. KLOOSTERMAN
Amsterdam University, Netherlands

ABSTRACT

Urban economies are not just about firms and workers. They are also dependent on a whole array of complex configurations of man-made resources and assets over which property rights are hard or even impossible to establish. These urban commons or common pool resources (Ostrom) can take the form of more abstract assets such as trust, social cohesion, and a safe and healthy environment or more concrete resources such as cables, sewage systems, and other networks of public infrastructure, but they can also consist of more specific institutions dedicated at fostering competitiveness as, for instance, is the case with those dealing with the coordination of local labour markets, training of young workers, development and certification of products, and export promotion.

Since the late 1970s, neoliberal imaginaries applauded “free markets” as the cure-all and end-all, and, hence, prescribed a withdrawal of the state from the socio-economic domain. Subsequently, in many countries policies have been launched to achieve the extension of "the market", without considering who or what should be responsible for the "production" of the above mentioned common pool resources on which market agents are highly dependent but which are not automatically "co-produced" during market transactions.

Around the same time, a causally related development occurred in advanced urban economies. While some cities in the Global North shifted towards a so-called cognitive-cultural economy, some cities in the Global South followed an industrial development path that resembled that of Western cities in the 19th century. At the high end of advanced urban economies the leading sectors are focused on high-tech (i.e. ICT), high-concept (i.e. producer services), high-finance (e.g. banks), and high-craft activities (i.e. creative industries), while at the low end, low-skilled workers are increasingly put at work in tourism, catering, amenities, conference-related services as well as social service providers such as schools, hospitals, child care and elderly care providers which in most advanced urban economies are still the largest employers.

On both ends of the urban labour market, outsourcing, flexibilisation and privatisation have radically transformed labour relations. Compared to the Fordist era, labour relations have become much more volatile and job certainty has, on the whole, decreased, with, potentially, damaging effects on the (re)production of common pool resources, since neither large firms nor municipalities have the will and/or the resources to provide for them.

In this presentation, the focus will be on concrete manifestations of common pool resources in advanced urban economies in particular in relationship top cultural industries. On a more general level, the relationship with the broader governance framework will be discussed.

Keywords: *Market, State, Common Pool Resources, Urban Contexts, Cultural Industries, Governance*

PUBLIC POLICY PEDAGOGY IN GLOBAL PERSPECTIVE: THREE PILLARS AND SEVEN KEYS

Robin J. LEWIS
President, IDPPA, and Professor and Director, RANEPA, Russia; Emeritus Dean, Columbia University, The US

ABSTRACT

This presentation, based on thirty-plus years of teaching, designing, and directing the study of public policy in a number of countries around the world, attempts to identify the foundational ideas and structures of public policy teaching for the 21st century. The "pillars" refer to the institutional aspects and the "keys" to the crucial pedagogical imperatives. The approach is deliberately and tenaciously applied rather than theoretical: it essays a replicable framework for effective public policy programs that can produce competent and qualified policy experts able to work in local, national, and global settings.

Keywords: *Public Policy Pedagogy, Effective Public Policy Programs, Qualified Policy Experts*

PUBLIC VALUE CREATION THROUGH OPENING GOVERNMENT: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW FOR FUTURE PROMISES

Ecem Buse Sevinç ÇUBUK
Adnan Menderes University, Department of Public Administration

Naci KARKIN
Pamukkale University, Department of Political Science & Public Administration

ABSTRACT

This article furnishes a comprehensive analysis of the relationship between open government programs and public value creation through a systematic analysis of 15 peer-reviewed papers, obtained from 53 journal articles and conference proceedings that handles joint issue of open government and public value notions in an integrative approach. The study involves thorough evaluation of selected papers' focal scopes over a number of pre-defined elements as such: research contexts, methods, theoretical backgrounds and research perspectives by seeking answers to research questions of (i) to what extent open data initiatives make a way for value generation, (ii) to whom (the parties of of initiatives) the expected values serve for (public general, specific interest groups/agencies, political actors or governmental body), (iii) how the utility of an Open Government Data (OGD) can be understood and measured – whether public value, or values are a result of an action/implementation or accepting them as intrinsically good.

The review has proved that introduction of new technologies and glossary on digital government purposely, or unwittingly has contributed to creation of public values. Government efforts to receive benefits from open data directives have consequently turned into discussions on the value of government data release. Governmental bodies, politicans, special interest groups, public general and scholars should consider the intrinsic value of open government practices as well as outcomes of initiatives due to the need for revising the conceptual framework of public value. This is because there emerge new approaches referring to collaborative and multi-actor value creation process in digital transformation.

Keywords: *Public Value, Open Government Data, ICTs, Systematic Analysis, Literature Review*

CHARACTERISTICS OF DIGITIZATION AND ITS CONSEQUENCES FOR PUBLIC ADMINISTRATION AND POLICY

Hüseyin GÜL
Süleyman Demirel University Department of Political Science and Public Administration

ABSTRACT

The rapid technological changes and developments and digitization in various fields have meant and promise further great advancements for humanity. Our lives have been increasingly immersed in a digitalized world of technology. The distinction between "artificial or virtual" realities and "real life" has blurred. Another important feature of digital age is that the pace of change is increasing and digital technologies are applied in many new areas every day. In the world of computers, computing power has doubled every 18 months since the invention of the microchip, together with a constant decline in production costs and the price of chips.

Further indications of digitization can be found in the fields of communication, information, computer science, physics, biology, pharmaceutics, protective or curative health care, commerce, entertainment, research and development, copyrights, printing, music production and entertainment, planning, service provision, public utilities, museums, graphic and design, visual or social media, construction, security, banking, insurance, travel and accommodation, among others. For example, the internet revolutionized the way public, private and civic organizations and individuals do business, establish connections and networks, work and live. Another example is that Blockchain technology enables the direct transaction of rights or assets between two parties, making intermediaries such as banks, notaries and insurance companies unnecessary. Blockchain technology also promises repalce the convetional way of exchanges through banks via cash or bills. This technology will make it a lot easier to make exchanges without using cash money, to start and operate a company, to build a true sharing economy in an open and transparent fashion, to reduce corruption and fraud to a great extent, and more importantly to bring billions of poor people into world baning and commerce. Today, 2.5 billion people in the world do not have a bank account because of the cost of keeping a bank account open as well as other reasons. Thus, it is really important to fully understant the characteristics of digitization and its consequences for public administration and policy.

However, there are some challenges facing the full utilization of what digitization has to offer. One of the big challenges is to human related setbacks in understanding and applying digitization in everyday life. Governments (and public sector) are also slow in understanding the implications of new technology and in regulating newly digitized sectors. Or worse, the government could decide to use digitization against the public by creating an unprecedented surveillance state. Moreover, since digitization helps develop artificial life and super-intelligent robots and nonobots, it raises the question of whether it is ethical and whether it endangers human life and social order if intelligent artificial life might develop beyond the control of human beings.

Accordingly, it is important to be aware of the processes of digitization, to be informed about its possible future uses and risks, to help proliferate it in the areas where it can be in best use to human beings and public life, and to apply it to one's field of study and interest. One of the goals of this study is to help understand digitization, its causes, its characteristic features, ethical issues and risks involved in the process of digitization. Another goal is to present and analyze the risks and opportunities and other consequences digitization and the digital age pose for public administration and public policies based on a literature review. On the base of this analysis, some policy implications and recommendations are put forward for the development of better policies to reap the benefits of the digital age and digitization and to avoid the possible risks involved in digitization processes.

Keywords**:** *Technology, Digitization, the Internet, Public Administration, Public Policies*

USING IT TOOLS IN CREATING EFFECTIVE PUBLIC ADMINISTRATION

Prof. Dr. Jonuz ABDULLAI
Department of Public Administration and Political Science South East European University

Asst. Prof. Agron RUSTEMI
Department of Public Administration and Political Science South East European University

ABSTRACT

The technology development in the last two decades has resulted with expansion of services in the public administration area and has increased the quality offered. Regarding Macedonia, the last report of the European Commission regarding the public administration contained serious concerns about politicization of the public service and that the number of services provided to the public through the e-government portals remained modest. A way for eliminating these anomalies from the politization of the public administration employment is introducing new technologies which can provide us with many solutions in this field.

The aim of the research is to identify the needs and gaps in the process of acquiring and providing public services. Also, we are going to mention the need for permanent education regarding the use of equipment, apps and additional gadgets from public servants. This can also cope with the government plan for expanding internet connection in every house in the country, which can be done only if the end users of the services receive proper training or education, by using lifelong learning methodology of informal education.

Since the research on this field of study regarding the usage of technology in public administration is new, there are not many relevant data and measurements that we can refer to. Therefore, for obtaining the best results we are going to conduct an analysis through a focus group composed from public service givers and receivers, as well as through a questionnaire that is going to be distributed to the users of public services in the multinational and multireligious Municipality of Tetovo. In the end of the study, based on the results from the analyses, we are going to present our recommendations which will be based on the best practices in the region regarding the technology usage in the public administration and the program of the newly elected government.

***Keywords*:** *Technology, Public Administration, Innovation, Politics, Services.*

POLICY MAKING AND COORDINATION IN PUBLIC ADMINISTRATION REFORM (PAR): KOSOVO AND MACEDONIA COMPARATIVE PERSPECTIVE

Memet MEMETI
Department of Public Administration and Political Science South East European University

Ali PAJAZITI
Department of Public Administration and Political Science South East European University

ABSTRACT

The Public Administration Reform is crucial o is a crucial ingredient for functionality not only of the public sector but for all actors in a society. The crucial driver for any reform is the coordination mechanism. Thus, the building of adequate coordination structures and developing the instruments of coordination has been one of the main elements of state and administration reforms. Previous research shows that PAR cycles have not achieved the necessary impact on improving the public sector. This can be attested with EC country progress report for the last decade for both Macedonia and Kosovo. The article provides overview of coordination mechanisms in Macedonia and Kosovo focusing on their structures and mandates.

In both countries the importance of coordination mechanisms is crucial due to the fragmentation as result overreach to variety of actors, decentralization, cross-cutting issues and EU membership aspiration. The paper brings into the light insufficiencies of coordination mechanisms in both countries and provides recommendations for improving political and administrative mechanisms for successful facilitation of the PAR.

Keywords**:** *Reform, Public Administration, Coordination Structure, Administrative Mechanisms, SIGMA Principles*

FARKLI GELİŞİM DÜZEYLERİNDEKİ BİREYLER ÜZERİNDE INTERNET BAĞIMLILIĞININ ETKİLERİ

ON INDIVIDUALS IN DIFFERENT DEVELOPMENT LEVELS EFFECTS OF INTERNET ADDICTION

Pınar KOÇ
Süleyman Demirel Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Tek. Eğitimi ABD

Mehmet ALBAYRAK
Süleyman Demirel Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Meslek Yüksekokulu

ÖZET

Teknoloji hızla ilerlemektedir. Teknolojinin sağladığı kolaylıklar, insanları teknoloji kullanmaya yönlendirmektedir. Teknoloji ile birlikte Internet'in gelişimi ve yaygınlaması, iletişimin arttırılması ve bilgi paylaşmak amaçlı ortaya çıkmış. Teknolojinin ve Internet'in yoğun kullanılması sonucunda, Internet bağımlılık yapan araç olarak ilk defa Goldberg tarafından 1996 yılında ortaya atılmıştır. Bu çalışmanın amacı; Internet bağımlılığı ile Internet bağımlılığını etkileyen etmenler arasında yapılan araştırmaların değerlendirilmesi, Türkiye'de ve dünyada konu ile ilgili üretilmiş çözüm önerileri hakkında yapılan çalışmaları ortaya koymaktır. Çalışma kapsamında 2010-2017 aralığı temel alınarak Internet bağımlılığı ile ilgili yazılan makale, bildiri, vb. yazıların yanı sıra Türkiye İstatistik Kurumu'ndan elde edilen istatistiksel sonuçlardan da yararlanılmıştır. Çalışma da; Internet bağımlılığı olan bireylerin sağlık, eğitim, psiko-sosyal vb. alanlar da negatif yönde etkilenmekte olduğu ve kontrolsüz Internet kullanan bireylerde siber zorbalık durumu gözlemlendiğini vurgulayan çalışmalara yer verilmiştir. Internet bağımlılığı tedavi stratejileri, bağımlılıktan kurtulmak için kullanılmakta olan yöntemlerden de bahsedilmiştir. Internet bağımlılığı ile mücadele edilebilmesi için eğitim politikaları ve kamunun sorumlukları da ele alınmıştır. Çalışma kapsamında bireye, toplum hayatına ve kamuya yansıyan etkilerden de bahsedilmiştir. Çalışma sonucunda negatif etkilerin azaltılması için yapılabilecek güncel yöntemlere de değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Internet, Bağımlılık, Internet Bağımlılığı.*

ABSTRACT

Technology is rapidly advancing. The convenience technology provides leads people to use technology. The development and proliferation of the Internet with technology has in fact been the result of the need for increased communication and information sharing. Because of the intensive use of technology and the Internet, Goldberg first introduced the Internet in 1996 as an addictive tool. The purpose of this study is; the evaluation of the researches among the factors affecting Internet addiction and Internet addiction is to reveal the studies about the solution proposal produced in Turkey and in the world. Within the scope of the study, based on the 2010-2017 interval, articles written on Internet addiction, papers, etc. As well as the statistical results obtained from the Turkish Statistical Institute. In the study, Individuals with Internet dependency are exposed to health, education, psychosocial etc. Areas are also affected in the negative direction, and that individuals using uncontrolled Internet have observed cyberbullying status. Internet dependency treatment strategies are also mentioned, which are used to get rid of dependency. Educational policies and the responsibilities of the public are also addressed in order to combat Internet addiction. In the scope of the study, the effects of individual, public life and the public are also mentioned. The study also discusses current methods for reducing negative effects in the result.

Keywords*: Internet, Dependency, Internet Addiction*

TÜRKİYE'DE KAMU ÇALIŞANLARININ DİJİTAL ORTAMDA DEĞERLENDİRİLMESİ: E-SİCİL MODELİ

EVALUATION OF PUBLIC EMPLOYEES IN DIGITAL ENVIRONMENT IN TURKEY: E-PERFORMANCE EVALUATION MODEL

Selma KARATEPE
İnönü Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Eray KARAMAN
İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

ÖZET

Sicil, çalışanlara başarıları ile ilgili bilgi vermeyi, eksik yönleri konusunda uyarmayı, yöneticilerin karar verme süreçlerini kolaylaştırmayı, çalışanların eğitim ihtiyaçlarını tespit ederek eğitim planlaması yapmayı, bireysel ve örgütsel motivasyonu artırmayı, örgütsel hedefleri ve performans kriterlerini objektif bir şekilde belirlemeyi ve çalışanları bu çerçevede değerlendirmeyi hedefler. Ayrıca sicilin; yapılan iş ve o işi yapan çalışanlar hakkında amirlerine bilgi sağlaması, yeni fikirler için olanak sağlaması, çalışanların yaptıkları iş konusunda daha fazla bilgi sahibi olmaları, çalışanların performanslarını bilmeleri ve bu çerçevede kendilerini düzeltmeye yönelik imkân bulmaları, iyi performansın teşvik edilmesi, çalışanların ulaşması gereken hedefleri bilmesi ve buna göre hareket etmesi, örgütsel motivasyonun üst seviyeye çıkarılması, karar verme süreçlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi, başarının kolaylıkla ödüllendirilmesi ve insan kaynakları yönetiminin her safhası için yöneticilere bilgi sağlaması gibi önemli katkıları bulunmaktadır.

Türkiye'de sicil köklü bir geçmişe sahiptir. Öyle ki, sicilin yasal dayanağı Cumhuriyet'in ilk yıllarına uzaanır. Sicil, 1926 yılından bu yana çeşitli yöntemlerle ve farklı isimlerle uygulanmıştır. 1965 yılında yürürlüğe giren 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu ve müteakiben 1986 yılında yayımlanan Devlet Memurları Sicil Yönetmeliği ile Türk Kamu Yönetiminde en sistematik formuna ulaşmış ve 2011 yılına kadar kullanılmıştır. 2011 yılında çıkarılan 6111 Sayılı "Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile kamuda sicil uygulamasına son verilmiştir.

Kamu görevlilerinin özel çalışanlara göre daha az etkin oldukları yönünde genel bir görüş bulunmaktadır ve Türk Kamu Yönetiminde de aynı durumun olduğu kabul edilmektedir. Kamu hizmetlerinin çeşitliliğinin ve niteliğinin değişmesi sebebiyle kamu yöneticileri arz ve talep açısından muazzam bir değişiklikle karşı karşıya kalmıştır. Kamunun ihtiyaçlarının karşılanması ancak yürüttükleri faaliyetlerde başarılı olan kamu çalışanları ile mümkün olabilecektir. Kamu çalışanlarının başarılı olmalarının ise etkinlik ve verimliliklerinin artırılması, kişisel hedeflerle kurum hedeflerinin birleştirilmesi, çalışanların motivasyonlarının ve örgütsel motivasyonun üst seviyeye çıkarılması ve etkin bir insan kaynakları yönetimi ile mümkün olacağı değerlendirilmektedir. Türk Kamu Yönetiminde 2011 yılından bu yana uygulanmayan sicilin geri getirilmesiyle yukarıda sıralanan unsurların hayata geçirilmesinde çarpan etkisi göstermesi beklenmektedir.

Kamuda sicille ilgili Cumhuriyet'in başından bu yana gelişmeler ve değişiklikler olurken devletin kurumsal yapı ve işleyişinde de çok büyük ve köklü değişiklikler yaşanmıştır. Bu değişikliklerle bürokrasinin azaltılması, hizmet kalitesinin artırılması, daha fazla vatandaş katılımı, yönetişim ve e-devlet gibi birçok kavram hayatımıza girmiştir. Artık günlük işlemlerden resmi işlemlere kadar hemen her alanda bütün faaliyetler ve uygulamalar elektronik ortamda yapılmaktadır. Bunun kamuda yansımasının en önemli örneği e-devlet uygulamalarıdır. Elektronik devlet ya da kısa adıyla e-devleti; kamunun hizmet verdiği alanlarda bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması yolu ile daha şeffaf ve katılımcı, vatandaşa daha yakın, daha hızlı, daha az maliyetle daha etkin çalışan bir idari yapı olarak tanımlamak mümkündür. E-devlet, bilgi

işleme kapasitesi arttırılmış, acil karar alabilen ve ihtiyaçları çok çabuk yerine getirebilen bir devlet yapısını ifade eder. Devletin elektronikleştiği bir dönemde, kamuda her geçen gün daha da fazla eksikliğinin hissedildiği değerlendirilen performans değerlendirmesinin dijital ortamda yapılmasının katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. e-Sicil uygulaması Türkiye'de henüz yaygın olarak kullanılan ve üzerinde çalışılan bir yöntem değildir.

Alan taraması yapıldığında elektronik sicille ilgili yapılmış çeşitli çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu konuda yapılan çalışma sonuçlarına göre; e-Sicil önceden tanımlanmış hedefler ve ölçütlere göre performansın ölçülmesi maksadıyla kullanılan göstergelerin geliştirilmesi süreciyle, organizasyonların stratejik hedeflerinin gerçekleştirilmesine yardımcı olarak bu hedeflerin ulaşılmasını uzun vadede mümkün ve sürdürülebilir hale getirmektedir. Ramlall (2003) tarafından gerçekleştirilen bir çalışma sonuçlarına göre; elektronik sicil, işletmeleri çalışanların performansları ve bu performansları neticesinde yapılan değerlendirme ile organizasyonun ekonomik ve kurumsal hedefleriyle birleştirerek istenen sonuca götürmektedir. e-Sicil, daha etkili performans değerlendirme yöntemleri sunarak kurumsal hedeflerin gerçekleştirilmesine de yardımcı olur. Elektronik sicil, çalışanların kendilerinden ne beklendiği konusundaki sorulara cevap verir, üst düzey yöneticilere ve stratejik planlama uzmanlarına çalışanların davranışlarıyla kurumun hedeflerini uyumlu hale getirmeyi sağlar.

E-Sicil, kamu çalışanlarının yani devlet memurlarının bundan önceki dönemlerin aksine hiçbir şekilde kâğıt üzerinde işlem yapmadan bilgisayar vasıtasıyla değerlendirilmesini sağlar. E-sicil, e-devlet sistemiyle uyumludur ve yapılacak düzenlemelerle kamu çalışanlarının bilgilerinin birçoğunu e-devlet üzerinden alır. E-devlet üzerinden alınamayan bilgiler, her bakanlığın personel birimlerinde görevli seçilmiş olan personele verilecek yetkiyle bilgisayar üzerinden yapılacak düzenlemelerle tamamlanacaktır.

Bu çalışmanın amacı, günümüz koşullarında e-devlet ve diğer uygulamalarla giderek dijitalleşen kamu yönetiminde uygulanması zaruri olan performans değerlendirmesinin dijital ortamda nasıl yapılabileceği sorusuna cevap aramaktır. Bu kapsamda dijital çağda kamu yönetiminin gerekliliklerine uygun bir sistem olan E-sicil modeli önerilmiştir.

Çalışma temel olarak 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sicil kısaca açıklanmış ve faydalarından bahsedilmiştir. İkinci bölümde ise Türk Kamu Yönetiminde sicilin gelişimi ve mevcut durumu açıklanmış ardından gerekliliği üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölüm e-sicil ve e-devlet kavramlarının açıklandığı bölümdür. Bu bölümde e-sicil üzerine literatürde yapılmış çalışmalar kısaca aktarılmıştır. Dördüncü bölüm, örnek bir model olarak e-sicil modelinin tanıtıldığı ve alana en büyük katkıyı yaptığı değerlendirilen bölümdür.

Önerilen e-sicil modeli, altı bölüm olarak tasarlanmıştır. Birinci bölümde personel kimlik bilgileri yer almaktadır. Bu bilgiler e-devlet üzerinden otomatik olarak çekilecek ve istenen formatta sicil amirine sunulacaktır. İkinci bölüm ise görev yeri bilgilerini kapsamaktadır. Personel birimlerinde görevli olan ve yetkilendirilen personel, sicil amirleri ile sicil alacak olan personelin bağlantılarını görev yeri bilgilerine göre yapacak, bu sayede doğru ast, doğru amirle ilişkilendirilecektir. Üçüncü bölüm ise adli işlemler ile ilgili bilgiler bölümüdür. Bu bölümde sicil alan personelin ceza, mahkeme, soruşturma vb. bilgileri otomatik olarak sicil amirinin bilgisine sunulacak ve değerlendirme yaparken bu bilgileri göz önünde bulundurması sağlanacaktır. Dördüncü bölüm sicil üst bilgileri bölümüdür. Çeşitli nedenlerle (atama, görevlendirme vb.) sıralı amirleri değişen memurun tüm amirlerine ait bilgiler bu bölümde yer alacak ve böylelikle temel şart olan "en az 3 ay" birlikte çalışma şartına haiz tüm amirlerin tespit edilmesine imkân sağlanacaktır.

Beşinci bölüm değerlendirmenin yapıldığı bölümdür ve bu bölümde temel nitelikler, genel değerlendirme, ayırt edici nitelikler ve atamaya yönelik değerlendirme olmak üzere 4 farklı bölümden oluşacaktır. Değerlendirmelerin tamamı bilgisayar üzerinden işaretleme yapmak suretiyle yapılacaktır. Niteliklerin belirlenmesinde 657 Sayılı Devlet Memurları kanunu esas alınmıştır. Bir memurda olmadığı takdirde devlet memurluğundan çıkarılmayı gerektiren nitelikler temel nitelikler bölümünü oluşturmuştur. Ardından sicil amirinden memuru puanları önceden belli olan ve Çok İyi, İyi, Orta ve Zayıf olmak üzere 4 kategoriye ayırdığı genel değerlendirmeyi yapması beklenmektedir. Üçüncü bölüm ayırt edici değerlendirme bölümüdür. Burada her memurda bulunması zaruri nitelikler için ortak nitelikler belirlenmiştir. Ardından, 657

Sayılı Devlet Memurları Kanununda belirtilen her "sınıfa" göre ayrı nitelikler belirlenecektir. Müteakiben puana tabi olmayan ancak atamayı etkileyecek olan değerlendirme yapılacak ve böylelikle sicil belgesi İnsan Kaynakları Yönetiminin birçok uygulamasına esas teşkil edecek bilgileri barındıracaktır. Son bölümde ise sicil amirinden memurla ilgili varsa sicil belgesinde bulunan niteliklerde belirtilmeyen hususları metin olarak yazması talep edilecektir. Burada açıklanan bölümlerin her biri için, bildirinin içerisinde örnek tablolar yer almaktadır.

Bu çalışmada kurgulanan ve sunulan e-sicil modeli hem bir başlangıç hem de örnek teşkil etmektedir. Çünkü Türk Kamu Yönetiminde e-sicil hiç çalışılmamış ve yeri olmayan bir konudur. Dolayısıyla hem kamu yöneticilerinin hem kamu yönetimi bilim insanlarının bu konu üzerinde çalışmaları gerekmektedir. Şeffaf, yenilikçi, hızlı, etkin, verimli bir kamu yönetimi ancak çalışanlarının da bu prensiplere uygun hale gelmeleri sayesinde mümkün olacaktır. Bu şartlar altında, değerlendirmenin olmadığı, rekabetin olmadığı, çalışanlar arasında ayırt ediciliğin sağlanmadığı bir sistemde bu inanışlar ve varsayımlar nasıl yıkılabilecektir?

E-Sicilin önerilme nedenleri ve kamu yönetimine getireceği faydaları kısaca, sicil veren amirlere bilgisayar üzerinden sicil verme imkânı tanıyarak kırtasiyecilik ve bürokrasinin önüne geçilmesi, tüm veriler bilgisayar üzerinde kaydedileceğinden dosyalamak için harcanan emek, zaman ve dosyalama giderlerinden tasarruf edilmesi ve e-devlet uygulamalarıyla bütünleştirilerek bilgi çağına uygun, modern, günümüz ihtiyaçlarını karşılayan bir sicil sistemi getirecek olmasıdır. Sonuç olarak e-sicilin günümüzde dijital çağın gerektirdiği kamu yönetiminin koşullarına uygun bir performans değerlendirme sistemine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

***Anahtar Kelimeler**: Türk Kamu Yönetimi, e-sicil, e-devlet, Dijital Çağ, Performans Değerlendirme*

ABSTRACT

Performance evaluation aims to inform employees about their successes, to warn them about their missing aspects, to facilitate decision-making processes of managers, to make training plans by determining the training needs of employees, to increase individual and organizational motivation, to objectively determine organizational goals and performance criteria, and to evaluate employees. Performance evaluation in Turkey has a long history. Turkish Public Administration has implemented performance evaluation in various ways since the first years of the Republic.

There is a general view that public officials are less effective than private employees and it can be said this assumption is also viable for Turkish public officials and private employees. Meeting the needs of the public may only be possible with public officials successful in the activities they carry out. Returning to performance evaluation, which has not been implemented in Turkish Public Administration since 2011, will bring great benefits to the effectiveness and efficiency of public employees.

Since the beginning of the Republic, while developments and changes have occurred about performance evaluation in the public, the institutional structure and functioning of the state have undergone very big and radical changes. With these changes, many concepts such as reducing bureaucracy, increasing service quality, more citizen participation, governance and e-government have entered our lives. Today, from daily operations to official operations, almost all activities and applications are carried out in electronic environment. The most important example of this reflection on the public is e-government applications. It is a necessity that, while the e-government is growing up day by day, the performance evaluation, needed more and more in the public sector should be done digitally. E-performance evaluation is not yet widely used and studied in Turkey. When literature is searched, it is seen that there are various studies about electronic performance evaluation.

According to the results of the studies; e-performance evaluation helps achieving the strategic goals of the organization, making it possible and sustainable to achieve these goals in the long term thanks to the development of indicators used for the purpose of measuring performance against predefined targets and criteria.

The purpose of this study is to answer the question of how to perform the performance evaluation electronically, which is essential to apply in today's conditions in e-government and other applications and increasingly digitalized public administration. In this context, the e-performance evaluation model, a system meeting the requirements of public administration in the digital age, is proposed.

The study basically consists of 4 parts. In the first part, the performance evaluation is explained briefly and its benefits are mentioned. In the second part, the development of the performance evaluation in Turkish Public Administration and the current situation are explained, then the necessity of this evaluation is emphasized.

The third part is the section about e- performance evaluation and e-government. In this section, the studies carried out in the domestic and foreign literature about the e- performance evaluation are briefly given. The fourth part is the section where the e-performance evaluation model is introduced as an example model and it is evaluated that this part is the section of the study contributing to the public management.

***Keywords**: Turkish Public Management, e-Performance Evaluation, e-Government, Digital Age, Performance Evaluation*

YÜKSEKÖĞRETİM BÜYÜME POLİTİKASININ VERİYE DAYALI ANALİZİ: ÖSS'YE TEKRAR GİREN ÖĞRENCİLER KAMU POLİTİKASI YAPICILARINA NE SÖYLÜYOR?

DATA BASED ANALYSIS OF HIGHER EDUCATION GROWTH POLICY: WHAT DO THOSE TAKING UNIVERSITY ENTERANCE EXAMS AGAIN SAY TO POLICY MAKERS?

Mehmet YAVUZ
Kalkınma Bakanlığı

ÖZET

Türkiye'de 2000'li yılların ortalarından itibaren yükseköğretim sektöründe büyüme yönlü politikalar izlenmektedir. Bu politikalara yol açan birbirini tamamlayıcı nitelikte iki temel sebepten söz edilebilir. OECD tarafından yapılan çalışmalar ve ilgili yazında yer alan araştırmalar incelendiğinde, eğitim düzeyi ile istihdam edilebilirlik ve elde edilen gelir arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre, yükseköğretim düzeyinde eğitim almış bireyler tüm ülkelerde daha alt düzeyde eğitim alanlara kıyasla daha kolay iş bulmakta ve daha yüksek gelir elde etmektedir. Yükseköğretimin bireysel getirisi olarak adlandırılan bu durum, bireysel düzlemde yükseköğretime olan talebi tetiklemektedir. Diğer önemli sebep, yükseköğretimin toplumsal getirisidir. İlgili yazında yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde, eğitim ile ekonomik büyüme arasında doğrudan bir ilişki olduğu ve eğitime yapılan yatırımların toplam faktör verimliliği bağlamında büyümenin itici gücü olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, bu durum hükümetleri ülkeler arası rekabette geri kalmamak adına toplumun eğitim düzeyinin yükseltilmesine yönelik politikaları yaygınlaştırmaya sevk etmiştir. Sonuç itibarıyla, yükseköğretimin bireysel ve toplumsal getirisi yükseköğretime olan talebin her geçen gün artmasına neden olurken, hükümetler de bu talebi karşılamaya yönelik çeşitli kamu politikaları üretmişlerdir.

Ülkemizde 2000'li yılların ortalarından itibaren uygulanmakta olan yükseköğretim büyüme politikasını, yeni üniversitelerin açılması ile örgün yükseköğretim kontenjanının artırılması karakterize etmektedir. Bu kapsamda, 2006 yılından 2016 yılına kadar geçen zaman diliminde 59'u devlet ve 41'i vakıf olmak üzere toplam 100 yeni üniversite kurulmuş ve her ilde en az bir üniversite bulunması suretiyle yükseköğretim ülke geneline yaygınlaştırılmıştır. Buna koşut olarak örgün yükseköğretim kontenjanı 2016 yılında, 2006 yılına kıyasla yüzde 112 düzeyinde bir artış göstererek 850.000'i aşmıştır. Kapasite bağlamında sıçrama olarak nitelendirilebilecek bu gelişmelere karşılık yükseköğretime olan talep her geçen gün artmaya devam etmiş ve 2014 yılında Öğrenci Seçme Sınavına (ÖSS) başvuranların sayısı ilk defa 2 milyonu aşmıştır. 2015 ve 2016 yıllarında da başvuru sayıları 2 milyonun üzerinde gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, ÖSS'ye başvuran adayların profilinde 2006-2016 dönemi boyunca yaşanan değişim, kamu politikası yapıcıları açısından önemli mesajlar içermektedir.

ÖSS'ye başvuran adayların öğrenim durumuna göre profili incelendiğinde, 2016 yılında başvuranların sadece %42'si lise son sınıf öğrencisidir. Yaklaşık 1,3 milyon adaya tekabül eden %58'lik kesim ise, lise mezunu olup daha önce herhangi bir programa yerleşemeyenler, hâlihazırda üniversite öğrencisi olanlar ile üniversite mezunlarından meydana gelmektedir. Üniversite öğrencisi ya da mezunu olduğu halde tekrar üniversiteye girmek isteyen adayların aldıkları ya da almakta oldukları üniversite eğitiminden memnun olmadıklarını kabul etmek mümkündür. Yükseköğretim büyüme politikası açısından dikkat çekici olan gelişme, bunların sayısında son 10 yıllık dönemde yaşanan değişimdir. Buna göre, 2006 yılına kıyasla 2016 yılında üniversite öğrencisi olduğu halde ÖSS'ye başvuranların sayısında yaklaşık %100, üniversite mezunlarının sayısında ise yaklaşık %360 düzeyinde bir artış görülmüştür. Dolayısıyla, yükseköğretim büyüme politikasının uygulandığı başka bir ifadeyle, sistemin arz kapasitesinin artırılarak daha fazla sayıda insanın yükseköğretime erişiminin sağlandığı 2006-2016 döneminde yükseköğretim düzeyinde verilen eğitimden memnun olmayanların sayısında da ciddi bir artış yaşanmıştır. ÖSS'ye tekrar girenlerin verdiği mesajın anlaşılması, yükseköğretim büyüme politikasından sorumlu kamu politikası yapıcıları açısından kritik öneme sahiptir. Çünkü bu politikanın önümüzdeki yıllarda da uygulanmaya devam

etmesi kuvvetle muhtemeldir. 2012 yılında zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılmış olması ve bunun yükseköğretim talep eden öğrenci sayısında meydana getireceği artış bunun en önemli göstergesi olarak kabul edilebilir. Diğer yandan, 2017 yılında 3 yeni üniversitenin kurulması ve örgün yükseköğretim kontenjanında 50.000'i aşan bir artışa gidilmesi de yukarıdaki tespiti teyit etmektedir.

ÖSS'ye tekrar girenlerin verdikleri mesajın anlaşılması amacıyla ÖSYM Başkanlığı'ndan 2006-2015 yılları arasında ÖSS'ye başvuran adaylar hakkında yaklaşık 200 milyon satır büyüklüğünde bir veri seti temin edilmiştir. Büyük veri (*big data*) niteliği taşıyan bu veri setinde adayların sınava tekrar girme durumu özelinde bir veri madenciliği çalışması yapılmıştır.

Veri madenciliği çalışmasına aşağıdaki araştırma soruları yön vermiştir;

1. Hangi liselerden mezun öğrenciler arasında ÖSS'ye tekrar girme eğilimi daha yüksektir?

2. Hangi üniversitelerin öğrencileri arasında ÖSS'ye tekrar girme eğilimi daha yüksektir?

3. Hangi fakültelerin öğrencileri arasında ÖSS'ye tekrar girme eğilimi daha yüksektir?

4. Hangi yüksekokul ve meslek yüksekokulu öğrencileri arasında ÖSS'ye tekrar girme eğilimi daha yüksektir?

5. Hangi lisans programı öğrencileri arasında ÖSS'ye tekrar girme eğilimi daha yüksektir?

6. Hangi ön lisans programı öğrencileri arasında ÖSS'ye tekrar girme eğilimi daha yüksektir?

7. Veri setinde yer alan parametrelerin ÖSS'ye tekrar girme eğilimini açıklama düzeyleri nedir?

Çalışma kapsamında yeni üniversiteler ile temel bilim lisans programlarında (fizik, kimya, biyoloji, matematik) ÖSS'ye tekrar girme eğiliminin oldukça yüksek olduğu başta olmak üzere sadece yükseköğretim büyüme politikası açısından değil aynı zamanda Ar-Ge ve daha üst ölçekte Türkiye'nin kalkınma politikalarını doğrudan ilgilendiren önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

Çalışma, yararlandığı veri setinin büyüklüğü ve büyüme politikasının değerlendirilmesine ilişkin üretilen göstergeler bağlamında ilk olma özelliği taşımakta ve bu yönüyle ilgili yazına doğrudan katkı niteliğindedir. Ayrıca çalışmanın sonuçları bu forum aracılığıyla ilk defa akademik camia ile paylaşılacak olup yapılacak tartışmaların forumun "Dijital Çağda Kamu Politikası" konu başlığı altında yer alan "Yükseköğretim Politikaları" ve "Veri Madenciliği, Büyük & Açık Veri" temalarına katkı sağlaması öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kamu Politikası, Yükseköğretim Politikaları, Yükseköğretim Büyüme Politikası, Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS), Büyük Veri*

ABSTRACT

Higher education sector have been expanding since 2000s in Turkey as result of new higher education strategy. Within this strategy 59 state university and 41 foundation (non-profit) university was established from during 2006-2016 and the quota of student for formal university education has increased by 112 percent compared to 2006 and has exceed 850.000 in 2016. On the other hand the profile of applicants who are appealing for university entrance exam (ÖSS) has changed during 2006-2016 and this change includes important messages for public policy makers.

The number of applicants who are appealing for university entrance exam (ÖSS) even though are already university students (as we call group 1) or graduating from university programmes (as we call group 2) has increased dramatically from 2006 to 2016. For example these increasing for group 1 is %100, for group 2 is %360 along this time period (ÖSYM, 2006 and 2016). This situtation is very striking because it implies that despite the expansion of higher education sector, the number of students who are not satisfied with higher education system are increasing.

A data set about applicant's profile between 2006 and 2015 that comprise of approximately 200 millions rows was provided by OSYM (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi-Student Selection and Placement Center) in order to understand the message of re-entering applicants of OSS. A data mining study has been carried out on this data set that is type of big data.

The main result of this study is the ration of re-entering is high among new state universities (especially established after 2006) and basic science undergraduate programmes (pyhsics, chemistry, biology and mathematics). This result is not only important for higher education policy also R&D policy and development policy principally.

Keywords: *Public Policy, Higher Education Policy, Higher Education Expansion Policy, Student Selection Exam (ÖSS), Big Data*

DİJİTAL KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞININ GÜNDELİK HAYATA YANSIMASI: ÇİPLİ TÜRKİYE CUMHURİYETİ KİMLİK KARTLARI ÖRNEĞİ ÜZERİNE BİR SORGULAMA

REFLECTION OF UNDERSTANDING OF DIGITAL PUBLIC ADMINISTRATION IN DAILY LIFE: A CASE IN POINT QUESTIONING ON ID CARD WITH CHIP.

Salih BATAL
Yalova Üniversitesi

ÖZET

Çalışmanın Konusu: 20. yüzyılın ortalarından itibaren elektronik alanında yaşanan gelişmeler bilginin elde edilmesi, depolanması, işlenmesi ve iletilmesi açısından bir çığır açmış ve bilgi toplumuna dönüşüm sürecini önemli ölçüde hızlandırmıştır.

Söz konusu gelişmeler ekonomik, sosyal ve bireysel yaşamı yoğun biçimde etkilemektedir. Ülke ekonomileri arasındaki rekabet de bu gelişmelerden etkilenmekte; bilgi ve iletişim teknolojilerini ve bilgiyi etkin kullanan ülkeler uluslararası rekabet avantajı kazanmaktadır.

Dijital dönüşüm, bilgi toplumu aktörleri olarak ifade edilebilecek bireyler, girişimler, kamu kurumları ve sosyal kurumları yeni düzenin ruhuna uygun niteliklere sahip olma baskısıyla karşı karşıya bırakmaktadır.

Bu çerçevede, hemen tüm ülkeler, gerek bilgi toplumunun sunduğu fırsatlardan istifade etmek gerekse bilgi toplumuyla birlikte ortaya çıkan risklerden kaçınabilmek amacıyla, siyasi/idari, ekonomik ve sosyal politikalarını gözden geçirmekte ve bilgi toplumuna yönelik bütünlüklü ve yerine göre tematik politika ve stratejiler ortaya koymaktadır. BM, AB, OECD gibi uluslararası ve uluslar üstü yapılar tarafından da bilgi toplumunu anlamaya ve bilgi toplumu dönüşümünü şekillendirmeye yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

Türk kamu yönetiminin ortaya koyduğu bazı temel politika anlayışının içeriğinde çeşitli uygulama örnekleri bulunmaktadır. Bu uygulamalardan gündelik hayatta en çok karşılaşılan dönüşümlerden biri kimlik kartlarının dijital kartlara dönüşümü konusudur. Öyle ki söz konusu yenilik tüm vatandaşları ilgilendirmekte etap etap tüm vatandaşlar bu dönüşüme tabi tutulmaktadır.

Dijital dönüşüm üst başlığı altında çalışmamızın temel konusunu *"Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartlarında Gerçekleştirilen Dönüşüm"* oluşturmaktadır.

Çalışmanın Amacı: Çalışmamızın temel amacı Türk kamu yönetiminde temel bir politika olarak uygulamaya konulan dijital dönüşüm konusunu irdelemektir. Bu sorgulama arayışının merkezinde uygulama örneği olarak Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartlarında yaşanan dönüşüm bulunmaktadır.

Buna göre yaşanan dönüşümün daha net anlaşılabilir olması, risk olarak görülebilecek alanların tespiti, hukuki geçerliliği ve gündelik hayatımızda nelere etki edebileceği ve faydalarının tespiti ile kamu yönetimi bütünü içerisinde uygulanmaya çalışılan dijital dönüşüm konusuna uyumluluğu çalışmamızın alt amaçlarıdır.

Çalışmanın Araştırma Sorusu/Soruları: Çalışmamızın temel soruları şunlar oluşturmaktadır: dijital kavramı nedir? Kamu yönetimi kavramı ile birlikte nasıl değerlendirilmelidir? Vatandaşlık kavramı yeniden tanımlanmalı mıdır? Resmi kimlik kartları ve bu kartların kullanım alanları nelerdir? Kimlik kartlarındaki dönüşümün yaşanan dijital dönüşüme uyumluluğu hangi düzeydedir?

Ayrıca ülkemizde kamu sektörü öncülüğünde yürütülecek dijital dönüşüm çalışmalarının tüm kurum ve kuruluşlar ile koordineli şekilde sürdürülmesi nasıl sağlanabilir?

Bu hususlar doğrultusunda dijital dönüşüm için bir yol haritası çizilmesi ve yönlendirici/belirleyici üst kurum tarafından gerekli kurumsal yapılanması tamamlanarak kamusal dijital dönüşüm süreci nasıl başlatılabilir? Sorularına cevap aranmaya çalışılacaktır.

Çalışmanın "Dijital Çağda Kamu Yönetimi ve Politikası" ile İlişkisi ve Konuya Katkısı: Dünyada bilişim ve iletişim teknolojilerinin her geçen gün hızlı artışı ve bu artışa paralel olarak çeşitlenen ve yenilikler sunan akıllı teknolojik araçların gerek Türkiye'de gerek dünyada özellikle dijital nesil olan çocuklarda ve gençlerde etkin şekilde kullanılması, günümüzde dijital vatandaşlık kavramının ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Günümüz dünyasında iyi bir vatandaş olma algısı iyi bir dijital vatandaş olma yolunda hızlı şekilde ilerlemektedir. Çünkü vatandaşlar arası iletişim ve bilgi aktarımı teknolojik araçlar vasıtasıyla dijital ortamda gerçekleşmeye başlamıştır.

Çalışmamızda dijital vatandaşlığa geçişin içeriği açıklanmaya çalışılırken söz konusu durumun somut gerçeği olarak vatandaşlık kartlarında yaşanan dönüşüm ele alınmaktadır. Öyle ki bu gerçek; hem tüm vatandaşları ilgilendiren hem de gündelik hayatta binlerce kez tecrübe edeceğimiz bir dönüşümdür.

Çiftçisinden, sanayicisine, öğrencisinden iş adamına, gencinden yaşlısına, kadınından erkeğine tüm vatandaşlarımız bu dönüşümü öncelikle kimlik kartlarında yaşanan dijital dönüşümle hissedecektir. Bu bakından çalışmamızın içeriği *"Dijital Çağda Kamu Yönetimi ve Politikası"* ile doğrudan ilişkilidir.

Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve: Bilgisayar ve internet teknolojilerindeki gelişime bağlı olarak bilginin dolaşım hızının daha önce hiç olmadığı kadar artmış olması, kamu yönetiminin verimli bir hale getirilmesi, hizmetlerin daha hızlı, kaliteli aynı zamanda daha az maliyetli şekilde sunulması adına olanaklar yaratmaktadır. Ancak bu olanaklardan eski yönetim yapısıyla faydalanmak mümkün değildir. Bilişim teknolojilerinin devlet hizmetlerinde azami ölçüde kullanılması gereği, e-devlet yaklaşımını ortaya çıkarırken, mobil ve kablosuz teknolojilerdeki gelişmeler ve bu teknolojilerin toplum tarafından daha yaygın olarak kabul görmesi ise e-devletten m-devlete geçişi gündeme getirmektedir.

Çalışmamız kamu yönetimi bilimi dâhilinde e-devlet, m-devlet, dijital dönüşüm ve akıllı kart kavramları etrafında şekillendirilecek ve uygulama örneği olarak kimlik kartlarında yaşanan dönüşüm sorgulanmaya çalışılacaktır.

Yöntemi: Makale çalışmamızın yöntemi literatür taraması şeklindedir. Buna göre konu ile ilgili güncel literatür taraması yapıldıktan sonra dönüşümü gerçekleştiren kamu kurumlarının ortaya koyduğu bilgi, belge ve dokümanlar tahlil edilmeye ve bir sonuca varılmaya çalışılacaktır.

Çalışmanın içeriğini belirlerken yöntem olarak sorgulama mantığı tercih edilmiştir. Buna göre bazı sorular ortaya atılıp cevapları aranmaya çalışılacaktır. Bu sayede "ne nedir?, ne değildir?" açıklanmaya ve bir sonuca varılmaya çalışılacaktır.

Veri Kaynakları: Çalışmamızda kullanılan temel veri kaynakları ulusal ve uluslararası makaleler, konu ile ilgili yazılmış kitaplar, konuyla basılı ya da basılmamış lisansüstü tezleri, Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Yalova İli Çınarcık İlçesi Nüfus Müdürlüğünden temin edilen konuyla ilgili dokümanlar, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin belirlediği strateji ve plan notları, Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Nüfus İşleri Genel Müdürlüğünden temin edilen doküman ve bilgi notları ile E-Türkiye Girişimi (2001), E-Dönüşüm Projesi 2003, Bilgi Toplumu Stratejisi 2006, Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013), Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)'dır.

Ayrıca makale çalışmamızın içeriğinde hukuki alt yapıyı tahlil edebilmek içi kullanacağımız başlıca mevzuatlar ise 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, kişisel bilgilerin korunmasına ilişkin kanun çalışması, 4502 Sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu, 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu ve diğer ilgili mevzuatlardır.

Temel Bulgu ve Değerlendirmeler: Türk kamu yönetiminde dijital bir dönüşümün yaşanması doğal bir sürecin sonucudur. Kamu yönetimi hızla gelişen bilgi teknolojileri ve dijital dünyaya uyum sağlamak zorunda kalmış ve bürokratik alışkanlıkların ortaya çıkardığı hantal yapıdan kurtulmaya başlamıştır.

Dijital kamu yönetimine kamu bürokrasisi içerisinden, halktan ya da 3. sektör denilen sivil topumdan herhangi bir ciddi itiraz yükselmemiş, örgütlü bir direnç oluşmamıştır. Hukuki alt yapısının eleştirisi bakımından bazı itirazlar olsa da bu durum dönüşümün benimsenmesi bakımından sorun teşkil etmemiştir.

Aksine kamu yönetiminde dijital dönüşümün etkinleşmesi ve dijital ağın genişletilmesi baskısı ortaya çıkmıştır. Bu bakımdan devlet kapısı (e devlet.gov.tr) platformunun her geçen gün genişlemesi ve farklı kamusal hizmetlerin kapsama dâhil edilmesi şeklinde bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Söz konusu süreç; dijital vatandaşlık, dijital bilgi güvenliği, siber güvenlik, siber saldırı gibi yeni kavramların kamu yönetimi içerisinde yer bulmasını sağlamıştır.

Dönem itibariyle kamu yönetiminde dijital dönüşüm kaçınılmaz bir sondur. Mutlaka üzerinde daha ayrıntılı çalışmalar yapılması ve kamu yönetiminin tam anlamıyla dijital aktarımının sağlanması gerekmektedir.

Genel İçerik ve Akışı: Bildiri çalışması genel içerik olarak; çipli kimlik kartlarının kullanımı, kamu yönetiminin neden böyle bir değişime ihtiyaç duyduğunun sorgulaması, yaşanan dönüşümün beklentileri karşılayıp karşılamadığı, halkın söz konusu yeni kimliklere karşı yaklaşımı, kimlik kartlarında dijital bir dönüşümün riskleri ve bu risklere karşı neler yapıldı/yapılması gerektiği ile söz konusu dönüşümün hukuki altlığı sorgulaması yapılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Kamu Yönetimi, Dijital Çağda Kamu Yönetimi, Dijital Çağda Yenilikçilik, Çipli Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartı.*

ABSTRACT

From middle of the 20th centrury, developments in electronics have made a breakthrough in Acquisition, storage, processing and transmission of information, and it make period of information society changing faster. This developments affect economic, social and individual life. And this developments affects competetion of national economics; countiries, they can use information and communication technology, gain international competition advantage.

There are various application examples in understanding of some basic political that are confessed by Turkish public administration. The most populer of these examples is identy card with chip. These innovation concern all of the Turkish Citizens and it will be implemented to them stage by stage. All of the citizens, include Farmer to industrialist, Student to business man, Young and old, Woman to man, will be exprienced these innovation.

In these study, query logic has been choosen as method. According to these, answers of some questions will be research. What is it and what is not what, will be explained in this study.

The method of our study is literature review. According to this, after reviewing the newest literature, some informations and documents of some public bodies that made this innovation succesfully will be analysed and will make some suggestions about this.

The content of the work will consist of 3 parts. The first part is concept of public administration and digital public administration, the second part is digitization studies of Türkish public administration. E-state, m-state and examples, are belongs them, will be explained. In last part, innovation of id cards will be interrogated.

Keyword: *Public Administration, Public Administration in Digital Era, Innovation in Digital Era, Turkish id Card With Chip.*

BİLGİSAYAR YAZILIMINDA VE KAMU POLİTİKALARINDA ALGORİTMA

ALGORITHMS IN SOFTWARE ENGINEERING AND IN PUBLIC POLICIES

Akif Argun AKDOĞAN
TODAİE

ÖZET

Metaforlar ve analojiler kamu yönetimi ve kamu politikası analizi gibi disiplinlerde sıklıkla kullanılır. Özellikle örgüt çalışmalarında kullanılan mekanik, biyolojik, açık, karmaşık, otopoetik ve öğrenme sistemi gibi metaforlar, örgüt kuramı ve pratiğinin gelişmesinde yararlı olmuştur. Metaforlar aracılığıyla kurulan benzerlikler kimi zaman mecazi anlamlarının da ötesine geçerek gerçeklik kazanabilirler. Aralarında benzerlik ilişkisi kurulan olay, olgu, kavram ve kuramlar yalnızca tanım düzeyinde değil, aynı zamanda açıklama, öngörme ve norm oluşturma açısından da benzerlik gösterebilir Bu çalışmanın konusunu oluşturan neoliberal dönemdeki kamu politikası yöntem ve süreçleri ile bilgisayar yazılımları, yalnızca tanımlama açısından değil, aynı zamanda yapı, işleyiş ve gelişim gibi açılardan da benzerlikler göstermektedir.

Bilgisayar, girdileri verilere dönüştüren, bu verileri depolayan, işleyen ve kullanışlı bir formatta çıktı sağlayan programlanabilir bir makinedir. Bilgisayarı diğer tüm makinelerden ayıran en önemli özelliği, programlanabilir olmasıdır. Bilgisayara yüklenen talimatlar (program) depolandıktan sonra ilerideki işlemlerde de kullanılabilir. Bu talimatlar bilgisayar belleğinden okunur ve daha önceden programcı tarafından belirlenmiş bir sıra içerisinde yürütülür. Bilgisayar programı yazılımının temel ögesi olan algoritmaların neoliberal dönemde kamu politikalarının oluşturulmasında temel bir öge haline geldiği önerilen çalışmanın temel iddiasıdır. Bu iddiayı desteklemek için bilgisayar programcılığı ile neoliberal dönemde bir mevzuat hazırlama yöntemi olarak yaygınlık kazananlanan düzenleyici etki analizi (DEA) temel özellikleri ve yazım kriterleri birbirleriyle kıyaslanacaktır. Çalışma bu kıyaslama sonrasında bilgisayar programı yazılımına sürecine benzer bir kamu politikası oluşturma çabasının demokratik bir kamu yönetimi açısından yaratabileceği sorunlara değinecektir.

Bilgisayar programcılığının belli başlı kurallarından biri amaca yönelik en kısa programı yazmaktır. Kısa bir program, işleme kapasitesi az olan işlemcilerde bile hızlı çalışacaktır. Bu yöntem işlemci kapasitesi daha düşük olan cep telefonlarının yazılımında sıklıkla kullanılmaktadır. Kısa programlar sayesinde, işlemci aynı anda fazla komutu işlenmeyeceği için birden fazla programın aynı anda çalışması da mümkün olacaktır. Benzer bir biçimde eğer bürokrasinin gelen talepleri çıktıya çevirmek için kullandığı prosedürlerin (mevzuat) sayısı fazlaysa işlem süresi uzayacaktır. Neoklasik ekonomide etkin piyasa ancak işlemlerin masrafsız ya da son derece düşük masraflı olduğu yerlerde ortaya çıkabilir.

Mevzuatı daha etkili bir şekilde oluşturmak için 1990'lı yıllardan bu yana Türkiye'de de 2006'dan bu yana yürürlülükte olan düzenleyici etki analizi (DEA) yöntemi kullanılmaktadır. OECD, DEA'nın "rekabet gücünü artırmak ve açık piyasa yapısını tesis etmeyi " hedeflediğini açıklamaktadır. Düzenleyici etki analizi, "düzenleme politikalarının ve bu politikaların uygulanabilir. Bilgisayar programlama mantığının izlediği sistem yaşam döngüsü, düzenleyici etki analizinin aşamaları ile benzerlik göstermektedir.

Düzenleyici etki analizi de piyasa problemlerini çözmek için yapılacak düzenlemelerde izlenmesi gereken bir algoritma sunmaktadır. DEA'da bilgisayar programlarında olduğu gib bir tür döngüsel akış şeması kullanmaktadır. Problemin çözümü için, çözümde yer alan herhangi bir adım ya da aşamanın birden fazla kullanıldığı akış şemaları döngüseldir. Bilgisayar programlama mantığının izlediği sistem akış şeması ile düzenleyici etki analizinin aşamaları ile benzerlik göstermektedir.

Örneğin bilgisayar programlanmasında olduğu gibi DEA'daki ilk aşama problem tanımı ile başlamaktadır. DEA'da problem tanımlanırken "önemi ve büyüklüğü konusunda gerekli bilgi verilmeli; eğer mümkünse, rakamsal veriler kullanılmalıdır." Problemin sayısal olarak ifade edilmesi, sosyal bir problemin bilgisayarda işlenebilir bir nitelik kazandırmaktadır. Bilindiği gibi, bilgisayarlar problemleri ancak sayısal

değerlere dönüştürerek işleyebilirler. DEA'da problemin sayısal ifadesi kamusal problemlerin sibernetik bir sistemde manipüle edilebileceğini gösterir. Bilgisayar programlanmasında olduğu gibi "problemin varlığı, tek başına, . . . düzenleme yapılması anlamına gelmemektedir. Bu nedenle, daha başlangıçta problemin çözümü için devlet müdahalesinin yeterli gerekçeleri ortaya konulmalıdır." Bilgisayar programcıları da varolan problemin nasıl çözülebileceğiyle ilgili önerilerini veri ile destekleyerek örgütün üst yönetime sunar. Eğer varolan problemi çözmek için bilgisayar teknolojilerine yapılacak yatırım, problemin neden olduğu maliyetten daha fazla ise sistem analistleri problemin çözümü için bilgisayar teknolojileri dışında alternatifler önerirler.

DEA'nın ikinci aşaması olan hedeflerin tespiti, sistem analizindeki aşağıdan yukarı analize benzemektedir. Sistemin ana unsurları alt sistemlere, alt sistemler de daha küçük parçalara bölünür. Böylece sistemin hangi kısmında yaşandığı daha saptanır. DEA'nın bu aşamasında "problemin çözümü ile ulaşılmak istenen amaç, mümkün olduğunca açık bir şekilde tespit edilmeli ve ortaya konulmalıdır." Yasal düzenlemeler yapılırken probleme yönelik alternatif geliştirilmesinden önce hedef belirlenmesi, problemle ilgili alternatifleri kısıtlayıcı bir işlev görür. Hedefle uyumlu olmayan alternatifler DEA'nın üçüncü aşaması olan "alternatif çözüm yollarının tespiti"ne geçilmeden ayıklanmış olur. Bir bilgisayarda belli bir programın çalışması nasıl üst düzeydeki programlarla (örneğin işletim sistemiyle) uyumlu olmasına bağlıysa, yasal düzenlemelerin de üst düzeydeki yasal metinlerle uyumunun sağlanması gerekir. Bu nedenle DEA'da problem çözümlerinin hiyerarşik yasal düzen içerisinde ve hükümetin diğer politika ve hedefleriyle uyumlu olması sağlanır. Devlet, tüm yasal düzenlemeleri özellikle anayasada belirtilen üst hukuk normları çerçevesinde yapar. Bir yasal düzenleme yaparken kullanılan hukuk kuralları, bir başka yasal düzenlemenin oluşturulmasında da aynı şekilde geçerlidir. Aynı şekilde bilgisayarlarda belli bir programı yazarken kullanılan kurallar bir başka programı yazarken kullanılan kurallar ile aynıdır. Yazılan tüm programlarında işletim sistemi ile uyumlu olması gerekir.

Önerilen çalışmada yukarıda özetlenenlerin dışında bilgisayar yazılımı ile DEA'da ortak kullanılan yöntemler, kriterler, akış şemaları, vb. örnek vererek göstermeye çalıştıktan sonra son bölümde kamu politikalarını algoritmalar bazında oluşturmanın demokratik bir yönetim açısından ortaya çıkabilecek sonuçları tartışılacaktır. Bu bağlamda toplumun farklı kesimlerin, performans kriterleri çerçevesinde oluşturulan kamu politikalarına müdahale etme olasılıklarının düşük olduğu vurgulanacaktır.

DEA'nın devletin bürokratik örgütü tarafından yapıldığı durumlarda son derece teknik analizleri parlamentodaki karar alıcıların anlaması ve yorumlaması oldukça zordur. Yalnızca yasama değil, yargı da DEA'ya tabi düzenlemeleri teknik yardım almadan anlamlandırmaları zorlaştırmaktadır. Neoliberal devletin performans kriterini temel alan DEA'nın algoritmik karar alma süreci, halkın sürece müdahalesinin ve katılımının önünde bir engel oluşturabilir.

Halkın problemlerine çözüm bulmak amacıyla, toplumsal kesimlerin taleplerini dikkate alan kamu politikası üretme sürecinin matematiksel fayda maliyet analizi ya da risk analizini içeren algoritmalarla yer değiştirmesinin önemli sonuçları olacaktır. Performansa dayalı zaman ve mekân bağımsız olarak kurgulan kamu politikası üretme, uygulama ve değerlendirme mekanizmaları neredeyse tüm ulus devletlere yayılmaktadır. Amerikalı bir programcının yazdığı bir bilgisayar programı nasıl dünyanın farklı ülkelerinde bilgisayarlarda aynı şekilde işliyorsa, performansa dayalı yasal düzenlemelerin de ulus-devletlerden bağımsız olarak her yerde aynı şekilde işleyebileceği varsayılmaktadır. Stratejik planlama, performans yönetimi, DEA'nın uygulama süreç, model ve aşamaları bu yönetim tekniklerini kabul eden tüm ülkelerde aynı şekilde uygulanmaktadır. Tüm halkı etkileyen önemli yasal düzenleme ve kamu politikaları bu yönetim teknikleri uygulanmakta, ancak halkın bu yönetim tekniklerinin oluşumuna ve uygulanışına katkısı son derece kısıtlı kalmaktadır. Yalnızca vatandaşlar değil, birçok gelişmekte olan ülkenin bürokratları da bu tekniklerin OECD, Dünya Bankası, vb. uluslararası ekonomik örgütlerdeki gelişim sürecine sınırlı bir şekilde katılabilmektedir..

Algortimalara dayalı kamu politikası oluşturma sürecinin demokrasiye en büyük tehditlerden bir başkası ise performans kriterleri ile karar alınmasına karşı mücadele veren toplumsal kesimlerin yıldırılması ve yalıtılmasıdır. Taleplerini ekonomik kriterlerle değerlendiremeyecek şekilde dile getiren ve bu nedenle karar alma sürecinden dışlanan toplumsal gruplar süreç içerisinde performansa dayalı bir dili tercih ederek sisteme müdahil olmak isteyebilirler. Bu durum yasal düzenleme ve kamu politikaları için toplumsal

mücadelenin yalnızca performans kriteri üzerinden yapılmasına yol açabilir. İnsan eylem ve düşüncesine yön veren felsefi boyutların yalnızca performansı önceleyen ütiliteryenizme (faydacılığa) indirgenmesi tek boyutlu bir insan ve tek boyutlu bir toplumla sonuçlanabilir. Baudrillard gibi postmoden düşünürler, performansa dayalı sibernetik sistemlere karşı toplumsal mücadelenin sistemden talepte bulunmayarak gerçekleşeceğini ileri sürer. Toplumsal taleplerin siyasal karar alma mekanizmasına iletilmemesi Baudrillard'a göre sistemi dengesiz hale getirecektir. Neoliberal devletin sibernetik döngünün kırılması yalnızca karamsar, kaderci ve nihilist postmodern senaryolara bırakılmamalıdır. Yasal düzenleme ve kamu politikası seçenekleri performansın dışında teknik olmayan kriterlerle demokratik bir biçimde toplumun geniş kesimlerince tartışılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: *Algoritma, Neoliberal Devlet, Kamu Politikası, Düzenleyici Etki Analizi*

ABSTRACT

This study argues that the algorithms which are the essential components of computer programming are widely used in the formulation of public policies especially in neoliberal political regimes. Regulatory impact analysis (RIA) methods and techniques are used as a case study to substantiate the argument. Software engineers aim to write short programs to speed up the process time of commands. Likewise, in the neoliberal age RIA aims to reduce legal processes to speed up the conversion of social demands into public policies. The use of algorithms both in RIA and software engineering requires the quantification of inputs. The final decision about a public policy in RIA is decided on the basis of cost-benefit, cost-effectiveness or risk analysis, all involving quantifiable data such as in software engineering. The study will explore further similarities between software engineering and RIA and will conclude by pointing out the pitfalls of this approach to policy making in terms of democracy.

Keywords: *Algorithm, Neoliberal State, Public Policy, Regulattoray Impact Analysis*

E-DEVLET UYGULAMASI OLARAK ELEKTRONİK BELGE YÖNETİM SİSTEMİNİN (EBYS) ETKİNLİĞİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ EBYS ÖRNEĞİ

A RESEARCH ON EFFECTIVENESS OF ELECTRONIC DOCUMENT MANAGEMENT SYSTEM (EDMS) AS AN E-GOVERNMENT APPLICATION: CASE OF NEVŞEHIR HACI BEKTAŞ VELI UNIVERSITY EDMS

Mustafa ARSLAN
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Tekiner KAYA
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, temel bir e-devlet uygulaması olan EBYS'nin performansının ve etkinliğinin EBYS öncesi dönemle mukayeseli olarak ölçülmesi ve performansa etki eden faktörlerin tespit edilmesidir. İşletme yönetiminden farklı olarak, kamu yönetiminde, kamu yararı faktörü nedeniyle, her faaliyetin etkinliğinin finansal araçlarla ölçülmesi mümkün olmamaktadır. Bunun yanında EBYS sistemi kurulum, bakım ve işletim maliyetleriyle finansal boyutu olan bir yatırım olarak kabul edilebilirken, ortaya koyduğu çıktıların finansal olmayan yönleri de vardır. Kurum içi yazışma işlemlerinin her aşaması, kurum dışı yazışmaların ise kurum içi işleyiş süreci EBYS ile elektronik ortamda kayıt altına alınmaktadır ve evrakın her basamağı yetkililerce görülebilmektedir. EBYS'nin kazandırdığı bu nitelik kurumu şeffaf, etkin, hesap verebilir, mevzuata göre işlem yapan, hizmette kaliteyi hedefleyen ve hızlı işlem yapan bir yapıya kavuşturur. Çalışmanın ölçtüğü bu nitelikler KAYFOR-15'in ana teması olan "*Maliyet öncelikli olmayan, maliyetten daha çok vatandaşa hizmette hız ve kaliteye odaklanmış bir kamu yönetimi*" anlayışı ile örtüşmektedir.

Yabancı alan yazın incelendiğinde, e-devlet uygulamalarının etkinliğini ölçme konusunda bir uzlaşının oluşmadığı göze çarpmaktadır. Türkiye'de yapılan çalışmaların ise kamu kurumlarının kendi uygulamalarının sonuçlarını tespite dönük idari amaçlı çalışmaların olduğu, bilimsel amaçlı yapılan az sayıda çalışmanın ise nitel araştırmaya dayandığı tespit edilmiştir. Bu çalışmanın özgün kılan hususun, bir e-devlet uygulamasının etkinliğinin maliyet giderleri gibi ölçülebilir yönlerinin nicel metotla; şeffaflık, hesap verebilirlik, kamu yararı gibi ölçülemeyen yönlerinin ise nitel metotla ele alınarak, elde edilen sonuçlardan bir senteze ulaşmayı hedeflemesi olduğu değerlendirilmektedir. Çalışmanın bu yönüyle kamu yönetimi alan yazınına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Çalışma aşağıdaki iki araştırma sorusuna cevap arayacaktır;

- Kurulum, bakım ve işletim maliyetleri ile yarattığı kamu yararı ve katma değer karşılaştırıldığında, EBYS etkin, verimli ve ekonomik bir sistem olarak kabul edilebilir mi?
- EBYS'ye yapılan yatırımın geri dönüş süresi nedir?

Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve

Araştırmanın temel kavramları e-devlet, EBYS ve etkinliktir. E-devlet uygulamaları teknoloji ve altyapı boyutu yanında çağdaş yönetim yaklaşımını gerektirir. Çağdaş yönetim yaklaşımının temel değerlerinden biri kaynakların etkin kullanılmasıdır. Örgüt içi işleyişte bilgi iletişim teknolojileri vasıtasıyla bilginin toplanması, depolanması, tekrar kullanıma dönük olarak organize hale getirilmesi, kolayca ulaşılabilir olması sağlanarak etkin bir yönetim sağlanabilir.

E-devlet, vatandaşlara, kamu görevlilerine, iş dünyasına ve diğer ajanslara sunulan hizmetlerde etkin bir uygulama sağlamak, kamu kurumlarının işleyişlerini, vatandaşlara bağlılıklarını ve sundukları hizmetleri desteklemek, bireylere kamusal bilgi ve hizmet kaynaklarına daha rahat erişimini sağlamak, hizmet kalitesini

artırmak, demokratik kurum ve süreçlere katılım fırsatı sunmak, daha iyi bir yönetişim amaçlarıyla, bilgi iletişim teknolojilerinin kullanılmasıdır. E-devlet vatandaşı öne çıkaran, kamu görevlisini yaptığı işten sorumlu tutan ve hesap verebilirliğe zorlayan, verdiği bilgi ve hizmetin kalitesinden sorumlu tutan, performans ölçümü sağlayan, özel sektör ve sivil toplum üyelerini yönetimin bir parçası olarak algılayan bir yaklaşımı ifade eder. Kamu hizmetlerinin en kolay ve etkin yoldan, kaliteli, hızlı, kesintisiz ve güvenli biçimde elektronik ortamda sunulmasıdır. Amaç, bilgi işlem kapasitesi yüksek, hızlı karar alan ve ihtiyaçlara hızlı ve isabetli cevap veren bir mekanizma oluşturmaktır.

E-devlet uygulamalarıyla birlikte örgütsel sınırlar yıkılıp bilgi kaynaklarına erişim olanakları genişletilerek kamu örgütleri dönüşüme zorlanmıştır. Kamuda şeffaflaşma, katılım ve güçlü iletişim yapısı tesis edilmiştir. Resmi bilgi ve belgelere ile mevzuata kolay ulaşım, kırtasiyeciliğin azalması, hesap verebilirlik ve şeffaflığın sağlanması, hizmet kalite ve hızında iyileşme, yolsuzluğun önlenmesi e-devletin yarattığı diğer değişikliklerdir. E-devlet, devlet yönetiminde hızlı ve etkin işleyiş, hesap verebilirlik, şeffaflık, kurumlar arası güvenilir bilgi paylaşımı, vatandaşların bürokrasiye katılımının sağlanması, kamu harcamalarında tasarruf gibi hususları hedeflemektedir. E-devlet modeli, bütün paydaşların resmi bilgilere hızlı ve doğru biçimde ulaşmasını amaçlar. Böylece, tüm dünyada güven kaybeden devlet, tekrar güven telkin etmesi için teknolojik olanakları kullanarak katılımcılık ve şeffaflığı artırmaktadır.

EBYS

Belge yönetimi, belgenin hazırlanması, uygun bir biçimde dağıtılması, erişilmesi, dosyalanması, ayıklanması ve imha edilmesi işlemlerinin daha hızlı, ekonomik, verimli, güvenilir, mevzuata ve standartlara uygun biçimde gerçekleşmesine yönelik ilke ve uygulamaları içeren bir disiplindir. Kurumların faaliyetlerini yerine getirirken oluşturdukları belgelerden, bu faaliyetlerin delili olabilecek nitelik taşıyanların içerik, format ve ilişkisel özelliklerini muhafaza etmek ve bu belgeleri üretimden imhaya kadarki süreçte yönetmeyi ifade eder. Elektronik Belge Yönetimi (EBY), kısaca sayılan işlemlerin elektronik ortamda gerçekleştirilmesidir. EBY, elektronik ortamda üretilen ya da geleneksel bilgi kayıt ortamlarından elektronik ortama aktarılan belgelerin düzenlenmesi, kullanılması ve arşivlenmesine yönelik ilke ve uygulamaları içerir.

EBYS ise belge yönetiminin elektronik ortamda gerçekleştirilmesinde kullanılan yapıyı içerir. 1990'larda dokümanların yerlerini belirlemek ve kolaylıkla bulmak için tasarlanan sisteme, ilerleyen dönemde dokümanları işleme ve saklama işlevleri de dahil edilmiştir. EBYS'ye, dokümanı tarama, dosyalama, üzerinde değişiklik ve işlem yapma, saklama ve kurtarmaya ilişkin kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap veren bilgi teknolojileri entegrasyonu, örgütün kayıtlarının ve enformasyon varlıklarının yaratılması, saklanması, dosyalanması, muhafazası, yeniden kullanılması ve tanzimine yönelik kapsamlı çözüm sunan teknolojiler bütünü, dokümanların özet bilgilerini veya bütününü yönetme, saklama ve geri getirme yöntemlerinden biri, belge oluşturma, dosyalama, saklama, dağıtım, geri kazanma ve iş akışı yönetimi adımlarından oluşan yapı olarak açıklık getiren ve sistemin farklı yönlerine vurgu yapan açıklamalar getirilmiştir.

EBYS'nin kamu yönetimine en önemli katkısı zamanın etkin kullanılmasını sağlamasıdır. Zaman, öncelikle karar aşamasında önemlidir. Rekabet üstünlüğünü elde etmek ve etkin yönetim için hızlı ve isabetli kararlar vermek gerekir. Daha doğru kararlar ancak daha iyi kayıt tutmak ve saklamakla verilir. EBYS bilgiye kolay ulaşım sağlayarak ve örgütün farklı birimlerinden enformasyon akışını karar mercilerine hızı biçimde gelmesini sağlayarak karar verme sürecini kısaltır ve isabet oranını artırır. Evraka dayalı işlemlerde döngü süresini kısaltması ve evraka güvenli erişim sağlaması da zamanın etkin kullanımı açısından sağladığı diğer bir katkıdır. Döngü süresi evrakın üretilmesinden arşivden çıkartılıp imha edilmesine kadar ki süreci kapsar ve bu süreçte çalışanların mesai saatlerinin önemli bir kısmını işgal eder. Belge hazırlamakla ilgili rutin işlerin çok zaman alması nedeniyle çalışanlar asıl işlerine yeterli ve gerekli zamanı ayıramazlar. EBYS belgelerin korunması ve depolanmasına dair maliyetler ile belgelerin hazırlanması, kaydı, iletilmesi gibi süreçlerde işgücü gereksinimini azaltır.

Evrak güvenliği EBYS'nin kuruma sağladığı katkılardan bir diğeridir. EBYS'yi kullanarak evrak güvenliği daha etkin sağlanır. Sistem yöneticileri kullanıcılara ihtiyaçlarıyla orantılı biçimde bilgiye ulaşma yetkisi tanır ve erişim bu yetki doğrultusunda sınırlandırılır. Bilgi güvenliğini ihlal eden eylemlerin önemli

kısmı kullanıcı hatasından kaynaklanmaktadır. Manüel olarak hazırlanan resmi evraklarda belgenin güvenliği tamamen personelin inisiyatifinde iken EBYS personeli hata yapmaktan alıkoymakta, standart usullere uymaya zorlamaktadır.

EBYS kamu örgütlerinde şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim anlayışını teşvik eder. Veri bankasıyla bağlantı tesis edilmiş bir iş akışı yönetimi sisteminde hesap verebilirlik ve izlenebilirlik tesis edilerek hata denetimi ve hatalara açıklık kazandırma sağlanır. Evrakın geçmişi hakkında kayıt, düzeltme, print etme, maile ekleme gibi tüm işlemlerin kayıtlarının tutulduğu EBYS, kişilerin tüm eylemlerini görünür kılarak hesap verebilirliği artırır ve mahkemede güvenilir delil işlevi görür. EBYS, diğerlerinden yalıtılmış biçimde ofisinde evrak hazırlayan çalışanın faaliyetlerini yöneticinin gözetimine açarak, yönetici ve yönetilen arasındaki ilişkiyi değiştirmiştir. Elektronik yapıda hazırlanan bir belge, üzerinde kısıtlama getirilmediği sürece tüm kullanıcılar tarafından görülebilir. Böylece yöneticiler tüm belgelere erken ulaşma olanağı elde ederek süreci yönetebilirler. Bu durum kamu çalışanlarını, evrak üzerinde yasal olmayan davranışlardan caydırırken, buna teşebbüs edenlerin ise kolaylıkla tespit edilerek hesap vermelerinin yolunu açar.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada, EBYS sistemi performansını, önceki sisteme göre göreli etkinliğini ölçmek üzere, temel model olarak göreli etkinlik ölçüm yöntemlerinden Veri Zarflama Analizi (VZA) kullanılmıştır. Sistem etkinliğini ölçmede kullanılan Girdiler; İşlem Maliyeti (TL), Kullanılan İşgücü (adam.saat) ile Kurulum ve Yıllık bakım Maliyetleri (tl) iken çıktılar; Toplam İşlem Süresi (saat), Yazışmalarda Hata Oranı (%), Takip Kolaylığı, Arşivleme Kolaylığı ve Güvenilirlik/Güvenlik kriterleridir. Güvenlik/güvenilirlik kriteri için, EBYS öncesi sistem ve EBYS'nin farklı kriterler bazında farklı avantaj/dezavantajları olması dolayısıyla, Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) yöntemi kullanılarak, yaklaşık 30 uzmandan alınacak yanıtlar bazında nihai bir skor elde edilecek ve elde edilen skor VZA modeline çıktı olarak dahil edilecektir.

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, uygulama alanı olarak belirlenmiş ve bünyesinde yer alan 7 fakültede, ilgili girdi ve çıktılar ölçümlenecektir. Etkin olan karar birimlerinin, diğer karar birimlerinin etkin olmamasının ölçülmesinde ne oranda rol oynadığını ortaya koyan rol model oranları tespit edilecektir. Ayrıca, etkinlik analizi sonrasında, karar birimlerinin, gelecekte yapabilecekleri iyileştirme alanlarını göstermek ve zayıf yanlarını tanımlamak amacıyla, Etkinlik Ayrıştırma Süreci (Efficiency Decomposition) uygulanacaktır.

İş gücü planlamasından, yatırım planlamasına, taşımacılık sektöründen üretim planlamasına kadar çeşitli alanlarda uygulanabilen Doğrusal Programlama Yaklaşımı (DPY) karar vericilere karar sürecinde destek sağlamaktadır. Doğrusal programlama, doğrusal bir yapıdaki kısıtları ihlal etmeden, doğrusal formdaki amaç fonksiyonunu maksimize ya da minimize etmeyi sağlayan ve bunun sonucunda da karar değişkenlerinin aldıkları değeri bulan bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğrusal programlama kısıtlı optimizasyon yaklaşımı olarak kıt kaynakların ilgilenilen amacı optimize edecek şekilde dağıtılması olarak tanımlanabilir. VZA de doğrusal programlama tabanlı bir etkinlik ölçme yaklaşımıdır.

Etkinlik ölçüm sonrası karar vericiler için önemli bir konu, etkin olmayan karar birimlerinin nasıl geliştirilebileceği sorusudur. Klasik VZA yönteminde bazı durumlarda, etkin olmayan karar birimlerinin etkin olabilmesi için, tüm girdi ve çıktıların eşzamanlı olarak geliştirilmesi olanaksızdır. Girdilerin düşürülmesi ya da çıktıların arttırılmasının etkinliği arttıracağı bilinse de, hangi faktörlerin etkinlik üzerinde etkili olduğunun bulunması önemlidir. Bu sorulara cevap verebilmek için, Banker vd. (1984), Byrnes vd, (1984), Kao (1995), Färe ve Grosskopf (1996, 2000) ve Seiford veZhu (1999), karar birimleri etkinlik skorlarını kırarak, sistem ve ilgili karar birimi etkinliği arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamışlardır. Çeşitli sistemler için geliştirdikleri bu yöntemlerin genel amacı ise, etkinliğe etki eden faktörlerin bulunmasıdır. Bu amaçla geliştirilen modellerden birisi de, Ölçüt Odaklı VZA (ÖO-VZA) yöntemidir. ÖO-VZA modelleri, belirli bir girdi veya çıktı grubunu ele alır ve sadece bu faktörler için hedef değerler ortaya koyar. Böylece, her bir karar birimi için elde edilen etkinlik skorları kırılarak, muhtemel iyileştirme alanları belirlenmiş olur.

Verilerin Analizi ve Bulguları

Çalışmada veri toplama süreci devam etmekte olup gelinen noktada aşağıda sıralanan sonuçlara ulaşılmıştır. EBYS, başta zaman olmak üzere, kırtasiye harcamaları, personel giderlerinde tasarruf sağlamakta, arşiv, dosyalama, depolama, evrak hazırlama, evrak nakli, arşivleme, arşivden evrak bulma gibi alanlarda işgücü tasarrufu sağlamaktadır.

Türk kamu yönetiminde evrakın sumen altı edilmesi olarak kavramlaştırılan geciktirilmesi, saklanması ve hatta yok edilmesi gibi yasadışı tutum ve davranışlara karşı caydırıcılık sağladığı, sahte imza ve paraf, geçmişe dönük evrak hazırlama ve evrak üzerinde tahrifat gibi hukuksuzluklar yok denecek seviyeye indirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Evrakın geçirdiği sürecin her basamağında dijital izler incelenerek ilgililerin hesap vermesi sağlanmaktadır. Personelin iş yükünü hafifleterek motive olması ve kendini geliştirmesi için boş zaman sağlamaktadır. Evrak daha hazırlanma aşamasındayken, yönlendirmeler yaparak personelin hata yapması önlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *E-devlet, Etkinlik, Verimlilik, EBYS, Yazışma*

ABSTRACT

This paper aims to measure the effectiveness and efficiency of EDMS of a Turkish state university. Widely believed that public sector organizations are so awkward, formalist, inefficient, rule based etc. Developments in information and communication technologies offer opportunities for governments to get rid of these negative attributions.

Most of the governments in developed world take the advantage of these opportunities and adapt the technologies into their structures successfully. As a developing country, Turkish governments have effort to impose the technologies into the public organizations. As an important part of e-government practices, EDMS has been used by ministries, universities, local authorities and other public organizations for a while. Nevşehir Hacı Bektaş Veli University was established in 2007 and set up EDMS in 2014.

Effectiveness, efficiency, accountability and transparency are popular concepts of recent public administration studies. Researchers have been theorized these concepts and developed measuring methods. Drucker defogged the riddle by his short but far-reaching motto "Efficiency is doing things right; effectiveness is doing the right things." While efficiency emphasizing the resources used in production process and quantity of products, effectiveness adds the spillover cost into the account that organization caused. Public organizations aim public interest and provide public services rather than producing goods. Difficulties in measuring the efficiency enforce public sector organizations focusing on effectiveness.

In this paper, the efficiency of EDMS is planned to measure by comparing the before and after costs of bureaucratic correspondence, personnel and other resources by *Data Envelopment Analysis* (*DEA*) method. Effectiveness (not only depends on the comparing of before and after costs) of the system is planned to determine by the way of face to face interview with upper level employees and questionnaire form for other participants.

Keywords*: E-Government, Effectiveness, Efficiency, EDMS, Correspondence*

YÖNETİŞİMDEN E-YÖNETİŞİME: KAMU YÖNETİMİNDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM PERSPEKTİFİNDE KAVRAMSAL/KURAMSAL BİR ÇERÇEVE

FROM GOVERNANCE TO E-GOVERNANCE: A CONCEPTUAL/THEORETICAL FRAMEWORK FROM THE PERSPECTIVE OF DIGITAL TRANSFORMATION

Canan ÇAKIR
Gümüşhane Üniversitesi ,İ.İ.B.F., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Yönetim Bilimleri ABD

Kadir Caner DOĞAN
Gümüşhane Üniversitesi ,İ.İ.B.F., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Yönetim Bilimleri ABD

Hasan Mahmut KALKIŞIM
Gümüşhane Üniversitesi ,İ.İ.B.F., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Yönetim Bilimleri ABD

ÖZET

Kamu yönetiminde dijital ya da teknolojik dönüşüm esas itibariyle 1960'lı yıllarda başlamıştır. Bu dönemden sonra eser veren Alvin Toffler, Manuel Castells gibi düşünürlerin dikkat çektiği bir konudur aynı zamanda bilgi çağı ya da ağ toplumu. Nitekim insanlık tarım ve sanayi toplumundan sonra günümüzde bilgi toplumunu/bilgi çağını göğüslemiş bulunmaktadır. Kamu yönetiminde özellikle 1980'li yıllardan sonra paradigma düzeyinde önemli dönüşümler gerçekleşmiştir. Nitekim kamu yönetiminde dijital dönüşüm de bu dönemden sonra etkisini artırarak sürdürmüş ve disiplin içerisinde çığır açan kuramsal gelişmelerin önü açılmıştır. Bu çerçevede kamu yönetiminde sözü edilen dönemde yeni kamu işletmeciliği, postmodern kamu yönetimi, yönetişim, e-devlet, toplam kalite yönetimi ve benzeri birçok anlayış ve kuramsal düşünce etkili olarak işletme, uluslararası ilişkiler, iktisat, sosyoloji, siyaset bilimi ve bilgi teknolojileri gibi farklı disiplinlerle kaynaşma seviyesi artmıştır.

Yukarıda bahsedilen kamu yönetimi disiplinini etkileyen yaklaşımlarından biri olan yönetişim kavramı, 1990'lı yıllardan sonra hakim duruma gelmiştir. Yönetişim, kimi çevrelerce aynı zamanda bir siyasal kuram olarak değerlendirilmekte ve siyasal iktidarın karar alma sürecinde özel sektör ve sivil toplumu da sürece dahil etmektedir. Bu anlamıyla yönetişim, geleneksel siyaset yürütme ve karar alma sürecinde birlikteliğe ve sinerjiye vurgu yapmaktadır. Diğer yandan yönetişim, kamu yönetiminde yeni kamu yönetimi düşüncesinin ileri bir boyutudur ve içerisinde taşıdığı siyasallık ve toplumsallık gibi değerlerle onu aşmıştır. Yönetişim, bugünkü kullanıldığı biçimiyle ilk defa 1989 yılında Dünya Bankası'nın hazırlamış olduğu bir raporda kullanılmıştır. Bundan sonra bu yaklaşım, Avrupa Birliği, OECD ve BM gibi uluslararası örgütlerce de kabullenilmiştir. Yönetişim yaklaşımının öne çıkan kuramcıları arasında ise; Gery Stoker, Mark Bevir, Daniel Kaufmann, Jan Kooiman ve R.A.W. Rhodes bulunmaktadır.

Çalışmanın temelini oluşturan e-yönetişim kavramı ise esasında yönetişimin dijital boyutu olarak öne çıkan bir yaklaşımdır. Ancak yönetişimden farklı bir sistematiği ve metodolojisi de bulunmaktadır. E-yönetişim, yönetişimin sağladığı olanakları dijital ortama taşıyarak, e-devlet, e-iş, e-vatandaş, e-demokrasi gibi kavramlar arasında bütünsellik sağlamaktadır. E-yönetişim ile internet ağı sayesinde paydaşlar arasında artan karşılıklı ilişkiler vurgulanmaktadır. Bu yönetişim ağı ile birlikte sivil toplum kuruluşları, yarı özerk kuruluşlar, işletmeler ve hatta yerel yönetimler devlet siyaseti ve yönetimi konusunda çevrim içi kamuoyu oluşturarak seslerini çok daha rahat ve devamlı surette duyurabilmektedir. Dolayısıyla politika ve karar süreçlerini etkileyerek, bu politika ve kararların biçimlendirilmesinde rol almaktadır. Bu şekilde devlet dışındaki aktörler, ülke yönetimi konusunda alınan politikaların belirlenmesine aktif biçimde müdahil olmaktadırlar. Bu bakımdan e-yönetişim yaklaşımı, internetin sağladığı olanaklar ile kamu yönetiminde demokrasiyi, hesap verebilirliği, saydamlığı ve etik değerleri gerçekleştirmenin farklı bir yöntemini sunmaktadır. Bu çalışma, e-yönetişim anlayışını kavramsal ve kuramsal düzeylerde açıklamayı amaç edinmektedir. Bu bakımdan çalışmada, kamu yönetiminde dijital dönüşüm, yönetişim ve son olarak da e-

yönetişim konuları değerlendirilecektir. Son bölümde e-yönetişimi ortaya çıkaran koşullar, özellikler, bu kavramı ortaya atan önemli kuramcılar ve ekoller üzerinden konu incelenecektir.

Çalışmanın daha açık olarak üç bölümden meydana getirilmesi planlanmaktadır. Bu bakımdan birinci bölümde kamu yönetiminde dijital dönüşüm konusu, ikinci bölümde yönetişim konusu ve son bölümde de e-yönetişim konusu açıklanacaktır. Çalışmanın araştırma sorusu, e-yönetişim yaklaşımının kamu yönetiminde dijital dönüşüm ve yönetişimin olanaklarını internet ve ağ ortamında arttırdığı üzerine kurgulanmıştır. Yöntem olarak ise çalışmada sözü edilen bölümler bağlamında özellikle öne çıkan kuramcılar ve ekoller üzerinden konunun değerlendirilerek, betimsel bir analiz yapılması tercih edilmiştir. Bulgular ve sonuçlar üzerine de e-yönetişim, internet odaklı portallar aracılığı ile e-devlet olanaklarını hızlandırarak, sürece hareketlilik ve sinerji kazandırmakta, kamu yönetiminde dijital dönüşümü farklı disiplinlerle de ilişkilendirmektedir. E-yönetişim; yatay, yerel yönetimlere yetki, kaynak, görev aktarımının yapıldığı, yerelleşme ve kuraldan arındırmanın hayata geçirildiği yönetsel yapılarda öne çıkmaktadır. Toplumla bütünleşen bir seviyede sivil toplumu ve özel sektörü kapsamına alarak bilgi ve iletişim teknolojilerinin olanaklarını artıran bir yapı ve süreçtir. Ayrıca, bu kavram, bilgi toplumu kavramı üzerine inşa edilmiştir ve bilişim ve enformasyon teknikleriyle güçlendirilerek elektronik uygulamalarla hız ve kapasitesi artırılan e-devlet yaklaşımının ileri düzeyini sunmaktadır. Devlet, vatandaş, özel kesim, uluslararası örgütler ve hükümetler çok boyutlu bu ağ sayesinde hızlı, doğrudan ve sürekli paylaşım içerisine girmektedir. Dolayısıyla yönetişim anlayışının temel ilkeleri, bu model sayesinde daha da gelişerek yönetişimden beklenen fayda azami düzeye erişmektedir. Yönetişimin temel ilkeleri olan şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcı demokrasi, sivil toplumun gelişimi gibi değerler e-yönetişim ile beraber çok daha etkili gerçekleştirilebilecektir. Sonuç olarak e-yönetişim, e-devlet ve yönetişimin politikalarına dayanan, onların ilkelerinin takipçisi olan, internet teknolojisinin ürünü ve bilgi çağının ortaya çıkarmış olduğu çok boyutlu, katılımcılık esasına dayalı, dinamik ve etkileşimli bir yönetişim modelidir. Ayrıca, bu modeller ve bu modellere dayalı olan ilkeler, ülkelerin demokrasi seviyelerinin yükseltilmesinde önemli katkılar sunabilmektedir.

Çalışmanın dijital çağda kamu yönetimi ve politikalarıyla ilgisi ve bu tartışma alanına olası katkısı da konunun yönetişim ekseni üzerinden daha çok kuramsal boyutu ile analiz edilecek olması ile ifade edilebilmektedir. Bu bakımdan, özellikle e-yönetişim yaklaşımı, gerçekleştirilen literatür taramasından sonra dijital dönüşüm ve yönetişime nasıl eklemlendiği, e-devlet ve demokrasi ile uyumluluğu, ağ toplumu ile ilişkisi gibi hususlar üzerinden tartışılacaktır. Bu çalışmanın hazırlanan sempozyum ana tema ve konuları içerisinden 1-r (Dijital Çağda Kamu Yönetimi/E-Yönetişim) ile ilişkilendirilmesi istenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kamu Yönetimi, Bilgi Çağı, Dijital Dönüşüm, Yönetişim, E-Yönetişim.*

ABSTRACT

Information Age, Information technology and technological transformation in the public administration started in the second half of the twentieth century. As a matter of fact, especially in public administration, the digital transformation has increased in importance since the 1980s. In this study, e-governance will be tried to be explained conceptually and theoretically in the frame of digital transformation in public administration. For this purpose, digital transformation and governance issues will be expressed primarily in public administration. This conceptual introduction and on the ground the e-governance approach will be evaluated by supporting theorists who stand out at the conceptual / theoretical level. E-governance creates a synergy between democracy, work, citizens and the state in the digital environment as an advanced dimension of governance. In this respect it is at the center of different events related to governance. E-governance, which the advanced version of the e-government and governance, increases the possibilities of democracy in public administration.

Keywords: *Public Administration, Information Age, Digital Transformation, Governance, E-Governance.*

THE DIGITAL AGE: IS THIS A DECLINE OF THE PUBLIC SPHERE OR REBIRTH AS A CREATION OF THE SOCIAL MEDIA

DİJİTAL ÇAĞ: KAMUSAL ALANIN DÜŞÜŞÜ MÜ SOSYAL MEDYA YARATISI OLARAK YENİDEN DOĞUŞU MU?

Barış ÖVGÜN
Ankara University

Sevil ZENGİN
Bozok University

ÖZET

Bu çalışma, Dijital Çağ'da sosyal medya ve kamusal alan arasındaki ilişkiyi keşfetmeye çalışmaktadır. Çalışma boyunca sosyal medya kavramı Kaplan ve Haenlein (2010)'ın tanımından hareketle ele alınacak olup; kamusal alan kavramını ise Habermas (1964) üzerinden kuracaktır. Çalışmanın temel amacı, kamusal alan ve sosyal medya arasındaki bağı hermenötik bir epistemolojik köken ile birlikte analiz etmektir. Bu çerçevede söz konusu makalenin ana sorunsalı ise Dijital Çağ ile birlikte kamusal alanın bir yok oluşa doğru mu sürüklendiği yoksa bir sosyal medya yaratısı olarak küllerinden yeniden doğuşuna mı işaret ettiği olarak belirtilmiştir. Çalışmanın tezi ise sosyal medyanın yeni bir tür kamusal alan ele alınabileceğidir. Çalışmada bahsedilen soysa medya alanı; kamusal alan üzerinde önemli bir etkiye sahip olmak isteyen kişilerce sıklıkla kullanılan Facebook, Twitter, Whatsapp ve Instagram programları ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca çalışmanın uygulama kısmında, bahsedilen sosyal medya alanlarının veri çözümlemesinde SPSS (Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi) programı ve GSMS (Küresel Sosyal Medya İstatistikleri) güncel verileri kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Kamusal Alan, Sosyal Medya, Epistemoloji, Hermenötik, Dijital Çağ*

ABSTRACT

This study endeavors to investigate the relationship between social media and public sphere in the Digital Age. Beyond the boundaries of physical space, social media is like a never-ending supermassive black hole which is mostly unexplored by researchers. Definition and description of the objects or subjects is a tough work. As Hegel believed that if the objects have a special name, then it can be said that there must be an existed another object similar or opposite with that object. Without any similarities and discrepancies, we cannot describe anything. However, in the light of this kind of difficulties, this study claims that by the means of the social media is that it closely related with Internet and can be accessible by everyone. Kaplan and Haenlein (2010) described social media as a combination and categorization of Internet-based programs that is grounded on the ideological and technological foundations of Web 2.0 and that it also allows creating link between people. In this study, the concept of the social media is taken into consideration as Kaplan and Haenlein's general definition. On the other hand, Habermas (1964) defined public sphere as a realm of social life and suggested that citizens can behave as a large public body in public sphere. In a similar vein, this study also adopts Habermas's public sphere definition. The theory of public sphere is commonly defined by Jürgen Habermas who stressed that publicity should be open to all citizens. Moreover, for Habermas, public sphere is very strong, politic and as well as self-reproducing. Although social media has a negative power such as producing lynch culture and polarization, public sphere seems to be a more positive power which involves whole people, thanks to postmodern condition, dichotomic relations can be explain with each other properly. Thanks to the Digital Age, social media is a powerful tool to reach all citizens for all times and in anywhere. The overall objective of this article is thus to analyze the link between public sphere and social media within the epistemological roots of hermeneutics. Especially for social sciences, epistemology and

methodology is very vital to understand society, not to interpret it. In other words, during this study, hermeneutics can be a useful methodology to understand social media deeply and this methodology is used as a hypothetical frame of the related work. Social media is now available for people those who can connect and use the internet in everywhere and at any anytime. According to Global Social Media Statistics (GSMS), as of January 2017, the number of active users for Facebook is 1.871 million (for instance, the total population of Estonia according to 2017 data, is approximately 1.305 million) which is the highest ranked among social network sites worldwide; for Twitter 317 million, Whatsapp 1.000 million, and for Instagram the number of active users is 600 million people. Thesis of the study is that social media can be considered as a new kind of public sphere. The main problematique of this study is that did the public sphere come to an end or will rebirth from its ashes as a creation of social media. On his coattails of this article, not only the public administration area can be more distinguished in Digital Age but also the relationship between social media and publicity become meaningful. As Box said that public administration and society can be thought separately in other doctrines [positivism, empiricism etc.]; however, these two concepts cannot be handled separately and so critical social theory makes this unity come true. Furthermore, he explains his main argument with these words; traditional theories don't have any norm and value and they are only the instrumentality of power. Yet, theories should have social, economic, cultural, political, and historical issues. Therefore, public administration can be seen as much about the social construction and reconstruction of society as it can be about the administration of public services. In other words, there can not be just an enormous concern for the means of administration but also for the endings, i.e., the effect of public programs on individuals' life for this research within social media as a new public trend. On the other hand, traditional theories argue this concept by value fact and subject object differentiation so, they only concentrate on problem solving in the short term. Thereby, this study considered to contribute to the public administration literature in terms of the Digital Age.

The Digital Age creates its own publicly instruments in terms of public administration literature. Especially, after 1990s, social media is widely known for researchers even for public studies. This study examines social media concept in terms of Facebook, Twitter, Whatsapp, and Instagram which are frequently used by people who would like to have a significant impact on public sphere. These are also data sources for this study and for these data; Global Social Media Statistics (GSMS) and Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) will be used for data analysis. As a conceptual framework, the article involves many studies. For instance, according to Fuchs (2013) social media reforms should be done with the public sphere spirit. Barry (2014) strongly claims that social media is just a tool to understand public values, interests and perceptions. Bruns (2008), on the other hand, says that social media is beyond than public sphere in terms of development a networked model. As a popular article is written by Castells (2008) which argues that "new" public sphere is already existed within the social media and digital instruments. Moreover, Kreide (2016) defined social media as a digital space which brings a deliberative democracy. Particularly for political struggles, social media has an important role. Within the social media, people can be more active in political issues. For instance, Shaw (2014) examines that Telengana1 movement within social media. Furthermore, Hayes (2017) writes about Twitter as a place for political protests. Under auspices of the Digital Age, cultural transformation can be successful by government in postmodern structure. Burgess and Green (2009) focused on YouTube as an online video channel to change cultural patterns. Shao and Wang (2007) say that social media can change the Chinese political culture in terms of public sphere. Within the social movements, governments also use social media actively into the public sphere. In China, Weibo example that is drawn by Rauchfleisch (2015) is like a typology for potential cause. This study will prove as general findings and evaluations that the public sphere is not melt away, additionally; it is a new kind of public sphere that came into the world.

Thus, the rest of the paper can be organized as follows: First of all, primary section presents the related research on which built in article's arguments. Then, the paper describes research methodology, literature reviews and introduces the public sphere and social media within the Digital Age. Also,

[1] Telengana is one of the 29 states in India located in southern India. The Movement of Telengana refers to a people's movement for the creation of a new state, Telengana, from the preexisting state of Andhra Pradesh in India.

epistemological roots of hermeneutics in public administration will be examined in the other section of this study. In the findings section, data sources will be analyzed with statistics (with SPSS) including how many users of Facebook, Twitter, Whatsapp, LinkedIn and Instagram, which social media instrument can be more useful for publicity, what are the demographic features of social media identity, how can we aware of public values and citizens preferences in social media. In addition to this, the other section can be selected as a discussion on the use of social media as a public sphere in light of the findings according to the study. As a conclusion part, the study offers some suggestions about using social media properly in terms of public sphere.

***Keywords**: Public Sphere, Social Media, Epistemology, Hermeneutics, Digital Age*

YEREL YÖNETİMLERİN TURİSTİK TANITIMINDA BİLGİ TEKNOLOJİLERİ UYGULAMALARININ ÖNEMİ

THE IMPORTANCE OF ICT APPLICATIONS IN THE TOURISTIC PROMOTION OF LOCAL ADMINISTRATIONS

Gökhan ÇOŞKUN
Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

ÖZET

Bilgi çağı toplumunun katılımcılık, şeffaflık, vatandaş odaklılık, hesap verebilirlik gibi ilkelere sahip olan "yönetişim" anlayışı, kendisini hemen her alanda olduğu gibi, yerel yönetimlerin yeniden yapılanmasında da göstermektedir. Yerel yönetimler, halka en yakın kamu yönetimi birimidir. Yerel yönetimlerin yeniden yapılanmaları, hizmet sunumlarını elektronik ortama yansıttıkları e-belediyecilik uygulamalarında da izlenebilmektedir. Bir yerel lokasyon için kalkınmayı bir masa olarak düşünürsek hiç kuşkusuz turizm faaliyetlerini kapsayan tanıtım çalışmalarını da o masanın ayaklarından biri olarak değerlendirebiliriz. Kalkınma ve sürdürülebilir gelişim faktörleri için yerel yönetim anlayışında ilgili bölgenin tanıtımı gerek bölge halkına gerekse turizm paydaşlarına ciddi katkılar sunmaktadır. Bu bağlamda bu çalışma da yerel yönetim çalışmalarında günümüz bilgi sistemleri kullanılarak ilgili lokasyonun tanıtım faaliyetleri üzerinde durularak, bilgi teknolojileri kavramının yerelde tanıtım çalışmalarına olan etkisine değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Yerel Yönetimler, Kamu Yönetiminde Tanıtım, Bilgi Teknolojileri, Turizm.*

ABSTRACT

The "governance" approach of information society, which has principles such as participation, transparency, citizenship and accountability shows itself in the restructuring of the local administrations just like in every other area. Local governments are the closest public administration units to the people. The reconstruction of local governments and the services they provide, can be monitored by their e-municipality practices. If we think of development as a table for a local location, we can certainly consider publicity activities involving tourism activities as one of the feet of that table.Within the scope of local government approach for sustainable develeopment, publicity activities for the relevant location makes a great contribution to the local people and tourism shareholders of that location. In this context, this study will focus on the publicity activities of local governments for the relevant location by using present information systems and the effect of the information technologies concept on local publicity activities.

Keywords: *Local Governments, Publicity in Public Administration, Information Technologies, Tourism*

KAMU KURUMLARINDA ÖRGÜTSEL DEMOKRASİ ALGISI (İŞ-KUR ISPARTA İL MÜDÜRÜLÜĞÜ ÖRNEĞİ)

ORGANIZATIONAL DEMOCRACY PERSPECTIVE IN THE PUBLIC ORDERS (İŞ-KUR ISPARTA PROVINCE DIRECTORATE)

Murşit IŞIK
Süleyman Demirel Üniversitesi

ÖZET

Demokrasi kavramı devletin yönetim biçimi olarak algılansa da aynı zamanda her türlü örgütün yönetim biçimlerinden birsidir. Demokrasi ortak karar almayla ilgili bir kavram olup, bir örgütü etkileyen tüm kararların, o örgütün bütün çalışanları tarafından alınması sürecine katılmak için her bir üyenin eşit haklara sahip olmasıdır, örgütsel demokrasi modern işletme yönetimi literatürüne ait bir kavram olmasına ve genellikle özel sektör kuruluşlarını çağrıştırmasına rağmen kamu kurumlarında bu yönetim biçiminin ne kadar geçeli ya da uygulanabilir olduğunu araştırmak amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Araştırma sonucunda çalışanların demografik özellikleriyle örgütsel demokrasi algıları arasında farklılığa rastlanmıştır. Ayrıca örgütsel demokrasinin alt boyutları arasında da ilişkiye rastlanmıştır.

Demokratik ilkelerin iş dünyasında önemli bir rol oynaması gerektiği düşüncesi uzun ve tartışmalı bir tarihe sahip olmakla birlikte son yıllarda örgütsel demokrasiye yöneliş giderek artmaktadır. Baskın ve küresel ekonomik çevrelerdeki önemli değişimler, örgütler içinde gücün yeniden dağılımını gerektiren yeni iş modellerini ortaya çıkartmıştır. Bugünkü demokratikleşme ekonomik, sosyal ve siyasi örgütlenmenin yeni paradigması olarak siyasetçiler ve iş grupları tarafından benimsenmektedir. Demokratikleşmiş örgütlerin doğası ve şekli hakkında farklı görüşler olmasına rağmen, örgütsel demokrasi ile kararların alınmasında yöneticilerin gücü ve sorumluluğu daha fazla devredeceğini, daha az liderlik yapılacağını ve kendi kendini organize eden birimler oluşacağını ifade etmektedir.

İşyeri demokrasisi temelde üretim yöntemleri üzerindeki kontrolle ilgilidir. Bu kavram "karar mekanizmasına çalışan katılımı" ile "çalışan kontrolü" nün de spesifik olarak yan yana gelmesidir. Basit bir ifade ile işyeri demokrasisi çalışanların işlerinde söz söyleme hakkı olarak özetlenebilir. Bu ses işin içine girmekten, kollektif kontrole, sınırsız olarak ya da tamamen resmi şekilde nüfuz etmeye kadar varabilir. İşyeri demokrasisi gerçekte tam da bir sınıf meselesidir. Üretimdeki ilişkilerin değişimi ile gerçek işyeri demokrasisi temelde sınıf ilişkilerini de değiştirir.

Demokrasinin örgütsel uygulamalara yansıyan birçok yönü bulunmaktadır. Geçkil (2013) çalışmasında örgütsel demokrasi boyutlarını katılım, eleştiri, şeffaflık, adalet, eşitlik ve hesap verebilirlik olarak 6 alt gruba ayırmaktadır. Dolayısıyla örgütlerde tam anlamıyla demokrasinin yaşanması için her bir alt gruba ayrı ayrı önem verilmesi gerektiği ve böylece demokrasinin avantajlarından yararlanılabileceği ifade edilmektedir.

Örgütsel demokrasi unsurlarından katılım, çalışanların örgütsel karar alma süreçlerinde aktif rol oynamalarını ifade etmektedir. "İş gören katılımı" ve "katılımcı yönetim" gibi kavramlar, zaman zaman örgütsel demokrasi yerine de kullanılabilen kavramlardır. Katılımın önemsendiği firmalarda çalışanlar, örgütsel işlerde ve problemlerde tartışarak fikir birliğine varabilirler.

Eleştiri örgütsel faaliyetlerin, politika ve prosedürlerin ilgili her düzeyde çalışanlar tarafından negatif veya pozitif olarak değerlendirilebilmesi ve çalışanların değerlendirmelerini rahatça ifade edebilmeleri şeklinde açıklanmaktadır. Örgütsel faaliyetler ve değerler, işletmenin iç ve dış paydaşlarınca eleştirilebilmelidir ve böylece ilgili faaliyetlerde amaçlara daha kolay ve hızlı varılabilecektir.

Şeffaflık Yönetimde şeffaflık dar anlamda "kamu yetkililerinin karar alma süreçlerini ve kararlarını diğer paydaşlara açık ve paylaşılır bir biçimde gerçekleştirmesi"; geniş anlamda ise "devletlerin ekonomik, politik ve sosyal konularda aldıkları kararlara, özel sektörde faaliyet gösteren kuruluşların mali durumlarına,

uluslararası kuruluşların faaliyetlerine ilişkin zamanında, anlaşılır, ilgili, nitelikli, güvenilir bilgiye bireyler tarafından erişilebilmesi" olarak tanımlanmaktadır.

Ayrıca açıklık kavramı yönetim biliminde "idari açıklık", "yönetimde şeffaflık", "günışığında yönetim", "idari demokrasi" gibi anlamlara gelmektedir.

Adalet ilkesi, çalışanların arasında sorumluluk ve ödül dengesinin sağlanması ve yöneticilerin çalışanlara her konuda adil ve eşit davranışlarını ifade etmektedir. Günümüzde sosyal bilimciler, çalışanların kişisel doyumunu sağlamada ve örgütsel fonksiyonların etkin bir şekilde yerine getirilmesinde adalet fikrinin önemli olduğunu belirtmektedirler.

Eşitlik ilkesi, Eşitlik ilkesi vatandaş odaklı olup, tüm vatandaşların sahip oldukları refah düzeylerinin seviyesini korurken ayrıca geliştirmeyi ve bu konuda fırsat eşitliğinin yaratılmasının gerekliliğini ifade eder. Aynı zamanda kişilerin ırk, din, dil, cinsiyet dibi özelliklerle tarafsız ve adilane yaşayabilmesini ifade eder. Eşitlik ilkesi; sosyal, ekonomik ve hukuki ilişkilerdeki içeriğinden dolayı en geniş anlamda, "benzer olayların benzer şekilde tarafsız ve adil muamele görmesi" olarak tanımlanabilir.

Hesap verebilirlik, Bir kurumu yöneten üst yöneticilerin faaliyetlerin sonuçlarıyla ilgili hesap verme yükümlülüğüdür. Yöneticilerin gerek varsa bağlı oldukları üst yönetici veya kurumlara yada kurumla ilgili diğer tüm paydaşlara hesap verebilirliği bu ilkenin içeriğini oluşturmaktadır.

Araştırmanın amacı kamu kurumlarında, yönetişim ilkeleri ile büyük ölçüde bağdaşan örgütsel demokrasi algısı ölçmektir. Araştırma İş-Kur Isparta İl Müdürlüğü'nde çalışanlar üzerinde yapılmış olup, Türkiye genelindeki diğer il müdürlüklerinde Genel Müdürlükte çalışanları kapsamamaktadır. Dolayısıyla araştırma sonuçlarını tüm İş-Kur çalışanları ve kurumu için genellemek olanaklı değildir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak yazılı soru sorma tekniği olan anket yöntemi kullanılmıştır. Ankette öncelikle demografik özellikler olmak üzere örgütsel demokrasi algısını ölçmeye yönelik 28 ifadeden oluşan bir ölçek kullanılmıştır. Katılımcılar kolayda yöntemi ile tespit edilmiş olup, anket katılımcılara dağıtılmak suretiyle uygulanmıştır.

Araştırmanın ana kütlesini İş-Kur Isparta il Müdürlüğü çalışanları oluşturmaktadır. Kurumda 58 çalışan mevcut olup, çalışanların tamamına anket dağıtılmıştır. Anketlerin 35 tanesi geri dönmüş bunlardan 3 tanesi gerekli özen gösterilmediği ve eksik cevaplandığı için değerlendirmeye alınmamış geri kalan 32 anket değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Anketin geneline yönelik Cronbach Alfa değerleri ortalama (0,86) hesaplanmış ve yeterli güvenirliğe sahip olduğunu görülmüştür.

Katılımcılar "Yöneticiler önemli gelişmelerin yaşandığı dönemlerde bilgilendirme toplantıları düzenlerler." ifadesi yüksek seviyede (4.40) ile "kesinlikle katılıyorum", Diğer yandan "Çalışanların ücret ve diğer gelirleri yaptıkları işe ve kuruma katkıları dikkate alınarak belirlenir." ifadesi düşük seviyede (1,68) "kesinlikle katılmıyorum" düzeyinde gerçekleşmiştir.

Örgütsel demokrasi ölçeğinin genel ortalaması (2,75) "kararsızım" seviyesinde olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre çalışanlar kurumda örgütsel demokrasi ilkelerinin tam anlamıyla işletildiği noktasında kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. Örgütsel demokrasinin alt boyutları açısından incelendiğinde katılımcılar; katılım ve eleştiri boyutuna düşük seviyede (2,40) katılmıyorum, şeffaflık boyutuna (3,08) kararsızım, Adalet boyutuna (2,08) katılmıyorum, eşitlik boyutuna (3,23) kararsızım, ve hesap verebilirlik boyutuna ise (2,94) kararsızım şeklinde bir algıya sahip oldukları görülmektedir.

Demografik değişkenlere göre yapılan farklılık ve korelasyon analizleri sonucunda cinsiyete, medeni duruma, eğitim düzeyine, statüye, ve aylık gelire göre herhangi bir farklılık ve ilişki tespit edilememiş, ancak çalışanların yaş ($p=0,006<0,05$) ve çalışma süresine göre ($p=0,002<0,05$) örgütsel demokrasi algısı arasında farklılık ve ilişki tespit edilmiştir.

Demografik değişkenlere göre yapılan korelasyon analizi sonucunda katılımcıların yaşı ile eşitlik ilkesi arasında ($r=0,401$) zayıf düzeyde pozitif yönlü bir ilişki ve yine yaş değişkeni ile hesap verebilirlik

ilkesi arasında (r=0,506) orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu, çalışanların yaşı arttıkça eşitlik ve hesap verebilirlik algılarının da olumlu yönde yükseldiği görülmüştür.

Eğitim değişkenine göre katılımcıların hesap verebilirlik algıları arasında ters yönlü (r= -0,468) zayıf bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça hesap verebilirlik algıları olumsuz yönde azaldığı sonucu çıkarılabilir.

Süre değişkeni ile hesap verebilirlik algısı arasında ise r=0,607) orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu katılımcıların çalışma süresi arttıkça hesap verebilirlik algılarının da olumlu yönce yükseldiği sonucu çıkarılabilir.

Örgütsel demokrasinin alt boyutları arasında yapılan korelasyon analizine göre katılım ile adalet arasında (r=0,501) pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu, katılım ile eşitlik arasında (r=0,437) pozitif yönlü zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu, yine katılım ile hesap verilebilirlik arasında (r=0,400) pozitif yönlü zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre çalışanların kararlara katılımı arttıkça adalet, eşitlik ve hesap verebilirlik algıları da olumlu yönde artacağı sonucu çıkarılabilir.

Çalışma hayatında hemen hemen her işlemin elektronik ortamlarda gerçekleştirildiği karar alma süreçlerinde dijital oylamanın ve katılımın gerçekleştirildiği dijital çağda kamu kurumları da örgütsel demokrasiyi işletebilmeli ve bu anlamda bilişim teknolojilerinden en üst seviyede yararlanabilmelidir.

Karar alma süreçlerine kurumun tüm paydaşları dahil edilmeli çalışanlarda bu süreçte unutulmamalıdır. Özellikle kurum içi uygulamalarda çalışanlar arasında eşitlik adalet ilkelerinin uygulanmasına özen gösterilmelidir

***Anahtar Kelimeler**: Demokrasi, Örgütsel Demokrasi, Kamu Kurumu*

ABSTRACT

Although the concept of democracy is perceived as the regime of a state, at the same time, it is one of the management forms for all kinds of organizations. Democracy is a concept related to collective decision making, in that, all the members have equal rights to participate in the process of decision making for the decisions that are affecting an organization. Even though, Organizational Democracy is a concept of modern business management literature and it is generally associated with private sector institutions, this study was carried out in order to investigate how much this management style can be valid for and be applied in the public enterprises. As a result of the research, it has been found out that there are differences between the demographic characteristics of the employees and the perceptions of organizational democracy. What's more, there is also a link between the sub-dimensions of organizational democracy.

Public enterprises should be able to apply Organizational Democracy and make use of information technologies at the highest level in a digital era where digital voting and participation in decision making process and almost every kind of operation of work life are carried out in electronic environment.

All the stakeholders of the institution should be included in the decision making process and the employees shouldn't be forgotten within this process. Especially, for the in-house practices particular attention should be paid to the application of principles of equality and justice among employees.

***Keywords**: Democracy, Organizational Democracy, Public Institution*

YARIM AKILLI KENTLER İÇİN AKILLI KENTE GEÇİŞ STRATEJİSİ

TRANSITION STRATEGY TO SMART CITIES FOR RETARDED CITIES

Savaş Zafer ŞAHİN
Atılım Üniversitesi

Turan Erman ERKAN
Atılım Üniversitesi

ÖZET

Son birkaç yıldır, Türkiye'de kentlerin sorunlarının çözümünde gündeme en fazla getirilen kavramlardan birisi Türkçeye "akıllı kent" olarak çevrilen İngilizcesi "smart city" olan kavramdır. Bu durumun akademik, yönetsel meşruiyet ve teknoloji piyasası açılarından olmak üzere üç temel sebebi bulunmaktadır. Başta gelişmiş kapitalist ülkeler olmak üzere tüm dünyada özellikle de disiplinlerarası yaklaşımlarla akıllı kentler üzerine üretilen kuramsal, pratiğe yönelik ve deneysel yazına, belli ölçüde Türkçe eserlerde atıfta bulunulmakta, kamu yönetiminden kent planlamasına, yazılımdan trafik yönetimine, mühendislikten iktisada kadar çok farklı alanlarda yeni bir araştırma alanı açma çabası göze çarpmaktadır. Ancak, bu çalışmalar Türkiye'de henüz incelenecek çok fazla somut uygulama bulunmadığından dolayı çoğunlukla aktarımcıdır. Öte yandan yerel yönetimler pek çoğu eskimiş ya da eskimekte olan, kentte yapısal dönüşümlerdense halkla ilişkiler boyutu öne çıkan bazı yüzeysel teknoloji uygulamalarını "akıllı kent" olarak adlandırmakta ve bu yolla yönetsel ve siyasal bir meşruiyet kazanmayı hedeflemektedir. Bu sebeple, neredeyse tüm yeni teknolojik uygulamalar "akıllı" şemsiyesi altında toplanmaktadır. Son olarak, kendilerine yeni donanım ve yazılım piyasaları açma çabası içindeki özel sektör aktörleri kapsamlı yatırımlar olarak akıllı kent olarak adlandırdıkları, ancak, çoğunlukla yüksek maliyetli teknolojik yatırımların taşeronluğunu kastettikleri bir takım yenilikleri tanıtmaya çalışmaktadırlar. Bu üç yaklaşımın bir şekilde yüzeye çıktığı söylemler gündelik hayatımıza girmiştir. Sıklıkla "akıllı kent", kongre ve sergileri düzenlenmekte, teknoloji firmaları ve yerel yönetimler çoktan bu uygulamalara geçtiklerini iddia etmektedirler. Ancak, Türkiye kentlerine bakıldığında, kentlerde yapısal dönüşümlerde akıllı kent denilebilecek radikal yaklaşımların ortaya çıkmadığı, çıksa bile çok dar anlamıyla teknoloji yatırımlarının kastedildiği, bunların da sonuçlarının bilinmediği ve politika yapma süreçlerine yansımadığı görülmektedir. Öyleyse, Türkiye'de "akıllı kent" olarak adlandırılan tartışmalar ve uygulamalar tam olarak nedir? Bu sorudan hareketle bu bildirinin sorgulamaya çalışacağı temel sorunsal "Dünyada akıllı kent olarak ifade edilen yaklaşımların neden Türkiye'de çok dar teknolojik bir bağlamda anlaşıldığı ve nihayetinde de çok yetersiz bir uygulama alanı bulduğu" konusudur.

Bu soruyu ele alacak yöntemsel yaklaşımı tanımlamak için öncelikle akıllı kent kavramının dünyada doğuşu ve gelişimini incelemek gerekmektedir. Türkçeye "akıllı" olarak çevrilmiş olan smart city kavramının bu anlamda irdelemesini yapmak için bu sebeple "smart" kavramını değerlendirmekte yarar bulunmaktadır. Aslında smart kelimesi yirminci yüzyılda ortaya çıkmış bir kısaltmadır. 1970'li yıllarda yaygınlaşan bu kavram (S)pesific, (M)easurable, (A)ccesible, (R) elevant ve (T)imebound kelimelerinin yani sırasıyla Türkçe özgül, ölçülebilir, erişilebilir, konuyla ilgili ve zamana bağlı baş harflerinden oluşan bir kısaltmadır. İşletme ve yönetim bilimlerinde herhangi bir soruna belli bir bağlamda bu kavramlar bağlamında sistematik yaklaşmayı simgeler. 1990'larda bu yaklaşım özellikle Anglo-Sakson kent çalışmaları ve kent planlama yazınında ve uygulamasında "smart urbanism" yani "akıllı şehircilik" olarak belirmiştir. İçerik olarak, kentsel kaynakları, çevresel değerleri ve halkı kent yönetimi ve planlamasında daha fazla dikkate almayı ifade eden akıllı şehircilik son yirmi yıl içerisinde giderek yaygınlaşmış, özetle kaynakları, çevreyi ve katılımcılığı yenilikçi yaklaşımlarla bir arada dikkate alan kentsel çözümler olarak ifadesini bulmuştur. Son on yıldır da, gelişen yazılım ve bilişim teknolojilerinin kullanımı bu tür yenilikçilikleri sağlamanın en temel yolu olarak görülmeye başlandığı için akıllı şehircilik kavramının bir bileşeni olarak algılanmaya başlanmıştır. Yani, akıllı kent kavramına köken olan akıllı şehircilik uygulamalarına bakıldığında, çevreyi korumak ve halkın yönetime katılımını sağlamak için kentsel kaynakların doğru kullanımı için teknolojik olan ya da olmayan

yenilikçi ve yaratıcı çözümleri tanımlamak ve kullanmak yaklaşımının esas olduğu, teknolojinin burada esas olarak sadece bir araç olduğu söylenebilir.

Bu tanımdan hareket edildiğinde, akıllı kent tanımının doğal olarak merkeziyetçi değil yerel düzeyi, yerel yönetimi değil katılımcı yaklaşımları, durağan ve bürokratik değil devingen, dağıtık ve esnek yaklaşımları öne çıkardığı söylenebilir. Nitekim eski yaklaşımların tersine, akıllı kent uygulamaları incelendiğinde kimi zaman 2000'lerin protesto hareketlerinde görülen taktiksel şehircilik, gerilla şehircilik gibi uygulamaların kimi zaman kent yönetimlerin projelerinin uygulama araçları haline geldiği, teknolojik açıdan bakıldığında da bulut bilişim, web 2.0 gibi kullanıcı odaklı içerik ve veri üretim sistemlerinin merkezi sunuculara bağlı hiyerarşik bilişim sistemlerinin tahtını sarstığı görülmektedir. Yine bu tanım açısında bakıldığında, akıllı kent ve akıllı şehircilik yaklaşımları var olan yerel yönetimlerin kurum kültürleri, yönetsel yaklaşımları ve iktidar yapıları değişmeden sadece yeni teknolojik olanaklarla donatılmaları anlamına gelmemekte, radikal bir kent yönetimi ve planlaması anlayışı getirmektedir. Çevre, kaynakların etkin kullanımı ve halk katılımı amaçları olmaksızın tanımlanan akıllı kentler uygulama alanından ve içerikten yoksun, kullanıcısı tanımlanmamış dar teknolojik araçlara indirgenmektedir. Türkiye'de bu alanda gerekli dönüşümün sağlanamamasının temelinde de bu tür bir yaklaşımın yaygınlığının bulunduğu söylenebilir.

Nitekim son yıllarda şehircilik, bilgi toplumu, e-devlet, ulaştırma gibi, akıllı kent konusunda politika tercihlerinin belirlendiği ulusal belgelerde ve yerel yönetimlerin stratejik planlarında akıllı kent konusunun dar teknolojik anlamıyla ele alındığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, kent yönetiminde katılım, kaynak kullanımı, çevrenin korunması, yenilikçilik, yaratıcılık gibi akıllı kentlerle ilişkili kavramların da çok dağınık ve bağlamından kopuk bir şekilde ele alındığı söylenebilir. Nihai olarak Türkiye'nin yönetsel sisteminde yapılan değişikliklerin otomatik trafik denetimi (EDS) gibi birçok sistemde görüldüğü gibi, merkeziyetçiliği arttırıcı nitelikte olduğu görülmektedir. Birçok uygulamada, akıllı kent yaklaşımlarının tersine standartlaştırıcı, esneklikten uzak ve tektipleştirici merkezi sistemlerin uygulamaya konduğu görülmektedir. Vatandaş odaklı veri ve içerik üretimi gibi konuların gündeme gelmediği, hatta kişisel verilerin güvenliği konusunun özellikle kentsel hizmetlerde önemli bir sorun alanı oluşturduğu bilinmektedir. Pek çok yetki ile donatılmış güçlü belediye başkanlarının merkezi denetimindeki geleneksel veri sistemleri giderek güçlenmekte, sosyal medya benzeri yeni araçlar halk katılımını sağlamak için kullanılmak yerine yerel iktidar yapılarını pekiştirmek için kullanılmakta, bu alanda etik değerler ve kurumsal teamüller oluşmamaktadır.

Türkiye'nin akıllı kentler konusunda gelişiminin beklenen düzeyin gerisinde kalmasının sebeplerini ele almak için bu bildiri kapsamında öncelikle akıllı kent kavramının disiplinler arası bileşenleri ortaya konacaktır. Bu kapsamda yerel yönetim, vatandaş ve yerel ekonomi arasındaki ilişkinin stratejik içerik, veri, teknoloji, yönetişim ve hizmet sunum modelleri ve halk/paydaş katılımı bağlamında nasıl kurulmasının öngörüldüğü, yenilikçilik ve yaratıcılığın nasıl oluşmasının beklendiği ortaya konacaktır. Ardından, Türkiye'deki ulusal politika belgelerinde ve belli bir örneklemde yerel yönetimlerin stratejik planlarında bu bileşenlere ne düzeyde yer verildiği ele alınacaktır. Ayrıca, son beş yılda düzenlenmiş bulunan akıllı kent kongre ve etkinliklerinin ve ilgili özel sektör/sivil toplum platformlarının da eleştirel bir değerlendirilmesi yapılarak akıllı kent konusunda mevcut dar bağlamlı algı tüm boyutlarıyla ortaya konacaktır. Bu boyutlar ortaya konduktan sonra, Türkiye'nin aslında bu alanda ihtiyaç duyduğu "geçiş süreci"ni tanımlamak için gerekli bir "akıllı kent geçiş stratejisi"nin katılımcı bir yöntemle nasıl oluşturulacağının temelleri belirlenmeye çalışılacaktır.

Teknolojinin geldiği aşama ve toplumsal taleplerin teknolojinin sağladığı olanakları ışığında yarattığı yurttaş talepleri, yerel yönetimleri kentten yurttaşa (CityToCitizen) bir iletişim ve etkileşim platformu kurmaya zorlamaktadır. Bu zorunluluğun tüm dünyadaki adı akıllı kentlerdir. Akıllı kent uygulamaları iki ana stratejiyle ortaya çıkmaktadır. Bunların birincisi, ulusal ve yerel yönetimlerin kurdukları sistemler aracılığıyla oluşmaya başlarken, ikincisi de mahalle ölçeğinde sivil toplum örgütleri ve yerel inisiyatiflerle ilişkili olarak ortaya çıkan kendiliğinden örneklerle görünür hale gelmektedir. Dünyadaki akıllı kent örneklerine bakıldığında Güney Kore gibi merkeziyetçi örnekler olduğu gibi, Hollanda ve İngiltere gibi daha adem-i merkezileşmiş akıllı kent oluşum modelleri gözlemlenmektedir. Ancak, Türkiye gibi ülkelerde bu iki stratejiden birinin tercih edilmediği, daha çok akıllı kentler yerine, merkezi olarak denetlenen bilgi işlem sistemlerinin varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Oysaki, Türkiye'de yerel yönetimlerin akıllı kentlere

dönüşebilmesi için daha bütüncül bir yol haritası oluşturulması gerekmektedir. Bu yol haritasının ideal olarak bir kentte merkezi ve yerel inisiyatifler eliyle yapılacak akıllı kente dönüşüm hamlelerini bir arada barındıracak bir niteliğinin olması gerekmektedir.

Bu doğrultuda, kentlerin akıllı kente dönüşümünü sağlayacak, katılımcı ve yenilikçi bir anlayışla hazırlanacak "akıllı kente geçiş stratejisi ve eylem planı" belgelerinin hazırlanması yaşamsal önem taşımaktadır. Bu strateji belgesinin tanımlanması için katılımcı bir süreç işletilmesi ve bu süreçler aşağıdaki ana unsurları taşıyan bir yol haritası hazırlanarak izlenmesi öngörülebilir:

- Kentsel hizmet envanterinin çıkarılması: Yerel yönetimler, kamu kurumları, sivil toplum örgütleri ve yerel inisiyatifler tarafından kollektif olarak yerine getirilen süreç ve hizmetlerin tanımlanması.
- Tanımlanan bu hizmetlerin hangilerinin akıllı kent stratejisinin esas unsurlarının olacağının, katılımcı süreç ve kentin genel stratejileri, vizyonu doğrultusunda belirlenmesi ve önceliklendirilmesi.
- Akıllı kente geçiş aşamalarının tanımlanması ve akıllı kent vizyonunun belirlenmesi.
- Akıllı kent proje paketlerinin ve önceliklendirmesinin yapılması.
- Akıllı kent yönetim ve izleme örgütlenmesinin belirlenmesi.

Anahtar Kelimeler: *Akıllı kent, teknolojik indirgeme, kapsamlı bakış, akıllı kent geçiş stratejisi, Türkiye.*

ABSTRACT

Recently, the term "smart city" has found profound reflections in academia, local administration and private endeavours for different reasons in Turkey. Although it is hard to find significant and wide-spread smart city implementations, Turkish academia is involved in futile debates about smart cities based on mostly evidence from abroad, local governments are using the term as an ultimate PR tool and private sector instrumentalized it to deepen technological markets via smart city conferences and exhibitions. Yet, the roots of the term are intertwined with "smart urbanism" which indicates to use of innovation, creativity and technological advancement if necessary in order to realize resource efficiency, environmental protection and inclusiveness. Therefore, it is hard to constitute a smart city approach without fundamentally changing the way cities are governed and planned by only using technological tools. It is why, in cases like Turkey, development of smart city implementations are lagging behind expectations. This paper aims to show first, incoherencies in national strategy documents and strategy documents of a sample of municipalities related to smart city concept and smart city events in order to demonstrate the real perception behind smart city concept in Turkey, which is the basic hindrance in front of emergence of smart cities. Second, the paper will propose a "smart city transition strategy" as a participatory tool to overcome this problem.

Keywords*: Smart City, Technological Reductionism, Comprehensive Perspective, Smart City Transition Strategy, Turkey.*

KAMU GÜVENİ İNŞASINDA KURUMLARIN ROLÜ: BİMER ÖRNEĞİ

THE ROLE OF THE PUBLIC INSTITUTIONS IN ESTABLISHING PUBLIC RELIABILITY: CASE OF BIMER

Müzeyyen EROĞLU DURKAL
Erciyes Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Hatun KORKMAZ
Erciyes Üniversitesi İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Bu çalışmada, "Sürdürülebilir bir gelişme ve barış ortamının sağlanmasının en önemli araçlarından biri, toplum ve devlet arasındaki güven ortamının sağlanmasıdır" argümanından yola çıkılmıştır. Günümüzde, devlet-vatandaş ilişkisindeki güven problemi kamu yönetimi işleyişindeki aksaklıkların en önemli nedenlerinden biri olarak görülmektedir. Devlet-vatandaş arasındaki güven problemini aşmak amacıyla birçok yöntem ileri sürülmüştür. Kamu yönetimi literatüründe 1990'lı yıllardan sonra yaygınlaşan birlikte yönetim, yönetişim, adil, eşit ve kaliteli kamu hizmeti gibi kavramlar bu problemi aşmaya yönelik olarak kamu yönetimi işleyişinde hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Bu aşamada devletin görünen yüzü ve devletle vatandaş arasında somut bir köprü olan kamu kurumlarına önemli roller atfedilmektedir.

Sosyal sermayenin önemli bir bileşeni olarak görülen güven kavramı, literatürde çok boyutlu bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekonomiden siyasete, sosyolojiden psikolojiye birçok alanda eklemlenerek ve beslenerek gelişen, disiplinler arası bir konu olmuştur. Yaygın kabul gören tanıma göre güven; "mübadeledeki tarafların birbirlerinin zayıflığını istismar etmeyeceğinden karşılıklı olarak emin olması" olarak ifade edilmektedir.

Türkiye'de kamu yönetiminde yeniden yapılanma ve modernleşme çalışmalarının Tanzimat'a kadar dayandığı söylenebilir. Ancak, devlet-vatandaş ilişkisinde radikal bir değişmeden söz etmek mümkün görünmemektedir. Geçmişten bu yana devlet-vatandaş ilişkisi, gerek "baba devlet" ve "dadı devlet" anlayışının hakim olduğu dönemlerde, gerekse "minimal devlet" anlayışının hakim olduğu dönemlerde mesafeli seyretmiştir. Çoğu zaman "kamu yararı"ndan ziyade "devlet yararı" ön plana çıkmıştır. Özellikle 80'lerden sonra neoliberal politikaların canlanmasıyla devletin piyasayı serbestleştirmesi, hızla küçülme yoluna gitmesi ve kamu yönetiminin özel yönetim gibi işlemesi gerektiği fikrinin yaygınlaşması ve bu yolda atılan adımlar, devlet-vatandaş arasındaki güven ilişkisini zedelemiştir. Bu durum, zamanla devlet-vatandaş arasındaki mesafenin artmasına sebep olduğu gibi güvensizliği de beraberinde getirmiştir.

Günümüzde güven sorunu kamu yönetiminin işleyişindeki aksaklıkların en temel nedenlerinden biri olarak görülmektedir. Zira, öncelikle kamu yönetimini bir virüs gibi kemiren yozlaşma olgusunun ana kaynağı "güven problemi" olarak ifade edilmektedir. Hatta uygulamada temel hak ve özgürlükler alanındaki ihlal ve aksamalar, hukuk devletinin gereklerinin yerine getirilmemesi, kamu yönetiminde etkin ve verimli bir işleyişin gerçekleşmemesi gibi birçok faktörün altındaki neden güven sorunudur diye düşünülmektedir. Yönetim ile vatandaş arasında sağlıklı bir ilişkinin kurulabilmesi için en önemli unsurlardan birisi güvendir. Devlet-vatandaş arasındaki güven konusunda genel olarak kamu yönetiminin işleyişi belirleyici unsur olarak görülmüştür.

Devlet-vatandaş arasında özellikle 1980'lerden sonra hız kazanan güven probleminin aşılması amacıyla 1990'lı yılların yarısından itibaren neoliberal dönemin popüler söylemi olan devletin salt işletme mantığıyla hareket etmesi anlayışından öte "birlikte yönetim" düşüncesi ön plana çıkmaya başlamıştır. Bugün kamu yönetimlerinin sadece toplumsal ihtiyaçları karşılayan bir mekanizma olmadığı, ihtiyaçlarını karşıladığı toplumla sürekli iletişim içinde olması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu iletişimi besleyecek en önemli unsurun katılım olduğu ifade edilmektedir. Bu bağlamda toplumsal beklentileri karşılamak, hizmetlerin

adalet, eşitlik, verimlilik, etkililik ve yansızlık ilkeleri çerçevesinde sunulmasını sağlamak ve vatandaş-yönetim arasındaki ilişkileri daha sağlıklı bir zemine oturtmak için yönetişim (*governance*) kavramı bir çözüm olarak sunulmaktadır.

1970'lerin sonu ve 1980'li yılların başından itibaren küresel ölçekte kamu yönetimi anlayışında radikal değişmeler yaşanmaya başlanmıştır. Devletin toplumdaki rolü ile hükümet, bürokrasi ve vatandaşlar arasındaki ilişkileri yeni bir çerçeveye oturtmak amacını taşıyan bu yaklaşımlar, görünürde nicel olarak devleti küçültmek, ama nitel olarak daha etkin, verimli ve ekonomik hale getirmek amacını güdüyordu. İlk defa İngiltere'de Thatcher dönemi ile ortaya çıkan ve bir çok ülke tarafından örnek alınarak uygulamaya konulan bu yöndeki politikalar, üç döneme ayrılmaktadır. 1979-1982 yıllarını kapsayan ilk dönemin temel özelliği sert önlemlerin (fonlarda ve istihdamda kesinti ve sıkı denetim) alınmasıdır. Bu dönemlerde kamu sektörü, değişimin gerekliliğini ortaya çıkaran ekonomik bunalımın ana nedenlerinden biri olarak görülmüş, müsrif, aşırı bürokratik ve düşük performanslı olarak nitelendirilmiştir. 1980'lerin başından sonuna kadar olan dönem, 2. Dönem olarak ele alınmış ve bu dönemin temel özelliği tasarruf ilkesinden verimlilik ilkesine doğru kayış olarak tespit edilmiştir. Üç E olarak bilinen ekonomiklik, verimlilik, etkililik (*economy, efficiency & effe*ctiveness) ilkeleri bu dönemde öne çıkmıştır. 1980'lerin sonundan günümüze kadar olan dönem 3. Dönem olarak belirlenmiştir ve bu dönemin en temel özelliği, köklü piyasa tipi işletmecilik mekanizmasına yönelik reformlar ile hizmetlerde kalitenin artırılması ve müşteri merkezli anlayışın ortaya çıkışı olmuştur.

1990'larla birlikte, neo-liberalizmin küçük devlet-güçlü piyasa formülünün, iyi işleyen güçlü devlet-güçlü piyasa yönünde dönüşmekte olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda 1980'lerin başındaki devlete karşı piyasa söylemi, devlet ve piyasa söylemine dönüşmüştür. Dönüşümün bir diğer yönü ise, 1990'ların sonu 2000'li yılların başından itibaren popüler hale gelen ve yeni kamu hizmeti diye adlandırılan; tutumluluk, etkililik, verimlilik gibi daha çok ekonomik eksenli bir anlayıştan, demokratikleşme ve toplumsal değerlere daha fazla önem verme noktalarına vurgu yapan bir anlayışa doğru evrilmesidir. Kamu hizmeti anlayışında kamu görevlilerinin hukuk kuralları ve kamu kaynaklarını verimli ve yerinde kullanmaları kadar toplum değerleri, siyasi normlar, meslek standartları ve vatandaş çıkarlarını da gözetmeleri üzerinde durulmaktadır.

Kamu yönetiminde 1970'li yılların sonundan itibaren gerçekleşen radikal reformların birçok çevre tarafından kamu yönetimi sisteminde güven kaybı, parçalanmışlık, devletin etkisizleşmesi gibi istenmeyen sonuçlar yarattığı düşünülmüştür. Özellikle reformların yoğun olarak uygulamaya konulduğu aşamada devletin piyasa tipi işletmecilik ilkelerini hayata geçirmeye başlamasıyla kamu hizmetlerinin piyasalaşması ve piyasadan çekilerek etkili olduğu alanları daraltması, devlet-vatandaş arasında güven açığını tetiklemiştir.

Kamu yönetiminde reform veya kamu yönetiminde yeniden yapılanma sürecinin en önemli ayağını oluşturan işletmecilik ilkeleri, 1990'lı yıllarla birlikte eleştirilerin hedefi haline gelmiştir. Kamu yönetiminin işletme değerlerini benimsemesi, katılım, müzakere, adalet, eşitlik gibi değerleri geri plana itmesine sebebiyet vermiştir. Çünkü işletme yönetimi ile kamu yönetimi, nüveleri gereği farklıdır. İşletme yönetiminde ana hedef kar maksimizasyonu iken, kamu yönetiminde ana hedef kamu yararıdır. Dolayısıyla petrol krizinin ardından kamu harcamalarının devletin sırtında bir kambur olarak görülmesi ve kamu yönetiminin daha ekonomik hale getirilmeye çalışılması reformların yönünü işletmecilik ilkelerine doğru kaydırmıştır ancak bu durum sosyal ve beşeri değerlerin kısır kalmasına sebebiyet vermiştir. Neticede devlet-vatandaş arasında güven problemi ortaya çıkmıştır. 1990'lı yıllarla birlikte ekonomik değerlerin altında kısır kalan veya kaybolmaya yüz tutan beşeri ve sosyal değerleri de içine alan bir reform süreci hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Yönetişim, kamu hizmeti yaklaşımı vb., kavramlar bu süreci temsil etmeye yönelik ortaya çıkarılmıştır.

Günümüzde, demokratik ve vatandaş odaklı yönetim anlayışı popüler hale gelmiştir. Bu açıdan, devlet ve devlet otoritesini kullanan hükümet ile kamu kurumları, vatandaşların görüşlerinin ve katılımını dikkate almak zorunda kalmıştır. Bu algılar içerisinde öne çıkan unsurlardan biri de vatandaşların devlet ve kurumlarına duydukları güven olmuştur. Güven konusunun üzerinde durulması, hem teorik olarak halkın idari kurumlara karşı bakış açısının nasıl değiştiğinin anlaşılması hem de bunun siyasal, yönetsel ve sosyal alandaki sonuçlarının ortaya konulması bakımından önem arz etmektedir. Öte yandan, güven sorununun, kurulu sistemin meşruluğunu yok edeceği, halkla hükümet arasındaki sürekli bir güven bunalımının,

hükümetin karar alma kabiliyetini zayıflatacağı ve daha da önemlisi kriz anlarında hükümetlerin yönetme kabiliyetlerini engelleyeceği ileri sürülmektedir.

Güven eksikliği aynı zamanda kamu yönetimin varoluşundan bu yana kanayan yarası olan bürokratik hantallığı tetikleyici bir unsurdur. Bu durum, yalnızca bürokratik işlemler ve düzenlemelerin arzını arttırmakla kalmaz, ayrıca vatandaşların bunlara olan talebini de arttırmaktadır. Aghion vd. tarafından 2010 yılında yapılan bir çalışmada bu durum negatif dışsallık teorisi ile incelenmiştir. Negatif dışsallık teorisine göre bir insan tanımadığı insanlara güvenmediği zaman bu insanların vermiş olduğu ekonomik veya sosyal bir kararın kendisi için negatif bir dışsallık oluşturabileceğine daha fazla inanır. Bu durumda da insanların vereceği kararların bürokratik düzenlemelerle sınırlandırılarak kontrol altına alınması ve böylece dışsallıkların içselleştirilmesi gerektiği öne sürülmüştür. Bu çalışma sonucunda güvenin şirket kurma ve emek piyasası üzerindeki düzenlemeleri ve hukuk sistemindeki prosedürel işlemleri azalttığı bilimsel analizlerle ortaya çıkarılmıştır.

Güven konusu, devletin kurumsal yapısının işleyişini önemli ölçüde etkileyecek güce sahiptir. Devlet-vatandaş arasında ve genel olarak toplum bireyleri arasında güvenin yüksek olduğu sistemlerde ahlaki uzlaşma sayesinde bürokratik işlemlere ve sözleşmelere daha az ihtiyaç duyulur. Aynı zamanda bu durum, işlem maliyetlerinin azalmasını ve etkinliğin artmasını da sağlayacaktır. Buna ek olarak tolumdaki güven açığı, yolsuzluğu önlemenin önündeki büyük bir engel olarak görülmektedir. Güven açığının olmaması neticesinde azalan bürokratik işlemler, siyasilerin ve bürokratların güçlerini kullanabilecekleri suistimal alanları da daraltacağından yolsuzluklar önlenebilir hale gelebilecektir.

Kamu yönetimi işleyişindeki aksaklıkların giderilmesinin en önemli yollarından biri, güven sorununun aşılmasıyla ilgilidir ve bu sorunu aşmada kamu kurumlarına büyük rol düşmektedir. Diğer bir deyişle, devlet-toplum arasındaki güven konusunda kamu kurumları ve onların işleyişi çift yönlü bir etkiye sahiptir. Kamu yönetimleri ve bu yönetimlerin somut yüzü olan kamu kurumları toplum yararını devlet yararı ile eşdeğer tuttuğu takdirde, kendi varlık nedenini de ortaya koyacaktır. Bunun için, devlet ve vatandaş arasında köprü vazifesi gören kamu kurumlarının ve onları oluşturan halkalardan biri olan kamu görevlilerinin kaliteli hizmet sunumu noktasında özverili olmaları ve misyonlarına uygun niteliği taşımaları gerekmektedir. Bu durum, basit bir teknik değişimden ziyade geçmişten bugüne her dönemde sorun olarak kabul edilmiş olan "yöneten-yönetilen" ve "devlet-toplum" arasındaki derin uçurumu giderecek kültürel bir değişimi gerektirmektedir.

Kurumların toplumda önemli ve etkili bir yerinin olması, çalışmada sıkça tekrarlanan devlet-vatandaş arasındaki güven unsurunu tesis etmede onlara önemli misyon yüklemektedirKamu yönetimine güven duyulmasında; kamu kurumlarının yapısı, işlevleri ve işleyişinin yanı sıra kamu hizmetlerinin halkın beklenti ve gereksinimlerine uygunluğu oldukça önemlidir. Devlet-vatandaş arasında güven ortamının sağlanması için, adil, demokratik, etkili politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Bu politikaların hayata geçirilmesi şüphesiz yolsuzlukların yaşanmadığı, liyakate dayalı, kamu yararı anlayışının en üst seviyede tutulduğu ve şeffaf bir yönetim anlayışının benimsenmesi ile mümkündür. Bu minvalde yapılması gereken, devletin kamu hizmeti anlayışını temelden sorgulayarak, devlet görevlilerinin menfaatleri için işleyen kamu kurumlarında yeniden kamu yararı ilkesini hâkim kılacak düzenlemeler yapmasıdır.

Devlet-vatandaş arasındaki güven sorunsalında kamu kurumlarının kilit rol oynadığı ifade edilir. Özellikle kurum performansının güven artışı ile doğru orantılı olduğu birçok farklı teoride vurgulanmıştır. Bu teorilerden biri olan mikro performans teorisi, kamu kurumlarına duyulan güvensizliği, düşük hükümet performansına bağlamakta ve kamu hizmetlerinin kalitesi ile devlete duyulan güvenin paralel olduğunu ileri sürmektedir. Diğer bir deyişle mikro performans teorisi, kurum performansının artmasının vatandaş memnuniyetini, kurumlara ve devlete güveni de artıracağını iddia etmektedir.

2002 yılında Türk Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) tarafından Sosyal araştırmalar Merkezi (SAM)'ne hazırlatılan, 7 bölge, 32 il ve 78 ilçede tesadüfi örnekleme yöntemiyle gerçekleştirilen "Kamu Reformu Araştırması"nın sonuçlarına göre, Türkiye'de ekonomik bunalım ve siyasal temsil sorunu, toplumda derin bir güven bunalımıyla birlikte yaşanıyor ve bu güven bunalımı öncelikle devlete karşı güvensizlikte odaklanıyor. Yapılan çalışmalarda, devlete ve kurumlara karşı güvensizliği doğuran faktörler iki ana başlık

altında toplanmıştır. Birincisi, "*demand overload theory*" olarak adlandırılan ve güvensizliğin siyasal siteme yönelik aşırı talep ve beklentilerin karşılanmamasından dolayı ortaya çıkan hoşnutsuzluklardan kaynaklandığını iddia eden yaklaşım; ikincisi ise, "procedural frustration" olarak adlandırılan ve güvensizliği siyasal sistemin işleyiş sürecinde ortaya çıkan haksızlık ve adaletsizliklerden doğan hoşnutsuzluklardan kaynaklandığını iddia eden yaklaşımdır.

Güven soyut bir kavram olduğu için operasyonel hale getirilmesi ve ölçülmesi kolay değildir. Kamu kurumlarına güven, siyasal-yönetsel sistemin meşruluğu, kurumların hizmetlerine ve hizmet kalitelerine yönelik spesifik tecrübeler ve bu iki faktör arasındaki dinamik etkileşimi gibi genel ve sistemik pek çok faktörün etkileşimiyle ortaya çıkmaktadır. Ayrıca kamu kurumları hakkında kamuoyunun oldukça değişken ve tutarlılıktan uzak oluşu yani bu hususstaki bilimsel karmaşa da güvene ilişkin yapılan çalışmaları zorlaştırmaktadır. Bu nedenle kurumlara duyulan güven zaman ve mekana göre değişkenlik gösterebilecektir.

Çalışma, teori ve uygulama olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. Çalışmada öncelikle güven kavramı analiz edilecek ve devlet-toplum arasında güven oluşturmanın önemi teorik olarak incelenecek ve Türkiye'de Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER) örneğinden yola çıkılarak güven inşasında kurumların önemi açıklanmaya çalışılacaktır. Çalışmanın uygulama kısmında BİMER'i kullanan kişilerin görüşleri, memnuniyetleri ve kurumun faaliyetlerinin devlet-toplum ilişkisine yansıması anket çalışması yoluyla irdelenecektir. Anket sonuçları SPSS programı yoluyla analiz edilip yorumlanacaktır. Çalışmanın "Dijital Çağda kamu Yönetimi ve Politikası" ile ilişkisine bakıldığında: Dijital çağın en büyük handikaplarından biri şüphesiz "güven" unsurudur. Dijital çağ, yönetimlere birçok açıdan büyük kolaylıklar sağlayıp geliştirse de bu gelişme ve kolaylıklar beraberinde negatif çıktıları da getirmiştir. Bu negatif çıktılardan biri de kurumlara, devlete, topluma ve hatta bireylere karşı oluşan güven erozyonudur. Çalışma, bu açıdan "Dijital Çağda Kamu Yönetimi ve Politikası" konusuna ışık tutacağı düşünülmektedir.

***Anahtar Kelimeler**: BİMER, Kamu Güveni, Güven, Devlet, Toplum*

ABSTRACT

In this study, we argued that "One of the most important means of achieving a sustainable development and peace atmosphere is the way of providing an atmosphere of trust between the society and the state". Today, the problem of trust in the state-citizen relation is seen as one of the most important reasons of the problems in the functioning of the public administration. Many methods have been put forward in order to overcome the problem of trust between state and citizen. At this stage, the visible face of the state and the public institutions, which are concrete bridges between the state and the citizens, are attributed a significant role. The study consists of two phases which are theory and practice. İn the study first the concept of trust will be analyzed. Then, the importance of establishing trust between state and society will be examined theoretically and the importance of institutions in trust wil be explain with the example of The Prime Ministry Communication Center (BİMER) in Turkey. In practice part of the study the opinions, satisfaction of people who use BİMER and the reflection of the institution's activities on the state-society relation will be examined through the survey study. The survey results will be analyzed and interpreted by the SPSS program.

***Keywords**: BIMER, Public Reliabilty, State, Society*

DİJİTAL ÇAĞDA HOMO SAPİENS'DEN HOMO DEUS'A DÖNÜŞEN İNSANIN KAMU YÖNETİMİNE ETKİLERİ

EFFECTS OF TRANSFORMING FROM HOMO SAPIENS TO HOMO DEUS IN DIGITAL ERA ON PUBLIC ADMINISTRATION

H. Tuğba EROĞLU
Selçuk Üniversitesi İİBF

ÖZET

İnternetin tarihte kargaşayı artıran en büyük icat olduğu söylenebilir. Milyarlarca insan her saniye dünya yasalarının tam anlamıyla kontrol altına alamadığı bir online âlemde sayısız dijital içerik yaratmakta ve tüketmektedir. Bu yeni özgürce kendini ifade ve özgürce enformasyon hareketi (?!) bugün içinde yaşadığımız sanal dünyayı ortaya çıkarmaktadır. Görüntü teknolojilerindeki olağanüstü gelişmeler ve uydu teknolojisindeki ilerlemeler sayesinde bugün olağanüstü bir sanal dünyaya yaşıyor hale gelmekteyiz. Her bireyin kendi kamerasını yanında taşıdığı, objektifinden dünyayı görmek istediği gözü seçtiği, klavyesinden dünyaya mesajlarını verdiği bir yeni bireysel dünyayı dönüştürme çabalarının, önemli ölçüde görsel sanatları sokağa kadar indiren dijitalleşme yepyeni bir çağı başlatmıştır.

Bu dijital çağ ile birlikte insandan topluma herşey değişmektedir. Avcılık ve toplayıcılık ile başlayan homo sapiens'in (insan) serüveni bu dijitalleşme ile birlikte homo deus'a (tanrı insan) evrilmektedir. Basit ihtiyaçların ve gündelik yaşamın kaygısında dahi olmayan insan artık şimdi doğaya hükmetme, insana hükmetme, dünyaya hükmetme gayesi ile büyümektedir.

Dijitalleşme ve teknoloji bu noktada en önemli araç olacaktır ve bu değişim en fazla yöneten ve yönetilen arasındaki ilişkiyi etkileyecektir. Varolduğundan beri süregelen yöneten- yönetilen arasındaki mesafe teknoloji ve dijital devrim ile birlikte birbirinden çok daha ayrılacak gibi görülmektedir. Zira teknolojiyi kim kontrol edecektir ve teknoloji kime hizmet edecektir? Bir tarafta teknoloji tarafından kontrol edilen, yönetilen homo sapiensler diğer tarafta teknolojiyi üreten, kontrol eden ve teknolojiye sahip olan yönetenler homo deuslar diyebilir miyiz?

Bu bağlamda kamu yönetiminde dijitalleşme sonucunda kamu yönetimi, homo sapiens ile homo deus arasındaki bir etkileşime belki bir mücadeleye mi tanık olacaktır? Kamu hizmeti nasıl sunulacak? Kimler nasıl kamu hizmetlerinden yararlanacak? Demokrasi, bürokrasi ne şekilde gelişecek? Yönetimde aktörler arası ilişkiler nasıl bir değişim gösterecek?

Dijital Çağda Kamu Yönetimi ana teması altında Dijitalleşmenin Kamu Yönetimine Etkileri başlığı altında değerlendirilebilecek olan bu çalışma dijital çağda kamu yönetiminin nasıl şekilleneceğini, kimlerin bu değişimde etkin olacağını, etkilerinin neler olacağını, nasıl bir evrim yaşanacağını ele almayı amaçlamaktadır.

***Anahtar Kelimeler**: Dijital Devrim, Teknoloji, Kamu Yönetimi, Homo Sapiens, Homo Deus*

ABSTRACT

It can be specified that internet is the greatest invention increasing disorder in the history. Millions of people create and consume digital contents that cannot be controlled by laws entirely in cyber world in every second. This new liberally self-expression and liberally information movement (?!) reveals the cyber world we live in today. Thanks to the extraordinary developments in imaging technologies and improvements in satellite technologies, we become like we live for a supernormal cyber world today. The individual efforts for transforming the world in which each person carries his/her camera, chooses the eye to see the world from the

lens and gives his/her messages to the world from the keyboard have started a brand-new digitalization era spreading visual arts to streets to an important extent.

Everything from people to society changes with this digital era. The adventure of Homo Sapiens (people), which started with hunting and collecting, is evolving to Homo Deus (God People) with this digitalization. Not even having anxiety for simple needs and daily life, people are grown with the goal of dominating nature, dominating people and dominating world now.

Digitalization and technology will be the most important means at this point and this alteration will influence the relationship between the ones who are managed and managing at most. It seems that the distance between the manager and managed people continuing since its existence will draw apart from one another with technology and digital revolution. Yet, who will control the technology and to whom technology will render service? Can we say Homo Sapiens being managed and controlled by technology on one hand and Homo Deus producing technology, controlling and having technology, on the other hand?

In this respect, will public administration witness an interaction or may be a fight between homo sapiens and homo deus as a result of digitalization in public administration? How public services will be rendered? Who will benefit from public services and how? How democracy and bureaucracy will develop? What kind of an alteration will take place about relationship among actors in management?

To be evaluated under the title of Effects of Digitalization on Public Administration under the main theme of Public Administration in Digital Age, this study aims at dealing with how public administration will be formed in digital era, who will be effective in this change, what will be the effects of it and what kind of an revolution will occur.

***Keywords**: Digital Revolution, Technology, Public Administration, Homo Sapiens, Homo Deus*

AÇIK YÖNETİM PERSPEKTİFİNDE SAĞLIK BAKANLIĞINDA BİLGİ EDİNME HAKKI UYGULAMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ

AN ASSESSMENT OF RIGHT TO INFORMATION APPLICATION IN THE MINISTRY OF HEALTH FROM THE OPEN GOVERNMENT PERSPECTIVE

Harun KIRILMAZ
Sakarya Üniversitesi

Asım BALCI
Ankara Büyükşehir Belediyesi

ÖZET

Ekonomik, siyasal ve sosyal gelişmeler neticesinde ortaya çıkan yeni yönetim anlayışının temel değerlerinden biri de açık yönetimdir. Yönetim anlayışında ortaya çıkan yeni yaklaşımlar kamu yönetiminin örgütlenmesi bakımından bazı gelişmelere yol açmıştır. Bu gelişmelerden birisi de kamu yönetimini demokratikleştirme; bu bağlamda vatandaşın bilgi edinme hakkının geliştirilmesi, açık yönetim ve katılımcı mekanizmaların oluşturulmasıdır. Örgütsel iş ve amaçların kontrolünden ziyade ilişkilerin yönetimi üzerine kurulan yeni yönetim anlayışının niteliklerinden birisi de bilgi saklama ve biriktirme yerine bilgi paylaşımı olup, doğrudan açık yönetim ilkesiyle ilgilidir. Nitekim açık yönetim ve bilgi edinme hakkı arasında yakından ilişki olduğu, kullanılan araçlar ve hedeflenen amaçların örtüştüğü görülmektedir.

Açık yönetim, çağdaş demokrasilerin gündemindeki başlıca konular arasındadır. 1980 sonrasında bu yönde Batı ülkelerinde önemli adımlar atılmıştır. Açık yönetim, kişinin kendisiyle ilgili olarak idarenin elinde bulunan ya da devlet sırrı sayılmayan bilgilerin verilmesini isteyebilme, yönetimde karar alma sürecinden haberdar olma ve bu sürece katılma haklarını kapsayan bir ilkedir. Açık yönetim, demokratik hukuk devleti anlayışının vazgeçilemez unsurları arasında yer almakta ve bu ilke kamu hizmetlerinin halkın denetimine açık olarak yürütülmesi anlayışını gerektirmektedir. Açık yönetim serbest bilgi akışının sağlanması ile mümkün olabilmektedir. Bu ise; usullerin, kurumların ve bilgilerin ihtiyacı olanlar için kolaylıkla erişilebilir olmasını gerektirmektedir. Yönetimin açık ve saydam olması, devletin sorumluluğunun temel koşullarından biridir. Açık yönetim piyasaların sorunsuz şekilde işlemesini, hükümetler ve uluslararası kuruluşlar tarafından izlenen politikalar sonucu gerçekleşen hataların tespitini ve düzeltilmesini kolaylaştırmaktadır.

Açık yönetimin kabul edilmesini ve uygulanmasını sağlayacak önlemler, araçlar ve düzenlemeler arasında kamuoyunu bilgilendirmenin bir "ödev" olarak kabul edilmesi ve yönetimin bilgi verme yollarına işlerlik kazandırması, yönetimin işlem, eylem ve kararlarıyla ilgili topluma hesap vermesinin kural olarak düzenlenmesi, açıkça belirtilmiş istisnalar dışında bütün kararların ve işlemlerin dayandığı sebeplerin ve gerekçelerin açıklanma zorunluluğunun kabul edilmesi, bilgi edinme hakkının tanınması ve serbest şekilde yönetimin elindeki bilgi, belge ve veri kayıtlarına ulaşılmasını sağlayacak bir sistemin oluşturulması yer almaktadır.

Açık yönetimin iki temel aracı bulunmaktadır; "bilgi verme ödevi" ve "bilgi edinme hakkı". Bilgi verme ödevi, yönetimin uyması gereken bir yükümlülüktür. Bilgi edinme hakkı ise vatandaşlar tarafından kullanılmaktadır. Bu hakka dayanarak yönetimin eylem, işlem ve kararları hakkında bilgi sahibi olunabilmektedir. Vatandaşların yönetim karar ve işlemlerinden haberdar olmalarının yönetime katılımın sağlanmasına ilişkin temel şartlardan biri olduğu göz önünde bulundurulduğunda, yönetimin vatandaşları bilgilendirme görevi, vatandaşların ise bilgi edinme hakkı bulunmaktadır. Açık yönetimin bir aracı olarak bilgi edinme hakkının kullanımının artması, kamu kurumlarının daha açık bir yönetim anlayışına sahip olmalarını desteklemektedir.

Açık yönetim uygulamalarının, aynı zamanda gerek siyaset mekanizmasının gerekse kamu kurumlarının vatandaşlara karşı hesap verebilirliğini mümkün kıldığını söylemek mümkündür. Otoriter yönetimlere karşı denge ve kontrol sağlama aracı olarak kabul edilen hesap verebilirlik, vatandaşlar ile kamu kurumları, kamu kurumları ile siyaset arasında ilişkiyi şekillendirdiği ve böylelikle açık yönetim anlayışının bileşenleri arasında yer aldığı görülmektedir. Kamu kurumlarının yetkilerinin kontrol altına alınması, kamu kaynaklarının hukuka ve kamusal değerlere uygun kullanımın güvenceye bağlanmasını sağlayan hesap verebilirlik; bilişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle birlikte vatandaşların kamu hizmetleriyle ilgi bilgi edinmesini kolaylaştıran uygulamalar olarak değerlendirilmektedir.

Bilgi edinme hakkı, ifade özgürlüğü çerçevesinde hem hak hem de anayasal bir düzenleme olarak iki yüz yıldan daha fazla bir geçmişe sahip olmasına rağmen, dünyada bilgi edinme hakkına ilişkin uygulamaların büyük çoğunluğunun 1980'li yıllarda gündeme geldiği görülmektedir. Bu dönemde bilişim teknolojilerindeki gelişmeler, kamu kurumlarını sahip oldukları bilgileri paylaşmaya yöneltmiş ve bu paylaşım "bilgi edinme hakkı" tanımıyla temel bir hak olarak kabul görmüştür. Bu görüşü destekler şekilde literatürde bilişim teknolojilerinin kurumsal performansa ve açık yönetime olumlu yönde katkı sağladığına yönelik çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Bilişim teknolojilerindeki gelişmelerin açık yönetimi kolaylaştırıcı bir unsur olduğunun altı çizilmektedir. Bu alandaki gelişmeler birçok ülkede yönetsel gizlilik anlayışını ortadan kaldıran uygulamalar olarak görülmektedir. Nitekim bilişim teknolojileri, kamu yönetimi alanındaki diğer gelişmelerle birlikte hesap verebilirliğin de arttırılmasına yol açabilecek uygulamalar olarak değerlendirilmektedir. Bilişim teknolojilerinin kamu yönetiminde kullanılmasıyla birlikte vatandaş ile devlet arasındaki etkileşimin arttığı, bireylerin hem karar verme mekanizmasının bir aktörü, hem de yürütülen kamu politikalarının bir parçası haline geldiği düşünülmektedir.

Amaç, Kapsam ve Yöntem

Çalışmanın konusu, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi (SABİM) kapsamında Sağlık Bakanlığı'na yapılan başvuruları değerlendirmek, karşılaştırmak ve bilişim teknolojilerindeki gelişmeler ve açık yönetim ilişkisini ortaya koymaktır. Çalışmanın amacı açık yönetim ilkesinin araçlarından biri olan bilgi edinme hakkının hangi ölçüde kullanıldığının ve bu süreçte bilişim teknolojilerinin etkisinin belirlenmesidir. Bilgi ve bilişim teknolojilerinin ekonomi, siyaset ve yönetim başta olmak üzere, insan, toplum ve devlet ilişkilerini yeniden şekillendirmiş; bu çerçevede "yeni ekonomi", "yeni siyaset" ve "yeni yönetim" kavram ve anlayışları ortaya çıkmıştır. Bu noktada bilişim teknolojileriyle enterge açık yönetim uygulamalarının bilişim çağında kamu yönetimi ile yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Çalışmanın kapsamı, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve SABİM çerçevesinde Sağlık Bakanlığı'na yapılan bilgi edinme başvurularıdır. Bilgi edinme hakkının uygulamaya girdiği 2004 yılı verilerinin yanı sıra 2005 ve 2006 yılına ait verilerle birlikte 2016 yılına ait veriler de çalışmanın kapsamına alınmıştır.

Çalışmanın amacına yönelik veri toplama tekniği olarak arşiv kayıtlarından faydalanılmıştır. Bu amaçla Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'na göre yapılan bilgi edinme başvuruları ve SABİM'e yapılan başvuruların istatistiklerine ulaşılmıştır. Araştırmaya yönelik istatistiki kayıtlardan ulaşılan veriler karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.

Bulgular

SABİM, vatandaşların sağlık sisteminin işleyişine yönelik bilgi alabilme, talep, eleştiri ve önerilerde bulunabilme ve sağlık hizmetlerinden yararlanırken, sistemin herhangi bir aşamasında yaşadıkları sorunlarını iletebilmeleri amacıyla 01.01.2004 tarihinde faaliyete geçmiştir. Telefon, faks ve internet aracılığıyla ya da şahsen başvuru yoluyla vatandaşların sağlık sisteminin işleyişi ile ilgili soru, sorun, eleştiri, öneri ve talebi cevaplandırmakta ve kayıt altına almaktadır. Her ilden bir sağlık müdür yardımcısı, ilçe sağlık müdür yardımcısı ve her hastaneden bir başhekim yardımcısı SABİM çözümleyicisi olarak görevlendirilmiştir. Çözümleyiciler, kendi illerine veya kurumlarına ilişkin sorunları değerlendirip, gerekli inceleme ve araştırmaları yaparak sonuçlandırmakta, başvuru sahiplerine geri bildirim yapmaktadırlar. Kayıtların alındığı ilk basamaktan başlamak üzere geri bildirime kadar başvurulara ilişkin tüm süreçler Sağlık Bakanlığı'nca izlenmekte, gerektiğinde müdahale edilerek yönlendirilmektedir.

Tablo 1. SABİM Başvuruları

Başvuru Türü	2004	2005	2006	2016
Bilgi Edinme	70.751	142.029	136.347	3.399.122
Şikâyet	8.707	7.656	3.847	179.953
Eleştiri	4.283	9.715	10.680	231.940
Talep	4.133	6.206	6.946	147.962
Diğer	668	1.373	1.498	31.992
Teşekkür	145	395	445	7.998
Toplam	88.750	167.374	159.763	3.998.967

Kaynak: T.C. Sağlık Bakanlığı Faaliyet Raporu, 2016.

Tablo 1'de 2004, 2005, 2006 ve 2016 yıllarında SABİM'e yapılan başvuru sayıları görülmektedir. 2004 yılından 2005 yılına başvuru sayısında % 100'e yakın bir artış dikkati çekmektedir. 2016 yılına gelindiğinde ise SABİM'e yapılan başvuruların katlanarak arttığı ve 4 milyona yaklaştığı görülmektedir. Bilgi edinme kapsamında yapılan başvurular, toplam başvuruların % 85'ini oluşturmaktadır. Başvurulardaki sayısal artışın SABİM çağrı merkezinin daha etkin hale getirilmesi, sağlık bilişim ağına dâhil edilen kuruluş sayısının artması, uygulamanın vatandaşlar tarafından benimsenmesi ve bilişim teknolojileri kullanımının yaygınlaşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 2. Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Kapsamında Başvurular

Başvuru Türü	2004	2005	2006	2016
Bilgi Edinme	37	297	569	16.183
Şikâyet	216	1.729	3.308	94.049
Görüş / Öneri	30	241	462	13.134
İstek	222	1.772	3.391	96.395
İhbar	34	272	520	14.776
Toplam	539	4.311	8.250	234.537

Kaynak: T.C. Başbakanlık İletişim Merkezi.

24.04.2004 tarihinde yürürlüğe giren 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında Sağlık Bakanlığı da bilgi edinme hakkının kullanılabileceği kurum ve kuruluşlar arasında yer aldığından, söz konusu yürürlük tarihinden itibaren ilgili kanun ve yönetmelik çerçevesinde bilgi edinme başvuruları yapılmaya başlanmıştır. Tablo 2'de 2004, 2005, 2006 ve 2016 yıllarında ilgili Kanun çerçevesinde Sağlık Bakanlığı'na yapılan bilgi edinme başvuru sayıları yer almaktadır. Kanunun 2004 yılında yürürlüğe girmesi ve kamuoyunun yeterince bilgi sahibi olmaması dolayısıyla ilk yılda bilgi edinme başvuru sayısı 539'da kalmıştır. Uygulamanın yerleşmesi ve kamuoyunun haberdar olmasının da etkisiyle 2005 yılında bilgi edinme başvuru sayısı 4.311'e, 2006 yılında ise 8.520'ye yükselmiştir. 2016 yılına gelindiğinde ise ilgili kanun kapsamında yapılan başvuru sayısının 235 bine yaklaştığı görülmektedir. Söz konusu artışta açık yönetimle ilgili reform ve uygulamaların yaygınlaşması ve benimsenmesi, kamu kurumları ve vatandaşlar tarafından bilgi edinme hakkı uygulamasının bilinirliğinin artması, bilişim teknolojileri kullanımının yaygınlaşması ile yakından ilgili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3. SABİM ve Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Başvurularının Karşılaştırılması

Başvuru Kategorisi	2004		2.005		2006		2016	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
SABİM	88.750	99	167.374	97	159.763	95	3.998.967	94
Bilgi Edinme Hakkı	539	1	4.311	3	8.250	5	234.537	6
Toplam	89.289	100	171.685	100	168.013	100	4.233.504	100

Kaynak: T.C. Sağlık Bakanlığı Faaliyet Raporu 2016, T.C. Başbakanlık İletişim Merkezi

Tablo 3'te ise 2004, 2005, 2006 ve 2016 yıllarında SABİM'e yapılan başvurular ile Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında Sağlık Bakanlığı'na yapılan başvurular yer almaktadır. 2004 yılında bilgi edinme

başvurularının neredeyse tamamı SABİM aracılığıyla yapılırken, bilgi edinme başvurularının 2005 yılında %97'si, 2006 yılında %95'i, 2016 yılında %94'ü yine SABİM üzerinden yapılmıştır. Bilgi Edinme Hakkı Kanununa göre yapılan bilgi edinme başvuru oranının %6 gibi düşük bir düzeyde olması dikkat çekicidir. Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında yapılan başvuruların birtakım prosedürlere ve istisnalara tabi olması, süreçlerin uzaması, kamu kurumlarının gizlilik ve dışa kapalılık refleksleri gibi nedenlerin bu kapsamda yapılan bilgi edinme başvuru oranlarının düşük kalmasında önemli yer tuttuğu düşünülmektedir. Diğer taraftan SABİM başvurularının telefon, faks ve internet aracılığıyla ve aynı zamanda yüz yüze yapılabilmesi, prosedürlerin basit olması, yüksek oranda ve hızlı çözüm olanağı gibi nedenlerle bilgi edinme başvurularının %94 gibi yüksek bir oranda SABİM üzerinden yapıldığı düşünülmektedir.

Sonuç

Açık yönetim anlayışını hayata geçirmenin yolunun vatandaşı daha fazla bilgilendirmek, işin içine katmak ve sorumlu tutmaktan geçtiği düşüncesinden hareketle şeffaf bir kamu yönetiminin hayata geçirilebilmesinde bilgi edinme hakkı çerçevesinde, gizlilik özelliği olan ve sınırları belirlenmiş bilgiler dışında vatandaşın her türlü bilgi ve belgeye ulaşabilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, kamu yönetiminde şeffaflığın sağlanmasında önemli bir adım olarak görülmektedir. Kanunun yürürlüğe girmesinden bu yana aradan geçen sürede bilgi edinme hakkı uygulamasının kurumsallaştığı, kamu kurumları ve vatandaşlar tarafından benimsendiği ortadadır. Aynı zamanda 2010 Anayasa değişikliği ile bilgi edinme hakkının anayasal güvenceye kavuşmuş olması da olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Bu çerçevede bilgi edinme hakkı, Türkiye'deki demokratikleşme süreçlerinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulunun oluşumu ve çalışmaları, bilgi edinme hakkı başvurularının ve başvuru takiplerinin internet yoluyla yapılabilmesi, bilişim teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte söz konusu uygulamanın işlerlik kazanmasında etkili olan faktörlerin başında yer almaktadır.

Bilgi Edinme Hakkı Kanununa istinaden Sağlık Bakanlığı'na bilgi edinme başvurularının yanı sıra SABİM aracılığıyla da bilgi edinme başvurularının yapılması, söz konusu hakkın kullanımında ikili bir yapı ortaya çıkarmıştır. Sağlık Bakanlığı'na yapılan bilgi edinme başvurularını değerlendirdiğimiz bu çalışmada ortaya çıkan sonuç bu tespiti desteklemektedir. Kanun kapsamı dışında bilgi edinme, sorun, eleştiri, talep ve önerilerin de cevaplandırıldığı SABİM ile Kanun kapsamında bilgi edinme hakkının çakıştığı noktaların belirsiz olduğu görülmektedir. Bu belirsizlik ortamının da etkisiyle SABİM'e yapılan başvurular oldukça yüksek oranda olmasına karşın, Kanun kapsamında bilgi edinme başvuruları düşük oranda kalmaktadır. Söz konusu durumun Kanunun amacına ve kapsamına zarar verdiği düşünülmektedir. Bu nedenle, yönetimde şeffaflığı sağlamak ve hesap verebilirliği mümkün kılmak adına ikili bir yapıyı korumak ve sürdürmek yerine bilgi edinme hakkının kurumsallaşması için Kanunun öngördüğü demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin her türlü bilgi veya belgeyi başvuranların yararlanmasına sunma, bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere gerekli idarî ve teknik tedbirleri alma yükümlülüklerinin eksiksiz yerine getirilmesine önem verilmelidir.

Diğer taraftan yargı denetimi dışında kalan işlemler, devlet sırrına ilişkin bilgi veya belgeler, ülkenin ekonomik çıkarlarına ilişkin bilgi veya belgeler, istihbarata ilişkin bilgi veya belgeler, idarî soruşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler, adlî soruşturma ve kovuşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler, özel hayatın gizliliği, haberleşmenin gizliliği, ticarî sır, fikir ve sanat eserleri, kurum içi düzenlemeler, kurum içi görüş, bilgi notu ve tavsiyeler, tavsiye ve mütalaa talepleri gibi oldukça geniş bir alanda bilgi edinme hakkına sınırlama getirilmiş olmasının Kanunun amacına ve ruhuna aykırı bir durum olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple, söz konusu sınırlamanın daraltılması ve vatandaşların bilgi edinme hakkını daha etkin bir şekilde kullanmalarına imkân sağlanması önerilmektedir.

Sonuç olarak bilişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve bu teknolojilerin hemen her alanda kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte, bilgi edinme hakkının kamu kurumları ve vatandaşlar tarafından benimsendiğini, bu hakkının etkin kullanılması noktasında kamu kurumlarının önemli başarı gösterdiğini ve söz konu hakkın kullanımının yaygınlaştığını söylemek mümkündür. Ancak bilgi edinme başvurularının hem SABİM hem BİMER hem de Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu aracılığıyla yapılmasının, bilgi edinme

hakkının kullanımını yaygınlaştırmak ve kolaylaştırmakla birlikte açık yönetim ilkesi ve hesap verebilirlik anlayışı ile örtüşmediğini söylemek mümkündür. Nitekim SABİM ve BİMER'in faaliyetlerini, bilgi edinme hakkının kullanımından ziyade halkla ilişkiler faaliyeti olarak değerlendirmek mümkündür. Kuşkusuz bilişim teknolojilerindeki gelişmelerin açık yönetimi desteklediğine dair literatürde kuramsal ve uygulamalı çalışmalar bulunmakla birlikte, söz konusu ilişkiyi daha net ortaya koyacak araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

***Anahtar Kelimeler**: Açık Yönetim, Bilgi Edinme Hakkı*

ABSTRACT

There is a close relationship between the administration's informational duty, the accountability of management, the decisions taken by management, the justification of the actions taken and the use of information technology in public services as well as open government, which is gathered in four essences as citizens' right to information. The aim of this study is to evaluate the applications for information to the Ministry of Health, to demonstrate the relationship between developments and open government in information technologies. The purpose of the study is to determine the extent to which the right to obtain information is used in the Ministry of Health and in this process determine the effect of information technology. The scope of the study constitutes applications to the right to information belonging to 2004, 2005, 2006, and 2016. In the study, archival records were used as data collection technique. For this purpose, the applications for information according to the Right to Information Law and the references made for the Ministry of Health Communication Center have been presented comparatively. Findings from the study show that there has been a significant increase since 2004, when the right to obtain information has come into effect, about 90,000 applications for information have been made in 2004, and by 2016 it has reached approximately 4,235,000. However, it was noticed that about 95% of the applications for information were made by the applicants for the Ministry of Health Communication Center, whereas about 5% of the applications made under the Right to Information Law were replaced. As a result, with the developments in information technology and the widespread use of information technology in public services, the right to information has been seen to be more widely used. However, it is useful to focus on institutional and functional arrangements that will enable this right to be used in the constitutional and legal framework in accordance with open government principles, rather than as a kind of public relations activity of public institutions.

***Keywords**: Open Government, the Right to Information*

PANOPTİKON:DEMOKRASİ EKSENİNDE REALİTEDEN KURGUSALA DOĞRU BİR BAKIŞ

PANOPTICON: A REVIEW FROM REALITY TO FICTIONAL ON THE AXIS OF DEMOCRACY

Ümmühan KAYGISIZ
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi

ÖZET

Panoptikon/gözetim uygulamaları insanlık tarihi kadar eski olmasına rağmen, modern dünyada bazı özel biçimler almış ve özellikle bireyselleşme ve bürokratik örgütlenmeye dayanarak rutin ve sistematik hale gelmiştir. "Panoptikon çalışmaları", toplumu ilgilendirdiğinden farklı disiplinler için odak noktası olmaya devam etmektedir. Özellikle yönetişimdeki hızlı gelişmeler, yeni teknolojiler ve teorik açıklamalarla hızla büyümüştür. Bütünü gözetlemek anlamına gelen Panoptikon, mükemmel gözetleme ile devlet mekanizmalarını toplumun bütününe yaymaktadır. Günümüz teknolojisi insanları gözetleme, kamusal ve özel alanda izleme odaklıdır. İleri teknolojiler şeffaflık, yönetişim, demokrasi gibi söylemleri güçlendirirken aynı zamanda mahremiyet kavramının alanını sorgulamaya açmaktadır.

Çıkış noktasını bu sorgulamadan alan çalışma, Bentham ve Foucault'ta önemli bir konuma gelen ve teknolojinin giderek daha da gelişmesiyle birlikte bambaşka görüntülere bürünen Panoptikon olgusunu, yeteneklerin çeşitliliğine, işbirlikçi karar verme süreçlerine, çıktılara ve katılıma odaklanan işbirlikçi demokrasi ekseninde ele almakta ve realiteden kurgusala doğru bir çerçeve sunmaktadır. Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin yeni işbirlikçi yönetişim biçimleri için bir platform olarak ortaya çıktığı savunulmaktadır. Yani gözetimi kolaylaştıran teknolojilerin işbirlikçi demokrasiye hizmet ettiği düşünülmektedir. Bu kapsamda çalışmanın amacı, her türlü gelişmeye çoktan entegre olan bir endüstri olarak sinemanın, değişim yönetiminin çok önemli bir aracı olduğu hatta kurgusal çalışmaların gerçek yaşamın önüne geçebildiği düşüncesinden hareketle panoptikon kavramını ve geldiğimiz noktada panoptikonu kolaylaştıran demokrasi anlayışını insan hakları, mahremiyet vs. gibi çeşitli bileşenlerle birlikte realite ve kurgusal boyutta irdelemektir.

Bunun için öncelikle temel kaynaklara ulaşılarak geniş kapsamlı literatür taraması yapılmıştır. Panoptikon, demokrasi ekseninde ele alınırken aynı zamanda devlet, yönetişim ve insan hakları bağlamlarında da değerlendirilmiştir. Kurgusal kısımda ise panoptikon ile ilgili popüler kültürdeki dikkat çeken yazılı ve görsel eserlere değinilmiştir. Çalışmada kurgusal dünyadan bazı filmlerin incelenme sebebi, genel olarak filmlerin dönemlerine ışık tutabilmeleri, insanları gelişmeler doğrultusunda yönlendirebilmeleri, yeniliklere alışma ve uyum süreçlerini hızlandırabilmeleridir. Aynı zamanda sorgulayıcı, dönemsel bakış açısı, özgün mekân, zaman kullanımı ile yeni ve farklı düşünme biçimleri önerebilmeleridir. Ele alınan kurgusal eserler, içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenecektir. Bu doğrultuda elde edilen veriler, kodlanacak, ilgili temalar bulunacak son olarak bulgular tanımlanıp yorumlanma işlemlerine tabi tutulacaktır.

Bu kapsamda çalışmada, Cory Doctorow'un Little Brother (2008) kitabı, Suzanne Collins'in Hunger Games'i (Açlık Oyunları) (2010) ve Jonathan Nolan'ın yazıp yönettiği Person of Interest dizisi gözetim olgusunu konu olan eserler olarak değerlendirilecektir. Kurgusal eserler seçilirken dikkat edilen noktalar vardır. Öncelikle popüler kültür içerisinde ön plana çıkmaları, devlet, iktidar, gözetim ve mahremiyet konularına yoğunlaşmaları ve panoptikon varlığını çok net göz önüne sermeleri belirleyici olmuştur. Person of Interest dizisi, genel olarak teknolojinin, devlet müdahalesinin, kameraların ve diğer mekanizmaların artışıyla ortaya çıkan "gözetlenme" ve "devlet bizi kontrol ediyor" düşüncesi ile diğer benzer senaryoları olası bir hikaye örgüsü içerisinde işlemektedir. Ayrıca 4. sezonun ilk bölümü teması, "Panoptikon"dur. Suzanne Collins'in Hunger Games'i (Açlık Oyunları) (2010), üçleme romandan sinemaya uyarlanan film serisidir. Hunger Games (Açlık Oyunları) senaryosunda iktidarın gözetimini ve bu gözetim sonucu oluşan olumsuz ütopyaları içermektedir. Merkez güç tarafından sürekli gözetimin söz konusu olduğu panoptikon çok net işlenmiştir. Cory Doctorow'un Little Brother (2008) kitabı, bilgi kontrolü, gözetimi ve mahremiyetin daha geniş etkilerini ön plana çıkarmaktadır.

Seçilen filmler ütopik olduğu kadar distopik bir dünyayı anlatmaktadır. Filmlerin genel olarak konuları, karakterleri ve panoptikon vurguları incelenmiştir. Panoptikon geçmişten günümüze filmlere konu olmuş bir modeldir. Superpanoptikon, Panoptikon gibi modeller günümüz toplumlarındaki disiplin ve kontrol sistemlerinin gelişimini anlatmaktadır. Çalışma, Panoptikon kavramının içinde bulunduğu durumu izah edip, kavramı en iyi işleyen filmleri ve diğer kurgusal çalışmaları ele almaktadır. Bu haliyle dijital dünyada kamu yönetiminin de yaşadığı dönüşümün seyrine akademik bir bakış sağlayacaktır. Özellikle kamu yönetimi içerisinde en önemli aktör olarak devleti ve devlet gözetimini hem reel boyutta hem de kurgusal boyutta açıklamak suretiyle akademik yazına katkı sağlayacaktır.

Yirminci yüzyılın sonlarından itibaren, bilgisayar tabanlı sistemler eski kağıt dosyalarını ve yüz yüze modları geri plana ittiği için, gözlem süreçlerinde yeni teknolojiler ön plana çıkmaya başlamıştır. Aynı zamanda, Fransız düşünür Michel Foucault'un çalışmaları gözetimi anlamaya yönelik yeni yaklaşımları teşvik etmiştir. Gözetim olgusu Foucault'un eserlerinde önemli bir tema olarak görünmüştür. Michel Foucault, panoptikon fikrini modern güç kavramının atası olarak görmektedir. Her an izlenebileceğini düşünen ve izlenmese dahi izlendiğini hisseden bireyler kendine bir otokontrol mekanizması geliştirir ve kendini denetlemeye başlar. Foucault'ın özellikle Discipline and Punish (1979) adlı kitabı tartışmaların merkezinde yer almıştır. Panoptikon konsepti, birçok araştırmacının hayal gücünü iyi ya da kötü yakalamıştır. Bentham kardeşler (Samuel tarafından) tarafından keşfedilen ancak 1785 yılında Jeremy Bentham tarafından tasarlanmış olan ve uygulamaya geçmeyen bir hapishane inşa modeli Panoptikon olarak adlandırılmaktadır. Jeremy Bentham (1995), panoptikonu ceza infaz kurumunun çeşitli toplumsal hastalıklarının iyileştirilmesi için ütopik bir proje olarak önermiştir. Mekânın düzenlenmesi ve aydınlatma koşullarını oynamak suretiyle mahkûmların görünürlüğünü maksimize etmeye çalışan benzersiz bir mimari formu vardır. Mahkûmlar, merkezi bir gözlem kulesini çevreleyen hücrelerde izole edilir ve kule içindeki muhafızlar gözlem altında tuttukları halde mahkûmları izleyebilir. Bu sayede birkaç gözlemci, birçok mahkûmun davranışını inceleyebilir. Doğal olarak Panoptikonda her şey gözetim halindedir ve mahreme yer yoktur. Gözetimle birlikte disiplin sağlanmıştır ve Bauman'ın ifadesiyle mahkûmların davranışları tek bir kalıba alınmaktadır. Bir başka deyişle disiplin Bentham'da; çok büyük rakamlardaki kişinin kaderinin, az sayıdaki insanın ellerine bırakılmasıyla sağlanmaktadır.

Panoptikon kavramının farklı yönleri vardır. Öncelikle panoptikon, bireylerin davranışlarını yönetmek üzere onlar hakkında toplanan, kullanılabilen, şifrelenmiş bilgi birikimini ifade ederken; diğer yandan, bazı bireylerin davranışlarının, onlar üzerinde otorite kuran diğer bazı bireyler tarafından doğrudan izlenmesini içermektedir. Kısaca Panoptikon, kişisel verilerin, tanımlanıp toplanması ve işlenmesi olarak tanımlanır. Gözetim, veri hedefini etkilemek ve yönetmek için açık bir amaçla veri toplayıp sıralama uygulamasıdır. Bu, birçok modern organizasyon sürecini yorumlar, özellikle tüketici izleme, kredi puanlaması ve coğrafi-demografik profilleme yoluyla; çeşitli işe alım uygulamaları, e-posta ve internet kullanımı, tuş izleme, erişim kontrolü ve performans yönetimi yoluyla işgücü izleme gerçekleştirir.

Devlet gözetiminin genişletici ve merkezileştirici doğası, uyguladığı mekanizmalar ve teknikleri, yönetim, gözlem, dokümantasyon, güvenlik ve disiplin lehine genişletmektedir. Güvenlik arzusu modern yaşama nüfuz eden en önemli olgudur. Giderek istikrarsız ve güvensiz olarak algılanan bir dünyada, terörizm ve suç tehditleri ile mücadele için gözetim önemli bir mekanizma haline gelmiştir. Yazılı ve görsel sınırların ötesinde, kimliklendirme, izleme, takip etme ve denetime ilişkin yeni teknolojilerle dönüştürülen birçok sosyal yaşam alanı vardır. Teknolojilerin doğasındaki politikaları veya güç ilişkileri ve olanakların kapasitelerini tanımak, bu diğer gözetim ve güvenlik dünyalarını hem görünür hem de analitik olarak önemli kılmaktadır. Güvence altına alınan toplumsal ilişkiler, kurumsal yapılar ve kültürel alanlardır. Vatandaşları gözetlemek ve düşmanları sorgulamak için yapılan uygulamalar güvenlik sağlamaktadır.

Eleştirel olarak günlük yaşamda kullanılan bir dizi gözetim teknolojisi, havaalanları ve sınırlarda biyometrik teknolojilerden, okullarda video gözetimine, hastanelerde radyo frekansı tanımlama etiketlerine, gıda kartlarındaki manyetik şeritlere kadar, modern yaşamın her yönüne entegre olmuştur. Gözlem teknolojileri, insanların belirlenmesini, izlenmesini ve kontrolünü kolaylaştıran teknolojilerdir. Fakat tüm bilgi ve iletişim teknolojileri sahip oldukları gözetim modeli ile analitik olarak yararlı olmayabilir. Gözetim ve güvenlikle ilgili önemli sorular, toplumsal ilişkilerin üretimi etrafında dönmektedir. Kamu gözetim

sistemlerinin çoğunun yanlış yönlendirildiği ve uygun olmadığı söylenebilir. Açıktır ki, bu tür sistemleri değerlendirmek gereklidir ve itiraz mekanizmaları geliştirilmelidir.

Görüldüğü gibi günümüzde dijital teknolojiler hayatın her alanına etki etmektedir. Sosyal ilişkiler, eğitim, çalışma hayatı ve tüketim alışkanlıklarından vatandaşların devletle olan ilişkilerine kadar bu etki alanı genişlemektedir. Artık çoğu ülke vatandaşlara yönelik iletişim kurma, hizmet sunma ve bilgi sağlama gibi alanlarda dijital teknolojilerden oldukça fazla yararlanmaktadır.

Kamu yönetiminin de bu gelişmelerden kendini soyutlaması mümkün değildir. Meydana gelen dijital dönüşüm; bütün işlevler ve hizmetlerde dijital teknolojilerden mümkün olduğu ölçüde yararlanılması ve yönetim felsefesinin dijital çağa uyumlu olarak yeniden tanımlanması gereğini ortaya çıkarmaktadır. Artık bilgi iletişim teknolojilerinin (BİT'lerin) gözetim için yaygın kullanımı, akıllı teknolojilerin otokratik iktidar yapılarının tasarımında ve gelişiminde yeni bir çağda bulunabileceğini ortaya koymaktadır. O kadar ki yüksek teknolojiler devlet gözetimini daha da kolaylaştırmaktadır. Böylelikle, bilgi iletişim teknolojilerinin işbirlikçi demokrasiye hizmet etmedeki önemleri de artmaktadır.

İçinde bulunduğumuz çağda akıllı güvenlik sistemlerinin küresel kullanımı mevcuttur. Bu sistemler ve araçlar, suç tespiti ve savunmasız vatandaşların korunması için bilgi sağlarken, mahremiyet haklarına aykırı olarak bireysel düzeyde vatandaşlarla ilgili verileri de toplamaktadır. Mahremiyet konusu sadece hukuki ve toplumsal hak söylemlerinin bir parçası değildir. Devlet, demokrasi ve insan hakları düzleminde de önemlidir. Öte taraftan kişisel bilgilerin her gün binlerce kuruluş ve devlet tarafından toplanarak mahremiyetin ya da özel alanın yok edilme durumuyla karşı karşıya olmasına rağmen, gözetim araçları, toplu ya da bireysel bir tepkiyle karşılaşmadan çok hızlı bir şekilde artmaya devam etmektedir. Bu noktada gözetimin meşruiyet nedenleri önem kazanmaktadır.

Foucault'un (1975) modern toplumların "panoptikon" kavramı, akıllı alanların tasarımında kullanılan akıllı teknolojilerin, insan hakları ve özgürlüklerini nasıl sağladığı ya da kısıtladığı açısından değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Gerçekten de, kamusal alanların hesaplama aracılı teknolojilerle katmanlaştırılmasının sonuçlarının ne olduğu daha da önemli hale gelmektedir.

Çalışmada panoptikon realitede açıklandıktan sonra distopik ve ütopik kurguda ele alınmıştır. Panoptikon konusunu irdeleyen kurgusal çalışmalar mevcuttur. En ünlülerinden bir tanesi George Orwell'ın ünlü romanından uyarlanan 1984 filmi, sürekli savaş ve devlet gözetlemesi halinde yaşayan Britanyayı anlatmaktadır. Henüz bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin yaşanmadığı dönemlerde kaleme alınan George Orwell'in 1984'ü aslında çoktan bir panoptikon toplumuna geçişin yaşanmaya başladığını kurgusal açıdan öngörebilmiştir. Philip K. Dick'in Steven Spielberg tarafından sinemaya aktarılan bilimkurgusu Minority Report (Azınlık Raporu)da, insanların retinaları taranıp onlara uygun reklamlar gösterilmektedir. İnternetteki davranışlara göre yönelimleri belirleyen uygulamalar gerçekte mecvuttur. Yine Truman Show ve Modern Times gibi filmler panoptikonun yer bulduğu filmlerdendir. Person of Interest ve Lost gibi diziler de "teknolojik panoptikon"un hayatı nasıl izlediği ve yönlendirdiğine dairdir. Panoptikonun kurgusal dünyada daha birçok örneğini görmek mümkündür.

Çalışmada seçilerek değerlendirilen kurgusal çalışmalar: Suzanne Collins'in Hunger Games'i (Açlık Oyunları) (2010), Jonathan Nolan'ın yazıp yönettiği Person of Interest dizisi ve Cory Doctorow'un Little Brother (2008) kitabıdır. İncelenen eserlerde ortak tema olarak kurgusal anlamda teknolojinin şekillendirdiği alan, genç insanlar için tekrar eden bir özellik olmuştur. En köklü kurgusal alan genellikle yabancılaştıran bir yer ya da bir tehlike alanı olarak öngörülür. Ancak, distopya senaryolarında dahi, topluluk ve aidiyet açısından daha pozitif hümanistik bir görüşe sıklıkla bağlı bir taahhüt söz konusudur. Daha iyi bir dünya için bu ütopyadaki olasılık ya da en azından dünyada aidiyet yeri bulmak, alanın karakteristiği ve ima ettiği iyimserliğidir. Kurgusal çalışmalar, teknolojik olarak gelişmiş toplumlarda yaşamın bir parçası olan karmaşık toplumsal meseleleri yansıtan bir araç sağlayabilmektedir.

Gelinen noktada elektronik gözetim sistemleri yeni teknoloji ve demokratik özgürlük ve toplum arasındaki değişen ilişkiyi tartışmasız görülebilir noktaya getirmektedir. Bununla birlikte, gelişen teknolojinin toplumsal gerçekliği vatandaşlar için olduğu kadar yöneticilere, tasarımcılara ve politika yapıcılara yönelik olarak da devam etmekte olan zorlu koşulları idealize etmeye yetmemektedir. Modern dünyada yaşanılan

birçok sorunu çözmek için akıllı teknolojiler çok şey ifade etse de, beraberinde artan bir endişe vardır. O da bireysel hakların ve özgürlüklerin tehlikeye atılması ve kentsel ortamlarda teknolojik gözetimin her yerde bulunması yoluyla kişisel bilgilerin kontrolündedir. Günümüz toplumlarının stratejik problemleri çözmede kullandığı teknoloji vasıtasıyla, altyapı, mimari, vatandaş gözetimi, hareketler, işlemler, iletişim kayıtlarının takibi ve kaydı yapılabilmekte fakat bu da yeni sorunlar yaratabilmektedir.

Sonuç olarak enformasyon teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte yeni dünya düzeni, enformasyon toplumundan gözetim toplumuna doğru bir seyir izlemektedir. Gözetim, verilerin toplanıp işlendiği güvenlik, siyaset, tüketim ve eğlenceye kadar geniş bir yelpazede kesintisiz ve sınırsız bir şekilde devam etmektedir. Panoptikon uygulamalarının demokratikleştirilmesi, akıllı teknoloji tasarımı ve kullanımı için bir tamamlayıcı strateji olabilir. Gözetim sistemlerinin yönetiminde şeffaflığın ve demokratik katılımın arttırılması, ulusal güvenliğe ya da insan güvenliğine ulaşma mekanizmalarının ya da sivil özgürlüklerin korunmasının garantisi değildir fakat doğru adımlardır. Gözetim sistemleri, toplumsal ilişkiler üretme kapasitesine sahip siyasal varlıklardır. Demokratik sonuçlar elde etmek için nasıl kullanılacağı sorgulanmalıdır. Bu açıdan, "iyi" gözetim sistemleri, güç asimetrilerini düzelten ve toplumlarda insan güvenliğini artıran gözetim sistemleri olacaktır. Gözetim sistemleri, "yapısal sorumluluk" için tasarlandıklarında düzeltme hedefini yerine getirme olasılığı daha yüksektir; bu da, demokratik, katılımcı, yerelleştirilmiş ve değişime açıktır. Günümüz toplumlarında panoptikonun güvenlik sağlamak başta olmak üzere farklı amaçlarla oldukça olağan bir seyir izlemeye başladığı söylenebilir. Her ortamda bulunan kameralar, mobil telefonlar, kredi kartları, internet, dijital televizyonlar Süperpanoptikon modeline geçişi vurgulamaktadır. Gelecekte Panoptikonun daha farklı görüntülerini görmek de mümkün hale gelecektir.

***Anahtar Kelimeler**: Panoptikon, Kamu Yönetimi, İnsan Hakları, Demokrasi, Kurgusal Gözetim.*

ABSTRACT

Although panopticon / surveillance practices are as old as human history, they have taken some special forms in the modern world and have become routine and systematic, especially on the basis of individualization and bureaucratic organization. "Panopticon studies" continue to be the focus of different disciplines because every field is concerned with society. In particular, rapid developments in governance have grown rapidly with theoretical explanations emerging from new technologies and from the other side. Panopticon, which means to watch over the whole, spreads state mechanisms to society with perfect surveillance. Today's technology is focused on surveillance and people watching public and private space. Today's advanced technologies are strengthening the discourse such as transparency, governance and democracy, while at the same time opening up the question of the concept of privacy. The intention of working within this context is to take the panopticon phenomenon, which has come to an important position in Bentham and Foucault, on the axis of democracy and to present a conceptual framework in terms of reality. A comprehensive literature search has been done for this. It can be said that the developments in Information Communication Technologies, in particular, have begun to follow a fairly normal course for different purposes, in particular to provide security in today's society. In the future it will be possible to see different images of panopticon. In the fictional part, important and remarkable written and visual works related to panopticon in popular culture are mentioned. Films selected by study: Suzanne Collins's Hunger Games (2010), Cory Doctorow's Little Brother (2008), and Person of Interest, written and directed by Jonathan Nolan.

***Keywords**: Panopticon, Public Administration, Human Rights, Democracy, Fictional Panoptikon*

EĞİTİM BİLİŞİM AĞI ÜZERİNDE ÖĞRETMENLERİN BİLGİ PAYLAŞIMI: SOSYAL SERMAYE FAKTÖRLERİNİN ROLÜ

KNOWLEDGE SHARING AMONG TEACHERS ON THE EDUCATION AND INFORMATION NETWORK: THE ROLE OF SOCIAL CAPITAL FACTORS[2]

H. Serkan AKILLI
Nuh Naci Yazgan Üniversitesi

Ayşegül BAKİ
Nevşehir Acıgöl İnallı İlkokulu

ÖZET

Çalışanların mesleki bilgileri örgütler için önemli bir varlıktır. Ancak bilgi paylaşımı birçok değişkene bağlıdır ve bağlamlarla yakından ilişkilidir. Bu çalışmada Nevşehir il merkezinde görevli ortaokul öğretmenleri arasında gerçekleştirilen bir alan araştırmasının sonuçları kullanılarak sosyal sermaye faktörlerinin EBA'da mesleki bilgi paylaşımı niyeti üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Analizde AMOS 23 programı kullanılarak yapısal eşitlik modellemesi kullanılmıştır. Sonuçlar ilişkisel sosyal sermaye, subjektif norm ve genel EBA kullanımı faktörlerinin EBA'da bilgi paylaşımı niyetini arttırmada önemli olduğunu göstermiştir.

***Anahtar Kavramlar**: Eğitim Bilişim Ağı, Sosyal Sermaye, Bilgi Paylaşma, Yapısal Eşitlik Modeli*

ABSTRACT

One of the most important assets of organizations is the tacit and explicit knowledge of their employees. Effective use of knowledge is a crucial competitive advantage in today's knowledge-based economy. So, in the last two decades knowledge management systems flourished, backed by information technologies, new organizational structures, and human resources policies. For some authors, creation, storing, and application of knowledge is a firm's primary role. Public sector organizations also need to invest in knowledge management, because much of public sector organizations' main activities are actually knowledge-based activities. Along with other organizational outcomes, sharing knowledge in public organizations may contribute enhancing public services.

However, investing in knowledge management systems does not by itself guarantee that the employees will share their knowledge. The literature on knowledge management has accumulated a large set of organizational, technological, social, and individual barriers on which restricts effective knowledge sharing. Even if all other barriers were removed, as Holste and Fields (2010, p. 128) writes, knowledge resides in the minds of the people and sharing this knowledge is dependent on individual decisions. Hendriks (1999, p. 91) has pointed out in an early research about the role of ICT in knowledge sharing, 'if individuals are not motivated to share knowledge, it is not likely that they are motivated to use tools facilitating knowledge sharing'. And even if an employee is motivated to share knowledge, she/he may not opt to do it on online communities. The literature about knowledge sharing (i.e. online learning, virtual professional communities etc) using web-based platforms add to the existing barriers which should be taken into account that effects intention to share organizational/professional knowledge.

This article aims to examine the role of social capital factors on the intention to share knowledge on the Education and Information Network (EBA) among teachers that are employed at state middle schools.

[2] Bu çalışma Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Kamu Politikası ve İşletmeciliği Yüksek Lisans programı öğrencisi Ayşegül Baki tarafından H. Serkan Akıllı danışmanlığında hazırlanan "Bilişim Teknolojileri ve Öğretmenlerin Mesleki Bilgi Paylaşımı" başlıklı yüksek lisans çalışmasından türetilmiştir.

EBA is a "social education platform" provided by the general Directorate of Innovation and Education Technologies of the Ministry of Education. EBA provides content and opportunities to share knowledge using various ways, such as e-contents, discussion groups, apps, and social events. The dependent variable of the study is the behavioral intention to share professional knowledge on EBA. Following the definition of knowledge sharing by Gibbert and Krause (2002), this intention is defined as the willingness of individuals to share with others the professional knowledge they have acquired or created on social media. Although there are various definitions of knowledge, a widely used distinction between explicit and tacit knowledge was used in this study. Nonaka and Konno (1998, p. 42) define explicit knowledge as the type of knowledge which "can be expressed in forms and numbers, and shared in the form of data, scientific formulae, specifications, manuals, and the like". In contrast, they define tacit knowledge as highly personalized, hard to formalize, and difficult to communicate and share with others. Tacit knowledge involves both "know-how" and cognitive elements such as beliefs, values, schemata etc. and it is deeply rooted in personal experiences and emotions. Although an initial distinction was drawn between explicit and tacit knowledge and three items were used to measure each types of knowledge, exploratory factor analysis showed that the respondents did not make a distinction between them and the items loaded on a single component. So, the items in intention to share knowledge on EBA scale included both types of knowledge.

The dimensions of social capital include structural, cognitive, and relational dimensions. Subjective norm which is a known to effect knowledge sharing was also added in the study. The effects of age and general EBA usage on the intention to share knowledge were used as control variables. Teachers were selected for the study because education is mainly a knowledge based profession and because, as public sector employees, teachers are embedded in the organizational and legal design of the public administration in Turkey. Building on previous findings about the factors that influence online knowledge sharing, this study contributes the literature by examining the role and interactions of these variables in a different occupational and contextual setting. Survey data were collected with questionnaires that were conducted with state middle school teachers. The sampling universe was 736 teachers employed at 33 state middle schools in central district of Nevsehir province. 503 questionnaires were retrieved. After screening data for missing values and outliers, 444 forms were used in the analysis.

Structural equation modelling (SEM) approach was used to analyze data. There are no fixed rules for determination of adequate minimum sample size recommended for SEM. However the suggestions range from 100 cases to 200 cases or 1:5, 1:10 to 1:20 cases for per parameter. So, it could be said that the sample size of this study is adequate for SEM analysis. The structural analyses were conducted in two steps. The measurement model was checked for reliability, validity, and model fit with CFA. Then, the structural model was tested when controlled for age, and general EBA usage. Finally, effects of exogenous variables (independent) on endogenous (dependent) variable were examined. The results were evaluated according to guidelines suggested in the literature. The results showed that relational social capital, subjective norm, and general EBA usage increases the intention to share knowledge.

The paper is organized in four sections. The first section explains the theoretical background of the study and provides definitions of the study variables. The methodology section gives information about the field survey and data handling issues. Third section reports the results of data analyses. The findings and limitations of the study are discussed in the last section along with recommendations for further studies.

***Keywords**: Education and Information Network, Social Capital, Knowledge Sharing, Structural Equation Modelling*

KAMU POLİTİKALARININ BELİRLENMESİ VE UYGULANMASINDA BÜYÜK VERİ

BIG DATA ON THE DETERMINATION AND IMPLEMENTATION OF PUBLIC POLICIES

Turgay ALTUN
Gazi Üniversitesi Kamu Yönetimi Bilim Dalı

Fatih ŞAHİN
Gazi Üniversitesi Kamu Yönetimi Bilim Dalı

Prof. Dr. Nail ÖZTAŞ
İstanbul Gelişim Üniversitesi İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi

ÖZET

Çalışmanın konusu, günlük hayatı ve çalışma hayatını önemli ölçüde etkileyen ve etkileme potansiyeline sahip olan büyük verinin kamu politikalarının belirlenmesindeki ve uygulanmasındaki rolünün incelenmesidir.

Çalışmanın amacı, bilgi toplumuna geçiş sürecine paralel olarak özellikle son beş yıl içerisinde neredeyse hayatın her alanında önemi gittikçe artan büyük verinin, dünyada yer alan iyi uygulama örnekleri ışığında incelenmesi, Türkiye'deki mevcut durumunun kamu sektörü ve kamu politikaları açısından ele alınması ile muhtemel kullanım alanlarının araştırılmasıdır.

Çalışmada temel olarak "büyük veri nedir, unsurları nelerdir, dünyada sosyal hayatta ve kamu yönetiminde kullanım örnekleri nelerdir?" sorularına yanıt aranmıştır.

Çalışmanın en temel kavramı olan büyük veri, kuşkusuz teknolojik gelişmeye paralel olarak ortaya çıkan bir kavram olduğu ve kamu sektörü ile kamu politikaları açısından incelendiği için Kamu Yönetimi Forumu (KAYFOR) 15'in teması olan "Dijital Çağda Kamu Yönetimi ve Politikası" ile önemli bir ilişkisi bulunmaktadır. Çalışmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini oluşturan temel kavramlar olan kamu politikaları, bilgi toplumu, büyük veri, açık veri ve veri devrimi öncelikli olarak tanımlanmış ve birbirleriyle olan ilişkileri çalışmanın konusu bağlamında incelenmiştir.

Çalışmanın kapsamı büyük verinin genel olarak incelenmesine ek olarak kamu sektörü ve kamu politikaları ile olan ilişkisinin araştırılmasıyla sınırlı tutulmuştur. Özel şirketlerin büyük veri aracılığıyla yaptıkları ve kamuyu ilgilendirmeyen planlama ve izleme faaliyetleri çalışma kapsamı dışındadır. Çalışma, temel olarak Türk Kamu İdaresi'ne odaklanmış ancak uluslararası iyi uygulama örnekleri de incelenmiştir.

Çalışmanın genel yöntemi olarak betimleyici bir yaklaşım tercih edilmiştir. Bununla birlikte, büyük veri kavramının akademik yayınlarda yer alma sayıları için Google Akademik (Google Scholar) arama sonuçları kullanılarak nicel bir analiz de gerçekleştirilmiştir. Son yirmi beş yıllık arama sonuçlarının yıllar itibarıyla analiz edilmesi sonucunda "big data" ve "büyük veri" sorgularının özellikle 2011 yılı ve sonrasında dramatik olarak artış gösterdiği görülmektedir.

Çalışmanın temel veri kaynakları konuya ilişkin kitap, makale ve raporlardır. Çalışmada genel olarak özgün İngilizce kaynaklardan faydalanılmış olup büyük veriye ilişkin nicel analiz için ise Google Akademik arama motoru sonuçları kullanılmıştır.

Çalışma sonucunda elde edilen temel bulgular, büyük verinin kamu sektöründe ve çeşitli kamu politikalarında uygulanması sonucunda birçok kazanımın elde edildiği, maliyet etkinliğinin sağlandığı, mevcut durum haricinde daha birçok potansiyel kullanım alanlarının olduğu, bununla birlikte büyük veri kullanımının birtakım sınırlarının bulunduğu ve yaratması muhtemel risklerin ve etik sorunların yer aldığı şeklinde özetlenebilir.

Çalışmanın genel içerik ve akışına bakıldığında, çalışma temel olarak beş ana başlıktan oluşmaktadır. İlk olarak kavramsal ve kuramsal çerçeve ile temel oluşturulmuş, bu başlıkta kamu politikaları, bilgi toplumu, büyük veri, açık veri ve veri devrimi gibi çalışma ile yakından ilişkili kavramlar değerlendirilmiştir. Bu çerçevede, büyük veri kavramını tanımlayan 3V (volume-hacim, velocity-hız ve variety-çeşitlilik) terimleri de incelenmiştir.

Sonraki başlıkta büyük verinin tarihi seyrinden bahsedilmiş ve hangi gelişmelere paralel olarak büyük veri kavramının gündeme ve akademik yazına bu ölçüde etkili bir giriş yaptığı değerlendirilmiştir. Bu başlıkta değinilen en önemli hususlardan biri de 2014 yılında dönemin Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Başkanı Barack Obama'ya sunulan "Büyük Veri: Fırsatların Yakalanması, Değerlerin Korunması (Big Data: Seizing Opportunities, Preserving Values)" adlı rapordur. Söz konusu rapor, kamu sektörünün ve özel sektörün büyük verilerin kazanımlarını maksimize ederken, risklerini de minimize edebileceklerine odaklanmaktadır. Aynı zamanda raporda, ABD ekonomisinin büyümesinin sağlanması, sağlık ve eğitimin iyileştirilmesi ve toplumun daha güvenli ve daha enerji verimli hale getirilmesi için büyük verilere yönelik fırsatla tanımlanmaktadır. Bununla birlikte, akademik camia ile düşünce kuruluşlarının rapora yönelik çeşitli eleştirileri de çalışmada ele alınmıştır. ABD'de ilk olarak 2011 yılında Büyük Veri Yönlendirme Grubu'nun kurulmasıyla başlayan süreç, yukarıda bahsedilen 2014 tarihli raporla ABD Başkanı'na sunularak olgunlaştırılmış, 2016 yılında hazırlanan "Büyük Veri Araştırma ve Geliştirme Federal Stratejik Planı (The Federal Big Data Research and Development Strategic Plan)" ile yedi stratejik amaç çerçevesinde federal düzeyde somutlaştırılmıştır. Bu başlıkta büyük veri kavramının akademik yayınlardaki kullanım durumuna ilişkin yıllar itibarıyla bir analiz de yer almıştır. Başlıkta büyük verinin hangi alanlarda ve konularda uygulandığı da incelenmiştir.

Üçüncü başlıkta ise konu ile önemli ölçüde ilişkili olan ve son yıllarda kamu yönetimi ve siyaset bilimi yazınının öne çıkan konularından olan kanıta dayalı politika yapımı (evidence-based policy making) kavramı özellikle kamu politikaları ve büyük veri ilişkisi bağlamında değerlendirilmiştir. Burada en önemli hususlardan birisi olarak "ölçemediğinizi yönetemezsiniz (you can't manage what you don't measure)" sloganı çerçevesinde hem kamu sektörü hem de özel sektör açısından kanıta ya da bir diğer tabirle veriye dayanan yönetimlerin önemi gösterilmiştir. Kamu politikası sürecinde yer alan "gündem oluşturma", "kamu politikasının oluşturulması", "uygulama" ve "değerlendirme" aşamalarının her birinde veri ve bilgiler büyük önem taşımakta ve karar alma süreçlerinin en temel unsurlarından birisi olarak değerlendirilmektedir.

Sonraki başlığı ise büyük veri kavramının kamu politikaları çerçevesinde incelenmesi oluşturmuştur. Söz konusu başlıkta dünyadaki mevcut durumdan bahsedilmiş, farklı ülke ve çalışma alanlarından uluslararası iyi uygulama örnekleri ile kuramsal çerçevenin desteklenmesi sağlanmıştır. Bilindiği üzere, artık mobil hat sinyalleri üzerinden adli vakalar, trafik yoğunlukları ve turistik geziler, kredi kartı ile yapılan alışverişler vasıtasıyla enflasyon hesaplamaları, coğrafi bilgi sistemleri ve uzaktan algılama araçları ile tarım arazilerinin belirlenmesi gibi işlemler insan kaynağı ve mali kaynaklar asgari düzeyde kullanılarak büyük veri ekosistemi aracılığıyla yönetilebilmektedir. Yine bu başlıkta, büyük verinin kullanımındaki sınırlara ve risklere değinilmiş ve muhtemel etik sorunlardan bahsedilmiştir. Başlıkta ele alınan en önemli örneklerden biri, Google tarafından başlatılan "Google Grip Trendleri (Google Flu Trends, GFT)" adlı uygulamadır. Her ne kadar özel bir şirket olsa da Google tarafından grip salgınlarının önceden tahmin edilmesine yardımcı olan GFT ile kamu sağlığının korunması amaçlanmış ve elde edilen veriler ABD Sağlık ve İnsani Hizmetler Bakanlığı'na bağlı "Hastalık Kontrol ve Koruma Merkezleri (Centers for Disease Control and Prevention, CDC)" verileri ile karşılaştırılarak kullanılmıştır.

Çalışmanın beşinci ve son başlığında ise büyük veri ile Türk Kamu İdaresi ilişkisi incelenmiştir. Bu bağlamda, mevcut duruma ek olarak büyük verinin Türk Kamu İdaresi'ndeki potansiyel kullanım alanları, "Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı (2015-2018)", "Ulusal e-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı (2016-2019)" ve Türkiye Bilişim Derneği tarafından hazırlanan "Büyük Veri Uygulamaları Çalışma Raporu" gibi politika dokümanları bağlamında incelenmiştir. Bununla birlikte, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından başlatılan "Kamuda İnovatif Yaklaşımlar: Büyük Veri Politikalarının Geliştirilmesi Projesi (kamuV)" de çalışmada ele alınmıştır. Büyük verinin Türkiye uygulamalarına ilişkin olası hukuki ve teknik sorunların ve bu kapsamda Avrupa Birliği müktesebatına uyum kapsamında kabul

edilen 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve söz konusu Kanun uyarınca kurulan Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nun incelenmesi ile çalışma tamamlanmıştır.

Çalışmanın konusu olan büyük verinin kamu politikalarının belirlenmesindeki ve uygulanmasındaki rolüne ilişkin Türk kamu yönetimi yazınında yeterli sayıda çalışmanın mevcut olmayışı çalışmanın önemini arttırmakta, çalışmanın yazında önemli bir eksikliği dolduracağı düşünülmektedir.

***Anahtar Kelimeler**: Kamu Politikaları, Bilgi Toplumu, Büyük Veri, Açık Veri, Veri Devrim*

ABSTRACT

The subject of the study is to examine the role of big data; which has a significant influence on and has potential to influence the daily and work life; on the determination and implementation of public policies. The aim of the study is to analyse big data, whose importance has increasingly grown almost in every sphere of life particularly in the last five years in line with the transition process to the information society, in the light of the increasing number of good practices around the world, to discuss the current situation in Turkey in terms of public sector and public policies, and to examine the possible use areas.

In the study, answers were sought mainly for the questions "what is big data, what are the components of big data, what are the examples of use in social life and public administration around the world?" Since big data, as the most fundamental concept of the study, is undoubtedly a concept emerged in parallel to the technological development and examined in the study in terms of public sector and public policies, the study has of significant relevance with the "Public Administration and Policy in the Digital Age" as the theme of the Public Administration Forum (KAYFOR) 15. Public policies, information society, big data, open data and data revolution, which are the basic concepts that constitute the conceptual and theoretical framework of the study, were defined as priority and examined within the context of connections among each other.

The scope of the study is limited to general examination of big data and in addition studying the connection among big data and, the public sector and public policies. The planning and monitoring activities of private companies not related to public regarding big data are out of the scope of the study. The study was focused mainly on Turkish Public Administration; however international good practices were also examined. Descriptive approach was chosen as the general method of the study. However, a quantitative analysis was also conducted using Google Scholar search results for the figures on the academic publications regarding the big data concept. The main data sources of the study are books, articles and reports on the subject. Original sources in English were generally used in the study, while Google Scholar search results were used for quantitative analysis on big data.

The key findings of the study can be summarized as there were many achievements realised in consequence of the use of big data in public sector and public policies, cost-effectiveness was ensured, several potential areas of use exist in addition to the current situation; nevertheless uses of big data have some limits and there are some possible risks and ethical problems. It is considered that the lack of studies regarding the role of big data on the determination and implementation of public policies in the Turkish public administration literature increases the importance of the study and is expected to fill a considerable gap in the literature.

***Keywords**: Public Policies, Information Society, Big Data, Open Data, Data Revolution*

WOODROW WILSON VE MAX WEBER HOLLYWOOD'DA: KAMU YÖNETİMİ EĞİTİMİNDE FİLMLERİN KULLANIMI ÜZERİNE BİR İNCELEME

WOODROW WILSON AND MAX WEBER IN HOLLYWOOD: A REVIEW OF INTEGRATING MOVIES INTO PUBLIC ADMINISTRATION EDUCATION

Aras OKUYUCU
Hacettepe Üniversitesi SBKY Kamu Politikaları ABD

Mete YILDIZ
Hacettepe Üniversitesi SBKY Kamu Politikaları ABD

ÖZET

Dijital Çağın en önemli getirilerinden biri, toplumsal kültür mirasının güncel teknoloji vesilesiyle çok geniş topluluklara kolayca ulaşabilir hale gelmesidir. Bunlardan en belirgin olanlarından biri sinema filmlerinin dijitalleşen formatlar aracılığıyla erişiminin kolaylaşmasıdır. Geçmişte, geniş bir film kütüphanesine ulaşmakta güçlük çekilebilse de, günümüzde internet aracılığıyla Lumiere kardeşlerin 1896 yılında çektiği ilk filmden, yayınlanan en güncel filmlere kadar ulaşabilmek birkaç saniyelik web aramasıyla gerçekleştirilebilmektedir. Filmlerin üretiminde ve dağıtımında kullanılan teknolojiler dünya çapında milyarlarca dolarlık hasılat üretmekle kalmayıp, insanların yaşam algılarını da büyük oranda dönüştürmektedir. Görsel kültür mirasına erişimin kolaylaşması ve filmlerin bu dönüştürücü etkileri sebebiyle bu eserler farklı alanlarda kolayca kullanılabilir hale gelmiştir.

Bu çalışmada, bahsedilen etkilerin bir alt kümesi olan kamu yönetimi eğitiminde filmlerin kullanımı incelenmektedir. Filmlerin, sınıf ortamında kullanılmasına 1920'lerden başlayarak bir eğilim görülmesine rağmen bu konuyu kamu yönetimi eğitiminde tartışan çalışmaları birleştiren bir çatı metne rastlanmamıştır. Bu vesileyle ilk olarak, bu konuda kamu yönetiminde filmlerin kullanımını tartışan makalelere dair bir kaynak taraması yapılmıştır. Yapılan kaynak taramasında, filmlerin kamu yönetimi eğitiminde kullanılmasına yönelik tartışmaların 1970'lere dek uzandığı görülmüştür. Günümüze doğru yaklaşılırken Kamu Yönetimi eğitimi alanındaki akademik çalışmalara ilginin ve makalelerde odak noktasındaki çeşitliliğinin arttığı görülmüştür. Örneğin, Dubnick (2000) Kamu Yönetimi Etiği derslerinde Schindler'in Listesi film gösterimiyle sınıftaki katılımı ve tartışmayı öğrenciler açısından bireysel düzeyde ilişkilendirilebilir bir alana çekmeye çalışırken, McCurdy (1995) kurgunun Kamu Politikaları üretim sürecine katkısı açısından tartışmıştır. Holley and Lutte'nin çalışmasında (2000) sinemadaki iyi ve kötü yönetici temsillerinin örnekleri sinemadaki karşılıklarıyla beraber verilmiştir. Günümüze doğru gelirken, tartışmaların filmlerin sınıf ortamında kullanılmasının pedagojik tartışmasından, giderek kamu yönetimi eğitiminde, örneğin hangi derslerde kullanılabilecekleri detaylı alanlara uzanmasındaki çeşitlenmenin en belirgin sebeplerinden birinin görsel materyallere ulaşımın kolaylaşması olarak gösterilebilir.

Bundan yola çıkılarak ikinci aşamada kamu yönetimi ve politikası üretimine yönelik çeşitli filmler incelenmiştir. Bu filmlerin, kamu yönetimi eğitiminde hangi kavramların (POSDCORB, Liderlik, Yönetim Etiği gibi) açıklanabileceğine yönelik örnekler verilmiştir. Burada detaylandırılan örneklerde kamu yönetimi eğitiminde kullanılabilecek, ana konusunu doğrudan kamu yönetimiyle ilişkilendiren Fog of War gibi filmlerin yanı sıra, sadece bazı sahnelerinin bir konsepti açıklamak için kullanılabileceği Hayalet Avcıları gibi filmler örneklendirilmiştir. Buradaki amaç, ortamın sağladığı çeşitlilikten istifade edinebilme yollarına yönelik yol gösterici olmaktır.

Çalışmayı çevreleyen, sinemanın kamu yönetimi eğitiminde kullanılmasına kısıtlamalar bakımından ele alındığında telif hakları ve adil kullanım tartışması diğer tüm kullanım alanlarında olduğu gibi öne çıkmaktadır. Bu konuda Amerika'da Telif Hakkı Kanunu'nun 107'nci maddesi "adil kullanım", Türkiye'de 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 35. Maddesindeki iktibas serbestisi, eserlerin eğitim amaçlı kullanımının önünü açmaktadır. Öte yandan, seçilecek filmlerin, hoca öğrenci arasındaki kuşak farkları ya da

güncel eserler, tartışma sorularının açıklığı gibi sorunlar da tartışılmıştır. Çalışma, sinemanın kamu yönetimi ve kamu politikası eğitiminde kullanılmasının bir değerlendirmesi ve gelecekteki araştırmalara yönelik önerilerle sonlandırılmaktadır. Kaynak taramasındaki makaleler ve çalışmada geçen filmlere dair detaylı tablolar eklenerek gelecekteki çalışmalar için yol gösterici olması amaçlanmıştır.

***Anahtar Kelimeler**: Sinema, Film, Dijital Çağda Kamu Yönetimi Eğitimi*

ABSTRACT

The audiovisual technologies used for the production and the distribution of movies not only generate billions of dollars worldwide, they also greatly influence the ways people perceive their lives. The usage of movies and other audiovisual materials in classes is an ongoing education technique. This paper specifically examines one subset of the use of that influence, namely the use of movies for teaching public administration. To that end, first, studies that examine the use of movies for public administration instruction are reviewed. The literature review on the discussion about the usage of movies in Public Administration education dates back to 1970's. Since then the output of scholarly work and the curiosity to use movies in Public Administration education has increased and became more diversified on the subject. Second, some examples of using movies in several public administration and policy courses are presented. The movies are chosen to represent different relation with the core subject of the Public Administration Education. Some of the movies are directly bases its subject on the Public Administration such as Fog of War, some others includes scenes which can be used in the classroom to explain various concepts to the students. Such as using specific scenes from Ghostbusters to explain a recurring concept of bad bureaucrats. The article concludes with an evaluation of the use of movies in teaching public administration and policy, and by providing some directions for future research. Two charts about the articles in the literature review and the movies and their relationship with the public administration, are added to guide future researches on the subject.

***Keywords**: Movies, Film, Public Administration Education in Digital Era,*

SİBER GÜVENLİK POLİTİKALARI: KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME

CYBER SECURITY POLICIES: A COMPARATIVE ANALYSIS

Adnan KARATAŞ
Atatürk Üniversitesi

ÖZET

İnsanoğlunun varoluşundan günümüze kadar güvenlik ihtiyacı, temel ihtiyaçlardan biri olmuştur. Bireyler kendileri için vazgeçilemez bir nitelik taşıyan güvenlik ihtiyacını karşılanabilmek amacıyla; çoğu zaman temel hak ve hürriyetlerinden vazgeçmişlerdir. Nitekim Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre ikinci sırada yer alan güvenlik ihtiyacının, karşılanabilmesi için bireylerin birincil sırada yer alan ihtiyaçlarından (yemek, içmek, barınmak vb.) vazgeçebildiklerini görüyoruz. Savaş dönemleri bunun en güzel örneğidir. Toplulukların oluşmaya başlaması birlikte kolektif bir ihtiyaç haline dönüşen güvenliğin sağlanabilmesi, devlet mekanizması yoluyla olmuştur. Devletler ise bu ihtiyacın karşılarken hukuk düzenlerini oluşturup bu hukuk düzenlerini işlemesini sağlayabilmek için çeşitli kolluk güçleri tahsis etmişlerdir. Ancak süreç içerisinde başta teknolojik gelişmeler olmak üzere ekonomik, hukuki ve politik alanlarda çeşitli gelişimler ve değişimler yaşanmıştır. Toplumsal alanda meydana gelen değişimler ve teknolojik gelişmeler, bireylerin temel ihtiyaçlarından olan güvenliğin sağlanabilmesinde de farklı yöntemlerin ve araçların kullanılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Nitekim hayatın, dinamik yapısı itibariyle sürekli değişim gösterdiği günümüzde statik bir güvenlik anlayışı düşünülemez.

Bilgi İletişim Teknolojileri ve İnternet dünya genelinde sürekli ve hızlı bir gelişim sergilemektedir. Günümüzden yirmi yıl öncesine kadar "Siber Alan" ütopik bir kavram iken; günümüzde yaşamımızın merkezine yerleşen bir kavram haline gelmiştir. Nitekim kıtalar arasındaki boşluklarında birleştirilmesi bu siber alan vasıtasıyla olmuştur. Bu durum günümüzdeki insanların fiziksel dünyanın ötesinde siber dünya içerisinde de yaşantısını sürdürdüğünü göstermiştir. Siber alanın günümüzdeki fonksiyonlarının ve büyüklüğünün artması ile birlikte bu alan daha kırılgan ve saldırılara açık bir konuma gelmiştir. Bu durum, hem siber alanın kendisi çeşitli saldırılardan etkilenmesine hem de bu siber alandan faydalanan kişilerin klasik anlamdaki suçları daha kolaylıkla işlemesine neden olmaktadır. Bununla birlikte hem özel hem de kamu kurumlarının hizmetlerini elektronik ortama taşıması ile birlikte, bireyler hem özel hayatları hem de çalışma hayatları itibariyle bu teknolojilere bağımlı hale gelmişlerdir. Nitekim bu bağlılıktan faydalanmak isteyen kötü niyetleri bireyler ya da gruplar, bu siber alanları suiistimal etme faaliyetlerine girişmektedir.

Teknolojik gelişmelerin ve siber alanın yaşamımızdaki her alana nüfuz etmesi ve yaşamımızın internet ile bütünleşik bir hale gelmesi, kişisel bilgilerin tehlikeye girmesine neden olmaktadır. Aynı şekilde kamu kurumlarındaki arşivlerin, veri tabanlarının, devlet sırrı niteliğindeki bilgilerin, enerji üretim ve dağıtım santrallerinin, iletişim ağlarının ve buna benzer birçok kamusal faaliyet tehlikeye girmektedir. Nitekim siber güvenlik konusu çoğu zaman "bilgi güvenliği" şeklinde kabul edilmiştir. Ancak siber güvenlik bilgi güvenliğinin ötesinde daha kapsamlı bir güvenlik anlayışına sahiptir. Dolayısıyla siber alanda meydana gelebilecek ve çok kısa sürelerde oluşabilecek bu tehlike riskleri karşısında, klasik anlamda güvenlik önlemlerinin ötesinde; anında çözüm üretebilecek, etkin ve güçlü güvenlik sistemlerinin oluşturulması gerekmektedir.

Bilgi İletişim Teknolojilerinin gelişimi ve İnternet kullanımının yaygınlaşması ile birlikte klasik olarak kabul edebileceğimiz suçlar (Dolandırıcılık, Sahtecilik, Şantaj vb.) daha kolay işlenebilir hale gelmiştir. Bununla birlikte yeni suç tipleri (Hacking vb.) de ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu yeni suç tiplerinin bireysel ve kurumsal zararları olabileceği gibi, doğrudan doğruya siber alanın kendisine yönelik de olabilmektedir. Nitekim herhangi bir kurumun verilerinin bulunduğu sitelere erişim imkânının siber saldırılar yoluyla engellenmesi (ddos saldırısı vb.), bu bilgilerin gizliliği ihlal suçunu oluşturmasa bile kurumun bu saldırıyı önlemek için zaman ve para harcamasına neden olmaktadır. Üstelik bu saldırıların yabancı ülke kaynaklı olması, siber güvenlik konusu başlı başına değişik bu konuma getirmektedir. Dolayısıyla siber güvenlik, bireysel ve kurumsal güvenliğinde ötesinde ulusal bir niteliğe dönüşebilmektedir. Bunlardan dolayı

siber güvenlik konusu dünya genelinde oldukça önemli bir konuyu oluşturmaktadır. Siber güvenlik ile ilgili olarak uluslararası düzlemde çok çeşitli akademik çalışmalar ve hükümet politikaları bulunmaktadır. Ülkemizde ise bu konuya son dönemlerde önem verilmeye başlandığını görmekteyiz. TÜBİTAK bünyesinde oluşturulan Siber Güvenlik Enstitüsünün çalışmaları ve Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından hazırlanan Siber Güvenlik Stratejileri konuya son dönemlerde verilen önemi göstermektedir.

Bu çalışma kapsamında ilk olarak siber güvenlik ve siber suçlarının ülkeler açısından önemine vurgu yapılmıştır. Nitekim Türkiye'de bireysel İnternet kullanım oranının (%58) ve Kamu hizmetlerini yerine getirilmesinde internetin kullanım oranının oldukça fazla olması, siber güvenliğin ne derece önemli olduğunu göstermektedir. Bu sebeple siber güvenliğe ulusal ve uluslar arası yapılan akademik ve stratejik çalışmaların incelemesi yapılmıştır. Özellikle hükümet eylem planları ve kanunlar bu konunun araştırılmasında en önemli veri kaynaklarını oluşturmaktadır.

Ayrıca bu konuların somutlaşması için Türkiye'deki ve dünyadaki siber suç istatistikleri yer verilmiştir. Bu istatistiklere göre Türkiye'de siber suçların her geçen gün artmakta ve klasik suçların birçoğunun sanal ortamda işlenmektedir. Türkiye'deki siber suçların sayısında artışın yaşanması hiç şüphesiz bu suçların maliyetlerinin artmasını tetikleyecektir. Bu maliyetlerden kaçınmak isteyen bireyler ve kurumlar siber güvenlik sağlayan kuruluşlara bağlı kalmasına ve bu durumun ayrı bir sektörün (siber güvelik sektörü) oluşmasına neden olmaktadır. Özellikle ABD ve İngiltere'de siber güvenliğe yönelik olarak "siber risk sigortaları" yaygın şekilde kullanılmaktadır. Türkiye için de gelecekte benzer durumların gerçekleşmesi kaçınılmazdır. Ancak ülkemizin günümüz yasal alt yapısının bu değişiklikleri karşılayabilecek konuma gelmesi gerekmektedir.

Ayrıca bu çalışma kapsamında Türkiye'de siber güvenlik ve siber suçlar ile ilgili olan yasal mevzuatlar incelenerek; ülkedeki siber güvenlik politikalarının hukuki boyutu ele alınmıştır. Ancak ülkemizdeki siber güvenliğe yönelik hukuki yapının yetersiz olduğu, bundan dolayı hukuki alt yapının yeniden gözden geçirilmesi gerektiği göze çarpmaktadır. Nitekim bu durum "Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve 2013-2014 Eylem Planı'nda" da bu durum dile getirilmiştir. Bununla birlikte siber güvenliğe yönelik diğer eylem planları ve stratejileri de incelenerek yapılması planlanan değişikler tespit edilmeye çalışmıştır. Bu planlarda ve stratejilerde her dönem vurgulanan konular ayrıntılı olarak ele alınarak bu konular hakkında neler yapılabileceği tartışılmıştır. Özellikle kurumlar arası işbirliği sağlama konusu Türkiye'nin siber güvenliği açısından tartışmalara açık bir konudur.

Türkiye'nin siber güvenliğe yönelik politikalarının belirlenmesinin devamında diğer ülkelerde siber güvenliğe yönelik politikalar incelenmiştir. Özellikle ABD ve İngiltere'nin siber güvenlik politikaları incelenmiştir. Ayrıca AB'nin üyelerine yönelik olarak minimum standartlarda önerdiği siber güvenlik politikaları incelenmiştir. Bu politikaların demokratik ilkelerden ödün vermeden ve bireysel özgürlükleri ihlal etmeden ulusal güvenliği sağlamayı hedeflediği ifade edilmiştir. Ayrıca bu ülkelerde siber güvenliğe ilişkin oluşturulan kurumsal yapıların varlığı araştırılmıştır. Bu iki ülkenin siber güvenliğe verdikleri önem ve siber güvenliğin bu ülkelerde hangi yasal alt yapılarla sağlandığı tespit edilmiştir. Böylelikle bu çalışma kapsamında İngiltere, ABD ve Türkiye'nin ulusal siber güvenlik politikaları arasında karşılaştırmalı bir kesit sunulmaya çalışılmıştır. Bu iki ülkenin karşılaştırma amaçlı olarak tercih edilmesinde; bu ülkelerde teknolojik gelişmişliğin yüksek olması, siber güvenliğin ulusal güvenlik olarak nitelendirilmesi ve siber güvenliğe yönelik önceki dönemlerde kötü tecrübelere sahip olmaları etkili olmuştur. Ayrıca AB'nin siber güveliğin sağlanabilmesi için üyelerinden talep ettiği kriterler incelenerek; Türkiye'nin AB üyeliği sürecinde siber güvenlikle ilgili yapması gerekenler tespit edilmeye çalışılmıştır. Nitekim karşılaştırma şekilde incelenen ülke politikalarından elde edilen çıkarımlar, kamu hizmetlerinde giderek artan bilgisayar kullanımının bireysel ve ulusal güvenliğe tehdit oluşturmasının önüne geçebilme imkânına sahiptir.

Yapılan karşılaştırma sonuçlarından yola çıkarak Türkiye'nin siber güvenlik politikalarına yönelik çeşitli çıkarımlarda bulunulmuştur. Ancak siber güvenliğin doğası ve siber saldırı ve siber suç tekniklerinin sürekli değişim göstermesi nedeniyle; önerilen politik çıkarımların kesin sonuç verip vermeyeceğinin kestirilmesi oldukça zordur. Bu ihtimali de göz önünde bulundurarak yapılan çıkarımlar, siber güvenlik ve demokratik hakların dengeli şekilde sunulabilecek şekilde yapılmaya çalışılmıştır. Nitekim Türkiye için yapılacak çıkarımlarda Türkiye'nin toplumsal, kültürel ve hukuki yapısı gözetilmeye çalışılmıştır. Tüm bu

kriterleri göz önünde bulundurarak, etkin bir siber güvenlik sağlayabilmek için kurumlar arası etkili iletişime dayanan bir yönetim yapısının politikaları belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar politika yapıcılar, kamu ve özel kurum yöneticileri açısından oldukça önemli sonuçları barındırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Siber Güvenlik, Siber Alan, Siber Güvenlik Politikaları, Bilgi Teknolojileri Hukuku*

ABSTRACT

Information communication technologies and the Internet are continuously and rapidly developing around the world. Until twenty years ago, "cyber space" is a utopian concept; has now become a center of our lives. Indeed, it has been through this cyber space that it is united in the gaps between the continents. With the increasing function and size of today's cyber space, this area has become vulnerable and open to attack.

The penetration of technological developments and cyber space into every area of our lives and the integration of our life with the internet cause personal information to enter into danger. Likewise, archives in public institutions, databases, information in the form of state secrets, energy production and distribution stations, communication networks and many other public activities are in danger. In the face of these danger hazards that can occur in the cyber field and beyond, in a very short period of time, beyond conventional safety measures; Effective and powerful security systems that can generate instant solutions are needed.

There are a variety of academic studies and government policies on the international level regarding cyber security. On the other hand, in our country, this issue has begun to be given importance recently. In this paper, the importance of cyber security and cybercrime in terms of countries is emphasized first. Indeed, the fact that the rate of individual Internet use in Turkey and the rate of Internet usage in fulfillment of public services show how important cyber security is. For this reason, studies on academic and strategic studies of national and international cyber security have been carried out. Particularly government action plans and laws constitute the most important data sources in the investigation of this issue.

After the determination of Turkey's policies towards the security of cyberspace, the politics of the other countries about the security of cyberspace have been examined. In particular, the US and UK cyber security policies have been examined. It also examined the cyber security policies proposed by the EU in its minimum standards for its members. Thus, in this study, a comparative cross section between the national, USA and Turkey national cyber security policies was tried to be presented. The importance of these two countries to cyber security and the legal sub-structures of cyber security in these countries have been identified. These two countries are preferred for comparison purposes; the fact that technological development is high in these countries and that they have bad experiences in previous periods for cyber security have been effective. In addition, by examining the criteria the EU has requested from its members in order to provide the cyber security; we have tried to determine what Turkey needs to do about cyber security in the EU membership process.

Based on the results of the comparison made, various inferences about Turkey's cyber security policies have been made. Taking all these criteria into consideration, an attempt has been made to determine the policies of a management structure based on effective communication between institutions in order to provide effective cyber security. The results obtained have very important implications for policy makers, public and private institution managers.

Keywords*: Cyber Security, Cyber Space, Cyber Security Policies, Information Technology Law*

DİJİTAL ÇAĞIN KÜRESELLEŞEN TERÖRÜ: POST-MODERN TERÖRİZM

THE GLOBALIZED WORLD OF DIGITAL ERA: POST-MODERN TERRORISM

Ali Fuat GÖKÇE
Kilis 7 Aralık Üniversitesi

ÖZET

Dehşet ve korku belirten terör kavramı ile bu kavrama süreklilik ve siyasal içerik katan terörizm kavramı dünya siyasetinin gelişmesinde emperyalist devletler tarafından hedef ülkeler üzerinde aktif ve sürekli bir şekilde kullanılmaktadır.

Terörizmle ilgili olarak birçok tanım ve yaklaşımlar bulunmaktadır. Hollandalı siyaset bilimci Alex P Schmid, terörizmin 140 ayrı tanımı saptamıştır. Bu tanımlar arasında farklılıklar yer alsa da amaç ve işlevleri bakımından ortak noktalar da yer almaktadır. Bu ortak noktalar "şiddet veya zor kullanımı, bir siyasal amacın olması, dehşet ve korku salma, tehdit, toplumda uyandırılan psikolojik etki" şeklinde belirtilebilir.

Sosyal Bilimler Ansiklopedisi'nin "terrorism" maddesini yazan J.B.S. Hardman, terörizmi "önceden belirlenmiş hedefleri elde etmek için şiddet kullanan, şiddete başvuran bir grubun veya partinin kullandığı metot" şeklinde tanımlarken, W.T. Mallison ile S.V. Mallison ise terörü "sosyal ve siyasal amaçları elde etmek için aşırı ölçülere varan şiddet kullanma ve şiddet tehdidi" olarak tanımlamıştır

Bu bilimsel yaklaşımların yanı sıra terörizm kavramına toplumsal ve siyasal egemenliğin bulunduğu tarafa göre de farklı yaklaşılmış, bazı ülkeler egemenliklerine karşı mücadele eden grupları terörist olarak adlandırırken, söz konusu gruplar onları destekleyen diğer devletler tarafında özgürlük savaşçısı olarak adlandırılmıştır.

Terörizm siyaset yapma biçiminin en radikal şeklidir. Şiddetle yapılan, sonuca ulaşmak için her türlü yöntemin mübah sayıldığı, bunlar arasında silahın da kullanıldığı bir savaş şeklidir. Terörizmde tarafları, egemen ile egemene karşı çıkan kesimler oluşturur. Terörizm, güçsüzün güçlüye karşı verdiği bir mücadele şeklidir.

Terörizm bir ideoloji, bir düşünce sistemi değildir. Şiddet içeren, kendine has yöntem, taktik ve stratejisi olan savaşı ve çatışmayı önceleyen bir siyaset biçimidir. Terörizm belirli bir ideolojiye sahip olanların başvuracağı bir mücadele biçimi de değildir. Hem sağ hem sol hem de diğer radikal gruplar tarafından benimsenip uygulanabilir.

Şiddet içermesi ve isteklerinin karşı tarafa zorla kabul ettirme şeklinde düşünüldüğünde terörizm çeşitleri arasına devlet terörizmini de eklemek gerekmektedir. Devlet tarafından hükümet dışı siyasal amaçlı şiddet kullanımı ya da devlet tarafından göz yumulan gayri meşru şiddet kullanımıdır. Devlet terörü, totaliter rejimlerde görülen ve devletin bütün topluma gizli polis teşkilatlarıyla korku salmayı ve baskı altına almayı amaçlar. Bu rejimlerde devletin bireyle yıllarca irtibatı olmasa bile ortamdaki korku iklimi devlet terörünün sonucudur. Devlet terörü totaliter rejimlerin yanı sıra bazı demokratik devletlerde de kendi vatandaşlarına yönelik ya da dış politika amaçlı olarak kullanılmaktadır.

Devlet terörünün dışında başka bir terör biçimi ise uluslararası terördür. Uluslararası alanda siyasal şiddeti kullanan grupların terör örgütü olarak kabul edilip edilmemesini etkileyen husus ülkelerin menfaatleridir. Ülkeler kendi coğrafyalarında güçlü kalabilmek amacıyla komşularının ya da rakiplerinin sürekli iç kargaşa ve mücadele içinde olmasını isterler. Bu durumda siyasal şiddeti kullanan gruplar, o ülkeler için özgürlük savaşçısıdır. Bu örgütler vasıtasıyla diğer ülkelere zarar vermek ve o ülkeyi kontrol altında tutmak için destek verilir. Desteğin mahiyeti, terör örgütlerine para, eğitim, silah, patlayıcı, saklanma yeri, istihbarı bilgi, seyahat belgeleri ve lojistik malzeme sağlama şeklinde olabilir. Burada devletin terör örgütleriyle arasında bir yönetim ilişkisi söz konusu değildir.

Küreselleşme, yerkürenin farklı bölgelerinde yaşayan insanlar, toplumlar ve devletler arasındaki karşılıklı etkileşim ve karşılıklı bağımlılık olarak kısaca belirtilebilir. Küreselleşmenin başlangıcını, uygarlık tarihinin önemli evrelerinden olan Aydınlanma çağının meyvesinin alındığı 19. yüzyılın sonlarına kadar götürmek mümkündür. 1914'lere kadar birinci dönem, 1945-50'lere kadar olan ikinci dönem ve 1945-1950 sonrası dönem olarak safhalara ayrılabilir.

1945-1950 sonrası dönem içerisinde soğuk savaşın iki kutuplu dünyasında ülkeler iç ve dış siyasetlerini güvenlik politikaları üzerinde yoğunlaştırırken, iktisadi ve teknolojik gelişmede de yarış içerisine girmişlerdir.

Soğuk savaşın sona ermesiyle birlikte önderliğini Amerika Birleşik Devletleri'nin yaptığı ve dünya siyasetini yönlendirdiği tek kutuplu yeni düzende ekonomik, siyasi ve kültürel küreselleşme, terörizmde de küreselleşmeyi beraberinde getirmiştir. Teknoloji, iletişim, ulaşım ve bilişim alanındaki gelişmeler küreselleşme olgusunu yaygınlaştırırken, terör örgütleri de bu süreçten faydalanarak, meydana gelen siyasal, ekonomik, kültürel ve teknolojik değişmelere ayak uydurarak kendileri de küreselleşmiştir. Bilişim dünyasındaki gelişme, internet, küresel ölçekli uydular ve mobil iletişim sistemlerindeki gelişme, bilgiye erişimi hızlandırdığı kadar dünyanın herhangi bir yerinden en uzak noktada olan insanlara ulaşma ve iletişim sağlama imkânı tanımaktadır. Bu sayede terör örgüt üyeleri birbiri ile daha kolay ve izlenmeksizin haberleşebilirken, eylemler, bildiriler, fetvalar canlı olarak internet üzerinden yayınlanabilmektedir. Web siteleri, on-line dergiler, doktrinler, bomba ve benzeri araçların yapım kılavuzları ile yüklüdür.

11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'nde ikiz kulelere uçakla yapılan saldırı ile birlikte terör ve terörizmin görüntülerinde yeni bir dönem başlamıştır. Terör örgütleri çağın sunduğu imkanları kullanarak sadece belirli bir toplum üzerinde değil küresel anlamda etki yaratacak eylemler yapmaya başlamışlardır. Düzenli orduların karşı karşıya geldiği klasik savaş ve çatışmalardan, orduların kullanılmadığı, devletler ya da onların destekledikleri veya üyesi oldukları yapılar arasında devlet–altı grupların ya da terör örgütlerinin kullanıldığı düşük yoğunluklu çatışmalara doğru gelişme yaşanmıştır.

Terör örgütlerinin konvansiyonel ya da gerilla taktiği gereği hafif silah kullanmasının ötesine geçilmiş, biyolojik, kimyasal silah kullanmaya başlamışlar, hatta nükleer silah sahibi olma girişimleri olmuştur. Tank ya da zırhlandırılmış araçlar kullanmaya, karadan havaya füzeler kullanmaya başlamışlar, "drone" olarak tabir edilen insansız hava araçları kullanarak çatışma alanlarında etkili olmuşlardır.

Post modern terörizm insan kaynağı açısından da çeşitlenmiştir. İnsan kaynakların çeşitlenmesiyle birlikte terör örgütleri yeni organizasyon modelleri geliştirmiş, dünyanın her tarafında hücreler oluşturarak gerektiğinde bu hücreleri sosyal medya ya da dijital teknolojinin sunduğu imkanları kullanarak harekete geçirecek taktikler geliştirmişlerdir. Yine insan kaynaklarının çeşitlenmesi terör örgütlerinin devletlerin ya da hedef grubun bilişim alt yapılarına yönelik siber saldırılar gerçekleştirebilme yeteneği kazandırmıştır.

Çalışmanın temel bulgusu, terör örgütlerinin bilişim dünyasında ve iletişim alanındaki teknolojileri kullanarak bunları terör sahasında uygulamaları, ülkeleri hem kendi içinde hem de uluslararası alanda yeni tedbirler almaya yöneltmeleridir. Kamu yönetiminin bir parçası olan silahlı kuvvetler ile kolluk amir ve memurları, terör örgütlerinin kullandığı taktik ve tekniklere karşı tedbir almaya yönelmek zorunda kalmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, küreselleşmeyle beraber terör faaliyetlerinde, terör örgütlerinin taktik ve tekniklerinde meydana gelen gelişmelerin ve değişmelerin siyaset kurumu ve kamu yönetimi ile olan ilişkisini açıklamaktır.

Bu bağlamda öncelikle kuramsal olarak terör, terörizm kavramları açıklandıktan sonra terör örgütlerinin küreselleşmeyle beraber değişen ve gelişen taktik ve teknikleri örneklerle açıklanacak, siyasal mekanizma ile kamu yönetimlerinin güvenlik ve siyasal alanda aldığı karşı tedbirler açıklanmaya çalışılacaktır.

***Anahtar Kelimeler**: Post-Modern Terörizm, Terör, Dijital,*

ABSTRACT

The concept of terror, which imply horror and fear and the concept of terrorism that adds continuity and political content to this concept, is being actively and continuously used by imperialist states on the target countries in the development of world politics.

There are many definitions and approaches to terrorism. Dutch political scientist Alex P Schmid has identified 140 different definitions of terrorism. Although there are differences between these definitions, there are common points in terms of their purpose and functions. These common points can be stated as "violence or difficult use, a political goal, terror, horror, threat, psychological impact in society".

J.B.S. Hardman, author of the “terrorism” article of the Encyclopedia of Social Sciences, defines the terrorism as a method of a group or party using violence to achieve pre-determined goals. On the other hand, W.T. Mallison and S.V. Mallison have described terror as “use or threat of extreme violence in order to obtain social and political aims”. Besides these scientific approaches, different social and political sovereigns have attributed different meanings to the concept. While some countries called the groups that are fighting against their sovereignty as terrorists, on the other hand the mentioned groups are seen as freedom warriors by other countries who support them.

Terrorism is the most radical form of politics. It is a form of war that is made violently and in which all methods are used to attain the result, among which weapons are also used. In terrorism, the parties are constituted by sovereigns and the opposing segments to sovereigns. Terrorism is a form of struggle laid by weak parties against power.

Terrorism is not an ideology, a system of thought. It is a form of politics that involves violence, possess its own method, tactics and strategy, and prioritizes war and conflict. Terrorism is not a form of struggle for those with a particular ideology. It can be adopted and applied by both rightist and leftist radical groups.

It is necessary to add state terrorism among the types of terrorism when it is considered to contain violence and to force the other side to accept the request. It is the use of non-governmental political violence by the state or the use of illegitimate violence by the state. State terror is aimed at terrorizing and suppressing the state, which is seen in totalitarian regimes, with all collective secret police organizations. Even if the state does not have contact with the individual for many years in these regimes, the climate of fear in the environment is the result of state terrorism. State terrorism is used in totalitarian regimes, as well as in some democratic states, either for its own citizens or for foreign policy purposes.

Another form of terrorism other than state terrorism is international terrorism. It is the interests of countries that affect whether the groups using political violence in the international arena are regarded as terrorist organizations. Countries want their neighbors or opponents to be in constant internal turmoil and struggle in order to be able to stay strong in their own geography. The groups that use political violence in this case are freedom fighters for those countries. Through these organizations, support is given to harm other countries and keep these countries under control. The nature of the attack may be to provide terrorist organizations with money, education, weapons, explosives, hiding places, intelligence, travel documents, and logistical supplies. There is no administrative relationship between the state and terrorist organizations here.

Globalization can be briefly described as mutual interaction and interdependence between people, societies and states living in different regions of the earth. It is possible to trace back the beginning of globalization to the end of the nineteenth century, when the fruits of the Age of Enlightenment, the important stages of civilization history, were taken. The periods can be divided into phases such as: The first period until 1914, the second period until 1945-50s, and the period after 1945-1950s.

During the post-1945-1950 period, in the bipolar world of cold war, the countries intensified their domestic and foreign policies on security politics, and they entered the race in economic and technological development.

With the end of the Cold War, in the new order in which the USA becomes leader and leading the world politics, economic, political and cultural globalization brought together with globalization in terrorism. While advances in technology, communication, transportation and information have widened the globalization phenomenon, terrorist organizations have become globalized by taking advantage of this process and keeping up with the political, economic, cultural and technological changes that took place. The development in the world of IT, the development of the internet, global scale satellites and mobile communication systems, accelerates access to information, as well as the ability to reach and communicate with people who are farthest from any part of the world. In this respect, members of the terrorist organization can communicate with each other more easily and without being monitored; actions, notifications, fatwas broadcast live on the internet. Their web-sites are loaded with online magazines, doctrines, construction guides for bombs and similar tools.

On September 11, 2001, with the attack on the twin towers in the United States, a new era began in the images of terror and terrorism. Terrorist organizations have begun to take action not only in a specific society but in the global sense, using the opportunities that the age has offered. There have been developments in the understanding of classical wars and conflicts and the use of regular armies have overthrown, and low-intensity conflicts in which subordinate groups or terrorist organizations are used by states between the states or the structures they support or are members of.

Terrorist organizations have gone beyond using light weapons, such as conventional or guerrilla tactics, to start using biological, chemical weapons, or even attempting to possess nuclear weapons. They began to use tankers or armored vehicles, ground-to-air missiles, and were effective in conflict areas by using unmanned aerial vehicles called "drone".

Post-modern terrorism has also been diversified in terms of human resources. With the diversification of human resources, terrorist organizations have developed new organizational models, creating cells around the globe, where they have developed tactics that will act by using the opportunities offered by social media or digital technology. Again, diversification of human resources has given the ability of terrorist organizations to carry out cyber-attacks on the subordinate structures of states or target groups.

The main finding of the study is that terrorist organizations are implementing terror into the field by using the world of information and communication technologies and force the countries to take new measures both internally and internationally. The armed forces, law enforcement officers, and civil servants, which are part of the public administration, are obliged to take measures against the tactics and techniques used by terrorist organizations.

The aim of this work is to explain the developments and changes in the tactics and techniques of terrorist organizations in relation to globalization and terrorist activities and their relationship with the political institution and public administration.

In this context, firstly, after the concepts of terror and terrorism are explained, the terrorist organizations' tactics and techniques changing with globalization will be explained with examples and political measures and countermeasures taken by public administrations in security and political contexts will be tried to be explained.

***Keywords**: Post-Modern Terrorism, Terror, Digital*

YEREL YÖNETİMLERDE ALTYAPI YATIRIMLARININ SAYISALLAŞTIRILMASI

DIGITIZATION OF INFRASTRUCTURE INVESTMENTS IN LOCAL GOVERNMENTS

Orhan Veli ALICI
MESKİ Genel Müdürlüğü, Kamu İç Denetçisi

Kamil ÖZASLAN
Marmara Üniversitesi, SBE, Yerel Yönetimler Bölümü

ÖZET

Kentin gelişmesi, kentlinin mahalli müşterek hizmet sunumu noktasında beklentilerinin artması ve kentsel estetik anlamında görsel düzenlemelerin yapıldığı günümüzde önemli mahalli hizmetlerin belirli bir standarda bağlı olarak sunulması gerekmiştir. Bu çerçevede özellikle büyükşehir belediyelerinde su ve kanalizasyon idareleri diğer yerlerde de belediyelerce yapılan içme suyu, kanalizasyon ve yağmur suyu uzaklaştırma sistemlerinin belirli usul ve esaslar çerçevesinde yeraltında konuşlandırılmasının mevzuatla hüküm altına alınması da önem kazanmıştır.

Türkiye'de yerel yönetim birimlerinin tarihsel gelişimi ve dönüşümüne bağlı olarak altyapı çalışmalarının gerçekleştiricilerinin de değiştiği anlaşılmaktadır. Özellikle iki kademeli büyükşehir yönetim modelinin yanı sıra özel amaçlı metropoliten kuruluşların yaygınlaşması ile akabinde de 2004 yılı ve sonrasında yaşanan mevzuat değişiklikleri altyapı çalışmalarının sorumlularını değiştirerek yeniden düzenlemiştir. Buna bağlı olarak da kurumsal hafızanın başka bir teşkilata aktarımı sürecinde bir kopukluk yaşanmış, var olan altyapı tesislerinin bilinirliği tam olarak aktarılamamıştır. Söz konusu aktarım başlangıçta o teşkilat içerisinde çalışan personelin devri şeklinde gerçekleşirken, günümüzde bu dönüşüm personel ve yatırım dosyalarının, dolayısıyla plan ve projelerinin aktarımı ile daha sarih bir hal almaya başlamıştır. Altyapı anlamında kurumsal verilerin korunması, sağlıklı aktarımı ve idamesi anlamında bütün bu önlemlere rağmen hâlihazırda söz konusu tesislerin net miktarı, başka bir deyişle kentin içme suyu, kanalizasyon ve yağmursuyu hatları kesin bir şekilde gerek miktarsal gerekse de konumsal olarak bilinememektedir. Bunun en temel nedeni ise kentleşme ile beraber söz konusu yatırımların yapılma süreci sonrasındaki bilgilerin kayıt altına alınarak mekânsal ve zamansal anlamda konumlandırılmaması gösterilmektedir. Günümüze dek belirli personelin sahip olduğu konum ve hat bilgisi sanki nesilden nesile aktarılmış, kurumsal hafızanın belediyelerde yaşanan siyasal dönüşümle silinmesi gibi hadiseler neticesinde ise bu bilgiler tıpkı bir antik kent gibi toprağın altında gizli kalmıştır. Ancak bir arıza veya koku ya da sel felaketi durumunda anlaşılabilen bu yapıların günümüzde sayısallaştırılması neredeyse bütün su ve kanalizasyon idarelerinin performans göstergesinde bir hedef haline getirilmiştir. Söz konusu göstergeler ise bir önceki yıl yapılan sayısallaştırma çalışmaları ile anlam kazanabilmiş, hala net bir rakam edinilememiştir.

12/11/2012 tarihinde kabul edilip, 6/12/2012 tarihli ve 28489 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile sayısı 30 olan büyükşehir belediyeleri ile su ve kanalizasyon idareleri yapılan ilk mahalli genel seçim (30/03/2014) itibariyle il mülki sınırı kapsamında hizmet sunmaya başlamıştır. Böylece il özel idarelerince kırsal alanda yapılan altyapı yatırımları ile belde ve ilçe belediyelerinin su, kanalizasyon ve yağmursuyu tesisleri bu yeni hizmet sunucularının sorumluluğu altına girmiştir.

Hal böyle iken söz konusu yatırımlara ve altyapı tesislerine dair dosyaların/projelerin ilgili kurumlara devri yapılsa da anılan teknolojik gelişmelere ayak uyduramayan ve bu dijital gelişmeleri bütün iş ve işlemlerine yayamayan küçük ölçekli yerel birimler özelinde sayısallaştırılmamış tesisler devralınmıştır. Başka bir deyişle büyükşehir belediyeleri ile su ve kanalizasyon idareleri yeni görev alanlarında sahip oldukları altyapı tesislerine vakıf olması güçleşmiştir.

Bütünşehir modelinin uygulanması sonrasında yapılan altyapı çalışmaları sırasında var olan tesislerin konumunun bilinmemesi nedeniyle zaman zaman altyapı çalışmaları sırasında bu tesislerde yaşanan tahribatların olduğu, bu istemsiz hadiseler neticesinde de iletişim, elektrik, içme suyu, atıksu ve yağmursuyu gibi tesislerin zarar gördüğü anlaşılmıştır. Söz konusu zararlardan hizmetten yararlanan vatandaşların etkilendiği, hizmet sunumunda bulunan kuruluşun zararı giderdiği ve hadiseye sebep olan kuruluşa oluşan zararın bedelini rücu ettiği görülmüştür. Hatta bazı idarelerde verilen zararın tespit edilmesi için "Boru Tahrip Modülü" gibi hesaplama yazılımlarının dahi geliştirildiği anlaşılmıştır. Bu hadiselerden hareketle de altyapı yatırımlarının tespiti ve kayıt altına alınması gereği hâsıl olmuş, söz konusu husus detaylı bir şekilde mevzuatla hüküm altına alınması gerekmiştir.

Geçmişte altyapı yatırımlarının belirli bir usule ve esasa bağlanmadığı, başka bir deyişle altyapı tesislerinden içme suyu, kanalizasyon, yağmursuyu, elektrik telefon gibi ağların nereden ve ne derinlikte gidebileceği hususuna açıklık kazandırılmamışken günümüzde vesayet makamınca bu belirsizlik giderilmiştir. Genel olarak 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7/h maddesinde "Coğrafî ve kent bilgi sistemlerini kurmak" görevine yer verilmiştir. Aynı görev 5393 sayılı Belediye Kanununun 14 üncü maddesinde de düzenlenmiştir. İkincil mevzuat anlamında da önemli düzenlemeler yapıldığı görülmüştür. En güncel yönetmelik üzerinden gidildiğinde 6/1/2017 tarih ve 29940 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Atıksu Toplama ve Uzaklaştırma Sistemleri Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre altyapı tesislerinin konumları görsel olarak da çeşitli şekillerde sunulmuştur. Söz konusu görsellerde elektrik, gaz, yağmursuyu, atıksu, içme suyu ve Telekom altyapılarının güzergâhı, konumları ve derinliklerine yer verilmiştir. Anılan yönetmeliğin "Atıksu altyapı bilgi sistemi" başlıklı 20 nci maddesinde İdarelerin her türlü coğrafi veri ve bilginin saklandığı, sorgulandığı ve istenildiğinde sunulduğu atıksu altyapı bilgi sistemlerini oluşturması zorunlu kılınmış, gerekli usul ve esaslar açıkça hüküm altına alınmıştır. Bu bilgilerin paydaşlarca da erişilebilir kılınması hususuna da yer verilmiştir.

Öte yandan içme suyu anlamında da kayıp ve kaçakların önlenmesi maksadıyla sayısallaştırma çalışmaları başat faktör olarak ele alındığı görülmüştür. 8 Mayıs 2014 tarih ve 28994 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliğinde bilgi teknolojilerindeki gelişmelere uygun olarak çeşitli ölçüm ve denetim metotlarının düzenlendiği de görülmüştür. İçme-kullanma suyu temin ve dağıtım sistemi planlarının sayısallaştırılması ve CBS veri tabanının oluşturulması, idarelerce uygun izleme sistemlerinin (SCADA vb.) kurulması, sistemde ana basınç bölgesi ve alt bölgelerin oluşturulması gibi hususlar kaideye bağlanmıştır.

Altyapı tesisleri sayısallaştırılamamış olan bir kentin altyapı ağı önemli kazalara sebebiyet verebilmektedir. Sadece içme suyu, kanalizasyon veya yağmursuyu anlamında değil, elektrik, telefon ve diğer ağların yenilenmesinde veya ilk defa döşenmesi sürecinde de yapılan kazı çalışmalarında bütün altyapı hizmetleri zarar görebilmektedir. Örneğin elektrik hattının gittiği bilinen ve konumu tespit edilemeyen bir yerde başka bir hat çalışması sırasında altyapı yatırımını yapan şirketlerin riski azaltmak adına kendine ayrılan yerden değil de içme suyu hattına yakın bir yerden kazı yaptıkları ve hatta içme suyu borularının patlaması ile elektrik akımına kapılma arasında bir seçim yaptıkları dahi sahada dile getirilmektedir.

Bu açıklamalardan hareketle yerelde sunulan altyapı hizmetlerini sayısallaştırılmasının hayati öneme sahip olduğu anlaşılacaktır. Söz konusu faaliyetler aynı zamanda boruların ekonomik ömrünün belirlenmesi, hatların ıslah edilmesi ve arıza vermeden evvel bakıma/yenilemeye tabi tutulması açısından da yararlı bir veri olacaktır.

Günümüzde gerek bu tesislerin tespit edilmesi gerekse de var olanların kayıt altına alınması noktasında önemli teknolojik gelişmeler yaşanmıştır. Örneğin yeraltında bulunan boru, kablo gibi tesisleri tespit eden ve derinliğini saptayan cihazların da kullanılmaya başlaması bu hizmet noksanlığını kısa sürede bertaraf edebilecektir. Söz konusu sayısallaştırma süreci ile ilgili ihale taraması yapıldığında ise giderek daha çok yerel otoritenin altyapı tesislerini sayısallaştırmada kullanılan cihazlarla beraber araçları temin etmeye başladıkları görülmektedir. Bu anlamda teknolojik gelişmelerin yakalanmaya çalışıldığı görülmektedir.

Hâlihazırda altyapı projeleri bu yönetmeliklere göre hazırlanmakta olup, yeni ihalelerin sayısallaştırma hizmeti de dâhil olarak ihaleye çıkıldığı görülmektedir. Geçmişte yapılan ve

sayısallaştırılamayan hatların tespiti ve sayısallaştırılması akabinde var olan sorunların asgariye inebileceği değerlendirilmektedir. Söz konusu altyapı yatırımlarını yapan kuruluşlar arasında koordinasyonu tesis eden AYKOME'nin de bu süreçte daha etkin olabilmesi için edinilen bilgilerle bundan sonraki yatırımların sayısallaştırılarak ortak bir veri tabanına kaydedilmesi yararlı olacaktır. Başka bir deyişle bütün altyapı yatırımlarına dair bilgilerin sayısallaştırılarak konum ve derinlik gibi bilgilerle beraber Coğrafi Bilgi Sistemlerinde yer alması, bütün altyapı yatırımları sırasında kazı ruhsatı alınırken sayısallaştırılan bu bilgilerin de ilgililere verilmesi yararlı olacaktır.

Netice itibariyle günümüzde, hizmet alanlarının ve sunucularının değişmesi nedeniyle yerel otoriteler sorumluluğu altındaki altyapı tesislerine tam olarak vakıf bulunmamaktadır. Başka bir deyişle hizmet alanlarının ve sorumluluklarının artmasına bağlı olarak daha evvel sayısallaştırılmamış tesislerin devri ile beraber zaman zaman çeşitli sıkıntılar yaşamaktadırlar. Altyapı tesislerinin bakımı, yenilenmesi veya zarar görmesi durumunda da onarımı sırasında bu tesislerin konumlarının bilinmemesi nedeniyle gerek aynı idare tarafından gerek diğer altyapı hizmeti sunan kuruluşlarca tesislere zarar verilebilmekte, bu zarardan hizmetten faydalanan vatandaşlar etkilenmekte, oluşan zarar giderilerek sebebiyet verene rücu ettirilmektedir. Buna bağlı olarak da yaşanan ve yaşanması muhtemel hadiselerin önlenmesi, kentin altyapı ağının öğrenilerek buna göre çalışmaların devam etmesi adına mevzuatla sayısallaştırma çalışmaları zorunlu kılınmıştır. Geçmişte yapılan yatırımların gelişigüzel bir şekilde gerçekleştirildiği, ihalesi ve yapımı sonrasında yatırımın konumu ve diğer bilgilerinin erişilebileceği arşivsel bilgilerin de yereldeki teşkilatların dönüşümü, kurumsal hafızanın zamanla yitirilmesi gibi nedenlerle bulunamadığı, eski yatırımların ancak arıza ve çeşitli sebeplerle sistemin işlememesi durumunda tespit edilebildiği anlaşılmaktadır. Günümüzde anılan şebekelerin tespiti ile ilgili önemli teknolojik gelişmelerin yaşandığı, ancak bu imkânların ölçek itibariyle büyük yerel birimlerce kullanılabildiği, bu tespitlerden hareketle yerelde altyapı yatırımlarının sayısallaştırılması hususunda geç kalındığı değerlendirilmekte birlikte gerekli aksiyonların alınmaya başlandığı ve uyumlaştırıcı usul ve esasların belirlenerek uygulamaya konulduğu görülmektedir.

Bilgi teknolojilerinin, ulus üstü oluşumlardan küçük yerel birimlere dek önemini her geçen gün artırmasından hareketle söz konusu bildiride yerel birimler özelinde altyapı yatırımlarının sayısallaştırma hususu ele alınacak olup, öncelikle yaşanan sıkıntılar ve mevzuat hükümlerine değinilecektir. Yukarıda yer verilen bulgu ve hususlar da detaylı bir şekilde değerlendirilecek olup, yereldeki altyapı çalışmalarının gelişimi, il mülki sınırı kapsamında hizmet sunumu ile yaşanan sayısallaştırma sorunları, altyapı tesislerinin sayısallaştırılmasının mevzuat anlamında değerlendirilmesi konularına içerikte yer verilecek, anlatımsal akış bu şekilde gerçekleştirilecektir. Dijital çağ olarak nitelendirebileceğimiz bugünün yerel yönetim birimlerinin bilgi teknolojilerinden yararlanmaya başlaması ile beraber kentin bütün altyapı yatırımlarının kayıt altına alınma sürecinin başladığı anlaşılmış olmakla birlikte netice olarak bildiri metninde teknolojik gelişmeler neticesinde ulaşılan gelişmişliğin yerel düzeyde ne derece vücut bulduğu hususu değerlendirilecektir.

***Anahtar Kelimeler**: Yerel Yönetimler, Sayısallaştırma, Coğrafi Bilgi Sistemleri, Altyapı Çalışmaları*

ABSTRACT

Information technology is increasing it's importance from supranational formations to small local units. The emergence, development and widespread use of this technology has witnessed a significant distance in the past quarter of a century and availability and usability have become a necessity. Along with the fact that today's local government units, which we can characterize as the digital era, are beginning to benefit from information technologies, the process of registering all the infrastructure investments of the city has also begun. In particular, the need for digitization studies of the local administration units, which are increasing in service area with the city model, has also increased. The acquired infrastructure facilities are unknown, and the facilities have been damaged during the infrastructure works. Citizens are also affected by these damages. Losses also caused conflicts between the related organizations. Losses that have occurred have been tried to be collected. The damage of this infrastructure has increased the importance of digitization efforts. Especially large-scale local units have begun to give importance to these activities. They have begun to go to the way of identifying the infrastructure systems of the city and sharing it with the stakeholders. It is

also enacted in the legislation to carry out these studies made under the name of digitization through Geographic Information Systems. This requirement is also enshrined in the Metropolitan Municipality Law No. 5216 and the Municipal Law No. 5393. In the sense of secondary legislation, a more detailed regulation has been made, and digitization efforts have become a necessity. In this study, it will be assessed at the local level how much progress has been made in the digitization of infrastructure as a result of technological developments.

Keywords: *Local Governments, Digitization, Geographic Information Systems, Infrastructure Works*

KADINLARIN DİJİTAL OLANAKLARA UYUMU: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

ADJUSTMENT OF WOMEN'S TO THE DIGITAL OPPORTUNITIES: EXAMPLE OF TURKEY

Sibel DİNÇ
Bozok Üniversitesi Yerköy Adalet Meslek Yüksekokulu

ÖZET

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle birlikte iş hayatında, günlük yaşamda, sanatta, ekonomide, siyasal hayatta, eğitimde, sağlıkta vs. dijital ortamda sunulan olanaklarla önceden yapılan işlemler artık daha farklı şekillerde yapılmaya başlanmıştır. Mal alım satımlarında ürünü yerinde görerek, inceleyerek ve el sıkışarak yapılan pazarlıkların yerini online alışveriş siteleri alırken, sokak sokak gezerek kiralık veya satılık ev arama durumunun yerini evin içini, çevresini, bulunduğu mahalleyi ve sokakları da gösteren siteler almaya başladı. İstediğimiz kitaba, dokümana, videoya ulaşmak bazen ücretsiz bazen de düşük ücretle daha kolay ve hızlı elde edilebilir hale geldi. Gerek sanayi gerekse endüstri ürünlerinin internet üzerinden hem ülke içinde hem de ülke dışına satışı veya alışı rahatlıkla yapılabilir oldu. Uzaktan eğitim yoluyla okuyan kesime derslerini işinden, evinden, telefonundan başka bir ifadeyle internetin olduğu her yerden online takip edebilme imkanı sunuldu. Vatandaşlar hizmete değil hizmetler vatandaşların ayağına gelmeye başladı. Hekimden randevu alınması, tahlil sonuçlarının öğrenilmesi, maaş bordrolarının sorgulanması, fatura ödemeleri, yemek siparişleri, para gönderim işlemleri gibi daha pek çok imkandan tek bir tıkla faydalanır olduk. Saymakla bitirilemeyen bu imkanlar arasında; kıyafet, ev eşyaları alım satımı, kullanılmayan eşyaların satışı, istenen filmin veya videonun izlenmesi, yemek tariflerine erişim, bağış yapılması, gıda ürünleri, elektronik cihazlar, tohum ve gübre alım satım işleri vs. yer almaktadır.

İhtiyaçlarımızı kısa bir süre içinde girebildiğimiz bu yenilikler kelimelerin önüne ‘e’ (elektronik) veya ‘m’ (mobil) harfi getirilerek yani e-devlet, e- nabız, e-kütüphane, e-kitap, e-ticaret, m- devlet gibi sık sık karşılaştığımız uygulamalar, hizmetler ve olanaklar bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelere bağlı olarak neredeyse her alanda görülebilen değişimlerin ve dönüşümlerin uzantılarıdır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelere ve internet kullanımının artmasına bağlı olarak elektronik ve mobil uygulamaların bu denli hayatımızda olduğu, bilginin rahatlıkla elde edilebildiği, bürokrasinin azaldığı, mesafelerin ortadan kaldırıldığı, kısacası dijital olanaklarla her şeye anında erişme imkanı sunulan bu çağ ‘bilgi çağı’ olarak adlandırılmaktır.

Bilgi çağında yaşantımıza bir yandan ‘e’ veya ‘m’ ile başlayan uygulamalar girmişken diğer yandan da kelimelerin önüne ‘dijital’ kelimesi getirilerek oluşan yani dijital vatandaş, dijital bölünme, dijital eşitsizlik gibi kavramlar girmiştir. Bu kavramlardan dijital vatandaş; dijital olanakları kullanan, kullanırken de etik ilkeleri göz önünde bulunduran ve başkasının haklarına karşı saygılı davranan vs. kişi anlamında kullanılmaktadır. Daha çok zengin-fakir, güçlü-güçsüz, gelişmiş-gelişmemiş ülkedeki bireyler arasındaki farka işaret etmek için dijital bölünme kavramı kullanılırken coğrafi alan, sosyo-ekonomik koşullar, cinsiyet bakımından farklılık gösteren bireylerin, bilgi ve iletişim teknolojilerine erişimindeki adaletsizliği tanımlamak için dijital eşitsizlik kavramı kullanılmaktadır.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde kaydedilen gelişmelerin çoğu alanda değişime ve dönüşüme sebebiyet verdiği açıktır ve ortadadır. Bu nedenle değişimlerin etkisiyle yeni oluşan toplumsal yapı ‘bilgi toplumu’ olarak adlandırılmaktır. Bilgi toplumuna geçişle birlikte bilginin üretilmesi, paylaşılması ve dağıtılması kolaylaştığı için hızla artmaktadır. Buna bağlı olarak da bilgi kavramı ileti özelliği kazanmaktadır. Her şeye kendi ihtiyaçları doğrultusunda erişim sağlayan bireyin de bilgi toplumunda bilginin bu özellikleri dolayısıyla, yani bilgiyi üretebilmesi, kullanabilmesi, paylaşabilmesi ve dağıtabilmesi için bilgi zengini olması gerekmektedir. Bireyin bilgi zengini olması yani doğru bir ifadeyle en azından kendi işlerini halledebilecek kadar bilgiye sahip olması gerekliliği dijital ortamlarda sunulan olanakları kullanabilmesinin, olanaklardan faydalanabilmesinin ve olanaklara uyum sağlayabilmesinin koşuludur. Ancak bu koşul bilgi ve iletişim teknolojilerinde görünen gelişmelerle yaşantımıza giren yeniliklerin bireylerce benimsenerek kullanılması, toplumda kabul görmesi ve yayılması konularının açıklanmasında yeterli değildir. Yeniliklerin

bireyler tarafından benimsenmesi ve toplumda kabul görmesi yeniliklerin yayılması ve yayılım hızı ile açıklanabilmektedir. Bilgi, ikna, karar/uyumlaşma, uygulama ve onaylama olmak üzere beş aşamadan oluşan ve E.Rogers tarafından geliştirilen yeniliğin yayılımı kuramı; yenilik, iletişim kanalı, toplumsal yapı ve zaman olmak üzere dört unsurdan oluşmaktadır. Yeniliklerin kabul görmesinde ve yayılmasında uyumlaşma önemli bir aşamadır. Uyumlaşma; bireyler, toplumlar ve ülkeler tarafından geliştirilen olumlu tutum doğrultusunda yeniliğin kabul edilerek kullanılması olarak tanımlanabilmektedir. Ancak bunun yanı sıra üstünlük, uyumluluk, karmaşıklık, denenebilirlik ve gözlenebilirlik olmak üzere bu beş faktör yeniliğin yayılım hızını etkilemektedir.

Yeniliklerin yayılımı kuramı ve yeniliğin yayılım hızı bir yeniliğin kabul görmesinde ve yayılmasında kuramsal çerçeveyi sunarken bireylerin tutumu da yeniliğin geleceğine yön veren yani yeniliğin ömrünün ne kadar olduğunu belirleyen nitelikleri içermektedir. Herhangi bir yeniliğin toplumda uzun süre boyunca kullanılması yeterli düzeyde bireyler tarafından benimsenerek kullanılmasına bağlıdır. Yeterli düzeyden kasıt kritik kitlenin olmasıdır. Kritik kitle; herhangi bir yeniliğin varlığını sürdürecek yeteri düzeydeki uyumlaşan sayısını ifade eden, uyumlaşma oranı seviyesini veren bireylerden oluşmaktadır. Kritik kitleye ulaşıldıktan sonra geride kalan kesimler tarafından da yeniliğin benimsenmesiyle uyumlaşma hızı zamanla artmaktadır.

Yeniliklerin yayılmasında en önemli etkenlerden biri de bireylerin yenilikçi olup olmamalarıdır. Yenilikçi bir birey yeniliğe çabuk uyum sağlarken yenilikçi olmayan bireyler daha geç uyum sağlamakta hatta bazıları hiç sağlayamamaktadırlar. Bu bağlamda yeniliği kabul etme derecesine göre bireyler; yenilikçiler, erken uyumlaşanlar, erken çoğunluk, geç çoğunluk ve geç kalanlar olmak üzere beş gruba ayrılmaktadır. Bireysel boyut dışında hane içinde hane bireylerinin tutumu, toplumsal alanda ise gelir, yaş, cinsiyet, eğitim ve coğrafi konum yeniliklerin kullanılması, yeniliklere uyum sağlanması ve yeniliklerin yayılmasına etki etmektedir. Yeni olanakların kabul edilmesi, yeniliklere uyum sağlanması, yeniliklerin yayılması ve yeniliklerin niçin kullanıldığının açıklanması bakımından kullanım-doyum ve kullanım-yayılım yaklaşımları kullanılabilmektedir. Kullanım-doyum yaklaşımı yeniliklere uyumlaşmaya yönelik kuramsal bir açıklama sağlamaktadır. Temel unsurları kullanım oranı ve kullanım çeşitliliği olan kullanım-yayılım yaklaşımı ise yeniliklerin toplumda yayılmasını ve kullanılmasını açıklamaya yönelik kuramsal çerçeveyi oluşturmaktadır.

Gerçekten de yeni olanakların bireylerce ve toplumda benimsenerek kullanılması, uyum gösterilmesi, yeniliklerin yayılması, kabul görmesi bakımından cinsiyet, yaş, gelir, coğrafi konum, eğitim, hane halkının tutumu, dijital aletlere sahiplik, dijital olanaklara erişim, medeni durum, çocuk sayısı, bireylerin yenilikçi olup olmaması, sahip olunan bilgi düzeyi ve meslek gibi unsurlara göre farklılıklar göstermektedir. Sıralanan bu unsurlar gerek kadın-erkek gerek kadın-kadın ve gerekse erkek-erkek arasında dijital olanaklara uyum sağlanması açısından farklı düzeyde etki ettiği ve taraflar arasında farklılıklar olduğu görülmektedir.

Kadınların dijital ortamlarda sunulan olanaklardan faydalanmaları, kullanmaları, yeni olanaklara uyum sağlamaları, yeniliklerin kadınlar arasında kabul görmesi ve yayılması konularında kendi aralarında farklılıklar olduğu problematiğinden hareketle ilk olarak bilgi toplumu/toplumun özellikleri, bilgi kavramı ve bireyin bilgi toplumunda sahip olması gereken özellikler açıklanacaktır. Ardından bilgi ve iletişim teknolojilerinde kaydedilen gelişmelerle yaşantımıza giren olanaklar ana hatlarıyla aktarılacaktır. Devamında yeniliklerin yayılımı, kullanım-doyum ve kullanım-yayılım yaklaşımlarıyla yeniliklerin bireylerce ve toplumda kabul görmesine, yayılmasına, yeniliklere uyum sağlanmasına ne gibi faktörlerin etki ettiği ortaya konulacaktır. Sonrasında Türkiye'de yaşayan kadınların dijital ortamlarda sunulan olanaklara uyum sağlamasına/sağlayamamasına etki eden faktörler (yaş, eğitim, coğrafi konum, çocuk sayısı, hane halkı tutumu, dijital aletlere sahiplik, medeni durum, dijital olanaklara erişim vs.) sayısal veriler kullanılarak irdelenecek ve Türkiye'de yaşayan kadınlardan dijital ortamlarda sunulan olanaklara uyum sağlayanların profili çizilecektir. Son olarak yeniliklerin faydalarına ve zararlarına değinilerek yeniliklere uyum sağlayanlara ve sağlayamayanlara yönelik öneriler sunulacak ve genel bir değerlendirme yapılarak çalışma sonlandırılacaktır.

Bu çalışmanın ana amacı, Türkiye'de yaşayan kadınların dijital ortamda sunulan olanaklara uyum sağlayıp sağlayamadığını tespit ederek, neredeyse her alanda yeni bir dijital olanakla karşılaştığımız günümüz

Türkiye'sinde dijital olanaklara uyum sağlayanların kimler, hangi kesimler olduğunu ortaya koyarak dijital olanaklarla uyumlaşmaya etki eden unsurları ele almak ve uyumlaşamayanların neden uyumlaşamadığını, bu sürece ne gibi faktörlerin etki ettiğini açıklamaktır. Bu ana amaç ekseninde çalışmada şu sorulara cevap aranmaktadır;

Bilgi toplumu ne demektir? Bilgi toplumunun özellikleri nelerdir? Bu toplumda bireylerin sahip olması gereken özellikler var mıdır? Varsa bu özellikler nelerdir?

Türkiye'de bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve internetin de yaygınlaşması sonucu dijital ortamlarda sunulan olanaklar nelerdir? Bu olanakların bireylere sağladığı faydalar nasıldır? Dezavantajlar var mıdır?

Türkiye'de gözlemlenen dijital olanaklara kadınlar uyum sağlayabilmekte midir?

Türkiye'de kadınlar dijital olanaklara uyumlaşma sağlıyor ise uyumlaşanların uyumlaşmasına (yaş, cinsiyet, gelir, çocuk sayısı, eğitim gibi) etki eden faktörler nelerdir? Bu faktörler bölgeler arasında, kırda ve kentte yaşayanlar arasında farklılık göstermekte midir?

Türkiye'de yaşayan kadınlar dijital olanaklarla uyumlaşamıyor ise uyumlaşamama nedenleri nelerdir?

Türkiye'de dijital olanaklara uyumlaşan kadınlar ile uyumlaşamayan kadınlar arasındaki fark nasıl giderilebilir?

Çalışma, dijital olanaklara uyum sağlayanların ve sağlayamayanların profilinin çizilmesi, dijital olanaklara bireylerin nasıl/neden uyum sağladığının gösterilmesi, uyum sağlayamayanların uyum sağlayabilmesi için ilgili hizmetleri sunan, karar veren kesimlerin hedef kitlesini genişletmeleri, nelere dikkat etmeleri gerektiğini, dezavantajlı konumda bulunan kesimlere yönelik nelerin yapılabileceğini içermesi açısından önemlidir. Bu nedenle de KAYFOR 15 ile doğrudan ilişkilidir.

Çalışmada literatürden elde edilen veriler ışığında bireylerin dijital olanaklara uyumlaşmasına etki eden unsurların neler olduğuna ilişkin kuramsal ve kavramsal çerçeveye yer verildikten sonra dijital olanaklara uyumlaşan kadınların uyumlaşmasına etki eden faktörlere ilişkin sayısal veriler irdelenerek Türkiye'de yaşayan kadınlardan dijital ortamlarda sunulan olanaklara uyum sağlayanların profili çizilmektedir.

Türkiye'de dijital olanakları kimlerin kullandığı ve uyum sağladığı sorusundan hareketle ülkede yaşayan kadınlara ilişkin demografik verilerin (yaş, gelir, eğitim, çocuk sayısı) yanı sıra kadınların internet ve bilgisayar sahipliğine, dijital olanakları kullanımına ilişkin sayısal veriler toparlanmıştır.

Yeniliklerin yayılması, toplumda kabul görmesi ve bireylerin yeniliklere uyumlaşmasına ilişkin elde edilen bilgiler ışığında uyumlaşanları yenilikçiler ile erken uyumlaşanları kapsamaktadır. Uyumlaşmayanlar kategorisi ise erken çoğunluk, geç çoğunluk ve geç kalanlardan oluşmaktadır. Uyumlaşma kategorileri ile yaş, çocuk sayısı, cinsiyet, yaşanılan coğrafi bölge, gelir, eğitim, dijital aletlere sahiplik ve bunlara ayrılan zaman, dijital olanakların hangi amaçla kullanıldığı sayısal veriler kullanılarak yorumlanacak ve Türkiye'de yaşayan kadınlar arasında durumun nasıl olduğu ortaya konulacaktır.

Türkiye'de yaşayan kadınların dijital olanaklara uyumlaşmasına yönelik bulgular incelendiğinde uyumlaşan-uyumlaşmayan kadınlar arasında yaş, gelir, hanede yaşayan ortalama kişi sayısı, çocuk sayısı, eğitim, internet ve bilgisayar kullanımı, meslek, dijital aletlere sahiplik, yenilikçi tutum, medeni durum açılarından farklılık göstermektedir.

***Anahtar Kelimeler**: Bilgi Toplumu, Dijital Olanaklar, Yeniliklerin Yayılımı, Uyumlaşma, Kadın ve Dijitalleşme.*

* Türkiye'deki kadınların dijital olanaklara uyumunu konu alan bu çalışma KAYFOR 15'in 3-p ve 3-q alt temaları ile doğrudan 2-a alt teması ile kısmen ilişkilidir.

ABSTRACT

Main goal of this study is try to explain how the women's adjust to the digital opportunities within the context of diffusion of innovations, uses and gratification approaches. For these approaches, factors affecting the adjustment of women's to the digital opportunities are, age, education, proffession, income, geographical location, marital status, number of children, household manners, possesion of digital devices, usage of internet and computer and calling oneself as an innovator.

There are differences on adjustment to the digital opportunities, accaptance and diffusion of innovations between women. Because, accessing to the opportunities differs by the factors and features of women. From this point of view, datas gathering from the related factors, we try to give an outline of the women who can adjust to the digital opportunities and give some suggestions for the women who can not adjust.

In this study, firstly we try to explain the conceptual framework of the study in the context of, information society and its features, term of information and and required features of people in the information society. Secondly, we try to explain opportunities brought by the developments in the information and communication technologies in the general framework. Under the reference of these context, we try to explain the approaches of diffusion of innovations and uses and gratification. Thirdly, according to the related factors which mentioned above and datas which gathered by statistics and official documents, we try to explain how the women in Turkey adjust these opportunities.

***Keywords**: Information Society, Digital Opportunities, Diffusion of Innovations, Adjusment, Women and Digitalisation*

TÜRKİYE'DE AKILLI KENT UYGULAMALARI: ANTALYA ÖRNEĞİ

SMART CITY APPLICATIONS IN TURKEY: ANTALYA CASE

Uğur SADİOĞLU
Hacettepe Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Erkan AĞIRALAN
Hacettepe Üniversitesi Kamu Yönetimi Doktora Programı

ÖZET

Çeşitli nedenlerle meydana gelen kent nüfusundaki artış planlama, şehir sularının dağıtımı, taşımacılık, sera gazı emisyonları, hava kirliliği, gıda, maliyet artışı ve bütçe kısıtı gibi değişik alanlarda ciddi sorunlara ve tehditlere neden olmaktadır. Bu sorunlar ve tehditler karşısında "akıllı kentler" kavramı bir çözüm unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. İlk olarak, 1990'lı yılların başında ABD'de kullanılmış ve üzerinde çalışılmaya başlanmış olan akıllı kentler kavramının ortaya çıkışında ve gelişmesinde "kentlerin de öğrenen, hafızası olan ve yaşayan varlıklar olduğu" düşüncesinin yaygınlaşmasının rolü olduğu söylenebilir. Akıllı kent tanımlamaları dikkate alındığında kabul görmüş tek bir tanımın olmadığı dikkat çekmektedir. Örneğin Bakıcı, Almirall ve Wareham'a (2012) göre Akıllı kent: Bilgi ve kent unsurları ile birlikte yeni teknolojileri kullanarak sürdürülebilir, yeşil şehir, rekabetçi ve yenilikçi bir ticaret ve yüksek bir yaşam kalitesi sunarak insanları birbirine bağlayan teknoloji yoğun ve gelişmiş kentlerdir. Benzer şekilde Zygiaris'a (2013) göre akıllı bir kent, genellikle büyümenin birkaç yenilikçi sosyo-teknik ve sosyo-ekonomik yönünü tanımlayıp açıklayan ve belirgin bir entelektüel yeteneğe sahip kent olarak anlaşılmaktadır. Bu yönleriyle akıllı kent kavramı CO2 emisyonunun azaltıldığı ve çevrenin koruma altına alındığı "yeşil" kavramıyla anılır. Aynı akıllı kent genişbant ekonomisinin gelişimi açısından "birbirine bağlı", sensörler ile aktivatörler aracılığı ile şehrin gerçek zamanlı verilerinin işlenmesinden doğan katma değerli bilgi üretme kapasitesi açısından "zeki" ifadeleriyle anılır. Diğer taraftan "yenilikçi" ve "muttali" kent kavramları bir birinin alternatifi olarak kentin bilgili ve yaratıcı beşeri sermayeye dayalı yenilik yaratma becerisi olarak algılanmaktadır. Akıllı insan, akıllı çevre, akıllı ulaşım, akıllı yaşam gibi farklı bileşenlerden oluşan akıllı kent uygulamalarında örnek olabilecek pek çok şehir bulunmaktadır. Bu bağlamda Türkiye'de de farklı uygulamaların yer aldığı İstanbul, Ankara, Bursa, Antalya ve İzmir birer örnek olarak ele alınabilir.

Bu bildirinin amacı Türkiye'deki akıllı kent uygulamaları çerçevesinde Antalya İlindeki farklı akıllı kent uygulamalarının incelenmesi, bu uygulamaların başarısını etkileyen dinamiklerin ortaya konarak diğer illerdeki çalışmalarda dikkat edilmesi gereken noktaların belirlenmesidir. Bu çalışma dijital çağda kamu yönetimi ve hizmet sunumundaki değişikliklerin bilgi ve teknoloji ile bütünleşmesinin sürdürülebilir bir kent yönetimi açısından ne derece önemli olduğunu göstermektedir. Çalışma neticesinde elde edilen veriler Akıllı kent uygulama noktasında Antalya İlinin farklı bileşenlere ait uygulamaları eş zamanlı ve uyumlu bir şekilde yürüttüğünü göstermektedir. Çalışmada kullanılan veriler yüz yüze - yapılandırılmamış mülakat teknikleri ve belge analizi neticesinde elde edilmiştir.

Çalışmamızda Antalya'nın ele alınmasının farklı nedenleri bulunmaktadır. Bu nedenlerden ilki; Antalya'nın akıllı kent bileşenlerinden birkaç tanesini eş zamanlı olarak gerçekleştiriyor olmasıdır. Bu doğrultuda "Antalya Büyükşehir Belediyesi Akıllı Kent Projesi" gibi önemli bir projeye imza atılmış olması da ikinci bir nedendir. Bu proje Faz 0, Faz 1 ve Faz 2 olacak şekilde değerlendirmeye alınmıştır. Faz 0 kapsamında Akıllı Teknoloji ve Akıllı Sağlık; Faz 1 kapsamında Akıllı Ulaşım Çözümleri, Akıllı Güvenlik Çözümleri, Akıllı Kent Platformu ve Faz 2 kapsamında Akıllı Turizm Çözümleri, Akıllı Çevre Çözümleri, Akıllı Enerji, Akıllı Teknoloji başlıklarında çalışmaların tamamlanması hedeflenmektedir. Aynı zamanda gerçekleştirilen protokol çerçevesinde TÜRKSAT Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme A.Ş.'nin de rolünün, ileriki süreçte oluşturulacak modellemenin dinamikleri açısından önem taşıması üçüncü neden

olarak belirtilebilir. Dördüncü önemli neden ise; G20 Zirvesi (2015) ve EXPO (2016) gibi iki önemli uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapan Antalya'ya büyük yatırımlar yapılmış olmasıdır.

Faz 0'da yer alan Akıllı Sağlık uygulaması "Kronik Hasta Takibi" ve "Panik Butonu" hizmeti başlığında gerçekleşmiştir. Vatandaşlara dağıtılan panik butonu ile acil durumlarda panik butonuna basarak ambulans çağırma kolaylığı sağlanmış olup; Kronik Hasta Takibi ile de sağlık personeli tarafından kronik rahatsızlığı bulunan hastalara da kontrollerini takip edebilme kolaylığı sağlanmıştır. Benzer şekilde Faz 0'da bulunan Akıllı Teknoloji başlığı çerçevesinde Şehir Bilgi Kioskları geliştirilmiştir. Beş farklı yere kurulan ve vatandaşlar ile şehre gelen yerli ve yabancı turistlerin kullanımına sunulan bu cihazlarla birlikte, şehre ait bilgilere erişebilme imkanı sağlanmıştır. Ayrıca Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde "Akıllı Kart Teknolojisiyle Elektronik Ücret Toplama ve Araç Takip Sistemi"nin öncelikle merkez 5 ilçede kurulması ve sonrasında diğer 14 ilçe ile entegre edilmesi kabul edilerek bu çerçevede çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bunlara ek olarak Türkiye'de ilk kez kısa adı Scada olan bilgisayarlı su yönetimi sisteminin kurulması gerçekleştirilmiştir. Yine ilk faz döneminde bazı park ve plajlar başta olmak üzere toplam 52 noktada Wi-Fi hizmeti ile ücretsiz internet kullanıcılara açılmıştır.

Önümüzdeki fazlarda ise öncelikle akıllı denetim, akıllı ulaşım ve akıllı kavşak sistemlerinin etkinleştirilmesi öngörülmektedir. Bu uygulamalarla birlikte trafik sıkışıklığı ve kazaların belli oranda önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Bunlara ek olarak akıllı aydınlatma ile % 60 civarında bir enerji tasarrufunun sağlanması ve akıllı sulama ile su kaynaklarının gereksiz kullanımının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca akıllı sulama ile ürün verimliliğinin artırılması da hedeflenmektedir. Bu uygulamalar gerçekleştirilirken çevrenin de muhafaza edilecek olması Antalya'yı akıllı kent yapma doğrultusunda önemli bir husus olarak görülmektedir.

Çalışma sonucunda akıllı kentin farklı bileşenlerinin eş zamanlı olarak başarılı bir şekilde yürütülebilmesi için gerekli olan hususlar belirlenmiş olup sonraki uygulamalar için geliştirilecek modellemelerde nelere dikkat edilmesi gerektiği ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Akıllı Kent Uygulamaları, Akıllı Enerji Tüketimi, Ulaşım, Akıllı Sağlık Hizmeti, Akıllı Sulama, Antalya.*

ABSTRACT

Increasing urban populations, which stems from different reasons, cause serious problems and threats in various areas such as urban water distribution, transport, greenhouse gas emissions, air pollution, food, cost increases and budget constraints. Under this circumstance, the concept of "smart city" emerges as an element of solution. There are many cities that can be an example of smart city with different components of smart city applications such as smart people, smart environment, smart transportation, and smart life. In this context, Istanbul, Ankara, Bursa, Antalya and İzmir, where different applications are taking place, can be taken as an example in Turkey.

The main purpose of this paper is to examine the different smart urban practices in Antalya in the context of smart city applications in Turkey, to identify the dynamics that affect the success of these applications and to identify the points that should be considered in the studies in other cities. In the digital age, this study shows how important the integration of information and technology with changes in public administration and service delivery is, in terms of sustainable urban management. The data used in the study were obtained through face to face - unstructured interview techniques and document analysis.

There are different reasons for the handling of Antalya in our work. Firstly, Antalya is performing several of the smart city components simultaneously. Secondly, Antalya compatibly signed "Antalya Metropolitan Municipality Smart City Project". This project was evaluated as Phase 0, Phase 1 and Phase 2. Within the scope of phase 0 Smart Technology and Smart Health; And as part of Phase 1 Smart Transportation Solutions, Smart Security Solutions, Smart City Platform are aimed to complete. In adition to these Smart Tourism Solutions, Smart Environment Solutions, Smart Energy, Smart Technology are targeted to accomplish within the studies of Phase 2. Thirdly, the protocol was signed with TÜRKSAT Satellite

Communication Cable TV and Operation Corporation. In this respect, the role and importance of TÜRKSAT can be seen in terms of the dynamics of the model that will be formed in the future. The last but not the least is the major investments were made in Antalya, which hosts two important international organizations such as the G20 Summit (2015) and EXPO (2016).

***Keywords**: Smart City Applications, Smart Energy Consumption, Transportation, Smart Health Service, Smart Irrigation, Antalya.*

KAMU POLİTİKALARININ OLUŞTURULMASINDA SOSYAL MEDYANIN ROLÜ (ÜRETİM REFORM PAKETİ YASA TASARISI ÖRNEĞİ)

THE ROLE OF SOCIAL MEDIA FOR THE DEVELOPMENT OF PUBLIC POLICIES (PRODUCTION REFORM PACKAGE LAW DRAFT)

Ali ŞAHİN
Selçuk Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü

Adnan SÖYLEMEZ
Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu

ÖZET

Kamu politikalarının oluşturulma süreci herhangi bir kamusal sorunun tanımlanıp çözüm için devletin ilgili birimlerinin gündemine gelmesi; buna yönelik alternatif yolların formüle edilmesi; çözüm haritasının ortaya konulması ve uygun hukuki zeminin üretilmesi; üretilen çözüm yollarının uygulanması ve son olarak uygulamanın değerlendirilmesi ve gerekli değişikliklerin yapılması olarak tanımlanmaktadır. Yasal zemin hazırlanırken devlet aygıtı buna uygun olarak toplumun bu problemle bağlantılı olabilecek aktörlerinden görüşler alarak en uygun mevzuatın çıkarılmasını sağlar.

Ülkemizde yaygın biçimde uygulamada olmayan, büyük ölçekli ve limanları olan Endüstri Bölgelerinin kurulmalarının kolaylaştırılması; bunun yanı sıra organize sanayi bölgeleri, Endüstri Bölgeleri ve buralarda sunulan olanaklar açısından KOBİ olarak adlandırılan küçük ve orta boy işletmeler için önemli gelişmeleri barındırması; ayrıca kurulacak Özel Endüstri Bölgeleri'nde devlet yardımlarının hangi şartlar ve limitler dahilinde yapılacağının netleştirilmesi için 2016 yılında bir yasal değişiklik gereksinimi ortaya çıkmıştır. Bu tasarı ile aynı zamanda yatırım ortamının iyileştirilmesi, bürokrasinin azaltılması, teşvik ve desteklerde kritik ve öncü teknolojilere yoğunlaşma, üretici üzerindeki mali yüklerin kaldırılması da amaçlanmaktadır.

2002 yılından itibaren çeşitli zamanlarda Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gündemine gelen ve her defasında ya reddedilen ya da gündemden çıkarılan zeytinlik alanların imara açılmasını öngören yasa tasarısı, en son 2016 yılında kamuoyunda bilinen ismiyle "Üretim Reformu Paketi", resmi adıyla "Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" içerisinde gündeme gelmiştir.

17 Mayıs 2017 tarihinde Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın hazırladığı rapor sonucu hükümetin TBMM'ne sunduğu yasa tasarısı toplam 76 maddeden oluşmakta ve bu 76 madde ile tam 24 kanun ve 3 kanun hükmünde kararname üzerinde değişiklik yapmaktadır. Yasa tasarısını incelendiğinde; bu tasarı ile yatırım ortamının iyileştirilmesine yönelik olarak, bürokrasinin azaltılması, teşvik ve desteklerin kritik ve öncü teknolojilere yoğunlaşması, üretici üzerindeki mali yüklerin kaldırılması vs. amacıyla organize sanayi bölgeleri, endüstri bölgeleri, teknoloji geliştirme bölgeleri, sanayi siteleri ve serbest bölgelere ilave devlet teşviklerinin verilmesi sağlanıyor. Bu teşvikler ile şehir içinde kalan arazilerin daha çok gelir getirmesi için mesela organize sanayi bölgelerine gayrimenkul yatırım ortaklığı (GYO) getirme (Madde 49), şehir dışına çıktıklarında karşılarına çıkacak zeytinlik (Madde 4), mera (Madde 30) ve kıyıları (Madde 26) koruyan kanunlara karşı istisnalara sahip olmalarını sağlıyor.

Yasa tasarısı Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde komisyonlara gelmeden önce 736 işveren örgütüyle paylaşılmıştır. İşveren örgütlerinden sağlanan geri dönüşler neticesinde yasa tasarısı meclise sevk edilmiştir ancak zeytin alanları ile ilgili herhangi bir eleştiri bu dönemde söz konusu değildir.

Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın üzerinde tam bir yıldır çalıştığı yasa tasarısı, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde alt komisyonlara gelince kamuoyunda tartışılmaya başlanıyor. Özellikle 3573 nolu Zeytincilik Kanunu'nun 9 uncu maddesinde yapılacak değişiklikle "dekar başına en az 15 ağaç bulunmayan

yerler "zeytinlik" olarak kabul edilmeyecek" hükmü öngörülmektedir. Bunun yanı sıra Ayrıca 3573 nolu Zeytincilik Kanunu'nun 20 nci maddesinde "Zeytinlik sahaları içinde ve bu sahalara en az 3 kilometre mesafede zeytinyağı fabrikası hariç zeytinliklerin vegatatif ve generatif gelişmesine mani olacak kimyevi atık bırakan, toz ve duman çıkaran tesis yapılamaz ve işletilemez. Bu alanlarda yapılacak zeytinyağı fabrikaları ile küçük ölçekli tarımsal sanayi işletmeleri yapımı ve işletilmesi Tarım ve Köyişleri Bakanlığının iznine bağlıdır." ifadesi yer almaktayken yeni tasarıda zeytinliklerin, oluşturulacak kurul kararıyla yatırıma açılabileceği; bu sahaların yatırıma açılması için kurulacak Zeytinlik Sahaları Koruma Kurulu'nun uygun görüşü ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın izninin gerekeceği; kurulda; Çevre ve Orman, Gıda, Tarım ve Hayvancılık ile Maliye bakanlıkları temsilcileri ile ilgili sivil toplum kuruluşları olacağı belirtilmektedir.

Zeytin ve zeytinyağı ile ilgili birlikler bu konuda ilk açıklamaları yaparak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bu yasanın geri çekilmesine yönelik kamuoyunu bilgilendirmeye başlamışlardır. Zeytin ve zeytinyağı sektörü olarak ülkenin 171 milyon zeytin ağacı varlığı ile dünyada ikinci sırada yer aldığı ve dünya zeytin üretiminin yüzde % 10 unun, zeytinyağı üretiminin ise % 6 sının karşılandığı vurgulanarak ileriki yıllarda dünyanın ilk sırasına yerleşecek olan bu sektörün en büyük zararı göreceği ifade edilmiştir. Özellikle 826 bin hektarlık zeytinlik miktarının 578 bin hektara düşeceği de belirtilmiş olup düşen zeytin miktarı ile Türkiye'nin dünya zeytin piyasasındaki gücünün kırılacağı özellikle kamuoyuna yansıtılmıştır.

Sonrasında çevre eksenli sivil toplum kuruluşları ve kanaat önderi olarak değerlendirilebilecek sanatçılar ve aydınların zeytinliklerin yok edileceğine ilişkin sosyal medyada yaptıkları paylaşımlar sonrasında tasarı tüm Türkiye tarafından tartışılır hale gelmiştir. Çevre kuruluşları ve tanınırlığı ve bilinilirliği yüksek kişilerin yaptıkları sosyal medya paylaşımları diğer sosyal medya kullanıcıları tarafından etkileşim almıştır. Zeytinlik alanların zarara göreceği kamuoyunda daha çok tartışılmış olsa da mera alanları ile ilgili tartışmalar da yasa tasarısına olumsuz tepkileri destekleyen bir olgu olmuştur. Bilim çevreleri ve çevre kuruluşları ülkede hayvancılığın zarara göreceği ve ithal ete bağımlı bir gıda piyasası oluşacağı gerekçesiyle yasa tasarısının geri çekilmesini savunagelmişlerdir.

Muhalefet partilerinin tepkileri ve yapılan itirazlar sonucunda değişikliğe gidilmiş ancak zeytinliklerin geleceği konusunda endişe taşıyanları ve tasarıyı eleştiren muhalefeti memnun etmemiştir. Çünkü değişiklik sonrası zeytinlik alanlara konut, konaklama tesisi ve turizm tesisi yapılamayacakken zeytinlik alanlar için tehlike devam etmektedir. Komisyondan geçen tasarıya göre zeytinlik alanlara hükümetin kamu yararı gördüğü her türlü maden ve sanayi yatırımı yapılabilecektir.

Yeni iletişim teknolojileri insanlara, düşüncelerini ve eserlerini paylaşacakları imkanlar yaratan, paylaşım ve tartışmanın esas olduğu bir medya sunmaktadır. Sosyal medya olarak adlandırılan bu sanal ortam kullanıcı tabanlıdır. Kitleleri ve insanları bir araya getirir. İnsanların aralarındaki etkileşimi arttırır. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki sosyal medya uygulamaları için kitleler gün geçtikçe daha fazla vakit ayırmaktadırlar. Geleneksel medya araçları gözden düşmektedir. Toplumun tepki göstereceği, destek vereceği ya da görüş bildireceği her konuda sosyal medya artık temel bir etkileşim aracı haline gelmiştir.

Kamu politikasının bir gündem oluşturması ve oluşan bu gündem itibariyle halk kanaat ve tutumunun oluşmasında sosyal medyanın büyük bir rolü vardır. Sosyal medya, yer bulduğu ülkelerde üretilen kamu politikaları sonucunda; başta sivil toplum kuruluşları olmak üzere çeşitli aktörlerin organize ettikleri küçük aktivitelerden büyük toplumsal olaylara kadar pek çok hareketlilikte etkili olmaktadır.

Bu araştırmanın amacı Üretim Reform Paketi kanun tasarısının Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görüşülmeye başlanması sonrasında nasıl gündeme geldiği ve sosyal medya üzerinden ne şekilde bir kamuoyu baskısına neden olduğunun irdelenmesidir. Toplumun yakından tanıdığı popüler isimlerin sosyal medya üzerinde verdikleri tepkiler sonrası yasama organı ve hükümet kanadından nasıl karşılık verildiği de bu araştırmanın konusu dahilindedir. Çalışmanın ilk bölümünde, teorik çerçeve başlığı altında Kamu Politikası Kavramı ve Analizi", "Sosyal Medya Kavramı ile "Kamu Politikalarının Sosyal Medyada Gündeme Gelmesi" ele alınacaktır. İkinci bölümde, Üretim Reform Paketi kanun tasarısının içeriği, nasıl gündeme geldiği, TBMM'de ele alınırken sosyal medya da ne şekilde yansıtıldığı ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Kamu Politikası, Sosyal Medya, Yasa Tasarısı, Üretim Reform Paketi Yasa Tasarısı*

ABSTRACT

An agenda of public policy and public opinion and attitudes formed as of this agenda has a great role in the formation of social media. For 15 years, several lobbies, mainly the mining and construction lobbies, have been trying to remove law number 3573, which is known as the protector of olive growers. Each time, thanks to reactions by olive growers and the public, efforts to pass the law has failed. This time, it was prepared by the Science, Industry and Technology Ministry to remove obstacles ahead of production and investment and is included in the "Production Reform Package." Olive and olive oil associations made their first explanations on this issue and started to inform the public about the withdrawal of this law in the Grand National Assembly of Turkey. Later, after the sharing of the NGOs and the social media about the destruction of olive trees by artists and intellectuals, the bill has been debated by all over Turkey. Environmental agencies and other social media users interact with social media outlets made by high-profile, reputable people. Finally, changes were made to the draft law. The aim of this study is to investigate the relationship between public policy and social media and to determine the effect of social media on the process of public policy making by examining this industrial reform draft. In the first part of the study, public policy and social media concepts and their sub-concepts were included. In the second part of the study, the industrial reform draft was examined.

***Keywords**: Public Policy, Social Media, Law Draft, Production Reform Package Law Draft*

SU VE KANALİZASYON İDARELERİNDE AKILLI SU YÖNETİMİ UYGULAMALARI: TEKİRDAĞ ÖRNEĞİ

SMART WATER MANAGEMENT APPLICATIONS IN LOCAL WATER AND SEWER ADMINISTRATIONS: THE CASE OF TEKİRDAĞ

Şafak BAŞA
Tekirdağ Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü, TESKİ Genel Müdürü

Sema KURT
Tekirdağ Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü, Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanı

ÖZET

Su canlıların yaşamını devam ettirebilmesi için gerekli ve vazgeçilmez olan tek besin kaynağıdır. Bu sebeple suyun değeri ve önemi tartışılmazdır. Türkiye gibi su zengini olmayan ülkeler su kaynaklarını en iyi şekilde geliştirmek, yönetmek, kullanmak ve korumak zorundadır. Büyükşehir su ve kanalizasyon idareleri ve belediyeler gibi suyu temin eden idarelerde temel öncelikler, suyu kaynağından başlayarak tüketiciye ulaştırıncaya kadarki süreçte temiz ve kaliteli olmasını sağlamak ve en etkin şekilde yönetmek olarak benimsenmiştir. Suyun akıllı yönetimi coğrafi bilgi sistemleri tabanlı su dağıtımı ve şebeke yönetimi, kayıp ve kaçakların tespiti, atıksu yönetimi, varlık yönetimi, abone tahakkuk ve tahsilat işlemlerinin yönetimi gibi uygulamaları içermektedir.

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesine bağlı, müstakil bütçesi bulunan ve kamu tüzel kişiliğine haiz bir kuruluş olan Tekirdağ Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü(TESKİ), 2560 sayılı Kanun'da belirtilen, "su ve kanalizasyonla ilgili görevleri yerine getirmek üzere", 31 Mart 2014 tarih ve 28958 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2014/6072 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur. 6360 sayılı yasa ile birlikte Tekirdağ'ın, "Büyükşehir statüsü" kazanması sonucu su ve kanalizasyon idarelerine geçen sorumluluklar çerçevesinde, yerel yönetim temsilcisi olarak su yönetiminde etkili bir kuruluş olan TESKİ'nin varlığı önem kazanmıştır.

Bu çalışmada, dijitalleşmenin her alanda karşımıza çıktığı bu dönemde su ve kanalizasyon idarelerinde su ve atıksuyla ilgili akıllı yönetim uygulamaları Tekirdağ örneğinde incelenerek değerlendirilmesi yapılmıştır. Yeni kurulmuş olan Tekirdağ Su ve Kanalizasyon İdaresinde öncelikle akıllı su yönetimi ele alınarak hizmetin gerçekleştirilmesinde hızlı ve etkin olma anlayışı benimsenmiştir. Bu doğrultuda Tekirdağ İli'nde akıllı su yönetimi kapsamında yürütülen çalışmalara yer verilerek, uygulamalarda gelinen nokta ortaya konulmaya çalışılmıştır. Tekirdağ Su ve Kanalizasyon İdaresi tarafından yapılmakta olan SCADA (Yönetsel Kontrol ve Veri Toplama), CBS (Coğrafi Bilgi Sistemleri), Bilgi İşlem Altyapı, Abone Yönetim Sistemi, EBYS(Elektronik Belge Yönetim Sistemi) uygulamaları mevcut durum çerçevesinde değerlendirilmiştir.

TESKİ bünyesinde, su kayıp ve kaçaklarını önlemek amacıyla, su kaynaklarının verimli kullanımı ve geleceği planlama imkanı sağlayan "Veri Tabanlı Kontrol ve Gözetleme Sistemi – SCADA" çalışmaları yürütülmektedir. SCADA, su depolarının su seviyeleri, mevcut hacimleri, su depolarından şebekeye verilen su miktarları, terfi merkezlerindeki hat basınç değerleri, motor ve vanaların durum pozisyonlarını merkezden izleme ve anında müdahale edilebilme imkanı sağlamaktadır. Ayrıca içme suyunun Ph, klor, bulanıklık, basınç, depo seviyeleri gibi kimyasal ve fiziksel parametreler de izlenmektedir. TESKİ, içme sularındaki klor seviyelerini sürekli olarak ölçerek, su kalitesini izleyebilmektedir. Portatif dijital klor ölçüm cihazları ile renk tonuna göre karşılaştırma yöntemiyle yapılan bakiye klor ölçümleri, teknolojik gelişmeler doğrultusunda sayısal olarak tespit edilebilmekte ve sapmalar en aza indirgenerek daha sağlıklı bir içme suyu sağlanmaktadır.

Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS); daha etkin planlama ve yönetim uygulamalarının geliştirilmesi, kararların hızlı ve yerinde alınabilmesi, kısa ve uzun vadede güncel ve zamana bağlı değişimi gözlenebilen veri yönetiminin oluşturulması, maliyetlerin azalması, görsel analitik yöntemlerle anlatılması zor olguların daha kolay şekilde anlatılabilmesi şeklinde faydalar sağlamaktadır. CBS uygulamaları sayesinde kurumlarda karşılıklı olarak güncellenen veya yeni oluşturulan verilerin anlık paylaşımı ile zaman, iş gücü ve maliyet giderleri minimize edilmektedir.

TESKİ bünyesinde Coğrafi Bilgi Sistemi uygulamaları (On-line Altyapı Bilgi Sistemi, Kadastral Bilgi Sistemi, Kent Bilgi Sistemi, Üstyapı Tesisleri Bilgi Sistemi, Adres Bilgi Sistemi) birbirleriyle entegre olacak şekilde tasarlanmaktadır. Altyapı Bilgi Sistemi, Tekirdağ'ın tüm içmesuyu, atıksu ve yağmursuyu bilgileri ''akıllı nesne'' olarak sistemde yer alan ve atıksu sistemi borularına ait robot görüntülerine ulaşılabilen sistemdir. Üstyapı Tesisleri Bilgi Sistemi, TESKİ'nin içmesuyu ve atıksu arıtma tesisleri, terfi merkezleri, su depoları ve idari binalarının tamamına ulaşılabilmeyi sağlamaktadır. Adres Bilgi Sistemi, Tekirdağ'ın tamamını kapsayan ilçe, mahalle ve cadde-sokağa ulaşmayı sağlayan sistemdir. Kadastral Bilgi Sistemi, Tekirdağ'ın tamamında ilçe, ada, parsel, pafta bilgilerine ulaşılabilen sistemdir. TESKİ tarafından hazırlık çalışmaları tamamlanan CBS uygulamaları kapsamında ilgili birimlerden veriler toplanmaya başlanmıştır. Ayrıca Tekirdağ'daki altyapı ve üst yapıların akıllandırılmasına başlanmış olup, boru tipi, çapı, eğimi, zemin kotu, imalat tarihi, imalatı yapan firma vb. özellikler eklenerek sorgulama ve raporlama yapılabilecek standartlar oluşturulmuştur. CBS uygulaması içinde abone bilgi sisteminin UAVT (Ulusal Adres Veri Tabanı) kodlarına göre düzenlenmesi için çalışmalar yapılarak, CBS'nin SCADA ve Abone Yönetimi arasında bir köprü görevini üstlenerek kayıp kaçağın tespitinde önemli bir rol oynaması sağlanmıştır.

Öte yandan TESKİ, yeni altyapı projelerinde ''Akıllı Şebeke Sistemi'' uygulamasını gerçekleştirmektedir. Akıllı şebeke sisteminde, proje alanı ortalama 2-3 bin abone olacak şekilde debimetre bölgelerine bölünmekte, alanlar debimetreler ile sürekli izlenebilmekte ve her ay bölgenin verilen su miktarı-toplanabilen fatura tutarı karşılaştırması yapılarak kayıp ve kaçakların kontrolü kolaylıkla gerçekleştirilmektedir. Bu sistem vanalama ile arıza durumunda minimum abone etkilenecek şekilde kesintiler yapılmasını sağlamaktadır.

TESKİ tarafından gerçekleştirilen başka bir çalışma, Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS)'ne geçiş uygulamasıdır. EBYS, İdarelerin faaliyetlerini yerine getirirken oluşturdukları her türlü dokümantasyonun içerisinden idare faaliyetlerinin delili olabilecek belgelerin içerik, format ve ilişkisel özelliklerini koruyan ve bu belgelerin üretiminden nihai tasfiyesine kadar olan süreç içerisinde yönetimini sağlayan bir sistemdir. EBYS günlük işlerin yapılmasının yanı sıra kurumsal hafızanın korunmasını, belgelerin güvenilirliğini sağlamakta ve saklanan belge yönetilen bilgiye dönüştürülmektedir. TESKİ'ye bağlı tüm birimlerde kullanılan EBYS-Elektronik Belge Yönetim Sistemi yazılımı ile tüm yazışmalar elektronik ortamda gerçekleştirilmektedir. Bu sistemle, belgeleri elektronik olarak arşivleme ve kolayca sorgulama imkanı sağlanmıştır. Ayrıca personel tarafından kullanılan mobil telefonlar aracılığıyla EBYS sistemi kullanımı büro dışında da sağlanabilmektedir.

TESKİ tarafından yürütülen bilgi işlem altyapı çalışmaları kapsamında, sadece bilgiye erişim değil, operasyonel verilerin dış ortam tehditlerine karşı güvenilir yapılarda depolanması ve verilerin yürütüldüğü bilişim cihazlarının uygun ortamda barındırılarak yedeklenmesi ilkesine dayalı olarak yalıtımı sağlanmış sistem odası kurulumu kademeli olarak gerçekleştirilmiştir. Sistem odası sayesinde TESKİ'nin sistem ve ağ altyapısı güvenliği ve sürekliliği sağlanmaktadır.

TESKİ'nin sahip olduğu kaynakları etkin kullanabilmek amacıyla kullandığı sistemlerden biri de araç takip sistemidir. Bu sistemde araçlara takılan cihazlarla, araçların izlemiş oldukları rotalar, duraklama yerleri, rölanti süreleri ve çeşitli bilgiler haritalar üzerinden izlenebilmektedir.

Kamu hizmetlerinde vatandaş memnuniyeti hizmetin arzının daha etkin ve verimli kılınmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu çerçevede su ve kanalizasyon idarelerinde abone bilgi yönetim sistemi, sayaç okumalarını hızlı yapabilmek, faturaları hızlı ve hatasız düzenleyebilmek, problemleri hızlı tespit edip önlem alabilmek, abone taleplerine hızlı cevap verebilmek amacıyla uygulamaya konulmaktadır. TESKİ, abone

yönetimine ilişkin veri kullanımı ve abonelerin takibi amacıyla kullanılan yazılım sayesinde abone bilgilerini yönetme çalışmalarını gerçekleştirebilmektedir. Ayrıca su sayaç ve kalibrasyon istasyonu ile abonelerin, yüksek tüketim itirazları, sayaç arıza bildirimleri hızlı bir şekilde test edilerek çözüme kavuşturulmakta ve abonelerin mağduriyeti ortadan kaldırılmaktadır.

Ayrıca TESKİ Genel Müdürlüğü görev ve sorumluluk alanı içerisinde şehir merkezi ve mahalle olan köylerdeki aboneler, şikayet ve taleplerini telefonla Alo 185 hattını arayarak iletebilmektedir. Aramaların sonucu Alo 185 Çağrı Merkezi çalışanları tarafından 24 saat arıza ihbarları veya şikayetleri kayıt edilip, sorumlu birimlere anında iletilerek arızalara süratle müdahale edilmesi sağlanmaktadır. Bunun yanında su ve kanal arıza ekiplerinin daha hızlı ve kaliteli hizmet verebilmesi için vatandaşların da yapması gerekenler hakkında bilgilendirme yapılmaktadır. Sistemin kuruluşundan itibaren gelen istek ve şikayetlerin sonuçlanma oranı %98 seviyelerinde gerçekleştiği belirlenmiştir.

Sonuç olarak bilgi ve teknoloji alanındaki yeni uygulamalar, zaman ve mekan farklılıklarının etkisini önemli ölçüde ortadan kaldırmaktadır. Yönetim ve hizmet sunum biçimlerini bu gelişmelere göre yeniden tasarlayan su ve kanalizasyon idareleri, akıllı uygulamalar ile vatandaşla arasında bir bağ kurarak hizmetlerden yaralanma imkanlarını artırmaktadır. Su ve kanalizasyon idarelerinin özellikle üzerinde durduğu akıllı su yönetimi anlayışı, İdareye tüm verileri tek bir altyapı üzerinden yönetme ve denetleme kabiliyeti kazandırmaktadır. Bilgiye ulaşmanın kişilere bağımlı olduğu bir sistemden, bilginin herkese belirli yetkilerle açık olduğu sisteme geçilerek daha şeffaf ve sürekli bir yapı oluşturulmaktadır. Böylelikle belirli kişilerce sahip olunan bilgiler kurumun ortak bilgisi haline dönüşmüş olmaktadır. Su ve kanalizasyon idarelerinde akıllı su yönetimi uygulamaları sayesinde su gelirlerinin artması, işletme maliyetlerinin düşmesi, su kalitesinin yükseltilmesi, vatandaşlara yüksek standartlarda hizmet sağlanması, abone ve su idarelerinin memnuniyetinin arttırılması sağlanmaktadır. Tekirdağ Su ve Kanalizasyon İdaresi tarafından gerçekleştirilen akıllı su yönetimi uygulamalarının bu doğrultuda etkili bir araç olarak kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca kentsel kamu hizmetleri alanında en temel ihtiyaçlardan olan suyu temin ederek ihtiyaç sahiplerine ulaştırmak ve kullanılan suyu bertaraf etmek amacıyla Tekirdağ İlinde Su ve Kanalizasyon İdaresince ciddi yatırım ve harcamaların yapıldığı gözönünde bulundurulduğunda akıllı su yönetimi alanında yapılanların önemi daha da artmaktadır. TESKİ örneğinden yola çıkılarak, kamu yönetiminde dijitalleşme ve e-devlet çalışmalarının ön plana çıktığı bugünlerde, su ve kanalizasyon idarelerinin uygulamaları dikkat çekmekte olup, bu alanda daha fazla araştırma ve inceleme yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Akıllı Su Yönetimi, SCADA-Veri Tabanlı Kontrol ve Gözetleme Sistemi, CBS-Coğrafi Bilgi Sistemleri, Elektronik Belge Yönetim Sistemi, Bilgi İşlem Altyapısı*

ABSTRACT

Water is a necessary and indispensable factor for living beings to be able to sustain their lives. Basic priority for water supplying organizations is to ensure clear and high quality water supply starting from the source to the end users. The supply process starting from the source to the end users should be managed effectively. Intelligent distribution of water can be implemented by the use of geographical database systems, determining losses and illegal use, waste water management, asset management, user assessment and collection management systems utilization. With the implementation of the law numbered 6360 bringing “metropolitan” status for Tekirdağ province and municipality, the establishment of Tekirdağ Water and Sewage Administration (TESKİ) has gained importance as a major representative of local water and waste water administration. In the newly established Tekirdağ Water and Waste Water Management System, primarily the utilization of intelligent water management system is embraced for quick and effective action. In this case study the realization of digitization, recently coming up in every field, intelligent systems were investigated and evaluated for Tekirdağ province for water and waste water management. The aim of this study is to show the results of the investigation of intelligent systems for water and waste water management. Systems implemented by Tekirdağ Water and Waste Water Administration are presented with samples, including Data Based Supervisory and Control System (SCADA), Geographical Information Systems (GIS) application, Information and Communication Technologies Infrastructure, User Management System application and Electronic Document Management System. In the Water and Sewage Administrations with

the implementation of intelligent water management applications, revenues, service standards and the quality of supplied water have increased whereas overhead costs have decreased. Besides, a higher citizen and user satisfaction for water and waste water services is achieved. In fact, it could be argued that the realization of intelligent water management systems by Tekirdağ Water and Sewage Administration has proved to be a fast and effective method for bringing high quality service to the public. The implementations of intelligent water management systems by TESKİ have received attention, which could been as an indication of a continuing need for further and detailed investigation of the subject.

***Keywords**: Intelligent Water Management, SCADA- Data Based Supervisory and Control System, GIS- Geographic Information Systems, Electronic Document Management System, Information and Communication Technologies Infrastructure*

ÜNİVERSİTELERİN SOSYAL MEDYA KULLANIMI: GAZİ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

SOCIAL MEDIA USAGE OF UNIVERSITIES: GAZI UNIVERSITY CASE

Ezgi Seçkiner BİNGÖL
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü

Hava TAHTALIOĞLU
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Bu çalışmada Türkiye'deki üniversitelerin sosyal medya kullanımı incelenmiş ve Gazi Üniversitesi'nin sosyal medya stratejisi bir örnek olay olarak sunulmuştur. Sosyal medya, tek yönlü bilgi paylaşımından, çift taraflı ve eş zamanlı bilgi paylaşımına ulaşılmasını sağlayan medya sistemi olarak tanımlanmaktadır. Sosyal ağ siteleri, birden fazla yazarın katılımı ile oluşturulmuş wikiler, fotoğraf-video paylaşım siteleri, bloglar, videologlar, sosyal etiketleme siteleri gibi platformlar sosyal medya içerisinde sayılabilir. Dijital çağda sosyal medya, gündelik hayatın bir parçası haline gelmekte ve her geçen gün kullanımı yaygınlaşmaktadır. 2017 Temmuz itibariyle Facebook kullanıcı sayısı 2 milyar 100 milyon ile dünya nüfusunun 1/5'ini aşmıştır. 2017 senesi itibariyle Youtube kullanıcı sayısı ise 1 miyardan fazladır. 2017 senesinde Twitter kullanıcı sayısına bakıldığında 328 milyon olduğu görülmektedir.

Tek taraflı iletişimden, karşılıklı görsel, işitsel iletişimi sağlama olanağı ile iletişime yeni bir boyut ve çeşitlilik getirmesinin yanında sosyal medya, özel sektör ve kamu sektörü kuruluşları tarafından ilgi görmüştür. Bu kuruluşlar tarafından sosyal medya, interaktif olarak hizmet alıcılarına ulaşmak, daha çok kişiye hizmet vermek, pazarlama ve reklam yapmak, kurumsal iletişimi güçlendirmek, iyi müşteri ilişkileri tesis etmek, şikâyet ve teşekkür platformları oluşturmak ve benzeri amaçlarla kullanılmaktadır. Diğer yandan sosyal medya, kurumların müşterileri ve paydaşları ile çok taraflı ve anında iletişim kurmasını mümkün kılarak daha katılımcı ve demokratik bir ortamın yaratılmasına da katkı sağlamıştır. Günümüzde dijital çağın bir gereksinimi olarak hükümetlerin, yerel yönetimlerin, kamu kurumlarının, bankaların ve özel şirketlerin sosyal medya hesapları bulunmakta ve sosyal medyada varlıklarını göstermeleri önemli hale gelmektedir. 2017 yılı Mayıs ayı itibarıyla Birleşmiş Milletler üyesi ülkeler arasında 178 ülkede devlet ve/veya hükûmet başkanlarının toplam olarak 856 Twitter hesabı bulunmakta, 178 ülkenin hükûmetinin ise 606 Facebook hesabı bulunmaktadır. Merkezi hükûmetlerin yanı sıra yerel yönetimler, bakanlıklar, ajanslar ve sivil toplum kuruluşları da sosyal medya ortamında varlık göstermektedir. Sosyal medya sağladığı olanaklar bakımından kurumlar tarafından artık kurumsal iletişimin vazgeçilmez bir unsuru olarak görülmektedir.

Üniversiteler için ise sosyal medya, özellikle özgür ve demokratik üniversite ortamına katkı sağlamasının yanında önemli bir halka ilişkiler ve kurumsal kimlik inşa aracı olarak görülebilir. Sosyal medyanın gençler tarafından yaygın olarak kullanıldığı düşünülürse, üniversitelerin öğrencilerle müzik, video, fotoğraf, sohbet gibi farklı ve interaktif yollarla iletişime geçmek, bu yollarla ders vermek, ders notlarını ve duyuruları paylaşmak ve akademik bilginin sosyal medya yolu ile yayılmasını sağlama gibi kullanım alanlarından bahsedilebilir. Bunlara ek olarak; özellikle vakıf üniversiteleri için sosyal medya, özel reklam hedefleri ile burslu öğrenci sayısı arttırmak, öğrencilerin kulüp ve etkinliklere katılımlarını arttırabilmek, kurum aidiyet duygusu ve markaya olan bağlılığı arttırabilmek, uluslararası öğrencilere geleneksel yöntemlerden çok daha ucuz maliyetlerle ulaşabilmek ve mezunların okullarıyla irtibatlarını sağlayacak yeni iletişim kanallarının ve imkânlarının oluşmasına katkı sağlamak gibi birçok farklı artısı öngörülebilir. Öte yandan, üniversitelerin sosyal medya kullanımı ile ilgili karşılaşabileceği tehditler; güvenlik, etik ve bilgi dezenformasyonu gibi sorunlar da göz ardı edilmemelidir.

Futurarts araştırma şirketinin; 2011 senesinde gerçekleştirdiği "Türkiye'de Üniversitelerin Sosyal Medya Kullanımı" araştırmasında incelenen 106 devlet üniversitesinin sadece 21 tanesi (% 20′si) en az bir sosyal medya mecrasını kurumsal olarak kullandığını göstermektedir. Buna karşın 55 vakıf üniversitesinin 40 tanesi, yani % 73′ü en az bir sosyal medya mecrasını kullanmaktadır. Günümüz verilerine bakıldığında 114

devlet üniversitesinin 106 tanesi (yaklaşık olarak % 93'ü) en az bir sosyal medya mecrasını kurumsal olarak kullanmaktadır. Buna karşılık 65 vakıf üniversitesinin 64'ü (yaklaşık olarak % 98'i) ve 6 vakıf meslek yüksekokulunun ise tamamı (% 100'ü) en az bir sosyal medya mecrasını kullanmaktadır.

Futurarts araştırmasına göre, Türkiye'deki üniversiteler sosyal medyada en çok Facebook'u kullanmaktadır. Devlet üniversitelerinin Facebook'tan sonra en çok kullanılan sosyal medya kanalı ise Twitter'dır. Türkiye'deki üniversitelerin 50 tanesi (17 devlet ve 33 vakıf) Twitter'ı kullanmaktadır. Facebook ve Twitter'ı sırasıyla Youtube (13), FriendFeed (7), Flickr (5), Foursquare ve Vimeo (3), Linkedin (2), Blogger, Tumblr, Dailymotion ve Formspring (1) izlemektedir. Yine aynı araştırmada; Devlet üniversiteleri arasında sosyal medyayı en etkin kullanan Boğaziçi Üniversitesi, Facebook'u da hem öğrenci iletişimi hem de halkla ilişkiler amacıyla kullanmaktadır. Boğaziçi Üniversitesi'ni Gazi Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi takip etmektedir. Günümüzde bu verilere bakıldığında vakıf üniversitelerinin Facebook'ta, devlet üniversitelerinin ise Twitter kullanımında önde olduğu, üniversitelerin sosyal medya takipçi sayısında ise önemli miktarlarda artış olduğu görülmektedir. 2017 Ağustos itibari ile Facebook'ta en çok takipçi sayısına sahip ilk 5 üniversitenin 3'ü vakıf üniversitesidir. Twitter'da en çok takipçi sayısına sahip ilk beş üniversite ise devlet üniversiteleridir.

Bu araştırmada ilk olarak 2017 senesinde sayısı 185'i bulan yükseköğretim kurumunun sosyal medya hesaplarının incelenmesi sonucu, rakamlarla en çok hangi sosyal medya kanalının/kanallarının kullanılıyor olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Devlet üniversitelerinin ve vakıf üniversitelerinin sosyal medya kullanımdaki durumlarının tespiti için üniversitelerin resmi internet sayfalarına girilmiş, buradan en çok kullanılan sosyal medya hesapları olan Facebook ve Twitter bağlantıları bulunmuştur. Üniversitelerin Facebook ve Twitter hesapları hem sayısal olarak hem de içerik yönünden incelenmiş ve sosyal medyayı en aktif şekilde kullanan 10 üniversite tespit edilmiştir. Bunlar arasında üniversitede sosyal medya ile ilgilenen birime rahatlıkla erişilebilmesi, sosyal medyayı bilinçli ve aktif bir şekilde kullanması ve 185 üniversite arasında Twitter'da en çok takipçi sayısına sahip olması bakımından Gazi Üniversitesi, incelemeye değer görülmüştür. Daha sonra, Gazi Üniversitesi'nin sosyal medya ile ilgilenen Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği ile görüşülmüş ve ilgili kişilerle derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde üniversitelerin sosyal medya kullanırken karşı karşıya olduğu fırsatlar ve tehditler konu alınmış; "Üniversite için sosyal medya stratejisi ne demektir?", "Üniversite adına daha iyi bir sosyal medya stratejisi nasıl izlenebilir?" şeklinde temel sorular üzerinde durulmuştur. Akabinde, sosyal medya üniversitelerin kurumsal iletişimine ve marka kimliğine ne ölçüde katkıda bulunuyor? Üniversiteler sosyal medyada en çok hangi içerikleri paylaşıyor? Sosyal medya kanalı ile kurulan iletişimde yaşanan sorunlar neler? Sosyal medya üniversitelerin geleceği için neler vadediyor ve nasıl iyi bir şekilde değerlendirilebilir? gibi benzeri soruların yanıtları aranmıştır. Ayrıca dünyada sosyal medyayı etkin kullanan ve öncül bir örnek oluşturabilecek Oxford gibi üniversitelerin sosyal medya stratejileri ve konuyla ilgili yayınları literatür analizi ile incelenmiştir. Çalışmanın kendi sosyal medya stratejisini geliştirmek isteyen üniversiteler için yardımcı bir kaynak olabileceği düşünülmektedir.

***Anahtar Sözcükler**: Sosyal Medya, Üniversiteler, Facebook, Twitter, Gazi Üniversitesi.*

ABSTRACT

In this study, the use of social media by universities in Turkey was examined and the social media strategy of Gazi University was presented as a case study. Besides providing the interactive communication opportunities, social media has been attracted by governments and private sector organizations. Nowadays, it is important that governments, local governments, public institutions, banks and private companies have social media accounts and show their presence in the social media. For universities, social media can be seen as an important means of building public relations and corporate identity as well as contributing to the free and democratic university environment. In this study, the Facebook and Twitter accounts of 185 public and private Turkish universities in 2017 were examined. The most active social media usage has been determined by numbering followers and by making a content analysis. Gazi University has been selected among 10 best active universities. Interviews were held with the Press and Public Relations Office of the selected university and in-depth interviews were conducted with the persons concerned. Talks focused on opportunities and

threats facing universities using social media and on basic questions such as; “What is the social media strategy for the university?”, “How can a better social media strategy be tracked on behalf of the university?” This study is thought to be a helpful resource for universities that want to develop their own social media strategy.

Keywords: *Social Media, Universities, Facebook, Twitter, Gazi University.*

ELEKTRONİK BELGE YÖNETİM SİSTEMLERİNDE PERSONEL MEMNUNİYETİ: WEKA'DA UYGULAMA

SATISFACTION OF EMPLOYEES IN ELECTRONIC DOCUMENT MANAGEMENT SYSTEM: THE CASE OF WEKA

İlknur TUNCER
Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Teknoloji ve Bilgi Yönetimi Bölümü

İlke Bezen AYDOĞDU
Fırat Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Yapılan bu çalışma istenilen konu başlıkları incelendiğin de "Dijital Çağda Kamu Yönetimi ve Politikası" ile ilişkili konu başlıklarından 2-k konusuyla ilişkilendirilmiştir.

Teknolojideki gelişmeler hayatın her alanını etkilemiştir ve toplum yapısını değiştirerek bilgi toplumuna doğru bir dönüşüm gerçekleşmektedir. Bilgi toplumu, elektrik ve enformatik gibi doğurgan teknolojiler geleceğin dünyasından ülkelerin uluslararası güç sisteminin neresinde yer alacağıyla, kimi zaman da ayakta kalıp kalmayacağıyla yakından ilgilidir. Gelecekte oluşacak "bilgi toplumları" sürdürülebilir sosyo-ekonomik gelişme hedeflerine bilgiyi ve enformatik teknolojileri yoğun olarak kullanarak ulaşılabilen toplumlar olacaktır.

Bilgi toplumunda kamu kurum işlemleri de dijital ortamlarda gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Türkiye'de e-Devlet Kapısı'nın kurulması, işletilmesi ve yönetilmesi görev ve sorumluluğu 20/4/2006 tarihli ve 26145 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, 24/3/2006 tarihli ve 2006/10316 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Başbakanlık adına Ulaştırma Bakanlığı yetkilendirilerek içeriğindeki uygulamalar ile hayata geçirilmiştir. E-devlet üzerinden vatandaşlara verilen hizmetler genel olarak şöyle gruplandırılabilir: bilgilendirme hizmetleri, entegre elektronik hizmetler, ödeme işlemleri, kurum ve kuruluşlara kısa yollar ayrıca bunun yanı sıra kamu kurumları arasında bilgi ve belgelerin paylaşımı e-Devlet tarafından sunulan hizmetler ile sağlanmaktadır. Günümüzde internetin gelişmesi ve bilgi teknolojilerinin her alanda kullanılmasıyla birlikte, belge yönetim sistemleri de dijital ortama aktarılmış ve kâğıda olan bağımlılık azaltılmıştır. Dijital ortamda belgeleri kullanmak için günümüzde elektronik belge yönetim sistemleri (EBYS) kullanılmaktadır.

Elektronik belge yönetim sistemleri kullanılarak belge yönetmek artık daha basit bir hale gelmiştir. Yapılan iş ve işlemler daha hızlı bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Bir hafta öncesinde yapılan bir evrakı bulmak eskiden saatlerce sürerken şimdi elektronik belge yönetim sistemiyle sadece birkaç dakikadır. Bu avantajlar şu şekilde sıralanabilir. Elektronik belge yönetim sistemleri ile belgelerde yapılan imza taklitçiliği tümüyle kalkmıştır, elektronik imza yapısı kullanarak bilgi güvenliğini sağlar ve imzayı atan kişiyi ıslak imzadan daha sağlıklı bir şekilde doğrular. Bu işlemi yapabilmek için güvenilirliği ispatlanmış şifreleme teknikleri kullanılmaktadır. Elektronik belge yönetim sistemleri kullanılarak üzerinde işlem yapılmış tüm belgeler rahatlıkla görüntülenebilir ve bu sayede dosyalama ve depolama (belge dolapları, belge klasörleri) gibi işlemleri kullanmaya gerek yoktur. Elektronik belge yönetim sistemleri ile istenilen dosyayı bulmak çok kolaydır. Elektronik belge yönetim sistemleri kullanılarak dosya hareketleri çok rahat bir şekilde takip edilebilir. Elektronik belge yönetim sistemleri sayesinde yapılan hatalar daha hızlı ve masrafsız bir şekilde giderilebilir. Kısacası elektronik belge yönetim sistemleri güvenilirlik, doğrulama, düşük maliyet, hızlı işlem hızı, belge hareket takibi ve hata giderme gibi avantajları sağlamaktadır.

Elektronik belge yönetim sistemlerinin sağladığı bu avantajların yanı sıra dezavantajları da bulunmaktadır. Örneğin internet bağlantısı veya kurum için ağ bağlantısında bir problem olduğunda sistem

durmakta ve kamu kurumları hizmet verememektedir. Ülkemizde bu durumla çok fazla karşılaşılmaktadır. Kamu kurumlarında çalışanların sisteme adapte olamaması veya alışkanlıklarından vazgeçememesi sistemin efektif kullanılamamasına sebep olmaktadır. E-imza sisteminin temel yapı taşı Java'dır. Bilgisayardaki JAVA versiyonlarının eskimesi, e-imzanın aktif hale gelememesine ve elektronik belge yönetim sistemlerinin kullanılamamasına sebep olmaktadır. Örneğin, bireyler genel olarak GOOGLE CHROME internet tarayıcısını kullanmaktadır. GOOGLE CHROME tarayıcısının JAVA desteğini sağlaması, kamu kurumlarında işlerin yapılamaması manasına gelmektedir. Çünkü insanlar alışkanlıklarından kolay vazgeçememektedir. Hâlbuki günümüz dijital çağında hemen hemen her birey internet bağlantılı akıllı taşınabilir cihaz kullanabilmektedir ancak bu tür cihazlar KISS (Keep It Simple Stupit, Aptalların dahi kullanabileceği seviyede basit tut) kuralına tasarlandığı için herhangi bir bilişim farkındalığı oluşturmadığı gibi bireyleri aptallaştırdığı bile düşünülmektedir. Yaşanılan problemlerin çözülebilmesi için bilgi teknolojilerinin efektif kullanma eğitimlerinin verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu eğitimin temel amaçlarından biri elektronik sistemlerin vazgeçilmez olduğu algısını insanlara benimsetebilmektir. Teknolojide yaşanan gelişmeler, bilgi toplumuna geçiş, kamu işlemlerinin dijital ortamlarda gerçekleştirilmesi nedeniyle kamu kurumlarında çalışan personelin elektronik belge sistemlerine yönelik görüşlerinin incelenmesi bir ihtiyaç olarak görülmüştür. Bu çalışmada bireylerin elektronik belge yönetim sistemlerine karşı olan tutum ve niyetlerini ölçmek için kamu çalışanlarına memnuniyet anketi tasarlanmıştır. Tasarlanan bu anket Fırat Üniversitesinde çalışan 120 personelle uygulanan ankette elektronik belge yönetim sistemlerine geçişleri üzerine araştırma yapılmıştır. Yapılan bu uygulamada elektronik belge yönetim sistemlerine geçişin personel açısından nasıl değerlendirildiği, onların korku, endişe, uygulama öncesi ve sonrası beklentileri incelenmiştir. Çalışmanın problemi "sistem kullanıcılarının bu geçişten memnun olup olmadıklarına dair düşünceleri. Çalışmada bir grup kurum katılımcılarına elektronik belge yönetim sistemlerine geçiş süreçleriyle ilgili soruların yönetildiği bir anket çalışması yapılmıştır. Anket ile elektronik belge yönetim sistemleri kullanıcılarının bu uygulamaya karşı memnuniyetleri ölçülmeye çalışılmıştır.

Anket verileri değerlendirilirken Veri Madenciliğinin bazı yöntemlerinden ve programlarından yararlanılmıştır. Veri Madenciliği, veriden bilgi elde etmek amacıyla kullanılan teknikler bütünüdür. İstatistiksel analiz teknikleri ve yapay zekâ algoritmaları bir arada kullanılarak veri içerisindeki gizli bilgilerin açığa çıkarılması ve verinin nitelikli bilgiye dönüştürülmesi sürecidir. Veri madenciliği yöntemleri ise eldeki verileri sınıflandırma, gruplandırma ya da veriler arasında ilişkiler, bağıntılar, istatistiksel sonuçlar oluşturularak modeller oluşturmaktır. Oluşturulan model, oluşturulduğu veri kümesinde olmayan yeni bir kayıt geldiğinde, yeni gelen kayıt hakkında tahminleme yapma imkânı verir. Yapılan tahminlerin doğruluk derecesi oluşturulmuş olan modelin veri üzerindeki başarımını ortaya koyar. Dolayısı ile bir veri madenciliği uygulamasında hangi algoritma ile daha iyi sonuçlar üretildiği uygulamanın başarımı açısından önemlidir. Ayrıca sürekli geliştirilmekte olan yeni algoritmaların başarım derecesinin var olan algoritma sonuçları ile karşılaştırılması yeni geliştirilen algoritmanın kabul edilebilirliğini ortaya koyması açısından önemlidir. Veri Madenciliği uygulamalarını gerçekleştirmek için ticari ve açık kaynak olmak üzere birçok program mevcuttur. Bu çalışmadaki veriler WEKA (Waikato Environment for Knowledge Analysis) Veri Madenciliğe programıyla değerlendirilip, çıkarımlar yapılmıştır; kişisel norm, işe uygunluk, bilgisayar öz yeterliliği, algılanan kullanışlılık ayrıca algılanan kullanım kolaylığının; davranışsal tutum ve kullanıcı niyetleri üzerindeki etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Kullanıcı niyetleri üzerindeki en büyük etkiyi davranışsal tutumlarının oluşturduğu görülmüştür. Bu çalışma ile dijital ortama geçiş süreçlerinde, kullanıcıların yeni bir teknolojiyi kullanma niyetlerinin ve teknolojiye karşı bakış açılarının teknolojinin uygulanmasında önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca çalışmanın sonunda elektronik belge yönetim sistemleri kullanılmasının verimli hale getirilebilmesi için yeni öneriler sunulmuştur.

***Anahtar Kelimeler**: EBYS, Elektronik Belge Yönetim Sistemi, Memnuniyet Ölçümü, Kamu Çalışanları, Verimlilik, Teknoloji, WEKA*

ABSTRACT

This study is related to the subject titles related to "Public Administration and Policy in the Digital Age".

Developments in technology have influenced every aspect of life and are transforming society into information society. Fertile technologies like information society, electricity and informatics are closely related to the future of the countries in the world of the future, where the international power system will take place and sometimes they will not survive. Future "information societies" will be societies that can achieve sustainable socio-economic development goals by using information and information technology intensively.

In the information society, public institution transactions began to take place in digital environments. Duties and Responsibilities for the Establishment, Operation and Management of the e-Government Gate in Turkey The decision of the Council of Ministers dated 24/3/2006 and No. 2006/10316 published in the Official Gazette dated 20/04/2006 and numbered 26145, On behalf of the Ministry of Transport has been authorized by the contents of the application has been misled. The services provided to the citizens via the E-government can generally be grouped as: information services, integrated electronic services, payment transactions, short-cuts to institutions and organizations, as well as sharing of information and documents between public institutions are provided by the services provided by the e-government. Today, with the development of the Internet and the use of information technology in every field, document management systems have been transferred to digital media and the dependence on paper has been reduced. Electronic document management systems (EBMS) are used today to use documents in digital media.

Managing documents using electronic document management systems has now become simpler. Tasks and operations are performed more quickly. Finding a document that was made a week in the past has been around for hours, but now it's only a few minutes with the electronic document management system. These advantages can be listed as follows. With the electronic document management systems, the imitation of the signature made in the documents has been totally removed, providing the information security by using the electronic signature structure and confirming the signer more healthily than the wet signature. In order to perform this operation, proven cryptographic techniques are used. All documents processed using electronic document management systems can be easily viewed and there is no need to use operations such as filing and storage (document cabinets, document folders). It is very easy to find the desired file with electronic document management systems. File movements can be tracked very comfortably using electronic document management systems. Errors made by electronic document management systems can be eliminated quickly and cost-effectively. In short, electronic document management systems provide advantages such as reliability, validation, low cost, fast processing speed, document movement tracking and error recovery.

In addition to these advantages provided by electronic document management systems, there are also disadvantages. For example, if there is a problem with the internet connection or the network connection for the institution, the system is stopped and the public institutions can not provide services. This situation is very common in our country. It makes the employees in public institutions unable to adapt to the system or to not give up their habits effectively. The basic building block of the e-signature system is Java. The jabbering of JAVA versions on the computer causes the e-signature to become inactive and the electronic document management systems to be unavailable. For example, individuals generally use the GOOGLE CHROME internet browser. The GOOGLE CHROME browser provides JAVA support, meaning that it can not be done in public institutions. Because people do not give up easily from their habits. However, in today's digital era almost every person can use intelligent portable devices with internet connection, but these devices are designed to rule KISS (Keep It Simple Stupit), so they do not create any awareness of information and they are also thought to fool individuals. In order to solve the problems experienced, it is thought that effective use training of information technologies should be given. One of the main purposes of this training is to make people understand the perception that electronic systems are indispensable. As the developments in technology, the transition to the information society, and public transactions are realized in digital media, it has been seen as a need to examine the opinions of personnel working in public institutions on electronic document systems. In this study, a survey of satisfaction to public employees was designed to measure the attitudes and intentions of individuals towards electronic document management systems. This questionnaire

was designed to investigate the transition to electronic document management systems in a questionnaire conducted by 120 staff working at Firat University. In this application, how the transition to electronic document management systems is evaluated in terms of personnel, their fear, anxiety, pre- and post-implementation expectations are examined. The problem of working "is that the users of the system think about whether they are satisfied with this transition. In the study, a questionnaire study was conducted in which the questions related to the transition processes to the electronic document management systems were administered to the participants of a group of institutions. Survey and electronic document management systems users have not tried to measure their satisfaction with this application.

When survey data were evaluated, some methods and programs of Data Mining were used. Data Mining is the whole set of techniques used to obtain information from the verb. Statistical analysis techniques and artificial intelligence algorithms are used together to reveal confidential information in the data and transform the data into qualified information. The methods of data mining are to create models by forming relations, classification, statistical results, relations between classification, grouping or data. The generated model allows you to make predictions about the new incoming record when a new record is not in the dataset you are creating. The degree of accuracy of the predictions made reveals the performance of the model on which data is generated. Therefore, it is important in terms of the performance of the application that the algorithm is used to produce better results in a data mining application. It is also important to compare the performance of new algorithms which are continuously being developed with those of existing algorithms in order to demonstrate the acceptability of the newly developed algorithm. There are many commercial and open source programs to implement Data Mining applications. The data in this study were evaluated and deduced by the WEKA (Waikato Environment for Knowledge Analysis) data mining program; personal norm, suitability to work, computer self-sufficiency, perceived usefulness, and perceived ease of use; behavioral attitudes and effects on user intentions. It has been seen that the most effective behavioral attitudes on user intentions are formed. In this study, it is considered that users' intentions to use a new technology and their perspectives on technology are important in the application of technology in the digital transition process. In addition, at the end of the study, new suggestions were made to make the use of electronic document management systems efficient.

***Keywords**: EMS, Electronic Document Management System, Satisfaction Measurement, Public Employees, Productivity, Technology, WEKA*

KENT BİLGİ SİSTEMİ (KBS) KULLANIMINDA YENİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ

NEW METROPOLITAN MUNICIPALITIES USING URBAN INFORMATION SYSTEM (KBS)

Dilek TOPCU
İstanbul Ayvansaray Üniversitesi

ÖZET

Yeni kamu yönetimi, klasik anlamda iş yapmaya dayalı olan kamu örgütlerinin, yapısı ve işleyişine yöneltilen eleştirilerin; küreselleşme ve teknolojik gelişmelerle güçlenen bilgi toplumu ile birleşmesi sonucu ortaya çıkmıştır (Çevikbaş,2012:15). Bu süreçte, iletişimin ve insan dolaşımının artması, kentler ve ülkeler arası karşılıklı etkileşimi beraberinde getirmiştir. Karşılıklı etkileşim ve çok boyutlu ilişkiler mevcut yönetsel yapının belirlediği keskin sınırların aşınmasında önemli bir etken olmuştur. Bu süreçte yeni yönetim modellerine dönük arayışlar politika yapım süreçlerinin seyrinde önemli değişim dinamiklerini de beraberinde getirmiştir (Canpolat, 2009: 8).

Kırdan kente göçle gelişen kentleşme olgusu ve yoğun nüfus hareketleriyle kentler, artan nüfusun mekansal gereksinimlerini giderme sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu mekansal gereksinimler kentsel alanlardan başlamak üzere, kentin yapılı yakın çevresi ve sonrasında doğal kaynakları barındıran kırsal alanları içine alacak şekilde çeşitlenerek artmaktadır (Yenigül, 2016: 293). Niteliksel ve niceliksel çeşitlenme farklı yerel dinamiklere sahip alanların yönetiminde yeni hizmet sunum arayışlarını da beraberinde getirmektedir. Bu arayış, toplumsal ve kurumsal (e) dönüşümü zorunlu kılarak, yeni kavramlar ve ilkeler dizininin kamu hizmetlerinin sunumunda yer almasında etkili olmaktadır (Yıldırım ve Öner, 2004).

Kamu yönetiminde modernleşme ve yeniden yapılanma çalışmalarının küreselleşme dinamikleriyle şekillenmesinde önemli rol oynayan bilgi ve iletişim teknolojileri; kamusal ve yerel örgütlenmelerin hızlı hareket edebilen, ihtiyaca dönük uygulamaları hayata geçirebilen etkin yapılara dönüşmesine imkan sağlamıştır (Şahin, 2007: 165). Bu süreç, hizmette halka yakınlık vurgusuyla yerellik ilkesinin güçlendiği yerel yönetimlerin hizmet sunumlarını; hesap verebilirlik, saydamlık, etkinlik ve verimlilik gibi kavramların etkisiyle tüm yönetsel yapılarını, bilgi ve iletişim yöntemlerinin etkin kullanımı yönünde değişime zorlanmıştır (Aydın ve Kiracı, 2014: 32).

Bilişim teknolojilerinin küresel ölçekte yayılımı ve özellikle internet erişiminin yaygınlaşmasına bağlı olarak; devletin elektronikleşme süreci ve hizmet sunma yöntemlerinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin esas alınması; e-yönetim, e-devlet, e-belediye, e-demokrasi, e-katılım vb. kavramlar ekseninde geleneksel yönetim anlayışında kapsamlı bir dönüşümü meydana getirmiştir (Aydın ve Kiracı,2014:33). E-dönüşüm sürecinde belediyeler, web teknolojileriyle hizmet sunumlarını işletmeye başlamış, e-devlet kavramının e-belediye kavramı ile çeşitlenmiş; çoğu belediye kendi web sitesini kurmuştur (Arıcılar, 2012: 126). E-belediye uygulamada yalnız web sayfası kurmak değil; aynı zamanda yönetimsel, toplumsal ve bilgilendirme temelli tüm süreçlerin, zaman ve mekana bağlı olma durumu ortadan kaldırılarak; hızlı, etkin, verimli ve vatandaş katılımına imkan sağlayacak şekilde elektronik ortamda işletilebilmektir (Henden ve Henden, 2005: 56).

Bilgi toplumunun ortaya çıkardığı çeşitlilik, küreselleşme-yerelleşme ilişkisi bağlamında hakim yönetsel politikaların değişim sürecini hızlandırmaktadır. Özellikle yerel düzlemde uygulamaya geçirilen reform süreçleri bu değişimin önemli göstergesi olarak görülmektedir (Karkın, 2012: 49). Yerellik ilkesi, yerelin karar alma süreçlerine katılımı ve bu süreçte güçlenen değişim politikaları küresel ölçekte olduğu gibi Türkiye'de de yönetsel ölçeklerde yenilenme sürecini etkilemektedir. Cazip yatırım alanları olarak küresel sistemin parçası olabilen kentlerin bir yandan küresel yatırım çekebildiği bir yandan da ulusal ekonomileri küresel rekabette yarışır hale getirdiği görülmektedir. Bu bağlamda; yatırımların cazibe merkezi olan kentsel

alanların değişen demografik yapısı, çeşitlenen hizmet talepleri, yönetsel alanda meydana gelen değişik ve karşılaşılan sorunların çözümünde etkin ve etkili yönetim sistemlerine gerek duyulmaktadır (Topcu, 2015: 81). Türkiye açısından durum değerlendirildiğinde; ülkede kentleşme odaklı politikalarla kentlerin yapısının şekillendiği, özellikle 2000'li yılların yoğun mevzuat düzenlemeleriyle kentsel alanlara yönelik politika üretiminin önceliklendirildiği ve bu yönde yasal ortamın hazırlandığı görülmektedir. 2004 yılında yürürlüğe giren 5216 sayılı 'Büyükşehir Yasası' ve 2014 yılında uygulanmaya başlanan '6360 sayılı Kanun' bu arayışların sonucunda ortaya çıkan yasal düzenlemelerdir. 6360 sayılı Kanunla3, Türkiye'de kent yönetim ölçeği il mülkü sınırlarına kadar genişletmektedir. Yönetsel ölçeğine kırsal alan dahil edilen büyükşehir belediyeleri, kentsel büyümenin 'bütüncül bir planlama ve hizmet sunumuyla' sağlanmasına yönelik çözüm sürecini işleten bir aktör haline gelmektedir (Yenigül, 2016:292).

Kırsal ve kentsel alan ayrımını kaldırarak şehri bütünleştiren yeni sistem, belirlenen ölçekte sunulan hizmet uygulamalarının çeşitlenmesine neden olmakta; kentsel ve kırsal alan belediyeciliğinde büyükşehir belediyeleri sorumlu hale gelmektedir (Kızılboğa ve Arıcı, 2013:355). Bu değişimle "halka yakınlık" ve "hizmet sunumu" arasındaki ilişki daha da irdelenmektedir. Özellikle büyükşehir ölçeğinde ortaya çıkan heterojen yapı; kısa vadeli, talep eksenli hizmet sunumlarından ziyade kalıcı çözümlere dayanan proje uygulamalarının hayata geçirilmesi yönünde sürdürülebilir hizmet modellerine olan gereksinimi ön plana çıkarmaktadır. Özellikle, nüfusun %80'lik kısmını taşıyan büyükşehir belediyelerinin, belediye kaynaklarının etkin ve verimli kullanılmasını sağlayarak ölçek ekonomisine ulaşması için halkın yönetime katılımının sağlanması, yeni teknolojilerden yararlanılarak hizmet sunumlarında etkinlik ve verimliliğin gerçekleşmesinde bilişim ve internet teknolojilerinden kullanım gerekliliği ön plana çıkmaktadır (Kırışık ve Sezer, 2015: 204).

Küreselleşme olgusuyla güçlenen rekabete kentsel alanlar üzerinden katılma söylemlerinin etkili olduğu günümüzde, cazibe merkezi kentsel alanların inşa sürecinin Türkiye özelinde büyükşehir belediyeleri üzerinden işletilmesi söz konusu olmaktadır. Bu süreçte ticaret, üretim, iş yapma, öğretim, ev yaşamı, hukuk, eğlence ve yönetim biçimleri gibi yaşamın her alanını köklü bir biçimde değişiklik meydana getiren bilgi ve iletişim teknolojilerinin karşı konulmaz etkisi ile mevcut yönetim modelleri yerel ve ulusal ölçekte değişim sürecine girmektedir (Yenigül, 2016.294). Bu değişimin kaynak kullanımında etkinlik ve verimlilik ilişkisi ile sürdürülebilir hale getirilebilmesi için hizmet sunulan alanla ilgili tüm bilgilere hızlı erişim sağlanması, kentsel faaliyetlerin planlanması, konumsal bilgilerin kontrol altına alınarak düzenli olarak işlenmesi ve ilgili kurum ve kişilere ulaştırılmasına dönük arayışlar ön plana çıkmaktadır (Çoruh, 2008: 6; Şahin, 2007:186). Nitelikli bilgilere dayalı karar verme süreçlerinin işletilmesi, yönetsel maliyetlerin azaltılması, kamu yönetiminde verimliliğin arttırılması ve verilen kararların doğru ve zamanında niteliklerini taşıyan kaliteye ulaşması için bilişim teknolojilerinin kullanımına dönük politika yapım süreçleri işletilmektedir (Kırışık ve Sezer, 2015:205-208).

Bilgi ve iletişim teknolojileri kentler açısından üç önemli işlevi yerine getirme yeteneğine sahiptirler. Bu işlevlerden ilki, toplu taşıma, ulaşım, su ve kanalizasyon gibi temel kentsel sistemlerin yönetiminde, veri toplanması, sınıflandırılması, işlenmesi ve yönetsel kararların alınması süreçlerinde destek olmalarıdır. İkincisi, bu teknolojilerin yerel yönetimler ve kent bürokrasisi ile merkezi yönetim, vatandaşlar ve ticari kuruluşlar arasındaki iletişim boşluğunu ortadan kaldırabilecek potansiyel taşımaları, üçüncüsü ise, gelişmiş birer telekomünikasyon alt yapısına sahip kentlerin ekonomik yatırımlar için birer çekim merkezi olmalarıdır (Baştan ve Ökmen, 2004:386). Bu işlevler kentsel alanlarda hizmet sunumunu etkin ve verimli hale getiren Kent Bilgi Sistemini (KBS) işaret etmektedir.

Kent Bilgi Sistemi (KBS), bilişim teknolojilerini kullanarak, profesyonel yöneticiler kontrolünde şehirle ilgili tüm bilgilerin toplanması, kaydedilmesi, işlenmesi, planlanması ve tüm resmi, sivil ve özel kurumlar, halk ve özel firmalarla paylaşılmasını ve denetimini sağlayan sistem olarak tanımlanmaktadır (Çoruh, 2008:151). 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7/h maddesi, coğrafi bilgi sistemi ve kent bilgi sistemi kurma görevini belediyelere vermektedir. Bu kapsamda belediyelerin KBS'yi internete taşıma süreci beş aşamada mümkün olmaktadır (Güler, 2001; Çoruh, 2008:3).

[3] On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

1. Bilgisayarlaşma: Belediyedeki tüm birimlerde bilgisayar kullanımın sağlanması.

2. Otomasyon: Belirli standartlar çerçevesinde belediye iş süreçlerine yönelik programlar yazılması ve bu düzenlemenin bilişim sistemleriyle entegrasyonu.

3.İnternet Kullanıcılığı: Belediye çatısı altında görev yapan herkesin internete bağlanabilmesi

4.WEB Site Kurma: Belediyenin yüzü niteliğinde bir e-belediye web sitesinin var olması.

5.Yönetimi İnternete Taşıma: Belediye tarafından vatandaşa sunulacak tüm hizmetlerin elektronik erişim düzlemine taşınması.

Kent bilgi sistemi, kent yönetiminde yer alan araştırma, planlama, uygulama ve karar verme organlarının; daha hızlı ve daha doğru bir şekilde sonuca ulaşmaları ve karar vermeleri için gerekli ihtiyaçları karşılayacak ve kentin çağdaş bir yönetim şekliyle yönetilmesine olanak sağlayacak yeni bir anlayış, yeni bir yapılanma ve yeni bir uygulama şekli olarak ifade edilmektedir (İçişleri Bakanlığı, 2007: 10). Bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik bilgi ve ilgi artışı vatandaşların bilgi ve hizmetlere ulaşmada kolay erişim, hız, ucuzluk ve şeffaflık talepleri her geçen gün artmakta; devletin etkin, şeffaf, hesap verir biçimde çalışmasını sağlayacak yönetsel reformların uygulama süreci devam ettirilmektedir (Aydın ve Kiracı, 2012: 32). Bu etkiyle, kamu kesimi; hizmet sunumundaki az kaynakla çok iş yapma gereksinimi ile maliyetlerin düşürülmesi, hizmet kalitesinin ve hızının arttırılması, ölçek ekonomisi ilkeleriyle mükerrer yatırımların engellenmesi düşüncesiyle bilgi ve iletişim teknolojisi olanaklarından yararlanarak, kamu yönetiminde etkinliği artırma arayışı ve bu yönde geliştilen kamu politikaları dikkat çekmektedir (Kırışık ve Sezer, 2015:204). Bu bağlamda, 6360 sayılı Kanun gerekçesinde "daha az kaynak ile daha kaliteli hizmet sunulması" ifadesi "kamu hizmetlerinin sunumunda beklenen hız ve kaliteye ulaşabilmek için hangi elektronik adımların atılması gerekir" sorusunu akıllara getirmekte, bir politika önerisi sorgulama süreci başlamaktadır. Bu sorgulama, KBS kullanımlarının büyükşehirler özelinde mevcut durumunu akıllara getirmektedir. Kırsal ve kentsel alan dahilinde, cazibe mekanları olarak yapılandırma süreci devam eden büyükşehir belediyelerinin küresel sisteme entegrasyonunda bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanma durumları önemli bir sürdürülebilir kalkınma göstergesi olarak görülmektedir. 21. yüzyıl kamu yönetimi politikalarının sürdürülebilir kentsel politikaların inşasına verdiği önem dikkate alındığında, özellikle akıllı şehirler vurgusunun yeni politika yapım süreçlerinde önceliklendirileceği, dijital çağın kamu yönetimine getirileri arasında KBS'nin sürdürülebilir yönetim anlayışında önemli bir etken olacağı öngörülmektedir.

KBS'nin internete taşınma sürecinde farklı niteliklerle gelişim seyrini sürdüren belediyelerin sürdürülebilir nitelikte uygulama çıktılarına ulaşılabilme durumları reformların etki analizlerini ortaya koyabilmek adına önem taşımaktadır (Kırışık ve Sezer, 2015: 206). 6360 sayılı Kanun uygulama sürecinde, yüzölçümü geniş illerde merkeze uzak ilçelere götürülmek durumunda olan büyükşehir belediye hizmetleri arasında nasıl bir mekanizma kurarak hareket edilecek sorusu ön plana çıkmıştır. Uzaklık-zaman kaybı, mesafe-maliyet sarmalında zamana ve mekana bağlılık kısıtını ortadan kaldırarak; toplumsal ve kurumsal bir bilgi sisteminin il ölçeğinde tüm paydaşlar için kullanılabilir hale getirilmesinin, hizmet sunumlarında yerellik söylemini kuvvetlendireceği düşünülmektedir.

6360 sayılı Kanun kapsamında 14 yeni büyükşehir belediyesinin[4] internete taşınma sürecinde web sayfaları üzerinden bir hizmet koordinasyonu oluşturmaya çalıştıkları görünmektedir. Ancak, kırsal ve kentsel alanda hizmet sunumlarında ölçek ekonomilerinden beklenen faydanın büyükşehir belediyelerine yansıyabilmesi için KBS sürecini uygulamaya koyma göstergesi olarak ifade edilen "yönetimi internete taşımak" gerekliliğinin hangi düzeyde gerçekleştiğini tespit etmek, belediye içindeki birimler arası koordinasyon kadar kent ile ilgili kuruluşların hem belediye hem de birbirleriye koordinasyon görüntüsü tespit etmek gerekmektedir (Turabi vd, 2005:4).

Kent bilgi sisteminin kurulmasıyla bilgi teknolojileri ve uygulamalarının bir sistem dahilinde bütünşehir ölçeğinde kurulup yaygınlaştırılması, elde edilen yararların internet tabanlı sistemler aracılığıyla belediyenin ve vatandaşların kullanımına sunulması, özellikle teknik, sosyal ve ekonomik durumun bilgi sistemi teknolojisinden yararlanılarak çıkarılması, belediye çalışmalarında hizmet verimliliğinin, hızın, kalitenin yükseltilmesi, kent yöneticilerine güncel verilere dayalı karar destek sistemleri ile daha hızlı ve doğru kararlar verme olanağının sunulması mümkün olacağı; bu etkiyle, 6360 sayılı Kanun gerekçesinde

[4] Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Kahramanmaraş, Mardin, Malatya, Manisa, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa, Van, Ordu

vurgulanan hizmet sunumunda etkinlik ve verimlilik/ölçek ekonomisi tanımlamalarına yaklaşılabileceği düşünülmektedir.

Yukarıda yapılan değerlendirmeler ışığında bu çalışma; 6360 sayılı Kanunla kırsal ve kentsel alan yönetiminden sorumlu birim olarak tanımlanan 14 büyükşehir belediyesi özelinde; kent bilgi sisteminin kullanım durumunu tespit etmeyi amaçlamaktadır. Kırsal ve kentsel alana hizmet sunarken, sürdürülebilir bir kent bilgi sistemiyle mükerrer hizmet sunumlarının önüne geçilebileceğini sorgulayan çalışma, kent bilgi sistemlerinin yeni büyükşehir belediyelerinde sosyal ve ekonomik yönden ortaya çıkardığı/çıkaracağı etkiyi konu edinmektedir. "Dijital çağda kamu yönetimi ve politikası" temel sorunsalı çerçevesinde, küresel sisteme entegrasyonu sağlayan yönetim birimleri olarak tasarlanan kent yönetimlerinin mevcut kentsel politikaları içinde bilgi ve iletişim teknolojilerine ayrılan yerin KBS üzerinden mevcut görüntüsü sorgulanacak; gelecek dönemli, kent odaklı politikalara yönelik bir dijital dönüşüm önerisi sunulmaya çalışılacaktır.

Büyükşehir belediyelerinin hizmet sunacağı alanda nitelik ve nicelik olarak hizmet talepleri çeşitlenmektedir. Özellikle belediyelerin yaşadığı kaynak yetersizliği dikkate alındığında, mevcut kaynakların etkin ve verimli kullanımının bilgi ve iletişim teknolojilerinin doğru kullanımı ile sağlanabileceğine yönelik tespitlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda, 14 büyükşehir belediyesi ilgili birimlerine gönderilecek elektronik soru formlarıyla Kent Bilgi Sisteminin mevcut durumuna ilişkin bilgilere ulaşılmaya çalışılacaktır. Bu soru formlarında, KBS kullanımının ilgili belediyedeki kullanım sürecine, kullanım sürecinde yer alan yönetsel birimlere, KBS kullanıcı profiline, KBS veri tabanında hangi bilgilerin yer aldığına, nasıl bir yazılım programı kullanıldığına ulaşılacaktır. Elde edilen uygulama sonuçları üzerinden KBS mevcut durumuna ilişkin sonuçlara; ilgili belediyelerde KBS'nin geleceğine yönelik plan ve yatırım hedeflerine dönük tespitlere ulaşılmaya çalışılacaktır. Elde edilen yanıtlar ışığında, il ölçeğinde hizmet sunan yeni büyükşehir belediyelerinin KBS profilinin bugünün ve yarının ihtiyaç ve beklentilerini karşılayabilecek yeterlilikte olup olmadığına yönelik değerlendirmeler literatür desteği ile yansıtılacaktır.

***Anahtar Kelimeler**: Bilgi ve İletişim Teknolojileri, Kent Bilgi Sistemi, Yeni Büyükşehir Belediyeleri, Yerel Hizmet, Yerel Kalkınma.*

ABSTRACT

This work; In the case of 14 metropolitan municipalities, which are defined as the unit responsible for rural and urban area management under Law 6360, The purpose of the city information system is to determine the use. A study aimed at revealing the impact of electronic applications on the ability to avoid duplicate service offerings in order to take advantage of economies of scale in the service of rural and urban areas is the subject of technical, social and economic determination of urban information systems in the new metropolitan municipalities. Under the basic problematic framework of "public administration and politics in the digital age", the existing urban policies of urban governments, which are designed as administrative units that provide integration to the global system, will be questioned about the current image of the place where information and communication technologies are divided over the KBS, and a proposal for future digital transformation policies will be tried.

The service demands of the metropolitan municipalities vary in quality and quantity. Considering the inadequacy of resources, especially the municipalities, there is a need for establishing that effective and efficient use of available resources can be achieved through proper use of information and communication technologies. In this context, electronic questionnaires to be sent to the relevant units of 14 metropolitan municipalities will be tried to reach the information about the current status of the City Information System. In these questionnaires, the use of KBS depends on the municipal usage process, the administrative units involved in the use process, The profile of the usage of KBS for Technical, social and economical implementation results will be tried to reach the conclusions about the current situation of KBS. In the light of the responses obtained, the use of information and communication technologies of the metropolitan municipalities serving the province scale will be reflected in the literature support and the clues about the vision policies of the metropolitan municipalities responsible for the field management in information and communication technologies in digital age will be tried to be reached.

***Keywords**: Information and Communication Technologies, Urban Information System, New Metropolitan Municipalities, Local Service, Local Development*

DİJİTAL ÇAĞDA YEREL YÖNETİMLER

DIGITAL AGE IN LOCAL GOVERNMENTS

Şafak KAYPAK
Mustafa Kemal Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Vedat YILMAZ
Bitlis Eren Üniversitesi, Adilcevaz MYO

Muzaffer BİMAY
MKÜ İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

ÖZET

Dünya 2000'li yılların sonunda sanayi toplumundan bilgi toplumuna hızlı bir geçiş yapmıştır. Bilgi-iletişim teknolojileri kamu-özel bütün kurumları etkilemiştir. Elbette, yerel yönetimler etkilenmiştir. Yerel nitelikteki halkın ihtiyaçlarını etkin ve verimli bir şekilde karşılamak amacıyla kaynak kullanan, kendine has bütçeleri olan, yasalarla görev ve yetkiler verilmiş, karar organları seçmenler tarafından oluşturulan, özerk, kamu tüzel kişiliğine sahip yönetimler olarak tanımlanan yerel yönetimler, tarih boyunca demokrasinin gelişimi açısından önemli bir yere sahip olmuştur. Yerel yönetimler, siyasal, yönetsel, ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel olarak pek çok farklı yapılanma ve beklenti ile karşı karşıya kalmıştır. Öte yandan, bilgi toplumunun dijital ortamında getirilen yeniliklerin yerel halk tarafından öğrenilmesi, değerlendirilmesi ve katılımının sağlanması kolaylaşmıştır.

Kamu yönetiminin önemli ve vazgeçilmez boyutunu oluşturan yerel yönetimlerin kamu hizmetinin yerel sunumunda önemli bir payı vardır. Dijital çağ ile birlikte yerel yönetimler kendini teknolojik gelişimlere karşı yenilemek zorunda kalmıştır. Ayrıca dijital çağ, yerel halkın demokratik haklarını, nasıl kullanması gerektiği ve davranışları yönünde değişimler meydana getirmektedir. Yerel halk, yerel yönetimlerde alınan kararlara katılma ve denetim yapma olanağına sahip olmuştur.

Yerel yönetimlerin en temel amacı, kaynakları etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasıdır. Bu amacı gerçekleştirmek için, bilişim ve internet teknolojisinden faydalanmaya çalışılmıştır. İletişim ağının genişlemesi ile etkin olarak kullanmaya başlayan cep telefonu, tablet, dizüstü, masaüstü bilgisayar gibi iletişim araçları ve internetin yaygınlaşması ile halk yurt içi ve yurt dışı bilgiye rahatça ulaşabilmiştir.

Teknolojik değişimlerin getirdiği dijital çağda verilere internet ortamında kolay ulaşılabilen bir zamanda yaşıyor olmanın çeşitli avantajları vardır. Yerel yönetimlerin etkin, şeffaf ve katılımcı bir yönetim anlayışı benimsemesinin yolu açılmıştır. Dijital çağ öncesi, kendi içine kapanık bir şekilde gelişimini sağlamaya çalışan yerel yönetimler, dijital çağ sonrası hem kendi uygulamaları, hem de dünyada uygulanan yerel yönetim modelleri hakkında o ülkeye gitmeden internet üzerinden detaylı olarak bilgilere ulaşabilmişlerdir. Bu sayede, yerel yöneticilere, kendi yaşadığı yerele uygun yönetim modellerini uygulama ve sonuçları hakkında bilgi edinebilmenin yanında; kıt kaynakların daha etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasının nasıl sağlanacağı konusunda önemli bir katkı sağlamıştır.

Demokrasinin olmazsa olmazları arasında yer alan, teknolojik gelişmelerle beraber hızla büyüyen ve gelişen yerel yönetimler, yerel kamusal ihtiyaçları daha etkin ve verimli bir şekilde halka sunmak adına kendini yenileme ve mevcut sorunlara çözüm getirme temel amaçlarıyla yeni düzenlemeler ile karşı karşıya kalmaktadır. Yapılan düzenlemelerin ortaya çıkardığı sonuçların kimi zaman olumlu yansımaları olmasına rağmen; kimi zaman da olumsuz yansımalar ön plana çıkmaktadır. Türkiye'de yerel yönetimlere yönelik 1980 sonrası önemli adımlar atılarak yerel yönetimler daha etkin, verimli ve çözüm odaklı birimler haline dönüştürülmeye çalışılmıştır. E-dönüşümün başladığı 1990'lı yıllarda iletişim araçları ve internetin yaygınlaşmaya başlaması ile yerel yönetimler alanındaki bu değişim ve dönüşüme yönelik faaliyetlerin yapılması önceki yıllara göre daha kolaylaşmıştır.

Çalışma,1980 yılından günümüze kadar yerel yönetimler arasında yer alan il özel idareleri, belediyeler ve köylere yönelik yapılan düzenlemeler ve dijital çağ olarak adlandırılan günümüzde yerel yönetimlerin nereden nereye geldiği ve şu anki durumunun ne olduğu değerlendirmelerinin yapılması ile olumlu ve olumsuz yöndeki düşünceler ve çözüm yolları hakkında bilgilendirmeler yapma amacını taşımaktadır. Çalışmada ayrıca, detaylı olarak dijital çağın yerel yönetimlerde yerel halk üzerindeki olumlu ve olumsuz yöndeki etkilerine değinilecektir. Bu bağlamda, literatür taraması, yerel ve ulusal basın ile beraber yazınsal ve görsel kaynaklarla gözlem ve betimleyici bir yöntem kullanılmıştır.

Özellikle, taşra olarak nitelenen kırsal kesimde yaşayan ve faaliyet gösteren insanların ortak kamu ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan ve belediyelere göre daha geride kalmış olan il özel idareleri, dijital çağ ile birlikte kırsal kesimin ihtiyaçlarının karşılanması noktasında gerekli bilgilerin toplaması ve ihtiyaç önceliği sırasına konulması, il genel meclisi tarafından alınan kararların duyurulması ve yerel halkın alınan kararlara katılımının sağlanması bakımından önemli bir yol alınmıştır.

Yerel yönetim birimleri arasında ayrı bir yeri olan belediyeler kentlerin planlı gelişimi ve büyümesini sağlamakla yükümlüdürler. Dijital çağ öncesi planlamalar yerinde tespit edilip uygulamaya konulurken dijital araçların hayata geçmesi ile planlamaların daha düzenli ve geleceğe dönük yapılması sağlanmıştır. Belediye meclisleri tarafından alınan plan kararlarına halkın katılımı ve ulaşması kolaylaşmıştır. Dijital çağ, halkın kendini yönetenler tarafından alınan kararlara ulaşması ve değerlendirmeler yapması yönünde önemli avantajlar sağlamıştır. Belediyelerde dijital çağ sonrası uygulamaya konulan e-belediye sistemi ile belediye tarafından yapılan duyurulara yerel halkın ulaşımı sağlanmış, halkın belediyeye ödemesi gereken emlak ve çevre-temizlik gibi vergileri bir kereye mahsus belediye emlak işleri dairesine beyanname vermesi sonrasında şahsa ait emlak vergilerini internet ortamında kredi veya bankamatik kartı ile kolayca istediği zaman ödeyebilme ve vergi borcunun olup olmadığını belediyeye gitmeden öğrenme imkanına kavuşmuştur. Ayrıca, meclis tarafından alınan kararlar hakkında bilgi sahibi olma imkanını evde, işyerinde, parkta otururken bulabilmekte; interneti olan elindeki cep telefonu, tablet veya bilgisayar gibi iletişim araçlarını kullanarak belediyenin tüm hizmetlerinden yararlanabilen bir dijital çağın avantajlarını yaşamaktayız.

Genel olarak dijital çağın getirdiği iletişim araçlarının yerel yönetimler alanında sağladığı avantajlara baktığımızda; dünyada yaşanan gelişim ve değişim hakkında halk ve yerel yöneticilerin bilgi sahibi olmasını sağlamıştır. Yerele ait kıt kaynakların etkin ve verimli olarak kullanımında önemli nitelikte yol gösterici olmuştur. Ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel anlamda sürdürülebilir bir politika uygulamanın gerekleri ve izlenmesi gereken aşamalar hakkında bilgiler sunmaktadır. İletişim teknolojisi, yerele ait tarihi, doğal güzellikler ile turistik yerlerin tanıtılması olanağını sağlayarak, yerele yerli ve yabancı turistlerin gelmesinin sağlanması ile ekonomik anlamda yerelin kalkınmasına katkı sağlamaktadır. Yerel yöneticilerin özgeçmişleri hakkında yerelde yaşayanların bilgi edinmesini olanaklı kılmaktadır Yerel yönetimleri, şeffaf, katılımcı, eşit ve hesap verebilir birimler olarak halka hizmet etmeye zorlar. Yerel halk sosyal faaliyetler hakkında kısa sürede bilgilendirilir. Devletin, sivil toplum kuruluşlarının ve yerel halkın ilgili yerel yönetim hakkında bilgi edinmesine katkıda bulunur. Yerelde ki sosyal sorumluluk projeleri, sosyal ağların kullanımı ile daha kolay hayata geçer.

Genel olarak dijital çağ öncesi yerel yönetimlerde halkın katılımı yok denecek kadar az iken dijital çağ ile birlikte yerel yönetimlere halkın katılımı ve denetimi noktasında önemli derecede yol alınmıştır. Yerel halk kendini yönetenler hakkında iletişim araçları vasıtasıyla özellikle internet ortamında bilgi edinerek kendini yönetecek büyükşehir belediye başkanı, belediye başkanı ve meclis üyelerini, il genel meclisi üyelerini seçmede önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. daha önce bilinmeyen m-demokrasi ve e-demokrasi hayata geçebilmektedir. Bu doğrultuda, yerel halkın dijital çağda kendini yönetecekler hakkında bilgi sahibi olarak seçmiş olmaları önemli bir gelişmedir. Halkın istek ve taleplerini ve yerel yöneticiler hakkındaki düşüncelerini dijital ortamda kendini yönetenlere doğrudan iletebilmeleri dijital çağın yerel yönetimler alanında getirdiği önemli yeniliklerden bazılarıdır.

Konunun akışında; Yerel yönetimler ve önemi, Dijital çağ, Dijital çağ öncesi ve sonrası İl Özel İdareleri, Dijital çağ öncesi ve sonrası Belediyeler, Dijital çağ Öncesi ve sonrası Köyler, Dijital çağda yerel yönetimlere halkın katılımı, Dijital çağın yerel halk üzerindeki olumlu etkileri, Dijital çağın yerel halk

üzerindeki olumsuz etkileri, Genel olarak yerel yönetimlerin dijital çağdaki durumunun değerlendirilmesi ana başlıklar olarak çalışmada yer alacaktır.

Anahtar Kelimeler*: Dijital Çağ, Internet, Yerel Yönetimler, Belediye, İl Özel İdaresi, Köy*

ABSTRACT

Local governments that are rapidly growing and developing together with the technological developments which are among the indispensable of democracy are faced with new regulations with the main purpose of constantly renewing themselves in order to present the local public needs effectively and efficiently to the public and to solve the existing problems. The consequences of the arrangements made are sometimes negative, but sometimes the negative reflections of the regulations are manifest themselves. Efforts have been made to transform local governments into more efficient, productive and solution-oriented units by taking important steps after 1980 in local governments in Turkey. With the introduction of communication tools and the internet in the 1990s, this change and transformation oriented activities in the field of local administrations became easier.

The study informs about the regulations made for the special provincial administrations, municipalities and villages which are among the local governments from 1980 to the present day and informs the local governments about the places where they have come from and the evaluation of the current situation and the solutions and remedies in the positive and negative direction. The study will also touch upon the positive and negative effects of the digital age on the local people in local governments in detail. In this context, literature review, literary and visual sources along with local and national press, observation and descriptive method were used.

Keywords*: Digital Age, Internet, Local Adminsitrations, Municipality, Special Provincial Administrations Villages*

İLÇE BELEDİYELERİ WEB SAYFALARINDA YER ALAN E-DEVLET UYGULAMALARININ İLÇE NÜFUSU BAĞLAMINDA ANALİZİ: KONYA ÖRNEĞİ

ANALYSIS of E-GOVERNMENT APPLICATIONS on the WEB-PAGES of DISTRICT MUNICIPALITIES in TERMS of the DISTRICT POPULATION: The SAMPLE of KONYA

İsmail SEVİNÇ
Necmettin Erbakan Üniversitesi

ÖZET

Yerel yönetimler, yerel bir topluluğun ortak gereksinimlerini karşılamak amacıyla oluşturulan, karar organlarını doğrudan halkın seçtiği, demokratik ve özerk bir yönetim kademesi, bir kamusal örgütlenme biçimi olarak tanımlanabilirler. Bu birimlerin devletin tüzel kişiliği dışında ayrı bir tüzel kişiliği, malvarlığı ve kendine özgü gelir kaynakları bulunmaktadır.

Yerel hizmetler ulusal çaptaki hizmetler kategorisinde olmamakla birlikte etkileri ve gündelik yaşamın temel gereksinimleri de içermesi bakımından önemli bir yere sahiptir. Yerel hizmetler açısından düşünüldüğünde kamu hizmeti yürüten kurum ve kuruluşların faaliyet alanı ne kadar küçülürse vatandaş taleplerini tespit etmek ve yerel katılımı güçlendirmek o denli kolaylaşmaktadır. Bu bağlamda özellikle bir yerel yönetim birimi olarak belediyeler sahip oldukları teşebbüs gücünü de kullanarak yeni yöntemler geliştirebilirler ve demokratik değerlerin gelişimine de katkı sağlayabilecekleri düşünülmektedir.

E-devlet, vatandaşlara devlet tarafından verilen hizmetlerin elektronik ortamda sunulması demektir. Bu sayede devlet hizmetlerinin vatandaşa en kolay ve en etkin yoldan, kaliteli, hızlı, kesintisiz ve güvenli bir şekilde ulaştırılması hedeflenmektedir. Bürokratik ve klasik devlet kavramının yerini almaya başlayan e-devlet anlayışı ile her kurumun ve bireyin bilgi ve iletişim teknolojileri ile devlet kurumlarına ve kurumlarca sunulan kamusal hizmetlere kolayca erişmesi hedeflenmektedir.

E-devlet kavramı en genel yaklaşımı ile devlet işlerinin elektronik ortamda yapılması olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir anlatımla e-devlet, devletin halka karşı yerine getirmekle yükümlü olduğu görev ve hizmetler ile halkın devlete karşı üstlendiği yükümlülüklerin elektronik iletişim ve işlem ortamlarında yerine getirilmesini sağlayan bir kavram olarak nitelendirilebilir. E-devletin yerel düzeydeki adı olan e-belediye ise kente ait bilgilerin teknoloji destekli çalışmalarla düzenlenerek kent ve toplum yararına bilgi üretilmesi ve halkın hizmetine sunulması anlamına gelmektedir. Ayrıca belediyelerin görevlerini yerine getirirken internet teknolojileri aracılığıyla sunduğu hizmetleri vatandaşın belediyeye gitmeden ayağına götürmesi olarak da nitelendirilebilir.

Belediyelerde bilgi ve iletişim teknolojilerinin altyapılarının kurulması yüksek maliyetlere neden olmaktadır. Bu bağlamda e-devletin altyapısının kurulmasının yüksek maliyet gerektirmesi kısıtlı kaynaklara sahip ilçe belediyelerini zorlayabilmektedir. Belediyeler, büyük, orta ve küçük ölçekli olarak gruplandırıldığında büyükşehir belediye yönetimlerinin, yeterli maddi kaynak, yetişmiş insan gücü, bilgi altyapısı bakımından daha avantajlı bir konumda olması nedeni ile küçük ölçekli belediyelere oranla e-belediyecilik konusunda daha ileri seviyede oldukları söylenebilir. Dijital yapılanma aşamasında mevcut sistemin küçük ölçekli belediyeler açısından ortaya çıkardığı olumsuzluklardan bazıları ise bilgi ve iletişim teknolojilerinin yüksek maliyet gerektirmesi ve gelirlerinin düşük olması nedeni ile bu teknolojik maliyeti öz kaynakları ile karşılayamama, düşük gelir ve eğitim grubuna mensup vatandaşların bu ilçelerde yoğunlaşması, gelir ve eğitim durumu nedeni ile halkın bilgi ve iletişim teknolojilerine mesafeli durması (sayısal uçurum), yüksek oranda işsizlik ve çözülememiş altyapı ve üstyapı sorunlarının varlığı, halkın katılım ve yönetimi denetleme konularındaki bilinçsizliği ve isteksizliği olarak sıralanabilir. Yerel yönetimler, e-belediye uygulamasına geçişte belirli yararlar elde etme fikrinde olmalı ve uygulama stratejilerini bu yönde belirlemelidirler. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Yerel halka sunulacak hizmetleri, geleneksel kamu yönetimi anlayışı olan mesai saatlerinin dışına çıkararak 7 gün 24 saat hizmet sunar duruma getirebilmek,

- Dünya ile bütünleşme bakış açısıyla ele alındığında yerel yönetim hizmetlerinin internet ortamına yansımasıyla sözü edilen hizmetlerin izlenebilirliğinin yerelden dünyaya açıldığını algılayabilmek,
- Bürokratik evrak yoğunluğunu azaltabilmek,
- Vatandaşların bazı bilgileri elektronik ortamda alabilme özgürlüğü dolayısıyla çalışanların yoğunluğunun azalmasını sağlayabilmek,
- Hem çalışanlar hem de vatandaşlar açısından yapılacak işlemler bazında zaman tasarrufu sağlayabilmek,
- Belediye-vatandaş ilişkilerinin güçlendirilmesini sağlayabilmek,
- İş yoğunluğunun belli bir miktar azalması ve iş süreçlerinin daha düzenli duruma gelebilmesi nedeniyle çalışan memnuniyetini sağlayabilmek,
- Kent gündeminin rahatça izlenebilmesini sağlayabilmek,
- Kent verilerine ilişkin bilgilerin daha rahat toplanabilmesini sağlayabilmek,
- İnternet ortamında yapılacak anketler sayesinde halkın beklenti, talep ve şikâyetlerini daha rahat öğrenebilmek.

Türkiye'de illerin ilçe sayılarına bakıldığında İstanbul'da 40, Konya'da 31, İzmir'de 30 ve Ankara'da 25 ilçe olduğu görülmektedir. Konya'nın çok sayıda ilçeye sahip olmasının nedenlerinden birisi, ilin geniş bir yüzölçümüne sahip olmasındandır (38257 km2). Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Konya iline bağlı 31 ilçenin 31.12.2016 tarihi itibariyle nüfusu aşağıdaki gibidir (TÜİK, 2017):

Tablo 1: İlçe nüfusları

Yalıhüyük (1)	**1509**
Halkapınar (2)	**4302**
Derbent (3)	**4345**
Ahırlı (4)	**4561**
Taşkent (5)	**6299**
Akören	6404
Derebucak	6551
Tuzlukçu	6610
Emirgazi	8762
Güneysınır	9546
Çeltik	9743
Hadim	12375
Altınekin	14141
Hüyük	15803
Doğanhisar	16461
Yunak	22585
Bozkır	26437
Sarayönü	26499
Kadınhanı	32284
Karapınar	49636
Kulu	49796
Cihanbeyli	53194
Ilgın	55207
Seydişehir (V)	**64825**
Çumra (IV)	**65836**
Beyşehir (III)	**72347**
Akşehir (II)	**94232**
Ereğli (I)	**142818**
Karatay	308983
Meram	346366
Selçuklu	622846

Kaynak: http://www.yerelnet.org.tr

Tablo 1'e bakıldığında en az nüfusa sahip ilçeler sırasıyla Yalıhüyük (1509), Halkapınar (4302), Derbent (4345), Ahırlı (4561) ve Taşkent (6299) olarak görülmektedir. Yine en çok nüfusa sahip olan ilçeler ise sırasıyla Ereğli (142818), Akşehir (94232), Beyşehir (72347), Çumra (65836) ve Seydişehir (64825) olarak sıralanmaktadır. Tabloda Selçuklu (622.846), Meram (346.366) ve Karatay (308.983) ilçeleri yüksek rakamlarda yer almalarına karşın merkez ilçe oldukları için değerlendirmeye alınmamışlardır. Çünkü merkezde yer almaları nedeniyle olanaklarının daha geniş olması ve büyükşehir belediyeleri ile daha çok ilişki içerisinde olmaları, bu ilçelere taşra ilçelerine oranla avantaj sağladığı düşünülmektedir. Bu bağlamda sadece taşra ilçeleri değerlendirmeye alınmıştır.

Amaç, Kapsam ve Yöntem

Çalışmanın konusu, Konya iline bağlı 31 ilçe belediyesinde en çok nüfusa sahip 5 ilçe ile en az nüfusa sahip 5 ilçe belediyesinin karşılıklı olarak web sayfalarının analizinin yapılmasıdır. Bu bağlamda ilçe nüfusunun belediyelerin web sayfalarında sunulan e-devlet hizmetlerinin kapsamıyla ilgisinin olup olmadığı tartışılmıştır. Adrese dayalı nüfus kayıt sistemine bağlı olarak 31.12.2016 tarihi itibariyle ilçe nüfusları ortaya konulup en fazla ve en düşük nüfusa sahip olan 5 ilçe belediyesinin web sayfaları çalışma kapsamına alınmıştır. Çalışmanın amacına uygun olarak Konya ilinde bulunan ilçelerin nüfus bilgileri Türkiye İstatistik Kurumu web sayfasından edinilmiştir. Ayrıca nüfusu en fazla ve en düşük ilçelerin web sayfaları ayrı ayrı analiz edilerek belediyelerin e-devlet hizmetlerinin hangi düzeyde olduğu ortaya konulmuştur.

Bulgular

En az nüfusa sahip olan Yalıhüyük Belediyesi'nin web sayfasına bakıldığında elektronik ortamda sunulan herhangi bir belediye hizmetine rastlanılmamıştır. Belediye ana sayfasında başkan, ilçe tanıtımı, hizmetler, belediye, foto galeri, video galeri ve kamera linklerinin aktif oldukları görülmekte, ancak bu linklere tıklandığında ise çoğunun içeriğinin boş olduğu tespit edilmiştir. Hizmet alt başlığı altında nikâh işlemleri, yangın kontrol raporu, su abone, pazar tezgâh kurma belgesi, ölçü ve tartı aletleri beyanı, defin işleri, inşaat ruhsatı, imar izinleri, çevre temizlik vergisi, emlak beyanı ve iş yeri açma-çalışma ruhsatı başlıkları görülmektedir. Ancak bu başlıklarla da ilgili herhangi bir elektronik işlem yapılabilmesi için herhangi bir web arayüzü oluşturulmamıştır. Bu başlıklara tıklandığında ise ilgili işlem için hangi evrakların gerekli olduğu yazmakta; dolayısıyla vatandaşın ilgili başlıkta işlem yapabilmesi için gerekli evrakları hazırlayıp belediyeye başvurması gerektiği ifade edilmiştir.

En çok nüfusa sahip olan Ereğli Belediyesi'nin web sayfasına bakıldığında ise ilçenin gelişmişliği doğrultusunda birçok belediye hizmetinin elektronik ortamda sunulduğu görülmektedir. E-belediye başlığı altında e-kent rehberi, e-imar, yeni üyelik oluşturma, arsa rayiç değerleri, inşaat maliyet bedelleri, bina aşınma oranları, çevre temizlik tarifeleri, istek şikayet bildirim formu, istek şikayet takip formu, beyan bilgileri, borç bilgileri, tahakkuk bilgileri, sicil kodu ile online tahsilat ve vatandaşlık numarası ile online tahsilat linkleri bulunmaktadır. Bu bağlamda Ereğli Belediyesi'nin vatandaşın belediyeye gelmeden birçok yerel kamu hizmetini vatandaşa elektronik ortamda sunduğu tespit edilmiştir.

Sonuç

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının artmasıyla birlikte devlet, vatandaş, özel sektör ve kamu görevlileri arasındaki ilişkiler yeni bir boyut kazanarak e-devlet kavramı ortaya çıkmıştır. Başlangıçta bilgi ve otomasyon sistemleri olarak başlayan çalışmalar, internetin yaygınlık kazanmasıyla hizmet sunumunun bir parçası olarak sürecin ayrılmaz bir parçası durumuna gelmiştir. Vatandaşlara sunduğu kamusal hizmetlerde e-devlete geçen bir belediyenin hem kendisini hem de yönetim sistemini çağın gereklerine göre yapılandırması gerekmektedir. Bu bağlamda e-devlet anlayışının temelinde bilgi teknolojilerinin, özellikle bilgisayarlar ve internetin olduğu ve e-devletin amacının devlet ve vatandaş arasında daha şeffaf, kolay, hızlı, etkin ve verimli bir ilişkinin yeniden oluşturulması olduğu ifade edilmektedir.

Nüfusu az olan ilçelerin belediye web sayfaları ve nüfusu çok olan ilçelerin belediye web sayfaları karşılaştırıldığında nüfusu çok olan belediyelerin e-devlet bağlamında vatandaşlara daha etkin ve verimli kamusal hizmet sundukları görülmektedir. Nüfusu az olan ilçelerin belediye web sayfalarında tek yönlü bir

sunum görülmekte, vatandaşlara belediye hakkında genel bilgiler sunulmakta ve vatandaşların elektronik ortamda bir işlem yapması olanaklı görülmemektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin altyapı kurulumu yüksek maliyetler gerektirmekte, bunun da merkezi idareden karşılanması ile nüfusu az olan ilçe belediyelerinin elektronik ortamda daha etkin ve verimli kamusal hizmet sunumunu kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

***Anahtar Kelimeler**: E-Devlet, Belediye, Nüfus*

ABSTRACT

Although local services are not categorized as services nationwide, they have an important place because they have a lot of effects and include basic requirements of daily life. Considered in terms of local services, the smaller the field of operations public institutions and organizations is, the easier it is to determine the demands of citizens and to leverage local participation. In this context, municipalities as local administrative bodies can both develop new methods using their enterprise power and contribute to the development of democratic values.

In its broadest sense, e-government is defined as conducting state operations in electronic medium. In other words, e-government can be defined as a concept which includes state's fulfillment of its liabilities and services to people and people's fulfillment of their responsibilities to the state via electronic communication and operation media. E-municipality, which is the correspondent of e-government at local level, means arranging information belonging to city with technology aided endeavors and generating information for the use of city and people and putting them into the service of public. Besides, the services provided via the Internet technologies can also be defined as bringing municipality services to the doorstep of people.

This study aimed to examine the webpage of the most populous and the least populous districts among the 31 districts of Konya province and to determine to what extent of services municipalities normally provide are provided in electronic medium. When the webpage of Yalıhüyük municipality, which has the least population, is examined, it was seen that there was no service provided online. On the main page of the municipality's website, it was seen that links to the mayor, information about the district, photo gallery, video gallery and camera were active, but when the links were clicked, it was seen that most of the links had no content. Under services heading were wedding procedures, fire control report, water subscription, certificate for opening stall in the market place, account of measurement and weighing instruments, burial procedures, construction license, environment cleaning tax, real state value statement and licenses for starting and closing business. However, no web interface was created for performing these procedures in electronic medium. When these headings were clicked, the list of documents necessary for the relevant procedures was provided; therefore, it was stated that the citizens were asked to prepare necessary documents and apply to the municipality.

When the website of the Ereğli Municipality, which has the highest population, was examined, it was seen that many municipality services were provided in electronic medium. Under e-municipality heading were links called e-city guide, e-zoning, sign up, current value of plots, construction cost price, building wearing rates, environment cleaning tariffs, requests and complaints tracking form, statement information, debt information, accrual information, register code and online collections and online collection with citizenship number. In this way, it was determined that Ereğli Municipality provide a lot of public services in electronic environment without requiring citizens to come to the municipality. As a result, it was seen that there was a relation between districts' populations and the number of electronic services municipalities provide in electronic medium.

***Keywords**: E-Government, Municipality, Population*

MÜLKİ İDARE AMİRLERİNİN BİMER VE VATANDAŞ KATILIMI HAKKINDA TUTUM, BEKLENTİ VE DEĞERLENDİRMELERİ

THE ATTITUDE, EVALUATION AND EXPECTATIONS OF DISTRICT ADMINISTRATORS ON BIMER AND CITIZEN ENGAGEMENT

Naci KARKIN
Pamukkale Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü,

Akın ZOR
İçişleri Bakanlığı, Nazımiye Kaymakamı

Nilay YAVUZ
Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Bu çalışma, klasik kamu yönetimin bir fonksiyonu olan halkla ilişkiler kavramının bilişim ve iletişim teknolojilerinin gelişimine koşut geçirdiği dönüşüm üzerine odaklanmaktadır. Çalışma, bu bağlamda, mülki idare amirlerinin, kamu yönetimimizde oldukça işlevsel olduğu düşünülen Başbakanlık İletişim Merkezi'ne (BİMER) bakışlarını ve BİMER yardımıyla vatandaşların kamu yönetimine katkı verme ve katılım sağlamaları hakkındaki görüş ve değerlendirmelerini analiz etmeye çalışmaktadır. Bu amaçla Nisan-Eylül 2015 döneminde MİA'lar üzerinde bir alan araştırması yapılmış, 226 MİA'nın BİMER ve vatandaş katılımı hakkındaki değerlendirmeleri analiz edilmiştir.

Söz konusu çalışmaya katılan 226 MİA'nın sağladığı veriler üzerinden yapılan betimsel ve istatistiksel analizler, BİMER'in vatandaş-idare etkileşimi konusunda giderek işlevsel olduğunu ortaya koymaktadır. Vatandaşlar, BİMER marifetiyle idareye sadece dilek, istek, şikâyet, öneri iletmemekte; aynı zamanda, idareye ve idarecilere gerçekten katkı sağlamaktadır. BİMER'in bu bağlamdaki geleneksel halkla ilişkiler nosyonu aşan bir işlevselliğe sahip olması, siyasetçilere ve idarecilere hem BİMER'in güçlendirilmesi (2019 itibariyle BİMER'in CİMER'e dâhil edilebilmesi söz konusu olabilir) hem de ilave iletişim kanalları oluşturma yönünde teşvik etmeleri yönünde güçlü sinyaller göndermektedir.

Anahtar Kelimeler*: BİMER, Mülki İdare Amirleri, Bilgi Edinme, Vatandaş Katılımı, Kamu Politikası*

ABSTRACT

This study focuses on transformation of public relations function of traditional public administration through developments in information and communication technologies. The paper, in this context, analyses of district governors' (DGs) opinions and expectations over BİMER (The Prime Ministry Communication Center) and citizen engagement in addition to citizen input to public policy through BİMER. For this very purpose, the study analyzes data gathered by employing a field research via an online questionnaire for district governors in April – September 2015.

Descriptive and statistical analyses 226 district governors participated in the study shows that DGs conceive BİMER of pretty functional in citizen – government interaction. The study proves that citizens submit not only their wishes, petitions, proposals, complaints or requests to administration but they also provide administration and governors with real contributory input. Thus, we propose politicians to empower the citizens through various means and to promote additional information and communication channels besides enforcing BİMER, or CİMER after constitutional amendments be in use.

Keywords*: BİMER, District Governors, Access to Information, Citizen Engagement, Public Policy*

İŞE ALMA SÜRECİNDE YENİ EĞİLİMLER: İNGİLİZ KAMU PERSONEL SİSTEMİ ÖRNEĞİ

NEW TRENDS IN THE RECRUITING PROCESS: BRITISH PUBLIC PERSONNEL SYSTEM AS A CASE

Gülçin EROKSAL ÜLGER
Bozok Üniversitesi, Yerköy Adalet Meslek Yüksekokulu

ÖZET

Çalışmanın konusu dijital çağda değişen ve dönüşen istihdam yapısındaki işe alma süreçlerindeki yenilikleri hem iş arayanlar hem de işverenler açısından değerlendirmek ve kamu sektörü açısından bu yeniliklerin nasıl karşılık bulduğunu İngiliz kamu personel sistemi üzerinden tartışmaktır. İngiliz kamu personel sisteminin Türkiye için örnek olup olamayacağının tartışması da çalışma kapsamında değerlendirilmektedir.

İşe alma özellikle kamu sektörü için en önemli insan kaynakları fonksiyonudur. Çünkü seçtiğiniz kişi faaliyetlerdeki başarının ölçütü olacaktır. Ayrıca, kamu sektörünün özel sektör ile özellikle dijital hayatın getirileri konusunda rekabet edebilir olması gerekmektedir. Çok yakın bir zamanda yetenekleri kamu sektörüne çekebilmek ve kamu için çalışmalarını sağlayabilmek ilerlemenin başlıca yolu haline dönüşecektir. Artık devletler, teknolojik bir rekabet içerisine girmeye başlamıştır. Kişilerin tercihlerini kamu sektöründen yana kullanmalarını sağlamak dijital çağın en büyük getirisi olacaktır. Gelecekte gücü elinde bulunduracak olan devletler, hem genç nüfusa sahip olan hem de teknolojik anlamda ileri olanlar olacaktır. Bu nedenle personel bulma veya işe alma çok daha önemli hale gelecektir.

Kamu yönetiminin başarısının altında yatan en büyük neden politikaları belirleyenlerin başarısının yanı sıra bu politikaların uygulanmasını sağlayan kişiler yani personeldir. Günümüzde yaşadığımız teknolojiye ve bilgiye bağlı değişimlere gerçek ve eş zamanlı olarak cevap verebilme kabiliyeti kazanabilmek için personelin daha fazla nitelikli olması ve bu niteliklerini tam olarak kullanabiliyor olması gereklidir. Bu niteliklerin sağlanabilmesi veya bu niteliklere sahip kişilerin kamu sektörüne çekilebilmesi kamu yönetiminin başarısını artırabilecek bir faktör olarak görülmelidir. Yukarıda anılan nedenler bakımından seçilen konu, KAYFOR 15'in teması ile doğrudan ilişkilidir.

Özel sektör açısından, son dönemde özellikle sosyal medyanın önlenemez yükselişi ile işverenlerin markalarını izlemesi, kontrol etmesi ve ona odaklanması çok daha önemli hale gelmiştir. Bir örgütün markasını büyütmek için teknolojiyi nasıl kullandığı, örgüte yetenekli kişileri çekebilmekte yaşanan rekabette başarılı olmanın ilk basamağı haline dönüşmüştür. Bu nedenle özel sektörde işe alma ve yerleştirme konusunda teknolojiden olabildiğince yararlanıldığını özellikle iş ilan sitelerinin yanı sıra özel sistemlerden, bloglardan yararlanıldığını da görmekteyiz. Devletler açısından da dijital olanaklardan yararlanmak, devlet kurumlarının tercih edilebilirliğini artıracaktır.

İşe alma fonksiyonunda son dönemlerde bir takım eğilimler söz konusudur. Bu eğilimlerden dikkat çekenleri "Employer Branding" olarak adlandırılan "işveren markası", "Employer of Choice" olarak adlandırılan "tercih edilen işveren" ve yetenek yönetimidir. İşe almada yeni eğilimleri kullanabilmek için iş arayan kitlenin özelliklerini çok iyi değerlendirmeniz ve bu değerlendirme sonuçlarına göre hareket etmeniz gerekir. Şu anda çalışanların büyük bir çoğunluğunu Y kuşağı dediğimiz 1980-1999 yılları arasında doğan kuşak oluşturmaktadır. Y kuşağının özellikleri ile ilgili dünyada pek çok araştırma yapıldığı ve özel sektörün bu sonuçlara uygun olarak yeni eğilimleri hayata geçirdiğine tanık olmaktayız.

Eskiden daha basit görünen işe alma süreci bugün daha karmaşık hale gelmeye başlamıştır. Çünkü dijital dönüşüm çoktan başlamış ve hem ekonomiyi hem de toplumu değiştirmiştir. Bu da beraberinde örgütlerin yüzleşmesi gereken durumları ortaya çıkartmıştır.

Örgütle dijital dönüşüm sürecini birleştirebilmek için, bu süreci şekillendirmenize yardımcı olacak çalışanlara sahip olmak gerekir. Stajyerden yöneticiye kadar tüm seviyelerdeki tüm çalışanlarınızın yeterli,

motive olmuş ve dinamik olması gerekmektedir. Fakat günümüzde şöyle bir sıkıntı mevcuttur. Artık iş başvuruları eskisi gibi çok sayıda değildir hatta bazı alanlarda yeterli yeteneklere sahip çok nadir insan bulunabilmektedir. Diğer taraftan, yetenekli personel eksikliği gözle görünür hale gelmiştir. Özellikle dijital endüstride yetenek olarak adlandırılan uzmanlara daha çok ihtiyaç duyulmaktadır. Ek olarak dijitalleşme sürecinde her zaman yeni iş kolları ortaya çıkmakta ve birkaç sene önce olmayan yeni pozisyonları ve işleri doldurmak gerekmektedir. Kısacası, dijitalleşme ile birlikte istihdamın niteliği de değişime uğramaktadır. OECD tarafından Haziran 2016 da yayımlanan Dijital Ekonomi Raporu'nda bugünün çocuklarının %65'inin çalışma hayatına başladıklarında bugün henüz keşfedilmemiş işlerde çalışacakları belirtilmektedir. Bunun da gelecekte çok büyük bir anlamı olacaktır. Yetenekler ve beceriler henüz keşfedilmemiş bu işler için yeterli olmayacak ve eğitim sistemi de buna belki destek olamayacaktır. Özel sektör, şimdiden önlemlerini almaya ve gelecekteki bu duruma şimdiden ayak uydurmaya çalışıyor gibi görünmektedir.

Özel sektörün daha ehliyetli kişilerle çalıştığı ya da en azından bu kişilere daha kolay ulaşabildiği görülmektedir. Özellikle artık çalışma hayatını dolduran Y kuşağı dediğimiz kuşak, kamu sektörü yerine özel sektörü daha çok tercih etmektedir. Bunun altında yatan önemli nedenlerden birisi özel sektörün adayların işe alma sürecine daha fazla yer almalarını sağlayabilmesidir.

Y kuşağını iş açısından cezbedebilmek için basılı medyada iş ilanı yayınlama veya iş fuarlarında stant açma gibi klasik metotlar işe yaramamakta hatta onlara ulaşmamaktadır. Çünkü bu tip uygulamalar, Y kuşağının günlük gerçekleri ile ve yaşam stilleri ile uyuşmamaktadır. Sürekli online, mobilden ulaşılabilirler ve pek çok örgütün aksine günlük hayatlarından dijital dönüşümü hali hazırda yaşayan bir kuşaktan bahsetmekteyiz. Alışveriş, seyahat, bilgi edinme, film izleme ya da müzik dinleme gibi tüm eylemleri online olarak yapan hatta online olarak çalışan bir kuşağın işleri de online olarak arıyor olması oldukça normal karşılanmalıdır. Bu kuşak, kamu sektörünü oldukça sıkıcı ve monoton bulduğu için çoğunlukla kendilerini daha rahat ifade edebilecekleri ve geliştirebileceklerini düşündükleri işleri tercih etmektedirler. Özel sektörde mevcut bulunan mekanizmalar nedeniyle kamu sektörüne göre çok daha esnek kurallarla işe alma faaliyetleri yürütülebilmektedir. İş ilanları genellikle herkese ulaşabilir nitelikte ve bu ilanlara başvuranlar için farklı kurallar konulabilmektedir. Kamu sektöründe ise bu durum biraz daha katı görünümdedir. Bürokratik kurallar, işe alım kurallarının her meslek grubu için aynı veya benzer olmasına ve alınan kişilerin yeterliliklerinin sadece bazı kriterlere uygunluk açısından denetlenmesine yol açabilmektedir.

Bu verilerden hareketle İngiltere örneğine değinmek gereklidir. İngiliz kamu personel sistemi özellikle 2010 yılında gerçekleştirilen Anayasa değişikliği ve reform uygulamalarıyla özel sektörün uyguladığı teknikleri kamu sektörüne aktarmış görünmektedir. İngiltere'de merkezileşmiş bir işe alma süreci yoktur. Bu nedenle de özellikle işe alma ilanları kariyer sitelerinde yer almaktadır. Temel hedefi yetenekli kişilerin devlet hizmetlerinde yer alması olan İngiltere'de Fast stream adlı kamu hizmetlerine girişte yetenekleri bulmayı ve geliştirmeyi hedefleyen, özellikle yeni mezunların en iyilerini kamu sektörüne çekmeyi amaçlayan bir program mevcuttur. Faststream kamu sektöründe yetenek yönetimini işletmeyi, adaylarla kurum arasında bağ kurmayı amaçlamaktadır.

Çalışma gerçekleştirilirken özellikle İngiltere'nin yasal metinlerinden, devlet uygulamalarından ve hem uluslararası kuruluşların hem de insan kaynakları firmalarının raporlarından yararlanmış bulunmaktayız. Bu kapsamda çalışmamızda öncelikle işe alma fonksiyonunda meydana gelen değişiklikleri iş arayanların özellikleri ile uyumlandırarak ele almaya çalışacağız. Daha sonra İngiliz personel sistemini özellikle işe alma açısından değerlendirmeye, mevcut sistemin işe almada kariyer sitelerini ve Faststream uygulamasını nasıl kullandığını, kamu sektörünü nasıl daha cazip hale getirmeye çalıştığını ifade etmeye çalışacağız. İş arayanların ve işverenlerin dijital olarak yakınlaştığı dünyamızda, İngiltere örneğinin Türkiye'de uygulanıp uygulanamayacağına dair düşüncelerimizi de çalışmamamızda yer vereceğiz.

***Anahtar Kelimeler**: İngiltere, Kamu Personel Yönetimi, İşe alma, Dijital İşe Alma, Dijitalleşme*

ABSTRACT

Main goal of the study is, explaining trends in the recruiting processes from the viewpoint of both job seekers and employers in the digital age and discussing their applications in the case of British Public Personnel System.

Recruiting is the most important function of human resources management especially for the public sector. Soon after, attracting talents for the civil service will be the catalyst for the development. For this reason, public sector should be able to compete with private sector on the things brought by the digital life. In the future, governments that have youngest populations and greater technologies will be powerfull. That's why recruiting will become more important.

The most important reason on the success of the public sector is the practitioners, personnel who implement the policies, beside the success of policy makers. In the digital age, these personnels, practitioners, must be more talented and be able to use these talents in the right way. Building these skills and attract the people who have them for the public sector must be seen as key instruments for the success of public sector.

Employers, both public and private sector, need competent, motivated and dynamic personnels down to top for the entegration of the digital processes to the organisation. But there is a really challenging situation about this. There is no sufficient number of job applications on the current positions. On the other hand, in the digitalization process, new professions always emerge and recruiters try to fill the positions that never exist before. Because of these reasons mentioned above, this study is directly related to the theme of KAYFOR 15.

British Public Personnel system has features about digital recruiting. After the Constitutional amandments made in 2010, employment by agencies or career sites started to become prevalent. On the other hand state-funded Civil Service Fast stream Programme also has a great impact on recruiting.

In this study, firstly we try to explain trends in the recruiting within the context of employer branding, employer of choice and talent management. Secondly, we try to give some information about recruiting in the British Public Personnel System. After that, we try to explain Faststream programme and recruiting by agencies or career sites. Finally we try to discuss these systems applicability to the Turkish Public Personnel System.

***Keywords**: United Kingdom, Public Personnel System, Recruiting, Digital Recruiting, Digitalisation*

6360 SAYILI KANUNLA KURULAN BÜYÜKŞEHİRLERDE DİJİTALLEŞME ÇABALARI: TEKİRDAĞ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

THE DIGITALIZATION EFFORTS OF METROPOLITAN AREAS ESTABLISHED WITH LAW NO 6360: TEKİRDAĞ METROPOLITAN MUNICIPALITY EXAMPLE

Oral KARAKAYA
Genel Sekreter, Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi

Kaan GAYTANCIOĞLU
Genel Sekreter Yardımcısı, Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi

ÖZET

12 Kasım 2012 tarihinde çıkarılan 6360 sayılı kanunla on üç ilde, sınırları il mülki sınırları olmak üzere aynı adla büyükşehir belediyesi kurulmuş ve bu illerin il belediyeleri büyükşehir belediyesine dönüştürülmüştür. Bu yerel yönetim reformuyla, daha az maliyetle daha çok iş yapan, kentsel hizmetler boyutunda, çok daha üreten yerel yönetimler hedeflenmiştir. Söz konusu açıdan bakıldığında reformun, yararlı olacağı açıktır. Çünkü yerel yönetimlerin, hizmet arzında, artık çok daha etkin olduğu anlaşılmaktadır. Sunulan hizmetler de doğru ölçütler ışığında çözümlenmelidir. Öyle ki yerel yönetimlerin sundukları kentsel hizmetler giderek daha fazla etkililik, etkinlik, kalite, tasarrufa yönelik olma, verimlilik, saydamlık, katılım ve halka yakınlık ölçütleri ile değerlendirilmektedir.

Yukarıdaki ölçütler arasında önemli bir yere sahip olan verimlilik, başlangıcı 19.Yüzyılın sonları kabul edilen kamu yönetimi disiplininde kurucu kavramlardan birisi addedilmiştir. Verimlilik, en genel anlamıyla girdi olarak kullanılan kaynaklar ile sağlanan çıktılar arasındaki ilişkiyi ifade etmekte ve girdilerin yani maliyet faktörlerinin en aza indirilmesini ve çıktıların yani üretimin en çoğa çıkarılmasını amaçlamaktadır. Bu amaç için çalışılırken birçok kaynaktan beslenmek gerekmektedir. Bu kaynaklardan biri de teknolojidir. Teknoloji boyutunu ihmal eden yönetimlerin rekabette geri kaldıkları ve müşterilerini/vatandaşlarını memnun edemedikleri gözlemlenmektedir. Teknolojinin sunduğu olanaklar arasında bugün dijital dünya bulunmaktadır. Dijital çağın, birçok hususta uzayan işlemleri sonlandırdığı, işleri pratikleştirdiği ve yaşamı kolaylaştırdığı görülmektedir. Dijital uygulamaların beraberinde daha az maliyetli işlemleri de getirdiği ve bu uygulamaların verimliliği arttırdığı bilinmektedir. Bu yüzden teknolojik gelişim önderliğindeki dijitalleşme çabalarıyla verimliliğin kol kola yürüdüğü söylenebilir. Verimlilik ölçütünü merkezine alan yerel yönetimlerin, dijital çağı yakından takip etmesi ve dijitalleşmesi önemli bir kazanım olacaktır. Konu salt verimlilik meselesi de değildir. Bir başka açıdan bakıldığında yerel demokrasiyi geliştirme bağlamında da yerel yönetimler konuya ilgi göstermelidirler. Bu konuda Avrupa Kentsel Şartı-2: Yeni Bir Kentlilik için Manifesto da "kentlerimiz ve kasabalarımız yaygın yerel e-demokrasiler oluşturma yönünde çaba göstermelidir" demektedir. Türkiye'deki yerel yönetimlerin bu bağlamda dijitalleşme çalışmalarına hız vermeleri önem arz etmektedir.

Yasayla kurulan büyükşehirlerin yerelde hizmetleri arz noktasında daha verimli olacakları düşünülmüştür. Böylece tek elden yürütülecek planlama sürecinin, kaynak yönetiminin ve denetim mekanizmasının, il sınırları içinde 'hizmet damarlarını' açması hedeflenmiştir. Ancak 6360 sayılı kanunla kurulan büyükşehirlerin üst yönetimi ve daire başkanlıklarının il merkezinde bulunması dolayısıyla, ilçelere ve mahallelere erişimi, tersi istikamette vatandaşların büyükşehir hizmetlerinden yararlanması hususunda bazı zorluklar yaşandığı gözlemlenmektedir. Bazı zorluklar, daha esnek, daha hızlı ve daha verimli çalışmayla ve iletişimle ortadan kaldırılabilir. Bunun da hal çaresi birtakım hizmetlerin, büyükşehre gelmeden halledilebilmesi, kurum içinde de üst yönetimin ve personelin daha pratik uygulamalardan yararlanabilmesi olabilir. Yani çözüm dijital çağda, bilgisayar temelli işlemlerin arzından ve kullanılmasından geçmektedir. Dijital çağda birçok işlem kolayca ve hızla, internet üzerinden gerçekleştirilebilmektedir. Bu yüzden büyükşehirlerin büyüyen ölçek ve artan nüfus sorunu karşısında dijital temelli uygulamalardan azami oranda faydalanması doğru olacaktır. Dijital gelişimi ihmal eden ve gereken

altyapıyı kuramayan büyükşehirler, ilerleyen dönemde hizmet sunumunda zorlanacaklardır. Yapılan incelemeler ışığında, 6360 sayılı kanunla kurulan Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin, Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı'nın koordinasyonunda, dijitalleşme sürecinin gerekliliğini başından itibaren içselleştirdiği, gereken önlemleri aldığı ve olması gereken yatırımları yaptığı anlaşılmaktadır.

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesinde hizmet arzı ve yönetim faaliyetleri kapsamında dijitalleşme çalışmaları başlatılıp, belli bir seviyeye getirildiği; önümüzdeki dönemleri de içerecek şekilde iyileştirme ve geliştirme çabalarının da devam ettiği gözlemlenmektedir. Örneğin, ilk Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Albayrak'ın göreve başladığı 8 Nisan 2014'ten tam 564 gün sonra, ilgili konudaki alt yapı çalışmaları noktalanarak, 19 Ekim 2015 tarihi itibariyle Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS) ve elektronik imza kullanımına geçiş yapılmıştır. Böylece bürokratik işlemler hızlandırılmış ve birçok masraf kaleminden tasarruf edilmesi de sağlanmıştır. Öyle ki, kurum içi havale edilen evraklar elektronik ortamda muhafaza edilip nakledildikleri için sarf malzeme ve ulaştırma giderleri asgari seviyeye çekilmiştir. Ayrıca Kayıtlı Elektronik Posta (KEP) entegrasyonu ile kurum dışına yollanacak evrakların hızlı ve güvenli bir şekilde elektronik ortamda iletilmesine aracılık edilmiştir. Kullanılan sistem kurum dışına yollanan evrakların sorgulanabilmesine ve doğrulanmasına da olanak sağlayacak şekilde kurulmuştur. EBYS, ayrıca mobil imza olanağını da yetkililere sunmuştur. Bu şekilde bürokratlar gerektiğinde kurum dışından da belgeleri inceleyebilmekte ve belgeleri imzalayabilmektedirler. Böylece işlemlerin optimum sürede yürütülmesi ve sonlandırılması sağlanmaktadır.

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin 2016 yılı İdare Faaliyet Raporu incelendiğinde, EBYS haricinde ayrıca network altyapısını hayata geçirdiği, siber güvenlik, kurumsal iletişim sistemleri, kablosuz internet, yönetim bilgi sistemi, coğrafi bilgi sistemi, hafriyat yönetim sistemi, araç takip sistemi, e-belediyecilik uygulamaları, anket sistemi ve kablosuz internet ve güncel donanımlar hususlarında çalışmaları olduğu gözlemlenmektedir.

Bu bildiride 6360 sayılı kanunla kurulan Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin dijitalleşme çabalarına yer verilecek olup, bu bağlamda söz konusu büyükşehir belediyesi ile eş zamanlı olarak kurulan diğer on üç yerel yönetim de dijitalleşme çabaları perspektifinde gerektiğinde karşılaştırmalı olarak incelenecektir. İnceleme yapılırken on dört büyükşehrin web siteleri ile birlikte, 2016 yılı Faaliyet Raporlarında arz edilen bilgiler karşılaştırılıp kurulan on dört büyükşehir belediyesinin dijitalleşme çabaları ortaya konulacaktır.

Çalışmanın temel sorusu Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin dijitalleşme çabalarının, verimlilik ölçütü dâhilinde masrafları azaltmada ve daha çok üretmede etkili olup olmadığıdır. Bu soru çerçevesinde ilkin verimlilik, kavramsal açıdan açıklanacak, kamu yönetimi disiplini içindeki yeri irdelenecektir. Ardından verimlilik ile dijitalleşme arasındaki bağ kurulacak olup neden yerel yönetimlerin dijitalleşmeye ağırlık vermesi gerektiği sorusuna yanıt aranacaktır. Müteakiben Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin dijitalleşme çabaları detaylı bir şekilde ele alınacak olup eş zamanlı olarak aynı yasayla kurulan diğer 13 büyükşehir belediyesinin de dijitalleşme durumları ana hatlarıyla analiz edilecektir. Nihayetinde dijitalleşme çabalarının Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin yönetiminde ve hizmetlerinde verimlilik sağlayıp sağlayamadığı hususu çeşitli veriler ışığında değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Dijitalleşme, Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, 6360 Sayılı Kanun, Verimlilik, Faaliyet Raporları.*

ABSTRACT

It has been considered that local services of metropolitans established with Law No 6360 of It has been considered that November 12th, 2012 would be more productive in supply points. Therefore, centrally-executed planning process, resource management and control mechanism were aimed to open the 'service veins' within the limits of the province. However, since the senior managements and department heads of metropolitans established with Law No 6360 were based in county town, some difficulties have been observed regarding their access to towns and districts and vice versa, regarding the citizens' utilization of the metropolitan services. Some difficulties can be eliminated by means of a more flexible, faster and more

efficient work and communication. And it can be figured out by some services being offered without having to come to the metropolitan and by the senior management and staff benefiting from more practical applications within the organization. In other words, the solution lies in offering and utilizing computer-based operations in the digital age.

The statement will include the digitalization efforts of Tekirdağ Metropolitan Municipality and thirteen other local governments established concurrently with the metropolitan municipality in question will be reviewed within the perspective of digitalization efforts. During the review, the web sites of fourteen metropolitans and the information presented in their 2016 Activity Reports will be compared and the digitalization efforts of fourteen metropolitan municipalities will be exposed.

The study's main question is whether the digitalization efforts of Tekirdağ Metropolitan Municipality is effective in reducing expenses and producing more within the criteria of efficiency. Within the framework of this question, efficiency will be described in conceptual terms as a beginning and its place within public administration discipline will be examined. Afterwards, the connection between efficiency and digitalization will be established and the answer to the question of why local governments should give weight to digitalization will be sought. Subsequently, digitalization efforts of Tekirdağ Metropolitan Municipality will be discussed in detail and the digitalization conditions of other 13 metropolitan municipalities established with the same law concurrently will be analyzed generally.

***Keywords**: Digitalization, Tekirdağ Metropolitan Municipality, Law No 6360, Efficiency, Activity Reports.*

SOSYAL MEDYA KÜÇÜK SİYASAL PARTİLER AÇISINDAN YENİ İMKÂNLAR SUNUYOR MU?

DOES SOCIAL MEDIA PROVIDE NEW OPPORTUNITIES FOR SMALL POLITICAL PARTIES?

Levent YILMAZ
Dokuz Eylül Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü

Erhan EZİCİ
Uşak Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Siyasal partiler, sahip oldukları özellikler ve yürüttükleri faaliyetler açısından siyaset bilimi için önemli bir inceleme alanını oluşturmaktadır. Siyasal parti ile ilgili birçok farklı tanım yapılabilirse de, var olanlar üzerinde yapılacak bir inceleme siyasal partiler açısından kimi özellikleri ön plana çıkartmaktadır. Siyaset bilimi literatürü incelendiğinde genel olarak bir siyasal partinin üç temel özelliğe sahip olması gerektiği kabul edilmektedir. Bu özellikler iktidarı elde etmek ya da ortak olmak, örgütlü bir yapı içinde faaliyet göstermek ve belirli bir ideolojiye dayanmak olarak sıralanmaktadır. Aynı zamanda bu özellikler bir siyasal partinin varlığının sebebini ve neden faaliyet gösterdiği sorusunun da cevabını vermektedir.

1946 yılında çok partili hayata adım atan Türkiye Cumhuriyeti'nde, bu tarihten itibaren birçok siyasal parti kurulmuş ve Türk siyasal hayatı bünyesinde yer almıştır. Fakat bu partilerden çok az bir kısmı iktidar ya da iktidar ortağı olmuş, birçoğu ise böyle bir fırsat yakalayamamıştır. Diğer bir konu ise siyasal partilerin örgütlenmeleri ile ilgilidir. Siyasal partiler felsefeleri gereği ülke geneline yayılmak ve bir parti örgütü oluşturarak toplum ile ilişki kurmak zorundadır. Türk siyasal hayatı incelendiğinde iktidar ya da iktidar ortağı olan partilerin örgütlenme konusunda başarılı oldukları görülürken, birçok siyasal partinin örgütlenme açısından gerekli yeterliliğe ulaşamadığı görülmektedir.

Temmuz 2017 tarihi itibariyle Türkiye'de 88 siyasal parti faaliyet göstermektedir. 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu madde 36'ya göre "siyasal partilerin seçimlere katılabilmesi için illerin en az yarısında oy verme gününden en az altı ay evvel teşkilat kurmuş ve büyük kongrelerini yapmış olması veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunması şarttır" hükmü yer almaktadır. Yine Siyasi Parti Kanunu'nun aynı maddesinin ikinci fıkrasına göre "Bir ilde teşkilatlanma, merkez ilçesi dahil o ilin ilçelerinin en az üçte birinde teşkilat kurmayı gerektirir" hükmü yer almaktadır. Mart 2015 tarihinde ise 97 siyasal partinin faaliyette bulunduğu göz önüne alındığında, en son yapılan genel seçimler olan 7 Haziran 2015 tarihinde yapılan milletvekili genel seçimlerine katılan siyasal parti sayısının 20 1 Kasım 2015 tarihinde yapılan milletvekili genel seçimine katılan siyasal parti sayısının 16 olduğu görülmektedir. Seçime katılan partilerin sayısı dikkate alındığında 7 Haziran 2015 milletvekili genel seçimlerinde o dönem faaliyette olan siyasal partilerin yaklaşık beşte birinin, 1 Kasım 2015 milletvekili genel seçimlerine ise yaklaşık altıda birinin katıldığı görülmektedir. Bu durum faaliyette olarak birçok siyasal partinin seçimlere katılmak için gerekli olan koşullara sahip olmadıklarının önemli bir göstergesidir. Faaliyette olan birçok siyasal parti ekonomik kaynak yetersizliği başta olmak üzere çeşitli sebeplerle gerekli yeterlilikleri sağlayamamakta ve seçimlere katılamamaktadır.

Birçok siyasal parti açısından olumsuzluk oluşturan bir diğer durum ise yüzde on seçim barajıdır. Türkiye genel geçimlerinde 1980 yılına kadar barajsız d'Hondt yöntemi kullanılarak, siyasal partilerin aldıkları oy sayısı ile orantılı olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) temsil edilmeleri sağlanmıştır. Fakat bu yöntem 12 Eylül 1980 tarihi sonrasında bir istikrarsızlık unsuru sayılarak değiştirilmiştir. 1987 yılında bu istikrarsızlıkların giderilmesi amacıyla 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanunu 33.maddesi, "Genel seçimlerde ülke genelinde, ara seçimlerde seçim yapılan çevrelerin tümünde, geçerli oyların % 10'unu geçmeyen partiler milletvekili çıkaramazlar" şeklinde değiştirilmiştir. Böylece

siyasal partilerin TBMM'de temsil edilebilmeleri için bir ön koşul getirilmiştir. Bu madde değişikliği ile az oy alan küçük partiler dezavantajlı bir konuma getirilmiş, barajı geçebilecek güçlü partilerin daha etkin olmasının yolu açılmıştır. Gerçektende bu tarihten sonra yüzde on seçim barajını geçememeleri sebebiyle birçok siyasal parti parlamento dışında kalmıştır.

Seçimlere katılamayan ya da katılsa bile yüzde on barajını geçemeyen siyasal partiler, yukarıda siyasal partilerin temel özelliği olarak sayılan iktidar ya da iktidara ortak olma ve örgütlü bir yapı içinde faaliyet gösterme özelliklerini yerine getirememektedir. Bu durumun en temel sebebi doğal olarak siyasal partilerin finansmanı sorunudur. Ekonomik yetersizlik sebebiyle parti çalışmaları yapamayan, parti teşkilatlarının kirasını ödeyemeyen, tanıtım yapamayan vb. birçok problem yaşayan siyasal partiler, bu sorunları bir nebze de olsa dijital dünyanın nimetlerinden yararlanarak aşmaya çalışmaktadır. 2000'li yıllarda sosyal medya araçlarının ortaya çıkmaya başlaması, siyasal partiler açısından yeni bir platform oluşturmuş ve birçok siyasal parti sosyal medya üzerinden siyasal pazarlama-siyasal iletişim çalışmaları yapmaya başlamıştır. Böylece sadece internet erişimi imkânına sahip dezavantajlı olarak ifade edebileceğimiz iktidar dışı siyasal partiler etkin, hızlı ve ucuz maliyetler ile politikalarını ve etkinliklerini hedef seçmenlerine ulaştırmaya başlamıştır.

Günümüzde iktidar/muhalefet partilerinin ve liderlerinin sosyal medya araçlarını yoğun olarak kullandıkları görülmektedir. Twitter, Facebook, Youtube, Instagram vb. gibi birçok sosyal medya aracı, siyasal partiler ve parti liderleri tarafından seçmenleri ile iletişim kurulması amacıyla kullanılmaktadır. Sosyal medya sadece iktidar ve muhalefet partileri tarafından değil dezavantajlı konumdaki küçük partiler tarafından da kullanılmaktadır. Bu gelişme özellikle dezavantajlı konumdaki küçük siyasal partileri etkilemiştir. Öncedeki dönemlerde birçok işlevini yerini getiremeyen küçük siyasal partiler, sosyal medya üzerinden faaliyetleri yürütmeye başlamışlardır. Seçmenler ile sürekli iletişim kurabilme, parti faaliyetlerinin hızlı ve etkin duyurulması, geri dönüşler alınarak seçmenin fikir beyan edilmesinin sağlanması vb. gibi birçok yenilik siyasal partilerin sosyal medya kullanımını giderek artıran önemli unsurlar olarak dikkati çekmektedir. Ayrıca iletişimdeki hız ve birçok seçmene aynı anda erişim imkânı, bu alanı siyasal partiler açısından daha cazip hale getirmektedir.

Bu çalışmada, siyasal alanda dezavantajlı konumda olan siyasal partilerin sosyal medya araçlarını kullanarak bu dezavantajlı konumlarını ne şekilde değiştirdiği/değiştiremediği konusu incelenecektir. Temel amaç, küçük siyasal partilerin sosyal medya faaliyetlerini kullanarak hedefledikleri amaca ulaşıp ulaşamadığının belirlenmesidir. Bu konu KAYFOR'15'in teması olan "Dijital Çağda Kamu Yönetimi ve Politikası" ile doğrudan ilişkili olup, siyasal partilerin dijital dünyadaki konumları ayrıntılandırılmaya çalışılacaktır. Bu kapsamda siyasal partilerin sosyal medya hesapları üzerinden bir analiz yapılarak, partilerin sosyal medyanın hangi alanını ve ne şekilde kullandığı tespit edilmeye çalışılacaktır. Böylece iktidar/muhalefet ve iktidar dışı siyasal partilerin sosyal medya kullanımı arasındaki farklılıklar belirlenmeye çalışılacaktır.

***Anahtar Kelimeler**: Siyasal Parti, İktidar, Seçim.*

ABSTRACT

Nowadays, it is seen that the ruling/opposition parties and their leaders use social media tools intensively. Many social media tools just as Twitter, Facebook, Youtube, Instagram etc., are used by political parties and their leaders on the purpose of communicate their voters. Social media is not only used by the ruling and opposition parties but also by the small parties in disadvantaged positions. This development especially affects small political parties which are in disadvantaged position. Formerly periods, small political parties which unable to bring many functions, started to carry out their activities through social media. Many innovations, such as continuous communication with voters, rapid and effective announcement of party activities, ensuring voters' declaration of opinion with feedback, etc. draw attention as important factors increasing the use of social media by political parties. In addition, the speed of communication and the possibility of access to many voters at the same time, make this area more attractive for political parties.

This study will examine how political parties in disadvantaged positions in the political arena can/can not change their disadvantaged positions by using social media tools. The main aim is to determine whether small political parties can reach their purpose or not with using social media activities. This subject is directly related to the "Public Administration and Policy in the Digital Age" which is the subject of KAYFOR15, and the positions of political parties in the digital world will be tried to be elaborated. In this context, an analysis will be made on the social media accounts of the political parties and it will be tried to determine which area of the social media and how the parties use it. Thus, it will be tried to be determined the differences between the ruling/opposition parties and non power political parties using social media.

***Keywords**: Political Party, Political Power, Election.*

DİJİTAL ÇAĞ'IN NESNESİ KADIN'I TARTIŞMAK: ERİL DİJİTAL ÇAĞ'DAN CİNSİYETSİZ DİJİTAL ÇAĞ'A ERİŞİM MÜMKÜN MÜ?

DISCUSSING WOMEN AS THE SUBJECT OF DIGITAL AGE: IS IT POSSSIBLE TO REACH A GENDERLESS DIGITAL AGE FROM THE MESCULINE DIGITAL AGE

Esra Ebru MAVİ
Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı

ÖZET

Yirminci yüzyıl, dünyada ekonominin başı çektiği, toplumsal, bilimsel, teknolojik, kültürel bütün alanlarda hızlı bir değişime işaret eder. Başta sosyal bilimler alanı olmak üzere akademik çevrelerde küreselleşme, neoliberal politikalar, enformasyon/bilgi toplumu, dijital çağ, en sık tartışılan konular arasındadır. Bütün bu tartışmalar esas olarak, toplumun özellikle son yüzyılda geçirdiği dönüşümü anlatan kavramlardır.

Üretim sürecinin temelinin toprak olduğu geleneksel tarım toplumundan sonraki aşamayı simgeleyen ve 18 inci yüzyıl İngiltere'sinin öncülüğünü yaptığı Sanayi Devrimi ile oluşan sanayi toplumunda üretim sürecinin temelini, teknolojik ilerlemenin sağladığı yeni makinalar (su ve buhar makinaları) oluşturur. Toplumsal ve ekonomik düzenin modern çağla özdeşleştiği sanayi toplumu (endüstri toplumu) 1900'lü yılların başlarında ortaya çıkan klasik yönetim disiplininin başlangıcına denk düşer. Bu dönemin yönetim anlayışında temel hedef en fazla üretim yapmak ve en üst verimliliğe ulaşmaktır. Katı hiyerarşi ve akılcılık, bilimsel/teknik bilginin kutsanması, yazılı kurallar/emirler ve meşru otorite, pasif çalışan bu dönemin temel simgeleridir.

1929 Büyük Buhran adı verilen ekonomik kriz, işletmelerdeki yönetim anlayışının da sorgulanmasına yol açmıştır. Neo klasik yönetim anlayışı adı verilen bu dönemin yönetim anlayışı, temel olarak çalışan davranışlarına odaklanmıştır. Bu dönemde resmi, yazılı kurallar dışında, resmi olmayan ve yazılı olmayan kuralların da yönetimde etkisinin olduğuna vurgu yapılmıştır.

1960'lı yıllardan sonra ve özellikle 1990'lı yıllar iletişime, bilgisayara ve teknolojik devrime işaret eder. Sanayi Devriminin yaratan makinaların yerini, teknolojik cihazlar almıştır. Maddi/sanayi ürünleri ve üretimde emek-sermaye çatışmasını esas alan sanayi toplumunun yerini; sanayi ötesi ya da post endüstriyel adı verilen toplumlarda enformasyonun (bilgi) almıştır.

Enformasyon toplumu teorisyeni Manuel Castell, söz konusu değişimi, enformasyon (bilgi) teknolojisi devriminin temsil ettiğini söyler. Ona göre, enformasyon toplumu, aslında kapitalist sistemin yeniden yapılanmasıdır. Yeniden yapılanma da, yeni enformasyon teknolojileri ile sağlanmaktadır. Bilgi teknolojisi devrimi, kapitalizmi besleyen ve kapitalizmin küresel ve esnek yapıya dönüşmesini sağlayan en önemli araçlardan biridir. Dijital çağın temelini bilgi işlem ve iletişim teknolojileri oluşturur. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişim toplumsal, kültürel ve ekonomik alandaki değişimin hızlanmasına yol açmıştır. Bu dönemle birlikte klasik anlamıyla zaman ve mekan algısını da ortadan kaldırmıştır. McLuhan, dünya artık küresel bir köydür benzetmesi ile iletişim teknolojilerindeki gelişmeyle birlikte dünyanın köy kadar küçük bir toplumsal yapıya dönüştüğünü anlatır. Böylece, yeni iletişim teknolojileri sayesinde, dünyanın bir ucundan diğer ucuna insanların eş zamanlı bilgi sahibi olabildiklerini söylemektedir.

Enformasyon toplumunun toplumsal örgütlenmesi, ağ/şebeke dir. Geleneksel, sanayi toplumdaki yönetim anlayışında var olan merkezden ve katı hiyerarşik/dikey yönetim yerini çok merkezli, yatay örgütlenmelere bırakır. Bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin sayesinde zaman ve mekan algısındaki değişiklikle birlikte daha karmaşık örgütsel yapılar söz konusu olmuştur. Küresel yönetişim ve küresel rekabet temelinde bu dönemde bireysel özgünlüğü bırakmadan kaliteye odaklanma, takım çalışması, esnek çalışma (değişen zaman/mekan algısının doğal sonucu), yönetime katılma, inovasyon (yenilikçilik), daha çok eğitim, merkezi yönetim yerine adem-i merkeziyetçilik öne çıkmaktadır. Bu dönemin yönetim anlayışında öne çıkan bir özellik de, sanayi toplumunun üretim ve yönetim anlayışında"emek, güç, daha çok üretim"

vurgusunun erkeğe yaptığı çağrışımın yerini, dijital çağla birlikte kadın-erkek ayrımının törpülenerek "herkes" e, "sadece bireye" ya da "takım" a bırakmasıdır.

Küresel sistemin parçası olan toplumsal, siyasal, kültürel yapılar ele alındığında, toplumsal yapının temelini oluşturan çalışma ilişkilerinin, özü itibarı ile küresel sistemi şekillendirdiği söylenebilir. Önemli bir toplumsal pratik olan kapitalist çalışma ilişkilerinin temel sorun alanlarından birisi, çalışma hayatında kadın'ın konumudur. Kadının, duygusallıkla, edilgenlikle ve doğayla özdeşleştirilmesi; erkeğin, aktif olarak akılla, bilim ve teknolojiyle tarif edilmesi günümüzde toplumsal cinsiyet tartışmalarının odağında yer alır. Bu durum da, kadının toplumsal hayatın parçası olarak çalışma hayatına ve ekonomik faaliyete katılımda dezavantajlı konumda yer almasına yol açmaktadır. Dünyanın birçok yerinde ve Türkiye'de kadın toplumsal yaşamın her alanında erkeklerin gerisinde yer almaktadır. Toplumsal yaşam, büyük oranda erkek egemen yapının çatısı altında şekillenmektedir. Yüzyıllar boyunca kadın kamusal mekandan soyutlanarak asli görevinin sadece ev ve çocuk bakımı olduğu söylenmiştir. Kadının, ev-aile gibi özel alan dışında, erkekler gibi kamusal alanda yer alması, eğitim, sağlık hizmetlerine erişimi gibi temel insan haklarına sahip olma mücadelesinin yanında, bu hizmetleri bizzat veren taraf olması, kadının toplumsal yaşama aktif katılımının bir göstergesi niteliğindedir.

1970'lerden sonra, kadın hareketleri ile hükümetlerin ve uluslararası kuruluşların, toplumsal hayatın dezavantajlı grupları arasında yer alan kadınların konumlarını iyileştirmeleri yönünde politikalar oluşturmadaki duyarlılıkları artmıştır. Cinsiyet eşitliği konusunda toplumsal ve kültürel alanda verilen mücadeleler yanında, başta çalışma hayatına katılmayı da içeren ekonomik alanda aktif olma mücadelesini de anlatır. Kadının çalışma hayatına dâhil olması ve üretim ilişkilerine aktif katılımı göreceli olarak başarı sayılsa da, günümüzde hala meslek seçimi, ücretlendirme politikaları, istihdam biçimleri gibi çalışma hayatını oluşturan parçalarda kadınların olumsuz konumlandırılmaları devam etmektedir.

Özellikle bilimsel eğitim sürecinden geçilerek kazanılan meslekler ile geleneksel usta/çırak ilişkileri ile öğrenilen mesleklerde çok azında kadınların yer aldığı görülmektedir. Dünyada kadınların toplumun her alanında bizzat yer alması için gerçekleştirilen mücadelelerin ve elde edilen kazanımların günümüzde hız kazanması, dijital çağda mesleki cinsiyetçilik tartışmalarını sonlandırmamıştır. Özellikle dijital çağdaki esnek yönetim anlayışı, kadın çalışanlara yönelik ücret ve çalışma politikalarında var olan ciddi sıkıntılara yenilerini eklemektedir.

Çalışmanın konusu, dijital çağda çalışan kadının konumudur. Dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınların toplumda ve özellikle çalışma hayatında var olma çabası için verdikleri mücadelelerin, dijital çağın sayesinde daha görünür kılındığı düşünülse de da, diğer yandan kapitalist dünya düzeninin yeni var oluş biçimi olan enformasyon çağında hak ettiği karşılığı bulamadığı endişesi taşınmaktadır. Bu kaygının, birkaç temel nedeni vardır. Kadınların çok temel olarak doğa ile özdeşleştirilmeleri ve "duygusal, zayıf, pasif" olarak tarif edilmeleri, yüzyıllar boyunca teknolojik-bilimsel işlerde çalışan kadınların çok az sayıda olmasına yol açan nedenlerdendir. Mesleklerin cinsiyetinin olduğu algısı, kadınların üzerinde, "erkek işi" olarak görülen işlerde çalışmamaları yönünde toplumsal bir baskı unsuru olmuştur.

Günümüz dijital çağ denilen enformasyon çağının yönetim anlayışında "cinsiyetsiz birey'e", ama "herkes" e yapılan vurgu ile esnekliğin ön plana çıkmasıyla birlikte esnek çalışma yöntemleri, kadının çalışma hayatındaki konumunu anlamada önemli olacaktır. Kadınlar, cinsiyete dayalı iş bölümü sonucunda işgücü piyasasında istihdamında, ücret politikaları konusunda ve kariyere dayalı yükselmelerinde ciddi engellerle karşılaşmaktadırlar. Erkek yoğun hizmet sektörlerinden biri olarak algılanan ve günümüz dijital çağı en iyi simgeleyen meslek grubu olan bilişim teknoloji sektörü buna örnek gösterilebilir. Bu çalışma, kamu sektörü ile sınırlı tutulmuş ve Türkiye'de kamu sektörü bir kamu kurumu düzeyinde temsil edilmiştir. Araştırmada bir kamu kurumunun bilgi işlem dairesinde görev yapan kadın bilişimci (yazılımcı, sistemci, donanımcı, istatistikçi vb) personel değerlendirmeye alınmıştır. Erkek yoğun hizmet sektörü olarak algılanan bilişim sektörünün, kadın personel ve kamudaki ayağı üzerinden değerlendirilmesinin, ülkenin cinsiyete dayalı istihdam politikasının analizine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Genel çerçevenin çizileceği giriş bölümünden sonra, ilk bölümde kadının çalışma hayatındaki yeri ele alınacaktır. Çalışmanın ikinci bölümünde, kısaca Türkiye'de çalışan kadın üzerinde durularak seçilen bir kamu kurumunun bilgi işlem dairesi başkanlığında görev yapan kadınlar değerlendirilecektir. Analiz,

değerlendirmeye alınacak bilgi işlem dairesinde çalışan toplam personel sayısı içinde kadınların sayısı, ilgili alandan mezuniyetleri ve kariyer ve yükselme konusundaki durumlarını saptayarak ve ilgili personelle derinlemesine görüşme yaparak gerçekleştirilecektir. Analiz için tanımlayıcı-betimleyici yöntem ve teknik olarak, alan araştırma yöntemi (derinlemesine görüşme tekniği) kullanılmıştır. Erkek yoğun hizmet sektörü olarak algılanan ve dolayısı ile erkek istihdamının daha uygun olabileceği algısının yüksek olduğu bilişim sektörünün, kamu sektöründen yola çıkılarak analizi sonucu elde edilecek bulguların dijital çağı temsil eden mesleklerde çalışan kadınların kamu sektöründe istihdamında karşılaşılan sorunların saptanmasına ve çözümüne önemli katkılar sağlayabileceği beklenmektedir.

***Anahtar Sözcükler**: Bilgi Teknolojileri, Dijital Çağ, Enformasyon Teknolojileri, Kadın, Kamu Politikası.*

ABSTRACT

The twentieth century indicates a rapid change in all spheres of social, scientific, technological and cultural issues led by the world economy. Globalization, neoliberal politics, information / information society, digital age are among the most frequently discussed topics in academic circles, especially in the social sciences. All these discussions are mainly concepts that describe the transformation that society has undergone in the last century.

After 1960s and especially 1990s, communication refers to computer and technological revolution. The machinery of the Industrial Revolution was replaced by technological devices. The industrial society based on material-industrial products and labor-capital conflict in production; (Information) in societies called beyond-industrial or post-industrial.

When the social, political and cultural structures that are part of the global system are considered, it can be said that the working relations which form the basis of the social structure have shaped the global system with the essence. One of the main problematic areas of capitalist work relations, an important social practice, is the position of women in working life. The identification of the woman with emotionality, passivity and nature; The definition of man, actively by reason, science and technology, is at the heart of gender discussions today. This leads women to be at a disadvantage in terms of participation in economic life and work life as part of social life. In many parts of the world and in Turkey, women are behind men in every aspect of social life. Social life is largely shaped under the roof of male dominated structure. For centuries, women have been isolated from the public place, and it is said that the main duty is only home and child care. Besides the struggle to have basic human rights such as the participation of women in the public space such as men, private places such as home-family, access to education and health services, these services are a sign of active participation of women in social life.

Since the 1970s women's movements and governments and international organizations have increasingly become more susceptible to policies aimed at improving their position in disadvantaged groups of social life. In addition to the challenges of gender equality in the social and cultural field, it also describes the struggle for economic activity, particularly involving participation in working life. Although women are included in their working life and their active involvement in production relations is regarded as a relative success, women still continue to be negatively positioned in the parts of their working life, such as career choice, paying policies and employment patterns.

The topic of the work is the position of the woman working in the digital age. Although the struggles that the women of the world's population make for the struggle to exist in the society and especially in the working life are thought to be made more visible by the digital age, there is also the concern that capitalist world order can not find the right it deserves in the age of information, the new form of existence of capitalist world order. There are a few basic reasons for this loss. The fact that women are identified with nature on a very basic level and are described as "emotional, weak, passive" are the reasons that women who work in technological-scientific works for centuries are few. The perception of the sex of the professions has become a social pressure on women to not work in jobs that are regarded as "male work".

Flexible working methods along with the emphasis on flexibility and "everyone" in the management concept of today's information age called "digital age" will be important in the meaning of women's working life. Women face serious barriers to employment in the labor market, wage policies and career-based advocacy as a result of sex-based work departments. This is exemplified by the information technology sector, which is perceived as one of the male intensive service sectors and which is the best symbolic occupation group in today's digital age. This study was limited to the public sector and the public sector in Turkey was represented at a public institution level. Female informatics (software, systemist, hardware, statistician, etc.) who work in the information processing room of a public institution in the research were taken into account in the personnel evaluation. It is thought that the evaluation of the information sector, which is perceived as a male intensive service sector, on the basis of female staff and public footsteps will help to analyze the sex-based employment policy of the country. The study consists of two parts. After the introduction of the general framework, the first part will cover the place of women in their working life. In the second part of the study, women who work in the IT department of a public institution selected by focusing on women working in Turkey will be evaluated. The analysis will be carried out by determining the number of women, the graduation from the relevant area, and the conditions of the career and promotion in the total number of personnel working in the data processing office to be evaluated and in-depth interviews with the relevant personnel. As a descriptive and descriptive method and technique for the analysis, field research method (in-depth interview technique) was used. It is expected that the information sector, which is perceived as a male intensive service sector and thus the perception that male employment can be more appropriate, can be obtained as an analysis result from the public sector by means of the analysis and can provide important contributions to the determination and resolution of the problems encountered in employment in the public sector.

***Keywords**: Information Technologies, Digital Age, Information Technologies, Women, Public Policy.*

BİLGİ ÇAĞININ TEMEL İLETİŞİM ARACI OLARAK SOSYAL MEDYA KULLANIMI: BURSA VE ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÖRNEKLERİ

SOCIAL MEDIA USAGE AS A CHIEF COMMUNICATION MEANS IN THE DIGITAL AGE: CASES OF BURSA AND ANTALYA METROPOLITAN MUNICIPALITIES

Muhammet Habib SAÇMALI
Uşak Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü

Hamza ATEŞ
İstanbul Medeniyet Üniversitesi SBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Bilgisayar teknolojisinin yaygınlaşması ve internet okur-yazarlığının artması neticesinde, bilhassa son on sene içinde yeni bir iletişim mecrası olarak sosyal medyanın ortaya çıkışına şahit olunmaktadır. Fertlerin kendi aralarındaki iletişimden, şirketlerin müşteriyle buluşmasına kadar toplumsal hayatta karşımıza çıkan çok çeşitli münasebetler sosyal medyada da karşılık bulmaktadır. Özel sektörün sosyal medyadaki etkinlik ve hızının oldukça gerisinde kalsa da, belediye, kaymakamlık, valilik, bakanlık gibi kamu kurumları, her gün daha da artan bir oranda sosyal medya içinde yer almaya başlamışlardır.

Kamu yönetimine dair ortaya çıkan bu yeni durum, akademik çalışmaların da mevzusu olmaya başlamıştır. Hem Türkiye'de hem dünyanın pek çok üniversite ve eğitim kurumlarında yeni bir toplumsal fenomen olarak sosyal medya üzerinde araştırmalar ve yayınlar yapılmıştır. Türkiye'de kamu kurumlarının sosyal medya kullanımı üzerine yapılan önceki çalışmalarda, yerel yönetimlerden ziyade diğer kamu kurumları ya da çeşitli siyasi partiler ve parti liderleri ele alınmaktadır. Ayrıca sosyal medyanın yeni bir olgu olması itibariyle, ülkemizde bu alandaki akademik çalışmaların sayısı oldukça azdır. Bu itibarla, hâlihazırda Türkiye'de sosyal medya ve kamu yönetimi alanında, bilhassa yerel yönetimlerin sosyal medya kullanımı hakkındaki akademik çalışmaların, bu alandaki boşluğu doldurmaktan uzak olduğu ve daha fazla sayıda ve geniş çaplı araştırmalara ihtiyaç duyulduğu aşikârdır.

Bu bildiride, Türkiye içinde ve uluslararası akademik camiada kamu yönetimi ve sosyal medya kullanımı hakkındaki literatürü genel olarak aktardıktan sonra, kamu sektörünün sosyal medya kullanımı çerçevesinde belediyelerin sosyal medyayı kullanım alanları ele alınacaktır. Belediyeler hangi konularda sosyal medyayı kullanmaktadırlar? Belediyelerin sosyal medya gönderilerinin ne kadarı haber, bilgilendirme ve duyuru gibi tek yönlü, ne kadarı vatandaşın şikâyetine cevap verme gibi diyalog içeren iki yönlüdür? Sosyal medyada belirli tip belediye faaliyetlerinin duyurusu öne mi çıkmaktadır, yoksa bu alanda dengeli bir çeşitlilik mi söz konusudur? Belediye başkanları hakkındaki haberler, belediyelere ait resmi sosyal medya hesaplarındaki mesajlarda ne oranda yer almaktadır? Bu ve benzeri sorular, bu çalışmada cevabı aranacak sorular olacaktır.

Belediyelerin sosyal medya kullanım konularını incelerken mevzuyu farklı açılardan görebilmek için ayrıca iki ana husus daha ele alınacaktır. Bunlardan birincisi genel çerçeve olarak sosyal medyanın kamu hayatında elde ettiği yeni yerin tahlil edilmesidir. Önceki siyasi iletişim yollarından bağımsız olarak ortaya çıkan, fakat sonuçları ve etkisi itibariyle somut olarak evvelki iletişim araç ve usullerinden daha tesirli olabilen sosyal medya iletişimi, kamu sektöründe bu alanı daha etkili kullanma ihtiyacı doğurmuştur. Bunu neticesinde, yerel ve genel kamu idaresinde halkla ilişkiler kapsamında yeni bir alan olarak sosyal medya kullanımı ortaya çıkmıştır. Bu genel çerçeve içinde belediyelerin yerinin ne olduğunu ortaya koymak, karşılaştığımız yeni bir olgu olan kamu yönetiminin sosyal medyadaki varlığını anlamada önemli olacaktır.

Bu hususlardan ikincisi ise sosyal medyanın kendine has özelliğinden kaynaklanan karşılıklı konuşmaya neredeyse hiç engel koymadan tamamen açık olması itibariyle, sosyal medyanın halk tarafından belediyelere yeni, doğrudan ve daha şeffaf bir erişim sağlama imkânıdır. Örneğin eskiden dilekçe ile şikâyetlerini dile getirme imkânı bulan halk, dilekçe usulünün daha kapalı ve birebir olması sebebiyle,

şikâyette bulunduğu hususlarda her zaman tatminkâr cevaplar alamamaktadır. Kamu bürokrasisi, kendisine yöneltilen şikâyetleri yeteri kadar şeffaf olmayan iç mekanizması içinde, legal alanın da içinde kalarak etkin bir çözüm getirmeden sonuçlandırabilmektedir.

Sosyal medya üzerinden yapılan bir şikâyet ise herkes tarafından okunabildiği için, kamu sektörü bunları istediği gibi neticesiz bırakamamakta ve şeffaflığın baskısını hissederek vatandaş lehine daha etkili ve hızlı cevaplar vermek zorunda kalmaktadır. Şikâyet örneğinin ötesinde, vatandaşların belediyelerden her türlü talep, dilek ve tekliflerini bu kapsamda değerlendirmemiz mümkündür. Bu manada, sosyal medya vatandaşın kamu idarecilerine erişiminde yeni bir mecra olmuştur. Bu mecranın şeffaflık, herkes tarafından görülebilme ve mevzuya dâhil olabilme, geleneksel medyaya hızlıca taşınabilme ve belli bir talep veya şikâyet için toplu kampanyalar düzenlenebilme gibi özellikleri, vatandaş ve belediyeler arasındaki ilişkinin yapısında önemli bir değişikliğe sebep olmuştur.

Bu açıdan, belediyelerin sosyal medya hesaplarındaki gönderilerin hangi oranda tek yönlü, hangi oranda iki yönlü oluşu ayrıca önem arz etmektedir. Bu bildiride, belediyelerin sosyal medya hesaplarındaki tek yönlü ve çift yönlü gönderileri incelenerek, sosyal medyanın yerel yönetim bağlamında siyasi iletişimdeki etkisi tahlil edilecektir.

Bu bildiride Bursa Büyükşehir Belediyesi (@bursabuyuksehir) ve Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin (@ANTALYABB) resmi Twitter hesaplarından 15 Ekim - 15 Aralık 2015 tarihleri arasında paylaşılan gönderiler hem nitelik hem nicelik açısından incelenecektir. Özellikle bu dönemin seçilmiş olma sebebi, araştırmanın tarafımızca ilgili dönemde yapılmış olmasıdır. Yukarıda belirtilen konu ve sorulara bu belediyelerin sosyal medya hesaplarında bugüne kadar yaptıkları duyuru ve açıklamalar, vatandaşlarla girdikleri diyaloglar ve sosyal medya içinde diğer aktif oldukları hususlar tahlil edilerek cevaplar aranacaktır. Bildiride ilçe belediyeleri yerine büyükşehir belediyelerinin seçilmiş olmasının sebebi, yerel yönetimler ve sosyal medya alanında yapılan akademik araştırmalarda nüfus ve yüzölçümü açısından büyük olan yerel yönetimlerin, küçük olanlara göre sosyal medyayı daha aktif kullanıyor olduğunun ortaya çıkmasıdır. Ayrıca bu aktiflikle birlikte, nüfusu ve coğrafyası daha fazla olan yerel yönetimlerde yaşayan vatandaşların, bağlı oldukları belediyelerin sosyal medya hesaplarıyla daha fazla etkileşime geçtikleri tespit edilmiştir.

Diğer büyükşehir belediyelerinin Twitter hesapları yerine, Bursa ve Antalya Büyükşehir Belediyelerinin hesaplarının seçilmesi ise, şehirlerin nüfusu ve belediyelerin aktif sosyal medya kullanımları sebebiyledir. Buna göre, Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2014 senesindeki nüfus sayımı hakkında yayınladığı rapora göre 2.787.539 kişinin yaşadığı Bursa dördüncü, 2.222.562 kişinin yaşadığı Antalya şehri ise hemen ardından beşinci sıradadır.

Her iki büyükşehir belediyesinin sosyal medya kullanımına ait çeşitli bulgular sunulmakla birlikte, genel olarak Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin resmi Twitter hesabından, vatandaşla diyalog içeren iki yönlü iletişime girilmediği, Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin kurumsal Twitter hesabından ise her iki yönde dengeli bir iletişimin olduğu gözlemlenmiştir. Bu veri ve diğer çeşitli verilere bakıldığında Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin, sosyal medya mecralarının iletişimde karşılıklı diyalog ve etkileşimi öne çıkaran, tarafların eşitliğini esas alan ve mesajların başka kullanıcılara yayılmasını teşvik eden özelliklerine daha uygun bir sosyal medya stratejisi yürüttüğü neticesine varılmıştır.

Bu bildiri neticesinde kamu yönetiminde yeni bir saha olan sosyal medyayı analiz etmenin ötesinde, dijital çağa geçilirken, sosyal medyanın bu geçişteki tesiri tahlil edilmiş olacaktır. Ayrıca, gerek belediyeler gerek diğer kamu kurumları tarafından sosyal medyanın kullanım alanları, vatandaşla yeni iletişim şekilleri ve daha etkili yönetimin sağlanması konularında kamu idarecilerine önemli veriler ve alternatifler sunulmuş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Medya, Twitter, Siyasi İletişim, Antalya Büyükşehir Belediyesi, Bursa Büyükşehir Belediyesi*

ABSTRACT

With the spread of computer technology and increase in the internet literacy, especially within the last ten years social media became important as a new communication platform. As a result of the increasing participation of institutions in private and public sector in the social media, being represented in social media platforms became a necessity for local governments in political communication. In this thesis, messages sent by the official Twitter accounts of Bursa and Antalya Metropolitan Municipalities between 15 October and 15 December 2015 are analyzed from different aspects.

Based on this analysis, reasons of using social media by these municipalities are discussed and their overall social media performance is evaluated. Shared posts are divided into two as one-way and two-way according to the ways of communication. Accordingly, both reactions of social media users to the posts of these accounts and the preferred ways of interaction by these official social media accounts are analyzed. Several results about the use of social media by these two metropolitan municipalities are reached in this research. In general, it is observed that while official Twitter account of Bursa Metropolitan Municipality does not use two-way communication with its followers, official Twitter account of Antalya Metropolitan Municipality has a balanced communication strategy in social media.

Based on this evidence and other supporting data, it is concluded in this thesis that Antalya Metropolitan Municipality has a social media strategy that is more suitable to the features of social media platforms like dialog, interaction, equality of users and spread of messages in the virtual world.

***Keywords**: Social Media, Twitter, Political Communication, Antalya Metropolitan Municipality, Bursa Metropolitan Municipality*

AKILLI TEKNOLOJİLER VE VERİ (DATA) ODAKLI KENT YÖNETİMİ: BELEDİYELERE YÖNELİK BİR MODEL ÖNERİSİ

SMART TECHNOLOGIES AND DATA FOCUSED CITY MANAGEMENT: A MODEL SUGGESTION FOR MUNICIPALITIES

Levent MEMİŞ
Giresun Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Melikali GÜÇ
Giresun Üniversitesi, Tirebolu Mehmet Bayrak Meslek Yüksekokulu, Bilgisayar Teknolojileri Bölümü

ÖZET

Gündeme gelen sorunlara çözüm üretmenin ve yaşamı kolaylaştırmanın aracı olarak konumlanan teknolojiler, kaçınılmaz olarak, bireyleri ve örgütleri belirli bir dönüşüme zorunlu kılmaktadır. Örgütler, yapısal ve işleyiş açısından, ortaya çıkan teknolojik imkanlara karşılık verebildiği sürece, gerçek işleviyle ayakta kalabilmektedir. Teknoloji tarihi, belirtilen duruma yönelik kanıtları sunmaktadır.

Günümüz açısından ele alındığında örgütleri, hem iç yapılanması ve işleyişi, hem de dış hedef kitleleri ile gerçekleştirilen iş ve işlemler açısından etkileyen en önemli teknoloji internettir. Bilişim ve İletişim Teknolojileri (BİT)'nin önemli temsilcisi olarak konumlanan internetin kamu sektörüne yansıması, üst ölçekte "e-devlet" kavramı ile karşılık bulmaktadır. Bu noktada, e-devlet kavramı çatısı altında internet, iki temel açıdan kamu yönetimine yeni bir boyut kazandırmaktadır. Birincisi, internet, zaman ve mekan sınırlamasını ortadan kaldırarak, kamu hizmetlerini daha etkin, verimli ve kaliteli hale getirmektedir. İkincisi ise, internet uygulamaları ile birlikte, vatandaşlar ve diğer taraflar, çeşitli yöntemlerden yararlanarak alınan kararlara ve uygulamalara daha kolay "katılım" sağlayabilmektedir. Özellikle sosyal medya araçlarının yaygın ve yoğun biçimde kullanılıyor olması taraflar arasındaki etkileşimi artırmaktadır. İfade edilen bu noktalar bilgisayar ve mobil telefonlara bağlı olarak, kamu yönetimi açısından internetin ilk kullanım şekillerini yansıtmaktadır.

Günümüz açısından ele alındığında internet, belirli araçlara bağlı olarak kullanımının dışında, farklı nesnelerle bağlantı kurarak yeni bir boyut kazanmaktadır. Farklı nesneler ile internetin bir birine entegre edilmesi, nesnelerin interneti (internet of things) kavramı ile karşılık bulmaktadır. Nesnelerin internetini tamamlayan bir diğer teknoloji ise sensörlerdir. Nesnelerin interneti ve sensör teknolojilerinin karşılık bulduğu nesneler ve mekanlar, akıllı (smart) kavramı ile nitelendirilmektedir. Akıllı teknolojiler, bir açıdan mal ve hizmetlerin üretim ve tüketimini kolaylaştırmakta, diğer bir açıdan ise önceden ölçülmesi, saklanması, analiz edilmesi ve paylaşılması mümkün olmayan şeyleri verileştirilebilmekte ve verilerin işlenerek anlamlı hale gelmesinde imkanlar sunmaktadır. Elde edilen verilerin niteliğinin ve çeşitliliğinin artış göstermesi, büyük veri (big data) şeklinde kavramsallaştırılmaktadır. En önemli üretim faktörlerinden biri haline gelen büyük veri, farklı disiplinler tarafından farklı şekillerde tanımlanmakla birlikte bazı karakteristik özellikleri öne çıkmaktadır. Bu özellikler şöyledir:

Hız (Velocity): Yaşamın ve işlerin devingenliği içinde çok kısa sürelerde yeni verilerin ortaya çıkması.

Değer (Volume): Makro düzeyden kişisel verilere ortaya çıkan verinin hacminin artması.

Çeşitlilik (Variety): Ses, yazı ve görüntü yöntemiyle gerçekleşen faaliyetlerin ve düşüncelerin ortaya çıkması.

Karmaşıklık (Complexity): Çok çeşitli kaynaklardan farklı tür verilerin bir arada olması

Doğruluk/Kalite (Veracity): Verinin kaynağının belirliliği, doğruluğu ve eksiksiz olması.

Oluşan büyük veriler, örgütsel düzlemde, girdilerin azaltılarak ortaya çıkan faydaların maksimize edilmesi, etkin ve verimli bir yönetim sürecinin gerçekleşmesinde doğru karar vermenin en önemli aracı olmaktadır.

Kamusal hizmetler açısından ele alındığında büyük veri; doğrudan vatandaşlar tarafından (sosyal ağlardaki etkileşimler gibi), sensörlerden (binalarda, araçlarda, sokaklarda, vb.) otomatik olarak ve kamu kurumlarının idari faaliyetleri aracılığıyla ortaya çıkmaktadır. Sahip olunan çeşitli veriler; sağlıktan güvenliğe, ulaşımdan atıkların etkin ve verimli şekilde yönetilmesine, belli ölçeklerin oluşturulmasına geniş bir alanda katkı sağlama potansiyeli taşımaktadır. Bu bağlamda politika belirleme ve uygulama sürecinde büyük veri kamu yönetimine şu fırsatları getirmektedir: 1. Çok çeşitli verilerin bir biriyle ilişkilendirilmesi ve eşleştirilmesini sağlayabilecek, 2. Veriye dayalı tahminler, planlamayı ve sonuçların kalitesini yükseltebilecek, 3. Organizasyonların kendi performansını ölçmeye ve değişimi yönetmeye katkı sağlayabilecek, 4. Kaynakların en verimli şekilde kullanılmasına katkı sağlayacak, 5. Evrak işleri azaltılarak süreçler iyileştirilebilecek, daha hızlı iletişim kurulabilecek ve hizmetler pro-aktif bir yaklaşımla sunulabilecektir. Özetle kamu sektörü açısından büyük veri, politikaların hızlı değerlendirilmesine ve geleceğe yönelik tahminlerde daha doğru kararlar vererek sapmaların azaltılmasına katkı sağlayabilecektir. Büyük verinin kamu sektörü açısından sahip olduğu potansiyeller dikkate alındığında, verilerin daha iyi yönetilmesi (elde edilmesi, depolanması, işlenerek anlamlı hale getirilmesi ve ilgili kişilere aktarılması) amacıyla ayrı uzmanlık alanlarına, yeni iş süreçlerine, yeni analiz ve değerlendirme yöntemlerine ve örgüt içinde ayrı yapılanmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Belirtmek gerekir ki, ifade edilen fırsatların yanında, büyük veri bazı soruları ve endişeleri de gündeme getirmektedir. Bu bağlamda; Çeşitli verilerin elde edilmesinde nasıl bir izin mekanizması işleyecek?, verilerin güvenilirliği, güvenliği ve gizliliği nasıl sağlanacak, hangi veriler vatandaşın kullanımına sunulacak, hangi veriler sunulmayacak? gibi sorular öne çıkmaktadır. Ayrıca internet kullanımının yaygınlaşması ile siber saldırılar gibi yeni tehditler gündeme gelmektedir.

Tüm ifade edilenler çerçevesinde anlaşılmaktadır ki, yaşanan teknolojik gelişmelerin etkisi altında; her şeyin sayısallaştırıldığı/dijitalleştiği, verilerin nicelik ve nitelik olarak artığı, veriler arasında bağlantılığın önem kazandığı ve veriler üzerinden nesnelerin akıllı hale geldiği bir dönem içinde bulunulmaktadır. Yaşanan gelişmeler altında kentler teknololoji ile donatıldıkça yeni örgütsel ihtiyaçlar ortaya çıkmaktadır. Tam da bu noktada araştırmanın içeriği ile kongrenin üst başlığının örtüştüğü görülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, akıllı teknolojilerin kentsel alanda kullanımının yaygınlaşmaya başlaması ve buna bağlı olarak sahip olunan veri miktarının artış göstermesi nedeniyle, belediye örgütlenmesi özelinde sahip olunan verilerin etkin yönetiminin değerlendirilmesi ve büyük verinin etkin yönetimi için örgütlenmeye yönelik bir model önerisi sunmaktır. Belirlenen amaç kapsamında araştırmada temel düzeyde şu soruların cevabı aranmaktadır: Mevcut durumda belediyelerin nasıl bir bilgi işlem yapısı ve işleyişi var?, Ortaya çıkan hangi veriler depolanmakta, nasıl işlenmekte ve ilgililere hangi biçimlerde iletilmekte?, ve Büyük veri ne derece dikkate alınmakta ve buna yönelik nasıl bir veri yönetimi yaklaşımı benimsenmektedir? Bu incelemede; belediyelerin yayınladıkları bilgi işlem müdürlükleri çalışma yönetmeliklerinden, ilgili birim çalışanlarından, veri tabanı uzmanlarından, ilgili literatürden ve belediyelerin web sayfalarından yararlanılmıştır.

Araştırmanın ön sonuçlarına göre, belediyelerin bilgi işlem birimlerinin, farklı şekillerde alt örgütsel yapısını oluşturduğu görülmektedir. Bilgi işlem birimlerinin çalışma ve işleyişini düzenleyen yönetmelikler incelendiğinde, veriye sınırlı düzeyde vurgu yapılmakta ve daha çok kurumların işlemleri sonucu ortaya çıkan "küçük veri"ye vurgu yapıldığı anlaşılmaktadır. Belirtilen veri dışında, "büyük veri"yi öne çıkaran bir yapı ve işleyiş öne çıkmamaktadır. Ayrıca daha çok büyükşehir belediyelerin dışındaki belediyelerde, mevcut verilerin depolanması ve işlenerek kullanılması dağınık bir görüntü sergilemekte olduğu tespit edilmektedir. Elde edilen mevcut durum bulguları, akıllı teknolojilerin kullanımının kentsel alanda yaygınlık kazanacağı kabulü ve ayrıca uygulayıcı ve uzman görüşlerine de başvurarak büyük veri odaklı bir alt örgütlenme modeli öne sürülmektedir. Geliştirilen modelin merkezini; alınan kararların doğruluğunu artıracak, etkinlik-verimlilik sağlayacak ve memnuniyeti artıracak, daha çok teknoloji aracılığıyla otomatik olarak çeşitli kaynaklardan elde edilen büyük veri oluşturmaktadır. Modelde; verilerin elde edilmesi, saklanması, işlenmesi ve ilgililere ulaştırılması konusunda, yapısal ve işleyişe yönelik içerik hakkında bilgi verilmektedir. Aynı zamanda geliştirilen model bir şekil yardımıyla da görsel olarak sunulmaktadır.

***Anahtar Kelimeler**: Akıllı Teknolojiler, Akıllı Kent, Büyük Veri, Kent Yönetimi, Belediye*

ABSTRACT

The main purpose of the study, because of the use of smart technologies in urban areas has become widespread and the amount of data has increased accordingly, it is presented a model for effective management of big data in municipalities. Within the scope of the specified purpose, the answers to these questions are searched: How does the municipalities have an information processing structure and function?, Which is data stored, how is data processed and how is data transmitted?, How much is data taken into account and how is a data management approach adopted ?. This review was made from the following sources: Operation regulations of the IT (Information Teknolojies) departments, IT staffs, database experts, the relevant literatüre and Municipal web pages.

According to preliminary results of the study, the following are determined: municipalities have to different organizational structure in IT, the municipalities are emphasized on data in a limited level, municipalities emphasize "small data" which is the result of their operations and big data does not come forward in municipalities. Model was developed in the context of findings obtained in the current state, the acceptance that smart technologies will be widespread in urban areas and opinions of practitioners and experts. Big data that will increase the accuracy of decisions, provide efficiency-efficiency, increase satisfaction and obtained automatically from various sources is at the center of the developed model. Model indicate information about structural and operational content that obtaining, storing, processing and delivering of data.

***Keywords**: Smart Technologies, Big Data, Smart City, Urban Management, Municipality*

KAMU KURUMLARINDA SANAL KAYTARMA OLGUSUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

THE EVALUATION OF CYBERLOAFING PHENOMENON IN PUBLIC INSTITUTIONS

Adnan KARATAŞ
Atatürk Üniversitesi

Salih Börteçine AVCI
Atatürk Üniversitesi

ÖZET

Son yıllarda, dünya genelindeki birçok gelişimi tetikleyen büyük teknolojik gelişmeler yaşandı. Özellikle Bilişim Teknolojisinin ve İnternetin gelişimi, bilgi çağı gelişiminin önünü açan en önemli değişimlerdir. Bilgi çağıyla birlikte İnternet ve Bilişim Teknolojileri hem kişisel hem de iş hayatının kaçınılmaz birer parçası haline geldi ve insanlar için büyük kolaylıklar sağladı. Nitekim İnternet kullanımı, kurumlar açısından dabirçok yönden fayda sağlamıştır ancak internetin faydalı yönlerinin yanı sıra çeşitli olumsuz yönleri de ortaya çıkmaya başlamıştır. Bilgi teknolojilerinin güvenlik zafiyetleri, gizlilik ihlalleri ve çalışanların bu teknolojileri iş dışı amaçlarda kullanmaları, bu olumsuzluklardan bazılarıdır.

Sanal Kaytarma kavramı, Siber Bilimlerin ve özellikle İnternetin iş yaşamında kullanılmasıyla birlikte ortaya çıkmıştır. Bu kavramın ortaya çıkmasında akademik çalışmalardan ziyade "New York's Daily News" gazetesinde çıkan yazılar etkili olmuştur. Bu kavramı oluşturan "Kaytarma" kavramı, genellikle "bir işi yapmaktan kaçınma" anlamında kullanılmaktadır. AyrıcaSanal Kaytarma kavramının İngilizce karşılığı olan "Cyberloafing" terimindeki "Loafing" kavramı "aylaklık etmek, zamanını boşa harcamak" anlamlarında kullanılmaktadır. Nitekim bu eylemin bilgisayar bileşenleri ve internet kullanımı yoluyla yapılması, sanal kaytarma/aylaklık kavramını ortaya çıkarmaktadır.

Sanal Kaytarma, çalışanlarının bilinçli olarak, çalışmış oldukları kurumların internet erişimini ve bilgi teknolojileri ekipmanlarını, görevleri ile ilgisi olmayan işlerde kullanması şeklinde ifade edilmektedir. Sanal Kaytarma olgusu hem kamu hem de özel sektör kurumları açısından oldukça önemli birkonudur. Nitekim bu konu, kurumların faaliyetlerini yürütürken sahip oldukları en değerlikaynak olan insan kaynaklarını doğrudan etkilemektedir. Hem özel hem de kamu kurumlarında yürütülen işlemlerde internetin ve bilgi teknoloji cihazlarının kullanımının hızlı bir şekilde yaygınlaşması ile birlikte; çalışanlar, iş saatlerinde bu imkânlardan istifade ederek işleri dışında konularla ilgilenmeye yönelebilmektedir. Dolayısıyla kurumlar, belirlemiş oldukları hedeflere ulaşabilmek için hem bilgi iletişim teknolojilerini hem de insan kaynaklarını etkin bir şekilde kullanabilmelidir. Ancak bu bilgi iletişim teknolojilerinin amacına uygun olmayan şekillerde kullanılması, kurumların sahip olduğu insan kaynakları başta olmak üzere tüm kaynaklarını etkisiz kullanmasına neden olabilmektedir.

Sanal Kaytarma olgusu görünüş itibariyle, hem kurum hem de çalışanlar açısından oldukça olumsuz sonuçları bünyesinde barındırmaktadır. Üstelik hukuki açıdan bakıldığında sanal kaytarma davranışında bulunan kişiye karşı çeşitli yaptırımlar bulunmaktadır. Özellikle özel sektör kurumlarda gerçekleştirilen sanal kaytarma davranışları, iş sözleşmesinin feshine varana kadar birçok yaptırıma neden olmaktadır. Ancak sanal kaytarma davranışı olarak nitelendirilen bazı davranışların (online haber okumak, iş dışı mail atmak vb.) çalışanlar açısından olumlu sonuçlarının olduğunu söyleyebiliriz. Bu tür davranışlar sergileyen çalışanların, kendilerini geliştirdikleri, kısa süreli olarak dinlendikleri ve sosyal ağlar kurarak yapmış oldukları işleri daha etkin yapabildiklerini söyleyebiliriz.

Sanal kaytarma olgusu ile ilgili olarak uluslararası alanda giderek artan sayıda, yönetimsel açıdan belli bir anlayış kazandırmaya çalışan ve sanal kaytarmanın olumsuz yönlerini tartışan literatür bulunmaktadır. Türkçe literatürde ise bu konunun çok fazla irdelenmedi ve oldukça yeni bir çalışma konusu olduğu görülmektedir. Ayrıca Türkçe literatürdebu konunun çoğunlukla İşletme bilimi çerçevesinde değerlendirilme imkânı bulduğu görülmektedir. Kamu Yönetimi yazınında bu konuya ilişkin araştırmaların

oldukça az olduğu görülmektedir. Bu konuda yapılan çalışmaların ise çoğunlukla sanal kaytarma davranışına bireyleri yönlendiren sebeplerin belirlenmesi ya da sanal kaytarma olgusunun sonuçlarının belirlenmesine yöneliktir. Bu çalışmalar ise genellikle "örgütsel davranış" alanı içerine girmektedir. Bu alan içerisinde yapılan sanal kaytarma konulu çalışmaların çoğunluğunda; sanal kaytarma, kurumlar açısından üretkenlik karşıtı bir olgu olarak değerlendirilmektedir. Nitekim çalışmaların bu yönde olmasında, araştırmacıların sanal kaytarma olgusunu genellikle "yıkıcı sanal kaytarma" olarak ele almalarından kaynaklanmaktadır. Sanal kaytarmanın bu şekildekipejoratif anlamda kullanılmasının yanı sıra "dinlendirici sanal kaytarma" ve "öğretici sanal kaytarma"gibi sanal kaytarmanın olumlu sonuçlara sahip olduğunu vurgulayan yaklaşımlar da mevcuttur. Bunun gibi sanal kaytarma olgusuna ilişkin yapılan sınıflandırmalarda, çoğunlukla sanal kaytarmanın muhtemel sonuçlarından yola çıkıldığı görülmektedir. Genel olarak ifade etmek gerekirse; sanal kaytarmanın olumlu ve olumsuz olmak üzere iki tür sonucu olduğunu ve bu sonuçların örgütsel ve bireysel boyutta farklılıklar gösterdiğini ifade edebiliriz.

Bu çalışma kapsamında sanal kaytarma olgusunu farklı yönleri itibariyle inceleyerek, konun önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. Bunu yaparken ulusal ve uluslararasıliteratürde "sanal kaytarma" (cyberloafing, cyberslacking) konusu üzerinde yapılan akademik çalışmalar incelenmiştir. İncelenen çalışmalar neticesinde ilk olarak bu çalışmaların sınıflandırılması yapılmıştır. Yapılan çalışmalar incelenirken Özen (2000) tarafından geliştirilenyirmi dört farklı kriter göz önüne alınarak sınıflandırılması yöntemi tercih edilmiştir. Bu kriterler; araştırmaların yöntemsel varsayımları, temel amaçları, misyonu, hipotez testleri, analiz düzeyi, veri toplama yöntemleri ve veri analizi yöntemlerini içermektedir. Böylelikle sanal kaytarma konusunun hangi yönlerinde daha fazla araştırma yapıldığı ve hangi yönlerinde araştırmayapılmaya ihtiyacı olduğunun tespit edilmeyeçalışılmıştır.

Elde edilen bulgular, sanal kaytarma üzerine yapılan çalışmalarda tek düze bir yöntem belirlendiğini ve konuya ilişkin olarak yapılan uygulamalarda araştırmacıların genellikle kolay örneklem üzerinde çalışma yürüttükleri tespit edilmiştir. Dolayısıyla araştırmaların analiz düzeyleri çoğunlukla mikro ve meso düzeyde kalmıştır. Ayrıca çalışmaların genelinde betimleme yapmak ve uygulamayı yönetmek şeklinde olduğunu; ancak bu çalışmalardan çok az kısmının açıklama yapıp kurama katkı sağlama amacı güttüğü tespit edilmiştir. Ayrıca bu çalışma kapsamında incelenen çalışmaların birçoğunun niceliksel veri içeren çalışma olduğu tespit edilmiştir. Nitekim bu durum; çalışmalarda kullanılan yöntemlerin tekdüze kaldığını ve derinlemesine incelemelerin yapılmadığını göstermektedir. Ayrıca çalışmaların genellikle nesnel ve pozitivist olması, sanal kaytarma ile ilgili yapılan çalışmaların sadece ölçülebilir konulara odaklandığını göstermektedir. Bununla birlikte ilgili çalışmalar hakkında çeşitli açıklamalarda bulunulmuştur.

Ayrıca bu çalışma kapsamında incelenen akademik çalışmalardan yola çıkarak sanal kaytarmanın öncülleri ve sonuçları"planlı davranış teorisi" ve "nedenli eylem teorisi" bakış açıları altında incelenmiştir. Nitekim bu teoriler perspektifinde sanal kaytarma konusu incelendiğinde, sanal kaytarma davranışlarının bireylerde görülmesine yol açan nedenlerin oldukça farklılaştığı göz önüne serilmektedir. Böylelikle literatürde yer alan çalışmaların sanal kaytarmaya yol açan nedenlerden yalnızca belli bir kısmına odaklandığı göstermektedir. Ancak konunun yeni gelişim göstermesi ve ilerleyen dönemlerde yapılacak çalışmalarla konuya ilişkin değerlendirmelerin artacağı göz önüne alınmalıdır. Nitekim ilerleyen dönemlerde sanal kaytarmanın oluşumuna neden olan faktörlerin belirlenmesi için anket yöntemi dışında çeşitli yöntemlerin (görüşme, gözlem vb.) kullanılmasıyla birlikte çok farklı sonuçların elde edilmesi muhtemeldir. Böylelikle elde edilen sonuçlar, sanal kaytarma davranışının kurumlar açısından yıkıcı boyutta olduğu durumlarda kurumların bu soruna çeşitli çözümler üretebilmesine yardım edecektir. Çalışanların sanal kaytarmaya davranışı sergilemesindeki nedenleri belirleyerek elde edilebilecek bir diğer kazanım ise çalışanların hem kurum hem de kendileri açısından olumlu sonuçları olan sanal kaytarma davranışlarına yönlendirmektir. Böylelikle kurum açısından yıkıcı olabilecek sonuçlar, yerini kurum için faydalı sonuçlar bir şekline dönüşecektir. Nitekim bunu sağlayabilmek için sanal kaytarma davranışlarının faydalarından kurumların yararlanabilmesini iyi bir şekilde yönetmek gerekmektedir.

Tüm bunlardan yola çıkarak kamu kurumlarında giderek artan bilgi teknolojileri ve internet kullanımının çalışanlar ve kurum açısından olumsuz sonuçlara yol açmaması için çeşitli öneriler getirilmiştir. Bu öneriler geleceğin kamu yönetimi ve insan kaynakları yönetimi açısından oldukça önemli noktaları göz

önüne almaktadır. Özellikle kamu yönetimini alanında bilişim teknolojilerinin giderek artan bir seyir izlediği göz önüne alındığında; kamu kurumda ortaya çıkabilecek yeni bir personel sorununun (olumsuz sanal kaytarma) da önüne geçilmesi için önerilerde bulunulmuştur. Sonuç olarak ifade etmek gerekirse, bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular ve yapılan değerlendirmeler hem kamu yöneticileri hem de kamu çalışanları açısından oldukça önemli sonuçlara sahiptir.

Anahtar Kelimeler: *Sanal Kaytarma, Siber Aylaklık, İş Dışı İnternet ve Teknoloji Kullanımı, Sanal Kaytarma Yönetimi*

ABSTRACT

Cyberloafing is expressed in the sense that employees consciously use the Internet access and information technology equipment of the institutions they work with in tasks not related to their duties. The phenomenon of Cyberloafing is a very important issue for both public and private sector institutions. As a matter of fact, this issue directly affects human resources which is the most valuable resource to use in carrying out the activities of the institutions. There is a growing body of literature on the Cyberloafing phenomenon in the international area that discusses the negative aspects of Cyberloafing, trying to gain a certain understanding from the managerial point of view. On the other hand, in the Turkish literature, this topic has not been examined much and it is seen that it is a quite new subject of study.

In this paper, it was tried to emphasize the importance of the subject by examining the Cyberloafing phenomenon in different aspects. In doing so, academic studies on Cyberloafing topics in national and international literature were examined. As a result of the studies examined, these studies were first classified. The studies have been tried to be classified according to twenty four different criteria. These criteria are; methodological assumptions of research, basic objectives, mission, hypothesis testing, level of analysis, data collection methods and data analysis methods. Thus, it has been tried to determine in which directions of the Cyberloafing topics more research was done and in what direction the research needs to be done.

In addition, the antecedents and results of Cyberloafinghave been examined under the view of "Theory of Planned Behavior" and "Theory of Reasoned Action" via the academic studies examined within this study. As a matter of fact, when the Cyberloafing phenomenon is examined from the perspective of these theories, it is observed that the reasons leading to the x behaviors in the individuals are quite different. This shows that the studies in the literature focus only on a certain part of the reasons leading to Cyberloafing.

Various proposals have been made in order to prevent the negative effects of the increasing use of information technologies and internet in the public institutions by means of all these. These proposals take into consideration very important points in terms of public administration and human resources management of future. Especially when considering that followed a growing trend of information technology in the field of public administration; Proposals have been made to prevent a new staff problem (*Negative Cyberloafing*) that may arise in public institutions. In conclusion, the findings and evaluations made within the scope of this study have very important implications for both public administrators and public employees.

Keywords*: Cyberloafing, Cyberslacking, Use the Internet and IT Technologies for Non-Working Purposes, Cyberloafing Management*

TOPLU ULAŞIMDA AKILLI ULAŞIM SİSTEMLERİNİN ROLÜ: İSTANBUL ELEKTRİK TRAMVAY VE TÜNEL İŞLETMELERİ (İETT) AKYOLBİL PROJESİ ÖRNEĞİ

THE ROLE OF INTELLIGENT TRANSPORTATION SYSTEMS IN PUBLIC TRANSPORTATION: THE CASE OF ISTANBUL ELECTRIC TRAM AND TUNNEL (IETT) ADMINISTRATION AKYOLBIL PROJECT

Hicran HAMZA ÇELİKYAY
İETT

Arif EMECEN
İETT

Hasan ÇELİKDELEN
İETT

ÖZET

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ve uygulamaların şehir yönetimlerinde yaygınlaşması ile birlikte şehirler farklı isimlendirmelerle anılmıştır. 80'li yılların başında "Sanal şehir", "Sayısal (dijital) şehir", "bilgi şehri", "sürdürülebilir şehir", "siber alanlar", "öğrenen şehir" olan tanımlamalar gelişerek günümüzde Akıllı Şehirler (*Smart Cities*) olarak yer almaktadır. Akıllı şehirde bu kentlerin omurgasını oluşturan Bilgi ve İletişim Teknolojisinin (BİT - ICT) entegrasyonu, enerji verimliliği ve sürdürülebilirlik desteklenir. Kentsel alanlar için geliştirilen kullanıcı dostu bilgi ve iletişim teknolojilerinin yerel hizmetlerde kullanılması şeklinde temellendirilen tanımlamalar, şehirlerin geleceği ve gelişimiyle ilişkili olarak genişletilmiştir. Vatandaş odaklı, kentlilerin isteklerini, mevcut ve potansiyel sorunlarını zamanında ve yerinde tespit eden, problem önceliklerini objektif kriterlerle belirleyen, bürokrasiyi azaltarak, çözümlerin üretiminde halkın da katılımını sağlayan; Şeffaf, Katılımcı, Üretken şehirler akıllı şehirlerdir.

Genel olarak, akıllı şehirler gelecek nesiller için sürdürülebilir bir yaşam kalitesi sunar. Akıllı bir şehir, ideal bir şekilde kusursuz kentsel mobilite, hizmetlere erişebilirlik, sağlık, eğitim ve iş imkanları, uygun fiyatlı konut erişimi sunar. Akıllı şehirler, gelecekteki kentleşmeye eşlik eden beklenen karmaşıklıkları ve olumsuzlukları azaltmayı amaçlamaktadır.

Birleşmiş Şehirler Yerel Yönetimler kuruluşuna göre ise **y**eni bir şehir modeli olarak Akıllı şehirler daha yaşanabilir, fonksiyonel, rekabetçi, yeni teknolojileri kullanan, yenilikçi ve bilgiyi yönetebilir şehirlerdir. Akıllı şehirler ileriye dönük, ilerici ve kaynak verimliliği gösterirken, aynı zamanda yüksek bir yaşam kalitesini sağlamalı, kent nüfusu için ekonomik rekabet gücünü ve yaşam kalitesini güvence altına almalı, sosyal ve teknolojik yenilikleri desteklemeli ve mevcut altyapıları birbirine bağlamalıdır.

Akıllı şehirlerin belirlenen hedeflere ulaşımları için bileşenler tanımlanmıştır. Akıllı şehirler esas itibarıyla altı bileşen ile değerlendirilmektedir:

1) Akıllı ekonomi (Smart Economy)
2) Akıllı Ulaşım (Smart Transportation)
3) Akıllı çevre (Smart Environment)
4) Akıllı insanlar (Smart People)
5) Akıllı yaşam (Smart Living)
6) Akıllı yönetişim (Smart Governance)

Akıllı Şehirlerin bir bileşeni olan Akıllı Ulaşım bileşeni aynı zamanda Akıllı Bağlantılar (*Smart Connections*), Akıllı Hareketlilik (*Smart Mobility*) olarak da kullanılmakta ve Entegre Çözümler, Karma Erişim Modeli, Çevre Dostu Motorsuz Ulaşım Seçenekleri gibi kent içi ulaşım uygulamalarını bütünsel

olarak ifade etmektedir. Bununla birlikte Akıllı Ulaşım; Kent İçi Ulaşım Sistemleri, Ulusal ve Uluslararası Erişilebilirlik, Bilgi ve İletişim Altyapısı, Sürdürülebilir Ulaşım Sistemlerini kapsamaktadır.

İstanbul kenti, akıllı şehir olma hedefinde 6 akıllı şehir bileşeninden her birinin kapsadığı alanlar üzerinde uygulamalar geliştirmektedir. Akıllı Ulaşım Sistemlerinin (AUS) geliştirilmesi bu hedeflerden biridir. Akıllı Ulaşım Sistemi (*Intelligent Transport System - ITC*) kavramı, başlangıçta kent içi ulaşımını daha güvenli ve sürdürülebilir kılmak ve trafik yönetim birimleri ile sürücü, yolcu ve yayaların, yol ve trafik şartları hakkında sürekli olarak bilgi edinebileceği, trafik denetim mekanizmalarının daha etkin bir şekilde kullanabilmek üzere geliştirilen teknolojik altyapının bir stratejik plana bağlı olarak gerçekleştirilmesi yaklaşımı olarak ortaya çıkmıştır.

Bunlara ek olarak Akıllı Ulaşım Sistemleri için zaman içerisinde, ulaşımın çevreye olan etkisini minimize edilmesi, hem işletmenin ekonomik beklentileri, hem de yolcuların ve araç kullanıcılarının yararlarını maksimize edilmesi, insan-araç-altyapı-merkez arasında çok yönlü veri alışverişi, trafiğin güvenliliği, yolların kapasitelerine uygun olarak kullanımı, mobilitenin arttırılması, enerji verimliliği sağlanarak çevreye verilen zararın azaltılması gibi hedefler tanımlanmıştır (Ilıcalı v.d., 2016:4).

İstanbul, 2016 nüfusu 14.804.116 ve yıllık nüfus artışı %1 olarak birçok Avrupa ülkesinin nüfusundan büyük bir metropoliten kenttir. Bunlara ek olarak İstanbul'a gelen turist sayısı sadece 2016 yılı için 9.203.987 kişi olarak belirlenmiştir. Turist hareketi, günlük ortalama 25.000 kişidir. Otobüs, Metrobüs, Taksi, Minibüs ve Servisler dâhil sadece karayolu ulaşımını kullanan toplam yolcu sayısı ise günlük 10.095.405 kişi ve yolculuk sayısı yaklaşık 21 milyondur. İstanbul'da kara taşımacılığı oranları %77.79, deniz %4.75 ve raylı sistemler %17.46'dır. 2016 yılına ait toplam yolculuk sayısı 1.831.029.603 olarak ölçülen İstanbul'da ulaşımın getirdiği problemler önemli bir yer tutmakta, ulaşım yönetimi için akıllı ulaşım sistemleri geliştirilmekte, trafiğin yönetimi ve denetimi için stratejik bir alt yapı oluşturulmaktadır. ITS uygulamaları ile mevcut yol kapasitesinin arttırılması, trafik kazalarının azaltılması, trafikte harcanan zamandan tasarruf edilmesi ve maddi kayıpların önüne geçilerek milli ekonomiye katkıda bulunulması hedeflenmektedir.

İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri (İETT), Türkiye'de kent içi ulaşımında bir çok ilk uygulamanın mimarı olarak bilinmektedir. 1869 yılında Dersaadet Tramvay Şirketi olarak İstanbullulara hizmete başlayan şirket, 1875 yılında dünyanın 2. metrosu olan hizmet veren Tünel işletmesini de yönetmektedir. 1995 yılında elektronik bilet AKBİL ile başlayan süreç, günümüzde birçok akıllı ulaşım sisteminin kent içi ulaşımında kullanılması ile devam etmektedir.

İETT, 2006 yılında Araç Takip ve Yolcu Bilgilendirme Sistemi (AKYOLBİL) projesini başlatmıştır. Proje; Akıllı Kart, yolcu bilgilendirme, şöför denetimi, acil durum yönetimi, medya yönetimi, durak izleme ve yönetimi, Filo izleme ve yönetimini içeren çok kapsamlı bir Akıllı Ulaşım Planlama ve Yönetim Sistemidir (http://www.iett.gov.tr). İlk etabı 2011 yılında tamamlanan projenin 2. Etap güncelleme ve geliştirme çalışmaları devam etmektedir.

2016 yılı itibariyle 2.713 otobüs ve 12.601 durakla 753 Hat ile toplu ulaşım hizmeti sunan İETT, bu proje ile insan-araç-altyapı-merkez arasında çok yönlü veri alışveriş, trafik güvenliliği, yolların kapasitelerine uygun olarak kullanımı, mobilitenin arttırılması, enerji verimliliği sağlanarak çevreye verilen zararın azaltılması, filonun daha verimli yönetimi ve güvenliği, yolcuların bilgilendirilmeleri; anlık araçların doluluk oranlarının merkeze iletilmesi gibi hedefleri belirlemiştir. Akıllı ulaşım sistemlerinde öngörülen temel amaç, kamu kaynaklarının daha iyi kullanılması, vatandaşlara sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması ve hizmet maliyetlerinin düşürülmesidir.

Bu çalışmada, 1 Mart 2018 tarihinde tüm kent genelinde uygulamaya geçmesi planlanan AKYOLBİL projesinin kapsamı ve hedefleri ayrıntılı bir şekilde ortaya konulacak, akıllı bir kent olma yolunda İstanbul için hedeflenen bu kazanımların akıllı ulaşım bileşenleri perspektifine ne derece uyumlu olduğu analiz edilecektir. Halihazırda devam eden pilot uygulamalar incelenecek, uygulamalardan elde edilen verilerin İstanbul kenti ulaşımına katkısı ve ulaşmada gelinen nokta ve durum analiz edilecek, projenin akıllı bir ulaşım sistemi olarak İstanbul kentine katkısı ve diğer metropoliten kentlere örnek teşkil edeceği noktalar tartışılacaktır.

Çalışma, "Dijital Çağda Kamu Yönetimi ve Politikaları" teması ile düzenlenecek olan Uluslararası Kamu Yönetimi Forumu KAYFOR 15 için hazırlanmıştır. Çalışmanın öncelikle 4.n Dijital Çağda Kent, Çevre, Yerel Yönetim & Politikaları / Akıllı Ulaşım & Taşımacılık alt temasına hizmet edeceği düşünülmektedir. Bunula beraber, söz konusu AKYOLBİL projesinin içeriği ve modülleri göz önüne alındığında 1.h Dijital Çağda Kamu Yönetimi / Dijital Çağda Kamu Personel Yönetimi, 2.k Dijital Çağda Kamu Politikası / Veri Madenciliği, Büyük & Açık Veri ve 4.g Dijital Çağda Kent, Çevre, Yerel Yönetim & Politikaları / Dijital Çağda Kent, Akıllı Kentler & CBS alt temalarına da katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Akıllı Şehirler, Akıllı Ulaşım Sistemleri, Toplu Ulaşım, İETT, AKYOLBİL*

ABSTRACT

The cities started to be called with different names as the information and communication technologies develop and the mobile information application spreads in metropolitan management. The terms used to define cities that started to be called "virtual city," "digital city," "information city," "sustainable city," "cyber city," "learning city" at beginning of the 1980s are developed and now called "Smart Cities". In smart cities, the integration of Information and Communication Technologies, energy efficiency and sustainability that makes the backbone of these cities is supported. The definitions that are grounded as the user-friendly information and communication technologies in municipality services for the metropolitan areas are developed in relation to the growth and the future of the cities. Smart cities are cities that are productive, participatory, citizen centered and transparent and solve problems with the contribution of the public, decrease the bureaucracy, decides and prioritizes the problems with objective criteria, specifies current and potential issues in time and in place.

In general, smart cities attempts to provide a sustainable life for future generations. A smart city provides an ideal and perfect metropolitan mobility, access to services, opportunities for health, education and work and access to affordable homes. Smart cities aim to decrease the complexities and the negativities that are expected to accompany future metropolitan cities.

According to United Cities Local Governments, smart cities as a new city model are more livable, functional, competitive, technology centered, modern and information managing cities. Smart cities are future-centered, forward-looking and productive in natural resource efficiency and at the same time should provide a high quality of life, secure economic competitive power for metropole population and the quality of the life, support the social and technological innovations and connect current physical infrastructures of a metropole with each other smartly.

For smart cities to reach pre-defined goals, there are certain components to be considered. In fact, smart cities are evaluated through six different criteria:

1. Smart Economy
2. Smart Transportation
3. Smart Environment
4. Smart People
5. Smart Living
6. Smart Governance

Smart Transportation which is one of the components of smart cities is used at the same time in Smart Connections and Smart Mobility concepts and expresses city-wide mobility applications as a whole such as Integrated Solutions, Mixed Access Model, Environment Friendly and Engineless Transportation options. In addition, Smart Transportation encompasses Citywide Transportation Systems, National and International Accessibility, Information and Communication Infrastructure and Sustainable Transportation Systems.

The metropolitan city of Istanbul is developing projects for each area of the 6 different smart components. The development of Intelligent Transportation Systems (ITS) is one of these objectives. The concept of Intelligent Transport System emerged to make citywide transportation more secure and sustainable

and to provide road and traffic conditions continuously to drivers, passengers and pedestrians along with traffic management units. It also emerged as an approach to develop technological infrastructure based on a strategic plan to implement traffic control and optimization mechanisms more effective and productive.

In addition to these, Intelligent Transportation Systems are defined over time with the goals such as to minimize the impact of transportation on environment, to maximize both the economic expectations of the operator and the benefits for passengers and drivers, to exchange data in a multi model among human, vehicle, infrastructure and center, to provide a secure traffic, to use roads in line with their capacity and to provide energy efficiency to minimize impact on environment.

Istanbul is a metropolitan city with its 14,804,116 population which is greater than many European countries and it has an annual increase of 1% in 2016. In addition to its population, the number of tourists visiting Istanbul in 2016 was 9,203,987. The tourist mobility for a day is 25.000 on average. The total number of daily passengers using traditional land-based transportation including buses, metrobuses, taxis, vans, and private van services is 10,095,405 and the total number of transport is approximately is 21 million. The percentage of different modes of transportation in Istanbul is as follows: The share of land-based transportation is 77.79%; sea transportation is 4.75% and rail transportation is 17.46%. For 2016, the total number of transports was 1,831,029,603. It is obvious that such a busy traffic and challenges of the geography of Istanbul cause many problems. To solve these problems, there are Intelligent Transportation Systems being developed and there is a strategic infrastructure implemented to manage and control the traffic. Using Intelligent Transportation System implementations, it is aimed to increase the capacity of current roads, to decrease the number traffic accidents, to save time spent in traffic, and to decrease the material loss to contribute to the national economy.

Istanbul Electrical Tram and Tunnel (IETT) Administration is known as the architect of many innovative implementations in citywide transportation. The company which started to serve Istanbul public in 1869 under the name of Darsaadah Tram Company has been managing the tunnel since 1875 which is known to be the second subway of the world. This process that started with AKBIL in 1995 still continues with the use of many intelligent transport systems in citywide transportation.

In 2006, IETT started Vehicle Tracking and Passenger Information System (AKYOLBIL, literally translated as 'Intelligent Road Informatics') project. The project is a comprehensive Intelligent Transportation Planning and Management System that consists of smart card, passenger information system, driver management system, crisis management system, media management system, bus stop monitoring and management system and fleet tracking and management systems (http://www.iett.gov.tr). The first phase of this project is completed in 2011 and the efforts for the second phase development and update is currently on-going.

As of 2016, IETT which provide public transportation service with 2713 buses, 12.601 bus stops and 753 different routes set the goals such as to exchange data in a multi model among human, vehicle, infrastructure and center, to provide a secure traffic, to use roads in line with their capacity, to increase mobility, to provide energy efficiency, to minimize impact on environment, to have an effective fleet management and security, and to communicate the use of the capacity in buses to the command center.

The proposed main goal in Intelligent Transportation Systems is to better use of public resources, to increase the quality of the services given to public and to decrease the cost of the service.

In this study, the scope and the goals of AKYOLBIL project which is planned to be implemented citywide starting on March 1, 2018, will presented in detail and these goals identified for Istanbul to be Smart City will be analyzed to see how well these goals fit with the perspective of Smart Cities defined in 6 different components. The current pilot implementations will be examined; the data acquired from these pilot projects will help to check where we are to reach to become a Smart City and the contribution of the data to better the city of Istanbul's public transportation; the contribution of the project to the Intelligent Transport System for the City of Istanbul and how well the project sets an example for other cities will be discussed.

This study is prepared for International Public Administration Forum, KAYFOR 15, with the theme of "Public Administration and Policy in Digital Age." This study primarily provides 4.n City, Environment, and Local Administration & Policies in Digital Age / Smart Transportation Systems sub-theme. In addition, when the components and modules of AKYOLBIL are considered, this study is expected to contribute to the sub-themes of 1.h Public Administration in Digital Age / Human Resources Management in Digital Age, 2.k Public Policy in Digital Age / Data Mining, Big and Open Data and 4.g City, Environment, Local Administration and Policies in Digital Age / City, Smart Cities & GIS in the Digital Age.

Keywords: *Smart Cities, Intelligent Transportation Systems, Public Transportation, IETT, AKYOLBIL*

DİJİTAL DİPLOMASİ'NİN SOSYO-EKONOMİK VE SOSYO-POLİTİK YAPIYA ETKİSİ

THE IMPACT OF DIGITAL DIPLOMACY ON SOCIOECONOMIC AND SOCIOPOLITIC STRUCTURE

Esra KÖSE
Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

ÖZET

Kitle iletişim araçlarının yaygın bir şekilde kullanıldığı günümüzde liberal teorilerin ve küreselleşme olgusunun etkisiyle diplomasi anlayışının değişime uğraması ve bununla birlikte kamu yönetiminde sosyo-ekonomik ve sosyo-politik dönüşümlerin yaşanması çalışmanın birincil konusunu oluşturmaktadır. Bağımsız ve egemen devletlerin eski ve yeni diplomasi anlayışını geride bırakıp dijital diplomasiye geçişi gerekli kılan temel unsurların; uluslararası konjonktüre bağlı olarak mı şekillendiği yoksa revaçta olan bilgi ve iletişim teknolojilerine küreselleşmenin de eklemlenmesiyle yeni bir diplomasiyi zorunlu hale mi getirdiği sorunsalı çalışmanın sorusuna cevap aranacak emarelerdir. Dolayısıyla "Dijital Diplomasi Çağı" olarak atfedilen 21. yüzyıl; güçlü devletlerin yanı sıra AB, BM, NATO, IMF ve Dünya Bankası gibi birtakım devlet-dışı küresel aktörlerin de ön plana çıkmasıyla sosyal, kültürel, iktisadi, askeri, diplomasi ve siyasal sistemlerini üçüncü dünya ülkelerine telkin ederek kamu yönetiminde ve kamu politikalarında restorasyon hatta reform başlatmaları açısından Dijital Diplomasi'nin Dijital Çağda Kamu Yönetimi ve Politikası'na etkisinin olması noktasında önemli bir korelasyona sahip olduğunun altını çizmek gerekir.

Haberleşme ve ulaşım teknolojisi sayesinde ilişkilerin coğrafi sınırlar ötesine taşındığı günümüz çağında devletler, bilim ve teknolojinin nimetlerinden faydalanarak yepyeni bir diplomasi, yani Dijital diplomasi anlayışını kurumsallaştırma yoluna başvurmuşlardır. Ayrıca global ölçekte var olan uluslararası düzen, devletleri diplomasi değişikliğine zorlamaktadır. Buna bağlı olarak devletler diplomasi üslûbunu farklılaştırmakta ve dış politikasında değişikliğe gidebilmektedir.

11 Eylül saldırıları sonrası ortaya çıkan çok kutuplu düzenle birlikte gittikçe küreselleşen diplomasi, yönetimleri de küreselleştirecekti. Böylece küreselleşme içinde ayrı bir küreselleşme yaşanacaktı. ABD, ekonomik sıkıntı çeken devletlere yüksek meblağlarda faiz karşılığında kredi sağlayarak bu devletlerde kendi çıkarlarıyla örtüşen bir yönetim tesis etmeye çabalamıştır. Öncelikle serbest piyasa sistemi içerisinde ülkelerin ekonomilerini sonu gelmez bir zincir örüntüsü gibi birbirine bağlayarak küresel iktisadi ağ yaratmış ve ardından siyasi kurumlarını empoze ederek siyasal küreselleşme yaşanmıştır. Uluslararası örgütlerin yanı sıra politikacılar, lobiler, sivil toplum kuruluşları, çok uluslu şirketler, sendikalar, düşünce kuruluşları ve Üniversiteler de artık devletten daha çok söz sahibi olarak diplomaside etkin rol oynamaktadır. Diplomasinin basın yoluyla kamuoyunun bilgisine sunulması, devletlerarasındaki ilişkilere aktif katılımı mümkün kılmaktadır. Dijital diplomasi olarak nitelendirilen bu dönem sadece hükümet değil hükümet-dışı aktörler de diplomasiyi şekillendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Eski Diplomasi, Yeni Diplomasi, Dijital Diplomasi, Küreselleşme, Yapısal Dönüşümler*

ABSTRACT

Today, when the mass media are widely used, with the influence of liberal theories and the phenomenon of globalization, changes the diplomacy understanding and with it the realization of socio-economic and socio-political transformations in public administration constitutes the primary theme of the study. The fundamental elements of the sovereign states that have left the old and new diplomatic understanding behind and required a transition to digital diplomacy; It are signs to be sought the answer to ask the study to problematic whether it is shaped depending on the international conjuncture or a new diploma makes compulsory by the articulation of globalization to the information technologies that are available. Thus, the 21st century, which is referred to as the "Age of Digital Diplomacy"; the initiation of restoration even reform public administration and public policies by encouraging social,

cultural, economic, military, diplomatic and political systems to the third world countries with the emergence of powerful states as well as a number of non-state global actors such as the EU, UN, NATO, IMF and World Bank, It should be emphasized that has a significant correlation at the point of effect to Public Administration and Policy in the Digital Age of the Digital Diplomacy.

In today's world, when relations are moved beyond geographical boundaries thanks to communication and transportation technology, the states have resorted to institutionalizing a whole new diplomacy, namely digital diplomacy, by taking advantage of the blessings of science and technology. In addition, the international order existing on a global scale forces states to change diplomacy. Accordingly, states differentiate the diplomatic style and can change in foreign policy.

With the multi-polar order that emerged after the September 11 attacks, the increasingly globalizing diplomacy would also globalize governments. Thus, there would be a separate globalization in globalization. The United States has struggled to establish a government that suffers from economic hardship by providing loans on interest rates in high amounts and overlapping with their own interests in these states. Firstly It has created global economic network by linking them together like an endless chain pattern the economies of countries within the free market system and then has occurred political globalization by imposing political institutions. Politicians, lobbies, non-governmental organizations, multinational corporations, unions, think-tanks and Universities as well as International organizations, now play an active role in the diplomacy as a proprietor of the state. The presentation to the public through the press of the diplomacy enables active participation in the relations between the states. This period, characterized as global diplomacy, is shaped not only by the government but also by the non-governmental actors.

***Keywords**: Old Diplomacy, New Diplomacy, Digital Diplomacy, Globalization, Structural Transformations*

DİJİTAL ÇAĞDA ACİL YARDIM HİZMETLERİ

EMERGENCY SERVICES IN THE DIGITAL AGE

Mehmet CİNOÇEVİ
Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Afet Yönetimi Bölümü

Gülhan ŞEN
Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Afet Yönetimi Bölümü

Ali EKŞİ
Ege Üniversitesi Atatürk Sağlık Hizmetleri MYO

ÖZET

Acil yardım hizmetleri, bir eylemi gerçekleştirmek ya da önlem almak için kısıtlı zamanın olduğu ve gecikme durumunda hayati risklerin oluşabileceği acil durumlarda sunulan hizmetlerdir ve acil sağlık, itfaiye ve güvenlik gibi hizmetleri kapsamaktadır. Acil yardım hizmetleri doğrudan yaşam hakkı ile bağlantılı hizmetlerdir. Bu nedenle kamu idaresi acil yardım hizmetlerini, hızlı ve etkin bir şekilde ücretsiz olarak sunmalıdır. Hatta son yıllarda acil yardım hizmetleri kamu idarelerinin yeni meydan okuma alanları olmuştur. Hızlı ve etkin sunulan acil yardım hizmetleri idarenin, vatandaşı ile güven algısını arttırmada, hatta sunduğu uluslararası acil yardım organizasyonları ile güç göstergesinin yeni alanı olmuştur. Bu açıdan birçok büyük devlet kendi sınırları dışında başka ülkelerin vatandaşlarının yardımına koşmaktadır ve çok uluslu acil yardım organizasyonlarına katılmak, ülkeler için her geçen yıl daha da değerli görülmektedir.

Acil yardım hizmetinin temel konusunun birçok hakkın ön koşulu olan yaşam hakkı olması, acil yardım hizmetlerini vatandaş açısından kolay, hızlı, ücretsiz ve 24 saat süresince yer ve zaman farkı gözetmeksizin yardıma ihtiyacı olan kişinin bulunduğu yerde verilmesini gerekli kılmıştır. Acil yardım hizmetlerinin hızlı ve etkin bir şekilde sunulamaması ise kamu idaresi ile vatandaş arasında güven algısını olumsuz etkilemekte, zamanında karşılanamayan acil yardım hizmetleri yeni kriz alanlarının oluşmasına neden olabilmektedir. Bu nedenle kamu idareleri, etkin ve etkili acil yardım hizmetleri için giderek daha fazla kaynak ayırmakta, özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri hizmet alanında yaygın olarak kullanmaktadırlar. Son yıllarda Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bütçesi en fazla artan kamu kurumu olarak, yine Sağlık Bakanlığı 112 Acil Sağlık Hizmetleri en fazla büyüyen hizmet alanı olarak dikkat çekmektedir. Son yıllarda tüm kamu hizmeti alanlarında olduğu gibi acil yardım hizmetlerinin başvuru mekanizmalarında, sunumunda, değerlendirilmesinde ve denetiminde, dijital teknolojilerin sıkça kullanıldığı görülmektedir.

Acil yardım hizmetlerinin etkinliği ve etkililiğini arttırmak için kolay ulaşabilirlik, erken müdahale, doğru tanı ile tedavi ve hızlı nakil önemli bir yer tutmaktadır. Acil yardım hizmetlerinin etkin bir şekilde sunumu, mortalite ve morbidite oranlarında önemli ölçüde azalma sağlayacaktır. Bu nedenle günümüz teknolojileri bireylerin yaşama hakkını korumaya yönelik çok yönlü çalışmalarda kullanılmalıdır. Aynı doğrultuda acil yardım hizmetlerinin olay yerine ulaştırılmasını kolaylaştıracak dijital uygulamaları şu şekilde belirtebiliriz.

- Hizmetin, kolay ve hızlı talep edilebilmesi adına kısa ve akılda kalır acil çağrı numaralarından ücretsiz olarak talep edilebilmesi
- Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde vatandaşın hizmetten doğru yararlanması konusunda bilgilendirilmesi ve eğitilmesinin kolaylaştırılması
- İleri düzey teknolojik altyapı ile donatılmış hizmetin talep ve yönetim merkezi olan acil çağrı merkezlerinin giderek dijitalleşmesi
- Acil yardıma ihtiyacı olan vatandaşların ve olay yerinde bulunanların yönlendirilmesi için akıllı telefon uygulamalarının kullanılması

- Acil çağrı personelinin çağrıları dijital santrallerde karşılaması ve bilgisayar yazılımlarıyla oluşturulmuş standart algoritmalarla acil durumu tanımlayabilmesi ve verilecek olan hizmeti şekillendirebilmesi gibi hizmetin talep edilmesini hızlandıran ve kolaylaştıran uygulamalarla birlikte, acil çağrı merkezlerinde telefon numarası üzerinden arayan kişinin bilgilerine ve arayan kişinin coğrafi konumuna otomatik olarak ulaşılabilmesi
- Hizmetin etkin sunumu için gerekli verilerin çift yönlü olarak mobil ekipler ile dijital olarak paylaşılabilmesi
- Acil yardım hizmet alanında dijital telsiz kullanımının hızla yaygınlaşması

Acil yardım hizmetleri ile tüm süreçlerdeki telsiz ve telefon görüşmelerin dijital ortamlarda kaydedilebilmesi, hizmet ile ilgili ulaşım sürelerinin bilgisayar yazılımları ile otomatik olarak kaydedilebilmesi hem hizmet alanı ile ilgili kalite ve performans kriterlerinin oluşturulmasını kolaylaştırmış hem de hizmet alanında ki denetimi etkinleştirmiştir. Tüm bunlarla birlikte, acil yardım hizmetlerin hızlı, ücretsiz ve 24 saat süresince kesintisiz ulaşılabilmesi gibi özelliklerinden dolayı hizmet alanında suistimalin artması, gerçek anlamda yardıma ihtiyacı olanların telafisi mümkün olmayan hak kayıplarına neden olmaya başlamıştır. Bu gelişmeler son yıllarda, dijital teknolojilerin acil yardım hizmetlerinden yararlanma hakkının korunması adına kullanılmasına neden olmuştur. Acil çağrı hizmetlerinin gereksiz yere meşgul edilmesi ve asılsız ihbarlar gibi kötüye kullanımı, gerçek anlamda acil durum içerisinde olmayan ama özellikle acil sağlık hizmetlerinin ayrıcalıklarından yararlanmak için meşgul etmesi, gerçek anlamda hizmete ihtiyacı olanların hizmete ulaşımını geciktirmektedir. Acil çağrı sistemlerini gereksiz yere meşgul edenlerin belirlenmesi ve engellenmesinde kullanılan dijital filtreleme sistemlerinin sayısı giderek artmaktadır.

Çalışmanın amacı, acil yardım hizmetleri alanında son yıllarda artan dijitalleşme ile ilgili bir kavramsal çerçevenin oluşturulmasıdır. Çalışmada uygulama örneklerinin, hizmet alanında etkinliğin ve etkililiğin sağlanmasındaki etkisi değerlendirilecektir. Acil yardım hizmetleri alanında ki dijitalleşme, hizmetin talep edilmesinin kolaylaşması, hizmetin ihtiyacı olana ulaştırılmasının hızlandırılması, hizmet alanında denetimin etkinleştirilmesi ve hizmetten yararlanma hakkının korunması başlıklarında gruplandırılabilir. Çalışma, acil yardım hizmetlerinin yaşam hakkı ile doğrudan bağlantılı olması ve uygulanan dijitalleşme örneklerinin başka hizmet alanlarında etkinliği ve etkililiği arttırma adına örnek oluşturabilecek olması adına önemlidir.

Anahtar Kelimeler: *Acil Yardım Hizmetleri, Dijitalleşme, Kamu Hizmetinde Etkinlik ve Etkililik, Yaşam Hakkı*

ABSTRACT

Emergency services are the services provided in case of emergency that there is limited time to carry out an action or take precautions and life threat can be occur in case of delay. Also this involves emergency health services, fire services and safe and security services and so on. At the same time, emergency services are directly linked to the right to life so public administration must provide this services quickly, effectively and more importantly must be free.

The aim of the this study is to create conceptual framework about increased digitalization in the field of emergency services in recent years. In this study, we evaluate the impact of application examples on effectiveness and efficiency in the service area. Digitalization in in the field of emergency services can be classification according to make requesting service easier, expedite the process of delivering the service to the needy, activate service area audit and protect the right of benefit from the service. This study is important because emergency services are directly linked to the right to life and examples of applied digitalization can set an example in other service areas to increase effectiveness and efficiency.

Keywords*: Emergency Services, Digitalization, Effectiveness and Efficiency in Public Service, Right to Life.*

DİJİTAL ÇAĞDA DERİNLEŞEN SORUNLAR; GÖÇ VE SOSYAL DIŞLAMA: SURİYELİ KENT MÜLTECİLERİ ÜZERİNE BİR TARTIŞMA

DEEPENING PROBLEMS IN THE DIGITAL AGE; MIGRATION AND SOCIAL EXCLUSION: A DISCUSSION ON SYRIAN URBAN REFUGEES

Mim Sertaç TÜMTAŞ

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

ÖZET

Hem artan ölçeği hem de dünya politikası üzerindeki artan etkisiyle son yıllarda uluslararası gündemde çok daha fazla tartışılır hale gelen göç, özellikle iletişim ve ulaşımdaki devrim, insanların dünyanın diğer bölgelerindeki koşullar ve fırsatlardan haberdar edilmesinin yanı sıra bu bölgelere daha kolay ulaşım imkânının sağlanmasının yadsınamaz etkisi ile ivme kazanmıştır. Bu bağlamda göç, 1990'lı yıllardan itibaren dünyayı şekillendiren iktisadi, politik ve sosyal dinamiklerin en önemli unsurlarından biri ola gelmiştir. Dolayısıyla göç, iki mekan arasındaki nüfus hareketinin çok daha ötesinde anlamları bünyesinde barındırmaktadır. Bu doğrultuda göç, belirli bir zaman diliminde veya süreklilik kazanmış bir biçimde, bir yerleşim biriminden diğerine doğru, bireysel ya da kitlesel olarak hareketi içeren ve genellikle bireysel açıdan daha iyi bir yaşam standardına ulaşma amacıyla gerçekleşen nüfus hareketidir. Göç, ekonomik, toplumsal, yönetsel, siyasal vb. nedenlerle yaşanır ve göçü veren ve göçü alan toplumların sosyo-ekonomik, politik ve kültürel yapılarında değişikliğe neden olur. Tanımdan da anlaşılacağı gibi zaman ve mekân kavramı göçün kavramlaştırılmasında önemli iki unsurdur ve neden ve sonuç bağlamında sosyo-ekonomik değişim ile ilintilidir. Zira, yukarıda da vurgulandığı gibi, göç sonucu birey, sadece mekânsal olarak değil sosyo-ekonomik olarak da değişim yaşamaktadır. Bu kapsamda da göçü, salt demografik bir olgu ve sadece iki yerleşim birimi arasında yer değiştirme süreci olmanın ötesinde, özellikle göç alan yerleşim birimindeki sosyo-ekonomik ve etno-kültürel yapıyı çeşitli boyutları ile de etkileyen bir dönüşüm olarak algılamak gerekmektedir.

Şüphesiz ki göçlerin etkisi, göç gerekçelerine göre farklılaşmaktadır. Birey ya da grupların göç kararını alırken, iradeleri ile mi aldıkları yoksa dışardan bir baskı ile gayrı iradi olarak mı göç kararı aldıkları, göçün sonuçları açısından son derece önemlidir. Zira göç sonrası gidilen yeni yerleşim biriminin toplumsal yapısında entegrasyon, ayrışma ve dışlanma dinamiklerinin aktifliği, göç gerekçesine göre farklılaşabilmektedir. Sözü edilen bu dinamikleri etkileyen önemli bir faktör de göç edenler ile göç edilen yeni yerleşim biriminde yaşayanların etno-kültürel farklılıklarıdır. Bu farklılığın yoğunluğu ayrışma ve dışlanma dinamiklerini derinleştirebilecekken, farklılığın azlığı ise entegrasyonu kolaylaştırabilmektedir.

Günümüz dünyasında göçlerin çok büyük bir kısmı sosyo-ekonomik içerikli göçlerden oluşmaktadır. Lee'nin (1969: 285) itme-çekme modeli kapsamında kuramsallaştırdığı bu göç türünde daha iyi bir yaşam hayali göç kararının alınmasında temel belirleyici faktördür. Bunun akabinde ise yoğunluğu ve kitleselliğinden dolayı sığınmacı ve/veya mülteci göçü yer almaktadır. Chimni'nin (2009: 12) de vurguladığı üzere, mültecilik ile sonuçlanan bu tarz göçleri sosyo-ekonomik içerikli göçlerden ayrı değerlendirmek gerekmektedir. Çünkü bu göçlerde, göç kararının alınmasında gönüllük esası değil, bir takım baskılar belirleyici olduğu için zorunlu göç kategorisi içinde tartışılması gerekmektedir. Zira Buz'un (2004:7) da belirttiği üzere, farklı büyüklükte ve farklı gerekçelerde de olsa her dönem var olagelmiş olan bu tarz göçlerde, bireyler, baskı ve zulüm gördüğünden dolayı ülkelerinde yasayamaz hale gelmekte ve kendi ülkesini terk etmek zorunda kalarak güvenli bir ülke arayışına girmektedirler. Bu durum bir yönüyle Ravestein'ın (1889: 286) göç tartışmasına da atıf yapmaktadır. Yazarın "Laws of Migration" çalışmasında sözünü ettiği kötü veya baskıcı yasalar, ağır vergilendirme, kötü iklim şartları, sosyal çevre ve hatta zorlamalar göç akımlarını üretmiştir ve halen de üretmeye devam etmektedir.

Yukarıda belirtildiği gibi, göçün sonuçları açısından tartışılabilecek en önemli olgulardan biri de, özellikle kentsel mekanlarda, sosyo-ekonomik ve/veya etno-kültürel temellerde oluşan sosyal dışlamalardır. Her ne kadar, sosyal dışlamanın tarihsel kökleri, Sen (2000: 4) tarafından, yoksulluk perspektifinden Aristo'ya kadar dayandırılsa da, kavram asıl olarak çağdaş anlamında, Labonte vd. (2011: 19) belirttiği gibi, 1974 yılında Fransız Rene Lenoir tarafından, yoksul, engelli, savunmasız, yaşlı, istismara uğramış çocuklar, madde bağımlıları ve diğer marjinal gruplar ya da sosyal uygunluk içeren nüfusun büyük bir kısmının durumunun tanımlamasında kullanılmıştır. Zira 1970'lerin başında, Fransa'daki araştırma ve politika söylemlerinde, toplumsal ve ekonomik dışlanma ve entegrasyon paketinin bir parçası olarak, sosyal dışlama kavramı ortaya atılmıştır. Bu kavramlar ekonomik yeniden yapılanmanın, yoksulluğun ve yoksunluğun tek başına tanımlayabileceği alanın ötesinde, toplumsal dayanışma üzerindeki etkilerini açıklamak ve Avrupa Birliği'nde toplumsal bütünleşmeyi teşvik eden politikaların geliştirilmesine yardımcı olmak için de kullanılmıştır.

Neredeyse tamamen kentsel bir sorun olan sosyal dışlama konusunda, literatürde standartlaştırılmış tanımlar mevcut değildir. Del Castillo (1994) sosyal dışlamayı, bireylerin toplumsal yaşama katılamayacak kadar maddi/manevi yoksunluk içerisinde yaşamaları, haklarını ve kendilerini koruyabilecek, onları destekleyebilecek tüm kurumlardan ve sosyal destekten yoksun olarak ve gittikçe artarak büyüyen süreğen bir durum olarak ele almıştır. Boal (2005: 68) kavramı, çoğunluk grubunun toplumdaki azınlık ya da istenmeyen gruba karşı ilişki kurmaktan kaçınması ya da diğerlerine karşı yabancılaşması olarak ifade etmektedir. Walker ve Walker (1997) sosyal dışlanma kavramını daha geniş bir çerçevede ele alarak, bireylerin sivil, politik, ekonomik ve sosyal vatandaşlık haklarından mahrum olma-edilme durumu olduğunu belirtmişlerdir. Diğer bir tanımda, grupları ve bireyleri toplumun normatif faaliyetlerine katılımlarını engelleyen yollarla, sosyal olarak parçalayan süreçler olarak tanımlanmıştır (Power ve Wilson, 2000: 1). Ayrıca, Sapancalı (2005) dışlanmayı, bir toplum içinde yaşayan bazı bireylerin toplumun ve sermaye birikimin dışında bırakılması ve ekonomik büyüme sürecine yaptığı katkılardan adil bir biçimde yararlanamamasından kaynaklı olarak yaşanan ve refah toplumu anlayışına yapılan eleştiri sonucu ortaya çıkan ve tartışmalı bir kavram olarak değerlendirmektedir. Ancak bu tanımlarda sosyal dışlanma, ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel çağrışımlar ve boyutlarla dolu belirsiz bir terim olarak görünmektedir. Çünkü, sosyal dışlanma, çok sentezlidir. Birden fazla anlamı barındırır. Bu nedenle sosyal dışlanmanın farklı anlamları, sosyal bilim paradigmalarına ve politik ideolojilere (Silver 1994: 536) göre değişkenlik gösterir. Bu kapsamda da, kavram anlamsal olarak ülkeler arasında değişkenlik gösterir. Başka bir deyişle zamana, mekana ve bilim dallarının bakış açılarına göre farklı kavramsallaştırmalar olabilmektedir. Dolayısıyla neyin dışlanma olarak algılanabileceği farklılaşabilmektedir.

Bu çalışmada, Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye zorunlu göçünden sonra yeni toplumsal dokuda oluşan sosyal dışlama dinamikleri irdelenecektir. Bu doğrultuda Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün paylaştığı resmi rakamlara göre, 155.224 kayıtlı Suriyeli mültecinin (kent nüfusunun %8,75'i) yaşadığı Mersin'de, yerli halkın Suriyeli mültecilere karşı tutumlarını belirlemeye yönelik saha araştırması yapılmıştır. Suriyeli mülteci nüfus yoğunluğunun yanında, özellikle 1990 sonrası yaşanan zorunlu göç sürecini en travmatik yaşayan kentlerden biri olması, Mersinin bu araştırmada seçilmesinin en önemli nedenidir. Bu kapsamda, yapılan gözlem ve araştırma sonucunda kentte oluştuğu düşünülen sosyal dışlamaların hangi dinamiklerin etkisi ile oluştuğu ve sosyal dışlamaların derinliği, çalışma kapsamında tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Göç, Sosyal Dışlama, Mültecilik, Suriye, Mersin*

ABSTRACT

Migration has been one of the most important elements of the economic, political and social dynamics shaping the world since the 1990s (Toksöz, 2006: 1). Therefore, migration has much more meaning than the movement of the population between the two places. Migration in this direction is a population movement that takes place in a certain period of time or in a continuum, from one settlement to another, involving individual or mass movement, and generally aimed at achieving a better standard of living for the individual. Migration is experienced by economic, social, administrative, political and similar reasons. And

changes in the socio-economic, political and cultural structures of immigrant and migrating societies (Tümtaş, 2007: 7). As can be understood from the definition, migration is a purely demographic phenomenon and not a process of shifting between two settlement units. In particular, it is necessary to perceive the socio-economic and ethno-cultural structure of the migrated settlement as a transformation affecting various dimensions (Tümtaş and Çelikkaleli, 2014: 43).

One of the most important events that can be discussed in terms of migration outcomes is social exclusion, especially in urban areas, that occurs in socio-economic and / or ethno-cultural bases. In this study, the dynamics of social exclusion in the new social structure after the forced migration of Syrian refugees to Turkey will be examined. According to official figures shared by the Directorate General for Migration Management, a field survey was conducted to determine the attitudes of the indigenous people to the Syrian refugees in Mersin where 155.224 registered Syrian refugees (8.75% of the urban population) lived. In addition to the population density of Syrian refugees, the fact that Mersin is one of the most traumatic living cities, especially after 1990, is the most important reason for Mersin's selection in this survey. In this context, it will be argued that the dynamics of the social exclusions that are thought to be formed in the city as a result of the observations and research are influenced by the dynamics.

Keywords: *Migration, Social Exclusion, Refugees, Syria, Mersin*

VERİ MADENCİLİĞİNİN KAMUSAL HİZMET VE POLİTİKALARA ETKİLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AN ANALYIS OF THE IMPACT OF DATA MINING ON PUBLIC SERVICES AND POLICIES

Özer KÖSEOĞLU
Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Yılmaz DEMİRCİ
Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD

ÖZET

Bilişim teknolojilerinde yaşanan son değişim birbiriyle ilişkili olan büyük veri, veri madenciliği, makine öğrenmesi, Endüstri 4.0 ve açık veri gibi kavramlarla ifade edilmektedir. Özellikle büyük veri ve veri madenciliği uygulamaları daha şimdiden pazarlamadan ürün tedarikine, planlamadan mal ve hizmet üretimine kadar birçok alanda önemli değişimleri ortaya çıkarmıştır. Büyük veri uygulamaları ve veri madenciliği projeleri, son yıllarda kamu sektörü kuruluşlarında da uygulanmaya başlamıştır. Bu uygulamalar kamu hizmetlerinin dağıtımını, kamu kurumlarının yönetimini ve kamu politikalarının oluşturulması ve uygulanması süreçlerini geleneksel yönetim anlayışından olduğu kadar e-devletten de farklılaştırmaktadır. Bu bildiride büyük veri ve veri madenciliğinin kamu hizmetleri ve politikalarına olan etkilerinin analiz edilerek, bu iki alanda ortaya çıkan değişimin niteliğinin anlaşılması amaçlanmaktadır. Ayrıca Türkiye'de kamu kurumlarının büyük veri ve veri madenciliğinin ortaya çıkardığı değişime ne kadar hazır oldukları, bu kapsamda ne tür politika ve programların geliştirilebileceği tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler*: Büyük Veri, Veri Madenciliği, Makine Öğrenmesi, Açık Veri, Endüstri 4.0*

ABSTRACT

Recent developments in the field of knowledge technologies are expressed with the concepts such as big data, data mining, machine learning, and Industry 4.0. Big data and data mining practices have already started a substantive change in the fields such as marketing, planning, customer relations and provision of goods and services in the private sector. Big data practices and data mining projects, in recent years, have begun to be implemented in public sector organisations as well. These projects have been differentiated not from traditional public administration but also from e-government in terms of provision of public services, management of public organisations, developing and implementing public policies. This study aims to understand the features of the changes that have emerged by the impact of big data and data mining on public services and policies. The study also tries to examine to what extent public agencies in Turkey are ready for the change that big data and data mining generate, and what kind of policies and programs, within this context, can government and public agencies develop.

Keywords*: Big Data, Data Mining, Machine Learning, Open Data, Industry 4.0*

DİJİTAL ÇAĞDA YAŞANAN KİŞİLİK HAKKI İHLALLERİNİN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN OLARAK OLUŞAN UNUTULMA HAKKININ DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF THE RIGHT TO BE FORGOTTEN OCCURING ON THE PREVENTION OF VIOLATIONS OF THE RIGHT PEOPLE EXPERIENCED IN THE DIGITAL AGE

Duygu Hidayet Arda BAĞCE
İstanbul Rumeli Üniversitesi

ÖZET

İnsanlar yapıları gereği içlerinde merak duygusu barındırmaktadır. Sahip olunan merak duygusu, başkaları hakkında bilgi edinme isteğini de beraberinde getirmektedir. İçinde bulunduğumuz bilişim çağında ise bu duyguyu bastırmak hiç de zor değildir. Arama motorları sayesinde kişisel verilere çok kısa zamanda ulaşılabilmektedir. Bu durumda kişilerin kendi tasarruflarında olması gereken yaşam alanları ve bu çerçevede bu alanların yalnızca kendileri tarafından kullanılabilirliği, teknolojik gelişmeler nedeniyle sekteye uğramaktadır. Hem ülkemizde hem de dünyada dijital çağın sonucu olarak internet kullanıcılarının ve internette paylaşılan olay, durum ve bilgilerin sayısı artmaktadır. Bu paylaşımların, hukuki, siyasi, psikolojik, sosyolojik, ekonomik vb. sebepleri olabilir. Her ne sebeple olursa olsun bu durum kişilere dair bilgilerin biriktiği bir dijital ortama zemin hazırlamıştır. Ancak kişiler hakkında her türlü veriye ulaşılabilirlik her durumda olumlu sonuçlara sebep olmaz. Bilişim çağındaki bu ilerlemeler, kişilerin talebi olmaksızın, verilerin 3. kişiler tarafından kullanılmasına da olanak sağlamaktadır. Dolayısıyla dijital hayatta yaşanan bu gelişmeler beraberinde kişilik hakkı ihlallerini de gündeme getirmiştir. Kişiler hakkındaki her türlü veriye kolay erişilebilirlik günden güne daha da kolaylaşmaktadır. Bu durum da beraberinde kişilik hakkını koruyucu önlemlere ihtiyacı doğurmuştur. Çalışmamızın da temeli olan "unutulma hakkı" bu kapsamda gündeme gelmiş bir konudur. Unutulma hakkı; kişilere ilişkin mahremiyetin daha da kuvvetlendirilmesini amaçlamaktadır. Bu sayede bireyler geçmişlerine dair kendileri hakkında diğer kişilerce bilinmesini istemedikleri kişisel verileri dijital ortamdan silme hakkına sahip olabilecektir. Böylece; kendileri hakkında yer alan olumsuz kişisel verilerin gelecek hayatlarını etkilemesinin önüne geçebilecektir. Gerçekten de kişiler yaşamlarının bir döneminde isteyerek ya da istemeden olumsuz denilebilecek bir takım deneyimler yaşamış olabilir. Bundan pişmanlık yaşayan bir kişi için hakkındaki bu bilgilere her an ulaşılabilmesi hem kendisinin toplumda bir yer edinebilmesine zorlaştıracak hem de toplum içinde dışlanmaya sebep olabilecektir. Kişinin yaşadığı psikolojik sorunlar döngü halinde ilerleyen zamanlarda toplumu da etkileyecektir. Unutulma hakkının, yaşanması muhtemel sorunlara çözüm olacağı düşünülmektedir. Ancak bu hakkın etkin kullanılması beraberinde haklar arasında çatışmaları da ortaya çıkarmaktadır. Unutulma hakkı ile ifade ve haber alma özgürlüğü bazı durumlarda karşı karşıya kalır. Bir yandan kişilerin ifade ve haber alma özgürlüğü engellenemezken, diğer yandan da kişilerin özel hayatlarının gizliliği ve mahremiyet hakkı da göz ardı edilemez. Haklar arası çatışmalara engel olmak için her olayın ayrı değerlendirilip, denge kurulması esastır. Aksi halde ciddi hak kayıpları da yaşanabilecektir. Son zamanlarda gündeme gelen unutulma hakkı, 13 Mayıs 2014 tarihli "Google Kararı" ile dikkatleri üzerine çekmiştir. Avrupa Birliği içerisinde en üst mahkeme olan Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) 'ın kararına temel olan davanın doğuşu; İspanya'da Mario Costeja Gonzalez isimli kullanıcının, adını Google arama motoruna yazmasıyla meydana gelir. Arama sonrasında La Vanguardia isimli bir gazetenin iki farklı tarihteki sayfasına kolaylıkla ulaşılabilir linkler vermesi sonucu kişinin adının açıkça yer aldığı ve sosyal güvenlik borçlarının ifşa edildiği bilgilere ulaşılır. Bunun üzerine adı geçen kişi, bu durumu İspanyol Veri Koruma Kurumu'na taşır. Kurum Google hakkındaki şikayeti kabul eder. Google ise; İspanya Ulusal Mahkemesi bünyesinde dava açar. Bu davalar daha sonrasında İspanya Yüksek Ulusal Mahkemesince birleştirilir ve konu ABAD'a ulaşır. ABAD verdiği kararda; 95/46 sayılı Bireylerin Kişisel Verilerinin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktif'i temel almıştır. Direktif'in "Veri Kalitesine İlişkin Prensipler" başlıklı 6. maddesine göre; Üye devletler arasında kişisel veriler adil ve yasal olarak işlenmemişse, belirli, açık ve meşru amaçlar için toplanmamış ya da amaca uygun toplanmakla birlikte amaçlarla uyumsuz biçimde başka şekilde işlenmiş ise, üye devletlerin uygun korunma önlemleri sağlaması koşuluyla; tarihsel, istatistiksel veya bilimsel amaçlar için verilerin

işlenmemesi, verilerin doğru ve güncel tutulmaması, verilerin toplandığı sırada veya sonrasında işlendiği amaçlar için gerekenden daha uzun süre tutulması, uzun süreli depolanan kişisel veriler için uygun koruma önlemlerinin alınmaması, kişilerin unutulma hakkını talep etmesine imkan vermektedir. Buna göre; kişisel verilerin toplanma ve ulaşılabilmesinde menfaat dengesinin kurulmasına dikkat çekilmiştir. Her olayda verilerin ulaşılabilme amacına dikkat çekilmiş ve olaylar arası menfaat dengesinin ayrı ayrı değerlendirilmesi üzerinde durulmuştur. Ayrıca uzun süreli depolanan verilerin de durumuna değinilmiş, bu durumdan kaynaklanabilecek olası menfaat ihlallerine dikkat çekilmiştir. Kuşkusuz ki Google için açılan bu dava tüm arama motorlarını da kapsayıcı niteliktedir. Kişiler korunması açısından kulağa pozitif gelen bu düzenlemenin uygulanabilirliği ise bazı yönleriyle eleştirilmektedir. Google tarafından silinen ya da engellenen bu veriler farklı veri tabanlarında kaydedilip yine 3.kişilerce ulaşılabilir olduğu takdirde alınan kararlar amaca ulaşmamış olacaktır. O nedenle buna yönelik çalışmalar da geliştirilmelidir. Kişilerin hakları gerek ulusal gerekse uluslararası boyutta çeşitli yasal düzenlemelerle koruma altına alınmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Anayasa, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Medeni Kanun, Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'nun çeşitli maddelerinde unutulma hakkının çeşitli görünümlerine rastlanmaktadır. Unutulma hakkı iç hukukumuzda doğrudan düzenlenmemekle birlikte 6698 sayılı "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu"nun 7. ve 11. maddelerinde unutulma hakkına benzer sayılabilecek düzenlemelere yer verilmiştir. Buna göre kanunun 7. maddesinde; "kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi" hususları düzenlenmiştir. Yine kanunun 11. maddesinde ise; "kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması hâlinde bunların düzeltilmesini isteme, 7. maddede öngörülen şartlar çerçevesinde kişisel verilerin silinmesini veya yok edilmesini isteme, işlenen verilerin münhasıran otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi suretiyle kişinin kendisi aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasına itiraz etme, kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme haklarına sahiptir". şeklinde belirtilmiştir. İç hukukumuzda yakın tarihli olarak, Anayasa Mahkemesi 3/3/2016 tarihinde N.B.B. tarafından yapılan bireysel başvuruda unutulma hakkına dikkat çekilmiştir. Kararda; başvurucunun uyuşturucu madde kullanma suçundan yargılandığı ve adli para cezası ile cezalandırıldığına dair haberlerin ulusal ölçekte bir gazetenin internet sitesinde 1998 ve 1999 yıllarında yayınlandığı ve bu üç haberin ilgili gazetenin internet haber arşivinde erişilebilir durumda olduğu, başvurucunun bu yayınların kaldırılması talebiyle yaptığı başvuru kabul edilmiştir. Buna göre; bireyin kişisel şeref ve itibarının Anayasa m.17'de yer alan "manevi varlık" kapsamında yer aldığını, Devletin bireyin kişisel şeref ve itibarına keyfi olarak müdahale etmeme ve üçüncü kişilerin saldırılarını önlemekle yükümlü olduğunu, esas itibariyle Anayasa m.17/1'in uygulanabilmesi için kişinin itibarına yapılan saldırının belli bir ağırlık düzeyine ulaşması ve kişinin itibarına saygı gösterilmesini isteme hakkından yararlanmasını güçleştirecek şekilde yapılması gerektiğini, kişinin şeref ve itibarını kendi eylemleri sonucunda zedelemesi halinde Anayasa m.17'nin korumasından faydalanamayacağını, ancak bu ön koşulların internet üzerinde uzun süre devam eden yayınlar açısından farklı değerlendirilmesi gerektiğini, internet ortamının sağladığı yaygınlık ve erişilebilirlikle haber ve fikirlerin depolanması ve muhafazasındaki kolaylık dikkate alındığında belirli ağırlık eşiğini aşmayan veya kişinin kendi eylemlerinden kaynaklanan haberlerin internet ortamında uzun süre erişilebilir kalmasının da kişilerin şeref ve itibarını zedeleyebileceğini, haberin kişinin kimliği ile bağlantı kurularak yayınlanması ve kişisel verilerin alenileştirilmesi sebebiyle Anayasa m.20/3'de düzenlenen kişisel verilerin gizliliği ve korunması hakkının da dikkate alınması gerektiğini, kişisel bir veri olan kimlik bilgilerinin internet ortamında kamu otoritesi dışında gerçek ve tüzel kişiler tarafından yayınlanması, depolanması, muhafaza edilmesi ve kullanılmasının da bu kapsamda olduğunu, ifade ve basın özgürlüğü kapsamında yapılan bir haber kişisel verilerin ancak kanunla veya kişinin açık rızası ile işlenebileceği kuralının istisnası olmakla birlikte temel meselenin kişinin geçmişte haber yapılan ve gerçeğe aykırılığı ileri sürülmeyen davranışlarının artık hatırlanmasının engellenmesi olduğunu, internetin yaygınlaşması karşısında ifade ve basın özgürlüğü ile şeref ve itibarın korunması arasındaki dengenin ilkinin lehine bozulduğunu, bu haklar arasındaki dengenin kurulabilmesi için unutulma hakkının vazgeçilmez nitelik taşıdığını, unutulma hakkının Anayasa m.5 kapsamında kalan ve Devlete yüklenen pozitif bir yükümlülük olduğunu, ancak unutulma hakkının internet gazete arşivlerindeki her türlü haber yönünden uygulanamayacağını, bunun için haberin yayında kaldığı süre, güncelliğini yitirme, tarihsel bir veri olarak kabul edilememe, kamu yararına katkısı (toplumsal açıdan haberin değeri, haberin geleceğe

ışık tutan değeri), habere konu kişinin siyasetçi veya ünlü olup olmadığı, haber veya makalenin konusu, haberin olgusal gerçekler ya da değer yargısı içerip içermediği, halkın ilgili veriye yönelik ilgisi gibi hususların her somut olay açısından incelenmesi gerektiğini, unutulma hakkı kapsamında ifade ve basın özgürlükleri ile şeref ve itibarın korunması hakkı arasında denge sağlanması amacıyla 5651 sayılı Kanunda belirtilen önlemlerin alınabileceğini, ancak bu tedbirlerde Anayasa m.13 uyarınca ölçülülük kriterinin esas alınması gerektiğini, bu amaçla arşivde bulunan haber ile kişi arasında ilişki kuran kişisel verilerin silinmesi, haberin anonim hale getirilmesi, haber içeriğinin bir kısmına erişimin engellenmesi gibi yöntemlerin uygulanabileceğini, yargının görevinin kişilerin itibarına müdahale oluşturan haberleri tümü ile ortadan kaldırarak geçmişte meydana gelen olayların yeniden yazılmasını sağlamak olmadığını, internet haber arşivinin bir bütün olarak basın özgürlüğünün koruması altında olduğunu açıklamıştır. Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti ile basın hürriyeti kapsamında ise; internette tutulan arşivlerin ifade ve basın hürriyeti kapsamında olduğunu, internette yayınlanan ve gazetecilik faaliyeti kapsamında kabul edilen bir haber arşivinin yayından kaldırılmasının basın özgürlüğüne müdahale oluşturduğunu, basının Anayasa m. 26, 27 ve 28'de sayılan sınırlandırmalardan birisi olan "başkalarının şöhret veya haklarının, özel veya aile hayatlarının korunması" için getirilen sınırlamalara uyması gerektiğini, ancak bu kapsamda şeref ve itibarın korunması hakkının etki alanının genişletilmesinin ifade ve basın özgürlüklerinin ihlali sonucu doğurabileceğini, bu nedenle anılan haklar arasında adil bir denge kurulması gerektiğini, geçmişteki olayların arşivlenmesi halinde çatışan haklar arasındaki dengelemenin güncel olaylara ilişkin haberlerden daha farklı yorumlanmasının makul olduğunu vurgulamıştır. Sonuç olarak; unutulma hakkı; güncellik taşımayan bir veri nedeniyle her saniye kişilik hakkı ihlali yaşaması ihtimaline engel olmak için geliştirilmiş bir haktır. Kişi hakkında yer alan haber ve görüntüler gerçeklik değeri taşısalar dahi her an bu verilere sınırsız ve süresiz ulaşılabilirlik kişinin özel hayatının gizliliği ile bağdaşmaz. Unutulma hakkı; kamu yararı ile birey yararı arasında olması gereken dengenin, güncellik, gerçeklik, kamuoyu ilgisi ve kamu yararı sebebiyle incelenip sonrasında 3. Kişilerin bilgisine sunulmasını içerir. Gelecek zamanlarda güncelliğini kaybeden ve bilgiler nedeniyle habere, fotoğrafa veya görüntüye konu kişinin sürekli kamuoyunun bilgisinde olmasının bir yarar barındırmadığı durumlarda bireyin yararı ön plana geçmelidir. Kuşkusuz ki kamuoyunun bilmesini gerektiren bir haberin unutulma hakkı gerekçesiyle silinmesi ya da engellenmesi halinde de amaç aşılmış, hukuk devleti ilkesine aykırı sonuçlar doğmuş olacaktır. O nedenle haklar arası dengenin hassasiyetle değerlendirilip sonuca varılması esastır.

***Anahtar kelimeler**: Unutulma hakkı, kişisel veri, özel hayat, Avrupa Birliği Adalet Divanı, Anayasa Mahkemesi*

ABSTRACT

People have a sense of curiosity within them. The feeling of curiosity that is possessed also brings the desire to learn about others. It is not hard to suppress this sentiment in the age of consciousness that we are in. Thanks to the search engines, personal data can be accessed very quickly. In this case, the living spaces that people should have at their own savings, and the availability of these areas only by themselves in this framework, are undergoing due to technological developments. Accessibility to all kinds of information about persons does not lead to positive results in all cases. These advances in the information age also allow the use of data by third parties without the request of persons. Therefore, these developments in digital life brought about violations of personality rights. Easy accessibility to any kind of information about people becomes even easier from day to day. This, in turn, necessitated protective measures for the right of personality. The "right to be forgotten", which is also the basis of our work, is a matter of concern in this context. Right to be forgotten; The intention is to further strengthen the privacy of persons. At this point, individuals may have the right to delete personal data from the digital environment that they do not want others to know about their past. However, the effective use of this right also leads to conflicts between rights. The right to be forgotten and the freedom of expression and information are faced in some cases. In order to prevent conflicts between rights, it is necessary to evaluate each case separately and establish a balance. Otherwise serious loss of rights may be experienced. Right to be forgotten; Including the balance, currentness, reality, public interest and

public benefit, which should be between the public benefit and the individual benefit. It is essential that the balance between rights be assessed sensitively and finally achieved.

***Keywords**: The Right To Be Forgotten, Personal Data, Private Life, EU Court of Justice, Court of Constitutional*

DİJİTAL ÇAĞIN GÖÇ YÖNETİMİNE ETKİSİ HAKKINDA BİR ANALİZ

AN ANALYSIS ABOUT THE IMPACT OF THE DIGITAL AGE ON MIGRATION MANAGEMENT

Doğan SUBAŞIOĞLU
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ABD

ÖZET

21. yüzyılda insan topluluklarına dair analiz ve betimlemelerde öne çıkan bir takım yenilikler mevcuttur. Bu yenilikler sanayi devriminin ardından süreç içerisinde dijital bir çağın yaşandığına dair bulgular ile açıklanmaktadır. Dijital çağ olarak isimlendirilen dönemlendirmenin hangi parametreleri kapsadığı ve tam olarak neyi açıklama çabasında olduğu ise hem kamuoyunda hem de akademik yazında aktüel olarak tartışılmaktadır. Dijitalleşme kavramı 1990'lü yıllardan itibaren sosyo-ekonomik gelişmeleri açıklamak açısından kullanılagelmektedir. Bu süreçleri ve olguların açıklanışında küreselleşme, enformasyon çağı, sanayi sonrası toplum gibi kavramlar da kullanılagelmektedir. Bu ve benzerlerini de dahil ederek tüm tanımlamaların dijital çağa ait gelişmeleri izlerken kullanıldıkları söylenebilir. Buradan hareketle "dünyanın giderek küresel bir hal alması, sanayi toplumunun üretim ilişkilerinin sanayi sonrası ve enformasyon toplumlarının üretim ilişkilerine geçişiyle yakından ilişkilidir" (Güzel, 2006: 2). Belirtildiği gibi yalnızca kavramlar değil toplumsal tabakanın her alanı değişime uğramaktadır. Üretim ilişkileri, iletişim biçimleri, hata en önemli noktalardan biri olarak tüketim biçimleri de değişen ve değişimi gösteren alanlardır. Bu alanların sanayi sonrasında enformasyon çağının insanlar üzerinde kaçınılmaz bir etkisi bağlamında söylenmesi yanlış olmaz. "Yeni köy"ünde yaşayan insanlar sanal bir yaşam alanını ellerinde bulundurmakta ve orada ciddi bir yaşamsal süre harcamaktadırlar. 2014 yılında yapılan bir araştırmada Türkiye'de, günde, 4,9 saatimizi bilgisayar üzerinden, 1,9 saatimizi ise mobil cihazlardan internette dolaşmak için harcıyoruz.

Dijital dünyanın ilk haliyle bakıldığında kimileri için anlamsız gelse dahi her geçen gün kendisini hissettiren bir güce sahip olduğu şüphe götürmemektedir. Dijital dünya üzerine yapılan çalışmalarda ise hali hazırda değişim geçiren ve belki de yapısal olarak hiçbir zaman bir koltuğa sahip olmayacak bir görünmezden bahsedildiği de söylenebilir. Böyle olmakla birlikte onun kullanım alanları üzerinden tahlilini yapmak ve özellikle modern toplum için araçsallığını anlamak da mümkündür. Üretim biçimleri ve tüketim biçimlerinde yaşanan değişimlerin göze batan hali ise iletişim araçlarındaki değişimlerdir. Özellikle mobil araçların kullanımındaki artış insanların sanal bir alemin varlığından haberdar olmalarını sağlamıştır. 2017 yılı Türkiye'sinde internet kullanmayan insan herhalde yoktur. Bu kadar insanın kullanabildiği bir aracın denetlenmesi gerektiği de açıktır. Sosyal medya araçlarının ve iletişim araçlarının bu denli yoğun kullanımı onların binler ve milyonlar üzerindeki etkisi düşünüldüğünde denetlenmesi ve üzerine araştırma yapılmasını elzem hale getirmektedir.

Türkiye farklı insan gruplarının bir arada yaşadığı bir coğrafyadır. 2011 yılından itibaren Suriye İç Savaşından kaçan insanların sayısı da dahil edildiğinde ülkede toplam mülteci sayısı 3 milyonun üzerindedir. Bu sayının resmi olmayan rakamlara göre Kasım 2014 itibariyle 2 milyon civarında Suriyeli göçmen oluşturmaktadır. Bu sayı farklı etnik ve dini aidiyetlerin yaşam yeri Türkiye için yine farklı bir grubun daha kabulü anlamına gelmiştir. Göç hareketliliğinin bu sayılarda gerçekleşmesi ise hem altyapı bakımından hem de muhtemel olumsuz gelişmelerin yaşanabileceği açısından yönetilmesi zor bir süreci işaret etmektedir. Yine belirtilmelidir ki Türkiye tarihsel bir miras ile göç yolları üzerindeki bir coğrafyadadır. Bu durum göç konusunda her geçen gün artan bir hassasiyeti taşıması ve bu zorlu süreçlere ilgi göstermesini gerekli kılmıştır. 1934 tarihli İskan Kanunu, göç konusunda yeterli kalamamış ve 2006 yılında değiştirilmiştir. Bu değişiklik de yapılan çalışmalar ve AB uyum süreci göz önüne alındığında daha kapsamlı hale getirilmek istenmiştir. Bu yöndeki girişimlerin sonucunda 2008 yılında İltica ve Göç Mevzuatı ve İdari Kapasitesini Geliştirme ve Uygulama Bürosu kurulmuştur. Bu büro alandaki gerekli uzmanları bir araya getirerek bir kanun taslağı hazırlamıştır. 2013 yılında kabul edilen "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu" ile o güne kadarki tüm göç konusu üzerindeki çalışmalar en kapsamlı şekilde hazırlanmıştır. Bu alandaki

çalışmaların yürütülmesi için İçişleri Bakanlığına bağlı olarak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bu kurum Türkiye'nin göç konularına dair bir merkez niteliği teşkil etmektedir.

Türkiye coğrafi bakımdan ve pek tabi tarihsel dinamiklerin de itkisi ile göç yolları üzerindedir. Bu durum Türkiye'nin göç konularında hazırlıklı ve altyapısı sağlam bir yönetim sergilemesini de gerekli kılmaktadır. Türkiye 1. Dünya Savaşı'ndan itibaren, Batı Avrupa'dan, Balkanlardan, yakın zaman itibariyle de Orta Doğu'dan göçler almıştır. Bu göç süreçlerine bakıldığında çoğunluk savaşlar ve iç karışıklıklar nedeniyle gerçekleşmiştir. Bu durum bir taraftan Cenevre Sözleşmesi ve diğer taraftan insani bir bakışla kapılarını açan Türkiye için bir takım sosyo-ekonomik sorunları beraberinde getirmiştir. Öncelikle göç konusunu tartışırken ulus-devlet kavramı ile karşılıklı bir bağlılığı olduğunu unutmamak gereklidir. Kaldı ki modern Türkiye için göçler ile kurulmuş bir devlet olduğunu söylemek de yanlış olmaz. Bu durumda ulus-devletler, göç hareketliliğini nasıl algılamakta olduğu da önemli bir konudur. Her devletin kendi çıkarlarını düşünerek politika üretmesi önceldir. Buna ek olarak ortak bazı sorunları paylaştıkları da aşikardır. Bunun en son ve doğru örneklerinden biri Suriye iç savaşı sonrasındaki mülteci krizidir. Türkiye, Yunanistan, Macaristan, Almanya başta olmak üzere pek çok Avrupa devleti bu krizin etkisi altındadır. Tam bu noktada her ne kadar uluslararası bir ortak göç politikasından söz edilemese de göç yönetimini hem uluslararası bir minvalde hem de ulusal düzeyde karşılamak adına politikalar üretilmelidir.

Türkiye, tarihinde pek çok farklı etnik ve dini aidiyete kapılarını açmıştır. Son yıllarda ise komşusu Suriye'de iç karışıklıklar nedeniyle siyasi ekonomik ve toplumsal yaşamda krizler patlak vermektedir. Bunun sonucu olarak, Türkiye savaştan kaçan milyonlarca mülteciye yeni bir yaşam alanı sağlamaya cesaret etmiştir. Böyle olmakla birlikte Suriyeliler için yapılan kamplarda yaşayan sayısı gelen mültecilerin ancak %25'i civarındadır. Ani bir gelişme olarak yorumlanabilecek mülteci akını için gerekli altyapı eksikliği ortadadır. Yine de 2011 yılından itibaren Göç İdaresi Genel Müdürlüğünce pek çok çalışma ortaya konmuş gerek harcanan miktarlar gerekse pek çok sivil toplum örgütü tarafından kollektif bir çalışmanın örneği sergilenmiştir. Bu anlamda süreç içerisinde çıkarılan kanunlar, hazırlanan politikalar göç yönetimini belirli bir düzeye çıkartmıştır. 2011 yılından itibaren göç yönetimine dair bir analizi içeren bu çalışmanın içerisinde göç yönetiminin belki de atlanılan ve birçok alanda giderek önem kazanan sosyal medya ayağının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu durum giderek daha dijital bir hal alan toplumsala dair analizlerin yapılmasında da önemli rol oynamaktadır. Küresel bir haberleşme ağının içinde yaşayan 21.yy insanı için her şey bir anlamda sanal bir maskeleme ile karşılanmaktadır. Haber alma biçimlerindeki mobilizasyonun ve dijitalleşmenin getirileri dikkate alındığında göç yönetiminde de dijitalleşmenin önemli etkileri söz konusu olmaktadır. Çalışma da göç yönetimi analizi ve sosyal medya ayağının bu yönetim biçimi oluşturulurken ne kadar yer almakta olduğu çalışılmaktadır. Ek olarak internet ve mobil cihazların kullanım alanlarının artmasına bağlı olarak da dijitalleşmenin göç yönetimine nasıl bir etkisi olduğu tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Göç Yönetimi, Dijital Çağ ve Göç, Küreselleşme*

ABSTRACT

21. Century is global. That is a new acceptable explanation after the industrial revolution. The reason for this is the growth of the developments in the communication devices and facilities in the aftermath of the industrail revolution. These developments have not been restricted to only those areas, and have spread to all fields of socio-economic. Therefore, it is accepted that this area is experiencing a digital age and the new dynamics it is possible to talk about. The subject of immigration as the date of humanity is spoken of, and is among the topics. To do so in every age has made necessary to come up again with this other arguments. Many times in the history, immigration has been called with war and disasters. In this way, unless people are exposed to external interference, they don't change the place a lot. In addition, it is not the same today with the possibilities of communication and transportation routes. Today, in retrospect, people emigrating to another country or city has changed in terms of quality and format. Especially for people who want to change the quality of life, immigration includes a different meaning. In addition to improvements such as this, civil wars and interventions are still the reason for the largest immigration raids still more. Turkey as of 2011, was flooded with refugees after Syrian civil war. This wave of migration not only in Turkey but also outher

countries they are not ready condition. The crisis are indications that are experiencing. Migration management in public administration is emerging as an area that requires serious study and analysis. Work begins by examining Turkey's migration management is in chronological. In the sequal, relationship between globalization and post-industrial societies features and migration management are examined. Finally, migration management, while creating an analysis on the change of the digital age discussed at what lewel were conducted.

Keywords: *Migration Management, Digital Age and Migration, Globalization*

KAMU YÖNETİMİ YAKLAŞIMLARI ÇERÇEVESİNDE DİJİTAL ÇAĞ YÖNETİŞİMİ VE İDARİ KAPASİTE

DIGITAL AGE GOVERNANCE AND ADMINISTRATIVE CAPACITY ON PUBLIC ADMINISTRATION PERSPECTIVES

Salih Özgür SARICA
Hitit Üniversitesi

ÖZET

Dijital çağ yönetişimi ve idari kapasite kavramları son yıllarda sıklıkla dile getirilmiş ve çeşitli araştırmalara vesile olmuştur. Mevcut kamu yönetimi yaklaşımlarına da atıfta bulunularak rasyonel bir kamu yönetimi için ideal örgüt ve işleyiş tarzı tasavvur edilmektedir. Toplumda giderek artan kamusal sorunlar ve ihtiyaçların karşılanması noktasında değişen (sosyal, ekonomik, teknolojik) dışsal faktörler, kamu yönetimi anlayışında da bir takım dönüşümleri ve tartışmaları beraberinde getirmektedir. F.Taylor'ın bilimsel yönetim anlayışında olduğu gibi ancak farklı dinamiklerle günümüzde kamu yönetimi için en iyi yol aranmaktadır. Bu doğrultuda post-bürokratik tartışmaların gölgesinde dikkate değer çalışmaların yapıldığı dijital çağ yönetişimi ve idari kapasite kavramlarının mevcut kamu yönetimi yaklaşımları çerçevesinde bütüncül ve karşılaştırmalı bir değerlendirmesinin yapılması gerekmektedir. Uygulamada geleneksel kamu yönetimi, yeni kamu yönetimi, yeni kamu işletmeciliği ve (post-bürokratik) neo-weberyan devlet yaklaşımlarından izler taşıyan kamu yönetimi sistemimizin dijital çağ yönetişimi ve idari kapasite tartışmaları çerçevesinde ele alınması, kamusal ihtiyaç ve sorunların çözümünde karar verici ve uygulayıcıları bir ileri noktaya taşıması için oldukça önemlidir. Öncelikle dijital çağ yönetişimi kavramı ile neyin kastedildiği açıkça ortaya konmalıdır. Daha sonra idari kapasite ile ilgili kavramsal tanımlar ve tasnifler değerlendirilerek mevcut kamu yönetimi yaklaşımları ışığında her iki kavramın bütüncül ve karşılaştırmalı bir analizi yapılacaktır.

Bilginin stratejik bir rol oynadığı günümüzde sosyal ve ekonomik ilişkiler radikal bir biçimde değişime uğramıştır. Sanayi devriminin getirdiği değişim ve dönüşümlerin bir benzerinin sanayi sonrası bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak yaşandığı iddia edilmektedir. Teknolojik devrim olarak adlandırılan bu değişim dinamikleri bir önceki dönemden net bir kopuş getirdiği ve sanayi toplumu yerine bilgi toplumunun aldığı tartışılmaktadır. Ekonomik ve sosyal gelişmelere ek olarak bilgi toplumu, yönetim sistemlerimizde de ciddi bir değişim getirdiği aşikârdır. Günümüzde bilgi ve teknoloji alanında gelişmelere bağlı olarak kamu yönetiminin yapı ve işleyişi ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden düzenlenmektedir. Karar vermede devlet dışı aktörlerin dâhil edilmesi, kamusal işleyişin daha saydam ve hesapverebilir düzeyde hızlandırılması, yönetim-vatandaş ilişkilerinde daha basit ve pratik çözümlerin gerçekleştirilmesi e-devlet literatürünün başlıca öngörülerindendir. İnternet kullanımının yaygınlaşması ve teknolojik ilerlemeler, kurumsal tasarım ve işleyiş tarzı üzerinde farklı önerilerin geliştirilmesine yol açmaktadır. Bu gelişmeler ışığında Dunleavy vd. dijital çağ yönetişimi kavramını ortaya atarak yeni kamu işletmeciliğine karşı alternatif bir paradigma sunmaktadırlar. Dunleavy vd.' nin gerçekleştirmiş olduğu saha çalışmalarında yeni kamu işletmeciliği yaklaşımının uygulamada birtakım başarısız sonuçlarını tespit etmektedirler. Buna karşılık 2000'li yıllar itibariyle bilgi ve iletişim teknolojilerinin devletin yapı ve işleyişinde önemli dönüşümler sağladığı vurgulanmaktadır. Yazarlar bu son dönemde ortaya çıkan değişimi dijital çağ yönetişimi kavramı etrafında bütünleştirmektedir. Dunleavy vd. dijital çağ yönetişiminin üç temel özelliği üzerinde durmaktadırlar. İlki "yeniden bütünleşme" ile yeni kamu işletmeciliğinin koordinasyon ve bütüncüllükten uzak parçalı organizasyon yapısının bilgi ve iletişim teknolojileri vasıtasıyla yeniden işbirliği temelinde düzenlenmesi öngörülmektedir. İlk özelliğin tamamlayıcısı olarak "ihtiyaç temelli bütünleşme" ise bu bütüncüllüğün yönetim-vatandaş ilişkilerine yansımasını ifade etmektedir. Son olarak "dijitalleşme" ise kamu yönetimi yapı ve işleyişlerinin dijital ortama aktarılarak bir takım zaman ve mekân tasarrufunun sağlanması ve dolayısıyla hizmet sunumunda kolaylığın gerçekleşmesini ifade etmektedir. Ayrıca dijital çağ yönetişiminin diğer yaklaşımlar ile ayrıştığı ya da birleştiği yönler tespit edilmektedir. Öncelikle geleneksel kamu yönetiminin kapalı, hiyerarşiye dayalı, kırtasiyeciliğin hâkim olduğu yapısının e-devlet

uygulamalarıyla bir ölçüde ortadan kaldırıldığını belirtmektedir. Ayrıca geleneksel kamu yönetimi ile ortaya çıkan doğal merkeziyetçiliğin dijital çağ yönetişimi ile daha çevreye açık, coğrafi anlamda olmasa da örgütsel bazda desantralize edilebileceği vurgulanmaktadır. Bununla birlikte daha saydam ve hesapverebilir yönetim anlayışına dijital çağ yönetişimi imkân verebilmektedir. Yeni kamu yönetimi hareketi içerisinde G. Frederickson'ın bütünleştirici süreç ve sınırlı değişim süreci öngörüsü ile dijital çağ yönetişiminin yeniden bütünleşme ve ihtiyaç temelli bütünleşme tasnifinin neredeyse örtüştüğü söylenebilir. Bir diğer taraftan dijital çağ yönetişiminin yeni kamu işletmeciliği ile benzeşen ve ayrılan noktaları söz konusudur. Dijital çağ yönetişiminin bütünleştirici yanı ile yeni kamu işletmeciliğinden ayrıştığı ancak kamu hizmetlerinin görülmesinde maliyet kısıtlamasının sağlanması, kaynak kullanımının denetimine imkân vermesi gibi yönlerden benzeştiği vurgulanmaktadır. Son olarak dijital çağ yönetişiminin yeni kamu hizmeti ile bazı ortak yönleri söz konusudur. Özellikle yeni kamu hizmetinin katılım ve vatandaşlık vurgusu, politikalarda sorumluluk paylaşımı ve işbölümü önerisi, kamuda dijital uygulamaların avantajları ile büyük ölçüde örtüşmektedir.

Kamu yönetimi disiplini içerisinde en çok ihmal edilen konulardan bir tanesi mevcut yönetsel yapıların gelişen ve değişen ihtiyaç ve sorunların çözümünde ne ölçüde cevap verebilir nitelikte olduğunu sorgulayan idari kapasite konusudur. Yönetimin ihtiyaçlara (acil ya da rutin) anında çözüm bulabilecek araç-gereç ve teknoloji donanımı, uzman kadrosu ve tarafsız niteliği, yenilikçilik, koordinasyon ve uzlaşı duyarlılığı gibi özelliklere haiz olup olmadığı kıyaslanabilir ölçütlerle belirlenmelidir. İdari kapasite ülkeden ülkeye farklılık göstermekte olup tek bir bileşen olarak bir takım ideallere ulaşmada ne kadar etkili olup olmadığı tespit edilebilir. Tek bir etki faktörü olarak idari kapasitenin bir takım önemli sorun ve ihtiyaçlara (ekonomik kalkınma, ekonomik krizler, iklim değişikliği, salgınla mücadele, yoksullukla mücadele vb) ne ölçüde karşılık verebildiği üzerinde durulması gereken önemli bir konudur.

İdari kapasitenin kavramı ile neyin kastedildiği konusunda çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. İlk etapta devletin despotik gücü ile yönetimsel gücü kavramlarını ortaya atan Michael Mann'in ayrımı üzerinden çeşitli kavramsal sınıflandırmalara gidilmiştir. Migdal (1988)'e göre idari kapasite, oyunun kurallarını iyi koyabilme becerisidir. Bununla beraber kamu hizmetlerini etkin bir şekilde gerçekleştirmek ve istenilen sonuca ulaşmak için kaynaklara ulaşabilme kabiliyeti de bu doğrultuda idari kapasiteyi ifade etmektedir. Lodge ve Weigrich (2014)'e göre idari kapasite, kamu yöneticilerinden beklenen beceri ve yetkinlikler dizgisidir; böylece sorun çözmeye yardımcı olup katkıda bulunabilirler. Yazarlar dört farklı idari kapasite sınıflandırmasına gitmektedirler. İlki, ön planda olan politika ihtiyaçlarını yönetme ve yürütme kapasitesi olan kamu hizmet sunum kapasitesidir (*delivery capacity*). İkincisi ise birbirinden farklı özel ve kamu sektör organizasyonların üzerinde bir gözetim sağlama kapasitesi olarak düzenleyici kapasitedir (*regulatory capacity*). Üçüncüsü daha çok farklı aktörleri bir araya getirme, birlikte harekete geçirme ve eşgüdümü sağlama olarak koordinasyon kapasitesidir. Son olarak belirsizlik durumlarında bilgi ve idrak sağlama kapasitesi olarak analitik kapasitedir.

Bir diğer bakış açısına göre idari kapasite aynı zamanda devlet dışı aktörler ile birlikte koordineli çalışabilme onları harekete geçirebilme olarak da karşımıza çıkmaktadır. Weiss ve Hobson bu noktada idari kapasiteyi, idarenin kendi ve diğer aktörlerin faaliyetlerini koordine etme yeteneği şeklinde betimlemektedir. Polidano ise idari kapasiteyi üç farklı olgu üzerinden tanımlamaktadır. Bunlardan ilki idarenin karar vermede ne kadar serbest/otonom olduğu, ikincisi yeterli bilgi düzeyinde kararlar alabilme ve son olarak alınan kararların uygulanma becerisi şeklindedir. Austin (1994)'e göre idari kapasite konusunu, daha çok belirli aktörlerin önceden belirlenmiş görevleri başarılı bir şekilde yerine getirme yeteneği ile bağdaştırmaktadır. Bir diğer tanıma göre devletin finansal, insan ve bilgi kaynaklarını geliştirme, yönlendirme ve kontrol etme kabiliyetidir. Howitt'e göre ise idari kapasite "devletin sorunları ortaya koyma, bu sorunları ele alırken politika alternatifleri geliştirme, değerlendirme ve hükümet programlarını yerine getirme yeteneğidir". Daha genel bir tanımda Keleş'e göre idari kapasite, "bir yönetim biriminin, yönetime yasalarca verilmiş görevleri tam anlamıyla yerine getirebilmesi için sahip olması gereken özelliklere sahip olup olmadığını gösteren bileşenlerin toplamıdır" (Uçar Kocaoğlu ve Öktem, 2016). İdari kapasite ile ilgili önemli bir tartışma ise kavram ile kastedilenin kamu yönetiminin hangi boyutu ile ilgili olup olmadığıdır. İdari kapasitenin belirleyici değişkeninin, mevcut altyapısal imkânlar mı yönetim süreci mi yoksa ortaya koyulan sonuç mu olduğu hem tanımlarda hem de tartışmalarda kendini göstermektedir.

Bu doğrultuda dijital çağ yönetişiminin idari kapasitenin gelişimi üzerindeki olumlu ya da olumsuz etkileri üzerine ayrı bir parantez açmak gerekmektedir. Bilgi toplumunda mevcut bürokratik sistemlerin yeniden şekillendiği varsayımı altında kamusal ihtiyaçlar ve sorunların karşılanması daha güçlü bir idari kapasiteyi gerektirmektedir ve dijital çağ yönetişiminin bu açıdan katkı sağlayabileceği öngörülmektedir. Dijital çağ yönetişimi (DÇY) ve idari kapasite kavramlarının ve öngörülerinin karşılaştırmalı bir analizi yapılarak yeniden bütünleşme, ihtiyaç temelli bütünleşme ve dijitalleşmenin idari kapasitenin gelişimi üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesine ihtiyaç vardır.

DÇY'nin yeniden bütünleşme ile aktörler arasında koordinasyon ve eylem birliği sağlama becerisi geliştirdiği dile getirilmektedir. İdari kapasitenin geliştirilmesi ile ilgili özellikle Madrid Antlaşması ve Avrupa Yönetsel Alanı çerçevesinde idarenin yatay ve dikey entegrasyonu tavsiye edilmektedir. Bununla beraber idari kapasite tanımlarında ve Martin ve Lodge'un tasnifinde koordinasyon kapasitesi vurgulanmaktadır. Kavramların öngörülerinin pratiğe ne ölçüde yansıdığı kuşkulu olmakla birlikte aktörler arası işbirliği ve koordinasyon reçetelerinin büyük ölçüde benzeştiği söylenebilir. Dijital çağ yönetişimi ile koordinasyon kapasitesinin geliştirilebileceği belirtilmekte ancak bunun mevcut pratikler ışığında ne ölçüde gerçekleştiğinin gün yüzüne çıkarılması ihtiyacı bulunmaktadır.

DÇY'nin ihtiyaç temelli bütünleşme ve dijitalleşme dinamikleri ile yönetim-vatandaş ilişkilerinde daha sağlıklı bir bilgi akışı sağlanacak ve böylece ihtiyaçların karşılanmasında etkin bir rol oynayacağı belirtilmektedir. Hem kurum içi hem kurum dışı çevrimiçi mekanizmalar vesilesi ile yönetimin ihtiyaçları belirlemede, halkın ise taleplerini iletmede büyük kolaylık sağlandığı dile getirilmektedir. Polidano'nun ve Martin ve Lodge'un idari kapasite tasnifinde yönetimin karar vermede bilgi düzeyinin tatmin edici ve analitik olması gerektiği vurgusu bu noktada DÇY ile örtüştüğü söylenebilir. Ancak bu yönetim-vatandaş etkileşiminin, makro düzeyde kamusal sorunların çözümüne ne ölçüde yansıdığı tartışmalı olmakla birlikte P.Peterson'ın bürokratik işlemler (housekeeping services) olarak nitelediği süreçte, kırtasiyecilikle mücadele ve işlem hızını gerçekleştirmede ciddi kolaylıklar sağladığı aşikârdır.

Bu noktada DÇY, idari kapasite ile yönetimsel sürecin anlaşılması gerektiğini ifade eden yazınlar ile örtüştüğü söylenebilir ancak idari kapasitenin etkin kamu politikası oluşturma, kamusal ihtiyaç ve sorunları etkili bir biçimde çözme vurgularına katkısı ise oldukça tartışmalıdır. E-devlet uygulamalarının günümüz kamu yönetimi faaliyetlerinde birtakım kolaylıklar sağlaması ve bürokratik olumsuzlukları bir ölçüde iyileştirmesi kaçınılmaz bir durumdur. Ancak unutmamak gerekir ki dijitalleşme (e-devlet), kurumsalcı manifestonun ve merkeziyetçi yönetimlerin işletmeci perspektifin karşısında sunduğu en güçlü argümandır. E-devlet uygulamalarıyla yönetimin daha vatandaş odaklı olduğu, sorunlara ve ihtiyaçlara daha hızlı ve pratik çözümlerin sunulduğu bir kurumsal tasarım öngörülmektedir. Mevcut yapı ve sistemin iyileştirilmesi olarak dijital çağ yönetişimi weberyan bürokrasinin olumsuzluklarına bir ölçüde çözüm getirmektedir. Ancak toplumun nihai ihtiyaçlarını karşılama ve kamusal faaliyetlerden beklentileri noktasında mutlak rasyonelliği ve uygulamaya yansıması tartışmalıdır.

Anahtar Kelimeler: *Dijital Çağ Yönetişimi, İdari Kapasite, e-devlet, Bilgi Toplumu*

ABSTRACT

The inclusion of non-state actors in decision making, accelerating public action in a more transparent and accountable manner, and the realization of simpler and more practical solutions in management-citizen relations are the main predictions of the e-government literature. The widespread use of the Internet and technological advances lead to the development of different proposals on institutional design and functioning. In light of these developments, Dunleavy et al. are presenting an alternative paradigm against new public management by introducing the concept of digital age governance. Dunleavy et al. have identified some of the unsuccessful results in the implementation of the new public administration approach in their fieldwork. Through 2000s, on the other hand, it is emphasized that information and communication technologies have provided important transformations in the structure and functioning of the state. Dunleavy et al. emphasize the three essential characteristics of digital age governance. First, by "reintegration", it is foreseen that the fragmented organizational structure of the new public management will be regulated on the basis of re-

cooperation through information and communication technologies. The "need-based integration" as a complement to the first one, reflects this unity as pointed in the management-citizen relations. Finally, "digitalization" means that the public administration structure and its operations are transferred to the digital environment so that a certain amount of time and space savings and thus the ease of service provision is achieved. On the other hand, one of the most neglected topics in the public administration discipline is the administrative capacity questioning the extent to which existing administrative structures are capable of responding to the changing needs and problems. The tools and technology equipment, expert staff, impartiality, innovation, coordination and consensus that the management can find immediate solutions to the needs should be determined by comparable criteria. Administrative capacity differs from country to country, and as a single component it can be determined how effective it is to reach a number of positive results. As a single impact factor, it is important to consider how much the administrative capacity can respond to a number of important problems and needs (economic development, economic crises, climate change, fighting pandemic, fighting poverty, etc.). In this direction, it is necessary to open a separate parenthesis on the positive or negative effects of the digital age governance on the development of the administrative capacity. Under the assumption that the existing bureaucratic systems are reshaped in the information society, meeting the public needs and problems requires a stronger administrative capacity and it is envisaged that digital age governance can contribute in this respect. There is a need for a comparative analysis of digital age governance and administrative capacity concepts and predictions to assess reintegration, needs-based integration, and the impact of digitalization on the development of the administrative capacity.

Keywords: *Digital Age Governance, Administrative Capacity, e-Government, Information Society*

BİLGİ TOPLUMUNDA DİJİTAL BÖLÜNME: BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ KULLANIM YETENEKLERİ ÜZERİNDEN BİR TARTIŞMA

DIGITAL DIVIDE IN INFORMATION SOCIETY: A DISCUSSION ON THE USE SKILLS OF ICTS

Aylin GÖRGÜN BARAN
Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü

M. Tuğba ERDEM
Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü

ÖZET

Günümüz toplumlarını, gerek Castells gerekse van Dijk ağ toplumu olarak adlandırmaktadır. Bunun nedeni dünyanın teknolojik ağlarla bağlantılı ve bağımlı hale gelmesi ve ağlar aracılığı ile iletişimin küresel düzeyde yaygınlaşarak kullanılmasıdır. Türkiye'de bilişim teknolojilerinin kullanım durumu yaygınlık göstermiş olsa bile bu teknolojilere sahiplik ve kullanma becerileri yaşa, eğitim düzeyine, çalışma durumuna göre hangi alanlarda farklı etkilerinin olup olmadığı bilinmemektedir. Bu noktada Türkiye'de bireylerin bilişim teknolojilerini kullanım durumu bir dijital eşitsizlik yaratmakta mıdır ve bir dijital bölünmeden söz edilebilinir mi, soruları araştırmanın temel problemi olarak belirlenmiştir. Bu dijital bölünmenin olup olmadığını tespit etmek üzere, Türkiye çapında bireylerin bilişim teknolojilerini kullanım yeteneklerinin demografik, coğrafi ve bilişim teknolojilere aşinalık bakımından irdelenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda 16-74 yaş aralığındaki bireylerde; bilgisayar ve interneti kullanım yeteneklerinin yaş, cinsiyet, eğitim, çalışma durumu, kullanma sıklıkları, kullanma amaçları ve bulundukları bölge durumlarına göre farklı etkilerinin olup olmadığı lojistik regresyon analizi ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu araştırma, TÜİK tarafından gerçekleştirilen 2016 Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması'nın verilerinin birincil analizine dayanmaktadır. Çalışmada ortaya çıkan sonuçların kamu politikası oluşturulmasında etkili olacağı düşünülmektedir.

Bilgi toplumu çağında toplumsal eşitsizliklerin iletişim ve bilişim teknolojilerini erişim, kullanım ve tüm bunların gerektirdiği yetilerin geliştirilmesi konusunda sağlanan kaynak ve fırsatlar kapsamında araştırılmaktadır. Bu araştırmalar özellikle 2000'li yılların başı itibariyle kavramsal olarak ¨dijital bölünme¨ bağlamında literatürde yer almıştır. Dolayısıyla bu çalışma Türkiye bağlamında bireylerin bilişim teknolojilerini kullanım yetenekleri esasında incelenmesini konu almaktadır. Amaç, özellikle mobil ve bilgisayar kullanım yetenekleri bağlamında demografik, coğrafi ve bu teknolojilerin kullanımı noktasında ampirik olarak Türkiye'ye dair kanıt ortaya koymaktır. Dahası ¨Dijital Çağda Kamu Yöntemi ve Politikası¨ sempozyumuna bilgi toplumunda Türkiye'nin sosyolojik olarak bilişim teknolojilerini kullanım açısından nerede olduğunun ortaya konulması ile sosyal politikaların üretimi adına tartışmalara farklı bir bakış açısı ve toplumsal zemini sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Kavramsal Çerçeve

Bilgi toplumu tanımı, icat ve innovasyonlar temelinde merkezinde bilginin yer almasından gelmektedir. Post-endüstriyel toplumların en önemli özellikleri eğitim ve bilişim teknolojilerinin kullanımı yetenekleridir. Ancak teknoloji ve entelektüel teknoloji arasındaki farkın altını çizmekte fayda vardır. Tek başına teknoloji makinelere işaret ederken, üretimde bilgisayar destekli tasarımın ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile algoritmalar, programlama, simülasyon ve benzeri ileri teknoloji yöntemleri ise entelektüel teknolojiyi gerektirir. Sosyal değişmenin, yani sosyo-ekonomik ve kültürel örgütlenmenin değişimin başlıca etmeni olan bilgi toplumunda dolayısıyla entelektüel teknolojinin gelişiminde yatmaktadır, denilebilir. Dolayısıyla bilgi toplumunun ve entelektüel teknolojinin içinde yaşayan bireylerin iletişim ve bilişim teknolojilerine erişimi başta olmak üzere bu gelişmiş teknolojileri kullanım yeteneklerinin derecesi de önemli hale gelmektedir. Ayrıca bilgi toplumları ekonomisinde bu tür teknolojilerin giderek merkezileşmesi bilgi toplumunda eşitsizliğin bir boyutunu da ortaya çıkarır hale gelmiştir (Sassi, 2005).

¨Dijital bölünme (digital divide)¨ genel olarak toplumun yeni bilişim teknolojilerine erişime sahip olması ve olmaması arasındaki uçurumu tanımlamaktadır. Dahası dijital bölünme toplum içerisindeki belirli azınlık grupların diğer kamusal hizmetler gibi teknolojik altyapıya erişiminin de sağlanmaması durumuna da değinmektedir. Bu bağlamda yapılan çoğu çalışma internete erişimi olan/olmayan ya da bilgisayar ya da interneti kullanan/kullanmayanlar arasındaki farklılıkları incelemeye odaklanmıştır. Örneğin, Selwyn (2004, 2006) çalışmasında 'dijital bölünmenin' günümüzün geçerli bir sorunu olmaya devam ettiğini savunmuş ve bireylerin bilgisayar kullanımından ne derecede uzakta olduklarını ve gündelik hayatlarında bazılarının bilgisayar kullanmama nedenlerini araştırmıştır. Selwyn'in bulgularına göre yaş, sosyo-ekonomik statü, eğitim, aile, cinsiyet gibi demografik faktörler ¨kimin nete gireceğini¨; diğer bir deyişle kimin sosyal olduğu kadar ¨dijital olarak dışlandığını¨ da belirlemektedir.

Öyle ki dijital eşitsizlik sadece bilgisayar kullanma/kullanmama veya internete erişme/erişememe dikotomik yaklaşımıyla değil, aynı zamanda cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve sosyo-ekonomik statü gibi toplumsal özelliklerle de ortaya çıkabilir. Ayrıca kimlerin internet ya da bilgisayar kullanıp kullanamadığından çok bireylerin farklılaşan kullanım yeteneklerinin de incelenmesi konumuz açısından önem taşımaktadır. Tüm bunlar değerlendirildiğinde 2000'li yıllar ile yoğun bir şekilde akademik araştırmalara konu olan ve halen bilgi toplumunda eşitsizlik bağlamında tartışma konusu olmaya devam eden 'dijital bölünme' olgusunun Türkiye bağlamında bireylerin bilişim teknolojilerini kullanım yeteneklerinin özellikle mobil ve bilgisayar kullanım yetenekleri bağlamında demografik, coğrafi ve bu teknolojilere aşinalık esasında incelenmesi planlanmıştır. Türkiye bağlamında yapılan kapsamlı bir araştırmaya rastlanılamaması bu gerekliliğin altını çizer niteliktedir.

Dolayısıyla bu çalışma kapsamında ¨dijital bölünme¨ (*digital divide*) olgusu Türkiye'de 16-74 yaş aralığındaki bireylerin mobil ve bilgisayar kullanım yetenekleri üzerinden incelenmektedir. Bu kapsamda sosyolojik temelde ele alınan bir olgu olarak dijital bölünmenin mobil ve bilgisayar kullanım yetenekleri (e-yetenekler) üzerinden demografik özellikler dikkate alındığında hangi durumlarda ortaya çıktığı araştırılmıştır. Bilgi toplumu çağında e-yetenekleri toplumsal dijital bölünmenin bir boyutu olduğu değerlendirilerek Türkiye'deki toplumsal nedenlerinin irdelenmesi ve olası çözümlerin sosyal politikalar bağlamında tartışılması bu çalışmanın esas amaçlarını oluşturmaktadır.

Yöntem

Bu çalışma kapsamında 2016 yılı TÜİK Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması veri setinden hareket edilerek birincil analiz yapılmıştır. TÜİK araştırması Türkiye'nin yedi farklı bölgesinde kent ve kırsal alanda olmak üzere 16-74 yaş aralığında toplam 25.058 kişiyle hane ve fert bilgileri, bilgisayar ve internet kullanım şekilleri ve sıklığı, internete bağlanılan cihazlar ve ağlar, mobil ve bilgisayar cihazları olmak üzere bilişim sistemleri kullanım yetenekleri gibi alanlarda sorular ile yüz yüze görüşme şeklinde gerçekleştirilmiştir. TÜİK örneklemi, yapılan analizlerin içeriği göz önüne alındığında 16-74 yaş aralığındaki toplam 9.037 birey ile sınırlandırılmıştır. (16-74 yaş, N=9.037). Genel olarak TÜİK anket verileri değerlendirildiğinde 2016 yılı içerisinde toplam nüfusun sadece %54,9'u, erkeklerin %64,1'i, kadınların ise %45,9'u bilgisayar kullanmıştır. Buna karşın internet kullanımında nispeten bir artış gözlemlenebilirken (toplam nüfusun %61,2, erkekler %70,5 ve kadınlar %51,9) bu oranlar hem toplum içerisinde hem de toplumsal cinsiyet bağlamında dijital bölünmenin tartışılması gerektiğinin vurgulamaktadır. Zira Türkiye'deki nüfusun %76,3'ünün internete erişimi olduğu TÜİK anket sonuçları üzerinden ifade edilirken nüfusun neredeyse %40'ı ya interneti hiç kullanmamış ya da kullanmayı bilmemektedir. 1. Düzey'e göre bölge sınıflaması internet erişimi yüzdeleri değerlendirildiğinde genel olarak bölgelerin yüzde %20-30'luk bir kısmının internete erişimi olmadığı görülmekte, ancak bölgeler arası açık farklara rastlanmamaktadır. Demografik özelliklere bakıldığında bilgisayar ve internet kullanımının en çok 16-24 yaş aralığında olduğu ve yaş aralıklarına göre giderek azalması dikkat çekicidir. Benzer şekilde eğitim seviyesi arttıkça bilgisayar ve internet kullanımının arttığı, lisans ve lisan üstü eğitim seviyesinde %90'ı aştığı görülmektedir. Bu analizler sonucunda Türkiye'de dijital bölünme olgusunu incelemek açısından TÜİK Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması'nın verilerinin kullanılması uygun bulunmuştur.

Bu bağlamda bu çalışmanın merkezinde olan dijital bölünme olgusu, mobil ve bilgisayar kullanım yeteneklerine sahip olmanın demografik özellikler ve diğer özellikler üzerinden araştırılması yer almaktadır.

Lojistik regresyon analizi, ¨bir kullanıcının gerçekte bu özel faaliyeti gerçekleştirip gerçekleştirmediğini tahmin etmede farklı demografik faktörlerin karşılaştırmalı etkisini ortaya koymaktadır¨ (Howard, Raine&Jones, 2001: 389). Bu nedenle, araştırmada lojistik regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Buna göre dört bağımlı değişken (e-yetenekler) 8 farklı bağımsız değişken ile ölçüm yapılmıştır. Bağımlı değişkenler, mobil ve bilgisayar kullanım yetenekleri kapsamında keşfedici faktör analizi yapılarak dört ayrı değişkenden oluşmuştur. E-yetenek1 olarak tanımlanan birinci bağımlı değişken; bilgisayar ve diğer cihazlar arasında dosya aktarma ve dosya veya klasörleri kopyalama veya taşıma yeteneklerini kapsamaktadır (α=0.85). E-yetenek2 olarak tanımlanan ikinci bağımlı değişken; Word vb. yazılım kullanarak bir metin hazırlama, gelişmiş Powerpoint sunumu hazırlama ve Excel vb. bir program kullanma yeteneklerini kapsamaktadır (α=0.92). E-yetenek3 olarak tanımlanan üçüncü bağımlı değişken; yazılım veya mobil uygulama yükleme, işletim sistemi veya güvenlik programı yükleme ve yazılım kullanarak fotoğraf vb. dosyaları işleme yeteneklerini kapsamaktadır (α=0.77). Son olarak bir program dilinde kod yazma yeteneği E-yetenek4 olarak diğer yeteneklerden oldukça gelişmiş yeti ve eğitim gerektirmesi nedeniyle ayrı bir bağımlı değişken olarak alınmıştır. Bağımsız değişkenler; cinsiyet, yaş, çalışma durumu, eğitim seviyesi), 1. seviye bölge dağılımına göre nüfus, bilgisayar ve internet kullanım sıklığı, e-posta kullanımı ve sosyal medya profili kullanımı olmak üzere 8 değişkenden oluşmaktadır.

Araştırmanın sonuçlarına göre tüm modeller anlamlıdır ve bilişim teknolojilerini kullanım yeteneklerini sırasıyla %31, %35, %23 ve %11 oranında açıklamaktadır. Birinci model değerlendirildiğinde e-yetenek1 değişkenin içerdiği yeteneklere sahip olma olasılığını kadın olma referans kategori seçildiğinde erkek olma ve çalışma durumu artırmaktadır. Bireylerin yaşlarında bir yıl artış bu yeteneklere sahip olmayı azaltmaktadır. Diğer yandan bu yeteneklere sahip olma olasılığını, hiç okul okumayanlar referans kategori seçildiğinde ilkokul diplomasına sahip olmaktan lisans ve lisans üstü seviyede diplomaya doğru neredeyse 10 kat artırmaktadır. Dahası Batı Marmara'da yaşıyor olmak İstanbul'da yaşamak referans kategori seçildiğinde e-yetenek1'i artırırken Güneydoğu Anadolu'da yaşıyor olmak azaltmaktadır. Bilgisayarı son üç ay ve bir yıl arasında kullanmak ve interneti son üç ay içerisinde kullanmış olmak bu yetenekleri artırmaktadır. Son olarak faal bir e-posta adresine sahip olmak ve sosyal medyada faal olmak da birincil yetenekleri artırmaktadır. İkinci model kapsamındaki yetenekler daha çok bilgisayar kullanıcıları için geçerli yetenekleri kapsamaktadır. Buna göre cinsiyet ve yaş birinci modele benzer şekilde etki ederken, eğitim durumunun etkisi giderek büyümektedir. Benzer olarak Güneydoğu Anadolu'da yaşıyor olmak e-yetenek2 değişkenini negatif etkilerken, bilgisayar kullanım sıklığının son üç ay ve bir yıl arasında olması, internetin son üç ay içerisinde kullanılmış olması ve faal e-postaya sahip olmak pozitif şekilde etkilemektedir. Üçüncü modele göre ise cinsiyet ve yaş durumunda birinci ve ikinci model ile paralel bulgulara rastlanırken, eğitim durumundaki etkinin ikinci modelden daha az birinci modele benzer çizgide olduğu görülmektedir. E-yetenek3 yeteneklerine sahip olma olasılığına internet kullanım sıklığı, faal e-posta kullanımı ve sosyal medya kullanımı pozitif etki etmektedir. Dördüncü modelde ise eğitim durumunun beklendiği gibi yüksek oranda pozitif etkisinin olmadığı bulgulanmıştır.

Değerlendirme

Gerek Bell'in gerek Castells'in gerekse van Djik'in bilgi ve ağ toplumu görüşleri çerçevesinde toplumların birbirlerine bağlılıklarını artırdığı yönünde açıklamalarda bulunmaktadırlar. Van Djik'ın (2016: 297-300) belirttiği gibi hızlı bilgisayar, hızlı modemler, hızlı hatlar ve hızlı programlar dijital dünyanın sihirli kavramları haline gelmiştir. Dolayısıyla dijital kültür aynı zamanda hız kültürü ve görselleştirme olarak da okunmaktadır. İletişim ve dil öylesine hızlı hale gelmiştir ki, aynı anda hem mesaj alıp-göndermek hem de telefonla konuşmak ya da sesli mesaj bırakmak, Facebook, Twitter ve e-posta ile plansız yanıtlar verme olanağına sahip olabiliyoruz. Çoklu bir medya kullanımı ile karşı karşıyayız. Bütün gündelik yaşantımıza ait pratikleri internet aracılığı ile çoklu medya kullanarak gerçekleştirmemiz artık hayal olmanın ötesine geçmiştir. McLuhan'ın (2001) mekanik dönemde bedenimizin bizi götürdüğü yere kadar gidebiliyorduk. Ancak elektronik dönmede vücudumuzu saran sinir sistemimiz dünyanın üzerini bir ağ gibi örtmüş durumdadır, demektedir. Bu noktada Türkiye'de bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanım oranı yıllar itibarıyla artmakla birlikte henüz bilgisayarı bilmeyen ona dokunmayan geniş bir kesim de bulunmaktadır. Bu araştırma Türkiye çapında TÜİK tarafından gerçekleştirilen Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması'nın verilerinin birincil analizine dayanmaktadır.

Bu konuda araştırmalar ne yazık ki çok kısır. Dolayısıyla kamu politikası oluşturulurken öncelikle araştırmalardan elde edilmiş verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Eksiklikler nedir, hangi alanlarda güçlü hangi alanlarda zayıf olduğumuz hakkında detaylı bilgiye sahip değiliz. Oysa Türkiye'de bu konuda TÜİK'in araştırmasından başka kapsamlı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Hükümetlerin bütün bunları dikkate alarak kamu politikalarını oluşturmaları gerekmektedir. Biz istemesek de bu teknolojiler hızla gelişmekte çünkü firmalar, piyasa koşulları gereğince kendilerini bu ürünlerin üretimine ve pazarlanmasına endekslenmişlerdir. Aslında Türkiye'de bu alanda epeyce mesafe alınmış olmakla birlikte bunun topluma yaygınlaştırıldığını söyleyemeyiz. O halde yapılması gereken dijital teknoloji kullanımı ve bu hizmetlerden yaralanmayı toplumun tüm kesimlerine yaymaktır. Bunun için bilgisayar ya da akıllı telefonlara nasıl sahip olacağız? Bireyler olarak bu cihazları kullanma beceri ve yeteneklerimizi nasıl geliştireceğiz? Bu konuda Milli eğitim Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Bilişim Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Türkiye Bilişim Derneği gibi sivil örgütlerin ve ilgili paydaşların bir araya geleceği bir çalıştay ile yol haritasının oluşturulması kaçınılmazdır. Böylece oluşturulacak kamu politikaları ile Türkiye'nin diğer gelişmiş ülkeler arasında bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanım ve hizmetlerden yararlanma bakımından yerini alacağı beklenilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *bilgi toplumu, dijital bölünme, iletişim ve bilişim teknolojileri, bilişim teknolojileri kullanım yetenekleri, e-yetenek.*

ABSTRACT

Both Castells and van Dijk define today's societies as network society. The reason for this is that the world becomes connected and dependent on technological networks and is used on a global scale by means of networks. Although the use of information technology is widespread in Turkey, it is not known whether there are different effects depending on the age, education level and working status of the users and the levels of use skills of these technologies. At this point, the use of information and communication technologies by individuals in Turkey leads to digital inequality and it is wondered if it is possible to discuss on a digital divide as the main problem of research. In order to determine whether this digital divide exists, it has been aimed to measure the skills of individuals in use information technologies in Turkey in terms of demographic, geographical and information technologies. In this context, in the age range of 16-74 years; logistic regression analysis was applied to determine whether the computer and internet use skills have different effects according to age, gender, education, working status, frequency of use, purpose of use and region situation. This research is based on the primary analysis of data from the 2016 Household Computing Technologies Usage Survey conducted by TURKSTAT. The results of the study are thought to be effective in creating public policy.

Keywords: *Information Society, Digital Divide, ICTs, ICT Use Skills, e-Skills.*

SAĞLIK HİZMETLERİNDE DİJİTALLEŞME: SAĞLIK YÖNETİMİNDE BİLGİ SİSTEMLERİNİN KULLANILMASI

DIGITALIZATION IN HEALTH SERVICES: USING INFORMATION SYSTEMS IN HEALTH ADMINISTRATION

Tekin AVANER,
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü

Recep FEDAİ
Ankara Üniversitesi, SBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Sağlık reformları çerçevesinde Türkiye'de sağlık bilgi sistemlerinin kurulması girişimleri 1990'lı yıllarda başlamasına rağmen 2000'li yıllar ile birlikte bu süreç hızlanmıştır. Bu çerçevede 2003 yılında 58. Hükümet tarafından hazırlanan Acil Eylem Planı'nda özel sektörün sağlık alanına yatırım yapmasının özendirilmesini içeren reform başlıklarına yer verilmiştir. Planda yer alan sağlık reformları aynı yıl Sağlık Bakanlığı tarafından Sağlıkta Dönüşüm Programı (SDP) adıyla açıklanmıştır. SDP içeriğinde yer verildiği kadarıyla dijitalleşme (karar sürecine etkili bilgiye erişim, sağlık bilgi sistemi kurulması) önemli bir bileşendir. Söz konusu politikaların uygulama aşaması ise bu tarihlerden itibaren hızlanmaya başlamıştır. 2004 yılında e-sağlık projesi kapsamında on beş adet sağlık hedefi belirlenmiştir. Sağlık bilgi sistemlerinin geliştirilmesine yönelik sıralanan hedefler nihayetinde Ulusal Sağlık Sisteminin kurulması ve işletilmesine yöneliktir.

Kamu hizmetlerinin hızlı, etkili, verimli ve iktisadi sunulması deyimi uzunca süredir Taylorist ya da diğer deyişle rasyonalizayon kavramıyla adlandırılmaktadır. Teknik ya da teknolojik değişiklik ve gelişmeler bu deyim sayesinde bahsi geçen beklentileri ve hedefleri doğası gereği etkilediği düşünülmelidir. Daha ya da yeni sözcükleri burada gelecek sürümlere yerini bırakmıştır. Bu bağlamda kamu sağlık hizmetlerinde artan dijitalleşme çabaları alanın yönetiminde çeşitli bilgi sistemlerinin kullanılmasını sağlamış ve her geçen gün oransal olarak bu çabaların arttığı gözlemlenmiştir. Sürecin bir yandan kamusal sağlık hizmetlerinde etkin kaynak kullanımında diğer yandan özel sektörün sağlık hizmet sunumunda etkileri görülmektedir. Bu doğrultuda sağlık hizmetlerinde yaşanan dijitalleşme hareketi karar destek süreçlerine katılım açısından kamu kurumlarının eşgüdüm halinde çalışılmasını hızlandırmıştır. Elektronik sağlık kayıtları aynı zamanda zaman ve maliyet açısından da birtakım tasarruflar sağlamıştır. Sağlık alanında yaşanan dijitalleşme -daha görünür olan kısım- vatandaşların sağlık bilgilerine erişimini de kolaylaştırmıştır.

Sağlık alanında yaşanan dijitalleşme diğer taraftan özel sektör yatırımları üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olmuştur. Türkiye'de sağlık projeleri ile başlayan reform hareketi sağlık istatistiklerinin tutulması ve hastalık yükü araştırmalarının yapılmasını içermiştir. Hastalık yükü çalışmaları genel olarak sağlık harcamalarında artışa sebep olan hastalıkların tespit edilmesi, maliyetlerin azaltılması ve hizmetlerin buna göre planlanması çerçevesinde yürütülmüştür. Hangi hastalıklarda hastanelere ne oranda başvurulduğunun tespitinin yapıldığı çalışmalar alanda yatırım yapacak girişimciler için yol gösterici nitelikte olacaktır. Bu bağlamda tutulan sağlık istatistikleri, sağlık harcamalarını artıran hastalıkların tespit edilmesine yönelik olarak çalışmaların da yapılmasını sağlamıştır. Bu çalışmalar devletin sağlık bilgi sistemlerini kurmasına ve bunların maliyetini üstlenmesine bağlı olarak verilerin özel sektör ile paylaşmasını berberinde getirmiştir. Sağlık bilgi sistemlerinin kurulması özel sektörün sağlık yatırımlarını teşvik etmiş ve toplanan sağlık verileri özel sektör ile paylaşılmıştır. Literatürde sınırlı rasyonalite olarak geçen durum devlet tarafından eksik bilginin tamamlanmasına yönelik çalışmalar ile sonuçlandırılmıştır.

Sağlık Bakanlığı, kamu yönetiminin genelinde yapılacak reformlar için sağlığı önemli bir sıçrama alanı olarak göstermektedir. Başka bir ifadeyle sağlık alanında yapılacak reformlar diğer politika alanları için önemli bir model teşkil edecektir. Dolayısıyla sağlık reformlarının kamu yönetimi bağlamında çözümlenmesi devletin genelinde yaşanan reformları anlamak açsından alana önemli bir katkı sunacaktır Sağlık

hizmetlerinde reform olgusunun dijitalleşme açısından önemi nedir? Bu doğrultuda çalışmada sağlık bilgi sistemlerinin kurulmasına giden süreç ele alınarak sağlık reformlarının arka planı hakkında bilgilere de yer verilecektir. Çalışma Türkiye'de uygulanan sağlık reformları çerçevesinde kurulan sağlık bilgi sistemleri üzerine odaklanmaktadır. Çalışmanın amacı sağlık bilgi sistemlerinin karar süreçlerine dolayısıyla sağlık hizmet ve yatırımlarına ne gibi etkilerde bulunduğunun saptanmasıdır. Bu çerçevede dijital çağda kamu hizmet alanlarından biri olan sağlık hizmetlerinin reforma uğraması ne anlama gelmektedir? Söz konusu reformlar sağlık göstergelerine nasıl bir etkide bulunmaktadır? soruları çalışmanın gidişatına yön vermektedir. Bu doğrultuda çalışmada alana iki farklı bakış açısı ile yaklaşılmaktadır. Bunlardan ilki sağlıkta yaşanan dijitalleşmenin karar destek süreçleri açsından önemi iken; ikinci ise sağlıkta yaşanan dijitalleşmenin özel sektör yatırımları üzerinden belirleyici bir etkisi olup olmadığıdır. Çünkü devletin sağlık bilgi sistemlerini kurması bir yandan vatandaşların sağlık hizmetlerine ulaşma olanağını artırırken diğer yandan vatandaşlardan toplanan veriler özel sektörün alana yapacağı yatırım için rasyonel bilgi sunmaktadır. Çünkü devlet, özel sektörün sahip olmadığı imkânları ile gücünü merkezden taşraya varan örgütlenmesi üzerinden sürdürerek gerekli verileri toplayabilmektedir. Çalışmada reformların bir sonucu olarak dijital sağlık sistemlerinin devlet, özel sektör ve vatandaş arasındaki ilişki biçimini ne yönde değiştirdiğine yönelik bulgular elde edilmiştir.

***Anahtar Kelimeler**: Sağlık Reformu, Sağlık Bilgi Sistemleri, e- Sağlık, Ulusal Sağlık Sistemi.*

ABSTRACT

This study focuses on health information systems established within the framework of health reforms in Turkey. The digitization movement in health services in Turkey necessitated the establishment of some health information systems. For example, such as Hospital Information Management System (HIMS), Core Resource Management System (CRMS) and Health-Net. For example, Health-Net is a system of electronic registration in which all information about the health of all individuals as well as information about the hospital is collected in a single center. HIMS is a system where all the transactions made in all the hospitals are collected in one center and the data is processed. In general, these systems seem to be important in terms of health expenditures, disease burden studies and demographic data gathering at a single center. The purpose of the study is to determine the impact of health information systems on private sector health investments. What does this framework mean for the rehabilitation of health services, one of the public service areas in the digital age? How are these reforms influencing health indicators? It gives direction to the way of studying the questions. The process leading to the establishment of health information systems in the study will be reviewed and information about the background of health reforms will be given. In the findings of the study, as a result of the reforms, findings about how digital health systems have changed the relationship between the public and the private sector have been found.

***Keywords**: Health Reform, Health Information Systems, e-Health, National Health System*

KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAĞLAMINDA ÇEVRESEL BİLGİ YÖNETİMİ: ÇEVRESEL GÖSTERGELER SETİ

ENVIRONMENTAL DATA MANAGEMENT IN RELATION TO GLOBAL CLIMATE CHANGE: THE SET OF ENVIRONMENTAL INDICATORS

Ayşen Satır REYHAN
Hitit Üniversitesi siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kent ve Çevre ABD

ÖZET

Son zamanlarda iyice çetrefilli, karmaşık hale gelmeye başlayan, gündelik yaşam içerisinde de her geçen gün daha fazla hissedilen çevre sorunlarının ve buna yönelik olarak gelişen çevre bilincinin artmasına paralel olarak güvenilir çevresel bilgilere olan ihtiyaç da giderek artmaktadır. Sürdürülebilir kalkınmanın ön koşullarından olan çevresel sürdürülebilirliğin gerçekleştirilebilmesi için bilgi birikimi şarttır. Buradaki eksikliklerin yarattığı sorunun çözülememesinin bedeli giderek ağırlaşmaktadır. Hâlâ karar vericilerin ve kamuoyunun güncel çevresel durum hakkında yorum yapabilmesi için gereken çevresel veri tam olarak bulunmamaktadır. Politika üretilmesi, yeni çevresel düzenlemelerin yapılması, ya da mevcut çevresel düzenlemelerin geliştirilmesi için de duruma dayalı ve teknik olmayan bilgilere olan talep ortaya çıkmıştır.

Kamu yararı açısından, kirleticilerden kaynaklanan riskler ve etkileri öğrenmek için teknik olmayan bilginin derlenerek geliştirilmesi talebi doğmuştur. Özellikle 1980'li yılların başında çevresel göstergelere olan ihtiyacın artması ile birlikte hem ulusal hem de uluslararası alanda, çevresel göstergelerin geliştirilmesine yönelik çalışmalara başlanmıştır.

Günümüzde ise, çevresel göstergeler çevresel politikaların geliştirilmesinin ve çevre durumunun raporlanmasının önemli bir parçası olmuştur. Çevresel gösterge seti, çevre politikalarının üretilmesi ile çevre durumunun raporlanması, çevresel performansın ölçülmesi yanında refah düzeyi ile sürdürülebilir kalkınmanın izlenmesi ve raporlanması için kullanılan bir araçtır. Bunlara ek olarak göstergeler, kamunun çevresel bilgiye erişiminde ve ilgili konularda kamusal bilincin arttırılmasında araç olarak kullanılmaktadır. Son yıllarda, birçok ülke tarafından, gerek çevre konularında bilincin arttırılması, gerekse de çevresel politikaların sonuçlarının izlenmesini desteklemek amacıyla ulusal ve bölgesel ölçekte kullanıldığı gibi, uluslararası kuruluşlar tarafından ülkeler arası düzeyde de kullanılmaktadır.

Çevresel bilgiye erişim açısından ölçümler ve parametreler belirli bir durumu tam-somut olarak yansıtsa da, politika süreçlerinde kullanım açısından genelde daha teknik ve kapsamlı kalmaktadır. Oysa, halkın da sürece katılabilmesi için, bilimsel bilginin daha basit ve anlaşılabilir şekle dönüştürülmesi gerekmektedir. Görsel veriler, kapsamlı ve teknik verilere göre çevresel durumu daha anlaşılır kılmaktadır. Bu amaçla göstergeler, hem uzmanlar hem de politika sağlayıcıların kullanacağı ortak bir dil sağlamaktadır. Göstergeler ile teşviklerin ve hedeflerin gelişimi üzerindeki iletişim daha kısa ve duruma dayalı bir biçimde gösterilebilir şekle dönüştürülebilmektedir.

Çevresel politikaların geliştirilmesi kapsamında, karar vericiler herhangi bir eyleme ilişkin riskleri yönetirken ve potansiyel faydaları ve politikaların maliyetlerini ölçerken bilgiye ihtiyaç duymaktadırlar. Çevresel göstergeler sunuları, setleri genel olarak bu ihtiyacı karşılamak için hazırlanmaktadırlar. Çevresel göstergelerin hazırlanışı ve bu göstergelerden yararlanma anlamında Türkiye'nin durumu, her geçen gün dijital bilgi ağının çevre politikalarının oluşumunda ve uygulamasında kullanımının arttığını gözlemlemekle birlikte hiç yeterli değildir. Günümüzden yaklaşık yirmi yıl önce, OECD tarafından Türkiye için "Çevresel Başarı Raporu" hazırlanarak 1999 yılında yayınlanmıştır. OECD bu raporda çevresel izlemede önemli gelişmeler olması ve çevre ile ilgili birçok kurumda çevresel bilgi birikiminin sağlanmış olmasına karşın kapsamlı ve düzenli çevresel veri ve göstergelerin bulunmaması sorununun altını çizmektedir. Yaklaşık 20 yıl önce yapılan bu uyarıya rağmen, ülkemizde son derece ihtiyaç duyduğumuz "çevresel göstergeler" yeterli adımlar atılmamıştır.

Bilindiği üzere AB ile müzâkere sürecinde büyük sorun olarak görülen konulardan biri de çevre ile ilgili olanlardı. Çevresel göstergeler ise çevre politikalarının üretilmesi, çevre durumunun raporlanması, çevresel performansın ölçülmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın izlenmesinin raporlanması için kullanılan bir araç olarak AB tarafından da kullanılmaktadır. AB ile çevre müzakerelerinde yaşanan sorunların önemli bir kısmı "çevresel göstergeler" konusu üzerine oldu.

Yaygınlaşabilir, anlaşılabilir ve uygulanabilir çevresel göstergeler ile sürdürülebilir kalkınma arasında doğrudan bağlantı vardır. Sürdürülebilir Kalkınma kavramı, 1987 Brundtland raporunda "Bugünün ihtiyaçlarını, gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetlerinden ödün vermeden karşılamak" olarak tanımlanmıştır. 2001 Göteborg Avrupa Konseyi toplantısında AB Üyesi Ülkeler, "Daha İyi Bir Dünya için Sürdürülebilir Bir Avrupa: Sürdürülebilir Kalkınma için bir Avrupa Stratejisi" konusunu ele alarak sürdürülebilir kalkınmayı AB genelinde bir hedef haline getirmişlerdir. Sürdürülebilir kalkınmanın ön koşullarından olan çevresel sürdürülebilirliğin gerçekleştirilebilmesi için geliştirilmesi şart olan bilgi birikimindeki eksikliklerin yarattığı sorunun çözülememesinin bedeli giderek ağırlaşmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma anlayışının çevresel, sosyal ve ekonomik olmak üzere üç boyutu bulunmaktadır. Çevre politikalarını oluşturabilmek için sosyal ve ekonomik boyutu göz önünde bulundurulmalı alınacak önlemlerin politikalara yansıtılabilmesi izleme sistemlerinin oluşturabilmesi ile mümkün olabilmektedir.

Bu kapsamda da çevresel izleme, denetim ve raporlama sisteminin altyapısının geliştirilerek uygulamaların etkinleştirilmesi, ilgili kuruluşlar arasında bilgi akışının ve paylaşımının bütüncül bir sistemle sağlanması ihtiyacı devam etmektedir. Ulusal göstergelerin gelişimini süregelen bir süreç olarak takip etmek de önemlidir. Ancak ulusal çevre politikalarında ve sürdürülebilir kalkınma stratejisinde göstergeleri amaçlara, hedeflere ve teşebbüslere bağlamak gerekmektedir.

Türkiye'nin adaylık sürecinde AB çevre müktesebatındaki gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda ulusal mevzuata aktarılan AB direktiflerinin sayısının sürekli arttığı görülmektedir. Türkiye Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde iken, 2003 yılında, Avrupa Çevre Ajansı'na (AÇA) üye olmuş, AÇA faaliyetlerinin yerine getirilebilmesi ve raporlama zorunluluklarının gerçekleştirilebilmesi amacıyla ulusal düzeyde Avrupa Çevre Bilgi ve Gözlem Ağı (*Environment Information and Observation Network* - EIONET) oluşturulmuştur.

Bu bildiride; sürdürülebilir kalkınma ve küresel iklim değişikliği arasındaki ilişki irdelendikten sonra Türkiye için oluşturulan ulusal gösterge havuzunun seçimi ve öncelikli göstergelerin belirlenmesi açısından temel oluşturacağı düşünülerek ülkede hâlen kullanılmakta olan çevresel göstergelerin genel bir değerlendirmesi yapılacaktır. İklim değişikliğine neden olan ya da sonucu olan çevre alt konu başlıklarında yer alması gereken göstergelere ilişkin veri analizleri gerçekleştirilmiştir.

İklim Değişikliği ve Sürdürülebilir Kalkınma konularında ilerlemeleri değerlendirebilmek için kullanılabilecek göstergeleri belirlemek bu değişim ve etkilerini belirleyerek ortaya koymak açısından önem taşımaktadır. İklim değişikliği değişkeni; etkileri bakımından, gıda güvencesinden biyolojik çeşitliliğe, kıyılardan göç ve alt yapı sistemlerine kadar etkili olduğundan, çevresel veri toplama sistemleri incelenirken çevresel verileri bir grup altında toplayarak iklim değişikliği altında birleştirmek gerekmektedir.

Çalışmada ülkemiz için sürdürülebilir kalkınma göstergeleri (SKG) ile iklim değişikliği göstergeleri (İDG) incelenmiş, veri varlığı ile yeterliliği sorgulanmıştır. Seçim kriterleri sadece veri varlığı göz önüne alınarak değil, geliştirilmesi önerilen gösterge tespitine çalışılmıştır. Ulusal ihtiyaçlar, uluslararası gösterge setleri ile Türkiye'nin raporlama yükümlülükleri de dikkate alınarak iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı üzerine gösterge seti önerisinde bulunulmuştur.

Türkiye için oluşturulacak olan çevresel gösterge setleri önerileri ve değerlendirmeleri ile politika sağlayıcılar için uzun vadede ve ileri seviyede çevre koruma faaliyetlerine temel oluşturabilecek veri ve bilgilerin ortaya konulması hedeflenmektedir. Bu şekilde bilgiye dayalı yaklaşım gereksinimini giderme sürecinin desteklenmesinin de sağlanabilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Çevre Politikaları, Çevresel Gösterge, Sürdürülebilir Kalkınma, Küresel İklim Değişikliği, Çevresel İzleme*

ABSTRACT

In terms of public interest, the request for the development and compilation of non-technical information was born to learn the risks and effects of polluters. Especially at the beginning of the 1980s, with the increase in the need for environmental indicators, studies were started to develop environmental indicators, both nationally and internationally.

Today, environmental indicators are an important part of the development of environmental policies and the reporting of environmental conditions. The environmental indicator set is a tool used for the production of environmental policies and reporting of environmental conditions, monitoring of environmental performance and monitoring and reporting of prosperity and sustainable development.

In addition to these, the indicators are used as a means of increasing public awareness of the public's access to environmental information. In recent years, it has been used by many countries at international and national levels, as well as at national and regional levels, in order to increase consciousness in environmental issues and to support the monitoring of environmental policy outcomes.

In this context, it is necessary to improve the infrastructure of the environmental monitoring, auditing and reporting system and to implement the applications, and to provide the information flow and sharing among the related institutions with a holistic system. It is also important to follow the development of national indicators as an ongoing process. However, in national environmental policies and sustainable development strategy, the indicators need to be linked to objectives, targets and undertakings.

Bu makalede; sürdürülebilir kalkınma ve küresel iklim değişikliği arasındaki ilişki irdelendikten sonra Türkiye için oluşturulan ulusal gösterge havuzunun seçimi ve öncelikli göstergelerin belirlenmesi açısından temel oluşturacağı düşünülerek ülkede hâlen kullanılmakta olan çevresel göstergelerin genel bir değerlendirmesi yapılacaktır. İklim değişikliğine neden olan ya da sonucu olan çevre alt konu başlıklarında yer alması gereken göstergelere ilişkin veri analizleri gerçekleştirilmiştir.

In this article; the overall assessment of the environmental indicators currently in use in the country will be made considering that the relationship between sustainable development and global climate change will be the basis for the selection of the national indicator pool for Turkey and the identification of priority indicators. Data analyzes have been conducted on indicators that should be included in the environmental sub-headings that cause or result in climate change. Sustainable Development Indicators (SCI) and climate change indicators (SCI) were examined for our country and the adequacy of the data was questioned. The selection criterion has been studied not only by taking into consideration the data existence but also by the indicator which is proposed to be developed.

Keywords: *Politics of Environment, Environment Indicators, Sustainable Development, Global Climate Change, Environmental Monitoring*

DİJİTAL ÇAĞDA KAMU YÖNETİMİNİN BEŞERİ YÖNÜ: DÖNÜŞÜM İÇİN GEREKLİ BİLGİ VE BECERİLER

THE ROLE OF HUMAN RESOURCES IN DIGITAL AGE PUBLIC ADMINISTRATION: REQUIRED KNOWLEDGE AND SKILLS FOR TRANSFORMATION

Hamza ATEŞ
İstanbul Medeniyet Üniversitesi, SBKY

Gamze ÇÜRÜKSULU
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, SBKY

ÖZET

21. Yüzyıl, bilgi ve iletişim teknolojilerinin yoğun olarak hayatımıza girdiği bir zaman dilimi olmuştur. Teknoloji çağı olarak ilan edilen 21. Yüzyılda, sanayi devriminden daha köklü bir devrim yaşandığı iddia edilmektedir. 1980'lerin ortalarında teknoloji, dünyadaki özel sektörün gelişmesinde önemli bir rol oynamış, hemen hemen tüm ticaret sektörleri, hayatta kalabilmek için rekabete girerek teknolojiyi kullanmıştır. Özel şirketler, daha fazla tasarruf gerçekleştirerek hatalarını azaltmaya yardımcı olmak için şirket içindeki farklı görevleri otomatikleştirerek daha fazla verime odaklanmışlardır. 1990'ların ortasında ise internet, zaman ve mekâna meydan okuyup küreselleşmenin sınırlarını genişletirken, piyasaya yeni bir soluk getirmiştir. Bu nedenle, teknolojinin dünyanın ekonomik ve ticari uygulamalarını yürüten yol üzerinde derin bir etkisi vardır. Son yirmi yılda teknolojiyle birlikte özel sektörde yaşanan dönüşüm, işletme yönetiminde müşteri hizmetlerini ve teknoloji açısından kamu idarelerini otomatik olarak derinden etkilerken, dünyadaki hükümetler tarafından üstlenilen birçok reformda her bir hükümet, kısıtlı kaynaklara rağmen vatandaşlarını memnun etmek için çeşitli değişimler gerçekleştirmeye başlamıştır.

Bilgi teknolojileri alanında yaşanan gelişmeler, özel sektörle birlikte klasik kamu yönetimi fonksiyonlarını da etkilemiştir. Hem özel sektör hem de kamu kurumları bu değişim ve gelişimler karşısında kayıtsız kalamamış, bilgi ve teknoloji çağıyla birlikte hizmet sunumunda yönetimde değişim arayışlarına başlamışlardır. Bilgi teknolojileri sadece özel sektör şirketlerini ve bireyleri değil, kamu kurumlarını da büyük bir hızla dönüştürmeye başlamıştır. Bu dönüşümün yapısal, kültürel, yöntemsel ve işlevsel birçok yönü olmakla birlikte, insan kaynaklarını ilgilendiren yönü dönüşümün hızı açısından çok önemli bir role sahiptir. Her ne kadar bazı iyi örnekler mevcut olsa da, genel olarak kamu kurumları tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de dijital devrimin önemini kavrama ve insan kaynaklarını dijital çağa uygun hale getirme konusunda özel sektörün gerisinde kalmıştır.

Kamu yönetiminde insan kaynaklarının sayı ve nitelik olarak yetersizliğinden yaygın bir şikâyet bulunmaktadır. Bununla birlikte, dijital çağın gerektirdiği dönüşüm açısından daha önemli bir sorun vardır. Bu sorun, kamuda bilgi ve beceri açığının giderek büyümesidir. Bu sorun, kendisini kamu yöneticileri ve çalışanlarının inovasyon kapasitelerinin düşük olması, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı konusunda yeterli esnekliğe ve bilgi çağında kamu hizmetlerini en hızlı ve nitelikli şekilde sunmak için gerekli bilgi ve becerilere yeterince sahip olmamaları şeklinde göstermektedir. Ayrıca, kamu görevlilerinin iş yapma kültürü ve hizmet mantığında da ciddi ve hızlı bir değişim yaşanması gerekmektedir.

Kamu personel yönetimi, devletin yürütmekle görevli olduğu kamu hizmetlerini yerine getiren kamu görevlilerinin bağlı olduğu temel kurallar bütünüdür. Kamu personel yönetimi bir meslek olarak bu görevi yerine getiren insan kaynağının yönetilme ve örgütlendirilme sistemini incelemektedir. Günümüzde teknolojinin etkisiyle birlikte kamu yönetiminde yaşanmaya başlanan değişim ekseninde kamu personel yönetiminde de değişimler yaşanmaya başlamıştır. Kamu yönetiminde yeniden yapılanma çalışmaları kapsamında kamu yönetiminin temel öğelerinden biri olan kamu insan kaynağı yönetiminin de yeniden yapılanmaya ihtiyacı olduğu ortaya çıkmıştır. Kamuda insan kaynağının katı, hiyerarşik, geleneksel yapısı

yeni yönetim anlayışı çerçevesinde değişmeye başlarken, katılımcı, etkin, performansa göre değerlendirilen kamu insan kaynağı yönetimi ön plana çıkmaya başlamıştır. Geleneksel personel yönetiminden, profesyonel insan kaynağı yönetimine geçiş çalışmaları hız kazanmaya başlarken, insan kaynağının nicelik ve nitelik bakımından donanımlı hale gelmesi için ayrıca düzenlemelere ihtiyaç doğmuştur. Bilgi ve teknoloji çağıyla birlikte yönetimde yaşanan değişim ve gelişmeler, kamu personelinin istihdamından performansa göre ücretlendirilmesine, verimlilik ve etkinliğinden norm kadro düzenlemesine, insan kaynağının profesyonelleştirilmesinden eğitimi ve geliştirilmesine kadar farklı konularda çalışmalar ön plana çıkmaya başlamıştır. Başbakanlık tarafından hazırlanan araştırma raporlarında, hem merkez hem de yereldeki personel sisteminde norm kadro uygulamasına geçilmesi, işe alma ve yükseltmede objektif kriterlerin belirlenerek uygulanması, benzer statüler arasındaki farklılıkların ve maaşlardaki dengesizliklerin giderilmesi, esnek çalışma sisteminin uygulanmaya başlanması, performansa dayalı ücret sisteminin geliştirilmesi gibi çözüm önerileri sunulmuştur. Ayrıca, 2003 yılında hazırlanan fakat yasalaşamayan Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı'nda geleneksel personel yönetimi yerine insan kaynakları kavramı kullanılmış, yeni kamu yönetimi anlayışı kapsamında insan kaynağı yönetiminde yapılması gereken değişikliklere vurgu yapılmıştır. Yeni kamu yönetimi anlayışı kapsamında yapılan tüm bu düzenlemeler, bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ve yaygınlaşmaya başlamasıyla daha da önem kazanmaya başlamıştır.

Nitelikli, eğitimli, teknolojiye hâkim, güncel gelişmeleri takip eden, hesap verebilir, katılımcı ve şeffaf bir donanıma sahip insan kaynağı ihtiyacı günümüzde hızla artarak, kamu kurumlarında eksikliğini şiddetli bir şekilde hissettirmektedir. Hızlı bir şekilde kamu yönetiminde insan kaynaklarının sayı ve nitelik olarak yetersizliğinden şikâyetler artmaya başlarken, dijital çağın gerektirdiği dönüşüm açısından daha önemli bir sorun olan kamuda bilgi ve beceri açığının giderek büyümesi dikkat çekmektedir. Ayrıca, mevcut kapasitenin kamu kurumlarındaki işleyişte teknolojiye uyum sağlayamadığı gün geçerek daha çok ön plana çıkmaya başlarken kamu hizmetlerinde ise çeşitli aksaklıklara sebebiyet vermektedir. Bu durum, zamanla kamu yöneticileri ve çalışanlarının inovasyon kapasitelerinin düşük olduğunu, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı konusunda yeterli derecede esnek olmadıklarını, teknolojik değişim ve gelişmelerin hızla yaşandığı günümüzde bilgi çağında kamu hizmetlerini en hızlı ve nitelikli şekilde sunmak için gerekli bilgi ve becerilere sahip olmadıklarını ortaya çıkarmıştır. Bütün bu tespitlerin iyileştirilmesi için ise kamu görevlilerinin hızlı bir şekilde etik anlayışının, iş yapma kültürünün, hizmet mantığının geliştirilmesi ve değiştirilmesi gerektiğine yönelik tespitler ortaya çıkmaya başlarken, bu tespitlerin iyileştirilmesi ve geliştirilmesine yönelik adımlar atılmaya başlanmıştır. Bütün bu adımlar, geleneksel kamu yönetimi anlayışından yeni kamu yönetim anlayışına geçiş kapsamında çeşitli düzenlemeleri gerçekleştirilmesini sağlamıştır. Fakat günümüz bilgi ve teknoloji çağında insan kaynağının özellikle de beşerî ve yönetsel açıdan daha donanımlı olmasını zorunlu hale getirmektedir.

Bu bildiride, kamu yönetiminin dijital çağa ayak uydurabilmesi için kamu insan kaynaklarında bulunması gereken genel, teknik, beşerî ve yönetsel bilgi ve becerilerin neler olabileceği tartışılmaktadır. Bilgi ve becerilerin kamu kurumlarında yaygınlaştırılması için kamu kurumları ve üniversitelerin üzerlerine düşen görevler üzerinde durulmaktadır. Ayrıca, dünyanın farklı ülkelerinde ve Türkiye'de dijital çağa uygun beceri setleri oluşturma konusundaki bazı inovatif uygulama ve çabalar tanıtılmaktadır. Sadece bilgi teknolojileri ve bunların türevlerinin kullanımı ile sınırlı olmayıp kamu yönetiminin daha esnek, daha üretken ve daha yenilikçi hale gelmesi için gerekli teknik, yönetsel, beşerî ve sosyal beceriler arasında interaktif bir ilişki kurulması suretiyle oluşturulan bir model tartışmaya açılmaktadır. Diğer taraftan; günümüz kamu kurumlarının ihtiyaçlarına en sağlıklı ve verimli şekilde cevap verebilmek adına insan kaynağının niteliklerinin hangi yönlerden geliştirilmesi gerektiği konusu tartışılmaktadır. Bunun yanı sıra mevcutta olması gereken niteliklerin kazandırılması için yeni yöntemler tartışılmakta ve her geçen gün eksikliği daha da çok hissedilen kamuda nitelikli insan kaynağı ihtiyacının karşılanabilmesi için yeni arayışlar araştırma konusu yapılarak, insan kaynağının beşerî, yönetsel ve teknik bilgi ve becerilerinin neler olabileceği üzerinde farklı ülke deneyimleri üzerinde ayrıca durulmaktadır.

***Anahtar Kelimeler**: Dijital Çağ, İnsan Kaynakları, Bilgi ve Beceriler, İnovasyon*

ABSTRACT

The 21st Century is a period of time in which information and communication technologies have intensively entered our lives. Improvements in information technology affect functioning of both classical public administration and private sector. They do not neglect these changes and developments, and therefore, search transformations in management and service provision within this age.

Information technology begins to transform private sector companies, individuals, and public institutions. This transformation, along with many structural, cultural, methodological and functional aspects, has a crucial role in human resources with respect to speed of this transformation. Although there are distinct cases are available, in general, public institutions all over the world are not yet successful in understanding the importance of the digital revolution and adjusting human resources to digital age when compared to private sector.

There is a widespread complaint in the public administration that human resources are inadequate in terms of number and quality. Moreover, there is a more severe problem regarding the transformation required by the digital age. This problem is gradually growing gap in the knowledge and skills of the public. This problem manifests itself in the fact that public administrators and employees have low innovation capacities, insufficient flexibility in the use of information and communication technologies, and inadequate knowledge and skills to provide public services in the fastest and most qualified manner. In addition, there should be serious and quick change in the business culture and service logic of public officials.

This article, brings possible explanations of which general, technical, human and managerial knowledge and skills should be found in public human resources in order for the public administration to follow the digital age. This paper also presents the responsibilities of universities and public administrations to expand and share knowledge and abilities in public administrations. In addition, some innovative practices and efforts are being introduced to create digital age-appropriate skill sets in different countries and in Turkey. This study constructs a model that is not limited to use of information technology and their derivatives but makes public administration more flexible, productive and innovative by creating an interactive link among managerial, civil and social skills.

Keywords: *Digital Age, Human Resources, Knowledge and Skills, Innovation*

KENTİN İNCİNEBİLİRLERİNİN YAŞAMLARININ İYİLEŞTİRİLMESİNDE DİJİTAL UYGULAMALARIN GİZİL GÜCÜ

THE POTENTIALS OF DIGITAL APPLICATIONS IN IMPROVING THE LIFE OF THE VULNERABLES OF THE CITY

Esra Banu SİPAHİ
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Günümüzde her alanda yaşanan dijital dönüşüm, gerek kamusal, gerekse de özel alanda ekonomiklik, çabukluk, verimlilik gibi pek çok olumlu özelliğiyle yaşamı her geçen gün kolaylaştıran etkileri beraberinde getirmektedir. Özellikle son dönemlerde gündeme gelen mobil uygulamalar dünyası, yaşamımızda daha önce hayal bile edilemeyen yepyeni bir pencere açmıştır. Parmaklarımızın ucuyla vergimizi ya da trafik cezamızı ödeyebilmekte, finansal işlemler yapabilmekte, herhangi bir konudaki görüşümüzü istediğimiz gibi dile getirebilmekte, hiç bulunmadığımız diyarlarda yönümüzü kolaylıkla bulabilmekte, hatta oyumuzu kullanabilmekteyiz. Kısacası, bu yenidünya hem yurttaş, hem de birey olarak yaşamımızı yeniden dizayn etmekte, sunduğu olanaklarla bizleri daha katılımcı, daha ilgili, daha bilinçli, daha işbitirici ve daha "mobil" hale getirmektedir.

Öte yandan, bu süreç bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Teknolojiye erişim ve ondan yararlanma konusundaki eşitsizlikler ve dijital bölünme bu olumsuzlukların bir yönünü oluştururken, "siber suçlar" ya da "bilişim suçları" gibi yeni kavramlar, sözcük dağarcığımızda yerini almıştır. Özellikle yaşanan gelişmelerin doğasında olan "sınır aşma" ya da "küresel olma" durumunun kimi alanlarda önemli dezavantajları da içerdiğini ifade etmek yanlış olmayacaktır.

Tüm bu olumsuzlukları saklı kalmak kaydı ile dijitalleşen dünyanın sunduğu olanaklar, daha önce hiç olmadığı kadar yapıcı ve yenilikçi fikirleri bünyesinde barındırmaktadır. Bu gelişmelerden kuşkusuz kamu yönetimleri de payına düşeni almaktadır. Değişen devlet anlayışının yansımalarıyla birlikte, kamu yönetimleri de, devlet kurumlarının dijitalleşmesinden, yurttaş-devlet ilişkilerinin yeniden biçimlenmesine kadar pek çok radikal dönüşüme sahne olmaktadır. Sadece merkezi düzeydeki kuruluşlar değil, yerel yönetimler de aynı dönüşüme tanıklık etmekte, hatta yurttaşa daha yakın birimler olma özellikleri ile de öne çıkmaktadırlar. Diğer bir ifade ile yerel yönetimler, giderek daha fazla bir oranda dijital platformları ve sosyal medya araçlarını kullanarak, gerek hizmetlerini daha iyi anlatabilme, gerekse vatandaşla daha yakın iletişim içinde kalarak hizmet kalitesini artırma adına çeşitli uygulamalar geliştirmektedirler. Bu yeni dönemde, şikâyet ve öneri mesajı göndermeden, yönetim bilgilerine, borç sorgulama ve ödemeden, güncel duyurulara, ihale ilanlarına değin çok geniş bir alanda hizmet sunulmaktadır.

Her geçen gün yeni fikirlerle gündeme gelen ve çeşitlenen dijital uygulamalar aracılığı ile kentin dezavantajlı toplumsal kesimlerinin (kentin incinebilirlerinin) yaşamını kolaylaştıran çözümler üretilebileceği, özellikle bu yönüyle de yerel yönetimler ve kamu yönetimleri açısından da pek çok kazanımı beraberinde getireceği düşünülmektedir. Bu çalışma, dijital uygulamaların, toplumda dezavantajlı konumda olan bu kesimlerin yaşam kalitelerini artıracağı, onların toplumla bütünleşmelerini sağlayacağı ve sahip oldukları gizilgücü harekete geçireceği önkabulünden hareket ederek, mevcut dijital uygulamalar üzerinden bir değerlendirme yapmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla, çalışmada öncelikli olarak, konuya ilişkin yazın ve uygulama örnekleri taranarak, bu uygulamaların kamu yönetimi alanına uyarlanabilirliği analiz edilecektir.

Bu bağlamda, çalışmada öncelikli olarak "kentin incinebilirleri" olarak tanımlamayı tercih ettiğimiz kesimin kimlerden oluştuğu ve kentsel yaşam içindeki konumları belirlenecek ve yüzyüze oldukları sınırlılıklar değerlendirilecektir. Bu sınırlılıkların onları kentsel yaşamdan uzaklaştıran ve onları edilgen hale getiren yönleri ele alınarak, onları etken ve toplumla bütünleşmiş hale getirmesini sağlayacak dijital uygulamaların hangi alanlarda uygulandığı ya da uygulanabileceği ele alınacaktır.

Çalışmada, kent yönetimlerinin dezavantajlı toplumsal kesimlere yönelik sunduğu hizmetlerin dijitalleşmesini ifade eden e-sosyal belediyecilik kavramı üzerinde durulacaktır. Bu kapsamda çalışmada, E-belediyecilik uygulamalarının sosyal belediyeciliğe entegre edildiği e-sosyal belediyecilik uygulamalarına ilişkin dünyadan ve ülkemizden kimi uygulama örneklerine yer verilecektir. Kentin incinebilirleri; kadınlar, çocuklar, engelliler ve yoksullar olarak dört farklı kategoride değerlendirilecek, yapılan çalışma örnekleri bu kategoriler üzerinden ele alınacaktır. Bunlar şu şekilde özetlenebilir:

i. Kadınlara yönelik uygulamalar: Kentin incinebilirlerinden olan kadınlar, çeşitli güvenlik sorunları yaşamakta, özellikle, yoksul mahalleler, tenha yerler gibi kentsel alanlarda ya da gece vakitleri gibi durumlarda sokakta olmaktan kaçınmaktadırlar. Benzer biçimde, akıl sağlığı yerinde olmayan, madde bağımlısı vb. kişilerle karşılaşmaktan da kadınlar endişe etmektedirler. Kadınların kamusal ya da özel alanda maruz kaldıkları (aile içi şiddet gibi) olumsuz durumlar için geliştirilen "my panic alarm", "guardly", "Circle of 6" gibi mobil uygulamalar ele alınarak, bu uygulamaların onların suç korkularını azaltması ya da kendilerini izole ederek önlem almaya çalıştıkları endişelerden onları uzaklaştırma ya da onları kentsel yaşamda daha "görünür" kılma gizilgücü değerlendirilecektir.

ii. Çocuklara yönelik uygulamalar: Kentin belki de "en incinebilirleri" olarak çocuklara yönelik mobil uygulamalar da bulunmaktadır. Çocukların teknoloji yardımıyla izlenmesi, onların kaçırılma, ya da kaybolma olasılıklarına karşı yaşamsal öneme sahip bir yeniliktir. "Kids Place", "Smartie" gibi mobil uygulamalar aracılığıyla, çocuklar takip edilebilmekte ve çocuk suçluluğuna karşı da bu şekilde proaktif önlemler alınabilmektedir.

iii. Engelli ve yaşlılara yönelik uygulamalar: Bilindiği gibi Türkiye kentlerinde yaşayan engellilerin öncelikli sorunlarından biri, ulaşım sistemindeki yetersizlikler hatta engellilerin neredeyse gözmezden gelinerek tasarlandığı kentlerde, gündelik yaşama dâhil olamamaları çoğu zaman evden çıkamamaları söz konusudur. Bu nedenle, "Gözlerim ol", "sesli adımlar" gibi uygulamalar aracılığıyla engellilerin içinde bulundukları bu "engellerin" aşılması yönünde girişimler bulunmaktadır. Özellikle çalışma kapsamında henüz emekleme aşamasında olan ama kayda değer bir çalışma olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi'inin "WizmirNET" uygulamasına değinilecektir. Yine, engellilerin kentsel yaşama dâhil edilmelerinin kolaylaştırılması, beraberinde onların iş yaşamına da dâhil edilmelerini getirecektir. Geliştirilen/geliştirilecek uygulamalar aracılığıyla evden çıkması olanaklı olmayan engellilerin ya da yaşlıların, kendilerini gerçekleştirmelerine olanak sağlayan mobil uygulamaların da bu anlamda önemine dikkat çekilecektir.

iv. Yoksullara yönelik uygulamalar: Türkiye'de belediyeler özellikle yoksullar için çeşitli çalışmalar yapmakta, bu da sosyal belediyecilik olarak adlandırılmaktadır. Yoksullara yönelik gerçekleştirilen uygulamalar giderek dijitalleşmekte, bu sayede hem yardım alma noktasında yaşadıkları mahcubiyet bir nebze olsun giderilmekte, hem de yardımlar yerinde ve hızlı biçimde yerine ulaşabilmektedir. SOYBİS gibi kamu kurumlarının entegre edildiği projelerde olduğu gibi, yerel yönetimlerin de önemli çalışmaları olduğu görülmektedir. Bu konuda Konya Büyükşehir Belediyesi'inin e-sosyal belediyecilik olarak adlandırılabilecek sosyal doku haritası projesi kayda değerdir ve çalışmada bu projeye yer verilecektir. Kent bilgi sistemine entegre edilerek uygulanması planlanan proje ile hızlı, etkin ve yerinde hizmet verilebilmesi öngörülmüştür. Çalışma kapsamında benzer e-sosyal belediyecilik uygulamalarını gerçekleştiren İstanbul Pendik Belediyesi, Çanakkale ve Çankaya Belediyesinin çeşitli uygulamalarına yer verilecektir.

Tüm bu çalışmalardan ve uygulamalardan hareketle, çalışma ile güvenlikten, ulaşıma, yardım almadan yurttaşlık görevini ifa etmeye değin, farklı alanlardaki dijital uygulamaların, kentin incinebilirlerinin kentsel yaşama dâhil olmaları, kamusal görünürlüklerinin ve yaşam kalitelerinin artırılması üzerindeki olası etkileri değerlendirilecektir.

Ayrıca çalışmada, dijital uygulamaların etkinliğinin artırılmasının önemli bir yönünü oluşturan bu tür uygulamaların yerel yönetimlere ve diğer kamu kurumlarına entegre edilmesi gerekliliği üzerinde durulacaktır. Sözgelimi, mobil uygulama aracılığı ile acil durum alarmı veren bir kadının yalnızca yakınlarına ulaşmaları yerine, polise haber verilmesi bunun önemli bir örneğidir. Bu sayede proaktif olarak suç ya da benzeri felaketler önlenebilir. Ya da bir afet durumunda hemen yerbildiriminde bulunulabilmesi, itfaiye gibi ilgili birime entegre edilen sistem aracılığı ile yaşanacak olumsuzlukların en aza indirilmesini sağlayacaktır.

Özetle, geleceğin “kadın, engelli ve çocuk dostu” kentlerinin “kapı anahtarı” olarak dijital uygulamaların, öneminin algılanması ve yaygınlaştırılması bu çalışmanın temel vurgusunu oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Dezavantajlı Toplumsal Kesimler, Dijital Uygulamalar, Mobil Uygulamalar, e-sosyal belediyecilik*

ABSTRACT

The digital transformation in every field is bringing economy, rapidness, productivity and many other positive features to our lives and also effects the public and private space which making life easier. The world of mobile applications, especially in recent times, has opened a whole new window in our lives that we cannot even imagine. This new world reforms our lives as both citizens and individuals, making us more participatory, more relevant, more conscious and more "mobile" with the emerging possibilities.

Certainly, the public administrations take their share in these developments. With the reflections of changing government concept, public administrations are in the spotlight of radical transformations from the digitalization of state institutions to the re-shaping of citizen-state relations. Not only central organizations, local governments are witnessing the same transformations. Local governments are increasingly using digital platforms and social media tools to develop a variety of applications to better describe their services and to improve the quality of service by staying in closer contact with citizens.

Through the digital applications, which come to us every day with new ideas, solutions can be produced that make life easier for the disadvantaged people in the city (*vulnerables of the city*).The aim of this study is to make an evaluation on the digital applications like “Circle of 6”, “Smarty”, Be my eyes” etc. which will increase the quality of life of the disadvantaged people and make them feel more secure and integrate with the society and also will evoke the potential of they have. In this context, the study aims to raise consciousness of the issue by emphasizing the necessity of integrating such practices into public institutions at the point of increasing the quality of life of the disadvantaged in the future cities.

Keywords: *Disadvantaged, Digital Applications, Mobile Apps, e-Social Municipality*

SU KAYIPLARININ ÖNLENMESİNDE TEKNOLOJİ KULLANIMI: BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNDE SCADA UYGULAMASI

TECHNOLOGY USE IN PREVENTION OF WATER LOSS: IMPLEMENTATION OF SCADA IN THE METROPOLITAN MUNICIPALITIES

Hüsniye AKILLI
Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Rüveyda KIZILBOĞA ÖZASLAN
Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Yerel Yönetimler

Mustafa KOCAOĞLU
Ahi Evran Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

ÖZET

Kentleşme, nüfus artışı ve artan gıda talebi nedeniyle suya her geçen gün daha fazla ihtiyaç duyulmakta; su kaynaklarının korunması ve optimum kullanımı da bu doğrultuda büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede son zamanlarda su kayıp ve kaçakları dünya genelindeki tüm gelişmiş ülkeler tarafından yakından takip edilen, gelecek nesiller için suyun korunmasının gerekliliği doğrultusunda küresel bir sorun olarak algılanan, Türkiye'nin su yönetiminde de ciddi bir gündem oluşturan ve önlemler alınmasını gerektiren bir alan olarak değerlendirilmektedir. Uluslararası kuruluşların politikaları izlenerek, merkezi ve yerel yönetimler düzeyinde mevzuat çalışmaları ve değişiklikleri yoluyla çeşitli usul ve esaslar belirlenmekte, alınan önlemlere uyum sağlanmaya çalışılmaktadır.

Kayıp-kaçak oranı, su yönetimi konusunda dünya çapında esas alınan en önemli parametrelerden biri olup, içme suyu tesislerine verilen su ile vatandaşlarca kullanılan su arasındaki miktar, "şebeke kaybı" olarak adlandırılmaktadır.

Uluslararası Su Servisi Birliğinin (IWSA) 1991 yılında yaptığı bir çalışmada gelişmiş ülkelerde bu oranın %8-24, yeni sanayileşen ülkelerde %15-24, gelişmekte olan ülkeler için de %24-45 oranında seyredebileceği, ancak su kaybı için kabul edilebilecek makul değerin en fazla %10 olacağı belirtilmiştir. Bugün Almanya ve bazı diğer Avrupa ülkelerinde bu oran %10'un altında seyretmektedir. Öte yandan su hizmetinin özelleştirilmesi durumunda da yeterince başarı sağlanamadığı da gözlemlenmektedir. Nitekim su hizmetinin merkezi veya yerel otoritelerce sunulduğu yerlerde, örneğin Hollanda'da şebeke kayıp oranının %3 olduğu, su hizmetinin özel kuruluşlarca verildiği, İngiltere'de ise bu oranın %29 olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye'de su kayıp ve kaçak oranı oldukça yüksek miktarda olduğu için su temininden sorumlu belediyelerin bu konuda önemli bir sorumluluğu bulunmaktadır ancak alınan önlemlerin yeterli olduğunu ifade etmek güçtür. Su kayıplarının yönetimi için su dağıtım şebekelerini iyileştiren, iyi uygulama örneklerini sağlamayı başaran belediyeler olmakla birlikte birçok belediyenin ise su kayıplarını azaltacak faaliyetlerinin olmadığı bilinmektedir. Bu sorun çerçevesinde içme suyu dağıtım sistemlerindeki su kayıplarını kontrol etmek ve azaltmak maksadıyla Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından 2014 yılında bir yönetmelikyayımlanmıştır. Yönetmeliğin yayımlandığı yıl itibariyle, su kaynağından abone sayacına dek yaşanan kayıp ve kaçak oranının ortalaması %50 dolayındadır. Yürürlüğe giren yönetmeliğin amacı "su kaynaklarının korunması ve verimliliğin arttırılması doğrultusunda, içme-kullanma suyunun etkin kullanılması ve israfının önlenmesi için içme-kullanma suyu temin ve dağıtım sistemlerindeki su kayıplarının kontrolüne ilişkin usûl ve esasları düzenlemek" olarak belirlenmiştir. Bu konuda çeşitli önlemlerin alınması amacıyla bağlayıcı hükümler öngörülmüştür. Su kayıp ve kaçak ifadesi Yönetmelikte fiziki ve idari su kayıpları şeklinde iki tanımla açıklanmıştır. Fiziki su kayıpları borularda ve bağlantı parçalarında meydana gelen kırık ve çatlaklardan, boru başı ve abone bağlantı hatalarından ve servis depolarından meydana gelen, tüketici sayacından önceki, kaçak ve taşmalardan kaynaklanan su kayıplarını ifade edecek şekilde, idari su

kayıpları ise sayaç ve okuma hataları ile kayıt hatalarından ve izinsiz tüketimden kaynaklanan su kayıplarını anlamlandıracak şekilde tanımlanmıştır.

Yönetmelik ile belediyelerin su kayıplarına yönelik teknolojik altyapılarını geliştirmeleri beklenmekte olup bu çerçevede içme-kullanma suyu temin ve dağıtım sistemlerinin yönetimine ilişkin aşağıdaki esas ve ilkeler belirlenmiştir:

a) Su kaynağından temin edilen ve içme-kullanma suyu sistemine verilen su hacminin ve debisinin her bina bağlantısında uygun cihazlar ile sürekli ölçülmesi,

b) İçme-kullanma suyu sistemindeki kritik noktalarda su basıncının sürekli ölçülmesi ve izlenmesi,

c) İçme-kullanma suyu temin ve dağıtım sistemi planlarının sayısallaştırılması ve CBS veri tabanının oluşturulması,

ç) İdarelerce uygun izleme sistemlerinin (SCADA vb.) kurulması,

d) Sistemde ana basınç bölgesi ve alt bölgelerin oluşturulması.

2014 yılında yayımlanan 10. Kalkınma Planı Su Kaynakları Yönetimi ve Güvenliği Özel İhtisas Komisyonu Raporu'nda da (2014: 70) su kayıp ve kaçaklarının önemine değinilerek Yönetmelik hükmünde olduğu gibi su kayıplarının azaltılması için gerekli veri setlerinin teminini sağlayan bir sistem olan SCADA'nın kullanılması önerilmiştir.

Yönetmelikte su kayıplarının azaltılması için 2014 yılı esas alınmış, büyükşehir ve il belediyeleri su kayıp oranlarını 5 yıl içerisinde en fazla %30, takip eden 4 yıl içerisinde ise en fazla %25 düzeyine; diğer belediyelerde 9 yıl içerisinde en fazla %30, takip eden 5 yıl içerisinde ise en fazla %25 düzeyine indirmekle yükümlü kılınmıştır.

Yasal yükümlülükler çerçevesinde Türkiye'de büyükşehir belediyelerinin akıllı su yönetimi araçları ve etkin su dağılımı yöntemleri arasından tercih etmiş oldukları sistemlerden biri SCADA'dır. Kurulum maliyeti, uzman personel eksikliği ve güvenlik (kullanıcıların tüketim verilerine kolay ve düzenli erişim, bilgilerin kötüye kullanılması sorunu-kişisel bilgilerle su tüketim kalıpları üzerinden yaşam tarzları hakkında bilgi edinilmesi …) sorunları ifade edilse de; su-enerji-zaman tasarrufu, modernizasyon, kısa sürede kendini amorti etmesi, personel ihtiyacının azalması, hesap verebilirlik, geçmiş bilgilere erişebilirlik, verimlilik, hizmet ve su kalitesi, kirlilik risklerinin azaltılması, halk sağlığının korunması gibi kazanım ve yararlarından sıkça söz edilmektedir. Su kayıp ve kaçaklarında teknoloji kullanımının doğuracağı bu yararların doğrudan ve dolaylı olarak vatandaşları etkileyeceği açıktır. Söz konusu idarelerin su ücret tarifeleri hesaplanırken, personel ve yatırım giderleri gibi kalemler esas alınmakta, tahakkuka dönüşen su kullanımlarının bu giderleri karşılayıp karşılamadığı değerlendirilerek su ve atık su ücretlerinde artışa gidilmektedir. Bu açıdan kayıp ve kaçakların da sistemde değerlendirilmesi, tüketicilerin kullanımına sunulması durumunda özellikle su sıkıntısı çeken kentlerde bu miktarların da tahakkuka dönüşeceği aşikardır. Bu da anılan yerlerde su ücretlerinin düşmesini veya sabit kalmasını sağlayacaktır. Böylece vatandaş memnuniyeti de tesis edilmiş olacaktır. Başka bir deyişle su kayıp ve kaçak oranının fazlalığı ister istemez dolaylı bir vatandaş mağduriyetine de sebep olmaktadır.

Su kayıp ve kaçakları konusunda belediyelerin yeni teknolojilere yatırım yapmaya teşvik edilmesi, hatta bunun zorunluluk halini alması, konunun dijital çağdaki kamu yönetimi ve politikaları ile ilgisini ortaya koymaktadır. Su kayıplarını tamamen ortadan kaldırmak mümkün olmasa da yerel yönetimlerin üzerine düşen sorumluluk ve kritik eylem, hem ekonomik hem de teknik kısıtlamaları göz önünde bulundurarak bu kayıpları kabul edilebilir en düşük düzeye düşürmek olacaktır (Karadirek, 2016). Bu noktada da bu araştırmanın amacını oluşturan Türkiye'deki büyükşehir belediyelerinin su yönetiminde kullandıkları teknolojilerin, özellikle de su kaybının önlenmesi konusunda tercih ettikleri SCADA sisteminin nasıl işlediğinin, bu sistemlerin yararlarının, bu konudaki sorunların ve idarelerin ne gibi problemlerle karşılaşabileceklerinin ortaya konması önem taşımaktadır. Bu çerçevedeki mevzuat hükümleri, yönetsel raporlar, büyükşehir belediyelerinin stratejik planları, faaliyet ve su kayıpları yıllık raporları araştırmada incelenen temel veri kaynaklarını oluşturmaktadır.

Belgeler üzerinden yapılan incelemeye göre su kaybı oranının düşürülmesi konusunda gelişme kaydedildiği saptanmış olsa da bu konuda önemli bir değişikliğin yaşanmadığını ortaya koyan bakanlık

açıklamalarının tespiti, teknik sistemlerin yeterince işler hale getirilememiş olması, verilere erişim ve verilerin güvenilirliği sorunu araştırmanın temel bulguları arasında yer almaktadır.

***Anahtar Kelimeler**: Su Kaybı, İçme Suyu Yönetimi, Büyükşehir Belediyeleri, SCADA*

ABSTRACT

Due to urbanization, population growth and increasing food demands, water is needed more and more every day; therefore the protection and optimal utilization of water resources is also of great importance. In this context, water loss and leakage of water management in Turkey as it is in developed countries is considered as constituting a serious agenda and an area requiring measures to be taken. Due to the high water loss rate in Turkey, it is necessary for the municipalities to take measures and responsibilities to reduce the high water losses. A directive was issued by The Turkish Ministry of Forestry and Water Affairs in 2014 to control and reduce water losses from drinking water distribution networks. The directive requires all the municipalities in Turkey to develop their technological infrastructure for water losses (*Geographical Information System* - GIS), the establishment of appropriate monitoring systems such as SCADA). Also, all municipalities are now obliged to reduce water losses to a target level of 25% in drinking water distribution networks within a given time frame. Encouraging municipalities to invest in new technologies for water loss, or even make it imperative reveals its relevance to public administration and politics in the digital age. How the metropolitan municipalities in Turkey used the technologies they preferred to use in water management, the benefits of these systems, the problems in this regard and what kind of problems administrators may encounter is important at this point and the investigation of these issues constitutes the purpose of the research. Legislative documents, managerial reports, strategic plans of metropolitan municipalities, the annual report of activities and loss of water resources are the main sources of data used in the study. Although the documents about the water loss rate signals improvement, the ministerial statements show that there were no significant change in water loss reduction. The technical systems do not seem to function properly, the problems about the reliability of and access to data are among the main findings of the research.

***Keywords:** Water Loss, Drinking Water Management, Metropolitan Municipalities, SCADA*

KAMU YÖNETİMİNDE BÜYÜK VERİNİN DEĞERİ: KÖKLÜ BİR DEĞİŞİME GİDEN YOL

THE VALUE OF BIG DATA IN PUBLIC ADMINISTRATION: THE WAY TOWARDS A RADICAL CHANGE

Serdar SEVGİLİ
Gazi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Doktora Öğrencisi Jandarma Genel Komutanlığı

Nail ÖZTAŞ
İstanbul Gelişim Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi

ÖZET

Bilim ve teknolojideki gelişmelerin neticesinde her geçen gün biraz daha dijitalleşen dünyamızda sorunlarla beraber çözüm yolları da gelişmekte ve farklı nitelikler kazanmaktadır. İçinde bulunduğumuz dijital çağda, debisi sürekli artan bir veri seli karşısında bireylerin, örgütlerin, özel sektörün ve kamunun konumlarını yeniden belirlemesi ve bu kadar çok veri ile ne yapılabileceğine odaklanılması gerekmektedir. Dördüncü sanayi devriminde verinin yeni petrol olduğunu; hatta üretim faktörleri arasında yer alması gerektiğini savunanlar bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı; kamunun elinde olan ancak atıl vaziyette bulunduğundan bir değer kazanmayan büyük veri olgusunun anlaşılmasını sağlamak; özel sektör uygulamaları örnek alınarak nasıl değer kazanabileceğine yönelik farkındalık yaratarak konuyla ilgili tartışmalara katkı sunmaktır. Büyük veri konusunun çoğunlukla bilgisayar mühendisliği bölümlerindeki akademisyenler tarafından bilgi teknolojileri bağlamında ele alındığı söylenebilir. Çalışma alanlarının ve ortaya konulan projeler ile uygulamaların küçük bir kısmı kamu ile ilgili olsa da özel sektörün elindeki imkân ve bilginin anlaşılması, yaygınlaşması, bilinç düzeyinin artması ve kamu yönetimi disiplininin hangi alanlarında kullanılabileceğinin belirlenmesi amacıyla yapılacak çalışmalara yol göstermek açısından büyük veri olgusunun kamu yönetimi ile ilişkisinin incelenmesi gerekmektedir. Büyük veri, kamu yönetimi disiplini açısından gerçekten bir değer taşımakta mıdır? Kamu yönetiminde büyük veri kullanılarak diğer tekniklerle elde edilemeyecek değerleri yakalamak mümkün müdür? Çeşitli ülkelerin yüz milyonlarca dolarlık büyük veri girişimlerini başlatmalarının, büyük veri alanında kurumsallaşmaya başlamalarının üzerinden bir hayli zaman geçmiş iken ülkemizde de bu konuda atılan adımların ortaya konulması hedeflenmektedir. Böylece dijital çağda kamu yönetimi ile büyük veri olgusunun ilişkisi ve getirdiği fırsatlar ve tehditler bağlamında sürdürülen tartışmalara katkı sunulması amaçlanmaktadır. Yine büyük veri olgusunun geleneksel araştırma yöntemi olan küçük bir örnekten bütün hakkında yaklaşık bir sonuca varmak yerine artık bütün ile ilgili tüm veriyi analiz ederek net bir sonuca varabilmeyi sağlayan yönteminin, bakış açımızda ne gibi değişikliklere yol açabileceği üzerinde durulması gereken bir başka husus olarak görülmektedir. Ancak bu husus bir başka çalışma konusu olduğundan bu çalışmada ele alınmamıştır. Büyük veri olgusunun sönüp gidecek moda bir kavram mı yoksa köklü değişimlere yol açacak bir kuramın temeli mi olduğu noktası, tartışılması gereken bir diğer noktadır. Bu noktadan hareketle büyük veri kavramına genel bir bakış faydalı olacaktır.

Etimolojik açıdan "büyük veri" kavramı incelendiğinde, ilk kez 1980'li yılların ortalarında fakat bugün kullanılan anlamının dışında kullanıldığı görülmektedir. Büyük veri teriminin bir olgu olarak ortaya çıkması ise Ağustos 2000'de 8. Dünya Ekonometri Kongresinde sunulan bir bildiri ile olmuştur. Daha sonra kavramın zenginleşmesini sağlayan ve 3V (*Volume, Variety, Velocity* - Hacim, Çeşitlilik, Hız) olarak bilinen özellikler ortaya atılmıştır. Zaman içerisinde 3V kısaltması 7V'ye hatta 10V'ye kadar çıkarılsa da büyük verinin, doğrulama (*Veracity*) ve değer (*Value*) özelliklerinin ilavesiyle meydana gelen ve 5V olarak kısaltılan özelliklerle değerlendirilmesi daha yaygın görülmektedir. Hacim konusunda büyük veri kavramı ilk ortaya atıldığında 200 GB, ekonometri alanı için büyük veri olarak kabul edilirken günümüzde büyük hadron çarpıştırıcısı deneyinde saniyede bir petabyte (250 byte-1000TB) veri üretilmektedir. Çeşitlilik ise yapılandırılmış, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış, farklı kaynaklardan verilerin analiz aşamasında tek tek düzenlenmeden sorgulanabilmesini ifade etmektedir. Hız konusunda bilgisayar donanımlarındaki

gelişmeler ve yazılımlar sayesinde bilgisayarda aylarca süren işlemler artık çok kısa sürede tamamlanabilmektedir. Hatta akıllı okuyuculardan gelen veriler toplanarak gerçek zamana yakın değerlendirmeler yapmak mümkündür. Doğruluk/doğrulama denildiğinde çok büyük miktardaki verinin çoğu zaman karmaşık, düzensiz ve yanlış olabilme ihtimaline karşılık bilginin kaynaktan alındıktan sonra değişmediğinin kontrolü ve doğrulanması anlaşılmaktadır. Değer ise "çöpten hazine çıkarmak" şeklinde açıklanabilecek olan ve başka türlü elde edilmesi mümkün olmayan sonuçlara büyük veri analitiği yöntem ve teknikleriyle ulaşabilmektir. Belli başlı büyük veri toplama alanları cihaz ve sensör verileri, günlük ve geçmiş veriler, bilimsel veriler, ağ verileri, sosyal medya ortam verileri, kurumsal veriler, operasyonel veriler ve web uygulama verileridir. Bu bilgiler ışığında büyük veri; özünde kestirimle ilgili olmakla beraber miktar, çeşitlilik ve hız açısından kendine özgü bilgi işleme biçimleri kullanılmasını gerektiren, bir şeyin neden olduğunu açıklayamasa da ne olduğunu gösteren ve başka türlü elde edilmesi mümkün olmayan değerleri ortaya koymaya yarayan enformasyon varlıkları olarak tanımlanabilir.

Bugüne kadar büyük verinin nimetlerinden ziyadesiyle yararlananın özel sektör olduğunu söylemek mümkündür. Bu konuda başı çeken firmalardan Google, 2008'de internet arama terimleri ile fiili grip vakalarını karşılaştırarak elde ettiği 45 kelimelik kombinasyonu, 2009 yılında patlayan H1N1 salgınında kullanarak, gerçek durumu iki haftalık gecikmeyle takip edebilen ABD Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri istatistiklerinden daha etkin bir kamu sağlığı değeri ortaya koymuştur. Büyük veri konusunda en yaygın bilinen örneklerden birisi de Target firmasının anne adayının hamile olduğunu tahmin ederek indirim kuponları göndermesine kızan bir babanın bir süre sonra gerçeği öğrenerek özür dilemesidir. Perakendecilik sektörü devlerinden Walmart, kasırga öncesi kahvaltılık gevrek satışlarının arttığını eski işlemlerin devasa veri tabanını incelemeden fark edebilir miydi? UPS kargo şirketi ise araç güzergâhlarını inceleyerek yaptığı düzenlemeler ile yakıttan; araçların standart bakım ve parça değişimi yerine her bir parçayı tek tek ölçerek ve gerektiğinde değiştirerek bakım masraflarından milyonlarca dolar tasarruf edebilmiştir. Amazon gibi şirketler ise geliştirdikleri öneri sistemleri ile satışlarını inanılmaz ölçüde artırabilmişlerdir. Sosyal medya alanındaki Facebook ve Twitter gibi firmalar ise her açıdan büyük verinin gelişmesine katkıda bulunmakta ve ABD 2008 ve 2012 seçimleri gibi olaylarda çok önemli roller oynayabilmektedir.

Teknolojik değişim ve bu alanda meydana gelen değişmeler her zaman toplumsal, ekonomik, düşünce ve yönetim alanında köklü değişikliklere yol açmıştır. Genelde yönetim bilimi ve özelde de kamu yönetimi disiplini de tarihsel süreç içerisinde bu değişimden etkilenmiştir. Buhar gücüyle çalışan makineler ile 18. yüzyılda başlayan birinci sanayi devrimini 19. yüzyılda elektrik gücü ile çalışan makineler ve seri üretim kapasitesinin artışı izlemiştir. 1940'lardan 20. yüzyılın ilk on yılına kadar süren üçüncü sanayi devrimini ise dijital devrim olarak nitelemek mümkündür. Bu döneme damga vuran gelişmelerin başında transistörün ve CNC (*Computer Numerical Controller*) makinelerinin üretilmesi gelmektedir. Ancak üçüncü sanayi devriminin ortalarında ortaya çıkan internet ile hiçbir şey artık eskisi gibi olmayacaktır. Günümüzde artık 190 ülke ve 3 milyardan fazla insan internet aracılığıyla bilgi ve veri alışverişi yapmaktadır. Endüstri 4.0 olarak da adlandırılan dördüncü sanayi devrimi ise diğer sanayi devrimlerinin tüm getirdiklerinin siber sistemlerle entegrasyonu demektir. Endüstri 4.0 ile akıllı okuyucular (sensörler) ile nesnelerin interneti (IoT) bağlamında cihazlar birbirleriyle ve insanlarla etkileşim kurabilmekte; üç boyutlu yazıcılar ile evde üretim mümkün hale gelmekte ve fabrikada üretim farklılaşmakta; yapay sinir ağları, makinelerin öğrenmesi ve derin öğrenme ile bilgisayarların bugüne kadar bildiğimiz anlamı değişmekte; bulut bilişim ile daha önceden mümkün olmayan bireysel ve kurumsal çözümler mümkün hale gelmektedir.

Kamu yönetimi alanında büyük verinin kullanıldığı örnekler de bulunmaktadır. Örneğin, ABD Tennesse Valley Otoritesi tarafından güç şebekesi arızalarını tespit etmek için 1,5 trilyon akıllı şebeke verileri analiz edilmektedir. Uzaktan hasta izleme sistemleri ile sağlık işlemlerindeki yoğunluk azaltılarak uzun vadeli sağlık sorunlarının önüne geçilebilmektedir. Tarımda sensörler tarafından elde edilen verilerin kullanılmasıyla zirai piyasanın değişmesi sağlanabilmektedir. Veriler; enerji verimliliği, ulusal sağlık sisteminin iyileştirilmesi, kirlilik verisiyle çevre sorunlarıyla mücadelede kullanılabilmektedir. New York şehrinde her yıl iç kısımları ateş aldığı için patlayan 136 kiloluk on binlerce rögar kapağından hangisinin patlayacağını tespit etmek için büyük veri kullanılarak yapılan sıralamadaki ilk yüzde 10'luk dilimin, ciddi kazalar yaşanan rögarların yüzde 44'ünü içerdiği ortaya konulmuştur. Memphis, Tenessee şehrinde ise büyük veri karşımıza Blue CRUSH (*Crime Reduction Utilizing Statistical History*-İstatistik Geçmiş Kullanarak Suç

Azaltma) adında bir program ile çıkıyor. Program polis memurlarına mevki ve zaman açısından ilgili bölgeleri vererek güvenlik güçlerinin kaynaklarını doğru kullanmalarını sağlamaktadır. Her ne kadar programdan kaynaklandığı söylenemese de mala yönelik büyük suçlar ve şiddet içeren saldırıların dörtte bir oranında azaldığı gerçeği değişmemektedir.

Ülkemizde kamu yönetimi alanında büyük veri ile ilgili bilimsel bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu alandaki boşluğun bu çalışmanın yazarlarından birinin danışmanlığında diğeri tarafından yürütülecek bir doktora tezi ile doldurulması amaçlanmaktadır. Yapılan çalışmalara bakıldığında büyük çoğunluğunun bilgisayar mühendisliği alanında olduğunu daha önce belirtmiştik. Sosyal bilimlerde büyük verinin kullanılması ve büyük verinin anlaşılmasına yönelik tezler bulunmasına rağmen kamu yönetiminde büyük veri kullanılarak elde edilecek değerlerin kamu yararı açısından farklılık göstermesi beklenmektedir. Kamu alanında büyük veri ile ilgili kurumsal gelişmelere bakıldığında 2013-2014 Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve Eylem Planı; 2014-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı; Büyük Veri Analitiği ve Güvenliği Kamu Çalıştayı Sonuç Bildirgesi; Ulusal Siber Suçlarla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı Taslağı gibi çalışmalar göze çarpmaktadır. Bunun yanında ülkemizde büyük veri ile ilgili açılan bazı merkezler ve araştırma laboratuvarları bulunmaktadır. Uygulamalara bakıldığında ise Türk Telekom tarafından yürütülen Akıllı Kent Projesi, İstanbul Akıllı Şehir Projesi, sosyal ağların suçluların coğrafi profillerinin tahmini ve bir sonraki konumlarını tahmin etmeye yönelik yapılan çalışmalar akla Kamu Özel Ortaklığı yönteminin büyük veriden faydalanılması konusunda kullanılabileceğini getirmektedir.

Büyük veriye getirilen eleştirilerin başında mahremiyetle ilgili sorunlar gelmektedir. George Orwell'in kült romanı 1984'te anlatılan büyük biraderin bugün gerçek olmaması için teknolojik açıdan pek bir eksiklik bulunmamaktadır. Dijital dünyada bırakılan her iz, birileri tarafından görülebilmektedir. Buradaki dengenin sağlanmasında başı çeken, devlet mekanizması tarafından yapılan düzenlemeler olacaktır. Ülkemizde 7 Nisan 2016 tarihinde yürürlüğe giren 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun çeşitli eleştirilere rağmen önemli ancak belki de geç kalınmış bir adımdır. Veri bilimi ve teknolojideki gelişmelerin hızına oranla buna gösterilen kamusal refleks biraz yavaş kalmaktadır. Aradaki makası azaltacak kurumsal çözümlerin meydana getirilmesi ve bürokrasinin büyük veri ile imtihanında başarılı sonuçlar alınması için gerekli politikaların oluşturulmasında bilinç düzeyinde köklü bir değişime ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Büyük Veri, Kamu Yönetimi, Endüstri 4.0, Dijital Çağ, Kişisel Veri*

ABSTRACT

The consequence of scientific and technological developments, world is getting more digitalized day by day and problems and solutions are progressing simultaneously. In the digital era which we live in, individuals, organizations, corporates and governments should designate their positions against increasing flow rated data flood and decide what to do with such a big data. Data is labeled as new oil in the fourth industrial revolution and claimed by some academics and writers that it should take part amongst production factors. The purpose of this study is to contribute to understanding of big data phenomenon and help raising of awareness for public administration sector by taking private sector as a model. Has big data really got a value for public administration discipline? Is it possible to gain different values in public administration by using big data instead of other techniques? It is aimed that enlighten the steps taken in our country about big data while some countries making investments worth of millions of dollars and establishing institutes on big data phenomenon. Can big data became a basis for a new theory or will it just fade away?

Big data can be defined by using its own characteristics. Firstly 3V (*Volume, Variety, Velocity*) was seen enough to explain the term but more V's added by the time. Among these V's Veracity and Value also can be claimed the most accepted ones around academic and technological environments. Main big data collecting areas are machine and censor data, daily and history data, scientific data, web data, social media data, institutional data, operational data and web application data. Big data is information assets, related with prediction in essence and explains "what" instead of "why", needs to particular data processing in terms of Volume, Variety, Velocity and Value which is impossible to obtain by using other techniques.

Social, economic, intellectual and managerial transformations were triggered by industrial revolutions. Both private and public sectors will continue to be affected by big data phenomenon in Industry 4.0. There are many big data examples around the world in both sectors. In Turkey, several reports and big data examples couldn't be seen enough to catch the global trend. Kind of Public Private Partnership methods should be considered by transferring private sector's ability to public administration.

Big data phenomenon is mostly criticized about privacy. Regulations in law and other related areas are not leading but following both in Turkey and the world. In order to be successful in the exam that bureaucracy's with big data, it needs fundamental changes on consciousness level about big data in policy making.

Keywords: *Big Data, Public Administration, Industry 4.0, Digital Age, Personal Data*

İRAN İSLAM CUMHURİYETİ'NDE E-DEVLET UYGULAMALARININ SINIRLILIKLARI

THE LIMITATIONS OF E-GOVERNMENT IMPLEMENTATIONS IN ISLAMIC REPUBLIC OF IRAN

Esra DİK
Mersin Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Dijital çağın en tartışmalı konularından biri olan elektronik devlet (e-devlet) yaklaşımının gelişmiş ülkelerdeki uygulama örneklerine ilişkin çok sayıda eser olmasına karşın alanyazın incelendiğinde, gelişmekte olan ülkelerde sistemin yerleşmesi üzerine yapılan çalışmaların yetersiz kaldığı görülmektedir. E-devlet uygulamalarının gelişmekte olan ülkelere transferinde yapısal olarak birtakım engeller bulunmaktadır. Ülkelerin ekonomik ve politik dinamiklerinden kaynaklanan bu engeller e-devlet tartışmalarının eksenini de belirlemektedir. Bu çalışmanın ana hedefi, dijital çağda e-devlet uygulamalarının saf anlamda sadece teknolojik gelişmelerden ibaret olmadığı ve sistemin yerleşmesinde politik yapının başat rol oynadığı varsayımının dışa kapalı ekonomiye sahip ve yüksek güvenlik kaygısı taşıyan İran İslam Cumhuriyeti örneği üzerinden sınanmasıdır. Çalışmada ekonomik ve tarihsel gelişim dinamikleri göz önünde tutularak İran'da e-devlet uygulamalarının sınırlılıkları ortaya konmaya çalışılacaktır.

Kavramsal olarak kamu hizmetlerinin sunumunda bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılarak, vatandaşların bu hizmetlere erişiminin daha hızlı ve söylemsel olarak daha "demokratik" bir şekilde gerçekleşmesini ifade eden e-devlet yaklaşımı, 2000'li yıllardan itibaren hemen her ülkenin politika ajandasının en öncelikli konusu haline gelmiştir. Dijital çağ olarak adlandırılan 21. yüzyılın gelişmiş devletleri bütçelerinin önemli bir kısmını bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimine; gelişmekte olan ülkeler ise bütçelerini bu teknolojilerin kendi ülkelerine transferine ayırmıştır.

Transfer sürecinin gerçekleşmesinin itici gücü ise uluslararası kuruluşlardır. 2002 yılında Birleşmiş Milletler (BM) tarafından hazırlanan "*Bench-Marking E-Government: A Global Perspective*" başlıklı rapor ve bu raporu geliştiren ve genişleten "Global E-Government Survey" başlıklı 2003 yılı raporu e-devlet çalışmalarının referans kaynakları olmuştur. E-devlet uygulamalarını küresel çağda bir zorunluluk olarak gören 2003 yılı raporu BM Genel Sekreteri'ne atfen bilgi teknolojilerinin gelişmekte olan ülkelerin uzun ve sancılı gelişim basamaklarını birer birer (*leapfrog*) kolayca atlayabilecekleri bir şans olarak görmektedir. Sayısallaştırılmış hizmetlerin ölçümü için model geliştiren ve 191 üye devleti değerlendiren bu rapor, e-devletin çift yönlü etkileşim içeren; devletten hükümete (G2G); devletten iş dünyasına (G2B); devletten müşteriye / vatandaşa (G2C) olmak üzere üç türü olduğunu öne sürmektedir. Üç ana bileşeni önemseyen rapor yine geliştirdiği Küresel E-Devlet Anketi ile dünya ülkelerinin karşılaştırmalı olarak sıralanmasını iki ana göstergeye göre sunmaktadır: Birincisi e-devlete hazır olma durumu; ikincisi e-katılımın kapsamı. E-devlet hazırlık indeksi, web önlem endeksi, telekomünikasyon altyapı endeksi ve insan kaynakları endeksini içeren alt bileşenlerden oluşmaktadır (UN Global E-government Survey, 2003). Bu rapora referans alarak karşılaştırmalı analiz yapan birçok araştırmacıya rastlanmaktadır. Örneğin Suudi Arabistan ve Finlandiya arasında e-devletin yerleşme düzeyini tartışan, S. A. Nawafleh, R. F. Obiedat ve O. K. Harfoushi'nin (2012) "E-Government between Developed and Developing Countries" çalışması; Subhajıt Basu'nun (2004) "E-Government and Developing Countries: An Overview" başlıklı çalışması örnek gösterilebilir. Gelişmekte olan ülkeler ile gelişmiş ülkeler arasında yapılan karşılaştırmalarda bu veriler kullanılmakla birlikte bazı modeller de akademi dünyasında geliştirilmiştir. Örneğin Layne K. Ve Lee J 2001 yılında geliştirdikleri model "Developing fully functional e-governments: A four stage model" ardından Andersen K.V. Henriksen H.Z. Layne ve Lee modelini genişlettikleri (2006) e-government maturity model: extension of the Layne and Lee Model" gibi çalışmaların da ana kaygısı e-devlet uygulamalarının genel seviyesinin belirlenmesinde birer ölçek geliştirmeleri ve durum tespitinin sayısal olarak izlenmesidir. Çünkü e-devlet uygulamaları tüm dünyada yaygın olmakla birlikte sistemin yerleşme düzeyinde bölgelere göre büyük farklılıklar

bulunmaktadır. Ölçek geliştirerek ve bazı parametreler saptayarak gelişmekte olan ülkelerde sistemin tam olarak işleyememesinin nedenleri tespit edilmeye çalışılmaktadır. Bu çalışmaların en büyük sınırlılığı gelişmekte olan ülkelerin politik koşullarının ve güvenlik sorunu gibi unsurların parametre geliştirirken göz ardı edilmesidir. Bu çalışmanın amacı e-devlet uygulamalarının gelişmekte olan ülkelere transferi sonrasında karşılaşılan sorunlara dair literatürde geliştirilen bazı ölçeklere dikkat çekmek ve bu zorlukların kapalı ekonomiye dayanan ve 1979 Devriminden bu yana ekonomisi yaptırımlarla kuşatılan bir ülke olan İran İslam Cumhuriyeti özelinde analiz etmeye çalışmaktır.

Tüm gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi İran, 1990'lı yılların sonu itibariyle e-devlet uygulamaları için çalışmalar başlatmıştır. 2000'li yıllardan itibaren İran, küreselleşme kavramından uzak değildir. Aksine devletin küçültülmesi, özelleştirme gibi neo-liberal ekonomi politikalarının ayakları İran'da da tartışılmaktadır. İran'da Devrim sonrasında bilgi ve iletişim faaliyetlerini yürütmek üzere kurulan ilk organizasyon olan Yüksek Bilişim Şurası'nın görevi bilgi teknolojilerine dair girişimlerin ve bilgisayar tabanlı (software) aktivitelerin gelişimine danışmanlık yapmaktı. Diğer bir kuruluş olan National ICT Agency (NICTA), ülkedeki bilgi ve iletişim teknolojileri girişimlerinin sorumluluğunu üstlenen bir kurum olarak H.E Khatami döneminde kuruldu. 1999 yılının sonunda çalışmalara başlayan NICTA'nın 2002 yılından itibaren yeni dönemle birlikte ajandası TAKFA olarak anılmaya başlandı. TAKFA bilgi ve iletişim teknolojilerinin her sektörde yaygınlaşmasını hedefleyen geniş kapsamlı bir reform programıydı. 160 milyon dolar gibi bir bütçe ile başlayan TAKFA beş bileşene sahipti: altyapı (erişim, güvenlik, data merkezleri, düzenleyici yasalar); ticaret ve ekonomik hizmetler (e-ticaret, e-bankacılık, e-para); kamu hizmetleri (e-hizmet, e-devlet, e-yönetişim); insan kaynaklarının gelişimi, kültürel ve sosyal programlar (e-eğitim, dijital çevrede kültür); istihdam ve sanayi (endüstriyel gelişme, ileri teknoloji meslekleri). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması konusu, Üçüncü Plan (2000-2004) ile birlikte kalkınma planlarında da yerini almıştır. Planın "İdarenin Dönüşümü' (Tahavvol-e Edari) adı altında hazırlanan alt programında bilgi işlem teknolojilerinin geliştirilmesi adına tasarlanan projeler; kamu hizmetlerinde işlem, süreç ve yöntemlerin revizyonu ve gereksiz masrafların önüne geçilmesi, devlet teşkilatında otomasyonun geliştirilmesi ve bilgi işlem sisteminin sağlanması ve uluslar arası internet sistemine bağlanması şeklinde sıralanmaktadır. İran'ın son yıllarda kendi internet altyapısını oluşturmak adına da önemli yatırımları bulunmaktadır. Ancak bilgi ve iletişim sektöründe önemli mesafe kaydetmekle birlikte İran'ın keskin çizgileri olan bir ülke olduğu göz önünde tutulmalıdır. Öncelikli olarak güvenlik kaygısı sistemin kendini bazı noktalarda kapatmasına neden olmaktadır. İran'da reformist hükümetlerin yolunu açtığı bazı gelişmeler mevcut olmakla birlikte İran devlet yapısı, yönetim geleneği ve hem içte hem de dışta rejimin geleceğine yönelik tehdit algısı bazı bilgilere erişimi sınırlamaktadır. Bu sınırlılıkları İran'da e-devletin gelişimi üzerine çalışanlar daha çok BM gibi uluslararası örgütlerin kriterlerine ya da batılı akademisyenlerin geliştirdikleri ölçeklere göre değerlendirmektedir.

Bugüne kadar yapılan çalışmalarda İran'da e-devlet uygulamalarının yetersizliği batılı kaynakların geliştirdiği ölçekler temelinde tespit edilmeye çalışılmıştır. Geliştirilen ölçeklere dayanılarak yapılan çalışmalarda İran'da e-devlet uygulamaları ülke sıralamalarında alt basamaklarda yer almaktadır. Bu listelerin hazırlanmasında kullanılan parametreler ile İran'da bilgi iletişim teknolojisinin sınırlılıklarına dair bir tablo ortaya koymak gerçek dışıdır. İran'da e-devlet uygulamalarının gelişimini ele alan araştırmalar göz önünde tutularak konu iki eksende tartışılmaya çalışılacaktır. Birincisi İran'da e-devlet uygulamalarının kapsamı; ikincisi uygulamanın sınırlılıkları. Bunu yaparken hem teorik hem de uygulama süreçlerine ilişkin araştırmalardan yararlanmakla birlikte bazı sayısal göstergelere de başvurulacaktır. Bu verilerin temininde Ortadoğu Teknik Üniversitesi E-Devlet Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından hazırlanan "Karşılaştırmalı Ülke Performansları (2013) internet portalından yararlanılacak; e-dönüşüm indeksi, teknolojik altyapı, insan kaynağı, ekonomi ortamı, e-toplum, politik ve düzenleyici ortam, e-servisler gibi göstergelerden sayısal veriler çekilecektir. İran'da e-devlet uygulamasına konu olan sektörlere ve hizmetlere ilişkin internet kaynaklarına da ayrıca başvurulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *e-devlet, Bilgi ve İletişim Teknolojileri, Reform, İran İslam Cumhuriyeti, TAKFA*

ABSTRACT

The main object of this study, the hypothesis which defends that the e-government technologies are not purely consisting of technological developments and political structure plays a crucial role in the settlement of the system, will be tested through the Islamic Republic of Iran who has enclosed economy and high security consideration. In the studies have been done so far, the inefficacy of the e-government implementations in Iran has been tried to be identified on the basis of the scales the western nations have developed and the patterns from the same source has been fictionalized as the necessity of a political agenda in Iran. In the study, it will be tried to reveal the limitedness of the e--government implementations by taking the economic and historical development dynamics of Iran.

Alongside the fact that Iran has got ahead in the information and communication industry ever since the TAKFA plan which was passed in 2002, the limitedness in the settlement of some implementations still remains. Primarily, the security consideration causes the system to shut down at some points. Alongside with the existence of the developments of the reformist governments, the governmental structure of Iran, the tradition of government and the threat perception in both inside and outside against the future of the regime limit the access to certain information. The researchers studying on the development of e-government in Iran evaluate this limitedness in accordance with the criteria of the international organizations like UN or the scales developed by the westerner academicians. In the developed scales and the studies made on the basis of these scales, Iran takes place in the bottom of the country rankings which is prepared regarding the conventionalization of the e--government implementations. It is unrealistic to form a chart regarding the limitedness of the information and communication technology by using the parameters used in the preparation of this ranking.

In this study, the subject will be discussed in two different lines by taking the studies approaching the development of the e-government technologies in Iran into consideration. The first is the comprehensiveness of the e-government implementations in Iran while the second is the limitedness of the implementations. Throughout this progressing, the portal constructed as a part of the study "The Comparative Performances of States (2013)" held by E-Government Research and Implementation Center established within the scope of Middle East Technical University will be used. The internet resources related to the sectors and services which are subject to the e-government implementations in Iran will also be benefitted from.

Keywords: *e-government, Information and Communication Technologies, Reform, Islamic Republic of Iran, TAKFA*

İLKÖĞRETİM DERS KİTAPLARINDA BİLİŞİM TEKNOLOJİSİ

INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN ELEMENTARY SCHOOL BOOKS

Firdevs GÜMÜŞOĞLU
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

ÖZET

Dördüncü endüstri devrimi içerisinde olduğumuzun tartışıldığı 21. Yüzyılın dünyasında, teknoloji alanında her geçen gün yeni atılımların gerçekleşmesine tanıklık edilmektedir. Bilişim teknolojisinin hızla geliştiği bu yüzyılda ülkemiz, bu teknolojilerin kullanıcısı olan büyük bir nüfusa sahiptir. Söz konusu nüfus içinde gençler ise dikkate değer bir yoğunluğa sahiptir. Yaşamın her alanında olduğu gibi, temel eğitimde de teknolojinin yeri daha fazla önem kazanmakta, okullarımızda akıllı tahtalar ve bilgisayar donanımları giderek artmaktadır. Öte yandan ders programlarında bilişim teknolojilerine yer verilmeye, üniversitelerde son yıllarda Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bölümü" açılmaya başlanmaktadır. Veriye ve enformasyona ulaşmanın hızının bu denli yükseldiği, konuyla ilgili teknolojilerin geliştiği ve eğitime etkisinin arttığı günümüzde, ders kitapları aracılığıyla çocukların teknolojiyle ilişkisinin nasıl kurulduğuna bakılması önemli bir konudur. Türkiye'de eğitim uygulamaları içinde önemli bir yere sahip olan ders kitaplarında teknoloji, özellikle bilişim teknolojilerinin ele alınma biçimleri mevcut durumu analiz etmeye kaynaklık edecek potansiyelleri içermektedir.

Bu çalışmada ilköğretim ders kitaplarında teknoloji ve bilişim teknolojisinin hangi konular çerçevesinde ele alındığı ve iletiler çerçevesinde sunulduğu tartışılacaktır. Bu amaçla, 6-10 yaş aralığındaki ilkokul öğrencilerine yönelik olarak hazırlanan "Okuma Yazma Öğreniyorum", "Türkçe", "Hayat Bilgisi" ve "Sosyal Bilgiler" isimli ders kitapları araştırma örneklemine dahil edilmiştir. Adı geçen kitaplar birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar okutulanlar arasından seçilmiştir. Bu kitaplar Millî Eğitim Bakanlığı'nın okullarda okutulmasını uygun gördüğü kitaplardır. İlköğretim birinci kademe öğretime karşılık gelen bu ders kitaplarındaki resimler ve metinler içerik analizine tabii tutulmuştur.

Anahtar Sözcükler: *Bilişim teknolojileri, İlkokul Ders Kitapları, Endüstri Devrimi, Dördüncü Endüstri Devrimi (Endüstri 4.0)*

ABSTRACT

In the world of 21st Century with its fourth industrial revolution, we witness new breakthroughs everyday in the area of technology. In an era with rapidly developing new information and communication technologies, Turkey has a large population demanding and using such technologies. The young population makes up a major part of this population. As it is the case in almost every part of our life, technology occupies ever increasing part of basic education, exemplified by the use of smart boards and computer systems in elementary schools. Besides, school curricula have improved to include courses on information and communication technologies, and the number of a new department by the name of "Computer and Education Technologies Department" has increased in recent years. In a time when the speed of reaching data and information has increased immensely, and when the related technologies has enhanced incredibly with an important impact on education, it is important to look at how the relation of school children to technology is established in school textbooks. It serves as a method to analyze existing status to look at the way how technology and especially information and communication technologies are depicted and presented in school textbooks that play an important role in the implementation of education policy in Turkey

In this study, the discussion focuses on what kind of subjects and messages are utilized in elementary school textbooks to teach and present the issues of technology and information and communication technologies are presented. For this purpose, the books by the name of "I am Learning Reading and Writing –

Okuma Yazma Öğreniyorum", "Turkish – Türkçe", "Knowledge of Life – Hayat Bilgisi", and "Social Information – Sosyal Bilgiler" intended for elementary school children between the ages of 6 to 10 year old are included in the research sample. The abovementioned books are selected among the books taught in the grades from first the fourth at the elementary level. These books are approved by the Ministry of National Education. The method of content analysis is used to assess and evaluate the pictures and texts in these elementary school textbooks.

Keywords: *Information and Communication Technology, Elementary School Textbooks, Industrial Revolution, Fourth Industrial Revolution (Industry 4.0)*

WEB 2.0 UYGULAMALARININ SEÇİM ÇALIŞMALARINDAKİ YERİ: TÜRKİYE'DE 16 NİSAN 2017 TARİHLİ ANAYASA REFERANDUMUNDA TWITTER KULLANIMI ÖRNEĞİ

THE PLACE OF WEB 2.0 APPLICATIONS IN THE ELECTION CAMPAIGNS: THE POLITICAL USAGE OF TWITTER IN TURKEY IN THE CONSTITUTIONAL REFERENDUM OF APRIL 16, 2017

Erhan ÖRSELLİ
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

İsmail SEVİNÇ
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Niyazi KARABULUT
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Selçuk DİNÇER
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

ÖZET

İnternet kullanımının ilk aşamasını ifade eden web 1.0 dönemi, internet kullanıcılarına yalnızca web sayfalarını görüntüleyebilme ve internetten bilgi edinme ile tek yönlü bir iletişim olanağı sunmaktaydı. Zamanla kullanıcıların aktif olarak içerik üretebildikleri, paylaşımda bulunabildikleri ve birbirleriyle etkileşime girebildikleri sanal bir mecranın doğmasıyla birlikte web 1.0'ın yerini web 2.0 almıştır. Aynı zamanda internet teknolojilerinin hızlı gelişimi ve kullanımının yaygınlaşması sonucu Facebook, Instagram, Twitter, Youtube ve benzeri birçok sosyal ağ web 2.0 ile internet kullanıcılarının hayatına girerek her geçen gün kullanıcı sayısını arttırmıştır. Günümüzde bu tür sosyal ağlar milyonlarla ifade edilen kullanıcı sayılarına sahiptir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimine paralel olarak sosyal medya; kamu hizmetlerinin sunulması ve sağlanmasında, uygulayıcılar ile etkileşim kurulmasında, siyasilerin davranışlarının yönlendirilmesinde, katılımcı ve teşvik edici yönüyle aktif bir internet ağı olarak zamanla kullanım alanlarına sahip olmuştur. Ayrıca sosyal medyanın günümüzde siyasal olayların yorumlanmasında ve demokratik katılımın sağlanması açısından etkili bir araç olduğu da belirtilmektedir. İnternetin siyasal yaşamda git gide önem kazanmasıyla birlikte seçim stratejilerinde de değişim kaçınılmaz olmuştur. Siyasal aktörlerin web 2.0 alanında kendilerini geliştirmeleri, sosyal medya hesapları oluşturarak kullanımını öğrenmeleri, buradaki hedef seçmen kitlesi ile kuracakları iletişim yolunu şekillendirmeleri, seçim çalışmalarında bütçeden internet ve sosyal medya için ayrı bir kalem ayırmaları ve benzeri birçok yeniliğe ayak uydurmaları zamanın şartları içerisinde adeta bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu bağlamda son yıllarda özellikle seçim dönemlerinde siyasetin temel aktörlerinden olan siyasi partilerin ve liderlerinin seçim çalışmaları, görüş ve düşüncelerini seçmenlerine duyurmak ayrıca bu doğrultuda kamuoyu oluşturabilmek amacıyla sosyal medyayı etkin bir biçimde kullandıkları görülmektedir. Günümüzde gerek dünya gerekse ülke siyasetinde sosyal medya araçları adeta topluma şekil veren etkili birer propaganda yöntemine dönüşmüşlerdir. Bunun yanında sosyal medya araçları siyasal alanda hem tepeden örgütlenme hem de tabandan örgütlenme imkânı sunmaktadır. Zira bir yandan siyasetçiler ya da adaylar sosyal medya yoluyla siyasal kampanyalarını organize ederlerken diğer yandan da sosyal medya kullanan seçmenlerin tabandan bir siyasal örgütlenmesi de söz konusu olmaktadır.

Davis ve arkadaşları (2009) "Amerikan Seçim Kampanyalarında İnternet Kullanımı" başlıklı makalelerinde, internetin seçim kampanyalarında kullanımını üç farklı döneme ayırmışlardır. İlk dönemi Web 1.0 kullanımı ile internet kullanımının öğrenilmesi aşaması; Web 2.0'a geçişi ifade eden olgunlaşma/gelişme dönemi ve son olarak da seçim kampanyalarının tüm internet ortamına yayılması ve internetin artık önemli bir siyasal iletişim ortamı haline geldiği olgunlaşma sonrası dönem olarak sınıflandırılmıştır. Türkiye açısından sosyal medyanın seçimlerde kullanımı değerlendirildiğinde; 2007 ve öncesi seçimlerde web siteleri,

haber sitelerinde yayımlanan içerik, e-posta ve kısa mesajların partilerin dijital kampanyalarının temelini oluşturduğu görülmektedir. 2007 seçimlerinde Türkiye'de henüz Web 2.0 uygulamalarına geçiş tam olarak sağlanamamış, 2007 genel seçimlerinin Web 2.0 uygulamalarına ait kampanyaları ise Youtube üzerinden olmuştur. Henüz Türkiye'de sosyal medya araçlarının aktif kullanımının yaygın olmadığı bu dönemde Youtube'da siyasi aktörler tarafından seçim çalışmalarına yönelik olarak yaklaşık sekiz bin video paylaşımında bulunulmuştur. 2002 yılından itibaren siyasetçilerin, siyasi partilerin ve diğer siyasal aktörlerin kendi özel web sitelerini oluşturmaları ve bu siteleri siyasal amaçla kullanmaya başlamaları ile Türkiye'de olgunlaşma dönemine geçilmiştir. Daha sonra sosyal medya kullanımı, etkileşim ve internet reklamları ile 2007 sonrasındaki seçimlerde Türkiye'de olgunlaşma sonrası dönem yaşanmaya devam etmektedir.

Türkiye internet ve sosyal medya kullanımı açısından değerlendirildiğinde; "We Are Social" ve "Hootsuite" araştırma şirketleri tarafından 238 ülkeden toplanan verilerle hazırlanan ve son olarak Ocak 2017'de yayınlanan "Digital in 2017 Global Overview" adlı rapora göre Türkiye'de nüfusun %60'ı (48 milyon) sosyal medya kullanmaktadır. Ayrıca Türkiye'de 2016 Ocak ayından 2017 Ocak ayına kadar geçen sürede, internet kullanıcı sayısı %4'lük bir artış ile 2 milyon, aktif sosyal medya kullanıcısı sayısı ise %14'lük bir artış ile 6 milyon kişi artmıştır. Kullanıcıların ortalama günlük sosyal medya kullanım süreleri ise 3 saat 1 dakika olarak tespit edilirken nüfusun %87'sinin günde en az bir defa internete girdiği tespit edilmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) hazırlamış olduğu 2017 yılı Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre Türkiye'de internet kullanan bireylerin tüm nüfusa oranı %66,8 olarak tespit edilmiştir. Bu araştırma sonuçları neticesinde ortaya çıkan bir diğer sonuç da Türkiye'de bulunan hanelerin %80,7'sinde internete erişim olanağı bulunduğudur. Bu hanelerin %97,5'inde mobil cihazlardan internet erişimi sağlanabilmektedir. Bunların yanında web 2.0'a geçiş ile birlikte internet kullanım amaçları da bilgi edinmek çizgisinden paylaşımda/etkileşimde bulunmak çizgisine doğru geçiş yapmıştır. Zira Türkiye'de internetin kullanım amaçlarına bakıldığında internet erişimi olan bireylerin %82,4'ünün sosyal medya kullanmak amacı ile internet kullandıkları görülmektedir. Bu veriler Türkiye'de internet ve sosyal medya kullanımının gün geçtikçe arttığını ve yaygınlaştığını göstermektedir.

2016 yılının son günlerinde Anayasa değişikliği ile ilgili AK Parti ile Milliyetçi Hareket Partisi arasında görüşmelerin başlaması ve bunun üzerine TBMM'de komisyon çalışmaları neticesinde oylanması ile başlayan süreç başından itibaren Türkiye gündeminin ilk sıralarındaki yerini almıştır. Aynı zamanda anayasa değişikliklerinin sosyal medya kullanıcılarının da ilgisini çekmesi ile anayasa referandum süreci ile ilgili oldukça yoğun paylaşımların yapılması söz konusu olmuştur. Değişiklik teklifi TBMM'de yapılan görüşme ve oylamalar sonucu Cumhurbaşkanı'nın onayına sunulmuş ve referandum tarihi ilk defa 11 Şubat 2017 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Ancak referandum tarihi Resmi Gazete'de yayımlanmadan bir gün önce 10 Şubat 2017 tarihinde Cumhurbaşkanı Sayın Recep T. Erdoğan tarafından @RT_Erdogan Twitter adresi üzerinden duyurulmuştur.

Sosyal medyada hem siyasetçiler kanadında hem de vatandaş kanadında referandum öncesi dönem süresince aktif olarak kullanılan sosyal medya araçları içinde en çok politik anlam kazananı "Twitter" olmuştur. Bu bağlamda ülke gündemi, seçim çalışmaları, vaatler, talepler, eleştiriler ve öneriler gibi her konu Twitter'da yerini almıştır. Çalışmanın ana konusu 16 Nisan 2017 tarihinde gerçekleştirilen Anayasa Referandumu'nda sosyal medyanın özelde de Twitter kullanımının incelenmesi olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda çalışmada aktif Twitter kullanan siyasal aktörlerin attıkları tweetlerin analiz edilmesinin yanında, Twitter uygulamasında gündem belirleyici ifadelerin başına "#" işareti eklemek suretiyle oluşturulan hashtaglerin de analizi yapılacaktır. Bunun yanında çalışmada, 16 Nisan 2017 tarihli anayasa değişikliği referandumu sürecinde yürütülen "evet" ve "hayır" seçim tercihine yönelik olarak Twitter'da siyasi aktörlerce hangi amaç ve içeriklerin kullanıldığı tespit edilmeye çalışılacaktır. Referandum öncesi süreçte aktif Twitter kullanan evet ve hayır cephelerindeki siyasal aktörler olarak belirlenen evren içerisinden; "Evet" cephesinden 8 hesabın ve "Hayır" cephesinden 8 hesabın referandum sürecinin son 15 gününü kapsayan 01.04.2017-16.04.2017 tarihleri arasındaki Twitter paylaşımları incelenecektir.

Çalışmada kullanılacak veriler nitel veri analizi yöntemiyle elde edilecektir. Bingöl ve Özkan'ın (2017) çalışmasında yer alan içerik analizi yönteminde kullandıkları sınıflandırma ile Yavuz, Sobacı, Kakın ve İkiz'in (2014) çalışmalarında kullanmış oldukları tweet sınıflandırma yöntemlerinden esinlenilerek bu

çalışmada elde edilecek olan veri setinin Nvivo nitel veri analiz programı kullanılarak analizi gerçekleştirilecektir. Literatürdeki çalışmalarla benzer yöntemler kullanılmasına karşın bu çalışmanın, özellikle seçmen davranışının daha çok belirginleştiği veya netleştiği süreç olan son 15 günü değerlendirmesi ve farklı bir evren ile örneklem seçimiyle oluşturulmuş olması açısından diğer çalışmalardan farklılık arz ettiği düşünülmektedir. Çalışma kapsamında, ilk olarak kavramsal çerçeveye değinilecek, bu bağlamda Türkiye'deki internet ve sosyal medya kullanım süreci incelendikten sonra; sosyal medyanın ve özellikle Twitter'ın siyasallaştırıcı etkisi üzerinde durulacaktır. Ayrıca Anayasa Referandumu süreci kısaca özetlenerek, örneklem olarak belirlenen Twitter hesaplarının analiz edilmesinden elde edilecek bulguların yorumlanmasına yer verilecektir. Çalışmada elde edilen bulgular sonucu Türkiye'nin seçimler ve demokratik katılım bağlamında dijital çağ teknolojilerine ne oranda uyum sağladığı ve eksikliklerinin neler olduğu çalışmada ele alınıp irdelenmeye çalışılacağından hem literatüre; hem de "Dijital Çağda Kamu Yönetimi ve Politikası" temalı KAYFOR 15'e katkı yapması beklenmektedir.

***Anahtar Kelimeler**: Sosyal Medya, Seçim, Referandum, Twitter, Web 2.0*

ABSTRACT

In this study, the constitutional referendum of 16th April of 2017 in Turkey is examined in the context of Twitter usage of some politicians and parties from both the blocks of "yes" and "no" campaigns. This study includes a qualitative data anaylsis method by using the program Nvivo. The Twitter usage of the last 15 days before the referendum is analyzed by using Nvivo. In this context, 16 Twitter accounts, 8 from "yes" campaign and 8 from "no" campaign, are examined, analyzed, and interpreted. Beside those, some of the hashtags which are chosen from the trend topics lists of the Twitter between the 1st and 16th of April are analyzed in relation with those 16 Twitter accounts. In the context of the digital age, the importance and necessity of social media, especially Twitter, in the election campaigns is the starting point of this study. This study aims to contribute to the field of "public administration and policy in the digital age" both from the titles of "Adoption of Social Media in the Digital Age" and "Elections & Participation in the Digital Age" by analyzing how Turkish politics is socializing will be Twitter before the referendum. Firstly, the Internet usage and social media usage in Turkey is summarized and then the relationship between the social media and politics will be explained shortly. After that, secondly, the process of constitutional referendum will also be summarized and finally data analysis will be done and founding data will be interpreted. Consequently, it can be seen in this study that the extent to which Turkey has adapted to digital age technologies in the context of elections and democratic participation from the findings which are obtained from quantitative data, qualitative data and qualitative analysis results.

***Keywords:** Social Media, Election, Referendum, Twitter, Web 2.0*

DİJİTAL ÇAĞDA EĞİTİM: OLANAKLAR VE UYGULAMALAR ÜZERİNE BİR ANALİZ

EDUCATION IN DIGITAL AGE: AN ANALYSIS ON OPPORTUNITIES AND APPLICATIONS

Bekir PARLAK
Uludağ Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Bu çalışma dijital çağda eğitim alanında yaşanan gelişmeleri ele alarak, bu alandaki olanaklara ve pratiklere odaklanmaktadır. Çalışma, ana tema olarak eğitimde dijital nitelikli uygulamaları mercek altına almaktadır. Çalışmanın amacı; dijital çağda eğitim alanındaki fırsatları genel olarak değerlendirdikten sonra uygulamaya dönük çıktı ve sonuçları analiz etmektir. Bu bilimsel makale bir betimsel inceleme çalışması olup, özgün bir kapsam ve içerik sunmayı hedeflemektedir. Eğitimde dijital devrim olarak adlandırılabilecek çok yönlü ve derinlemesine bir değişim ve dönüşüm yaşanmaktadır. Bu geniş çaplı ve rafine gelişimin, eğitimin her düzeyinde ve bütün alt sektörlerinde yaşandığı söylenebilir. İnternet devrimi, PC sahipliğinin yaygınlaşması, bilgisayar ve tüm bilişim teknolojisinin olağanüstü gelişimi, genel olarak bireylerin teknolojiye ilgi ve yatkınlıkları, hükümetlerin bu alandaki politika ve projeleri, internet hızındaki yüksek artış, bilişim olanaklarına ulaşımın kolaylaşması ve nispeten ucuzlaması ile diğer bazı faktörler, pek çok alanda olduğu gibi eğitim alanında da bir "dijital devrim" ortaya çıkarmıştır.

Bilgi çağında bireylerin bilgiye ulaşma, onu kullanma, tartışma, değerlendirme, öğrenme ve öğretme beceri ve olanakları öngörülemeyecek bir düzeyde gelişim göstermektedir. Teknolojik gelişmeler eğitimi pozitif yönde etkilemekte ve tam bir itici güç olmaktadır. Sayısal teknolojilerin kullanımın yoğunlaşmasıyla internet, eğitim için hemen her anlamda şaşılacak olanaklar sunmaktadır. Gün geçmiyor ki bilişim ve iletişim teknolojilerinde yeni bir buluş olmasın. Bu alanlardaki kümülatif nitelikli ilerleme, bir yandan yeni becerileri gerektirirken, diğer yandan bireylere ve topluma sayısız yeni fırsat ve olanaklar vermektedir. Dijital çağın eğitimi, daha önce hiç var olmayan yığınla olanak ve fırsat sunmaktadır. Çevrimiçi öğrenme, örgün eğitimin dijitalleşmesi, her ortamda öğrenme yol ve yöntemlerinin gelişmesi, akıllı telefonlarda sunulan teknolojinin eğitimi desteklemesi, öğrenim programlarının gelişen bilişim ve iletişim teknolojilerine göre yeniden dizayn edilmesi, doğrudan değerlendirme ve kontrol olanaklarının gelişmesi, "mLearning" vb. tekniklerle ve yöntemlerle mobil cihazların kullanımının yaygınlaşmasıyla sınıf dışı öğrenmenin kolaylaşması ve etkinleştirilmesi, kişilere, ailelere, kurumlara ve bir bütün olarak topluma göz ardı edilemez hatta vazgeçilmez yepyeni fırsatlar sunmaktadır. Sınıf tabanlı öğrenmeden "e-Öğrenme"ye (*e-Learning*) geçiş, eğitimde birçok yeni düzenlemeyi, yeni araç ve gereçleri, yeni donanımları, yeni yeterlilikleri de bir gereksinim olarak beraberinde getirmektedir.

Bu düşünsel arka plandan yola çıkan bu bilimsel çalışma, özellikle dijital ortamda gerçekleşen en iyi eğitim uygulamalarını mercek altına alarak, konuya sistematik bir bütünlük kazandırmaya çalışacaktır. Bu bağlamda; Coursera, Lynda, Khan Academy, Mendeley, Hopscotch, Duolingo, My Study Life, iTunesU, Studıous, EdX, Udacity, TED, Sololearn, YouTube, Photomath, ve Learnist uygulamaları incelenecektir. Bu inceleme neticesinde dijital öğrenme ortamlarına ve uygulamalarına ilişkin bir anlama çerçevesi oluşturulacak ve konu sistematize edilmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Eğitim, E-Öğrenme, M-Öğrenme, En İyi Uygulamalar, Kamu Politikası.

ABSTRACT

This study focuses on the possibilities and practices for education in the digital age by addressing developments in education. The main theme of the study is digital applications in education. Purpose of the study is to evaluate the opportunities in education in the digital age and to analyze the outcomes and results of the practice. The paper is a descriptive study and aims to present an original scope and content. There is a

multifaceted and in-depth change and transformation in education that can be called digital revolution. This broad and refined development can be said to be experienced at all levels of education and in all its sub-sectors. The internet revolution, the spread of PC ownership, the extraordinary development of computer and information technology, increasing the interests and skills of individuals in technology, the policy and projects of governments in this area, increasing internet speed, the ease of access of information technologies and some other factors cause “digital revolution” in education as well as in many areas.

In the information age, skills and opportunities of people for accessing, using, discussing, evaluating, learning and teaching information are significantly developed. Technological developments affect education positively and they are the driving power for education. With the increasing usage of technology, the internet offers amazing possibilities for education. There is always a new invention in information and communication technologies. The cumulative progress in these areas, on the one hand, requires new skills, while on the other hand it gives individuals and collecting countless new opportunities. The cumulative progress in these areas, on the one hand requires new skills, on the other hand, offers countless new opportunities and possibilities to individuals and society. Education in the digital age offers opportunities that have never existed before. The facilitation and activation of out-of-class learning offers new opportunities cannot be ignored or even indispensable for people, families, institutions and society by online learning, digitalisation of formal education, development of learning methods in any environment, redesigning of education programs according to developing information and communication technologies, development of direct assessment and control facilities, "m-learning" and widespread use of mobile devices. The transition from class-based learning to e-learning brings with many new regulations, new tools and equipment and new competencies as a necessity.

In the light of this theoretical background, this paper will try to give systematic integrity to the subject by focusing on best digital application in education. In this context, Coursera, Lynda, Khan Academy, Mendeley, Hopscotch, Duolingo, My Study Life, iTunesU, Studious, EdX, Udacity, TED, Sololearn, YouTube, Photomath, and Learnist applications will be examined. As a result of this examination, a framework for understanding digital learning environment and applications will be composed.

Keywords: *Digital Education, e-Learning, m-Learning, Best Practices, Public Policy.*

DİJİTAL ÇAĞDA PARA VE YÖNETİMİ

MONEY AND ITS MANAGEMENT IN DIGITAL ERA

A. Menaf TURAN
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Z. Damla KARANUH
Marmara Üniversitesi

ÖZET

15. Kamu Yönetimi Forumu kapsamında, Dijital Çağda Kamu Yönetimi ve Politikası ana temalı bildirinin, 3-c alt başlığı altında sunulması planlanmaktadır. Bildiride temel olarak, dijital çağın etkisiyle ortaya çıkan dijital ekonominin kamu yönetimi ve politikasına etkisi devletin değişimi ve dönüşümü ekseninde tartışılmaya çalışılacaktır. Bu konuda kamu yönetimi disiplininin nesnesinin devlet olduğu (Güler, 1994) tezinden yola çıkılacaktır.

Yeni toplumsal yapıların kurulduğu, bu yapıları yönetmek üzere yeni yaklaşımların geliştirildiği ve yeni ekonomik araçlar ile aktörlerin ortaya çıktığı bir süreç, her zaman sarsıcı ve meşakkatli olmuştur. Sözgelimi, tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş, üç önemli toplumsal alt üst oluşla birlikte gerçekleşmiştir; sanayi devrimi, bilimsel devrim ve siyasal devrim. Batılı toplumların gelişim sürecini anlamlandırmak üzere kategorize edilen bu dönemi açıklamak için yapılan çalışmalar; sosyoloji, siyaset bilimi, psikoloji, yönetim bilimi gibi sosyal bilimlerin ortaya çıkmasına yol açmış ve bu alanlara ilişkin çok sayıda yeni yaklaşımlar geliştirilmiş, kuramlar ortaya konulmuştur. Esas olarak bu değişimlerin temel etkisinin bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler olduğu görülmektedir. O dönemin çoğu düşünürü tarafından yeni toplum olarak adlandırılan sanayi toplumunun konumuz açışından en belirgin özelliği, modern ulus devletlerinin kuruluşuna zemin hazırlamasıdır. Max Weber öncülüğünde ortaya çıkan yeni devlet tipinin yönetilmesine ilişkin yaklaşımlar ile bu yeni toplum/devlet anlayışının sosyo-ekonomik boyutunu ele alan Adam Smith, David Ricardo, John Stuart Mill ve Karl Marx gibi düşünürlerin öncülüğünde, yeni toplum aktörlerinin kimler olduğuna dair çalışmalar yapılmıştır. Günümüzde modern ulus devlet, esas olarak temel niteliklerini sürdürse de küreselleşme olarak adlandırılan ve modern ulus devletin hem yönetim biçimini hem de iktisadi yapısını değiştiren ve kimi düşünürler tarafından dijital çağ olarak da adlandırılan yeni bir süreç yaşanmaya başlamıştır. Bu yazıda, dijital çağ olarak nitelendirilen bu yeni dönemin ekonomisi, aktörleri ve bu aktörler tarafından kullanılan araçlara ilişkin değerlendirmeler yapılacaktır.

Küreselleşme, bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen değişimlerin etkileriyle birlikte, 1980'li yılların sonunda ortaya çıkan bir kavramdır. Küreselleşme süreci, devletin yapısı ve işlevlerinde önemli değişikliklere neden olmuştur. Bu değişikliklerin temelinde; "devletin uluslararası konumu, devlet-özel sektör, devlet-yurttaş, devlet-toplum ilişkileri, devlet mekanizması içerisinde siyaset-bürokrasi dengesi ve bürokratik aygıtın yani kamu yönetiminin örgütlenme ve çalışma biçimleri" yer almaktadır (Güler, 1994: 18). Bu yapısal değişiklikler, devletlerin ekonomi politikalarında da değişimi beraberinde getirmiştir. Küreselleşme, etki ve sonuçlarıyla çok boyutlu bir kavram olmakla birlikte ilk olarak devletlerin para sistemlerini değiştirmiştir.

Dijital çağın etkisiyle birlikte dijital para kullanılmaya başlanmış ve böylece ödeme araçları olarak fiziki para (banknot vb.) kullanımının yanı sıra elektronik para ve sanal para kullanımları da hız kazanmıştır. Elektronik para, birçok ülkede merkez bankaları veya diğer yetkili otoriteler tarafından fiziki paranın (banknot vb.) yerini alacak potansiyele sahip olabilecek nitelikteki bir ödeme aracı olarak görülmektedir. Türkiye'de 2013 yılında yürürlüğe giren 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkındaki Kanunda elektronik para; "Elektronik para ihraç eden kuruluş tarafından kabul edilen fon karşılığı ihraç edilen, elektronik olarak saklanan, bu kanunda tanımlanan ödeme işlemlerini gerçekleştirmek için kullanılan ve elektronik para ihraç eden kuruluş dışındaki gerçek ve

tüzel kişiler tarafından da ödeme aracı olarak kabul edilen para değeri" olarak tanımlanmaktadır. Sanal para da bir çeşit elektronik para olarak değerlendirilmekle birlikte, sanal paranın fiziki temsili elektronik parada bulunmamaktadır. Para türleri açısından; elektronik para itibari para olarak değerlendirilirken sanal para ise emtia para olarak sınıflandırılmaktadır.

Kriptolu (şifreli) para kategorisindeki bitcoin (btc), 2009 yılında Satoshi Nakamoto kod adlı kişi tarafından bilgisayar algoritmalarıyla tasarlanmış ve son iki yılda önemli kullanıcı kitlesine ulaşmıştır. Bitcoin alım-satım işlemi için, günlük dolar paritesine göre işlem yapılmakta ve kişinin bitcoinleri kişinin adına ait bir sanal cüzdanda muhafaza edilmektedir. Bitcoin, kapsamlı bilgisayar algoritmasıyla oluştuğu için çok kolay üretilebilen bir sanal para özelliğine sahip değildir. Sistem, her 10 dakikada 25 bitcoin üretebilmektedir (Sönmez, 2014: 8). Bitcoin vb. sanal paraların dijital ekonomi sistemi içerisinde yaygın kullanımı ile birlikte, devletin para yönetiminde de değişim ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu sistemde devlet, merkez bankası gibi klasik para birimlerinin sahip olduğu otoriteler ve garantörler yer almadığı gibi paranın denetimi de söz konusu değildir (Sönmez, 2014: 1). Dolayısıyla para, merkezi olmayan bir yapı üzerinden internet ortamında üretilmekte ve yönetilmektedir.

Dijital çağ, devletlerin para politikasının değişimini de beraberinde getirmektedir. İlk olarak Estonya, estcoint adı verilen sanal para birimine geçeceğini açıklamıştır. Sanal paraya geçişte Estonya'nın öncü devlet olmasının en önemli sebebi, ülkede 3 yıldır e-residency yani dijital vatandaşlık uygulamasının işlemde olmasıdır. Kullanılmaya başlanacağı ilan edilen sanal para birimi ile ilk olarak dijital kimlik platformu üzerinden, dijital vatandaşların devlete karşı yükümlülüklerini yerine getirmesi ve sistem üzerinden yapacakları işlemleri bu sanal para ile ödemesi yoluyla gerçekleştirilebilecektir. Sonraki aşamada ise estcointin, ticarette de kullanımı hedeflenmektedir.

Türkiye'de elektronik paraya yönelik olarak 2013 yılında çıkarılan 6493 sayılı yasaya ek olarak yeni düzenlemeler ve gelişmeler de gündemdedir. Maliye Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu yeni düzenlemeye göre, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulundan (BDDK) izin alan elektronik para ve ödeme kuruluşları, tahsil etmiş oldukları komisyon vb. tutarların vergiye tabi olacağı belirtilmiştir. Ayrıca bu süreçte şirketlerin de hızlı bir biçimde elektronik parayı kullanmaya başladığı görülmektedir. Buna örnek olarak, BDDK tarafından alınan izinle, gsm erişim şirketleri olan Turkcell ve Vodafone'un; Turkcell Ödeme ve Para Hizmetleri A.Ş ve Vodafone Elektronik Para ve Ödeme Hizmetleri A.Ş olarak 6493 sayılı kanunun 15. Maddesi (6493/15-1) gereğince elektronik para kuruluşu olarak faaliyette bulunmaları gösterilebilir.

Bu çalışmada, devlet teminatı içerisinde bulunmayan ve riski tamamen kişiye ait bir ödeme aracı olan sanal paranın, devletin ekonomi politikasında bir değişime neden olup olmayacağı konusu sorunsallaştırılacaktır. Bu çerçevede elektronik paranın gelişimi, devletin elektronik para üzerindeki denetimi, elektronik parayı vergilendirilmeye yönelik çalışmalar, mevcut yasal düzenlemeler ile Türkiye'de ve Dünya'daki elektronik ve sanal para kullanımına yer verilecektir. Devletin değişimi ve dönüşümü ekseninde konu kavramsallaştırılacaktır. Çalışma, ulusal ve uluslararası kaynaklardan yapılacak literatür taraması ve güncel veriler (gazete haberleri vb.) ışığında gerçekleştirilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Dijital Çağ, Dijital Ekonomi, Elektronik Para, Sanal Para, Bitcoin*

ABSTRACT

15. In the scope of Public Administration Forum it is planned to submit the notification with the main subject Public Administration and Politic in Digital Era under subtitle 3-c. At the notification it will be basically tried to discuss the effects of digital economy which are caused by the effects of digital era to the public administration and politic under the change of state and conversation. In this issue it will be looked at the thesis (Güler, 1994) which tells the state as object of public administration. Although nowadays modern nation state continues its main features basically, new period which is called as digital era by some philosopher and changes either management type or administrator structure begins to be lived. In this letter the economy of this new era called as digital era, actors and the instruments which are used by these actors will be reviewed.

With the effect of digital era, digital money is begun to use and so electronic money and bitcoin usage beside of the paper money (Banknote etc.), bitcoin usage has increased as disbursement tool. Bitcoin which is in crypto (encoded) category was designed with computer algorithm by nicknamed Satoshi Nakamoto in 2009 and it reached an important user group in last 2 years. For buying and selling process of bitcoin it is applied according to daily dollar parity and it is preserved in a virtual purse which belongs to the bitcoin owner with his/ her name. As Bitcoin is formed by a detailed computer algorithm, it does not have a feature that can be produced so easily. System can produce 25 bitcoin in per 10 minutes (Sönmez, 2014: 8) With the common usage of virtual money like bitcoin etc in digital economy system, a change in money management of state is required. In this system state does not have control of money as the authority and guarantor that have classic money as central bank (Sönmez, 2014: 1).

In this study as a disbursement tool the virtual money which is not under state guarantee and its risk belongs to the people completely will be made problematical whether it will lead change in economy politic of state or not. In this scope development of electronic money, control of state under electronic money, studies in taxing, usage of electronic and virtual money in Turkey and in the World will be included. In the scope of state change and conversion the issue will be made conceptualization. Study will be made under the light of literature search from national and international sources and updated data (news etc).

Keywords: *Digital Era, Digital Economy, Electronic Money, Virtual Money, Bitcoin*

SAĞLIK HİZMETLERİNDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM: YÖNETSEL SÜREÇLER BAĞLAMINDA BİR ANALİZ

DIGITAL TRANSFORMATION IN HEALTH SERVICES: AN ANALYSIS IN TERMS OF ADMINISTRATIVE PROCESSES

Aziz KÜÇÜK
Sağlık Bakanlığı, Daire Başkanı

ÖZET

Son yıllarda dijital sağlık teknolojilerinde yaşanan ilerlemeler, Türkiye'de sağlık sektöründe köklü değişikliklerin yaşanmasına neden olmaktadır. Uluslararası bağlamdan kopuk olmayan bu gelişmenin mikro-pratiği olarak Türkiye'de, 2003 yılında kamuoyuna duyurulan Sağlıkta Dönüşüm Programının *"karar sürecinde etkili bilgiye erişim: sağlık bilgi sistemi"* bileşeni çerçevesinde, DSÖ'nün baskıları ve AB'ye üyelik sürecinin de hız kazandırdığı e-sağlık stratejisi uygulamaya konulmuştur. Sağlığın önüne "e" ön ekinin konulması ile ortaya çıkan e-sağlık, modern bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımı ile sağlık alanının yönetiminin içsel ve dışsal dinamiklerinin dönüştürülmesi sürecidir. Bu sürecin önemli halkalarından biri, 2011 yılında 663 Sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK ile YKİ anlayışı çerçevesinde Sağlık Bakanlığı'nın yeniden organize edilmesidir. Kamu yönetiminde örgütsel düzeyde YKİ reformları uygulanırken, Sağlık Bakanlığı da dijital devlet paradigması ile uyumlu bir şekilde örgütlenmiştir. YKİ'nin "parçaladığı uzmanlaşmaya dayalı ana hizmet birimleri ile kurumların birbirleri ile haberleşmeyen veri depoları yerine, veriyi elde etmede ve kullanmada daha bütüncül bir yaklaşım" (Dunleavy and Margetts, 2000) geliştirilerek önceden bilgi işlem dairesi ile yürütülen çalışmalar, 663 sayılı KHK ile Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü şeklinde örgütlenmiştir. Tüm bakanlığın taşradan bilgi toplama görevini üstlenen bu örgütlenme ile devletin *"bilgi toplayıcı"* işlevi daha da önem kazanmıştır. Devletin bu amaca ulaşmak için başvurduğu araçların başında gelen ve nüfusa içkin olan "dijital sağlık" uygulamaları, bilgiye dayalı devletin bir bileşeni olarak, hem "iktidarı ekonomik biçimde kullanma" sanatına hem de "nüfusu daha iyi yönetme" (Foucault, 2005) amacına hizmet etmektedir.

Dijital sağlık ve e-sağlık (bu çalışmada birbirinin yerine geçebilecek şekilde kullanılmaktadır) mobil sağlık *(mHealth)*, sağlık bilgi teknolojileri, elektronik hasta kayıtları ve teletıp gibi bilgi iletişim teknolojileri ile sağlığın arakesitinde yer alan bütün kavramları ve faaliyetleri kapsayan şemsiye bir terimdir. Bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımı ile sağlık hizmetlerinin dönüşümünü anlatan e-sağlık kavramı, geniş anlamda tele-tıp, internet tabanlı sağlık ve mobil araçları da kapsadığından geleneksel elektronik hasta kayıtlarından daha fazlasını ifade etmektedir. Dolayısıyla, sağlık sektörünün dijitalleşmesi sadece verimliliği iyileştiren, hizmet sunumunu modernleştiren ve kaynakları işlevsel kılan teknik bir süreç olarak düşünülmemelidir. Bu doğrultuda internet ve tıp birlikteliğini aşan dinamik bir ilişkisellikle e-sağlık kavramını açıklamaya çalışan Eysenbach'ın (2001: 20) tanımı açıklayıcı ve kapsayıcıdır:

> E-sağlık, sağlık hizmetleri ve bilgisinin internet ve ilgili teknolojiler vasıtasıyla sunulması ve geliştirilmesine atıfta bulunan tıp bilişimi, halk sağlığı ve işletme ara kesitinde yer alan, yeni gelişen bir alandır. Geniş anlamda e-sağlık terimi, sağlık hizmetlerini yerel, bölgesel ve küresel düzeyde geliştirmek için sadece bilgi iletişim teknolojilerinin kullanıldığı teknik bir gelişmeyi değil, aynı zamanda bir yönetim zihniyetini, bir iş yapma biçimini, bir tutumu ve ağa bağlı olma durumunu, küresel düşünmeyi simgelemektedir.

Bu çalışmada, sağlık hizmetlerinin belkemiği haline gelen bilgi iletişim teknolojilerinin sağlık hizmetlerinin planlanması, örgütlenmesi, sunumu, finansmanı, denetlenmesi ve izlenmesi gibi yönetsel süreçler üzerindeki etkisi analiz edilmektedir. Böylece dijital dönüşüm süreci ile sağlık alanında ortaya çıkan *"yaratıcı yıkım"ın* sağlık sisteminde nasıl bir organik dönüşüme yol açtığının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda çalışmada dijital sağlık kavramı ve kapsamı ile yönetim süreçleri ve örgütlenme biçimleri ele

alınacaktır. Sağlığı elektronik olarak yönetmenin altında yatan yönetim zihniyeti nedir? Sağlık alanındaki dijitalleşme, bürokrasiyi ve sağlık personelinin çalışma pratiklerini nasıl etkilemektedir? Dijital teknolojiler, hasta-hekim ilişkisinde bir paradigma değişimine yol açmakta mıdır? gibi sorulara yanıt aranacaktır. Çalışmada ilk olarak, dijital sağlıkla ilgili kavramsal bir çerçeve ortaya konulacaktır. Daha sonra e-sağlığın bürokrasi, yeni kamu işletmeciliği, yönetişim gibi yönetsel mekanizmaların dönüşümüne neden olan anlayışlar ile ilişkisi incelenerek, kuramsal bir analiz yapılmaya çalışılacaktır. Son olarak, Sağlık Bakanlığının e-sağlık uygulamalarının yönetsel süreçlerde ortaya çıkardığı değişiklikler, olgusal olarak ele alınacaktır.

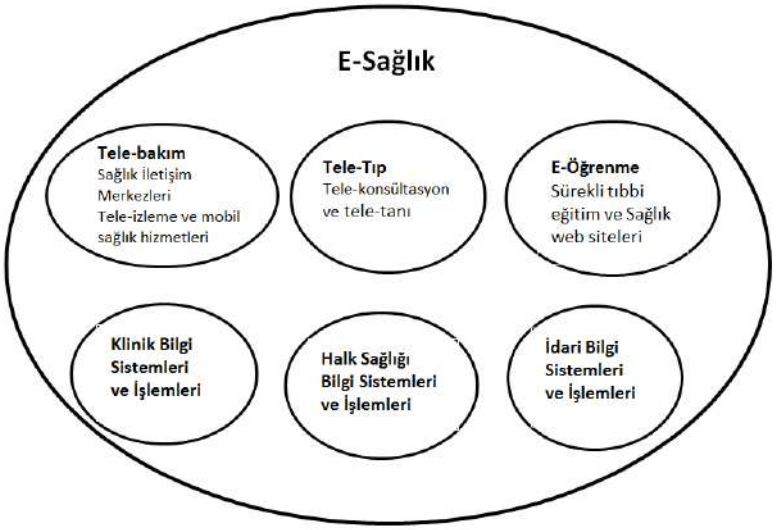

Şekil 1. Dijital Sağlığın Kapsamı (Kaynak: Carrasqueiro and Monterio, 2010).

Sağlık alanı işlemlerin hızlılığı; minimum girdi; hasta, yer, zaman ve vaka bilgilerini kişiselleştirme ve dosyalayabilme; görüntü ve ses depolayabilen yüzde yüz kâğıtsız kayıtlar; uzaktan erişim (tele-tıp) ve sürekli iletişim (tele-konsültasyon) hatta dijital hastaneler gibi teknolojik üstünlüklerin yoğun olarak kullanıldığı sektörlerin başında gelmektedir. Sağlık Bakanlığı ile HIMMS (*Healthcare Information and Management Systems Society*) arasında 2013 yılında imzalanan protokolle Türkiye'deki bütün kamu hastaneleri EMRAM modeli çerçevesinde "dijital hastane" olarak sertifikalandırılmakta ve sınıflandırılmaktadır. Bundan dolayı dijitalleşmenin en önemli katkısı, bürokratik örgütlenmenin teknik üstünlüklerini geliştirmesidir. Dijital çağda, teknolojik ilerlemenin emeğin mekanizasyonu ile birleşmesi sonucu ortaya çıkan yönetsel rasyonellik arayışı en üst noktaya ulaşmıştır. Weber'in bürokratikleşmiş yönetim için dile getirdiği "doğruluk, hız, kesinlik, dosya bilgisi, süreklilik, birlik, tam bağımlılık, sürtüşmenin ve maddi ve kişisel maliyetlerin azaltılması" dijital araçlarla optimum seviyeye getirilmektedir. Yönetsel işlerin kişilere göre değişmeyen, nesnel kurallara göre yürütülmesini kolaylaştırıcı ve hızlandırıcı bir unsur olan dijitalleşme, "duygulardan arındırılmış" hali ile bürokrasinin özgül niteliğini artırmaktadır. Dolayısıyla, yönetimin teknik örgütlenmesi (bürokrasi) ne kadar çok dijitalleşirse, o kadar çok kusursuzlaşır ve erdemli hale gelir. Bilgi iletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasının örgütsel düzeyde bir diğer etkisi; hiyerarşik kademelerin azaltılmasını kolaylaştırması, esnek örgütlenmeyi desteklemesi ve örgüt içi ve dışı sınırlarda değişime neden olmasıdır.

Bir başka inceleme nesnemiz olan teletıp ise, e-sağlığın spesifik bir uygulamasıdır. Teletıp kelime anlamı olarak, yunanca *uzak* anlamına gelen *"tele"* ve Latince *iyileştirmek, tedavi etmek* anlamına gelen *"mederi"* kelimelerinin birleşmesiyle oluşur ve bu anlamda uzaktan tedavi anlamına gelir (Vitacca vd., 2009). Telepatoloji, teleradyoloji ve telepsikiyatri gibi çeşitli teletıp hizmetlerinin kullanımı ile laboratuvar ve görüntüleme örneklerinin bir başka yere gönderilebilmesinin veya doktorlar arasında (emek hareketliliği olmadan) konsültasyon hizmetlerinin elektronik ortamda yapılabilmesi, sınır ötesi sağlık hizmet sunumunun bir parçasıdır. Bu uygulamanın, çeşitli nedenlerle sağlık hizmetinin sunulmasında sorun yaşanan yerlerdeki

kişilere ulaşması amacı ile başlatılmasında itici gücün özel sektör odaklı olduğu ileri sürülebilir. Örneğin, bir İtalyan petrol ve gaz endüstrisi şirketi olan SAİPEM, bünyesinde 107 farklı ulustan 38 bin işçi çalıştıran ve beş kıtada faaliyette bulunan bir şirkettir. Karada ve denizde sınır ötesi - uzak bölgelerde faaliyet gösteren işletme, e-sağlık uygulamaları için önemli bir model olarak görülmüştür. Kurum içi bir tıbbi departmana sahip olan SAİPEM, tıbbi acil müdahaleler hariç sağlık hizmetlerini tele-tıp yöntemi ile sağlamaktadır. 2016 yıl sonu itibariyle Türkiye'de de bütün kamu hastanelerinin (619 hastane) teleradyoloji sistemine entegrasyon çalışmaları tamamlanmıştır. 25 milyon hastanın ve 59 milyon radyolojik tetkikin kayıtlı olduğu sistemde radyoloji uzmanları, görüntü değerlendirme raporu yazabilmekte ve çevrimiçi konsültasyon yapabilmektedir. Tele-tıp, tele-radyoloji, robotik cerrahi (robotlarla ameliyat yapılması), tele-konsültasyon gibi uygulamalar uzaktan sağlık hizmeti vermeyi ifade ettiğinden sağlık hizmetlerinin üretimini mekânsal bağlamından bağımsız hale getirerek, *"sanal mekanlar"* yaratmaktadır. Tele-tıp uygulamaları aynı zamanda merkezi veya bölgesel hizmet sunumuna uygun bir araç olarak sağlık hizmetlerinin planlanmasını da dönüştürme özelliğine sahiptir. Bir başka deyişle, kamu yönetimi anlamında sağlık hizmetlerinin sunumunda merkezileşme-yerelleşme pratiklerini kolaylaştırıcı bir araç işlevi görebilmektedir. Yeni teknolojilerin kullanımı (robotik cerrahi, cep bilgisayarları ve tabletler gibi) personel sayısını veya çalışma ekibinin büyüklüğünü azaltabilir. Aynı zamanda büyük veri *(big data)* analizleri ile sağlık hizmetlerindeki eğilimler öngörülebilir. Dijital çağda örgütsel düzeyde daha fazla kontrol mekanizması oluşturulması, iç ve dış denetim ile hesapverebilirlik olgusunu güçlendirebilir. Örneğin, sağlık alanında kurumların ve hekimlerin performansını ölçme ve izleme için klinik karar destek sistemleri yanında TİG veritabanı, HBYS gibi sistemlerden elde edilen verilerle performans denetimi, TDMS, ek ödeme sistemi gibi araçlarla da finansal denetim, UHESA gibi sistemlerle enfeksiyon denetimi, dijital cihaz takip sistemi ile verimlilik kontrolü mümkün hale gelmiştir.

Dijital teknolojiler, kronik hastalıkların uzaktan izlenmesini kolaylaştırması ile hasta-hekim arasındaki ilişkiyi dönüştürerek sağlık hizmetlerinin sunumunu da etkilemektedir. Bilgi iletişim teknolojileri ile hastalar daha bilgili ve seçici hale gelirken, hasta-hekim arasındaki ilişkinin gücü değişmekte ve hasta kavramının değişmesine yol açmaktadır. Aynı zamanda m-sağlık teknolojilerinin kullanımı, evsel/özel alan içerisine kamu gözetimini getirerek, kamu ve özel gözetim arasındaki mekânsal sınırları bulanıklaştırmıştır. Bloomfield ve McLean (2003: 53-84), İngiliz sağlık sektöründe yeni bir bilgi sisteminin ruh sağlığı hizmetlerinin örgütlenmesini nasıl etkilediğini incelemiştir. Yazarlar, Victorian hastanesinin psikiyatri kliniğindeki deneyimlerden yararlanarak, hastaların fiziksel olarak hastanede bulunmasa bile, bir örgütün bilgi sistemleri aracılığıyla bilgileri toplayıp raporladığı takdirde, hastaların kendi raporları için sürekli olarak nasıl başvuruda bulunduklarını göstermeye çalışmıştır. Hatta hizmetin hastaneden toplum ruh sağlığı merkezlerine geçişi ile gözetim pratiklerinin kesintiye uğramadığı görülmüştür. Bundan dolayı bilgi teknolojilerinin, hastaları ve sağlık çalışanlarını "görünür ve hesap verebilir kılarak", onların gözetim ve kontrol pratiklerine tabi tutulabileceği ileri sürülebilir. Ayrıca tıbbi bakıştaki dönüşümle, bir patolojiye işaret eden ve klinik bakışla bilgi nesnesi haline gelen *"hastalık"* yerine, herkesin gözetim altında olduğu ve sonsuz bir süreç olan *"sağlıklı olma"* durumu sorunsallaştırılmaktadır. Böylece "bedenin mekânsallıktan (klinik ve doktorun doğrudan teması) kopartılarak uzaktan, sürekli görünmeksizin ve belki de en önemlisi bizzat bireyin kendisi tarafından gözetim altında tutulmasını imleyen süreç; tedaviyi dışsal bir müdahale aygıtı olmaktan çıkartarak bir yaşam prensibi" (Baştürk, 2016: 156) haline getirmektedir. Örneğin Türkiye'de 2015 yılında hizmete alınan e-Nabız Kişisel Sağlık Kaydı Sisteminin, vatandaşların tüm sağlık kayıtlarını tek bir platformda toplayan, zaman ve mekândan bağımsız olarak kolay, hızlı ve güvenilir şekilde erişimine ve kontrolüne sunan kişisel sağlık kaydı sistemi olarak *"kendilik yönetimi"* işlevi görecek bir teknoloji olduğu ileri sürülebilir.

Anahtar Kelimeler: *E-sağlık, Kamu Yönetimi, Sağlık Hizmet Sunumu, Tele-Tıp, Örgütlenme*

ABSTRACT

E-health or digital health is an umbrella term that covers health informatics, telemedicine and other ICT (information and communications technology) solutions in health care and medicine. As a component of the knowledge-based state, "digital health" practices serve both the art of "using power in economic form"

and “better managing the population”. In recent years, progress in digital health technologies has caused radical changes in the healthcare sector in Turkey.

In this study, the affects of ICT which have become the backbone of health services, on management processes such as planning, organizing, delivery, financing, supervision and monitoring of health services are analyzed. E-health of theoretical analysis will be attempted by examining the relationship between the concepts that lead to the transformation of administrative mechanisms such as bureaucracy, new public management and governance. Ministry of Health's digital health applications will change to bring about in management processes will be handled as the case.

Keywords: *E-health, Public Administration, Telemedicine, Healthcare Delivery, Organization*

TÜRKİYE'DE KAMU YÖNETİMİNDE DİJİTAL PERSONEL DEĞERLENDİRME: FIRSATLAR – TEHDİTLER

DIGITAL PERSONNEL ASSESSMENT IN PUBLIC ADMINISTRATION IN TURKEY: OPPORTUNITIES AND THREATS

İbrahim ARAP
Dokuz Eylül Üniversitesi

ÖZET

Personel değerlendirme, personel yönetiminin temel konularından birisidir. Ülkemizde devlette personel değerlendirme sisteminin yeniden kurulmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışma, Türkiye'de kamu kurumlarında uygulanan mevcut personel değerlendirme sistemini dijital personel değerlendirme açısından incelemeyi ve dijitalleşme ile sağlanacak yarar ve sakıncaları ortaya koymayı amaçlamaktadır. Dijital personel değerlendirmenin incelenmesi, avantajlarının ve dezavantajlarının ortaya konması yeniden yapılanan sistemin gözden geçirilerek geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Çalışmanın ilk kısımda fordist döneme özgü değerlendirme sistemi üzerinde durulacak ve bu sisteme yönelik eleştiriler ortaya konacaktır. İkinci kısımda 2011 yılında Devlet Memurları Kanununda yapılan değişiklikle getirilen adem-i merkezi değerlendirme sistemi üzerinde durulacaktır. Son kısımda ise literatürde "e-değerlendirme" ya da "teknolojiye dayalı değerlendirme" (*technology enhanced assessment*) olarak adlandırılan yenilikçi pratiklerin çeşitli ülke, sektör ve kurum deneyimleri ışığında Türkiye'de uygulanabilirliği, avantajları ile dezavantajları ile etik yönünden uygunluğu değerlendirilecektir.

Bu bildiride yanıtı aranan sorulardan bazıları şunlardır: Kamu personel yönetiminde postfordist dönemin gereklerine uygun bir değerlendirme sistemine geçiş aşamasında olan Türkiye'de kamu kurumlarının dijital teknolojilerin olanaklarını sisteme entegre etmesinin koşulları nelerdir? Bu yönde yapılacak düzenlemelerin etkileri, başta etik olmak üzere olası sorun alanları nelerdir, yaratacağı olumsuzluklar neler olabilir? Dijital teknoloji personel değerlendirmede ne tür olanaklar sunmaktadır? Bu olanaklar değerlendirmeyi nasıl/ne yönde değiştirebilir? Etkililik ve verimlilik artar mı? Potansiyel yararı nedir? Kuşaklar arası farklılaşma personel değerlendirme sistemine yeterince yansıyor mu? Dijital personel değerlendirme bir yenilik ve katkı getirebilir mi?

Çalışmada ele alınan konunun kavramsal ve kuramsal çerçevesi: X ve Y kuramı, Bürokrasi kuramı, Postfordizm, Yeni Kamu İşletmeciliği, Örgüt kuramı, Motivasyon, Esneklik, 3 E (Etkinlik, Etkililik, Ekonomiklik), PÖPAYED (Planlama, Örgütleme, Personel yönetimi, Yönlendirme, Eşgüdüm, Denetim). Yöntemi, niteliksel ve niceliksel yöntemdir. Veri kaynakları; literatür, İzmir ilinde üniversitelerin, kamu ve özel kurumlarının yönetici ve bilişim personeli ile yapılacak görüşmeler, mevzuat, yargı kararları ve istatistiklerdir.

Ülkeden ülkeye oranı değişmekle birlikte dijital teknolojilerin kullanımında ve bu teknolojilere olan ilgide özellikle genç kuşaklarda yükselen bir artış bulunmaktadır. Dijital teknolojilerin gelişmesi ve yaygınlaşması, devlete ve özel sektöre ait kurumların sürdürülebilir başarısı açısından, yeni fikir ve pratikler geliştirme olanağı sağlamaktadır. Teknolojik gelişmelerin sağladığı olanakların personel değerlendirme sistemlerine uyarlanmasına yönelik hem talep oluşmuş durumdadır, hem de araç ve olanaklar gelişmektedir. Mevcut değerlendirme yöntemlerinin etkisiz, öznel ya da demotive edici olması yeni arayışların bir başka nedenidir.

Türkiye'de performans değerlendirme henüz tüm kamu kurumlarında uygulanmamakla birlikte yaygınlaşması yönünde çalışmalar sürmektedir. 2011 yılında Devlet Memurları Kanununda yapılan değişiklikle sicil sistemi kaldırılmıştır. Yapılan düzenlemeyle kamu kurumlarının yürütmekte oldukları hizmetlerin özelliklerini göz önünde bulundurarak memurlarının başarı, verimlilik ve gayretlerini ölçmek üzere, Devlet Personel Başkanlığının uygun görüşü alınmak kaydıyla, değerlendirme ölçütleri

belirleyebilecekleri (DMK, md. 122/son) yönünde postfordist bir hüküm getirilmiştir. Düzenlemenin ardından başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere kimi bakanlıklar ve Emniyet Genel Müdürlüğü gibi köklü kurumlar kendi performans değerlendirme sistemlerini kurmaya başlamışlardır.

Sistemin tüm kamu kurumlarını kapsaması amacıyla Devlet Personel Başkanlığı Yönetmelik taslağını oluşturmuş ve taslak kamuoyu ile paylaşılmıştır. Buna göre, kamu personel reformu ile yöneticiler dâhil tüm memurlar için performans değerlendirmesi yapılacaktır. Performans ölçümü için iş bilgisi, kalitesi, iletişim, işbirliği, görev bilinci, iş alışkanlıkları, disiplin-kurallara uyma, gelişime açıklık ölçütleri belirlenmiştir. Beş yılda bir yenilenecek performans değerlendirmesinde performansı yüksek olan memura daha yüksek maaş verilmesineilişkin netlik bulunmamaktadır. Son yapılan açıklamada herhangi bir performans ödemesi öngörülmediği ifade edilmektedir.

Yönetmelik taslağı incelendiğinde;

1. Amirlerce verilecek puanlar izleme formuna dayanacaktır ve gerekçeli olacaktır.

2. Üstler de en yakın astları tarafından değerlendirilecektir.

3. İş arkadaşları ve hizmetten yararlananlar da belirli ölçülerde değerlendirme sistemine dâhil edilmiştir.

4. Düşük başarı gösteren personel, hizmet içi eğitime tabi tutulacaktır.

5. Buna rağmen başarısız olmaya devam eden personel, başarılı olabileceği başka bir görevde veya görev yerinde değerlendirilecektir.

6. Başarılı personelin bu durumu; Görevde yükselmelerinde, yurt dışı görevlendirmelerde, görevleriyle ilgili kişisel gelişim imkânlarının desteklenmesinde, insan kaynakları planlamasının diğer alanlarında değerlendirilecektir.

Bu tip bir değerlendirme sistemi 2011 yılında kaldırılan sicil sisteminden farklılıklar içermekle birlikte, temelde bir farklılık getirmemektedir. Bir başka deyişle, sicil sisteminden vazgeçilme gerekçelerini ortadan kaldırmamaktadır. Yeni bir değerlendirme sistemi tasarlanırken günümüz teknolojilerinden olabildiğince yararlanma, dijital teknolojileri yeni sisteme entegre etmek önemlidir. Oysa ne Kamu Personelinin Başarılarının Değerlendirilmesine İlişkin Genel Yönetmelik Taslağında ne de kurumsal bazda hazırlanan performans değerlendirme sistemlerinde yenilikçi, teknolojiyi kullanan değerlendirme pratiklerine (formların bilgisayarda doldurulması dışarıda bırakılırsa) yer verilmediği görülmektedir.

Getirilmek istenen değerlendirme sistemi amirin memuru değerlendirdiği sicil sisteminin yetersizlikleri giderici önlemler içermekle birlikte, ölçütler nesnel değerlendirmeye dayanmadığı sürece gerek kurum içinde çatışmalara yol açacak, gerekse de idari davalara konu olacaktır. Nitekim performans değerlendirme notlarının iptaline ilişkin açılan davalar bulunmaktadır[5].

- Dijital Personel Değerlendirme Sisteminin Avantajları
- Dijital personel değerlendirme sistemine ilişkin avantajlar şu biçimde sıralanabilir:
- Değişik lokasyonlarda ve değişik zamanlarda değerlendirme olanağı (örneğin uyuduğunuz ve uyandığınız saatin belirlenmesi) (zaman ve mekân esnekliği)
- Sayısallaştırılmış, öznellikten arınmış değerlendirme
- Personelin kendilerine uygun mesleklere/işlere yönelmelerinin sağlanması
- Olası yanlış anlama/değerlendirmelerin en aza indirgenmesi. (İnsandan kaynaklı performans ölçüm hatalarının en aza inmesi) Dolayısıyla düzeltici/geliştirici faaliyetlerin görece daha hızlı devreye alınabilmesi
- Grubun değerlendirmesi gerekiyorsa bu konuda bireysel katkıyı/çabayı ölçebilme

[5] Öğretmen performans notuna yargıdan iptal, http://www.milliyet.com.tr/ogretmen-performans-notuna-gundem-2344038/; Polisin düşük performans değerlendirme puanına iptal kararı, http://www.memurlar.net/haber/656990/polisin-dusuk-performans-degerlendirme-puanina-iptal-karari.html

- Daha önce ölçülmesi mümkün olmayan yetenekleri/becerileri görebilme, ölçme, ortaya çıkarma potansiyeli.
- Çatışmacı olmayan bir değerlendirme süreci oluşturabilme potansiyeli (Personel değerlendirmede dijitalleşme ile birlikte kurum içi çatışmaların ve davaların azaltması yüksek olasılıktır.)
- Yöneticiler ve değerlendirilen açısından zaman tasarrufu (Değerlendirme sonuçlarının hızlı biçimde elde edilmesi) Kaynak tasarrufu sağlama potansiyeli
- Elde edilen verilerin analizi yoluyla daha etkili bir yönetim sağlaması
- Yönetim-çalışan açısından güven duygusunu zedeleyici unsurları azaltıcı etki (yalan söylemenin zorlaşması, denetimin kolaylaşması). Buna bağlı olarak denetimin yoğunlaşması, özdenetimin ön plana çıkması. Denetlenemeyen bazı unsurların denetlenebilmesi
- Çok yönlü değerlendirme (fiziksel, mental vb.)

Dijital Personel Değerlendirme Sisteminin (Olası) Dezavantajları

Dijital personel değerlendirme sisteminin potansiyel dezavantajları da bulunmaktadır. En önemli dezavantajı etik meselelerdir. Verilerin toplanması, toplanan veri setinin korunması ve kullanılmasına ilişkin soru işaretleri/kaygılar mevcuttur. (Nasıl toplanacak, nasıl kullanılacak ve nasıl saklanacak –depolanacak- gibi sorular etik açıdan tartışmaları beraberinde getirmektedir.) Diğer sorun alanları olarak şu unsurlar dikkat çekmektedir: Yüksek (teknolojik) yatırım maliyeti, Nitelikli yetişmiş personel ihtiyacı, Aşırı/gereksiz veriye boğulmanın getirebileceği yanıltıcı yorumlar.

Personel Değerlendirmede Dijital Teknolojilerin Kullanılabileceği Alanlar

Dijital personel değerlendirme devlette pek çok sektörde ya da meslekte kullanılabilir. Burada yalnızca birkaç örnekle yetinilecektir. Askeri olarak muhabereyi kazanmanın sağlanması; dalgıçın hayatta kalıp kalmadığının izlenmesi; hemşirenin hastaya olan özenin belirlenmesi; çöpçünün çöp tenekesi dolduğu sinyali alındıktan itibaren ne sürede toplama yerine intikal ettiği, harcanan malzemenin/ilacın miktarının ölçülmesi. Verilen örneklerde dijital teknolojiler sayesinde personelin değerlendirmesi amacıyla örneğin ses tonunun ölçülmesi; beyin dalgalarının, tansiyon ya da kalp atışının ölçülmesi, bulunduğu yerin (çip-sensörler aracılığıyla) belirlenmesi, yaptığın işin/eylemin zamanlamasının tespiti mümkündür.

Genel Değerlendirme

Dijital personel değerlendirmenin nasıl yapılacağı konusunda mevcut teknolojik bilgilerimiz ışığında akıllı telefonların kullanılması akla yakın çözümdür. İnsan derisi altına yerleştirilen sensörlerin, yapay zekânın personel değerlendirilmesinde kullanılması henüz uygulama düzeyinde değildir. Bununla birlikte, belirli durum ve sektörlerde gönüllü olan personelin rızasına dayalı olarak yapılabileceği öngörülebilir. Dijital personel değerlendirmesine tabi olanların işbirliği/desteği dijital değerlendirme biçim(ler)inin başarısında ve yaygınlaşmasında rol oynayacaktır.

Anahtar Kelimeler: *e.değerlendirme, Performans, Teknoloji, Etik, Sensör*

ABSTRACT

The subject and purpose of the study: This study aims to review the personnel assessment system currently in place in public institutions in Turkey from the perspective of digital personnel assessment and to reveal the pros and cons of digitalization. Personnel assessment is among the key aspects of personnel management. Developments have recently been taking place for the reestablishment of the central-level public personnel assessment system in Turkey. Therefore, it is critical to investigate digital personnel assessment and show its merits and shortcomings.

The first part of the study will address the assessment system specific to the Fordist era and put forth criticism of that system. The second part will deal with the decentralized assessment system introduced by the 2011 amendment in the Law on Civil Servants (Law No. 657). The last part will evaluate the applicability, advantages, disadvantages, and ethical congruity of the innovative practices that are called “e-assessment” or

"technology-enhanced assessment" in literature in the light of the experiences of various countries, industries, and institutions.

The research question: The conditions on which public institutions can integrate the facilities offered by digital technologies into the system in Turkey, currently transitioning to an assessment system in public personnel management in line with the requirements of the Post-Fordist era; the impact of regulations to be made pertaining to this task; ethical challenges; and the perspective of bureaucracy.

The following are some of the questions this paper will try to answer: What kinds of opportunities does digital technology offer in personnel assessment? How/In what ways can these opportunities change assessment? Is an increase in efficiency or effectiveness likely? What are the potential benefits? What ethical and other issues may arise and what are their main challenges? Does intergenerational variation reflect in the personnel assessment system sufficiently? Can digital personnel assessment bring any innovation or contribution in this regard? The methodology involves qualitative and quantitative methods. The data sources include literature, interviews to be conducted with managers and information technology personnel in universities and other public and private institutions in the province of Izmir, legislations, court decisions, and statistics.

Keywords: *E.assesment, Performance, Technology, Ethics, Sensor*

SİYASAL DAVRANIŞLARIN ŞEKİLLENMESİNDE SOSYAL MEDYANIN ETKİSİ

THE EFFECT OF SOCIAL MEDIA ON THE EMBODIMENT OF POLITICAL BEHAVIOR

İsmail DURSUNOĞLU
Bayburt Üniversitesi, İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Siyasal davranış, siyaset bilimi literatüründe sıkça ele alınan ve tartışılan bir kavramdır. Davranış, en basit biçimiyle canlıların dış dünyaya karşı gösterdikleri tepkiler bütünü olarak ifade edilmektedir. Buna göre, siyasal davranış ise bireyin siyasal sistem karşısındaki durumunu, tutumunu ve eylemlerini içermektedir. Bireyler siyasal davranışlarını oluştururken kişisel ve çevresel birçok faktörden etkilenmektedir. Bu faktörlerden biri de sosyal medyadır.

Siyasal davranış basit bir meraktan ileri düzeydeki katılıma kadar bireyin siyasal alanda ortaya koyduğu davranışları ifade etmektedir. Bireyin siyasal davranışları nasıl oluşur? Araştırmacılar bu soruya yönelik üç farklı yaklaşım ortaya koymuşlardır. Bunlardan birincisi, bireyin davranışlarında; din, aile, çevresel gruplar, sosyo-ekonomik yapı gibi unsurları referans alan sosyolojik yaklaşımdır. İkinci olarak sosyo-psikolojik yaklaşım, şartlar ve etki faktörleri ne olursa olsun siyasal partiyle psikolojik bir bağ kuran bireyin güçlü şekilde partiyle bağlılığını sürdüreceğini ifade etmektedir. Son olarak, bireyin ekonomik ve bireysel çıkarlarını ön planda tutarak rasyonel bir hesaplama sonucunda ortaya koyacağı tercihler rasyonel tercih yaklaşımı olarak kabul edilmektedir. Bu üç temel yaklaşımın, pratikte doğruluğunu ispatlayacak farklı araştırma ve örnekler olmasına rağmen günümüzde herhangi bir yaklaşımı tek gerçek olarak kabul etmek doğru değildir. Çünkü alanda yapılan çalışmalarda bireylerin bu üç yaklaşımı da içeren siyasal davranışlar geliştirdikleri görülmektedir. Dolayısıyla siyasal davranış kavramı, çok yönlü ele alınması gereken sübjektif ve karmaşık bir nitelik taşımaktadır. Bireyin siyasi tercihte bulunurken çeşitli faktörlerden etkilenmesi de bu durumu destekler bir veridir. Siyasal davranışların ortaya çıkmasında ve şekillenmesinde kişisel, ekonomik, sosyo-kültürel, psikolojik, iletişim vb. birçok faktörün etkisi bulunmaktadır. Bu faktörlerden biri de önemi ve etkisi günden güne artan ve iletişim faktörleri başlığı altında yer alan sosyal medyadır.

Birey iletişimle var olan bir canlıdır. İletişim, insanlar arası her türlü ilişkinin temelini oluşturur. Bireyin siyaset alanıyla kurduğu ilişki siyasal iletişim olarak değerlendirilmektedir. Siyasal iletişim, bilginin siyasetçiler ve seçmen arasında medya aracılığıyla aktarılmasına yönelik interaktif bir süreç şeklinde tanımlanmaktadır. Burada medyanın geleneksel veya yeni anlayış perspektifine sahip olması, siyasal davranışlar açısından önemli bir durumdur. Çünkü geleneksel medya ile yeni ortaya çıkan sosyal medya arasında bazı farklar bulunmaktadır. Geleneksel medya, bireylere sadece haberi iletme misyonu üstlenen tek yönlü iletişim mecrasıdır. Bireylerin bu bilgi paylaşımlarına tepki vermeleri, eleştirmeleri, doğruluğunu veya güvenilirliğini test etmeleri oldukça zordur. Aynı zamanda doğru bilginin manipüle edilmesi veya bilgiye erişimin engellenmesi söz konusu olabilir. Ancak bütün bu durumların sosyal medya açısından geçerliliği oldukça düşüktür. Sosyal medyanın karşılıklı diyaloğu sağlayan bir anlayışa sahip olması, paylaşılan bilginin hızlı bir şekilde yayılması ve tartışılabilmesi bu mecrayı ayrı bir noktaya taşımaktadır. Sosyal medyanın bu yönü, bireylere bilgiye hızlı şekilde ulaşma, bilginin değerlendirilmesi ve buna yönelik tepki gösterme imkanı sağlamaktadır. Böylece siyasi bilgi, tepki ve örgütlenmelerin birer adresi haline dönüşen sosyal medya siyasal davranışları da doğrudan etkilemektedir.

Sosyal medya, bilginin veya kişisel yorumların basit, anlık ve karşı fikre açık bir çerçevede ortaya konulduğu platformlardır. Bilim ve teknolojik gelişmelerin yüksek düzeye ulaştığı günümüz modern dünyasında sosyal medya siyasi parti, aday ve seçmen için yeni bir siyasal iletişim alanı oluşturmuştur. Günümüzde siyasi partilerin ve adayların, kendi bilgileri, program ve vaatlerinin yer aldığı kişisel internet adresleri, haber siteleri, twitter, facebook gibi sosyal medya platformları bireyin siyasal gündemi takip edeceği yeni iletişim mecralarıdır. Dolayısıyla, internette yer alan bu bilgiler siyasal davranış üzerinde etkili olmaktadır. İnternet, vatandaşa, topluma ve devlete adayın kendi programını anlatabilmesi, halkla

bütünleşmesi, kamuoyu oluşturması, karşılıklı etkileşim sağlaması, merak edilen konulara açıklık getirmesi, hızlı iletişim kurabilmesi nedeniyle etkin kullanılan bir araçtır. İnternette siyasetçiler, seçmenlerle doğrudan iletişim kurabilmek için web sitelerinde online mesaj forumları oluşturabilmektedir. Bu web sitelerinin kolay açılabilmesi, tasarımı, grafik ve animasyonların seçimleri, site isminin kolay hatırlanması, etkililik açısından oldukça önemlidir. Yine internet üzerinden aday ve parti teşkilatları tarafından seçmenlerin telefonlarına özel gün kutlaması, gündemle ilgili görüş, seçim kampanyasına yönelik bilgi mesajları gönderilmektedir. Bu da seçmeni değerli hissettirmekle beraber siyasal eğilimlerini etkilemeye yönelik bir çaba olarak değerlendirilebilir.

Kullanıcıların birbirleriyle bilgi, görüş, ilgi alanları, duygu ve düşüncelerini paylaşarak etkileşim ve iletişim kurmalarına olanak sağlayan online araçlar ve web ortamına sosyal medya denilmektedir. Sosyal medya ortamları ise; bloglar, online sohbet siteleri, RSS, sosyal ağ siteleri, sosyal imleme, forum, podcast, e-posta zincirleri ve wikiler gibi kullanımı kolay ve dışarıdan katılıma açık olan sanal iletişim ortamlarıdır.

Sosyal medya, günümüzün en etkin iletişim aracıdır. Sosyal medya bireye ve topluma bazı avantajlar sağlamaktadır. Sosyal medyanın faydaları şunlardır:

- Organize olmayı kolaylaştırır
- Gerçekleri kolaylıkla öğrenebilme imkanı sağlar
- Bireyler arası iletişimi artırır
- Fikrilerin hızla yayılmasını sağlar
- Organizasyon ve iletişim maliyetini düşürür
- Daha fazla insanın siyasi ve sosyal olaylara daha kısa sürede reaksiyon göstermesine imkan sağlar

Sosyal medyanın kamuoyu desteğini sağlamak ve kararsızlıkları olumlu yönde değiştirmek gibi fonksiyonlarıyla siyasal iletişim aracı olarak kullanılmasını sağlayan en önemli özelliği interaktif olmasıdır. Kamuoyu desteğini çekebilmek için hedef kitle ile çift yönlü iletişim kurulmasında ve destek oluşturabilecek tüm alanlarda interaktiflik, geleneksel araçlar ve yöntemleri yeni teknolojilerin ışığında siyasal iletişimi de şekillendirmeyi başarmıştır. Özellikle son yıllarda Twitter başta olmak üzere mikroblog servisleri, siyasal iletişim, seçim kampanyaları ve örgütlenme süreçlerinde fazlaca görünür ve vazgeçilmez bir seviyeye ulaşmıştır. İnternetle özdeşleşecek kadar etki alanını genişleten sosyal medya sadece gündemi takip etmek için değil gündem oluşturmak için de önemli bir adrestir. Sosyal medya siyasal iletişim için o kadar güçlü ve etkin bir hale dönüşmüştür ki parti liderlerinin, milletvekillerinin, adayların, gazetecilerin bizzat bu platformlardan halka bilgi verdiği görülmektedir. Gerek ulusal gerek yerel düzeydeki siyasetçiler politika, hedef ve icraatlarını buradan hedef kitlelere ulaştırmaktadır. Bu kişilerin, sosyal medyada yer alan açıklamaları haber niteliği taşımakta seçmen için doğrudan referans alınmaktadır. Sosyal medyanın seçmen üzerinde etkinliğin farkında olan partiler, siyasal kampanya süreçlerine bu platformlara hakim, buraları aktif kullanan kişileri dahil etmektedir. Anlık olarak bilgilerin paylaşılabildiği ve takip edilebildiği twitter ve facebook gibi iletişim platformları günümüzde sosyal yaşamın bir parçasını oluşturmaktadır. Bu sosyal paylaşım merkezlerinde örgütlenebilen toplumsal kesimler, protesto gösterileri ve mitingler gibi toplu siyasal davranışlar da sergilemektedir. Örneğin Gezi Parkı olaylarındaki güçlü örgütlenmede sosyal medyanın etkisi oldukça fazladır. Benzer şekilde "Arap Baharı" olarak adlandırılan Ortadoğu'daki gelişmelerde de sosyal medya önemli katkı sağlamıştır. Facebook ve twitter başta olmak üzere instagram, youtube gibi sosyal paylaşım mercileri, bölgedeki halk hareketlerinin öncesinde ve hareket esnasında, kitlelerin harekete geçmesinde ve sürecin kamuoyuna iletilmesinde önemli bir rol üstlenmişlerdir. Yine 15 Temmuz darbe girişimine karşı Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın halkı sokağa davet etme çağrısı televizyon ekranından olmakla birlikte, ilgili haber kanalına facebook periscope aracılığıyla bağlandığı düşünüldüğünde sosyal medyanın önemi açıkça ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde bireyin siyasal davranışlarında etkin olan sosyal medya faktörü, bir parti veya aday için aynı zamanda propaganda adresidir. Propaganda, bireylerin düşüncelerini etkileme amacı taşıyan mesajlar bütünü olarak düşünüldüğünde kitle iletişim araçlarının bu konudaki araçsal rolleri de ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede değerlendirildiğinde, siyasal yaşamla ilgili bilgi verme adresi olan bu araçların, bilgiyi sunum şekliyle herhangi bir siyasi görüş veya düşüncenin propagandasını yapmak amacına dönüşebileceğini de

hatırlatmak gerekir. Sosyal medya gerek politikacılar tarafından gerekse vatandaşlar tarafından kullanılan bir platformdur. Burada politikacıların seçmenlere yönelik verdikleri mesajlar birer miting söylemi veya basın açıklaması şeklinde değerlendirilebilir. Çünkü vatandaş bilgi veya mesajı doğrudan elde etmektedir. Siyasetçilerin veya hükümet yetkililerin bu platformlardaki değerlendirmeleri veya hükümet politikalarının buralarda tartışılması bireyin siyasal davranış oluşturmasına zemin hazırlamaktadır. Oluşan bu siyasal davranış ise gücü ve meşruiyetini halka borçlu olan siyasi otoritenin politikalarını gözden geçirmesini sağlamaktadır. Bununla ilgili yakın dönemde küçük yaşta yapılan evliliklerle ilgili mecliste tartışılan bir yasa teklifinin sosyal medyada tepkiyle karşılanması, #TecavüzMeşrulaştırılamaz# hashtagiyle gösterilen tepki sonrası paketin geri çekilmesi, somut bir örnek olarak gösterilebilir.

Bu çalışmanın konusu siyasal davranışlar ve sosyal medya arasındaki ilişkidir. Dijital çağda seçimler ve katılım başlığı altında hazırlanan bu çalışmada, günümüz modern dünyasında yaşamın önemli bir parçası haline gelen sosyal medyanın, siyasal davranışlar üzerindeki etkisinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Çalışmada literatür taranarak kavramsal çerçeve oluşturulmuş, pratik uygulama örneklerine de yer verilerek, "sosyal medya siyasal davranışlar üzerinde etkilidir" varsayımı desteklenmiştir.

***Anahtar Kelimeler**: Siyasal Davranış, Sosyal Medya, İletişim, Siyasal İletişim, İnternet*

ABSTRACT

The concept of political behavior covers the whole of the of the perception, attitude and activities from simply interest to advanced level of participation that an individual presents in politics. Social media is one of the factors that influence the political behaviors that are shaped by various factors. Social media has become an important part of the daily lives of individuals in today's modern world, referred to as the digital age. Today, when communication facilities have reached such a high level, it is possible to obtain information through traditional media, as well as via social media, which provides interactive and mutual communication.

Especially in urban areas where the technical infrastructure is strong, the internet is more easily acceessible. It is a fact that the information obtained on this platform, or the comments and evaluations made there, have an effect on the individual at various levels. It is also necessary to evaluate the political mechanism through this reality. Individuals' attainment of political interest information and evaluation processes through social media, and behavioral behaviors in this respect, result in the effect of social media on political behavior.

Examples are the experience of mutual communication processes in the social media actively used by many politicians and voters, the explanation or comment of politicians on these platforms, the follow-up of political developments of voters from these platforms, and the related evaluations of political developments and social media. The theme of this work, "Social Media Factor in the Formation of Political Behavior", is the relationship between political behavior and social media. The aim of the study is to determine the effect of social media, which is an important part of life in digital age, on political behaviors in the work prepared under election and participation titles in digital age. In this work, besides the theoretical conceptual framework, the practical application examples are given and the assumption that "social media is influential on political behavior" is supported.

***Keywords**: Political Behavior, Social Media, Communication, Political Communication, Internet*

AFET YÖNETİMİNDE DİJİTAL TEKNOLOJİ KULLANIMI VE TÜRKİYE'DEKİ DURUM

USE OF DIGITAL TECHNOLOGY IN DISASTER MANAGEMENT AND SITUATION IN TURKEY

Hayriye ŞENGÜN
Bayburt Üniversitesi İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Afet olgusu günümüz dünyasının en önemli gündem maddelerinden birini oluşturmaktadır. Her yıl binlerce insanın yaşamını yitirdiği, milyarlarca dolarlık kayıpların söz konusu olduğu afetlerin zararlarını azaltmak, bütün ülkelerin ve uluslararası toplulukların üzerinde uğraş verdiği temel konulardan biridir. Dünyada sadece 2010 yılında 385 doğal afet sonucu 297.000 kişi yaşamını yitirmiş, 217 milyon insanın yaşamı olumsuz etkilenmiş, 124 Milyar dolar ekonomik kayıp yaşanmıştır (www.csiro.au, 2017).

Afet kavramıyla, meydana geldiği yerde fiziksel, sosyal, ekonomik, psikolojik yıkımlara neden olduğu gibi, yerel halkın tek başına üstesinden gelemediği, doğal ve insan etkisiyle oluşan olaylardan söz edilmektedir. Dünyada ve Türkiye'de en büyük yıkım depremler nedeniyle oluşmaktadır. Ancak kasırga, sel, heyelan gibi afetler de en az depremler kadar can kayıplarına ve yıkımlara neden olmaktadır.

Afetler içinde binlerce can kaybına neden olan depremlerin önceden belirlenebilmesi için dünyada, bilimsel çalışmalar uzun süreden beri devam etmektedir. Bugün ise her türlü afette, zarar azaltma çalışmaları daha fazla öncelik kazanmıştır. Afetler konusunda düzenlene Birleşmiş Milletler öncülüğünde yapılan çeşitli toplantılar ve küresel forumlar sonrası yayınlanan eylem programlarında ve bildirgelerde (HABİTAT, Hyogo Eylem Çerçevesi, Sendai Bildirgesi vb.) de afetlerde zarar azaltma çalışmalarının güçlendirilmesi üzerinde durulmaktadır. Afet yönetimi sürecinde, zarar azaltma, afetlere hazırlık, afet sonrası müdahale ve iyileştirme gibi çalışmalarda, ortaya çıkan sorunları en kısa zamanda çözebilmek, gerekli çalışmaları etkili ve verimli yapabilmek, kullanılan kaynaklarla yakından ilgilidir. Afet zararlarının azaltılması, en az can ve mal kaybıyla afetlerden kurtulmak, afetler karşılaşılan bütün ülkelerin ulaşmak istediği hedeflerdir.

Afet yönetimi hızlı hareket edilmesini, doğru ve kapsamlı bilgi akışını gerektiren bir hizmet türüdür. Bir afet olduğunda en önemli şey bilgiye ulaşmaktır. "Bilginin değerini belirleyen temel nitelikler ise; doğruluk, noksansızlık, zamanlılık, uygunluk, yerindelik ve ucuzluktur" (Bengshir, 1996: 14) Bu niteliklerde bilgiye ulaşmanın ve bilgiyi yorumlamanın en kısa yolu da bilişim teknolojisinin olanaklarından yararlanmaktır. Afetler olmadan önce olası zararların azaltılması sürecinde yapılması gerekenlerin başında afetlerde süratle bilgiye ulaşmanın altyapısını oluşturmak gelmektedir. Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri afet durumlarında bilgiye ulaşma sürecinin süresini belirlemede önemli bir göstergedir. Türkiye'de 1999 Marmara Depreminde bölgeden haber alınamaması, bölgeye yardım ulaştırılmasında güçlük çekilmesi, bunu açıklayan en önemli örneklerden birisidir. Bu bilgi akışını sağlamada bugün internet çok önemli araç durumundadır. Amerika'da internetin ilk kullanıldığı afet olan 1998 yılındaki Mithc Kasırgası'nda sonra bu konuda çok yol alınmıştır. Afet olduğunda hızla ulaşılan bilgi müdahale çabalarının yönünü, kaynak tahsisi ve bağışların doğasını etkilemektedir. Normal iletişim yolları kesildiğinde internet iletişim için bir araç haline gelmektedir. Gerçekten de, afetten etkilenen ülkelerdeki ulusal yetkililer, uluslararası kuruluşlar ve STK'lar, kendi değerlendirmelerini tamamlayamadan İnternet'te sıklıkla bilgi bulmuşlardır. İnternet üzerinden elektronik yayıncılık ve tam metin veri tabanlarının ortaya çıkışı, iletişim ve bilgi değişiminin her alanında çok daha yakın etkileşim imkânı yaratmaktadır. Japonya'da 2011 yılında meydana gelen depremde kayıpların bulunması ve arama kurtarma çalışmalarında "googlemap" yazılımından yararlandığı bilinmektedir. Bugün haber alma kaynakları olarak kullanılan sosyal medyanın (Twitter, YouTube ve Flickr, Instagram vb.) bilgi iletmedeki etkisi yadsınamaz. Afet hizmetlerinde kullanılan dijital teknoloji ürünleri arasında, mobil coğrafi bilgi sistemleri (Mobil CBS), yüksek çözünürlüklü dijital uzaktan algılama (RS) görüntüleri, küresel konumlandırma sistemleri (GPS), bilgisayar modelleri, veri tabanları ve endeksleri ve dijital iletişim teknolojileri vb. bulunmaktadır. Günümüzde gelişmiş ülkelerde Kent Bilgi Sistemleri (GIS), coğrafi veri tabanları vb. afet yönetimi süreçlerine bilgi sağlayan kaynaklar haline gelmektedir. Kentlerin afet

duyarlılıklarının önceden bilinmesi, ülkenin yapı stokunun kalitesinin belirlenmesi, bir deprem olması halinde olası ikincil afetlerin önlenmesi için akıllı uygulamalar, afet yönetiminin dijitalleşmesinde önemli gelişmelerdir.

Kent bilgi sistemi ile olası bir depremde ne kadar binanın yıkılabileceğini, ne kadar hasarlı bina olacağını, okulların, hastanelerin durumu, toplanma alanları gibi temel veri kaynaklarına ulaşılabilmektedir. Kent Bilgi Sistemlerinin kurulması ve veri akışının sağlanması konusunda yerel yönetimler de çaba içerisine girmektedirler. Türkiye'de bu konuda yapılan çalışmalarda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü öncülük yapmaktadır.

Afet zararlarının azaltılması ile ilgili çalışmalarda bilgi altyapısına sahip olmak afet olduğunda müdahale etmeyi kolaylaştırmaktadır. 1999 depremleri sonrasında afet yönetimi sisteminin yeniden yapılanması gerçekleştirilirken, kurumsal yapılarda teknolojilerini yenileme konusunda yoğun çaba içine girmişlerdi. 2009 yılında kapatılmadan önce afet hizmetlerinin dijitalleşmesi konusunda, Dünya Bankasından sağlanan MEER (Marmara Earthquake Emergency Recovery Project) Projesi kapsamında (Mülga) Afet İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde yürütülen Afet Bilgi Sistemi (ABİS) projesinde önemli aşamaya gelinmişti. 2009 yılında yeni kurulan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), bu projeyi Afet Yönetimi Bilgi Sistemi (AYBİS) olarak tamamlayarak kullanıma açmıştır. ABİS bu konuda önemli bir adım olmuştur.

Türkiye'de teknolojinin gelişmesiyle birlikte afet hizmetlerinde de teknolojiden yararlanma anlayışı etkili olmuştur. AFAD tarafından yürütülen Afet Yönetimi Karar Destek Sistemi Projesi (AYDES) bu etkinin sürmesine örnek olarak gösterilebilir. Afet durumunda hızlı bilgi akışının sağlanması, yorumlanması ve kararlar alınabilmesinin gerekliliği bu gibi çalışmaları zorunlu kılmaktadır. Bu proje ile afet yönetiminin tüm aşamalarının elektronik ortamda izlenmesi amaçlandığı, merkezi olarak yönetilebilecek coğrafi bilgi sistemi tabanlı veri altyapısı oluşturulmakta olduğu belirtilmektedir.

Kaynak: http://www.afad.gov.tr (Erişim Tarihi: 20.08.2017)

AYDES projesi ile amaçlanan; güvenli ve kesintisiz yedeklenebilir sistem altyapısı üzerine inşa edilmiş; CBS, afetle ilgili kurum ve kuruluşlarla entegre veri tabanlı, tüm paydaşlarca ulaşılabilir, etkin kaynak yönetimi, erken uyarı ve tahmin yapabilen, merkezi yönlendirme ve denetleme yapısına ve karar destek mekanizmalarına sahip bir sistem oluşturmaktır (www.afad.gov.tr, 2017). Bu projenin önemli modüllerinden birisi "Olay Komuta Sistemi" modülüdür. Bu modülle, herhangi bir afet olduğunda, Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) çerçevesinde tüm kaynakların (personel, araç, mal, malzeme, donanım) ve hizmet gruplarının izlenip, gereksinimlerin ve istemlerin yönetilebileceği bir komuta sistemi oluşturmak amaçlanmaktadır. Proje ile olayın yönetilmesi değil, kaynakların doğru ve hızlı bir biçimde gereksinim duyulan yerlere yönlendirilmesini ve izlenmesini sağlayacak şekilde bir yazılım oluşturulmasının amaçlandığı vurgulanmaktadır.

Olay Komuta Sistemi yazılımı merkezi (Bakanlıklar), yerel (iller) tarafından her düzeydeki afet sırasında kullanılabilecek şekilde tasarlanmış, "planlama aşamasında, TAMP ile belirlenmiş hizmet gruplarına, örgütlenmelerini belirleme, kaynaklarını ve depolarını Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) teknolojisi kullanarak tanımlama, müdahale için planlanan alanların işlevlerini CBS arayüzü ile belirleyebilme, kritik tesisleri harita üzerinde öznitelikleri ile tanımlama, ulusal ve yerel düzey hizmet grupları planlarının sistem üzerinden hazırlanması ve izleme olanağı sağlaması amaçlanmıştır. Bu yazılım afete, yerel ve ulusal düzeyde, "yazılım tabanlı yönetim modeli" ile müdahale olanağı sağlamaktadır. Sistemin işleyişi, her düzey olay gerçekleştiği andan itibaren, olay bildirimleri, ekiplere görevler, SMS ve mail yoluyla gönderilebilecek, hizmet grupları, anlık mesajlaşma ve mail yoluyla sistem üzerinden sürekli etkileşim ve iletişim halinde olmalarını sağlamaya yöneliktir.

AYDES Projesinin diğer bir modülü ise "İyileştirme Bilgi Sistemi" olarak adlandırılmaktadır. Afet Yönetiminde amaç halkın afetten en az zararla çıkmasını sağlamak ve en kısa sürede yaşamı eskisinden daha iyi bir duruma getirmektir. İyileştirme Bilgi Sistemi yazılımıyla afet zararlarını en kısa sürede gidermek amacıyla iyileştirme süreçlerini "otomatikleştirmek" amaçlanmaktadır (www.afad.gov.tr, 2017). Bu yazılımla, afet ve acil durumlarda oluşan hasarın belirlenmesi, acil yardım istemi ve ödemelerinin izlenmesi, jeolojik ve jeoteknik etüt raporlama sürecinin sistematik hale getirilmesi, kayıtların tek merkezde tutulması, yatırım programının eşgüdümü gibi önemli iyileştirme süreçlerinin elektronik ortama aktarılmasının planlandığı projede vurgulanmaktadır (www.afad.gov.tr, 2017). İyileştirme modülü ile bilgi tekrarından kaynaklanan ekonomik kayıplar ve zaman kaybının önüne geçilmesi de diğer bir amaçtır.

AYDES projesinin diğer bir amacı, bütün ilgili kurum ve kuruluşların kullandığı mekânsal verilerin afet durumunda ortak kullanılabilmesini sağlayacak bir veri tabanını oluşturmak olarak ifade edilmektedir. Ayrıca, proje kapsamında web tabanlı yazılımların oluşturulmasıyla, kurumlardan ya da alandan toplanan verilerin iki ya da üç boyutlu olarak görüntülenmesi sağlanmakta, veri girişi ve güncellemesi, CBS tabanlı adres belirlemesi, kritik tesis arama yanında analizler de yapılabilmektedir. Proje kapsamında, CBS teknolojileriyle oluşturulan Ortak Harekat Resmi (OHR) ekranları, "karar vericilere ve TAMP ile tanımlanan hizmet gruplarına, "afet ve acil durumun izlenmesi ve yönetilmesinde, karar destek konusunda stratejik olarak bir bakış yeteneği sağlamakta ve olayların şiddeti ve etki alanı ile ilgili raporlar veren bir platform olarak" hizmet sunması tasarlanmıştır.

Afet yönetimi sürecinde hasar belirleme çalışmaları, ilgili kamu kurumlarınca ivedilikle yerine getirilmesi gereken, yoğun mesai gerektiren ve sonrasında hukuksal sonuçlar doğuran bir işlemdir. Bu işlemler sırasında doğru bilgi akışının sağlanmasında dijital sistemlerin kullanılması önemli bir kolaylaştırıcıdır. Bu bağlamda "AFAD RED Ön Hasar Tespit Sistemi Projesi" çalışması önemli bir kaynak sağlayıcıdır. Hasarın önceden tahmin edilmesi, afet olduğunda doğru verilere ulaşılması, yardım planlamasını, geçici yerleşim ve kalıcı yerleşimin boyutlarının kestirimini kolaylaştıracaktır. AFAD RED yazılımının ana amacı, deprem olduğunda afet bölgesinde olası "yapısal hasarı ve can kaybını, bölgeden henüz bilgiler gelmeye başlamadan tahmini olarak hesaplayan" bir uygulama oluşturmak olarak açıklanmaktadır (www.deprem.gov.tr, 2017). Sistem, AFAD'ca Türkiye'nin birçok bölgesine yerleştirilmiş olan zayıf ve kuvvetli yer hareketlerini kayıt eden veri kaynaklarından gelen verileri yorumlayarak işe başlamaktadır. Afet yönetimi sürecinin her aşamasında kullanılabilecek bilgi üretmeyi amaçlayan bu yazılım, FEMA bünyesinde üretilen HAZ-US (www.fema.gov, 2017) yazılımın amacı ile benzer özellikler göstermektedir. HAZUS kullanıcıları deprem, sel baskını, kasırganın olası zararlarını tahmin ederek ve afet tehlikelerinin etkilerini görselleştirerek, afetin yönetim sürecinde karar vericilere yardım amacını taşımaktadır. ArcGIS veri tabanı olan mobil telefonlara da ücretsiz indirilebilen bu yazılımın kullanım alanını daha da genişletmektedir.

Afet yönetimi sürecinde görev alan yerel yönetimler de dijital teknolojiden afet yönetimi süreçlerinden yararlanmak için birçok çalışma yaptıkları kamuoyuna yansımaktadır. Özellikle, olası İstanbul depreminin tehlike ve risklerinin belirlenmesi, hasar tahminlerinin yapılması amacıyla JICA (Japon) ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi ortaklığıyla İstanbul'un Olası Deprem Kayıpları Tahminlerinin Güncellenmesi Projesi, Afet Risk Yönetimi için Megaşehir Gösterge Sistemi (Megaist), deprem sonrası afetin yönetilmesi süreçlerinde kullanılmak üzere, FEMA (Amerika) patentli HAZUS ve MAEVİZ programları

dijital afet yönetiminin diğer unsurları arasında sayılabilir. Afet riski altındaki diğer birçok kentte de gerek rutin işlerini gerekse afet durumunda yönetim hizmetlerini hızlı ve güvenilir hale getirmek için veri tabanı yazılım çalışmaları yapılmaktadır.

Günümüz dünyasında güç, bilgi üreten ve yaygınlaştıran kurumların ve kişilerin elindedir. Bilgiye erişimi demokratikleştirmenin başta afet yönetimi olmak üzere tüm alanlarda iyi yönetişim ve şeffaflığa yol açacağını kabul etmek gerekmektedir. Internet'in bilgiyi üretme ve yayma süreçlerindeki geri döndürülemez etkisini göz ardı etmek mümkün değildir. Ancak bütün bu dijital teknolojinin çeşitli risklerle karşı karşıya olduğunu da gözden uzak tutmamak gerekir. Günümüz dünyasında yeni bir saldırı türü olan siber savaşlardan afet yönetim süreçlerinin etkilenmemesinin sağlanması ve gerekli güvenlik önlemlerinin de alınması gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacı, afet yönetimi süreçlerinde dijital teknoloji kullanımının önemi ve bu konuda dünyadan ve Türkiye'den örnek çalışmaları ortaya koymaktır. Çalışma literatür tarama ve görüşme yöntemiyle elde edilen bilgilerle oluşturulmuştur. Çalışma sonunda afet yönetiminde dijital teknoloji kullanımının sağladığı yararlar, olası etkileri ve sonuçları ile ilgili belirlemelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Afet, Afet Yönetimi, Dijital Teknoloji, İnternet*

ABSTRACT

Disasters are one of the highest threats to humanity. It did not change the negativity of the results if it had come out with natural or human influence. The increase in urbanization, the economic size of the values created in cities and the size of possible losses in disasters and the measures to be taken against disasters necessitate a fast and effective management. Effective management of disasters is possible by taking measures that will lead to least loss of life and property. Furthermore, estimating possible impacts before a disaster, taking measures to mitigate, determines intervention and survival to a better state than before.

Today, the level of science and technology has made it necessary to make use of scientific developments in disasters, an important issue for all countries of the world. Today, information technology and the use of the internet provide great possibilities in every field. The use of up-to-date technology in disaster management has gained momentum in developed countries. Urban information system infrastructure, early warning systems, damage assessment systems, seismic works in earthquakes are important areas for harm reduction studies. When disasters occur, disaster response, damage assessment, logistics support infrastructures are other uses of this technology. Developed countries gain significant benefits by marketing digital technology products used in disaster management processes. In Turkey, developments in the field of digital technology have made important progress in adapting to disaster management processes. Among the works of AFAD which is responsible for disaster management, AFAD RED software is mainly digital applications to predict the Disaster Management and Decision Support System Project (AYDES) and the loss of life and structural damages in the region after a damaging earthquake.

In this study, the use of digital technology in disaster management processes and the situation in Turkey are presented by searching the literature. As a result of the work, proposals for the use and impact of digital technology has been developed to ensure that disaster management is successful and that loss of life and property is reduced.

Keywords: *Disaster, Disaster Management, Digital Technology, Internet*

SEÇMENLERİN SİYASAL DAVRANIŞINDA SOSYAL MEDYA: X VE Y KUŞAĞI ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRME

SOCIAL MEDIA IN THE POLITICAL BEHAVIOR OF THE VOTERS: EVALUATION THROUGH X AND Y GENERATION

Hasan ASIĞBULMUŞ
Süleyman Demirel Üniversitesi

Nedret ÇAĞLAR
Süleyman Demirel Üniversitesi

ÖZET

Seçmen davranışı, siyasal davranışların içerisinde yer alan önemli bir davranış türüdür. Seçmen davranışı, toplum üyelerinin yöneticilerini seçme ve doğrudan veya dolaylı olarak kamu politikasının belirlenmesini etkileme amacıyla katıldıkları faaliyetlerinden oluşmaktadır. "Seçmen" bir ülke vatandaşı olmanın kendisine sağladığı hak ve görevler çerçevesinde o ülkede yönetici kadronun belirlenmesiyle ilgili seçimlere katılabilecek kişidir. Kişinin bu maksatla gerçekleştirdiği eylem, seçmen davranışı kapsamında değerlendirilebilir. Siyasi partiler, kişisel özellikler, siyasi adayların özellikleri, ülke gündemi, iletişim ve propaganda faaliyetleri ve liderlerin özellikleri seçmen davranışının şekillenmesinde etkili olan faktörlerdendir. Siyasal davranış ise bireyin siyasal sistem karşısındaki durumunu, tutumunu ve eylemlerini içermektedir.

Siyasal katılım, bireylerin siyasal davranışlarını ortaya çıkarabilmeleri için gerçekleştirmiş oldukları her türlü faaliyetler olarak tanımlanabilir. Kapani'ye göre ise siyasal katılım, bir siyasal davranış türü olmakla birlikte her siyasal davranış siyasal katılım olarak tanımlanamaz (Kapani, 1995: 144). Siyasal katılma, bireylerin siyasal sistem karşısında sergiledikleri tutum ve davranışlar bütünüdür. Bireylerin siyasal sistem karşısında sergilemiş oldukları bu eylemler, çok basit bir şekilde olabileceği gibi, yoğun bir şekilde de gerçekleşebilir. Günümüzde ülkeler arasında demokratikleşme açısından gelişmişliğin en önemli göstergelerinden biri siyasal katılımın yaygınlığı ve verimliliği ile ölçülmektedir. Dolayısıyla demokratikleşmenin yaygın olabilmesi için de bireylerin katılımının yüksek olması gerekmektedir.

Son dönemlerde siyasal katılımda medyanın etkisi giderek artmaktadır. Medya, siyasi aktörler ve kamuoyu arasında köprü görevi görmektedir. Medyada siyasal içerikli konuların işlenmesi hedef kitlenin bilgilenmesini ve bilinçlenmesini sağlamaktadır. Siyasi mesajlarını iletmek isteyen siyasal aktörler, medya yoluyla potansiyel seçmenlerine ulaşmaya ve bu süreci yönetirken kamuoyu araştırmalarıyla süreci etkilemeye çalışmaktadırlar. Bu anlamda medya demokratik toplumun vazgeçilmez bir unsurudur.

Medya üzerinde yürütülen programlar bireylerin siyasal davranışlarında etkili olabilmektedi. Medyanın siyasal toplumlaşmadaki rolü ve toplumdaki siyasal yönelimleri şekillendirici etkisi artarak devam etmekte, bu etki seçmen ve seçilenler tarafından da bilinmektedir. Günümüzde siyasal partiler, liderler ve siyasi adaylar kendilerini tanıtmak, reklamlarını ve propagandalarını yapmak, geniş bir kitleye ulaşabilmek için geleneksel medyanın yanı sıra daha az maliyetli ve karşılıklı iletişim kurabileceği sosyal medya organlarını da kullanmaktadırlar. Sosyal medya, internetin yaygınlaşmasıyla birlikte insanların birbirleriyle iletişim kurdukları ya da dünyada yaşanılan olayların konuşulduğu ve herkesin anında görebildiği bir ağ sistemidir. Ulaşım imkânının çok rahat olması ve çok hızlı bir şekilde gelişmesi sosyal medyanın her alanda olduğu gibi siyasal alanda da çok cazip hale gelmesine neden olmuştur. Siyasiler; sosyal medya aracılığıyla siyasal iletişim faaliyetlerini kolaylıkla sürdürebilmekte, kitlelere ulaşabilmekte ve karşılıklı görüş alışverişinde bulunabilmektedirler. Bunun sonucunda hedef kitleyi de her an bilgilendirerek siyasal davranışında etkili olabilmektedirler. Siyasal katılımın sayıca yüksek olmadığı Türkiye'de, siyasal süreçlere sanal da olsa katılma imkânı sunan bir kamusal alan olarak sosyal medya platformları, bireylerin siyasete

azda olsa katılmalarını sağlamaktadır. Özellikle seçim dönemlerinde internet ortamında yürütülen seçim kampanyaları seçim sonuçlarına etki edebilmektedir.

Anında karşılıklı iletişimin kurulabildiği sosyal medya platformlarının seçmen üzerindeki etkisini fark eden partiler ve adaylar, siyasal kampanyalarını bu platformlar üzerinden de yürütmektedir. Çünkü sosyal medya organları partililer ve siyasi aktörler tarafından rahat bir şekilde kullanılabilmekte; geleneksel medyaya göre daha özgür ve tüm kitleye ulaşabilme imkanı sağlanmaktadır. İnternet ve sosyal medyada aktif olanların sayısı dikkate alındığında, yeni medyanın siyasal katılım sürecine etki edebileceği söylenebilmektedir. Günümüzde siyasi partilerin ve adayların kendi bilgileri, program ve vaatlerinin yer aldığı kişisel internet adresleri, haber siteleri, twitter ve facebook gibi sosyal medya platformları bireyin siyasal gündemi takip edeceği yeni iletişim mecralarıdır. Dolayısıyla, internette yer alan bu bilgiler siyasal davranış üzerinde etkili olmaktadır.

Bu bağlamda; dijital çağda X ve Y kuşaklarının yeni iletişim teknolojilerinden biri olan sosyal medyayı siyasal davranışlar bağlamında nasıl kullandıklarını değerlendirmek çalışmanın problematiğini oluşturmuştur. Çalışmanın amacı; sosyal medyanın X ve Y kuşakları üzerindeki etkisini araştırıp sosyal medyanın bu kuşakların siyasal davranışında ne kadar etkili olduğunu ortaya koymaktır. Literatür taranarak kavramsal çerçeve oluşturulmuştur.

Çalışmanın evrenini İstanbul-Gaziosmanpaşa ilçesinde yaşayan X ve Y kuşağı oluşturmaktadır. Bu kapsamda 603 kişi ile yüz yüze görüşülerek anket uygulanmıştır. Sonuçlar SPSS istatistik programı ile değerlendirilmiştir. Veriler; frekans ve yüzde hesaplamaları, faktör analizi, crosstabs analizi ve korelasyon analizi ile analiz edilmiştir. Crosstabs analizi ile X ve Y kuşakları arasında karşılaştırmalar yapılmıştır. Ölçeğin geçerliliği doğrulayıcı faktör analizi; güvenirliği Cronbach Alfa ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada korelasyon analizi ile araştırmanın amacına uygun olarak aradaki ilişki incelenmiş ayrıca normallik testi ve iki değişkenli Mann Whitney U testi yapılmıştır.

İçinde bulunduğumuz dijital çağın koşulları göz önüne alındığında kitleler tarafından sosyal medyanın çok yaygın bir şekilde kullanıldığı söylenebilir. Çalışmamızda da katılımcıların sosyal medyayı yoğun bir şekilde kullandıkları, siyasi içerikleri takip ettikleri ve paylaşımda bulunduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla sosyal medyadan etkilenmeleri de doğaldır. X ve Y kuşaklarının karşılaştırmalarının sonucunda, Y kuşağının X kuşağına göre sosyal medyaya daha fazla meyilli oldukları gözlemlenmiş ve analizlerle de test edilmiştir. X ve Y kuşaklarının sosyal medya kullanım sıklığına bakıldığında Y kuşağının X kuşağına göre sosyal medyayı daha fazla kullandığı tespit edilmiştir. Sosyal medya üzerinden siyasi içerikleri takip etme konusunda Y kuşağının X kuşağına göre biraz daha cesaretli olduğu söylenebilir. Sosyal medya üzerinden siyasi bir organ ya da aktörün takipçisi olma durumu Y kuşağında X kuşağına göre daha fazladır. Siyasal içerikleri paylaşma konusunda da Y kuşağı X kuşağına göre daha fazla siyasal içerik paylaşmaktadır. Dolayısıyla sosyal medyayı daha aktif kullanan Y kuşağının X kuşağına oranla siyasal davranış ve tercihlerinde bu mecradan daha fazla etkilenmesi kaçınılmazdır. Bu platformlarda bireylerin arkadaşları ya da siyasal aktörler tarafından paylaşılan içeriklerden de; Y kuşağının X kuşağına göre daha fazla etkilendiği tespit edilmiştir.

Dijitalleşmenin bir getirisi olarak Y kuşağının, X kuşağına göre yeni iletişim teknolojilerinin sağladığı imkânları daha etkin kullanma şansı bulmasından dolayı arkadaşlarının siyasal paylaşımlarından daha fazla etkilendiği düşünülmektedir. Bununla birlikte her iki kuşağın da sosyal medya üzerinde siyasi bir içerik paylaşma konusunda temkinli davrandıkları tespit edilmiştir.

Analizlerin sonucunda; ‘sosyal medyayı takip’ ve ‘sosyal medyanın etkisi’ faktörleri ile eğitim arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. ‘Sosyal medyayı takip’ faktörü ile gelir arasında da anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. ‘Sosyal medyanın yönlendiriciliği’ ile eğitim arasında hem pozitif yönlü hem de anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. ‘Sosyal medyanın yönlendiriciliği’ ile gelir arasında da yine pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Aynı zamanda ‘sosyal medyanın yönlendiriciliği’ faktörü ile gelir arasında da anlamlı bir ilişki vardır. ‘Sosyal medyanın yönlendiriciliği’ faktörü ile ‘sosyal medyayı takip’ faktörü arasında ise pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, sosyal medyanın sosyal medya takipçilerini yönlendirdiği şeklinde yorumlanabilir. ‘Sosyal medyanın yönlendiriciliği’ ile ‘sosyal

medyanın etkisi' faktörü arasında da pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Bu tespit, sosyal medyanın kullanıcılar üzerinde yönlendirici etkisi olduğunu göstermektedir.

'Sosyal medyanın etkisi' faktörü ile gelir arasında da negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Anlamlılık düzeyine bakıldığında ise 'sosyal medyanın etkisi' faktörü ile gelir arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. 'Sosyal medyayı takip' ile 'sosyal medyanın etkisi' faktörü arasında pozitif yönlü yüksek bir ilişki bulunmuştur. En yüksek ilişkinin bu iki faktör arasında olduğu görülmüştür. Aynı zamanda 'sosyal medyayı takip' faktörü ile 'sosyal medyanın etkisi' arasındaki ilişki anlamlı çıkmıştır. Buradan sosyal medyayı takip eden katılımcıların sosyal medyadan genel olarak etkilendiği söylenebilir.

Sosyal medyanın genel olarak bireyin siyasal davranışında ne kadar etkili olabileceğini X ve Y kuşakları üzerinden anlayabilmek için yapılan bu araştırmada, Y kuşağının X kuşağına oranla sosyal medyadan siyasal anlamda daha fazla etkilendikleri görülmüştür. Bu bağlamda dijital yaşamın önemli bir parçası olan sosyal medya; siyasetçiler ve siyasi partiler açısından seçmene ulaşmak, bilgilendirmek, etkilemek ve katılımı artırmak maksadıyla siyasal iletişimin önemli bir aracı olarak işlevini sürdüreceğinden çalışma bulgularının siyasal aktörlere fikir vereceği düşünülmektedir. Dijital çağda sosyal medyanın benimsenmesi ve dijital çağda seçimler ve katılım başlıkları altında hazırlanan bu çalışma ile sosyal medyanın Y kuşağının siyasal davranışları üzerinde X kuşağına göre daha fazla etkili olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Siyasal Katılım, Sosyal Medya, X ve Y Kuşakları, Siyasal Davranış*

ABSTRACT

Political behavior is the combination of behaviors which individuals show in social events. Voter behaviour, political behaviour is an important behavior falls within the types. Voter behavior given to the public as right of citizenship that is displayed in order to elect administrators in the elections. Political participation can be defined as any kind of activity that individuals have carried out in order to reveal their political behavior. Political participation which is a demonstration of political behavior, is at the top of the indispensable elements for democracy. Recently, the effect of the media on political participation is increasing gradually. Media serves as a bridge between the political actors and the public. Political actors who wanted to convey political messages have try to reach potential voters through the media and the public opinion to manage this process.

Today, the media which is considered to be a very effective force on the public opinion, is being effectively used in the political arena to inform and influence the electorate and create public opinion in the desired direction. Both the internet based new media and the traditional media which have play an active role on the political area. Social media can influence political participation in the process of conducting an active function not only political communication but also political information transmission. Politicians who want to reach and effect to the voters use as a tool to social media owing to the rapid spread and easy accessibility. The use of social media are widespread in many countries. İt can be said that is increasingly spreading in too our country.

The universe of the work is composed of the people in the age zone X and Y who live in Istanbul-Gaziosmanpaşa province. In this context, face to face meetings with 620 people survey were carried out. The results were evaluated with SPSS statistical program. Data; were analyzed with Frequency and percentage calculations, factor analysis, crosstabss and correlation. Social media is seen that affected more than the X generation of the Y generation.

Keywords: *Political Participation, Social Media, X and Y Generations, Political Behavior*

DİJİTAL ÇAĞ YÖNETİŞİMİ KAVRAMININ KARŞILAŞTIRMALI LİTERATÜR ANALİZİ

COMPARATIVE LITERATURE ANALYSIS OF THE TERM DIGITAL AGE GOVERNANCE

Ceray ALDEMİR
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İİBF Kamu Yönetimi Bölümü

Dilara ŞAHİN
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

Patrick Dunleavy öncülüğündeki çalışma grubu tarafından 2006 yılında "Yeni Kamu Yönetimi Öldü Yaşasın Dijital Çağ Yönetişimi" başlığı altında yürütülen proje aslında kamu yönetimi yazınının ne yönde şekilleneceğinin de ipuçlarını vermişti. Dunleavy'ye göre (vd., 2006) Yeni Kamu Yönetimi (YKY) yaklaşımı ve bileşenleri her ne kadar kamu yönetimi için bir demokratikleşme ve reform aracı olarak kullanılsa da kamu politikalarına ve reformlarına yön veren aynı zamanda projenin de yürütüldüğü "öncü" ülkelerde bu dalga ya durmuş ya da tersi yönde işlemeye devam etmiştir. İngiltere, Amerika, Avusturalya, Yeni Zelanda, Kanada, Hollanda ve Japonya'da yürütülen projede bu azalmanın ya da duraksamanın temel nedeni olarak ise NPM'in vatandaşların sosyal problemleri çözme kapasiteleri üzerindeki olumsuz dolaylı etkileri gösterilmiştir. Beklenildiğinin aksine, NPM kurumsal ve politika karmaşıklığını kökten arttırmış ve NPM sonrası rejimin temel gereksinimleri ve özellikleri halen net olarak belirlenememiştir.

Temel Öğe	**Alt Bileşenler**	**Mevcut Durum**[6]
Ayrıştırma	1. Alıcı- Tedarikçi Ayrımı	1. X
	2. Bağımsız İdari Otoriteler	2. X
	3. Politika Sisteminin Ayrıştırılması (Decoupling)	3. X
	4. Kamu Kurumu Benzeri Kurumların Büyümesi	4. X
	5. Mikro-Yerel Ajanslardan Ayrılma	5. X
	6. Özelleştirilen Sanayileri Bir Araya Getirme	6. X
	7. Kurumsallaşma ve Güçlü Tek Organizasyon Yönetimi	7. X
	8. Yeniden Profesyonelleşme	8. X
	9. Karşılaştırma ile Rekabet	9. ...
	10. Geliştirilmiş Performans Ölçütü	10. 0
	11. Performans Ölçüm Kriteri	11. 0
Rekabet	1. Piyasalaşma	1. X
	2. Kupon Şemaları	2. X
	3. Dış Kaynak Kullanınımı/Dışarıdan Tedarik	3. …
	4. Zorunlu Piyasa Testleri	4. …
	5. Hükümet İçi Sözleşmeler	5. …
	6. Kamu Özel Sektör Kutuplaşması	6. …
	7. Ürün Pazarının Liberalleşmesi	7. …
	8. Deregülasyon	8. …
	9. Tüketici Odaklı Finansman	9. 0
	10. Kullanıcı Kontrolü	10. 0
Teşvik	1. Mülkiyet haklarını yeniden düzenleme	1. X
	2. Projelerde sermaye piyasası katılımı	2. X
	3. Varlık sahipliğini özelleştirme	3. …

[6] **(X)**: Trend kısmen veya tamamen ters gitti. Bazı durumlarda, uygulama değişiklikleri politika hataları veya sorunlarla ilişkilendirildi ve geri alındı. **(…)** :Trend büyük ölçüde durdu. Savunucuları dahi olsa, hükümetin etkililiğinde kayda değer gelişmeler sağlamasını beklemiyorlar. **(0)** : Trend faydası sorgulanmadan hâlâ yaygınlaşıyor.

	4. Rant Kollama Önlemleri 5. Uzmanlığa ayrıcalık tanımak 6. Performansa bağlı ödeme 7. PFI (özel finans inisiyatifi) 8. Kamu-özel ortaklıklar 9. Kamu kesimi kaynağına değer verme 10. Zorunlu verimlilik temettüleri	4. … 5. … 6. … 7. … 8. … 9. 0 10. 0

Tablo 1: NPM'in Temel Bileşenleri ve Ülkelerdeki Durumları

Tablo 1'de NPM'in temel bileşenleri ve projenin yürütüldüğü ülkelerdeki o günkü durumları özetlenmiştir (Dunleavy, vd., 2006:471). 70'lerin sonunda adeta kamu yönetiminin düzenlenmesi ve devletin yeniden inşa edilmesi (Osborne ve Gaebler, 1993) için tek gerekli reçete (Hood, 1991) olarak sunulan NPM'in buğün geldiği nokta ya bileşenlerinin uygulanmadan tamamen terk edilmesi, ya etkinliklerinin sorgulanması ya da etkinsizliğinin bilinmesine rağmen uygulanmaya devam edilmesi şeklinde özetlenebilir. Böyle bir ortamın etkisiyle Dunleavy (vd., 2006:478) bilgi teknolojileri ve ona bağlı değişkenlerin mevcut ve sonraki değişim dalgası için kritik olacağını vurgulamışlardır. Onlara göre yeni dönem "yeniden entegrasyon, ihtiyaç odaklı bütüncüllük ve sayısallaştırma (digitization) temaları üzerinden şekillenecektir. Başka bir deyişle "ayrıştırma, rekabet ve teşvik" kavramlarından bu kavramlara doğru bir kayma yaşanacaktır. Bu kaymanın en temel çıktısı olarak ise Dijital Çağ Yönetişimi (DÇY) denilen bir kavramsallaştırmaya gitmişlerdir. Tablo 2'de Dunleavy (vd., 2006:481) tarafından çerçevesi belirlenen DÇY'nin temel bileşenleri özetlenmiştir. Onlara göre DÇY'nin hem kendisi hem de bileşenleri kamu yönetimi literatürüne yeni bir perspektif kazandırarak 1970'lerde NPM ile başlayan dönüşümün farklı bir yöne kaymasını ve ülkelerin yeni reform dinamiklerine yönelmesini sağlayacaktır.

Temel Öğe	Alt Bileşenleri
Yeniden Entegrasyon	Bağımsız İdari Otoritelere Eleştiriler ya da Geriye Dönüş Katılımlı Yönetişim Yeniden Hükümetleştirme Merkezi İşlemlerin Geri Getirilmesi Üretim Maliyetlerinin Kontrol Edilmesi İdari Departmanların Yeniden Yapılandırılması Tedarik Sürecinde Uzmanlık Yönetilebilir Basit Ağlar
İhtiyaç Odaklı Bütüncüllük	Müşteri ve İhtiyaç Odaklı Yeniden Örgütlenme Tek Noktadan Karar Alınması Veri Depolama Uçtan uca yönetim mühendisliği Etkili Yönetim Süreci
Sayısallaştırma (digitization)	Elektronik Hizmet Sunumu Otomatik İşlemlerin Yeni Biçimleri- Temassız Sesli Teknolojiler (TST) Köklü Bir Aracısız Ortam Yaratma Aktif ve Kesintisiz İletişim İzokratik yönetimi ve birlikte üretimi kolaylaştırmak Açık Kitap- Şeffaf Hükümete Geçiş

Tablo 2: DÇY'nin Temel Bileşenleri

Bu çalışmada Dunleavy tarafından işaret edilen farklı iki tip örnek ülke üzerinden DÇY'nin literatürdeki yeri karşılaştırmalı olarak analiz edilecektir. Söz konusu ülkelerden ilki kamu yönetiminin dönüşümü ve kamu reformlarının geliştirilmesi alanında "öncü" ülkeler sınıfına giren Amerika Birleşik Devletleri (ABD); diğeri ise halen NPM reformlarını uygulamayı sürdüren takipçi ülkeler sınıfında konumlandırılabilecek Türkiye'dir. Karşılaştırma nesnesi olarak bu ülkelerin kamu yönetimi disiplinindeki en önemli iki dergisi, 1940'tan beri yayınlanan Public Administration Review (PAR) ve 1968'den beri yayınlanan Amme İdaresi Dergisi (AİD) seçilmiştir. 1998 yılında Bilgi Teknolojileri Danışma Komitesi

tarafından ABD Başkanına sunulan rapor Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT) yaşadığımız ve alışık olduğumuz hayatı dönüştürdüğü ve dönüştüreceği ifadesini içermekteydi. Dolayısıyla bu çalışma bu iki dergide 21. yüzyılın başından itibaren yayınlanan makalelerin bu dönüşümü ve değişimi nasıl incelediğini karşılaştırmalı olarak analiz edecektir. 2000 yılından bu yana PAR'da yayınlanan 50 ve AİD'de yayınlanan 32 sayı içindeki her bir makale Tablo 2'de belirtilen 3 temel bileşene göre ayrıştırılarak bunlardan "yeniden entegrasyon, ihtiyaç odaklı bütüncüllük ve sayısallaştırma (digitization) temaları üzerinde duran makaleler de kendi içlerinde 31 alt bileşene göre sınıflandırılacaktır. Sonrasında ise makalelerin kamu sektörü birimlerinin işlevlerini yerine getirebilme yetisindeki değişiklikleri ile DÇY arasındaki ilişkiyi nasıl tanımladıkları karşılaştırmalı olarak çözümlenecektir.

Amerikan kamu yönetimi literatüründe dijitalleşme ve IT'deki gelişmelere paralel olarak birçok nitelikli çalışma görmek mümkündür. Bu çalışmalar sadece teoriyi sunmakla yetinmemiş pek çoğu uygulamanın da bilgisini vermişlerdir. Türkiye'de ise ilgili kriterlere uyan çalışmalar kısıtlıdır. Bunu 2 temel nedeni olabilir. Ya DÇY ülke kamu yönetimi sistemi için yeni bir kavramdır ve henüz araştırılacak teorik ve pratik alt yapısı yoktur; ya da ülke yazının da NPM'in etkileri hala sürdüğü için literatürde görünür bir dönüşüm yaşanmamıştır. Bu bildirinin amacı gözlemlenen eksikliğin temel nedenini bularak bu eksikliğin giderilmesine öncü olabilecek bir katkı sunmak ve araştırmacılara farklı bir balış açısı kazandırmaktır. Böylelikle hem iki farklı ülkenin bir dönemsel değişimi nasıl gözlemleyip incelediğinin bilgisi alana kazandırılacak hem de alandaki bakir çalışma konuları işaret edilecektir. Bu amaç temel olarak ana teması Dijital Çağda Kamu Yönetimi ve Kamu Politikası olan Kayfor 15'e de DÇY araştırmaları hakkında bilgi sunmak noktasında hizmet etmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Dijital Çağ Yönetişimi, Bilgi İşlem Teknolojileri, Değişim, Post YKY*

ABSTRACT

The project, under the leadership of Patrick Dunleavy, "New Public Management is Dead-Long Live Digital-Era Governance" in 2006, gave a clue to what direction public administration literature would have been shaped. According to Dunleavy (et al., 2006), in developed societies which are also lead the public policies and reforms, the New Public Management (NPM) wave, which are used as a means of democratization and reform for public administration, has either stopped or worked in a different way. The project, conducted in the United Kingdom, America, Australia, New Zealand, Canada, the Netherlands and Japan, pointed that the main cause of this decline or pause was the negative implications of the NPM's citizens' ability to solve social problems. Contrary to expectations, the NPM has radically increased its institutional and policy complexity and the essential requirements and characteristics of the post NPM regime are still not clearly identified. In this study, the term Digital Era Governance (DEG) and its positions in the literature will be analysed comparatively by focusing on two different countries. The first country is the USA which is defined a developed and influential country during the public administration reform processes and living the digital governance age and the other on is Turkey which is still running the NPM reforms as a solution for improving public administration system. The comparison object of the research is these countries' the most important public administration journals; Public Administration Review (PAR) -this journal has been published since 1940- and Amme İdaresi Dergisi (AID) -this journal has been published since 1968. The report, presented by the Advisory Committee on Information Technology to the US President in 1998, contained the statement that Information and Communication Technology (ICT) had transformed and transformed the life we were used to and accustomed to (Danziger and Anderson, 2002). Therefore, this study will analyse comparatively how these two journals published from the beginning of the 21st century examined this transformation and change. Since 2000, 50 articles published in the PAR and 32 articles published in the AID are separated according to the 3 basic components identified, and the articles that emphasize the "reintegration, need-based integration and digitization" themes will be classified according to 31 subcomponents. After this classification, it will be comparatively analysed how the articles define the relationship between the changes in the ability of the public-sector units to fulfil their functions and the DEG.

Keywords: *Digital Age Governance, Information and Communication Technology, Reform, Post-NPM*

TÜRKİYE'DE KAMUDA SOSYAL MEDYANIN BENİMSENMESİ: ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE AMPİRİK BİR ANALİZ

THE ADOPTION OF SOCIAL MEDIA IN PUBLIC SECTOR IN TURKEY: AN EMPIRICAL ANALYSIS ON ULUDAĞ UNIVERSITY STUDENTS

Fatih GÜRSES
Uludağ Üniversitesi, İnegöl İşletme Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü

Esra ÜNLÜ
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Küresel Yönetişim ve Siyaset Yüksek Lisans Öğrencisi

Şakir BAY
Uludağ Üniversitesi, İnegöl İşletme Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü Lisans Öğrencisi

ÖZET

Konu: Açıklık, şeffaflık, hesapverebilirlik ve katılımcılık gibi değerler günümüz kamu yönetimi anlayışı içerisinde önemli bir yere sahiptir. Öyle ki, kamu kurum ve kuruluşları söz konusu değerlere artan şekilde referansta bulunma ihtiyacı hissetmektedir. Bu bağlamda, web 2.0 teknolojileri ve sosyal medya gibi etkileşimli araçlar başta olmak üzere Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT) imkanlarından yararlanmak suretiyle anılan değerlerin yönetimler nezdinde hayata geçirilmesi mümkün görünmektedir. Nitekim sosyal medya ve web 2.0 araçlarının vatandaş nezdinde yaygın bir şekilde bilinir ve kullanılır hale gelmesiyle yönetimlerin de artık aynı platformlarda boy göstermesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Problem: Kamu sektöründe sosyal medya kullanımının maliyet tasarrufu, kamu hizmetlerinin geliştirilmesi, şeffaflık ve hesap verebilirliğin artırılması, katılımı teşvik etme, vatandaş memnuniyetini sağlama, birlikte üretimin ve kurumlar arası işbirliğinin tesis edilmesi gibi alanlarda potansiyel faydaları söz konusudur (Sobacı ve Köseoğlu, 2016: 106). Bu açıdan vatandaşların, kamu kurumlarının söz konusu platformlardaki varlığına kayıtsız kalması/teveccüh etmemesi kamu kurumları açısından bir anlamda başarısızlık olarak görülebilir. O halde, vatandaşların kamu kurumlarının sosyal medyadaki varlığına karşılık vermesi, başka bir deyişle kamu kurumlarının web sitesi dışındaki etkileşimli web 2.0 platformlarını kullanması ve benimsemesi meselesi önemli hale gelmektedir.

Önem/Katkı: Bu çalışma son dönemlerde hızlı şekilde yaygınlaşmakta olan kamuda web 2.0 teknolojileri ve sosyal medya gibi etkileşimli araçlar başta olmak üzere BİT'lerin imkanlarından yararlanma kaygısını dikkate alması ve gündemine oturtması bakımından güncel; bu bağlamda Türkçe literatürde çok fazla çalışılmamış kamuda "teknoloji benimseme" ve "sosyal medyanın benimsenmesi" konusunu teorik bir model yardımıyla ampirik bir araştırma çerçevesinde ele alması bakımından özgün; vatandaşların kamuda sosyal medyayı benimsemeleri üzerine etki eden faktörlerin neler olduğunu ortaya koyması ve bu sayede kamu kurumlarının bir sosyal medya kullanım politikası oluşturması veya var olan politikalarını gözden geçirmesi noktasında karar alma konumundaki kişi ve kurumlara yönelik uygulanabilir öneriler sunması bakımından ise işlevseldir.

Amaç: Çalışmanın amacı, Uludağ Üniversitesi öğrencileri örneği bağlamında kamuda sosyal medyanın benimsenmesi üzerine etki eden faktörlerin neler olduğunun ortaya koyulmasıdır.

Araştırma Modeli: Herhangi bir teknoloji ürününün benimsenmesi sosyolojik ve psikolojik bir meseledir. Teknoloji benimseme literatüründe bireylerin muhatap oldukları herhangi bir teknoloji karşısında ortaya çıkan beklenti, algı, tutum ve niyetleri bir takım teori ve modeller yardımıyla ölçülmeye çalışılmaktadır. Teknoloji benimseme alanında ortaya koyulan bu modellerin öncüsü ise Davis'in 1986 yılında bilgisayar kullanım davranışını açıklamak için ortaya koyduğu Teknoloji Kabul Modeli (TKM) (Davis, 1989)'dir. İlgili literatürde ilerleyen dönemlerde başka model ve teoriler de geliştirilmiştir. Bu model ve teorilerden bazıları Teknoloji Kabul Modeli 2 (TKM2) (Venkatesh ve Davis, 2000), Birleştirilmiş

Teknoloji Kabul ve Kullanım Teorisi (Venkatesh vd., 2003), Teknoloji Kabul Modeli 3 (TKM3) (Venkatesh ve Bala, 2008) ve Birleştirilmiş Teknoloji Kabul ve Kullanım Teorisi 2 (BTKKT2) (Venkatesh, Thong ve Xu, 2012) gibileridir.

Bu modellerden BTKKT, kapsayıcılık ve açıklayıcılığı ile diğerlerine nazaran bir adım daha öne çıkan ve alanda kullanımı giderek yaygınlaşan bir entegre model görünümündedir. BTKKT modelinde, performans beklentisi, çaba beklentisi, sosyal etki ve kolaylaştırıcı koşullar gibi değişkenlerin davranışsal niyet ve kullanım üzerindeki etkisi araştırma konusu edilmektedir. Ayrıca, cinsiyet, yaş, tecrübe ve gönüllülük gibi değişkenlerin de söz konusu değişkenler arasındaki ilişkide moderatör etkisi araştırılır. BTKKT2 modelinde ise, söz konusu faktörlere hedonik motivasyon, alışkanlık ve fiyat değeri (price value) gibi yeni değişkenler eklenerek modelin açıklayıcılığını arttırma yoluna gidilmiştir.

Yöntem: Çalışmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Veri toplama aracı, Venkatesh ve arkadaşlarının (2012) BTKKT2 ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanmasından elde edilmiştir. Söz konusu ölçek, yedili likert tipi sorulardan oluşan ve birden fazla faktörü içeren bir ölçek olup, katılımcılara 21-25 Ağustos 2017 tarihleri arasında uygulanmıştır. Ölçekte katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin sorular ve çeşitli faktörler altında yer alan 37 adet likert tipi soru yer almaktadır.

Çalışmada araştırma evreni Uludağ Üniversitesi öğrencileri olarak belirlenmiştir. Evrenin Uludağ Üniversitesi olarak belirlenmesinde veri toplama kolaylığı gibi pratikten kaynaklanan nedenler etkili olmuştur. Örneklem sayısının belirlenmesinde %95 güvenilirlik seviyesinde gerekli olan sayı (138 kişi) dikkate alınmıştır (referans değer için bkz. Saruhan ve Özdemirci, 2011: 142). Anket, 156 kişiye uygulanmış, sorunlu anket formlarının ayıklanmasının ardından son durum itibariyle 145 adet anket formu analize tabi tutulmuştur. Araştırma verilerinin analizi için SPSS 22.0 ve AMOS 22.0 paket programları kullanılmıştır. Ölçeğin geçerliliği doğrulayıcı faktör analizi; güvenirliği Cronbach alfa ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada hipotez testi yöntemi olarak "yapısal eşitlik modeli" kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma bulguları göstermektedir ki performans beklentisi (H1), çaba beklentisi (H2), hedonik motivasyon (H6) değişkenlerinin sosyal medyayı kullanmaya yönelik davranışsal niyet üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır. Bunun yanında, sosyal etki (H3), kolaylaştırıcı koşullar (H4) ve alışkanlık (H7) değişkenlerinin sosyal medyayı kullanmaya yönelik davranışsal niyet üzerinde pozitif ve anlamlı etkileri bulunmaktadır. Öte yandan, kolaylaştırıcı koşullar (H5) ve davranışsal niyetin (H9) kullanma davranışı (gerçek kullanım) üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmazken; alışkanlık (H8) değişkeni sosyal medya kullanım davranışı üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkiye sahiptir.

Değerlendirme: Uludağ Üniversitesi öğrencilerinin üniversitenin kurumsal sosyal medya hesaplarını benimsemeleri üzerine etki eden faktörlerin ele alındığı bu çalışmada desteklenen hipotezlerden hareketle sosyal etki, kolaylaştırıcı koşullar ve alışkanlık değişkenlerinin sosyal medyanın benimsenmesi üzerinde anlamlı etkisi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Sosyal medya kullanımında sosyal etkinin anlamlı bir faktör olarak karşımıza çıkması çok tabi bir sonuçtur. Nihayetinde, sosyal medyanın doğasında etkileşim vardır ve bu etkileşim kişilerin sevdikleri, arkadaşları, değer verdikleri kişiler arasında olmaktadır. Kolaylaştırıcı koşullar değişkeninin sosyal medya kullanımında anlamlı etkiye sahip olması, öğrencilerin bilgisayar, akıllı telefon, internet vb. teknoloji ürünleri sahipliği ve bunları kullanmaya yönelik sahip oldukları bilgi ve tecrübe arttığında üniversitenin kurumsal sosyal medya hesaplarını kullanmalarında da artış gözleneceği anlamına gelmektedir. Son olarak, öğrencilerin kurumsal sosyal medya hesaplarını kullanmayı alışkanlık haline getirmelerinin dolaylı olarak üniversitenin kurumsal sosyal medya hesaplarını benimsemeleri üzerine olumlu yansıyacağı ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Medya, Kamuda Sosyal Medya, Teknoloji Benimseme, Sosyal Medyanın Benimsenmesi, Türkiye.*

ABSTRACT

The existence of public institutions and organizations in social media provides many benefits to such institutions and organizations. The use of social media in the public sector allows for the establishment of values such as openness, transparency, accountability and participation. In this context, the aim of the study is to reveal what factors are influencing on the adoption of social media in the public, for example UU students. Within the scope of the research, hypotheses developed by using Venkatesh et al. (2012) "Unified Theory of Acceptance and Use of Technology 2" scale were tested by using structural equation model. The findings of the study show that social influence, facilitating conditions and habit variables are significant influences on adoption of social media in the public sector. This study has been on the agenda to take into consideration the concerns of the ICT's utilization of opportunities, especially the interactive tools such as web 2.0 technologies and social media, which have been spreading rapidly in the recent period. In this context, this study in the Turkish literature, the not-so-studied public is unique in terms of "technology adoption" and "adoption of social media" in the framework of empirical research with the help of a theoretical model. The study is also functioning to demonstrate what are the factors affecting citizens' adoption of social media in the public sector, and in so doing provide a viable proposal for the people and institutions that are making decisions at the point of public agencies establishing a social media use policy or observing existing policies.

***Keywords**: Social Media, Social Media in the Public Sector, Technology Adoption, Adoption of Social Media, Turkey.*

KARŞILAŞTIRMALI PERSPEKTİFTEN AÇIK YÖNETİM POLİTİKALARI: ABD, BİRLEŞİK KRALLIK, AVUSTRALYA VE KANADA

OPEN GOVERNMENT POLICIES IN A COMPARATIVE PERSPECTIVE: EXPERIENCES FROM THE UK, USA, AUSTRALIA AND CANADA

Özer KÖSEOĞLU
Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Mehmet Zahid SOBACI
Uludağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Bu çalışmada son on yılda özellikle ABD, Birleşik Krallık ve Avustralya gibi ülkelerde giderek yayılan açık yönetim politikalarının orijinal politika dokümanları üzerinden karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmaktadır. Geliştirilen açık yönetim politikalarının temel özelliklerinin neler olduğu, bu politikaların nasıl yayıldığı ve bu bağlamda belirli bir örüntünün var olup olmadığı soruları araştırılmaktadır. Ayrıca genel olarak açık yönetim politikalarının farklı ülkelere etkisi incelenerek Türkiye için dersler çıkarılması beklenmektedir. Türkiye'de benzer politikaların geliştirilmesine duyulan ihtiyaç ortaya koyularak, geliştirilecek olan bütüncül bir açık yönetim politikasının temel çerçevesi belirlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Açık Yönetim, Şeffaflık, Katılım, İşbirliği, E-devlet*

ABSTRACT

This study aims to investigate open government policies, which have steadily diffused in countries such as USA, the UK, Canada and Australia, in a comparative perspective through analysing official policy documents. The paper focuses on certain questions: What are the common characteristics of open government policies? How these policies are spread and is there a pattern within this context? Through analysing the policy-making process and the outcomes of open government policies in divergent countries, we expect to draw some lessons for Turkey. In this context, we reveal the requirement of developing an open government policy in Turkey and propose a framework for an integrated open government policy for Turkey.

Keywords: *Open Government, Transparency, Participation, Corporation, E-Government*

TWITTER'DA KİM KİMİ TAKİP EDİYOR? TÜRKİYE'DE SİYASAL PARTİLER ARASI İLİŞKİ YOĞUNLUĞU – BİR SOSYAL AĞ ANALİZİ

WHO FOLLOWS WHOM ON TWITTER? INTER-PARTY RELATION DENSITY IN TURKEY – A SOCIAL NETWORK ANALYSIS

Mehmet Zahid SOBACI
Uludağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

İbrahim HATİPOĞLU
Uludağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Son on yıldır, sosyal medya dünya genelinde milyonlarca insanın günlük yaşamının önemli bir parçası haline gelmiştir. Sosyal medya insanların birbirleriyle iletişime geçme tarzlarını, alış-veriş şeklini, eğlence anlayışını ve iş görme tarzını derinden etkilemiştir. Günümüzde sosyal medya siyasetin işleyişi üzerinde de belirleyici olmaya başlamıştır. Birçok ülkede sosyal medya araçlarının ulusal ve yerel düzeydeki seçimlerde siyasal aktörlerin kampanyalarıyla bütünleşmesi; Tunus, Mısır gibi Ortadoğu'daki bazı ülkelerde siyasal ayaklanmalarda ve toplumsal protestolarda politik mobilizasyon için sosyal medyanın önemli bir rol oynaması; Arap Baharı başlığı altında bu ülkelerdeki protestoların "Facebook Devrimi" veya "Twitter Devrimi" olarak isimlendirilmesi; Occupy Wall Street hareketinde aktivistler tarafından sosyal medya araçlarının yoğun kullanımı bu yeni teknolojilerin siyasetin üzerindeki etkisinin yansımalarıdır. Başka bir deyişle, ikinci kuşak internet olarak sosyal medya, günümüzde siyasal süreçlerin önemli bir unsuru haline gelmiştir ve siyasetin işleyişinde değişime yol açmaktadır (Sobacı, Eryiğit ve Hatipoğlu, 2016).

Sosyal medya Web 2.0 felsefesine dayalıdır. O'Reilly (2007: 17)'ye göre, Web 2.0 içerik ve hizmetlerin yaratılması, dizaynı, geliştirilmesi ve paylaşılmasında kontrolü kullanıcıya veren bir ağ platformudur. Kullanıcı tarafından içerik üretme, etkileşim, işbirliği ve ortak akıl Web 2.0'ın temel özellikleridir. Web 2.0 bireysel kullanıcı merkezlidir. Bu bağlamda, sosyal medya araçlarının siyasette kullanılması siyasal aktörler tarafından web sitelerinin oluşturulması ve içeriğin yayımlanmasına dayanan Web 1.0 temelli siyasal iletişim yerine, seçmenin veya destekçilerin iletişimi şekillendirme ve siyasal aktörlerin gündemini belirleme açısından daha aktif olduğu bir siyaset tarzını gündeme getirmektedir. Hatta, sosyal medya araçları seçmenleri veya destekçileri seçim kampanyasının bir parçası haline getirme potansiyeline sahiptir. Nitekim Gibson (2010), sosyal medya araçlarının "yukarıdan aşağı" bir kampanya yerine "aşağıdan yukarı" doğru işleyen bir kampanyaya (citizen-campaigning) fırsat tanıdığını iddia etmektedir.

Bu yeni teknolojilerin potansiyeli ilk olarak özel sektör tarafından keşfedilmiş olmakla birlikte, sosyal medya ve onun sunduğu fırsatlar siyasal ve yönetsel aktörlerin de dikkatini çekmiştir. Sosyal medya araçları siyasal aktörler (siyasetçiler, siyasal partiler, sivil toplum örgütleri, aktivistler vb.) tarafından organize etmek, seferber etmek ve iletişime geçmek için yeni imkânlar sunmaktadır. Günümüzde, siyasal aktörler özellikle seçim dönemlerinde sosyal medyanın siyasal iletişim için sunduğu fırsatların farkındadır. Siyasal aktörler mesajlarını daha geniş kitlelere ulaştırmak, seçmenleri ikna etmek, kendilerini tanıtmak ve taraftarlarını mobilize etmek için Facebook, Twitter, YouTube gibi sosyal medya araçlarını yoğun şekilde kullanmaktadır (Sobacı, Eryiğit ve Hatipoğlu, 2016). Sosyal medya araçları seçmenin kendisini adaya çok daha yakın hissetmesine ve çok daha samimi bir ilişki kurmasına imkân verebilir (Sweetser ve Lariscy, 2008). Bunun yanı sıra, sosyal medya araçları siyasal partiler ve milletvekilleri gibi siyasal aktörler tarafından kendi aralarındaki iletişim ve işbirliği için de kullanılabilmektedir.

Sosyal medyanın siyasette kullanılmasının yaygınlaşmasıyla birlikte, siyaset bilimi, kamu yönetimi, iletişim, sosyoloji, bilgi ve iletişim teknolojileri gibi farklı akademik disiplinlerden gelen akademisyenler bu

konuya odaklanmışlardır. Sosyal medyanın siyasete kullanımına ilişkin literatür her geçen gün genişlemekle birlikte, bu çalışmaların büyük çoğunluğunun ABD ve İngiltere'deki başkanlık, kongre ve parlamento seçimlerinde siyasal aktörler tarafından kullanılma düzeyine, seçmenle iletişim tarzına ve bu araçları kullanmanın seçim sonuçları üzerindeki etkisine yönelik olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, ABD ve İngiltere dışındaki ülkelerde siyasal aktörlerin seçim kampanyası ve seçim dönemi dışında sosyal medya kullanımına ilişkin deneyimlerine odaklanan çalışmalar oldukça sınırlıdır.

Türkiye'deki siyasette sosyal medya literatürüne bakıldığında, ilgili literatürün yeni geliştiği ve emekleme aşamasında olduğu belirtilebilir. Siyasette sosyal medya literatürü çerçevesinde, Türkiye'de az sayıdaki ampirik çalışmanın daha çok siyasi partilerin seçim kampanyalarında sosyal medyayı kullanma düzeylerine odaklandığı görülmektedir. Türkiye'de milletvekillerinin veya siyasi partilerin sosyal medyada kendi aralarındaki ilişkileri, başka bir deyişle bu aktörlerin sosyal medyada kendi aralarında oluşturduğu sosyal ağı analiz eden çalışmalar söz konusu değildir.

Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı, TBMM 26. Dönem Milletvekillerinin Twitter'da birbirleriyle olan bağları aracılığıyla siyasi partilerin kendi içlerindeki ve birbirleri arasındaki ilişki yoğunluğunu (ağ yoğunluğunu) analiz etmektir. Milletvekillerinin arasındaki bağlar birbirleriyle olan takip etme/edilme ilişkileri olarak belirlenmiştir. Bu çalışma, Türkiye'de siyasi partilerin Twitter'daki ilişkiler ağını ortaya koyarak, ilgili literatürdeki bir boşluğu doldurma ve literatüre önemli bir katkı sağlama potansiyeline sahiptir.

Çalışmada sosyal medya aracı olarak Twitter seçilmiştir. Bunun en önemli nedeni, gerek dünya genelinde gerekse Türkiye'de Twitter'ın en çok kullanılan sosyal medya araçlarından biri olmasıdır. Çalışmanın ampirik araştırması dört aşamada yürütülmüştür: i) Milletvekillerinin Twitter hesaplarını tespit etmek ii) Verileri toplamak iii) Verileri temizlemek iv) Siyasi partilerin kendi içlerindeki ve birbirleri arasındaki ilişki yoğunluğunu sosyal ağ analizi yöntemiyle ortaya koymak. Bu bağlamda, öncelikle TBMM 26. Dönem Milletvekillerinin isimleri ve siyasi partileri TBMM web sitesinden temin edilmiştir. Daha sonra, bu isimlere ait resmi Twitter hesapları Twitter'ın ve Google'ın arama özellikleri yardımıyla elde edilmiştir. Elde edilen Twitter hesaplarından onaylı olmayanlar çalışmanın güvenirliğini sağlamak adına çalışma dışında bırakılmıştır. Yapılan araştırma neticesinde 546 milletvekilinin 392 tanesinin onaylı Twitter hesabına sahip olduğu görülmüştür. Onaylı olmayan hesapların yanı sıra pasif hesaplar da çalışma dışında bırakılmıştır. Son üç ay içerisinde herhangi bir paylaşım yapmamış olan hesaplar pasif hesap olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda 392 onaylı Twitter hesabından 12 tanesinin pasif hesap olduğu tespit edilmiştir. TBMM 26. Dönem Milletvekillerine ait 380 resmi, aktif ve onaylı Twitter hesabı analize dâhil edilmiştir. Araştırmanın bahsi geçen birinci aşaması 26-31 Ağustos 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın ikinci aşamasında, R programlama dilinden yararlanılarak, çalışmaya dâhil edilen milletvekillerinin Twitter'da takip ettikleri kişilerin listesi elde edilmiştir. Araştırmanın bu aşaması 1-5 Eylül 2017 tarihleri arasında tamamlanmıştır. Bu aşamada R programlama dilinin "rtweet" paket programından (Kearney, 2017) yararlanılmıştır. Çalışma kapsamındaki milletvekillerinin takip ettikleri tüm kişiler tespit edildikten sonra, verilerin temizlenmesi aşamasına geçilmiştir. Veri toplama aşamasında milletvekillerinin takip ettiği tüm kişilerin listesi elde edilmiş olmasına karşın, çalışmamızın amacı itibariyle gerekli olan sadece milletvekilinin takip ettiği diğer milletvekillerinin listesidir. Bu nedenle, verilerin temizlenmesi aşamasında, her bir milletvekilinin takipçi listesinden milletvekilleri dışındaki kişiler çıkartılmıştır. Çalışmanın bu aşaması Excel yardımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmamızın son aşamasında ise, bir sosyal ağ analizi programı olan Gephi kullanılmıştır. Bu aşamada, öncelikle milletvekilleri arasındaki bağlardan oluşan veri Gephi'ye aktarılmıştır. Daha sonra her bir siyasi partinin kendi içindeki ve partilerin birbirleri arasındaki "ağ yoğunluğu" tespit edilmiştir. Ağ yoğunluğu herhangi bir sosyal ağdaki var olan bağ sayısının olabilecek tüm bağ sayısına bölünmesi yoluyla bulunmaktadır(Scott, 2000). Dolayısıyla, partilerin kendi içlerindeki ve birbirleri arasındaki ağ yoğunluğu da var olan bağ sayısının olabilecek maksimum bağ sayısına bölünmesi yoluyla bulunmuştur.

Elbette, bu çalışmanın belirli sınırlılıkları söz konudur. İlk olarak, çalışma sosyal medya araçlarından sadece Twitter'a odaklanmakta ve Twitter'daki bağlar üzerinden siyasi partiler arasındaki ilişkiler ağını ve yoğunluğunu ortaya koymaya çalışmaktadır. İkinci olarak, çalışmanın ampirik kısmı sadece TBMM 26. Dönem Milletvekillerini kapsamaktadır. Milletvekilleri siyasi partilerin en aktif ve görünür aktörleri olmakla

birlikte, sosyal medya dünyasında siyasi partiler arasındaki ilişkiler seçilmemiş siyasetçiler, eski milletvekilleri, MKYK üyeleri gibi siyasi aktörler aracılığıyla da gerçekleştirilebilir. Üçüncü olarak, 26. Dönem Milletvekillerinin resmi, onaylı ve aktif olarak kullanılan Twitter hesapları (380 hesap) analizde dikkate alınmıştır.

Yapılan analiz sonucunda parti içi ağ yoğunluğu en yüksek partinin Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) olduğu tespit edilmiştir. Parti içi ağ yoğunluğu açısından ikinci sırayı Halkların Demokratik Partisi (HDP) alırken, üçüncü sırada Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) yer almaktadır. Parti içi ağ yoğunluğu en az olan parti ise, Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)'dir. Partilerin birbirleri arasındaki ağ yoğunluğunda ise, ilk sırada CHP-HDP yer almaktadır. CHP-HDP arasındaki ağ yoğunluğunu sırasıyla büyükten küçüğe CHP-MHP; AKP-MHP; AKP-CHP; AKP-HDP takip etmektedir. Birbirleri arasındaki ağ yoğunluğu en az olan partiler ise MHP-HDP'dir.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Medya, Twitter, Siyasal Parti, Sosyal Ağ Analizi, Ağ Yoğunluğu*

ABSTRACT

Nowadays, social media has become an important element of political processes and affects politics in a profound way. Social media tools offer political actors (politicians, political parties, non-governmental organizations, activists etc.) new opportunities to organize, mobilize, and communicate with citizens. Moreover, social media can be also used by political parties or parliamentarians to communicate and collaborate among themselves. However, empirical studies regarding social media in politics literature mainly focus on the use of social media by political parties or parliamentarians in election campaigns. While literature on social media in politics has been growing recently in Turkey, there have not been previous studies which analyze the inter-party relations or the relationships among parliamentarians on social media. In this context, this study aims to analyze the density of relations (network density) both intra and inter-party using the ties among member of parliamentarians (MPs) of 26th term on Twitter in Turkey. This study includes official, verified and active Twitter accounts of 380 MPs out of current 546 MPs. Using R programming language, the list of "MP friends" for each parliamentarian on Twitter is obtained. Later on, network density for intra and inter-party are analyzed by employing Gephi. The result shows that Republican People's Party (RPP) has the highest intra-party network density followed by People's Democratic Party (PDP) and Nationalist Movement Party (NMP) respectively. On the other hand, Justice and Development Party (JDP) has the lowest level of intra-party network density. In terms of inter-party network density, RPP-PDP ranks first followed by RPP-NMP; JDP-NMP; JDP-RPP; JDP-PDP respectively. NMP and PDP are two parties with the lowest level of inter-party network density.

Keywords: *Social Media, Twitter, Political Party, Social Network Analysis, Network Density*

YEREL YÖNETİMLERDE KENT BİLGİ SİSTEMLERİ KULLANIMI: KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

THE USE OF URBAN INFORMATION SYSTEMS IN LOCAL GOVERNMENTS: THE EXAMPLE OF KONYA METROPOLITAN MUNICIPALITY

Sefa USTA
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

İpek SÜRMELİ
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Yunus YİĞİT
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

ÖZET

Nüfus artışı sonucu kalabalıklaşan kentlerin sorunlarına çözüm üretmek amacıyla bilgi teknolojilerinin de gelişimiyle dünyada örnekleri bulunan Coğrafi ve Kent Bilgi Sistemleri yerel yönetimler tarafından uygulanır olmuştur. Ağ toplumunun önem kazandığı dijital çağda, kent bilgi sistemlerinin özellikle karar alma hususunda kent yöneticilerine sağladığı faydalar göz ardı edilemeyecek değere sahiptir. Dünyada, Geographic Information System (GIS) olarak tanınan Coğrafi Bilgi Sistemi, planlama ve yönetimde kullanılan ve yeryüzünde konumu belirli verilerin modellenmesi, işlenmesi, analizi ve kullanım amacına göre sunulması, yani yönetimi kapsayan donanım, yazılım, yöntemler ve bu amaçla çalışan personelin oluşturduğu sistemdir (Ünal, 2007: 14).

Coğrafi bilgi sistemlerinin kentsel düzeydeki uygulaması olarak bilinen ve bir alt grubunu oluşturan kent bilgi sistemleri ise; bir kente ait grafik ve grafik olmayan verinin temin edilmesi ve uygun bir mekânsal bilgi sistemi ortamında güncellenerek yönetilmesi yoluyla kent yönetimi ve kent hizmetlerinin sunumunda etkili çözümler üreten sistemdir (Yomralıoğlu ve Çete, 2002: 34; Çabuk, 2015: 69). Dolayısıyla kent yönetiminden sorumlu olan ve halka en yakın yönetim birimi olan belediyelere bu sistemlerden yararlanma görevi düşmektedir. Coğrafi bilgi sistemi ile kent bilgi sistemi veritabanlarının oluşturulması, geliştirilmesi ve erişimini, belediye hizmetlerinde düzen ve verimliliği, ortak tasarımlar geliştirmeyi, ortak veri tabanı kullanımını ve tasarımlarda uyumu sağlamaktadır. Böylece, ekosistemin korunması, doğal kaynakların verimli kullanımı, kentsel dokunun daha gerçekçi tasarlanması, özellikle yaşlı ve engelli insanlar için mevcut veya oluşturulan çevrenin kullanılırlığının değerlendirilmesi ve kaçak yapılaşmanın tespit edilmesi kolaylaşmaktadır (Tokman, 1999: 19).

Günümüzde belediyecilik faaliyetlerine getirdiği kolaylıklar nedeniyle yerel yönetimlerce uygulama alanı bulan Kent Bilgi Sistemleri gelişen teknoloji ile birlikte dünyanın birçok kentinde yaygın hale gelmiştir. Kentin ekonomik, kültürel, ulaşım, teknik altyapı, planlama gibi farklı alanlarına ait yeni hizmet politikaları belirlenmesinde ve karşılaşılan sorunlara karşı pratik ve optimum nitelikte kararlar alınabilmesinde büyük öneme sahip olan Kent Bilgi Sistemlerine(KBS) ait bazı dünya örnekleri aşağıda sunulmuştur.

- *Kanada:* 1963 yılında Roger Tomlinson liderliğinde başlatılan GIS Projesiyle Coğrafi Bilgi Sisteminin ilk defa ortaya çıktığı Kanada'da bu yolla tarımsal alanların tespiti, sınıflandırılması, potansiyel tarım alanlarının araştırılması hedeflenmiş ve ormanlık alanları kapsayan arazi kulanım haritaları tasarlanmıştır (Ünal, 2007: 16). Ülke çapında bir veri sistemi sağlayan bu model yerel yönetim birimleri tarafından dikkate alınmış ve zamanla ilgili kentlere özel Kent Bilgi Sistemi geliştirilmiştir. Buna örnek olarak Toronto Metropolünde; Coğrafi Bilgi Merkezi (GIC); harita ve grafik olmayan verilerin yönetildiği ve belediyenin ilk yardım, imar, ulaşım, kanalizasyon, su arıtma, planlama ve eğitim hizmetlerinde kullanılmak üzere bilgiye erişimin olduğu bir merkez olarak 1980'li yıllarda kurulmuştur. Merkez bünyesinde geliştirilmiş programlar kullanılmış, haritalar mini

bilgisayarda, grafik olmayan veriler de grafik ile ilişkili veriler ile birlikte ana sistemde depolanmıştır (Geymen, 2006: 22-26).

- *ABD:* Ülkede federal düzeyde de etkin biçimde kullanılan Kent Bilgi Sistemi özellikle yerel yönetimlerce doğal yaşamı korumada, kent planlamasında, arazi kullanımında, vergilendirme haritalarının üretiminde kullanılmaktadır. California eyaletinin Sacramento şehrinde kentsel alan kullanımı, konut sayısı, iş imkânı, taşımacılık gibi farklı alanlara yönelik veriler oluşturulmuştur. Ayrıca elde edilen tüm veriler kullanıcıların erişimine açılmıştır. Dyett&Bhatia ile ortak hareket eden California eyaleti görsel simülasyonları, uydu bağlantılı modelleri, üç boyutlu model verileri ile detaylı bir veri havuzu oluşturmuş ve bunu kentle ilgili hayata geçirilecek projeler için tüm herkesin yararlanabilmesi amacıyla erişime açmıştır (Dyett&Bhatia, 2017). California'nın yanında New York, Kuzey Carolina, Massachusetts, Michigan, Connecticut gibi eyaletler de KBS'den yararlanmaktadır.
- *Almanya:* Alman hükümeti tarafından ulusal planlama amacıyla 1988 yılında topoğrafik veritabanı oluşturulmaya çalışılmış ve bu doğrultuda Amtliche Topographisch Kartographische Information Systems sözcüklerinden türetilen ATKIS projesi hayata geçirilmiştir. Bu veritabanı Batı ve Doğu Eyaletleri için sırasıyla 1995 ve 1997 yılında tamamlanmıştır (Ackermann, 1993). Stuttgart şehrinde 1990'da Coğrafi Teknik Bilgi Sistemi(GTIS) Projesi tasarlanmıştır. Yine Almanya'nın Baten-Württemberg eyaletine bağlı Reutlingen kentinde KBS ile ruhsat numaralarına, mahalle, bölge verilerine, alt yapı hatlarına ilişkin bilgilere ulaşılmakta ve bu bilgiler halkın erişimine açılmaktadır.
- *Hollanda:* Kentlerde yerel yönetimlere ait kuruluşların ihtiyaç duyduğu coğrafi verilerin karmaşıklığının önlenmesi, kuruluşlar arasında veri bilgi alışverişinin sağlanması ve belli bir koordinasyon içerisinde faaliyet göstermesi amacıyla Amsterdam'da veri üretimi ve yapısı ile ilgili belirli standartlar belirlemek üzere 1992'de GVIA(Amsterdam Coğrafi Bilgi Alışveriş ve Organizasyonu Merkezi) adında bir KBS kurulmuştur. Merkezin yöneticiliğini yerel yönetimlerde kamu hizmetini yerine getiren kuruluş temsilcileri yapmaktadır(Altan ve Alkış, 1994).

Türkiye'de kent bilgi sistemi, dünyadaki gelişmeler ve çağın ihtiyaçları doğrultusunda ilk defa İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından 1987 yılında Bilgi İşlem Merkezine bir bilgisayar sisteminin kurulmasıyla başlamıştır. Günümüze gelindiğinde ise teknolojik imkânların varlığı, kent nüfusunun artması, halkın hizmet beklentisi birçok büyükşehir belediyesini, il ve ilçeyi CBS uygulamasına yönlendirmiştir. İstanbul, Ankara, Bursa, İzmir, Trabzon, Antalya gibi Büyükşehir Belediyeleri Kent Bilgi Sistemi uygulamasından yararlanma yoluna gitmiştir. Ancak uygulama, yasal dayanağa ilk defa 2004 yılında 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7/h maddesindeki "coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak" ifadesi ile ulaşmıştır. Daha sonra 2005 yılında 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun belediyenin görev ve sorumlulukları başlıklı 14. maddesinde belediyelere, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla "coğrafi ve kent bilgi sistemleri hizmetlerini yapar veya yaptırır" ibaresine yer verilmiştir. Ayrıca 2011 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Tablo 1: Büyükşehir Belediyeleri (6360 Öncesi) ve Kent Bilgi Sistemi Kullanımı

	Kuruluş Yılı	**Coğrafi Bilgi Sistemi Kullanımı**	**Kent Bilgi Sistemi Kullanımı**	**Akıllı Kent Kullanımı**
İSTANBUL	1984	✓	✓	
ANKARA	1984	✓	✓	
İZMİR	1984	✓	✓	
ADANA	1986	✓	✓	Kent Otomasyon Sistemi (KEOS)
BURSA	1987	✓	✓	
G.ANTEP	1987	✓	✓	
KONYA	1987	✓	✓	
KAYSERİ	1988	✓	✓	
ANTALYA	1993	✓	✓	
D.BAKIR	1993	✓	✓	

ERZURUM	1993	✓	✓	
ESKİŞEHİR	1993	✓	✓	
KOCAELİ	1993	✓	✓	
MERSİN	1993	✓	✓	
SAMSUN	1993	✓	✓	
SAKARYA	2000	✓		

Tablo 2: Büyükşehir Belediyeleri (6360 Sonrası) ve Kent Bilgi Sistemi Kullanımı

	Kuruluş Yılı	**Coğrafi Bilgi Sistemi Kullanımı**	**Kent Bilgi Sistemi Kullanımı**	**Akıllı Kent Kullanımı**
AYDIN	2014			Akıllı Kent Otomasyon Sistemi
BALIKESİR	2014			
DENİZLİ	2014	✓	✓	
HATAY	2014			Akıllı Kent Otomasyon Sistemi
MALATYA	2014	✓	✓	
MANİSA	2014	✓	✓	
KAHRAMANMARAŞ	2014	✓	✓	
MARDİN	2014	✓		
MUĞLA	2014	✓		
TEKİRDAĞ	2014	✓		Akıllı Kent Otomasyon Sistemi
TRABZON	2014	✓	✓	Trabzon Akıllı Kent Uygulaması
ŞANLIURFA	2014	✓	✓	
VAN	2014	✓	✓	
ORDU	2014	✓		Akıllı Kent Otomasyon Sistemi

Türkiye'de büyükşehir belediyelerinden Coğrafi Bilgi Sistemi/Kent Bilgi Sisteminin kullanımı incelendiğinde, 30 büyükşehirden 22'sinde Kent Bilgi Sistemi'nden yararlanıldığına rastlanmaktadır. Diğer yandan Coğrafi Bilgi Sisteminin büyükşehir belediyelerince genel kabul gördüğü ve belediye bünyesinde Bilgi İşlem Daire Başkanlığına bağlı Coğrafi Bilgi Sistemleri Şube Müdürlükleri kurulduğu görülmektedir. İstanbul, Ankara ve Bursa Büyükşehir Belediyeleri Kent Bilgi sistemi yönünde genel hatlarıyla aşağıda değerlendirilmiştir:

- *İstanbul Büyükşehir Belediyesi:* İlk olması nedeniyle Türkiye'de KBS çalışmalarına öncülük eden İstanbul Büyükşehir Belediyesi; kent insanının gereksinimlerini doğru biçimde anlayıp cevaplandırmak, sorunların etkin, kalıcı şekilde çözülmesini sağlamak, altyapı, ulaşım, güvenlik, sağlık, denetim gibi hizmetleri verimli, güvenilir ve doğru biçimde sunmak amacıyla tüm kentin demografik, sosyal ve ekonomik verilerini depolayarak belirlenen hizmet politikalarında bu verilere hızlı ve kolay şekilde ulaşmayı hedeflemiştir.
- *Ankara Büyükşehir Belediyesi:* Belediye birimlerine sürekli, güncel ve doğru bilgi aktaracak, birimler arası güvenilir veri paylaşımını sağlayacak Ankara'nın planlı gelişimine yardım edecek bir sistem olarak Ankara Kent Bilgi Sistemi (AKBS); 1991 yılında ilk temellerini atmıştır. KBS için pilot bölge olarak Dikmen bölgesi seçilmiş, bu bölgede Tapu ve Kadastro, EGO, TELEKOM, TEDAŞ vb. kuruluşlar ortaklaşa bir veri tabanı kullanmaya başlamışlardır(Usul ve Dabanlı, 1999).
- *Bursa Büyükşehir Belediyesi:* Bursa'da ilk Kent Bilgi Sistemi çalışmaları, 1993 yılında Bursa Su ve Çevre Sağlığı Projesi kapsamında Bursa Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi (BUSKİ) bünyesinde başlatılmıştır. Projenin amacı kentin bilgisayar ortamında üretilmekte olan içme suyu,

kanalizasyon, kadastro, imar, doğalgaz vb. haritalarını ilgili mülkiyet, arazi kullanımı, ulaşım, nüfus gibi konumsal olmayan verilerle birlikte ele alarak, belediyeler ve diğer kamu kurumlarının sorumluluğunda olan kente ait altyapı ve üstyapı yatırımlarının, daha hızlı, ekonomik ve en doğru şekilde planlanmasına ve koordinasyonuna imkân sağlamak ve bu doğrultuda analizler yaparak raporlamak, verilerin güncelliğini sağlamaktır (Durduran, 2005).

Türkiye'de kent bilgi sistemini uygulayan büyükşehir belediyelerinden biri de en büyük yüzölçümüne sahip olan Konya Büyükşehir Belediyesi'dir. 2004 yılında Coğrafi Bilgi Sistemi Koordinasyon Kurulu'nun oluşturulması ile kent bilgi sistemi uygulaması çalışmaları başlamıştır. Bu amaçla öncelikle bir şartname hazırlanmıştır. Konya KBS ile günümüz bilgi teknolojileri ve uygulamaları destekli bir bilgi sisteminin Büyükşehir Belediyesi bünyesinde kurulup yaygınlaştırılması, bunların sağladığı faydaların internet tabanlı sistemler vasıtasıyla belediyenin ve vatandaşların kullanımına sunulması, özellikle Konya'ya ait teknik, sosyal ve ekonomik durumun CBS teknolojisinden yararlanılarak çıkarılması, belediye çalışmalarında hizmet verimliliğinin, hızın ve kalitenin yükseltilmesi, kent yöneticilerine güncel verilere dayalı karar destek sistemleri ile daha hızlı ve doğru kararlar verme imkânı sağlanması amaçlanmaktadır (konya.bel.tr, 2017)

Çalışmanın konusunu Konya Büyükşehir Belediyesi'nin kent bilgi sistemi uygulaması içinde yer alan faaliyetleri oluşturmaktadır. Bu çalışma ile amaçlanan ise, Konya Büyükşehir Belediyesi üzerinden kentsel hizmetlerin yürütülmesinde kent bilgi sistemi uygulamalarının ne kadar etkili olduğunun araştırılmasıdır. Çalışmanın birinci bölümünde, coğrafi ve kent bilgi sistemleri ile ilgili kavramsal çerçeve çizilecek; ikinci bölümünde dünyada ve Türkiye'de kent bilgi sistemi uygulamalarına yer verilecek; üçüncü bölümde ise Konya Büyükşehir belediyesi tarafından bu kapsamda yürütülen faaliyetler analiz edilecektir. Araştırmaya yönelik veriler, Kent Bilgi Şube Müdürlüğü yetkililerinden ve 2005-2015 yılları arası Kent Bilgi Sistemi yıllık faaliyet raporlarından elde edilecektir. Çalışmanın ilk kısmının yazımında betimsel analiz yönteminden yararlanılarak, konuyla ilgili birincil ve ikincil kaynaklara müracaat edilecektir. Bununla birlikte çalışmanın teorik ve uygulama kısmında istatistiksel bilgilere yer verilecektir. Çalışmada ayrıca nitel analiz yöntemlerinden mülakat tekniğinden faydalanılması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Yerel Yönetimler, Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri, Coğrafi Bilgi Sistemi, Kent Bilgi Sistemi*

ABSTRACT

The urban information system in Turkey started with the establishment of a computer system in the Information Technology Center in 1987 by the Istanbul Metropolitan Municipality for the first time in line with the developments in the world and the needs of the age. When it comes to nowadays, the existence of technological facilities, the increase of the urban population, the expectation of the service of the people have led many metropolitan municipalities, provinces and districts to apply the geographical information system. Metropolitan Municipalities such as Istanbul, Ankara, Bursa, Izmir, Trabzon and Antalya have benefited from the application of Urban Information System. However, the application has reached legal grounds for the first time in 2004 with the statement "establishing geographical and urban information systems" in Article 7 / h of the Law No. 5216 of the Metropolitan Municipality. Thereafter in 2005, the 14th article of the Municipal Law No. 5393 titled as functions and liabilities of the municipality includes following expression "Undertake geographical and urban information systems services or assign others to render", provided that they are the local and common requirements. One of the metropolitan municipalities that implements the urban information system in Turkey is the Konya Metropolitan Municipality, which has the largest surface area. Since 2004, studies on the Urban Information System have been carried out.

The subject of the work constitutes the activities of Konya Metropolitan Municipality in the application of urban information system. The purpose of this study is to investigate the effectiveness of urban information system implementations in the execution of urban services over Konya Metropolitan Municipality. In the first part of the work, a conceptual framework will be drawn about geographical and urban information systems; in the second part, the application of urban information system in the world and Turkey will be given; in the third part, activities carried out by Konya Metropolitan Municipality will be analyzed. The data for the survey will be obtained from the officials of the Urban Information Division and

from the annual reports of the Urban Information System between 2005 and 2015. The first part of the study will be applied to the primary and secondary sources related to the subject by making use of the descriptive analysis method. Statistical information will be included in the theoretical and practical part of the study. In the study, it is planned to use the interview technique from qualitative analysis methods.

Keywords: *Local Governments, Municipalities, Metropolitan Municipalities, Geographic Information System, Urban Information System*

SANAL MEKÂNDA YEREL ÇEVRE HAREKETLERİ: TÜRKİYE'DE HES KARŞITI MÜCADELELER ÜZERİNE BİR İNCELEME

LOCAL ENVIRONMENTAL MOVEMENTS IN VIRTUAL SPACE: AN ANALYSIS ON THE ANTI-HEPP (HYDROELECTRIC POWER PLANT) STRUGGLE IN TURKEY

Mihriban ŞENGÜL
İnönü Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Gündüz AKSU KOCATÜRK
Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü

Feride BİLGİLİ
İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

İnsan, tarihsel olarak şekillenen faaliyet ve ilişkileriyle, kendisiyle birlikte doğayı da dönüştürmektedir. Günümüzde, insan faaliyet ve ilişkilerinin doğrudan ve/veya dolaylı etkilerinden bağışık bir doğa parçası kalmamıştır. Pre-kapitalist üretim tarzlarından farklı olarak kapitalizmin coğrafi sınırlardan özerkliği, insan faaliyet ve ilişkileri ile bunların etkilerini de küresel ölçeğe yaymıştır. Bu süreçte, doğanın kaotik dengesini etkileyen, insan ile doğa arasındaki ilişkiyi dönüştürecek ölçüde sorun yaratan faaliyetler ve ilişkiler de, tarihte hiç olmadığı kadar yaygınlık kazanmıştır. Yerkürenin her bir köşesi ya üretim ve tüketim alanına dönüşmüş ya da üretim ve tüketim faaliyetlerinin etki alanına girmiştir. Ekosistem bütünlük esasına göre işlediğinden dolayı bu etkiler ortaya çıktıkları kaynaklardan daha üst ölçeklere doğru yayılmaktadır. Hatta günümüzde insan faaliyet ve ilişkilerinin yol açtığı etkiler yerküreyi aşan ölçeğe (uzaya) taşınmıştır. Sonuç olarak, günümüzde çevre sorunları her yerdedir. Çevre sorunlarının her yerdeliğine koşut olarak çevre korumacı tepkiler ve toplumsal hareketler de her yerdedir.

Konuyla ilgili literatürde çevreci hareketler, toplumsal kökenlerine, amaçlarına ya da kullandıkları araçlara göre değişik biçimlerde sınıflandırılmaktadır (Pepper, 1984; Castells, 2013b; Martinez-Alier, 2002; Dobson, 2007). Biz ise burada, çevresel sorunların/tehditlerin Lefebvreci anlamda soyut mekân ve somut mekân üzerinden algılanması ve deneyimlenmesi üzerinden bir sınıflandırma yaklaşımı deneyerek çalışmamızı bunun üzerine kurduk. Lefebvre'e (2014) göre toplumsal olarak üretilen mekân çoklu bir yapıya sahiptir; hem soyut hem de somuttur. Soyut mekân, doğadan ve zamandan kaynaklanan farklılıkların yanı sıra beden, yaş, cinsiyet ve etnik kökenden kaynaklı farklılıkları ve değişim değeri içermeyen her şeyi inkâr eder. Kullanım değerine işaret eden somut mekân ise doğanın bütünsel maddi varlığı ve günlük yaşam pratikleri ile doğrudan ilişkiler içinde ortaya çıkar. Somut mekânı temsiller üzerinden yeniden kuran soyut mekân homojenliği dayatırken gerçek ilişkilerin yaşandığı somut mekân olabildiğince çeşitlilik içerir. Bu bağlamda, devletin siyasaları ve sermayenin yatırım programları, seçilmiş unsurların temsiliyeti ile oluşan bu soyut mekânı zemin alarak oluşturulur fakat bütün çeşitliliği ve gerçekliği ile somut mekânda uygulanır ve sonuçlar doğurur.

Çevre sorunlarına neden olan siyasalar ve yatırım projeleri de soyut mekân verileri esas alınarak oluşturulurken, bunların öngördüğü projeler/faaliyetler somut mekânda (yerellerde) gerçekleştirilir ve çevre sorunları fiili sonuçlarıyla burada ortaya çıkar. Aynı biçimde, bu sorunları algılama ve deneyimleme biçimleri de farklılaşır. Çevre sorunları ve etkileri somut mekânlarda yoğunlaşır ve ekolojik döngüler, rüzgâr ve su hareketleriyle daha geniş ölçeklere (öteki ekosistemlere) yayılır. Bu nedenle, örneğin bir çimento ya da kimya tesisinin neden olduğu çevre sorunları, somut mekânda daha kısa süre içinde ve çevresinde yaşayanların somut varlığına (beden sağlıklarına, zeytinlikler, buğday tarlaları, meralar, dereler gibi yaşam ve üretim alanlarına) verdiği zararlarla deneyimlenir. Somut mekânda çevresel varlıklar ve onlarla kurulan ilişkiler ile toplumsal ve ekonomik çıkarlar birbirinin içine öylesine gömülüdür ki çevre sorunlarına karşı verilen tepkilerin hangisinden kaynaklandığını ayrıştırmak güçtür. Bu tür çevreci tepkilerin en somut örneklerini

oluşturan köylü hareketlerini de içeren yerel çevreci hareketler ise somut mekânda, genellikle sorunların kaynağı ile dolaysız ilişki içinde şekillenir.

Oysa soyut mekânda, çevresel etkilerin ekolojik işleyiş içinde kaynağından uzağa taşınması sürecinde seyrelmesi ve etkilerin hissedilebilirliğinin zamana yayılmasının sonucu olarak aynı sorunların birikimli etkileri "hava kirliği", "su kirliliği", "iklim değişikliği" gibi daha genel kavramsallaştırmalar altında algılanır ve bu sorunlara neden olan faaliyetlerle aralarındaki neden sonuç ilişkilerinin görünürlüğü azalır. Sonuç olarak, sorunların kaynağından uzakta, genel çevresel talep ve itirazlarla şekillenen çevreci grup ve örgütlerin ürettiği hareketler, soyut mekân üzerine temellenir. Somut mekân hareketlerinin tersine soyut mekân kavrayışı üzerinden üretilen çevreci hareketlerde toplumsal ve ekonomik çıkarlar ile çevresel çıkarlar arasındaki bağlantılar görünürlüğünü kaybetmiştir. Bu tür çevreci hareketler, genel olarak doğanın ve yaşamın korunması gibi temel ilke ve amaçlar üzerine temellenir.

Çevre sorunlarının somut mekânda ve soyut mekânda deneyimlenmesi ve/veya algılanması, çevre koruma amaçlı hareketlerin yapılarını, kullandıkları strateji ve araçları da etkiler. Ama ekosistemin bütünsel olarak korunabilmesi için soyut ve somut mekân üzerinden üretilen (her yerdeki) çevreci hareketlerin biraradalığını ve güç birliği yapmalarını sağlayacak araçların varlığı kritik önemdedir. Çünkü, sorunların kaynağından uzakta, giderek artan biçimde de sanal (digital) alanda şekillenen ve hareket eden soyut mekân ölçeğindeki çevreci hareketler, somut mekânla bağlantı yoksunluğunu da içeren nedenlerle kolayca sönümlenirken somut mekânlardaki yerel çevreci karşı hareketler ise genellikle belirli projelere/faaliyetlere tepki olarak ortaya çıktıkları ve üst ölçeklere taşınamadıkları için etkisiz kalarak sönümlenmektedir. Bu bağlamda, iletişimsel eylem ilişkisi içinde şekillenen bir kamusal alan (Habermas, 2001, 2005) olarak sanal mekân (digital ortam) öteki toplumsal hareketler gibi çevre hareketleri için de yeni bir fırsatlar ve olanaklar alanı oluşturmaktadır. Sanal mekân, bütün somutluğu ile yerellerde (somut mekânlarda) yaşanmakta olan çevreci hareketler ile giderek yaygınlaşan internet aktivizmi arasında bağlantı kanalları açmaktadır. Bu bağlantı, yerel çevreci hareketlerin somut itiraz ve taleplerini yerel üstü ölçeklere taşıma olanağı yaratırken sanal mekânda şekillenen ve anlık tepkilerle oluşup dağılabilen çevreci hareketleri için ise yerellerle temas kurarak itiraz ve taleplerini somutlaştırarak güçlendirme, göreli kalıcılık sağlama fırsatı vermektedir.

Köylü hareketlerini de içeren yerel çevre hareketlerinin Castells'in (2013a) öziletişim alanı dediği sanal mekâna taşınması ve bu alandaki öteki çevreci hareketler ve gruplarla ilişkilenmesi, hareketin yerelde sıkışmışlığını aşarak talep ve itirazlarını daha üst ölçeklere taşıması kadar iktidarın ve şirketlerin somut eylem alanı ve diğer iletişim araçları üzerinde kurduğu sınırlamaları da aşması anlamına gelir. Ancak pratikte bu sınırlamaların mutlak biçimde aşılması söz konusu değildir. Çünkü sanal mekân, iktidar ilişkilerinin farklı toplumsal alanlar arasındaki geçişgenliğinin dışında değildir. Bunula birlikte, sanal mekânla ilişkilenen ya da sanal mekânda var olma ve mücadele etme olanağı elde eden yerel çevreci hareketler, böylelikle ağ toplumunu oluşturan akışlar alanına (Castells, 2005, 2013a, 2013b) dahil olarak daha geniş ölçekteki çevre için mücadele alanının aktörlerinden biri haline gelir. Ayrıca, akışlar alanı içinde somut mekândaki çevre hareketlerinin soyut mekân hareketleri ile aralarındaki ilişkilerin ve etkileşimin artması, karşılıklı olarak birbirlerinin amaçlarını, yapılarını ve eylem biçimlerini, kullandıkları araçları etkilemeleri ve sinerjik etki ile güçlerini büyütmeleri olanağı yaratır.

Yukarıdaki kuramsal arka plana dayalı olan bu çalışmada, konuya somut mekânda üretilen çevre hareketleri perspektifinden bakarak "Somut mekânda gelişen yerel çevre hareketlerinin sanal mekânla ilişkilenmesi, yerele sıkışmışlık ve süreksizlik sorunlarının aşılmasını sağlar mı?" sorusuna yanıt aramaya çalıştık. Bu amaçla, Türkiye'de özellikle 2000'li yıllarda yaygın olarak ortaya çıkan HES karşıtı köylü hareketlerinin somut mekândaki mücadele deneyimleri ile sanal mekânla ilişkilenme biçimleri ve bunun yereldeki mücadeleye yansıyan sonuçlarını incelemeye çalıştık. Araştırma bulgularını, HES karşıtı hareket üreten köylerin, bu köylerin üye oldukları platformların web sayfaları ile bu köyler ve platformların ilişkilendikleri, mücadelelerini taşıdıkları sanal ortamları tarayarak elde ettik ve nitel olarak analiz ettik.

Anahtar Kavramlar: *Yerel Çevre Hareketleri, Soyut ve Somut Mekân, İletişimsel Eylem Kuramı, Sanal Mekân.*

ABSTRACT

Ever since nature is included in the capitalist accumulation cycle, environmentalist and social movements can be seen in everywhere just as parallel to all the environmental problems nowadays. This study aims to evaluate Henri Lefebvre's conceptions of abstract space and absolute space in terms of environmentalist and social movements towards the actual consequences of these problems.

The environmental movements in general environmental demand or objections are based on abstract space away from the source of problems, while the local environmental movements, including the peasant movements shaped in direct relation with the source of the problems, are based on the absolute space. The holistic protection of ecosystem requires the presence of means which bring environment movements in both abstract and absolute space together and to make the power union. In this context, it is important for us to have a virtual (digital) space that constitutes new opportunities for environmentalist movements as well as other social movements. Because virtual space, which is a public space within the context of communicative action, bring environment movements in both abstract space and absolute space together in area of flows that make up the network community. In this manner creates grounds for transforming each other and consolidating their strengths.

In this study, it is tried to understand that the relationship between local environmental movements and the virtual space and its reflection on the concrete action in the case of anti-HEPP peasant movements in Turkey. In this context, the forms of relationships that are established by anti-HEPP peasant movements with virtual media is screened by via web pages and informations that are obtained by screening, is analyzed qualitatively.

Keywords: *Local Environmental Movements, Abstract and Absolute space, The Theory of Communicative Action, Network Society, Virtual Space.*

DİJİTAL ÇAĞDA KAMU YÖNETİMİ

PUBLIC ADMINISTRATION IN THE DIGITAL AGE

Handan ERTAŞ
Selçuk Üniversitesi

Fatma ÇİFTÇİ KIRAÇ
Selçuk Üniversitesi

ÖZET

Günümüzde, bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan değişimler, teknolojik gelişmeler, sanayileşme, siyasi değişim ve dönüşümler ülkeleri değişime zorlamaktadır. Dünya çapında hükümetler, bilgi ve iletişim teknolojileri yoluyla etkin ve uygun maliyetli hizmetler sunmak için devlet sistemlerini yeniden revize etmek zorundadırlar. İnternetin hızla yaygınlaşması, yaygın bilgi işlem hacminin artması ve gelişmiş dijital teknolojinin getirdiği yeni gelişmeler, dünyayı çeşitli kanallar vasıtasıyla birbirleriyle iletişim kuran ve birbirleriyle etkileşime giren, giderek birbirine bağlı birey ve kuruluş ağı haline getirdi. Hükümetler, maliyetleri düşürmek, vatandaşlara daha iyi hizmet vermek ve küresel rekabetçi bir dünyada daha iyi konumlanabilmek için dijital çağın gerekliliklerini yerine getirmek zorundadır.

Çalışmanın Amacı: Dijitalleşmenin, internetin ve ilgili teknolojilerin, kamu yönetiminin temel faaliyetleri üzerindeki negatif ve pozitif etkilerini incelemek ve bu teknolojilerin gelişen kullanımının, geleneksel siyasi modellere ve yeni kamu yönetimi anlayışına olan etkilerini ortaya koymaktır.

Gereç ve Yöntem: Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Dijital çağda e-devlet, dijitalleşmenin kamu yönetimine etkileri üzerine yayımlanan yerli ve yabancı dokümanlar, resmi belgeler, ve konu ile ilgili yazılan makaleler araştırmanın kaynağını oluşturmuştur.

Sonuç: Kamu kurumları, interaktif hizmet sunumu, sorunların çözülmesi, vatandaşlara yapılan hizmetlerin birebir duyurulması, değişik düşüncelerin karşılıklı sunulması ve tartışılması sonucu vatandaş katılımını arttırabilmek için dijitalleşmenin avantajlarından faydalanmalıdır. Bunun yolu da ülkelerin ulaşılması en zor köşelere kadar uzanan bir iletişim altyapısı kurması bununla ilgili bir takım yeni teknolojileri geliştirmesi ve etkili bir şekilde kullanmasından geçmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kamu Yönetimi, E-Devlet, Dijital Çağ, Yönetişim, Yönetim*

ABSTRACT

Today, changes in information and communication technologies, technological developments, industrialization, political change and transformations force countries to change. Governments around the world are forced to revise government systems to provide effective and cost-effective services through information and communication technologies. The rapid expansion of the Internet, the increase in the widespread computing volume and the new developments in advanced digital technology have made the world an increasingly interdependent network of individuals and organizations that interact and interact with each other through various channels. Governments have to fulfill the requirements of the digital age to lower costs, better serve citizens and better position themselves in a global competitive world.

Purpose of Study: To examine the negative and positive effects of digitalization, the Internet and related technologies on the main activities of public administration, and to demonstrate the impact of these technologies on the development of traditional political models and new public administration.

Material and Methods: Qualitative research method was used in the study. Domestic and foreign documents, official documents, and articles written about e-government in the digital age, the effects of digitalization on public administration has created the source of research.

Conclusion: Public institutions should take advantage of digitalization to increase interactive citizen participation, providing interactive services, solving problems, publicizing services to citizens, mutual presentation of different ideas and discussions. This is due in part to the development and effective use of a number of new technologies related to the establishment of a communication infrastructure extending to the most difficult corners of the country.

Keywords: *Public Administration, E-Government, Digital Age, Governance, Management*

DİJİTAL ÇAĞDA KAMU MUHASEBESİNDEKİ DÖNÜŞÜM: BÜTÜNLEŞİK KAMU MALİ YÖNETİM BİLİŞİM SİSTEMİ PROJESİ

THE TRANSFORMATION OF PUBLIC ACCOUNTING IN THE DIGITAL AGE: INTEGRATED PUBLİC FINANCIAL MANAGEMENT INFORMATION SYSTEM PROJECT

Tuğba UÇMA UYSAL
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Ganite KURT
Gazi üniversitesi

ÖZET

Küreselleşme olgusu temelinde toplumda yaşanan değişimlere ve bilgi teknolojileri konusundaki gelişmelerin etkisi ile değişen koşullara cevap verme ihtiyacı, işletmelerin kurumsal açıdan yeni davranış biçimleri geliştirmelerine neden olmuştur. Bu durum ülkelerin kamu kurumlarının kurumsal yönetime bakış açılarını belirlediği gibi, işletmelerin de kendi kontrol mekanizmalarının oluşturulması açısından önem taşımaktadır. Bahsedilen bu yeni kurumsal olgu, bazı yazarlar açısından duyarlı bir düzenleme, bazıları için işbirlikçi bir kurumsallaşma, bazılarına göre de meta düzenleme olarak adlandırılmaktadır. Bilindiği gibi, 1980'lerden itibaren birçok OECD ülkesinde yeni kamu yönetimi adı altında bir değişim süreci başlamıştır. Bu değişimin temelinde kamu yönetiminde Power ve Laughlin (1992: 133) tarafından "hesaplanabilir (ölçülebilir) hale getirme (accountingization)" olarak ifade edilen kavram yer almaktadır. Bu değişim ile birlikte kamu yönetiminde, yönetimin ve hesap verebilirliğin kapsamlı bir şekilde ele alınması sorunu ortaya çıkmıştır. Ancak sorunun ortaya çıkması belirtilen dönemde değildir. Çünkü Hood'a (1995: 93) göre değişim, 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında başladığı kabul edilen yeni kamu yönetimi formunun da bir parçası olarak açıklanmalıdır. Bu anlayışın temelinde, kamu sektöründeki uygulamaların hesaplanabilir hale getirilmesi için ölçülebilir (somut) standartlara bağlı olarak yürütülmesi ve standartlara uygunluk sürecinin belirlenerek, ulusal anlamda da oldukça önemli bir sorun olarak kabul edilen kuruluşların faaliyet sonuçlarının yani performanslarının belirlenmesi yatmaktadır. Belirtilen kavram aynı zamanda kamu kuruluşlarında daha önceden belirlenmeyen veya artan bir şekilde ortaya çıkan maliyetlerin olduğu alanlarda daha detaylı olarak maliyet sınıflandırılmalarını da içermekte olup, özellikle bu varsayımlar altında kamu yönetiminde hesap verebilirlik paradigmasını ortaya çıkarmakta ve Hood'a (1995: 94) göre bu paradigma iki temel yönetim doktrini üzerine odaklanmaktadır. Bunlardan ilki kamu sektörünün iş yapma biçiminin özel sektörünkinden keskin bir şekilde ayrılmasıdır. İkincisi ise, politikacılar ve kamu hizmetleri arasındaki ilişkilerde çıkarcı ve çözülmeye neden olacak yapılardan uzak duran prosedürsel kuralların belirlenmesinin gerekliliğidir.

Dünyada yaşanan dönüşüm süreci ulusal anlamda da dönüşümü tetiklemiştir. Özellikle ulusal dönüşüm sürecinde kamu yönetiminin yeniden düzenlenmek istenmesinin nedenleri arasında da; uluslararası gelişmeler ve Türkiye etkileşimi, ekonomik krizler, siyasi istikrarsızlıklar ve siyaset-bürokrasi ilişkileri, Avrupa Birliğine uyum, kamu düşünce ve yapısında yetersizleşme, aşırı büyüme ve merkezileşme, kamu personel rejimi sorunu, denetim sisteminin etkinsizleşmesi, israf ve yolsuzluklar gösterilmektedir. Türkiye'de 2002 yılından sonra kamu yönetimini yeniden düzenlemek amacıyla çıkarılan yasalar arasında en dikkat çekici olan ve muhasebe uygulamaları açısından da en belirleyici nitelik taşıyan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunudur. Bu kanun, özellikle yukarıda sayılan nedenlerden dolayı kamu kurumlarındaki muhasebe uygulamalarının kontrol edilmesi ve hesap verebilirliğinin arttırılması amacını taşımaktadır. Çünkü; yeni kamu yönetimi paradigması kamu hizmetlerini, kullanıcıların isteklerine uyumlu olarak sunmayı, fiziki ve bilgi bakımından kamu kuruluşlarına kolayca ulaşabilmelerini, karar verme sürecinde yer almalarını ve şikayetlerini ve isteklerinin dinlenmesini öngörmektedir. Bu da her anlamda sürdürülebilir bir yerel yönetim anlayışı ile mümkün olabilecektir.

Belirtilen 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun yürürlüğe girmesiyle birlikte Türkiye'deki mali yönetim anlayışında önemli yapısal değişimleri beraberinde getiren, kamu kaynaklarının etkin, ekonomik ve verimli kullanımı ile hesap verme kavramlarını dolayısıyla şeffaflığı ön plana çıkaran aynı zamanda da karar alma süreçlerinin niteliğini de değiştiren bir forma ulaşılmıştır. Özel sektördeki muhasebe uygulamalarının uluslararası raporlama standartlarına yakınsama sürecinin de gerçekleştiği döneme isabet eden bu kanun ve uygulamaları, kamu sektöründe de uluslararası anlamda raporlama standartlarının geliştirilmesini bir gereklilik olarak ortaya çıkarmıştır. Muhasebe alanındaki yaşanan yakınsama süreci, ilgili bilgi kullanıcısının ihtiyaç duyduğu bilgiye zamanında, doğru ve tam bir şekilde erişilebilmesi amacıyla kavramsal çerçeve sunmakta olup, 5018 sayılı kanunun da özellikle bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmelere eş değer nitelikte güncellenmesini zorunlu kılmıştır. Bunu destekler nitelikte Onuncu Kalkınma Planı Kamu Harcamalarının Rasyonelleştirilmesi Programı, Ulusal e-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı, Orta Vadeli Program ve Orta Vadeli Mali Planlarda kamu harcamalarının etkinliğinin artırılması ve kamu mali yönetiminde kullanılan bilişim sistemleri altyapılarının entegre edilmesi amaçlarına yönelik olmak üzere, "Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi" oluşturulması için adımlar atılmış ve Maliye Bakanlığı tarafından ilgili kamu idarelerinin görüşleri alınarak hazırlanan "Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi Politika Belgesi ve Eylem Planı (2017-2020')" yayımlanmıştır. Önerilen bütünleşik yapının temel amacı, bütçe kanunu hazırlıklarının başlatılmasından kesin hesabın TBMM'de kanunlaşmasına kadar geçen mali işlemlere ilişkin süreçlerde kullanılan otomasyon sistemlerinin, elektronik belge, elektronik imza, otomatik muhasebe gibi yeni teknolojik imkanlara kavuşturulması ve mali yönetim sistemimiz için süreç odaklı bütünleşik bir bilişim sistemi altyapısının oluşturulmasıdır. Böylelikle ifade edilen bütünleşik yapı, yetki ve görev tanımları çerçevesinde farklı kurumların yönetim ve sorumluluğu altındaki sistemlerin, birlikte çalışabilirlik prensipleri doğrultusunda entegre edilmiş genel mimarisi olarak sunulmaktadır.

Bu doğrultuda çalışmada, Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi projesi ile gündeme getirilen kamu muhasebe uygulamalarındaki dönüşüm süreçlerine ve muhasebe işlemlerinde sağlanacak standartlaşma bütünleşik raporlama çerçevesine ilişkin açıklamalara yer verilmektedir. Öncelikle dijital çağın doğal sonucu olarak ortaya çıkan tam zamanında ve anlaşılır sunum gerekliliğinin, muhasebe uygulamalarında meydana getirdiği standardizasyona vurgular yapılmakta ardından da yaşanan standardizasyonun hesap verebilirlik noktasındaki etkilerine dolayısıyla denetimdeki (hatta bağımsız denetimdeki) yansımalarına ilişkin açıklamalar yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Dijital Çağ, Kamu Muhasebesi, Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi, Bütünleşik Raporlama, Hesap Verebilirlik*

ABSTRACT

The impact of developments on globalization and information technology, and the need to respond to changing conditions in society has led enterprises to develop new forms of behaviour from an institutional point of view. This situation is important not only for the governmental institutions of the countries to determine the viewpoints of institutional governance but also for the establishment of their own control mechanisms. This new institutional phenomenon is called a sensitive arrangement for some authors, a collaborative institutionalization for some, and a meta regulation for the rest (Hess, 2007: 454). This study includes a description of the transformation processes in public accounting practices and the standardized reporting framework to be provided in accounting processes, which are brought to the agenda by the Integrated Public Financial Management Information System project. Firstly, the study points the importance of the standardization that the necessity of precise and understandable presentation which emerged as the natural result of the digital age brings about in the accounting applications. Then, explanations are made about the effects of standardization on the accountability point of the living standard, thus reflecting on the supervision (even on independent supervision).

Keywords: *Digital Age, Public Accounting, Public Financial Management Information System, Integrated Reporting, Accountability*

DİJİTALLEŞEN DÜNYADA AKILLI AFET VE ACİL DURUM UYGULAMALARI

INTELLIGENT DISASTER AND EMERGENCY APPLICATIONS IN A DIGITALIZED WORLD

Murat YAMAN
Dumlupınar Üniversitesi

Erkan ÇAKIR
Dumlupınar Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışma amacı; kentsel alanları yöneten kentsel yönetişim aktörleri ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) arasındaki kurumsal işbirliğini sağlamak, bu sayede akıllı kent uygulamaları ile uyumlu geliştirilebilecek akıllı afet ve acil durum uygulamalarını tespit etmek ve sağlayacağı faydaları ortaya çıkarmaktır. Çalışmanın ana teması "dijitalleşen dünyada afet ve acil durum yönetimi nasıl akıllı hale getirilebilir? Sorusu üzerine kuruludur.

Şehirlerde yaşayan insan sayısı hızla artmakta neticesinde hızla büyüyen şehirlerde çevre, enerji, altyapı, ulaşım, sağlık, acil durum ve doğal afet gibi sorunlar baş göstermektedir. Kentleşmenin doğa ve insan ve yönetim üzerinde ortaya çıkardığı sorunların ortadan kaldırılması, kentlerdeki yaşam ve hizmet kalitesinin artırılması, yönetim açısından vatandaşlara sunulan hizmetlerde etkinlik ve verimliliğin sağlanması amacıyla hem akademik hem de uygulama açısından birçok çalışma yürütülmektedir. 90'lı yıllardan itibaren, Sürdürülebilir Kentler (*Sustainable Cities*), Ekolojik Kentler (*Ecological Cities, Green Cities*), Akıllı Büyüme (*Smart Growth*), Yavaş Kentler (*Slow Cities*), Düşük Karbon Kentler (*Low Carbon Cities*), Yaşanabilir Kentler (*Liveable Cities*), Dijital Kentler (*Digital Cities*) ve Akıllı Kent Girişimleri (*Smart Cities Initiatives*) gibi kavramlar literatürde sıklıkla telaffuz edilmektedir. Son zamanlarda akademik yazında kendisine yer bulan akıllı kent kavramı, her şeyin akılı hale geldiği dijitalleşen dünyada kentlerin teknoloji ile adaptasyonunu sağlayarak kentsel sorunların çözümünde etkili bir araç haline gelmektedir. Sürekli ilerleme ve gelişme halinde olan teknoloji, kentsel çevre üzerinde yeni gelişmeler ortaya çıkarmakta ve sorunlara çözüm bulmaktadır. Akıllı kent kavramının içeriğini bilişim ve iletişim teknojilerinin (BİT) sağladı avantajları kullanarak geliştirilen akıllı uygulamalar oluşturmaktadır. Akıllı uygulamalar, birbirleri ile bağlantılı (nesnelerin interneti) olarak kentin birçok noktasına yerleştirilen algılayıcılar, kameralar, sensörler mobil terminaller sayesinde elde ettikleri bilgileri bulut depolama birimlerine göndererek veri yığınları oluşturan, oluşan bu verilerin analitik bir programlama ile bilgi haline dönüştürülüp kentsel hizmetlerin sunulmasında kullanılma sürecini kapsamaktadır.

Kentsel hizmetlerin sunumunda karşılaşılan sorunlar hizmeti yapmakla mesul olan yerel birimlerin omuzlarına ağır bir yük yüklemektedir. Yerel yönetimler özellikle belediyeler şehirlerdeki verileri analiz etmek, sorunları tahmin etmek ve kaynakları koordine etmek için sürekli daha etkili yöntemler arayışı içindedirler. Bu arayışlar yapılırken de artık yerel yönetimler kendilerinin tek aktör olduğu klasik yönetim modelinden ziyade birçok birimin sorumluluğunda gerçekleşen yönetişim/kentsel yönetişim gibi modern yönetim tekniklerine odaklanmaktadır. Dijitalleşen dünya ile beraber artık belediyeler inovasyon ve bilgiyi özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarından almaktadırlar. Kentsel yönetişim kapsamında yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcilerinin yer aldığı ortaklaşa yönetim gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda birçok özel sektör kuruluşları akıllı kent uygulamaları sağlama konusunda yerel yönetim birimleri ile işbirliği yapmaktadırlar. Türk Telekom ile işbirliği yaparak Karaman ilini akıllı kent haline dönüştürmeye çalışan Karaman belediyesi, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin Turkcell ile yürüttüğü 'Akıllı Şehir Gaziantep' projesi gibi örnekler bu konudaki en güncel uygulamadır.

Çalışmanın bu noktasına kadar kentsel sorunlar tespit edilmiş ve çözüm önerileri tartışılmıştır. Ancak kentler sadece trafik, altyapı ve enerji gibi sorunlarla karşı karşıya kalmamakta, çalışmanın ana teması olan ve sadece kentsel ölçekte değil aynı zamanda ülke çapında da zarar ve yıkıma neden olabilen afet ve acil durum sorunları ile de karşı karıya kalmaktadır. Kentler nüfus yoğunluğu açısından afet ve acil durumlarda daha fazla zarar ve yıkımın yaşanacağı mekânlar olarak değerlendirilmektedir. Ülkemizin afetlere neden olabilecek deprem, taşkın, heyelan vb. doğal tehlikeleri barındıran bir coğrafya üzerinde bulunması marifetiyle, kentlerimizin pek çoğu bu tehlikelerden kaynaklanabilecek çeşitli düzeylerdeki riskleri taşımaktadır. Bu sebeple kentleşme ve kent planlama süreçlerinde afet ve acil durum sorunları dikkate alınması gereken esas unsurlardan biri haline gelmektedir.

Acil Durum ve Afet Yönetimi Başkanlığı verilerine göre, ülkemiz depremlerde insan kaybı açısından dünyada üçüncü, etkilenen insan sayısı açısından sekizinci sıradadır. Ortalama olarak her yıl büyüklüğü 5 ile 6 arasında değişen en az bir deprem yaşanmaktadır. Doğal afetlerin doğrudan ya da dolaylı olarak neden olduğu maddi ve manevi kayıplar afet yönetiminin ve koordinasyonunun günümüz dünyasında ne kadar titizlikle ele alınması gerektiğinin bir kanıtıdır.

Ülkemizde 2009 yılına kadar afet ve acil durumla ilgili olarak birçok kurumun sorumluluğu ve görevi bulunmaktaydı. Ancak 2009 yılından sonra ise afetlerle ilgili olarak görev yapan İçişleri Bakanlığı'na bağlı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na bağlı Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Başbakanlık'a bağlı Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü kapatılarak çıkarılan 5902 sayılı yasa ile Başbakanlık'a bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kurularak yetki ve sorumluluklar tek bir çatı altında toplanmıştır. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması, afetlere müdahale edilmesi ve afet sonrasındaki iyileştirme çalışmalarının süratle tamamlanması amacıyla gereken faaliyetlerin planlanması, yönlendirilmesi, desteklenmesi, koordine edilmesi ve etkin uygulanması için ülkenin tüm kurum ve kuruluşları arasında işbirliğini sağlayan, çok yönlü, çok aktörlü, bu alanda kaynakların rasyonel kullanılmasını gözeten, faaliyetlerinde disiplinler arası çalışmayı esas alan iş odaklı, esnek ve dinamik yapıda teşkil edilmiş bir kurumdur.

AFAD'ın görev tanımına bakıldığında tüm kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapan, çok yönlü ve aktörlü ve esnek bir kurum olarak tanımlanmaktadır. Ancak uygulamada birçok sorunla karşılaşılmaktadır. Ülkemizde afet ve acil durum yönetimini AFAD gibi merkezi bir kurumun üstlenmesi ve aynı zamanda yerel yönetim birimleri ile kurumsal bir işbirliğinin kısıtlı düzeyde kalması kentsel yönetişim açısından bir çelişki yaratmakta, meydana gelebilecek afet ve acil durumlarda ise maddi-manevi zararın artmasına neden olmaktadır. Hâlihazırda yerel birimlerin kentsel sorunların çözümü için geliştirdikleri akıllı kent uygulamaları, afet ve acil durum yönetiminde kullanılabilecek birçok veriyi bünyesinde barındırmaktadır. Afet ve acil durum dışında kalan diğer kentsel sorunların çözümünde teknolojik gelişmelerden faydalanırken, afet ve acil durum karşısında kurumsal işbirliğinin kısıtlı olması sebebiyle geleneksel usulde önlemler alınmaktadır. Oysaki AFAD ve kentsel yönetişimin aktörleri arasında yapılacak kurumsal bir işbirliği sayesinde akıllı kent uygulamalarından alınan veriler ile afet ve acil durum yönetim sistemi birleştirilerek akıllı afet yönetim ve acil durum uygulamaları geliştirilebilir. Her şeyin akıllı hale geldiği dijital dünyada, afet ve acil durum yönetim sisteminin de akıllı hale gelmesi hem kaçınılmaz hem de oluşabilecek afetlerde zararların en aza inmesinde büyük katkı sağlayacaktır. Türkiye'de örnekleri de olan sınırlı sayıda akıllı afet ve acil durum yönetimi uygulamaları geliştirilmektedir. Ancak her kurum kendi uygulamasını oluşturmaya çalışmakta ve kurumlar arası bir işbirliğinin sınırlı bu çalışmaların işlevselliği de aynı ölçüde sınırlı kalmaktadır. Kentte yaşayan insanların çoğunluğunun akıllı bir mobil cihaz taşıdığı düşünüldüğünde geliştirilecek akıllı afet ve acil durum uygulamalarının sağlayacağı katkı çok büyük olacaktır. Dijitalleşen dünya ile uyumlu olarak afet ve acil durum yönetiminin de akıllı uygulamalar ile desteklenmesi gerekmektedir.

***Anahtar Kelimeler**: Akıllı kentler, Kentsel Yönetişim, Akıllı Teknolojiler, Afet ve Acil Durum Yönetimi, AFAD*

ABSTRACT

The problems about environment, infrastructure, transportation, health, emergency and natural disaster in cities have more and more been increasing in numbers resulting from the growing population and enlarging urban areas. In order to remove the diseases of urbanization on human lives, the efficacy and efficiency of public services provided to the citizens, academic as well as practical studies have conducted and implemented. From 90's onwards, concepts such as Sustainable Cities, Ecological Cities, Smart Growth, Slow Cities, Low Carbon Cities, Liveable Cities, Digital Cities and Smart Cities Initiatives have frequently been used in the relevant literature. Recently, it has been assumed that smart cities with application and efforts towards them are very useful to find solutions the problems of cities through realizing the connection between smart cities and urban technologies. In a constant progress and development, technology is capable of finding solutions to environmental and urban problems. In this sense, the concept smart cities are consisted of smart applications which deliberately make use of IT technologies. Smart applications are used through internet of objects, sensors, cameras and mobile stations placed in various areas in cities and using cloud store centrals for the masses of information in order to set up a basis for providing urban public services.

The aim of this paper is to reveal the benefits of the cooperation between urban and local administrative units and Turkish Disaster and Emergency Administration (AFAD, Turkish acronym) which leads to the applications based on smart city applications and disaster and emergency applications. The main theme of this study is relied on the following question: "How can disaster and emergency applications make smarter in a digitalized world?"

***Keywords**: Smart Cities, Urban Governance, Smart Technologies, Disaster and Emergency Management, AFAD (Turkish Disaster and Emergency Administration)*

"GİZLİ" DEMOKRASİ: KISA BİR GENEL DEĞERLENDİRME

"STEALTH" DEMOCRACY: A BRIEF OVERVIEW

Yavuz Selim ALKAN
Akdeniz Üniversitesi, İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Demokrasi söz konusu olduğunda yaklaşık çeyrek yüzyıldır sadece teorik ve normatif çalışmalar anlamında değil, pratik ve ampirik düzeyde, gelişmiş ülkelerin yerleşik (liberal) demokratik sistemleri üzerine yapılan pek çok akademik çalışmada da öne çıkan konu temsili demokrasinin krizi ve bu krizin hangi alternatif demokrasi anlayış ve yöntemlerine yönelerek aşılması gerektiği olmuştur. Özellikle temsili demokrasinin süreçleri, karar alma mekanizmaları ve kurumlarına yönelik artan memnuniyetsizlik ve güvensizlik üzerine eleştirel bir akademik literatür şekillenmiştir. Bu literatür, hem teorik/normatif hem de ampirik perspektiften, birbirinden farklı idealleri ve değerleri gerçekleştirme hedefi doğrultusunda, örn. meşruiyet veya eşitlik gibi, temsili demokrasi krizine yönelik en temel alternatif çare olarak politik süreç ve karar alma mekanizmalarına katılımın artırılmasını sunmuştur. Bu anlamda doğrudan demokrasi, e-demokrasi, katılımcı demokrasi, güçlü demokrasi, müzakereci demokrasi, agonistik demokrasi vb. gibi farklı isimler altında şekillenseler ve birbirlerinden temelde oldukça farklı temel teorik varsayım ve ilkeler benimseseler de öne çıkan alternatif demokrasi anlayış ve türlerinin vurgu yaptığı ortak tema katılım olmuştur. Bu anlamda, özellikle son yıllarda e-demokrasi ve müzakereci demokrasi ile birçok ortak noktada kesişme eğilimi de gösteren doğrudan demokrasi, bahsedilen tüm bu farklı demokrasi anlayışları arasında demokratik karar alma sürecine doğrudan ve aracısız katılımı temel aldığı için temsili demokrasiye karşı en belirgin alternatif olarak ön plana çıkmıştır.

Teorik ve normatif boyuta odaklanan çalışmalar bir kenara bırakılırsa, yukarıda bahsedilen temsili demokrasi ve doğrudan demokrasi ilişkisi, özellikle pek çok sayıda ampirik çalışma vasıtasıyla iki soru üzerinden incelenmiştir: (i) temsili demokrasi süreç ve kurumlarına olan güven ve memnuniyet azalmış mıdır ve/veya neden azalmıştır, ve (ii) temsili demokrasiye alternatif olması gereken demokratik karar alma yöntemi nedir? "Eğer bir temsili demokrasi krizi yaşanıyorsa, çare doğal olarak doğrudan katılım araçlarına yönelmek olmalıdır" düşüncesi, kaçınılmaz olarak ikinci sorunun cevabı üzerinde akademik literatürde bir önyargıya yol açtığından, aslında ikinci soru ile amaçlanan şey artan doğrudan demokrasi/katılım taleplerini ampirik olarak da ortaya koymak ve bu artan talebin nedenlerini ampirik verilerden genel teorik varsayımlara ulaşmak yoluyla saptamaya çalışmak olmuştur. Bu bağlamda, çok ciddi sayıda akademik çalışma, temsili demokrasinin kurum ve süreçlerine karşı, özellikle siyasal partilere ve siyasal temsilcilere, artan oranda bir eleştirel yaklaşım, güvensizlik ve memnuniyetsizlik olduğunu ortaya koymuştur (bkz. Norris, 1999; Pharr et al., 2000; Dalton, 2004, 2008; Invernizzi-Accetti ve Wolkenstein, 2017). Bu sonuçlara paralel olarak da, bireylerin karar alma süreçlerine daha aktif doğrudan katılımı artan oranlarda talep ettiklerini ortaya çıkaran yine çok ciddi sayıda akademik çalışma yapılmıştır (Dalton et. al., 2001; Inglehart ve Welzel, 2005; Donovan ve Karp, 2006; Bowler vd, 2007, Gherghina, 2017).

Bu çalışmalar arasında akademik literatürde oldukça sıklıkla referans verilen ve artan doğrudan demokrasi taleplerinin nedenlerini anlamaya yönelik iki farklı açıklama sunan Russell J. Dalton (2001, 2004)'un çalışması önemli bir yer tutmaktadır. Dalton'a göre artan doğrudan demokrasi talebi Yeni Politika/Bilişsel Hareketlilik ve Politik Memnuniyetsizlik teorileriyle açıklanabilir. İlk teoriye göre, özellikle artan eğitim düzeyi ve post-materyalist değerlerin benimsenmeye başlanmasını içeren artan sosyal modernleşme sonucu bireylerin doğrudan demokrasi taleplerinde artış görülmüştür. Başka bir deyişle, insanların yeni değer ve bilişsel yetenekler edinmeye başlamasıyla siyasal partiler gibi hiyerarşik otorite yapılarına olan güvenin azalması ve de artan eğitim ve politik bilgiye daha kolay ulaşım gibi nedenlerle bireylerin politik parti veya elitlere gerek kalmaksızın kendi kendine politik kararlar alabilme yeteneklerinin artması nedeniyle doğrudan demokrasi taleplerinde artış görülmüştür. Bu yaklaşıma göre daha iyi eğitimli, politik olarak ilgili ve bilgili ve de genç bireylerin doğrudan demokrasiyi daha yüksek oranda talep etmeleri

beklenmektedir. İkinci açıklamaya göre ise, mevcut politik sistemden memnuniyetsiz ve kendini karar alma mekanizmalarından ve diğer politik süreçlerden dışlanmış hisseden bireyler de doğrudan demokrasi talebinde bulunmaktadırlar. Demokrasinin kendisiyle değil de özel bir formu olan mevcut temsili demokrasi formuyla ilgili sorunları olan ve Dalton tarafından "memnuniyetsiz demokratlar" olarak adlandırılan bu bireyler, çevre sorunları, çokkültürlülük, yeni sosyal norm ve yaşam tarzları seçimleri gibi konularla karmaşık, çok boyutlu ve akışkan bir yapı alan politik gündem ve konulara artık mevcut temsili demokrasinin aktör ve kurumları ile değil, doğrudan demokrasi temelli daha etkili politik iletişim ve hareket kanallarının yer aldığı mekanizmalarla odaklanılması gerektiğine inanmaktadırlar (ayrıca bkz. Webb, 2013). Dalton'un çalışması, önerdiği bu iki tezin ne ölçüde artan doğrudan demokrasi talebini açıkladığı temelinde şekillenen ve kimlerin, daha doğrusu hangi özelliklere sahip bireylerin, örn. eğitim düzeyi, politik ilgi vb., doğrudan demokrasi talebinde bulunduklarına dair birbirini destekleyen veya birbiriyle oldukça zıt ampirik sonuçlara ulaşan çok sayıda akademik çalışmayı tetiklemiştir.

Temsili demokrasinin bir kriz içinde olduğu ve yerleşik (liberal) demokratik toplumlarda, özellikle Dalton'un açıklamaları temelinde, artan oranda bir doğrudan demokrasi talebi olduğu yönündeki yukarıda bahsedilen çalışmalar, akademik literatürde oldukça yaygın ve de baskın bir konumdadır. Öyle ki bu yaygın anlayışa zıt görüşler sunan çalışmalar çok az sayıdadır. Bu az sayıdaki çalışmalardan en önemlisi ve en ön plana çıkanı ise özellikle politik davranışlar üzerine önemli eserler veren John R. Hibbing ve Elizabeth Theiss-Morse tarafından gerçekleştirilmiş olanıdır. Hibbing ve Theiss-Morse, 2002 yılında yayımladıkları Stealth Democracy: Americans' Beliefs About How Government Should Work adlı çalışmalarıyla gizli demokrasi kavramını ortaya atmışlardır. İkili, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) örneğinde yaptıkları ampirik çalışmanın sonuçlarından yola çıkarak geliştirdikleri teorilerinde, temsili demokrasinin bir kriz içerisinde olduğu veya daha hafif bir tabirle bu demokrasi anlayışına karşı, özellikle de onun tartışma, uzlaşma ve yavaşlık etrafında tanımladıkları süreçleri üzerinde, bir memnuniyetsizlik ve güvensizlik olduğunu kabul etmektedirler. Ancak Hibbing ve Theiss-Morse'a göre doğrudan demokrasi talebine olan desteğin tek sebebi bu memnuniyetsizliktir. Yani kişiler mevcut temsili demokrasinin iyileştirilmesi gerektiğini düşünürler ancak gerçekte demokratik karar alma mekanizmalarına daha çok katılma arzusunda değillerdir. Başka bir deyişle, daha önce yukarıda da bahsedilen ampirik akademik çalışmalardaki önyargının da etkisiyle, anket veya mülakatlarda kendilerine doğrudan demokrasi dışında geçerli başkaca bir alternatif sunulmadıkları için sonuçlar analiz edildiğinde bireyler doğrudan demokrasiyi talep ediyorlarmış gibi bir izlenimin ortaya çıktığını savunurlar.

Buna göre, bireyler politik karar alma mekanizmalarına daha fazla katılma veya karar alıcılara daha fazla girdi sunma isteklerinde değillerdir. Bireyler sürecin tüm detaylarını bilmeyi ve hatta bu süreçlerin kendilerine sürekli görünür olmasını da istemezler. Hibbing ve Theiss-Morse'un ortaya koydukları alternatif demokrasi anlayışının gizliliği/görünmezliği de buradan gelir. Yani bireyler temelde demokrasiye karşı değillerdir, bir karar alma mekanizmasının varlığını ister, bunu bilir ve buna katılırlar. Aynı zamanda karar alıcıların hesap verebilir olması gerektiğini düşünürler ve karar alıcılar üzerindeki kontrollerini korumak isterler. Bu kontrol mekanizmasının varlığını devam ettirme isteğindeki en temel neden de bireylerin politikacıları ehemmiyetsiz, partizanlıkları nedeniyle kamu yararını göz ardı eden ve kararlarının kendi özel ve bencil çıkarları tarafından çok fazla etkilendiği kişiler olarak görmeleridir. Öte yandan bireyler, varlıklarından emin oldukları bu iki unsurun/mekanizmanın ancak alışılmadık ve istisnai durumlar söz konusu olunca görünür ve başvurmaya hazır olmasını isterler. Başka bir deyişle, aslında vatandaşlar gizli bir demokrasi anlayışını talep etmektedirler. Bu demokrasi anlayışı, politik karar alma süreçlerinde daha az katılıma, tartışmaya (müzakereye) ve partizan çıkarlara, ancak daha çok etkililiğe (hızlı ve verimli çalışma) ve objektifliğe, (seçilmemiş) uzman görüşlerine ve, yeterli mal varlıkları nedeniyle kişisel çıkarlarını daha az ön plana koyacaklarına inandıkları, iş adamlarına yer vermeye vurgu yapan bir demokrasi anlayışıdır.

Bu bağlamda, bu çalışma, temsili ve doğrudan demokrasi arasındaki en başta bahsedilen çağdaş ve güncel ilişki ve gerilime değin baskın akademik görüşten daha farklı ve alternatif bir görüş sunan gizli demokrasi anlayışı üzerine genel bir değerlendirme sunmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla çalışmanın ilk kısmında temsili demokrasi krizi ve artan doğrudan demokrasi talebi üzerine baskın ve yaygın konumd olan

görüşler/çalışmalar sunulup incelenecektir. İkinci kısımda ise bu görüşlere karşı geliştirilen en belirgin alternatiflerden biri olan gizli demokrasinin en temel varsayımları ve ilkeleri tanıtılarak incelenecektir. Son kısımda ise gizli demokrasi anlayışı üzerine eleştirel bir perspektiften genel bir değerlendirme sunulmaya çalışılacaktır. Bu eleştirel değerlendirme, Hibbing ve Theiss-Morse'un çalışmasının ampirik ve metodolojik bir eleştirisini görece daha kısa tutarak, daha çok gizli demokrasi anlayışının temel teorik varsayımlarının doğrudan demokrasi ve müzakereci demokrasinin normatif argümanları çerçevesinde ve de kapsayıcılık ve farklılıklara saygı temelinde şekillenecek bir müzakere sürecini öngören, doğrudan katılım temelli bir demokratik karar alma mekanizmasının halen neden değerli bir alternatif olduğu üzerinden yapılmaya çalışılacaktır.

Bu çalışmayı gerekli ve vakitli yapan şeyin ne olduğu ise şu şekilde açıklanabilir. Ortaya atıldığı dönem oldukça ilgi gören, ABD dışında farklı örneklerde de benzer çalışmaların önünü açan, doğrudan demokrasi üzerine özellikle ampirik çalışmalar yapan pek çok akademisyenin çalışmalarında referans verdiği gizli demokrasi kavramına olan akademik ilgi zamanla azalmıştır. Hatta kavramın sahipleri olan ve Hibbing ve Theiss-Morse bile kavramla ilgili başkaca detaylı bir çalışmaya imza atmamışlardır. Ancak genelde, günümüzde tüm dünyada yükselme eğiliminde olduğuna inanılan popülizm ve neo-liberal otoriteryen yönetim anlayışları, özelde ise ABD'de Donald Trump'ın seçilmesi ve de Brexit süreci, artık demokrasinin tek bir formunun değil katılımcı formu başta olmak üzere topyekun kendisinin bir kriz yaşadığı ve karar alma süreçlerinde elitist vurgunun ön plana çıktığı gibi yorumların yapılmasına yol açılmıştır. Böyle bir dönemde, elitist perspektiften ve popülizmden izler taşıyan (bkz. Webb, 2013) gizli demokrasi kavramının yeniden ön plana çıkarılarak incelenmesi, doğrudan ve müzakereci demokrasi anlayışını benimseyenler açısından önem arz etmelidir. Bu kavramın, bilgimiz dahilinde, Türkçe akademik literatürde henüz hiç incelenmemiş olması da çalışmanın önemi açısından ayrıca kayda değerdir.

Son olarak, KAYFOR'15'in ana teması çerçevesinde bu çalışmanın nasıl bir yer teşkil ettiği veya etmesi gerektiği ele alındığında denebilir ki, dijital çağın en öne çıkan kavram ve yaklaşımlarından birisi olan e-demokrasi, doğrudan ve müzakereci demokrasi anlayışlarıyla yakın bir teorik ve pratik ilişki içerisindedir ve hatta bu iki demokrasi anlayışının kapsadığı alt bir kavram olarak bile görülebilir. E-demokrasi kavramının temelinde de bilhassa doğrudan katılım ve farklılıklara saygılı kapsayıcı bir (elektronik/sanal) kamusal alan ve müzakere süreci oluşturma isteği vardır. Çünkü doğrudan katılım ve müzakerenin, demokrasinin eşit katılım ve devlet tarafsızlığı gibi değerlerine ulaşmada ve farklılıklarla bir arada barış içerisinde yaşayabilmek için bireylerin tutum, davranış ve perspektiflerinde eğitim aracılığıyla gerçekleştirilebilecek dönüşümde yadsınamaz bir rolü vardır. Bu anlamda, bir doğrudan demokrasi formu olarak e-demokrasi perspektifini benimseyenler de, e-demokrasinin varlık ve değerini ortaya koyma ve sürdürmede, gizli demokrasi gibi politik karar alma süreçlerine daha az doğrudan katılımı ve elitist perspektifleri öngören ve günümüzde giderek yaygın bir politik karar alma mekanizması olarak benimsenmeye aday bir yaklaşımı iyi tanımalı ve analiz etmelidirler.

Anahtar Kelimeler: *Gizli Demokrasi, Temsili Demokrasi, Doğrudan Demokrasi, Müzakereci Demokrasi, e-Demokrasi*

ABSTRACT

Over the past quarter-century, criticisms leveled against representative democracy and call for a more participatory style of democratic decision-making processes, viz. direct and deliberative democracy, have both oriented and dominated the scholarly literature on and debates over the concept and ideal of democracy. This is mainly because there has been a shared common view in academia that there has been increasing dissatisfaction, disillusionment and distrust with the processes, decision-making mechanisms, and institutions of representative democracy and a growing demand for citizen involvement in decision-making processes. The scholarly literature is therefore replete with a great number of empirically oriented academic studies aiming to reveal whether there is dissatisfaction with representative democracy among citizens and to explain and investigate the essential reasons for growing demand for direct democracy. Russell J. Dalton's (2001, 2004) oft-cited explanation for support for direct democracy, namely New Politics/Cognitive Mobilization Explanation and Political Dissatisfaction Explanation, is one of the salient examples of these works.

Nevertheless, a few challenging and contradictory perspectives have also been raised about the aforementioned recent relationship and tension between representative, direct, and deliberative democracy. One of the most prominent examples of these alternative approaches is stealth democracy, which is coined by John Hibbing and Elizabeth Theiss-Morse (2002). To clarify briefly, even though Hibbing and Theiss-Morse accept the idea that there has been a declining support for the idea and the institutions of representative democracy, they argue that, contrary to the common view in academia, people do not want to be more involved in political decision-making processes. As far as opinion surveys are concerned, as they note, many respondents prefer more direct citizen involvement in politics since they are not offered any other option except direct democracy. In other words, in light of their empirical evidence from the USA, they argue that people just desire that representative democracy work better and to retain the mechanism of citizen involvement in democratic decision-making processes and a monitoring mechanism over decision makers provided that citizens resort to these mechanisms only in exceptional and unusual circumstances. Given that they regard politicians and representatives as selfish, self-interested and partisan; they emphasize the importance of using expert opinion provided by non-elected and independent experts and business people more extensively in political systems to generate a more efficient system by decreasing the role of discussion. In other words, stealth democracy is built on the premise that the political system should be based on 'efficiency, less debate and more widespread use of expert opinions in the political decision making processes' (Hibbing ve Theiss-Morse, 2002:88). In this sense, this study aims to provide a brief overview of stealth democracy by focusing on its basic assumptions and claims. This paper is structured in three parts. The first part provides and examines the more recent studies about the criticism of representative democracy and increasing demand for citizen involvement in decision-making processes, including what factors have shaped this demand. The second part introduces and examines the idea of stealth democracy. The final part critically evaluates the empirically and theoretically related claims and arguments of stealth democracy from the perspectives of direct and deliberative democracy. The main purpose of this critical evaluation is to indicate why direct citizen involvement in decision making processes and deliberation itself are still better valuable alternatives for ensuring the democratic ideals of equal participation, state neutrality, living together in diversity etc. and creation of a more inclusive political decision making process. As to the relevance and contribution of this study to the theme of KAYFOR 15, given that e-democracy has a strong theoretical connection with the basic tenets of direct and deliberative democracy and that, to the best of my knowledge, there has not been any study on stealth democracy written in Turkish, it is useful and timely to introduce such an elitist and populist oriented concept of democracy in such a realpolitik environment where democracy is in decline.

Keywords: *Stealth Democracy, Representative Democracy, Direct Democracy, Deliberative Democracy, e-democracy*

TÜRKİYE'NİN DİJİTALLEŞME POLİTİKALARI ve SİBER GÜVENLİK

DIGITALIZATION POLICIES OF TURKEY AND CYBER SECURITY

Muharrem GÜNEŞ
Mustafa Kemal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi ABD.

Sıddıka ÖZTEKİN
Muş Alparslan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD

Mahmut ÖZDEMİRKOL
Mustafa Kemal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi ABD

ÖZET

Her çağın ya da dönemin kendisine özgü ayırıcı nitelikleri vardır. Bu nitelikler dönemin gerek alt yapı gerekse üst yapı kurumlarına yansımaktadır. İlgili nitelikler çerçevesinde bir dönüşüm yaşayamayan kendisini buna göre dönüştüremeyen kurumların entropiye uğrayacağı kabul edilmektedir. Genel bir yaklaşım ile "Etkin ve verimli bir yönetim süreci nasıl olur?" sorusuna cevap bulmaya çalışan yönetim biliminin de şüphesiz çevresinde yaşanan gelişmeler, dönüşümler, değişimler gibi hareketliliği de incelemek, cevap bulmak ve verilen cevapları yeniden okumayı gerekli kılmaktadır. Nitekim yönetim sürecinin tarihi gelişim seyri aslında bir bütün olarak yaşanan gelişmelerin değişimlerin seyridir. Klasik yönetim sürecine, modern ya da post modern yönetim sürecini birbirinden ayıran niteliklerin kaynağı bir bakıma gelişmeler ve dönemin değişimleridir; bu değişim ve dönüşümler rengini yönetim süreçlerine modellerine yansıtmaktadır. Bu temelde klasik yaklaşımların "Nasıl bir yönetim?" sorusuna verdiği disiplinli, işlerin görevlerin net tanımının yapılması, komuta zincirinin karmaşık olmaması… gibi cevapların dönemin gelişmelerinden bağımsız olmadığını kabul etmek gerekmektedir. Nitekim ilgili dönemin en belirgin özelliği sanayileşmedir. Sanayileşmenin yönetim süreçlerine yansıması olarak makineleşme anlayışı çerçevesinde rasyonelleştirilmiş örgütlerin etkinliği ve verimliliği cevabına götürmüştür. 1990'lı yıllarda yaşanan gelişmelerden dolayı dönemimize "Bilgi Çağı/ Dijital Çağ" denilmektedir. Bu çağın ayırıcı nitelikleri ekonomi, siyaset, hukuk gibi hemen her alanda olduğu gibi yönetim alanında da yeniden okumaya, etkinlik ve verimlilik için dönemin nitelikleri çerçevesinde dönüşümü gerekli kılmıştır. Burada belirtilmesi gereken "bilgi" her dönemin odak noktası olmuştur. Ama bilginin zaman ve mekân sınırı tanımadan hiç olmadığı kadar hızla gelişmesi "bilginin" ilk kez bu dönemin yükselen dinamiği olmasını sağlamıştır. Bu dönemde bilgi teknolojileri bilginin daha hızlı üretilmesi saklanması güvenliğinin korunması temeline dayanmaktadır. Artık "bilgi" üretimin doğrudan bir aracıdır; toplumların gelişmişliği artık bunun ile olan ilişkisi ile ölçülmektedir.

Dijitalleşme olgusu, verilerin sayısallaştırılmasına ve bu veriler üzerinde işlem yapılmasına dayanan bilgisayar çağının getirisidir. Dar anlamda dijitalleşme, verilerin sayısallaştırılması ve dönüştürülmesi olarak ifade edilmektedir. Sayısallaştırma dijitalleşmenin ön koşulu olmasına rağmen, digitalleşme sürecini kapsamaya yeterli olmamaktadır. Çünkü sayısallaştırılan veriler, kullanılabilir, işlenebilir ve sorunları ortaya çıkarıp bunları çözüme yönelen tüm süreçleri kapsayabilmektedir. Toplumun tüm kademelerinde bulunması gereken dijitalleşme kamu, özel ve toplumun tamamında sosyal, kültürel ve ekonomik bir toplumsal dönüşüm pratiği olarak görülebilmektedir. Bilgisayar teknolojileri, günlük rutinlerden başlayarak sosyal etkileşimlerde, kültürel deneyimlerde, ekonomik hareketlerde ve politik karar alma süreçlerinde gittikçe önem kazanmaktadır. Dijital yönetim ağ bağlantı teknolojileri ve veri tabanı güdümlü süreçlerden oluşmaktadır (Williamson, 2015, s.92). Teknolojik olarak yapılandırılmış sosyal, politik, kültürel ve ekonomik yaşam, ağ bağlantıların kurulması ve birbirleri ile iletişim içinde olması açısından önemlidir. Dijitalleşme toplumsal dönüşümünü gerçekleştirirken ne toplumun geneline sosyolojik ve kültürel olarak zarar vermeli ve güvenliğini tehlikeye atmalı ne de kamu ve özel sektörün ekonomik kaygılarını arttırmalıdır. İnsan öznesi altında topluma yararlı olurken yönetimlerinde hizmet etmesini asiste etmesi gerekmektedir (Karagöz, s. 72, Maraş, 2011, s. 123). Kamu yönetimleri de dijitalleşme dönüşümünü yaşarken sayısal verilerin bilgisayar

ortamına aktarılmasından ziyade yönetimin tüm kademelerinde verilerin etkin bir şekilde kullanılmasına, sorunların algılanmasına, bu sorunların analizinin yapılmasına ve çözümünü gerektiren algı ve dönüşüm sürecini ifade edecek şekilde daha kapsayıcı kullanılması önerilmektedir. Dijitalleşmiş bir kamu kurumunda, verilerin kopyalanması, dijital ortamda saklanması, veriler üzerindeki arama, analiz, hata tespiti ve düzeltilmesi kolaylaşmaktadır. Bu kolaylık aynı zamanda maliyet faydasına da dikkat eden kamu kurumu için önemli olacaktır. Dijitalleşme bir konu hakkında hiçbir bilgiye sahip olmayan kişinin bile bu konuda dünyanın birçok yerine sunulmak üzere bir bilgisayar düzeneği kurabilmesine yardımcı olabilmektedir (Seker, 2014, s. 5).

Dijital Çağ'ın temel iki özelliğinden birincisi bilgi/ bilişim teknolojileriyken ikincisi ise internet olduğu kabul edilmektedir. Bilgi ve bilişim teknolojileri esas olarak, ilgili araçların, bilginin bir yerden başka bir yere aktarılması sürecinde zaman, mekân ve mesafenin bir öneminin olmaması olarak tanımlanabilir. Başka bir tanım ile bilgi ve verilerin toplanması, analiz edilmesi, hizmete sunulması, arşiv veya depolanması süreçlerinde, ağ sistemlerini kullanan iletişim teknikleri ve bilgisayarlar dâhil tüm teknolojileri kapsayan bir bütünün adlandırılmasıdır. Günlük yaşamımızın önemli ve vazgeçilmez bir parçası haline gelen Bilgi Teknolojileri bilişim toplumunun hammaddesi olan bilgiye istenildiği zaman ve mekânda hızlı bir şekilde ulaşılmasını sağlarken yeni bilgilerin üretilmesine de aracılık ederler. Bu teknolojiler şüphesiz ki alışkanlıklarımızı ve niteliği değiştirdiği gibi gerek kamu yönetimi gerekse de özel yönetimler için de önemli ve bazen elzem yönetim aracı olarak görülebilmektedir.

Dijital Çağ'ın önemli bir diğer unsuru ise internettir. ABD ve SSCB arasında yaşanan savaş ya da mücadelenin bir sonucu olarak gelişen internet 1990'larda artık sadece muhtemel bir nükleer saldırıda askeri unsurlar arasında iletişimin sağlanması projesi olarak değil; sıradan sosyal hayatlarımızın vaz geçilmez bir unsuru haline gelmiştir. Giderek daha ucuz hale gelmesi ve daha fazla insana ulaşıyor olması bilginin zaman, mesafe ve mekân sınırlarından çıkarak yeryüzünün hemen her noktasına olağan üstü bir hız ile yayılmasını da tetiklemiştir. Aynı zamanda eğitim, sağlık, hukuk, gazetecilik, pazarlama, ticaret gibi hayatımızın her alanında alışkanlıkları bozmuş ezberlerin yerine yeni yollar ve yöntemler geliştirmiştir. Kamu yönetimi de bundan etkilenmiş ve yöneticiler için önemli olan gündem oluşturma, verileri analiz etme, politika haline getirme, politikaları takip etme yani sonuçlarını değerlendirme sürecinde daha kaliteli nitelikli bir yol alma süreci getirmiştir. Bilgi Bilişim teknolojileri ve internet, iletişim ve ulaşımın üzerinde önemli bir kısıtlayıcı olan zaman ve mekân gibi kısıtlayıcıları ortadan kaldırarak insanların etkileşimlerini ve aynı zamanda her türlü bilgiye daha kısa sürede ulaşmasını sağlamaktadır. En önemli özelliği merkezi bir kontrol sisteminin olmaması ve kullanıcılara doğal yaşamdan daha fazla bir özgürlük alanı açması olan İnternetin giderek daha fazla insanın daha hızlı ve daha ucuz bir maliyet ile ulaşabiliyor olması, bilgisayar ve benzeri teknolojilerinin fonksiyonlarını yerine getirmesinde önemli olan işlemcilerinin giderek daha hızlı ve daha nitelikli hale geliyor olması yeryüzündeki insanların iletişim, paylaşım, etkileşim gibi becerilerini artırmaktadır. Dijitalleşme ve genel itibari ile bilgi ve iletişim bilginin küreselleşmesi ve insan beklentilerinin niteliksel bir artışa sebep olmasının yanında kamu yöneticilerinin kamu reform süreçlerinin merkezine dijitalleşmeye uyum sağlama politikalarını da getirmektedir. Dijitalleşme politikalarının uygulanması uluslararası güvence altına alınan kişisel mahremiyet ve güvenlik gibi alanlarda çeşitli sorunlar, riskler ve tehditler gündeme getirmesi ve otoriter yönetimlerin bunu vatandaşlarının özgürlüklerinin aleyhine kullanabilme veya kötü niyetli suç gruplarının yaşatabileceği risklerinin yanında birçok kolaylıklar ve faydalar da getirmektedir. Yönetimin verimli ve etkin sürdürülebilinmesi için gerekli olan şeffaflık, katılım, vatandaş odaklılık gibi unsurlar dijitalleşmenin sağladığı fırsat ve imkânlar ile daha fazla ulaşılabilinir ve ilgili hedeflerin gerçekleşmesi için daha fazla olanak oluşturmuştur. Yeni teknolojilerin, hizmetlerin ve uygulamaların sağladığı faydalardan herkesin yararlanmasını ve ortaya çıkan riskler ve tehditlerden korunmayı sağlamak üzere uluslararası, bölgesel ve ulusal düzeyde çalışmaların yapılması uzun süredir hem akademik çalışmaların hem sivil toplum kuruluşlarının hem de devletlerin gündemlerindedir. Küreselleşen bilgi toplumu ve siber dünya da uluslararası ekonominin geliştirilmesi ve gizliliği tehdit edecek tüm unsurlardan korumak için ve aynı zamanda ekonominin de geliştirilmesi adına küresel bir işbirliğinin kurulmasına gerek duyulmaktadır. İnternetin olağanüstü bir şekilde büyümesi ve bilgi toplumunun gereği olarak hükümetler vatandaşlarına hizmetlerini sunabilmek adına manuel yöntemlerin yerine interneti daha fazla kullanmaktadır. Bunu yaparken de bilgilerin toplanmasında ve bu bilgilerin güvenliğinin sağlanmasında gerekli hassasiyet ve özeni

göstermesi gerekmektedir. Topluma sunulan temel hizmetlerin eski, kapalı devlet anlayışından ziyade verimli ve etkin olarak kullanılan internet uygulamaları ile açık, akıllı ve dijital devlet anlayışına geçiş sağlanmalı ve eski uygulamalar artık çağın gereğine uygun olarak düzenlenmelidir. Uluslararası sunulan tüm hizmetlerde internet ve bilgi iletişim teknolojilerin yeri gün geçtikçe faydaları artarken küresel temelde internet tabanlı siber saldırılarla birlikte bozulmaların olacağı günümüz toplumlarını tehdit eden bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Siber saldırılara yönelik günümüzde daha çok çalışmaya ve kaliteli personele aynı zamanda internet ortamında yaşanabilecek bu sorunun izlenmesi ve tanımlanmasına öncelik vermekte hükümetlerin görevleri arasına girmektedir (Mellon, 2002, s.3). Küresel bilgi toplumlarının bu saldırılara karşı çözüm üretebilmesinin öncelikli şartı uluslararası arenada işbirliğinin geliştirilmesi ve bu ciddi tehdidin farkındalığının arttırılmasıdır. Günümüzde çoğu internet kullanıcısının güvenlikten yoksun olması, sistemin güvenlik açıklarının bulunması siber dünyada saldırıların yoğunlaşmasına ve bu güvenlik zaaflarını kötüye kullanmak toplumlar için büyük tehdit oluşturmaktadır.

Türkiye'nin de içinde olduğu birçok devlet için kamu reformunun bir ayağını da dijitalleşme politikaları oluşturmaktadır. Bu temelde Türkiye'de 2001'de Türkiye'nin temsil edildiği Uluslararası Telekomünikasyon Birliği ve Türkiye'nin tam üyelik müzakereleri yürüttüğü Avrupa Birliği bünyesinde yürütülen çalışmaları da göz önünde bulundurarak, 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu ve 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu başta olmak üzere ilgili mevzuat çerçevesinde Bilgi Teknolojileri alanında kendisine verilen görevleri tam ve doğru olarak yapmak üzere çalışmalar yapmak ve Bilgi ve iletişim sektöründe uluslararası norm ve standartlara uygun düzenleme ve denetlemeler yaparak etkin ve sürdürebilir rekabeti tesis etmek, ilgili tarafların hak ve menfaatlerini korumak ve hizmet kalitesini sürekli iyileştirmek üzere Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu kurulmuştur. Türkiye'deki digital dönüşümün uygulanması 2005 yılında Bilgi Toplumuna Dönüşüm Politika Belgesinin yayımlanmasıyla başlamıştır. 2015 yılına gelindiğinde ise 2015- 2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı'nın bu dönüşümün daha ciddiye alındığının göstergesi diyebilmekteyiz (Karagöz, s.74). Türkiye'de digital dönüşüm reform çalışmaları içinde gösterilen iki temel kaynak bulunmaktadır. Kalkınma Bakanlığı tarafından 2015- 2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı ve Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından oluşturulan 2016-2019 Ulusal e-devlet Stratejisi ve Eylem Planı ulusal hedeflere uygun olarak bilgi toplumu yaratmaya çalışmaktadır. 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı ile Bilgi toplumu politikası ile Kamu Hizmetlerinde Kullanıcı Odaklılık ve Etkinlik amacıyla internete uyumlu ekonomik büyüme ve istihdama olanak vermesine yönelmiştir (Digital Dönüşüm Araştırmalar Serisi, 2017, s. 2). 2016-2019 Ulusal e-devlet Stratejisi ve Eylem Planı, bilgi toplumu hedeflerine ulaşabilmek için digital dönüşüme öncelik verilmesi, şeffaf ve hesap verilebilir bir devlete toplumdaki tüm kesimlerin aktif olarak katılımına politik karar alma ve bunların uygulanmasına önem verilmesi üzerinde durulmuştur. Bu planın vizyonu da etkin e-devlet ile toplumun yaşam kalitesini arttırmak olarak tanımlanmıştır.

Türkiye'de 2012 yılı Bakanlar Kurulu Kararı ile hazırlanan Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ilk siber güvenlik strateji olarak bilinmektedir. Siber Güvenlik kapsamında tatbikatların düzenlenmesi ve toplumdaki farkındalığın arttırlması için siber güvenlik için eğitim düzenlenmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır. 2013-2014 eylem planından sonra 2016 yılında ikinci Siber Güvenlik belgesi 2016-2019 dönemini kapsayacak şekilde hazırlanmıştır. Bu ikinci belgede Siber Savunmanın Güçlendirilmesi ve Kritik Altyapıların Korunması, siber suçlarla mücadele, bu konudaki farkındalığın arttırılması, Siber Güvenlik Ekosisteminin Geliştirilmesi ve Siber güvenliğin Milli güvenlik içine entegre edilmesi stratejik eylemler olarak sıralanmıştır (Digital Dönüşüm Araştırmalar Serisi, 2017, s. 61). Bütün bunlar ile birlikte Türkiye'nin dijitalleşme sürecinde ki politikalarının bütünsellikten uzak Avrupa Birliği'ne üye olma politikasından doğan hükümleri yerine getirme fasılları olarak görüldüğü gözlenmektedir. Türkiye'nin bu yaklaşımı aşarak dijitalleşme politikalarını yeniden gözden geçirmesi ve bütünsel bir yaklaşım takip etmesi gerekmektedir. Kendi kamu yönetim sürecini daha kaliteli bir hale getirme, yönetim sürecinin çıktılarının kalitesini artırma, kaynaklarını yönetim sürecinde etkin ve verimli bir hale getirme, küresel piyasalarda rekabet edebilme gücünün artırılacağı alt yapı çalışmalarına önem vermesi ve bu çerçevede politikalar geliştirmesi gerekmektedir. Bu çalışma literatür taraması yolu ile günümüzün tanımı olan dijital çağın temel nitelik ve dinamiklerini ortaya koymayı, kamu yönetimi üzerindeki etkilerini/yansımalarını incelemeyi ve nihayetinde yönetim biliminin kadim sorusu olan etkin ve verimliliği sağlayacak kamu yönetimi organizasyonunun yeniden yapılandırılması

sürecinin önemli bir ayağı olan dijitalleşme boyutunu incelerken aynı zamanda Türkiye'nin dijitalleşme ve siber güvenlik politikalarının varlığını ve yeterli olup olmadığını sorgulamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Dijitalleşme, Bilgi Teknolojisi, Kamu Yönetimi, Türkiye Kamu Politikaları, Siber Güvenlik*

ABSTRACT

Digitalization, based on age digitalization and processing of the data, is the result of the computer age. The first of the two key features of the Digital Age is the information technology, through the second is considered to be the internet. Digitalization, which must find in all levels of society, can be understood as a social, cultural and economic practice of social transformation of public, private and whole society. Transparency, participation, and citizenship required for the efficient and effective management of the administration will be more accessible with opportunities provided by digitalization. More opportunities will allow for the achievement of the related goals. The globalization of digitalization and information and communication technologies and the rise of human expectations have led public administrators to take into account on the adaptation of digitalization and the security policies in the public reform process. Therefore, digitalization is an important pillar of public policies. This study aims to examine the effects of digitalization on public administration and investigate the consequence and sufficiency of Turkey's digitalization and cyber security policies as well.

Keywords: *Digitalization, Information Technology, Public Administration, Public Policies of Turkey, Cyber Security*

AVRUPA BİRLİĞİ AKILLI KENT UYGULAMALARI VE TÜRKİYE'DEKİ YANSIMALARI

SMART CITY APPLICATIONS IN EU AND THEIR REFLECTIONS IN TURKEY

Ahmet UÇAR
Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İİBF Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

Suhal ŞEMSİT
Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İİBF Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

Nilüfer NEGİZ
Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Günümüzde kentler hızlı kentleşmeden dolayı yoğun göç alan ve kalabalık nüfusun biriktiği yaşam mekanları haline gelmiştir. Nüfusun bu şekilde hızla artması ve istihdamın tarımdan sanayi sektörüne ve hizmetlere yönelmesi ile kentlerin birden büyümesi, sağlıksız ve çarpık bir kentleşmenin ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Yıldız vd., 2016:190). Gelişmiş ülkelerde şehirde yaşayan nüfus artışı yavaşlasa da, gelişmekte olan ülkelerde hala kırsaldan kente göç çok olduğu için şehirlerin nüfusu da sürekli artmaktadır. BM Ekonomik ve Sosyal İşler Birimi tarafından yayınlanan "Dünya Kentleşme Beklentileri" 2014 raporunda, halen dünya nüfusunun %54'ünün kentlerde yaşamakta olduğu ve bu oranın 2050 yılında % 66'ya çıkmasının tahmin edildiği belirtilmektedir (Sabah Gazetesi, 11.07.2014). Öte yandan Dünya Sağlık Örgütü'nün (2013) raporundaki tahminlere göre, bu hızlı artışın sonucunda 2050 yılında dünya şehirli nüfusunun iki kat olacağı tahmin edilmektedir. Bu anlamda dünya nüfusunun yarısından fazlası ve Türkiye nüfusunun %90'dan fazlası şehirlerde yaşamaktadır. Bu durum kent yönetimlerini pek çok sorunla karşı karşıya getirmektedir. Zira "Kentlerin karşı karşıya kaldığı pek çok sorunun temelinde hızla artan nüfus ve kırsaldan kente olan göç önemli bir yer tutmaktadır. Ortaya çıkan bu sorunlar kentlerdeki ekonomik ve sosyal hayatı olumsuz yönde etkilediği gibi kent sakinlerinin yaşam kalitesini düşürmekte ve kentlerin marka ve rekabet gücünü azaltmaktadır" (Yılmaz, 2015: 3). Hızlı kentleşme sonucunda ortaya çıkan bu olumsuzlukların azaltılması, kentlerin sahip olduğu altyapı sistemlerinin daha verimli bir şekilde yönetilmesi ve işletilmesine bağlı olduğu söylenebilir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin bu kadar ileri derecede gelişmesi ve değişmesi, doğal olarak toplumu ve toplumun beklenti ve alışkanlıklarını da değiştirmiştir. Bilindiği gibi toplumlar tarihte önce tarım toplumu, sonrasında sanayi toplumu safhalarını yaşamışlardır. Şimdi ise günümüz toplumu ileri teknolojiler sayesinde bilgi çağına geçiş yapmıştır. Dolayısıyla bilgi, bilgi toplumunu ortaya çıkarınca, bilginin üretilmesi ve değerlendirilmesi de önemli olmuştur. Bilgi teknolojilerinin gelişmesine paralel olarak devlet ve vatandaş karşılıklı şekilde internet üzerinden birtakım işlemleri yaparak hem vatandaşın zaman ve emek israfı önlenebilmiş hem de devlet kaynak tasarrufuna gidebilmiştir (Satı vd., 2012:61-62). Bu anlamda akıllı kent uygulamalarının devreye girmesi ile istenilen verimlilikte kentlerin çeşitli hizmet alanlarında tasarruf ve sürdürülebilir yaşam standartlarına ulaşılabileceği söylenebilir.

Akıllı kent, kente ait çeşitli sorunların rasyonel olarak çözülmesini sağlayabilen bir metot olarak ülkelerin gündemine girmiş bir kavramdır. Akıllı kent, bilişim teknolojilerinden güvenli bir şekilde faydalanılarak kent varlıklarının ve kaynaklarının entegre edilmesini ifade eden bir kentsel gelişim vizyonudur. Bir başka tanıma göre ise, 'bilgi ve iletişim teknolojilerini şehrin yaşanabilirliğini, çalışabilirliğini ve sürdürebilirliğini sağlamak için kullanabilen şehirlerdir' (Kamu Teknoloji Platformu, 2016: 10-13).

Akıllı kent uygulamaları ile asıl hedeflenen şey ise, başta ulaştırma ve enerji olmak üzere, kentsel altyapıların ve şebekelerin insan müdahalesine gerek duyulmadan kendi kendine yönetilebilmesi mantığına dayanan, bu yaklaşımla insanların yaşam standartlarında önemli ölçüde iyileşme sağlanmasıdır. Bu anlamda

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Destekli Yenilikçi Çözümler Ekseni Mevcut Durum Şubat 2013 Raporunda da belirtildiği gibi "Akıllı Kent" yapılanmasına geçmekle günümüzde kentlerde yaşanan sorunların çözülmesi ve kent sakinlerinin yaşam kalite ve standardının yükseltilmesi amaçlanmaktadır (Kamu Teknoloji Platformu, 2016: 13).

AB tanımına göre akıllı kent, kent sakinlerinin ve işletmelerin faydasına olacak şekilde geleneksel ağların ve hizmetlerin dijital ve telekomünikasyon teknolojileri ile daha etkin hale getirildiği yerlerdir. Bu şekilde, dijital teknolojiler vatandaşlar için daha iyi kamu hizmetlerine, kaynakların daha etkin kullanımına ve çevreye daha az etkiye dönüşmektedir. Bu vizyon ile AB, bilgi ve iletişim teknolojisi araştırma ve yenilikçiliğine yatırım yapmakta ve Avrupa 2020 hedefleri çerçevesinde vatandaşların yaşam kalitesinin arttırılması ve kentlerin daha sürdürülebilir olması yönünde politikalar geliştirmektedir (European Commission, 2017).

AB'de akıllı kent kavramı, daha etkin kaynak kullanımı ve daha az emisyon için bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımının ötesine geçmektedir. Bu kavram, daha akıllı kentsel ulaştırma ağları, yenilenmiş su şebekeleri ve atık imha tesisleri ve binaların aydınlatılması ve ısıtılması için daha etkin yöntemler anlamına gelmektedir. Ayrıca bu kavram, daha interaktif ve duyarlı kent yönetimi, daha güvenli kamu alanları ve yaşlanan nüfusun ihtiyaçlarının karşılanmasını kapsamaktadır (European Commission, 2017).

Bu ihtiyaçlar karşısında, 2012 yılında oluşturulan AKYO'nun Avrupa kentlerini, sanayi temsilcilerini, sivil toplum temsilcilerini Avrupa kentsel alanlarının daha akıllı hale getirilmesi için bir araya getirmesi önem taşımaktadır. AKYO, şimdiye kadar enerji, bilgi iletişim teknolojileri ve ulaştırma alanlarında akıllı çözümlerin geliştirilmesi ve fonlanması için 370 adet taahhüt almıştır. Bu taahhütler Avrupa çapında 3000'den fazla ortağı kapsamakta ve Avrupa kentlerinin daha çekici hale getirilmesi ve yeni iş fırsatlarının oluşturulması için büyük bir potansiyel sunmaktadır (European Commission, 2017).

Türkiye'de 2000'li yıllardan itibaren, gerek kalkınma planları ve programlarında, gerekse farklı politika ve strateji belgelerinde akıllı kentlere zemin oluşturacak bazı hedeflerin geliştirildiği görülmektedir. Bunlar içinde 10. Kalkınma Planı, Yıllık Programlar ve konuyla ilgili strateji belgelerinden olan Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları 2003-2023 Strateji Belgesi-Vizyon 2023, Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planları sayılabilir. Bu politika ve metinlerin dışında, akıllı kentler konusunda farklı kurum ve kuruluşlar tarafından çeşitli düzenlemeler ve tartışma platformlarını da görmekteyiz. Akıllı Belediyecilik Zirveleri, Akıllı Şehirler Kurultayı, Akıllı Kent Fuarı gibi çalışmalar, kamu ve özel sektörü bir araya getiren oluşumlardandır (Varol, 2017: 47).

Bu çerçevede çalışmanın araştırma konusunu akıllı kent kavramı ve amacı, AB akıllı kent uygulamaları ve Türkiye'de akıllı kent uygulamasına geçiş ve uygulama örnekleri oluşturmaktadır. Çalışmada metot olarak alan ile ilgili literatür taraması yapılarak AB ve Türkiye örnekleri incelenecek ve buna bağlı olarak bir durum tespiti yapılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Kentleşme, Akıllı Kent, Sürdürülebilir Kent, Avrupa Birliği*

ABSTRACT

Nowadays urbanization has increased both in the world and Turkey. According to the report of World Health Organization (2013), it has been calculated and anticipated that the world urban population will become much stooped in 2050 as result of this rapid increase. In this sense, over half of the world's population and %90 of Turkey's population live in cities today. Therefore, along with this population growth in cities, various service requirements in urban areas also increase and diversify. So it has been seen that local administrations responsible for the management of the cities are search of some new effective solutions for these increasing service diversification and requirements. Among the most important ones of these searches are smart city projects, prevalent application in EU cities but recently started to be applied in Turkey. In this context, it can be said that on behalf of supplying so called smart city projects, increasing and diversified service expectations and transformation of aged infrastructure, local administrations need to establish smart city projects to analyze the data in the cities better, guess the problems easier and coordinate the sources in the cities better. In this study, first of all, it will be stated on what the smart city is and applications in EU, then it will be explained projects and applications on this matter in Turkey, finally contributions of smart city applications to the sustainability of the cities will be evaluated and the study will be completed with a conclusion and some suggestions.

Keywords: *Urbanization, Smart City, Sustainable City, European Union*

DİJİTAL ÇAĞDA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI: ÜÇ TEMEL SORU(N)

CIVIL SOCIETY ORGANIZATIONS IN DIGITAL AGE: TOP THREE QUESTIONS

Muhittin ACAR
Hacettepe Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Tarihsel süreçte ve günümüzde değişik kesimlerce farklı anlamlar atfedilerek kavramlaştırılmasına, kurucu ögeleri, gelişim aşamaları ve içsel dinamikleri gibi hususlarda yürütülen akademik-politik tartışmaların karmaşıklık ve karşıtlıklar içeren bir görünüm sergilemesine rağmen, sivil toplumun ve sivil toplum kuruluşlarının (STK'lar), demokratikleşme, sürdürülebilir kalkınma, kurumsal reformlar, sosyal yardımlaşma, dayanışma ve barış gibi geniş bir yelpazede kritikler görevler üstlenebileceği ve katkılar sağlayabileceği yönündeki beklentiler, en azından dünyanın bazı bölgelerinde halen önemini ve önceliğini korumaktadır. Sivil toplumun ve STK'ların anılan beklentileri karşılayabilmesi ise değişik faktörlerin bileşik etkisiyle biçimlenebilecek bir nitelik arz etmektedir. Söz konusu etmenlerin neler olduğu, ne tür tarihsel-toplumsal deneyimler ve süreçlerle şekillendiği ve sivil toplumun işleyişini ve STK'ların performansını hangi yönde ve ölçüde etkilediği gibi hususlar kaçınılmaz olarak bir dizi başka soruyu beraberinde getirmektedir ki, çalışmanın temel hedefine tam da bu noktada değinilmelidir.

Bildirinin temel iddiası şöyle özetlenebilir: sivil toplum ve STK'lara ilişkin literatürde yürütülen tartışmalarda ortaya konulan önerme ve gözlemlerin bir kısmını farklı bir okumaya tabi tutmak ve üç temel soru(n) etrafında yeniden formüle etmek mümkündür ve makuldür. Böyle bir girişim, öncelikle STK'larla ilgili literatürde değişik disiplinlerden gelen araştırmacıların bulgu ve argümanlarını üç ayrı düzlemde (makro, meso ve mikro) yeni bir bakış açısıyla incelemeye ve özetlemeye yardımcı olabilecektir. İkinci ve ilintili bir husus, hem genel olarak, hem de spesifik alanlar itibariyle, araştırma ve tartışma konularının bir envanterinin çıkarılması, ihtiyaç duyulan konuların önceliklendirildiği bir araştırma gündeminin belirlenmesinde yararlı ipuçları sunabilecektir. Son ve daha önemli olarak, böyle bir yaklaşımla, bir ülkede, STK'ların yapılanma ve işleyişlerine dair belli bir andaki durumun, üç temel soru(n) etrafında ve üç farklı düzlemde birlikte analiz edilerek bütüncül bir tarzda resmedilmesi mümkün olabilecektir. Dolayısıyla, sivil toplum ve STK'larla ilgili araştırma ve tartışmaların daha anlamlı bir zeminde ve karşılaştırmalı bir tarzda yürütülmesine bir nebze katkı sağlanabilecektir.

Sivil toplum ve sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili literatürün bir kısmında raporlanan araştırma ve tartışmaların odağında yer alan üç temel soru(n) şu şekilde yazıya dökülebilir:

- Sivil Toplum Kuruluşları ne kadar SİVİL?
- Sivil Toplum Kuruluşları ne derece TOPLUM odaklı?
- Sivil Toplum Kuruluşları ne ölçüde etkili KURULUŞLAR?

Kuşkusuz, tartışmanın odağında ve yukarıda yer alan üç temel soru(n) STK'ların başat karakteristiklerine vurgu yapmak amacıyla, her birine karşılık gelen üç ana kavram yardımıyla da tartışılabilir: *sivillik, toplumsallık* ve *kurumsallık*. Belki daha da önemli bir husus şudur; burada üç temel soru(n) etrafında ve üç kavram eşliğinde yürütülecek bir tartışma, sivil toplum ve STK'larla ilgili daha kapsayıcı ve kuşatıcı bir başka kavramlaştırmanın ilgili akademik çevreye sunularak tartışılmasını da özendirebilecektir: ***sivil ekosistem.***

Ancak, 'sivil ekosistem' ile ilgili detaylar şimdilik bir yana bırakılıp, üç temel soru(n) biraz daha yakından ele alınacak olursa, öncelikle STK'lara dair araştırma ve tartışmalarda merkezi unsurun, bu örgütleri diğer toplumsal örgütlenme türlerinden (örneğin kamu kurumlarından ve özel şirketlerden) ayıran başat niteliğin sivillik olduğu vurgulanmalıdır. Bu anlamda, STK'ların hem tek başlarına, hem de bir küme olarak sivilleşmenin timsali ve taşıyıcısı, öncüsü ve savunucusu rollerini anlamaları, içselleştirmeleri gerekmektedir. Elbette, çok boyutlu bu meseleye farklı kavramlar ve ölçütler kullanılarak yaklaşılabilir,

ancak burada tartışmanın makro düzlemde ve iki önemli kavram ekseninde yürütülmesi tercih edilmektedir: ***Özgürlük*** ve ***Özerklik***.

Sivil toplum-demokratikleşme ilişkisinin tek-yönlü ve tek-yanlı işlemediğine dair görüşler her geçen gün yeni bir boyut kazanmakta ise de, STK'ların oluşumu ve gelişimi açısından, ifade, örgütlenme ve toplanma özgürlükleri başta olmak üzere temel hak ve hürriyetlerin anayasal-yasal koruma altına alınması ve uygulamaya yansıtılması yaşamsal önem taşımaktadır. Öte yandan, STK'lar sözü edilen özgürlüklerin yalnızca yararlanıcıları olarak düşünülmemelidir, bunların korunmasına ve geliştirilmesine öncülük etmeleri beklenmelidir. Bu bağlamda, STK'ların hem kendi aralarındaki, hem de toplumun farklı kesimleriyle ve devlet organlarıyla olan ilişkilerinde özgürlükçü, çoğulcu ve barışçı bir çizgi tutturmaları, siyasal anlaşmazlıkların çözümünde uzlaşmayı ve sosyal meselelerin hallinde işbirliğini teşvik etmeleri, çatışma ve şiddeti yeğleyen ya da meşrulaştıran söylem ve eylemlerden bilhassa uzak durmaları büyük önem arz etmektedir.

Öte yandan, sivil toplumun ve STK'ların 'sivil' niteliği bağlamında özerklik kavramı önemli bir yer tutmaktadır. Nitekim STK'ların yapısal ve işlevsel bir özerkliğe sahip olup olmadıkları hususu, akademik ve politik çevrelerde her daim önemini koruyan bir değerlendirme ve tartışma konusu hüviyetindedir. Kuşkusuz, bir sosyal organizasyon kümesi/kategorisi olarak STK'ların özerkliklerinin tarihsel-toplumsal bağlamından soyutlanarak çözümlenmesi ve tartışılması olanaksızdır. Dolayısıyla, 'sivillik' bağlamında ihtiyaç duyulanın bir yandan özerkliğin söz konusu kümenin tümü için genellemelere cevaz verecek şekilde geçmişten günümüze gelişimini-dönüşümünü öyküleştirmek, diğer yandan ise farklı özerklik hallerinin tikel yansımalarını incelemek olduğu söylenebilir. Diğer yandan, mevcut literatürde özerklik ile ilgili tartışmaların ağırlıkla ulusal devlet-eksenli olarak yürütüldüğü, bununla yetinmeyip, STK'ların başka devletlerle, uluslararası kuruluşlarla, piyasa aktörleriyle ve diğer yerel-küresel sivil toplum unsurlarıyla ilişkilerinin ve etkileşimlerinin de özerklik denklemine dâhil edilmesi gerektiği hususu burada önemle vurgulanmalıdır.

Yukarıda ortaya konulan ikinci soru(n), STK'ların ne derece toplum-odaklı oldukları hususu ise, meso düzlemde, esas itibariyle iki kavram eşliğinde incelenip, tartışılabilecek bir mahiyet arz etmektedir: ***Öznelik*** ve ***Özgecilik***. İlk kavram, her şeyden önce toplumu oluşturan bireylerin, içinde yaşadıkları topluluğu/toplumu ilgilendiren, etkileyen gelişmelere duyarlı davranmanın ötesine geçerek, yerine göre inisiyatif alarak başka bireylerle ortak hareket ederek, bir şeyleri değiştirme irade ve yetisidir. Bu bağlamda, öz-yeterlik şeklinde ifade edilen bir halin, yani bir girişimin, işbirliğinin ve örgütlü hareketin sonuca ulaşabileceğine dair kanaatin taraflarda mevcut olması elzem addedilmektedir ki, öz-yeterlik algısı, 'öznelik' olma yolunda adeta bir ilk harç gibi telakki edilebilir, hatta 'göle çalınacak yoğurdun mayası' hüviyetindedir. 'Öz-yeterlik' algısı öncelikle bireyseldir, ancak bunun toplumu oluşturan bireylerden farklı kümelere ve kesimlere sirayet edeceği akılda tutularak, 'birlikte, örgütlü hareket etme halinde toplumsal iyinin daha hızlı, daha etkili, daha düşük maliyetle gerçekleştirilebileceğine' ilişkin bir düşünüşün-düşlemenin STK'lar bağlamında 'öznelik' açısından taşıdığı önemin altı çizilmelidir.

Özgecilik (ya da diğerkâmlık), STK'ların evvel emirde 'öz-çıkar' esasına göre değil, 'toplumsal iyi' ilke edinilerek kuruldukları ve yaşatıldıkları kabulüne dikkat çekmek için 'toplumsallık' tartışmasında gündeme taşınmalıdır. Gerek kamu politikasının değişik aşamalarında, gerek kamu hizmetlerinin planlanması, sunulması ve değerlendirilmesi süreçlerinde, gerekse toplumsal dayanışma ve yardımlaşma mekanizmalarının kurgulanması ve işletilmesinde STK'ların farklı rol ve işlevlere sahip ya da talip olmaları olağan karşılanmalıdır. Başka bir deyişle, mesela savunuculuk rolünü önceleyen bir ulusal STK ile yerel düzeyde hayırseverlik faaliyetlerine odaklanan bir sosyal yardım derneğinin özgörü (vizyon) ve özgörev (misyon) tahayyüllerinin/taahhütlerinin (bazen ciddi boyutlara ulaşan) farklılıklar göstermesi şaşırtıcı olmamalıdır. Ancak, bu durum her iki STK örneği için de ortak ilkelerden ve kriterlerden oluşan bir 'toplumsallık' değerlendirmesi yapmaya, kararlarının ve eylemlerinin toplum-odaklı (en azından topluluk-odaklı) bir yaklaşım içerip-içermediğini tartışmaya engel değildir. STK'ların yeşerdiği, yaşadığı toplumsal alanı nitelemekte kullanılan 'gönüllü sektör', 'hayırseverlik sektörü' ve 'kâr amacı gütmeyen sektör' gibi sıfatların işaret ve ima ettiği hususlara yakından bakıldığında, söz konusu örgütlerin 'toplum-odaklı', 'toplumsal iyiyi önceleyen' ilkeleri ve politikaları rehber edinmeleri gerektiği görülecektir. Başka bir deyişle, özgecilik; STK'ların kurucuları, üyeleri, çalışanları ve destekçileri açısından yaşamsal öneme sahip bir

düşünce ve duygu hali olarak, karar ve eylemlerine yön veren başlıca sebep ve saik olarak tasavvur edilmelidir.

Üçüncü temel soru(n), mikro düzlemde ve iki kavram öne çıkarılarak ele alınabilecek bir nitelik sergilemektedir: ***Örgütlenme*** ve ***Öğrenme***. İlk kavram, örgütlenme; STK'ların ortak hedeflerine ulaşmak için bir araya gelen bireylerin kurup, yönettikleri sosyal oluşumlar, organizasyonlar olduğu gerçeğine dikkat çekmektedir. STK'ların örgütsel yapılanma ve süreçler (iş bölümü, iletişim, bütçe, plan ve program yapma gibi), temel yönetim fonksiyonları ve liderlik modelleri bakımından uygun pratikler geliştirmeleri etkililiklerini ve işlevselliklerini, giderek kaynak yaratma becerilerini ve meşruiyetlerini biçimlendirebilmektedir. Kuşkusuz bu bağlamda, STK'ların örgütlenme ve yönetim yaklaşımları ve yöntemleri açısından kamu kurumları ve özel şirketlerle benzeyen ve ayrışan özelliklerinin de titizlikle ele alınması kaçınılmazdır. Örneğin, sivil toplumu teşkil ve temsil eden aktörlerin, hem sektörün geleceğine, hem de kendilerinin oradaki yerine ilişkin stratejik öngörülerinin diğer sektörlerdeki muadillerine nazaran daha katılımcı ve saydam bir anlayışla ortaya konulmasına duyulan ihtiyaç dile getirilmelidir.

Burada kullanıldığı şekliyle öğrenme, ilk ve daha kısıtlı bir anlamda STK'ların kendi içlerinde '*örgütsel öğrenme*', kendi aralarında (yerel, ulusal ve küresel boyutlarda) '*sektörel/kümesel öğrenme*' politikaları ve pratikleri geliştirip-geliştirmedikleriyle ilgili bir sorgulama gereğini ifade etmektedir. İkinci ve daha geniş anlamıyla öğrenme, STK'ların '*toplumdan öğrenme*' yaklaşımlarına ve dahi STK'larla ilgili '*toplumsal öğrenme*' süreçlerine referansla ciddi bir ihtiyaç olarak gündeme getirilmelidir. Öğrenme, üçüncü olarak STK'larda yönetim ve önderlik iddia ve talebinde bulunanlardan başlayarak, örgün ve yaygın eğitim kurumları ve araçları en etkili biçimde kullanılmak suretiyle geliştirilecek ve gerçekleştirilecek farklı türden diploma ve sertifika programlarını ima etmektedir. Bu bağlamda bir başka tespite yer vermek gerekirse: sivil toplum ve STK'larla ilgili literatürün bir kısmında adeta görmezden gelinen örgütlenme ve öğrenme ile ilgili hususlar, ağırlıkla Anglosakson ülkelerinde ve özellikle ABD'de ayrı bir başlık altında (kâr amacı gütmeyen sektörün/örgütlerin yönetimi-*nonprofit management*-genel adlandırmasıyla) uzunca bir süredir ele alınmaktadır ki, söz konusu alan giderek daha fazla görünürlük ve saygınlık kazanan bağımsız bir akademik araştırma ve eğitim disiplini hüviyetindedir.

STK'larla ilgili üç temel soru(n)un sırasıyla makro, meso ve mikro düzlemlerde ele alınması gereğine burada yeniden ve kısaca dönmek gerekirse, ilk olarak bunların her birinde farklı disiplinlerin diğerlerine nazaran daha öne çıktığı söylenebilir. Örneğin, 'sivillik' alanında siyaset bilimi, ekonomi ve hukuk; 'toplumsallık' bağlamında sosyoloji ve antropoloji gibi klasik disiplinlerin yanında yeni gelişen 'gönüllülük disiplini' (*voluntaristics*); 'örgütsellik' bahsinde ise kamu yönetimi ve örgüt-yönetim bilimi nispeten daha ağır basmaktadır. Öte yandan, tarih ve sosyal-psikoloji gibi bazı disiplinlerin her üç düzlemde yürütülecek araştırma ve tartışmalara girdi ve katkı sağlaması imkân ve ihtimali de ortadadır. Ayrıca, STK'lar bağlamında sıklıkla gündeme getirilen, güven, katılım, hakkaniyet, meşruiyet ve hesapverebilirlik gibi bazı kavramlara müşterek mevzular ve meseleler muamelesi yapılmak suretiyle, disiplinler-arası ve çok-disiplinli çalışmalara konu edilmelerine duyulan gereksinim vurgulanmalıdır.

Son olarak, bildirinin genel akış planına değinmek gerekirse, girişte çalışmanın amacı ve kapsamıyla ilgili ortaya konulan bilgi ve açıklamaları müteakip, çalışmanın odağındaki üç temel soru(n) sırayla ele alınıp, ayrıntılandırılmaktadır. Çalışma, ortaya konulan analizin ve argümanların dijital çağda STK'larla ilgili araştırmalar, politikalar ve uygulamalar açısından ima ve işaret ettiği potansiyel ve sınırlılıkları da içeren kısa bir tartışmayla nihayete ermektedir.

Anahtar Kelimeler: *Sivil Toplum, Sivil Toplum Kuruluşları, Sivillik, Toplumsallık, Örgütsellik/Kurumsallaşma*

ABSTRACT

The chief argument of this paper could be summarized as follows: a portion of contemporary debate related to civil society and civil society organizations (CSOs) could be re-casted along three major questions: Are CSOs civil? Are CSOs society-oriented? Are CSOs effective/functional organizations? In other words, the paper argues that a new, different reading of the extant literature on CSOs leaves one with three major questions, which could then be utilized for macro, meso, and micro level analyses, respectively. As such, while civil/civic qualities of CSOs are closely associated with liberty and autonomy, their society, or community-oriented characteristics are discussed through concepts of agency and altruism. In addition, institutional effectiveness/functionality of CSOs is elaborated with the help of inquiring into organizing and learning dimensions. The paper also briefly enjoys the idea of offering civic ecosystem as an alternative conceptual tool to be used for a better and more integrated understanding of the context within which CSOs live and function. The paper ends with a brief concluding section that involves, among others, key remarks related to potential benefits and limits of the framework introduced and ideas offered along the way.

Keywords: *Civil Society, Civil Society Organizations (CSOs), Civility/Civicness, Society/Community-Orientation, Institutionalization.*

TÜRKİYE'NİN AKILLI KENTLER POLİTİKASI: KAMU POLİTİKA BELGELERİ ÜZERİNDEN BİR İNCELEME

THE POLICY OF SMART CITIES IN TURKEY: AN EXAMINATION THROUGH PUBLIC POLICY DOCUMENTS

Berkan DEMİRAL
Trakya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Türkiye'de dijital devlet kavramının yereldeki ilk ve en önemli yansıması olarak önce e-belediyecilik sonra da mobil belediyecilik uygulamaları söylenebilir. Akıllı kent kavramıyla bugün geldiğimiz nokta ise üçüncü nesil dijital devlet kavramının yerelle buluşmasıdır. Akıllı kentlere ilişkin olarak sözünü edebileceğimiz ilk şey onun herkes tarafından kabul edilen ortak bir tanımının olmadığıdır. Bunun temel nedeni konuyla ilgilenenlerin kendileriyle ilgili boyutunu temel almalarından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle akıllı kentler kavramının tanımıyla ilgilenenler genel olarak tanımlamanın sınıflandırılmasıyla ilgilenmeye başlamışlardır. Kimi yazarlar kavramın başlangıcını 1922'lerde Texas'ta kurulan trafik ışıklarına kadar götürseler de kavramın asıl tartışılmaya başlanarak ortaya konulduğu dönem olarak 1980ler gösterilebilir. Son on yılda ise özellikle Bilgi İşlem Teknolojilerinde (BİT) meydana gelen hızlı değişimlerin ardından geniş bir uygulama alanı bulunmuştur. Akıllı Kentler en yalın anlamıyla "Günümüzde yaşanan sorunlara teknoloji temelli çözümler sunan mekanlar" olarak tanımlanabilirler. Bu tanımdan hareketle akıllı kentlerin bir anda olup biten bir şey ya da durum olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Kavramın bu anlamıyla tartışılmaya başlandığı 1980lerde 5 aşamalı olarak görülen meydana gelme süreci son dönemlerde 7 aşamalı olarak görülmektedir. Yine kavram kimilerince ortaya koyulmaya çalışıldığı gibi tek boyutlu moda bir kavram olmanın ötesinde çok boyutlu bir yaklaşım olarak görülmektedirler. Bu konuya ilişkin en yaygın kabul onun 6 boyutlu (kalkınma, yaşam kalitesi, kentsel yönetişim, mobilite, akıllı ekonomi ve toplum) olduğudur. Akıllı kent olgusu sözünü ettiğimiz bakış çerçevesinde 4 ana konu üzerinden olgunlaştırılmaya çalışılmaktadır. Bunlar; çevre, yönetişim, teknoloji ve yaşam. Son dönemlerde bu konular etrafında temel bir tartışmanın da yaşandığı görülmektedir. Bu kavram kenttaşların pek çok önemli sorununu çözebilecek yeni bir sihirli formül müdür? Yoksa arkasında çok ciddi art niyetler barındıran bir uygulamadan mı söz etmekteyiz?

Akıllı kentlere ilişkin olarak ona pembe gözlüklerle çok olumlu bakanlar olduğu gibi son derece ciddi eleştirilerde bulunanların da olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Akıllı kentlere ilişkin pembe tablolar ortaya koyanlar bu tür yaklaşım ve uygulamaların kentlerin pek çok önemli sorununu bir çırpıda çözdüğünü ve bu kentleri içinde yaşayanların yaşam kalitesini de arttırarak rekabetçi ve sürdürülebilir bir hale getirdiklerini söylemektedirler. Örneğin sokaklardaki kameralar kapkaç vb küçük ölçekli suçları nerdeyse tamamen ortadan kaldırmakta, akıllı evler içerisinde yaşayanları hırsızlık ve kaza konusunda büyük ölçüde rahatlatmaktadır. Akıllı sinyalizasyon trafik tıkanıklığı vb sorunlar üzerinde büyük bir etkiye sahip olurken akıllı su ve kanalizasyon sistemleri kent kaynaklarının doğru ve verimli bir biçimde kullanılmasına yardımcı olmaktadır. Aksi görüşe sahip olanlar açısından ise tam tersi bir durum söz konusudur. Örneğin sokaklara konulan CCTVler belki ufak tefek suçlarda azalmaya neden olmakta ancak kentlerde mahalle ve komşuluk anlayışını da öldürmektedirler. Her tarafın sürekli olarak gözetlenilmesi 1984'te Orwell'in işaret ettiği gibi bir totaliter bir yönetim anlayışına kayılmasına neden olmaktadır. Kent kaynaklarının denetim altına alınması israf, kayıp ve kaçakta azalmalara yol açmakla birlikte en temel insan ihtiyaçlarının parası olmayanlar tarafından karşılanabilmesini olanaksız kılmaktadır. Örneğin akıllı su sayaçları kentlerde yoksul kesimlerin suya ulaşmasına engel olunca kimi kentlerde bu tür yoksul kesimlerin yaşadığı sokaklara çeşme ya da su depoları inşa edilmek durumunda kalınmıştır. Ancak bu sorunları çözmek yerinde daha da arttırmıştır. Türkiye'de akıllı kentlere ilişkin çalışmalar birinci bakış açısı çerçevesinde ilerlemektedir. Akıllı kentlerin kentler ve kenttaşlar üzerinde son derece olumlu etkilere sahip olduğu belirtilerek Türkiye'den ve dünyadan

akıllı kentler üzerine olumlu örnekler anlatılmaktadır. Konuya ilişkin çalışmalar da neredeyse tek olumsuz örnek onun üzerinde anlaşmaya varılmış ortak bir tanımı olmadığı noktasındadır.

Türkiye'de Akıllı kent kavramının gündeme ve uygulamaya girmesi 2000 yılındaki Kamu Yönetimi Temel Kanun taslağının gündeme gelmesiyle başlamıştır. Gerçi taslak yürürlüğe girmeden kadük olmuştur fakat içindeki kimi kavramlar kamu yönetimindeki güncelliklerini korumaktadırlar. Akıllı kentler konusu da bu güncelliğini yitirmeyen kavramlardan bir tanesidir. Taslaktan sonra da merkezi yönetimin yayınladığı pek çok belgede akıllı kentlere ilişkin ifadelere rastlamak mümkündür. Bunların arasında X. Beş Yıllık Kalkınma Planı (BYKP), yıllık programlar, Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları 2003-2023 Strateji Belgesi: Vizyon 2023, Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı dikkat çekenlerdir. Bu arada kamu teknoloji platformu e-devlet çalışmaları kapsamında 4-5 Mayıs 2016 tarihinde Ankara'da düzenlenen bir toplantı ile "Akıllı Şehirlere Dönüşüm Hareketi"ni başlatmıştır.

Merkezde Akıllı Kentler konusunda bu hareketlilikler yaşanırken konuyla ilgili kimin sorumlu olacağı konusunda da bir kafa karışıklığının yaşandığı görülmektedir. X. BYKP konunun Kalkınma Ajansları üzerinden desteklenmesini öngörmektedir. Bununla birlikte zaman içerisinde pek çok bakanlık (Kalkınma Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, içişleri Bakanlığı ve Enerji Bakanlığı) konuya taraf olarak ortaya çok başlı bir yapının çıkmasına neden olmuşlardır. Akıllı Kentler olgusuna merkezi yönetimin bu kadar çok unsurunun dahil olması aslında bize üzerinde asıl konuşulması gereken konulardan bir tanesini işaret etmektedir. Türkiye'de ve dünyada akıllı kentlere ilişkin olarak iddia edilen şey bu tür uygulamaların yerelleşmeyi pekiştireceği yerel yönetimlerin gücünü arttıracağı yönündedir. Oysa görülen odur ki bu ve buna benzer politika ve uygulamaların asıl hedefindeki şey yerelleşmeye yönelik yeni adımlar atmak değil merkezileşmeyi pekiştirmektir. Bu nedenle bu çalışmada akıllı kentlere ilişkin merkezi yönetime ait temel program, plan ve strateji belgeleri üzerinden bir inceleme yapılarak, bu yaklaşım ve uygulamaların yereli güçlendirerek sorunlarını çözmekten çok, merkezileştirmeyi arttırma çabalarının bir sonucu olup olmadığını sorgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Merkezileşme, Akıllı Kentler, Dijital Devlet, Yerel Yönetişim ve Yerel Özerklik ve Demokrasi.*

ABSTRACT

The first reflection of digital government in local has been through e-municipality, and m-municipality is added by the use of smart phones. Today we're talking about the relationship between the smar cities and third generation digital government concept is taken to 1920's it is definitely examined and discussed by 1980's, and it has been practiced in larger areas due to the change in ICTs in the last decade. The concept has been evaluated as a fashion trend in same ways an d a very meaningfull movement by others and that's why there is not a common definition fors mart cities. As the studies failed to define the concepts, the definitions are started to be categorized. It doesn't mean that the smart cities can not be defined anyways as there is not a commmon definition. In the simpest sense, smart cities are "the areas that technological solutions are found to daily problems". Smart cities are not the places that everything happens and lasts in a flash. Smart city is concept that was thought to have 5 stages at the beginning and than became a 7 staged process. In fact it is not single dimensioned stable concept it has 6 stages and the others increase this. Smart city concept is being tried to be instucted on 4 basic themes. These are environment, administration, life and technology. The smart cities are seen as reflection of the idea of developing the structure and operation of administration in order to promotea better living for citizens in urban area. They have come to agenda of central government in 2000's in Turkey. The noteworthy of those efforts are The Tenth Development Plan, annual programmes, Vision 2023: Turkey's national Technology Foresight Programme and Information Society Strategy and Action Plan (2015-2018). In this study, the approaches about the smart cities in public policy documents will be examined and the basic purpose of these approaches should be determined.

Keywords: centralization, smart cities, digital government, local governance and local authonomy and democracy.

BÜYÜK VERİ ANALİZİ TEMELİNDE TÜRKİYE SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ (SBKY) BÖLÜMLERİ SIRALAMASI VE DEĞERLENDİRMESİ

A SORTING AND EVALUATION OF DEPARTMENTS OF POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION IN TURKEY ON THE BASE OF BIG DATA ANALYSIS

Hakan Mehmet KİRİŞ
Süleyman Demirel Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Hüseyin GÜL
Süleyman Demirel Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Dijitalleşmenin getirdiği en önemli olanaklardan biri de, geniş veri havuzları ya da kaynakları oluşturabilmeye ve bu büyük veri kaynaklarının daha kolay kullanımına olanak vermesidir. Böylece belli bir alanda makro çerçeveyi oluşturmak ve değerlendirebilmek kolaylaşmaktadır. Yüksek Öğretim Kurumu'nun (YÖK), yeni dijital veri bankası olan YÖK ATLAS'ı bu kapsamda düşünmek gerekir. YÖK ATLAS, lisans ve ön lisans tercih sihirbazları ile bölümler hakkındaki bilgileri sıralıyor ve üniversite tercihi yapacak adaya büyük kolaylık sağlarken akademiye de güncellenen ve büyük bir veri bankası sağlamış oluyor. Bu verilerden yararlanarak bölümler kendilerini tartabilir, geliştirme ve iyileştirmeler planlayabilir, dijital olanaklardan daha fazla yararlanma yollarını arayabilirler. Bu bildiride Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümleri için böyle bir çerçeve oluşturulmaya çalışılacaktır.

Küresel ölçekte yaşanan dönüşüm tüm ülkeleri ve sistemleri etkilemekte, kurumlar da bu değişimin dışında kalmamaktadır. 1980'lerden günümüze Türkiye'de yüksek öğretim, AB'ye üyelik süreci, piyasalaşma, artan rekabet ve özel sektörün öne çıkması, toplumda ve ekonomide kamu yönetiminin değişen rolü, kentleşme, göç, artan toplumsal çeşitlilik, karmaşa ve çatışma, daha kaliteli/erişilebilir kamu hizmeti, esnek çalışma, katılım, iş-aile dengesi, cinsiyet duyarlılığı vb. talepleri gibi nedenlerle önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Ama özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişme ve yenilikler eğitim ve araştırma içerik ve süreçlerinde çok önemli değişimleri beraberinde getirmiştir. Bu değişimden, hemen her dal gibi Siyasal Bilgiler Fakülteleri ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri ile Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümleri de önemli ölçüde etkilenmiştir. Bunun sonucu olarak, 1990'lara kadar benzerlik gösteren kamu yönetimi bölümleri günümüzde, okul, bölüm ve anabilim dalı isimlerinden ders içeriklerine hemen her açıdan daha fazla çeşitlilik göstermektedir. Teknolojideki ve yaşam biçimlerindeki değişim, program türlerini (gece-gündüz, uzaktan-örgün, paralı-parasız eğitim vb) çeşitlendirmiştir. Zorunlu ve seçimlik derslerde çeşitlilik, programlara kabul koşullarında esneklik ve faklılıklar, bölümlerin öğretim elemanı çeşitliliği vb. artmıştır.

Türk Yükseköğrenim Sisteminde, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi eğitimi lisans programı olarak, çok büyük ölçüde Siyasal Bilgiler Fakülteleri ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri bünyelerinde yer almaktadır. Alanın ile ilgili en yalın anlatımda, Siyaset Bilimi ile Kamu Yönetiminin yakın ilişkili iki alan olduğu, siyasal ve yönetsel konuların bilimsel çalışmasıyla ilgilendiği ifade edilmektedir (http://padm.metu.edu.tr). Bugün itibariyle (Kasım 2017), Türkiye'de bulunan üniversitelerde SBKY adıyla 115 adet lisans eğitimi yapan bölümden 70 Kadarı devlet, 45 kadarı ise vakıf üniversitelerindedir. 1980 sonrasında ağırlıklı olarak Kamu Yönetimi olan lisans bölümünün adı pek çok üniversite tarafından Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi olarak değiştirilmiş ve değiştirilmeye de devam edilmektedir. Siyaset Bilimi olarak adlandırma ise oldukça azdır. Özellikle vakıf üniversitelerinin ve bunlar yanında bazı devlet üniversitelerinin ise, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünü ve adlandırmasını tercih ettikleri görülüyorken bazen de Kamu Yönetimi ile Uluslararası İlişkiler bölümlerinin mevcut olduğu fakültelerde Siyaset Bilimi adının Kamu Yönetimi yerine Uluslararası İlişkiler bölümlerine eklendiği anlaşılmaktadır.

Bu çalışmada, bir büyük veri seti kabul edilebilecek YÖK Atlas 2016 verileri kullanılarak tarafımızdan oluşturulan indeks doğrultusunda Türkiye'deki Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümleri

sıralanacak, bu sıralamalar değerlendirilerek yorumlanacak ve genel bir görünüm ortaya konmaya çalışılacaktır. Böylece SBKY eğitiminin akademik insan kaynağı, üniversite sınavındaki puan durumu, farklı üniversitelerdeki SBKY bölümlerinin farklı göstergelere göre görünümü ortaya konacaktır. Farklı isimli bölümler ise, genel eğilimin dışında olduklarından sıralamaya ve değerlendirmeye alınmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümleri, YÖK ATLAS, Akademik İndeks, Yüksek Öğretim, Eğitim

ABSTRACT

Digitalization enables large data bases and sets to exist and they are now accessibile by ordinary people. YOK ATLAS is one of the new digital data bases Turkish Council of Higher Education stores and sorts out. There are two main functions of YOK ATLAS. Firstly, it not only sorts the data about the preference wizards of undergraduate and associate degree programs but also university departments for university student candidates. Secondly, it presents a big database which is updated and detailed for academia. In this paper, we aim to point out YOK ATLAS data for ranking and evaluate Political Science and Public Administration (PSPA) and Public Administration (PA) Departments in Turkey on the base of this data. PSPA and PA Departments are mainly parts of Faculty of Political Sciences or Faculty of Economic and Administrative Sciences as undergraduate programs in Turkish higher education system. In this study, YOK ATLAS 2016 data, considered as a big dataset, have been used to evaluate and rank PSPA and PA Departments through an index created by using YOK ATLAS 2016 dataset. Accordingly, the rankings have been evaluated and interpreted, and an overall picture has been presented.

Keywords: *Political Science and Public Administration Departments, Public Administration Departments, YOK ATLAS, Academic Index, Higher Education, Education*

E-DEVLET UYGULAMALARININ HUKUK DEVLETİNE ETKİSİ: YENİ KAMU İŞLETMECİLİĞİ PARADİGMASI ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

EFFECTS OF E-GOVERNMENT APPLICATIONS ON THE LAW-STATE: AN EVALUATION THROUGH THE PARADIGM OF NEW PUBLIC ADMINISTRATION

Yasemin MAMUR IŞIKÇI
Giresun Üniversitesi

ÖZET

Son zamanlarda teknolojideki gelişmelerin yanında internetin de hızla yaygınlaşması sonucu bilginin miktarı ve paylaşımının hızla arttığı bir çağ yaşanmaktadır. Dijital çağ olarak tanımlanan "Teknoloji kullanımının sosyal ve ekonomik hayatın önemli bir parçası olduğu aynı zamanda bilgi paylaşım hızının da oldukça hızlı bir şekilde arttığı" günümüzde, gelişmeler toplumların ekonomik ve siyasal yapılarının yanında yönetsel yapılarını da büyük dönüşümlere uğratmaktadır. Dijital çağda teknolojinin giderek artan bir hızda yenilenmesi ve yaygınlaşması ile birlikte, ülkelerin kamu yönetimlerinde gözlemlenen en önemli değişikliklerden biri e-devlet modellerinin uygulanmaya başlanması olmuştur. 1991 yılının başlarında ABD'nin Ulusal Performansının Gözden Geçirilmesi Bilgi Teknolojisi Raporunda yer alan bir bilgiye göre Dünyada, "elektronik bankacılık" yönetimiyle başlamış olan e-devlet en genel olarak, politik ve yönetsel süreçlerde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması) olarak tanımlanmaktadır. E- Devlet Modeli dijital çağ olarak tanımlanan bu dönemde, " kamu yönetiminin yapısını ve değerlerini değiştirme" gücünü içinde barındıran ve dolayısıyla kamu yönetimini de büyük dönüşümlere uğratan önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Çünkü; "E-devlet bağlamında bilgi teknolojileri, örgütlerin kurumsal yapısını ve davranışsal ilişkilerini değiştirmekte ve yeni yönetim anlayışına dayanan, etkinlik, sorumluluk ve kalitenin sağlanması için katkılar sunmaktadır. Bilgisayar ve dolayısıyla internet, vatandaşların istek ve taleplerini göz önüne alarak kolay ve hızlı bilgiler sunmakta, işlemleri hızlandırmakta, kırtasiyeciliği azaltmakta, yönetsel katılımı artırmakta ve zamandan tasarruf sağlamaktadır" (Sarıtaş, 2010: 72'den Akt.Doğan & Ustakara, 2013, s. 2).

Bununla birlikte bu olumlamalarda; 1980'lerden itibaren kamu yönetiminin "eşitlik, kamusal yarar, toplumsal ve sosyal adalet" gibi kamusal değerlerini "etkinlik, ekonomiklik, verimlilik, hız, kalite" gibi işletme değerleri ile değiştiren ve son yirmi yılın kamu reformlarına damgasını vurmuş olan "yeni kamu işletmeciliği" paradigmasının pratiklerinin hayat geçirilmesinde bir araç olduğunu da dikkate almak gerekmektedir. Nitekim, 1970'lerin sonunda kapitalizmin içine düştüğü krizden refah devletinin yüklendiği roller sorumlu tutulmuş ve "Yeni Kamu İşletmeciliği" doktrininin kök salmasına yardım eden yeni sağ ideolojinin söylemleri doğrultusunda, geleneksel kamu yönetimi anlayışından özel sektöre doğru bir kopuş süreci yaşanmaya başlamıştır. Neoliberalizm temelinde varlık kazanan yeni sağ söylemler, sosyal devleti verimsiz, hantal, savurgan olmakla suçlayarak kendine meşruluk zemini hazırlarken, devletin küçültülmesini, dahası devletin görev alanı içinde kalan pek çok kamu hizmetinin de piyasaya özgü yöntem ve ilkelere göre yerine getirilmesini salık vermektedir. 1980'li yılların sonu ve 90'lı yılların başında katı merkeziyetçi ve bürokratik yapısı nedeniyle geleneksel kamu yönetimi hızla terk edilerek bu alan, YKİ yaklaşımının temel unsurlarını uygulamaya geçirecek şekilde hızla yeniden yapılandırılmaya başlanmıştır. YKİ' de öncelikle, bürokrasinin yarattığı sorunlar yüzünden büyük ve hiyerarşik örgüt modellerinin yerine, küçük ve esnek yapıların geliştirilmesi önerilmektedir. Bu bakımdan YKİ anlayışında, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde, etkinlik verimlilik ve hızın sağlanması açısından merkezi yönetimin yerine şebeke ve ağ tipi örgütlenmeler tercih edilmektedir. Böylece, YKİ yaklaşımını simgeleyen temel değerler; Gruening,(2001: 2)'in belirttiği üzere , "özelleştirme, yönetim ve siyasetin birbirinden ayrılması, yönetimde esneklik ve iletişim teknolojilerinin daha çok kullanılması" olarak ortaya çıkmaktadır YKİ, bürokrasiyi kamu sektörünü yönetmenin en etkin aracı olmadığını savunurken, geleneksel bütçe süreçleri ve ağır kamu hukuku kurallarının yerine sözleşmecilik anlayışının uygulanmasını, kamusal hizmetlerin yerine getirilmesinde özel sektör yöntem ve tekniklerinin kullanılmasını öngörmektedir.

Bu bağlamda, teknoloji ve interneti iş ve faaliyetlerinde sıklıkla kullanan e –ticaret firmalarının kullandığı araçlar çoğu devlet kamu sektöründe de kullanılmaya başlanmıştır. Etkinlik, maliyetleri düşürme ve e-ticaretin gelişimi hükümetlerin öncelikli amaçları olduğundan, yönetsel e-devlete doğru bir dönüşüm gerçekleşmiştir. Böylece, E-devlet programları daha çok müşteri odaklı olmuş ve iş dünyasına sundukları hizmetler vatandaşlara sundukları hizmetlere nazaran daha öncelikli bir düzeye gelmiştir. Bu açıdan bakıldığında, E-devlet uygulamalarının aracılık ettiği anlayış neticesinde kamu yönetimi amaçsal ve araçsal olarak büyük bir dönüşüm içine girmiştir. Bu anlayışın temelinde "piyasa mekanizmasını temel alan ve hizmet kullanıcılarına daha fazla seçenekler sağlayan bir kamu örgütü oluşturma amacı bulunmaktadır" (Saran, 2004, s.19'dan akt. Balcı, et al., 2012, s. 105) "Bürokrasiyi ve bürokratik kurallarla sıkı sıkıya bağlı olan kamu hukuku kurallarını da özel sektörün hareket alanını genişletmek amacı ile "esnekleşme-kuralsızlaştırma" yönünde hedef alan bu anlayışın araçsal ürünlerinden biri olarak ortaya çıkan E-devlet modeli de bir bakıma getirdiği yeniliklerle birlikte "hukuk devleti" olgusuna da etki etmektedir.

Bu çalışmada da E-devlet'in "etkinlik, etkililik, verimlilik, kalite, hız, şeffaflık, demokrasi" gibi olumlamalara rağmen "kişi hak ve hürriyetleri ile güvenliğini tehdit eden, baskı altına alan, bireylerin demokratik davranışlarını ve anlayışlarını kısıtlayan" bir araca dönüşerek "hukuk devleti" açısından tehlikeli bir silaha da dönüşme potansiyeline sahip olduğu savlanmaktadır. Bu makalede, E-devlet uygulamalarının hukuk devleti üzerindeki etkileri, E-devlet uygulamalarına kaynaklık eden Yeni Kamu İşletmeciliği kuramı ile birlikte değerlendirilerek ele alınmıştır. Çalışma, E-devlet Modelinin, hak ve hürriyetlerinin güvencesi olan "hukuk devleti" olgusuna olan etkilerini YKİ kuramı açısından eleştirel bir şekilde değerlendirmesi açısından önem taşımaktadır. Literatür incelendiğinde konuyu kuramsal düzeyde ele alan çok fazla bir araştırmanın olmadığı görülmüştür. Dahası e-devlet konusunu ele alan araştırmaların çoğu uygulama örneklerine dayanmakla birlikte aynı zamanda bu uygulamaları olumlama düzeyinde kalmaktadırlar. Sobacı ve Yıldız'ın (2012) belirttikleri gibi e –devlet kavramının eleştirel bir süzgeçten geçirilmesi alana zenginlik katacaktır. Hele de bu yönde ki bir değerlendirmenin e-devlet uygulamalarının, üzerindeki etkisini konu alan çalışmaların oldukça az olduğu "yargı" alanında ve özellikle de "hukuk devleti" gibi ilkesel bir kavram üzerinde yapılmış olması oldukça önem taşımaktadır.

Konu ile ilgili oldukça az sayıda olan araştırmaları şu şekilde sıralamak mümkündür; Akdoğan (2015) "E-Belgelerin kamu yönetimine hukuki etkilerini incelemiş ve e-belgenin oluşturulmasındaki süreçler hakkında bilgi sahibi olmadığımız için belgelerin elektronikleşmesinin tek başına şeffaflaşmaya yol açmayacağına" vurgu yapmıştır. Güner, (2011), Ulusal Yargı Ağı Projesini "Kişi Özgürlükleri ve CMK Kapsamında" değerlendirdiği çalışmasında E-devlet uygulamaları sayesinde gizlilik gerektiren belgelere kanuna aykırı bir şekilde rahatlıkla ulaşmanın mümkün olduğunu, bu durumun da kişisel özgürlükleri tehdit ettiğini ifade etmiştir. Ünal ve Kiraz (2016) çalışmalarında, bir e-devlet uygulaması olan UYAP Bilişim Sistemi'ni "etkinlik ve verimlilik" açısından irdelemişler, ancak bu sistemin, hukuk devletinin temel gayesi olan "kişi hak ve özgürlükleri" ne katkısı ile ilgilenmemişlerdir. Yiğit Şakar (2011) araştırmasında, E-Haciz uygulaması örneği üzerinden Türkiye'de e-devlet uygulamalarının vergi hukuku alanına yansımalarını irdelediği çalışmasında, banka hesabına haciz uygulanan mükellefe ödeme emri tebliğ edilmeden e-haciz işlemi uygulanması, mükelleflerin banka nezdinde hak ve alacağı bulunduğuna ilişkin bir tespit yapılmadan e-haciz uygulanması, e- haczin geleceğe yönelik olarak uygulanması, e- haciz bildirisinde yer alan tutarın dikkate alınmayıp mükelleflerin tüm alacak ve haklarına uygulanması, tek bir hesabın bakiyesinin borç tahsilatına yeterli olmasına rağmen mükellefin tüm hesaplarına veya borcuna yetecek miktardan fazlasına blokaj konulması gibi idarenin hukuk sınırlarından ayrılması sonucunu doğuran sorunların yaşandığını ortaya koymuştur. (Yiğit Şakar, 2011). Ketizmen ve Ülküderner (2007)' de çalışmalarında, kişisel verilere web sayfalarından hukuka aykırı olarak kolaylıkla ulaşılabilecek kamu web sayfalarına örnekler vermişlerdir. Tataroğlu (2009) da çalışmasında Bireylerden devletin egemenlik gücüne dayanarak bireylerin rızası olmadan toplanan bilgilerin hem diğer bireyler hem de devlet tarafından istismar örneklerini incelemiştir. E-Devleti, Yeni Kamu işletmeciliği Paradigması ile ilişkilendirerek hukuk devleti üzerindeki etkilerini analiz etmeyi amaçlayan bu araştırmada öncelikle E-devlet kavramı tanımlanmış, ardından E-devletin YKİ paradigması ile ilişkisi ortaya konulmuş ve son olarak da bu ilişkiden yola çıkılarak E-devletin hukuk devleti üzerindeki etkileri açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *E-Devlet, Hukuk Devleti, Yeni Kamu İşletmeciliği, Demokrasi*

ABSTRACT

Amount and sharing of information have increased with the rapid dissemination of internet alongside the recent developments in technology. Today, which is defined as the digital age and during which "technology usage is an important part of social and economic life and information sharing is increased quite a lot," advancements have been transforming societies' economic and political structures as well as their administrative structures. With the accelerated innovation and proliferation of technology in the digital age, one of the most crucial changes observed in countries' public administrations is that e-government models have started to be implemented. According to an information in the National Performance Review (U.S.) Report of Information Technology published in the beginning of 1991, e-government which started with the "electronic banking" method was defined as the use of information and communication technologies in political and administrative processes in the widest sense. In this age defined to be digital age, e-government model comes across like an essential element which possesses the power to "change the structure and values of the public administration" therefore transforming the public administration enormously. Because "information technologies within the context of e-government change organizations' corporate structure and behavioral relations and make contributions to achieving the efficiency, responsibility and quality based on the new understanding of administration. Computer and therefore internet offers simple and quick information in consideration of citizen requests and demands, accelerate transactions, mitigate paperwork, increase the administrative participation to provide saving on time" (Sarıtaş, 2010: 72 as cited in Doğan & Ustakara, 2013, p. 2).

Moreover, it should be noted in these affirmations that public administration has been an instrument in putting the paradigm of new public administration which changed public values such as "equality, public good, and social justice" with business values such as "efficiency, economy, productivity, speed, and quality" and have left its mark on the public reforms of the last two decades into practice. Indeed, roles assumed by the welfare state was held responsible for the crisis experienced by capitalism at the end of 1970s and a process of disengagement from the understanding of traditional public administration towards the public sector started in accordance with the discourses of the new rightist ideology which helped the doctrine of "New Public Administration" put down roots. New rightist discourses which came to exist on the basis of neoliberalism accuse social state of being inefficient, bulky and lavish to pave the way for legitimacy for itself while advising that many public services within the remit of government are to be rendered in accordance with market-specific methods and principles. The traditional public administration was abandoned rapidly due to its strict centralist and bureaucratic structure at the end of 1980s and in the beginning of 1990s and this domain started to be restructured in such a way that it would apply the main elements of the new public administration. Developing small and flexible structures are primarily recommended in new public administration rather than large and hierarchic organizational models due to the problems of bureaucracy. Accordingly, instead of the central administration, grid- and network-type organizations are preferred in this mentality to achieve efficiency, productivity and speed in the performance of public services. Hence, basic values that symbolize the new public administration approach, as stated by Gruening (2001:2) are "separation of privatization, administration and politics, flexibility in administration, and further usage of communication technologies." While arguing that bureaucracy is not the most efficient tool to manage public sector, new public administration proposes the implementation of contractivism instead of traditional budget procedures and rules of severe public law and the usage of private sector methods and techniques when rendering the public services.

Within this context, most of the tools used frequently by e-commerce firms which use technology and internet in business and operations started to be used in public sector, too. As efficiency, lowering the costs and the development of e-commerce are primary objectives of governments, a transformation into an administrative e-government has occurred. Therefore, e-government programs have become rather customer-oriented and the services they provide for the business world have become more prioritized than the services provided for the citizens. Public administration has been transformed in terms of objective and instruments as a result of the understanding intermediated by the e-government practices."The goal of creating a public organization that is based on the market mechanism and provide the service users with more options"

underlie this understanding E-government model, which was introduced as one of the instrumental products of this understanding that aims to "flex and deregulate" the bureaucracy and rules of public law that are tightly associated with bureaucratic rules to expand the elbowroom of public sector, somehow has an impact on the phenomenon of law-state with its innovations.

It is argued in this study that e-government has the potential of turning into a dangerous weapon for the law-state as an instrument that "threatens and oppresses people's security and individual rights and freedoms and restrict their democratic behaviors and mentalities despite the affirmations such as "efficiency, effectiveness, productivity, quality, speed, transparency, and democracy." In this article, effects of e-government applications on the law-state was addressed evaluating it with the theory of New Public Administration which presents a resource for the e-government applications. The study is of importance due to evaluating the effects of the e-government model on the phenomenon of law-state which is the assurance of rights and freedoms critically in terms of the theory of new public administration. It was observed in the literature that there is few research handing the subject on a theoretical level. Moreover, most of the research studies addressing the e-government are based on the applied examples while only affirming these applications. As stated by Sobacı and Yıldız (2012), subjecting e-government concept to a critical process would contribute to the richness of the domain. Especially such evaluation in the "legal" area in which there are few studies on the effects of e-government applications on the concept and on a principal concept like "law-state" is of foremost importance. It is possible to list those few studies on the subject as follows:Akdoğan (2015) examined the legal effects of e-documents on public administration and emphasized that digitization of documents alone would not provide transparency as we are not informed of the processes in forming the e-documents. In the study evaluating the National Legal Network Project in terms of "Individual Freedoms and Code of Criminal Procedure, Güner (2011) stated that it is possible to access documents that require confidentiality illegally through e-state applications, therefore threatening the individual freedoms. Ünal and Kiraz (2016) scrutinized the UYAP Informatics System which is an e-government application in terms of efficiency and productivity; however, they did not address system's contribution to the individual rights and freedoms which are the single goal of the law-state. In the study examining the reflections of e-government applications on the tax law in Turkey through the case of E-Confiscation application, Yiğit Şakar (2011) explored that the following problems that eventually cause administration to go beyond legal boundaries are experienced: applying the e-confiscation before payment order is issued to the taxpayer whose bank account has been confiscated; applying the e-confiscation before determining whether taxpayers have claims and dues in the presence of banks; prospective application of e-confiscation; applying the e-confiscation on taxpayers' all dues and claims regardless of the amount in the e-confiscation notice; and blocking the amount more than enough for all accounts or debts of the taxpayer although the deposit of a single account is sufficient for the debt collection. Ketizmen and Ülküderner (2007) provided the examples of public websites in which personal data can be accessed through webpages illegally. Tataroğlu (2009) examined the examples of exploitation both by individuals and the government regarding the information collected without the consent of individuals depending on the sovereignty power of the government. Aiming to associate the e-government with the paradigm of new public administration and analyze its effects on the law-state, this research primarily defined the concept of e-government, explored its relationship with the paradigm in question and finally tried to explain the effects of e-government on the law-state on the basis of this relationship.

Keywords: *E-Government, Law-State, New Public Administration, Democracy*

ENDÜSTRİ 4.0 VE DİJİTAL ÇAĞDA BAĞLANTILILIK

INDUSTRY 4.0 AND CONNECTEDNESS IN DIGITAL ERA

Hayriye SAĞIR
Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Zarif Songül GÖKSEL
Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Hacer Tuğba EROĞLU
Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Gelecek ve onunla ilgili öngörüleri değerlendirdiğimiz zaman uygarlık tarihinin en hızlı ve etkileşimli dönemini yaşamakta olduğumuzu söylemek mümkündür. Günümüzde bireysel olarak kullanılan cihazların küresel bir etki ortaya çıkarması oldukça kolaylaşmıştır. Her geçen gün daha fazla sayıda kişi sahip olduğu akıllı cihazlar sayesinde, sanal dünyada yer alarak bağlantılı hale gelmektedir. Bu durumun sonucunda şayet tüm dünya, yaşanan hızlı teknolojik sürece dahil olursa ortaya çıkması muhtemel fikirler, perspektifler inovatif eserlerin sayısı tahmin edilemeyecek seviyelerde olacaktır. 2025 yılında dünya nüfusunun %90'ının internet erişimine sahip olacağı güçlü öngörüler arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda sanal dünyaya yoğun bir nüfus katılacaktır. Bu yoğun nüfusun birbiriyle zaman ve mekân kısıtı olmaksızın bağlantılı hale gelmesiyle geleceğin dünyasında bireysellik oldukça etkili olacaktır. Geleceğin teknolojisi, yurttaşların kendilerini daha kolay ifade edebilecekleri küresel olarak birbirleriyle etkileşime geçebilecekleri imkânları ortaya koymaktadır.

Bu imkânların tüm bireyler için eşit fırsatlar sunmayacağı aşikârdır. Bağlantılılık deneyimi bir dijital kast sistemi içerisinde gerçekleşecektir ve bireylerin deneyimlerini büyük ölçüde bu yapının neresinde yer aldıkları belirleyecektir. Tepedeki küçük azınlık zenginliği, erişim imkânları ve bulundukları mekânın avantajları sayesinde teknolojinin sevimsiz sonuçlarından ve etkilerinden uzak kalacaktır. Dünyadaki orta sınıf, yöneticiler, teknologlar, küçük ve orta boy işletme sahipleri ise değişimin motoru olarak görev alacaklardır. Günümüzün bağlantılı 2 milyar nüfusunu şu anda bu kesim oluşturmaktadır. Sonradan bu değişime dâhil olması öngörülen 5 milyar ise gerek yaşadıkları mekânlar gerekse, nüfuslarının fazlalığı nedeni ile bağlantılılıktan en fazla etkilenen kesim olacaktır (Schmidt & Cohen, 2015; 278). Sonradan dijital dünyaya dâhil olacak bu yeni nüfusun çoğunluğu ise fiziksel dünyanın nimetlerinden çok da fazla yararlanamayan yaşam kalitesi düşük bireylerden oluşacaktır. Bu nüfusun sahip olacağı bağlantılılığı, avantaj olarak mı yoksa bir dezavantaj olarak mı hayatlarına yansıtacağı ve bu etkileşimin küresel dünyada ne gibi sonuçlar doğuracağı önemlidir.

Genel olarak değerlendirdiğimiz zaman bugün için karşı karşıya olduğumuz birbirinden farklı ve şaşırtıcı meydan okumaların içinde en yoğun ve etkili olanı, insanlığın dönüşümünü de içeren yeni teknolojik devrimi nasıl anlamamız ve biçimlendirmemiz gerektiği hususudur. Yaşama, çalışma ve ilişki kurma biçimimizi kökten değiştirecek bir devrimin henüz başlarında bulunmaktayız. Dördüncü Sanayi Devrimi ya da Endüstri 4.0 olarak adlandırılan bu yeni dönem ölçeği, kapsamı ve karmaşıklığı açısından, insanlığın daha önce hiç deneyimlemediği bir süreçtir. Bu devrimin hızı ve genişliği tam olarak kavranabilmiş değildir. Söz konusu devrim içinde bulunduğumuz yüzyılla birlikte başlamıştır ve dijital dünya üzerine inşa edilmektedir. Karakterize eden unsurlar ise, çok daha yaygın ve mobil internet, ucuzlayan daha küçük ama daha güçlü sensörler ve yapay zeka ile makine öğrenmesidir. Dördüncü sanayi devrimini önceki devrimlerden temelden farklı kılan, teknolojilerin iç içe geçip kaynaşması ve fiziksel, dijital ve biyolojik alanlarda karşılıklı etkileşimidir. Dünya genelinde yaklaşık 1,3 milyar kişi hala elektrik erişimine sahip değildir, İkinci Sanayi Devrimi toplam nüfusun ancak %17'lik kısmı tarafından tam olarak yaşanmaktadır. Aynı durum Üçüncü Sanayi Devrimi içinde söz konusudur, dünya nüfusunun yarıdan fazlası (çoğunluk gelişmekte olan ülkelerde

olmak üzere), internet erişimine şimdilik sahip değildir. Birinci Sanayi Devriminin simgesi haline gelen iplik makinesinin Avrupa'nın dışında yayılması 120 yıllık bir sürede gerçekleşmiştir, internet ise 10 yıldan kısa bir süre içinde tüm dünyaya yayılmıştır. Birinci Sanayi Devriminin dersi günümüzde hala geçerlidir, ilerlemenin başlıca belirleyicisi bir toplumun teknolojik inovasyonu kucaklama derecesidir (Schwab, 2017; 16-17). Bu nedenle gerek devletler, gerekse bireyler açısından en önemli nokta teknolojik gelişmelerle etkileşimlerin nasıl kurulacağı, fiziksel dünyaya nasıl uyarlanacağı ve teknolojinin yaşam kalitesini yükseltme açısından nasıl kullanacağıdır. Sonuçta teknolojinin iyi ya da kötü niyetlerle kullanılıp, kullanılmaması tamamen insanoğlunun elinde olan bir durumdur.

Devletler, vatandaşlar, şirketler, sivil toplum kuruluşları, danışmanlar, teröristler, mühendisler, politikacılar, teknologlar, hackerler yaşanan değişime ayak uydurmaya ve ortaya çıkması muhtemel etkileri yönetmeye çalışacaklar ancak geleceğin dünyasında hiçbiri tek başına başarılı olamayacaktır. Gelecekteki dünyamız hakkında günümüzdeki öngörüleri aşağıdaki başlıklar altında toplamak mümkündür (Schmidt&Cohen, 2015; 279-280);

- Teknoloji tek başına yaşanan sorunlara bir panzehir olmayacaktır ancak teknoloji akıllıca kullanılırsa fark oluşturabilme potansiyeline sahiptir.
- Sanal dünya, mevcut dünyanın yerine geçmeyecektir ancak, hemen her davranışı karmaşıklaştırma potansiyeline sahip olacaktır. İnsanlar ve devletler kendi kontrollerinde olan dünyayı daha fazla tercih edeceklerdir.
- Devletler ve yönetimler sanal ve fiziksel olarak, iki dış politika ve iki iç politika birden yürütmek zorunda kalacaklardır ancak bu politikalar her zaman birbiriyle örtüşen bir yapıda değil bazı durumlarda birbirleriyle çelişen bir görünümde olabilecektir. Örneğin, devletler askeri bir müdahaleyi akıllarının ucundan bile geçiremedikleri ülkelere karşı siber saldırılar düzenleyebileceklerdir. Benzer olarak, devletler olağanüstü koşullarda zora başvurmadan önce, telekomünikasyona müdahaleyi savunacaklardır.
- Bağlantılılığın ve akıllı telefonların dünya genelinde yaygınlaşmasıyla birlikte yurttaşlar tarihte hiç sahip olmadıkları kadar yetkiye kavuşacaklar ancak mahremiyet ve güvenlik açısından da belli bir bedel ödemek zorunda kalacaklardır. Gelecekle ilgili bireysel olarak üzerinde en fazla durulması gereken en önemli konu bireylerin kişisel mahremiyetlerini korumaları noktasında karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, yüz tanıma teknikleri yönetimler için suç olgusuyla başa çıkmada, kötü niyetli kişileri tespit edip ele geçirme açısından, kamusal güvenliği sağlama hususunda kolaylık sağlayacaktır.

Gelecek, insan uygarlığının sahip olduğu birikim ve teknoloji vasıtasıyla ortaya koyacağı iki uygarlığın hikâyesinden oluşacaktır; birisi binlerce yıldır yaşadığı, dönüşüme uğrattığı fiziksel dünya, diğeri ise henüz oluşum aşamasında olan ve çok hızlı değişim ve dönüşüme uğrayan sanal dünya. Her iki uygarlık da birbirinin olumsuz etkilerini frenlemeye çalışarak, az çok barışçıl bir şekilde var olacaklardır. Sanal dünya yurttaşlara örgütlenme ve sivil itaatsizlik eylemlerine katılma için yeni fırsatlar sunacak, devlet kontrolünün baskısından kaçma olanağı verecek, bazı yurttaşlar ise sadece bağlantı kuracak, öğrenecek ve oynayacaktır. Fiziksel dünya ise, sanal ortamın anarşisini dizginlemeye ve bireyleri terörist hackerlardan, yanlış bilgilendirmelerden, dijital kayıtlardan korumaya yönelik kural ve yasalar koyacaktır (Schmidt&Cohen, 2015; 279-280).

Endüstri 4.0 olarak adlandırılan içinde bulunduğumuz ve her geçen gün yaşam alanlarımıza daha fazla nüfuz eden yeni dijital çağın gerek devletler, gerekse bireyler açısından ortaya koyacağı durumları kavramsal ve kuramsal olarak ele almayı amaçlayan bu çalışmanın araştırma soruları aşağıdaki gibidir;

1. Teknolojik ilerlemelerin toplumlar tarafından benimsenip başarılı bir şekilde kullanılması geleceğimizi ne ölçüde etkileyecektir?
2. Geleceğimizin inşasında ve yaşam kalitemizi artırmada yeni devrimden (Endüstri 4.0) nasıl yararlanabiliriz?
3. Teknolojiyi kuran, denetleyen ve kullananları güçlü kılan unsurlar nelerdir?

4. Teknolojik ilerlemeler ve dijital çağın bireyler ve toplumlar üzerinde ne gibi etkiler ortaya koyması muhtemeldir?
5. Teknolojik cihazlar, karşılaşılan sorunların çözümünde yönetimlere ne oranda yardımcı olabilir, teknoloji sektörü, kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum arasında köprü kurma potansiyeline sahip midir?
6. Bağlantılılık bireylere ne gibi avantajlar ve dezavantajlar sağlayacaktır, mahremiyet ve güvenlik arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır, dijital çağın bir parçası olmak için bireylerin nelerden vazgeçmesi gerekmektedir? Herkesin bağlantılı olduğu bir dünyada küresel sorunlar nasıl bir değişim gösterecek ve aradaki denge yararlı bir şekilde nasıl kurulabilecektir?

Anahtar Kelimeler: *Endüstri 4.0, Dijital Çağ, Bağlantılılık, Çevik Yönetişim, İnovasyon.*

ABSTRACT

It is possible to say that we are experiencing the fastest and most interactive period of civilization history when we evaluate the future and its predictions. Nowadays, it is very easy for individual devices to have a global effect. With more and more people using smart devices every day, they become connected by taking part in the virtual world. As a result of this situation, if the whole world is included in this fast technological process, the ideas, perspectives, and the number of innovative works that will emerge will be at levels that cannot be predicted. The future will consist of the story of two civilizations that human civilization will reveal through the accumulation and technology it possesses; one is the physical world that human being has lived and transformed for thousands of years, and the other is the virtual world that is under construction and undergoing rapid change and transformation. Both civilizations will exist in more or less peaceful way, trying to stop the negative effects of each other.

Keywords: *Industry 4.0, Digital Era, Connectedness, Agile Governance, Innovation.*

DİJİTAL ÇAĞIN POLİTİKA BELİRLEMEDEKİ ROLÜ: İKTİSADİ BAKIŞ

THE ROLE OF DIGITAL AGE IN DETERMINING POLICY: ECONOMIC POINT OF VIEW

Gamze ÇÜRÜKSULU
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, SBKY

Ahmet USTA
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İktisat

ÖZET

İktisat tarihinde bir dönüm noktası olarak kabul edilen sanayi devrimi, uzun süre devam eden ekonomik durgunluk dönemi sonrasında, sürdürülebilir kişi başı milli gelir büyümesine ve toplumun yaşam standartlarında iyileşmeye doğru bir geçiş yaşanmasını ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte, farklı ülkelerdeki farklı hükümet uygulamalarının görevlerinin neler olduğu ile ilgili görüşler tarih boyunca farklılık göstermiştir. Örneğin, 16., 17., ve 18. yüzyıllar göz önüne alındığında merkantilist ekonomistlere göre - Thomas Mun ve Jean Baptiste Colbert- hükümetler aktif rol alarak ticaret ve ihracatı arttırıcı politikalar uygulamışlardır. Merkantilistlere tepki olarak hareket eden Adam Smith ise 1776 yılında yayınlanan eseri Ulusların Zenginliği'nde hükümetlerin kısmi rol alarak, rekâbetin ve kâr amaçlı hareket etmenin sosyal refah düzeyini arttıracağını savunmuştur. Kitabın en önemli kısmı olarak sayılabilecek bölümde ise görünmez el prensibinin piyasaları dengeye getireceği fikrini ortaya atmış ve bu bağlamda laissez-faire (bırakınız yapsınlar) doktrinini sunarak özel sektörün daha baskın rol oynamasını ve devlet müdahalesinin kısıtlı olması gerektiğini yineleyen bir akıma öncülük etmiştir.

Sanayi Devrimi ile başlayan tüm bu sürecin ardından dünya hızla değişip gelişmeye başlarken, bu hızlı değişim ve gelişim günümüzde de farklı şekillerdeki yansımaları ortaya çıkarmıştır. Dijital çağın sunduğu bilgi teknolojileri ülke ekonomisini ve işletmelerinin yanı sıra kamu işleyişini de etkiler duruma gelerek, örneğin internet kullanımını kamu hizmetlerinin ve gerekli bilgilerin halka ulaşması anlamında etkin ve aktif bir rol oynar hale getirmiştir. Bu durum farklı türden aşamaları ortaya çıkarmaya başlamış, çalışmanın konusu açısından temel olarak değinildiğinde ise kamu kurumları tarafından elektronik olarak hangi uygulamaların sunulup sunulmayacağının değerlendirebilmesi için öncelikle kamu kararlarının ekonomiyi nasıl etkilediğinin ölçülmesi gerektiğinin belirlenmesine vurgu yapmıştır. Özellikle fiyat istikrarını sağlamak, finansal piyasaları denetleyerek düzenlemek, refah düzeyini arttırarak istihdam sağlamak gibi amaçlarla varlığını sürdüren kamu kurumlarının dijital çağın sunduğu imkânları etkin bir şekilde kullanabilmesi önemli bir boyut kazanmıştır.

Stiglitz (2000)'e göre dijital çağ, iktisadi ve politik aktiviteler içindeki elektronik ortamda ilk olarak bilgiye ulaşmanın, ardından bilgiyi paylaşarak kullanmanın hazır, yaygın ve kolay olduğu zaman dilimini ifade etmektedir. Bir ülkenin teknolojik olarak genişlemesi güçlü bir dijital ekosisteme sahip olmasıyla mümkündür. Dijital ekonominin gelişimi ise ilgili ülkenin dijital altyapısına, beşerî sermayesine ve kurumlarının yönetim kalitesine, bir diğer ifadeyle kurumsallaşmasına bağlıdır. Bu gelişimi sağlayabilmek için dijital ekosistemdeki yeniliklerin ve yatırımların arttırılması, dijital ekonominin uzun dönem büyüme hedeflerine ulaşması amacıyla reformlar yapılması, altyapının geliştirilmesi amacıyla olağan engellerin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Ayrıca modern politika ve düzenlemelerin gerçekleştirilmesi için planlı adımlar atılmasına öncelik edilmesi gerekmektedir. Bütün bu politika ve düzenlemelerin gerçekleştirilerek hedeflere ulaşabilmek için ise gerek kamu gerekse özel kurumların yönetim anlamında kaliteyi artırması gerekmektedir. Kurumsallaşmaya bağlı olan dijital ekonominin gelişmesi, iktisadi büyümedeki en önemli belirleyicilerden biridir. Kurumsallaşmanın iktisadi büyümedeki önemi göz önüne alındığında kurumların oyun kurallarını belirlerken asimetrik bilgi kaynaklı oluşacak ahlaki risk ve ters seçim problemlerine karşı

özellikle dijital çağın ortaya çıkardığı hakların ve mahremiyetlerin korunmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Dijital çağın ortaya çıkardığı olumsuzluklara karşı korunması gereken hak ve mahremiyetlerin güvence altına alınmasının ardından, dijital ekosistemde yatırımı ve yenilikçiliği teşvik edecek uygun ortamın sağlanması için gerekli düzenleme ve iyileşmeler yapılmalıdır.

Günümüz sosyal ve ekonomik şartlara bağlı olarak gerek politika belirleyiciler gerekse özel sektör dijital çağın gereksinimlerine bağlı kalarak hareket etmektedirler. Ekonomideki değişiklikler ve politika oluşturma sürecinin esnek olmayışı, devlet kurumlarını iş yaratma ya da mali düzenleme gibi bazı önemli konulardan yoksun bırakmaktadır. Bu boşluğun teorik olarak değil pratik araçlar ve uygulamalar aracılığıyla da araştırılması gerekmektedir. Bu gerekçeyle, kamu kurumlarının, özel sektör ve ortaklıklar aracılığıyla, devletin bilgi alıp sunabileceği ve ileri teknolojiden yararlanabileceği, ayrıca reform sürecini ileriye götüren önlemleri, programları ve kararları belirleyerek tüm sistemi bütünüyle düzene sokabileceği adımları atması gerekmektedir. Bütün bu kapsamda bakıldığında, dijital çağ yalnızca iş yapma şeklini değil, aynı zamanda yönetme ve yönetilme şeklini de değiştirmektedir. Politika yapıcılar, bu durumdan faydalanarak piyasada test edilen yeniliklerle birlikte teknolojiyi kullanarak reformlar önermelidirler. İyi yönetişime ulaşmak için kurum tasarımcıları yerel veya genel düzeyde olduğu gibi, nüfus kaynaklı yeni gelişmelere ve altyapıya karşı reddetme tutumlarına değinerek reformlarını gerçekleştirmelidirler.

Kamu kurumlarının politika oluşturma süreci esas itibariyle siyasi bir konu olmasına rağmen, teknolojik gelişmeler politika belirleme süreçlerini azaltmaktadır. İster sosyal medyayı analiz ederek kamuoyunun kararının tahmin edilmesi, isterse günlük ortak veri üretimi olsun ya da algoritmalar kullanılarak farklı politikaların etkilerinin ve bağlantılarının tahmini olsun, bütün bu ihtimaller politika oluşturma biçimini ve uygulamaya konulma kararını değiştirmektedir. Kamu için politika belirlenmesinde araştırma ve veri tabanlı birimler oluşturulmalıdır. Gelişmiş ülkeler göz önüne alındığında bu konuda özel sektör nispi olarak daha hızlı büyürken kamu yönetiminin de geri kalmadığını söylemek mümkündür. Bu açıdan 2023 hedeflerine ulaşmak amacıyla reformlar yapan Türkiye'nin durumunu değerlendirmek önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Veriye dayalı politika belirleme konusunda eldeki verinin etkin sonuçlar verebilmesi için verilerin ulaşılma hızı, çeşitliliği, hacmi ve kalitesi dikkat edilmesi gereken faktörler arasında önemli düzeyde yer almaktadır.

Bu bağlamda ilk aşamada yönetimin, bilgi ve verinin kamu malı olmasını göz önüne alarak, mümkün derecede maksimum miktardaki veriyi gerekli dijital altyapıyı oluşturduktan sonra kamuya sunması gerekmektedir. İkinci aşamada ise yönetimin sosyal faydayı arttıracak kamu hizmetlerinin sunulmasında etkinliği arttırıcı politikalar hazırlaması gerekmektedir. Ayrıca yönetim, araştırmaya teşvik edecek adımları atarak, özellikle üniversitelerin katılımına önem vermelidir.

Türkiye olarak dijital çağ imkanlarından ne kadar faydalanılmaktadır? Diğer ülkelere göre bilgiye ulaşmada nerede yer alınmaktadır? Türkiye dijital altyapısı olarak yeterli midir? Türkiye politika belirlemede yeterince veri kullanma imkanına sahip midir? Sıraladığımız bu soruların cevaplarına göre ülkemizin özellikle ekonomisi ve finansal durumu hakkında yeterli ve gerekli araştırmaları yaparak bu araştırmalar neticesinde etkin politikalar üretilip üretilemeyeceğine karar verebiliriz. Örneğin, Türkiye iktisatın eskimeyen sorunsalı olan işsizliğin azaltılmasına yönelik bir analizi yapabilecek veri setine sahip mi? Amerika'da 2012 yılında Obama tarafından yürürlüğe giren ve istihdamı arttırmaya yönelik makro iktisadi bir reform ile şirketlerin borsaya girerek halka arz edilmeleri teşvik edilmektedir. Halka arz neticesinde elde edilecek olan sermaye ile firmalara istihdam arttırma yönlü teşvikler sağlanmaktadır. Uygun istatistiksel ve ekonometrik yöntemler kullanılarak bu politikanın olası neticelerinin tahmini yapılmaktadır. Bu analizi Türkiye ekonomisi için yapmak mümkün müdür? Gerekli veri seti mevcut mudur? Mevcutsa ulaşılabilir mi? İlgili sorulardan yola çıkılarak araştırma konusu yapılan bu çalışmada, dijital çağın gereksinimlerine ulaşma anlamında olası politikalar tartışılarak kamu, özel sektör ve üniversitelerin iş birliklerinin boyutları ele alınacaktır. Türkiye'nin bu kapsamdaki dijital çağ imkanlarından ne kadar faydalandığı ayrıca tartışma konusu yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Dijital Çağ, İktisadi Politikalar, Büyük Veri, Tahmin, Karar Verme.*

ABSTRACT

The digital age can be defined as time in which there is widespread, ready and easy access to, sharing of, and use of information (knowledge) in electronically accessible form, in economic and political activities. Industrial revolution can be counted as one of the most important event occurred in history. Through the history, the way of countries govern or are governed differs. While mercantilists suggest that the government should dominate the economy, the followers of Adam Smith admit that the government should take partial role in the economy. The advent of the digital era forces governments to adopt themselves to changes in the social and economic environment due to digitalization of different aspects of the society. Policy makers have an opportunity to conduct new policies that benefit from the technology. Although public policy is just a political decision, one should consider statistical analysis including the data gathering, use of data and estimation technique. With this respect, government should make various, high volume and useful data publicly available. Moreover, the government should seek the ways of improving the efficiency of governmental services. Last but not least, the government should always support research in colloboration with universities. Digital age offers several opportunities that should be carefully assessed in relation to different stages of policy making. This article considers especially the link between digital era and economic policy making. In doing so, we try to analyze whether Turkish digital infrastructure, i.e., data availability, is enough to conduct economic policies and provide possible suggestions to policy makers.

Keywords: *Digital Age, Economic Policies, Big Data, Estimation, Decision-making.*

4. SANAYİ DEVRİMİ VE KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİ

PUBLIC ADMINISTRATION DISCIPLINE AND 4.0 IN INDUSTRY

Sinan YAZICI

ÖZET

Kamu yönetimi bir disiplin olarak sanayileşme/kapitalizmle birlikte ortaya çıkan bir disiplindir. Sanayileşme ile birlikte gerek üretim ve gerekse hizmetler alanında sektörler çoğalmaya ve çeşitlenmeye başlamıştır. Yaşanan bu gelişmeler kamu yönetimi/bürokrasinin ortaya çıkmasına büyümesine ve gelişmesine zemin hazırlamıştır. Sanayileşme ile birlikte ortaya çıkan ve büyüyen kamu yönetimi/bürokrasi disiplin halini almıştır. Bu disiplin, sanayileşmenin süreç içerisinde yaşadığı değişim ve dönüşümden etkilenmiştir. Çalışma, Modern Dünya Sistemi Kuramı esas alınarak yürütülmektedir. Bu kuram analiz birimi olarak devleti almıştır. Buna göre Batı Avrupa'da devletler arasında ortaya çıkan rekabet sonucu oluşan kapitalist Modern Dünya Sistemi (MDS) içerisinde merkez, çevre ve yarı çevre ülkeler vardır. Merkez ülkeler, teknolojik üstünlükleri ellerinde tutarak elde ettikleri tekeller sayesinde çevre ve yarıçevre ülkelerden ertı değer akışını sağlamaktadırlar. Hammadde üretimi yapan çevre ülkelerle mamül mal üretimi yapan merkez ülkeler arasındaki eşitsiz değişim MDS sistemi içerisinde bir hiyerarşi oluşturmaktadır. Ancak çevre ya da yarı çevre ülkeler de teknolojik üstünlük elde ederek merkez ülke olma yolunda ilerleyebilirleR. Bu çerçevede 1980'li yıllardan itibaren emek gücünü kullanarak gerek Çin ve gerekse Hindistan gibi ülkeler sanayileşmeye ve merkez ülke olma yolunda Batılı merkez ülkelerle rekabet etmeye başlamıştı. Emek konusundaki dezavantajlı konumları nedeniyle rekabet gücünü kaybetmeye başlayan Almanya gibi merkez ülkeler, 4. Sanayi Devrimini gerçekleştirerek teknolojide daha üst düzeyi yakalamak suretiyle tekelci konumlarını sürdürmeye. Sanayi Devrimleri, merkez ülkelerin ya da merkeze doğru ilerleyen ülkelerin MDS hiyerarşisinde tekelci konum elde etmek için yaptıkları rakabetin sonucudur. Kamu Yönetimi Disiplini sanayi devrimlerinden etkilenmektedir. Ancak merkez, çevre ve yarı çevrede bulunan ülkelerin kamu yönetimleri aynı şekilde etkilenmemektedir. MDS hiyerarşisindeki konumlarına göre ülke kamu yönetimleri farklı şekillerde etkilenmektedir.

Çalışma, sanayi devrimlerini tarihsel süreç içerisinde ele almakta ve süreçte yaşanan değişimleri ortaya koymaktadır. Bu çerçevede I. Sanayi Devriminde su ve buhar gücünü kullanılarak mekanize üretim gerçekleştirilmiştir. Süreçle birlikte büyüme ve çeşitlenmeye başlayan üretim alanına paralel olarak ortaya çıkan düzenleme alanı, artık küçük saray/kraliyet bürokrasileri ile yönetilemeyecek hale gelmiştir. Büyüyen bürokrasi saray sınırları dışında bir devlet organı halinde gelişimini sürdürmüştür. II. Sanayi Devrimi ile birlikte, seri üretim oluşturmak için elektrik enerjisi kullanılmıştır. Sanayide meydana gelen gelişmelere koşut bir biçimde bürokrasi/kamu yönetimi de şekil almaya başlamıştır. Bu çerçevede Almanya'da Weber'in bürokrasi kuramı ve ABD'de Taylor'un Bilimsel Yönetim İlkeleri ortaya çıkmıştır. Almanya ve ABD'nin II. Sanayi Devriminde öncü ülkeler olması da bu yönden dikkat çekicidir.

Weber yasal-ussal egemenliğin saf tipi olarak incelediği, bürokrasiyi önceden belirlenmiş kurallara dayalı, sürekli, yetki alanları anayasalar ve yasalarla belirlenmiş, hiyerarşi içinde çalışan eğitim yoluyla belli becerilere sahip personel istihdam eden yazılı kayıtlara dayalı olarak işleyen bir karar ve eylem biçimi olarak tanımlamaktadır. Weber'in Prusya'nın sanayileşme/kapitalist düzene geçmesi sürecinin sonucunda ortaya çıkan bürokrasiyi dikkate alarak bu tanımlamayı yapmaktadır. Benzer bir şekilde Taylor da ABD'nin sanayileşme sürecinde üretimde yaşanan verimlilik sorunlarını çözmek amacıyla yaptığı çalışma, yönetim literatürüne önemli etkilerde bulunmuştur. Gerek ABD ve gerekse Almanya'nın sanayileşmesi sonrası bir disiplin olarak ortaya çıkan Kamu yönetimi disiplinin oluşması ve gelişmesi sanayi devrimlerinin ortaya çıkardığı yeni şartlara uygun bir tarzda yeniden şekillenmiştir. II. Sanayi Devriminin en önemli özelliği üretimde makine ile birlikte insan emeğinin de önemli bir unsur olmasıdır. Bu iki unsurun verimli bir şekilde üretim etkinliğinde bulunabilmesi için iyi bir yönetimin "bilimsel bir yönetimin" varlığına ihtiyaç vardır.

II. Sanayi Devriminin gerektirdiği üretim yapısı, fabrika denilen büyük bir alanda yöneticiler, işçiler, destek hizmetleri personeli ile birlikte büyük bir hiyerarşik yapı içerisinde gerçekleşmektedir. III. Sanayi

Devrimi'nde üretimi otomatikleştirmek için bilgi teknolojisi kullanılmaktadır. Üretim hattında artık bilgisayarlar etkin bir konumdadır. Robot teknolojisi sanayide kullanılmaya başlanmıştır. Bu süreçte bilişim teknolojilerinde yaşanan devrim, kamu yönetimi disiplininde önemli değişikliklerin yaşanmasına yol açmıştır. Bilgisayar, internet ve cep telefonlarının yaygınlaşması dünyadaki haberleşme imkânlarını daha da kolaylaştırmıştır. İnsanlar artık dünyadan daha fazla haberdar hele gelmeye ve bilgiye daha kolay ulaşım sağlamaya başlamıştı. Bu nedenle de insanlar yaşadıkları toplumun ekonomik, siyasi ve yönetsel sorunları hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaya yönetim birimlerindeki karar alma mekanizmalarında söz sahibi olmak için çaba göstermeye başlamıştı. Bu gelişmelerin sonucunda Kamu yönetimi disiplini yeni kavramlarla tanıştı. *Yeni kamu yönetimi, yeni kamu işletmeciliği, yönetişim, yeni kamu hizmeti* gibi kavramlar III. Sanayi Devrimi sonrası iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin etkisi ile ortaya çıkan ve Kamu Yönetimi disiplinine yön yeren temel kavramlar olarak yerlerini almışlardır.

Geleneksel kamu yönetimindeki katı hiyerarşik yapılanma yerine Yeni Kamu Yönetimi yaklaşımında *açık, şeffaf, hesap verebilir, vatandaş merkezli* bir anlayışa geçilmeye başlanmıştır. Ayrıca yönetenle yönetilenin bir araya gelerek beraber yönettiği bir anlayıştan daha öte, yönetimin her aşamasında hem yönetenin hem yönetilenin yanı sıra, bundan yararlanan vatandaşlarında çarkın içerisine girdiği bir yapı oluşturulmaya başlanmıştır. *Açıklık, şeffaflık, katılabilirlik,* gibi kavramların yönlendiriciliğinde paydaşların karar alma, izleme ve denetim gibi faaliyetlere katılması ile bu faaliyetlerde bulunması süreci olarak *yönetişim* anlayışı da yönetim sürecinde etkin olmuştur.

Yukarıda tarihsel seyri kısaca belirtilen Kamu Yönetimi Disiplini, sanayi devrimlerinde yaşanan gelişmelere koşut bir şekilde yeni kavramlar ve yeni kuramsal açıklamaları bünyesine katarak ilerlemiştir. Bu çerçevede çalışma, 2011 yılında Almanya'nın öncülüğünde başlayan 4. Sanayi Devrimi sürecinin kamu yönetimi disiplinine gerek kuramsal olarak ve gerekse uygulamada yapması muhtemel etkilerin neler olabileceği sorusuna yanıt aramayı hedeflemektedir.

4. Sanayi Devriminde, 3. Sanayi Devriminde geliştirilen iletişim teknolojileriyle birlikte robot teknolojisi de daha aktif ve yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Robot teknolojisi sadece sanayide değil hizmetler alanında da kullanılması hedeflenmektedir. 1950li yılardan beri dünyanın çeşitli yerlerinde kullanılan robotların bu dönemdeki en önemli özelliği otonom olmalarındır. Sanayi robotları aynı üretim işini büyük bir hassasiyetle yapmak üzere tasarlanana görevleri sınırlıyken hizmet robotları belli bir yapısı olmayan ortamlarda çalışmaktadır. Bu nedenle bunlar durum değiştiğinde bunu anlamaları ve ne yapacaklarına karar veren bir tasarımla üretilmektedirler. Bu robotların geliştirilme amaçları insanların temel ihtiyaçlarını karşılamaktır. Hizmet robotlarının sanayi robotlarına göre daha otonom olması beklenmekte yapılması gereken işlere kendisi karar vermekte ve kararı uygulamaktadır. Robot teknolojisindeki bu değişimle birlikte, robotların kamu hizmetlerinde de kullanılması böylece insanın yerini hizmet robotlarının almasına doğru bir sürecin yaşanmasına neden olacaktır. Hizmet robotlarının kamu yönetiminde kullanılması durumunda insan emeğine olan ihtiyaç azalacaktır. Bu durumda personel sistemi yeniden ele alınarak yapı üzerinde önemli yeniliklerin yapılması gerekecektir. Bu durumda kamu hizmetlerinin hangi alanlarında insan emeği, hangi alanlarında robot teknolojisinin kullanılabileceği sorusu çerçevesinde çalışma devam ettirilecektir.

Bu kapsamda çalışmanın hipotezi, "Merkez ve çevredeki iş gücü maliyetleri nedeniyle 4. Sanayi devriminin merkez ülkelerde, yarı çevre ve çevre ülkelerdeki etkileri farklı olacaktır." şeklindedir. Ayrıca kamu yönetimi alanında insan emeği robot teknolojisi birlikte kullanılacağı bir dönemde bu disiplinde kuramsal olarak ve kavramsal olarak ortaya çıkabilecek yeni kavramların neler olabileceği, III. Sanayi Devriminde ortaya çıkan kavramların geleceği ile ilgili tartışmalar yapılacaktır. Yine bu dönemde kamu personelinin sahip olması gereken beceriler de literatür verileri ışığında tartışılacaktır. Bu çalışma ikincil kaynaklar üzerinde yazılı ve görsel veri kaynaklarından yararlanarak literatür taraması şeklinde gerçekleştirilecektir. 4. Sanayi Devrimi ile ilgili olarak gerek yerli ve gerekse yabancı literatürde önemli çalışmalar vardIr. Bu kaynakların bir kısmı kaynakçada sunulmaktadır.

***Anahtar Kelimeler**: Merkez Ülke, Çevre Ülke, 4. Sanayi Devrimi, Kamu Yönetimi Disiplini,*

ABSTRACT

Public administration is a discipline that emerges with industrialization / capitalism. With the industrialization, the sectors both in production and in services have started to multiply and diversify. These developments have laid the foundation for the growth and development of public administration / bureaucracy. The public administration / bureaucracy that has emerged and grows with industrialization has become a discipline. This discipline is influenced by the change and transformation of the industrialist in the process.

The study is based on the Modern World System Theory. Accordingly, there is central, peripheral and semi-peripheral countries within the capitalist Modern World System (MDS), which is a result of competition at the inter-state level in Western Europe. Central countries are able to be more competitive than other countries thanks to the monopolies they acquire by keeping their technological superiority in their hands. In this framework, since the 1980s, countries such as China and India have started to compete with Western central countries on the way to become industrialized and centralized countries by using their labor power. Central countries like Germany, which started to lose their competitive power due to their disadvantaged positions on the labor force, tried to achieve a monopolistic position by achieving a higher level of technology by realizing the 4th Industrial Revolution. As a result of industrial revolutions, Discipline of Public Administration is influenced. However, in the center, the public administrations of the countries in the periphery and the semi-periphery are not affected in the same way. According to their position in the MDS hierarchy, the public governments of the country are affected in different ways.

The study examines the industrial revolutions in the historical process and reveals the changes that have taken place in the process. Industrial revolutions have affected public administration. Review 4th Industrial Revolution With the communication technologies developed in the 3rd Industrial Revolution, robot technology has begun to be used more actively and widely. Robot technology is aimed not only in the industry but also in the field of services. The most important feature of robots used in various parts of the world since the 1950s is autonomous at this time. Along with this change in robot technology, the use of robots in public services will lead to a period of time for people to take their service robots away. The use of service robots in public administration will reduce the need for human labor.

This change will require revision of the staffing system and major innovations on the structure. Work on the question of how the new situation will affect which areas of public services will continue. The hypothesis of working within this context is that "the effects of the 4th industrial revolution in the central countries, the semi-environment and the peripheral countries will be different due to the costs of the center and the workforce in the periphery." This study will be carried out in the form of literature review by taking advantage of written and visual data sources on secondary sources. 4. It is seen that there are important studies about the Industrial Revolution both in domestic and foreign literature. some of these resources are presented in the welder.

Keywords: *Central Country, Peripheral Country, 4. Industrial Revolution, Public Administration Discipline,*

YEREL YÖNETİM KAMU HİZMETLERİNDE DİJİTAL MODELLEME VE SİMÜLASYON YÖNTEMLERİNİN KULLANIMI: YALOVA KENT İÇİ ULAŞIM HİZMETLERİ ÖRNEĞİ

USING DIGITAL MODELLING AND SIMULATION IN LOCAL GOVERNMENT PUBLIC SERVICES: YALOVA CITY TRANSPORTATION SERVICES EXAMPLE

Murat KÖYLÜ
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi SBKY

Murat ÖNDER
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi SBKY

ÖZET

Sosyal bilimler ve özellikle Kamu yönetimi ve politikalarının analiz ve iyileştirme süreçlerinde son yıllarda sıkça kullanılan yeni bilimsel yöntem ve yaklaşımlar arasında Karmaşıklık Kuramı (Complexity Theory) oldukça belirgin bir yer tutmaktadır. Bilimsel gelişmeler, nüfus, teknoloji ve ulaşım gibi güncel gerçekliklerin zorlaması ve katkısı ile artan toplumsal ve küresel olguların giderek karmaşıklaşan doğasına yönelik yeni çözüm arayışlarına bir öneri olarak Karmaşıklık Kuramı ve yöntemleri sunulmaktadır. Bilimsel yaklaşım olarak Karmaşıklık Kuramının özelliklerinin açıklanması ve sunduğu imkân ve yöntemlerin kullanılması araştırmacılara yeni ufuklar ve daha detaylı bulgulara ulaşma imkânı da sunmaktadır.

Karmaşıklık kuramı doğa bilimlerindeki "Karmaşık Sistemler" tanımlamasına toplumsal olgu ve ilişkileri de dâhil etme ve başarılı analiz imkânı da sunmaktadır. Sosyal Ağlar Analizi (SNA-Social Network Analysis) ve Etmen Temelli Modelleme ve Simülasyon (ABMS, Agent Based Modeling and Simulation) karmaşıklık araştırmacılarının en sık kullandığı yöntemler arasındadır. Karmaşıklık Kuramının sunduğu, ABMS uygulaması önemli analiz yöntemlerinden biri olarak Kamu Yönetiminin farklı kademe ve karar süreçlerinde çok sayıda uygulama imkânı bulmaktadır.

Bu araştırma ile yerel kamu hizmetlerine yönelik örnek uygulamalar kapsamında, Yalova Belediyesinin kent içi ulaşım hizmetleri Etmen Temelli Modelleme yöntemi kullanılarak modellenecek ve yerel yöneticilerin karar verme süreçlerinde farklı alternatiflere uygun parametre değişiklikleri imkanı ile ulaşım hizmetlerinde yapılması planlanan yeniliklere yönelik karar destek simülasyonu imkanı incelenecektir. Araştırma, tek başına bir çözüm önerisi yerine, yerel karar alıcılara katkı sağlayacak çözüm önerilerinin çok boyutlu değerlendirilmesi için dijital modelleme ve simülasyon kullanılabilirliğini örneklemeyi hedeflemektedir. Bu araştırmada Karmaşıklık Kuramının araştırma yöntemlerinden ABMS bilgisayar yazılımı "ANYLOGIC" ile örneklenecektir.

1. Yerel Kamu Hizmetlerinde Yeni Çözüm Arayışları ve Karmaşıklık Kuramı

Yerel yönetimlerde halkın ihtiyaçlarını karşılayacak kamu hizmetlerin sunumuna yönelik yapılan çalışma ve iyileştirmeler memnuniyet odaklıdır. Bu çalışmaların daha etkin sonuçlar verebilmesi için; yerel yönetimlerce sunulan hizmet türleri, hedef kitle demografik özellikleri, kültürel etkenler, coğrafi şartlar ve ekonomik imkânları gibi pek çok başat etmen kullanılmaktadır. Bu etmenlerin yanında daha az dikkat çeken ancak etkileri göz ardı edilmediğinde daha olumlu sonuçlar alınmasına ya da olumsuz sonuçların ortadan kaldırılmasına yardımcı olabilecek bütün etmenler ancak teknoloji temelli araştırma yöntemlerinin kullanımı ile daha fazla verinin analiz ve değerlendirmelere dâhil edilmesi ile mümkün olabilir.

Karmaşıklık kuramı; geleneksel/klasik (Newton'cu) bilim anlayışının neden-sonuç ilişkisine dayalı doğrusal ilişkiler analizini zenginleştirirken, doğrusal olmayan çok sayıda etmen ilişkisine yönelik daha fazla verinin karmaşık olarak bilgisayar yazılımı ile kolayca analizini ve fiili uygulama öncesinde karar, politika ve yatırımların verimlilik ve etkinlik analizine imkân tanıyacak metotların yanı sıra sadece karar destek imkânı sunan similasyon imkanı da sunmaktadır.

2. Karmaşıklık ve Karmaşık Sistemlerin Temel Özellikleri

Karmaşık sistemlerin analizleri yapılırken her birim/birey/ajanın sistem bütününe katkısı ve toplu olarak sistemin karmaşık davranışı eşitliğin iki yanına konulamamaktadır. Karmaşık sistemler farklı etkenlerin farklı ve karşılıklı ilişkileri ile Kaos ile Denge gibi iki uç durum arasında geniş bir aralıkta, her durum için birbirinden farklı yeni bir istikrar durumu sergileyebilirler. Bu önceden kestirilemezlik karmaşık sistem özelliklerinin temel niteliğidir. Karmaşık sistemlerin diğer temel özellikleri ise "Kendi Kendini Örgütleyebilme" (Self Organization), "Doğrusal/Orantısal Olmayan Davranışlar" (Nonlinearity) ve "Çevre ile Birlikte Evrim" (Co Evolution) olarak sıralanabilir.

Geleneksel bilim anlayışında hata olasılığı sayılabilecek değişkenler arasındaki tek yönlü, doğrusal nedensellik ilişkisi, karmaşıklık kuramı ile hesaba dâhil edilmekte ve küçük nedenlerin, orantısız olarak büyük sonuçlara dönüştüğü doğa olaylarında da (Kelebek Etkisi gibi) görülen analiz yöntemleri Toplumsal Olaylara ve Kamu Yönetimi ve Politikalarına da rahatlıkla uyarlanabilmektedir.

3. Karmaşıklık Kuramı Yöntemleri ve Kamu Yönetimi Uygulamaları

Etmen Temelli Modelleme ve Analiz uygulaması ile örneklenecek bu araştırmada, bütün modelleme imkânlarını sunan ANYLOGIC yazılımının sadece ABMS metodunun kullanımı ve kısmen tanıtımı yapılacak, Kent Ulaşımı konusunda yapılabilecek muhtemel yeniliklerin uygulama öncesi detaylı analizi ve fizibilitesi kapsamında Yalova Belediyesi Kent Ulaşımı örneklemesinin karar süreçlerine desteği değerlendirilecektir.

3.1. Yalova İli Kent İçi Ulaşımı Etmen Temelli Modelleme ve Simülasyonu

Anylogic yazılımı kullanılarak yapılacak ***"Yalova İli Kent İçi Ulaşımı Etmen Temelli (Agent Based) Modelleme ve Simülasyonu"*** temel olarak "8 Adım" da incelenebilir.

Adım 1: Yalova ili kent içi ulaşım evrenine dâhil olan etmenlerin (birey/birim/olgu vs.) tanımlanması.

Adım 2: Etmenlerin davranış özelliklerinin ayrı ayrı tanımlanması.

Adım 3: Etmenler arası ilişkiler ağı modellemesine görsellik katacak akış diyagramının eklenmesi.

Adım 4: Etmenlerin karşılıklı beklenti, ilişki ve iletişimlerinin mantıksal süreçlerinin tanımlanması.

Adım 5: Etmenlerin hizmet sunumuna negatif etki eden tutum ve etkileşimlerinin tanımlanması.

Adım 6: Hizmetin sunum zamanlamalarının tanımlanması ve modelin tamamlanması.

Adım 7: Yalova ili etmen temelli kent içi ulaşım modelinin simülasyonunun çalıştırılması.

Adım 8: Simülasyon verilerinin diğer verilerle (Anket, Mülakat vs.) karşılaştırılarak analiz edilmesi.

Yerel demokrasinin en belirgin özelliklerinden olan temel kamu hizmetleri vatandaş ihtiyaçları ile uyuşum halinde katılımcı bir bakışla belirlenmesi ve sunulmalıdır. Yerel hizmetlerin daha etkin sunumu için daha fazla ölçüt ve veri incelenmeli ve karar alma süreçlerinde salt nedensel ilişkilerin ötesinde bütün etmenlerin karmaşık ilişkilerinin modelleme sonuçlarına göre kararlar alınmalı ve hizmet türü ve konumu yanında tüm detayları uygulama öncesi planlanmalıdır.

Yeni hizmet sunumunun planlanması ya da mevcut hizmetlerin verimliliğinin arttırılması süreçlerinde önceden öngörülemeyen faktörlerin ve hizmet sunumundaki verimliliğin geleneksel analiz yöntemleri ile tahmini düzeyde analiz edilmesi, gerçekleştirme aşamasında zaman ve maddi kayıpların oluşmasına neden olabilir. Hizmet altyapılarının inşası öncesinde başlayarak, hizmetlerin sunum süreçlerini de kapsayan çok detaylı bir süreç analizi yapabilmek için nicel verilerin salt istatistiki analizleri yeterli olmayacaktır. Bütün süreçlerin karşılıklı ve çoklu ilişkilerinin network analizi ile belirlenmesi bile gerçek karmaşık ilişkilerin etkileşim düzeylerini, yönlerini, frekanslarını belirlemede ve süreçlerin iyileştirilmesine dâhil edilmesinde yeterli olamazlar. Yerel demokrasinin baskın hale gelmesi için temsili demokrasi yerine vatandaşın ve diğer yerel aktörlerin yönetime katılım ve sorumluluğunun arttırıldığı bir demokrasi anlayışının yaygınlaşması (Yönetişim…) yerel yönetimlerin karmaşıklık düzeylerini arttırabilir. Fakat bu faydanın göz ardı edilmemesi için çağdaş yönetim metotlarının daha yaygın kullanımının mümkün olacağı yönetim ortamları oluşturulabilir.

4. Sonuç ve Değerlendirme

Dijital çağın karmaşıklığının hızla arttığı günümüz bu ivmenin gelecekte daha fazla artacağını da işaret etmektedir. Kamu karar verme süreçlerinde etken olabilecek bütün paydaşların süreçlere kendi etki alanları kadar katılımının iyi yönetişim anlayışları kapsamında incelenmesi için son birkaç on yılda birçok disiplinin ortak alan oluşturarak çalışmasına imkân tanıyan "Karmaşıklık" kuramının ve yöntemlerinin kullanılabilirliği önemli gelişmelere çığır açabilecek bir potansiyel oluşturmaktadır.

Karmaşıklık kuramının sistem tanımlaması da "Karmaşık Sistemler" tanımlaması ile gerçekleşir. Nüfusun, ulaşımın, teknolojinin ve iletişimin hızla arttığı günümüzde hizmet kalitelerini, sunucu ve kullanıcı memnuniyetlerini geliştirmek için sürdürülebilir çözümlerin üretimi de zorlaşmıştır. Dijital çağın çözüm süreçleri de anlık değişebilen durumlara reaksiyon olarak gerçekleşebilir. Süreçlerin ilerlemesine etken olan bütün etmenlerin dikkate alınması ancak bilgisayar alt yapılı, hızlı ve çok boyutlu analiz imkânı sunan modellemeler ile etkin ve verimli uygulanabilir.

Sonuç olarak bu araştırma ile sosyal bilimler araştırma yöntemlerinde ve özel olarak kamu yönetimi araştırma yöntemlerinde daha etkin sonuçlara ulaşılabilecek karmaşıklık kuramı yöntemlerinden Etmen Temelli Modelleme ve Simülasyon kullanılmış ve örnek kamu kurumu ve hizmeti olarak ise Yalova Belediyesi ve Kent İçi Ulaşım Hizmetleri seçilmiştir. Uygulamanın birincil hedefi kamu hizmeti analizlerinde yeni yöntemin uygulanabilirliğini test etmek ve sonuçların kullanımı açısından ise Yalova Belediyesi Ulaştırma Hizmetlerine katkı sağlayacak boyutlarını karar vericilerin inisiyatifine sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: *Karmaşıklık Kuramı, Yerel Kamu Hizmetleri, Modelleme, Simülasyon, ABMS*

ABSTRACT

New technologies and approaches that are the requirements of information age in public administration are expected to help to provide faster, better quality and healthy service to the humanity. Public service providers are constantly on search for using contemporary methods for better performance and improvement needs of public services from initial establishment to efficient operation and restructuring. This study aims to analyze Yalova Urban Transportation with "Agent Based Simulation and Modeling" from "Complexity Theory" methods which have increased interest in public administration researches in the last quarter century. Policy recommendations to improve the time and monetary costs will be made by considering the current situation of urban transport and the plans of the local public service providers after analyzing the efficiency and productivity dimensions before their investment decisions.

Keywords: *Complexity Theory, Local Public Services, Modelling, Simulation, ABMS*

KAMU PERFORMANSINA ETKİSİ AÇISINDAN "BEYAZ FİL" KAMUSAL KULLANIMA DİJİTAL ÖNLEM

A TERMS OF IMPACT ON PUBLIC PERFORMANCE DIGITAL PRECAUTIONS FOR "*WHITE ELEPHANT*" PUBLIC USE

Kamil Ufuk BİLGİN
TODAİE

Vahide Feyza URHAN
TODAİE

ÖZET

Ulusal ölçekte oluşan katma değere olumlu katkısı açısından oldukça zayıf olmakla birlikte, kamu kaynaklarıyla oluşturulan Devlet bütçesinden belli bir pay alan ve bunu her yıl personel harcamalarının yanısıra, bina vb. yapımı ve onarımı için sarfeden çok sayıda kamu kuruluşu bulunmaktadır. Oysa, kamu kurum ve kuruluşlarından beklen, hedef kitlesine yönelik olarak hizmetlerini verebilmek için en uygun örgüt ve personelin yanısıra, en uygun fiziki hizmet alanını da oluşturmasıdır. Diğer bir deyişle, kamu kurum ve kuruluşlarının hizmetlerini en iyi şekilde verebilmeleri oluşturacakları hizmet binalarının planlama aşamasından başlamak üzere ekonomik olmaları; mevcut binaları da en verimli ve etkili biçimde kullanmaları, kamu yararı açısından gerekli olmaktadır. Bunun bir ilke olarak dikkate alınmaması halinde ise, kamu kurum ve kuruluşları aşağıda mitolojik ve konuyla ilgili anlamı açıklanan ve "*Beyaz fil*" olarak adlandırılan olumsuz bir kavramla karşı karşıya kalabilmektedirler.

Uzakdoğu kültüründe güç ve zenginlik timsali olan beyaz filler, hassas yapıları gereği bakımları çok masraflıdır. Bu yüzden, krallar sevmediği yöneticilerine ve yabancı elçilere nezaketli bir ceza olarak beyaz fil hediye ederlermiş. Böylece, büyük ve gösterişli hediye olan beyaz fili alan kişi, Kralın hediyesi olduğu için vazgeçemeyip, bakım ve besleme masraflarına katlanmak zorunda kalırmış. Ne yazık ki, günümüz kamu yönetiminde de ulusal ve yerel yönetimler tarafından siyasi, sosyal ve bazen de kişisel hırslarla "*mega*", "*ultramega*" projelerin üretilip, *"beyaz fil"*e dönüşebildiği kamusal yapılara rastlanmaktadır. Çünkü, genellikle "*Orta Doğu ve Balkanların en büyük...*" yakıştırmasıyla üretilen havaalanı, köprü, otoyol, liman ve olimpik tesis gibi uluslararası; örgütsel büyüme sonucu yapısal olarak da büyütülen ve çok katlı inşa edilen kamusal (bakanlıklar, merkezi kuruluşlar, üniversiteler vb.) binalar ve yerleşkeler gibi ulusal; lunapark, park, bahçe gibi kamusal yapıların yanısıra; büyük ölçekli toplantı ve organizasyonlara ilişkin harcamalar da, ekonomik ve sosyal faydasından çok prestiji için alınan israf sayılabilecek kamusal karar ve gerçekleştirilen kamusal uygulamalar olabilmektedir. Oysa, bu bildirinin de konusu olan kamu yararı anlayışına uygunluğu açısından bakıldığında, kamu hizmetine yönelik olarak üretilen projelerin yanısıra, mevcut yapıların etkin kullanımının sağlanmasını da kapsayan genel kamu performansını ve tabi ki kurumsal performansı olumsuz etkileyebilecek düzeyde kamusal bakım/onarım harcamaları, farkına varılmadan yapılan *beyaz fil* israfları olmaktadır. Üstelik, bu türden kamusal *beyaz filler*, "*…kuruluş binamızda çok sayıda toplantı, konser, konferans, dinlenme, aktivite vb. salonu bulunmaktadır*" şeklindeki tanıtımlarla, her geçen gün yeni bir kamusal bina veya proje övünç kaynağı olabilmektedir. Ne yazık ki, *beyaz fil'*lerin yokluğu projenin büyük bir eksikliği sayılırken, varlığı halinde karşı karşıya kalınacak günlük, aylık, yıllık bakım masraflarının, hatta restorasyon harcamalarının dahi pek dikkate alınmadığı görülmektedir. Oysa, kamu kaynaklarının en etkin kullanımı ve en uygun tüketiminin bile kamu geliri sayıldığı günümüz kamu maliye/performans yönetiminde, hiçbir kamu kaynağının verimsiz kullanım esnekliği bulunmamaktadır.

Bir taraftan "bürokrasinin yükselen" dev bina ve yerleşkeleri beyaz fil'lerle donatılırken, diğer taraftan çağın gereksinimleri doğrultusunda teknolojik açıdan bilgisayar ve otomasyon sistemlerinin kamu sektörü ve özel sektör tarafından kullanılmaya başlandığı, internet ve internet teknolojilerinin geliştiği ve

küresel düzeyde yaygınlaşmakta olduğu gözlemlenmektedir. Bilhassa internet ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte bilgi ve belgeye yer ve zaman sınırlaması olmadan erişildiği günümüzde, kamu kurum ve kuruluşları açısından mülakat, seminer, toplantı ve konferans gibi faaliyetler yüz yüze iletişim yerine telekonferans, skype, 3G gibi uygulamalar üzerinden yapılmaktadır. Başta özel sektör olmak üzere, sosyal medya üzerinden çalışanlar ağı kurulmakta ve kurumsal iletişimin büyük bir kısmı giderek bu şekilde gerçekleştirilmektedir. Ancak, pek çok kamu kurum ve kuruluşu kendi sahip olduğu fiziki mekan (yemekhane, misafirhane, toplantı salonu, konferans salonu) imkanlarını kullanmak yerine toplantı, konferans gibi etkinlikleri için organizasyon şirketlerinden hizmet satın alımı yapmakta ve yer olarak büyük/lüks otel ve mekanlar tercih edilmektedir.

Bu bildiriyle amaçlanan, *beyaz fil* benzetmesindeki israf örneğinden yola çıkılarak, kamu performansına önem veren bir kamu yönetimi anlayışına vurgu yapmaktır. Çözüm olarak da yeni kamusal projeler için dikkat çekmek; mevcut kamusal *beyaz fillerin* için de en azından ekonomik, verimli ve etkili kullanımlarında dijital önlem alınabilirliği önermektir. Bildiride yöntem olarak ilk bölümde konu, kamu performans yönetimi açısından, kamu maliye teorisi olan *beyaz fil'*e dayalı olarak ortaya konulacaktır. İkinci bölümde ise, Türkiye genelindeki kamu kurum ve kuruluşlarının *beyaz fil* kamusal karar ve kullanım örnekleri incelenecektir. Bildiride, Türkiye'de mevcut kamu kurum ve kuruluşlarında yer alan ve doğrudan mal ve hizmet üretimine yönelik olmayan veya bu üretime etkisi çok az olan, ancak yapımı ve kullanımı için büyük maliyetler gerektiren kamusal tesisler araştırılmıştır. Bunun için, kamu kurum ve kuruluşlarının öncelikle resmi internet siteleri, stratejik planları, faaliyet raporları ve performans programları incelenmiştir. Daha sonra da, gerekli olan bazı kamu kurum ve kuruluşlarıyla iletişime geçilmiştir.

Buna göre, bildiride yer alan araştırma sonucu elde edilen bulgular, özet olarak şunlardan oluşmaktadır. Öncelikle Araştırma, dört (4) aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada, veri elde edilebilen bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlardan 49 tanesi incelenmiştir. Bu inceleme sonucu, atıl durumda kullanıma açık ancak yapımı ve sabit maliyeti yüksek olan *beyaz fil* niteliğinde, 63 konferans salonu olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında, "*konukevi*", "*eğitim ve dinlenme tesisi*" ve "*tatil kampı*" olan bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşları incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda, 34 kamu kurum ve kuruluşu ile bakanlıklarda, atıl durumda kullanıma açık ancak yapımı ve sabit maliyeti yüksek olan *beyaz fil* niteliğinde 1508 adet, yukarıda adı geçen türden kamusal tesis olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın üçüncü aşamasında, Türkiye'de kurulu bulunan 75 devlet üniversitesi, dershane olarak kullanılan 0-50 arası, 51-75 arası, 76-100 arası, 101-150 arası, 151-250 arası salonlar ile 251 ve üzeri kapasiteye sahip konferans salonları incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda, devlet üniversitelerinde atıl durumda kullanıma açık, ancak yapımı ve sabit maliyeti yüksek olan 861 adet, yukarıda kullanım kapasiteleri verilen salonların olduğu belirlenmiştir. Ancak, bunların bildiri konusuna uygun olarak, *beyaz fil* niteliğine en çok uygun olduğu kabul edilebilecek, 250 ve üzeri konferans salonu sayısının 156 adet olduğu belirlenmiştir. Bildiride konuyla ilgili olarak bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarında yapılan Araştırmanın dördüncü aşamasında, iki yerel yönetim birimi örnek olarak incelenmiştir. Bunlar, Türkiye'de en çok nüfusa sahip büyük şehir olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile 2012 yılında 6360 sayılı Kanunla yeni kurulan Aydın Büyükşehir Belediyesi'ndeki *beyaz fil* niteliğindeki yerel kamu tesisleridir. Bu inceleme sonucunda görülmüştür ki, sosyal belediyecilik ve halka hizmet amaçlı olarak yapımı gerçekleştirilen kültür merkezi benzeri belediye tesisi binalar, başlangıçtaki kullanım kapasitesini giderek kaybedip, zamanla *beyaz fil* niteliğindeki belediye binaları haline gelmişlerdir. Buna göre, İstanbul Büyükşehir Belediyesince yaptırılan ve "*Bakırköy, Başakşehir, Güngören, Kartal, Sultanbeyli*" gibi ilçe ve mahalle adlandırmalarla hizmete sokulan bu yerel sosyo-kültürel tesislerin sayısı 23 adettir. Aynı biçimde, Aydın Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılan ve "*Yıldız Kenter-Şükran Güngör Tiyatro ve Kültür Merkezi*", "*Yörük Ali Efe Çocuk Kültür Merkezi*", "*Vali Yazıcıoğlu Kültür Merkezi*" gibi yakın tarihi kıymete sahip kişilerin adlarıyla kurulan kültür merkezlerinin sayısı 30 adettir.

Bildiride sonuç olarak, "*kamu yönetimine emanet edilen bütçe ve bunun harcanmasına ilişkin mali yetkinin, hem kamunun ihtiyaçlarını tam karşılaması, hem de en uygun harcama için kullanımı gerekir"* ilkesinden hareketle, belki de ayda/yılda en çok bir kez kullanılabilecek "*çılgın, ultra-mega, mega,*" prestij veya klasik ya da geleneksel anlayışla inşa edilen kamusal tesislerin yapımından kaçınmak gerekmektedir. Tüm bu *beyaz fil* niteliğine uygun kamusal tesisler için öncelikle günün ihtiyaçlarını karşılayacak ve fayda-maliyet analizine dayalı bir planlama yapılmalıdır. Bunun yanısıra, birden çok kamu kurum ve kuruluşunun

kullanımına veya farklı amaçla kullanıma açık kamusal tesisler yapılmalıdır. Toplantı ve organizasyonları, lüks veya ziyafete dönüşmeden, gönüllü veya katılımcı katkısıyla gerçekleştirmek üzere kamusal karar ve uygulamalar üretilmelidir. Ulusal ve yerel kamu yöneticilerin bu türden fazla iddialı karar ve uygulamalarını çok daha iyi düşünerek yerine getirmeleri için kurumsal performans, sadece hukuki ve mali açıdan değil, ihtiyaca en uygunluk açısından da ele alınmalıdır; denetlenmelidir. Ülke içindeki sivil ve askeri tüm kamu kurum ve kuruluşlarının *beyaz fiil* niteliğindeki kamusal tesislerinin kullanımı için ise, dijital teknoloji yardımıyla ulusal veya yerel düzeyde merkezi kamusal ortama aktarılması sağlanmalı; mevcut kamusal tesislerin doluluk oranı açısından kullanımı, en uygun hale getirilmelidir. Böylece, hiç kullanılmadan ya da çok az kullanılmasına karşın zamanla eskiyen, onarım gerektiren *beyaz fil* niteliğindeki kamusal tesislerin, hem tam kapasite kullanımıyla kamu yararı etkisi artırılmış olacak; hem de halkın ödediği vergilerden oluşan kamu kaynağı Devlet bütçesi en ekonomik, en verimli ve en etkili biçimde kamu hizmetlerine yansıtılmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Kamu performans yönetimi, beyaz fil, kamusal beyaz fil projeler, kamusal dijital önlemler, etkin kamusal harcamalar.*

ABSTRACT

"White elephants", that is a model of strength and wealth in Far East culture, the maintenance of sensitive structures is very costly. That is why, kings gave the white elephant as a gracious punishment to foreign embassies and the managers who the king don't like them. Thus, the person who receives the white elephant, which is a large and spectacular gift, because he was the king's gift, he had to give up on maintenance and feeding costs. Unfortunately, in today's public administration, there are public structures in which "mega", "ultramega" projects can be produced by national and local governments with political, social and sometimes personal ambitions and converted into "*white elephants*".

Given **the subject of this Paper** to the understanding of public interest, besides the projects produced for the public service, there is a wastage of white elephants made unaware of the general public performance, including ensuring the effective use of existing structures, and of course the public maintenance / repair expenditures, which could negatively institutional performance. However, in today's public finance/performance management, where the most effective use of public resources and even the most appropriate consumption are regarded as public revenue, there is no inefficient use of all public resources. **The purpose of this Paper** is to emphasize a public management understanding that emphasizes public performance by starting from the wastage analogy of *white elephant* analogy. As a solution, draw attention to new public projects; and declining at least economic, efficient and current uses for existing public *white elephants* suggests digital precautionability. **As a method of this Paper**, in the first part, the subject will be presented in terms of public performance management, based on the white elephant theory of public finance. In the second part, public institutions and organizations in Turkey will examine examples of *white elephant* public decision and use. **As a result**, institutional performance should be considered not only in terms of legal and financial aspects, but also in terms of the best fit, in order that the national and local public administrators should be able to consider these more ambitious decisions and practices with greater consideration. It should be checked. For the use of the public facilities of all civilian and military public institutions in the country in the form of a *white elephant*, it must be ensured that the central public domain is transferred at the national or local level by means of digital technology; the use of existing public facilities in terms of occupancy rate should be optimized.

Keywords: *Public Performance Management, White Elephant, Public White Elephant Projects, Public Digital Precautions, Effective Public Expenditure.*

SİYASETİN @ HALİ: DİJİTAL ÇAĞDA SİYASAL KATILIM

POLITICAL PARTICIPATION IN THE DIGITAL AGE

Süleyman GÜNGÖR
Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu

ÖZET

Teknoloji, doğayı, sanatı dönüştürdüğü gibi, beşeri ilişkileri ve siyaseti de etkilemektedir. Özellikle sosyal medya kullanımı siyasetin asli unsurlarından biri haline gelmiştir. Gerek siyaset yapmaya aday olanların, gerekse onları seçecek olan vatandaşın büyük bir kesimi, sosyal medya üzerinden iletişime geçmektedir. Sosyal medyayı, teknolojiyi ve diğer modern iletişim kanallarını daha etkin ve etkili kullanan siyasetçiler, siyaset yarışında bir adım öne geçmektedir.

Yeni teknoloji tarafından siyasetin dönüştürülmesi kapsamında; devletin e-devlete dönüştüğü gibi, diğer bütün siyasal kurumlar elektronik bir hal aldılar veya e-öneki ile de ortaya çıktılar. Siyasal kurum ve etkinlikler bu dönüşüm dalgasının tümüyle etkisinde kalırken, belki de en yavaş hareket edeni siyasal partiler durumundadır. Demokrasilerin asli aktörü olan fikir, ifade ve eylem özgürlüğüne sahip bireyler önemli ölçüde bilgi toplumu dönüşümüne ayak uydurma, kişisel ve ticari faaliyetlerinin büyük bir kısmını bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) üzerine taşıma çabası içerisindedir. Ancak siyasal partilerin yaygın olarak e-uygulanmayı tek yönlü web sayfası yayıncılığı olarak gördükleri gözlenmektedir.

Bu bildiride, siyasal sürecin, yaygın olarak çoğulcu, yarışmacı, hukukun üstünlüğüne dayalı ve bireysel özgürlükler odaklı liberal demokrasi çerçevesinde işlediği kabulünden hareket edilecek ve dijital devrim sonucunda, demokratik siyasetin omurgası durumundaki katılım kavramının aldığı yeni biçimler ve sahip olduğu yeni araçlar incelenecektir. Dijital ortam, yeni siyasal katılım zeminleri hatta birçok katmanlı platform üretmiştir. Dijital çağda ortaya çıkan yeni siyasal katılım araçları ve yollarına genel olarak bakılıp bir tasnif denemesi yapılacaktır. Bu çerçevede artan katılım araçlarının siyasal sistemin demokratikleşmesine olumlu katkı imkanları ve üreteceği yeni tehditler değerlendirilecektir. Grek kent devletlerinden beri, demokrasinin siyasal karar alma ve uygulama faaliyetlerine halkın etkin katılımı üzerinden tanımlanmaktadır. Demokrasinin eleştiriye ve dolayısıyla güçlendirilmeye en açık yanını, katılım eksiklerinden kaynaklanan "temsil krizi" oluşturmaktadır. Temsil krizi, halkın seçimiyle belirlense bile, temsilcilerin kendi çıkarlarının halkın çıkarından farklılaşması ve kişisel çıkar yönünde eğilim sergilemeleri ve karar alma sürecinde temsilcilerin ya da bürokrasinin etkisiyle halkın beklentilerine yeterince cevap verilmemesini ifade etmektedir. Bu durumda sorun, katılma kavramı etrafında düğümlenmektedir.

Halkın siyasal sürece etkin katılmasının temsili demokrasiyi dönüştüreceği ve BİT kullanımı ile demokrasinin doğrudan niteliğinin yükseltileceği yönünde beklentiler ileri sürülmektedir. Yeni teknolojilerin üreticileri ile siyasal iktidarların bilgi toplumu şartlarında daha güçlü denetim imkânları elde etmesi, dolaşımdaki bilginin güvenilirliği, sayısal uçurum, siber güvenlik ve benzeri sorunlar, BİT dolayımı ile yürütülecek siyasal sürecin demokratikliğine gölge düşüreceği yönünde endişeler de bulunmaktadır. Her iki değerlendirmenin de kavranabilmesi için, dijital çağ siyasetinin ve katılım yollarının incelenmesi yarar sağlayacaktır.

Siyasal katılım denilince, ilk akla gelen ve demokrasinin şöleni niteliğindeki seçimlerdir. Seçimlerin; aday olma/gösterilme, siyasal partilerin ve adayların propaganda çalışmaları, seçmenlerin oy kullanması ve nihayet oyların sayım ve dökümü ile sonuçların ortaya çıkartılması aşamalarında BİT dolayısıyla yaşanan dönüşüm, e-siyasetin önemli bir fotoğrafını verecektir.

Siyasal ilgi, demokrasilerde temsilcilerin belirlenmesi ile bitmeyip bu temsilcilerin aldıkları kararlar üzerinde etkili olmaya uğraşan baskı gruplarının kesintisiz rekabeti, STK faaliyetleri, partiler ile diğer siyasal örgütlerin üyeleri ve kamuoyuna dönük çalışmaları ile devam etmektedir. Ayrıca bireyler ya da örgütlerin kendi gündemlerini siyasal alana taşıma girişimleri, siyasal katılımın seçimlerden bağımsız işleyebilen

önemli bir parçasıdır. Bu faaliyetlerde ve örgütlenme biçimlerinde dijital çağın getirdiği araçlar da e-siyasetin başka bir görüntüsünü oluşturmaktadır.

Siyasal katılımın olağan biçimlerinin dışında fakat siyasal alanda duran terörizm de yeni teknoloji sayesinde yeni alanlar ve araçlar elde etmiştir. Yerleşik terörist ya da örgütlü suç faaliyetlerinde BİT kullanımının yanı sıra, siber uzay yeni terörist girişim biçimlerini ve etkinlik alanlarını beraberinde getirmiştir. Bu da bilgi güvenliği, bireysel iletişimin denetimi sınırı ve bireysel özgürlüklerin korunması sacayağı içerisinde başka bir siyasal tartışma öbeği sunmaktadır.

"Devletin her türlü faaliyeti siyasal niteliklidir" gibi genişletici bir tanımla konu ele alındığında e-devlet kapsamında sunulan hizmetler de e-siyasetin bir parçasıdır. Ancak bu geniş tanımlamaya itibar edilmese de, devlet erkini kullananların izlenmesi, denetlenmesi ve hesap vermesi siyasal sürecin parçasıdır. Kamu kurumlarının açıklamaları ve bilgi edinme hakkının kullanımının dijitalleşen siyasetin başka bir yüzü olarak değerlendirilmelidir.

BİT'in yaygınlaşması, ucuzlaşması ve kullanım alanının genişlemesi ile ortaya çıkan dijital devrim toplumsal biçimlenişi değiştirmiştir. Bu değişimin etkisini siyasal alana taşıması kaçınılmaz olmuştur. Literatür incelemesi ve siyasal sürecin gözlenmesi ile elde edilen bulgular çerçevesinde; bu çalışmada dijital çağda siyasal katılımın biçimleri ve araçları değerlendirilecek ve tasnif edilecektir. Bilhassa sosyal medya araçları mercek altına alınacaktır.

Dijital çağda siyasal katılımın incelenmesinde; birinci katmanı örgütlü yapılara -devlet, siyasal partiler ve diğer sivil örgütlenmeler gibi- etkisi, ikinci katmanı siyasal alanın aktörlerini ve kamuoyu yapıcısı olarak özellikli yeri olan medyayı etkilemesi ve nihayet katılım faaliyetlerinin öznesi olarak birey açısından taşıdığı değer ele alınacaktır. Ayrıca katılım araçlarının nitelikleri tartışılarak katılım olanaklarında genişlemenin, demokrasiyi kavramsal ve eylemsel olarak dönüştürme ihtimalleri değerlendirilecektir.

Ulaşılan sonuçlar ışığında, e-demokrasi, e-devlet, yönetişim gibi kavramlar ile siyasal alanda kendini gösteren dijital devrim, küresel ve ulusal çapta demokratikleşme sorununu nasıl etkiler sorusu etrafında çıkarımlar yapılması planlanmaktadır. Genç nüfusun, internet ve sosyal medya kullanımı muazzam ölçüdedir. Türkiye gibi genç nüfusun yüksek olduğu ülkelerde, sosyal medya, siyaset yapma biçimlerini ve kimlerin devleti yöneteceğini belirlemede etkili bir araç haline gelecektir. Siyasetin @ halini dikkate almayan, siyaset ve devlet mekanizmalarının modern dünyada varlığını sürdürme şansı bulunmamaktadır.

Anahtar kelimeler: *Katılım, e-siyaset, e-katılım, e-seçim, bilgi ve iletişim teknolojileri*

ABSTRACT

The rapid technological development, regarding ICT affects politics as human behaviours. That affect is observed every scope of politic transformations. Technology has transformed and affected politics as nature, art and social relations. Especially, using social media has been vital parts of politics and government in 21th century. Both politic candidates and voters of public communicate by social media. The politicians who use social media, technolohy and modern communications methods more effective that they could be the more successfull in race of politics. In that paper, people would have informed about e-politics, e-government, the relation of internet, social media, technology and politics-state mechanism.

The scope of transformation of politics by the new technologies; as government becoming e-government, other political institutions has turned into electronic way or got "e" preface. While, political institutions and facilities affected that wave of transformation absolutely in a quick way, perhaps the transformation of political parties has been moderately slow. Individuals who have freedom of speech, freedom of idea that the main factor of democracy and freedom of movement want to adjust themselves to that transformation concerning ICT for their private and commercial works considerably. But political parties just see electronic apllications and e transformation as one side publication.

With that paper, political process would be progressed that supposed the basis of rule of law and liberal democracy which depends on individual freedoms. And after the conclusion of digital revolution, it will be inspected that backbone of democratic politics and political process and concept of new forming

participation. Digital atmosphere has producted new political participation basis and even participation platforms. Political participation means and ways that becoming digital age would be arranged. In this context, new threats and potentials that improve democracy in a good way are appreciated for increasing participation means. Until the fall of Greek city states, the participation of public to the democracy and deciding process is very important. The crisis of representation comes from absence of participation affect democracy in a bad way. Moral hazard of representetives, politics that impair public interest, disparity of public, not meeting public expectations enough and representatives interest cause the crisis of representation. Consequently, handling participation problems is key factor of modern democracies.

It has put forwarded expectations that using ICT increasing quality of democracy and effective participation of public transforming representative democracy. Governments which gaining more powerful opportunities of supervision with the new technologies worried public and civil society since the problems of reliability of information in roaming, digital divide, cyber security ensure undemocratic climate. It would be beneficial inspecting participation channeles in digital age to understanding both considerations. If the idea coming to mind immediately regarding political participation it must be talked about elections which is festivals of democracy. The developments interested in ICT sectors are transforming elections and voting mechanism fastly. Because of e-politics, political candidates and rivals have begun to use ICT tools for propaganda and advertisement of their political works.

Political process is not only determining who would be represantitives but also Non Governmental Organizations actions, pressure of effective groups behaviors and opposite parties actions are the other important factors. Moreover, efforts of individuals or organizations in order to be more effective to determine general agenda are other key factors of political process. The structure of organizatioons and these political efforts are affected by e-politics and ICT tools more and more.

Except regular structure of political participation, terrorism has found way to propaganda and new tools to operate. The cyber world ensured terrorist organizations new channels and facilities and they increase their sphere of influence. That endangeres information security, and controlling individual communications and individiuals freedoms exactly. This is the new argument and problem of state to cope with immediately. The services by e-government is the part of e-politics. The Word " All actions of state is political is the wide description of e-politics. That wide description has been criticized because inspecting politicians who use state power, accountibility of politicians are not transparent. The articulations of political institutions and the right of getting information is another way of digital politics. Widespread using of ICT and the chepaer price of ICT ensure digital revolution that change public and government. It is undeniable that movement affected political field. Getting evidences related political participation in digital age with searching academic literatures and observing political process would be evaluated and arranged.

It is planned to analysis concepts that e-democracy, e-government, governance, digital revolution how to affect the problem of democracy in local and universal fields with the light of reaching results. Furthermore, because of development of communication technologies and social media, structure of making politics has changed day after day. Social media will be key factor of making politics and elections in the countries with much population of younger as Turkey. The politicians who dont care of e-politics and social media that they have not sustainable politics in modern era.

Keywords: *Participation, Democracy, e-Politics, e-Participation, e-Voting, Information and Communication Technologies*

KAMU YÖNETİCİLERİNİN DİJİTAL ZEKÂLARININ İŞ GÖRME KAPASİTELERİNE ETKİSİ

THE EFFECT ON WORKING CAPACITIES OF DIGITAL QUOTIENT OF PUBLIC ADMINISTRATORS

Bayram COŞKUN
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü

Çiğdem PANK
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Bilgi iletişim teknolojilerinin hızla ilerlemesi sonucunda çevreyle uyumu sağlamak ve değişen dünyaya adapte olabilmek için yönetim kademelerinin de birtakım değişikliklere başvurması kaçınılmaz bir durumdur. Yönetim kademelerinde meydana gelen bu değişiklikler neticesinde yöneticilerin yapacağı işlerde de farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada genel olarak, dijital çağda meydana gelen değişimler sonucunda kamu yönetimi ve kamu yöneticilerinin durumunun ne olduğu ifade edilecektir. Bu bağlamda, kamu yöneticilerinin dijital zekâlarının iş yapma kapasitelerine nasıl etkide bulunduğunu açıklamak çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı ise, kamu yöneticilerinin hizmet sunarken bilgi iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmelere uyum sağlama düzeyleri ile dijital zekâları arasında bir ilişki bulunduğunu ortaya koymak ve bu alanda literatüre katkı sağlamaktır. Bu doğrultuda, "Kamu yöneticilerinin hizmet sunarken bilgi iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmelere uyum sağlamalarında ve iş görme kapasitelerinde dijital zekâlarının nasıl bir etkisi bulunmaktadır?" araştırma sorusu üzerinden hareket edilecektir.

Çalışmanın KAYFOR 15 Ana Temasıyla İlişkisi: Çalışmanın "Dijital Çağda Kamu Yönetimi ve Politikası" ana temasıyla ilişkisi, dijital çağda kamu yönetimi hizmet sunumu ve kamu yöneticilerinin, dijital zekâları ölçüsünde iş görme kapasitelerini ele almasıdır. Bu anlamda çalışmanın ana temaya öncelikli katkısı, kamu yönetimi hizmet sunumunda yeni bir kavram olarak "dijital zekâ" kavramına değinmesidir. Çalışmanın ana temaya bir diğer katkısı, dijital zekânın derecesi ile kamu yöneticilerinin becerilerini karşılaştırıp, kamu yönetimi ve kamu politikalarının etkinlik ve verimlilik düzeyinin bu şekilde belirlenebileceği düşüncesini ifade ediyor olmasıdır. Bu bakımdan çalışma, KAYFOR 15'in konu başlıklarından "Dijital Çağda Kamu Yönetimi Hizmet Sunumu" (1-a numaralı başlık) kapsamına girmektedir.

Çalışmanın Kavramsal ve Kuramsal Çerçevesi: Çalışmanın kavramsal çerçevesi bilgi, bilgi toplumu, bilgi iletişim teknolojileri, dijital zekâ kavramlarının açıklanmasıyla oluşturulacaktır. Çalışmada kuramsal olarak; dijital zekânın bileşenlerini oluşturan dijital kimlik, dijital kullanım, dijital korunma, dijital güvenlik, dijital duygusal zekâ, dijital iletişim, dijital okuryazarlık, dijital haklar kavramlarının sistemli bir bütün olarak değerlendirilip, kamu yöneticilerinin iş görme kapasitelerine nasıl etki edeceği ve kamu hizmetlerinin verimliliğinin bundan nasıl etkileneceği üzerinden hareket edilecektir.

Çalışmanın Yöntemi ve Veri Kaynakları: Çalışmada literatür tarama yöntemi kullanılacaktır ve nitel veriler üzerinden hareket edilecektir. Yerli ve yabancı kaynaklardan veriler toplanacak ve bu veriler anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde analiz edilip çalışma tamamlanacaktır.

Çalışmanın Genel İçeriği: Çalışmanın genel içeriği aşağıdaki gibi oluşturulmuştur:

1-Bilgi Kavramı: Bilgi çağı, bilgi toplumu ve bilgi iletişim teknolojilerini anlamlandırabilmek için öncelikle "bilgi" kavramının açıklanması gerekmektedir.

Bilgi insan düşüncesinin ürünü, anlık olarak oluşturulan, toplumlar tarafından üretilen bir kavram olarak ifade edilmektedir (Selvi, 2012: 194). Örgütlerin değişen dünyaya ayak uydurmasının zorunlu olduğu ve bu değişimin odak noktasında toplumu yönlendiren bir güç olarak bilgi kavramının yer aldığı belirtilmektedir (Naktiyok, 2009: 254).

2-Bilgi Toplumu: Çalışmada ele alınan bir diğer önemli kavram ise bilgi toplumudur. Bilginin, karşılıklı etkileşimle çoğalan bir olgu olması ve teknolojinin de bu ortamdan doğması nedeniyle bilgi toplumundan söz etmek gerekmektedir.

Bilgiyi edinmenin kolay fakat edindikten sonra korumanın zor olduğu bir çağda yaşamaktayız. Bütün toplumlar bilgiye ve bilgi teknolojisini elinde bulundurmaya önem vermektedir. Çünkü toplumlar, gelişmek için bilgiye ve bilgi teknolojilerinden yararlanmaya ihtiyaç duymaktadır. Dolayısıyla bu durum, toplumlar arasında bilgi rekabetini ortaya çıkarmıştır. Özellikle gelişmiş ülkeler, bilgi teknolojilerini ellerinde bulundurmuş ve bu teknolojiyi geliştirmek istemişlerdir (Selvi, 2012: 191).

Toprak ve sermayenin üretim girdisi olmadığı, bunun yerine bilginin temel üretim girdisi olarak kabul edildiği toplumlar bilgi toplumları olarak ifade edilmektedir. Bu toplumlarda, organize bilimsel bilginin üretim bakımından artışa neden olduğu belirtilmektedir (Çukurçayır ve Çelebi, 2009: 61).

3-Bilgi İletişim Teknolojilerinin Gelişimi: Bilgi iletişim teknolojilerinin ortaya çıkması ve gelişmesiyle birlikte mevcut alışkanlıklar da değişmiş ve yönetimler bu yeni gelişmelere uyum sağlamaya yönelik çalışmalar yürütmeye başlamışlardır.

Bilgi iletişim teknolojileri ülkelerin ekonomik durumlarına, verimlilik yaklaşımlarına, örgütlerin durumuna önemli etkilerde bulunmuş ve birçok değişime neden olmuştur (Öktem ve Aydın, 2005: 260). Bilgi iletişim teknolojilerinin gelişmesi hem bireysel yaşamda hem de topluma ait kamusal alanda sorunların çözüme kavuşturulmasında kolaylıklar meydana getirmiştir (Yatkın ve Ustakara, 2013: 159).

Çalışmanın bu kısmında, sonraki kısımlarda ele alınacak olan kamu yöneticilerinin bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişmelere adapte olması konusunu anlayabilmek için, bilgi iletişim teknolojilerinin gelişimi ve bu gelişimin toplum yaşantısındaki rolü ele alınmaktadır.

4-Dijital Zekâ Kavramı: Çalışmanın bu kısmında, kamu yöneticilerinin kamu hizmeti sunumunda iş görme kapasitelerini belirleyebilmek adına, dijital zekâ ve onun bileşenleri açıklanmaktadır.

Kısaca "DQ" olarak ifade edilen dijital zekâ kavramı, bireylerin, dijital yaşamın gülükleriyle karşı karşıya gelmelerini ve bu zorluklara uyumlu davranmalarını mümkün hale getiren toplumsal, duygusal ve bilişsel becerilerinin tümü olarak tanımlanmaktadır. Dijital zekânın bileşenleri dijital kimlik, dijital kullanım, dijital korunma, dijital güvenlik, dijital duygusal zekâ, dijital iletişim, dijital okuryazarlık, dijital haklar olarak belirtilmektedir. İnsanlara bu yeteneklerin kazandırılması, saygı, duygudaşlık, sağduyu gibi insan değerleriyle sağlamlaştırılması gerektiği vurgulanmaktadır (Park, 2016).

Bir görüşe göre, on yıl içinde dünyadaki nüfusun %90'ının internete bağımlı hale geleceği ve birçok insanın günde en az altı saatini ekran başında geçirdiği düşüncesinden hareketle, dijital zekâ dikkate alınması gereken bir kavramdır. Bu kavramın, her kesimden insanı ilgilendirdiği vurgulanmaktadır (Doğanay, 2017).

5-Kamu Yöneticilerinin Dijital Çağdaki Gelişmelere Uyumu:

Bilgi iletişim teknolojilerinin gelişmesi, kamu hizmetlerinin sunumunda da köklü değişiklikler meydana getirmiştir. Kamu teşkilatlarının hantal bürokrasi anlayışından kurtularak, bilgi çağına uygun hızlı, verimli, nitelikli hizmet sunan yapılara dönüşmesi; internet, akıllı, kart, elektronik imza kanalları kullanılarak kamu kurumlarına gidilmeden işlemlerin hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesi bu değişime örnek olarak verilmektedir (Öktem ve Aydın, 2005: 258). Dolayısıyla, kamu yöneticilerinin iş görme yöntemlerinde değişimler meydana gelmiştir. Çalışmanın bu kısmında kamu yöneticilerinin, dijital çağda meydana gelen bu gelişmelere nasıl uyum sağlayacağı ifade edilmektedir.

6-Kamu Yöneticilerinin İş Görme Kapasitelerinde Dijital Zekânın Rolü: Çalışmanın bu kısmında, önceki kısımlarda dijital zekâ kavramı ve bu kavramın bileşenleri için yapılan açıklamalar doğrultusunda, kamu yöneticilerinin iş görme kapasitelerinin bu kavramla nasıl bir ilişkisi olabileceği ifade edilmektedir. Kamu yöneticilerinin iş görme kapasitelerinin yüksekliğinde, dijital zekâlarının etkisinin olduğu belirtilmektedir.

Temel Bulgu ve Değerlendirmeler: Dijital çağda meydana gelen gelişmelerle bağlantılı olarak kamu yönetimi hizmet sunumunda da değişiklikler meydana gelmiştir. Kamu yöneticileri, kamu hizmeti sunum

sürecinde bu değişimlere ayak uydurmak zorunda kalmıştır. Kamu yöneticilerinin iş görme biçimlerinin farklılaşması neticesinde iş görme becerilerinde de farklılıklar meydana gelmiştir. Dijital çağdaki değişikliklere uyum sağlayan ve uyum sağlamakta zorlanan kamu yöneticisi ayrımı yapabiliriz. Bu noktada kamu yöneticilerinin dijital zekâlarının iş görme kapasitelerine etkisine bakmak gerekmektedir. Kanaatimizce, kamu yöneticilerinin dijital zekâları ile iş görme kapasiteleri arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Kamu yöneticilerinin dijital zekâsı ne kadar yüksekse iş görme kapasitelerinin de o kadar yükseldiğini söyleyebiliriz. Kamu yöneticilerinin iş görme kapasitelerinin yüksek olması, kamu hizmetlerinin daha etkin ve verimli sunulmasına neden olacaktır. Dijital zekâ kavramının, kamu yönetimi bağlamında düşünülmesi ve değerlendirilmesinin kamu hizmeti sunum süreci açısından önemli bir durum olduğunu belirtebiliriz. Çünkü dijital zekâ, kamu hizmetlerinin etkinlik ve verimliliğini sağlamaktadır. Dijital zekâsı yüksek kamu yöneticilerinden oluşan kamu örgütlerinde etkin ve verimli kamu hizmetleri sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Dijital Zekâ, Dijital Çağ, Bilgi Toplumu, Kamu Yöneticisi, Kamu Hizmeti*

ABSTRACT

As a result of rapid progress of information communication technologies, it is inevitable situation for management to resort to changes in order to adapt to the environment and adapt to the changing World. As a result of these changes in the management levels, differences arise in the jobs that the managers will do. In this study, it will be expressed what the state of public administration and public administrators are generally as a result of changes in the digital age. In this context, it is a subject of this study to explain digital quotient of public administrators how influencing their business capacities. The aim of the study is to reveal that there is a relationship between the level of adaptation to developments in information communication technologies and the digital quotient of public administrators while providing services and this field will contribute to the literature. In this direction, it will be based on the research question, "How does public administrators adapt to the developments that occur in information communication technologies while providing services and how does digital quotient affect business capacities?" The results obtained in the light of the obtained information are as follows.. Differences also exist in the ability to work in the face of the differentiation of the way public administrators work. We can say that the higher the level of digital quotient of public administrators, the higher the capacity of work. The high business capacity of public administrators will lead to more effective and efficient delivery of public services. We can state that the concept of digital quotient is considered and evaluated in the context of public administration is an important aspect in terms of public service delivery process. Because digital quotient provides the efficiency and efficiency of public services. Effective and efficient public services will be provided in public organizations composed of high digital quotient public administrators.

Keywords: *Digital Quotient, Digital Age, Information Society, Public Administrator, Public Service*

KAMU POLİTİKASI BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DE BİLGİ TOPLUMU VE AÇIK YÖNETİM

CONTEXT OF PUBLIC POLICY IN TURKEY ON INFORMATION SOCIETY AND ADMINISTRATION

Harun POLAT
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Politikası ve İşletmeciliği

ÖZET

Dijital Çağda Kamu Yönetimi ve Politikaları temalı KAYFOR-15'in alt konu başlıklarından olan Dijital Çağda Bilgi Toplumu (3-p) ve Açık Yönetim (1-q) alanlarına katkı sağlayacağını düşündüğüm çalışmam, Türkiye Bilgi Toplumu'nun Neresinde? Açık Yönetimin Bilgi Toplumuna Geçişteki Katkıları Nelerdir? Sorularıyla hareketten Bilgi Toplumu kavramı, Kamu Politikası Analizi çerçevesinde yapısal olarak; ekonomik, politik ve sosyal yönden incelenmiştir. Çalışmada yöntem olarak alan yazını taraması, yüksek lisans bahar döneminde aldığım ''kamu kurumlarında teknolojik değişim'' adlı ders notlarından elde edilen bilgiler kullanılmıştır. Kalkınma Bakanlığı'nın yönettiği Türkiye'nin Bilgi Toplumu Stratejileri ve Eylem Planları ve bilgi toplumuna geçmiş devletlerin konu hakkındaki politikaları incelenerek değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışmada, Türkiye'nin uzun vade strateji planında belirttiği üzere bilgi toplumuna dönüşümün sağlanarak dünya hâsılasından daha yüksek oranda pay alınması, toplumun yaşam kalitesinin yükseltilmesi, bilim ve uygarlığa katkı ile bölgesel ve küresel düzeylerdeki kararlarda etkin söz sahipliği, uzun vadeli gelişme stratejisinin nesnel amaçlarının sağlanması konusunda bilgi toplumuna geçiş hakkında eksikliklerinin belirtilmesi amaçlanmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri (A.B.D.), Japonya ve Batı Avrupa Ülkelerinde 1950'li yıllarda gelişim gösteren Bilgi İletişim Teknolojileri (BİT)'nin artan kullanımıyla ortaya çıkan ''Bilgi Toplumu'' aşaması sanayi çağından yeni bir çağa ''Bilgi Çağı'' na geçişe ivme kazandırmıştır. Birçok ülke bilgi sektörüne yönelik politikalar geliştirmekte ve bu politikaları hızla uygulamaya koymaktadır. Teknolojinin gelişmesi ve küreselleşme bağlamında tüm dünya ülkelerinin sınırötesi iletişimleri BİT'i gerekli kılmıştır. BİT konusunda gelişim gösteren ve dijital veri tabanları oluşturan bilgiyi ekonomik piyasada ürün olarak işleyebilen toplumlar bilgi toplumu olarak adlandırılmıştır. Bilgi ya da enformasyon toplumu insanların yaşamlarını ilgilendiren çeşitli enformasyona kolayca erişebilmelerine, bu enformasyonu bilgiye dönüştürebilmelerine ve dolayısıyla da kendilerini geliştirebilmelerine olanak tanıyan bir toplum olarak tanımlanmaktadır (Irzık, 2002:6). Ekonomik olarak analiz ettiğimizde bilgi toplumu olmak sadece teknolojiyi kullanmakla ölçülemez. Teknolojiyi üretmek ve veri tabanları oluşturarak bilgi endüstrisinde bilgiyi işlenebilen bir ürün haline dönüştürmek bilgi toplumu olmanın en temel özellikleridir. Bu toplum bazı araştırmacılar tarafından farklı adlandırılmıştır. Örneğin; Fritz Machlup "bilgi ekonomisi", Ralph Dahrendorf "postkapitalizm", Amitai Etzioni, "Postmodern", Daniel Bell "Postindüstriyel, Peter F. Drucker "Post Businesss Society, Masuda ve Porat "İnformation Society" (Bilgi Toplumu) diye adlandırmıştır (Erkan, 1998: 72). Bilgi endüstrisinde ekonomik olarak katma değeri yüksek üretim gerçekleştirilmektedir. Bu da ekonomik büyümeye ve kalkınmaya önemli katkı sağlamaktadır. Politik sistem olarak analiz ettiğimizde bilgi toplumu katılımcı demokrasi anlayışının özelliğini taşımaktadır. Devlet elektronik ortamda e- Devlet olarak hizmet vermekte ve yürütülen politikayla ilgili paydaşların katılımı gerçekleştirilmektedir. Toplumsal analizine baktığımızda tarım toplumunda; toprak sahibi ve köleler bulunmaktadır. Sanayi toplumunda, sermaye sahibi işverenler ve işçiler varken; bilgi toplumunda, eğitim seviyesi yüksek teknik nitelikli işgücü istihdam edilmektedir. Ducker bu sınıfı''Bilgi İşçisi'' olarak adlandırmaktadır.

Açık devlet kavramından burada bahsetmet gerekirse; devlet ya da devlet kontrolündeki birimlerin ürettiği ve herkes tarafından kullanılabilen dağıtılabilen verilerin olduğu şeffaf, katılımcı ve işbirliğine dayalı bir sistem olarak adlandırabiliriz. Açık devlet sisteminde vatandaşların yönetimine güveni, reformlara uyumu, politika oluşturmada eşitlik, yenilikçi ekonomik faaliyetler, yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve verimliliğin arttılması avantajlar olarak görülmektedir. Güvenlik, kişilik haklarının ihlali ve verilerde tutarsızlık ise dezavantajları olarak görülmektedir. Bilgi toplumu aşamasına geçmiş devletlere baktığımızda vatandaşın

rolü; toplumla çok yönlü ilişkiler ve iletişim halinde bulunan, karar alma sürecinin her aşamasında aktif olarak katılım gösteren vatandaş modeline dönmüştür. Bu model yönetişim olarak adlandırdığımız yönetimin otoriter güçle değil de işbirliği içerisinde sağlandığı, karar alma sürecine ilgililerin katıldığı modeldir. Yönetime katılma sadece seçimlerde oy kullanmaktan daha geniş bir süreç olan karar alma sürecine katılma, denetime katılma ve uygulmaya katılmadan oluşur. Siyasal ve ekonomik gücün toplumda daha yaygın biçimde dağılımını, toplumda yeni bir işbölümünü öngörmektedir. Yönetişim kavramı 1980'li yıllardan sonra dünya devletlerinin yönetiminde yerini almaya başlamıştır. Türkiye'de de eş zamanlı olarak gelişmeye başlamış fakat bürokrasinin halk üzerindeki baskısı 2000'li yıllardan sonra kalkmaya başlamıştır. Yeni kamu yönetimi, küreselleşme, Avrupa Birliği uyum süreci gibi argümanlarla şeffaflık ve açıklık konusunda bazı adımlar atılmıştır. Açık yönetimi sağlama sürecinde 2002 yılında Türkiye'de Saydamlığın Artırılması ve Kamuda Etik Yönetimin Geliştirilmesi Kanunu, 2003 yılında 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bilgi edinme Hakkında Kanun çıkarılmış ve 2006 yılında BİMER oluşturulmuştur. Bu adımlar halkın yönetime katılmasını ve idareye karşı denetimi teşvik etmektedir.

Açık yönetim; teknolojik altyapı, ağ sistemi, veri tabanları oluşturularak paydaşların karar alma sürecine dâhil olmasını ifade etmektedir. Vatandaş ve ilgili sivil toplum kuruluşları Kamu İdaresi karşısında sürece katılma, denetleme ve uygulamaya katılabilmekte ve bu sürecinde diğer tüm vatandaşlar ve kurumlar tarafından açık bir şekilde gözlemlenebilmesini sağlamaktadır. Siyasi yönetimin otoritesinden uzak işbirliğine dayalı bir yönetim modelidir. Açık yönetim; açık veri, işbirliği, şeffaflık, açık hizmet, katılım, açık karar alma unsurlarından oluşur. Bilgi toplumunun siyaset dalgasını oluşturan açık yönetim, ağlarda yönetişim, şeffaflık ve demokratikleşme ilkelerinin sağlanmasıyla mümkündür. Kamu yönetiminde E-Devlet'e baktığımızda, E-Yönetim E-Hizmet ve E-Demokrasinin aktörleri; Kamu-Vatandaş-Özel Sektör'dür. Açık yönetimin aktörleri ise daha geniş olmakla beraber sadece ulusal değil ve uluslar arası ilgilileri de kapsamaktadır. Herkesin veriye ulaşabildiği bir yönetim şeklidir. Hiyerarşik, doğrusal ve tek-yönlü iletişime sahip geleneksel kurumların tersine, dijital dağıtım sistemleri; hiyerarşik ve doğrusal olmayan, etkileşimli, 7 gün 24 saat açık bir yapıya sahiptir ve bu durumda uygunluk ve elverişlilik en önemli faktörlerden biridir. Böylece sıradan yurttaşın, istediği bilgiye artık çalışma saatleri dışında da ulaşabilmesi, "dijital devlet"in; etkinlik, şeffaflık, vatandaş güveni ve "geçiş demokrasileri"nde politik katılımı dönüştürme potansiyeline sahip olup olmadığı, günümüzde başlıca tartışma konularından olmuştur (West, 2005: 1-4).

Açık verinin özellikleri;

- **Tamamlanmış:** Herkese açık ve kullanılabilir olmalı
- **Birincil:** Veriler kaynaktan toplandıktan sonra değiştirilmemeli
- **Hızlı ve Zamanında:** Veriler hızlı bir şekilde kullanılabilir olmalı
- **Ulaşılabilir:** En geniş kullanıcılar tarafından en geniş amaçlar için kullanılabilir olmalı
- **Makine İşlenebilirliği:** Veriler özel program gerekmeden işlenebilir olmalı
- **Ayrımcı Olmayan:** Herkese açık olmalı
- **Mülkiyet Dışı:** Üzerinde sahiplenilmiş özel kontrol olmamalı
- **Lisanssız:** Hiçbir telif hakkı, patent, marka ve ticari sır niteliği olmayan güvenlik kısıtlaması olmamalı.

Açık yönetimin sağlanması konusunda bir toriden daha bahsedebiliriz. Yeniliklerin Difüzyonu adlı teori Everett Rogers'a ait olup '' Yeniliklerin Yayılması-1962'' adlı eserinde konu edilmiştir. Rogers'a göre yeni bir fikrin yayılmasını etkileyen 4 ana unsur vardır:

1- Yenilik
2- İletişim Kanalları
3- Zaman
4- Sosyal sistem

Buna göre yayılma; bir yeniliğin iletişim kanalları aracılığıyla zaman içerisinde bir sosyal sisteme ait bireyler arasında iletilme sürecidir. Bireylerin bu yenilikleri kabul edip benimsemesi ise 5 aşamada gerçekleşir:

1- Bilgi

2- İkna olma
3- Karar verme
4- Uygulama
5- Kabullenme

Bu teoriden anlaşıldığı üzere yeniliklerden haberdar olmak ve haberdar etmek, sosyal sistem içerisinde bireyleri etkilemek istiyorsak iletişim kanallarını ve teknolojiyi çok iyi derecede geliştirip, gerekli veri tabanlarını oluşturmalı, ulusal ve uluslararası ağ sistemlerini inceleyerek açık veri, açık yönetim, açık yönetişim temelli bir sistem kurmamız gerekmektedir. Bilgi toplumu evresinde olan birçok ülke açık yönetimde gelişme göstermiştir. Türkiye'de bu kavrama baktığımızda hukuki altyapı hazırlanmış fakat teknolojik ve ağ sistemleri olarak halen bir altyapı oluşturulmamıştır. Açık yönetim ortaklığına 2011 yılında üye olan Türkiye 2012 yılında sunduğu eylem planındaki taahhütleri yerine getirmediği ve 2014 yılından bu yana yeni bir eylem planı sunmadığı için yürütme komitesi tarafından üyeliği pasif duruma alınmıştır.

Türkiye'de bilgi toplumu olma yönünde uygulamaya konulan strateji ve eylem planları;

- TUENA – 1999
- E – TÜRKİYE GİRİŞİMİ – 2000
- 2003-2004 KISA VADELİ EYLEM PLANI- e-DÖNÜŞÜM TÜRKİYE PROJESİ
- 2005 EYLEM PLANI
- 2006-2010 BİLGİ TOPLUMU STRATEJİSİ VE EYLEM PLANI
- 2015-2018 BİLGİ TOPLUMU STRATEJİSİ VE EYLEM PLANI
- UZUN VADELİ STRATEJİ 2023

Uzun Vadeli Strateji Planına göre; Bilgi toplumuna dönüşümün sağlanarak dünya hâsılasından daha yüksek oranda pay alınması, toplumun yaşam kalitesinin yükseltilmesi, bilim ve uygarlığa katkı ile bölgesel ve küresel düzeylerdeki kararlarda etkin söz sahipliği, uzun vadeli gelişme stratejisinin nesnel amaçlarını oluşturmaktadır. Uzun Vadeli Gelişme Stratejisinde ülkemizin jeostratejik konumu, kültürel birikimi ile ekonomik ve sosyal alanda sağlayacağı gelişmeler sonucu Cumhuriyetimizin 100'üncü yılında ülkemizin dünyanın ilk 10 ekonomisi arasında yer alması hedeflenmiştir.

Türkiye, bilgi toplumu olma yolundaki politikaları yavaş ilerlemektedir. Sanayi toplumu olgunluğunu yaşamadan bilgi toplumuna geçiş yönünde adımlar atan Türkiye sadece e- Devlet politikasında hızlı adımlar atarak başarılı olmuştur. Açık veri setleri oluşturma, veri tabanları oluşturma, ağ sistemlerinde yönetişim ve teknoloji üretimi konusunda hızlı ilerleme kaydedememiştir. Dijital bölünme sorununu halen aşamamıştır. İnternet hizmeti her vatandaşın eşit olarak ve ücretsiz yararlandığı bir hizmet olmaktan çok gelir durumu orta sınıf üzeri vatandaşların ve nüfusun %49,5'inin kullandığı pahalı bir hizmettir. Bütün bu yapısal sorunların aşılarak gerekli AR-GE yatırımlarının yapılmasıyla açık veri temelli açık yönetim sağlayan açık devlet modelinden dönüşümle bilgi toplumu aşamasına gelmenin uzun vadeli stratejik planla mümkün olabileceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler*: Kamu Politikası, Bilgi Toplumu, Açık Yönetim, Açık Veri, Açık Devlet*

ABSTRACT

In the United States (USA), Japan and Western Europe countries, the "Information Society" phase, which has emerged with the increasing use of Information Communication Technologies (ICT), which developed in the 1950s, accelerated. Many countries are developing policies for the information sector and are putting these policies into practice rapidly. In the context of the development of technology and globalization, cross-border communications of all the countries of the world have required ICT. The societies that can develop information on ICT and form digital databases as products in the economic market are called information societies. When we analyze economically, being an information society can not be measured by using only technology. Making the technology and creating the databases and transforming the information industry into a product that can be processed in the information industry is the basic characteristics of being an information. In the information industry, high value-added production is achieved economically. This is an important contribution to economic growth and development. When we analyze it as a political system, information society has the characteristic of participatory democracy. The state serves as e-Government in the electronic environment and the participation of stakeholders related to the implemented policy is realized. When we look at social analysis in agriculture society; landowners and slaves. In industrial society, when there are capital-employers and workers; In the information society, a high level of skilled workforce is employed. Ducker calls this class "The Intelligence Worker".

If you need to talk about the concept of open state here; we can call it a transparent, participatory and collaborative system in which government or state-controlled units produce and distribute data that can be used by all. In the open state system, trust in the management of citizens, adaptation to reforms, equality in policy making, innovative economic activities, increasing quality of life and increasing productivity are seen as advantages. Security, violation of personality rights and inconsistency in data are seen as disadvantages. Turkey, the politics of being an information society, is slow. Turkey, which has taken steps towards transition from information society to life society, has succeeded only by taking rapid steps in e-Government policy. It has not made rapid progress in creating open data sets, creating databases, governance in network systems, and technology production. The digital divide problem is still not over. Internet service is an expensive service used by 49.5% of the citizens and the population over the middle class, rather than being a service that every citizen is equally and free to use. It is foreseen that it will be possible to come to the information society stage with the long-term strategic plan by transforming the open state model which provides open data-based open management by overcoming all these structural problems and making necessary AR-GE investments.

***Keywords**: Public Policy, Information Society, Open Administration, Open Data, Open State*

KAMU POLİTİKASI AÇISINDAN DESTİNASYON TANITIMINDA DİJİTAL TURİSTLERİN ROLÜ

THE ROLE OF DIGITAL TOURISTS IN DESTINATION PRESENTATION IN THE TERMS OF PUBLIC POLICY

Zişan KORKMAZ ÖZCAN
Süleyman Demirel Üniversitesi

Sine EDROĞAN MORÇİN
Süleyman Demirel Üniversitesi

ÖZET

Bilgi toplumunun gelişmesi ile birlikte bilgiye duyulan ihtiyaç artmış ve ülkelerin yönetim anlayışlarının değişmesi kamu politikalarının giderek daha karmaşık hale gelmesine, artan ihtiyaçları karşılamak adına bir değişim ve dönüşüm sürecinin başlamasına sebep olmuştur. Dijitalleşen dünyada iletişim teknolojilerinin de giderek ilerlemesiyle bu sürecin önemli paydaşlarını oluşturan devlet (yerel yönetimler), özel sektör ve bireyler arasındaki ilişkiler değişikliğe uğramış ve artık "yönetişim" kavramı daha farklı boyutlarda önem kazanmaya başlamıştır. Bu kavram ile birlikte tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de özellikle hizmet sektöründe artık bireye verilen önem artmış, bireyin Sivil Toplum Kuruluşları (aracı kuruluşlar) gibi paydaşlarla bütünleştirilerek kamu politikalarının oluşum sürecine dahil edilmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda değişen ve dijitalleşen dünyada, hizmetler sektörü açısından, özellikle turizm sektöründe, katma değeri yüksek alanların payının ve ihracatının artırılması için bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımının yaygınlaştırılması önem taşımaktadır (10 Kalkınma Planı, 2013: 22).

Ülkemiz hizmet sektörünün ve dolayısıyla turizm endüstrisinin gelişmesinde önemli fırsatlar sunan bir konumda karşımıza çıkmaktadır. Özellikle komşu ülkelerin gelişmekte olan bütçesi dışa açılmada önemli bir potansiyel taşımakta ve değişen yönetim anlayışı kamu politikalarının oluşum süreçlerini etkilemektedir. Bilgisayar kullanımının ve çevrimiçi işlemlere güvenin giderek artmasıyla birlikte elektronik ticaretin yaygınlaşması ve hizmetlerde iş hacminin fazlalaşması beklenmektedir (10. Kalkınma Planı, 2013: 112). Çeşitli ağsal ilişkiler içinde, kendisi yapmaktan çok toplumdaki aktörleri yapabilir kılan, yönlendiren, kaynakların yönlendirilmesini kolaylaştıran yönetişim anlayışına geçilmesiyle (Tekeli, 1996: 51) turizm endüstirisi açısından turistin bir birey olarak kabul edilmesi söz konusu olmakta, yerel yönetimlerin bu alanda ayırması gereken bütçeyi de etkilemektedir. Dijitalleşen dünyada, özellikle sosyal medyanın önemli olduğu bir ortamda, "dijital turist" birey odaklı bir yönetişim anlayışı açısından önemli bir yer tutmaktadır.

Dijital turist, sosyal medyanın turizm sektöründeki gelişimine bağlı olarak ortaya çıkmış ve kamu politikası uygulayıcılarının gündemine girerek bu turist tipinin destinasyon tanıtımında kullanılması için bütçe ayırmalarını sağlamış 'yeni turist tipidir'. Dijital turistler online topluluklar oluşturarak, bilgi paylaşan turistler olup, oluşturdukları topluluklarda olumlu ve olumsuz deneyimlerini paylaşmaktadırlar (Benckendorff vd., 2014: 39). Bu turistler websitelerini, sosyal ağları, akıllı telefonları ve uygulamaları kullanmaktadırlar (Benckendorff vd., 2014). Paylaşımları ile geniş alanlara ulaşabilir olan dijital turistlerin göstermiş oldukları davranışlar, kamu politikası anlamında yerel yönetimlerin bütçe ayırmasını gerekli kılmaktadır. Dijital turistlerin davranışları ise şu şekildedir (Benckendorff vd., 2014: 33):

- Teknolojiyi kabul ederler ve kullanırlar.
- Seyahatleri hakkında bilgi toplar ve karar verirken bilişim teknolojilerinden faydalanırlar.
- Okuyucuyu etkileyecek şekilde online topluluklardan bilgi paylaşımı yaparlar.
- Tecrübelerini kendi araçları (websitesi veya sosyal medya hesabı vb.) ile aktarırlar.

Buna ek olarak *dijital turitlerin* %64'ü paylaşım için Facebook' u tercih etmekte, %59'u da fotoğraf yüklemek için Facebook' u tercih etmektedir (Pearce at all, 2009). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi

sadece *dijital turisti* ortaya çıkarmamış geleneksel turistin de tatilin satın alınmasından tatille ilgili paylaşımlarda bulunmaya kadar süreçte ortaya koyduğu davranışlarda da değişikliklere yol açmıştır. Örneğin İskandinav tatilciler üzerinde yapılan bir araştırmaya göre aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmıştır (Jacobsen ve Munar, 2012: 40):

- Sosyal medya ve web platformları turistlerin destinasyon seçimi kararlarını etkilemektedir.
- Turistlerin webde seçim yaparken sahip oldukları bağımsızlık destinasyon seçimini etkilemektedir.
- Tatilcilerin dijital ortamdaki bilgi paylaşımının artması destinasyon seçimi kararlarını etkilemektedir.

Bu bağlamda dijital dağıtım sistemlerinin seyahatçilere daha çok alternatif sunması ve rahatlık sağlaması nedeniyle geleneksel turist tipinin değişimini de zemin hazırladığı söylenebilir (Benckendorff vd., 2014: 43). Bu durum politikaların belirlenmesinden uygulanmasına kadar sosyal medyanın önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden söylem analizi tekniği kullanılmıştır. Veri olarak Bodrum destinasyon yöneticilerinden biri olan Bodrum Belediye Başkanı Mehmet KOCADON'un Kuşadasında düzenlenen bir panelde yaptığı konuşma, Antalya Turist Rehberleri Odası Yönetim Kurulu Üyesi Yalçın YALÇINKAYA'nın Isparta'da turizm haftasında bir panelde yaptığı konuşma ile Ortadoğu Turizm ve Seyahat Acenteleri Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin KIRK'ın konuşmaları ele alınmıştır. Söylem Analizinde örneklem büyüklüğü önemli bir konu olmamakla birlite analizi gerçekleştirmekte kişilere ve kişi sayısına odaklılık da söz konusu değildir. Bunun yerine kullanılan dil ve söylenmek istenileni çözümlemeye yönelik bir çözümleme tekniği söz konusudur (Sözen 1999). Çalışma kapsamında ele alınan söylemlerin analizi sonucunda, aşağıdaki başlıkların vurgulandığı ortaya çıkmıştır.

1. Sosyal Medyanın Önemine ve Dijitalleşmeye Vurgu

Mehmet KOCADON: "Sosyal medyayı en iyi kullanan bölge olarak krizi en az zararla kapattık. Bir ülke vatandaaşlarına bağlı kaldığımızda günün birinde sıkıntı yaşanacağını bildiğimizden, farklı ülkelere yöneldik. Özellikle Hint düğünlerinin tercih edilen bölgesi olduk. Hintliler 5 yıldızlı otellerimizde düğünlerini yapıyor." Sayın Kocadon'un bu açıklamasında sosyal medyanın turizmde yaşanan krizleri atlatmada önemli bir araç olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca sosyal medyanın etkin kullanımı sayesinde farklı ülkelerin vatandaşlarına rahatlıkla ulaşabildiklerini ve turistik pazarlarını çeşitlendirdiklerini ortaya koymuştur. Sayın Yalçınkaya ise "İllerin tanıtımında, sosyal medyadan, fotoğrafçılıktan ve kısa filmlerden yararlanırlar." diyerek, sosyal medyanın yerel turistik değerlerin tanıtımında önemli bir araç olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca Hüseyin KIRK, "Online dijital turizmi sosyal medya ile dünya insanı ile buluşturanlar milyar dolarlar kazanır iken kendi kabuğundan çıkmayıp hiçbir fikre ve hiçbir oluşuma saygı duymayanları yakında kendi dünyalarına Seyahat Acentaları olarak terk edeceğiz." diyerek turizm sektöründe Sivil Toplum Kuruluşları olarak aracı kuruluşların da sosyal medya kullanımı konusunda açık sisteme sahip olmaları gerektiği konusuna vurgu yapılmaktadır (www.turizmhabermerkezi.net). Zira yönetişim kavramı sivil toplumun kapasitesini artırmayı hedeflemekte, sosyal medya aracılığı ile de açıklığı sağlamaktadır.

2. Gezginlerin Yerel Turistik Faaliyetlere Davet Edilmesine Vurgu

Yalçın YALÇINKAYA: "Günümüzde sırt çantalı turistler ve gezginler oldukça popüler. Bu kişilerin sosyal medya hesaplarından yaptığı paylaşımları binlerce insan takip ediyor ve tatil planlarını bu gezginlerin önerilerine göre yapıyor. " diyerek dijital turistlerin günümüzde artan önemine, deneyimlerini paylaşma yöntemlerine ve bu paylaşımların potansiyel turistleri etkileme gücüne vurgu yapmıştır.

Artan iletişim ve ulaşım olanakları ile birlikte bölgelerin birbirleriyle olan ilişkileri çoğalmış, işbirliği düzeyleri artmış ve birbirlerinin tecrübelerinden faydalanma imkanları doğmuştur. Bu kapsamda, farklı coğrafya ve kültürlerdeki yerel yönetimler turizme yapacakları katkı konusunda birbirleriyle çeşitli ağlar kurabilir, iletişime geçebilir ve birbirlerine destek olabilirler.

3. Yerel Yönetimin Tanıtım Bütçesine Ayırdığı Payın Önemine Vurgu

Mehmet KOCADON: "Turizm için sivil toplum örgütleri ile çalışıyoruz. Geçtiğimiz yıl 1 milyon Euro tanıtım harcaması yaptık. Turizm, krize çabuk girer, çabuk çıkar; umudu kaybetmeden çalışıyoruz. Tanıtıma yönelik para harcamaktan çekinmeyin, aksi halde ayakta kalamazsınız. Yerel yönetimlerin turizme çok daha fazla yatırım yapması, tanıtım yapması gerekiyor. Çünkü yörelerimizin insanları turizmden para kazanıyor. Bizler de onlardan aldığımız vergilerle yatırım ve tanıtım yapmaktan çekinmemeliyiz." diyerek, yerel yönetimlerin tanıma ve tanıtma faaliyetleri gerçekleştirmesinin önemi üzerinde durmaktadır. Zira internet, yerel yönetimlerin yeniden keşfedilmesi için güçlü bir araç sunar. Özellikle hizmet sunumunda teknoloji açısından yeni bir atılım getirerek, kamu politikası açısından da bir dönüşüm başlatmaktadır (Alfret and Ho, 2002: 434). Buna ek olarak "Bodrum'un bütçesini turizmin tanıtımında yetkim olduğu kadar kullanıyorum." diyerek diğer destinasyon yöneticilerine de turistik tanıtıma pay ayırmaları konusunda çağrı yapmıştır. Kaldı ki yerel yönetimler, turistler için özel sektörün ayırmış olduğu payı ayıramamak gibi bazı sıkıntılarla karşılaşabilmektedir. Fakat özel sektördeki turizm politikalarının, yerel yönetim politikaları ile örtüşmesi beraber hareket edebilme durumunu artırmakta olup, yönetişim kavramının önemini güçlendirmektedir. Ayrıca yerel yönetimlerin hizmet anlayışı, yerel yönetimlerin turizme yönelik çalışmaları ve belediyelerin turizm için oluşturdukları kamu politikalarını kapsamaktadır (Üste ve Güzel, 2008: 98).

Önümüzdeki dönemde, bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler ile bilgiye dayalı üretim, büyümenin temel belirleyici gücü olmaya devam edecektir (10. Kalkınma Planı, 2013: 7). Dijitalleşme olgusu tüm alanlarda olduğu gibi kamu yönetimi ve turizm işletmeciliği alanlarında da hızla önem kazanmaktadır. Destinasyonların turistik tanıtımında izlenen kamu politikasının çağa uygun olması oldukça önemlidir. Çağa uygun kamu politikaları mutlaka dijital unsurlar içermelidir. Özellikle turistik tanıtım konusunda ortaya koyulan kamu politikaları hızla paylaşılabilir ve kitlelere hızla ulaşabilir özellikte olmalıdır. Bu da ancak dijitalleşme ile mümkün olacaktır. Genellikle dijital tursitler tur dışındaki destinasyonların tanıtımına öncelik vermektedirler. Yerel turistik kaynakların tanıtımında bu turistlerin destek sağlaması amaçlı çalışmalar yapılmalıdır. Yerel yönetimler dijital turistleri yerel tanıtım faaliyetleri konusunda desteklemelidirler. Zira sektörde tanıtım ve pazarlamanın iyileştirilmesi, tanıtımın finansmanına özel sektörün daha fazla katılımı önemini korumaktadır (0nuncu Kalkınma Planı, 2013: 113). Dolayısıyla, tanıtım ve pazarlamada destinasyon yönetim örgütlerini oluşturan kamu ve özel sektör paydaşlarının birlikte hareket etmeleri gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kamu Politikası, Destinasyon Yönetimi, Yönetişim, Digital Turist, Sosyal Medya.*

ABSTRACT

In the upcoming period, science and technology developments and knowledge-based production will continue to be the main determining power of growth. The concept of digital tourists is a very important place for public policy practitioners to emphasize the importance of social media in terms of transferring budget to this area and contributing to the country's economy. In this study, discourse analysis technique is used as qualitative research methods. Speaking at a panel held in Kuşadası, Bodrum Mayor Mehmet KOCADON, one of the Bodrum destination administrators, the Antalya Tourist Guides Chamber Board Member Yalçın YALÇINKAYA made a speech during the tourism week in Isparta and the chairman of the Middle East Tourism and Travel Agencies Association Chairman Hüseyin KIRK's speeches have been taken care of. As a result of the analysis of the discourse, it was revealed that the following topics were emphasized:

1. Emphasis on Social Media and Digitalization

It was emphasized that social media is an important tool to overcome the crisis in tourism. In addition, the effective use of social media has made it possible for different countries to easily reach their citizens and diversify their tourist markets.

2. Emphasis on Inviting Travelers to Local Touristic Activities

In order to viralize in the promotion and marketing of destinations, mobile digital tourists need to be invited to local events.

3. Emphasis on the Share of Local Government to Promote Budget Share

It is necessary to increase the budget allocated for promotion and marketing. Public and private sector stakeholders that form the destination management organizations for promotion and marketing need to act together.

As a result, public and private sector stakeholders, which form the destination management organizations for promotion and marketing, act together.

Keywords: *Public Policy, Destination Management, Governance, Digital Tourist, Social Media*

DİJİTAL ÇAĞDA TÜRK SAĞLIK SİSTEMİNDE BİLGİ YÖNETİMİ ve BİLGİ SİSTEMİ UYGULAMALARI

INFORMATION MANAGEMENT AND INFORMATION SYSTEM APPLICATIONS IN THE TURKISH HEALTH SYSTEM IN THE DIGITAL ERA

Erol IŞIKÇI
Milli Savunma Bakanlığı

Esmeray ALACADAĞLI
Bayburt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Bilim ve teknolojideki ilerlemelere bağlı olarak bilgi üretiminin inanılmaz bir hıza eriştiği günümüzde, bilgi devrimi yaşadığımızdan söz edilmektedir. İçinde yaşadığımız ve bilgi çağı denilen bu dönem, sürekli öğrenme ve bilgilenmenin kaçınılmaz olduğu yeni bir toplumsal ve ekonomik düzeni temsil etmektedir. Bu çağın kendine has kuralları ve ilkeleri olup, eski kurallar ve ilkeler geçerliliğini yitirmiştir. Üretim süreçlerinde emek ve sermayenin öneminin giderek azaldığı ve bilginin, emek, sermaye ve hammaddeden çok daha önemli bir unsur haline geldiği gözlemlenmektedir. Toffler'a göre bilgi (1998:33); hammadde, emek, zaman, mekân, sermaye ve öteki girdilere olan ihtiyacı azaltarak her şeyi ikame etmekte, giderek ileri bir ekonominin merkezi kaynağı haline gelirken değeri de hızla artmaktadır. Bireylerin de toplumların da bu çağın gerektirdiği ekonomik ve toplumsal yapıyı ve bu yapıda hayat bulan dijital dünyayı kavrayabilmek, anlayabilmek için stratejik önemi olan bir kaynağa yani bilgiye ihtiyacı vardır. Çünkü, bu çağın gerektirdiği değişim ve dönüşüme bilgiye sahip olup onu yönetebilenler ayak uydurabilecek, uyum sağlayabilecektir. Sanayi toplumunun yerini alan bilgi toplumunda bilgilenmiş birey vazgeçilmez bir nitelik kazanırken, örgütsel yapıların ve yönetim sistemlerinin de birey tabanlı/merkezli olarak yeniden tasarlanması gerekmektedir.

Günümüz dünyasında örgütleri aynı alanda hizmet sunan diğer yapılardan/rakiplerinden farklılaştırmayı sağlayan onlarının önüne geçiren araç bilgi ve ondan yararlanma biçimidir. Bilgiyi toplama, koruma ve yönetme biçimi kazanmayı da kaybetmeyi de belirlemektedir (Özata, Sevinç, 2010:6-21). Bilginin, insanların, örgütlerin ve devletlerin sahip olması gereken en kritik kaynak olarak (Demircan,1997:1) kabul edildiği günümüzde, gelişen teknolojiye ve bilgi üretimine bağlı olarak, kurumlarda, yoğun bir bilgi ve belge üretimi oluşmuştur. Bu nedenle artık kurumsal bilginin yönetilmesi için sadece kurumsal belgeleri kayıt ve kontrol altına almak yeterli olmamaktadır. Günümüz gereklerine uygun bir bilgi yönetimi, Odabaş (2003,357)'ın belirttiği üzere, "kayıtlı ve kayıtlı olmayan bütün bilgilerin yönetilmesini, verimli bir şekilde kullanılmasını, dağıtılmasını ve depolanmasını" gerektirmektedir.

Örgütlerde bilgi yönetimini etkin bir şekilde yapılabilmesi bunun gerektirdiği teknolojik altyapının kurulması ile mümkün olup bu bağlamda bilgi teknolojilerine ihtiyaç bulunmaktadır. Bilgi teknolojileri bilginin toplanmasını, işlenmesini, dağıtılmasını, erişimini, kontrolünü otomatik olarak sağlayan sistemler (Ceyhun ve Çağlayan, 1997:1-2) olup makro bazda ekonomilerin, mikro bazda hizmetlerin sunumu ve bu hizmetleri sunan örgütlerin yeniden dizaynına da olanak verir. Bu teknolojileri kullanarak ihtiyaçları doğrultusunda karar vermede ve sorun çözmede destek sağlayacak kendi bilgi sistemlerini oluşturabilen örgütler, hızla değişen koşullara uyum sağlamayı da başarabilmektedirler. Bilgi sistemleri; örgütlerde karar verme ve kontrol etme işlevlerini yerine getirmek amacıyla, bilgi toplama, işleme, saklama, düzenleme ve dağıtmak üzere işe koşulan insan kaynakları, bilgisayarlar ve yöntemler topluluğundan oluşur. Bilgiyi özel bir amaç doğrultusunda toplayan, işleyen, saklayan, dağıtan bu sistemler, yöneticilerin iç ve dış çevrelerindeki olaylar, fırsatlar ve riskler hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlarlar. Kuruluşların faaliyetlerini geleneksel yöntemlere oranla daha az maliyetle, daha iyi kalitede ve daha hızlı olarak gerçekleştirmelerine de olanak veren bu sistemler, örgütlerin sürekli değişen ve gelişen dünyaya uyum sağlamalarını da kolaylaştırırlar.

Örgütlerin yapı, süreç ve yönetim biçimlerinde gereken değişiklerin yapılabilmesinde katalizör görevi gören bu sistemler, bu nedenlerle örgütlerde stratejik öneme sahiptirler.

Yaşamın tüm boyutlarını etkileyen ve zaman ve mekan farklılıklarının etkisini ortadan kaldıran bilgi birikimin ortaya çıkardığı bilgi teknolojilerinin, bilgi sistemlerinin en fazla etkilediği alanlardan biri, sağlıktır. "Sağlık alanı, herkesin bildiği gibi tıp ve sağlık teknolojileri anlamında bilgi birikiminin müthiş bir hızla arttığı alanlardan biridir. Bu artış bir taraftan sorunlara çözüm üretme becerisi yeteneğini ve insanın yaşam kalitesini artırırken diğer taraftan, bu alanlardaki açık, örtük, iç ve dış bilgiyi, tıp ve sağlık dünyasının uygulayabileceği biçimlere dönüştüren ve sürekli dinamik halde tutan sağlık bilgi yönetimi de giderek karmaşıklaşmaktadır. Tıp ve sağlığa ilişkin bilginin yaratılması, düzenlenmesi, aktarılıp paylaşılması ve kullanılmasına yönelik alt süreçler; enformasyon altyapısı, akışı, politikası; teknoloji ve teknikler, araçlar, yöntemler; ilke ve stratejiler; sürekli eğitim ve öğrenme; sürecin başlatılması ve geliştirilmesi gibi birçok konu, bu karmaşık, bütüncül ve geniş sürecin kapsamında yer almaktadır" (Alkan, 2003:122). Bu özelliği nedeniyle sağlık alanı, daha iyi bir hizmet sunabilmek için gerekli bilgi ve verilerin toplanması, kullanılması ve paylaşılabilmesini sağlayacak sistemlere en fazla ihtiyacı olan sektörlerdendir. Bu nedenle diğer sektörlerin yanında "sağlık alanında da hizmet sunum ve planlamalarında bilgiye dayalı yönetim giderek önem kazanmaktadır. Sağlık bilişimi beraberinde taşıdığı birçok parametre ile sağlıkta hizmet sunumu ve planlamasında bilgiye dayalı yönetimdeki önemini açıkça ortaya çıkarmaktadır" (Akpınar, 2006).

Sağlık alanında bilgi sistemi uygulamaları ilk olarak, 1960'lı ve 1970'li yıllarda, faturalama, muhasebe amaçlı olarak kullanılmıştır. Daha sonrasında oluşturulan entegre bilgi sistemlerinin amacı ise hastane sistemi içinde karşılıklı haberleşmenin ve koordinasyonun sağlanmasıdır. 1990'lı yılların başında başlayan ve sonuncusu 2004'te devreye sokulan üç proje kapsamında sağlık hizmetinin sunumunda e-devlet uygulamalarına geçilmiştir. "Sağlıkta Dönüşüm Programı" olarak bilinen ve Sağlık Bakanlığı'nı ve sağlık hizmeti sunumunu yeniden yapılandırmayı amaçlayan bu programın en önemli bileşenlerinden biri de bilgi çağının gereklerine uygun bir sağlık bilgi sistemi kurulmasıdır. Bu çerçevede sağlık alanında elektronik bilgi sistemi uygulamaları bir yandan sağlık hizmetlerine erişim ve bakım kalitesinin artırılmasına ve maliyetin azaltılmasına katkı sağlarken öte yanda sağlık hizmetlerinin sunulma biçimlerini büyük bir hızla dönüştürmenin de bir aracı olmuştur.

Bu çalışma ile, 1990'ların ortalarında, ortaya çıkan elektronik bilgi yönetimi ve bu yönetimin uygulanmasına imkan veren elektronik bilgi sistemleri kısaca e-devlet uygulamasının, sağlık hizmeti sunumunu nasıl etkileyip dönüştürdüğü ortaya konmaya çalışılmıştır. Literatür incelendiğinde, bilgi iletişim teknolojileri ya da sistemlerinin en fazla kullanıldığı sektörlerden birisi olmasına karşın bu sistemlerinin uygulanmasının sağlık hizmetinin sunumunda, yönetiminde yarattığı etkiyle ilgili olarak çok fazla sayıda araştırma olmadığı gözlenmiştir. Oysaki, bilgi iletişim teknolojilerinin kullanılmasının bir kamu hizmeti olan "sağlık" hizmeti sunum biçiminde sağladığı değişim diğer alandaki kamu hizmeti sunum biçimlerinin yeniden yapılandırılması açısından da önemli bir deneyim ve örnektir. Gözden kaçırılmaması gereken önemli bir nokta da; bir bütün olarak bakıldığında kullanılan sistemlerin özelde sağlık hizmetlerinden başlayarak genelde diğer kamusal alanlardaki hizmetlerin sunumu ve hatta hizmetleri sunan örgütlerin yapılanmasına kadar pek çok şeyi değiştirerek "kamu yönetiminin temel değerlerini, amaçlarını ve yapısını" etkilediğidir.

Bu çalışmanın amacı; ülkemiz sağlık yönetiminde uygulanan, dijital ve otomasyona dayalı bilgi yönetimi veya e-devlet uygulamalarının mevcut durumunu ve alandan başlayarak ülkenin kamu yönetimi yapısına olan etkilerini ortaya koymak, eksikliklerini tespit edip bunlara yönelik öneriler geliştirmektir. Bu anlamda çalışmada öncelikle bilgi ve bilgi yönetimi konuları kavramsal ve teorik olarak ele alındıktan sonra sağlık kuruluşlarındaki elektronik bilgi yönetimi ve bilgi yönetim sistemleri incelenmiş, ülkemiz kamu yönetiminde değişime yol açan gelişmelerle bağlantısı sorgulanmıştır. Ulaşılan bilgiler ışığında ve uygulanan bilgi sistemlerinin sağlık alanındaki uygulama eksikliklerinden yola çıkılarak daha verimli bir yapı oluşturmak için öneriler geliştirilmiştir. Çalışmada betimsel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Bu bağlamda konu ile ilgili dokümanlar, raporlar, daha önceden yapılmış araştırmalar incelenmiş ve bu bilgileri doğrulamada etkisi önemli olduğu düşünülerek niteliksel olarak analize yönelik olarak bu sistemi uygulayanların görüşlerine de başvurulmuştur.

Araştırmanın sonunda elde edilen veriler değerlendirildiğinde, elektronik bilgi sistemi/e-devlet uygulamalarının, ülkemizde sağlık alanında yürütülmekte olan sağlık hizmetlerinin sunum biçimleri yanında değerlerini de büyük oranda değiştirdiğini, bu uygulamaların bütünlükten ve ihtiyaçlara cevap verebilecek işlerlikten uzak olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler; *Bilgi Yönetimi, Bilgi İletişim Teknolojileri, Kamu Yönetimi, Sağlık Hizmeti, Sağlık Bilgi Sistemi.*

ABSTRACT

It is mentioned that in today's world where information production has reached an incredible speed depending on the progress in science and technology, we are experiencing the information revolution. This period in which we live and is called information age represents a new social and economic order in which continuous learning and information is inevitable. This age has its own rules and principles, and the old rules and principles have lost their validity. It is observed that in the production process the importance of labor and capital has gradually decreased and knowledge has become a much more important element from labor, capital and raw material. According to Toffler (1998:33); it is rapidly replacing everything by reducing the need for raw materials, labor, time, space, capital and other inputs, and becoming a central source of an increasingly advanced economy. Individuals and societies also need a source of knowledge that is a strategic asset to understand and understand the digital world that lives in this economic and social structure that this age demands. Because the change and transformation needed in this age will have the knowledge and the ones who can manage it will adapt and adapt. While the informed individual acquires an indispensable quality in the information society, which is located in the industrial society, organizational structures and management systems need to be redesigned as individual-based / centralized.

The purpose of this study is; to demonstrate the effects of digital and automation-based information management or e-government applications applied in health management in our country to the public administration structure of the country starting from the current situation and from the field, to identify the deficiencies and to develop suggestions for them. In this sense, firstly, information and information management issues were discussed conceptually and theoretically, then electronic information management and information management systems in health institutions were examined and the link between developments leading to change in public administration of our country was questioned. Suggestions have been developed in order to create a more efficient structure in the light of the information obtained and due to the application deficiencies in the health field of applied information systems. Descriptive research methods were used in the study. In this context, documents related to the subject, reports, previous researches have been examined and the opinions of those who apply this system have been applied qualitatively analytically, considering that the effect is important in confirming the information.

With this study, we tried to show how electronic information management and electronic information systems that enabled the implementation of e-government application affected health service delivery. When the data obtained is evaluated, electronic information system / e-government applications have been achieved as a result of the fact that the health services being carried out in the health sector in our country change their values in a big way as well as their presentation and they are far away from the integrity and functionality that can respond to needs.

Keywords; *Information Management, Information Communication Technologies, Public Administration, Health Service, Health Information System.*

YENİ KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞININ BİR ELEŞTİRİSİ OLARAK DİJİTAL ÇAĞ YÖNETİŞİMİ

DIGITAL ERA GOVERNANCE AS A CRITICISM OF NEW PUBLIC MANAGEMENT

F. Burak YERLİKAYA
Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF/SBKY

Hülya AĞCASULU
Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF/SBKY

ÖZET

Çalışmanın amacı Yeni Kamu Yönetimi (YKY) anlayışının bir eleştirisi olarak ortaya çıkan Dijital Çağ Yönetişimi (DÇY) görüşünün temel önermelerini değerlendirerek YKY anlayışına alternatif bir paradigma olup olmadığını değerlendirmektir.

Bilgi İletişim Teknolojilerinin günden güne artan oranda devlet içine entegre olması beraberinde e–devlet kavramı ile kuramsallaştırılan bir dijitalleşme dalgasını getirmiştir. Böylece bürokrasinin araç ve yöntemleri teknoloji tarafından sınanır hale gelmiştir. Demokratik açıdan bakıldığında ise geleneksel katılım yöntemlerinin teknoloji tarafından aşındırıldığını görmek mümkündür. Belirtilen bu noktalar kapsamında, kamu yönetimi alanının son yıllarda en etkili kuramı olan YKY'nin dijitalleşme kapsamında eleştirisinin incelenmesi günümüz kamu yönetimi teorisi açısından önem arz etmektedir.

Çalışmada, DÇY görüşünün üç temel önermesi olan Yeniden bütünleşme (*reintegration*), İhtiyaç temelli bütüncülük (*need-based holism*) ve dijitalleşmeye (*digitisation*) değinilerek YKY'ne yöneltilen eleştirileri incelenmiştir. Çalışma DÇY'nin alternatif bir paradigma olma iddiasına yönelik eleştirileri değerlendirmiş ve genel bir değerlendirmeyle sonlandırılmıştır.

2005 yılında Dunleavy tarafından ortaya atılan dijital çağ yönetişimi görüşü YKY anlayışının duraklama dönemine girdiğini belirtir. Ayrıştırma, rekabet ve teşvik gibi temalar üzerine inşa edilen YKY anlayışı, birçok gelişmekte olan ülkede bu temalar için uygulama alanı bulabilse de ileri sanayi ülkelerinde aynı şekilde aktif olduğunu söylemek güçtür. Araştırmacıların bu kanıya varmalarında 5 yıllık bir araştırma projesinin bulgularına dayanarak ortaya çıkan "*Digital era governance: IT corporations, the state, and e-government"*isimli çalışma etkili olmuştur. Yazarlar bu çalışmada ABD, Japonya, Birleşik Krallık, Kanada, Avustralya, Hollanda ve Yeni Zelanda'dan oluşan 7 ülke üzerinde, bürokrasi, vergi, sosyal güvenlik, kamu politikası, ve göçmenlik konuları ile BİT arasındaki ilişkiyi değerlendiren çalışma devlet ve teknoloji arasındaki ilişkiyi detaylandırmıştır.

YKY anlayışının geleneksel kamu yönetimi teorilerine karşı gelişen bir reaksiyondur. Refah devletinde ortaya çıkan ekonomik ve mali problemler kamu örgütlerinde yenilikçi fikirlere olan ihtiyacı arttırmıştır. Bu ihtiyaçlara neoliberal paradigma temelinde cevap veren, kamu örgütleri için farklı fikirlere sahip olan yeni kamu yönetimi anlayışı olmuştur. Daha önce de belirtildiği gibi, Dunleavy'nin görüşüne göre YKY'nin üç önemli karakteristik özelliği vardır. Kısaca belirtmek gerekirse bunlar:

- *Ayrışma (disaggregation):* Büyük kamu sektörü hiyerarşilerinin tek ama yönelik küçük birimler olarak parçalanması,
- *Rekabet (competition):* Kamu yapılarında hizmet açısından alıcı/sağlayıcı ayrımı oturtularak farklı hizmet sağlayıcı yöntemlerin devreye sokulması ve dolayısıyla rekabetin yaratılması,
- *Teşvik (incentivisation):* Aktörler açısından, mesleki etiğe ya da kamu hizmetine dayalı genel performans ödüllendirme sisteminden, para temelli özel performans teşviklerine geçişle; kurumlar açısından

ise özelleştirme, kamu özel ortaklıkları, özel sermaye girişimi gibi araçlar ile kaynakların en etkin biçimde kullanımıdır.

İletişim teknolojilerine bağlı olarak yaşanan bireysel ve toplumsal dönüşümler YKY'nin bu üç temel dönüştürücü temasını bazı alanlarda tamamen geriye döndürmüş; bazı alanlarda ise tamamen durdurmuştur. Dolayısıyla Dunleavy, bu üç temel özelliği DÇY açısından ele alarak onlara karşılık gelen üç özellik ortaya atmıştır (2005: 480). Bu özellikler (Yavuz, 2015: 276-277; Dunleavy, 2005: 480):

- *Yeniden Bütünleşme (Reintegration):* Yeniden bütünleşme özelliği YKY'nin küçük kurumlara ayrılmayı amaçlayan ayrışma özelliği sonrasında ortaya çıkan tek amaçlı birçok kamu kurumunun teknoloji kullanımı temelinde yeniden bütünleşmesini simgelemektedir. Ayrışma sonucunda ortaya çıkan çok sayıda kurum beraberinde hem koordinasyon zorluklarını getirmiş hem de vatandaşla devlet arasındaki mesafeyi arttırmıştır. Ancak kamu kurumlarında teknoloji kullanımının artması sayesinde birbirinden kopuk kamu kurumları tekrar işbirliği edebilir hale gelmiş ve bu kurumların koordinasyonu kolaylaşmıştır.

- *İhtiyaç Temelli Bütüncülük (Need-Based Holism):* Yeniden bütünleşme özelliğinin tek tek kamu kurumlarını ele alan dar yaklaşımının aksine ihtiyaç temelli bütüncülük ile amaçlanan devlet örgütü ile vatandaş arasındaki tüm ilişkileri değiştirip basitleştirmektir. Burada amaçlanan daha geniş ve kapsayıcı, baştan sona birbiri ile bağlantılı idari blokların oluşturulmasıdır. Bürokraside gereksiz adımların, maliyetlerin, kontrollerin ve formların kaldırılması ile sağlanacak süreç tasarımı öngörülür. Böylece kamu sektörü çabuk karar alabilen ve değişimlere adapte olabilen bir yapıya bürünür. YKY'nin önerdiği iş süreçlerinin sağlanması yerine vatandaş ihtiyaçlarının karşılanması ön plandadır.

- *Dijitalleşme (Digitisation):* Dijitalleşme, iletişim teknolojilerinin geleneksel kamu ya da özel sektör işletme süreçlerini tamamlayıcı bir faktör olmasından ziyade gerçek anlamıyla dönüştürücü olmasını ifade eder. Amaç kamu kurumunun var oluşuna ilişkin bir dönüşüm yaşamasıdır. Yani internet temelli dijital kamu kurumlarının bürokrasinin yerine geçmesi öngörülür.

DÇY için Dunleavy tarafından birinci dalga olarak tanımlanan bu görüşün temelinde, teknolojik gelişmelerin toplumsal ve bireysel etkileri sonucunda YKY anlayışının getirdiği reformlardaki geriye dönüşlerin yeni bir paradigmanın ortaya çıkış dinamikleri olarak kuramsallaştırılması yer almaktadır.

Dunleavy takip eden beş yıl içerisindeki gelişmelere bağlı olarak dijital çağ yönetişimini yeniden ele alan çalışmasında görüşün "Anti-YKY" köklerinden uzaklaştığını belirtmektedir. Dijital çağ yönetişiminin ikinci dalgası olarak adlandırdığı bu dönemde Dunleavy Web 2.0, sosyal medya gibi gelişmelerin bireylerin sosyokültürel yaşamını derinden değiştirdiğini belirtir. Bireyler artık çevrimiçi bilginin sadece tüketicisi olduğu durumdan sıyrılarak bu birikime katkıda bulunabilir hale gelmiştir. İnovasyonun demokratikleşmesi, kitlekaynağı kullanımı, bilişsel fazlalık vb. değerler devlet-vatandaş arasındaki ilişkinin yeniden tanımlanmasını gerektirmiştir. Bununla beraber iletişim teknolojileri bireylerin organize olma yollarını da değiştirmiştir. Sosyal medya, blog, forum gibi çevrimiçi platformlar üzerinden kolaylıkla bir araya gelen vatandaşlar devleti yeni bir nitelik kapsamında iletişime zorlayabilmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde DÇY yaklaşımı YKY anlayışının genel yetersizliklerine doğal bir tepkidir. Dolayısıyla parçalanmadan çok hizmetlerin bütünleştirilmesiyle, piyasa içerisinde hizmet alan yarı müşteri bir vatandaş anlayışından çok birey merkezli hizmet sunumuyla ilgilenmektedir. En önemli nokta ise DÇY'nin sunduğu çözümlerin yüksek oranda iletişim teknolojilerindeki ilerleme ile mümkün olabileceğidir. Böylece DÇY bilgisayarların devlet-vatandaş ilişkileri için bir kamu dairesi haline geldiği, değişen hizmet sunumu anlayışı ile de tanımlanmaktadır.

DÇY yeni kamu yönetimine alternatif bir paradigma olmaktan çok e-devlet, e- demokrasi, e-yönetişim gibi kavramları altında toplayan çatı bir kavram halindedir. Çevrimiçi iletişim zamanla iletişimin yüz yüze konuşmak kadar normal bir formu haline gelecektir. Dolayısıyla bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişmeler devam ettikçe devletin bu dönüştürücü etkiye direnmesi mümkün değildir. Ancak bu değişim durumun süreğenliği göz ardı edilmemelidir. Bilgi iletişim teknolojileri daha önce hiçbir alanda görülmemiş bir hızla ilerlemeye devam etmektedir. Dijital çağ yönetişimi yaklaşımı gibi yenilikçi bir yaklaşım bile teoriden pratiğe aktarıldığı anda teknolojik olarak "eski" olmak durumundadır.

DÇY yaklaşımının YKY'ye yönelttiği eleştiriler yaklaşımın alternatif bir paradigma olmaktan ziyade YKY anlayışını teknolojiye adapte eden ve tamamlayan bir görüşler bütünü olduğunu belirtmek mümkündür. Devletin teknoloji ile imtihanında dönemin kamu yönetimi teorisine bağlı olmaksızın teknolojik gelişmeleri absorbe edebilen bir altyapıya ihtiyacı vardır. Yönetimde dijitalleşme erişilmesi gereken bir ideal yönetim kuramı olarak anlaşılmamalıdır. Dijitalleşme, ideal yönetime erişmek için gerekli en önemli araçlardan biri olarak tanımlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: *Dijital Çağ Yönetişimi, Yeni Kamu Yönetimi, Kamu Yönetimi Teorisi, Dijitalleşme.*

ABSTRACT

The aim of the paper is to assess whether Digital Era Governance (DEG) is an alternative to New Public Management (NPM) understanding, along with the assessment of Digital Era Governance the fundamental propositions of DEG, which emerged as criticism to NPM.

Day-by-day, Information and Communication Technologies' (ICT) increasing integration to the state brought along a wave of digitisation that is theorized by e-state concept. Thereby the tools and methods of the bureaucracy have been tested by technology. From the democratic point of view, it is possible to observe that traditional participatory mechanisms are corroded by technology. In this context, the critical assessment of the NPM within the scope of digitisation, regarded the most effective theory of public administration in recent years, is important in terms of contemporary public administration theory.

In the study, the critics addressed to the NPM are elaborated by highlighting three fundamental propositions of DEG; reintegration, need-based holism and digitisation. The study has critically assessed DEG's being a new alternative paradigm and has been summed up by general evaluation.

Generally, DEG approach is a natural reaction to the main deficiencies of NPM. Therefore, it is interested with the integration rather than fragmentation of services and person centered service delivery rather than purchasing services from the market. The most important point is that the solutions presented by DEG is only possible in case of high level development in communication technologies. Thus, DEG is also defined by the concept of changing service delivery, in which computer screens become state agencies front-end in state-citizen relations.

It is possible to state that DEG is a set of ideas, adapting and complementing NPM approach to the technology rather than being an alternative paradigm. In the technology trial of state regardless of its era's public administration theory, there is a need of infrastructure absorbing technological developments. Digitisation in management should not be understood as an ideal theory to be accessed. Digitisation should be described as one of the most necessary tools to achieve ideal governance.

Keywords**:** *Digital Era Governance, New Public Management, Public Administration Theory, Digitisation*

DİJİTAL ÇAĞDA KAMU YÖNETİMİNDE KANIT TEMELLİ ANLAYIŞ ÇERÇEVESİNDE BİR MODEL ÖNERİSİ

A SUGGESTION OF MODEL IN THE FRAMEWORK OF PROOF BASED APPROACH IN PUBLIC ADMINISTRATION IN THE DIGITAL AGE

Eren EROĞLU
Ankara Üniversitesi

ÖZET

Türk kamu yönetiminin bağımlılık sorunu aşmaya yönelik bir model önerisi ortaya koymayı amaçlayan çalışma, dijital çağın sunduğu imkânlar sayesinde, kanıt temelli yönetimin Türk kamu yönetimine neler kazandırabileceğini ve ne gibi kısıtları olabileceğini tartışmaktadır. Türkiye'de kamu yönetimi düşüncesinin gelişimine bakıldığında, yönetim bilim temelli ilk yıllarda Avrupa menşeili olarak filizlendiği ancak daha sonra bugünkü kamu yönetimi anlamında Amerika Birleşik Devletleri'nin Türk kamu yönetimi düşüncesini düşünsel ve maddi anlamda doğrudan etkilediği görülmektedir. Kurumlar, yurtdışından getirilen uzmanlar, yurtdışına yollanan öğrenciler, programa konulan yabancı diller, uygulanan müfredat ve programlar belirli dönemlerde belirli devletler ekseninde şekillendirilmiş ve reformlar bu eksenler üzerinde yürütülmüştür (Altunok, 2012: 293). Türkiye özelinde izlenen reform süreçlerinde, farklı dönemler itibariyle, üç farklı devletin Türkiye'deki yönetim biliminin gelişiminde baskın rol oynadığı söylenebilir. 1859 yılında bir "yönetim okulu olarak" kurulan Mekteb-i Mülkiye'de bariz bir Fransız etkisi söz konusudur. Okutulan ders programlarında ve programlara konulan yabancı dil derslerinde Fransa kaynakları ve dili etkilidir. 1910'lu yıllar Alman etkisinin ön plana çıktığı, Mülkiye'de hukuk derslerinin önem kazandığı bir dönem olmuştur. Devletin yönetimi anlamında, hukuki bilginin yeterli olacağı düşüncesi kabul görmeye başlamıştır. 1930'lu yıllar ise Almanya etkisinin tekrar yükselişe geçtiği yıllar olmuştur. Okutulan dersler, müfredata yabancı dil olarak Almanca'nın eklenmesi, Almanya'dan hocalar getirilmesi Alman etkisinin önemli göstergeleridir. 1940'lı yıllardan itibaren ise Amerika Birleşik Devletleri'nin model alınmaya başladığı görülmektedir. Buna uygun olarak Siyasal Bilgiler Fakültesi yapılandırılmış, Amerika Birleşik Devletleri menşeili kaynaklar programda yer bulmuştur. Hem Amerika Birleşik Devletleri'nden hocalar getirilmiş hem de Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'ye Türk öğretim üyeleri eğitim için gönderilmiştir. Yabancı dil öğretimine ise İngilizce dersi eklenmiştir (Keskin, 2006: 25). Dolayısıyla Altunok'un (2012: 293) belirttiği üzere, "Tüm bu veriler ışığında kamu yönetimi düşüncesinin mutlak olmasa bile nisbi ölçüde bağımlı bir kurumsallaşma süreci yaşadığını söylemek yanlış olmayacaktır". Türkiye'de yapılan reformlar bağlamında, yurtdışından çeşitli uzmanlar çeşitli raporlar hazırlamıştır. Yabancı kaynaklı bu raporlar, Türk kamu yönetiminin işleyiş ve yapısının nasıl olması gerektiğine ilişkin tavsiye ve öneriler vermişlerdir. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye'de reformların "politika transferi" şekliyle ortaya çıktığı ve reformlarda "uluslararasılık"ın önemli bir faktör olarak belirdiği anlaşılmaktadır (Övgün, 2013: 43). Dolayısıyla Türk kamu yönetiminde ülke gerçekleriyle uyumlu olamama sorunu ve aktarmacılık sorunu bulunmaktadır. Buna ilişkin olarak, Güler'in (2012: 572) Türk kamu yönetimine yönelik "ithal edilmiş olma", alanın Türkiye'de "yaratıcı ve gelişimi şu ya da bu ölçüde kendi dinamizmine bağlı bir gelişme gösterememe" tespitleri Türk kamu yönetimindeki bağımlılık sorunsalına ilişkin önemli kanıtlar sunmaktadır. 1980 sonrası dönemden günümüze kadar olan süreçte ise özellikle kamu işletmeciliği, yeni kamu işletmeciliği ve yönetişim yaklaşımları üzerinden ve uluslararası sermayenin gereksinimleri doğrultusunda uluslararası kuruluşlardan kaynaklı etkilerle, Türk kamu yönetimi'nde Güler'in (2012: 572) ortaya koyduğu "ithal edilmiş olma", "kendi dinamizmine bağlı bir gelişme gösterememe" sorununun devam ettiği görülmektedir. Ayrıca ülke gerçekleriyle ve ihtiyaçlarıyla doğrudan uyumlu olma yerine, dışarıda uygulanmış ve orasının gerçeklikleri içerisinde başarılı olmuş veya başarılı olduğu iddia edilen uygulamaları ve yaklaşımları Türkiye'ye getirme söz konusu olmuştur. İşte çalışmamızda bu sorun alanlarına ilişkin, kanıt temelli yönetim anlayış ve pratiğinin Türk kamu yönetimine muhtemel katkıları ve kısıtları değerlendirilecek ve dijital çağın sunduğu

imkânlarla desteklenen bir model kurulup kurulamayacağı konusu üzerinde durulacaktır. Kanıt temelli yönetim, tıp ve sağlık hizmetleri disiplinlerindeki kanıt temelli anlayıştan etkilenmiş ve zaman içerisinde gelişmiştir (Hornung, 2012: 390). Kanıt temelli anlayış, kamu sektöründe özellikle kamu politikası alanında kanıt temelli siyasa olarak yer bulmuştur. Kanıt temelli siyasa, ilk olarak, Birleşik Krallık'ta sağlık politikasında uygulanmaya başlamıştır (Hughes, 2014: 213). Yönetimde bilimsel bilgi temelli pratiği esas alan kanıt temelli yönetim, yöneticilerin yargıda bulunmasında ve organizasyonlarda kararların alınması sürecinde bilimsel bilginin kullanılmasını savunmaktadır. Kanıt temelli yönetim pratiği sayesinde tek başına yargıda bulunmanın, kısıtlı ve önyargılı insani bilgi sürecinin maliyetlerinin azaltılmasının mümkün olduğu iddia edilmektedir (Rouseau, 2012: xxiii). Kanıt temelli yönetim, yönetsel kararların alınmasında ve örgütsel pratiklerde kalitenin artırılmasında en uygun araştırma kanıtlarının kullanılmasını hedeflemektedir. Ancak, kanıt temelli yönetimin bu hedefi birçok problemi ve soruyu da beraberinde getirmektedir ve ilgili literatürde bu konu tartışılmaktadır (Hornung, 2012: 390). Örneğin, kanıt temelli yönetim, yönetim araştırması ve pratiği arasındaki boşluğu kapatma hedefinde olsada sistem teorisi açısından konuya yaklaşan Kieser ve Leiner (2009), iki farklı alt sistem olarak değerlendirdikleri araştırma ve pratik alanları arasındaki boşluğun kapanmasının ve bağ kurulmasının mümkün olmadığını iddia etmektedir. Morrell (2008) ise kanıt temelli yönetimde, bilgi ve iktidarın kullanılması arasındaki ilişkiye odaklanmakta ve kanıt temelli yönetimin politik ve moral etkilerine dikkat çekmektedir. Hornung (2012: 390) da, yönetsel kararların geliştirilmesinde kullanılacak en uygun araştırma kanıtına ilişkin eleştirel bir bakışla şu soruları sormaktadır: 1) En iyi kanıtın ne olduğuna kim karar verecek ve ilk etapta hangi konular üzerine kanıt toplanacaktır? 2) Kararları geliştirme bakımından hangi kriter veya hangi bakış açısı kullanılacaktır? Ek olarak Hornung (2012: 391, 393), kanıt temelli yönetim literatüründe özellikle felsefik, ideolojik ve politik hususların göz ardı edildiğini ve daha çok kanıt temelli yönetime ilişkin pratik, teknik ve metodolojik konulara odaklanıldığını belirtmektedir. Bu maksatla ihmal edilen temel felsefik, ideolojik ve politik hususlarında incelenmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Çalışmamızda kanıt temelli yönetim perspektifinin kamu sektörüne uygulanması üzerinde durulacaktır. Dijital çağın sunduğu imkânlar vasıtasıyla Türkiye'de kamu yönetimi alanındaki aktarmacılığa, ülke gerçekleriyle doğrudan ilgili yönetim yaklaşım ve pratiklerinin üretilememesine ve aktarmacılık sorunlarının çözümüne yönelik kanıt temelli yönetim perspektifini kullanarak bir tartışma yürütülecektir. Bu bağlamda da bir model önerisinde bulunulacaktır. Bu kapsamda yapılacak olan işin diğer bir amacı ise kamu yönetiminin etkileşime girdiği unsurların doğrudan katılımını sağlayacak, bilgilendirilmesini ve tartışmaya katılımını teşvik edecek bir araştırma- tartışma- uzlaşma imkânının (vatandaş-kamu yönetimi-üniversite-özel sektör sarmalı kurularak) mümkün olup olmadığı sorusuna cevap aramaktır. Bu bağlamda çalışmanın birinci bölümünde kamu yönetiminin işlevsel ve disipliner sorunları kapsamında aktarmacılık, özgün olmama, ülke gerçekleriyle uyumlu olmama ve bağımlı olma sorunları tartışılacaktır. İkinci bölümde yukarıda belirttiğimiz sorun alanlarının çözümünde kanıt temelli yönetim anlayışı ve pratiklerinin sunabileceği imkânlar ve yaratabileceği sorunlar üzerinde durulacaktır. Son bölümde ise bir model önerisi çerçevesinde, dijital çağın sağladığı dijital depolama ortamları, internet ve sosyal medya ortamı sayesinde kurulacak araştırma-tartışma ve uzlaşma imkânının olabilirliği sorgulanacak ve edinilen bulgular ortaya konulacaktır. Ayrıca bu kapsamda, vatandaş- özel sektör- üniversite- kamu yönetimi sarmalının kurulup kurulamayacağı tartışılacaktır. Sonuç bölümünde, kanıt temelli yönetimin kamu yönetimi alanına uygulanmasıyla, ülkemizde yapılan reformlar bağlamında bağımlılık sorununun aşılabileceği, özgünlüğün arttırılabileceği ve ülke gerçekleriyle ve kamu yönetiminin etkileşime girdiği tüm birimlerle olan bağının kurularak kültürel, sosyal, politik ve ekonomik çerçeve içerisinde özgün bilgiler üretilebileceği ve dışarıdan doğru olarak dayatılan yaklaşım ve uygulamaların sorgulanabileceği, gerçekleşen reformların vaadedilen sonuçlarıyla gerçekleşen sonuçlarının kıyaslanabileceği ve araştırmaların sadece bilim camiası içerisinde değil kamu yönetiminin etkileşime girdiği her unsurun iç içe geçtiği bir araştırma-geliştirme ve tartışma sarmalı içerisinde dijital çağın sunduğu araçlarla (internetle, sosyal medyayla ve tüm kamu yönetimi kurum kuruluşlarının dâhil olduğu dijital bilgi ve araştırma bankalarının sağladığı bilgilerle) tartışmanın zenginleştirilebileceği bir sistem kurmanın mümkün olup olmadığı, ne gibi kısıtlarının olduğu ve kazanımlarının neler olabileceği ortaya konulacaktır. Çalışmaya ilişkin verilerin toplanması için yabancı ve Türkçe kaynaklar, araştırmanın konu kapsamına uygun olarak taranmıştır. Bu çerçevede, akademik çevrelerce teorik düzeyde tartışılan verilerden yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Kanıt temelli yönetim, Kamu Yönetimi, Reform, Bağımlılık, Dijital Çağ.*

ABSTRACT

The aim of this study, via opportunities which is provided by digital age, is to offer proposal of a model in context of evidence-based management concept which can be used to overcome dependency problem of Turkish Public Administration. In Turkish Public Administration, there are problem of being not compatible with state realities and eclecticism. In our study, relating to this problem areas, it will be assessed contributions and limitations of concept and practice of evidence-based management and lay emphasis on whether a model which is supported with opportunities of digital age can be established. Evidence-based management has been influenced from evidence-based concepts in medicine and health-care disciplines and evolved in time (Hornung, 2012: 390). Evidence-based concept, in public sector, especially found place as evidence-based policy in public policy field. Evidence-based policy, firstly, is began to apply to health policy in United Kingdom (Hughes, 2014: 213). Evidence-based management predicate scientific knowledge based practice upon. Evidence-based management grounds to use scientific knowledge on judgement of managers and in the process of making decisions in organizations. It is claimed that by means of evidence-based management practice, the costs of unaided judgement and limited and biased human knowledge process can be reduced (Rouseau, 2012: xxiii). Evidence-based management aims using the best available research evidences to upgrade quality of making decisions and organizational practices. Nevertheless this aim of evidence-based management lead to several problems and questions (Hornung, 2012: 390). In our study, it will be laid emphasis on applying evidence-based management perspective to public sector. So, in this context, a model which is supported via opportunities of digital age will suggest to overcome ecleticism and dependecy problems of Turkish Public Administration.

Keywords: *Evidence-based management, Public Administration, Reform, Eclecticism, Digital Age*

DİJİTAL ÇAĞDA ARAP BAHARI SÜRECİNDEN GÜNÜMÜZE TÜRK DIŞ POLİTİKASININ "SIFIR SORUN SÖYLEMİ" BAĞLAMINDA ANALİZİ

ANALYSE OF TURKISH FOREIGN POLICY SINCE ARAB SPRING UNTIL NOW WITHIN THE CONTEXT OF "ZERO PROBLEM RHETORIC" IN DIGITAL PERIOD

H. Emre ZEREN
Adnan Menderes Üniversitesi Söke İşletme Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü

E. Alper YILMAZ
Adnan Menderes Üniversitesi Söke İşletme Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü

Ahmet AKBULUT
Adnan Menderes Üniversitesi Söke İşletme Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Bölümü

ÖZET

Küreselleşmenin hız kazanması ile bilgi teknolojilerinde ve dijital alanda yaşanan gelişmeler, toplumları sosyal hayatın yanı sıra siyasal alanda da etkilemeye başlamıştır. Toplumsal hareketler, gelişen internet teknolojileri ile daha organize ve hızlı bir hal kazanmış, bireyler serbest kamusal alanlarda mekân ve zaman engeline takılmaksızın yeni dijital sosyal ağlar kurarak siber uzamda bir araya gelmişlerdir. Böylelikle sanal cemaatler oluşmuş, bu sanal cemaatler merkezsiz ve lidersiz vasıflarıyla esnek ve etkileşim düzeyi son derece yüksek birer yapılanma haline gelmiştir. Dünyada büyük yankı uyandıran Occupy Wall Street Hareketleri, Gezi Parkı Eylemleri, Turuncu Devrim ve izleri Ortadoğu'da halen devam eden, hatta Merkez Avrupa'ya kadar yayılan Arap Baharı dijital çağın toplumların örgütlenmesinde ve seslerini duyurmasında ne kadar önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur.

İnternet ve bilişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte devletler de, gerek toplumsal hareketlere tepki olarak gerekse potansiyel bir tehdit algısı olarak gördüğü devletlere karşı iç ve dış politikalarını şekillendirmeye başlamışlardır. Dijital ortam yalnızca halkları değil, devletleri, ileri gelen bürokrat ve siyasi liderleri de içine çekerek iç ve dış politikada adımlar atmaya, küresel arenada uluslararası birer aktör olarak sahne almalarına itebilir. 2011 yılı başlarında Tunus'ta ilk kıvılcımları ortaya çıkan ve kısa bir sürede tüm Ortadoğu ve Kuzey Afrika'yı saran Arap Baharı'nın böylesine kitlesel ve hatta bölgesel halk hareketine dönüşmesinde, akabinde devletlerin de bu süreçte aktif veya pasif aktörler olarak yer almalarında, şüphesiz ki son yılların en popular iletişim aracı olan sosyal medyanın büyük payı vardır. Hatta bu yeni mecraların örgütlenme ve iletişim aracı olarak kullanılması, yaşanan halk hareketlerine "sosyal medya devrimi" gibi tanımlamaların yapılmasına bile neden olmuştur. Arap Baharı sürecinde, sosyal medyanın diktatör rejimlerin devrilme sürecindeki etkisi kabul edilen bir gerçek halini almıştır. Arap Baharı'nın bu kadar kitlesel bir niteliğe dönüşmesinde ve diğer ülkelere hızla yayılmasında teknolojinin etkisi önemli olmuş, Özellikle Tunus ve Mısır'da internet, siyasete ivme kazandıran işleviyle ön plana çıkmıştır

Facebook, Twitter, Youtube ve benzeri sosyal ağların kullanımının yaygınlaşması ile Arap toplumları arasındaki fiziki sınırlar tüm etkisini kaybetmiş, paylaşım ve örgütlenme düzeyi artmıştır. Arap Baharı sürecinde sürekli dile getirilen "Domino Etkisi"nin yaratılmasında, bu ortak bilincin, yani sosyal medya ile halkların ortak gündeme sahip olmalarının payı büyüktür. Bu ortak bilinç, halk düzeyinden devletler düzeyine çıkmış, başta Türkiye olmak üzere bir çok ülke de halk hareketlerine destek vererek diktatör rejimleri kınayan, hatta dış politika stratejilerinde bu ülkelerle olan ikili ilişkilerini yeniden gözden geçiren bir tutum sergilemişlerdir. Bu süreçte devletler, uluslararası politikayı siyasi bir mesele gibi görmeye başlamış, dış politikalarını realist çizgiden çıkarıp idealist bir kulvara doğru yöneltmişler, uzlaşmacı politikalar yerine çatışmacı bir strateji izlemişlerdir.

Sosyal medya akımları başta olmak üzere internet kullanımının fazlasıyla etkili olduğu Ortadoğu bölgesinde, demokrasi, insan hakları ve özgürlük gibi liberal değerlere doğru olumlu yönde bir

değişim/dönüşüm havası yaratacağı düşüncesi nezdinde gerçekleştirilen bu halk hareketleri zaman içerisinde etnik, mezhepsel, kabilesel ve siyasal çatışmaları körüklemiştir. Bölgesel düzeyde bakıldığında istikrarsızlık ve kaos iklimi tırmanmış, Ortadoğu'nun başat güçleri arasında, özellikle Suriye konusunda kutuplaşmalar baş göstermiştir.

Ortadoğu'da bölgesel dönüşümün kaçınılmaz olduğu bu dönemde, Türk dış politikası da demokratik ve laik bir ülke olmanın vermiş olduğu sağduyu vurgusunu öne çıkararak halk ayaklanmalarını destekler bir görüntü çizmiştir. Eski diktatör rejimlerin kınandığı, seçimle iş başına gelen hükümetlerle ilişkilerin uyumlu hale getirilmesinin amaçlandığı, Batı ile birlikte hareket edilerek Türkiye'ye atfedilen bölgesel liderlik konumunun pekiştirilmesinin öngörüldüğü bir dış politika anlayışı sürdürülmüştür. Her ne kadar 2011 öncesinde Başbakan Ahmet Davutoğlu "komşularla sıfır sorun" ve "proaktif diplomasi" söylemlerini Türk dış politikasının yeni vizyonu ve misyonu olduğunu dile getirse de, özellikle Arap Baharı sonrasında yaşanan beklenmedik kaos ve dönüşümler Türkiye'nin bölgesel komşuları ile olan ilişkilerini olumsuz etkilemiş, daha önceden dost devlet olarak görülen ülkeler ile siyasi ilişkiler gerginleşmiş, söylem bazında son derece liberal ve değer odaklı olan politikalar zamanla sistematik dengeleri gözeten realist bir anlayışa dönüşmüştür. Bazı otoritelerin de vurguladığı üzere, sınır komşuları ile birçok problematik durumlar doğmuş, zamanla "komşularla sıfır sorun" söyleminden "sıfır komşu" politikasına doğru bir geçiş yaşanmıştır.

Ahmet Davutoğlu Dışişleri Bakanı olduktan sonra, daha önceden teorik çerçevesini çizdiği Türk dış politikasını, 21. yüzyılın küreselleşme ve bölgeselleşme trendlerine uyumlu hale getirmeyi amaçlamış, bu çerçevede Türkiye'nin Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki gibi bulunduğu coğrafyada "bölgesel lider" veya "oyun kurucu" bir rol üstlenmesini sağlama uğraşısı içine girmişti. Bu çerçevede "komşularla sıfır sorun" olarak ifade edilen stratejiyi dış politikanın merkezine koyarak, Türkiye'nin yakın komşuları ve diğer bölgesel aktörlerle giderek daha çok bütünleşen bir ekonomi politikası içine girmesini, vizelerin karşılıklı olarak kaldırılarak ticaret hacminin artmasını, kültürel değerlerin dış kamuoyunda daha baskın şekilde kullanılarak ülkenin bu bölgede bir "yumuşak güç" merkezine dönüşmesini hedefliyordu. AK Parti 2009 sonrasında, özellikle komşu coğrafyalardaki sorunlara zamanında ilgi gösteren ve yeri geldiğinde müdahale yapmaktan çekinmeyen proaktif bir politika izleme amacı gütmüş, bu strateji Türk dış politikasını mevcut tüm zeminlere yayarak gelişen olayların gerisinde sessizce kalmaktan ziyade, hareketli ve ritmik bir diplomasi anlayışının sağlanmasını beraberinde getirmiştir.

Davutoğlu'nun ilk dönemlerinin aksine uluslararası arenada vuku bulan bazı durumlar, Türk dış politikasının işbirlikçi ve uzlaşmacı liberal politikalardan çatışmacı ve çıkar odaklı realist politikalara doğru kaymasına sebep olmuştur. Bu çerçevede Davos Krizi ve Mavi Marmara ile başlayan tutum değişikliği, Arap Baharı'nın başlanması ile de tırmanmış, komşularla sorunların derinleştiği kaotik bir ortam yaratmıştır. Özellikle dönemin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Davos Zirvesi'nde İsrail Devlet Başkanı Simon Perez'e çıkışmasıyla Müslüman bir ülke olarak Türkiye'nin ve lider olarak Erdoğan'ın Arap coğrafyasındaki imajına olumlu yönde katkı yapan bu tutum, Türkiye'yi Müslüman ülkelere daha çok yakınlaştırmış, fakat Türkiye'nin bölgedeki diğer ülkelerle arasına mesafe koymasına, dolayısıyla başlangıçta hedeflediği "sıfır sorun ve tarafsızlık" söylemlerini de zamanla yitirmesine sebep olmuştur. Bu süreçte Erdoğan'ın gerek sosyal medyada kahraman olarak gösterilmesi gerekse Arap medyasında büyük takdir görmesi, dijital çağda siyasi liderlerin medya kurumları tarafından nasıl imaj çalışmalarına konu olduklarını göstermektedir.

Özet olarak 2011 öncesinde komşuları ile yumuşak güç odaklı, diplomasi kanallarının sonuna kadar açık olduğu ve proaktif bir politika izleyen Türk dış politikası, öncelikle Davos Zirvesi'nde Erdoğan'ın Arap medyasında kahraman ilan edilmesiyle başlayan süreçte proaktiflik yitimine uğramış ve çatışma zeminine doğru kaymıştır. Akabinde sosyal medya devrimi olarak da nitelendirilen "Arap Baharı" sürecinde medya vasıtasıyla örgütlenen ve diktatör rejimlere karşı başkaldıran toplumsal hareketleri yakından takip ederek desteklemiştir. Arap Baharı sürecinde Suriye, Mısır, Libya gibi ülkelerle siyasi, ticari ve kültürel ilişkilerini askıya alan Türkiye, son zamanlarda Katar'a da destek verdiği gerekçesiyle başta Birleşik Arap Emirlikleri olmak üzere Arap dünyasının tepkisini çekmiştir. Bu çalışmanın amacı, eski Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu döneminde başlayan ve komşu devletlerle dostane ilişkiler geliştirmeyi öngören "Sıfır Sorun Politikası", nın yerini demokrasi ve özgürlükleri destekleme argümanı altında çatışmacı bir zemine

bıraktığını, içinde bulunduğumuz dijital çağda kitle iletişim araçları ve sosyal medyanın da Türk dış politikasının dinamiklerini şekillendirmede elzem bir rolü olduğunu göstermektir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Dijital Çağ, Türk Dış Politikası, Komşularla Sıfır Sorun, Arap Baharı

ABSTRACT

Thanks to the acceleration of globalization, developments in information technology and digital world have started to affect societies in social life as well as in political life. Social movements have become more organized and faster by developing internet technologies and individuals have come together in cyber space by establishing new digital social networks without being exposed to place and time obstacle. Moreover, due to the development of internet and information technologies, the states have begun to shape their national and foreign policies against the states they see as a potential threat and social movements. Digital media can push not only citizens but also states, absorbing bureaucrats and political leaders to take steps in national and foreign politics and to take a role as an international actor in the global arena.

After 2009, Turkish foreign policy, contrary to the previous periods, tried to solve the historical, political and economic problems between its neighbors. In this framework, Mr. Davutoglu gave importance to diplomatic negotiations and aimed to carry out proactive diplomacy to ensure stability and peace in the geography in which it was located. Furthermore, Turkish foreign policy showed a conciliatory attitude to decrease tension between the states in the Middle East. However, firstly in Davos Summit, in the process that Erdogan was started to declare as a hero in Arab media, foreign policy lost its proactivity and shifted to the ground of conflict. After that, it supported movements organized through the media and revolt to the dictatorial regimes in the process of "Arab Spring" which is also called "social media revolution" Suspending political, commercial and cultural relations with countries such as Syria, Egypt and Libya in the Arab Spring period, Turkey has recently been exposed to the reaction of the Arab world, especially by the United Arab Emirates, because of its support for Qatar.

The aim of this study is to show that the "Zero Problem Policy", which started in the period of former Minister of Foreign Affairs Ahmet Davutoglu and aimed to develop friendly relations with neighboring states, left its peaceful position to a conflicting ground within the framework of supporting democracy and freedoms. At this point, the mass media and social media in the digital era had a serious role in shaping dynamics of Turkish foreign policy.

Keywords: *Social Media, Digital Period, Turkish Foreign Policy, Zero Problem Policy, Arap Spring*

BELEDİYE HİZMETLERİNİN ELEKTRONİK ORTAMDA SUNUMU: İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ E-BELEDİYE UYGULAMALARININ ANALİZİ

MUNICIPAL SERVICE DELIVERY ELECTRONICALLY: AN ANALYSIS OF E-MUNICIPALITY APPLICATIONS IN ISTANBUL METROPOLITAN MUNICIPALITY

Ülkü ARIKBOĞA

Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

15. Kamu Yönetimi Forumu'nda **3-m *"E-Devlet, D-Devlet & M-Devlet"*** alt teması kapsamında ***"Belediye Hizmetlerinin Elektronik Ortamda Sunumu: İstanbul Büyükşehir Belediyesi E-Belediye Uygulamalarının Analizi"*** başlıklı bildirinin sunulması planlanmaktadır.

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve internet kullanımının yaygınlaşması her alanda olduğu gibi kamu yönetimi alanında da etkili olmuştur. Çeşitli alanlarda kullanılan ve verimlilik artışı sağlayan teknolojiler zamanla gelişime ayak uydurmaya çalışan kamu kurumları tarafından da kullanılmaya başlanmıştır. Kamu kurumları vatandaşın giderek artan ve çeşitlenen ihtiyaçlarına daha etkin ve hızlı bir şekilde cevap verebilmek, hizmet maliyetlerini düşürebilmek ve yönetimde etkinliği sağlamak gibi amaçlarla özel sektörde başarısı kanıtlanan bilgi teknolojilerinden yoğun bir şekilde yararlanarak yeni bir dönüşüm sürecinin içine girmiş ve e-devlet uygulamaları önem kazanmıştır.

E-devlet bilgi teknolojilerinin kamu sektöründe yaygınlaşmaya başlaması ile vatandaşlara devlet tarafından sunulan bilgi ve hizmetlerin elektronik ortamda sunulmasını ifade etmektedir. E-devlet sayesinde devlet vatandaş ilişkileri dijital ortama taşınmakta, zaman ve mekan kavramı ortadan kalkmakta, işlemlerin hız, verimlilik ve kalitesi artmakta, vatandaşların işleri kolaylaşmaktadır. Aynı zamanda e-devlet uygulamalarının şeffaflık ve vatandaşların katılımı konusunda faydalar sağladığı da söylenebilir. E-devlet anlayışı hizmetlerin kalitesini artıran, maliyetleri düşüren ve devlet vatandaş ilişkilerini geliştiren bir anlayış olarak tüm dünyada yaygınlaşmıştır.

Türkiye'de e-devlet uygulamalarının başlangıcını oluşturan gelişmeler 1980'li yıllara kadar dayandırılabilir. 1980'li yıllarda bilgisayar kullanımının artmasıyla birlikte kamu kurumlarında bilgi işlem merkezleri kurulmuş ve vergi ve nüfus kayıtlarında bilgisayar teknolojilerinden yararlanılmaya başlanmış, 1998 yılından itibaren kurumsallaşmayı ve teknik altyapıyı sağlayacak bazı adımlar atılmıştır. 2000'li yıllarda ise e-devlet uygulamaları devlet politikaları arasında yer almış, küreselleşme, AB'ye uyum politikaları, E-Avrupa+ girişimleri Türkiye'nin bu yöndeki dönüşüm sürecini hızlandırmıştır. 2003 yılında Başbakanlık Genelgesi ile yayınlanan "E-Dönüşüm Türkiye Projesi" ile o ana kadar yürütülen çalışmaların tek bir çatı altında toplanması sağlanmıştır. Vatandaşlara daha kaliteli ve daha hızlı kamu hizmeti sunabilmek, katılımcılığı ve şeffaflığı sağlamak, kaynak israfını azaltmak "E-Dönüşüm Türkiye Projesi"nin amaçları arasında sayılmıştır. 2006 yılında ise, merkezi yönetim, yerel yönetimler ve diğer kamu kurum ve kuruluşları düzeyindeki tüm e-devlet çabalarının uyumlu çalışabilmesi için e-devlet kapısının kurulmasına karar verilmiş, bu sayede kamu hizmetlerine elektronik ortamda ortak bir platformda güvenli bir şekilde erişilebilmesi hedeflenmiştir. E-devlet uygulamaları günümüzde de giderek yaygınlaşmaya devam etmektedir.

E-devlet uygulamalarının belediyelerdeki yansıması ise e-belediye şeklinde ortaya çıkmaktadır. İnternet teknolojisinin yaygın olarak kullanılması merkezi yönetim kuruluşlarının yanı sıra, halka yoğun olarak hizmet veren yerel yönetimlerde de e-devlet çalışmalarını artırmıştır. E-belediyecilik, belediyelerin kent halkına sundukları hizmetlerin elektronik olarak sunulması şeklinde ortaya çıkmaktadır. E-belediyecilik uygulamaları ile belediyeler daha geniş halk kitlelerine ulaşarak belediye faaliyetlerine ilişkin bilgileri web sitelerinden duyurabilmekte, diğer taraftan vatandaşlar ulaşmak istedikleri bilgilere hızla ulaşabilmekte, su, doğalgaz, vergi borcu ödemeleri gibi işlemlerini elektronik ortamda yapabilmekte, talep, şikayet ve

önerilerini 7/24 belediyeye iletebilmektedir. Elektronik olarak sunulan bilgilendirme, başvuru, ödeme, talep ve şikayet alma ve cevaplama gibi işlemler bir yandan belediye yönetimine işlemlerini daha az personel ile daha hızlı ve verimli yapabilme olanağı tanırken, diğer yandan vatandaşa zaman kaybetmeden zaman ve mekan kavramından bağımsız olarak hızlı ve etkin bir şekilde belediyeye karşı olan yükümlülüklerini yerine getirme ya da belediye hizmetlerinden yararlanabilme olanağı tanımaktadır.

Ülkemizde belediyeler öncelikle birer web sayfası açarak e-belediye çalışmalarına başlamış, başlangıçta tanıtım maksadıyla kurulan web sayfaları zaman içinde vatandaşların birçok alanda işlem yapabildikleri bir ortam haline dönüşmeye başlamıştır. Belediyelerin elektronik ortamda sundukları hizmetler halkın talep ve beklentileri, diğer belediyelerin iyi uygulamalarından öğrenme ve belediyeler arası rekabetin etkisiyle zaman içinde giderek çeşitlenmiş ve gelişmiştir.

E-devlete ve e-belediyeye geçiş çalışmaları aslında bir yeniden yapılanma ve dönüşüm sürecini içermektedir. Bu sürecin başarılı bir şekilde tamamlanabilmesi için, belediyelerin hedeflerini doğru bir şekilde belirlenmeleri, fayda maliyet analizlerini yapmaları, halkın talep ve beklentilerini ölçmeleri, ve diğer belediyelerin iyi uygulamalarından ve tecrübelerinden faydalanmaları önem kazanmaktadır. Ayrıca, bu geçiş sürecinde birimlerin nasıl değişeceğinin, çalışanların ve hizmetten yararlananların değişime nasıl uyum sağlayacağının belirlenmesi ve yönetilmesi gerekmektedir. Bu noktada, gerekli teknik altyapının hazırlanması, uzman personel istihdamı, vatandaşa ve personele yönelik eğitim ve bilgilendirme çalışmaları e-belediye çalışmalarının başarısını artıracak tedbirler arasında sayılabilir.

Bildiride e-devlet ve e-belediye anlayışı çerçevesinde belediye hizmetlerinin elektronik ortamda sunumu konusu ele alınacaktır. Bu çerçevede, öncelikle e-devlet ve e-belediye kavramları ele alınarak bu konuda teorik açıklamalara yer verilecek, e-devlet ve e-belediye uygulamalarının ülkemizde hangi faktörlerin etkisiyle, nasıl geliştiği, belediye hizmetlerinin sunumu konusunda e-belediye uygulamalarından nasıl faydalanıldığı, bu alanda hangi araçların kullanıldığına ilişkin genel bir bilgi sunulacaktır. Daha sonra, örnek olarak seçilen İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin e-belediye uygulamaları ayrıntılı olarak analiz edilecektir.

Çalışmada e-devlet ve e-belediye konusundaki teorik açıklamalar ve Türkiye uygulaması konusunda literatür taraması yapılarak konuya ilişkin basılı ve elektronik kaynaklardan yararlanılacaktır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin e-belediye uygulamalarının analizi ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin web sayfası, belediyenin basılı yayınları, belediyenin e-belediye uygulamalarını yöneten ve e-belediye uygulamaları kapsamında hizmet sunan ilgili birim temsilcileri ile yapılan mülakatlar ve belediyeden elde edilen diğer verilerden yararlanılarak gerçekleştirilecektir. Elde edilen veriler belirli bir sistematikle analiz edilerek değerlendirilecektir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin e-belediye hizmetleri belediyenin web sayfası üzerinde kapsamlı bir şekilde tanımlanmış olup, e-belediye hizmetleri olarak tanımlanan hizmetler yedi başlık altında gruplandırılmıştır. Bunlar; Beyazmasa-Alo 153, Gelirler Mükellef Rehberi, e-Sorgulama, e-Ödeme, e-Beyanname, e-Bilgi ve e-Başvuru'dur. Bu alanlar genel hatlarıyla incelendiğinde, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin web sayfası üzerinden sunduğu elektronik hizmetlerin büyükşehir belediyesinin hizmetleri konusunda bilgilendirme, belediyeye olan vergi ve benzeri borç yükümlülüklerinin yerine getirilmesi, bazı hizmetlerden yararlanabilmek için başvuruda bulunulması, talep, şikayet ve önerilerinin alınması ve cevaplanması gibi noktalarda toplandığı görülmektedir. Çalışma sırasında öncelikle web sayfası üzerinden elektronik olarak sunulan bu hizmet grupları ayrıntılı olarak incelenecek, daha sonra başta Bilgi İşlem Daire Başkanlığı olmak üzere söz konusu hizmetleri yürüten ilgili birim yöneticileri ile görüşülerek sunulan hizmetlere ilişkin detay bilgi alınmaya çalışılacaktır. Bu çerçevede, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin geliştirdiği e-belediye uygulamaları, bu uygulamaların hangi amaçla geliştirildiği, nasıl yönetildiği, bu konuda kullanılan araçlar, e-belediye uygulamaları kapsamında ne tür hizmetler sunulduğu, sunulan e-belediye hizmetlerinden halkın yararlanma derecesi, bu hizmetlerin tanıtımı ve halkın bilinçlendirilmesi konusunda geliştirilen yöntemler, e-belediye uygulamalarının güncellenme durumu ve bu uygulamaların güvenliğine ilişkin alınan tedbirler, e-belediye uygulamalarının belediyeye ve vatandaşlara sağladığı faydalar, e-belediye uygulamaları sebebiyle sağlanan tasarruflar, uygulamada karşılaşılan engeller ve bu engellerin nasıl aşıldığı gibi sorulara cevaplar aranmaya çalışılacaktır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi örneği üzerinde yapılan bu analiz ile farklı e-belediyecilik uygulamalarının tanıtımı ve e-belediye uygulamalarının belediye hizmetlerinin sunumunda vatandaş ve belediye yönetimi açısından sağladığı avantajların ortaya konulması hedeflenmiştir. Belediye hizmetlerinin elektronik ortamda sunulmasına ilişkin geliştirilen çeşitli yöntemlerin ve bu konuda yaşanan tecrübelerin ele alınarak paylaşılmasının, bu konudaki iyi uygulamaların yayılımı konusunda etkili olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *E-Devlet, E-Belediye, Elektronik Belediye Hizmetleri.*

ABSTRACT

In this study, it is planned to present the paper entitled *"**Municipal Service Delivery Electronically: An Analysis Of E-Municipalities Applications In Istanbul Metropolitan Municipality"*** within the sub-theme called ***3-m "E-Government, D-Government&M-Government"*** of 15th Public Administration Forum.

Within the context of this paper, firstly the concepts of e-government and e-municipality will be covered with the theoretical background. Secondly, how the e-government and e-municipality applications are influenced and developed by Turkey and how e-municipal applications are used for the delivery of municipality services will be explained. General information about the tools that are used in the services will also be provided. Then, e-municipality applications of the selected Istanbul Metropolitan Municipality will be analysed in detail.

In this study, printed and electronic sources will be used for the literature review. The analysis of the e-municipality applications of the Istanbul Metropolitan Municipality will be based on the interviews with the relevant unit representatives who manage the e-municipality applications of the municipality, the web pages of the Istanbul Metropolitan Municipality, the municipality's printed publications, and other data obtained from the municipality. The obtained data will be analysed by a systematic analysis. In this context, the e-municipality applications developed by the Istanbul Metropolitan Municipality, the purpose of the applications, the tools used in the applications, services provided within the e-municipality applications, the level of people's benefit from the e-municipality services, methods and measures for raising awareness about e-municipal applications, updating of the applications, the measures for the safety of these applications, the benefits of the applications to the municipality and citizens, the savings provided by e-municipality applications, the obstacles encountered in implementation and how these obstacles are overcome will be analysed.

With this analysis made on the example of Istanbul Metropolitan Municipality, it was aimed to introduce different e-municipality applications and to show the advantages of e-municipality applications for citizen and municipality. It is believed that the various methods developed for the delivery of municipal services in electronic form and the sharing of experiences in this field may be effective on the dissemination of good practices in this area.

Keywords: *E-Government, E-Municipality, Electronic Municipal Services*

TÜRKİYE'DE YENİ TOPLUMSAL HAREKETLERİN DÖNÜŞÜMÜNDE SOSYAL MEDYANIN ROLÜ

ROLE OF SOCIAL MEDIA IN TRANSFORMATION OF NEW SOCIAL MOVEMENTS IN TURKEY

Firdevs KOÇ
Fırat Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Birçok insanın bir arada yaşaması pek çok problemleri beraberinde getirmektedir. Böylelikle sorunlar ve çatışmaların yaşanması kaçınılmazdır. Bu sorunlar çerçevesinde hak arama arayışları içerisine girilmesinin de bir gereklilik olduğu ortaya çıkmaktadır. Buradan hareketle toplumsal hareketlilik konusu gündeme gelmektedir. İlk başlarda daha küçük ölçekli oluşumlar olarak ortaya çıkan toplumsal hareketler, sonraları daha büyük ölçekli oluşumlar halini almışlardır. Günümüzdeki teknolojik gelişmeler, toplumsal hareketlerin dönüşümüne önemli katkılar sağlamaktadır.

Toplumsal hareketleri demokrasiden bağımsız düşünmek mümkün değildir. Karşılıklı birbirlerini etkileyen iki unsur olduklarını vurgulamak gerekmektedir. Demokrasi toplumsal hareketlerin oluşumunu ve boyutunu etkilemekte olduğu gibi, aynı şekilde toplumsal hareketler de demokrasinin alanını derinden etkilemektedir. Dolayısıyla toplumsal hareketler ile demokrasi birbirleriyle karşılıklı bağlantı halindedirler. Dahası, sanal platformlar, bireylerin yöneticilere daha hızlı ve kolay erişebilmesine imkân sağlamaktadır. Bu açıdan bakıldığında temsili demokrasiden doğrudan demokrasiye geçişte bilgi ve iletişim teknolojilerinin önemi yadsınamaz. Bireylerin sosyal medya aracılığıyla bir araya gelmesini sağlayan ve örgütlenme akışına hız kazandıran sanal platformların, toplumsal hareketler açısından vazgeçilemez bir konuma sahip olduğunun vurgulanması gerekmektedir.

Toplumsal hareket kavramının kullanımı 18. Yüzyıla dayanmaktadır. Fakat bu yüzyıldan günümüze gelene kadar bu kavramın içeriğinde önemli ölçüde genişleme olmuştur. 1960'lara kadar eski toplumsal hareketler ifadesi kullanılırken, bu tarihten itibaren, çevre, kadın, hak arayışları gibi argümanlarla ortaya çıkan toplumsal hareketler ise yeni olarak nitelendirilmektedir. Bu dönemdeki öğrenci olayları da yeni toplumsal hareketler olarak nitelendirilmektedir. 1990'lı yıllar itibariyle internetin yaşama dâhil olmasıyla birlikte toplumsal hareketlerde de önemli oranda dönüşüm yaşanmıştır. Günümüzde sıklıkla kullanılan bir kavram olan Dijital aktivizm, toplumsal hareketlerin dijitalleşmesini ifade etmektedir. Sivitanides ve Shah (2011: 2); dijital aktivizm kavramını, bütün aktivizm örneklerini kapsaması açısından en iyi terim olarak değerlendirmektedir. Sosyal, siyasal, kültürel ve teknolojik gelişmeleri haznesinde bulunduran dijital aktivizmin çok etkili ve etkin olduğu ülkeler bulunduğu gibi, çok zayıf ve etkili olamayan ülkelerde bulunmaktadır. Dijital aktivizmin etkinlik düzeyinin belirlenmesinde teknolojik altyapı ve ülkenin ekonomik gelişmişlik seviyesi önemli olduğu kadar sosyo-kültürel yapının da göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası kuruluşların, internete yönelik ülkelerin gelişmişlik endekslerini belirten raporlarının gösterdiği veriler ışığında dijital aktivizm arasındaki bağlantının birçok boyutuyla değerlendirilmesi bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Her toplumsal hareketi kendi dönemi içerisinde değerlendirmek gerekir. Her dönemin kendine özgü yapısı ve değişkenleri vardır. Özellikle toplumsal hareketler içinde gerçekleştiği toplumun sosyal yapısıyla yakından bağlantılıdır. Bu da toplumsal hareketin şiddetini ve şeklini etkilemiştir. Toplumların değişiminde sanayileşme, kentleşme ve son zamanlarda bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler önemli etkenler olmuştur. Özellikle günümüz teknolojik gelişmeler, hızlı bir şekilde toplumsal hareketlerde de önemli dönüşümlere neden olmuştur. Böylelikle öncekilere oranla daha büyük ve geniş ölçüde katılıma imkân ve kolaylık sağlayan toplumsal hareketler ortaya çıkmıştır.

Günümüzde dijital aktivizm kavramı sıklıkla kullanılan kavramlardan biri halini almıştır. Toplumsal hareketlerin sanal dünyaya taşınmasıyla birlikte toplumsal hareket kavramının kapsamında da önemli oranda

genişleme olmuştur. Çok hızlı ve pratik bir şekilde örgütlenme imkânını sağlayan dijital aktivizm, politika üretme sürecini de derinden etkileyen bir mekanizmaya sahiptir. Bu kavramın sadece siyasi boyutuyla düşünülmesi büyük bir yanılgıyı da beraberinde getirmektedir. Dijital aktivizm, sadece siyasi alanı değil, toplumun sosyo-kültürel yapısını da büyük ölçüde etkilemektedir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin önemi gün geçtikçe artmaktadır. Akıllı telefon ve internet kullanım oranlarında görülen ciddi artış, gerçek dünyanın sanal boyutunun da göz önünde bulundurulması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Toplumun değişim ve dönüşümünde önemli bir yere sahip olan toplumsal hareketlerin dijitalleşmesi bu çalışmada üzerinde durulacak önemli konuların başında gelmektedir.

Dijital aktivizme farklı pencerelerden bakan düşünürler mevcuttur. Bu kavrama olumlu yaklaşan düşünürler olduğu gibi olumsuz yaklaşan düşünürler de bulunmaktadır. Aynı zamanda hem olumlu hem de olumsuz taraflarını belirten daha makul alarak nitelendirilebilecek düşünürler de vardır. Bu çalışmada bu düşünürlerin fikirlerinin bir harmanlaması yapılacaktır. Çalışma ise makul düşünceye sahip olan düşünürlerin teorisi üzerinden şekillendirilecektir.

Ekonomik, sosyal ve siyasi faktörler, aktivistlerin teknoloji kullanım şekillerini etkilemektedir (Joyce, 2010: 2). Ülkelerin ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmişlik düzeyleri farklılık göstermektedir. Belirtilen faktörler aynı zamanda dijital aktivizmin temellerini oluşturmaktadır. Ekonomik ve teknolojik düzeyi düşük olan bir ülkede toplumsal hareketlerin dijitalleşme düzeyi de sınırlı olacaktır. Bu da dijital aktivizmden beklenen etki seviyesinin düşük oranda kalmasına neden olacaktır. Bu nedenle dijital aktivizm konusunda dünya ölçeğinde Türkiye'nin konumunun belirlenmesi bu çalışmada önem arz etmektedir.

Tartışılması gereken konulardan bir diğeri ise toplumsal hareketlerin dijitalleşmesinde bilgisayar okuryazarlık oranının belirleyici bir konuma sahip olmasıdır. Dijital aktivizmin etkin olduğu ülkelerin bilgisayar okuryazarlık oranının yüksek olduğu uluslararası kuruluşlar tarafından açıklanan raporlar doğrultusunda ortaya konulmuştur. Türkiye'nin bu konuda bulunduğu yer diğer konularla bağlantılı olarak araştırılması gereken konulardan birini oluşturmaktadır.

Toplumsal hareketlerin sanal platformlarla büyük ölçekli katılımlara dönüşmesi, ilgili konuyla alakalı farkındalığın oluşması olanağı sağlamaktadır. Bu doğrultuda farkındalığın oluşması sorunların çözümünü kolaylaştırmada öncü rol oynamaktadır. Böylelikle farkındalığın oluştuğu sorunla ilgili olarak yetkili kişilerin acil çözüm arayışı içerisine girmesi, toplumsal hareketlerin dijitalleşmesinin önemini ortaya çıkarmaktadır. Aynı zamanda sanal ortamda örgütlenen büyük ölçekli katılımlar, sokak eylemlerinin zeminini oluşturduğu gibi, bu eylemlere katılacak kişilerin sayısını da önemli oranda arttırmaktadır.

Sanal platformlarla büyük kitlelere ulaşılması toplumsal hareketlerin dijitalleşmesinin farklı bir boyutunun olduğunu göstermektedir. Çünkü kitlesel katılımın gerçekleştiği sanal örgütlenmeler, dikkatlerin uluslararası düzeye çıkmasını sağlamaktadır. Böylece sorunlara küresel ölçüde uluslararası kamuoyu oluşturma imkânının da elde edilebilmesinin mümkün olduğu ifade edilebilir. Uluslararası kuruluşların da bu süreç içerisinde katılımının sağlanabilmesi bu tür toplumsal hareketlerin etki alanının genişlemesinde büyük oranda etkilidir. Bu doğrultuda uluslararası katılımın sanal olsa dahi etki oranı ilgili ülke üzerinde yüksektir.

Toplumsal hareketlerin dijitalleşmesi, her ne kadar olumlu pencereden değerlendirilmek istense de olumsuz yönlerinin bulunduğundan da bahsedilmesi gerekmektedir. Sanal ortamda gerek kendi kimliğiyle gerekse sahte kimlikle yer alan kişilerin birçoğu, sanal örgütlenmenin gerçek sokak eylemlerine dönüşümünde ortadan kaybolmaktadırlar. Çünkü sanal ortamın vermiş olduğu rahatlık ve oturulan yerden bir tıkla sanal eylemde bulunmanın aksine, sokak eylemlerine katılımdan çekinilmekte ve kaçınılmaktadır. Sanal ve gerçek arasındaki bu farklılık, sanal ortamdaki örgütlenmelerin ağırlığının zayıflamasına neden olmaktadır. Fakat yine de sanal örgütlenmelerin sokak eylemlerine dönüşmeden dahi sorunların çözümünde çok büyük bir etkiye sahip olduğu kabul edilebilir bir gerçektir. Dünyada ve Türkiye'de bunun pek çok örneğine rastlamak mümkündür. Çalışmada bu örneklerin birçoğuna değinilecektir.

Özetle; bu çalışmanın amacı, sanal ortama taşınan toplumsal hareketlerin Türkiye açısından incelenmesidir. Uluslararası kuruluşların raporları ekseninde dünya ölçeğinde Türkiye'nin bulunduğu

konumun belirlenmesi çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Dijital aktivizm konusunda gelişmiş ülkeler ve Türkiye kıyaslaması yapılarak örnekler üzerinden değerlendirmelerde bulunulacaktır. Ayrıca; Türkiye'de sosyal medyanın, kitlelerin hızlı bir şekilde örgütlenmesinde ve etki alanının genişletilmesindeki rolünün irdelenmesi çalışmanın farklı bir boyutunu göstermektedir. Sanal örgütlenmelerin, kamu yönetiminde politika oluşturma sürecine etki düzeyi bu araştırmada incelenecektir. Çalışmanın sonunda ise genel bir değerlendirmede bulunularak çözüm önerileri sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Toplumsal Hareketler, Dijital Aktivizm, Bilgi ve İletişim Teknolojileri, Dijital Dönüşüm, Sosyal Medya*

ABSTRACT

Today, the concept of digital activism has become one of the frequently used concepts. With the movement of social movements into the virtual world, there has been an important expansion in the scope of the concept of social movement. Digital activism, which provides the opportunity to organize very quickly and practically, has a mechanism that deeply influences the policy making process. The fact that this concept is considered only in the political dimension brings with it a great error. Digital activism not only influences the political sphere but also the socio-cultural structure of the society.

The digitalization of social movements has to be mentioned in terms of negative aspects as well as positive windows. Many of the people who are in the virtual environment, with their own identity and with a false identity, are lost in the transformation of virtual organization into real street actions. Because of the comfort that the virtual environment has given and the fact that it is a virtual action that is clicked from the place of sitting, it is avoided and avoided from participating in street actions. This difference between virtual and reality causes to weaken of the weight of organizing in the virtual environment. But it can be accepted that virtual organizations have a great influence on the solution of problems even without being transformed into street actions. It is possible to find many examples in the world and in Turkey. Most of these examples will be mentioned in the study.

In summary; The aim of this study is to examine the social movements carried by the virtual atmosphere in relation to Turkey. It is important to study the location of Turkey on the world scale in the axis of reports of international organizations. Digital activism will be assessed on examples through the comparison of developed countries and Turkey. Also; the examination of the role the rapid organization of masses and the expansion of the domain of influence of virtual platforms in Turkey, shows a different dimension of the study. The level of impact of virtual organizations on policy making process in public administration will be examined in this research. At the end of the work, a general evaluation will be made and a solution proposal will be presented.

Keywords: *Social Movements, Digital Activizm, Information ve Communication Technologies, Digital Conversion, Social Media*

DİJİTAL ÇAĞDA KAMU YÖNETİMİNİN BAŞARILI ÖĞRENCİLER İÇİN ÇEKİM NOKTASI OLMA KONUSUNDAKİ PERFORMANSI: KAMU YÖNETİMİ ÖĞRENCİLERİNİN KAMU YÖNETİMİNDE KARİYER YAPMA NİYETLERİNE İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

PUBLIC SECTOR EMPLOYMENT IN THE AGE OF E-GOVERNMENT: INTENTIONS OF PUBLIC ADMINISTRATION STUDENTS FOR A FUTURE CAREER IN PUBLIC SERVICE

Hamza ATEŞ
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Aydın AKPINAR
Marmara Üniversitesi

ÖZET

Devleti en iyi şekilde yönetebilecek kamu yöneticisi yetiştirme meselesi topraklarımızda Enderun mektebi ile kıta Avrupa'sında Kameral Bilim kürsüleriyle ve Amerika Birleşik Devletleri'nde Woodrow Wilson'ın 'İdarenin İncelenmesi' adlı makalesi ile eğitim boyutunda ele alınmaya başlamış, felsefe, hukuk ve siyaset alanların etkisini özünde barındırarak günden güne bu alanlardan daha özgür ve özgün bir akademik disiplin olarak incelenmeye başlanmıştır.

Günümüzde kamu yöneticisi yetiştirmek artık iyi bir kamu yönetimi için yeterli değildir. Çalışma şartlarını ve çalışma ortamlarını istihdam edilen kişilere göre şekillendirmek hem iş motivasyonunu arttıracak hem de daha nitelikli bir yönetim anlayışını beraberinde getirecektir. İstihdam alanında son zamanlarda gençlerle yapılan son çalışmalar, yeni nesillerin farklı niteliklerine vurgu yapmaktadır. Bu bulgular genel olarak, ücretler, iş türü, iş hayatı dengesi ve iş güvenliği gibi istihdamın geleneksel yönleri, istihdamın rekabetçi bir şekilde sunulmasının merkezinde yer aldığını göstermektedir. Bununla birlikte, potansiyel işgücü piyasasına girenlerin bir işverenden ne isteyebilecekleri konusunda farklılıklar olabileceğinin (örneğin, alan, çalışma, bölge, cinsiyet ve istihdam) farkına varmak da önemlidir. Yine işgücünün bölümleri arasındaki değişkenlik (yani, çalışma alanı, bölge, cinsiyet ve istihdamın eşitliği durumu) bulunabilir. Bunlardan biri de dijital çağa uyum sağlayabilmektir.

Türkiye'de herhangi bir kamu kurumuna istihdam edilmek günümüz şartlarında oldukça değerli olmakla beraber rekabet seviyesi yüksek bir süreç gerektirmektedir. Kamu kurumuna giriş sınavlarında mezun olunan okul ve sınavlardan (KPSS, kurum sınavları gibi) alınan skorlar belirleyici olurken adayların eğilimleri ve karakteristik yapıları pek dikkate alınmaz. Oysa ki, kamu hizmetinde motivasyon önemli bir etkendir.

Bu bildiri, Türkiye'deki çeşitli üniversitelerde kamu yönetimi bölümlerinde okuyan öğrencilerle yapılan bir alan araştırmasına dayanmaktadır. Anket, Türkiye'de üniversitelerin Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümlerinde okuyan öğrencilerin istihdam alanlarındaki eğilimini ve gelecek kariyerlerine dair özel ilgilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu maksatla çalışma üç temel konuya odaklanmaktadır. Bunlardan birincisi, öğrencilerin kariyer planlarını yaparken önemli olduğunu düşündüğü faktörler, ikincisi istihdam edilecek olan öğrencilerin nitelikleri ve son olarak öğrencilerin gelecekte çalışmayı düşündüğü kamu kuruluşlarındaki kamu hizmetlerine ilişkin genel algılarıdır.

Anket, hedef öğrencilerin tümünün sayımını mümkün kılan internet üzerinden yürütülmüştür. Anket, öğrencileri anketin bulunduğu web sayfasına yönlendiren bir e-posta yoluyla ulaştırılmış ve verilerin toplanması sağlanmıştır. Çalışma, tüm anket sonuçlarının yanında demografik gruplar üzerinden detaylı analiz içermektedir. Bildiri, öğrencilerin, istihdam edileceği Türk kamu kurumlarındaki uzun dönemli kariyerleri hakkındaki düşüncelerinin önemini vurgulamaktadır.

Bu çalışma, bizlere öğrencilerin Türk kamu hizmeti ile alakalı düşüncelerini ve yakın gelecekte kamu sektörüne istihdamın zorlukları hakkında tespitlerde bulunmamızda yardımcı olacaktır. Ortaya çıkan

manzara, önümüzdeki dönemlerde kamu sektörüne ihtidamla ilgili sorunları daha iyi öngörmemizi ve dijital çağda kamu yönetiminin geleceğini daha iyi planlamamıza yardımcı olacaktır.

Öğrencilere, Katılımcı Bilgileri, Kişisel Bilgiler, İstihdam ve Kariyer Bilgileri, (Siyaset Bilimi ve) Kamu Yönetimi Öğrenimine İlişkin Düşünceler, Kişilik Özellikleri ve Yaratıcılık, Girişimcilik ve Strese Tahammül başlıklarından ve altı bölümden oluşan 73 soruluk bir anket yöneltilmiştir.

Anket, ağırlıkla 18-21 yaş aralığında, çeşitli gelir seviyesinde gruplarında bulunan, ağırlıkla düz ve Anadolu liselerinden mezun olmuş, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde bulunan 10 farklı üniversiteden 350 öğrencinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Bu öğrencilerin %80'e yakın bir kesimi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde öğrenim görürken, geri kalan kısmı Siyasal Bilgiler Fakültelerinde öğrenim görmektedirler. Öğrenciler ağırlıkla Örgün Öğretim programlarında, Hazırlık sınıfında olanların diğer sınıflara göre nispeten az diğer sınıflarda ise neredeyse dengeli bir dağılım ile öğrenim görmektedirler.

Bu öğrencilerin yabancı dili yaklaşık %10'luk dilim dışında orta ve ortanın altı (kötü-çok kötü) düzeyindedir. Düşük seviyelerde kütüphaneden yararlanan öğrencilerin düzenli olarak ders çalışma alışkanlığı bulunmazken buna paralel olarak kültürel ve eğitsel etkinliklere katılım sıklığı düşük seviyelerde seyretmektedir.

Öğrenciler, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü doğru bir tercih olarak görmekte ve iş olanaklarının yüksek ölçüde farkındadır. Bölümdeki eğitim beklentisi, ders içeriklerinin ilgi çekici ve zevkli olması, bölüm altyapısı ve öğretim üyelerinin nitelik ve nicelik açısında yeterliliği ve bölümün idari ve akademik konularda öğrencilerin görüşlerinin alınması konuları öğrenciler tarafından çok iyi görülmediği gibi vasat ve vasatın üzerinde bir düzeydedir. Öğrenciler iş bulma konusunda endişeli iken başka bir işte çalışma konusunda dengeli bir dağılımın varlığı gözlemlenmektedir. Öğrenciler bölümlerindeki yabancı dil eğitimini ise oldukça yetersiz bulmaktadır. Bu veriler ışığında öğrencilerin bölümlerini farkındalıkla ve belirli hedefleri doğrultusunda seçmiştir ancak bölümler, bölüm hocaları, ders içerikleri ve dil eğitimi öğrencilerin beklentileri altında kalmıştır.

Ankete katılan öğrencilerin kişilik özelliklerinde başkalarından beklenti içerisinde olmadığı ancak sosyal hayatın içinde, çevresinde üzüntülerini ve sevinçlerini paylaşabileceği, aynı zamanda özel hayatına çok fazla müdahale edilmesini istemeyen bir manzara ortaya çıkmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin bölümü tercihinde etkili olan kariyer hedeflerine uygun olması, puanın bu bölüme yetmesi ve iyi bir iş olanağı seçenekleri önde gelmektedir. Beklentiler ise tercihlerde etkili olan faktörlerle paralel olarak kendini geliştirme, iyi bir iş, iyi bir kariyer ve prestij seçenekleri ön plana çıkmaktadır. Bu da göstermektedir ki öğrencilerin %33'lük puanımın bu bölüme yetmesi oranı haricinde kariyer beklentilerine yönelik tercihlerde bulunduğu görülmektedir.

Ankete katılan öğrenciler, Yaratıcılık, Girişimcilik ve Strese Tahammül başlığı altında yöneltilen sorulara göre girişimcilik eğitimi almamış ve bir girişimcilik faaliyetinde bulunmayı düşünmemektedir. Ankette, aksiyon odaklı, orijinali seven geçmişi önemsemeyen, ana odaklanan ısrarcı ve felaket anında liderlik rolünü üstlenebilir bir öğrenci profili mevcutken aynı zamanda risk almayı ve sınırlı kaynakları sevmeyen ve dikkati kolay dağılan özellikler ön plana çıkmaktadır. Bu göstermektedir ki, öğrenciler yaratıcılık, girişimcilik ve stres yönetimi konusunda ideal bir kamu yöneticisi profili çizerken, pratikte bunları gerçekleştirmekte sıkıntılar yaşayacağını göstermektedir.

10 farklı üniversiteden 350 Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü öğrencisi üzerinden yapılan bu çalışma göstermektedir ki, belirli beklentileri ve hedefleri olan öğrencilerin bölüm kalitesi, öğretim elemanı kalitesi ve ders içerikleri bakımından makul seviyenin altında bırakmıştır. Hiç şüphesiz ki bu noktada öğrencilerin performans noktasında yeterli gayreti sarf etmemesi ve yaratıcılık, girişimcilik ve strese tahammül noktasında gerekli özelliklere kısmen sahip olması veya olmaması daha fazla sorumluluk gerektiren, baskı oranı yüksek ve yenilik gerektiren dijital çağa uygun kamu personeli/yöneticisi yetiştirilmesinde ve istihdamında başarılı öğrencileri çekim noktası olma konusunda başarısız kılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *E-Devlet, İstihdam, Kamu Yönetimi, Öğrenciler, Alan Araştırması.*

ABSTRACT

Recent studies on youth in the labour market have emphasised the qualitatively different expectations of the current generation of new entrants. The findings generally indicate that many traditional aspects of the employment relationship, such as wages, type of work, work life balance, and job security, remain central to a competitive offer of employment. However, it is also of importance to know whether important differences in what potential labour market entrants desire from an employer may not be generational, but may be found in the variability among segments of the workforce (i.e. field of study, region, gender and employment equity status).

This paper is based upon a survey of students in public administration departments in various universities in Turkey. The survey aims at examining the labour market intentions of Turkish university students and their specific interests with respect to a future career. It focuses on three primary areas: Factors important to students when considering a future career, the quality of their student placement experience, and their overall perceptions of the public service including their interest in a future career with government organizations.

The survey has been conducted through the Internet, allowing us to do a census of the entire target student population. The researcher has contacted students via e-mail, directed them to the survey web-site, and collected the data. The paper includes both overall survey results and a detailed analysis by demographic groups. It highlights the importance of student assignments in positioning the students' longer-term view of the Turkish Public Service as a career employer.

The paper provides a diagnostic of student opinion relative to the Turkish Public Service and it comes sufficiently early to position the Public Service for the recruitment challenges that lie ahead. The emerging picture helps us to better anticipate recruitment issues and plan for the future in the age e-government.

***Keywords**: E-Government, Employment, Public Administration, Students, Field Study*

1960'LARDA TÜRKİYE SOLUNDA DEMOKRASİYE BAKIŞ

GLANCE OF TURKISH LEFT TO DEMOCRACY IN 1960's

Ahmet Aykut ALTAY
Akdeniz Üniversitesi, İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

1960'lı yıllarda Türkiye entelektüelleri arasında ülkedeki temel sorunlar hususunda yoğun tartışmalar yaşandı. Bu sorunlar ülkenin geri kalmışlığının nedenleri, demokrasinin yerleşmemesi, sivil toplumun zayıflığı, devletin ceberut yapısı gibi konuları içermekteydi. Pek çok entelektüel bu sorunların cevabını tarihte aradı ve makro tarih teorileri öne sürdüler. Bu da Osmanlı İmparatorluğu'nun toprak rejimi, köylünün durumu, toprak mülkiyeti, topraktan çıkan artı ürüne kimin el koyduğu, feodal beyle köylü ilişkisi ve ülkeyi kalkındırmak için yeni izlenmesi gereken yol gibi alt tartışmalara sebebiyet verdi. Pek çok sosyolog, siyaset bilimci, iktisatçı, tarihçi ve hatta roman yazarı –Kemal Tahir- bu tartışmalara bir yerinden dâhil oldu.

Çevresindeki ülkelerin sosyalizm ile hızlı gelişmeleri ve Türkiye'nin kendi görüşlerine göre geri kalması, bu teorisyenleri Osmanlı dönemini incelemeye itti. Onlara göre ülke ekonomik açıdan dışa bağımlı haldeydi; üretim düşüktü ve doğuda feodal ilişkiler çözülmemişti. Sanayi atılımı gerçekleştirilememiş, dış ticaret açığı giderek artmıştı. Ülkenin ekonomik gelişmesi yavaşlamıştı. Çevrede ise pek çok ülke –bizden ufak da olsalar- ekonomik gelişme göstermekteydi. Bulgaristan en bilinen örnekti. Sovyetler sosyalizm sayesinde ABD'ye kafa tutar hale gelmişti. Yugoslavya, Mısır gibi ülkeler de sosyalist ve millici bir yoldan kalkınma peşindeydi ve iyi yoldaydılar. Çok partili yaşama geçiş ise beklenildiği gibi demokrasi getirmemişti. Batı ile, ABD ile yakınlaşmak da. Popülizme dayalı bir demokrasi mevcuttu. Çoğunlukçu anlayış nedeniyle gücü eline alan karşı tarafı ezmekteydi, Demokrat Parti de gerek Tahkikat Komisyonları, gerekse basına yönelik saldırıları ile bunu yapmaktaydı. Çoğulcu, liberal bir demokrasiden uzaktaydı ülke. Sivil toplum ise adeta bu topraklarda yetişmeyen bir bitki idi. Hükümeti dengeleyecek, politikalar üretecek hükümet dışı yapılar zayıftı. Sendikacılık komünistlikle eş görülmekteydi. Hükümete akıl vermek olarak görülen sivil toplum, milli irade söylemleriyle bastırılıyordu. Devlet ceberut yapısını kaybetmemişti. Oysa yüzünü Batı'ya dönen ülkede düzenli bir gelişme sonucu Marksist tarih anlayışına göre önce kapitalizme ardından sosyalizme geçilmeliydi, ne var ki ülkede Batı kurumları, demokrasisi tutunamıyordu. Tüm bunlar Doğan Avcıoğlu, Niyazi Berkes ve İdris Küçükömer gibi teorisyenler tarafından öne çıkartılan temel sorunlardı. Bu üç isme baktığımızda demokrasiye bakışlarının olumsuz olduğunu görürüz. Ancak bunun altında yatan sebep her üç isim için de birbirinden farklıdır.

Doğan Avcıoğlu, gerek 222 sayı boyunca çıkardığı Yön Dergisi'nde, gerekse de ardından çıkarmaya başladığı Devrim Gazetesi'nde, gerekse de sol literatürün köşe başlarından birini tutmuş olan Türkiye'nin Düzeni adlı eserinde demokrasiye bakışını bizlere aktarmıştır. Avcıoğlu, çok partili yaşama geçişi devletin hantallığını giderdiği, halka hizmet anlayışını getirdiği gibi sebeplerle olumlu bulmuştur. Ne var ki, Avcıoğlu demokrasiye olumlu yaklaşmaz. Zira Avcıoğlu için en önemli mesele olan kalkınma meselesi demokrasi ile sekteye uğramıştır. Kalkınma için gerekli devlet otoritesini kullanma pozisyonundakiler oy kaygısına düşmüştü. Bu da onları emperyalizmin içerideki destekçisi gruplarla, feodal ağalarla işbirliğine sürüklemişti. Bu sınıflar Avcıoğlu için gericiler koalisyonu adını taşımaktaydı. Çok partili yaşama geçişin en temel sonucu gerici olarak nitelediği ve milliyetçi devrimci hareketin tasfiye etmek bir yana daha da palazlandırdığı bey, ağa ve komprador görünümündeki kapitalist sınıfın iktidara bırakmamacasına sarılması olmuştur. Bu sınıfların birbiri ile düşman olmasını bekleyen Avcıoğlu, bunların ortak hareket ederek statükonun koruyucuları olduklarını belirtir. 20 yıldır girişilen özel sanayici yaratma girişimi sonucu gelişen sanayicilerin ithalatçılarla, yine aynı yerli sanayinin yabancı sermaye ile ve yine aynı sınıfın prekapitalist ilişkileri sürdürmekte kararlı ağa kesimi ile zıt düşmesi beklenir. Ne var ki bu kesimler dış yardım ve yabancı sermaye ortaklığı ile kandırılarak statükoyu koruyor ve devrimci hareketin önüne set oluyorlardı. Zira bu sınıflar hem siyasette hem de ekonomide başat noktaları işgal etmişlerdi. Elde ettikleri artı ürünü tekrar yatırıma aktarmak

yerine, lüks tüketime yatırıyorlardı. Bu da ülkenin gelişimine engel olmaktaydı. Kalkınma olmayınca da gerçek demokrasi olmamaktaydı. Avcıoğlu'na göre kalkınma ülkeye gerçek demokrasiyi de getirecektir. Zira mevcut ekonomik durumda uygulanacak olan çok partili parlamenter rejim tutarlı olmayacaktır. Parlamentoya rağmen feodal nitelikteki otokrasi yolları varlığını sürdürecektir. Çok partili rejimde de partiler bunları oy kaynağı gördüğü için bırakın savaşmayı, varlıklarının devamını garanti etmektedirler. Örnek olarak da Demirel rejiminin liberal ama daha az demokrat olduğunu belirtir Avcıoğlu.

Niyazi Berkes'e baktığımızda, Osmanlı'da siyasi ve ekonomik olarak hakim noktadaki sınıfların mevcut düzenin devamından fayda sağladıkları, statükonun devamı sayesinde çıkarlarını devam ettirebildiklerini belirtir. Kapitalizme geçişe gerek duymadan iktidardaki pozisyonlarını koruyabilen bu gruplar burjuva oluşmasına engel oldukları gibi, demokrasinin oluşumunun da önüne set çektiler. 1946 yılında çok partili yaşama geçilmesi ve Demokrat Parti'nin serbest seçimlerle iktidarı devralması da ülkeye demokrasi getirmemişti. Zira Berkes için iki partinin iktidar yarışı Anti-Kemalizm'i körüklemekteydi. İki partideki oportünist unsurlar söylem ve uygulamaları ile Anti-Kemalizm'in yayılmasına neden oluyorlardı. Kemalizm'in ülkeye kazandırdığı dil ve din reformları, bilim özgürlüğü, faydalı eserlerin tercümesi gibi atılımlar, demokrasi sebebiyle ödün verilen alanlar haline geliyorlardı. Berkes için "demokrasi denen şey" Kemalizm'e karşı olan genel savaşın bir ürünü olmuştu. Demokrasi Kemalizm'in zıddı haline gelmişti.

İdris Küçükömer, 1960'larda sol entelektüeller arasında devam eden geri kalmışlık, demokrasi, sivil toplum gibi temalar etrafında dönen tartışmalara katılan isimlerden biridir. Ne var ki, sosyalist temelli bu düşünürün pek çok tezi sol düşünürler tarafından reddedildi ve ağırca eleştirildi. Özellikle, siyasi yelpazenin sağında yer alan Demokrat Parti'nin halkı temsil etme gücünün ve halkı arkasına alma kapasitesinin Cumhuriyet Halk Partisi'ne oranla daha yüksek olduğunu belirtmesi oldukça tartışma yarattı. Hatta bu düşünüş zamanla yanlış bir şekilde ülkede gerçek solun sağ olduğu gibi bir genellemeyle de yaygınlaştı. Küçükömer, demokrasiyi iktidarın bölünmüşlüğü ile bağdaştırır. Ona göre Batı'da durum böyledir. Haklarını dile getirecek otonom grupların varlığı demokrasi için vazgeçilmezdir. Küçükömer'e göre, eğer aşağıdan yukarıya iktidara yönelik yaptırım gücü olan demokratik mekanizmalar yeterli ölçüde kurulamamışsa yani iktidarın sahibi ya da kaynağı halk olamamışsa hükümet olmak anlamında iktidarda bulunmak aşağıdan gerçekçi, yeterli desteğin ve onayın eksik olduğunun göstergesidir. Ancak ülkenin sahip olduğu bin yıllık devlet geleneğinde halk politik alanda yoktur. Ne var ki bu durum tepeden inmeciliği meşru görmemize sebep olmamalı. Küçükömer için yapılması gereken yeni bir kuvvetli çağdaş devlet kurmak için halkı politik alana çekmek ve bunun için gerekli yolları açmak atılması gereken ilk adımlardır.

Muhalefet de Küçükömer için olmazsa olmazdır. Ancak bin yıllık geleneğimizde muhalefet yoktur. Çok partili dönemde de ana muhalefet partisi Cumhuriyet Halk Partisi devletin sahibi gibi davrandığı için bizde muhalefet kültürü de gelişmemiştir. Demokrasimizin eksik kısımlarından biri de budur. Gerek anayasa yapımlarında, gerekse de yasa yapım noktasında halkın bu süreçlerin dışında tutulması Küçükömer için demokrasimizin eksiklerinden biridir.

Bu çalışmada bahsi geçen teorisyenlerin oldukça verimli geçen yazın hayatlarında çeşitli dergi ve haftalık gazetelerde yayınlanmış eserleri dikkate alınacaktır. İçerik analizi yönteminin hakim olduğu bu çalışma, 1960'lar Türkiye'sinde oldukça yüksek sese sahip bu isimlerin ülkedeki mevcut durumu değerlendirerek oluşturdukları demokrasi görüşleri üzerine karşılaştırmalı bir değerlendirme yapmayı amaçlanmaktadır. Bunun yanında 1960'larda yaşanan temel tartışmalar da yine bu çalışmada yer bulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Demokrasi, Sivil Toplum, Çok Partili Yaşam, Kemalizm, Kalkınma*.

ABSTRACT

Discussions about the development of Turkey, level of democracy in Turkey and position of civil society in Turkey took place among Turkish leftist intellectuals. They have came up with different reasons underlying the underdevelopment of Turkey. Their reasons also have shaped their opinions about democracy. In this study, opinions of Doğan Avcıoğlu, Niyazi Berkes and İdris Küçükömer about democracy will be

examined. The aim is to find differences between opinions of these intellectuals and to give a general idea about discussions in 1960's. Avcıoğlu has placed development at the center of his thesis. If development is achieved, then real democracy will be achieved. However, in Turkey, economic independence is lost and coalition of reactionarist gained necessary positions to shape the country's policies. Political parties tolorate these reactionarist groups for poitical gains. That is why Avcıoğlu doesn't favor democracy. It helps reactionarist and coconspirators to gain important political positions. Niyazi Berkes also doesn't favor democracy. According to him, in Ottoman times, groups that hold economic power also hold political power. Therefore, instead of going forward through capitalism and democracy, they have become protectors of status quo. With Kemalism, things have changed. State has become center of economy, cultural reforms have been achieved. However, multi party system has caused political parties to compromise these positive steps. Secularism, independence of science has been damaged during this process and democracy turned into war against Kemalism. That is why Berkes doesn't favor democracy. İdris Küçükömer believes democracy requires seperation of political power from bottom to up. People should be center of law making and reforms. Democracy also needs opposition. However, state tradition in Turkey gives no place to opposition and people in political arena. That is why democracy doesn't develop in Turkey. Civil society si widely underdeveloped. To improve democracy in country, people should be more politicized and be active. That is why Küçükömer thinks democracy isn't developing in Turkey.

Keywords**:** *Democracy, Civil Society, Multi-Party System, Kemalism, Development*

DÜNYANIN İLK DİJİTAL BELEDİYESİ: MOLENWAARD BELEDİYESİ

FIRST DIGITAL MUNICIPALITY: MOLENWAARD MUNICIPALITY

Oğuzhan ERDOĞAN
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, ZTYO

ÖZET

Teknolojinin gelişmesi ve bu gelişmenin insan hayatını kolaylaştırıcı etkisi ile birlikte özellikle 90'lı yıllardan sonra insan hayatında yoğun olarak kullanılmaya başlanılan internet teknolojisi, kamu yönetiminde de yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmış ve bu dönemde yerel yönetimlerde dijital uygulamaların kullanımı artmıştır.

Bu bağlamda, yerel yönetimlerde, vatandaşların belediye ile ilgili her türlü iş ve işlemleri belediyeye gitmeden internet ortamında gerçekleştirebilecekleri e-belediye uygulamaları, dijital uygulamaların tamamlayıcı bir unsuru olarak belediyeler tarafından sıkça kullanılmaya başlanmıştır. Yanı sıra teknolojik okur-yazarlıktaki artış ve bu gelişmelere bağlı olarak, kamu yönetiminin yeniden yapılanma çalışmaları ve modernleşme sürecinde e-dönüşüm noktasında önemli bir rol oynayan bilgi- iletişim teknolojileri, yerel yönetimlerin dijitalleşmesinde birer araç olmuştur (Şahin, 2007: 165).

Kamu yönetiminde, bürokrasiyi ve kırtasiyeciliği azaltan dijital belediyecilik anlayışı ile hedeflenen, bilgi işleme kapasitesi arttırılmış, acil kararlar alabilen ve ihtiyaçlara hızla cevap verebilen bir belediyecilik yapısı oluşturmaktır (Henden ve Henden, 2005: 5). Dijital belediye geçişte, birimlerin nasıl değişeceği, dijital belediyeciliğin amaçlarının neler olacağı, bu amaçları gerçekleştirmek için hangi politikaların takip edileceği ya da uygulanacağı ve bunların işleme nasıl konulacağına yönelik stratejilerin geliştirilmesi, dijital belediyecilikte hedeflere ulaşılmasını da kolaylaştıracaktır. Bu çerçevede, dijital belediyeye geçiş, yerel yönetimlerdeki reform politikalarının bir parçası olarak ta değerlendirilmektedir

Yerel yönetimler alanında son yıllarda geliştirilen dijital uygulamaların, ülkelerin yerel yönetim politikalarıyla uyumlu olduğu ve birlikte yürütüldüğü görülmektedir. Bu bağlamda dijital arşiv, kent bilgi sistemleri, elektronik belge yönetim sistemleri, e-okul projeleri, dijital engelli takip projeleri, dijital kütüphane, etkinlik yönetim sistemleri, akıllı duraklar, MOBESE, TEDES, e-belediye uygulamaları, e-mezarlık, e-meclis, e-imar, kioks uygulamaları, dijital vezne, ücretsiz, wifi, sosyal medya uygulamaları (twitter, facebok, instagram), araç takip sistemleri, dijital anket, dijital gazete, iris ve parmak izi tanıma sistemleri, e-turizm, akıllı sağlık uygulamaları, akıllı ulaşım sistemleri uygulaması, e-bilet satış portalı ve web tv gibi dijital uygulamalar, belediyeler tarafından vatandaşların hayatını kolaylaştırmak ve belediyelerde tasarruf sağlamak için etkin bir şekilde kullanılmaktadır.

Yerel yönetimler tarafından kullanılan ve yukarıda da belirtilen tüm bu dijital uygulamalar, yerel yönetimlerin fiziki bir belediye binasına sahip olmadan da modern bir belediyecilik anlayışı ortaya koyabileceklerini göstermektedir. Bu durum, belediyelerin geleceğinin ne olacağı konusunda bir takım tartışmaları da beraberinde getirmektedir. Tam da bu noktada Hollanda'nın Güney Hollanda eyaletinde, Graafstroom, Liesveld ve Nieuw-Lekkerland kentlerinin birleşmesiyle (http://naiaden.nl), 2013 yılında toplam 126.000 m2'lik bir alanda kurulan, 29 bin nüfuslu Molenwaard belediyesi, dijital belediyecilik konusunda dünyanın tüm dikkatini üzerine çekmiştir (http://www.readspeaker.com).

Molenwaard Belediyesi, kurulmasından kısa bir süre sonra 3 milyon Euro'luk bütçeyle yeni bir belediye binasının yapımına karar vermiş ancak bu yeni binanın 15 milyon Euro'ya mal olacağının hesaplanmasıyla birlikte yeni bir uygulamaya giderek; aldığı bir kararla fiziki belediye binasının, dijital çevre lehine kaldırılmasına karar vermiştir. Geliştirilen bir proje ile birlikte Eylül 2013'te sanal bir belediye projesi olan "dijital belediye binası"nın kurulması kararlaştırılmıştır. 8 Ekim 2014 tarihinde de, projenin başlamasından yaklaşık 1 yıl sonra Molenwaard Belediyesi, belediye binasının kapılarını kalıcı bir şekilde

kapatmıştır. Böylece Molenwaard Belediyesi, bugün kalıcı bir binaya (yere) sahip olmayan ilk belediye olarak varlığını sürdürmekte ve belediye hizmetlerini yürütmektedir (Holmas, 2016).

Belediye, faaliyet ve işlemlerinin yüzde doksanını (%90) kullanımı son derece basit bir portal-web sitesi (www.gemeentemolenwaard.nl) üzerinden gerçekleştirmektedir (Bosse vd., 2013: 16). Görsel kimlik doğrulama gerektiren pasaport, sürücü belgesi ve kimlik kartı işlemleri gibi diğer konularda, yerel yönetim görevlileri, tercih ettikleri yerlerde vatandaşları ziyaret ederek hizmet vermektedir (http://www.readspeaker.com).

Belediyenin hizmetleri ile ilgili şikâyetler yine internet sitesi üzerinden mesaj yoluyla yapılmaktadır ve belediye yetkilileri en geç 5 gün içerisinde bu mesajları cevaplamak zorundadır. Belediyenin atık toplama günleri belediye sitesindeki dijital atık takviminde yer almaktadır. Bunun yanı sıra belediye birçok kamu hizmetini telefondan ya da web sitesinden randevu alınarak yerine getirmektedir.

Belediye web sitesini ziyaret eden, her ziyaretçi, ziyaret sebebini seçerek; bir seçim işlemi başlatması gerekmektedir. Eğer işlem sonucunda bir randevuya karar verilirse, vatandaşlar randevu yeri olarak kendilerine en uygun yerleri seçebilmektedir. Benzer şekilde, belediye toplantıları da kent genelindeki birçok farklı yerde gerçekleştirilebilmektedir. Örneğin, Belediye Meclisi, bir okulda, bir spor salonunda veya bir kafede toplanabilmektedir (Bletz, 2016). Genellikle konuşulacak konuya bağlı olarak toplantı yeri seçildiğinden, katılan vatandaşların toplantıya katılma olasılığı bu sistemde daha yüksektir. Aynı durum memurlar için de geçerlidir, memurlar ofiste, evde ya da istedikleri takdirde kafelerde esnek işyeri şeklinde, kendilerine en uygun yerlerde çalışabilmektedir. Buna ek olarak, belediye, pasaportların ve diğer belgelerin kişilere evlerinde veya işyerlerinde güvenli bir şekilde ulaşmasını sağlamak için özel bir teslimat (posta) hizmeti de sunmaktadır (Bremers ve Deleu, 2015: 41).

Molenwaard'ta dijital belediyecilik sayısallaştırma ve şeffaflığı ifade etmektedir. Örneğin, vatandaşlar gerçekleştirilen idari işlemleri eskisinden çok daha kolay bir şekilde takip edebilmektedir. Belediye, vatandaşları, ilgilendiren bir karar aldığında bir mesajlaşma servisini devreye sokarak onları bilgilendirmektedir. Mekânsal planlama ile ilgili dosyalar da dahil olmak üzere birçok veri türü çevrimiçi olarak kamuya açıktır. Vatandaşlar ayrıca meclis kararlarına dijital olarak tepki verebilmektedir (Bletz, 2016). Böylece vatandaşlar, Molenwaard'daki karar alma ve alınan kararların uygulanması sürecinde daha büyük rol oynamaktadır. Diğer taraftan bu uygulama ile birlikte belediye hizmetlerinin kalitesinin de arttığı gözlemlenmiştir. Molenwaard'daki belediye yönetiminin kalitesi, bu projenin bir sonucu olarak gelişmiştir. Bunun en önemli nedeni de belediye çalışanlarının ve vatandaşların hem şahsen hem de dijital olarak geçmişten çok daha fazla birbirleriyle temas halinde olmalarından kaynaklanmaktadır (Bletz, 2016). Tilburg Üniversitesi tarafından yapılan bir araştırmaya göre, vatandaşlar, dijital belediyeye geçilmeden önce, Molenwaard'ın belediye hizmetlerine toplamda 10 üzerinden 8 puan verirken, dijital belediyecilik ile birlikte belediye hizmetlerine 10 üzerinden 9 puan vermişlerdir (Bletz, 2016).

Molenwaard Belediyesi, dijital belediyecilikte, Microsoft bulut teknolojisini, Office 365 ve Azure hizmetleri ile birlikte kullanmaktadır. Buna ek olarak, vatandaşlarla iletişimi Skype üzerinden gerçekleştirmektedir. Microsoft'un seçilme nedeni, bulut teknolojisinde kullanılan bilgi işlem hizmetlerinin diğer büyük Amerikan sağlayıcılarından, özellikle de Google ve Amazon'dan daha ucuz olmasıdır. Diğer taraftan Molenwaard, Microsoft'un müşteri verilerinin yeterince korunmasını sağlamak için Avrupa yönergelerine daha iyi uyduğunu düşünmektedir. Molenwaard'ın dijital belediye uygulaması 3 milyon avroya mal olmuştur. Ancak yinelenen masraflar fiziki binanın %5-10'u kadardır (Bletz, 2016).

Sonuç olarak, son 20-30 yılda teknolojideki gelişim insanları farklı arayışlara sevk etmiştir. Vatandaşların, bilgi ve iletişim teknolojileri yardımıyla kamusal alandaki karar alma süreçlerine katılımını sağlayacak mekanizmaların geliştirilmesi, kamu yönetiminin şeffaf ve hesap verebilir hale getirilmesi, kamu hizmetlerinin sunumunda bilgi ve iletişim teknolojilerinden azami ölçüde yararlanılarak iyi yönetişim ilkelerinin hayata geçirilmesi (Polat, 2006: 8) ve bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının yaygınlaştırılması yoluyla bürokrasi ve kırtasiyeciliğin azaltılması amacıyla "dijital belediyecilik" uygulamaları yerel yönetim birimleri tarafından sıkça kullanılmaya başlanmıştır. Bu da gösteriyor ki, yerel

yönetimlerin, modern teknolojinin sağladığı olanakları kullanmadan geleceklerini planlamaları mümkün değildir.

Bu çalışmada, dijital belediye ve e-belediye uygulamaları konularına yer verilmektedir. Diğer taraftan dünyadaki dijital belediyecilik uygulamalarına ışık tutması açısından Molenwaard belediyesinin dijital belediye uygulaması incelenerek bu doğrultuda dijital belediye uygulamalarının geleceğine yönelik sonuçlar ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Dijital belediye, e-belediye, Molenwaard Belediyesi, Yerel Yönetimler, Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik.*

ABSTRACT

With the development of technology and the effect of this development to facilitate human life, internet technology, which started to be used intensely in human life especially after 90's, has been widely used in public administration and efforts to use digital applications in local administrations have increased in this period. In this context, e-municipal applications, which local administrations can use to facilitate the lives of citizens and perform all kinds of work and transactions related to the municipality on the internet without going to the municipality, have been used by municipalities as an integral part of digital applications. Moreover, information and communication technologies, which played an important role in e-transformation in the efforts of restructuring and modernization in public administration due to the increase and development of technological literacy in recent years, have become a real vehicle in the digitalization of local administrations (Şahin, 2007: 165) .

The goal of the digital municipality, which reduces bureaucracy and red tape, is to create a municipal structure that increases the information processing capacity, makes urgent decisions and responds to needs quickly (Henden and Henden, 2005: 5). In this context, the transition to the digital municipality should be part of the reform policies of local governments. In other words, digital municipality is very important in terms of the future of digital municipality, how the units will change, what the aims of digital municipalities will be, what policies will be followed to implement these aims, or strategies will be implemented and how these will be implemented.

It seems that the digital practices developed in recent years are compatible with and co-ordinated with the local governments in the countries. This framework includes digital archives, urban information systems, electronic document management systems, e-school projects, digital disability follow-up projects, digital library, event management systems, smart stops, MOBESE, TEDES, e-municipality applications, e-cemetery, e-tourism, (mobile tourism atlas), smart health applications, intelligent transportation systems application, e-tourism, kiosk applications, digital kiosk, free wifi, vehicle tracking systems, digital questionnaire, digital newspaper, iris and fingerprint recognition systems, digital applications such as e-ticket sales portals, web TV, etc. have been effectively used by municipalities to facilitate citizens' lives and save money in municipalities.

All these practices reveal the fact that without a municipal building a municipality understanding is possible. This brought together a number of discussions about what the future of the municipalities would be. At this point, a total of 126,000 square meters of land was established in 2013 in the Netherlands, with the merger of the cities of Graafstroom, Liesveld and Nieuw-Lekkerland (http://naiaden.nl) Molenwaard municipality attracted all attention to digital municipality.

Molenwaard Municipality decided to build a new municipal building with a budget of 3 million Euros shortly after it was founded but with the calculation that this new building will cost 15 million Euros, it has been decided to abolish the physical municipal building in favor of the digital environment. In this context, it was decided to establish a virtual municipal project "digital municipal building" in September 2013 with a project developed. As of October 1, 2014, about a year after the start of the project, the Municipality of Molenwaard has maintained its status as the first municipality to have permanently closed the gates of the municipal building (Holmas, 2016). Ninety percent (90%) of municipal operations and operations are carried out through an extremely simple portal-website (www.gemeentemolenwaard.nl) (Bosse vd., 2013:

16). In other matters (passport, driver's license and identity card transactions requiring visual authentication), local government officials visit citizens at preferred locations (http://www.readspeaker.com).

Complaints about the services of the municipality are also made via the internet site and the municipal authorities are obliged to reply the messages within 5 days at the latest. The waste collection days of the municipality are included in the digital waste calendar at the municipal site. Besides this, the municipality carries out many services by appointment from the phone or web site.

On the portal home page, each visitor must select the reason for the visit and then initiate a selection process. If an appointment is made, citizens can choose the places that are most suitable for them. Likewise, municipal meetings are held in many different places. The municipal council can be collected, for example, in a school, in a gym or in a café. Participating citizens are more likely to attend the meeting, as places are usually chosen depending on the topic to be discussed. The same is true for civil servants, who can work in the most appropriate places (Bletz, 2016). Officially, they work as a flexible workplace at home or in cafés if they want. In addition, the municipality also offers a special delivery (postal) service to ensure that passports and other documents can be securely accessed at home or at work by the person (Bremers and Deleu, 2015: 41).

In Molenwaard, digital municipalism refers to digitization and transparency. Citizens, for example, are able to track administrative operations much more easily than before. The municipality can subscribe to a messaging service that informs citizens when they make a decision that affects them. Many types of data, including files related to spatial planning, are open to the public online. Citizens can also react digitally to parliamentary decisions. Thus, citizens play a greater role in the implementation of decisions and decisions in Molenwaard. On the other hand, it has been observed that the quality of municipal services has increased with this application (Bletz, 2016).. The quality of the municipal administration in Molenwaard has developed as a result of this project. The most important reason for this is the fact that municipal employees and citizens are in contact with each other, both personally and digitally. According to a study conducted by the University of Tilburg, citizens gave a score of 9 out of 10 to digital municipal services and municipal services, while they gave Molenwaard's municipal services a total of 8 out of 10 points before moving to the digital municipality (Bletz, 2016).

Molenwaard municipality uses Microsoft cloud technology, Office 365 and Azure services together in digital municipality. In addition, it communicates with citizens via Skype. Microsoft's chosen macros are cheaper than other major American providers of computing services used in cloud technology, especially Google and Amazon. On the other hand, Molenwaard thinks Microsoft is better aligned with European guidelines to ensure that customer data is adequately protected. Molenwaard's digital municipal application cost 3 million euros. However, this costs up to 5-10% of the physical building (Bletz, 2016).

As a result, the development in technology over the last 20-30 years has led people to different quests and the development of mechanisms to enable citizens to participate in decision-making processes in the public domain with the help of information and communication technologies, to make the public administration transparent (Polat, 2006: 8) and accountable, to maximize the information and communication technology digital municipalities "applications have been frequently used by local government units in order to reduce bureaucracy and red tape by using good governance principles and disseminating the use of information and communication technologies. Moving from the Molenwaard municipal example, it is not possible for municipalities to plan their future without using the facilities provided by modern technology.

Digital municipal and e-municipality applications are included in this study. On the other hand, the digital municipality application of the Molenwaard municipality is investigated in order to shed light on digital municipal applications in the world, and the results of the digital municipality applications are tried to be revealed in this direction.

Keywords**:** *Digital Municipality, E-Municipality, Molenwaard Municipality, Local Governments, Transparency And Accountability*

KAMU YÖNETİMİ-TEKNOLOJİ İLİŞKİSİNİN SORGULANMASINDA BİR ARAÇ: "BLACK MİRROR" DİZİSİ

AN INSTRUMENT FOR INQUIRING PUBLIC ADMINISTRATION AND TECHNOLOGY RELATIONSHIP: "BLACK MIRROR" SERIES

Şulenur Özkan ERDOĞAN
Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

ÖZET

Sosyal bilimlerin inceleme nesnesi insandır. İnsanın tam ve doğru olarak tanımlanabilmesi, anlaşılabilmesi ve anlatılabilmesi ancak onun farklı yönlerine dair üretilen bilgilerin bütüncül biçimde ele alınmasıyla mümkündür. Bu söylem akademik alanda "çokdisiplinli çalışmanın gerekliliği"ne atıf yapar ve teoride büyük ölçüde kabul görür. Pratikte ise çok çeşitli kollara (branş) ayrılan bilim dünyasının "uzman"ları bu konuyu görmezden gelme eğilimindedirler. Çünkü böyle bir uğraşı oldukça meşakkatli olmakla beraber niceliksel üretimi de zorlaştırmaktadır.

Mevcut haliyle kamu yönetimi disiplini bu iddialara oldukça uygun bir örnektir. Kamu yönetiminin tarifini konu alan neredeyse her metinde bu alanın çok disiplinli (multidisipliner) veya disiplinlerarası ((interdisipliner) olduğu söylenegelir ama bu disiplinin diğer pek çok bilim dalıyla kurduğu karmaşık ilişki pek irdelenmez. Bunun yerine kamu yönetimi çoğunlukla yürütme erki ile özdeşleştirilir ve teknik bir konu olarak değerlendirilir. Böylece kamu yönetimi disiplini de neredeyse salt işleyişe odaklanarak sürdürülme çabasında olur.

Her şeye rağmen, başta yönetim olgusunu ve akabinde de kamu yönetimini akademik alanyazındaki dar kalıplarından çıkarmak, daha geniş düşünebilmek, tartışabilmek ve pedagojik anlamda anlatabilmek disiplinin gelişimi açısından oldukça önemlidir. Bu amaçlara uygun hareket edildiğinde iletişim bilimlerinden ve özellikle görsel iletişimden yararlanmak bir seçenek olabilir. Bu teklif elbette yeni değildir. Daha evvelki akademik çalışmalarda ve nadir de olsa kimi öğretim üyelerinin ders işleme pratiklerinde görsel iletişimden yararlandıkları görülmektedir. Bu çabalar "teknoloji ve kamu yönetimi", "dijital çağda kamu yönetimi" ya da "kamu yönetiminin geleceği" eksenli sürdürüldüğünde İngiliz menşeili bir mini dizi olan "Black Mirror" da kullanılabilir.

Teknolojik distopya olarak kurgulanan "Black Mirror" dizisi yayın hayatına 2011 yılında İngiltere'deki bir kanalda (Channel 4) başlamıştır. Şimdiye kadar üç sezonu yayınlanmış olan dizinin ilk iki sezonu üçer bölümden oluşmaktadır. Dolayısıyla dizi bir mini dizi serisi olarak anılmaktadır. Black Mirror, bu alanda 2012 yılı Kasım ayında dağıtılan Emmy Ödülleri'nden birini (En İyi Mini Dizi Ödülü/ En İyi Televizyon Dizisi) de kazanmıştır. Yayınlarına bir süre ara veren dizi, 2014 yılı Aralık ayında yılbaşı özel bölümünü yayınlamıştır. Dizinin üçüncü sezonu ise ilk ikisinden farklı olarak altı bölümden oluşmaktadır. Dolayısıyla dizinin şimdiye kadar yayınlanmış özel bölümü de dâhil olmak üzere (3+3+1+6) on üç bölümü bulunmaktadır.

"Black Mirror"un neredeyse her bir bölümü farklı oyuncu kadrosundan ve yönetmenden oluşmaktadır. Bu yüzden dizinin bölümleri başlayıp biten hikâyelere sahiptir. Eş deyişle dizinin bölümleri arasında, kurgu açısından bir süreklilik bulunmaz. Bununla beraber, dizinin tüm bölümlerinde teknolojinin çeşitli yönlerden (toplumsal, ekonomik, kültürel…vb.) bir eleştirisi, olası bir gelecekteki günlük hayat ve çoğu kez de sıradan olaylar üzerinden sunulmaktadır. Dizi her ne kadar teknolojik distopya olarak değerlendirilse de biraz daha dikkatle incelendiğinde günümüze ait pek çok eleştiriyi barındırdığı anlaşılacaktır.

Buradan yola çıkarak bu çalışmanın iki amacı olduğu söylenebilir. İlki kamu yönetimi disiplinindeki kimi çalışma konularının anlaşılıp anlatılabilmesinde görsel iletişimin önemli bir yerinin olabileceğine dikkat çekmektir. İkincisi ise bugünkü kamu yönetimi-teknoloji ilişkisini sorgulayabilmek ve bu ilişkinin özünü yeniden düşünebilmek için teknolojik distopya olarak kurgulanan "Black Mirror" dizisinin bazı bölümleri ve

sahnelerinin araç olarak kullanılabileceğini göstermektir. Böyle bir araç bugünkü kamu yönetimini eleştirel bir açıdan sorgulamakta kullanılabileceği gibi gelecekteki kamu ve onun yönetimi üzerine de zihin açıcı bir bakış açısı geliştirilmesine yardımcı olabilir.

Burada eleştiriye açık olan bir husus, dizinin yayınlanan hiçbir bölümünün doğrudan kamu yönetiminin genel kabul görmüş unsurlarına (PÖPAYED-B) odaklanmamış olmasıdır. Benzer şekilde, dizi açıkça kamu yönetimi disiplinindeki tartışma konularına odaklanmaktan da uzaktır. Örneğin, dizide kimi Türk Yeşilçam Filmleri'ndeki veya 2016 tarihli "Ben Daniel Black" filmindeki kadar açık bir bürokrasi eleştirisi bulunmamaktadır. O yüzden, insanlığın -çoğunlukla- olası hayat biçimlerinden bir kesit sunan dizi bölümlerinde, ilk olarak insanların idare ile kurdukları ilişkileri bulup çıkarmak ve sonra da kamu yönetimini geniş bir bakış açısıyla tasavvur etmek gerekmektedir. Aslında dizi tam olarak, gündelik hayattaki belirlenmişlikler ve sıradanlaşmış pratiklerdeki yönetim aklını göstermesi açısından önemlidir.

Kurguya dayanan dizinin bir diğer önemi, izleyiciyi kamu yönetimi-teknoloji ilişkisini bugünkü uygulamaların dışında kalarak düşünmeye sevk etmesidir. Eş deyişle, kamu yönetimi gözlükleriyle diziyi izleyenler, kamu yönetimcilerin teknoloji konulu tartışmalarının çok büyük bir kısmını oluşturan e(lektronik)-devlet ya da m(obil)-devlet gibi uygulamalarla doğrudan karşılaşmazlar. Bunun yerine söz konusu kurguda sunulan örnek olaylardaki kamu düzeni, kamu yararı, ulusal güvenlik, asayiş ya da denetim gibi yönetime ve kamu politikalarına ilişkin konulara odaklanırlar. Böylece kamu yönetimi-teknoloji ilişkisi, iktidar ve teknolojinin karşılıklı belirlenimleri; kanıtlanabilir ve ölçülebilir bilginin putlaştırılması; güvenlik-mahremiyet denklemi; insan hak ve özgürlükleri ve dolayısıyla ahlaki tartışmalar çerçevesinde ele alınabilir hale gelir.

Bu bakış açısından yola çıkan çalışmanın dikkat çekmeye çalıştığı konu, Black Mirror'un sahnelerindeki devletin güvenliği sağlamak üzere kullandığı ileri teknolojilerdir. Buna uygun olan ilgili sahnelerin tamamı çalışma kapsamına alınamayacağından diziden yalnızca dört bölüm seçilmiştir. Çalışmada, dizinin üçüncü sezonuna bir başlangıç sayılabilecek "Beyaz Noel" (White Christmas) adını taşıyan yılbaşı özel bölümü ile aynı sezonun "Acımadan Öldürmek" (Men Against Fire) isimli beşinci bölümünün tamamı, devlet-güvenlik-teknoloji ve bu ilişkinin pratiklere yansıtılması açısından değerlendirilmektedir. Bununla beraber dizinin "Tüm Geçmişin" (The Entire of History) isimli birinci sezonunun üçüncü bölümü ile "Dibe Vuruş" (Nosedive) isimli üçüncü sezonun birinci bölümü yalnızca birer sahneleri üzerinden ele alınmaktadır. "Tüm Geçmişin" ve "Dibe Vuruş" bölümleri bir bütün olarak doğrudan güvenlik temasını incelemek için uygun değillerdir. Ancak bu bölümlerdeki güvenlik pratiklerini gösteren sahneler, devletin teknoloji kullanımında gözeteceği ilkeler üzerine düşünmek için önemlidir.

Çalışmada kullanılan "güvenlik" kavramı ağırlıklı olarak iç güvenliği yani kamu düzeni ve asayişi kastetmektedir. Öte yandan kavram ulusal güvenlik anlamını içerecek biçimde de genişletilmeye elverişlidir. Çünkü değerlendirmeye alınan "Acımadan Öldürmek" bölümünün doğrudan ulusal güvenliğin sağlanmasına yönelik teknolojilerin kullanımını anlatmaya ayrıldığı görülmektedir. Yine de bu bölümde dahi özel eğitilen ordu, öncelikle hükümetin arzuladığı geleceğe ulaşmak için ihtiyaç duyduğu kamunun oluşturulmasında ve kamu düzeninin sağlanmasında kullanılmaktadır.

Bölümde, hükümetler daha verimli(!) bir ordu oluşturabilmek için maske implantları yaratmışlardır. Buna göre ordudaki askerler programla beyinlerine yüklenen kadarını gerçek sanmaktadırlar. Ayrıca askerler diğer duyu organlarını da programın izin verdiği ölçüde kullanabilmektedirler. Bu askerlerin görevleri kendi ülke vatandaşlarından DNA'larında daha yüksek oranda kanser barındıranlar, daha düşük zekâ seviyesine sahip olanlar ya da suça eğilimli olanlar gibi istenmeyen özellikleri bulunanları yok etmektir. Böylece gelecek "kamu" garanti altında olacak ve yönetimi buna uygun olarak sürdürülebilecektir. Bu durumdan habersiz askerler, buna göre belirlenmiş vatandaşları bir çeşit canavar olarak görmektedirler ve böylece görevlerini yerine getirmeleri kolaylaşmaktadır.

Kamu düzenine odaklanan "Beyaz Noel" adlı bölümde ise teknoloji yardımıyla suçluyu sorgulama ve cezalandırma yöntemlerindeki değişiklikler anlatılmaktadır. Polis sorgulamalarında şüphelinin suçu itiraf etmesi beynine sanal bir yolla girilerek sağlanmaktadır. Böylece, alınan itiraflar en güçlü kanıtlar olarak

kullanılabilmekte ve kişiyi mahkûm etmek için yeterli olmaktadır. Bölüm, idarenin iç güvenliği sağlamak için iş ve eylemlerindeki teknoloji kullanımını ve bu kullanımdaki ilkeleri düşündürmesi açısından önemlidir.

Bunun dışında, "Tüm Geçmişin" ve "Dibe Vuruş" adlı her iki bölümün de tartışmaya açılan sahneleri, yüksek güvenlikli yerlerin bir temsili olan havaalanlarında geçmektedir. Çalışmada, sırasıyla ilk bölümün 03.40 - 04.17 saniyeler aralığındaki sahnesinde, kişilerin mahremiyetlerinin ihlali rutinleştirilmiş bir kontrol sistemi üzerinden düşünülmektedir. Buna göre, uçağa binmek isteyen kişiler önce son yirmi dört saat içindeki ve ardından da son bir hafta içindeki kayıtlarını hızlandırılmış bir video biçiminde yetkiliye göstermek mecburiyetindedirler. Videolarda, kişilerin görüştüğü kimselerin yüzleri sistemsel olarak taranmaktadır. Kişilerin uçağa binmelerine kayıtlarda sicili temiz olmayan bir yüz ya da suç niteliğindeki bir olayla karşılaşılmama şartıyla izin verilmektedir. Diğer bölümdeki 27.17 – 30.13 arasındaki birkaç dakikalık sahnede ise uçağa binmek isteyen bir vatandaş gişe yetkilisi ile tartışır. Bunun üzerine gişe yetkilisi, güvenlik görevlisine haber verir. Olay yerine gelen güvenlik görevlisi- ki üniforması bir ordu mensubunu andırmaktadır- uçağa binmek isteyen kişiyi dinlemeye bile gerek görmeden -anında- "cezai bir tedbir"i uygulamaya sokar.

Kısacası, kamu yönetimi-teknoloji ilişkisi kamu yönetiminin çalışma alanlarının teknoloji ile karşılıklı belirlenimi üzerinden incelenebildiği gibi (kamu yönetiminin tanımı teknik olanın dışına doğru genişletildikçe) devlet, iktidar, kamusal alan ve boş zaman gibi kavramlarla da yapılabilir. Bu bağlamda, söz konusu ilişki eleştirel olarak tartışılacaksa "Black Mirror" dizisi araç olarak kullanılabilir. Bunun bir örneğini sunan çalışma, önce devletin teknoloji kullanımını güvenlik ve denetim kavramları açısından sorgulamakta ve akabinde bu sorgulamanın Black Mirror üzerinden "seyredilebileceğini" göstermektedir. Sonuçta ise devletin teknoloji kullanımındaki sınırlarını belirleyen ilkeler üzerine yeniden düşünülmesi gerektiği ortaya çıkacaktır.

***Anahtar Kelimeler*: *Kamu Yönetimi, Teknoloji, İktidar, Black Mirror*.**

ABSTRACT

This paper have two assertions. The first one claim that it is important to use visual communication tools for public administration dicipline. The second one also argue that "Black Mirror" series can use for inquiring public administration and technology relationship and the core of this relationship. Although, this series is named "technologic distopia", actually it is a kind of critique of today. So, its concerning episodes and scenes can give an idea for public administration practices in current technology, too. Common trait of these episodes and scenes is technologies which are used by state for providing security. The term of "security" contains particularly internal security, in other words public order and public security. On the other hand, this term can also evaluated as the meaning of national security. In this context, this paper indicates that technology-crossing parts of today's security-privacy debates can be review. Besides, public administration and technology relationship can be discussed as two things which are interact with each others. This paper particularly emphasizes that it must be rethink about limits of state use of technology and principles of these limits.

Keywords*: *Public Administration, Technology, Power, Black Mirror

PLANLAMAYI VE KENTSEL POLİTİKALARI DÜNYA KENTİ İSTANBUL ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRMEK

EVALUATION OF PLANNING AND URBAN POLICIES OVER ISTANBUL AS A WORLD CITY

Mahmut GÜLER
Trakya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü

Hakan YAŞ
Trakya Üniversitesi, Havsa Meslek Yüksek Okulu

ÖZET

Kentleşme tarihinde dört önemli dönem kentin ekonomik, siyasal ve toplumsal yapısındaki değişim ve dönüşümler yaşanmasına neden olmuştur. Birincisi ticari kapitalizmin öne çıktığı dönem, ikincisi sanayi kapitalizmi dönemi, üçüncüsü Keynesyen ekonomik ve devlet modeli dönemi ve son olarak küreselleşme dönemi olarak adlandırılan 1980'li yıllardan sonra yaşanan dönemlerdir. Küreselleşme kavram olarak; ulaşım ve iletişim alanlarındaki gelişmelerin hızı ile dünyanın artık küçüldüğünü, para-kredi ilişkilerinin teknolojik gelişmelere bağlı olarak hız kazandığını ve bunun sonucu yeni uluslararası örgütlenme ve işbirliği biçimlerinin ortaya çıktığını, bu bağlamda ekonomik, siyasal ve toplumsal alanda karşılıklı bağımlılık ilişkisinin kurulduğunu ve dünyanın artık tek kutuplu bir merkez haline geldiğini ileri sürülen ideolojidir. Küreselleşme sürecinin gelişmesinde şirketlerin birleşme yoluyla uluslararası güç haline dönüşmesi ve uluslararası ilişkilerde yeni organizasyonların ortaya çıkması etkili olmuştur. Ulaşımdaki hız, haberleşme teknolojisindeki gelişme, ticaret, finans, siyaset ve kültürel alanlarda ulus-devlet sınırlarını aşan ekonomik bütünleşme, ulusüstü şirketlerin gereksinmelerine uygun yeni liberal politikalar oluşturulması küreselleşme kavramına yönelik vurgu yapılan diğer konu başlıklarını oluşturmaktadır. Küreselleşme bir strateji olarak değerlendirildiğinde, sermaye birikimini sağlamak ve sermayenin önündeki engellerin kaldırılması ve bu anlamda ulus-devletin fonksiyonlarına yönelik küçültücü kimi kurumlarının tasfiyesi ve yeni dünya düzenine göre yeniden yapılandırılacak bir devlet modelini öne sürmektedir. Bu strateji, sermaye birikim süreçlerinin uluslararasılaşması ve kapitalist devletlerin ulus-devlet sınırlarını aşması sonucu şirketler arasındaki rekabetin artık yerel düzeyde kentler arasında olacağına işareti olmuştur. Küreselleşme tartışmalarının yapıldığı ve diğer taraftan bu ideolojiye uygun yeni liberal devlet modelinin hayata geçirildiği bu dönemde, yine benzer konuları içeren bir başka kavram olan "dünya kenti" kavramı tartışılmaya başlanmıştır. Bu kavram aslında 1960'lı yıllardan sonra tartışılmaya başlanmıştır. Küreselleşme tartışmalarının ortak noktası olarak kabul edilen teknolojik gelişme, bilimsel bilginin hız kazanması ve finans hareketlerinin esnekleşmesi, sermayenin ulusal sınırları aşıp uluslararası alanda akışkanlığı ile bir bölgeden başka bir bölgeye kolayca hareket edebilir hale gelmesi, emeğin ulusal sınırları aşıp uluslararasılaşması gibi başlıklar dünya kenti tartışmalarının da belirleyici konularına temel teşkil etmektedir.

1966 yılında Peter Hall'ın sınıflandırması ile başlayan dünya kenti tartışmalarına, Cohen, Friedmann, Saskia Sassen ve Taylor kuramsal düzeyde katkılar sunarak dünya kentine ilişkin tartışmalara daha çok boyut eklemişlerdir. Tüm bu kuramsal yaklaşımların ortak noktası dünya kentlerinin günümüzde büyüklükleriyle veya gelişmiş ülkelerin kentleri olmalarıyla değil, ekonomik güçlerinin sıralamalardaki yeri ile ilgilidir. Bu merkezler küresel kapitalizm için emir ve kontrol noktaları olmakla birlikte, küresel ekonomide sahip oldukları önem ve dünyanın diğer kentleri ile kurdukları iletişim gibi özellikleriyle "dünya kenti" ünvanını kazanmaktadırlar. Dünya kenti olma yolundaki yapılan sıralamalar, kentleri hiyerarşik sıralamaya sokmakta ve kentler bu hiyerarşinin tepesinde yer almaya ve küresel ölçekte kurulan network ağı içinde bulunma mücadelesi içine girmektedirler. Dünya kenti kavramına yönelik en önemli eleştiri; dünya kentlerinde yüksek derecede teknik bilgi ve yöneticilik özellikleri isteyen işlere yönelik talep artışının yanı sıra, düşük ücretli niteliksiz işlerin sayısının hızla artış göstermiş olmasıdır. Özellikle düşük nitelik gerektiren işlere yönelik talep artışı ile birlikte emek piyasasında da farklılaşmalar ortaya çıkması dikkat çekmektedir. Dünya kentlerine ilişkin sınıflamalardan birisi de "Küreselleşme ve Dünya Kentleri Araştırma Ağı" (GaWC)

sınıflandırmasıdır. Bu sınıflandırma da kentler, küresel emir ve kontrol merkezleri, kentsel nüfus değişiklikleri, Birleşmiş Milletler kurumları ile bağlantıları, diplomatik aktiviteler, sivil toplum kuruluşları, uluslararası örgütler, mimarlık ve mühendislik şirketleri, küresel firmalar ve finans sektörü ve benzeri değişkenlerden oluşan bir veri setinde ele alınmaktadır. Ağ'ın 2016 sınıflandırmasında İstanbul bir dünya kenti olarak Alpha ++ ve Alpha + sınıflarından sonra gelen Alpha kategorisinde yer almakta olup, 200'den fazla kent içerisinde 23'üncü sıradadır. Finans sektörünün Türkiye'deki merkezi olmasının yanında, tekstil, gıda, mobilya, elektronik, giyim, kâğıt, plastik ve benzeri küçük ve büyük imalatların yapıldığı ve bunların toptan ve perakende ticaretinin gerçekleştirildiği büyük bir ekonomik üstünlüğü elinde bulundurmaktadır. Sahip olduğu bu güçlü konumuyla birlikte, İstanbul'un yönetimine ilişkin de yetki çakışması, planlama, yönetim birimleri arasında uyumsuzluk gibi pek çok sorun bulunmaktadır. Dolayısıyla İstanbul'un dünya kenti olması pek çok üstünlük getirmekle birlikte, bu gücün getirdiği bir takım olumsuzluklar da olmaktadır. Örneğin İstanbul'un teknoloji, iletişim, ulaşım vb alanlarda diğer kentlere göre önde olması kente avantaj getiriyor olmakla birlikte bu avantajdan kentin tümünün veya kentin çevresinin fayda sağlayıp sağlayamadığı tartışmalıdır. Üstelik bu yönde yapılan araştırmalarda yetersizlik görülmektedir.

Küreselleşme sürecinde, bir taraftan ulusal ekonomilerin dışa açılması ve küreselleşmenin getirdiği hızlı değişim sürecini yaşanırken diğer taraftan yerel ekonomilerin kendilerini sürekli bir biçimde ulusal ve küresel piyasada konumlandırma çabasına girmelerine yönelik faaliyetleri artmaktadır. Küresel piyasa içinde yer edinme mücadelesi ise geçmişte olduğu gibi bir plan dâhilinde gerçekleştirme zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır. Kalkınmanın bir plan dâhilinde gerçekleştirmesi Keynesyen dönemden kalan alışkanlıkla devam etmektedir. Bununla birlikte yeni liberal ekonomi döneminde planlama mantığında da değişiklikler olmuştur. Plan ve kalkınma ilişkisi 1970'li yılların sonuna kadar ulusal düzeyden başlar; bölge ve kente kadar inerken, bölge üst ölçekte ulusal düzeyin bir alt katmanı olarak ona bağlı planlanmaktaydı. Bölgesel gelişmenin desteklenmesi ve bölgeler arası eşitsizliklerin giderilmesi için bölgesel planlamanın önemi 1970'li yıllarda yaşanan ekonomik krize kadar devam etmiştir. Fakat bu aşamadan sonra kalkınmada "bölge" ve "yerel" kendi başına bir varlık olarak değerlendirilip, "ulusun bir alt birimi olarak tanımlanan "bölge kavramı" yerine, kendi olanakları, birikimleri ve potansiyeline dayalı olarak var olma mücadelesini sürdürebilecek yerel kavramı" öne çıkmıştır. Diğer taraftan, "küreselleşme", "dünya kenti" ve "planlama" direkt ilişki içinde olan kavram ve gelişmelerdir. Liberal devlete evrim sürecinin kalkınma ve planlama ilişkisi, refah devleti döneminde yapılan kalkınma planları (5-10 yıllık) yerine, uzun vadeli planlardan başlayarak sektörel düzeye kadar inen (stratejik planlar) planlama anlayışına bırakmıştır. Üstelik bu planlarının hazırlanması önemli ölçüde teknolojik imkânlar kullanılarak yapılmaktadır. Coğrafi Bilgi Sistemi, Kent Bilgi Sistemi, gibi bilgi teknolojileri kullanılarak artık kent veya bölge planları yapılmasında en çok kullanılan teknolojiler olmuştur. Bu noktada dünya kenti sıralamasında yer almış olan İstanbul'un, sıralamada daha üst basamaklarda yer edinmesine yönelik yoğun çabanın planlar vasıtasıyla da desteklendiği görülmektedir.

Bu çalışmada dünya kenti olan İstanbul'un sıralamada üst basamaklara çıkartılmasına yönelik çabaların planlama araçlarıyla değerlendirmesi yapılacaktır. Bu kapsamda araştırmanın sorusu; çevre düzeni planları başta olmak üzere, sosyoekonomik planlarda İstanbul'un dünya kenti statüsünün dikkate alınıp alınmadığıdır. Araştırmanın yürütülmesinde Marmara Bölgesi içinde yer alan 1/100.000'lik planların incelenmesi ve literatür taraması yöntemi kullanılarak konu üzerinde tartışmalar yapılacaktır. Örneğin dünya kenti yolundaki İstanbul'un, Çorlu, Çerkezköy, Kapaklı, Tekirdağ, Kırklareli ve Edirne gibi kentlere etkileri 1/100.000'lik Çevre Düzeni Planı üzerinden değerlendirilecektir. Benzer şekilde 1/100.000'lik İstanbul Çevre Düzeni Planı, Balıkesir-Çanakkale illerini kapsayan çevre düzeni planı ve Yalova, Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu illerini içine alan Doğu Marmara Bölge Planı bu kapsamda incelenerek ortaya çıkan sonuç tartışılacaktır. Tüm bu üst ölçekli planların yanı sıra ihtiyaç duyulması halinde, İstanbul'a sınır olan veya Marmara bölgesi içinde yer alan kentlerin diğer planları bu bağlamda incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Küresel Kent, Dünya Kenti, Planlama, Kentsel Planlar, Kentsel Politikalar.*

ABSTRACT

Four important periods in the history of urbanization have caused changes and transformations in the economic, political and social structure of the city. The first is the era of commercial capitalism, the second is the period of industrial capitalism, the third is the period of Keynesian economic and state modeling, and finally the 1980s, which is called the period of globalization. As a concept, globalization is an ideology claiming that the world is getting smaller due to the pace of developments in the fields of transportation and communication means, the relations between money and credit have accelerated due to technological developments and as a result new forms of international organization and cooperation have emerged; in this context the relation of economic, political and social interdependence has been established and the world is now a unipolar center. In the development of the globalization process, the transformation of companies into international power through merger and the emergence of new organizations in international relations have been effective. The pace of transport, the development of communication technology, economic integration in transnational, transnational, transnational, transnational, trade, finance, political and cultural spheres and the creation of new liberal policies in accordance with the needs of transnational corporations. When globalization is regarded as a strategy, it suggests a model of state which is to be restored according to the new world order and the liquidation of some diminutive institutions for the accumulation of capital and the removal of obstacles in front of the capital, in this sense the functions of nation-state. This strategy signaled that the internationalization of the capital accumulation processes and the competition between the end-companies of the capitalist states over the nation-state boundaries will now be among the cities at the local level.

In this period, when the ideology of the neoliberal state is being deceived by the other side of the controversies of globalization, the concept of "world city" has begun to be discussed. The concept actually began to be discussed after 1960s. The common point of globalization and world-city debates is that technological development, the acceleration of scientific knowledge and the flexibility of financial movements, the capital's transcendence of national boundaries and international politics and the ability to move easily from one region to another, are the basis for decisive issues.

Cohen, Friedmann, Saskia Sassen, and Taylor have added more dimension to the debate about the world city by presenting contributions at the theoretical level to the world city debates which began with the classification of Peter Hall in 1966. The common point of all these theoretical approaches concerns the place of the world cities in the order of their economic powers, not with the size of today's cities or the cities of the developed countries. These centers, along with the order and control points for global capitalism, earn the title "world city", with the characteristics they have in the global economy and their communication with other cities in the world. The ranks of the way to becoming a world city put cities in hierarchical order, and cities are at the top of this hierarchy and are in the struggle to be in a network of networks established on a global scale. The most important criticism about the concept of world city; in addition to the increase in demand for jobs that require high-level technical knowledge and management features in world cities, the number of low-paid unqualified jobs has increased rapidly. It is noteworthy that in addition to the increase in demand for jobs that require low quality, there are also differences in the labor market.

The importance of the world city debates for Turkey is that İstanbul is in the category of Alpha according to the "Globalization and World Cities (GAWC) Reserch Network classification, which is a classification of world cities. This classification is addressed in a data set of cities, global command and control centers, urban population changes, links to United Nations institutions, diplomatic activities, non-governmental organizations, international organizations, architectural and engineering companies, global firms and the financial sector and so on. In the network's 2016 classification, Istanbul is located in the Alpha category that comes after the Alpha ++ and Alpha + classes as a world city, and it ranks 23rd in more than 200 cities. In addition to being the center of the finance sector in Turkey, it also holds a great economic advantage where small and large productions of textiles, food, furniture, electronics, clothing, paper, plastics and so on are made and wholesale and retail trade thereof are realized. Along with this strong position that it has, there are many problems such as overlapping of authority with respect to the administration of Istanbul, inconsistency between planning and management units. Therefore, while Istanbul has many advantages that it

is a world city, there are some negativities brought about by this power. For example, in Istanbul, technology, communication, transportation, etc., it is advantageous for the city to be ahead of other cities, and it is a controversy that the whole of the city or the city's surroundings benefit from this advantage. Moreover, inadequate research is seen in this direction.

In the process of globalization, on the one hand, there is an ongoing process of the external transformation of national economies and of the globalization, while on the other the activities of local economies to continually strive to position themselves in national and global markets are increasing. The struggle to acquire space in the global market reveals the obligation to carry out in a plan as it was in the past. The realization of development within a plan continues with the habit from the Keynesian period. However, there has been a change in the logic of planning in the period of the neoliberal economy. The plan and development relationship begins at the national level until the end of the 1970s; the region and the city, the region was planned to be connected to it as a sub-layer at the national level on the upper scale. The prospect of regional planning for supporting regional development and eliminating regional inequalities has continued as far as the economic crisis of the 1970s. But after this phase, the concept of "local", which can be continued as a "struggle for existence" based on its own possibilities, accumulations and potentials instead of "regional concept" defined as "a sub-unit of the nation"

On the other hand, "globalization", "world city" and "planning" are concepts and developments that are in direct relation. The developmental and planning relationship of the evolutionary process to the liberal state is left to the concept of planning starting from the long-term plans to the sectoral level (strategic plans) instead of the development plans (5-10 years) made during the welfare state period. Moreover, the preparation of these plans is carried out by using significant technological opportunities. Geographical Information System, Urban Information System, etc., have become the most used technologies in making urban or regional plans. At this point, it is seen that Istanbul, which has taken place in the order of world cities, has been made through intensive effort plans to take place in higher steps in order.

In this study, efforts will be made to plan the extraction of Istanbul, the world city, into the upper steps in order by means of planning tools. Within this scope, the research question is whether the status of Istanbul as a world city is considered in the socioeconomic plans, particularly environmental plans. In the paper, the considerations will be achieved by examining the 1 / 100.000 plans in the Marmara Region and by literature review. For example, Istanbul, Çorlu, Çerkezköy, Kapaklı, Tekirdağ, Kırklareli and Edirne cities will be evaluated on the basis of 1 / 100.000 Environment Plan. Likewise, the Eastern Marmara Regional Plan covering the 1 / 100.000 Istanbul Environment Plan, the environmental plan covering the Balıkesir-Çanakkale cities and Eastern Marmara Environmental Plan covering Yalova, Kocaeli, Sakarya, Düzce, and Bolu cities are examined in this context and the result will be discussed. In addition to all these high-scale plans, other plans of the cities bordered on Istanbul or within the Marmara region will be examined in this context.

Keywords**:** *Global City, World City, Planning, Urban Planning, Urban Policies*

E-DEVLET ANA KAPILARI ÜZERİNE İNCELEME: TÜRKİYE VE SEÇİLMİŞ ÜLKELER

AN ANALYSIS ON E-GOVERNMENT GATEWAYS: TURKEY AND CHOSEN COUNTRIES

Esma YÜRÜK
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Nail ÖZTAŞ
Gazi Üniversitesi

ÖZET

Dünyada toplumlar yaşam düzenlerini tarımdan sanayiye buradan da bilgi eksenine doğru çevirmişlerdir. Yirminci yüzyıl sonlarına tekabül eden bilgi toplumuna geçişle beraber, devletlerin uluslararası sahnede siyasal güç ve prestijlerini sergileyebilme yolları da değişmiş, daha fazla bilgiye sahip olmak daha fazla bilgi üretmek ve bunu hizmete dönüştürmek önemli hale gelmiştir. Yeni dünya düzeninde teknoloji, yönetim süreçleri ve sosyo-ekonomik koşullar üzerinde etkili olmuş, etkinlik, verimlilik, şeffaflık ve katılımcılığın temelleri değişmiş, bilgi toplumları için yeni bir yönetim modeli ortaya koyulmuştur. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kamu hizmetlerinde kullanımı olarak tanımlayabileceğimiz e-devlet, küresel bir olgu halini almış ve bu değişim ve dönüşüm rüzgârının dikkat çeken sonuçlarından biri olarak yerini almıştır.

Bu çalışmada e-devlet, gelişim sürecinden başlanarak ele alınmış olup, Türkiye özelinde de işlenmiştir. E-devletin Türk kamu yönetiminde yarattığı değişim ve dönüşüm sonucu ortaya çıkan e-devlet ana kapısı (türkiye.gov.tr) da ayrıca incelenmiştir.

E-devlet uygulamaları son yıllarda dünyada da hız kazanmış bazı ülkelerin bu konuda oldukça ileri adımlar attıkları görülmüştür. E-devlet etkileşim alanları ve yararları göz önüne alındığında verilen önemin ve yapılan yatırımların karşılıksız kalmadığı bir hizmet şekli olarak karşımıza çıkmaktadır. E-devlet maliyetlerin azaltılmasını, şeffaf bir yönetimi, 7/24 hizmet sunumunu ve kolay, hızlı ve rahat erişim olanaklarını sunmayı amaç edinmiş bunun sonucu olarak ekonomik gelişmeyi, iyileştirilmiş hizmet sunumunu ve vatandaşın devlet hizmetlerine katılımını sağlamayı planlamıştır. Türkiye'deki gelişimine bakıldığında, vatandaşlar ve devlet açısından yönetsel süreçleri etkin kılabilmek adına e-devlet kayıtsız kalınamayacak bir gelişme olarak görülmüştür. Çalışmada dünyadaki e-devlet ana kapıları da incelenerek Türkiye için öneriler oluşturulmaya çalışılmıştır. İncelenen ülkeler dünyada kabul görmüş OECD, WEF,UN vb. endekslerde üst sıralarda yer alan ülkeler arasından seçilmiştir. Seçim yapılırken ülkelerin e-devlet ana portallarının Türkiye ile kıyaslanabilir olmasına da dikkat edilmiştir. Bu bağlamda altı ülke (Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Finlandiya, Yeni Zelanda, Singapur, Hollanda) inceleme sahasını oluşturmuştur. Karşılaştırmanın temelini e-devlet sorun alanlarından hareketle dört ana olgu oluşturmaktadır. Seçilen ülkelerin web portalları şeffaflık, hesap verebilirlik, bilişim araçları ve olanaklar, e-devlet aracılığıyla şikayet ve memnuniyet, erişim kolaylığı başta olmak üzere Türkiye'de var olmayan bilgilendirmeler uygulamalar ve sekmeler açısından incelemeye tabi tutulmuştur.

ABD e-devlet sitesi incelendiğinde, Türkiye'deki gibi e-hizmetlerin ve kuruluşların alfabetik listesinin bulunduğu görülmektedir. Benzer sekmeler bulunmasına rağmen içeriklere bakıldığında hizmet sunumunda farklılıklar olduğu görülmektedir. Türkiye'de seçilmişlere ulaşımı kolaylaştırmak adına Cumhurbaşkanına Yazın sekmesi var iken, ABD tüm seçilmişlerine ana portal üzerinden erişimi önemli kılmış, başkan, kongre üyeleri, eyalet valileri, parlamenterler ve belediye başkanlarının iletişim ve erişim bilgilerini bu sekme altında paylaşmıştır. Türkiye'de ikamet konusunda adres bilgilerini sorgulama, değiştirme, doğrulama gibi işlemler yapılabiliyorken, ABD'de barınma ve toplum sekmesi altında bu işlemlerin ötesinde, vatandaşların uygun fiyatlı konutlara nasıl ulaşacağı, taşıma şirketleri ile nasıl anlaşılacağı, kiralama hususlarında sahtekarlıklardan korunma yolları gibi konularda destek olacak bilgiler sunulmuştur. ABD, mali konulardaki hizmetlerinde de farklılık yaratmış ve devletin ihtiyaç fazlası sattığı menkul ve gayrimenkullere dair bir alışveriş sayfası bağlantısı oluşturmuştur. Yine aynı bölümde bankaları

devlete şikayet edebilme imkanı ve banka hesapları açarken dikkat edilmesi gereken hususlar da vatandaşlara sunulmuştur. E-devletin yalnızca resmi işlemlere odaklanmadığını gösteren ABD, rekreasyon ve yurtiçi seyahat kategorisi oluşturmuş ve bu konuda vatandaşlara yol gösterici tavsiyelerde bulunmuştur. Oldukça geniş içeriğe sahip olan sekme, bisiklet sürme, kamp faaliyetleri, avcılık, tırmanma etkinlikleri ve daha pek çok rekreasyon faaliyetlerine yer vermiş, bu faaliyetlerden nerede ve nasıl faydalanılacağına dair bilgiler sunmuştur. Rekreasyon ve seyahat başlığı yalnızca ABD'de değil, inceleme konusu olan diğer ülkelerde de yer bulmuştur. Bu bulguların Türkiye açısından geliştirilmeye açık bir alan olduğunu söylemek mümkündür.

Birleşik Krallık e-devlet web sitesi (www.gov.uk) ana sayfasında, Türkiye'deki gibi vatandaşların diledikleri hizmetlere ve bilgilere erişebilmeleri için bir arama kutusu görülmektedir. Yine Türkiye'deki gibi hizmet konularına göre ana sekmeler oluşturulmuş ve vatandaşların en sık kullandıkları bağlantılar ayrıca listelenmiştir. Bu portalda öne çıkan ve Türkiye için de önerilebilecek olan hizmet sahalarından birisi maddi yardımlar sekmesidir. Bu sayfada vatandaşların devletten nasıl maddi yardım hakkı kazanacaklarına dair yardım hesaplayıcıları bulunmaktadır. Vatandaşların yardım hakkı kazanıp kazanamayacakları, kazanacaklarsa bunun miktarı adım adım ilerleyen anket sorularından oluşan hesaplayıcılardan elde edilmektedir. Diğer bir hizmet kategorisi ise pasaport ve yurt dışına seyahat ile ilgilidir. Türkiye'de pasaport başvurusu için çevrimiçi olarak bu sürecin ilk adımı olan Emniyet Genel Müdürlüğü'nden randevu alınabilirken, Birleşik Krallık'ta vatandaşlar çevrimiçi olarak pasaport başvurusunda bulunabilmekte yani sürecin tamamını portal üzerinden yürütebilmektedir.

Finlandiya e-devlet web sitesi (www.suomi.fi) tek adresten vatandaşlık hizmetleri sunmakta olup, ana sayfasında sık kullanılanlar başlığına da yer vermiştir, 2017 senesi içerisinde sayfanın yenileneceği belirtilmiştir. Dört ana sekmeden oluşan sayfanın dikkat çeken yönü kişilerin sahip oldukları işletmeleri adına bu portal içerisinde alt hesaplar oluşturabilmeleridir. Kendileri hakkındaki tüm kararları elektronik olarak alabilecekleri, bağlayıcı olmayan bu iş hesapları içerisindeki veriler ve belgeler koruma altındadır.

Yeni Zelanda e-devlet web sitesi (www.govt.nz) tüm hizmetlerine ana sayfa üzerinden erişim imkanı sunmaktadır. Türkiye'deki e-devlet sitesinin sunduğu imkanlar çoğunlukla işlem odaklı iken Yeni Zelanda hem işlem odaklı hem bilgi odaklı bir hizmet anlayışını benimsemiştir. Doğum belgesinin nasıl alınacağından isim değiştirmeye, cinsiyet değiştirme işleminden vatandaşlıktan nasıl ayrılınacağına kadar pek çok konuda bilgi ve işlem imkanı sunulmuştur. Yine resmi tatiller, çalışma günleri, yıllık izin süreleri, hastalık ve doğum izinlerine dair destek ve izin hakları hakkında da detaylı bilgi verilmiştir. Kendi işini yapmak isteyen ya da evde çalışmak isteyen vatandaşları için de çevrimiçi mesleklere yer veren bir sekme oluşturulmuş, internet üzerinden satış yapma ve iş yeri olarak evi kullanma konuları da hizmetlere dahil edilmiştir. Aile ve sosyal konulara da değinen portal; hamilelik, yeni doğan bir bebeğin kaydı, doğum belgesi çocuk yardımı alma konularında hizmet sunması yönüyle de Türkiye için faydalı olabilecektir. Ulaşım konusunda da detaylı hizmetler sunan Yeni Zelanda çocuk seyahatlerini standart hale getirmiş, hangi araba koltuğunun hangi çocuğa uygun olacağına bile değinmiştir. ABD'nin yer verdiği rekreasyon, Yeni Zelanda'da da yer almıştır. Bilgi ve işlem yönünden oldukça detaylı hizmet veren Yeni Zelanda, erişim kolaylığı sağlaması açısından alfabetik sıralama imkanını da sunmuştur.

Singapur e-devlet platformu hitap ettikleri kitle itibariyle dört farklı web sitesi üzerinden hizmet sunmaktadır. Devlet kurumlarını tanıtan sitenin yanı sıra ülkede yerleşik insanları hedefleyen bir site bulunmaktadır. Singapurlu işletmelerin kullanımı amacıyla açılan siteyle beraber son web sitesi de Singapur dışında yaşayanlar için hizmet sunmaktadır. Bu dört web sitesinin oldukça detaylı ve faydalı içeriklere sahip oldukları görülmektedir. Ülkede yerleşik insanlar için oluşturulan portalda çalışma sekmesi içerisinde dikkat çekici olan çevrimiçi olarak turist rehberliği lisansı alınabilmesidir. Önemli sayılabilecek bir diğer husus ise aile kurumunun korunması adına vatandaşların yaşadıkları ailevi ve sosyal sorunları çözme fırsatı tanıyan arabulucu başvurusunda bulunabilme imkanıdır. Sağlık sekmesi içerisinde yer alan sağlıklı ve diyete uygun beslenme bilinci kazandırmak ile ilgili hizmetler de vatandaşlar tarafından duyulan ihtiyaca cevap vermekte, aynı zamanda Türkiye'deki bu boşluğa da öneri niteliği taşımaktadır. Rekreasyon ve spor başlığı altında sağlıklı aktif ve sosyal hayat imkanı Singapur vatandaşlarına sunulan hizmetler arasındadır. Türkiye'nin aksine tüm hizmetlere erişimin ilk adımı olan e-devlet kapısında hesap açma da çevrimiçi olarak

yapılabilmektedir. Singapur, e-katılım ile vatandaşlarının fikirlerini önemsediğini de göstermiş Türkiye'dekine benzer bir platform oluşturmuştur.

Hollanda e-devlet web sitesi (www.rijksoverheid.nl) ana sayfasında vatandaşların ihtiyaç duyacağı düşünülen linkler yer almaktadır. Detaylı çevrimiçi araçlar ve başka web sitelerine dair bağlantıların yer aldığı site, doğan çocuğa isim koyma, taşıyıcı annelik evlatlık alma gibi konularda bile bilgi ve hizmet vermektedir. Yine detaylı hizmet sunumunun kanıtı niteliği taşıyan çocukla seyahat, yurtdışında çalışma ve yaşama koşulları gibi alt başlıklar da Hollanda e-devlet sitesinin kapsamı hakkında fikirler vermekte ve Türkiye için öneri oluşturabilecek hususlar içermektedir. Şeffaflığı ile de öne çıkan bu ana portal Bütçe Günü uygulaması ile planlanan harcamaları da vatandaşlarının gözleri önüne sermektedir.

İnceleme imkanı bulunan bu altı ülke ana sekmeleri dikkate alındığında, Türkiye ile pek çok yönden benzerlikler olduğu sonucunu görülmektedir. Ancak alt sekmelere, bilgi ve hizmet sunumlarına bakıldığında bu öncü ülkelerden bazı örnek hizmetlerin ülkemiz e-devlet uygulamalarına dahil edilebileceği sonucuna ulaşılmıştır. İşlemlerin daha çok ilk adımlarının e-devlet yolu ile yapılabildiği Türkiye'de, daha ileri adımlar çevrimiçi uygulamalar kapsamına alınabilir, hizmet odaklı olan portal bilgi içerikleri açısından zenginleştirilebilir ve yer almayan bazı konular (rekreasyon gibi) siteye dahil edilebilir.

Yine de Türkiye'nin bahsedilen ülkelerden sıralama olarak çok gerilerde olmasına rağmen web sayfaları ölçeğinde bakıldığında karşılaştırılabilir düzeyde olması onun gelişime açık yönüne kanıt niteliği taşımaktadır. Tüm dünyada her yeni gün gelişen e-devlet olgusu, Türkiye için de oldukça artan bir değişim hızı göstermektedir. Gelişimin bu yönde devam edeceği düşünülerek çalışmada yukarıdaki inceleme ve önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *E-devlet, E-Hizmet, Web Site, Ana Kapı, Portal*

ABSTRACT

Societies turned their living orders from agriculture to industry and from industry to information line in time. Following the transition to information society which corresponds to the end of the 20th century the ways the states can display their power and prestige on the international arena changed, which made to have more information, to produce more information and to transform that information into service significant. In the new world order technology became influential on management processes and socio-economic conditions; grounds of effectiveness, productivity, transparency and participation changed and a new management pattern for the information societies was presented. E-government which can be defined as the use of information and communication technologies in public services became a global phenomenon and one of the remarking results of this wind of change and transformation.

In this study e-government was approached from its development process and the case of Turkish system was handled in detail. The e-government gateway (turkiye.gov.tr) that occurred as a result of change and transformation that e-government made in Turkish public administration will also be examined. E-government practices have become popular all over the world in recent years and it has been observed that some countries took considerable steps regarding this matter. In this study by analyzing some e-government gateways in the world proposals for Turkey was tried to bring forward. The countries to be analyzed were chosen among the countries which are on the top of the indexes such as OECD, WEF, UN etc. and among the ones which are comparable with Turkey. In this regard six countries (United States of America, United Kingdom, Finland, New Zealand, Singapore, and Netherlands) were chosen. The base of the comparison consists of four main phenomena considering e-government issues. Web portals of the chosen countries were analyzed in terms of applications and titles such as transparency, accountability, information instruments and resources, complaint and satisfaction via e-government and accessibility in particular and the practices which don't exist in Turkey. When the main titles of the systems of these six countries are taken into consideration it can be inferred that they have similarities in many aspects with the system in Turkey. However, when subtitles of them are examined in detail with regard to information and service presented by them it can be reached that some sample services of these pioneering countries can be included in e-government practices of

Turkey. In e-government system of Turkey generally first steps of the transactions can be realized via e-government. Yet further steps can be attached to online applications, service focused portal can be enriched in the sense of information contents and unavailable matters such as recreation can be included to the site.

Although Turkey ranks lower than above mentioned countries on the lists when it is evaluated within website-scale it is at the comparable level and therefore open for development. E-government phenomenon developing every day all around the world shows an increasing change rate also in Turkey. Having expected that development of e-government system in Turkey will be proceeding in this manner, above mentioned analysis and proposals have been offered.

Keywords: *E-government, E-Service, Web Site, Gateway, Portal*

DİJİTAL ÇAĞDA SİYASETİN VE DEMOKRASİNİN DOĞASI

THE NATURE OF THE POLITICS AND DEMOCRACY IN DIGITAL ERA

Miray ÖZDEN
Namık Kemal Üniversitesi

ÖZET

Demokrasi modellerinin ve temsili demokrasinin son yıllarda yaşadığı sorunlar artık bu kavramların da dönüşüme uğrayarak güncelleşmesi gerektiğini; yeniçağın teknolojik imkânlarından faydalanması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Her alanda yaşanan dönüşüm ve değişim tüm kurumsal yapıların görünümde değişikliklere yol açtığı gibi demokrasinin de daha gerçek ve daha anlamlı bir zeminde şekilleneceği uygulamaların önünü açmıştır. Bunu yaparken sistemi parçalayıp yok edecek uygulamaların aksine; onu, yeni araçlarla yenileyip güncelleştirecek uygulamalara gidilmelidir. Çünkü dijital teknolojilerde yaşanan gelişmeler, siyasetin de dönüşmesine, kullandığı araçların gelişmesine yol açmaktadır. Sosyal medya, dijital ortamlar gibi yeniçağın iletişim araçları yönetişimin de artık ağ bağlantıları üzerinden yapılandığını göstermektedir. Dijital çağda, politik kurumlar, etkinlikler ve ilişkiler bilgi ve iletişim teknolojilerine bağlıdır. İnternet, farklı ulusları elektronik ortamda bir araya getiren karışık ve karmaşık bir süreç olarak yurttaş odaklı bir yönetimi sağlamada en önemli bir araç haline gelmiştir. E-yönetişim, devlet hizmetlerinin sunumunda kamusal hizmetlerin düzenlenmesinde, vatandaşların devlete ödeyecekleri vergi ve müracaatların, izin ve lisansların, ihalelerin arz edilmesinde elektronik araç kullanımını destekleyerek kamusal işlem maliyetlerinden büyük ölçüde tasarruf sağlayan etkin bir yönetim tarzını ifade etmektedir (Demirel, 2010). E-yönetişim; iyi yönetişimin değişim potansiyelini yansıtan üç temel konu üzerinde durmaktadır. Bunlar, otomasyon, bilgilendirme ve dönüşümdür. Otomasyon; bilginin kabulü, muhafazası, işlenmesi, ortaya çıkması ve iletilmesini sağlayan süreçteki değişimi ifade eder. Bilgilendirme; enformasyon süreçlerini destekleme, bilgiyi toplum geneline yayma anlamına gelir. Dönüşüm; yeni bilgi süreçlerini desteklemek, bu süreçleri pratikle yaygınlaştırmak anlamındadır. Burada kullanılan yeni iletişim teknikleri yurttaş ile onları temsil eden politikacılar arasındaki engelleri de kaldırmakta yurttaşın demokrasiden beklediği daha fazla veri ve açıklık taleplerine de karşılık vermektedir. Marshall McLuhan'ın 'politika bugünün problemlerini dünün araçları ile çözmektir' söyleminin aksine zamanın iyi yönetilmesi adına, problemler için artık yeni araçlar kullanılmaktır. Durdurulamayan bir kentleşmenin yaşandığı bu çağda kentlerin artık uluslardan daha önemli hale geleceği savı, kentlerin siyaset mekânı olarak da önemine vurgu yapmaktadır. Bu sebepledir ki, demokrasinin dijital çağdaki görünümünde yurttaş en önemli yeri oluşturmaktadır. Yurttaşın kendi kentleri ile ilgili karar sürecinde etkin olabilmesinin önünü açan e- uygulamalar, karar vericilere ulaşmasını sağlayan platformlar, ya da aralarında işbirliği ve örgütlenme sağlayacakları dijital ortamların varlığı politikanın ve demokrasinin de evrildiği bir aşamayı göstermektedir. Bu görünümde amaç, hükümetleri daha vatandaş merkezli yapmak, diyaloğu geliştirmek ve uygulamaların daha demokratik, daha şeffaf, daha işbirliğine yönlendiren bir görünüme sahip olmasını sağlamaktır. Böylelikle tüm sektörlerin ve aktörlerin dâhil olduğu bir yönetim, demokrasinin de gerekli kıldığı (eşitlik, özgürlük…) ilkelere hizmet edebilir. Açılan bloglar, burada yazılan siyasi yorumlar, gündem değerlendirmeleri, eleştiriler ve öneriler mevcut siyaseti etkileme ve karar alıcıların dikkatini çekme aşamasında önemli bir kamuoyu oluşturabilir. Örneğin bunun için oluşturulmuş CitizenLab uygulaması, vatandaşların kendi kentlerini yarattığı bir sivil katılım platformudur. Burada uygulamanın amacı, belediyeler ve her tür yönetim mekanizması için karar verme sürecini daha şeffaf ve daha işbirliğine yönlendirebilmektir. CitizenLab, bu amaçla kullanıcı dostu bulut yazılımı, anlayışlı veri analizi ve mobil odaklanma ile hükümetleri daha vatandaş merkezli yapmayı amaçlamaktadır. Aynı şekilde internetin demokrasi araçlarına örnek olarak ortaya çıkan ve Arjantin'de uygulamaya konulan DemocracyOS'dir. Burada Pia Mancini'nin yaptığı TEDX konuşmasında belirttiği; *''konuşma olmadan temsil olmaz''* (no represantaion without conversation) ifadesi ile siyasi temsilin teknolojik gelişmeler ile bütünleşmesi gerektiğinden hareketle oluşturulmuş bir platformdur. Burada seçmenle seçtiği vekil arasında bir diyaloğun kurulması, uzlaşı ortamının hazırlanması amaçlanmıştır. Tüm bunlar ile birlikte asıl sorunsal şudur ki, değişen ve dönüşen çağda demokrasi nasıl bir görünüm çizmektedir? Dijital çağ, politika yapım

sürecini nasıl etkilemektedir ve daha da önemlisi yurttaş yeni araçları kullanarak bu sürece nasıl katkıda bulunacaktır? Yurttaş katılımı ancak, vatandaşı karar alma süreçlerine katılma fırsatı sunduğu sürece etkin ve başarılı olacaktır. Bu sebeple Matthew Hindman'ın dijital demokrasi çalışmasında bahsettiği 'ses' oluşturma, dijital çağ ile birlikte sosyal platformlara sıçrayarak, karar alma süreçlerindeki gücünü oluşturmaktadır. Peki, vatandaşların katılım süreçlerindeki aşamaları dijital çağda nasıl bir görünüm sergileyecektir? Bilindiği gibi katılım aşamaları; bilgilendirme, danışma, dahil etme, işbirliği ve yetki verme aşamalarından oluşmaktadır. Dijital çağda bilgilendirme; web sitelerinin çevrimiçi hizmet sağlayarak, bilgilerin güncel ve verilerin net olması ile sağlanabilir. Danışmanın en temel derecesi, şehrin web sitesinde bir form doldurabilmelerinin sağlanabilmesidir. Bu da iletişim aşamasında fikirlerini en azından bir veya birkaç yol ile iletebilmelerinin önünü açmaktadır. Vatandaş katılımı sadece danışma sürecini kapsamadığından çift yönlü bir etkileşimin gerekli kıldığı dâhil etme aşamasını da gerekli kılmaktadır. Bunun için de vatandaşların, diğer vatandaşların fikirlerini görüp, oylayabilecekleri ve değerlendirebilecekleri bir aracın kullanılması gerekmektedir. Katılım seviyesinde işbirliği, vatandaş ve yönetim arasında geribildirimin sağlanmasında önemli rol oynamaktadır. İlk etapta vatandaşlar kendi fikirleri ile birlikte diğerlerinin de fikirlerini tartışabilirler, daha sonra hükümet vatandaşların fikirlerine geribildirim verir. Genellikle vatandaş katılım aşamasında çok sıklıkla erişilemeyen bir evre olan yetki vermenin dijital görünümünde; çevrimiçi araçların vatandaşların güçlendirilmesinde ve eylemlerini yönetebilmesinde doğru kullanabilmesi sağlanmalıdır. Yurttaş katılımı çeşitli mekanizmaları da zorunlu kılmakta, demokratik ilkelerin uygulanmasında katılım gibi önemli bir kavrama hizmet etmektedir. Bunun için de bu araçlar kullanılırken veya uygulanmaya konulurken yakından takip edilip denetimi ve uygunluğu sağlanmalıdır. Aksi takdirde ulaşılmak istenen amaçlar ile gerçekleşen sonuçlar örtüşmeyeceğinden zaman kaybı ve heves kırıklığı kaçınılmaz olacaktır. Yurttaş katılımı için öngörülen e-uygulamalar aynı zamanda vatandaşın aidiyet ve yönetime bağlılık duygularının da gelişmesine hizmet etmektedir. Bu araçlar ile vatandaş sürece daha etkin bir şekilde adapte olabilmektedir. Yöneticilerin vatandaşa karşı sorumlu olmaları, aldıkları kararlardan etkilenecek kesimleri de hesaba katabilmeleri kısmında ortaya çıkan müzakereci demokrasi de bir bakıma dijital çağda demokrasinin ve politikanın başlangıç noktasını oluşturmaktadır. Habermas, iletişimsel müzakereci demokrasi ile çoğulcu toplumların demokratik deneyimlerini kavramsal ve kurumsal bir model olarak kuramlaştırmıştır. Habermas müzakereci yaklaşımın temel amacını iletişimci anlamda yeniden yorumlayarak halk egemenliğini vurgulamıştır. Bu anlamda müzakereci demokrasi, vatandaşların önceden belirlenmiş bir gündem veya amaç olmaksızın gönüllü olarak siyasal görüşmesini, dolayısıyla karşılıklı görüş alışverişi yapmasını ve siyasal hayatla bağ kurmasını sağlamaktadır. Burada vatandaşların aktif katılımının önünü açmak ve etkin rol alabilmelerinin sağlanması esastır. Müzakereci demokrasinin ortaya koyduğu ilkeler iletişim çağındaki yönetim-vatandaş arasındaki diyalog kanalının gelişiminde de etkin olmuştur. Buna ek olarak da müzakereci demokrasinin gerekliliklerinden ve ilkelerinden bahseden Habermas ve Dryzek demokrasinin sadece görüşme ve birleşmeden daha fazla bir anlam ifade ettiğini söylemlerine eklemektedirler.

Bu maksatla çalışmada, yeni araçlar ile demokrasinin ve politikanın doğasının nasıl değiştiğini araştırılması; bu düzlemde önemli bir süjeyi oluşturan yurttaşların dijital çağda kullandıkları araçların sürece nasıl hizmet ettiğinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışma teorik bir çerçevede sunulacaktır. Çeşitli online makaleler ve kitaplar, platformlar incelenerek araştırmaya katkısı sağlanacaktır.

***Anahtar Kelimeler**: Demokrasi, Katılım, E-Yönetişim, Yurttaş Katılımı, Dijital Çağ*

ABSTRACT

The problems that democracy models and democracies have experienced in recent years are that these concepts need to be renewed by conversion. the necessity of utilizing the technological possibilities of the new age. The transformations and changes that have taken place in every area have led to changes in all institutional structures, as well as the application of democracy in a more real and more meaningful space. In contrast to the applications that would destroy and destroy the system while doing so, it should be implemented with new tools to update and update. Because the developments in digital technologies lead to the development of the tools used by the transformation of politics. Social media, such as digital media, are now governed by network connections. In the digital age, political institutions, events and relationships are connected to information and communication technologies. The Internet has become the most important tool in ensuring citizen-centered management as a complex and complex process that brings together different nations in an electronic environment. E-governance represents an effective management style that provides significant savings in public transaction costs by supporting public services in the delivery of government services, taxes and applications paid to citizens by the citizens, permits and licenses, and the use of electronic vehicles in the supply of tenders (Demirel, 2010).

To investigate how the new instruments and democracy and the nature of politics change in this endeavor; it is aimed to evaluate how the instruments used by the citizens in the digital age serve the process that constitutes an important subject in this plane. The work will be presented in a theoretical framework. Various online articles, books and platforms will be examined and contributed to the research.

Keywords: *Democracy, Participation, e-Govarnance, Citizen Participation, Digital Era*

DİJİTALLEŞME SÖYLEMİNİN KAMU YÖNETİMİ DİSİPLİNİNE OLASI ETKİSİ: 1950 DENEYİMİNDEN YOLA ÇIKAN BİR ÖNGÖRÜ

THE POSSIBLE EFFECT OF THE DIGITALIZATION DISCOURSE TO THE DISCIPLINE OF PUBLIC ADMINISTRATION: A PREDICTION FROM THE 1950 EXPERIENCE

Elifcan ALTINIŞIK
Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı

ÖZET

Türkiye'de çağdaş kamu yönetimi disiplinin başlangıç yılları olarak kabul edilen 1950'li yıllar aynı zamanda az gelişmiş ülkelere "kalkınma" idealinin sunulduğu yıllardır. Bu dönemle birlikte, kalkınma yönetiminin bir aracı olarak görülen kamu yönetimi disiplini, "yönetim-organizasyon", "sevk-idare" temelinde kurgulanarak; idare aygıtının modernleşmesi temelinde sunulmuş; "teknik" bir aygıt olarak öngörülmüştür. 1950 döneminden önce Türkiye'de köklü bir yönetim düşünü, geleneği ve yazınının varlığı mevcut olsa da bu yıllardan itibaren kamu yönetimi disiplini, dönemin ruhu ve ihtiyaçları doğrultusunda tasarlanmıştır. Dolayısıyla Türkiye'de "kamu yönetimi" (amme idaresi kürsüsü) 1950 öncesinde sahip olduğu düşünce ve pratiğinden soyutlanarak oluşturulmuştur. Söz konusu soyutlamayı Soysal (2010: 5), kamu yönetiminin başlangıçta "amme idaresi" diye Arapça kökenli sözcüklerle de olsa bir bilim dalı olarak Türkiye'ye gelişini İkinci Dünya Savaşı sonrasının siyasal, kültürel ve bir ölçüde askeri etkileriyle birlikte gelen Amerikan "nüfuz"unun sonucu olarak ifade etmiştir. Mıhçıoğlu (1988:8) ise Türkiye'de çağdaş kamu yönetimi öğretiminin başlamasına yol açan ilk önerilerin Dünya Bankası'nca oluşturulan *Barker Kurulu*'nun 1951 yılında sunduğu yazanakta yer aldığını belirtmiştir. Türkiye'de bir Kamu Yönetimi Enstitüsü'nün kurulmasını öngören ilk kamusal belge ise Birleşmiş Milletler Örgütü ile Türk hükümeti arasında 5 Eylül 1951 günlü Teknik Yardım ana anlaşmasının uygulanmasına ilişkin 8 Mayıs 1952 günlü, 1 sayılı ek anlaşmadır (Mıhçıoğlu, 1988:3). İşbirliği çerçevesinde yoğunlaştırılması istenilen konuların, dar anlamda kamu yönetimi, yönetim kuramı ile yönetim teknikleri, yönetimin değişik işlevleri ve yönetkibilim olduğu ifade edilmiştir (Mıhçıoğlu:1988: 33-34).

1950 döneminin ruhunu yansıtan kamu yönetimi disiplini; yukarıda ifade edildiği gibi, "örgüt geliştirme", "yönetim-organizasyon", "sevk-idare" gibi görece daha teknik ve dar bir alanla, "örgüt- yapı" gibi kısıtlı bir analiz ölçeğiyle, "en iyi, en rasyonel, en moderne ulaşma" çabasıyla da evrensel-pozitivist bir yöntem ile sınırlandırmıştır. Bu dönem Emre (2003: 10) tarafından "*Amerikan yönetim teknolojisinin ithal edilmeye başlandığı yıllar*" olarak adlandırılmıştır. Türkiye'de kamu yönetimi disiplinin ülkenin tarihsel, toplumsal ve yönetsel gerçekliğinden soyutlanarak oluşturulması ve bu eksende kurgulanan disiplinin ürettiği bilginin gerçekle bağ kuramaması ile ortaya çıkan çelişki, ilerleyen yıllarda alanyazında "*kamu yönetiminde kimlik bunalımı*" ifadesiyle vücut bulmuştur. Sorun, yönetim-siyaset ikiliği, kamu yönetimi-işletmecilik ikiliği bağlamında tartışılsa da aslında bir üst başlık olarak değerlendirebileceğimiz "olgu-değer" ikiliğine işaret etmektedir. 1950 deneyiminin; yüklü olduğu değer yargıları, ön kabulleri, söylemleri, yöntemi, alan ve konu seçimi ve ürettiği bilgi ile kamu yönetimi disiplinini alan-konu-yöntem bakımından kısır bir döngüye yerleştirdiği; tarihsel- toplumsal bağlamından soyutladığı ifade edilebilir.

1990'lı yıllarla birlikte kamu yönetimi disiplininde kimlik bunalımı tartışmaları devam ederken, gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri, 2000'lerde hemen hemen her alanı dönüştürücü nitelikte bir güç kazanmıştır. Günümüzde nesnelerin interneti, yapay zeka, Dördüncü Endüstri Devrimi gibi kavramlarla genişleyen bilgi ve iletişim teknolojileri, kamu yönetimlerinin iş görme biçimlerini değişmeye zorlamıştır. E-devlet olarak ifade edilen bu iş görme biçiminin devletin sadece bilgi ve hizmet kanallarında yaşanan bir değişim olarak değil, müşteri/vatandaş memnuniyeti, toplam kalite yönetimi, ağlar ve birlikler gibi dönüştürücü kavramlardan biri olarak değerlendirilmesi gerektiği (Yıldız, 2014:305) ifade edilmiştir. Ayrıca

"yönetim reformu-yeni kamu işletmeciliği" hareketinin de e-devlet kuram ve uygulamasına büyük ölçüde temel oluşturduğu (Yıldız, 2014:305) vurgulanmıştır.

Dijitalleşmenin gereği olarak Türkiye'de bilgi teknolojilerinin kullanımı ve yaygınlaşması için çeşitli politikalar geliştirmiştir. Söz konusu politikaların Avrupa Birliği (AB) ve Dünya Bankası (DB) inisiyatifinde başlatıldığını tespit etmek mümkündür. 1993 yılında Dünya Bankası ile kamu sektöründe bilişim teknolojilerinin daha etkin kullanımını kapsayan "Bilişim ve Ekonomik Modernizasyon Raporu" hazırlanmıştır (Ulusal E-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı, 2016: 2). 1998 yılında yayınlanan bir Başbakanlık genelgesiyle e- Avrupa+ ve e-Türkiye çalışmaları doğrultusunda e-devlete geçiş vizyonu oluşturmak amacıyla Kamu Net Teknik Kurulu oluşturulmuş; 2001 yılında e- Avrupa+ girişimine Türkiye taraf olmuş; 2003 yılında " e-Dönüşüm Türkiye Projesi" başlatılmış; 2005 yılında 2006-2010 dönemini kapsayan "Bilgi Toplumu Stratejisi" belirlenmiştir (Balcı, 2008: 324-325). Süreç içerisinde Merkezi Nüfus İşleri Sistemi (MERNİS), Gümrük sistemleri Otomasyon Projesi (GİMOP), Vergi Daireleri Otomasyon Projesi (VEDOP), Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP), Emniyet Bilgi Sistemi (POLNET), Sağlık NET gibi otomasyon sistemleri yaşama geçmiştir (Özata ve Sevinç, 2010: 99). 2016 tarihli 65. Hükümet Programında da "Dijital Türkiye Projesinin" hayata geçirileceği; Bilgi Toplumu Stratejisi çerçevesinde, e-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı'nı hazırlanacağı ifade edilmiştir (65. Hükümet Programı, 2006: 27). 2016-2019 dönemi kapsayan "Ulusal E-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı" ile odağında "etkin e-devlet ekosistemi" olacak şekilde daha entegre, teknolojik, katılımcı, inovatif/yenilikçi ve nitelikli bir e-devlet sistemi planlanmıştır (Ulusal E-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı, 2016).

Kamu hizmet sunumunda dijitalleşmenin, bilim ve teknoloji politikalarının gerekliliği bir "vaka" olarak kabul edilmekle birlikte çalışmanın temel sorusu şudur: Dijitalleşme söylemi Türk kamu yönetimi disiplininin gelişimine nasıl bir katkı sunacaktır? Bu temel soru bağlamında alt sorular: Söz konusu olası etki ya da katkı 1950 deneyiminden yola çıkılarak öngörülebilir mi? Dijitalleşme söylemi, tıpkı 1950'li yıllarda olduğu gibi disiplini "teknik" bir alana sıkıştırabilir mi? Söz konusu sorular bağlamında çalışmanın amacı "dijitalleşme" söyleminin kamu yönetimi disiplinine olası etkisi-katkısını tartışmaktır. Çalışmanın temel problematiğini oluşturan dijitalleşmenin kamu yönetimi disiplinine olası etki-katkısı 1950 deneyiminden yararlanılarak öngörülmeye çalışılacaktır. Çalışmanın, dijitalleşme-disiplin ilişkisini karşılaştırmalı bir yöntemle ele alması, gerek yöntem gerekse konu bakımından alanyazına katı sağlayacaktır.

Çalışmada dikey karşılaştırmalı yöntem kullanılacaktır. Karşılaştırmalı çalışmaların barındırdığı yöntemsel güçlükleri aşma niyetiyle "1950 deneyimi" bir sabite/tipoloji/soyutlama biçiminde ele alınacaktır. Soyutlama çalışması yapılırken, dönemin tarihsel ve toplumsal dokusu, disiplinin kuruluşunu etkileyen dışsal faktörler göz önünde bulundurulacaktır. Ancak şu çekinceyi de ifade etmek gerekir: "1950 deneyimi" soyutlaması o dönemin kamu yönetimi disiplinde egemen olan "genel" karakteristiğe işaret etmektedir. Her soyutlama gibi bu çalışmada yapılmak istenen soyutlama çabası da istisnaların farkında olmakla birlikte onları kapsam dışı bırakmaktadır. Çalışmada mekân sabitliği sağlanmış, zaman ise 1950 ve günümüz olarak belirlenmiştir. Karşılaştırma nesnesi ise kamu yönetimi disiplinidir.

Çalışmanın veri kaynakları alanyazına ilişkin telif eserlerden, disiplinle ilgili yapılan konferans ve kongrelerden, dijital kamu yönetimine ilişkin uygulama örnekleri, temel politika belgeleri ve alanyazından meydana gelmektedir.

Çalışma yukarıda ifade edilen temel soru, yöntem, amaç ve varsayım çerçevesinde iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, 1950 dönemine ilişkin olarak, kamu yönetimi disiplininin kuruluşu ve temel özellikleri çerçevesinde "1950 deneyimi"nin bir soyutlaması yapılacaktır. İkinci bölümde Türkiye'deki bilgi ve iletişim teknolojilerinin alanyazın ve politika belgelerindeki görünürlüğü açıklanacak ve dijitalleşme söyleminin kamu yönetimi disiplinine olası etkisi daha önce belirtilen araştırma soruları çerçevesinde tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Dijitalleşme, Dijitalleşme Söylemi, Dijital Çağda Kamu Yönetimi, Kamu Yönetimi Disiplini, 1950'li Yıllar*

ABSTRACT

Information technology, e-government, internet of things, artificial intelligence, the Fourth Industrial Revolution… For more than twenty years, these concepts affect almost all fields including social and economic fields, also remarkably changed the administrative practices of the states. Relatively, digital public administration in Turkey has been regarded as a reduction of the paperwork, an increase in participation, an efficient, transparent and fast way to delivery of public services.

This study, with adoption the necessity of the concepts and developments expressed in the introduction that are gathered within the scope of "digitization discourse", asks the following main question: How will the digitization discourse contribute to the development of Turkish public administration discipline? This study aims to answer the aforementioned question pertaining to the experience obtained during the 1950's; regarded as the "starting period of contemporary public administration"; where the discipline was "problematical". The purpose of this study is to discuss the possible effect or contribution of the "digitization discourse" to the discipline of public administration. In order to achieve that; the vertical comparative method is adopted. This study assumes that there are similarities between with the choice of subject, field, concept, and terminology, the form of generation the discipline of public administration in the period of 1950 and current discourse of digitalization in public administration. From this analogy, the possibility of limiting the discipline of the digitization discourse to a "technical" field will be discussed.

Although there have been several studies conducted on the digitalization in public administration literature, there has not been a comparative study which has established the relationship between digitalization and the discipline up to now. Therefore, this study is crucial as being the first study in this field, and it can also contribute to research and the knowledge gap in the related literature.

Within the framework of the above-mentioned research question, method, aim, importance and assumption, this study consists of two parts. In the first part, pertaining to the 1950 period, the establishment of the public administration discipline and its main features; an abstraction of "1950 experience" regarding the discipline shall be presented. In the second part, the visibility of the information and communication technologies in the literature and the policy documents in Turkey will be explained and the possible effect of the discipline of the digitalization discourse will be discussed within the scope of the previously mentioned research questions.

Keywords**:** *Digitalization, Digitalization Discourse, Public Administration in the Digital Age, the Discipline of Public Administration, 1950s*

DİJİTAL ÇAĞIN KAMU POLİTİKASI YAPIM SÜRECİNE ETKİSİ: SÜREÇ MODELİ ÜZERİNDEN BİR İNCELEME

DIGITAL AGE EFFECTS ON PUBLIC POLICY MAKING PROCESS: A STUDY ON THE BASIS OF PROCESS MODEL

Eylül BAYRAKTAR
Yeditepe Üniversitesi

ÖZET

Dijital çağda kamu yönetimi alanında yaşanan değişim ve gelişmeler, dijital çağ-kamu yönetimi ilişkisini konu alan çalışmaların yapılmasını gerekli kılmıştır. Öyle ki bu çalışmada "dijital çağda kamu politikası yapımı" konusu ile ilişkili olarak dijital çağın getirdiklerinin, kamu politikası yapım sürecini nasıl etkilediği, süreç modeli üzerinden ele alınacaktır. Çalışmanın "dijital çağda kamu yönetimi ve politikası" konusuna yapacağı katkı, incelemenin politika yapım sürecinin her aşamasını ayrı ayrı ele alması yönünden olacaktır. Her aşamanın dijital çağın getirileri üzerinden değerlendirilmesi, günümüzün kamu politikası analizi çalışmaları için yol gösterici olacaktır. Çalışma ile cevap aranılan soru, "Dijital çağda kamu politikası yapımı nasıl bir değişikliğe uğramıştır?" sorusudur. Burada amaç, bilgi üretim sürecine hakim olan devletin, teknolojik gelişmelerden, kamu politikası yapım sürecinin çeşitli aşamalarında nasıl yararlandığı ve sürecin diğer aktörlerinin dijital ağlar sayesinde hangi aşamaları ne derece etkileyebildiğini ortaya koymaktır.

Çalışmada dijital çağın ne olduğu, onu diğer dönemlerden ayıran özelliklerin neler olduğu ele alındıktan sonra, süreç modeli kullanılarak politika aşamaları üzerinden, dijital çağda kamu politikası yapımındaki değişim açıklanmaya çalışılacaktır. Süreç Modeli, oldukça karmaşık bir süreç olan kamu politikası sürecini beş aşamaya ayırarak inceler ve böylece sürecin karmaşıklığından doğan analiz zorluğunu kolaylaştırmayı hedefler. Söz konusu beş aşama; "problemin tanımlanması ve gündem oluşturma, politikanın formüle edilmesi, kanunlaştırma, uygulama ve değerlendirme" aşamalarıdır.

Yakın geçmiş ile bugünü ayıran değişim ve dönüşüm, "dijital çağ" adı verilen yeni bir döneme geçişi sağlamıştır. Dijital çağ; post modern çağ, teknoloji çağı ya da bilgi çağı gibi isimlerle de adlandırılmaktadır (Kaplan ve Ertürk, 2012). Büyük teknolojik gelişmeler, dijital çağı yakın geçmişten ayıran en temel özelliktir. Bu çağda teknoloji; toplumsal, kültürel, siyasal gibi birçok alanda dönüştürücü rol üstlenmiştir. Dijital çağdaki bu gelişmelerle birlikte; bilgiye ulaşmak, kullanmak, eleştirmek ve yayılımını sağlamak noktalarında değişim meydana gelmiştir. Bu değişim, içinde bulunulan dijital çağın başında doğan "world wide web" ve "internet" yoluyla ortaya çıkmıştır (Bozkurt, 2014). Burada değişim ile anlatılmak istenen; bilginin oluşması, saklanması, erişimi ve yayılması durumlarının; daha önceki dönemlere göre çok daha kolay ve hızlı olması durumudur.

Castells, teknolojik gelişmeleri kullanabilme becerisi ve derecesinin, toplumlar için stratejik bir öneme sahip olduğundan bahseder (Çaycı, 2015; Castells, 2005). Özellikle kablosuz internet ve mobil iletişim araçlarının yaygınlaşması, iletişim biçimlerinde yeni alternatiflerin doğmasına öncü olmuştur. Zaman ve mekan kavramı ortadan kalkmıştır. İnsanlar dünyanın neresinde olursa olsun birbirleriyle her an iletişim kurabilmekte ve bilgi alışverişi yapabilmektedir. Bilgiler; görüntü, yazı ve ses gibi çeşitli formatlarda dijital ağlar aracılığıyla paylaşılmaktadır. Kısacası insanlar dijital çağda kolay, hızlı ve ucuz bir şekilde bilgiye ulaşmakta ve düşüncelerini birbirleriyle paylaşabilme imkanına sahip olmaktadır.

Özellikle sosyal medya ağları, günümüz dijital ortamında insanların dünya üzerindeki her türlü konuya hakim olmalarını, bu konular hakkındaki görüşlerini paylaşmalarını ve bunlarla paralel olarak toplumsal ya da küresel bir sorun karşısında bir araya gelerek tepkilerini ve taleplerini dile getirmelerini sağlamaktadır. Sosyal medya aktiviteleri, youtube, kişisel bloglar ve internet üzerinden yapılan imza kampanyaları gibi araçlar bu duruma aracılık etmektedir.

2000'li yıllarla birlikte tüm dünya dijital çağın etkisi altına girmiş; e-ticaret, e-eğitim, e-devlet gibi uygulamalar ortaya çıkmıştır. Artık dijital çağ denilen bu yeniçağın toplumsal yaşam biçimini, "elektronik" kavramı ile birlikte kullanılan bu yeni oluşumlar şekillendirmektedir.

Devlet politikaları dijital çağda, kamu kurum ve kuruluşlarının kurumsal süreçlerinin dijital ortama taşınmasını hedeflemekte ve bu şekilde karar alma-uygulama süreçlerinin katılımcı, şeffaf ve bütüncül bir anlayışla izlenmesi düşünülmektedir. Böylece, kamu politikası sürecinin şeffaf olması, devlet dışındaki diğer aktörlerin sürece dahil olması ve bütüncül politikaların yolunun açılması sağlanacaktır.

Dijital çağ, yönetişim kavramının ön plana çıktığı bir dönem olmuştur. Artık bireyler, gelişmiş ülkelerde var olan demokrasi ve yaşam koşulları hakkında kolaylıkla bilgi sahibi olmakta, dolayısıyla kendi ülkesinde aynı düzeyde refah beklentisi içerisine girmektedir. Bu sebeple de yönetimin politikalarını eleştirmekte ve yeni politika taleplerinde bulunmaktadır. "Bu yeni yapıda, kamu politikalarının oluşturulma ve uygulanma süreci, merkeziyetçi ve tek yönlü yönetim anlayışının yerine, yurttaşlarla yönetimin interaktif biçimde işbirliğini zorlayan yeni bir yaklaşımı gerektirmektedir. Ayrıca yönetsel süreçler, yönetişimin diğer öğeleri olan şeffaflık, özgürlük ve demokrasi ilkelerinin göz önünde bulundurulmasını zorunlu kılmıştır. Tam da bu noktada sosyal ağlar temsili demokrasiden, katılımcı demokrasiye geçişte büyük bir role sahip olmaktadır" (Eren ve Aydın, 2014)

Dijital çağda, elektronik ortamın kamu politikası yapımı için katılımcı ve şeffaf bir ortam yaratmayı hedeflemesi beraberinde, politika yapım süreçlerine bu durumun nasıl yansıdığının incelenmesi gerekliliğini getirmektedir. Öyle ki kamu politikası yapım süreci oldukça karmaşık bir süreçtir. Bu süreci aşamalara ayırıp inceleyen "Süreç Modeli" bu çalışmada kullanılacak olan modeldir.

Kamu politikası süreci; farklı aktörlerin içinde yer aldığı, yasalaşma sürecinde birçok yasal belgenin konu olduğu bir süreç olması nedeniyle karmaşık bir süreçtir. Süreç modeli, karmaşık olan bu süreci, beş aşamaya ayırarak incelemeyi hedefleyen bir modeldir. Söz konusu beş aşama; problemin tanımlanması ve gündem oluşturma, politikanın formüle edilmesi, kanunlaştırma, politikanın uygulanması ve politikanın değerlendirilmesi aşamalarından meydana gelmektedir. Dijital çağda kamu politikası yapımının, yukarıda da bahsedilen çağın getirdiklerinden ne şekilde etkilendiği, bu beş aşama üzerinden ele alınmaya çalışılacaktır.

Süreç modelinin ilk aşaması olan "problemin tanımlanması ve gündem oluşturma" politika yapım sürecinin ilk adımıdır. İlk basamak olması dolayısıyla ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü bu ilk adımda yapılacak bir yanlış (problemin yanlış tanımlanması gibi), politika yapım sürecinin diğer adımlarında da yanlışa düşülmesine sebep olacaktır. Bu ilk aşamada dijital çağın getirdikleri, hem politika yapıcının hem de politika talebi olan diğer aktörlerin işini kolaylaştırmaktadır. Öyle ki, toplumsal bir problem dijital ağlar sayesinde artık geniş kesimlere ulaşabilmekte, örneğin küçük bir köyde meydana gelen bir olaydan tüm ülke hızlı bir şekilde haberdar olabilmektedir. Buna bağlı olarak ortadaki problemin ne olduğu ve bu problemden kimlerin etkilendiği, kimlerin buna bağlı olarak bir politika değişikliği ya da yeni bir politika talep ettiği, özelikle sosyal medya ağları sayesinde açıkça görülebilmektedir. Böylece sosyal medya ağları üzerinden dile getirilen rahatsızlıklar, ortada bir problemin var olduğu ve bu problemin çözümüne yönelik taleplerin varlığı hakkında politika yapıcıya yol göstermektedir. Dolayısıyla dijital çağda, zaman ve mekan fark etmeksizin bir problemin varlığına işaret etmek ve bu doğrultuda söz konusu problemin hükümet gündemine taşınmasını sağlamak önceki dönemlere göre daha hızlı ve kolaydır.

Ülkedeki sosyal, kültürel, politik, ekonomik ve yönetsel gelişmeler; dijital ağlar sayesinde toplum içerisinde hızlı ve kolay bir şekilde yayılmaktadır. Bu gelişmeler doğrultusunda bireyler karşılıklı olarak bilgi ve fikir alış verişi yapabilmekte, dolayısıyla tartışma ortamı kurabilmektedir. Bu durum aslında sivil toplumun gelişmesini sağlayan ve kamu politikalarında önemli bir aktör olan sivil toplumun güçlenmesiyle sonuçlanan bir durumdur. Artık birey-devlet ilişkileri değişmiş, birey pasif durumdan aktif duruma geçmiştir (Eren ve Aydın, 2014). Toplumsal gelişmelerin bireyler arasında hızlı yayılımı, sivil toplum kuruluşlarının da çeşitli kesimlerden destek almasını kolaylaştırmaktadır.

Bu ilk aşamada dikkati çekmek gerekir ki dijital çağın getirdiği kolaylığın yanı sıra sakıncaları da mevcuttur. Öyle ki, özellikle sosyal medya ağlarında çok fazla bilgi kirliliğinin var olduğu söylenebilir. Aslında var olmayan bir problemin varmış gibi gösterilmesi bunun bir örneğidir. Örneğin, eski dönemlere ait

fotoğraflar günümüze aitmiş gibi paylaşılarak aslında var olmayan bir problem, varmış gibi gösterilebilmektedir. Bu da insanların ya da grupların aslında var olmayan bir sorunun gündeme alınması için baskı yapmasına sebep olabilecektir. Dolayısıyla bu noktada sürece dahil olan tüm aktörler açısından "bilgi okur yazarlığı" önemli bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak, "Bilginin hızlı bir şekilde üretilmesi hem bilgi kirliliğine neden olmakta, hem de ihtiyaç duyulan bilginin edinilmesi için yeni becerilerin geliştirilmesine sebep olmaktadır. Dolayısıyla, bilgiye erişebilme ve bilgiyi filtreleyebilme, dijital bilgi çağında yaşamsal bir beceridir. Bu bağlamda bilgi okur yazarlığı da önemli bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır" (Bozkurt, 2014). Bu bağlamda kamuyu ilgilendiren problemler ışığında dijital ağlar üzerinde edinilen bilgilerle ilgili olarak; provokasyon, dezenformasyon ve manipülasyon tehlikelerinin varlığı da unutulmamalıdır.

İkinci aşama olan politikanın formüle edilmesi aşamasında ise probleme yönelik olarak alternatif politika önerileri sunulur ve bunlar arasından en uygun olanı seçilir. Burada alternatiflerin maliyeti ve getirilerin, hedefler ve önceliklerin olduğu gibi sorulara cevap aranır (Demir, 2011; Sidney, 2007). Bu aşama, uygulanmak istenilen politikanın meşrulaştırılmasından hemen önceki aşamadır.

Bu ikinci aşamadaki asıl aktör yürütmedir. Yürütme, problemin türüne göre ilgili uzmanlardan görüş alarak politika alternatifleri hazırlanmasını sağlar. Üçüncü aşama olan kanunlaştırma aşamasında yasamanın önüne gelecek politika önerisi, bu alternatifler arasından belirlenir. Bu aşamada dijital çağla birlikte dijital ağlar sayesinde yönetim, ortaya konulacak politika önerisi hakkında toplumda ne gibi bir tepki oluşacağı konusunda fikir sahibi olabilmektedir. Özellikle yönetim sosyal medya ağlarını, meclise sunulması planlanan politika önerisinin, toplumda nasıl bir yankı uyandıracağı, olumlu ve olumsuz eleştirileri ve dolayısıyla vatandaşların desteğini alıp alamayacağı konularında bilgi sahibi olabilmek adına kullanabilmektedir. Ayrıca bu sayede konu ile ilgili uzmanlar da görüşlerini, dijital ortamda dile getirebilmektedir. Bunun yanı sıra bir önceki aşama açıklanırken bahsedildiği gibi, sosyal ağlar üzerinden bir araya gelen kişiler, belli bir soruna yönelik olarak kendi politika önerilerini sunabilmektedir. Eylemin gücüne göre yönetim bu önerileri dikkate alacak ya da almayacaktır. Burada da görülen o dur ki dijital çağda insanlar, politika önerilerini teknolojik gelişmeler sayesinde yönetime ulaştırabilmektedir.

Üçüncü aşama "kanunlaştırma/meşrulaştırma" aşamasıdır. Buradaki asıl aktör ise yasamadır (Yasamanın yanı sıra; yürütme ve diğer idari birimler de bu aşamanın aktörleridir). Politika tasarısı bu aşamada resmilik kazanır. Oylanacak tasarı, halk desteğini çoğunlukla "almamış" ise, tasarının meclise sunulacağı haberi dijital ağlar sayesinde yayıldıktan sonra, meclis üyelerine bunun meclisten geçmemesi için, yine dijital ağlar üzerinden çağrıda bulunulacaktır. Bireyler ve sivil toplum kuruluşları, bu gibi durumlarda seslerini dijital ağlar üzerinden tüm topluma ve meclise ulaştırmaya çalışmaktadır. Tasarıyı destekleyen kesim de yine aynı şekilde dijital ortamda destek mesajları verecektir. Bunların yanında, öncesinde bilgisi yayılmamış bir politika tasarısının sessiz sedasız meclise sunulması durumunda da bu kez tasarıya muhalefet olan meclis üyeleri, sosyal ağlar üzerinden tasarının duyurusunu yapabilmekte ve böylece insanların dikkatini bu tasarıya çekebilmektedir.

Politikanın uygulanması aşaması, dördüncü aşamadır. Politika hedeflerinin eyleme dönüştüğü bu sürece etki etmek, sosyal medya ağları sayesinde artık daha kolaydır. Hemen hemen her kamu kurumu, yerel yönetimler ya da siyasetçi, resmi sosyal medya hesabına sahiptir. Kamu politikalarının uygulanmasından sorumlu kurum ve kişilere sosyal medya ağları üzerinden ulaşmak oldukça kolaydır. Bireyler ya da gruplar, belirli bir politikanın uygulanması ile ilgili görüş ve şikayetlerini, sosyal ağlar üzerinden ilgililere iletebilmektedir. Daha önceki dönemlerde, politikaların uygulanması ile ilgili şikayetlerin ve önerilerin telefon, dilekçe vb yollardan yapıldığı düşünüldüğünde, günümüzde yani dijital çağda, şikayet ve önerilerin dijital ağlar üzerinden daha kolay ve hızlı bir şekilde yapıldığı görülmektedir. Bu şikayetler, sosyal medya kullanan herkes tarafından görüldüğü için sorumlu kişi ya da kurumun, konuyla ilgisi artmaktadır denilebilir. Türkiye'de özellikle sosyal medyayı aktif olarak kullanan belediyelerin, sosyal medya üzerinden gelen yorum ve şikayetlere kayıtsız kalmadığı görülmektedir. Bu konu, uygulanmakta olan politikaların vatandaş memnuniyetini sağlaması ve hedeflenen amaçlara ulaşılması açısından önem arz etmektedir. Bu aşamada bahsedilmesi gereken bir konu da yönetimin artık bazı hizmetleri online olarak sunmasıdır. Kamusal mal ve

hizmetler, kamu politikalarının en önemli uygulama araçlarıdır. Dijital çağda kullanımı yaygınlık gösteren online hizmet sunumları, kaynak tasarrufu açısından kamu politikalarına olumlu yansıyacak bir durumdur.

Kamu politikası sürecinin son aşaması ise uygulanan politikanın değerlendirilmesi aşamasıdır. Bu aşamada politikanın belirlenen hedeflere ulaşıp ulaşmadığı sorgulanır. Buna ek olarak, bütçe dağılımının yeterli olup olmadığı da tartışılır. Bu değerlendirmeler sonucunda, uygulanan politika üzerinde değişikliklere, eklemeler ya da çıkarmalara gereksinim duyulup duyulmadığı sorgulanır. Böylece değerlendirme aşamasında, politika önerileri de sunulur. Bu son süreçte, dijital ağların katkısı, politikadan etkilenen kesimlerden gelen geri bildirimler olacaktır ki bu da genellikle sosyal medya ağları üzerinden yapılan paylaşımlar aracılığıyla olacaktır. Uygulanan politikanın sonuçlarından memnuniyetsizlik duyan önemli bir kesim var ise, yönetim politikayı değerlendirirken bunu da göz önünde bulunduracaktır.

Kısacası dijital çağda kamu politikası sürecinin nasıl etkilendiğini süreç modeli aşamaları üzerinden inceleyen çalışmanın sonucunda varılan nokta şudur ki, söz konusu beş aşama da dijital çağın getirdiklerinden etkilenmiştir. Bu etki, yukarıda belirtildiği üzere özellikle problemin tanımlanması ve gündem oluşturma gibi bazı aşamalarda önemli ölçüde hissedilmektedir. Dijital çağın getirdiği bilgiye kolay ve hızlı ulaşım, bilginin yayılması, saklanması ve karşılıklı iletişimin kolaylaşması gibi durumlar, kamu politikalarında devletin yanında bireyler ve sivil toplum kuruluşları gibi diğer aktörlerin de etkin bir rol oynaması sonucunu doğurmuştur. Artık bireyler, kamu politikası sürecinin her aşamasında etkili olabilmektedir. Genel olarak, dijital çağın kamu politikası sürecinde nasıl bir değişiklik yarattığı sorusunun karşılığı; politika süreçlerindeki aktörlerin çoğalması ve devlet dışı yani resmi olmayan aktörlerin etkinliğinin artması, online kamusal hizmet sunumlarının sıklıkla kullanılması, yönetimin dijital ağlar sayesinde politikalara dair halkın nabzını kolayca ölçmesi ve ayrıca yönetimin hesapverebilirliği ile şeffaflığın artması olarak ifade edilebilir. Tüm bunların yanı sıra; dezenformasyon ve manipülasyon gibi olumsuz durumlar karşısında da dikkatli olmak gerekecektir.

Anahtar Kelimeler: *Dijital Çağ, Bilgi Çağı, Kamu Politikası, Kamu Politikası Yapımı, Süreç Modeli*

ABSTRACT

Changes and developments in the field of public administration in the digital age necessitate to make studies on digital age-public administration relation. In this study, how the digital age influences the public policy making process will be discussed through the process model, in relation to the subject of “public policy making in the digital age”. The contribution of the study to the subject of "public administration and politics in the digital age" is related to handling separately each stage of the public policy making process. Evaluating each stage through the bringings of the digital age will be an advisor for today’s public policy analysis studies. This study searches for an answer to the question of “How public policy making in the digital age has changed?”. The aim of the study is presenting that how state ,which dominates the information production process, takes advantage of technological developments within the stages of public policy making and which stages are influenced by the other actors through digital network and also what extend the actors are effective in the stages of public policy.

In this study, firstly it will be explained meaning of the digital age and which features distinguish digital age from other periods and then change in public policy making in the digital age will be clarified on the basis of the stages process model. Process model analyzes public policy process, which is a highly complex process, dividing into five stages and in this way, model aims to facilitate analysis difficulty arising from process complexity. The five stages in question are “problem identification and agenda setting, formulation of the policy, legitimization and adaptation of the policy, policy implementation and evaluation of the policy”

The change and transformation that separates the present from the past has provided a transition to a new era called the "digital age". Great technological developments are the main features that distinguish digital age from the the recent past. In the digital age, technology has undertaken transformative role in many

area such as social, cultural and political. Along with these developments in the digital age; the change occurs in the points of access, use, criticizing and spread of information. This change means that the formation, storage, access and dissemination of information occur is much easier and faster than in previous times.

The study reaches that all the process model stages of public policy are affected by bringings of the digital age. This effect is experienced especially the stages like problem identification and agenda setting. Developments in the digital age such as easy and fast access to information, storage and dissemination of information, and facilitation of mutual communication have resulted that other actors, besides the state, such as individuals and non-governmental organizations play an "active role" in the public policy process. In general, answer to the question of how the digital age has created a change among the public policy process is that actors in the stages of process increase and non-governmental actors become more effective, and also government have chance to provide public services as online services, government could be informed about the opinions of people about public policies, and transparency and accountability of government increase. Additionally, it will be important to be careful in negatif cases such as disinformation and manipulation.

Keywords: *Digital Age, Information Age, Public Policy, Public Policy Making, Process Model*

TEKNOLOJİK ÇÖZÜMLERDEN, YENİ SORUNLARA: DİJİTAL ÇAĞDA ÇEVRE POLİTİKALARI

TECHNOLOGICAL SOLUTIONS, EMERGING PROBLEMS: ENVIRONMENTAL POLICIES in DIGITAL AGE

Gökhan ORHAN
Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Çevre sorunları her türden insan faaliyetinin karışlıklı etkileşim içinde olduğu ve diğer tüm politika alanlarıyla alakalı bir sorun alanıdır. İçinde yaşadığımız çağın en önemli sorunları arasında yer alan çevre sorunlarının çözümü için geliştirilen çevre politikaları doğal bilimlerin, mühendisliğin ve sosyal bilimlerin her alanındaki bilimsel bilgi birikiminin yoğun bir şekilde kullanıldığı, disiplinler arası bir çalışma alanıdır. Özellikle sorun tanımlama ve politika geliştirme aşamalarında verilerin oldukça önemli olduğu bir alan olan çevre politikalarının belirlenmesi ve uygulanması süreci içinde yaşadığımız dijital çağın gelişmelerinden fazlasıyla etkilenmektedir. Yönetimin ve yönetişimin hemen her seviyesinin artan oranda dijitalleştiği bu dönemde çevre politikalarının bu değişimden etkilenmemesi imkânsızdır. Bununla birlikte dijitalleşmenin her derde deva bir çözüm gibi görülmemesi ve beraberinde getirebileceği olumsuzlukların göz ardı edilmemesi gereklidir.

Bu çalışma bağlamında dijitalleşmenin çevre kalitesi ve çevre politikaları üzerindeki etkileri incelenerek, bu sürecin ürettiği olumlu ve olumsuz dışsallıklar ortaya konulacak ve çevre politikaları ve sürdürülebilirlik açısından bir değerlendirme yapılacaktır. Özellikle 2015 yılında güncellenen ve 2015-2030 yılları için çevre ve sürdürülebilirlik açısından yeni Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin belirlendiği bu dönemde dijitalleşme sürecinin sadece kurtarıcı bir gelişme olarak görülmemesi, aynı zamanda sorunlar ürettiğinin de gündeme getirilmesi ve geniş bir perspektiften analiz edilmesi gereklidir. Çevre ve sürdürülebilirlik gibi pek çok bileşenin etkili olduğu ve karşılıklı etkileşim içinde oldukları bir alanda bu değerlendirmenin yapılması sorunların çözümü sürecine önemli bir katkı sağlama potansiyelini taşımaktadır. Çalışma bu anlamda hem bir literatür değerlendirmesi hem de gelecekte karşılaşılabilecek sorunlara yönelik bir politika belgesi niteliği taşımaktadır.

Bu çalışmada öncelikle dijitalleşmenin önemli bir unsuru olan bilgi iletişim teknolojileri kullanımının çevre politikalarının belirlenmesi ve uygulanması süreçlerindeki kullanım alanları incelenecektir. Artan dijitalleşme bir yanda kirlilik kontrolü ve raporlama konusunda getirdiği yeniliklerle sorun tanımlama, alternatiflerin belirlenmesi ve izleme aşamalarına ciddi katkılar sağlama potansiyeli barındırmaktadır. Özellikle baca gazı salım ölçme ve izleme teknolojileri aracılığıyla sorun kaynaklarının anlık takibi ve sorunlara anında müdahale söz konusudur. Dijital teknolojiler aracılığıyla hemen her türden kirlilik verisi envanterlerinin çevrimiçi tutulması ve bunların kontrolden sorumlu birimlerin, politika belirleyicilerin ve bazı durumlarda halkın takibine açık olması çevre sorunlarının çözümüne katkı sağlama potansiyeli taşımaktadır. Bu konuya Türkiye'de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından geliştirilen hava kirliliği ölçümlerinin anlık olarak izlenmesi ve envanterinin tutulması çalışmaları ve bu alandaki raporlamayı daha da geliştirmeyi amaçlayan Temiz Hava Eylem Planı İzleme Yazılımı ve Ulusal Hava Kirliliği Emisyon Yönetim Sisteminin Geliştirilmesi Projesi gibi projeler örnek olarak verilebilir. Yine Türkiye için önemli bir sorun alanı olan tehlikeli atıklar konusunda da izleme sürecinin bilgi iletişim teknolojileri kullanılarak takip edilmesi amacıyla geliştirilen Tehlikeli Atık Beyan Sistemi (TABS) ve Mobil Tehlikeli Atık Takip Sistemi (MOTAT) gibi çalışmalar sorunların çözümüne önemli katkılar sağlama potansiyeline sahiptir.

Bu bağlamda değerlendirmeye alınacak ikinci başlık ekolojik modernizasyon politikaları olacaktır. Her ne kadar üzerinde tamamen uzlaşılmış bir çerçevesi olmasa da 1970'lerden bu yana çevre politikalarını şekillendiren önemli söylemlerden biri olan ekolojik modernizasyon çevre sorunlarının çözümünü teknolojik gelişmelerde bulur. Başlangıçta ekolojik modernizasyon "çevreye duyarlı teknolojik değişim", sanayi için bir

teknik "maliyet minimizasyonu stratejisi" ve "işgücünden tasarruf etmeye alternatif bir ekolojik rasyonalizasyon şekli" olarak görülmüştür (Christoff, 1996: 480). Bu açılardan bakıldığında sermayenin rekabetçi pozisyonunu geliştirme amacını önceleyen düşünülse de EM yaklaşımları çevre ve ekonomi ilişkilerinin sıfır-toplamlı olduğu yönündeki yaklaşıma karşı çıkmış ve çevre korumayı ekonomi üzerinde bir yük olarak görmek yerine, gelecekteki ekonomik büyümenin kaynağı olarak görmüşlerdir. Çevre kalitesi daha tercih edilir bir şey olduğundan dolayı kirliliğin kontrol edilmesine olan talep muhtemelen artacaktır ve böylece bir ekonominin çevre dostu teknolojiler ve kirlilik önleme teknolojileri üretebilecek teknik ve üretim kapasitesine sahip olması o ekonomiye ciddi bir karşılaştırmalı üstünlük sağlayacaktır (Weale, 1992: 76). Bu süreçte bilimin rolünü çevre dostu teknolojilerin geliştirilmesine odaklanmaktadır. Sonuçta, ekolojik modernizasyon politikaları aracılığıyla daha verimli üretim, yakma ve ulaşım sistemlerinin geliştirilmesine katkı vererek kaynak kullanımının, salımların, kirliliğin ve atıkların azaltılmasına ve iklim değişikliğiyle mücadeleye ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ulaşma sürecine katkıda bulunma potansiyeli mevcuttur. Bu çerçevede dijital çağın beraberinde getirdiği yeni teknolojiler aracılığıyla ekolojik modernizasyon yeni bir aşamaya taşınmış ve üretimin yanında ulaşım sistemlerinden, sinyalizasyona ve konutlara pek çok alanda enerjiden tasarruf eden, daha az atık üreten ve çevreyi daha az kirleten teknolojiler kullanılmaya başlanmıştır. Bu noktada ekolojik kazanımlarla ekonomik kazanımları bir arada ele alarak kazan-kazan tarzı pozitif toplamlı seçenekler üreten ekolojik modernizasyon politikaları toplum hayatının hemen her alanındaki uygulamalarıyla çevre kalitesinin korunmasına katkıda bulunurken aynı zamanda ekonomik bir değer yaratarak uygulama sürecini kolaylaştıracaklardır.

Bu noktanın uzantısı olarak ele alınabilecek olan bir diğer gelişme de e-devlet uygulamaları aracılığıyla sarf malzemesi ve zamandan edilen tasarruftur. Bu çerçevede farklı ülkelerde yapılan çalışmalar incelendiğinde e-devlet uygulamaları, e-fatura uygulamaları ve e-belediyecilik uygulamaları aracılığıyla kırtasiyecilik anlamında bürokrasini azaltıldığı, kağıttan, diğer sarf malzemelerinden ve zamandan tasarruf edildiği gözlemlenmektedir. Bu konuda Türkiye özelinden verilebilecek Elektronik Fatura Kayıt Sistem (EFKS), Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP), Araç ve Sürücü Bilgi Sistemi (ASBİS) ve Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOYBİS) gibi uygulamaların kağıttan zarfa, mürekkepten postaya pek çok kalemde önemli oranlarda tasarruf sağladığı ve bunun önemli ekolojik kazanımları da beraberinde getirdiği görülmektedir (Akçagündüz, 2013).

Bilgi iletişim teknolojileri kullanımı aracılığıyla çevre kaygısıyla hareket eden toplumsal hareketler kendi kaygılarını dile getirme ve internet üzerinden birlikte hareket ederek hükümetler ve uluslararası örgütler ve rejimler üzerinde baskı oluşturma şansını da bulmaktadırlar. Bu açıdan bakıldığında platformlar üzerinden örgütlenen çevre hareketlerinin örgütlenmesinde bilgi iletişim teknolojilerinin ve son dönemde hızla yaygınlaşan sosyal medya mecralarının önemli bir rolü mevcuttur. Dijital çevrecilik olarak adlandırılan bu hareketlerin sadece kliktivism olarak kalmadığı ve insanları gerçek hayatta da eyleme yönlendirdiği ve bu anlamda önemli değişimleri tetikleme potansiyeline sahip oldukları görülmektedir (Carrington, 2015; White, 2013).

Bunun yanında dijital çağ beraberinde bir dijital alet çöplüğü yaratarak çevre kalitesini ciddi anlamda olumsuz etkileme potansiyelini de içinde barındırmaktadır. Geçmişe kıyasla hızla değişen teknolojinin uygulama alanı olan bu alanda kullanılan elektronik gereçlerde hızla değişmektedir. Bu bağlamda ele alınabilecek olan tasarım kökenli planlı eskitme ve moda etrafında şekillenen algılanan eskitme yöntemleri de bu elektronik çöplüğü büyütme potansiyeline sahip gelişmelerdir. Bu alanda kullanılan hammadde ve üretilen atıklar birlikte düşünüldüğünde dijital çağın aynı zamanda bir dijital çöplüğe dönüşme olasılığı da söz konusudur. Bu noktada elektronik atıkların her geçen gün artan hacmi, zehirli (toksik) içeriği, iç içe geçmiş bileşenlerin ayrılmasının zorluğu, geri kazanım sektöründe çalışanların karşılaştığı sağlık riskleri, geri kazanım için ciddi teşviklerin olmaması, pek çok ülkede düzenleme olmaması, bu atıkların farklı yollarla gelişmekte olan ülkelere gönderilmesi ve uygun olmayan koşullarda geri kazanımı bu alandaki önemli sorunlar arasında yer almaktadır (Lundgren, 2012). Bununla birlikte son dönemde gelişen yeni bir akım olan Repair Cafe girişimleri sonrasında bazı ülkelerde özellikle planlı eskitme politikalarına karşı bir tüketici pozisyonu oluşmaya başlamıştır. Bu taleplerin düzenleyici kamu otoriteleri ve şirketler üzerindeki etkilerini ne zaman ve nasıl göstereceği de yanıtlanmayı bekleyen ayrı bir sorudur.

Bütün bu değerlendirmeler sonrasında her çağın kendi ulaştığı gelişmişlik seviyesinin sonucu olarak geliştirdiği bir yönetim, üretim ve tüketim çerçevesi mevcuttur. Hemen her çağ kendi kapasitesiyle orantılı belli bir değer üretir. Bu değerlerin nasıl dağıtılacağı konusu yanında risklerin nasıl dağıtılacağı günümüz toplumlarının temel kaygıları arasındadır. Bununla birlikte dijital çağın sağladığı imkânların nasıl ve nerede kullanılacağının belirlendiği karar alma ve uygulama süreçlerinin nasıl şekillendiği hala önemini korumaktadır. Pek çok alanda sorunun çözümü hakkındaki alternatifler bilinmekte ancak bu alternatiflerin hangisinin uygulamaya geçmesi gerektiği noktasında her koşulda veriler ya da gelişmiş teknikler değil hâkim söylemler etrafında konumlanan çıkarlar karar alma ve uygulama süreçlerini şekillendirebilmektedir. Alınan her karar kazananlar ve kaybedenler yarattığı için toplumdaki değerlerin nasıl dağıtılacağıyla yani siyasetle alakalıdır. Hemen her teknolojik gelişmede olduğu gibi dijital çağın beraberinde getirdiği gelişmelerin çevre politikaları açısından yeni meydan okumaları ve aynı zamanda olumlu ve olumsuz etkileri beraberinde getirdiği görülmektedir. Hangi çağda olursak olalım sorunlara siyasal bir karar alma sürecinin sonucunda geliştirilen politikalarla müdahale edilmektedir ve dijital çağın beraberinde getirdiği yeniliklerin her zaman kullanım alanı bulması mümkün olmayabilmektedir. Yine dijital çağın ürünü olan gelişmeler çevre kalitesinin korunmasına, izlenmesine ve raporlanmasına katkıda bulunabilmekte, izlenen ekolojik modernizasyon temelli politikalarla bazı sorunlara çözüm bulunabilmekte, kaynaklar ve riskler daha optimal dağıtılabilmektedir. Dijital çağın yarattığı sorunlar karşısında yine dijital çağın bir ürünü olan internet ve sosyal medya üzerinden geliştirilen eleştiriler ve yürütülen kampanyalar aynı ölçüde etkili olabilmektedir. Başka bir bağlamda sarf edilen "gök kubbe altında her şeyin siyasal olduğu" tezi aslında bu bağlam için de geçerli bir çerçeve sunmaktadır. Dijital çağda da olsak başka bir çağa da ilerlesek verilen mücadele değerlerin/risklerin dağıtımında hangi söylemlerin hâkim olacağı üzerinde şekillenen siyasal bir mücadeledir. Kalkınmacı söylemin hâkim olduğu bir bağlamda hava kirliliği ölçümlerinin anlık olarak ölçülmesi ve internet üzerinden paylaşılması sorun çözümüne katkıda bulunmak yerine kimsenin dikkate almadığı bir veri yığını yaratmaktan başka bir işe yaramayacaktır. Sorunun kurumsal anlamda sahiplenilmediği ve siyasal/toplumsal bir talebin olmadığı bir noktada dijitalleşme büyük bir değişim yaratmayacaktır. Çözüm de çare de siyasal/toplumsal talepleri karar alma süreçlerine yansıtabilen bir katılım ve temsil mekanizması geliştirmekten geçmektedir. Aksi takdirde hiçbir teknoloji daha temiz, yaşanabilir ve sürdürülebilir bir dünyayı kendiliğinden getiremez.

***Anahtar Kelimeler**: Çevre Politikaları, Bilgi İletişim Teknolojileri, Ekolojik Modernizasyon, Elektronik Atıklar, Çevrimiçi Çevre Hareketleri.*

ABSTRACT

Environmental problems are significant problems of contemporary societies with a number of repercussions on other policy areas. Environmental policies benefit from all scientific disciplines in an interdisciplinary manner and rely on digital technologies to develop a holistic approach to environmental problems. Use of digital age technologies like information and communication technologies for on-line measurement and monitoring of pollution levels and development of inventories substantially contribute to problem definition and monitoring process. Ecological modernisation policies also contribute to development of positive sum solutions. From smart combustion systems to smart cities and smart buildings policies inspired from ecological modernisation principles produce ecological and economic benefits. E-government applications of digital age contribute to substantial amounts of saving in terms of paper, ink, postage and energy with positive repercussions on natural resource assets and pollution levels. E-ecological and environmental movements organised through digital technologies, like internet and social media, put immense pressure on policy-makers, triggers policy change and stimulates active involvement of people in environmental movements. Yet again technologies of digital age have a number of negative externalities like development of e-waste piles with severe environmental consequences. Design based planned obsolescence and fashion based perceived obsolescence contributes to problems of waste and e-waste. Although there are rising movements against throwaway culture their impact on policy makers and public authorities yet to be seen. Although technologies of digital age have contributed to effectiveness of environmental policies, they also brought new challenges. Politics is a competition about distribution of values and risks in a society and policy decisions determine winners and losers. Without altering predominant developmentalist/growth

discourses and developing a participatory policy process to articulate social and political demands, digital age is not likely to bring expected environmental gains and reach sustainability objectives.

Keywords: *Environmental Policies, Information and Communication Technologies, Ecological Modernisation, Electronic Waste, On-Line Environmental Movements*

PANKARTIN ARKASINDAKİ YENİ AKTÖRLER: ÇEVRE MÜCADELELERİNDE YEREL YÖNETİMLER AKTİVİZMİ

NEW ACTORS BEHIND THE BANNER: LOCAL GOVERNMENTAL ACTİVİSM İN ENVIRONMENTAL STRUGGLES

Barış Gençer BAYKAN
Yeditepe Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü

Z. Gökhan ERSOY
Yeditepe Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Toplumsal hareketler sahne aldıkları siyasal atmosferlerde, hareketin temelinde yatan temayla ilgisi olan sivil/resmi bir kimlik altında işlevsellik kazanmış pek çok aktör için kullanılabilecek bir tür mikro evren yaratmaktadır. Tilly, Tarrow, McAdam gibi yapısal kuramcılar için bu evren basit bir şekilde iki farklı taraf olarak devlet ve toplumsal hareket örgütlerinden oluşmaktadır. Tarrow'a göre (2003) bir hareket ortaya çıktığında, kolektif eylemin difuzyonu ve potansiyel koalisyonların sergilenmesi ile destekçileri, siyasal partiler, elitler ve diğer pek çok aktör için fırsatların yer aldığı siyasal bir alan oluşmaktadır Verhoeven ve Duyvendak (2017) bu yaklaşımın devlet kademelerinde yer alan aktörlerin, bir protesto etkinliğinin hedefi olmak dışında protesto etkinliğinin bir tarafı olma olasılığını öngörmediğini belirtmektedir. Literatürde yer alan bazı çalışmalar muhalefet partileri ve toplumsal hareket örgütleri arasında kurulan geçici ittifaklara yer verse de itici güç olarak örgütün konumlandırıldığı üzerinden fikir birliği vardır. (Kriesi vd. 1995; Stearns ve Almeida,2004). Kurumsal aktivizm literatüründe ise (Pettinicchio,2012; Banaszak, 2005) her ne kadar devlet ve toplumsal hareketler örgütleri arasında aktivist olan siyasetçiler ve kamu görevlileri aracılığıyla kurulan ilişkilerden bahsedilmiş olsa da, Verhoeven ve Duyvendak bu çalışmaların hareket odaklı olduklarını ve devlet kurumları tarafından harekete geçirilen kitlesel bir hareket olmaktan daha ziyade kişisel ilişkiler üzerinden yürütüldüklerini iddia etmektedir. Bu nedenle, devlet aktörlerinin, bazı örneklerde toplumsal hareket örgütleri ile bazılarında ise özel sektör ile birlikte etkileşime girdikleri ihtilaflı bir eylem planının parçası olduğunu öngörmekte ve *-governmental activism-* hükümet/hükümete dair aktivizm adını verdikleri yeni bir kavramı ortaya atmaktadırlar. Devlet birimlerinin konumlarını güçlendirmek adına protesto etkinlikleri aracılığıyla, diğer devlet birimlerinin önerdikleri bir politika veya planlara itiraz etme kapasitelerini artırabildikleri gözlemlenmektedir (Verhoeven ve Duyvendak, 2017).

Verhoeven ve Duyvendak söz konusu yeni ilişkiler sarmalını, Amerika'da federal devlet tarafından yürütülen göçmen politikalarına karşı yerel yönetim birimlerinin, toplumsal hareket örgütleri ile birlikte çalışarak yayınladıkları Sığınak Şehirler adlı bildirgeden ve Hollanda'da hükümetin kentleşme ve altyapı politikalarına karşı duran yerel yönetimlerin toplumsal hareket örgütleri ile birlikte yürüttükleri çalışmalardan örneklerle açıklamaktadır. Örneğin Hollanda'da Yeşil Sol adlı siyasal parti ile Rotterdam'da 50.000 nüfuslu bir belediye, yapılması planlanan karbon yakalama ve depolama projesine karşı çıkmış, Barendrecht Belediye Encümeni, CO2isNO yerel eylem grubuyla tesis planlarına karşı verdikleri mücadeleyi sokağa taşımıştır.

Bu çalışmada yukarıda bahsi geçen literatür ışığında Türkiye'de çevre alanında "yerel yönetimler aktivizminin" varlığı ve boyutları tartışılacaktır. Kentsel dönüşüm, atık yönetimi, enerji politikaları gibi ülkemizde ihtilaflı bir hal almış olan konularda, politika yapım sürecinin tanımlandığı devlet kademesine bağlı olarak yerel yönetimlerin merkezi hükümet ya da büyükşehir belediyeleri ile girişmiş oldukları hukuksal, siyasi ve idari mücadeleler ile ilgili vaka analizleri sunulacaktır.

Protesto Etkinlik Analizi (Protest Event Analysis-PEA) yöntemi kullanılarak yerel yönetim protestoları incelenecektir. Bu yöntem protestoların oluşumunu ve özelliklerini inceleyerek sistematik biçimde haritalandırmak, analiz etmek ve yorumlamak için geliştirilmiştir. Bu yöntem protestoları frekans, zamanlama, süre, konum, talep, boyut, biçim, aktör ve hedeflerin sayısallaştırmasına olanak sağlamaktadır

(Koopmans and Rucht 2002:231). 2000-2015 yılları arasında Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan yerel yönetim protestoları derlenerek analiz edilecektir. Çalışmanın temel araştırma sorusu Yerel Yönetimlerin hangi koşullarda toplumsal hareket gibi davrandığı olacaktır. Bu çerçevede yerel yönetimlerin neden bazı kamu kurumlarını karşılarına aldığı, toplumsal eylem repertuarından neleri tercih ettiği, kaynaklarını nasıl yönlendirdiği ve başarıya ulaşıp ulaşmadığı da incelenecektir.

Yerel Yönetimler aktivizminde ilk sınıflandırma muhatap alınan kurum açısından ele alınacaktır. Yerel Yönetimler, ilgili bakanlığın inisiyatifinde olan ruhsat/izin konularında halk sağlığı ve çevre sağlığı alanlarında müdahil olmak istediğinde dava açma gibi yöntemleri kullanarak çevre sorununu toplumsallaştırabilmekte, toplumsal hareketler ile ortak süreçler yürütebilmekte veya toplumsal hareket gibi davranabilmektedirler. Belediye başkanı ve belediye meclis üyelerinin katıldığı mitingler, basın açıklamaları ve yürüyüşler tertip edilmekte, online imza kampanyaları açılmakta, ÇED (Çevre Etki Değerlendirme) Halkı bilgilendirme toplantılarına katılım organize edilmektedir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı başlıca muhatap alınan kurumlar olarak öne çıkmaktadırlar.

Türkiye'de ilk yerel yönetim aktivizmi örneğinin 1990'ların başında Aliağa Termik Santrali'ne karşı yürütülen mücadeleye dayanmaktadır. Aliağa ve Dikili Belediyelerinin de yer aldığı Bakırçay Belediyeler Birliği, çeşitli protesto etkinleri yapmış ve insan zinciri düzenlenmiştir. Son dönemde atık yönetimi alanında yerel yönetimlerin aktivizme başvurduğu gözlemlenmektedir. 2011 yılında Giresun'da Çavuşlu Belediyesi ve Çavuşlu Çöplük Olmasın Platformu'nca başlatılan mücadelede, bir yandan belediye tarafından atık tesis inşaatı için yürütmeyi durdurmaya yönelik hukuksal mücadele, diğer yandan da miting ve yürüyüşlerle, taleplerin ilgili makamlara ve kamuoyuna iletilmesiyle devam etmektedir. 2012'de Tekirdağ'da Çorlu Belediyesi, Kent Konseyi ve Çorlu'da Tehlikeli Atık Tesisine Hayır Platformu başlattıkları mücadelede, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın ilçede kuracağı kimyasal atık tesisi planlarının iptal edilmesi için hukuksal ve toplumsal yöntemlere başvurmaktadırlar.

Yerel Yönetimler aktivizmi ikinci olarak ilçe belediyeleri ve büyükşehir yönetimleri arasında altyapı projelerinden kaynaklanan anlaşmazlıklarda kendini göstermektedir. 2015'te İstanbul Kadıköy'de Kurbağalıdere'nin ıslahı sırasında ortaya çıkan İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve bağlı kuruluşu İSKİ'nin yetki ve çalışma alanında olan sorunlar gündelik yaşamı sürdürülemez kıldığından bu yana, Kadıköy Belediyesi, toplumsal hareketlerle çeşitli baskı mekanizmaları ile sorunun ivedilikle çözülmesi için toplantılar ve protestolar düzenlemektedir. Yine Kadıköy'de Fenerbahçe-Kalamış arasındaki bölgeye İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan yeni imar planı, bölgede yapılaşmayı artıracağı endişesiyle Kadıköy Belediyesi, kamusal alanının işletme tekeline bırakılmaması için change.org üzerinden başlattığı imza kampanyası ile yerel yönetim akvizmini dijital platforma taşımıştır.

Dijital çağ, yerel yönetimler ve çevre alanlarında yeni tehditler ve fırsatlar yaratmaktadır. Yerel yönetim birimlerinin birer toplumsal hareket gibi çevre aktivizmini tercih etmesi dijital mecraların da etkin kullanımında geçmektedir. Özellikle çevre konularında protesto ve savunuculuk çevrimiçi (online) aktivizmden dijital haritalamaya; sosyal medya kampanyalarından çevrimiçi imza toplamaya kadar farklı yollarla tezahür etmektedir. Yerel Yönetimlerin bu doğrultuda stratejilerini ve kaynaklarını nasıl kullanıldığı ayrıca değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Kamu Yönetimi, Yerel Yönetimler, Toplumsal Hareketler, Aktivizm, Beldiyeler.*

ABSTRACT

Social Movements *(SMs)* create a micro universe including various actors to alter current political paradigm. Structural approach describes two basic contractors in this reality: State and Social Movement Organizations *(SMOs)*. However, Verhoeven and Duyvendak (2017), claims that it brings a social movement-centric focus on mobilization which ignores the possibility of protest and resistance by governmental actors and new trends provide a ground for governmental actors to cross boundaries as parts of government become a challenger of unwanted policies and threats produced by other parts of government. They generate the term of governmental activism to disintegrate the state as a compact target which allows examination of governmental players while mimicking repertoires of SMOs in contentious events and associating with SMOs and business. This research will apply the Protest Event Analysis method regarding the collection of data on the local government's protests in Turkey through newspaper reports. This method allows for the quantification of many properties of protest, such as frequency, timing and duration, location, claims, size, forms, actors and targets. Paper will be looking for answers to define that under what circumstances local governments act as SMOs and why they challenge with other units of government. The research will also generate a glimpse on the type of SMs repertoires that local governments enact and how they mobilize their resources to tackle with conflicts issues between levels of administrative structure while presenting case studies of environmental protests in the energy, waste management and urban regeneration against the metropolitan municipalities or central government in accordance to designation of policy-making power.

Keywords: *Public Administration, Local Governments, Social Movements, Activism, Municipalities*

DİJİTALLEŞEN KAMU HİZMETLERİ AÇISINDAN GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF FOOD AGRICULTURE AND LIVESTOCK MINISTRY FOR DIGITALIZED PUBLIC SERVICES

Ahmet TUNÇ
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü

Aziz BELLİ
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü

Yunus AYDOĞDU
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü

ÖZET

Dünya hızlı bir değişim, dönüşüm ve gelişim süreci yaşamaktadır. Bu değişim ve dönüşümün temelinde, Bilgi ve İletişim Teknolojileri alanındaki baş döndürücü gelişmeler yatmaktadır. Özellikle yeni bin yılın en önemli sloganlarından biri olarak bilgi güçtür ifadesinin genel kabul gördüğü düşünülecek olursa e-Devlet uygulamasının çıkış kaynağı olan bilgi teknolojilerinin önemi daha iyi anlaşılacaktır. Bilgi ve bilgiye bağlı bu teknolojileri üreten, depolayan, kullanan ve pazarlayan konumunda olan toplumların ve devletlerin bilgi çağı olarak adlandırılan bu dönemde hem yurttaşlarının refahı açısından hem de uluslararası güç dengeleri açısından belirleyici konuma geldikleri bir gerçeklik olarak önümüzde durmaktadır.

Dijital teknolojiler yaşamımızı her geçen gün daha fazla etkiliyor. Her defasında belirtildiği gibi; sosyal ilişkilerden eğitime, çalışma hayatından tüketime kadar uzanan bu etkilerin vatandaşların devlete olan etkileşimini yeniden biçimlendirmesi kaçınılmaz olmaktadır. Birçok ülkede hükümetlerin vatandaşlara yönelik iletişim kurma, hizmet sunma ve bilgi sağlama gibi alanlarda başlattıkları dijital dönüşüm hamlelerinin ivmeleri artıyor. Kamu yönetimi perspektifinde, dijital dönüşüm; tüm işlevler ve hizmetlerde dijital teknolojilerden en geniş ölçüde yararlanılması ve yönetim felsefesinin dijitale uyumlu şekilde yeniden tanımlanması gerektiği tartışılmaz bir gerçek olarak görünüyor. Dolayısıyla bu gerçekliğin anlamlılık kazanmasını sağlayacak temel unsurların aktif hale getirilmesi, ülkemiz açısından da son derece önemlidir. Bilgi devriminin dijital teknolojilerle birlikte hızlanarak yayılması, ticaretten sonra devlet yönetiminin de elektronik ortama taşınması olanağını doğurmaktadır. Modern devlet anlayışı, kamunun yeni görevler üstlenmesini gündeme getirirken, klasik görevlerinin de daha hızlı ve kaliteli olarak nasıl yerine getirebileceğinin arayışı içine girmiştir. Gittikçe artan kamusal ihtiyaçlara hızlı ve etkin bir şekilde cevap verebilmek, bunun yanında devleti ağır bürokratik işlemler altında bırakan hantal ve kırtasiyeci yapıdan kurtarmak için kamu yönetiminin yeniden yapılandırılarak, elektronik devlet modeline geçilmesi önemli ve kaçırılmaması gereken bir fırsattır. Bu çerçevede, genel olarak e-Devlet; kamu hizmetlerini hızlandıran, rüşvet ve yolsuzlukları azaltan, vatandaşın devlete olan güvenini daha da artıran ve bilgi toplumunun demokratik yapısını oluşturan bir sistem olarak tanımlanmaktadır (Çelikol, 2008: 13).

E-Devlet; devletin vatandaşlara karşı yerine getirmekle yükümlü olduğu görev ve hizmetler ile vatandaşların devlete karşı olan görev ve hizmetlerinin karşılıklı olarak elektronik iletişim ve işlem ortamlarında kesintisiz ve güvenli olarak yürütülmesidir (Aydın, 2003: 505). Tanımdan da anlaşıldığı gibi e-Devlet, devletin "elektronikleştirilmesi" diğer bir deyimle hizmetin dijital ortamdan verilmesidir. Bu gerçekleştirilirken bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılır. e-Devletin genel olarak üç önemli amacı vardır. Bunlar; kamusal hizmetleri yaygın ve erişilebilir hale getirmek, hizmet üretim ve yönetim sürecinde vatandaşların istek ve eğilimlerini daha etkin değerlendirmek ve katılımcı yurttaşlığın önünü açmak, devlet kurumlarının daha rasyonel ve verimli işlemesini sağlamaktır (Büke, 14.09.2017). Bununla birlikte kamu yönetiminde şeffaflık, bürokrasinin azalması, hızın arttırılması, üretkenlik ve verimlilik, kesintisiz hizmet,

vatandaşın yönetime etkin katılımı, herkese eşit hizmet, etkin ve hızlı denetim e-Devletin temel amaçları arasında sayılabilir.

Bilgisayar ve ona bağlı teknolojilerin 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra hayatın her aşamasına egemen olmaya başlaması, kamu yönetimi sahasında kavram ve ilişkilerin alışılagelen formlarını zorlamaya, onları dönüştürmeye başlamıştır. Bu dönüşüm, halen süregiden bir değişimin, sosyal düzeni de derinden etkileyen bir tetikleyicisi ve vazgeçilemeyen hâkim bir belirleyicisi olmuştur. Bu noktada ortaya çıkan ve gelişen dijital ortamda kamusal hizmetlerin vatandaşlara sunmak için ülkemizde de kamu kurum ve kuruluşlarınca önemli yol katedilmiştir. Henüz birçok kamusal hizmetlerin dijital ortamda sunulmasında yaşanan sorunlar ve eksiklikler olsa da en önemli eksik, elektronik kültürün henüz toplumca yeterince benimsenmemiş olması gösterilebilir. Geleneksel devlet yapısı ile elektronik devlet yapılanmasında vatandaşa bakış açısında önemli farklılıklar vardır. Bu farklılıkların sonucunda farklı kültürlerin oluşması da kaçınılmaz bir gerçektir. Yeni oluşan e-Devlet yapılanmasında vatandaşın elektronik ortama adapte edilmesi, yine devletin bu alanda çalışmasına bağlıdır.

Türk Kamu Yönetiminde, kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde sunulmasında e-Devlet yapılanmasının önemi kavranmış ve bu sebeple, devletin elektronik ortamda etkin, verimli ve söz sahibi olması için gerekli olan kamu politikalarını oluşturma çabaları artırılmıştır. Türkiye son zamanlarda Avrupa'daki gelişmeler gözlemlenerek, Avrupa'nın üstün standartlarına ulaşma hedefi hız kazanmıştır. Bu kapsamda yapılan çalışmalardan birisi de e-Devlet yapılanmasında Avrupa'daki gelişmelerin izlenmesi ve gerekli politikaların oluşturulmasıdır. e-Devletin öneminin ve gerekliliğinin farkına varan Türkiye'nin çabası, e-Devletin merkezi kurumlara ve yerel yönetimlere yaygınlaştırılması amacıyla gerekli altyapı hizmetlerinin ve standartların nasıl geliştirileceği üzerine yoğunlaşmaktır. Bu konudaki vizyonunu; "bilim ve teknoloji üretiminde odak noktası haline gelmiş, bilgi ve teknolojiyi etkin bir araç olarak kullanan, bilgiye dayalı karar alma süreçleri ile daha fazla değer üreten, küresel rekabette başarılı ve refah düzeyi yüksek bir ülke olmak" şeklinde ortaya koymuştur (Devlet Planlama Teşkilatı, 2006-a: 1). Türkiye, bilgi teknolojilerinden yararlanma konusunda oldukça isteklidir. Henüz e-Devlet kavramının olmadığı 1990'lı yıllarda bilgisayarların kamu kurumlarında ofis otomasyonu amacıyla kullanılmaları, günümüzdeki e-Devlet hizmetleri için temel oluşturmuştur. e-Devlet konusunda ileriye dönük çalışmalar ve stratejiler ortaya konulmuş, çeşitli strateji ve planlar açıklanmıştır (Naralan, 2009:13).

Türkiye'de "Devletin Kısayolu" olarak adlandırılan, e-Devlet kapısı: www.turkiye.gov.tr web sayfası üzerinden, vatandaşlar birçok e-Devlet uygulamasına erişebilmektedir. Kamu hizmetlerinin vatandaşa sunumunda önemli bir konuma sahip olan bu web sayfası sayesinde hizmet bekleyen vatandaş tek kaynaktan işlemlerini yapabilmektedir. Bu hizmet sistemi içerinde tüm bakanlıklarda olduğu gibi Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı da dijital kamusal hizmet sağlamakta ve bunu bakanlık stratejik hedefleri içinde yer vermektedir. Bakanlık çalışmaları içinde Hayvancılık Hizmetleri, Tarım Arazileri Değerlendirme Hizmetleri, Zarar Ziyan ve Gelir Kaybı Ödemeleri Hizmetleri, Tarım ve Hayvancılık Destekleme/Hibe Hizmetleri gibi hizmetler sunmaktadır.

Kamu kurumlarının dijital formatta sunulmasıyla, bürokratik açıdan zamanın ve maliyetin azalması ve hizmet kalitesinin geliştirilmesi hedeflenmiş ve bu kapsamda önemli yatırımlar yapılmış ve devlet kurumlarının birçoğu kamu hizmetlerinin bir kısmını internet üzerinden sunmaya başlamıştır. Bu çalışmanın amacı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının e-Devlet yani dijital ortam hizmetlerini değerlendirmek, yapılan hizmetleri ve yapılması gerekenleri ortaya koymak amaçlanmış, betimsel yöntemler kullanılarak, bulgular tarihsel bir yaklaşımla ele alınmıştır.

***Anahtar Kelimeler*:** *Dijital Hizmetler, Kamusal Hizmetler, Dijital Kamusal Hizmetler, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.*

ABSTRACT

The world is experiencing a rapid change, transformation and development process. On the basis of this change and transformation are the dizzying developments in Information and Communication Technologies. Especially if one considers that the power of information as one of the most important slogans of the new millennium is generally accepted, the importance of the information technology which is the starting point of e-Government application will be better understood. Societies and states that are producing, storing, using and marketing these technologies that are connected to information and knowledge stand as a reality in which they have become decisive positions both in terms of citizens' welfare and international power balances in this period called information age. In Turkish Public Administration, the importance of e-Government structuring in providing public services in an effective and efficient manner has been grasped and efforts have been made to create public policies that are necessary for the government to be efficient, productive and vocal in the electronic environment. Turkey's recent developments in Europe have been monitored and the goal of reaching European standards has gained momentum. One of the studies carried out in this context is the monitoring of the developments in Europe and the establishment of necessary policies in e-Government structuring.

Citizens have access to many e-Government applications via the e-government portal www.turkiye.gov.tr, which is called "State's Short Circuit" in Turkey. This web page, which has an important position in the public presentation of public services, is able to process transactions from a single citizen waiting for service. This service system is in all ministries as well as the Ministry of Food, Agriculture and Livestock provides digital public service and it is included in the ministry's strategic objectives. The Ministry offers services such as Livestock Services, Agricultural Zone Assessment Services, Damage Loss and Income Loss Payments Services, Agriculture and Animal Husbandry Support / Grant Services.

With the introduction of public institutions in digital format, bureaucratic time and cost reduction and improvement of service quality have been aimed and important investments have been made and many of the state institutions have begun to present some of the public services over the internet. The aim of this study was to evaluate the e-government services of the Ministry of Food, Agriculture and Livestock, to provide the necessary services and to make the necessary arrangements, using descriptive methods, the findings were handled with a historical approach.

Keywords: *Digital Services, Public Services, Digital Public Services, Food, Agriculture and Livestock Ministry*

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KENT KİMLİĞİNİ BENİMSENMESİNDE DİJİTALLEŞMENİN ETKİSİ

THE EFFECT OF DIGITALIZATION IN ADOPTATION OF UNIVERSITY STUDENTS TO URBAN IDENTITY

Ahmet TUNÇ
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü

Aziz BELLİ
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü

Abdullah AYDIN
Mustafa Kemal Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü

ÖZET

Kent kırsal alanlardan farklı olarak uzmanlaşmanın olduğu farklı insan tiplerinin bir arada olduğu heterojen toplumu ifade etmektedir (Bal, 2003: 2). Kentin farklı yapısı kent tanımlamalarının da farklı bilim dallarında değişiklik göstermesine neden olmuştur. Bu nedenle kenti tanımlarken yönetsel ölçüt, işlevsel veya ekonomik ölçüt ve toplumsal ölçüttür. Yönetsel ölçüte göre kent barındırdığı nüfus miktarına göre tanımlanmaktadır. Genellikle 2000 ile 20000'i alt ölçüt olarak alan farklı tanımlamalar bulunmaktadır. Kent tanımlamasına işlevsel ölçütü dikkate alarak yaklaşan araştırmacılara göre nicel büyüklüğün yanında nitel özelliklerinde dikkate alınması gerekmektedir. Kent ile köy arasındaki en önemli ayrım tarımsal üretim tarzının kentlere doğru yerini sanayiye bırakmasıdır. Toplumsal ölçüte göre kent, kırsal alanlarda farklı bir toplumsal kültürü barındırması ile köyden ayrışmaktadır. Tabi bu noktada işlevsel ölçüt kendini göstermektedir. Temel kriter tarım dışı etkinliklerin yoğunlaştığı bir alan olmasıdır (Erkan, 2004: 19-21). Tüm ölçütlerin dikkate alınarak kent ile ilgili olarak tarım dışı ekonomik faaliyetleri içeren, kontrol fonksiyonlarının toplandığı, belirli bir nüfus ve büyüklüğe sahip olan, heterojen ve bütünleşme düzeyine varmış olan yerleşim yeri olarak ifade edilebilir (Aslanoğlu, 2000: 13). Görüldüğü üzere kent heterojen yapısından kaynaklı olarak teknik, sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel birçok konuların iç içe geçtiği ve birlikte söz konusu olduğu farklı kültürel ve sosyal yapılara sahip bireylerin bir araya geldiği bir mekân, bir yerleşim alanıdır. Kentte yaşayan bireylerin farklı kültür ve sosyal yapılarda olmalarının yanında kentler farklı kimliklere bürünerek kendi kimliklerini oluştururlar. Kentlerin farklı karakterleri kent kimliği, kent profili ve kent imgesi kavramları ile açıklanabilir (Es, 2007: 48).

"Bir kentin kimliği; doğal ve yapay çevreden kaynaklanan kimlik elemanları, bu elemanların mekânsal öğeleri, tarihi, kültürel değerleri ve düzeyi, mimarisi, sosyal yapısı, coğrafyası, içinde yaşayan uygarlıkları, yerel gelenekleri, yaşam biçimi, şu anda yaşayan insanları, ilk yerleşimden bugüne geçirdiği evreleri, topografyası, bitki örtüsü, iklimi, jeopolitik konumu, Doğu veya Batı kenti oluşu, deniz ve karayolu bağlantısı, başka kültürlere olan açıklığı veya kapalılığı, ekonomik yapısı, barındırdığı canlı türleri, geçirdiği işgaller ve savaşlar, depremler, bir devlete başkentlik yapıp yapmadığı vb. birçok etken ile değişebilmekte ve böylelikle kendine has özellikler kazanmaktadır" (Deniz) Topçu, K. (2011). Kent kimliği üzerine bir araştırma: Konya örneği. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi [Bağlantıda]. 8:2. Erişim: http://www.insanbilimleri.com, 1054).

Kent kimliğini belirleyen unsurlar belli başlı unsurlara ayrılmıştır. Bunlar fiziksel, toplumsal, ekonomik ve tarihsel unsurlardır (Adıyaman, 2008). Araştırma kapsamında uygulanacak anket soruları da bu unsurlar çerçevesinde hazırlanmıştır.

Fiziksel unsurlar: Doğal veya yapay olabilir; Doğal fiziksel unsurlar kente kimliğini kazandıran coğrafi, iklimsel, flora-fauna ile alakalı veya jeolojik unsurlar olabilmektedir. Yapay unsurlar; kentlerin mimari özelliklerini ifade eden bir kavramdır. İstanbul'un silueti, şehir kimliğini yansıtan önemli araçlardan

biridir. Brasilia ise modern mimari ve kent planlaması alanında ikon olmuş bir şehirdir (Bertaud, 2010). Tarihsel/Kültürel unsurlar, kentlerin tarihsel dokularının korunmasını ve geliştirilmesini ifade etmektedir (Oğurlu, 2014). Turizm ve kültür alanlarında şehirlere ekonomik katkı sağlamasının dışında, şehrin tanınırlığını etkileyen unsurlardır. Hırvatistan şehirlerinden biri olan Dubrovnik, tarihsel ve kültürel dokusuyla ön plana çıkmaktadır. Toplumsal unsurlar, kentlilerce oluşturulan değerlerdir. Kentlilerin kurmuş olduğu kent kültürü, şehri diğer şehirlerden ayırabilmektedir. Eskişehir'in ve İzmir'in kendine has sosyo-kültürel yapısı, kentin kimliğinin oluşmasına katkı sağlar. İşlevsel unsurlar ise kenti ekonomik olarak ayakta tutan turizm, eğitim, üretim, sanayi gibi kavramlardan oluşmaktadır. Bu unsurlar, genelde tep tip olmaktadır. Bazı şehirler turizm ile ön plana çıkabilirken, bazıları sanayi, teknoloji ve üretim ile ön plana çıkmaktadır. Silikon Vadisi adı verilen San Jose, çip gibi bilgisayar bileşenleri üretir. Pek çok bilgisayar üreticisinin merkezi de bu şehirdedir. Oxford gibi şehirler, kimliğini eğitime borçludur. Oxford denince insanların aklına önce üniversite şehri gelmektedir. Las Vegas ise eğlence dünyasının merkezi konumundadır (Özalp, 2008: 16).

Teknolojideki gelişmeler ile birlikte kent kimliğinin oluşumu ve değişimi hızlanmıştır. Daha önce kentin tarihi, kültürel, sosyolojik özelliklerini bilmeyen bireyler internet teknolojisi ve sosyal medya yardımı ile kent kimliği ile ilgili fikir sahibi olmakta ve kentte ilişkin kimlik değişmekte ve gelişmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan bu değişim sadece kent kimliğinde değil insan yaşamına etki eden tüm sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel alanlarda kendini göstermektedir. Bilgiye hızlı bir şekilde ulaşan insanlar dünyadaki değişimin hızını takip edebilmekte ve bu değişim üzerinde etkide bulunmaktadır. Üniversite öğrencileri bilgiye ulaşma ve internet teknolojisini kullanma noktasında diğer bireylerden daha avantajlı durumdadır. Özellikle sosyal medyayı çok yoğun kullanan öğrenciler kentin tarihi ve kültürel yerleri ile ilgili fotoğraf ve gezi notlarını paylaşmaktadır. Böylece diğer bireylerin ve üniversite öğrencilerinin kent kimliği konusunda bilinçlenmesi sağlanmaktadır.

Bu araştırma ile üniversite öğrencilerinin kent kimliğini benimseme düzeyinin tespit edilmesi ve kent kimliği ile dijitalleşme arasındaki ilişkiyi belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerine kent kimliği ve dijitalleşmeye ilişkin bir anket uygulanacaktır. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrenci sayısı yaklaşık olarak 4000'dir. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF öğrencileri araştırmanın evreni olarak kabul edilmiştir. Bu kapsamda 4000 kişi araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Yapılan örneklem tespitlerinde % 95 güven seviyesinde, % 5 kabul edilebilir hataya göre hesaplanan örneklem sayısı 4000, ana kütle için 351'dir. Her bölüme uygulanacak anket sayısı belirlenirken tabakalı örnekleme metodu kullanılacaktır. Araştırmada uygulanan anket soruları tüm öğrencilere uygulanmak istenmektedir. Ancak söz konusu kişilerin tamamına ulaşmanın zorluğundan dolayı belirli bir örneklem kütlesi seçilerek araştırma tamamlanacaktır. Seçilen örneklem konu kapsamına uygun bir şekilde bilgi iletişim teknolojilerinin yoğun bir şekilde kullanan üniversite öğrencileri arasından seçilmiştir. Sosyal bilimler alanındaki öğrencilerin seçilmesindeki amaç ise bu öğrencilerin kent kimliğine ilişkin bilgi düzeylerinin daha fazla olduğunun varsayılmasıdır. Araştırma örneklemi bu kapsamda sınırlandırılmıştır. Bir diğer sınırlandırma ise konu kapsamı ile ilgilidir. Öğrencilere sorulan anket soruları bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı ve kent kimliğinin benimsenmesi ile sınırlandırılmıştır.

Anket soruları Belli v.d. (2016) tarafından hazırlanan Kent kimliğinin benimsenmesi ölçeğinden faydalanılacaktır. Bu ölçek ile birlikte bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı ile ilgili sorular bulunacaktır. Araştırma kapsamında 6 hipotez oluşturulmuştur. Bu hipotezler şu şekilde sıralanmıştır.

H_1: Öğrencilerin internet kullanım oranı ile kent kimliğini benimseme durumu arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H_2: Öğrencilerin kent kimliğini benimsenmesine ilişkin görüşleri cinsiyet açısından anlamlı farklılık göstermektedir.

H_3: Öğrencilerin kent kimliğini benimsenmesine ilişkin görüşleri yaş faktörü açısından anlamlı farklılık göstermektedir.

H_4: Öğrencilerin kent kimliğini benimsenmesine ilişkin görüşleri gelir açısından anlamlı farklılık göstermektedir.

H_5: Öğrencilerin kent kimliğini benimsenmesine ilişkin görüşleri bölümleri açısından anlamlı farklılık göstermektedir.

H_6: Öğrencilerin kent kimliğini benimsenmesine ilişkin görüşleri sosyal medya kullanım durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir.

İlk hipotezi kanıtlamak için korelasyon analizi yapılacaktır. Bu hipotezdeki aralıklı ölçekte ölçülmüş olan değişkenlerin arasındaki doğrusal ilişkinin derecesine ve yönüne bakmak için Pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Diğer hipotezler ise demografik değişkenlere ilişkin hipotezlerdir. Buna göre yaş, cinsiyet, gelir ve bölüm bazında kent kimliğinin benimsenmesinin değişip değişmediği incelenecektir. Bu hipotezleri anlamlı farklılık hipotezleri olarak tanımlayabiliriz. Anlamlı farklılık hipotezleri test edilirken iki bağımsız grubun ortalamaları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için bağımsız gruplar t-testi kullanılmıştır. Grup sayısının ikiden fazla olması durumunda; ikiden fazla bağımsız grubun ortalamlarının birbirinden farklı olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılan istatistiksel analiz yöntemi olan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. ANOVA testinin yapılabilmesi için grupların varyanslarının homojen yani eşit olması şartı aranmıştır. Eğer grup varyansları homojen yani eşit değil ise alternatif olarak Welch ve Brown-Forsythe testleri uygulanabilir. Bu testler gürbüz (robust) testler olup F testinin alternatifi olarak kullanılır. İki test arasında Welch testi daha güçlü olduğu için ANOVA'nın homojenlik şartı yerine getirilemediğinde kullanılacaktır. Anlamlı farklılık bulunması durumunda anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için Welch testinde Tamhane's T2, Games Howell, ANOVA testinde Tukey ve Scheffe testi kullanılacaktır (Durmuş vd., 2013: 118-133).

Araştırma sonucunda öğrencilerin internet kullanım süresi artıkça kent kimliğini benimseme oranının artacağı sonucunun çıkacağı beklenmektedir. İnternet ve mobil teknolojisini kullanan öğrenciler kentte ilişkin bilgileri hem sosyal medya hem de diğer internet kaynaklarından rahatlıkla elde edebilirler. Bununla birlikte sosyal medya üzerinden kentin tarihi ve kültürel değerleri konusunda bilgi sahibi olurlar. Bu kapsamda hem merkezi yönetimin hem de yerel yönetimlerin kent kimliğinin oluşumu ve benimsenmesinde sosyal medya ve diğer bilgi, iletişim teknolojilerinden etkin şekilde faydalanması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kent, Kent Kimliği, Dijitalleşme, İnternet, Üniversite Öğrencileri.*

ABSTRACT

With the developments in technology, the formation and change of urban identity has been accelerated. Previously the city's historical, cultural, sociological was unfamiliar for individuals with the internet technology and social media features with the help of urban identity and being an idea about changing identity for the city and evolving. This change in information and communication technologies manifests itself not only in urban identity, but in all social, political, economic and cultural spheres affecting human life. People who have reached a fast pace of knowledge can follow the speed of change in the world and are influential on this change. University students are more advantageous than other individuals at the point of accessing information and using internet technology. Particularly students who use social media very intensively share photographs and travel notes related to the historical and cultural places of the city. Thus, other individuals and university students are made aware of urban identity.

In this research, it was aimed to determine the level of university students' adoption of urban identity and to determine the relationship between urban identity and digitalization. The theoretical framework of the research will be prepared from the data obtained from domestic and foreign sources. Within the scope of the field survey, Kahramanmaraş Sütçü İmam University will apply a questionnaire on the digitization of the students of the Faculty of Economics and Administrative Sciences and the adoption of urban identity. Factor analysis will first be conducted on the questionnaires, and the relationship between the hypothesis of meaningful differences in the new variables and the adoption of internet use-city identity will be tested. When hypotheses are tested, they will benefit from the SPSS program.

As a result of the research, it is expected that the attendance rate of internet usage will increase as the rate of adoption of urban identity increases. Students using the Internet and mobile technology can easily obtain information about the city from both social media and other internet sources. They also have knowledge of the historical and cultural values of the city through social media.

Keywords: *City, Urban Identity, Digitalization, Internet, University Students*

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE YEREL YÖNETİMLERİN KENT PAZARLAMADA KENTE ÖZGÜ DEĞERLERİ İLETİŞİM AĞLARINDA KULLANIMI: TRABZON ÖRNEĞİ

USE OF VALUES OF CITIES BY LOCAL GOVERNMENTS IN COMMUNICATION NETWORKS AS CITY MARKETING STRATEGY IN GLOBALIZATION ERA: THE CASE OF TRABZON

Suna ERSAVAŞ KAVANOZ
Karadeniz Teknik Üniversitesi

Nisa ERDEM
Karadeniz Teknik Üniversitesi

ÖZET

Küreselleşme, tüketim kalıplarının standartlaşması, Batı modernitesinin ve kültürünün Batı-dışı alanları hegemonyası altına almasını sağlayan bir süreç olarak okunduğunda küreselleşmeye karşı mücadele alternatif normatif değerlerin yeniden canlandırılması, öze dönüş, yerelliğin bir bütünsellik içinde küresele karşı korunması gibi yolları gündeme getirmektedir. Küreselleşme ile yerel ilişkisi kültürel bağlamda değerlendirildiğinde; yerel unsurların, kent yönetimlerinin, kendi kültürlerini, yapılarını küresel kapitalizmin etkileri doğrultusunda yeniden organize ederek/örgütleyerek mevcut sistem içinde kendini var etme ve küresel unsurlar tarafından kabul görme çabası içine girdikleri görülmektedir. Bu süreçte yerel kültür, mahalli yaşam biçimlerinin küresel kültürün standartlaştırma araçlarına karşı bir tepki tarzı olarak da somutlaşmaktadır. Yerellik, küresel olarak kurumsallaşmıştır. Çünkü yerli halkların haklarını ve kimliklerini savunan çağdaş hareketlerin çoğu, gerçekte, var olan uluslar, kıtalar ve bölgeler boyunca stratejik ittifaklar oluşturmaları nedeniyle küresel boyut taşımaktadırlar (Robertson, 1999: 277-278).

Küreselleşme sürecinde yerelliğin canlandığı, otantikliğin/özgünlüğün popüler hale geldiği bir dönem içine girilmesi ve yaşanan kültürel bütünleşme süreci ile birlikte yerellikleri temsil eden kültürlerin, yerel kimlik öğelerinin giderek yoğun ilgi görmesi farklılık tartışmalarını desteklemektedir. Yerli geleneklerin canlanmasının küresel kapitalizme karşı alternatif modeller yaratılmasında ifadesini bulması, farklı kapitalizm kültürlerini ortaya çıkarmakta ve bu durum aynılaştıran bir kapitalizmden ziyade farklı toplumsal ve kültürel kaynaklara dayanan kapitalizmlerin oluşturduğu bir kümeden söz edilmesine imkân tanımaktadır. Yerellikler, aynı zamanda modernite ile birlikte görülen aidiyet duygularından uzaklaşmışlığın yerine "güven" ilişkisini, sosyal ve kültürel bağların tartışılması yerine de yerel kültürü öne çıkarmaktadır (Yetim, 2002: 136).

Günümüzde nostaljinin kuramlaştırılması, küreselleşmenin kuramlaştırılması sürecinde öne çıkmaktadır. Nostalji olgusu, küresel kapitalizmin temel bir ürünü olarak tüketim toplumu ve metalaştırma işlevi ile piyasalaştırılarak pazara sunulmaktadır. Bu süreçte evrensel bir kültür yaratılmasının yanı sıra geleneksel ve yerel kültürler de güçlenmektedir. Robertson, gönüllü nostaljinin büyük ölçüde kapitalist bir biçimde imge aktaran bir nostaljiyle bütünleştirildiğini ve evrenselin tikelleştirilmesinin küresel düzeyde kurumsallaşması içinde yer aldığını ve dolayısıyla küreselleşmenin gönüllü nostaljinin yükselişinin kaynağı olduğunu iddia ederek ve küreselleşmenin ondokuzuncu yüzyıl sonları ile yirminci yüzyılın başlarındaki yükseliş döneminin gelenekler icat etme ve öne çıkarma sürecine tanıklık ettiğini belirtmektedir. Tikelciliğin evrenselleştirilmesi, tikel kimliklere küresel değerler biçilmesini içermekte ve bu bağlamda kimlik ile gelenek ve yerlilik gibi değerlere duyulan ilgideki artış, büyük ölçüde küresel düzeyde yaygınlaşmış düşüncelere dayanmaktadır. Küreselleşme toplumlara, kendi geleneklerini, kendi kimlikleriyle ilişkili olduğunu düşündükleri fikirler ve simgeler için küresel-kültürel alanı incelemeleri yönünde baskı yapılmasını gerektirmektedir (Robertson, 1999: 81, 214, 252, 259-260).

Yeni üretim biçiminin mekân ile eklemlenmesinin hem nedeni hem de sonucu olarak kentler 1970 sonrası dönemde giderek önemini artırmaktadır. Kapitalizmin girdiği krizlerden çıkma girişimleri bahsi geçen

dönemde mekân üzerinden gerçekleşmektedir. Kentler sadece toprak üzerinden değil sahip olduğu değerler üzerinden de piyasa ilişkilerinin ve pazar mantığının merkezindedir. Bu durum küreselleşme ile paralel bir şekilde artan yerelin önemini, yerelin sahip olduğu anlamların ve değerlerin gün yüzüne çıkarılması gerekliliğini de beraberinde getirmiştir. Bilgi ekonomilerinin yükselişi ile birlikte, kentlerde kültürel ve yaratıcı sermayenin rolünün fark edilmesiyle tartışma sorularının odağı bilgi ekonomilerinin nasıl bir yerde kök salabileceği üzerine yoğunlaşmış ve kentler de bu soruya cevap verebilecek özellikleri kendilerinde barındırma yönünde çalışmaya başlamıştır. Yaratıcı kentler, yaratıcı potansiyellerini kültürel aktiviteler, dışavurumlar, kent sakinlerinin ve ziyaretçilerinin ilgisi, kentin kültürel miras varlığının durumu gibi çeşitli yollarla kullanmaktadırlar.

Yönetişim modelinin kentlerdeki uygulamaları ağırlıklı olarak girişimcilik kavramı üzerinden değerlendirilmektedir. Kent yönetimleri, artan rekabet ortamında bu girişimci politikalarla kentsel ağlarda ve hiyerarşilerde kendine yer edinme mücadelesi içine girmektedirler. Bu yönde gerçekleştirilen projelerin finansmanı ağırlıklı olarak ulusal ve uluslararası kurumların destekleri ile gerçekleşmektedir. Birçok kent yönetimi de bu destekleri takip etmek üzere proje birimleri kurmaktadır. Girişimci yönetişim anlayışı ile hareket eden kent yönetimleri, kentlerini küresel üretim ve tüketim için cazibe merkezi haline getirme mücadelesi vermektedirler. Küresel sermayeyi, nitelikli işgücü ve turisti kentlerine getirecek ekonomik, mekânsal ve kültürel dönüşümleri gerçekleştirecek adımlar atmak üzere kararlar almaktadırlar. Bu rekabet ortamı ekonomik temelli olmasına rağmen neo-liberal ekonomik kalkınma stratejilerinin *kültür endüstrileri* üzerine kurulmasından kaynaklanan kültür temelli politikaların bu kararlar içerisindeki ağırlığı artmıştır.

Kentler, devletin yeniden yapılandırılması sürecinin bir parçası olarak yeni politika alanlarında küreselleşmenin maddi düğüm noktalarını oluşturmaktadır. Küreselleşme süreci ve neo-liberal politikalar birlikte değerlendirildiğinde ki bunlar birbiriyle örtüşen anlamlara sahiptir, kent yönetimleri kendilerini var edebilme mücadelesine zorunlu olarak girmektedirler. Devletin önemli toplumsal ve kamusal fonksiyonlarından geri çekilmesi kentlerin kendi geleceklerini kendilerinin bulduğu alternatif yollarla belirlemelerini zorunlu kılmıştır. Bu süreç, kent yönetimlerinin girişimci politikalar geliştirmelerini gerektirmiştir. Kent yönetimlerinin girişimci politikalar geliştirirken ağırlıklı olarak kullandıkları araç, kentin sahip olduğu maddi ve kültürel değerlerdir. Zira küreselleşme ile birlikte "yer"in ve "yerel kültür"ün önemi ve popülerliğindeki artış, yerel kültürün kente bir imaj vermek adına bir araç olarak kullanılmasını da beraberinde getirmektedir ve kentin sahip olduğu bu değerlerin yönetilmesinde de ağırlık merkezi, kamu-özel sektör arasında değişmektedir.

Bir marka yaratma sürecinde olduğu gibi kentlerin de kendilerinin bir marka olabilmesi için bir şeylere inanması ve kendilerini endüstri, teknoloji ve kültür vb. gibi belli şeylere dayandırması gerekmektedir. Bu yolda sembollerin ve imgelerin varlığı gerekmektedir. Bu semboller ve imgeler kentlerde ne olarak ortaya çıkabilir sorusunun cevabı, aynı zamanda, kentlerin birbirinden farklı yapılarını, organizasyonlarını, tarihi ve kültürel miraslarını ön plana çıkarmalarını gerektirmektedir. Kent yönetimleri de girdikleri rekabet ortamında öne çıkabilmek adına kente bir imaj vererek, otantiklik/özgünlük ve farklılaşan piyasa koşullarını da gözeterek kentlerini cazibe merkezi olarak sunma yolunda farklı ürünlerini araç olarak kullanmaktadırlar. Post-modern kültürde kırsal ve kentsel tasarımın büyük bölümü yerlilik, miras, temalandırma ekseninde yeniden şekillendirilerek turizm endüstrisine sunulmaktadır.

Kent pazarlama, geniş ölçüde kent imajının inşası üzerine kuruludur. Çünkü en basit şekilde ifade ediecek olursa, kent ve onun kullanıcıları arasındaki karşılaşmalar, algılar ve imajlar vasıtasıyla oluşmaktadır. İnsanların kafalarında bir mekân duygusu ve mekân algısı üç yolla yaratılmaktadır. Bu yollar, ilk olarak, planlama, kent tasarımı ve benzeri planlı müdahaleler ile; ikinci olarak, kent sakinlerinin veya başkalarının kullandığı özel mekânlar vasıtasıyla; üçüncü ve son olarak ise, mekânın temsillerinin farklı şekilleri vasıtasıyla (filmler, romanlar, resimler vb.) mekân algısı ve mekân duyusunu oluşturmaktadır.. Mekânlar ile olan iletişim, doğrudan edinilen tecrübeler, çevre veya dolaylı yoldan medya aracılığıyla gerçekleşmektedir (Kavaratzis, Asworth, 2005: 507). Kentin duruşu için tasarlanılan ve istenilen kültürel anlamlar ve imajlar, kent pazarlamanın merkezinde yer almaktadır.

Bir kent yönetiminin kentini ön plana çıkarırken belirlediği strateji için kullanabileceği araçlar farklı kişilerce farklı şekillerde ortaya konulmaktadır. Kent, her şeyden önce bir fiziksel çevreye sahiptir ve bu

fiziksel çevre, kente gelenlerin kent hakkında düşüncelerini şekillendirebilecekleri ilk karşılaşma anıdır. Bununla birlikte fiziksel çevre bir yeri ziyaret etmek için tek başına yeterli bir öğe değildir. Bu fiziksel çevrenin farklı tarihsel ve kültürel miras öğeleri ile birlikte kente bir anlam yüklemesi gerekmektedir. Kent yönetimleri kenti markalaş(tır)mak veya kenti pazarlamak gibi bir amacı gerçekleştirmek doğrultusunda strateji belirlediklerinde de, bu anlamların fiziksel çevre ile birlikte görsel bir şölen eşliğinde görünebilir kılınması gerekmektedir. Bu doğrultuda bir marka olmak yani kente dışarıdan bir marka değeri etiketinin verilmesi ve bu etiketin duyurulması, iletişim ağlarına bağlı olarak gerçekleştirilmelidir.

Nesnenin görsel bilgisine belli bir güç içinde sahip olmak kent için önemli hale gelmektedir (Judd ve Fainstein, 1999: 14). Mekânların çekilen fotoğrafları tanıtımlar için kullanılmakta (yöreye özgü kıyafetler içindeki bir yöre insanı ya da yöreye özgü doğallıklar vb.) web siteleri işaretlere dönüşebilmektedir. Turistler kiliseleri dua etmek için değil, fotoğraflamak için ziyaret etmektedir (Urry, 1999: 75-76). Kent tarihinin bir formu olarak kültür, mimari, kültürel tesisler ve karşılaşmalar (*events*) kent imajının pekiştirilmesinde ve kent tanıtım faaliyetlerinde ana unsur olarak önemli bir rol oynamaktadır. Küreselleşme sürecinde kent kimliği artan bir öneme sahiptir ve peyzaj sunumları dışında kentin farklılıklarını sergilemek için yerel varlık olarak sanatlar ve kültürel ve tarihi miras yerel kimliğin önemli bir öğesi olarak görülmektedir (Kavaratzis, 2010: 336-337).

Dijital çağda kent yönetimleri kentlerini cazibe merkezi haline getirebilmek adına kente özgü değerlerini bir pazarlama aracı haline getirmektedirler. Bu süreç zorunlu olarak iletişim ağlarının kullanılmasını gerektirmektedir. Çalışmanın amacı KAYFOR 4-e başlığı kapsamında "Dijital Çağda Kent, Kentlilik, Kent Kültürü" kapsamında Trabzon kenti için kentte bulunan tarihsel miras ya da bir yaşam biçiminin çekici bir nesne haline getirilerek görsel sunum şekli olarak iletişim ağlarında ne sıklıkla ve nasıl kullanıldığını anlamaya çalışmaktır. Bu kapsamda araştırma "Trabzon kenti için kenti tanıtım stratejisi olarak imgelerde mekânın kültürel temsillerinin nasıl kullanıldığı" sorusu üzerine inşa edilmiştir. Söz konusu sorunun cevabı Trabzon kenti için yerel yönetimlerin kente dair tanıtım, broşür, afişlerin incelenmesi ve bu çalışmaları gerçekleştiren birimlerle görüşmeler yapılması ki bu görüşmeler tanıtım çalışmalarında yerel yönetimlerin özel sektör ile bu faaliyetleri yürütüp yürütmediğinin de cevabını verecektir, yerel kültürü temsil eden imgelerin iletişim alanında kullanılmasına dair analizler üzerinden verilmeye çalışılmaktadır.

Bu kapsamda çalışma 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm küreselleşme süreci ile kent yönetimlerinin kente özgü değerlerini yerel girişimcilik stratejisi olarak kullanmalarına yol açan süreci açıklamaya yönelik kuramsal bir çerçeveyi anlatmaktadır. İkinci bölümde kent pazarlama stratejisi olarak kente özgü değerlerin iletişim kanallarının kullanılmasını nasıl zorunlu kıldığı açıklanmaya çalışılacak ve son bölümde ise Trabzon kenti için kent yönetimlerinin kente özgü değerleri bir sunum şekli olarak ne sıklıkla ve nasıl kullandığına yönelik bulgulara yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler*: *Küreselleşme, Kent Pazarlama, İletişim Ağları, Kent Kültürü, Trabzon Kenti.

ABSTRACT

City administrations use their values as marketing tools in order to make their cities a center of attraction in digital era. This process necessitates the use of communication networks. The aim of this study is to is to find out how and how often the images of historical heritages or lifestyles of Trabzon are used in communication networks in the form of visual presentation. In this context the study is based on the question: How are cultural representations of space in Trabzon used in imagery for the promotion of the city? Brochures, posters and promotion materials are analyzed and staff at offices working for the promotion of the city is interviewed.

Keywords*: *Globalization, City Marketing, Communication Networks, City Culture, Trabzon

WEB SİTELERİNİN BİRER DİYALOJİK İLETİŞİM ARACI OLARAK KULLANIMI: BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÖRNEĞİ

USAGE OF WEB SITES AS DIALOGIC COMMUNICATION TOOLS: THE CASE OF METROPOLITAN MUNICIPALITIES

Alev ASLAN
İstanbul Üniversitesi

ÖZET

İnternetteki gelişmeler neticesinde, günümüzde hükümetlerin vatandaşlarıyla olan iletişim biçimlerinin değiştiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bugün artık hükümet ve vatandaşlar arasındaki iletişimin daha interaktif bir hale geldiği ileri sürülebilir. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki (ICT'ler) gelişmeler sivil katılımın artması için eskisinden daha fazla olanak barındırmaktadır. Özellikle e-yönetişim meselesi üzerine düşüneneler, e-yönetişimin temsil olanaklarını genişleteceği, şeffaflığı artıracağı, daha fazla katılım sağlayacağı ve demokrasiyi daha katılımcı kılacağı yönünde değerlendirmelerde bulunmuşlardır (Coleman & Blumler, 2009; Timisi, 2004). Kaldı ki demokrasinin en önemli ilkelerinin başında da daha fazla katılım gelmektedir. Dryzek'in belirttiği gibi, bugün artık demokrasi daha güçlü bir biçimde müzakere eğilimi taşımaktadır. Demokrasinin meşruiyeti ise daha fazla katılımı sağlaması ile eşdeğer görülür hale gelmiştir (2002: 1).

Özellikle Habermas'ın tartışmaya açtığı "kamusal alan" ve "iletişimsel eylem modeli" ile birlikte demokrasinin seçimden seçime oy vermekten ziyade daha fazla katılım ve müzakereye dayanması gerektiği yönündeki görüşlerin öne çıktığı söylenebilir. Böylesi bir müzakere ise ancak diyalojik bir iletişim çerçevesinde gerçekleştirilebilir. Literatürde çoğu zaman Burber'a dayandırılan diyalog kuramının (Smith, 1966) savunucularından Kent ve Taylor, diyalojik iletişimi "müzakere edilen görüş ve fikir alışverişi" olarak (akt.Lee ve ark, 2014: 159) tanımlamaktadırlar. Herzig ve Chasin ise diyalojik iletişimin anlamaya dayalı bir iletişim olduğunu ve tartışma ve rekabetten farklı bir şey olduğunu belirtmektedir (2006, s. 139-140). Diyalog sayesinde, herkesi ilgilendiren konularda "ortak akıl" kullanarak bir uzlaşmaya varmak mümkün olabilir.

Ancak, Antik Yunan'da olduğu gibi bir araya toplanabilecek kadar az yurttaşın olmadığı günümüz dünyasında, bu engeli aşarak diyalojik iletişimin gerçekleştirilmesinde "internet"in büyük katkısı olabileceği yadsınmamalıdır. İnternet aracılığıyla vatandaşlarla direkt iletişim kurmanın mümkün olabileceği ve karar aşamasında daha fazla vatandaş katılımının sağlanabileceği düşünülebilir. Artık büyük bir meydanda toplanmanın mümkün olmadığı günümüz dünyasında internetin sağlayacağı yeni iletişim biçimleri büyük önem arz etmektedir. Günümüzde gerek ulusal gerekse yerel düzeyde alınacak kararlarda yurttaşların fikirlerini almak, onlardan gelen görüş ve önerileri dinlemek veya onları bilgilendirmek için *internet* oldukça sık kullanılmaktadır. Meseleye yerel yönetimler düzeyinde bakıldığında da vatandaşların yaşamakta oldukları yerler hakkında alınan kararlara katılmalarının demokrasinin normatif değerleri açısından ne kadar önemli olduğu görülecektir. Gerçekleştirilecek herhangi bir proje hakkında ya da herhangi bir uygulama hakkında konudan etkilenecek tüm bireylerin karar aşamasına katılmaları sağlanmalıdır. Böylesi bir katılımın arttırılmasında ise özellikle internetteki gelişmelerin önemli bir katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Yerel yönetimlerin diyalojik anlamda iletişimi sürdürmede ne oranda yararlı ve başarılı olduğunu araştıran çeşitli çalışmalardan söz edilebilir. Türkiye'de yapılan çalışmalardan kısaca söz etmek gerekirse Yağmurlu (2013) Anakara Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal medya uygulamalarını diyalojik iletişim açısından incelediği çalışmasında, Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal medya arayüzleri ve internet uygulamalarını diyalojik açıdan başarılı kullandığı ancak gerçekleştirilen iletişimin diyalojik anlamda yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Şenyurt, 2016 tarihli çalışmasında Konya'da bulunan üç ilçe belediyesinin kurumsal web sayfaları ve kurumsal mobil uygulamalarını ne düzeyde ve hangi halkla ilişkiler modelleri çerçevesinde kullandıklarını sorgulamış ve çalışmasında belediyelerin bu araçları daha fazla tanıtma amacı ile kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Değerli ise (2016) Kadıköy Belediyesi'nin sosyal ağ

kullanımını (Twitter) diyalojik iletişim açısından incelemiş ve belediyenin bu sosyal ağı erişilebilirlik ve hesap verebilirlik açısından etkin bir biçimde kullandığı neticesine varmıştır.

Bu çalışma ise Türkiye'de büyükşehir belediyelerinin *web sitelerini* ne oranda diyalojik kullanabildiklerini sorgulamakta ve *web sitelerinin* diyalojik iletişimin sağlanması açısından taşıdıkları önemi ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaçla, Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesi göz önünde bulundurularak her bölgeden seçilen bir büyükşehir belediyesinin *web sitesi* içerik analizi tekniği kullanılarakincelenmiştir. Örneklem olarak belirlenen belediyeler: İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Gaziantep, Samsun ve Erzurum Büyükşehir Belediyesi'dir. Bu analiz gerçekleştirilirken Kent ve Taylor'un (2004) Kongre'nin web sayfalarının diyalojik olup olmadığını incelerken kullanmış oldukları diyalojik ölçekten yararlanılmıştır. Diyalojik özelliklerin: kullanım kolaylığı, bilginin kullanışlılığı, bilginin zamanlaması, etkileşim özelliği ve geri dönüş ilkeleri (Ertem ve Aslan, 2016: 116) olarak kategorilendirildiği bu ölçek çerçevesinde Türkiye'de (seçilen) büyükşehir belediyelerinin genel olarak vatandaşlara *web siteleri* aracılığıyla anket ve diğer katılım araçlarını sunmadıkları dolayısıyla etkileşime yeterince yer vermedikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada tespit edilen bir diğer sonuç ise büyükşehir belediyelerinin *web sitelerini* öncelikle bilgi yayma aracı olarak kullandıkları ve iki yönlü bir iletişimden ziyade tek yönlü bir iletişim gerçekleştirdikleri bulgusudur.

Anahtar Kelimeler: *Diyalojik İletişim, Büyükşehir Belediyeleri, Web Sitesi.*

ABSTRACT

Developments on the internet have changed the way in which governments communicate with citizens. The form of communication has become interactive. Information and communication technologies (ICTs) offer opportunities for greater civilian participation. The purpose of this article is to explore metropolitan municipalities Web sites as spaces for government–constituent dialogue. For this purpose, web sites of seven metropolitan municipalities in Turkey were analyzed by content analysis technique. The analaysis is realized in the framework of dialogic communication theorized by Taylor&Kent (2004). The municipalities that are designated as the sample are Istanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Gaziantep, Samsun and Erzurum Metropolitan Municipalies. It has been noticed that the metropolitan municipalities generally do not provide citizens with surveys and other means of participation via web sites. In the study, the results were obtained that the metropolitan municipalities used their web sites primarily as means of information dissemination.

Keywords**:** *Dialogical Communication, Metropolitan Municipalities, Web Sites*

BİLME, ADALET VE İKTİDAR İSTENCİ: ULUSAL YARGI AĞI PROJESİ'NE ELEŞTİREL BİR BAKIŞ

KNOWING, JUSTICE AND POWER WILL TO: A CRITICAL OVERVIEW OF THE NATIONAL JUDICIAL NETWORK PROJECT

Hülya ÖZÇAĞLAR EROĞLU
Karabük Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu, Hukuk Bölümü

ÖZET

Bilme, adalet ve iktidar olguları arasındaki ilişki tarihseldir. Bu ilişki devlet biçimlerine göre değişiklik göstermektedir. Klasik Çağ'dan 21. yüzyıla kadar bu üç olgu arasındaki bağ kopmamış sadece şekil değiştirmiştir. Bir olayın/olgunun aslını bilmek Klasik Çağ'daki devlet biçimlerinde olduğu kadar Dijital Çağ'daki devlet biçimlerinde de adaleti beraberinde getirir. Adaleti en kısa sürede sağlamak devlet mekanizması için önemlidir. Bilgi ile adalet arasında organik bir bağ vardır. Herhangi bir konuda adaletli olabilmek/davranabilmek için hakikate/bilgiye/gerçeğe ulaşmak gerekir. Adaleti sağlamak ise iktidarı/gücü sağlamakla eş değerdir. Öyleyse bilme edimi devletin varlığı bakımından oldukça önemlidir. "Bilme, bir devlet hizmeti ve siyasi bir araçtır. Gizli olma zorunluluğu da buradan kaynaklanır. Dolaşıma girmek ya da yayılmak durumunda değildir. Doğrudan iktidar sahipliğiyle ilintilidir (Foucault, 2012b: 118). İktidarın bilgiyi nasıl araçsallaştırdığını incelerken bir yandan iktidar ilişkilerini bir dil, bir göstergeler sistemi aracılığıyla ya da başka bir simgesel araçla bilgi aktaran iletişim ilişkilerinden ayırmak gerekirken; diğer yandan iktidar ilişkilerinin nesnel kapasiteler ve iletişim ilişkileriyle olan bağlantılarının zenginliğini ortaya koymak gerekir. (Foucault, 2014a: 70) Bilgi, bu üç tip ilişki arasında (iktidar, iletişim, nesnel kapasiteler) üretilir. Foucault'ya göre bilgi, öznenin söyleminde ilişkili bulunduğu nesnelerden söz etmek için pozisyon alabildiği kavramların ortaya çıktıkları, tanımlandıkları, uygulandıkları ve dönüştükleri alandır (Foucault, 2014b: 212). Foucault farklı bilgi-iktidar formlarını ortaya koymaya ve ölçülülük, soruşturma, inceleme formu üzerinde çalışır. İnceleme formu Foucault'nun yönetimselliğin doğuşuna ve toplumsal kontrole tahsis ettiği analizlerde merkezi bir yer işgal etmektedir. Özü bakımından söz konusu yönetimsel bir iktidar tipi bilgiye bilme formunu dayatmaktadır. Buna göre bilme formu, evrensellik işlevine sahip yüce bir özne ve herkes tarafından bilinmesi gereken bir bilme nesnesi olarak görülmektedir (Revel, 2012: 29-30). Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) sistemi söz konusu bilme formunu/formlarını dijital çağın devlet yönetiminde adaleti sağlayabilme adına kullanmaktadır.

İktidar, nüfus ve mekân (toprak/ülke/kurumlar) üzerinde somutlaşır. Devletin *iktidar* mekanizmasını ne ölçüde elinde bulundurduğunun ölçütü, egemenlik sahası içerisindeki nüfusu ve kurumları hakkında sahip olduğu *bilgi*dir. Bilgi, gelişen teknoloji sayesinde 21. yüzyılda akışkan bir hal almıştır. Bu akışkan bilginin *etkin* bir biçimde kullanımı için iktidar mekanizmalarınca depolanması/saklanması/arşivlenmesi gerekmektedir. Bilginin yönetimi; nüfusun ve mekânın yönetimini de beraberinde getirir. Bilme, adalet ve iktidar üçlemesi çerçevesinde 21. yüzyılın bilgi ile olan ilişkisi incelenmeye değer bir konudur. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde bilme, adalet ve iktidar üçlemesini bünyesinde barındıran ve 21. yüzyıl (dijital çağ) ürünü olan UYAP bu üç olguyu incelemeye alacağımız bir laboratuvar ortamını bize sunmaktadır. UYAP, 1982 Anayasasının 141. Maddesinin son fıkrasında yer alan; "davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir" hükmüne dayanmaktadır. UYAP sistemi 2000 yılında iki aşamalı olarak başlatılmış bir projedir. 2001 yılında Adalet Bakanlığı Merkez Birimlerinin otomasyonunu sağlayan UYAP I projesi tamamlanmış; 2005 yılında ise adli ve idari yargı birimleri, adli tıplar, ceza ve tevkif evlerinin otomasyonunu kapsayan UYAP II bitirilerek faaliyete geçirilmiştir. Yargıtay da UYAP yazılımlarını kendisine uyarlayarak UYAP sistemi içerisinde yer almıştır. 2017 yılı itibariyle UYAP, Türkiye'deki yargı birimlerinin yaklaşık %100'ünde işletimdedir. Her türlü yargısal ve idari faaliyet bu sistemle dijital ortamda yürütülmektedir. UYAP sistemi, yargı güvenilirliğinin, bilgi paylaşımının, verimliliğin sağlanması, kâğıtsız ofis ortamında işleyişin hızlandırılması, vatandaşın doğru ve güvenilir biçimde bilgilendirilmesiyle adaletin en doğru ve hızlı biçimde yerine getirilmesini amaçlamaktadır (Köksal, 2008: 6).

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Merkezi Nüfus İdare Sistemi (MERNİS), Emniyet Kolluk İşlemleri Projesi (EKİP), Polis Bilgi Sistemi (POLNET), Kimlik Paylaşımı Sistemi (KPS), Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS) ve UYAP gibi[7] çok sayıda e-devlet uygulamasına sahiptir. UYAP, adı geçen e-devlet uygulamalarıyla bağlantılıdır. Bu çerçevede UYAP ile entegrasyon sağlanan Adli Sicil Bilgi Sistemi'nden sabıka kayıtları, MERNİS'ten nüfus kayıtları ve Adres Kayıt Sistemi'nden adres kayıtları, POLNET'ten ehliyet kayıtları, TAKBİS'ten tapu ve kadastro kayıtları yargı birimleri tarafından görüntülenebilmektedir. Ayrıca SGK birimleri ile yargı birimleri arasındaki veri alışverişinin elektronik ortamda yapılması ve SGK sistemi üzerinde UYAP kullanıcıları tarafından yapılan online sorgu sayısı günlük 75.000 adede ulaşmıştır. PTT entegrasyonu sonucu tebligatların aşamaları UYAP'tan takip edilebilmektedir. Kolluk kuvvetleri tarafından, aranan (hakkında yakalama emri ya da tutuklama kararı bulunan) kişilerin sorgusunun doğrudan UYAP'tan yapılabilmesi için UYAP ile Kaçakçılık İstihbarat Harekat Bilgi Toplama Daire Başkanlığı'nın (KİHBİ) entegrasyonu sağlanmıştır. Kolluk kuvvetlerinin UYAP'tan aranan kişiler sorgusunu yapabilmesi sayesinde ise ara süreçler ortadan kaldırıldığından her iki tarafta emek, kırtasiye ve posta gibi masraflardan tasarruf sağlanmış ve en önemlisi daha önce kayıtlardaki uyumsuzluklar nedeniyle vatandaşların mağdur olmalarının önüne geçilmiştir (UYAP, http://www.uyap.gov.tr/Genel-Bilgi).

UYAP sistemi ile cezaevlerinin en ücra köşelerine, herhangi bir kişinin biyolojik ve kişisel bilgilerine (hastalık/ilaç kullanım/aşı/bağışıklık vs.), suç geçmişine, ne kadar mülkü olduğuna vb. ulaşmak mümkündür. UYAP sistemi Samuel ve Jeremy Bentham'ın 1785 çizdiği ideal bir cezaevi projesi olan *panoptikon*'u sanal ortamda bir nev'i var etmektedir. UYAP sistemi içerisinde bulunan ceza ve tutukevi işlemleri modülleri vasıtasıyla herhangi bir tutuklunun/hükümlünün ceza/tutukevine girdiği ve çıktığı an arasındaki bütün bilgileri (ilk muayene bilgileri/hastane bilgileri/ilaç bilgileri/vukuat bilgileri/açlık grevi, ölüm orucu safahati/psiko-sosyal servis bilgileri/disiplin cezaları/gelen-giden mektup bilgisi/haftalık telefonla görüşme bilgileri/ yayın listesi/banka hesap bilgileri vs.) sisteme kayıt edilmektedir. Bunun yanı sıra, UYAP sistemi üzerinden icra/iflas işlemleri modülüyle herhangi bir kişinin mülk ile olan ilişkisinin haritası da ortaya konulmaktadır. Genelde e-devlet uygulamaları özelde ise UYAP sistemi bireyin/vatandaşın dijital haritasını çizmektedir. Söz konusu dijital haritanın ölçeklendirmesi ise bilgiye erişim gücünü elinde bulunduran kişiye/kuruma aittir. Bu erişim UYAP sisteminde yer alan portalların içeriğine göre değişmektedir. UYAP; vatandaş, avukat, kurum ve bilirkişi portallarını bünyesinde bulundurmaktadır. Her portalın hangi bilgiye ulaşacağı bellidir. Böylece herkesin her bilgiye ulaşması bir dereceye kadar engellenmiştir.

Bu çalışma bilme, adalet ve iktidar olgularının arasındaki bağın 21. yüzyılda (dijital çağda) aldığı şekli, UYAP sistemi üzerinden ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma, UYAP sisteminin teknik anlatımını ele almamaktadır. UYAP sisteminin Türkiye'deki adalet örgütlenmesinin işleyişinde olumlu ve olumsuz sonuçları vardır. Örneğin UYAP sistemi ile Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının adres kayıtlarına yargı birimlerince çevrimiçi olarak anında ulaşabilmelerinin sağlamasıyla tebligat yapılamaması ya da aranan kişilerin bulunamaması gibi olumsuz durumların önüne geçilerek davaların gereğinden fazla uzamaması ve çeşitli mağduriyetlerin önlenmesi açısından önemli bir adım atılmıştır. Fakat söz konusu çalışmada sistemin sadece olumlu sonuçlarına yer verilmeyerek UYAP sisteminin vatandaşlar/insanlar üzerinde bir tür "modern panoptikon"a dönüştüğü savunulmakta ve bu sisteme eleştirel bir bakış açısı getirilmektedir. Çalışmada alan yazında yer alan birincil ve ikincil kaynaklardan ve nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesinden yararlanılmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde bilme, adalet ve iktidar istenci kavramlarına yer verilerek bu kavramların kendi arasındaki bağ ortaya konacaktır. İkinci bölümde söz konusu kavramların 21. yüzyılın kamu yönetimindeki konumları ele alınacaktır. Çalışmanın son bölümünde ise UYAP sistemi genel itibariyle anlatılarak sistemin bilme, adalet ve iktidar istenci kavramlarıyla olan ilişkisi belirtilecektir.

***Anahtar Kelimeler*:** *Bilme, Adalet, İktidar, UYAP, Dijital Çağ.*

[7] E-Devlet uygulamaları hakkında ayrıntılı bilgi için bknz: http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2014/04/e-Devlet_Proje_ve_Uygulamalari_2005.pdf

ABSTRACT

The relationship between knowing, justice and power facts is history. This relationship varies according to the state forms. From the Classical Age to the 21st Century, the bond between these three phenomena has not changed, only the shape has changed. Knowing the fact of an event / phenomenon brings justice in the state forms in the Digital Age as well as in the state forms in the Classical Age. Ensuring justice as soon as possible is important for the state mechanism. There is an organic link between knowledge and justice. It is necessary to reach truth / knowledge / truth in order to be able to be fair in any matter. Providing justice is equivalent to providing power. So the act of knowing is very important for the state's existence. "Knowing is a state service and a political tool. This is also the reason for the obligation to be confidential. Circulation does not have to enter or spread. It is directly related to power ownership (Foucault, 2012b: 118). While examining how power is instrumentalizing knowledge, it is necessary to distinguish power relations from one another through a language, a system of indicators, or a communicational relationship that communicates information with another symbolic medium; on the other hand it is necessary to establish the richness of the relations of power relations with objective capacities and communication relations. (Foucault, 2014a: 70) Knowledge is produced among these three types of relationships (power, communication, objective capacities). According to Foucault, knowledge represents the emergence, definition, application, and transformation of concepts in which the subject can take positions to speak of objects related in discourse (Foucault, 2014b: 212). Foucault works on putting out different forms of information-power and on the form of moderation, investigation and examination. The examination form occupies a central place in Foucault's analyzes of the birth of the governance and of social control. In terms of essence, it implies a form of administrative power-wise knowledge. Accordingly, the form of knowledge is seen as a supreme subject with a universal function and a knowledge object that must be known by all (Revel, 2012: 29-30). The National Judicial Network Project (UYAP) system uses this form of knowing in the name of providing justice in the state administration of the digital age.

Power becomes concrete on population and space (land / country / institutions). The extent to which the state holds the power mechanism is the knowledge that it has about the population and institutions in the sovereignty. Knowledge has become fluid in the 21st century thanks to developing technology. This fluid information needs to be stored / archived / archived by the power mechanisms for efficient use. Management of information; bringing together the management of the population and the space. The relationship of knowledge of the 21st century to knowledge in the framework of knowing, justice and power trilogy is worth reviewing. UYAP, which is the 21st century (digital age) product, which contains the knowl- edge, justice and power trilogy in the Turkish Republic, presents us with a laboratory environment in which we will examine these three facts. The National Judicial Network Project, which was included in the last paragraph of Article 141 of the 1982 Constitution, "It is the duty of the judge to conclude the cases as quickly as possible and as quickly as possible". The UYAP system was launched in 2000 as a two-stage project. In 2001, the UYAP I project, which provided the automation of the Central Units of the Ministry of Justice, was completed; In 2005, UYAP II covering the automation of judicial and administrative jurisdictions, judiciary, criminal and detention houses was completed and operated. The Court of Appeals has incorporated UYAP software into the UYAP system. As of 2017, UYAP is in operation approximately 100% of the judicial units in Turkey. All kinds of judicial and administrative activities are carried out in digital environment with this system. The UYAP system aims to ensure that judicial reliability is achieved in the most accurate and speedy manner by sharing information, ensuring efficiency, speeding up the operation in a paperless office environment, and informing the citizen correctly and reliably (Köksal, 2008: 6).

There are numerous e-government such as the Republic of Turkey, the Central Population Administration System (MERNİS), Police Civil Procedure Project (EKİP), Police Information System (POLNET), Identity Sharing System (KPS), Land Registry and Cadastre Information System (TAKBİS) application. UYAP is linked to the mentioned e-government applications. Criminal records, registration records from MERNIS, address records from the Address Registration System, license records from POLNET, title and cadastral records from TAKBIS can be displayed by the judicial units in this framework, which is integrated with UYAP in this framework. In addition, the data exchange between SGK units and the judiciary units in the electronic environment and the number of online queries made by UYAP users on the

SGK system reached 75,000 daily. PTT integration can be followed up from UYAP in stages of the final notifications. The integration of UYAP and the Anti-Smuggling Intelligence Operations Data Collection Office (KIHBI) has been ensured by the law enforcement officers so that the inquiry of the person sought (about the arrest warrant or arrest decision) can be conducted directly from UYAP. As the law enforcement officers were able to interrogate the people searched for from UYAP, the intermediary processes were lifted, saving money on both sides, such as labor, stationery and postage, and most importantly preventing the citizens from becoming victims due to the inconsistencies in the records (UYAP, http: //www.uyap .gov / General-Information).

With the UYAP system, the most remote aspects of prisons, biological and personal information of any person (illness / drug use / vaccination / immunity etc.), crime history, . The UYAP system Samuel and Jeremy Panopticon, an ideal prison project drawn by Bentham in 1785, has created a nevu in the virtual environment. All information (first inspection information / hospital information / drug information / incidents information / hunger strike, death sentence paediatrics / psycho-social service) between the time when any imprisonment / sentence entered the penalty / detention and the moment of release was made through the penalty and detention services modules in the UYAP system information / disciplinary punishment / incoming / outgoing letter information / weekly telephone conversation information / publication list / bank account information etc.) are recorded in the system. In addition to this, a map of the relationship between the executive / bankruptcy proceeding module and the property of any person is presented through the UYAP system. In general, e-government applications, in particular the UYAP system, draw the digital map of the individual / citizen. In other words, the scaling of the digital map belongs to the person / organization that has the power to access the wisdom. This access varies according to the content of the portals in the UYAP system. UYAP; citizens, lawyers, institutions and experts in the context of the portals. Which information each portal will reach is certain. Thus, everybody's access to information is blocked to some degree.

This study aims to reveal the relation between knowledge, justice and power in the 21st century (digital age) through the UYAP system. The study does not address the technical narrative of the UYAP system. The UYAP system has positive and negative consequences in the functioning of justice organization in Turkey. For example, with the UYAP system, an important step has been taken in order to avoid unnecessary cases such as not being able to notify the address records of the Republic of Turkey citizens instantly online through the judicial units or not being able to find the wanted persons, and to prevent the various cases of victimization. However, in this study, it is argued that the UYAP system has turned into a kind of "modern panoptikon" on the citizens / people, not only the positive results of the system are being taken into account, and this system is brought to a critical perspective. The study utilizes primary and secondary sources in the field and qualitative research methods. In the first part of the study, the concepts of knowl- edge, justice and will will be given and the connection between these concepts will be revealed. In the second part, the concepts of the 21st century will be discussed. In the last part of the work, the UYAP system will be explained in general and the relation of the system to the concepts of knowing, justice and willingness will be mentioned.

Keywords*: *Knowing, Justice, Power, UYAP, Digital Age

EKOLOJİK SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNDE DİJİTAL AKTİVİZMİN ETKİSİ: TEMA VAKFI ÖRNEĞİ

ROLE OF DIGITAL ACTIVISIM IN RESOLUTION OF ECOLOGICAL PROBLEMS: TEMA FOUNDATION[8] CASE

Sevim BUDAK
İstanbul Üniversitesi SBF

ÖZET

21. yüzyıl teknolojik buluşlarıyla nasıl ki devlet aygıtını dönüşüme zorladıysa, bu aygıta müdahalede bulunmak, karar alma tarz ve sonucunu değiştirmek, olmuyorsa paralize etmek isteyen hükümet dışı oluşumları özellikle de STK'ları da bir dönüşüme zorunlu kılmaktadır. Devlet karşısında eski ve geleneksel aktivizm yol ve yöntemleri hâlihazırda varlığını ve gücünü sürdürmekle beraber, buna destek olan, hızlandıran, ucuzlatan ve riskini aza indiren alternatif aktivizm yöntemleri de teknolojik dönüşümle beraber yaygınlaşmaya ve kitleleri harekete geçirmede başarılı olmaya başlamıştır. Özellikle hızlı ve etkili şekilde müdahale gerektiren ekolojik sorun alanlarında, yerel ve merkezi devleti harekete geçirmek ya da kararlarını bir kez daha gözden geçirmeye zorlamak bakımından dijital yöntemler giderek daha fazla etkili olmaktadır kanaati yaygındır.

Bugün dijital yöntemler kullanmayan hiçbir STK kalmadığı gibi, aksine STK'lar dijital aktivizmi geleneksel aktivizm yöntemlerinden daha fazla kullanma eğilimi içerisine girmişlerdir. ABD Siyaset, Demokrasi ve İnternet Enstitüsü tarafından yapılan bir araştırmada, daha fazla kişiye ulaşabildikleri için, internet aktivistlerinin karar verici mekanizmalar üzerinde sokaktaki aktivistlerden yedi kat daha fazla etki gücüne sahip olabildikleri saptanmıştır. Bu da STK'ların geleneksel yöntemler yerine dijital yöntemlere daha fazla rağbet etmelerine yol açmaktadır.

Teknolojinin gelişimiyle iletişimin ucuzladığı ve yaygınlaştığı ifade edilmektedir. Ulusal ve ulus ötesi organizasyonlar ve ağlarla bağlantı kurmanın bedeli sıfırdır denilmektedir. Geleneksel medyayı ya da aktivizm metotlarını kullanmaya kalktığınızda masraflıdır, kitlelere hızlı şekilde ulaşmak zaman alır ve organize etmek ise bir o kadar zordur. Buna bir de iletişim hegemonyası ile karşı karşıya kalmak ve sesinizi duyuramamak riskini eklediğinizde, tüm bu yol ve yöntemler eyleminize duvar örmektedir. Oysa dijital yöntemler tek taraflı değil çoklu iletişim kurmanıza imkân vermektedir. Hızlı ve güvenilirdir. Bilgi saklamaya ve aynı bilgiyi tekrar tekrar iletişim mecrasına sokup kullanmanıza imkân tanımaktadır. Kitleleri organize etmek kolaydır ve geleneksel medyaya ihtiyaç göstermez. Tek bir tık, tek bir tweet pek çok örnekte de görüldüğü gibi olağanüstü sonuçlar almanızı sağlayabilmektedir. (Ya da siz buna inandırılıyorsunuzdur).

Yukarıda yazdıklarımız dijital aktivizm çalışan ve yazan tüm akademisyenlerin makalelerinde karşılaştığımız temel argümanlardır. İstatistikler, Türkiye'de 36 milyon internet kullanıcısı olduğunu söylüyor. Kamusal alanı dar ve sivil toplumu zayıf olan ülkelerde internet ağlarının STK'ları güçlendirdiği ifade edilmektedir.

Ulaşılabilirlik ve doğru bilgi, bir ekolojik sorunu kamuoyunun ilgisine hemen sunmak bakımından yarattığı avantaj, veri analizi ve bilgiyi bir arada bulma kolaylığı, politikacılar ve seçmenlerle doğrudan (yüz yüze değil) temas kurabilme, yeni gönüllülere ulaşabilme, eylemleri mobilize etmede kolaylık, diğer STK'lar ve aktivistlerle bilgi değişimi ve koordinasyon ile ekolojik bilginin paylaşımı ve basımı gibi konularda getirdiği avantajlar, facebook, twitter, you tube gibi dijital yöntemlerin, el ilanı hazırlamak ve dağıtmak, duvar yazısı hazırlamak, binlerce imza toplamak, basın açıklaması yapmak, televizyona çıkmak, deklarasyon ya da manifesto ilan etmek, pasifist yöntemler kullanmak, dava açmak, olmadı sokağa dökülmek gibi geleneksel yöntemlerin yerine çok daha fazla tercih edilir olmaktadır. STK'lar da bu yöntemlere aşina

[8] TEMA Foundation is Turkish Foundation for Combating Soil Erosion, for Reforestation ad the Protection of Natural Habitats.

yönetici, personel ve gönüllülerle çalışmaya daha fazla eğilimli olmaktadırlar. Sonuçta mali kısıtlar da her STK'yı buna zorlamaktadır. (TEMA Vakfının dava masraflarını düşündüğümüzde çok haklıdırlar)

Ancak Morozov gibi şüpheciler de internet ve yeni medyanın gücünün fazla abartıldığı, devletin yeni medya ve dijital aktivizm alanlarına seyirci kalamayacağı kanaatindedirler. Çalışmada bu eleştiriler de hesaba katılacaktır.

Biz bu çalışma kapsamında ekolojik sorun alanlarında dijital aktivizmi, dijital aktivizmin yaygın kullanımı ve başarı şansını, geleneksel yöntemlerin yerini ve önemini ne kadar azalttığını ortaya çıkarmaya çalışacağız. Çalışmamızın inceleme alanı 600.000 den fazla üyesi ile Türkiye'nin en bilinen merkezi çevre örgütü TEMA Vakfı olacaktır. Kanaatimiz bu kadar bilinen bir ortadoks çevre örgütü dijital aktivizmden yararlanarak ekolojik sorunlara fayda buluyor mu bulamıyor mu aslında bunu teşhis etmek. Yoksa kaynak israfı mı tüm bu olan biten bu soruya ışık tutmak. Esas itibariyle dijital yöntemlerin ve aktivitelerin büyük merkezi kentsel örgütlenmelere değil, kitlelere sesini duyurmada dezavantajlı küçük yerel aktörlere daha fazla şans getirdiği yönünde yapılan çalışmalar da var ve eğer öyleyse, bir bardak suda fırtına mı koparılmaktadır akademik olarak yanıtlamak olacaktır.

Yazar tarafından iki yıl yönetim kurulu ve mütevelli heyeti üyeliği de yapılmış bu örgütü "içeriden" incelemek ve verilere ulaşmak nispeten kolay olacaktır. İnceleme yöntemi esas itibariyle Vakıf içerisinde yönetim kademesinde olanlar ile sosyal medyayı dijital aktivizmin bir parçası olarak kullanan profesyoneller ve de vakfın merkez örgütü dışındaki bölgesel yapılanmasında yer alıp ayrı bir platformda sosyal medyayı kullanan gönüllülerle derinlemesine mülakatlardan alınacak verilerin işlenmesi oluşturacaktır. Bunun yanında kısmen söylem analizi yöntemi ile sosyal medyayı kullanırken vakıf yönetici, profesyonel ve gönüllülerinin nasıl bir üslup geliştirdikleri de incelenecek, istatistiki verilere de yeri geldiğince ve etki ettiği düşünüldüğü oranda yer verilecektir.

Bu yöntemler yanında e postalar, sms'ler, video paylaşımları, facebook paylaşımları twitter ve you tube videoları, TV Kamu Spotları, bloggerler ve online bağış gibi sosyal medya paylaşımlarına da 15 Eylül-15 Ekim 2017 tarihleri arasında olmak üzere 1 aylık bir süre için bakılacak, vakıf tarafından verilen ya da tesbit edilen sayısal veriler değerlendirmeye alınacak, söylemler değerlendirilecektir.

Ayrıca ekolojik sorunların çözümünde TEMA Vakfı'nın dijital aktivist yöntemleri kullanma eğilimi ve bu eğilimin geleneksel yöntemleri kullanmasına etkisi de test edilmeye çalışılacaktır.

Vakfın ekolojik sorunları kitlelere ulaştırırken "Slaktivist" ve "Kliktivist" eylemlerinin sayı ve büyüklüğü ile ekolojik sorunun çözümü arasındaki ilişkiye de bakılacak, Vakfın ya da gönüllülerin change.org'da eylem başlatıp başlatmadıkları, başlattılarsa hangi ekolojik sorunların öne çıktığı ve başarısı incelenecek, videolarda alınan like'lar ile, kampanyalara atılan imzalar, ayrıca izlenen video sayıları ve online bağışların miktarı da çalışmada değerlendirmeye alınacaktır.

Bu çalışmanın Kamu Yönetimi Forumuna katkısına gelince, dijital yöntemler bu gün tüm devlet kurumları tarafından kullanılmakla kalmıyor, alınacak idari kararları etkilemek isteyen STK'lar tarafından da sıklıkla ve etkin şekilde kullanılıyor. Ancak gerek devlet gerekse de STK'lar cephesinden bakıldığında dijital yöntemler gerçekten de yeni, demokratik, adil, etkin, verimli, hesap verebilir, etkili bir yöntem midir incelenmesi gerekir. Sınırlı sayıda yapılan alan araştırmaları kesin cevaplar vermekten uzak gibi duruyor.

İnterneti ve dijital yöntemleri savunanların onu yeni demokrasinin beşiği, katılımcı demokrasinin gerçekleşmesi için en önemli vasıta, küreselleşmenin getirisi, ucuz, hızlı ve kolaylık dolu, devlet kontrolü dışında bir katman oluşturan, STK 'ların hiç olmadığı kadar aktif ve sesini duyurabildiği bir platform teşkil eden yapı vs. olarak tanımladığı **dijitalizmi** ne kadar biliyoruz ki ona bu kadar büyük bir rol biçiyor ve eski ve deneyimlenmiş yöntemleri dışlıyoruz sorusunu bir kez daha gündeme getirmek bu çalışmanın foruma katkısı olacaktır kanaatindeyiz.

Ve nihayet son sözümüz şu olacaktır: Sokak Aktivizmini sadece Dijital Aktivizme gömmek, devletin doğru kararlar alması ve eylemlere girişmesine, STK'ların eylemlerine, ekolojik sorunların çözümüne katkı bakımından yerinde mi ?

Anahtar Kelimeler: *Dijital Ekolojik Aktivizm, Yeni Sosyal Medya, Ekolojik Sorunlar ve Sosyal Medya, Sosyal medya ve STK'lar, Geleneksel Muhalefet Yöntemleri, Sosyal Paylaşım Ağları*

ABSTRACT

As 21st Century compelled the Nation State to a restructuring, it compels also NGOs which aim to intervene into the functioning of the State to influence, change or as the case maybe, paralyse the decision-making processes. The traditional methods and procedures of activism are still in use and effective as before. Yet, new methods and procedures providing speed and more efficient use of time and money spread with growing success. Especially in the area of ecological problems where early intervention is important, there is a wide-spread belief that such methods are effective to compel state authorities to review ecological policy decisions.

Presently all NGOs use digital methods, more widely then traditional methods of activism. The results of a research conducted by Policy, Democracy and Internet Institute in the United States show that Internet activists, being able to reach larger numbers of people are seven times more effective than the activists on the street.

The arguments to be found in standard literature in the area of digital activism may be summarized as follows: As technology progresses the communication becomes cheaper and faster. Thus the cost of establishing contact with national or international organisations and networks is almost zero whereas using traditional methods and media is much more time consuming, difficult and expensive. Such difficulties are doubled if NGO is faced with media hegemony. A single tweet on the other hand may be sufficient to achieve (or make people to believe achieved) great results.

It is generally accepted that Internet network helps to strengthen NGOs in countries where civil society is less developed. Statistics show that there are 36 million Internet users in Turkey. Due to advantages such as easy accessibility, speed, advantage of finding data and analysis together, reaching politicians and voters at the same time etc., the digital media such as facebook, twitter and youtube is becoming more and more preferable than the traditional methods of activism such as street demonstrations, press declarations, manifests or pacifist's resistance.

Yet there are also sceptics as Morozov who believes that the power of Internet and new media is exaggerated and argues that the states also develop defensive methods against Internet and new media.

This study will deal with digital activism in the area of ecological problems and its potential of success in replacing the traditional methods of activism. In this context, the activities of the most well-known Turkish environmental organisation with more than 600.000 members, Turkish Foundation for Combating Soil Erosion, for Reforestation ad the Protection of Natural Habitats (TEMA) will be examined.

The final aim of the study is to establish if a well-known orthodox environmental organization such as TEMA really benefits from digital activism as a cost-effective method. In this context, the author will double check the research results suggesting that digital activism is more useful for small, disadvantaged, local actors and less practical for larger centralized organizations.

The author, who is presently a member of the board of directors and has been for two years a member of the board of trustees of TEMA will be able to use her insider observations and have easy access to the relevant data and information. The research method will be conducting a number of detailed interviews with TEMA professionals as well as TEMA volunteers outside the centralized organization of TEMA who use digital media as a part of activism. The information to be collected from the interviews and available statistics will be processed with a view to find out the approaches which have been developed by TEMA professionals and volunteers.

In addition, digital communication of or sharings relating to TEMA such as e-mail and sms messages, facebook and twitter sharings, youtube videos, TV public spots, bloggers and online donations which took

place between September 15 and October 15, 2017 will be analysed as far as permissible by data protection laws, which may be reduced to numerical data by TEMA IT department

Further TEMA's tendency to use digital activist methods will be tested in comparison with traditional methods of activism.

In this context the frequency of TEMA's using "slactivist" and "clicktivist" methods will be measured with a view to find out their effectiveness in resolving ecological problems. This part of study will include among others, some research on if and if yes concerning which problems do TEMA professionals or volunteers use change.org, the frequency of likes, signatures, number of videos accessed, the amount of donations, etc.

As a matter of fact, this study has also important public administration relevance, in that, digital communication methods are used not only by NGOs but also by public authorities. One critical question is if digital communication methods, whether used by NGOs or public authorities, are fair, effective, democratic methods providing accountability of the user. In this respect, the research results presently available need to be double-checked with new empirical studies.

We need to question if all positive characteristics attributed to digitalism with respect to effectiveness and democracy are correct. Namely we need to reconsider if it would be advisable to NGOs and public authorities to maintain and may be prefer, at least in certain cases, traditional methods.

Concluding question may be formulated as follows: When the benefit of ecology and effectiveness of environmental policies are considered, is it correct to sacrifice Street Activism for the victory of Digital Activism?

Keywords**:** *Digital Ecological Activism, New Social Media, Ecological Problems and Social Media, Social Media and NGOs, Traditional Methods of Opposition, Social Sharing Networks*

E-DEVLET VE E-BELEDİYE TERİMLERİNİN KAVRAMSAL ANALİZİ İLE TÜRKİYE'DE BELEDİYE WEB SİTELERİYLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALARIN LİTERATÜR TARAMASI

LITERATURE SCREEN OF CONCEPTUAL ANALYSIS OF E-GOVERNMENT AND E-MUNICIPALITY TERMS AND MUNICIPALITY WEB SITES IN TURKEY

Mehmet MECEK
Afyon Kocatepe Üniversitesi Afyon MYO

ÖZET

E-Hizmet; kamu kurumlarının sahip olduğu bilgi, belge ve programlar ile sundukları hizmetlere elektronik ortamda ulaşabilmeyi ifade etmektedir (Parlak ve Sobacı, 2012:247). E-Hizmet uygulamaları ulusal düzeyde "e-Devlet", yerel düzeyde de "e-Belediye" olarak ortaya çıkmaktadır. Yapılan literatür çalışmalarında E-Devlet ile ilgili temel sayılabilecek bazı çalışmalar başta ABD ve İngiltere gibi ülkelerde 1950'li yıllardan sonra başlamış olsa da modern anlamda birbirine entegre modüllerin ve eş zamanlı (online) enteraktif uygulamaların bir bütün olarak 2000'li yıllarda yaygınlaştığı tespit edilmiştir. Literatürde e-Devlet kavramının kullanılması da 1990'lı yıllarda başlanmış olmakla birlikte, kavramın olgunlaşması ve yaygınlaşması yine 2000'li yılların başında gerçekleşmiştir. E-Devlet ile ilgili sunulan hizmetlerin türü, çeşitliliği, etkinliği ve yaygınlığı açısından birçok farklılıklar/eksiklikler bulunsa da Türkiye'deki e-Devlet uygulamalarının da yakın zamanlı gelişme gösterdiği görülmektedir (Mecek, 2017).

E-devlet kavramına bazı yazarlar tarafından çok geniş bir perspektiften ele alınarak adeta "*tüm sorunları çözen bir sihirli değnek*" (Al ve Alodalı, 2008:1206) ya da "*bir kurtarıcı*" (İnce, 2001:21) olarak görülürken; kimi yazarlarca da çok dar bir kapsamın içine hapsedilmiştir. Ndou (2004:3)'ya göre "e-devlet" kavramı farklı kişiler için farklı anlamları ifade etmektedir. Kimi araştırmacılar e-devleti basit dijital devlet bilgileri veya vatandaşlarla dijital işlemler yapmanın bir yolu olarak tanımlamaktadır, kimileri için ise e-devlet sadece siyaset ve devlet konuları hakkında bilgiler sunulmuş bir web sitesinin oluşturulmasından ibarettir. E-devlet uygulamalarının içeriksel olarak bu dar kalıplarda ifade edilmesi yani kavram, süreç ve işlevlerinin olması gerekenden çok daha az anlaşılması ve bu tarz dar tanımlarla çerçevesinin çizilmesi, e-devletten sağlanabilecek kazanımları sınırlamakta olup, pek çok e-devlet uygulaması girişiminin başarısızlıkla sonuçlanmasına neden olmaktadır (Ndou, 2004:3'dan akt.: Acılar, 2012:128). Bu sebeple çalışmamızda öncelikle e-devlet kavramının tanımlanarak, içeriksel ve fonksiyonel olarak genel sınırının çizilmesi üzerinde durulacaktır. Bu kapsamda 1990'lı yılların sonundan başlayarak günümüze kadar e-Devlet kavramını tanımlayan gerçek ve tüzel kişilerden bazı örnekler verilerek, bu kişilerin yaptıkları tanımlar bir tablo üzerinden kronolojik olarak sıralanmıştır. Böylelikle Türkiye ve Türkiye dışı kişi ve kurumların tarihsel perspektifte e-Devlete nasıl baktığı ve çerçevesini nasıl çizdiği ortaya konulacaktır.Örneğin Mecek (2017) e-Devlet'i;

"***Kamu hizmetlerinin daha az bürokrasi ve kaynak kullanımı ile çok daha hızlı, kolay, ulaşılabilir, bütünsel, etkin, verimli, modern, eşit, şeffaf, denetlenebilir, hesap sorulabilir, doğrudan, güvenli, kaliteli ve kesintisiz bir şekilde yerine getirilebilmesi amacıyla, devletin birey ve kurumlarla açık ağ ortamında ya da sınırlı sayıda kullanıcı tarafından erişim sağlanan kapalı ağ ortamlarında yazı, ses ve görüntü gibi sayısal verilerin işlenmesi, iletilmesi, saklanması, sorgulanması, değerlendirilmesi, denetlenmesi ve yönetilmesi temeline dayanan; bu kapsamda bilgi - iletişim teknolojilerinin kullanımıyla kullanıcılarına dijital ortamda bilgi, hizmet ve mal alışverişinde bulunma; tanıtım, kamuoyu oluşturma, çift yönlü iletişim kurma, denetim, tercih, tasdik, tahsilat, başvuru, belgelendirme, vd. online (gerçek zamanlı) işlem yapma imkanları sunan; bireysel katılımı ve demokrasi kültürünü artırıcı etkiye sahip, insan odaklı hizmet sunumu anlayışıyla oluşturulmuş politika, model, süreç, sistem ve uygulamalar bütünüdür***", olarak tanımlamıştır.

E-Devlet uygulamaları bugün kamu yönetiminde hizmet sunumu ve paydaşlar arasındaki iletişim/etkileşim yönü açısından en temel ve önemli araçlardır. Bu nedenle e-Devlet'in içerik ve çerçevesinin

tam ve doğru bir şekilde tanımlanması gerekmektedir. Çalışmamızda da bu amaç çerçevesinde özellikle Türkiye'de yapılan e-Devlet tanımları bir araya getirilerek başta kamu yönetimi, idare hukuku, halkla ilişkiler, enformatik ve mühendislik bilimleri olmak üzere bu konuda tüm disiplinleri belirli ölçüde kapsayan, bir çerçeveye (tanıma) yer verilmiştir.

E-devlet için geçerli olan tüm tanımlamalar, ilkeler ve beklentiler genelde e-belediye için de geçerlidir (Şahin, 2007: 166). Daha yalın ve dar bir ifadeyle e-Belediye; ulusal düzeyde bir hizmet sunum şekli olan e-Devlet'in yerel düzeye indirgenmiş halidir diyebiliriz. E-belediye çalışmaları ile hizmet, yönetim anlayışı, yeni istihdam olanakları gibi birçok konuda belediyelere yol gösterici işlevi yapmak; aynı zamanda belediye-yerel halk arasında iletişim ve bilgi alışverişi yolu ile kaliteli hizmet sunmak (Yıldırım ve Öner, 2004:318); daha büyük halk kitlesine ulaşmak; belediye hizmetlerinde hız ve kolaylık sağlamak (Gürler Hazman, 2005:66-67) amaçlanmıştır. Geniş bir literatür taraması ile e-Devlet kavramı ile ilgili olarak yapılan tablo benzer bir şekilde e-Belediye terimi için de yapılmıştır.

E-devlet ve e-belediyecilik gibi enteraktif uygulamalar sadece prestij sağlayan ve maliyet azaltan bir kamu hizmetleri sunum şekli olmayıp; profesyonel, akılcı, şeffaf, denetlenebilir, katılımcı ve etkin bir kamu yönetimi anlayışının da temel gereklerindendir. Bu nedenle de kamu hizmetinin paydaşı olan vatandaşlar başta olmak üzere tüm kamu ve özel hukuk kişiler hatta kamu hizmetini bizzat sunan birimler için zaman, enerji ve insan kaynakları gibi alanlarda tasarruf sağlayarak, maliyetlerin azalmasına, hizmet sunumunun hızlanmasına, hizmete erişimin daha kaliteli ve etkin olmasına katkı sağlamaktadır (Mecek, 2017).

Yöneten ve yönetilen bağlamında belediye ile vatandaş arasındaki yaşanan sorunların çözümünde ve taleplerin değerlendirilmesinde geleneksel iletişim araçları yanında gelişen bilişim ve bilgisayar teknolojisinden de yararlanılmaktadır. Özellikle internet tabanlı uygulamalarda hızlı bir artış gözlenmektedir (Tarhan, 2007:80).

Kurum ve idarelerin, içerisinde enteraktif uygulamalar barındıran web sitelerine sahip olmaları 7/24 kesintisiz ve güvenilir hizmet sunma; az maliyet ve kaynakla (girdiyle) çok daha fazla ve doğru çıktı (sonuç) alma; büyük ölçekte tanıma ve tanıtma faaliyetlerini gerçekleştirebilme; hızlı bilgi verme ve alma; kurumsal imaj ve marka değerini arttırabilme; daha geniş ve optimal kaynaklara erişebilme; daha etkin ve verimli bir kurumsal yönetim sağlayabilme gibi geniş imkanlar sunmaktadır (Mecek, 2017)).

Belediye web sayfalarının artan bu önemi onların yeterli düzeyde, etkin, verimli ve modern bir şekilde kullanılıp kullanılmadığı sorusunu/sorununu ortaya koymaktadır. Sempozyumun kapsamı da dikkate alınarak bu konuda bir alan çalışması yapmak ve lokal (yerel - bölgesel) bir değerlendirme yapmak yerine şimdiye kadar bu amaçla ve kapsamla yapılmış olan çalışmaların literatür incelemesinin yapılması uygun görüldü. Farklı zamanlarda ve bölgelerde yapılan çalışmaların metodoloji ve kıstaslarının karşılaştırmalı olarak ortaya konmasının yapılacak yeni çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda belediye web sayfalarıyla ilgili yirmiden fazla çalışma (tebliğ, makale, kitap bölümü) incelenerek; çalışmanın kapsamı, metodolojisi ve ulaşılan sonuçlara kısaca değinilmiştir. Son olarak ta bu konuda genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Bilgi iletişim teknolojilerinde (BİT) yaşanan gelişmelere koşut olarak e-Belediyeciliğin artan önemi bu konuda birçok teorik ve ampirik çalışmanın yapılmasına neden olmuştur. Akademik yazında gittikçe yaygınlaşan e-Devlet/e-Belediye uygulamaları konusundaki ampirik çalışmaların bir kısmı web siteleri üzerinden içerik analizi, diğer bir kısmı da anket yöntemiyle gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte her iki yöntemi uygulayan çalışmalar da bulunmaktadır (Aktel, 2009:225-226).

E-Belediyecilik ve belediye web sayfaları ile ilgili çalışmalar genellikle üç ana grupta toplanmaktadır. Bunlardan ilki; belediye web sayfalarının etkinlik, verimlilik, kullanım kolaylığı, erişebilirlik, görünüm, şeffaflık, demokrasi, katılım, vb. unsurlar açısından içerik analizleri şeklindedir. İkinci grup çalışmalar ise, belediye web sayfaları ve e-Belediyecilik uygulamalarının paydaşları olan yöneticiler, personel, vatandaşlar, sivil toplum kuruluşları, kamu/özel sektör organizasyonu ve toplumsal gruplar üzerindeki algılarını, bilgi ve memnuniyet düzeylerini, hizmet alma oranlarını, düşüncelerini vd. öznel yaklaşımlarını ele almaktadır. Üçüncü grup çalışmalar da; belediye web sayfalarının alt yapı, donanım, erişim

hızı, yazılım, tasarım ve güvenliği gibi teknik yönünü incelemektedir (Mecek, 2017). Çalışmamızın kapsamı birinci grup ile sınırlıdır.

Belediye web sayfalarının içerik analizleri ile ilgili Türkiye'de yapılan ampirik çalışmalar da kendi içerisinde üç ana grupta değerlendirilebilir. Bunlardan ilki, bireysel web sitesi analizleridir. Yani araştırmacılar tarafından herhangi bir belediye web sayfasının ve e-Belediye uygulamalarının tek başına belirli kıstaslara göre incelenmesini kapsamaktadır. İkinci grup çalışmalar da yerel düzeyde birden fazla belediyenin web sitesinin aynı anda karşılaştırmalı olarak analiz edilmesi üzerinedir. Üçüncü grup ampirik çalışmalar ise ikinci grubun daha geniş ölçekli versiyonunu yani Türkiye geneli ya da bölgesel veya birkaç İl'i kapsamına alan daha kapsamlı çalışmalardan oluşmaktadır. Her üç grupta da azımsanmayacak düzeyde Türkiye'de yapılmış çalışmalar bulunmaktadır (Mecek, 2017)). Literatür taraması sonucunda Türkiye'de yapılan çalışmalar ile Türkiye ölçekli yapılan akademik çalışmalar üç ana gruba ayrılarak karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Belediyelerin web sayfaları ve e-Belediyecilik ile ilgili yapılan çalışmalar elbette ki yukarıda bahsedilen kapsamla sınırlı değildir. Örneğin üst düzey bürokratların, yerel idarecilerin, belediye meclis üyelerinin, kent halkının, sivil toplum kuruluşlarının, öğrencilerin, kamu personelinin ve diğer toplumsal grupların e-devlet ve e-belediyecilik konusundaki algı, bilgi, tutum ve beklentilerine yönelik birçok alan araştırması yapılmıştır. Ancak çalışmanın kapsamının daha çok genişleyerek amacından uzaklaşmaması için bu tür çalışmalar tebliğ kapsamına dahil edilmemiştir. Belediyelerin genel olarak web sitelerinin analizi dışında bazı e-belediyecilikle ilgili daha dar kapsamlı çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin Kaya Bensghir ve Akay (2006) tarafından, Türkiye`de belediyelerin Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) uygulamaları değerlendirilmiştir. Ancak e-Devlet/e-Belediyecilik kavramlarını bütüncül olarak yansıtmadıkları için bu tür çalışmalar da tebliğ kapsamına dahil edilmemiştir.

Çalışmamız e-Devlet ve e-Belediye uygulamalarının temel içeriği, kapsamı ve sınırları ne olmalıdır? sorusuna bir cevap aramaktadır. Bu bağlamda da daha önceden belirtildiği üzere bu kapsamda tarihsel süreçte yapılmış olan tanımları bir araya getirerek, tüm disiplinleri belirli ölçüde kapsayıcı ve ihtiyaca cevap verici bir kapsam (tanım) oluşturulmuştur. Böylelikle dijital (elektronik) kamu yönetimi politikalarının ve bu politikalar kapsamında gerçekleştirilecek uygulamaların daha iyi oluşturulması, uygulanması, anlaşılması ve aktarılmasına katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Ayrıca yerel düzeyde dijital kamu hizmetlerinin sunulmasına aracılık eden belediye web sayfalarının ve e-Belediye uygulamalarının tanıma ve tanıtma faaliyetlerine uygun, daha katılımcı, hukuki, şeffaf, denetlenebilir, hesap sorulabilir ve etkin bir hale getirilmesine; bu konuda belirli bir standart oluşturulmasına katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Özellikle bu konuda yapılan çalışmaların bir araya getirilecek olması bu konuda daha optimal kıstasların geliştirilmesine etki edeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler*: *E-Devlet, E-Belediye, E-Hizmet, Belediye Web Sayfası, Literatür Taraması.

ABSTRACT

Çalışmamız e-Devlet ve e-Belediye uygulamalarının temel içeriği, kapsamı ve sınırları ne olmalıdır? sorusuna bir cevap aramaktadır. Bu bağlamda da daha önceden belirtildiği üzere bu kapsamda tarihsel süreçte yapılmış olan tanımları bir araya getirerek, tüm disiplinleri belirli ölçüde kapsayıcı ve ihtiyaca cevap verici bir kapsam (tanım) oluşturulmuştur. Böylelikle dijital (elektronik) kamu yönetimi politikalarının ve bu politikalar kapsamında gerçekleştirilecek uygulamaların daha iyi oluşturulması, uygulanması, anlaşılması ve aktarılmasına katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Ayrıca yerel düzeyde dijital kamu hizmetlerinin sunulmasına aracılık eden belediye web sayfalarının ve e-Belediye uygulamalarının tanıma ve tanıtma faaliyetlerine uygun, daha katılımcı, hukuki, şeffaf, denetlenebilir, hesap sorulabilir ve etkin bir hale getirilmesine; bu konuda belirli bir standart oluşturulmasına katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Özellikle bu konuda yapılan çalışmaların bir araya getirilecek olması bu konuda daha optimal kıstasların geliştirilmesine etki edeceği düşünülmektedir. Çalışmamız geniş bir literatür taramasına dayanmaktadır. Çalışmamızın birinci kısmı e-Devlet ve e-Belediyecilik terimi ile ilgili yapılan tanımlamaların literatür taramasını; ikinci kısmı da,

belediye web sayfaları ve e-Belediyecilikle ilgili yapılan akademik çalışmaların literatür taramasını kapsamaktadır.

Keywords: *e-Devlet, e-Belediye, e-Hizmet, Belediye Web Sayfası, Literatür Taraması.*

E-DEVLETTEN DİJİTAL BİRLİĞE: AVRUPA BİRLİĞİ'NİN TEKNOLOJİ İLE İMTİHANI

FROM E-STATE TO DIGITAL UNION: THE TEST OF EUROPEAN UNION WITH TECHNOLOGY

Nalan DEMİRAL
Trakya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Temel amaç olarak, Avrupa içinde birliği, düzeni, refahı, istikrarı, gelişmeyi amaçlayan Avrupa Birliği (AB-Birlik) son dönemlerde yaşadığı krizlerle yeni bir yapılanmaya gitme konusunda seçeneği kalmadığını anlamış bulunmaktadır. İçine girdiği ekonomik ve siyasi krizler, Birlik fikrinin giderek anlamını yitirmesi, AB vatandaşlarının Birliğin sunduğu hizmetler konusundaki yakınmaları, Dünya siyaset ve ekonomi sahnesinde istenilen konuma gelinememesi, Birlik içinde kurumsal yapılanmanın bir türlü kurulamaması, gerek kendi içlerinde gerekse de Birlik içinde sorunlar yaşayan ve sorunlara sebep olan ülkeler ve hatta Birlik 'ten ayrılmaya karar veren ülke ve bu ülkeyle yaşanan sorunlar AB'nin değişimin önlenemez ayak seslerini derinden ve en yakından duymasına sebep olmakta ve yeni bir atılım yapması beklenen Birlik için reform , özellikle de dijital reform kaçınılmaz olmaktadır.

İçinde yaşadığımız yüzyıl teknolojik açıdan çok hızlı değişimlere sahne olmaktadır ve bu değişimlerin mutlaka kamu yönetimi ve hizmetleri açısından dikkate alınması gerekmektedir. AB'yi yeniden düzenleme çabalarının bir parçası olan Lizbon Antlaşması'nın 181.maddesinin 1.ve 2.fıkralarında bu durum şu şekilde yasal garanti altına alınmıştır: "1.Birlik ve üye devletler, ulusal politikalar ile Birlik politikasının birbiriyle uyumunu sağlamak amacıyla, araştırma ve teknolojik gelişme faaliyetlerini koordine ederler.2. Komisyon, üye devletlerle sıkı işbirliği içinde, başta yönlendirici ilkeler ve göstergelerin belirlenmesi, en iyi uygulamaların değişiminin organize edilmesi ve dönemsel izleme ve değerlendirme için gerekli hazırlıkların yapılmasını amaçlayan girişimler olmak üzere, 1. paragrafta belirtilen koordinasyonu geliştirmek için her türlü faydalı girişimde bulunabilir. Avrupa Parlamentosu tam olarak bilgilendirilir."

Anayasa ile teminat altına alınmaya çalışılan, kamu hizmetlerinin teknolojik gelişmelere uygun biçimde, Birlik genelinde ve bütün üye ülkeler arasında aynı kalifiye biçimde görülmesini sağlamak ve Avrupa'nın 2020 hedeflerine ulaşmasını sağlamak adına pek çok çalışma yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Bunlardan en dikkat çekici olanları arasında Birliğin teknoloji ile imtihanında ve e-devlet ve dijital Tek Pazar konusunda 2015 yılında açıklanan "Future -proofing Egovernment for a Digital Single Market"yer almaktadır. Rapora göre elektronik ortamda sunulan hizmetler açısından Avrupa iyi bir durumdadır fakat daha iyi hale gelmelidir. Pek çok hizmet Birlik genelinde elektronik ortamda sunulabilirken, bu hizmetlerin sunumunda birtakım sorunların yaşandığı gözlenmekte, bunların başında da oldukça yüksek bir oranda (%73)(her dört kullanıcıdan sadece biri) hizmet sunan sitelerin kullanıcıya kolaylık sağlamaktan çok uzak olduğu belirtilmektedir. Aslında raporda asıl dikkat çeken sorun Birliğin vatandaşlarına genel olarak sundukları hizmetlerin teknolojik açıdan iyileştirilmesi yanında üye ülkeler arasında kamu hizmetlerinin sunumunda sınır ötesi işbirliğinin henüz istenilen seviyeye ulaşamamış olmasıdır. Şöyle ki ,mevcut durumda sunulan kamu hizmetlerinin sadece %57 si sınır ötesi ticaret yapan işletmeler tarafından kullanılabilirken, vatandaşlara sunulan hizmetler açısından bakıldığında ise bu oran %41 de kalmaktadır.Araştırmaya dahil olan 33 ülke içinde vatandaşların %47 si kamu hizmetlerini e -devlet üzerinden alırken, "the once only principle"olarak bilinen, AB vatandaşların hem kendi ülkelerinde, daha da önemlisi üye ülkeler arasında tek bir noktadan hizmetlere ulaşımını sağlayan çalışmalar bir türlü istenilen seviyeye getirilemediği vurgulanmıştır.. Ülke içindeki iyi örnek olarak Estonya'nın uygulamaya koyduğu X-Road uygulaması gösterilirken ki bu sistem sayesinde Estonya vatandaşları elektronik sunulan pek çok kamu hizmeti için sadece tek bir noktadan giriş yaptıklarında bütün işlemlerini halledilebilirken, Birlik içinde ve üyeler arasındaki hizmetlerde hala vatandaşlar elektronik ortamda olsa dahi pek çok siteye girip çıkma durumunda olmakta ve pek çok elektronik belge doldurmak zorunda kalmaktadır.

İşte bu sorunların üzerine gitmek ve çözüm yollarını bulmak ve elektronik devletin gelişimini hızlandırarak, dijitale geçişi sağlamak amacıyla AB'de hem üst düzey yönetsel platformlarda toplantılar yapılmakta, hem de yönlendirici dokümanlar, araştırmalar ve raporlar yayınlanmaktadır.

2009 yılında AB üyesi ve aday ülkelerinin ve EFTA üyelerinin (European Free Trade Area-Avrupa Serbest Ticaret Alanı) e-devlet uygulamalarından sorumlu bakanlarının 18 Kasım 2009'da İsveç'in Malmö kentinde yaptıkları toplantı sonucunda yayınladıkları bildiri de bunlardan bir tanesidir. Bildirinin dikkat çeken tarafı hem pek çok üst düzey yöneticiyi bir araya getirerek AB'nin e-devlet pusulasını ortaya koymuşlardır. Öncelikle bildiride, AB yöneticilerinin Birliğin içinde bulunduğu sosyal, ekonomik ve çevresel sorunların farkında olduğu belirtilerek, vatandaşların ve iş çevrelerinin gerek AB'nin , gerekse de kendi ülke kamu yönetimlerinin daha açık, erişilebilir, esnek ve işbirlikçi olmaları konusundaki giderek artan taleplerinin karşılanması konusunda hemfikir oldukları belirtilmiştir.

E-devlet uygulamalarında yapılacak geliştirmelerin hem AB içinde, hem de dışında kamu politikaların uygulanması ve kamu hizmetlerinin sunumu konusunda büyük fark yaratacağı bilinciyle, hem klasik kamu yönetimi yapılarının yenilenmesi ve hizmetlerin dijital olarak sunulması için yapılması gerekenler konusunda şu ortak noktalar vurgulanmıştır:

-Her şeyden önce e-devlet hizmetleri vatandaşların değişen ihtiyaçlarına paralel ve etkin bir şekilde yerine getirilmek üzere geliştirilmelidir.

-E-hizmetlerin geliştirilmesi amacıyla vatandaşlar, özel sektör temsilcileri ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliğine gidilmelidir.

-Kamunun sahip olduğu bilgi kaynaklarının etkin kullanımının yolları bulunmalıdır.

-Yönetsel süreçlerin daha şeffaf hale getirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

-Kamu politikası süreçlerine bütün paydaşların katılımının sağlanması için çaba gösterilmelidir.

Bütün bu hedeflenenler sonucunda da, Birlik ve ülke kamu yönetimlerinden e-devlet konusunda;

-Tek Pazar'ın en iyi şekilde işlemesi için fark edilir ve pozitif değişikler yapmaları,

-Bununla paralel olarak, AB vatandaşlarının herhangi bir üye ülkede eğitim görmeleri, çalışmaları, emekli olmaları konusunda gereken kolaylığı sağlamaları,

-Sınır ötesi hizmetler konusunda çalışmalarını hızlandırmaları beklenmektedir.

2009 yılında bahsedilen gündemle toplanan AB yöneticilerinin 2017 sonbaharında bir değerlendirme yapmak ve vatandaşlar, sivil toplum, özel sektör ve diğer paydaşlardan gelecek öneriler doğrultusunda yeniden bir araya gelmesi ve yeni bir yol haritası çizmesi beklenmektedir.

AB'nin bu alandaki ilerlemesine yardımcı olmak amacıyla Mayıs 2010'da da "Digital Agenda for Europe"(Avrupa İçin Dijital Ajanda) girişimi başlatılmış ve yapılan araştırmalar sonucunda 2014 yılında bir rapor yayınlanmıştır.

Rapora göre; AB kendisine hem Tek Pazar'ın, hem de kamu hizmetlerinin sunumu için pek çok alternatif sunabilecek dijitalleşme potansiyelinin farkında değildir ve bu konuda dünyadaki gelişmelerin arkasında kalmaktadır. Bu yüzden AB rapora göre , "Herkes için Dijital Oksijen" sloganı çerçevesinde hem vatandaşların hem de özel sektör temsilcilerinin Birlikle olan ilişkilerinde ve Birliğin hizmet sunumunda dijitalleşme oranını artırmalıdır.

Dijitalleşme konusunda yine başka bir girişim ise Lizbon Konseyi'dir.2017 yılında yayınladıkları "Making Europe a Data Economy: Framework for Free Movement of Data in the Digital Age" isimli raporlarına bilgi paylaşımının önemine değinmekte ve AB içinde bunun gerçekleşmesi için üç aşamalı bir plan öngörmektedir:

1-Avrupa genelinde once-only(tek giriş) prensibini ve uygulamalarını yaygınlaştırmak,

2-Avrupa içinde siber güvenliği sağlamak ve

3-Bilgi paylaşımını arttırmak için daha şeffaf politikalar geliştirmek

Bütün bunlara AB'nin 2016-2020 E-devlet Eylem Planı'nda yer alan kamu yönetimini modernize etmek, dijital iç pazarı gerçekleştirmek ve yüksek kalitede kamu hizmetlerinin sunumu için vatandaş ve özel sektör işbirliğini arttırmak da eklendiğinde, e-devletin ve dijitalleşmenin artık AB için vazgeçilemez olduğu aşikârdır. Yapılması gereken ise bunun için bir an önce harekete geçmektir.

Anahtar Kelimeler: *Avrupa Birliği, Kamu Yönetimi, E-devlet, Dijital Avrupa.*

ABSTRACT

As a Union established for wellfare,stability and development ,the European Union (EU) is facing many economic and social problems today.The citizens of the Union are not satisfied with the public services and neither the member countries.So in finding solutions to these problems; the EU realises that it must focus on digital technologies and develop the e-government pocesses and services.To achieve this goal, e-government action plans are put forward and implemented, the ministers of EU and EFTA (European Free Trade Area) countries gather together and approve declarations like Ministerial Declaration on e-Government and reports like Digital Agenda for Europe and Framework for Free Movement of Data in the Digital Age :Making Europe a Data Economy are published.All of these studies confirm that; the EU can no longer continue in the way it is now and should renew itself by taking the opinions of the citizens, business owners and non-governmental organizations.As it is obvious that ,these partners join at the same idea that the EU must be more open, more flexible,more smart and more digital the Union must implement the necessary steps like once-only principle,digital oxygen for all,consumer-friendly digital market,cyber security,and transparency in data sharind and as a main target "a better functioning modern public administration as soon as possible.

Keywords**:** *European Union, Public Administration, e-Government, Digital Europe.*

DİJİTAL ÇAĞDA YÜKSEKÖĞRETİM: TÜRK ÜNİVERSİTELERİNİN DİJİTALLEŞME STRATEJİLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

UNIVERSITY IN THE DIGITAL AGE: AN EVALUATION OF THE DIGITIZATION STRATEGIES OF TURKISH UNIVERSITIES

Devrim VURAL YILMAZ
Süleyman Demirel Üniversitesi

ÖZET

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve dijitral devrim her geçen gün yeni bir ivme kazanmakta; bu durum toplumsal yaşamın her alanındaki kurumları derinden etkilemektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı ve dijitalleşme yükseköğretim kurumlarını da kapsamlı bir dönüşüme zorlamaktadır. Üniversiteler dijital çağın farklı dinamikleri ile karşılaşmakta, dijital ekonominin, dönüşen işgücü piyasalarının, bilginin üretimi ve dağıtımında ortaya çıkan yeni kurumların, farklılaşan öğrenci profilinin karşısında rollerini nasıl sürdürecekleri sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu bağlamda dijital çağda üniversitelerin önünde duran sorun alanlarının ve fırsatların değerlendirilmesi, değişim dinamiklerine uygun yükseköğretim politikalarının ve yönetim statejilerinin geliştirilmesi önem kazanmaktadır.

20. yüzyılın son çeyreğinde küreselleşmenin hızlanması, postFordist üretimin yaygınlaşması, bilgi/iletişim alanında dijital devrimin gerçekleşmesi, insanların ve düşüncelerin hareketliliğinin artması, kültürel kimliklerin benzeşmesi, öğretimin standartlaşması, uluslararası hareketliliğin artması gibi süreçler yükseköğretimin ölçeğinde, anlamında ve işlevlerinde önemli dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Geleneksel olarak okulda öğrendikleri ile kendi kariyerlerini oluşturabilecek donanıma sahip, topluma katkıda bulunması gereken iyi ve yeterli vatandaşlar üretmek üzerine kurgulanan eğitim sistemleri küreselleşmenin ve dijital devrimin güçlü etkisi altında değişim gerekliliği ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu gelişmeler doğrultusunda rekabet edebilirliğe dayalı, küresel vizyona sahip, uygulamalı araştırmalarda yoğunlaşan, iletişim teknolojilerine dayalı yeni eğitim-öğretim yöntemleri uygulayan, ekonomik ve toplumsal kalkınmaya odaklı yeni bir üniversite profili çizilmektedir. Tüm dünyada yapılan benzer üniversite reformları ile geleneksel üniversite anlayışından Multiversite / Bilgi Toplumu Üniversitesi modeline doğru bir geçiş yaşanmaktadır. Bu modelde küresel işgücü piyasalarında rekabet edebilecek girişimci bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Akademisyenlere bilgi teknolojilerini hızlı bir şekilde programlara aktarma, öğrencilere alternatif öğretim ve değerlendirme yöntemleri sunma, küresel mesleki gelişmeleri ve standartları yakından takip etme, öğrencileri daha çok teknik bilgilerle besleme gibi yeni misyonlar yüklenmektedir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının yaygınlaşması ve dijital devrim üniversitelerin eğitim - öğretim faaliyetlerinde kapsamlı dönüşümlere yol açmaktadır. Bir yandan kampus yaşamında internet erişimi, öğrenci portalları, dijital kütüphaneler gelişmekte, diğer yandan uzaktan eğitim yaygınlaşmaktadır. E-öğrenim (*e-learning*), sanal öğrenim (*virtual learning*), tıklamayla üniversite eğitimi (*clicking university education*) olarak da adlandırılan bu uygulamada eğitimde zaman ve mekan esnekliğine geçilmektedir. Tam zamanında eğitim (*just-in-time education*) ve tam-olayda-eğitim (*just-in-case education*) gibi yeni teknikler kullanılmaya başlanmaktadır. Yükseköğretim kurumlarında eğitim öğretim amacıyla kullanılmaya başlanan öğrenme yönetim sistemleri, açık öğrenme kaynakları, sosyal ağlar, ders videoları ve kitlesel açık çevrimiçi dersler yaygınlaşmaktadır.

Dijital çağa uyum sürecinde yükseköğretim kurumlarının doğru hamleler yaparak bu değişim sürecinde geride kalmalarını engelleyebilecekleri ve değişen öğrenci profilinin ihtiyaçlarına daha etkili cevap verilebileceği bir gerçektir. Dijital teknolojiler öğretme ve öğrenme yöntemlerinin yeniden yapılanırılması ve geliştirilmesine yönelik önemli fırsatlar sunmaktadır. Dijital teknolojiler öğrenci odaklı bir eğitim ortamının yaratılması, farklı araçların kullanımıyla derslerin zenginleştirilmesi, iletişim kanallarının güçlendirilmesi gibi olumlu etkiler sağlamaktadır. Akdaemisyenler çevrim içi ve çevrim dışı öğretme yöntemlerini birlikte

kullanarak öğrencilerin öğrenme deneyimlerini kişiselleştirme olanağı bulmaktadır. Dijital teknoojileri kyullanarak akademisyenler öğrencilerin yaratıcı düşünme yeteneklerini eliştirecekleri bir ortam yaratabilmekte, kendileri de bu süreçte mentörlük rolü üstlenerek öğrenciye odaklı daha esnek ders verme biçimleri geliştirebilmektedir. Dijital öğretme ve öğrenme yönetemleriyle yeni hedef kitlelere ulaşılabilmekte, öğrenci hareketliliği desteklenmekte, eğitimde ve araştırmada daha yenililikçi uygulamaların önü açılmaktadır.

Öte yandan, dijital teknolojilerin gelişmesi ve gün geçtikçe ivme kazanan dijitalleşme süreci üniversitelerin önünde önemli sorun alanları da barındırmaktadır. Altyapı ve kaynak yetersizlikleri, ulusal ve kurumsal düzeyde tutarlı politikaların eksikliği, internet erişim olanaklarının sınırlı olması, dijital araçları kullanacak personel yetersizliği, dijital okur yazarlığa ilişkin becerilerin yetersizliği gibi nedenler yükseköğretimde dijitalleşmenin önündeki sorun alanları olarak durmaktadır. Dijital teknolojilerin öğretme ve öğrenme alanındaki olumlu katkılarına karşın bu ortam ve araçların kullanımına geçiş süreci özellikle altyapı ve maliyet sorunları yaşayan gelişmekte olan ülkelerde yavaş ilerlemektedir. Bu da yeni kurulan ve gelişmekte olan üniversiteler ile kurumsallaşmış ve finans kaynakları güçlü üniversiteler arasında var olan eşitsizliklerin artmasına neden olmaktadır. Bunun yanısıra dijital araçların kullanımı gerek öğretim elemanlarının gerekse öğrencilerin dijital okur yazarlık konusunda belirli bir donanıma sahip olmasını gerektirmektedir. Dijital okur yazarlık ve dijital teknolojilere erişim konusunda ülkeler, üniversiteler ve bireyler arasında da eşitsizlikler süregelmektedir.

Üniversitelerde teknolojinin neden ve nasıl kullanılacağına ilişkin tartışmalar sürmekte, genel bir uzlaşma sağlanamamaktadır. Günümüzde halen birçok üniversitede dijital teknoloji kullanımı genellikle akademisyenlerin kendilerini geliştirmeye yönelik kişisel çabalarıyla sınırlı kalabilmektedir. Oysa teknolojinin sistematik kullanımı için daha koordine, stratejik ve politika odaklı bir yaklaşım gerekmektedir. Yükseköğretimde dijital teknolojilerin etkin şekilde kullanılabilmesi bu alanda uygulanacak ulusal politikalar ve kurumsal stratejilere bağlıdır. Ulusal düzlemde dijital okur yazarlığın ve becerilerin ulusal eğitim politikalarının bir parçası olarak geliştirilmesi, dijital teknolojilere ilişkin altyapının geliştirilmesi, finansal kaynakların sağlanması, dijital öğretme ve öğrenmeye ilişkin yasal çerçevenin hazırlanması, üniversitelerde dijitalleşmeye ilişkin yenilikçi iderliğin ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi gibi birçok alanı kapsayan bir stratejik yol haritası çizilmelidir.

Üniversitelerde ise dijital teknolojiler eğitimde kullanılan ortam ve araçlar olarak değerlendirilmekten öteye geçmeli, tüm üniversiteyi kapsayan bir süreç olarak görülmelidir. Bu kapsamda öncelikle dijitalleşmenin bilgi teknolojilerinin kullanımını da kapsayan, ancak onunla sınırlı olmayan bir uygulama olarak kampüsün tümüne yayılması sağlanmalıdır. Dijitalleşmenin kurumsallaşması anlamında teknoloji geliştiriciler ile uygulayıcıların iletişim halinde olduğu, üniversite çapında programların birbiriyle etkileşim içinde çalştığı bir sistem yaratılmalıdır. Bu bağlamda dijital teknolojilerin kullanımının yaygınlaşması için destek hizmetlerinin ve personelinin yeterliliği en önemli unsurlardan biridir. Dijital uyumun gerçekleştirilebilmesi için akademik ve idari personel ile öğrencilerin yeterli şekilde ve sürekli bilgilendirilmesi ve teknik olarak desteklenmesi gerekmektedir. Diğer yandan dijital teknolojilerin kullanımı sadece kurum içinde değil, kurumun dış paydaşlarının da ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde kurgulanmalıdır. Dolayısıyla dijitalleşme bir teknolojik araç olmaktan öteye, üniversitelerde kurumsal değişimin ve kalite geliştirmenin destekleyici bir unsuru olarak ele alınmalıdır. Bu tür bütüncül bir yaklaşım dijital devrim ile birlikte alternatif bilgi kanallarının arttığı ve üniversitelerin varlığının sorgulandığı bu dönemde tehditleri fırsata dönüştürmenin bir yolu olabilir. Çünkü üniversiteler sadece bilgi üreten ve yayan kurumlar değil, öğrencileri, akademisyenleri, kampus yaşamı, bulundukları kentle ilişkileri bağlamında toplumsal yaşamın önemli bir parçasıdır ve bu misyonlarını değişimi yöneterek sürdürmelidir.

Anahtar Kelimeler: *Bilgi Toplumu, Dijital Çağ, Dijitalleşme, Üniversiteler, Yükseköğretim.*

ABSTRACT

The digital revolution and the developments in the information technologies have been gaining an enormous impetus in recent years and transforming all institutions of economic and social life. The widespread use of information technologies and digital platforms have been more influential on the higher education sector due to its nature. Universities face with various dynamics of digital age and they have to respond to digital economy, new labour markets, emerging institutions which disseminate knowledge and changing student profile. In parallel with these developments there emerges a new university paradigm which redefines the roles of universities. According to this paradigm universities should be competitive institutions with global vision which focusing on applied sciences, using digital technologies in education methods, providing economic and social benefit. With the similar higher education policy reforms all over the world there emerges a newly emerging global university model called Entreprenuer University, Multiversity, New Generation University.

In parallel with these developments the student profile of the universities has also been changing. A new generation of university students, called digital natives, use internet, social media and other digital platforms widely and demand different modes of educational methods. There are new types of university education like e-learning, virtual learning, clicking university education and new techniques like just-in-time education and just-in-case education. Similarly, internet access, social networks, student portals and massive online open course have been gaining widespread application.

In this context, universities have to adapt their strategies and goals in accordance with the dynamics and the requirements of digital age. National higher education policies should also support these strategies. For this reason in many countries new national policies have been designed, policy centers and platforms have been established. Universities have also established policy centers and developed digitalization strategies and models. The goal of this study is to explore the current situation of Turkish higher education regarding digitalization policies and strategies and to develop policy recommendations. With this aim main policy documents of national institutions related to higher education were examined through the use of document analysis method. Secondly, the strategy documents of Turkish universities (strategic plans and institutional evaluation reports) were analyzed in order to find out their strategies and goals regarding digitalization. The preliminary findings of the research revealed that in Turkish higher education institutions there is a rising awareness on digitalization process, yet there are no sufficient strategies and goals to support the implementation. From this perspective, in this paper some examples of digitalization policies and strategies from different countries were also examined and policy recommendations were developed for Turkish universities.

Keywords**:** *Information Society, Digital University, Digitalization, Turkish Higher Education, Turkish Universities*

TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE BÜROKRATİK İŞLEMLERİN AZALTILMASINDA İNOVASYONA DAYALI UYGULAMALARIN ÖNEMİ

THE IMPORTANCE OF APPLICATIONS BASED ON INNOVATION IN REDUCING BUREAUCRATIC PROCESSES IN TURKISH PUBLIC ADMINISTRATION

İbrahim Ethem TAŞ
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Kemal UÇACAK
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Ahmet Hamdi AYDIN
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Yeter ÇİÇEK
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

ÖZET

Bürokrasi otorite hiyerarşisi ve işbölümüne dayanan bir örgütlenme şeklidir. Birçok kesim tarafından eleştirilmesine rağmen yerine konulabilecek alternatif bir örgütlenme şeklinin olmamasından dolayı bürokrasi, uzun yıllar boyunca tüm dünyada hâkim örgütlenme şekli olmuştur. Özellikle ilk ortaya çıktığı dönemlerde örgütlenme sorununun çözülmesini sağlasa da bu durum zaman içerisinde bürokrasiye karşı negatif düşüncelerin oluşmasına engel olamamıştır. Zira bürokrasinin ismiyle özdeşleştiği Max Weber'in teorisine göre en rasyonel, verimli, iyi işleyen ve en üstün örgütlenme biçimi olan bürokrasinin neden olduğu sorunlar bürokratik örgütlenme biçiminin sorgulanmasına yol açmıştır. Fakat günümüze kadar birçok düşünür tarafından eleştirilmesine rağmen bürokrasinin yerine geçebilecek bir örgütlenme şekli bulunamamıştır. Bu sebeple bu alanda yapılan çalışmalar bürokrasiyi tamamen ortadan kaldırmak yerine onu azaltarak olumsuz yönlerini bertaraf etmeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilen çalışmalar neticesinde yönetimlerde bürokrasinin olumsuzluklarını gidermek için inovasyona dayalı uygulamaların kullanılması yaygınlaşmaya başlamıştır. Türk kamu yönetiminde de bu eğilim doğrultusunda yapılan çalışmalar sonucunda BİMER gibi çeşitli inovatif uygulamalar geliştirilmiştir.

Günümüzde özellikle bilgi teknolojileri alanında yaşanan gelişmeler özel sektörü olduğu gibi kamu sektörünü de ciddi anlamda etkilemiştir. Yeni kamu yönetimi anlayışının geleneksel yönetim anlayışının yerini almaya başlamasıyla birlikte yönetimde inovasyona dayalı uygulamaların kullanımı yaygınlaşmaya başlamıştır. Literatürde kamu sektöründe inovasyon yapılamayacağı görüşünü savunanlar olsa da son yıllarda yaşanan gelişmeler bu tezin geçerliliğini büyük ölçüde ortadan kaldırmıştır. Zira önceden kamu sektöründe e-devlet ve UYAP gibi uygulamalar yoktu. Kamu hizmeti sunumunda sadece geleneksel dilekçe esaslı yöntemler kullanılmaktaydı. Fakat günümüzde bilgi teknolojilerine dayalı inovatif uygulamalar olan e-devlet gibi uygulamalar kamu hizmeti sunumunda ön plandadır. Uluslararası güvenilirliği kabul edilen endekslerden yola çıkarak yapılan analiz sonucunda bürokratik işlemlerin azalması ile inovasyona dayalı uygulamaların kullanımı arasında bir ilişki tespit edilmiştir.

Bir ülkede inovatif faaliyetlere verilen önemin artması ile bürokrasinin azaltılması arasında bir ilişki bulunup bulunmadığını anlamak Dünya Bankası tarafından yayınlanan ve ülkelerin bürokratik işlemler açısından durumu hakkında fikir veren iş yapma kolaylığı endeksi temel alınmıştır. Diğer değişken ise ülkelerin Araştırma Geliştirme(Ar-ge) faaliyetlerine yaptıkları harcamaların Gayrisafi Yurtiçi Hasılaları(GYSH) içerisindeki oranıdır. Bu verinin değişken olarak seçilmesinin nedeni Ar-ge'nin tanımının inovasyon kavramıyla önemli ölçüde bağlantılı olmasıdır. Bunu 28.02.2008 tarihinde kabul edilen "Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun" içerisinde yapılan Ar-ge tanımına bakarak görebiliriz.

Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunda Ar-ge *"Araştırma ve geliştirme, kültür, insan ve toplumun bilgisinden oluşan bilgi dağarcığının artırılması ve bunun yeni süreç, sistem ve uygulamalar tasarlamak üzere kullanılması için sistematik bir temelde yürütülen yaratıcı çalışmaları, çevre uyumlu ürün tasarımı veya yazılım faaliyetleri ile alanında bilimsel ve teknolojik gelişme sağlayan, bilimsel ve teknolojik bir belirsizliğe odaklanan, çıktıları özgün, deneysel, bilimsel ve teknik içerik taşıyan faaliyetler"* olarak tanımlanmıştır.(Madde 2). Bu tanımda, bilhassa yenilik ve özgünlük kavramlarına yapılan vurgu, Ar-ge ile inovasyon arasındaki ilişkinin göstergesidir.

Ülkelerin GSYİH içindeki Ar-ge harcamalarının oranı ile iş yapma kolaylığı endeksi arasında bir ilişki olup olmadığına bakmak için SPSS20 paket programı kullanılarak korelasyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda bu iki değişken arasında pozitif yönlü doğrusal bir ilişki tespit edilmiştir. Yapılan bu analizden elde edilen sonucu daha somut bir hale getirebilmek için vatandaşların yönetime katılımını elektronik ortamda mümkün hale getiren inovatif bir uygulama olan Başbakanlık İletişim Merkezi(BİMER) uygulaması örnek olarak incelenmiştir.

BİMER vatandaşların yönetime katılımını elektronik ortamda mümkün hale getiren bir uygulama olması yönüyle Türk kamu yönetiminde yaşanan dijital dönüşüme verilebilecek önemli bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu inovatif uygulama sayesinde vatandaşlar yönetime istek, talep ve şikayetlerini kamu kurumlarına gitmek zorunda kalmadan iletebilmektedirler.

Türk kamu yönetiminde bilgi teknolojileri kullanılarak geliştirilen bir uygulama olarak BİMER uygulaması sayesinde bürokratik işlemler azalmıştır. Eğer vatandaşların yönetime katılımını elektronik ortamda mümkün hale getiren BİMER olmasaydı vatandaşlar bilgi alma haklarını kullanabilmek için kamu kurumlarına gitmek zorunda kalacaklardı. Fakat bu uygulama sayesinde mesai saatlerine bağlı kalmadan dakikalar içerisinde vatandaşlar kamu kurumlarıyla etkileşime geçebilmektedirler. Bu durumu daha iyi anlayabilmek için Birleşmiş Milletler Kamu Yönetimi Ağı tarafından paylaşılan e-katılım kalkınma endeksi ile Dünya Bankası tarafından paylaşılan iş yapma kolaylığı endeksi arasında korelasyon analizi yapılmıştır. 179 ülkenin 2016 yılına ait verileri kullanılarak yapılan bu analiz sonucunda e-katılım seviyesi ile iş yapma kolaylığı arasında pozitif yönlü doğrusal bir ilişki tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu sonuçtan yola çıkarak vatandaşların internet üzerinden kamu kurumlarıyla iletişime geçmesi ile bürokrasinin azalması arasında bir ilişkinin bulunduğu söylenebilir. Bu açıdan BİMER uygulamasının bürokratik işlemleri azalttığı ifade edilebilir.

Bu çalışma kapsamında incelenen örneklerde de görüldüğü üzere bürokrasiyle mücadele kapsamında atılan adımlar çoğunlukla onu tamamen ortadan kaldırmak yerine bürokrasiyi azaltmayı hedefleyerek atılan adımlardır. Çünkü ne kadar eleştirilse de bürokrasinin olmadığı bir örgütlenme şekli dünyada bulunmamaktadır. Zira yönetimde usul ve kuralları tamamen yok saymak gerçekçi değildir. Fakat burada asıl mesele bu şekilciliğin olması gerekenin üzerine çıkarak kurumun işleyişine zarar vermemesidir. Yapılacak olan çalışmalar ile bunun önüne geçmek hedeflenmelidir. Kamu sektöründe inovasyonu desteklemek suretiyle yapılacak olan reform çalışmaları ile bürokratik işlemler azalabilir. Bunun sonucunda kamu hizmeti sunumunda kalitenin artması nedeniyle hem vatandaş memnuniyeti artacak hem de bürokratik işlemlerin neden olduğu ekonomik kaybın önüne geçilmiş olacaktır.

Bu çalışmada ilk olarak inovasyon ve bürokrasi kavramları genel olarak açıklanmıştır. Bürokrasinin çeşitli açılardan tanımları verildikten sonra bürokrasinin tarihsel gelişimi genel olarak özetlenmiş ve bürokrasinin teorik arka planı hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra bürokrasi kavramıyla ismi özdeşleşen Max Weber'in bürokrasi teorisi ve ona yapılan eleştiriler hakkında bilgi verilmiştir.

Bunun ardından kamu sektöründe inovasyon kavramı hakkında bilgi verilerek dijital çağda kamu hizmeti sunumunda inovasyona dayalı uygulamaların kullanımının önemi üzerinde durulmuştur. Bunun ardından dünya genelinde kamu sektörünün karşı karşıya kaldığı önemli bir sorun olan bürokratik işlemlerin fazlalığı sorununun çözümü ile inovasyona dayalı uygulamaların kamu hizmeti sunumunda kullanılması arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Bunun için uluslar arası güvenilirliği kabul edilen endeksler kullanılarak korelasyon analizi yapılmıştır. Daha sonra Türk kamu yönetiminde önemli bir inovatif uygulama olan BİMER uygulaması örnek olarak incelenerek bu uygulamanın kullanımı ile bürokratik işlemlerin

azaltılması arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Bu çalışmada hem yerli ve yabancı literatürlerin taranmasından elde edilen bilgiler hem de resmi kuruluşlar tarafından paylaşılan istatistiki veriler kullanılmıştır. Yapılan bu çalışma ile dijital çağda kamu sektöründe inovasyonun önemi vurgulanmak istenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Bürokrasi, İnovasyon, BİMER, Türk Kamu Yönetimi.*

ABSTRACT

Although criticized by a lot of people since the first period of its emerge bureaucracy, maintains the position of being an organisational model that is validall over the world nowadays. According to the Max Weber's theory, bureaucracy is rational, unproblematic, weel-functioning and excellent organisational model. But in progress of time, it has started to be seen as a bulky, inefficient, ineffective model because of the emergence of its negative features called paperwork. Accordingly the excess of bureaucratic procedures has become an important problem in Turkish public administration. Works havedone to reduce bureaucracybecause of the problems caused by the negative features of the bureaucracy. As a result of these studies, applications based on information technologies and innovation such as e-government, National Judicial Network Platform and Prime Ministry Contact Center has found out. Saving of time, paper and significantly financial has provided thanks to developed these applications. İn this way, the problems caused by bureaucratic procedures have reduced.

İn this paper, first of alla discussion has been conducted on importance of innovation in the public sector by explaining the concepts of innovation, information Technologies, e-government, National Judicial Network Platform and Prime Ministry Contact Center in order to create theoritical framework of study. Then İnformationabout theoretical background of concept of bureaucracy has been given by explaining historical development of bureaucracy in World and Turkey.

After the completion of the theoritical framework of study, whether there is a relationship between innovative applications and reducing bureaucratic processes has been investigated in the light of statistical data.

Keywords**:** *Bureaucracy, Innovation, BİMER, Turkish Public Administration*

DİJİTAL ÇAĞDA SİYASİ PARTİLERİN DEĞİŞEN İŞLEVLERİ: KORSAN PARTİ ÖRNEĞİ

THE CHANGING FUNCTIONS OF POLITICAL PARTIES IN THE DIGITAL AGE: PIRATE PARTY EXAMPLE

Rıfat KARAKOÇ
Gazi Üniversitesi

ÖZET

19. yüzyılda ortaya çıkan siyasi partiler modern demokratik sistemlerde büyük önem taşımakta ve günümüz temsili demokrasileri için vazgeçilmez aktörler olarak görülmektedirler. Günümüz demokrasi anlayışında kendisini demokratik olarak tanımlayan herhangi bir siyasal sistemde siyasi partilerin olmaması düşünülemez. Daha da ötesi günümüz demokrasi anlayışı partiler demokrasisi olarak da tanımlanmaktadır.

Daha açık bir ifadeyle; hiçbir ülke demokrasi ile yönetildiği iddiasında bulunup da siyasi partilerin kurulmasını ve serbestçe çalışmasını engelleyemez. Yani siyasi partiler, demokratik bir siyasal sistemde mutlak suretle bulunmalı ve demokrasinin olmazsa olmaz kurumları olarak özgürce faaliyet gösterebilmelidirler. İşte bu denli öneme sahip siyasi partiler günümüzde hemen hemen her alanda karşımıza çıkmakta ve aynı zamanda toplumsal, siyasi, ekonomik gelişmelerin çeşitli aşamalarında farklı siyasal sistemlerde benzer görevler üstlenmektedirler. Bu anlamda siyasal sistemleri ne olursa olsun, siyasi partiler; kamuoyunun toplumsal sorunlar karşısında bilinçlenmesine, kamuoyu oluşmasına, toplumdan gelen istek, dilek ve beklentilerin siyasi kararların alındığı merkezlere iletilmesinde önemli aracılık görevleri ve bunun gibi birçok işlevi yerine getirmektedirler.

Çağdaş siyasal toplumlarda en önemli sayılan siyasal güç; siyasi partilerdir. Siyasi partiler demokrasinin ayrılmaz parçası ve temel unsurlarından kabul edilmektedir. Günümüzde hemen hemen bütün toplumlarda çeşitli adlar altında iktidar mücadelesi veren partiler bulunmaktadır. Bu partilerin örgüt yapıları, ideolojileri, sistem içindeki işleyişleri, sisteme karşı takındıkları tavır, toplumsal tabanları ve etkinlikleri her ne kadar birbirinden farklı olsa da siyasi parti olgusu çağdaş toplumların temel niteliklerindendir. Bu nedenle siyasi partiler, modern politikanın işleyişinde çok önemli bir yere sahiptirler. 19. yüzyılda ortaya çıkan siyasi partiler günümüzde hemen her ülkede görünür durumdadırlar. Dünyada siyasi partilerin bulunmadığı yerler, sadece diktatörlükle ya da militarizmle baskı altında tutulan ülkelerdir. Basit anlamda, siyasi partiler; modern politikanın baş organize edici öğeleridir. İster demokrasinin temel aracı isterse de baskı ve zulüm kaynağı olsun, siyasi partiler devlet ve sivil toplum, hükümet kurumları ve toplum içindeki kurumlar ve menfaatler arasındaki hayati bir bağ niteliği taşımaktadırlar.

Farklı siyasal sistemlere sahip ülkeler arasındaki kültürel, ideolojik ve sosyoekonomik özelliklerin getirdiği bazı uygulama farklılıklarına rağmen siyasi partilerin temel işlevleri benzerdir. Belli amaçlar doğrultusunda kurulan ve bu amaçlara yönelik faaliyette bulunan siyasi partilerin, hem bu amaçlarına yönelik hem de siyasal sistemin genel işleyişiyle ilgili faaliyetlerde bulunurken yerine getirdiği işlevler, toplumla siyasal iktidar arasında "aracı" rolü oynamasına yol açan sistemin sürekliliğini sağlamada etkili olan işlevlerdir.

Demokratik hayatın zorunlu unsurları olarak görülen partilerin, farklı siyasal sistemlere sahip ülkeler arasındaki kültürel, ideolojik ve sosyoekonomik özelliklerin getirdiği bazı uygulama farklılıklarına rağmen benzer işlevlere sahip oldukları görülmektedir. Siyaset bilimi literatüründe bu işlevlerin başlıcaları klasik olarak dört başlıkta incelenmektedir.

Menfaatlerin birleştirilmesi

Demokrasinin koşullarından birisi; toplumdaki menfaatlerin dengelenmesi ve tatmin edilmesidir. Siyaset ise; kamu yararı arayışında çatışan çıkarların üstesinden gelme sanatıdır. Bu iki husus bir arada değerlendirildiğinde toplumdaki çıkar çatışmalarının yoğunlaşıp somutlaştığı, uzlaşma taktiklerinin biçimlendiği kuruluşlar olarak siyasi partilerin demokratik siyaset içerisinde önemli fonksiyonlarından birinin, seçmenlerin ve toplum içindeki çeşitli sosyal grupların çıkarlarını bir senteze ulaştırmak olduğu açıktır.

Siyasi devşirme

Grup ve kişilerin siyasi parti bünyesine dâhil olması ve burada eğitilerek siyasal sistem içerisinde yer almaları onların siyasal sistem ile bütünleşmelerini sağlamaktadır. Bu husus bir anlamda bireylerin siyasete kazandırılması olarak değerlendirilebilir.

Yönetme ve hükümet etme

Siyasi partilerin bir diğer işlevi, seçimlere katılarak seçmenlerin desteğinin kazanılması ve seçimlerden sonra çoğunluğu elde edenin, iktidarı kullanmasıdır. Çünkü siyasi partiler genellikle sınıf veya statü gruplarını temsil ederler ve neyi temsil ederlerse etsinler, iktidara sahip olmaya yönelirler. Doğaldır ki meşru bir siyasal düzlemde seçimler yoluyla siyasi iktidarı elde edecek olan parti, yönetme ve hükümet etme işlevlerini yerini getirecektir.

Siyasal sosyalleşme

Siyasi partilerin en önemli işlevlerinden bir diğeri de; eğitici olmalarıdır. Partiler, üyelerine, "siyasal oyunun nasıl oynanacağını" öğretirler. Partiler, vatandaşlara adayları ve seçilmiş görevlileri tanıtır ve hatta üyelere topluluk önünde nasıl konuşulacağını, toplantılar yapacağını, uzlaşılacağını öğreterek onların siyasal yeterliliğini derinleştirir ve bir bütün olarak siyasal sistem içinde meşruluk inşa ederler. Böylelikle partiler üyelerine bir anlamda "siyasi" bir eğitim verirler. Partiler günümüzde, siyasi katılma olgusunun temel araçlarından biridir. Geleceğin yönetici kadrolarını yetiştirmelerinin yanı sıra, halkın ulusal ve uluslararası sorunlar üzerine dikkatini çekmek, onların bu konularda belli bir görüşe ulaşmalarına yardımcı olmak biçiminde eğitme işlevleri vardır. Kitlelerin eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi ise özellikle ideolojik karakterli partilerde daha yoğun ve sistemli bir biçimde kendini gösterir.

Siyasi partilere ilişkin literatürde çok sayıda parti tipolojisi bulunmaktadır. Ancak geçen yüzyıl içinde tarihsel ve toplumsal şartların değişimi, partileri de etkilemiş ve değiştirmiştir. Bu çerçevede partileri değişen özellikleriyle açıklamaya yönelik farklı kriterlere göre tipolojiler geliştirilmiştir. Bu nedenle bu tipolojilerin yansıttığı özelliklerin sabit ve verili olmadığını unutmamak gerekir. Çağdaş siyasi parti çalışmalarında mevcut sınıflandırmaların günceli, toplumsal ve tarihsel değişimleri ne kadar karşıladığı tartışılmakta ve yeni tipolojiler üzerine çalışılmaktadır. Bu çerçevede yukarıda sayılan siyasi partilerin bu klasik işlevlerine ek olarak günümüz küreselleşme ve dijitalleşme anlayışına paralel yeni işlevler de eklenmektedir. Bu noktada alışılagelmiş siyasi parti tipolojilerinin yanı sıra yeni tip siyasi parti tipleri de ortaya çıkmaktadır. Duverger ve Neumann tipolojilerine alternatif olarak Kirchheimer tarafından geliştirilen ve günümüzde dünyadaki birçok siyasi partinin de tanımlamasına uygun düşen Catch-All parti, geleneksel üyelik yapıları ve aidatlarına bağımlı olmaktan hızla uzaklaşan ve devlet desteğiyle ayakta kalmaya çalışan yapılar olan kartel parti, bu yeni tiplere örnek olarak verilebilir. Yine bir diğer yeni parti tipi ise çalışma kapsamında ele alacağımız "korsan parti"dir. Korsan parti; tamamen internet üzerinden örgütlenen ve insan hakları, gözetim, şeffaflık, bilgi özgürlüğü, kişisel verilerin korunması, özgür yazılım, özgür toplum ve telif hakları konularında çalışmalar yürüten bir hareket olarak kendisini tanımlayan bir siyasi parti tipidir.

Örgütlü bir yapıya sahip olmaması ve diğer siyasi partilerin ilke ve hedefleri ile benzerlik göstermeyen ilke ve hedefleri bakımından ilgi çekici olan Korsan Parti tipi dünyanın birçok farklı ülkesinde bulunmaktadır. Tabii ki her ülkenin kendi siyasal koşulları ve hukuk kuralları çerçevesinde Korsan Parti tipine yönelik değerlendirme ve eleştiriler de farklılık göstermektedir.

Bu çerçevede Korsan Parti, Türkiye'de de internet üzerinden örgütlenen ve yukarıda da bahsi geçen konularda çalışmalar yürüten bir oluşum olarak faaliyet göstermektedir. Türkiye'deki Korsan Parti örneği hukuki mevzuat da göz önünde bulundurulduğunda Avrupa'daki örnekleri gibi seçimlere katılma yahut parlamentoda sandalye sahibi olma gibi özelliklerden herhangi birine sahip değildir. Buna karşın dijitalleşen dünyada bir anlamda dijital ilke ve hedefleri olan dijital bir siyasi parti olarak karşımıza çıkmaktadır.

İşte sayılan bu hususlarla birlikte, bu çalışmada; siyasi partilerin temel işlevleri ve dijitalleşen dünyada yeni bir siyasi parti tipi olarak karşımıza çıkan korsan partinin, klasik siyasi parti işlevlerine ek olarak yerine getirdiği yeni işlevleri ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Siyasi Partiler, Korsan Parti.*

ABSTRACT

The political parties that emerged in the 19th century have great importance in modern democratic systems and are seen as indispensable actors for today's democracies. It is unthinkable that there are no political parties in any political system that defines itself democratically in today's democracy. Moreover, today's understanding of democracy is also defined as party democracy.

More specifically, no country, ruled by democracy, can prevent the formation of political parties and their free operation. In other words, political parties should be found absolutely in a democratic political system and should be able to operate freely as essential institutions of democracy. Now, political parties with such prescription are present in almost every area, and they undertake similar tasks in different political systems at various stages of social, political and economic development. In this sense, whatever the political system are, political parties fulfill many functions such as consciousness of the public in the face of social problems, formation of public opinion, demands of the society, important interventions when wishes and expectations are communicated to the centers where political decisions are taken.

Regarded as essential elements of democratic life, parties are seem to have similar functions, despite some differences in practice, brought about by cultural, ideological and socioeconomic characteristics among countries with different political systems. In political science literature, the main classical functions are; merging of interests, political reorganization, governance and government, and finally political socialization. However, in addition to these classical works of political parties, new functions parallel to today's globalization and digitalization concept are added. At this point new political parties as well as traditional political party typologies are emerging. The type that we will consider in the scope of the study is the "pirate party". Pirate party; is a type of political party that organizes itself entirely over the internet and defines itself as a movement that carries out human rights, surveillance, transparency, freedom of information, protection of personal data, free software, free society and copyright.

In this study, together with these mentioned subjects, the basic functions of the political parties and the new functions that the pirate parties, as a new type of political party in the digitalizing world, are examined in addition to the functions of the classical political party.

Keywords**:** *Political Parties, Pirate Party*

ÜNİVERSİTELERİN AFET HAZIRLIKLARINA DİJİTAL ERİŞİM: İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ

DIGITAL ACCESS TO UNIVERSITIES PREPARED IN DISASTER: ISTANBUL PROVINCIAL EXAMPLE

Hüseyin KOÇAK
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü

Mustafa KARA
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İİBF Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Teknolojideki gelişmeler küreselleşme süreciyle tüm dünyaya hızla yayılmaktadır. Özellikle, dijital teknolojilerdeki gelişmelerin tüketim kültürünü körüklediği, toplumları emperyalist devletlerin çıkarlarına yönlendirdiği, kaynakların hızla tüketilmesine ve çevre sorunlarına yol açtığı eleştirilerine karşın, insanlık için yararlı tarafları daha ağır basmaktadır. Dijital teknolojinin insan yararına kullanıldığı alanlardan biri de afet yönetimidir. Afet, can ve mal kaybına yol açan doğal olaylardır. Afetler kısa sürede meydana gelmekte ve başladıktan sonra insanlar tarafından engellenememektedir. Gerek afetlere hazırlık aşamasında gerekse de afet sonrası can ve mal kayıplarının azaltılmasında dijital teknolojilerin kullanımı yaygınlaşmaktadır.

Kamu yönetimi ve politikasının dijital çağda afet yönetiminde teknolojik gelişmelerden yararlanmaması düşünülemez. Afet yönetimi zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme çalışmalarından oluşmaktadır. Afetlere hazırlık ve gerektiğinde müdahale çalışmaları toplumun tamamını ilgilendirmektedir. Afet ve acil durumlar açısından yaralanma ve ölümlerin azaltılmasında önemli noktalardan birisi olan hazırlık aşaması afet planlarının hazırlanmasını, eğitim ve tatbikatların yapılmasını kapsamaktadır. Bu sürece bölgede yaşayan tüm bireyler de dâhil edilmelidir. Bu bağlamda, farklı bilim dallarından binlerce öğrenci, idari ve akademik personel barındıran üniversite yerleşkelerinin de afetlere karşı her an hazırlıklı hale getirilmeleri gerekmektedir. Üniversite yerleşkeleri hastane binaları, laboratuvarlar, amfiler, kongre salonları, spor alanları, yurtlar, kütüphane gibi birbirinden çok farklı amaçlar için kullanılan karmaşık yapılardan oluşmaktadır. Bu yapılar eğitim-öğretim esnasında çok sayıda insanı barındırmaktadır. Laboratuvarlar gibi araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin yürütüldüğü binalar ise, acil durum açısından yüksek risk taşımaktadır. Özellikle hastanesi bulunan üniversiteler yoğun bir şekilde sivil halkın da kullanımına açık alanlardır. Hastaneler radyolojik, nükleer, kimyasal, biyolojik boyutta çok farklı tehlikeleri bünyesinde barındırmaktadır. Marmara Üniversitesi Göztepe Yerleşkesindeki Fen-Edebiyat Fakültesinde 15 Ekim 2010 tarihinde meydana gelen ve sekizi öğrenci dokuz kişinin etkilendiği olay üniversite yerleşkelerindeki risklere örnek teşkil etmektedir.

Üniversite yerleşkeleri gerek içerisinde barındırdıkları nüfus gerekse de yürütülen faaliyetler nedeniyle afet zararlarını artırma potansiyeline sahiptirler. Bu nedenle, üniversite yerleşkelerinin afetlere hazır hale getirilmesi, buralarda yaşayan ve çalışanların bu hazırlıklardan haberdar edilmeleri kaza ve acil durumlarda yaralanma ve ölümleri azaltacaktır. Afet hazırlığı çalışmaları kapsamında en temel konu acil durum planlarının oluşturulmasıdır. Bu planlar içerisinde tehlikeli alanlar, yüksek riskli alanlar, tahliye planları, toplanma alanları, ilk yardım, yangın söndürme, arama ve kurtarma gibi konuları içeren dokümanlar bulunmaktadır. Bu planlara web siteleri, mobil uygulamalar, sosyal medya gibi dijital ortamlardan erişimin sağlanması dijital afet yönetiminde önemle üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu kapsamda araştırmanın konusu, dijital çağda Türkiye'deki üniversitelerde web siteleri üzerinden afet yönetiminin nasıl gerçekleştirildiğinin İstanbul ili örneğinde incelenmesidir. Amaç, İstanbul ili örneğinde Türkiye'deki üniversitelerin afet hazırlık çalışmalarına ilişkin bilgi ve belgelere web siteleri üzerinden erişim olanaklarının değerlendirilmesidir. Araştırmada, dijital çağda güvenli kampüs veya afetlere dirençli üniversite oluşturmada web sitelerinden a) Dünyanın önde gelen üniversiteleri ne oranda ve nasıl yararlanmaktadır? b) Türkiye'deki üniversiteler ne oranda ve nasıl yararlanmaktadır? c) Dijital çağda üniversitelerin afet yönetimi nasıl

olmalıdır? Sorularına cevap aranmıştır. Araştırma, dijital çağda üniversitelerde afet yönetimini İstanbul ili örneğinde incelemesi bakımından KAYFOR 15'in teması olan "Dijital Çağda Kamu Yönetimi ve Politikası" ile ilişkilidir. Dijital çağda dünyada ve Türkiye'de üniversitelerin afetlere hazırlık konusunda web sitelerinden ne oranda ve nasıl yararlandıkları, dijital çağda üniversitelerin afet yönetimlerinin nasıl olması gerektiği konularında da Kongre temasına kuramsal ve ampirik katkılarda bulunmaktadır. Araştırma üç bölümden oluşmaktadır. İlk olarak literatür özeti başlığı altında kavramsal bilgilere ve kuramsal tartışmalara yer verilmiştir. İkinci olarak yöntem ve teknik başlığı altında araştırmada kullanılan veri toplama yöntemi ve tekniği anlatılmış, araştırma bulguları verilmiştir. Üçüncü olarak tartışma ve öneriler başlığı altında kuramsal tartışmalar çerçevesinde araştırma bulguları değerlendirilmiş, bazı önerilerde bulunulmuştur.

Araştırma nitel araştırma desenlerinden çoklu örnek olay araştırması şeklinde tasarlanmıştır. Örnek olay, bir konu, olgu veya problemi anlamak için bir veya birden fazla olay veya kişiler kullanılarak yapılan çalışmalardır. Örnek olay araştırmasında çalışılan kişi, sınıf, ofis, okul, şehir, meslek türü gibi birimlerin her biri çalışma öğesi olarak kabul edilir. Çalışılan örnek sayısına göre, tek öğeli ve çok öğeli örnek olay araştırmaları yapılmaktadır. Araştırma verilerinin toplanmasında doküman incelemesi yönteminden yararlanılmıştır. Bu kapsamda, dünyada önde gelen ilk 10 üniversite ile Türkiye'den İstanbul ilindeki üniversitelerin web siteleri incelenmiş, afet yönetimine ilişkin bilgi ve belgeler kopyalanarak doküman haline getirilmiştir. Verilerin analizi içerik analizi tekniğiyle MAXQDA Analytics Pro 12 (12.3.0 demo sürümü) programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Afet yönetimine ilişkin bilgi ve belgelerin sayısı, bunlara ulaşım kolaylığı, kullanılan görsellerin dikkat çekiciliği vs. dikkate alınarak araştırma sorularına cevap bulunmaya çalışılmıştır. Araştırmada İstanbul'un örnek olarak seçilmesinin nedeni Türkiye'nin en büyük ili olması ve yüksek afet riski taşıması nedeniyledir. İstanbul'da yaklaşık olarak 670 bin öğrenci, 32 bin akademisyen bulunmaktadır. İdari personel, diğer hizmetlerde çalışanlar ve üniversite hastanelerinden yararlanan vatandaşlar dâhil edildiğinde İstanbul'daki üniversite yerleşkelerini her gün milyonlarca kişinin ziyaret ettiği söylenebilir.

Araştırma 4-14 Eylül 2017 tarihleri arasından gerçekleştirilmiştir. Afet ve acil durum planlarının üniversitelerin resmi web sayfalarında bulunup-bulunmama durumları, varsa içerikleri, bunlara erişim kolaylığı analizlere esas teşkil etmektedir. İstanbul'da devlet, vakıf ve özel olmak üzere toplam 58 üniversite bulunmaktadır. İki üniversite web siteleri henüz bulunmadığı için çalışma dışında bırakılmış, 56 üniversitenin resmi web sayfası değerlendirmeye alınmıştır. Araştırma kapsamındaki üniversitelerin % 75'ini (n=42) özel, %16,1'ini (n=9) devlet, %3,5'ini (n=2) vakıf üniversiteleri ve %5,4'ünü (n=3) meslek yüksekokulları oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, afet ve acil durumlara hazırlık ve müdahaleye ilişkin üniversite ana sayfalarının hiç birinde direkt ulaşılabilen bir link bulunamamıştır. İç sayfalar da ise Boğaziçi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Özyeğin Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesinin bazı bilgileri içeren sayfaları olduğu görülmüştür. Bu konuda en iyi çalışmayı Özyeğin Üniversitesi'nin "Özyeğin Üniversitesi Kampüste Güvenli Yaşam" sayfası ile yaptığı görülmüştür. Özyeğin Üniversitesi'nin hazırladığı broşür ve web sayfasında acil durumlarda kampüs içerisinde neler yapılacağı, acil durumlarda aranacak numaralar, kampüste güvenli yaşam, spor merkezinde güvenli yaşam, yurtlarda güvenli yaşam konularına yer verilmiştir. Diğer üniversiteler ise yalnızca acil durumlarda hangi numara veya birimlerle irtibata geçilmesi gerektiğine dair bilgiler vermişlerdir. Bu bulgular Türkiye'deki üniversitelerin afetlere hazırlık ya da afet dirençliliğinin artırılması konusunda dijital teknolojilerden yeterince yararlanamadıklarını göstermektedir. Buna karşın Amerika Birleşik Devletlerinde 2003 yılında FEMA (*Federal Emergency Management Agency*) tarafından "Afete Dirençli Üniversite Oluşturma" rehberi ve 2009 yılında da Amerika Eğitim Bakanlığı tarafından "Yüksek Öğretim Kurumlarında Acil Durumlar İçin Eylem Rehberi" hazırlandığı ve bunların dijital ortamda kolay ulaşılabilir bir halde yer aldığı tespit edilmiştir.

İstanbul ili örneğinde ise, üniversitelerin temel dijital alt yapısı durumundaki web sayfalarında herkesin ulaşabileceği acil durum ve afet planlarının bulunmaması oldukça önemli bir eksikliktir. Çünkü üniversiteler toplumun dinamosu niteliğindedir. Bir ülkede afetlere yönelik toplumsal davranış değişikliği oluşturulmak isteniyorsa bunun eğitiminin ve uygulama yerinin üniversiteler olması gerekmektedir. Ciddi bir doğal afete üniversitelerin hazırlıksız yakalanması bu kurumlara güveni azaltacağı gibi ciddi can ve mal kayıplarına da neden olabilir. Bu nedenle dijital çağda üniversite yerleşkelerine ilişkin afetlere hazırlık, zarar azaltma, müdahale ve iyileştirme planlarının bütüncül bir yaklaşımla web erişimine acilen açılması

gerekmektedir. Araştırma çerçevesinde, önerilerimiz şöylece sıralanabilir: (1) YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu) üniversitelere ve diğer yükseköğretim birimlerine yönelik çerçeve bir düzenleme yapmalıdır. (2) Her üniversite yazılı olarak yapmış olduğu afet ve acil durum planlarına ana sayfada görünür bir şekilde yer vermelidir. Herkesin afet ve acil durum planlarına dijital ulaşımları sağlanmalıdır. (3) Kampüse özel tehlike ve risk bilgilerini içeren mobil uygulamalar geliştirilmelidir (UNISDR (b) 2015). Bu uygulamalarda yazılı olarak yapılan afet planları, eğitim bilgileri, acil durum haberleri gerek personelin gerekse öğrencilerin planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerine katılımı sağlanmalıdır.

***Anahtar Kelimeler*:** *Afet Yönetimi, Dijital, Hazırlık, İstanbul, Üniversite*.

ABSTRACT

Disaster management, public management and policies in the digital age are unthinkable to benefit from technological advances. This research is designed as a multiple case study from qualitative research designs. The method of document review was used for the collection of research data. In this context, many internet based data of the universities in Istanbul were examined from the top 50 universities in the world and the information and documents related to disaster management were copied and turned into documents. The availability of disaster and contingency plans on the official web pages of universities, their content, if any, and their accessibility are the basis of analysis. It was found that 75% (n = 42) of the universities were private, 16.1% (n = 9) state, 3.5% (n = 2) foundation universities and 5.4 %(n = 3) vocational colleges. As a result of the research, none of the main pages of the university regarding preparation and intervention for disasters and emergencies were directly available. In sub-section pages, some information was seen about universities such as, Boğaziçi University, Marmara University, Özyeğin University, and Yıldız Technical University. Özyeğin University's "Özyeğin University Campus Safe Life" page is the best way to work on this issue. In the case of the Istanbul province, the absence of emergency and disaster plans that everyone can access on the web pages that are the basic digital infrastructure of the universities is a very important shortcoming because this university is the second dynamo of society. For this reason, plans for disaster preparedness, harm reduction, intervention and improvement related to university campuses in the digital age should be urgently opened to web access with a holistic approach.

***Keywords*:** *Digital, Disaster Management, Preparedness, Istanbul, University*

DİJİTAL ÇAĞDA KENT YÖNETİMİ İÇİN FIRSATLAR, RİSKLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

OPPORTUNITIES FOR CITY MANAGEMENT IN DIGITAL AGE, RISKS AND SOLUTION PROPOSALS

Ahmet KAYAN
Harran Üniversitesi, İİBF /Şanlıurfa

ÖZET

Dijital, değişik anlamlara gelmekte ve çok farklı alanlar için kullanılmaktadır. Sözcük anlamıyla dijital; verilerin bir ekran üzerinde elektronik olarak gösterilmesi, verilerin sıkıştırılması, aynı blok üzerinde daha çok verinin bir arada gösterilmesi olarak belirtilebilir. Dijital çağının önemi; bağlılıktan dolayı binlerce, yüzbinlerce, hatta milyonlarca insanın internet aracılığıyla birbirine aynı anda bağlanabilmesi, aynı anda mobil hale gelebilmesi ve dünyanın en bilindik yerinden en ücra köşelerine kadar meydana gelen olaylar hakkında aynı anda haberdar olabilmesidir. Dijital çağda yönetimin aldığı kararların şeffaf, erişilebilir ve açık olmasından ötürü bilgilerin devlet sırrı ya da başka nedenlerle saklı kalmasının alanı son derece kısıtlı olacaktır. Özellikle gelişmekte olan devletlerde kent yönetiminin kapalı kapılar ya da buzlu camlar arkasında aldığı kararlar ve yaptığı değişiklikler eskisi gibi gizli-saklı kalmayacak; internet, cep telefonu ve bilgisayarlar gibi araçlar sayesinde kısa süre sonra ortaya çıkarılacak ve kamuoyu ile paylaşılacaktır. O halde dijital çağda kent yönetimini nasıl bir gelecek beklemektedir? Dijitalleşmenin etkisi ve boyutuna bakılınca, dijitalleşmenin kent yönetimi üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkileri olacaktır. Ülkemizde kent yönetimi, merkezi yönetimin taşra teşkilatı ve yerel halkın seçtiği temsilcilerden oluşan belediye yönetimi olmak üzere iki başlı olarak devam etmektedir. Merkezi yönetimin taşra teşkilatı yasal korumadan dolayı kesmen de olsa dijitalleşmeden korunacaktır. Belediye yönetimi ise dijitalleşmenin yönetim üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerine maruz kalacaktır. Dijitalleşme ile birlikte çok hızlı ve baş döndürücü bu gelişme ve değişme karşısında kent yönetimi hızlı, isabetli ve amacına uygun karar almak zorunda kalacaktır. Ancak dünyadaki bu gelişme ve değişmelerden yararlanmak ve bu değişim ve dönüşüm hızını yakalayabilmek için insanların gerekli bilgi, birikim ve donanıma sahip olmasının yanı sıra belediyelerin de gerekli araç-gereç ve donanıma sahip olması gerekir. Büyükşehir belediyeleri için bu durum bir bakıma telefi edilebilirken ilçe ve belde belediyeleri için donanımlı ve birikimli insan istihdam etmek, belediyeleri teknik nitelikteki araç-gereçle donatmak şimdilik çok zor görünmektedir. Kentleşmenin duayenlerinden Ruşen KELEŞ'in belirttiğine göre 2000'li yıların başında yapılan bir araştırmaya göre nüfusu 20 binden az olan ilçe ve belde belediyelerinde -ki bu belediyeler ülkemizdeki belediyelerin % 40'ını teşkil etmektedir- teknik nitelikte eleman istihdamı neredeyse yoktur ya da bu tür belediyelerde tek bir teknik eleman istihdam edilmiştir. Oysa belediyelerin yaptığı hizmetlerin çoğu teknik niteliktedir ve mimar, mühendis, şehir plancısı gibi teknik elemanlar olmadan bu tür hizmetlerin yerine getirilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla dijital çağda büyükşehir belediyeleri için bazı fırsatlar ortaya çıkarken küçük ilçe ve belde belediyeleri için ise birçok risk ortaya çıkacaktır. Bu çalışmada dijitalleşmenin ortaya çıkışı, gelişimi, kent yönetimi üzerindeki etkileri, dijitalleşme çağında kent yönetiminin uyguladığı politikalar, dijital çağda kent yönetimi için ortaya çıkan fırsatlar ve riskler, büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyelerinin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri araştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Dijitalleşme, Dijital Çağ, Dijital Bağlılık, Kent Yönetimi, Büyükşehir Belediyesi, Belediye Yönetimi.*

ABSTRACT

Digital comes in different meanings and is used for many different areas. Digital with word meaning; the display of the data electronically on a screen, the compression of the data can be specified as a combination of more data on the same block. The importance of digital age; that thousands, hundreds of thousands, even millions of people can be connected to each other through the Internet, become mobile at the

same time, and become aware of the same events happening up to the most distant corners of the world. Because the decisions taken by the digital age management are transparent, accessible and open, the field of confidentiality of information for state secrets or other reasons will be extremely limited. Especially in the developing state, the decisions and changes made by the city administration behind closed doors or frosted windows will not be hidden like the old ones; internet, mobile phones and computers, and will be shared with the public soon. What kind of future does the city administration expect in the digital age then? Looking at the impact and size of digitalization, digitalization will have both positive and negative effects on urban management. In our country, the city administration is continuing as two heads, namely the provincial organization of the central government and the municipal government composed of representatives elected by the local people. The provincial organization of the central government will be protected from digitalization, partly due to legal protection. The municipal administration will be exposed to positive and negative effects of digitalization on the administration. In the face of rapid and dizzying change and development along with digitization, the city administration will have to make quick, accurate and appropriate decisions. However, in order to benefit from these developments and changes in the world, and to be able to catch up with this change and transformation, people must have the necessary knowledge, experience and equipment as well as the municipalities must have necessary equipment and equipments. For the metropolitan municipalities, this situation can be wasted, but it is very difficult for the district and municipal municipalities to employ equipped and accumulative people and equip municipalities with technical equipments. According to Rusen KELES, one of the doyen of urbanization, according to a survey conducted at the beginning of the year 2000, in the district and municipal municipalities with population less than 20, these municipalities constitute 40% of the municipalities in our country - there is almost no employment in the technical qualities or in such municipalities a single technical staff member was employed. However, most services provided by the municipalities are technical and it is not possible to fulfill such services without technical staff such as architects, engineers, urban planners. Therefore, while there are opportunities for the metropolitan municipalities in the digital age, there are many risks for small towns and municipalities. This study will investigate the emergence and development of digitalization, the effects on city administration, the policies applied by the city administration in the era of digitalization, the opportunities and risks for the digital age city administration, the problems encountered by the metropolitan and district municipalities and their solutions.

Keywords: *Digitalization, Digital Age, Digital Loyalty, Urban Management, Metropolitan Municipality, Municipality Management*

ULUSLARARASI DÜZEYDE ELEKTRİKLİ VE ELEKTRONİK ATIKLARIN (E-ATIK) TİCARETİ VE SORUNLAR

ELECTRICAL AND ELECTRONIC WASTES (E-WASTE) TRADE IN THE INTERNATIONAL LEVEL AND ITS PROBLEMS

Ferhunde HAYIRSEVER TOPÇU
Akdeniz Üniversitesi İİBF

ÖZET

Günümüzde artan nüfus ve tüketim nedeniyle küresel düzeyde atık üretiminde de artışlar olmaktadır. Dünya Bankası'na göre, atık miktarında 2012 ve 2020 yılları arasında üç kat bir artış olacağı tahmin edilmektedir. Atığın miktarının artmasının yanı sıra diğer zorluklar, birçok ülkenin hala atık yönetim sistemlerinin gelişmemiş olması ve atığın bileşiminin de değişiyor olmasıdır. Ekonomik gelişme, kentleşme, teknolojik gelişme ve dijital devrim nedeniyle atığın bileşiminde artan ölçüde plastikler, ambalajlar, kağıt, elektrikli ve elektronik atıklar (e-atık) yer almaktadır.

Bu çalışmada günümüzde miktarı giderek artan e-atıkların uluslararası düzeyde ticareti ve bu bağlamda ortaya çıkan sorunların değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla öncelikle uluslararası düzeyde e-atık üretimi, e-atık bertarafı ve geri dönüşümü, e-atık ticaretine ilişkin genel göstergelerin ortaya konulmasının ardından, temel uluslararası sözleşme olarak Basel Sözleşmesi'nin içeriği, uygulanması ve sorunları; e-atık ticaretinin tarafları olarak gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin pozisyonları ve sorunları incelenecektir.

E-atıklar elektrikli ve elektronik eşyaların tüm parçalarını ve sahibinin yeniden kullanma niyeti olmaksızın elinden çıkardığı parçalarını kapsayacak şekilde kullanılan bir kavramdır (Baldé vd. 2015: 11). Bir başka ifadeyle, kullanım ömrünü tamamlamış olan, içerisinde bir veya daha fazla elektrik iletim elemanı bulunduran ürünlere verilen addır. E-atık olarak sınıflandırılabilen eşyalar şu şekildedir: (İMMİB, 2017) Büyük ev eşyaları (buzdolabı, çamaşır makinesi, bulaşık makinesi vb); küçük ev aletleri (elektrik süpürgesi, tost makinesi vb); bilişim ve telekomünikasyon cihazları (her türlü bilgisayar ve telefonlar); tüketicinin kullandığı eğlencelik küçük el eşyaları (video kamera, müzik enstrümanları); aydınlatma ekipmanları (flüoresan lamba ve ampuller vb); büyük ve sabit sanayi aletleri hariç olmak üzere elektrikli ve elektronik aletler (matkap ve testereler); oyuncaklar, eğlence ve spor aletleri (video oyunları, jetonlu makineler); tıbbi cihazlar (diyaliz ve analiz ekipmanları); izleme ve kontrol aletleri (termostatlar ve ısı ayarlayıcıları); otomatlar (para ve içecek otomatları).

Küresel düzeyde e-atık üretimi 2014 yılında 41.8 milyon ton, 2017'de 65.9 milyon ton olmuştur (Heacock vd., 2016: 550). 2014 yılı itibariyle üretilen e-atık miktarı Asya'da 16 milyon ton, Amerika'da 11.7 milyon ton (7.9 milyon ton Kuzey Amerika, 1.1 milyon ton Orta Amerika, 2.7 milyon ton Güney Amerika), Avrupa'da (Rusya dahil) 11.6 milyon ton, Afrika'da 1.9 milyon tondur (Baldé vd. 2015: 25). 2014 yılı itibariyle kişi başına düşen e-atık miktarı ise Avrupa'da 15.6 kg, Amerika'da 12.2 kg, Asya'da 3.7 kg, Afrika'da 1.7 kg'dır (Baldé vd. 2015: 25). 2014 yılı itibariyle en büyük e-atık üreticileri ABD (7.1 milyon ton) ve Çin (6.0 milyon ton) olmuştur (Heacock vd., 2016: 550).

Üretim ve tüketim modellerinde ortaya çıkan değişikliklerle birlikte miktarı artan atık maddelerin insan ve çevre sağlığı açısından da riskleri giderek artmaktadır. Gelişmiş ülkelerde hem çevre koruma hem de atıkların insan ve çevre sağlığı açısından taşıdığı risklere karşı artan bilinçlenme atık yönetimi konusunda daha sıkı çevresel standartların kabul edilmesine yol açmıştır. Ancak artan standartlar da atık yönetimi maliyetlerinin yükselmesine neden olmaktadır. Gelişmiş ülkelerde etkili formel geri dönüşüm sektörleri olmakla birlikte, düşük e-atık toplama, yetersiz geri dönüşüm ve düşük etkinlik nedeniyle, bu ülkelerde bile tesisler sayıca az ve pahalı tesislerdir. Diğer yandan gelişmiş ülkelerde kurulması planlanan yeni atık tesislerine yakın yerleşim alanlarından gelen tepki de sorunun çözümünü zorlaştırmaktadır. Tahminen küresel

e-atığın sadece %15'i tam olarak geri dönüştürülmektedir (Heacock vd., 2016: 550). E-atıkların formel olarak toplanması ve bertaraf edilmesi oranı yaklaşık olarak Avrupa Birliği'nde %40, ABD ve Kanada'da %12, Çin'de %24 ve Japonya'da %30, Avustralya'da %1'dir (Baldé vd. 2015: 28-29).

E-atıklar içerisinde demir, alüminyum, bakır, altın, gümüş ve diğer nadir metallerin olduğu değerli materyalleri içerdiği için küresel düzeyde bir kaynak olarak tanınmaktadır (Heacock vd., 2016: 550). The International Trade Centre Raporu'na (Bucher vd. 2014:2) göre, küresel e-atık toplama hizmetlerinin pazar büyüklüğünün 2020'ye kadar 2010 düzeyinin üç katına çıkacağı tahmin edilmektedir.

E-atıklarla ilgili formel bertaraf ve geri dönüşüm tesislerinin boşluğu informel sektör ile doldurulmaktadır. Çin, Hindistan, Pakistan, Malezya, Tayland, Filipinler, Vietnam, Gana, Nijerya gibi gelişmekte olan ülkelerde informel e-atık geri dönüşümü sektörü önemli boyutlara ulaşmıştır. Çin'de Guiyu bölgesi dünyada en büyük e-atık geri dönüşüm alanı olup, 100.000 kişi çalışmaktadır (Heacock vd., 2016: 551).

E-atıkların bertaraf edilmesi ve geri dönüşüm sürecinde e-atıkların gelişmekte olan ülkelere ihraç edilmesi de mümkündür. Gelişmiş ülkelerde toplanan önemli miktarda e-atık gelişmekte olan ülkelere satılmaktadır. Söz konusu atıkların %80'i Çin ve Afrika'da bazı ülkelere satılmaktadır. Uluslararası ve bölgesel düzeyde e-atık ticaretinin nedenlerinden biri daha az gelişmiş bölgelerde pahalı olmayan ikinci el ürünlere ve bu ürünlerin içerdiği değerli hammaddelere olan taleptir (Baldé vd. 2015: 33). Diğer yanda bu ülkelerde e-atığın ihracı ve bertarafı için düzenleyici kuralların sayıca az ve içerik olarak daha az sıkı olmaları, ucuz işgücü ve atık bertarafı maliyetlerinin düşük olması nedenleriyle e-atıklar gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelere doğru taşınmaktadır.

E-atıkların uluslararası ticareti konusundaki temel düzenleme 1986 yılında kabul edilen ve 1992 yılında yürürlüğe giren Tehlikeli Atıkların Sınırlar Ötesi Taşınması ve Bertaraf Edilmesinin Kontrolüne İlişkin Basel Sözleşmesi'dir. Sözleşmenin amacı, tehlikeli ve diğer atıkların sınırlar ötesi taşınması, bertaraf edilmesi ve geri dönüşümünden doğabilecek tehlikeleri ortadan kaldırmaktır.

Ancak başta Basel Sözleşmesi olmak üzere konu ile ilgili ülkeler arasında görüş farklılıkları ve tartışmalar sürmektedir. Gelişmekte olan ülkeler atıkların sınır ötesi hareketine ilişkin olarak küresel olarak geçerli, tam bir yasak getirilmesini desteklerken, birçok endüstrileşmiş ülke kontrollü atık trafiği seçeneği üzerinde odaklanarak, atık ve geri dönüştürülebilir metal ticaretine kısıtlama getirecek bir düzenlemeyi reddetmektedirler. Diğer yandan Çin, Hindistan, Brezilya, Malezya, Endonezya, Filipinler gibi geri dönüşüm endüstrisine sahip olan ülkeler de yasaklama getirilmesine karşı çıkmaktadırlar. Bu nedenle Sözleşme ile bütüncül bir yasak getirilmemiş, taraf ülkeler arasında ön bilgilendirme sürecine dayalı bir izleme sistemi kurulmuştur. Ülkelerin farklı çıkarlarını uzlaştırmaya çalışan Basel Sözleşmesi'nin etkinliği de tartışma konusudur. Basel Sözleşmesi'nde öngörülen hükümlerin pratikte izlenmesinin zorluğu, ülkelere ait güvenilir veri bulunamaması (atıkların ne kadarının e-atık olduğu gibi), "atığın çevresel açıdan güvenli bir şekilde işleme tabi tutulması" gibi belirgin olmayan, muğlak ifadelerin yer alması gibi başka sorunlar da bulunmaktadır. Gerçekte Basel Sözleşmesi'nin geri dönüşümü desteklediği, ancak geri dönüşüm eksenli atık ticaretini engellediği ifade edilmektedir. Çünkü e-atık ticareti uygun koşullar altında yapılmamaktadır. Örneğin, geri dönüşüm amacıyla e-atıkların gönderildiği ülkelerin çoğu bu atıkları çevre ve insan sağlığı açısından güvenli bir şekilde yönetebilme kapasitesine sahip değildir. Bu nedenle söz konusu atıkların ticareti gelişmekte olan ülkelere de çevre ve insan sağlığı açısından ciddi tehditler yaratmaktadır (Kaya, 2012: 70, 74). Basel Sözleşmesi ile ikinci el ürünlerin ticaretinin gönderen ve alan ülkelerin izni ile yasal, ancak sorunlu gerçekleşmesinin yanında, pratikte atıkların illegal olarak gönderilmesi de önemli bir diğer sorundur (Baldé vd. 2015: 33). Bu bir tür "kirli ticaret", hatta "toksik sömürgecilik" halini almıştır.

Birçok gelişmekte olan ülkede e-atıkların informel olarak toplanması ve geri dönüşümü söz konusudur. Bu sektör çoğunlukla niteliksiz işgücü için bir iş alanı olarak varlığını sürdürmektedir. Ülke içindeki bu toplama ve bertaraf işlerinin yanı sıra, pahalı olmayan ikinci el ürünlere ve hammaddeye olan talep de e-atığın gelişmiş ülkelerden ithali için önemli bir neden olmaktadır. İnformel toplama sonrasında, elektronik ürünlerin yeniden kullanım değeri yoksa, o zaman atıklar çoğunlukla "arka bahçe geri dönüşümü" yoluyla ya da standart olmayan yöntemlerle ayrıştırılmaktadır ki bu da insanlar ve çevre için ciddi zararlara

yol açmaktadır (Baldé vd. 2015: 34). E-atıkların içerisinde yer alan civa, yanıcı maddeler, plastikler, kimyasallar gibi tehlikeli maddelerin doğrudan insanlara temas etmesi ya da havaya, suya, toprağa karışması büyük sorunlara neden olmaktadır. İnformel geri dönüşüm, koruyucu malzemeleri ya da teknik bilgi ve ekipmanları olmayan, yoksul insanlar ve yaygın olarak çocuklar tarafından kötü koşullarda gerçekleştirilmektedir.

Batı Afrika dünyanın çeşitli bölgelerinden e-atığın geldiği bir boşaltma alanı haline gelmiştir. Özellikle tüm dünyada kullanılmış elektronik eşyaların ya da e-atıkların illegal ithali Gana ve Nijerya gibi ülkelerdeki e-atığın temel kaynağı olmuştur. Afrika'da e-atık geri dönüşümü genellikle denetimsiz çöp depolama alanlarında sıklıkla açık yakma dahil informel olarak yapılmaktadır. Bu ise hem çalışanlar hem de yerel çevre ve yerleşimciler için büyük zararlara yol açmaktadır (Baldé vd. 2015: 38). Örneğin, Gana'da düzenlenmemiş ve sınırlandırılmamış ithalat rejimi geçerlidir. 2009'da ithal edilen elektronik donanımların %70'i ikinci el olarak satılmakla birlikte, bunların kullanım değeri çoğunlukla ya çok azdır ya da yoktur. Gana'da Agbogbloshic bölgesi Afrika'da en büyük informel e-atık depolama ve işlem alanıdır. 40.000 insanın yaşadığı alanda yılda 215.000 ton ikinci el e-atık ithal edilmekte olup, bu bölge dünyadaki on toksik alandan biridir (Heacock vd., 2016: 551).

Sonuç olarak içinde bulunduğumuz dijital çağ hayatımızı değiştiren fırsat ve olanaklar yaratmakla birlikte, kendi e-atık sorunlarını da beraberinde getirmektedir. E-atıkların bertarafı ve geri dönüşümü konusunda farkındalığı artırmak ve sorunları çözüme kavuşturmak çok önemlidir. Öncelikle elektronik ürünlerin kullanım süresinin uzatılması, ürünlerin buna göre tasarlanması, e-atıkların içerdiği değerli maddelerin ekonomiye geri kazandırılması, tehlikeli maddelerin insan ve çevre sağlığı açısından güvenli bir şekilde çıkarılması, formel atık yönetim sistemlerinin kurulması, ülkelerin gerekli yasal, kurumsal, mali düzenlemeleri yapmaları, e-atıkların sınır ötesi hareketinin kontrol edilmesi gerekmektedir. İnformel geri dönüşüm sektörünün varlığını en azından kısa vadede sürdüreceği düşünüldüğünde de, insani güvenliğin (ekonomik, gıda, sağlık, çevre, kişisel, topluluk, politik) sağlanması gerekmektedir. Eğer iyi bir şekilde düzenlenir ve yönetilir ise, e-atıkların geri dönüşümü yerel ekonomilerin gelişmesine ve yoksulluğun azaltılmasına yardım edebilir. Ancak gerekli yasal düzenlemelerin yapılması ve bunların tam olarak uygulanması için gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında ciddi bir işbirliği olması gerekmektedir.

***Anahtar Kelimeler*:** *Elektrikli ve Elektronik Atıklar, E-Atık, E-Atık Ticareti, Geri Dönüşüm, Basel Sözleşmesi.*

ABSTRACT

Today, there is also an increase in waste production on a global scale due to the increasing population and consumption. According to the World Bank, the amount of waste is estimated to triple between 2012 and 2020. In addition to increasing the amount of waste, other challenges are that many countries still have not developed their waste management systems and the composition of the waste is changing. Due to economic development, urbanization, technological development and digital revolution, increasingly plastics, packaging, paper, electrical and electronic waste (e-waste) are present in the composition of the waste.

In this study, it is aimed to evaluate the international trade of e-waste increasing in quantity and the problems emerging in this context. To this end, the content, implementation and problems of the Basel Convention as a basic international convention, following the introduction of general indicators of e-waste production at international level, e-waste disposal and recycling, e-waste trade; the positions and problems of developed and developing countries as parties to e-waste trade will be examined.

The digital age we are in is bringing with its e-waste problems as well as creating opportunities that change our lives. It is very important to raise awareness about the disposal and recycling of e-waste and to solve the problems. First of all, it is necessary to extend the period of use of electronic products, to design products accordingly, to recycle economically valuable materials contained in e-wastes, to safely remove dangerous substances, to establish formal waste management systems, to control cross-border movement of e-waste. Human security (economic, food, health, environment, personal, community, political) is also required to be provided when it is thought that the informal recycling sector will continue its existence at

least in the short run. If it is well organized and managed, e-waste recycling can help local economies develop and reduce poverty. However, there is a need for serious co-operation between developed and developing countries for the necessary legislative arrangements and their full implementation.

Keywords: *Electrical and Electronic Waste, e-Waste, e-Waste Trade, Recycling, Basel Convention*

DİJİTALLEŞEN KAMU ÖRGÜTLERİNDE POSDCORB'U YÖNETİMDEN AĞ YÖNETİŞİME YENİDEN DÜŞÜNMEK

RETHINKING POSDCORB FROM GOVERNMENT TO NETWORK GOVERNANCE IN DIGITALIZING PUBLIC ORGANIZATIONS

Türksel KAYA BENSGHİR
TODAİE

Filiz DEMİRCİ
TODAİE

ÖZET

Devletin modern yönetim yaklaşımları ve araçlarıyla işlerlik kazanmasına yönelik çalışmaların tarihi devlet olgusunun ortaya konulduğu döneme kadar uzanır. Özellikle 2. Dünya savaşı sonrası kamu idarelerine işlevsellik kazandırma arayışı hız kazanmıştır. 1937'de Amerikan Başkanlık örgütlenmesine bir çalışma tarzı önerisi olarak hazırladığı çalışmada Gulick ve Urwick, sonraki yıllarda yazında POSDCORB olarak bilinen yönetimin yedi temel direğini (planlama, örgütleme, personel atama, yönlendirme, koordine etme, raporlama, bütçeleme) tanımlamıştır Gulick, L. and Urwick, L. (1937).

2000'lerin başında devletin modernleşmesinde önemli adımlardan biri olan dijitalleşme olgusu, kamu örgütlerinde başta internet, web teknolojileri, mobil teknolojiler, nesnelerin interneti vb bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) kamuda değer yaratmak üzere veri ve bilgi yönetim süreçlerini çevrim içi (online) yönetme, kamu mal/hizmet üretimini zaman ve mekan kısıtlılığını ortadan kaldırarak gerçekleştirme ve sunma olarak ifade edilebilir.

Kamu kurumları oluşturdukları e-devlet/e-yönetişim stratejileriyle 2000'lerin başından günümüze kadar dijitalleşme sürecini yaşamaktadır. Bu süreç, BİT alanında yaşanan başta büyük veri, nesnelerin interneti, bulut bilişim çözümleri ve mobil teknolojileri alanındaki yeniliklerle beraber kamu örgütlerinin dijitalleşmesini evrimleştirmektedir. Önceleri, yalnızca belli işlevlerin (evrak yönetimi, muhasebe, kontrol vb) kurum içinde yürütülen işlerin bilgisayar ortamına aktarıldığı aşamadan e-Devlet 'den söz edilirken, bunu, gerek kurum içi gerek kurumun etkileşimde olduğu diğer kurumlar ve diğer paydaşların (özel kuruluşlar, STK'lar, Vatandaşlar) dijitalleşme sürecine dâhil olduğu e-yönetişim evresi izlemiş; akabinde kurum içi kurumlar/diğer paydaşlar arası yatay-dikey entegrasyonun sağlandığı dijital devlet evresinden söz edilir olmuştur.

Nitekim BM, OECD gibi kamu yönetiminin etkin kılınmasına yönelik çalışmalar yürüten uluslararası organizasyonlar, ülkelerin dijital devlet dönüşümlerine çerçeve oluşturabilecek raporlar, rehberler ve ölçüm çalışmalarıyla ülkere/kamu kurumlarına yol göstermektedir. Bu raporlarda dijitalleşmenin ancak "bütünleşmiş idare-whole of government", yatay dikey entegrasyon ile topluma daha fazla değer kazandıracağı vurgusu yapılmaktadır. Özellikle BM e-hazır bulunuşluk/readiness indeksinde ilk 10'da yer alan ülkelerin bu söz edilen bütünleşmiş idare ve yatay dikey entegrasyon idealine daha çok yaklaştıkları görülmekte, BM listesinde yer alan çoğu ülkelerin bu düzeye erişemedikleri görülmektedir. Ülkelerin dijitalleşmede istenen entegrasyona ulaşamama nedenleri arasında; dijital hizmet sunumlarının zayıf olması, gizlilik güvenlik ihlal sorunları, düşük performans, kaynakların akılcı kullanılamaması gibi sorunlar dikkat çekmektedir. Ancak dijitalleşmede bütünleşmiş idare hedefine ulaşamayan gerek ülkemizde gerekse diğer ülkelerde temel sorunun, kamu idaresinde temel direklerin -POSDCORB'un-ağ toplumunun dinamiklerine göre tüm aktörlerin başat rol alarak etkin bir yönetişim yaklaşımından uzak olmaları görünmektedir. Kamu oyunun ve toplumun beklentilerini ekonomik ve sosyal değer, açıklık, yenilikçilik ve kişiselleştirilmiş hizmet açısından yansıtacak bir dijitalleşme POSDCORB'u tek bir aktörün (çoğunlukla kamu) hakim olduğu

yönetim zihniyetinden ziyade tüm aktörlerin başat-denklik ilişkisi içinde yönetimde aktif rol aldığı ağ yönetişim anlayış ve kavrayışı (mental mind) ile yeniden okumayı gerekli kılmaktadır.

20.yüzyılın dinamikleri ile işleyen klasik POSDCORB anlayışı ile dijitalleştirilen kamu kurumları dijitalleşmeden beklenen etkililik-verimlilik ve üretkenlik hedeflerine ulaşmakta zorlanmaktadır. Öte yandan, hiyerarşik yapılar olarak örgütlenen ve buna uygun mevzuatlarla işletilen kurumlar kurumsal mevzuat gereği kendilerine verilen görev alanları ile ilgili sınırlar içinde kalarak dijitalleşme süreçlerini tamamlamaktadır. Bu durum, kurumları diğer kurumlarla ve diğer ilgili aktörlerle birlikte-iş-yapabilme yetenekleri/kabiliyetlerini gözardı eden bir dijitalleşme sürecine sürüklemektedir. Örnek vermek gerekirse, ülkemizde e-devlet çalışmalarına önemli temel oluşturan T.C. kimlik bilgilerinin kurumlar tarafından paylaşımı tek tek her bir kurumun nüfus bilgisini yöneten idare ile (Nüfus Vatandaşlık Genel Müdürlüğü) ile protokol yaparak paylaşmasıyla aşılmaktadır. Bu çözüm, kamu kurumlarını kurumlararası bilgi paylaşımını protokollerle yöneten sağlıksız bir sürece götürmüştür. Bu örnek bize kamu kurumlarının kendi aralarında bile birlikte iş yapmaları için elzem olan veri yönetimini çözemeyen bir dijitalleşme sürecinde olduklarını göstermektedir. Tek tek her kurumun kendi dijitalleşmesini gerçekleştirmeye çalıştığı, bu yapı, bugün artık gittikçe karmaşıklaşan dinamik ve sınırları aşan küresel nitelikteki sorunları çözmekte zorlanmaktadır. Her ne kadar yatay dikey entegrasyonu sağlamaya dönük çabalar dijitalleşmeyle aşılmaya çalışılsa da yönetimin işlevleri -POSDCORB- ağ yönetişim olgusuyla beraber işletilmediği için dijitalleşmede mevcut sorunları akılcı çözmede yetersiz kalmaktadır. Bu sorunların kamuda ağ yönetişim yaklaşımının benimsenmesiyle giderilebileceği düşünülmektedir.

Ağların hakim olduğu günümüz ağ toplumunda kamuda dijitalleşme olgusuna, kamu, özel, stk ağın tüm aktörlerini kapsayarak eşgümden ziyade işbirliğinin ön planda olduğu kollektif değeriençoklayacak farklı bir bakış açısına ihtiyaç vardır. Ağ toplumu, çeşitli enformasyon ağlarından oluşmuş bir sosyal örüntü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ağ ise bu sosyal örüntünün merkezsiz ve düğümlerden oluşan sosyal yapısıdır. Castells ağ toplumu yaklaşımı ile toplumdaki egemen faaliyetlerden tamamının ağlardan meydana geldiğini ifade ederek küresel pazarlar, işgücü, üretim, medya, iletişim ve sosyal hareketlerin ağ biçiminde örgütlenmekte olduğuna dikkat çekmektedir. İnternet, web ve bilgi ve iletişim teknolojileri ile ağlarda eş anda karar verme, koordine olma ve ortak görevleri işbirliği içinde yerine getirme imkanları yerinden yönetimi olanaklı kılmaktadır. (Castells, 2004).

Ağ yönetişimi, çevresel koşullara uyum sağlama ve değiş tokuşları koordine etmek ve korumak için örtülü ve açık uçlu sözleşmelere dayanan ürün veya hizmetler üretmekle görevli seçkin, kalıcı ve yapılandırılmış özerk firmalar grubunu (ayrıca kar amacı gütmeyen kuruluşlar) içerir. Bu sözleşmeler yasal olarak toplumsal değil, bağlayıcıdır.

Kısaca bürokratik yapıların yanı sıra resmi olmayan sözleşmeli ilişkilerle karakterize edilen eşgüdüm ve işbirliğinin sağlandığı yönetim olarak tariflenen ağ yönetişimi, belirsiz ve rekabetçi ortamlarda karmaşık ürün veya hizmetleri koordine etmek için giderek daha fazla benimsenmektedir (Piore & Sable, 1984; Powell, 1990; Ring & Van de Ven, 1992; Snow, Miles & Coleman, 1992).

Anahtar Kelimeler: *Yönetişim, POSDCORB, Dijitalleşme, Kamu Örgütleri, Eşgüdüm, Işbirliği, Ağ Yönetişimi, Türkiye.*

ABSTRACT

It goes back to the turn of the twentieth century, when the work of the state to work with modern management approaches and tools was put forward. Particularly, the quest to provide functionality to public administrations after World War II has accelerated. Gulick and Urwick described the seven basic pillars of management (planning, organizing, staffing, directing, coordinating, reporting, budgeting), known as POSDCORB, in the following years in a study of the American Presidency organization in 1937 as a working style proposal. Gulick, L. and Urwick, L. (1937).

The digitization phenomenon, one of the important steps in the modernization of the state at the beginning of the 2000s, is the fact that the information and communication technologies (ICT) in the public organizations such as the internet, web technologies, mobile technologies and the internet of the objects (IoT)

are used to manage the data and information management processes online, can be expressed as realizing and presenting public goods / services production by removing time and space limitation from the middle.

With the e-government / e-governance strategies they have established, the public institutions are in the process of digitization from the beginning of 2000 to the day-to-day. This process evolves the digitalization of public organizations, along with the major data in the field of ICT, especially the big data, the internet of objects, cloud computing solutions and innovations in mobile technologies. Priority refers to the fact that only certain functions (such as document management, accounting, control, etc.) are transferred to the computer environment and the e-Government is gradually transferred to other institutions and other stakeholders (private institutions, NGOs, , Citizens) were involved in the digitization process followed by the e-governance phase; followed by the digital state of the house, where horizontal and vertical integration between in-house institutions / other stakeholders is ensured.

As a matter of fact, international organizations conducting studies on the effectiveness of public administration such as UN, OECD lead countries / public institutions with the reports, guides and measurement studies that countries can frame for digital state transformations. In these reports, it is emphasized that digitalization will only gain more value by collecting with "vertical administration" rather than "vertical integration". Countries in the top 10, especially in the UN e-readiness index, are more likely to approach this integrated administrative and horizontal vertical integration ideal, and most countries on the UN list do not have access to this level. Among the reasons why countries could not achieve the desired integration in digitalization; problems such as poor digital service offerings, privacy security breach problems, poor performance, rational use of resources. However, it seems that all the actors in the country are unable to attain the goal of integrated administration in digitalization, and that the main problem in other countries, the main pillars in the public administration, and the dynamics of the network society of POSDCORB are dominant. A digitalization that reflects public play and community expectations in terms of economic and social value, openness, innovation and personalized service. POSDCORB is a network governance understanding in which all actors actively participate in governance within a dominant-equity relationship, rather than a single actor (mostly public) it requires re-reading with mental mind.

Keywords: *Governance, POSDCORB, Digitalization, Public Organizations, Coordination, Cooperation, Network Governance, Turkey*

KALKINMA PLANLARINDA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI (STK) VE DEVLET İLİŞKİLERİNİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI

NGO-STATE RELATIONSHIPS AT STATE DEVELOPMENT PLANS: YESTERDAY, TODAY, AND TOMORROW

Hakan DULKADİROĞLU
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

ÖZET

Çalışmada dünden bugüne 5 yıllık kalkınma planlarında STK ve Devlet ilişkileri değerlendirilecek ve Türkiye'de STK ve Devlet ilişkilerinin sağlıklı bir zeminde yürütülmesi ve ilişkilerin iş birliğe dönüşebilmesinin bir kalkınma hedefi haline gelmesi amacıyla, hazırlanmakta olan 11. Kalkınma planında digital çağa uygun hangi yasal, yapısal ve teknolojik adımlar atılması gerektiği tartışılacaktır.

Dünya genelinde kamu sektörü, özel sektör ve üçüncü sektör olmak üzere üç temel sektör bulunmaktadır. Kamu sektörü, öncelikle sosyal düzeni korumaya çalışır. Bu misyonu meşru otorite ve zorlayıcı müeyyidelerle başarır. Çoğunluğun menfaatlerini temsil eder ve siyasi sistem sahasında faaliyet gösterir. Piyasa sektörü, mal ve hizmetlerin üretimiyle ilgilenir. Özel sektör, bireysel menfaatleri temsil eder, piyasa ortamında faaliyet gösterir ve kâr maksimizasyonunu hedefler. İnsanlar, ticari amaçlar ve hedefler dışında da belirli amaç ve hedefler için bir araya gelmekte ve birlikler oluşturmaktadır. Bu oluşturulan birlikler özel sektördeki işletmelerden ve kamu kurumlarından farklı özelliklere sahiptir ve sivil toplum kuruluşlarının yer aldığı üçüncü bir sektörü oluşturur.

Devletin yeniden tanımlanması, adem-i merkeziyetçi yönetim, hizmetlerin gerçekleştirilmesinde yerindenlik, yönetişim, yeni kamu yönetimi anlayışı, karar alma süreçlerine mümkün olan en geniş biçimde katılım, demokratik kontrol süreci, değişimi birlikte gerçekleştirme düşüncesi sivil toplum kuruluşları (STK) ve devlet ilişkilerinin gelişmesine yol açmıştır. STK ve devlet ilişkisi her iki tarafında yetersizliklerinden veya üstünlüklerinden dolayı ihtiyaç duyulan gerekli bir ilişkidir.

STK ve devlet ilişkileri dinamik, değişken ve çok katmanlıdır. Topluma hizmet sunan yapılar olarak sivil toplum kuruluşları ve devlet, bir uçta iş birliğine dönüşen diğer uçta ise rekabete, güvensizliğe, çatışmaya yol açabilen ve canlı bir süreçten oluşan farklı boyutlarda ilişkiler yaşayabilmektedir. İlişkinin iş birliğine dönüşebilmesi için iş birliğinin önündeki engeller ve zorlukların aşılması gerekir. STK'lar ve devlet ilişkisi yaygın kanaatin aksine çatışmadan ziyade iş birliğiyle şekillenmektedir. Diğer taraftan, bazı ülkelerde devlet STK'larla ilişkiler geliştirmeye hoş bakmamaktadır.

STK'lara karşı kamu politikasının oluşumu bu tür politikayı şekillendirenlerin STK ve devlet arasındaki ilişkinin doğasını nasıl gördüğüne bağlıdır. Bu ilişkiye sıcak bakılmaması ve karşılıklı güvensizlik iş birliğini engelleyebilir. Devlet, doğası itibariyle bütün gücü elinde tutmak ister ve gücünü sınırlayacak veya azaltacak yapılara karşı şüpheci bir tavır alabilir. Basit ve gerçekçi iş birliği mekanizmalarının yokluğu iş birliği yolunda büyük bir sorun oluşturabilir. STK'lar devletle iş birliği yapmada isteksiz olabilirler. Diğer taraftan devlet de STK'larla iş birliği yapmaya mesafeli durabilir. Bir kısım STK'lar bir devlet kurumuyla karşı karşıya gelen bir ilişkiye sahip olabilirken, bir diğeriyle ortak hareket söz konusu olabilir.

Devletlerin sınırlayıcı bürokrasiden iş birliği için yönlendirici bir politika ortamı oluşturmasına doğru hareket etmesini teşvik edecek ayarlanmış süreçler yoktur. Devlet ve STK'lar arasında uygun ve işleyebilir politika geliştirmek için iş birliğinin doğasının, prensiplerinin, güçlü ve zayıf yönlerinin ve zorluklarının açıkça anlaşılması önemlidir. Ayrıca, bilgi değişimi, diyalog, bilgi paylaşımı, beyin fırtınası, görüş ifade etme, müzakereler, pazarlıklar, çatışma yönetimi ve problem çözme ikisi arasındaki iş birliğinin başarılmasında önemlidir.

STK'lar ve devlet arasındaki gerçek ve anlamlı devam eden bir ilişkide güven hayati öneme sahiptir.

Devam eden hiçbir ilişki güvensiz yaşayamaz. Güven inşası sıklıkla iş birliğinin temeli olarak gösterilir. Güven, yeni iş birliği yapacaklar arasında açık iletişim, karşılıklılık, hedef uyumu, şeffaflık, bilgi paylaşımı ve yetkinlik, iyi niyet ve bir işin sonunu getirerek gerçekleştirilebilir. Devlet-STK iş birliğinin tarafları bilgiyi paylaşarak, yetkinlik göstererek, iyi niyet ve işi sonuna kadar takip ederek güven inşa edebilirler. İşi sonuna kadar takip etmede başarısızlık ve tek taraflı faaliyetler ise güveni zedeler.

STK ve devlet ilişkisi uzun ve zengin bir tarihe sahiptir. Sosyal gelenekler ve politik gerçeklerde ilişkinin derin kökleri bulunur. Bu ilişki her bir ülkenin tarihsel ve kültürel değişimlerine göre farklılıklar gösterir. Ülkelerin politik ve idari kültürü, STK ve devlet ilişkilerini şekillendirmektedir. Bazı ülkelerde STK'lar devlete mesafeli durabilir ve projelerini devletin projelerine paralel yürütebilirler; bazı ülkelerde STK'lar etkili şekilde zayıfların sesi olmayı isterler ve zayıfların karar alma süreçlerinde ve kaynakların tahsisinde daha güçlü bir rol başarması için organize olmalarına yardımcı olurlar.

Devlet ve STK ilişkilerini açıklamaya çalışan birçok model geliştirilmiştir. Coston'un modeli kurumsal çoğulculuğun kabulü veya reddine, ilişkideki görece güç dengesine, resmiyet/biçimsellik derecesi ve devletle bağlantı düzeyine dayalı birçok boyuttan oluşan bir sınıflandırmadır. Bu sınıflandırmaya göre devlet STK'lar kaşısında; baskıcı bir tutum benimseyebilir, bu kuruluşları rakip görerek rekabet ilişkisine girebilir, ortak çalışma, iş birliği veya tamamlayıcı bir ilişki geliştirebilir. Gidron ve arkadaşları, STK ve devlet ilişkisinde sosyal refah sistemine göre dört model tanımlar. Bunlar; devlet başat; STK başat; devlet ve STK'ların ayrı alanlarda işlev gördüğü ve çok az etkileşime sahip olduğu ikili bir yapı ve iş birliğinden oluşmaktadır. Najam'ın modeli, örgütsel araç ve amaçların çakışma derecesini sınayarak STK'lar ve devlet ilişkilerinin daha detaylı bir görüşünü sunar. İlişki türleri; ortak hareket (*cooperation*), karşı karşıya gelme (*confrontation*), tamamlayıcılık (*complementarity*) ve bünyeye dahil etme (*co-optation*) olarak belirlenmiştir. Young'un modelinde ise STK'lar devletin boş bıraktığı alanları dolduran (*supplementary*), devletin desteğiyle işleri tamamlayan (*complementary*) veya rekabetçi bir rol üslendiği bir ilişki olarak tanımlanmıştır.

Dünyadaki toplumsal değişimler ve yönetim anlayışları devlet ve STK yakınlaşmasına ve iş birliği oluşturmasına uygun ortamlar hazırlamıştır. İş birliğine dönüşen ilişkiler toplumsal problemlerin etkili ve etkin çözümüne yardımcı olmaktadır. STK'lar örgütler çağının devlet ve özel sektör dışında ancak onlarla birlikte ve bazen de iç içe faaliyetler gösteren ve hizmetler sunan kuruluşlarıdır. STK'lar, hizmet sunmanın yanı sıra sosyal ve politik koordinasyonun da önemli aktörleridir. STK'ların önemi ulusal ve uluslararası düzeyde giderek artmaktadır. STK'lar heterojen oldukları için, ortak arzuların yanı sıra keskin farklılıkları yansıtır. Günümüzde sivil toplum kuruluşları dünya genelinde büyük bir ekonomik ve sosyal güçtür. Ulusal ve uluslararası destekçilerinin sayısı da ciddi biçimde artış göstermektedir. Uluslararası düzeyde, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği gibi kurumlar ve çoğu gelişmekte olan ülkeler kalkınmaya devlet odaklı ve piyasa odaklı yaklaşımlar arasında bir denge aramakta ve STK'lara daha fazla sorumluluk vermeye çalışmaktadırlar.

Türkiye'nin tarihsel süreci boyunca özellikle vakıflar aracılığıyla sunulan gönüllü hizmetler 20'inci yüzyılın başlangıcında cemiyet ve dernekler bünyesinde de yerine getirilmeye başlanmıştır. Osmanlı'nın son dönemi ve modern Türkiye'nin doğuşu esnasında genel olarak vakıflar ve dernekler üzerindeki şüpheci yaklaşım, 1960'lı yıllardan sonra yurt içinde ve dünyada meydana gelen değişimlerle birlikte kesintili olmakla birlikte tedrici olarak azalmıştır. Günümüzde, Türkiye'de STK'lar ve devlet iş birliği işsizlikten, afetle mücadeleye, çevre koruma projelerinden, kadına yönelik şiddeti önlemeye kadar çok farklı alanlarda gerçekleşmektedir.

Türkiye'de STK'lar ve devlet ilişkilerinin geliştirilmesi kalkınmanın bir unsuru olarak görülmüş ve 1963-1967 dönemini kapsayan ilk Kalkınma Planından 2014-2018 dönemini kapsayan 10 uncu kalkınma planına kadar bütün kalkınma planlarında bu ilişkilerin geliştirilmesine atıfta bulunulmuştur. Bu kalkınma planlarından birisi olan 2014-2018 yıllarını kapsayan 10'uncu Kalkınma Planında sivil toplum kuruluşları ile iş birliğinin çerçevesi, yöntemleri ve çeşitliliğinin artırılması vurgulanmaktadır. Planın sivil toplum kuruluşları ile ilgili politikalar başlığı altında ise bu kuruluşların kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesine yönelik düzenlemeler yapılacağı, mali olarak desteklenmelerinin geliştirileceği ve denetim standartları belirleneceği belirtilmektedir.

Türkiye'de STK'lar ve devlet iş birliğinin gerçekleşmesi ve geliştirilmesi gerektiği yaygın bir kabuldür. Sivil toplum kuruluşları ve devlet iş birliği zorunlu değil gerekli bir ilişkidir. İş birliği kolay olmamakla birlikte uygun stratejiler ve güven inşasıyla gerçekleştirildiğinde beraberinde birçok faydayı getirmektedir. 11 inci Kalkınma Planı bu ilişkilerin geliştirilmesi ve kalkınma hedeflerine yardımcı olması için digital çağa uygun hedefleri belirlemelidir. Bu hedefler, sivil toplum kuruluşları ile devlet arasındaki denetleme, sınırlandırma ve desteklemelerin sağlıklı bir planla işlemesine yardımcı olmalıdır.

***Anahtar Kelimeler*:** *STK, Devlet, İlişki, İş Birliği, Kalkınma Planları*

ABSTRACT

The study discusses the State Development Plans from very beginnning to the current one and what kind of legal, structural, and technological steps need to be taken to build up a healty relationship between NGOs-State in Turkey.

There are three basic sectors all over the World: Public sector, private sector, and the third sector. NGOs and State relationship have gained popularity with the new public administration, governance, and democracy understanding. Social developments and management understanding in the World have led to better settings for NGOs-State Relationship. The relationship which has turned into collaboration help us solve many problem. Today, NGOs are a huge economic and social power. The number of supporter are getting more and more. UN, OECD, IMF and other international organizations support NGO and State Collaboration.

It is a necessity to build up a strong relationship between NGOs and State. The relationship is dynamic, changeable, and multi-layer. The relationship between them might turn into collaboration or conflict. There are some important steps to reach into collaboration. Government failure and voluntary failure can compensate each other through collaboration. The trust and effective management skills might improve the relationship between them.

The relationship between NGOs and State has a long and rich history. The political and management culture in the countries determines the relationship. Some governments are hesitant to NGOs or vice versa. There are some models which are explaning the relationship between State and NGOs. The State in Turkey has been hesitant against NGOs since its foundation. The development in the World has affected the appoach to NGOs in Turkey and now it is improving. It is an essential development tool to improve the NGOs and State relationssip at all State Development Plannings from the start to the end. Under the scope of the study, all previous and current state development plannings are going to be discussed from the point of NGOs and State relationships.

***Keywords*:** *NGOs, State, Relationship, Collaboration, State Development Plans*

YÜKSEKÖĞRETİMDE POSTMODERN REFORM ARAYIŞLARI: LYOTARD'IN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ ÜZERİNDEN BİR YAKLAŞIM

POSTMODERN REFORM SEARCHING IN HIGHER EDUCATION: AN APPROACH ON LYOTARD'S CONCEPTUAL FRAMEWORK

Veysel ERAT
Bitlis Eren Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi

Yahya DEMİRKANOĞLU
Bitlis Eren Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi

ÖZET

Üniversiteler tarih boyunca içinde bulundukları iktidar koşullarının sürekliliğini sağlayacak bilginin üretildiği, benimsetildiği ve yaygınlaştırıldığı mekânlar olarak önemlerini korumuşlardır. Ortaçağda teoloji profesörlerinin revaç görmesi; bilimsel bilginin öneminin kavrandığı 17. ve 18. yüzyılda üniversitelere ihtiyaç duymayan ve kraliyet akademilerinde çalışan doğa bilicilerinin sosyal bilimciler tarafından üniversitelere çekilmesi; 19. yüzyılda Fransa ve İngiltere'de üniversitelerin yeni bilimler karşısında takındığı muhalif tutumun çözülerek teknoloji ve endüstriyle bağlantılı araştırmaları destekleyen kürsülerin kurulması ve günümüzde bilim ve teknoloji politikalarının temel amaçlarından biri olan üniversite-sanayi işbirliği politikası bu durumun tarihsel kanıtlarıdır. Bu bağlamda günümüzde bilimsel, toplumsal, siyasi ve iktisadi yeniliklere kaynaklık eden ve geleceğin kadrolarının yetiştirildiği önemli kurumlar olan üniversitelerin devlet açısından iki temel anlayış çerçevesinde biçimlendiği söyleyebilir. Bunlardan birincisi yükseköğretim kurumlarının sürekli kalkınma, gelişme, rekabet edilebilirliğin ana hedef ittihaz edildiği bilim politikalarının temel aktörlerinden birisi olmasıdır. İkincisi ise üniversitelerin egemen ideolojinin üretildiği, içselleştirildiği ve yaygınlaştırıldığı mekânlar olmasıdır.

Türkiye açısından da yükseköğretim tarihi incelendiğinde her iki amacın yansımalarını görmek mümkündür. Ancak iktidarın ideolojisi ve üniversiteler arasında daha sıkı bir ilişki söz konusudur. Bu argümanın temel dayanaklarından birisi Türkiye'de askeri müdahalelerin hemen ardından gerçekleşen yükseköğretimi biçimlendirme girişimleridir. Bu önceleme, diğer bir ifade ile iktisadi koşullar yerine ideolojik anlayış temelinde belirlenen yükseköğretim politikası günümüz reform arayışının temelini oluşturmaktadır. 1980 darbesinin ardından, 1982 Anayasası'ndan önce, düzenlenen 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve akabinde çıkarılan bir dizi yönetmelikle üniversiteler merkezileştirilmeye ve disipline edilmeye çalışılmıştır. Yasada göz ardı edilen ekonomik temelde üniversitelerden beklenen görevler, 1990'lı yıllardan itibaren her hükümet döneminde gündeme gelmiştir. Büyük oranda üniversiteleri piyasalaştırma eğiliminde olan reform arayışının anahtar kavramları, çeşitlilik, mali özerklik, girişimci üniversite, performans, kalite hesap verilebilirlik ve rekabet gibi kavramlardır. Bu kavramların tamamı neoliberalizmin kavramsal çerçevesi açısından ele alınabilir. Nitekim bu yönde çalışmalar da bulunmaktadır. Yukarıda açıklanan anahtar kavramların kendilerini ya da yakın olanlarını diğer kamu politikalarında da görmek mümkündür. Bu çerçevede yapılan analizler, çoğu zaman değişen ekonomik anlayışın *etkileyen* ve buna bağlı olarak biçim değiştiren kamu politikalarının *etkilenen* bir konumda ele alınması yöntemiyle yapılmaktadır.

Bu çalışma da yükseköğretimdeki reform arayışları kapsamında yapılan önerilerin değişen ekonomik anlayıştan bağımsız olmadığını kabul etmektedir. Ancak bunun asıl etkileyen olarak değil pekiştirici bir unsur olduğunu öne sürmektedir. Diğer bir ifadeyle, bu çalışmanın iddiası; Foucault'nun 1950'lerin temel sorunlarından biri olarak gördüğü "bilimin siyasi statüsü" ya da Lyotard'ın 1950'lerin sonundan itibaren başlattığı "bilginin statüsünün değiştiği" tespitlerinden hareketle, bugün üniversitelerden beklenenin aslında postmodern bilginin statüsüyle ilişkili olduğu ve neoliberal sürecin de bunu pekiştirdiğidir. 1950'lerin bilgi temelinde yaşanan birbiriyle ilişkili iki önemli gelişme de bu iddiayı güçlendirmektedir. Bu iki gelişme;

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bilimin devletler tarafından kullanılan bir politika olarak doğması ve bilimsel bilginin politika yapım süreçlerinde kullanılmaya başlandığı kamu politikası disiplinin ortaya çıkmasıdır.

Çalışmada Lyotard'ın kavramsal çerçevesinin seçilmesinin nedeni sanat, kültür, tüketim, etik, toplum gibi birçok olgu üzerinden postmodernizmi açıklayan çalışmalardan farklı olarak bilgiyi merkeze alarak çözümleme yapmasıdır. Nitekim kendisi "en gelişmiş toplumlarda bilginin durumu"nu postmodern olarak kabul etmektedir. Postmodern tutumu üst-anlatılara karşı inançsızlık olarak tanımlayan Lyotard'ın temel hipotezi 1950'li yılların sonundan itibaren toplumların post-endüstriyel çağa, kültürel postmodern çağa girerken bilginin de statüsünün değiştiğidir. Bilgi artık uzman olmayanların da erişebileceği bir nitelik kazanmış; alet ve aygıtların küçültülmesi, standartlaştırılması ve ucuzlatılmasıyla bilgileri edinme, sınıflama, hazırlama ve yarar amacıyla kullanma üzerinde etkili olmuştur. Bu dönüşüm bilginin mahiyetini de değiştirmiştir. Bilginin tedarikçileriyle kullanıcılarının bilgiyle ilişkisi, piyasa değeri biçimine evirilmektedir. Bilgi kullanım değerini yitirerek, mübadeleye dayalı olarak hem satılmak için üretilmekte hem de üretimde değerlendirilmektedir. Bilginin devletler açısından başlıca üretim gücü haline gelmesi postmodern çağda devletlerin üretim kapasitelerin envanterinde önemini arttırmaktadır. Bu durum rekabetle açıklanan dünya yarışındaki çekişmede bilgiyi en önemli konu haline getirmektedir.

Lyotard'a göre bilginin ne olduğuna kimin karar verdiği ve hangi karar vermenin uygun olduğunu kimin bildiği sorularıyla düşünüldüğünde, bilişim çağında bilgi sorunu her zamankinden çok daha büyük ölçüde iktidar sorunudur. Yeni dönemde, sanayi sonrası toplum ve postmodern kültürde, bilginin meşrulaştırılması büyük anlatıların artık inanırlığını yitirmesi nedeniyle başka dayanaklarla olmaktadır. Ortaçağda hakim olan geleneksel ya da Kutsal Kitap'a dayalı bilginin yerini bilimin yükselişiyle birlikte kanıta dayalı bilimsel bilgi almıştır. Ancak 19. yüzyıl sonundan itibaren Lyotard'ın ifadesiyle gayrimeşrulaştırma alametleri ortaya çıkmış ve bilimsel bilginin meşruiyet ilkesinin içeriği aşınmaya başlamıştır.

Lyotard günümüzde kanıt sorununun teknik ile çözüldüğünü belirtmekte ve bunu ortaya koymak için ikisi arasındaki ilişkiyi tarihsel olarak incelemektedir. Klasik dönemde bilgi ve teknik arasında kapsamlı bir ilişki bulunmamaktadır. 18. yüzyılın sonuna kadar bu ilişki sınırlı kalmıştır. Sanayi Devrimi ile birlikte zenginliğin tekniğe, tekniğin zenginliğe bağlı olduğu görülmüştür. Teknik düzenek bir yatırım gerektirse de uygulandığı performansı arttırmaktadır. Performansın da artı değer meydana getirmektedir. Performansın daha iyi işlemesi için araştırma fonlarının gelirden aldığı pay, bilimin bir üretim gücü haline gelmesidir. Performansın arttırılması ve artı ürün gerçekleştirme faktörü, zenginleşme arzusundan kaynaklanmaktadır. Kapitalizm bu gelişim çizgisini, şirketlerin Ar-Ge birimlerini finanse ederek, üniversite birimlerine ve bağımsız araştırma gruplarına program bazında kredi tahsis edecek özel, kamusal ve karma vakıflar kurarak devam ettirmektedir. Yapılan çalışmaların sonuçlarından hemen kâr beklenmemekte ve bunlardan inovasyon elde etme şansını arttırmak için bir müddet karşılıksız desteklenmektedir.

Böylece akıl yürütmenin parçası olan kanıtın (hakikatin) yerini en iyi girdi/çıktı oranı (performativite), yasaların normatif niteliğinin yerini yol ve yöntemlerin performativitesi, hümanist meşrulaştırma anlatısının yerini ise finansörlerin tek inanılır hedefi olan güç almaktadır. Lyotard'a göre bu yeni bir fiili meşrulaştırmadır. Bilimsel akıl yürütme için kanıtları; hukuki, politik ve etik nitelikteki buyruk ve vaatler için sonuçları sağlayan merci "gerçekliktir". Buna hâkim olmayı mümkün kılan tekniktir. Teknikler güçlendikçe adil görünmek güçlendirilmektedir. Teknik de bilimsel bilgi ve karar verme yetkisine sahip olduğu ölçüde güçlendirilmiş ve sonuç olarak güç ile meşruiyet sağlanmıştır. Araştırma fonlarının devlet, şirketler ve karma kurumlar tarafından dağıtılma süreci bu güç arttırma mantığına göre işlemektedir.

Lyotard performativitenin yükseköğretim üzerinde de etkili olduğunu belirtmektedir. Gayrimeşrulaştırma bağlamında, üniversiteler ve diğer yükseköğretim kurumları idealler yerine nicel olarak ne kadar doktor, mühendis, hangi disiplinde ne kadar profesör gibi vasıflara sahip bireyler yetiştirmektedir. Diğer bir ifadeyle, girişte eleme yapmayan, çok sayıda öğrenci kaydeden ve modeli özgürleşmeci hümanizm olan demokratik üniversite performansça yetersiz görülmektedir. Öğrenci, devlet ve yükseköğretim kurumlarının sorduğu "doğru mu?" sorusunun yerini satılabilirlik ve bilginin metalaşması anlamında, "neye yarıyor?" ve gücün arttırılması bağlamında "etkili mi?" soruları almıştır. Türkiye'nin yükseköğretimdeki reform arayışlarında da hakikat değil performativite belirleyicidir ve bu durum büyük oranda bilginin değişen

statüsüyle ilgilidir. Genel olarak neoliberalizm ya da özelde yeni kamu işletmeciliğinin ilkeleri bu süreci hızlandırmaktadır.

Çalışmada Lyotard'ın kavramsal çerçevesi üzerinden yükseköğretimde önerilen tüm reformlar incelenecektir. Lyotlard'ın "Postmodern Durum" çalışması esas olmak üzere postmodern yazın taranarak yapılacak çalışmada öncelikle bilginin 1950'lerden itibaren değişen statüsü incelenecektir. İkinci bölümde Türkiye'de yükseköğretim politikası ele alınacak ve reform arayışının nedenleri üzerinde durulacaktır. Üçüncü bölümde hangi önerilen reformlar incelenecek ve son olarak Lyotard'ın kavramsal çerçevesi üzerinden tartışılacaktır. Çalışmanın "Dijital Çağda Kamu Yönetimi ve Politikaları" forumuyla ilgisi dijital çağ ile postmodern dönem isimlendirmelerinin aynı tarihsel dönemi adlandırmada kullanılmasıdır. Özellikle yenilik (inovasyon) üzerinden tekniğin geliştirilmesi söyleminin yeni meşrulaştırma anlayışıyla doğrudan ilişkili olması ve forumun neredeyse tüm konu başlıklarında sıfat olarak kullanılan "dijital" kavramının tekniğe içkin olmasıyla düşünüldüğünde, çalışmanın forum katılımcılarına farklı bir bakış açısı sunma noktasında katkı yapacağı düşünülmektedir.

***Anahtar Kelimeler*:** *Bilim, Postmodern Durum, Meşrulaşma Yükseköğretim, Reform*.

ABSTRACT

It can be said that universities are shaped within the framework of two basic understandings. The first of these is one of the main actors of the science policies of the higher education institutions and the other is that the universities are the places where the dominant ideology is produced, internalized and disseminated. , It is possible to see the reflections of both goals when history of higher education is examined in Turkey. However, there is a stronger relationship between the ideology of power and universities. One of the main proofs of this argument is the attempts to shape the higher education that takes place in Turkey immediately following military interventions. The higher education policy, which is determined on the basis of ideological understanding instead of economic conditions, constitues the basis of today's reform search. Key concepts in the search for reform that tend to market universities are diversity, financial autonomy, entrepreneurial university, performance, quality, accountability and competition. All of these concepts can be considered in terms of the conceptual framework of neoliberalism. Indeed, there are also studies in this area.

In this study, unlike the other studies, all the reforms proposed in higher education will be examined with the Lyotard conceptual framework. According to Lyotard, information has lost itself usage value and has been subjected to change value in the postmodern period. In this context, the legitimacy of scientific knowledge based on proof in the past has gained legitimacy with the power bringing to bear with quantitative calculation in the new period. Based on the findings of Lyotard's "change in the status of knowledge" that he had initiated since the late 1950s, the basic claim of this work is that what is expected from universities today is actually related to the status of postmodern knowledge and the neoliberal process reinforces it.

In this study, postmodern literature and status of information will be examined based on Lyotlard's "Postmodern Condition" study. In the second part, the higher education policy in Turkey will be discussed and the reasons of the search for reform will be emphasized. The proposed reforms will be examined in the third section and finally discussed through Lyotard's conceptual framework.

***Keywords*:** *Science, Postmodern Condition, Legitimation, Higher Education, Reform*.

TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE YAŞANAN DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN BÜROKRATİK İŞLEMLERİN AZALTILMASI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

THE IMPACT ON REDUCTION OF BUREAUCRACY DIGITAL TRANSFORMATION IN TURKISH PUBLIC ADMINISTRATION

İbrahim Ethem TAŞ
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Kemal UÇACAK
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Yeter ÇİÇEK
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

ÖZET

Bürokratik işlemlerin fazlalığı meselesi Türk kamu yönetiminde önemli sorunlardan biri konumundadır. Bürokratik işlemler nedeniyle hem zaman hem de maddi açıdan kayıp yaşanmaktadır. Bu durum ise kamu hizmetinin kalitesini düşürerek vatandaş memnuniyetini azaltmaktadır. Zira günümüzde kamu kurumları için tek başarı kıstası olarak sadece kamu hizmetinin sunulmuş olmasını kabul etmek gerçeklerle bağdaşmamaktadır. Günümüzde yeni kamu yönetimi anlayışının da etkisiyle beraber kamu hizmetinin sunumunda hızlılık önemli bir kıstas haline gelmiştir. Çünkü yeni yönetim anlayışı kamu hizmetinden faydalananları "müşteri" olarak görme eğilimindedir. Bu sebeple kamu hizmeti sunumunda vatandaş memnuniyetine verilen önem dünya genelinde artma eğilimindedir. Bu noktada bürokratik işlemlerin fazlalığı sorunu kamu hizmetinin kalitesini düşüren önemli bir engel konumundadır. Tüm dünyada kamu hizmet sunumunu etkileyen bu sorun Türk kamu yönetiminde de kendisini göstermiş ve bürokrasinin azaltılması için çözüm aranmasına yol açmıştır.

Uzun yıllar boyunca bürokrasi hakkında görüşlerini ifade eden birçok düşünür tarafından bürokrasinin ortadan kaldırılmasının zorluğu vurgulanmıştı. Bürokrasi eleştirilse de onu ortadan kaldırmanın zorluğu üzerinde hemen hemen herkes hemfikirdi. Fakat bilhassa son yıllarda bilgi teknolojileri alanında yaşanan hızlı gelişme bu düşünce yapısında köklü değişikliklere yol açmıştır. Çünkü özel sektör tarafından hizmet ve ürün üretmede etkin bir şekilde kullanılan bilgi teknolojileri kamu sektörü tarafından da kamu hizmeti sunumunda kullanılmaya başlanmıştır. Önceden sadece özel sektörle birlikte anılan inovasyon kavramı kamu sektörü için de önemli bir olgu haline gelmiştir. Artık geleneksel yönetim anlayışının ilkeleri sorgulanmaya başlanmış ve kamu hizmeti sunumunda kaliteyi artırmak önemli bir kıstas haline gelmiştir. Türk kamu yönetiminde de bu eğilim doğrultusunda bürokratik işlemleri azaltabilmek için bilgi teknolojilerine dayalı uygulamalar geliştirilmiştir. Bu noktada karşımıza şu soru çıkmaktadır: "Bilgi teknolojileri ve inovasyona dayalı uygulamalar bürokratik işlemleri azaltabilir mi?"

Yukarıda verilen soruya cevap bulabilmek için Türk kamu yönetiminde bilgi teknolojilerine dayalı uygulamalar olan e-devlet, uyap ve bimer incelenmiştir. Bu uygulamalar OECD tarafından yürütülen kamudainovasyon projesi kapsamında Türkiye'den seçilen örnek uygulamalar arasındadır. Bu uygulamaların her birinin OECD tarafından ayrı inovatif uygulamalar olarak kabul edilmeleri nedeniyle bu çalışmada da ayrı başlıklar halinde incelenmişlerdir. Çalışmamızda "bilgi teknolojileri ve inovasyona dayalı bu 3 uygulamanın, Türk kamu yönetiminde bürokratik işlemleri azaltmaktadır" hipotezi test edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada ilk olarak bilhassa bilgi teknolojileri ve inovasyon hakkında bilgilerin yer aldığı bir kavramsal çerçeveye yer verilmiştir. Bu bölümde genel anlamda bilgi teknolojileri ve inovasyon kavramları açıklandıktan sonra kamu sektöründe inovasyonun önemi hakkında bir tartışma yürütülmüştür. Daha sonra Türk Kamu Yönetiminde bilgi teknolojileri ve inovasyona dayalı uygulamalar olarak ön plana çıkan e-devlet, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) ve Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER) örnekleri açıklanmıştır.

Bu uygulamalar öncelikle teorik olarak açıklanmış olup bunun ardından Türkiye'de uygulanmaya başlama süreçleri ve Türk kamu yönetimi açısından getirdikleri faydalar irdelenmiştir.

Bilgi teknolojileri ve inovasyon kavramları açıklandıktan sonra bürokrasi kavramı üzerine durulmuştur. Burada öncelikle bürokrasinin çeşitli açılardan tanımları verilmiştir. Bunun ardından bürokrasinin tarihsel gelişimi genel olarak özetlenmiş ve bürokrasinin teorik arka planı hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra bürokrasi kavramıyla ismi özdeşleşen Max Weber'in bürokrasi teorisi ve ona yapılan eleştiriler hakkında bilgi verildikten sonra Türk Kamu Yönetiminde bürokrasinin tarihsel gelişimi genel hatlarıyla anlatılmıştır.

Çalışmanın teorik çerçevesinin tamamlanmasının ardından uygulama kısmına geçilmiştir. Bu doğrultuda ilk olarak bilgi teknolojileri ile bürokratik işlemlerin azalması arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Bu incelemeyi gerçekleştirebilmek için Birleşmiş Milletler Kamu Yönetimi Ağı tarafından hesaplanan ve uluslararası alanda güvenilirliği kabul edilen bir endeks olan Bilgi Teknolojileri Gelişmişlik Endeksi ile Dünya Bankası tarafından yayınlanan ve yine küresel olarak güvenilirliği kabul gören İş Yapma Kolaylığı Endeksi kullanılmıştır. Burada bilgi teknolojileri endeksi bir ülkenin bilgi ve iletişim teknolojileri açısından kalkınma düzeyi hakkında fikir verirken iş yapma kolaylığı endeksi ise ülkelerin bürokrasisi hakkında fikir vermektedir. Bunu daha iyi açıklayabilmek için her iki endeksin hesaplanma yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Bunun ardından SPSS20 Paket Programı kullanılarak korelasyon analizi yapılmıştır. Bunun için 155 ülkenin Birleşmiş Milletler Kamu Yönetimi Ağı tarafından hesaplanan 2016 yılına ait Bilgi Teknolojileri Gelişmişlik Endeksi Puanları ile aynı ülkelerin Dünya Bankası tarafından hesaplanan 2016 yılı iş yapma kolaylığı endeks puanları sisteme girilmiş ve korelasyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda bu iki değişken arasında pozitif yönlü doğrusal bir ilişki tespit edilmiştir.

Ülkelerin Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) ve inovasyon açısından kalkınma düzeyleri ile bürokratik işlemlerin azalması arasındaki ilişkinin incelenmesinden sonra konunun Türk Kamu Yönetiminde bilgi teknolojileri ve inovasyona dayalı uygulamaların bürokratik işlemlerin azalmasındaki etkisi incelenmiştir. Bunun için OECD Kamuda İnovasyon Projesine Türkiye'den seçilen uygulamalar olan e-devlet, UYAP ve BİMER uygulamaları örnek olarak seçilmiştir. E-devlet, UYAP ve BİMER'in incelenmek üzere örnek olarak seçilmesinde, hem bu uygulamaların OECD tarafından kamu sektöründe inovasyona örnek olarak gösterilmeleri hem de Türk kamu yönetimi üzerindeki etkileri göz önünde bulundurulmuştur.

Bu çalışmada ayrıca e-devlet ile bürokrasinin azalması arasında bir ilişkinin olup olmadığı incelenmiştir. Bunun için Birleşmiş Milletler Kamu Yönetimi Ağı tarafından hazırlanan e-devlet kalkınma endeksi ile Dünya Bankası tarafından hazırlanan iş yapma kolaylığı endeksinden yararlanılmıştır. 179 ülkenin 2016 yılına ait her iki endeks verisi SPSS20 Paket Programına girilerek korelasyon analizi yapılmıştır. Buna göre bu iki değişken arasında pozitif yönlü doğrusal bir ilişki tespit edilmiştir. Bunun ardından seçilmiş e-devlet uygulamaları ve istatistiki verilerden yararlanılarak e-devlet uygulamasının bürokratik işlemlere etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır.

E-devlet uygulaması ile bürokrasinin azalması arasındaki ilişki incelendikten sonra UYAP uygulaması ile bürokratik işlemlerin azalması arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Bu kapsamda bilhassa Adalet Bakanlığı tarafından paylaşılan veriler kullanılarak UYAP öncesi ve sonrası durum analiziyapılmış ve hem zaman hem de maddi açıdan sağlanan tasarruf ortaya konulmuştur.

Çalışmamızda incelenen son uygulama BİMER olmuştur. BİMER ile bürokratik işlemlerin azalması arasında bir ilişki olup olmadığı hakkında fikir sahibi olabilmek için ilk olarak e-katılım ile bürokratik işlemlerin azalması arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Zira BİMER vatandaşların yönetime katılımını elektronik ortamda mümkün hale getiren ve böylece vatandaş ile kamu yönetimi arasındaki ilişkiyi kolaylaştıran bir uygulama hüviyetindedir. Bu nedenle bir ülkenin e-katılım düzeyi açısından gelişme göstermesi ile bürokratik işlemlerin azalması arasında bir ilişkinin bulunduğunun tespiti aynı zamanda BİMER uygulaması ile bürokratik işlemlerin azalması arasında da bir ilişkinin bulunduğu anlamına gelebilir. Bunu anlayabilmek için Birleşmiş Milletler Kamu Yönetimi Ağı tarafından geliştirilen e-katılım endeksi ile Dünya Bankası tarafından hazırlanan iş yapma kolaylığı endeksi arasında korelasyon analizi yapılmıştır. Her iki endeks için 179 ülkeye ait 2016 yılı verileri SPSS20 Paket Programına girilmiş ve korelasyon analizi yapılmıştır. Buna

göre bu iki farklı değişken arasında pozitif yönlü doğrusal bir ilişki tespit edilmiştir. Daha sonra Başbakanlık tarafından paylaşılan BİMER'e ilişkin sayısal veriler ışığında BİMER'in bürokratik işlemlerin azalması üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir.

***Anahtar Kelimeler*:** *Bürokrasi, Bilgi Teknolojileri, İnovasyon, E-Devlet, UYAP, BİMER*

ABSTRACT

Although criticized by a lot of people since the first period of its emerge bureaucracy, maintains the position of being an organisational model that is validall over the world nowadays. According to the Max Weber's theory, bureaucracy is rational, unproblematic, weel-functioning and excellent organisational model. But in progress of time, it has started to be seen as a bulky, inefficient, ineffective model because of the emergence of its negative features called paperwork. Accordingly the excess of bureaucratic procedures has become an important problem in Turkish public administration. Works havedone to reduce bureaucracybecause of the problems caused by the negative features of the bureaucracy. As a result of these studies, applications based on information technologies and innovation such as e-government, National Judicial Network Platform and Prime Ministry Contact Center has found out. Saving of time, paper and significantly financial has provided thanks to developed these applications. İn this way, the problems caused by bureaucratic procedures have reduced.

İn this paper, first of all discussion has been conducted on importance of innovation in the public sector by explaining the concepts of innovation, information Technologies, e-government, National Judicial Network Platform and Prime Ministry Contact Center in order to create theoritical framework of study. Then İnformationabout theoretical background of concept of bureaucracy has been given by explaining historical development of bureaucracy in World and Turkey.

After the completion of the theoritical framework of study, whether there is a relationship between innovative applications and reducing bureaucratic processes has been investigated in the light of statistical data.

Keywords: *Bureaucracy, Innovation, Information Technologies, E-Government, UYAP, BİMER*

HOMO SAPİENSDEN 'HOMO ZAPİYENSE' DEĞİŞEN KİMLİKLER VE KAMUSALLIKLAR

CHANGING IDENTITIES AND COMMONS FROM HOMO SAPIENS TO 'HOMO ZAPIENS'

Cevdet YILMAZ
SDÜ, Sosyoloji Bölümü

Siber uzam tanımlaması Turkle'nin dijital araçlar ve bu araçların arasında kurulan ilişkilerde var olduğu tahayyül edilen bir mekândır. Siber uzamda yazılımlar ve dijital aletler birbirlerine bağlıdır ve bu bağlılık bir akrabalık sisteminin üyeleri gibi ilişki kurmaktadır (Bell, 2007:2). Her ne kadar siber uzaydan bir teknolojik içerik ve bağlamda söz etsek de hayalde ve kurguda inşa edilen bu gerçeklik gündelik yaşamda da söz edilen ve var olaya devam eden bir şey olarak devam etmektedir. Aslında daha genel bir tanılama yapacak olursak Bell'in teknostaljia kavramı bu alanı tanımlamaktadır. Bu kavram sibernetik ve bilim kurgunun birleştiği bir alanda var olan görece yeni duruma karşılık gelmektedir. Genel olarak her toplum zaman ve mekândaki konumlanmasına göre tanımlanabilir. Zaman ve mekânın yeni anlamları tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişte kültürel dönüşümün odağında nasıl yer aldıysa gönümüzde de ağ toplumunun odağında yer almaktadır. Giddens'ın ele aldığı gibi toplumsal aladaki büyük dönüşümleri incelerken ele aldığımız temel kategoriler zaman ve mekândır. Giddens uzamın tamamen modernle ilişkilendirilmesine odaklanırken Castells (1996, 2000) Ağ toplumu kavramı odağında günümüzde zaman ve mekâna ilişkin yaşanan deneyimleri ele almaktadır. Castells'e göre modern uzam sosyal pratikler ve coğrafya arasında farklı ağlar ve akımların trafiğinin kurduğu yeni bir ilişkidir. Aynı şekilde zaman da biyolojik ve kronolojik bir düzenin yerine hızlı iletişim teknolojilerinin etkisiyle sıkışmış ve ritmini kaybetmiştir. Ancak bu ağ toplumun kavramı gündelik yaşamı mikro sosyolojik olarak sosyal etkileşimini incelemekte yetersiz kalmaktadır. Gotved (2006) zaman ve mekânın gündelik yaşamda bilgi ağlarıyla sosyal ağların çakıştığı alanda incelemesini yapmıştır. Buna göre bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızlı gelişimiyle birlikte zaman ve uzamın önemini yitirdiği söylense de zaman ve uzam kavramları hala önemlidir. Siber zaman ve mekân tartışmaları her ne kadar modern kavramsallaştırmalarımızdan farklı olsa da hala toplumsal alanı kavramsallaştırmada önemli kavramlar olarak ele alınabilir Bakardjivera'a göre teknoloji ve bilgisayarla kurulan ilişkilerde sıradan kullanıcılar çoğu zaman ihmal edilmiştir. Bu grup daha önceden geliştirilmiş olan teknolojiye gönüllü ya da zorunlu olarak yaşamlarına sokan pasif alıcılar olarak görülmüştür. Teknolojinin sosyal olarak inşası genellikle derin sabitlikler olarak tanımlanmaktadır. Bu teknolojiler sıradan kullanıcılar için bir kara kutudur. Teknolojinin nasıl çalıştığı ve nasıl kullanıldığına dair derin ve kapsayıcı bir değerlendirmeden çok bunun nasıl kullanılacağı hakkında bilgilendirmeler yapılmakta ve bu da yeterli görülmektedir. Teknolojinin ruhu ve varlığı üzerine neredeyse hiçbir şey söylenmemektedir (Bell, 2007:39).

Teknoloji daha çok makine, elektronik araç ve medya kullanıma yoluyla yoğun bir toplumsal ilişkiler kümesi oluşturan bir bütün olarak ele alınabilir. Sanallık, dijital oluş konuları ilgi çekici konulardır. Bu konular çoğu insana tanıdık olmakla birlikte birey ve toplum, kişisel olanla kamusal olan, bilinçlilik ile sosyal varlık hakkında sosyolojik olarak düşünmeye başlamak için iyi bir yere sahiptirler (Agger, 2011: 13). Özellikle kimlik, geçtiğimiz yüzyılın ikinci yarısında gittikçe önem kazanan kavramlardandır. Sosyal bilimler alanında, bir zamanlar sınıf kavramının oynadığı role benzer bir şekilde, bazı yazarlar tarafından temel hareket noktası olarak görülmektedir. ABD'nin sosyo-kültürel bağlamı içinde gelişen kimlik terminolojisi, tüm dünyaya ihraç edilerek medyatik, siyasal ve sosyal sözcük dağarcığına nüfuz ediyor. Günümüzde kimlik kavramı, milliyetçilik, göç, din, cinsiyet araştırmaları ve etnisite araştırmalarında neredeyse vazgeçilmez bir hâle gelmiş durumda (Bilgin, 2007:18). Seksenli yılarda bilgisayar ikinci bir kimlik aracı olarak tanımlandığında, kimliği dönüştüren ilişkiler neredeyse bire bir, bir kişinin bir makineyle yalnız başına sürdürdüğü bir şekildeydi. Artık durum böyle değil. Hızlı bir şekilde genişleyen ağlar sistemi yani internet sayesinde milyonlarca kişi, cinselliğimizin doğasını, topluluklarımızın şeklini, kimliklerimizi düşünme tarzımızı değiştiren yeni uzamlarda birbirine bağlanmaktadır (Turkle, 1996). Geleneksel araçlardan farklı olarak yeni teknolojilerde kontrol sisteminin üreticiden tüketiciye geçmesi, zaman ve uzam özgürlüğüne getirdiği sınırsızlık ve kitleselleştirme (demassification) hareketleri gibi ademi merkeziyetçi özellikler, onu

modernizmden çok postmodernizme yakın kılmaktadır. Bu bağlamda; sanal toplumsal mekânlar, sanal gerçeklik, sanal cemaatler gibi yaratılan yeni paradigmalarla kimliklerde sanal âlemin uzantısında sanallaşmaktadır (Castells, 2004: 22-90). Bu bağlamda ortaya çıkan bu teknolojik gelişme kimin için ürün kimin için yenilik kimin ise toplumsal dönüşüm anlamına gelir bunun üzerinde iyi düşünülmelidir. Böyle bir yaklaşım teknolojik tahakkümün öznesinin kim olduğunun belirlenmesinde önemli bir yaklaşım olarak ele alınabilir. Teknolojik savrulmanın odağında online kimlik önemli bir sorgulama alanı olarak tanımlanabilir. Toplumsal anlamda sorgulama ve anlam çıkarma için yerleşik sosyolojik gelenek çok fazla sıcak bakmasa da dikkate değer olarak görülmeye başlamıştır. Toplumbilimlerde post modern etkinin belki de en iyi somutlanabileceği alan olarak siber uzay ele alanmış ve değerlendirici cesur çalışmalar yapılmıştır. Siber uzay parçalanmış kimliğin yeniden inşasının olanağı olarak alınabilir. Özellikle genç yaş gruplarının (ki teknoloji gençtir) siber kimlikle ilişkili değerlendirmeleri kendi politik ve romantik ortamı içerisinde ilerlemekte, kamusal yaşamda görülmeyen sosyalleşme biçimleri siber uzayda fazlasıyla aktif olarak kendini göstermektedir. Paylaşılan bir materyalin, yazılan yorumların ve aynı duyguda olunduğuna ilişkin çoğu gösterge siber uzayın gençler için sıklıkla başvurulan bir alan olduğunun ifadesi olarak okunabilir. Siber uzayın açık ve ücretsiz bir alan olarak tanımlanması bu alandaki gençlik izlerini çoğaltmaktadır. Teknoloji ile ilgili çalışmalarda dikkat edilmesi gereken noktalardan birisi, her bir teknolojik değişimin benzer toplumsallaşma biçimleriyle karşılanmadığıdır. Bunu bilgisayar ve internet teknolojisi için alamı ise, sadece önceden belirlenen bir amaç için kullanımın mümkün olduğu yönündeki tespittir. Yeni bilgi teknolojileri online içerik içerisinde bireysel kullanıcıların yeni deneyim ve uzmanlaşmaları için üretim olanağı veren etkileşimli bir yapı içerisinde ortaya çıkmasında saklıdır. Bu nedenle siber uzay kullanıcıların kendi kimliklerini yeniden dağıtan ve gelen yorum ve etkileri bağlı olarak yeniden üreten bir ortamdır. Bu adeta siber bir eritme potası olarak işlemekte ve bir şekilde kendi gerçekliğinin siber ortamda yeni bir form olarak tanımlanmasından ibarettir. Buna bumerang etkisi de diyebiliriz. Bumerang etkisi kimliğin siber uzayda serinlenmesinden sonra bulduğu karşılıkları toplayarak kullanıcıya geri gelmesidir. Siber uzayda yaratıcı ve orijinal bir ifadenin kimliğin gizli ve tutarlı yönlerinin daha da belirginleşerek geri gelmesini sağlamaktadır. Kimliğin belirginleşmiş siber tanımları başka kimliklerin yansımalarıdır. Bu yansımalar Facebook ve diğer uygulamalarla katılımcılar acısından canlı hale gelmektedir. Bu ifade biçimleri ise kullanıcılar için çoklu kimlik algılarının olanaklarını yaratmaktadır. Özellikle siber uzaydaki ilişkilerin belirli kategoriler altında toplanması çoklu kimlik tanımlamasının rasyonel temellerini kurmaktadır. Ancak bu temel argümanın tam tersi bir söyleme de kulak vermek zorundayız. Yani siber mekânın yapılandırılmış içeriğine yakından bakılmasında yarar vardır. Siber uzay kişisel bilgi ve network'u her zamankinden daha hızlı birleştirmekte ve kullanıcıyı yönlendirme konusunda yapılandırılmış bir mekânı da kendiliğinden kurmaktadır. Bu da kimliğin yeniden kurulumu değil yapılandırılmış bir sunumudur. Bu karşı çıkıştan hareketle siber uzayda kimliğin sunumu ve geliştirilmesine ilişkin söylemlere temkinli yaklaşmanın gerektiğidir. Bu noktada bir başka uyarı Castells tarafından yapılmaktadır. Castells'e göre internette kimlik inşası küçük bir sosyalleşme çevresinde gerçekleşmektedir. Bu gerçekleşme işi daha çok genç gurupları arasında yaygındır (2001:118).Castells'in tespiti sanal gerçeklik benzetmesinin asla unutulmaması gereken bir işlevine dikkat çekmektedir. Her ne kadar siber gerçeklik gündelik yaşamda sürekli temas edilen bir alan olsa da somut ve sürdürülebilir ilişkilerin hala tam olarak temsil edilmediği bir alana karşılık gelmektedir. Bu durum da kimliğin siber gerçekliğinin aslında hiper (hyper) boyutlarına yoğunlaşma olanağını ortaya koymaktadır.

Bu bildiri gelişen siber uygulamaların kimliklerde ve kamusallıklarda yarattığı değişime odaklanacaktır. Özellikle süreksiz, tepkisel ve gelip geçici değişken kimlik yapılarının yeni kamusal alanda nasıl bir (a)sosyal bir birey tipolojisi oluşturduğu sorunsalı tartışmaya açılacaktır.

Anahtar Kelimeler*: *Homo Sapiens, Homo Zapiens, Kimlik, Sanal Kimlik, Kamusal Alan.

ABSTRACT

Contemporary world has been witnessing sweeping transformations and the information technology is one of the most important dynamics of this change. Mobile Technologies in particular have become an indispensable part of our daily life. Even an ordinary person spends much time on the applications working on technological base. These applications have contributed to the establishment of a new wave of virtual culture and a space for identity construction through social media. In this framework, this study questions how virtual culture and identity relations could be traced in the social media.

Keywords: *Homo Sapiens, Homo Zapiens, Identity, Virtual Culture, Public Sphere*

DİJİTALLEŞME VE OTOMASYON KARŞISINDA KAMU YÖNETİMİ VE KAMU BÜROKRASİLERİ

PUBLIC ADMINISTRATION AND PUBLIC BUREAUCRACIES IN FACE OF DIGITALIZATION AND AUTOMATION AGE

Yılmaz ÜSTÜNER
Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Feyza KALAV-İDRİSOĞLU
Orta Doğu Teknik Üniversitesi

ÖZET

Sonuncusu 2016 yılında Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Departmanı tarafından yayımlanan e-devlet raporu, her ne kadar ülkeler bazında eşitsiz bir biçimde olsa da e-devlet uygulamalarının ve kamu bürokrasilerinin dijitalleşmesi yönündeki çalışmaların artan bir hızla devam ettiğini göstermektedir. Bu nedenle, günümüzde kamu yönetimi alanının bazı temel konu ve uygulamalarını sözü edilen dijitalleşme süreci ve buna dayalı otomasyon yenilikleri bağlamında ele almak bir zorunluluk haline gelmiştir.

Kamu yönetimi ve vatandaş arasındaki gündelik hayat pratiklerine bakıldığında, artan bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının kısa vadede yarattığı olumlu etkiler yadsınamaz bir gerçekliktir. Kamu hizmetinin üretilmesi, sunulması ve tüketilmesi süreçlerinde dijitalleşme, özellikle örgütsel verimlilik ve etkililik açılarından, pratik kolaylıklar ve iyileştirmeler sağlama potansiyeline sahiptir. Geleneksel olarak, hantallık, kırtasiyecilik, verimsizlik gibi kamu kesimiyle özdeşleştirilen olumsuz uygulamaların dijitalleşme ve buna bağlı olarak otomasyon yenilikleriyle azaltılması, hatta tümüyle giderilmesi olanaklı görülmektedir. Buna karşın, sözü edilen gelişmeleri sadece günlük bürokratik işleyiş açısından değil, aynı zamanda daha geniş bir perspektiften ve özellikle uzun vadede yaratabileceği sonuçlar bakımından ele almak da son derece önemlidir. Bu bildiri, esas olarak, dijitalleşme ve buna dayalı otomasyonla beraber kamu yönetimi ve onun temel unsurlarından olan bürokrasi olgusuna ilişkin kısa ve uzun vadede ortaya çıkabilecek kimi sonuç ve risklerin altını çizerek, dikkat çekmeyi amaçlamaktadır.

1980'lerden itibaren ortaya çıkan ve büyük ölçüde ana akıma dönüşen yeni sağ ideoloji ile beraber yükselişe geçen bürokrasi karşıtlığı (bureaucratic bashing), kısa sürede hem siyasal söyleme hem de kamu yönetimi yazınına hâkim olmuştur. Aynı ideolojik özden beslenen yeni kamu işletmeciliği yaklaşımının temellerini atacak olan kimi isimler bürokrasinin iflasını ilan etmişlerdir. Ancak özellikle kamu yönetimi yazınındaki karşılaştırmalı çalışmalara bakıldığında, uluslararası örgütlerin desteğiyle yürütülen bir dizi reform girişimlerine rağmen, yeni kamu işletmeciliği pratiklerinin bütünüyle uygulamaya geçirilemediği ve sonuç olarak ortaya karma yönetsel yapıların çıktığı görülmektedir. Diğer bir deyişle, Yeni Kamu İşletmeciliği yaklaşımı her ne kadar Weberci bürokrasiyi bir düşman olarak tanımlayıp reformlar yoluyla ortadan kaldırmayı hedeflese de onu tam anlamıyla 'alt edememiş' ancak yeniden yapılandırmıştır. Yöntemsel olarak değerlendirildiğinde, modernist bir konumu işgal eden yeni kamu işletmeciliği yaklaşımı, Weberci geleneksel kamu yönetimi anlayışına ne kadar itiraz ederse etsin sahip olduğu benzer epistemolojik düzlemi net bir biçimde aşamamıştır. Öte yandan klasik bürokrasi anlayışına postmodern olarak adlandırılan bazı itirazlar da yükselmiştir. Örneğin, Farmer, Weberci bürokrasi anlayışının 'krallığının' sonlandırılması ve yerine eylemsel ve düşünsel düzlemde yaratıcılığın hâkim olduğu bir yönetim anlayışının benimsenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ancak bunun gündelik yaşama nasıl yansıtılacağı konusunda tatmin edici bir yol göstericilik yapmamıştır.

Dijitalleşme ve otomasyonun kamu işletmeciliği paradigmasına ve bu anlayışın kamu bürokrasilerinde bütüncül egemenliğine olumlu katkı yapacağı tartışmaları yanında bunun tam tersini iddia eden argümanlar da bulunmaktadır. Örneğin, Patrick Dunleavy ve arkadaşları 2006 yılında "Dijital Çağ Yönetişimi: Bilişim Şirketleri, Devlet ve E-Devlet" ismiyle yayımlanan kitapta 1990 ve 2000'lerde yükselişte

olan kamu işletmeciliği yaklaşımının öldüğünü ve yerini yeni dijital çağ yönetişiminin aldığını iddia etmektedirler. Kitabın giriş bölümünde yakın geleceğe ilişkin de bazı çıkarımlarda bulunan yazarlar, özel örgütlerin yanı sıra kamu örgütlerinin de adhokratik yapılanmanın ötesine geçerek web sitelerinden ibaret olabileceklerini ifade etmektedirler. Hatta, zero-touch teknolojiler marifetiyle insan gücünün teknolojik ikamesinin sağlanabileceğini ve böylece aracıların kaldırılması ve hizmetleri birleştirme yoluyla devlet, şirketler ve vatandaşlar arasında aracılık yapan kamu bürokrasilerinin rolünün değişeceğini hatta minimuma inebileceğini ifade etmektedirler.

Max Weber'in "bir kere tam olarak tesis edildiğinde, yok edilmesi en zor sosyal yapı" olarak tanımladığı bürokrasi, yeni kamu işletmeciliği yaklaşımının savunucuları tarafından yapılan meydan okumalar ve yeni sağ politikaları karşısında birtakım dönüşümler geçirmiş ancak bütünüyle ortadan kalkmamıştır. Ülkeden ülkeye farklılık göstermekle beraber, ilgili literatürde, kamu politikalarının oluşturulması ve hizmetlerinin sunulması noktasında işlevsel olan bürokrasi olgusunun dijitalleşme süreciyle beraber hızlı ve büyük ölçüde olumlu sonuçlar yaratacağı varsayılan bir dönüşüm sürecine girdiği ifade edilmektedir. Bildiride öncelikle, son dönemde kamu yönetiminde yaşanan dijitalleşme sürecinin mevcut kamu bürokrasileri açısından hangi koşullar altında ve ne ölçüde ilerlemeci bir dönüşüm yaratabileceği tartışmaya açılacaktır. Daha sonra söz konusu sürecin kamu bürokrasileri açısından ne gibi (yan) sonuçlar ve riskler yaratabileceği değerlendirilecektir. İnceleme, ideal bürokrasiye atfedilen ve günümüzün kamu örgütlerinde hala az ya da çok etkili olduğunu söyleyebileceğimiz özellikler arasında yer alan hiyerarşi, uzmanlık, yazılı kurallar sisteminin varlığı (formalizasyon), gayrı şahsilik (de-personalizasyon) ve yönetimin yazılı belgelere dayalı olması zorunluluğu gibi Weber'in bürokrasi kuramının da ana eksenini oluşturan temalar üzerinden yapılacaktır.

Bildirinin ana savı, kamu bürokrasilerinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasının ve artan dijitalleşmenin bürokratlar, hizmet alıcılar ve (verimlilik, kalite, etkililik gibi) fiziksel konular açısından her koşulda olumlu, ilerlemeci sonuçlar yaratacağını verili olarak kabul etmenin doğru olmadığıdır. Kamu yönetiminde dijitalleşmenin performansı ve sonuçları, uygulandığı ülkenin yerel toplumsal, ekonomik, siyasal ve kültürel özelliklerinden soyutlanarak ve bir bağımsız değişken gibi kabul edilerek değerlendirilmemelidir. Diğer bir deyişle, dijitalleşme ve ona bağlı otomasyonun dar bir Weberci bürokratik çerçeve içinden değerlendirilmesi sonucunda görülecek olan muhtemel olumlu sonuçların, yerel nitelikler ve daha uzun vadeler gibi geniş bakış açısını gerektiren değerlendirmelerle görülebilecek olumsuzlukları 'örtme' riskinin altı çizilmektedir. Bunu bir örnekle açıklamak gerekirse, yönetimde dijitalleşmenin performansı, uygulandığı ülkelerde demokrasi ve yönetişim kültürünün özümsenmesi, bunlara ilişkin yapısal uygulamaların gerçekleşmesi, denetlenmesi ve iyileştirilmesi gibi fiziksel olarak dijitalleşme ile doğrudan ilişkisi yokmuş gibi görünen birçok 'dışsallıkla' doğrudan ilişkilidir. Tersten bir okuma ile, örneğin, kamu yönetimi ve bürokrasinin sadece kamusal hizmetleri sağlayan bir siyasal irade 'enstrümanı' olarak görüldüğü örneklerde, dijitalleşme daha fazla rasyonelleşme ve merkezi denetim sağlayacak olup, geniş katılımlı yönetişim ve demokrasi siyasetinde bürokrasinin olumlu katkılarını yok edici nitelik de gösterebilecektir. Önerilen bildiri bu ve buna benzer konuları analiz etmektedir.

Bildiride ayrıca kamu örgütlerinin dijitalleşmesinin ve teknoloji kullanımının, ideal bürokrasinin en temel özellikleri arasında yer alan hiyerarşi ve uzmanlaşma açısından ciddi dönüşümler yaratma olasılığı güçlü iken, yukarıda söz edilen diğer Weberci bürokratik ilkeler ile özünde çelişmediği ve hatta uyumlu olduğu ileri sürülecektir. Bu sav çerçevesinde söz edildiği gibi Yeni Kamu İşletmeciliğinin savlarına erişmekte çok da büyük bir katkı sağlamayacağı, ancak, Dunleavy'nin öne sürdüğü 'yepyeni' bir kamu hizmeti ve bürokrasisinin de diğer 'dışsal' faktörlerin varlığı ve etkisi değiştirilmedikçe mümkün olmadığı savlanmakta ve tartışılmaktadır.

Görünen ve savlanan bütün olumlu unsurlara rağmen dijitalleşme olgusunun günümüzde ve gelecekte Weberci bürokratik yapıların varlığını tehdit edeceği ve bütünüyle ortadan kaldıracağı iddiası 'dar bakışlı' teknik, operasyonel ve pragmatik bir bakışla yapılan değerlendirmeler sonucunda söylenemez. Böyle bir sav kamu yönetimi kuram ve uygulamasını sadece kamu hizmeti sunumu ile eşitlemiş bir perspektifi aşarak yapılabilir. Ancak, bildiri böyle bir bakış ile yaptığı analiz sonucunda dijitalleşme ve otomasyona 'aşırı' bir

umut bağlamanın yanlış olduğunu savunmaktadır. Bunun da gerekçelerinden en önemlisi teknolojinin diğer tüm toplumsal yapı ve olgulardan bağımsız bir 'güç' olmadığıdır.

Anahtar Kelimeler: *Weberci Bürokrasi, Dijitalleşme, Bilgi ve İletişim Teknolojileri, Otomasyon, Kamu Bürokrasileri.*

ABSTRACT

Today, it is essential to re-think main issues and practices of public administration due to rapid digitalization and automation. Ever increasing utility of information and communication technologies (ICTs) in public organizations positively contribute to provision of public services and citizen satisfaction. Digitalization in production, delivery and consumption of these display a strong potential in respect to efficiency, effectiveness, economy and quality. However, evaluating the impact of digitalization only within the (limited) confines of provision of public services might be misleading. This narrow approach may hinder the consideration of other (not so positive) consequences and in fact, these may be extremely crucial for the maintenance, sustainability and adaptation of future public administration theory and practice. The main purpose of this study is to underline and bring to the discussion some of these issues.

It may be asserted that digitalization and automation in public sector contribute to overcoming the failures of the dominant paradigm and the practice of New Public Management, and associated neo-managerialism, thus being a crucial factor for the consolidation of this ideology. On the other hand, others, such as Patrick Dunleavy and his friends, consider digitalization and automation as the mark of a totally new era in public administration. This study also aims to contribute to these arguments by addressing the questions such as; how and to what extent and under which circumstances can digitalization and automatization in public sector provide a progressive transformation for the dominant paradigm, do these changes have the real potential and capacity to transform public administration substantially today and in the future? These questions and their answers are treated especially within the context of public bureaucracies and their traditional universal pillar: Weberian bureaucratic theory and practice. The most important characterizing features of Weberian bureaucracy including; hierarchy, technical expertise, merit principle, carrier systems, de-personalization, formalization and the existence of rule –based systems, and the like are analyzed in the face of digitalization and automation.

The main argument of this study is the assumption that the proliferation of digitalization and the use of ICTs in public sector have and will have positive contributions are mostly based on narrow approach to public administration and these are highly problematic. Rather, the analysis must be based upon a broad perspective which necessarily gives due importance to local and contextual elements and conditions. At the same time, it must be critical to the surface and limited level positive observations and evaluations which assume that digitalization and automation have the universal potential of positive transformation for all public bureaucracies in the world. On the contrary, it is claimed that performance and consequences of these practices in public administration cannot be abstracted from regional, political, cultural and economic environments. Moreover, it is also claimed that digitalization and automation in public (Weberian) bureaucracies may not have a very strong potential to totally undermine Weberian principles and practices provided that the mentioned externalities remain much as the same due to local context.

Keywords: *Weberian Bureaucracy, Digitalization, Information and Communication Technologies, Automation, Public Bureaucracies*

GLOBAL DİJİTALLEŞMENİN ORTAYA ÇIKARDIĞI SORUNLAR: SİBER SALDIRILAR

PROBLEMS CAUSED BY GLOBAL DIGITIZATION: CYBERATTACKS

Sinan ŞEKEROĞLU
Gazi Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu, Bankacılık Bölümü

Okan FİDANLI
Gazi Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu, Bankacılık Bölümü

Sibel BİLGİN
Gazi Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu, Bankacılık Bölümü

ÖZET

İnsanoğlu yaşadığı hayat boyunca ihtiyaçlarına yönelik arayışlara girmiş, çalışmalar yapmış ve kendilerini zaman içerisinde geliştirmiştir. Karanlık çağlardan aydınlık çağına geçiş dönemi her ne kadar uzun bir zaman diliminde gerçekleşmiş olsa da insanın gelişimi her geçen gün biraz daha hızlanarak ivme kazanmıştır. Sanayi çağında gerçekleşmiş olan teknolojik değişimlerin neden olduğu sosyal ve ekonomik değişimler bilgi toplumuna geçişi başlatmış, 1950'lerde iletişim teknolojilerinde yaşanan değişimler ve 1990'larda bilişim teknolojilerinde meydana gelen değişimler bilgi toplumuna geçişi hızlandırmıştır. Sanayi toplumunun mal üretimi olarak görülen özelliği bilgi toplumunda bilgi üretimi olarak değişmiştir. Bilgi toplumunun temel özelliği insanlarla ilgili etkinliklerde veya ekonomilerde, zihinsel üretimin diğer üretim biçimlerinin önüne geçmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilgi çağına geçilmesiyle birlikte yeni kavramlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bunların başında gelen dijitalleşme, bir bilginin dijital ortamda oluşturulması, oluşturulan bilginin sonsuz kopyasının çıkarılabilmesi ve üzerinde işlem yapılabilmesidir. Ayrıca dijitalleşme bu bilginin saklanması ve dünyanın bir ucundan diğer bir ucuna iletilmesi anlamına gelmektedir. Örneğin bir terzinin bir elbise modelini öğrenmesi, görerek, dokunarak ve aklında oluşan bilgileri gerekli materyalleri kullanarak bir uygulama sonunda hafızasına yer etmesidir. Sonuç olarak öğrenmiş olduğu elbise modelini oluşturması elle yapılan bir işlem ve diğer terzilerin bu modeli öğrenmesi yine ancak ya terzinin öğretmesi veya onların da yapılmış bir ürünü incelemesi ile olmaktadır. Fakat dijitalleşme ile beraber elbise modellerinin toplandığı bir veri dizini oluşturulabilir. İstenmiş olan elbise modeli seçilebilmekte ve bu model sayesinde ortaya çıkacak yeni modeller sanal ortamda herhangi bir materyal kullanılmaksızın tasarlanabilir. Bütün bu bilgi birikimi göz açıp kapayana kadar dünyanın öteki ucuna gönderilebilir, istenildiği kadar kopyası üretilebilir. İnsanlığın bilgiyi kodlayarak dijital ortama aktarması ile başlayan dijital çağ, hiç şüphesiz kamu kuruluşları ve özel şirketler için de bir dönüm noktası olmuştur. Bilgisayarların işlem kapasitesinin gücünün artmasıyla beraber kurumlar ve işletmeler yaptıkları işlerde hız kazanmış, dijitalleşme ile beraber kullanılan malzemelerden tasarruf sağlanmış ve böylece üretim maliyetlerinde ciddi oranda düşüş sağlanmıştır. Dijitalleşmenin ne kadar günümüzün vazgeçilmeyen unsuru olduğunu We Are Social ve Hootsuite tarafından yayınlanan ''Digital in 2017 Overview'' adlı raporda görmek mümkündür. Rapora göre; Dünya nüfusunun yarısından fazlasının en az 1 adet akıllı telefon kullanmakta olduğu, dünya nüfusunun neredeyse üçte ikisinin en az bir cep telefonuna sahip olduğu, dünya genelinde web trafiğinin yarısından fazlasının cep telefonundan kaynaklandığı, dünyanın dört bir yanındaki mobil bağlantıların yarısından çoğunun genişbant aralığında olduğu, dünya nüfusunun beşte birinden fazlasının son 30 gün içinde alışveriş yaptığı ifade edilmektedir.

Dijital dünya, 2015 yılına kıyasla 2016 yılında neredeyse tüm önemli göstergelerde muazzam bir büyüme yaşadı. Rakamlara göre günümüzde 3.77 milyarı bulan global internet kullanıcı sayısının %50'lik bir penetrasyona sahip olduğu görülmektedir. Bu nüfusun 2.80 milyarı aktif olarak sosyal medya kullanmakta iken kullanıcıların 2.56 milyarı sosyal medyaya mobilden bağlanırken, toplam mobil kullanıcı sayısı ise 4.92 milyar düzeyindedir. Ayrıca dünya genelinde 1.61 milyar kişinin e-ticaret kullanıcısı olduğu görülmektedir. İnternet kullanıcıları 2015 yılına kıyasla 2016 yılında %10 büyüyerek 354 milyon; aktif sosyal medya

kullanıcıları %21 büyüme ile 482 milyon artmıştır. Tekil mobil kullanıcılar son 12 ayda %5 büyürken, mobil sosyal medya kullanıcılarında %30'luk bir artış gerçekleşmiştir. İnternet kullanımına cihazlar bazında bakıldığında masaüstü ve dizüstü bilgisayarlardan internete giriş oranının %20 azalarak, %45'e düştüğü görülüyor. Mobil internet kullanımı %30'luk artışla %50'ye ulaşırken tablet ile bağlanma oranı %5 oranında düşmüştür.

Türkiye'de nüfusun %60'lık penetrasyonunda 48 milyon kişinin internete bağlanmakta olduğu, aktif sosyal medya kullanıcı sayısının da 48 milyon kişiyi bulduğu fakat bu sayının tekil kullanım olmadığı belirtilmektedir. Türkiye'deki mobil kullanıcı sayısı 71 milyon iken, sosyal medyaya mobilden bağlanan kullanıcı sayısının ise 42 milyon olduğu tespit edilmiştir. Büyümeye baktığımızda Türkiye'de 2016 Ocak ayından bu yana internet kullanıcı sayısının %4'lük bir artışla 2 milyon, aktif sosyal medya kullanıcısı sayısının ise %14'lük bir artışla 6 milyon arttığını görüyoruz. Ülkemizde sosyal medyayı mobilden kullanan kişi sayısının ise son bir yıl içerisinde %17 oranında arttığı ifade edilmektedir. Rapora göre Türkiye'deki cihaz kullanıcılarının %95′inin cep telefonu sahibi olduğu ve %75′inin akıllı telefon kullandığı söylenmektedir. Dizüstü ve masaüstü bilgisayar kullanım oranının %51, televizyon izleme oranının ise %98 olduğu ve hayatımızda önemli bir yere sahip olduğundan bahsedilmektedir. Kullanıcıların gün içerisinde ortalama 7 saatini bilgisayar karşısında, 3 saatini telefon üzerinden internete bağlanarak ve 3 saatini de sosyal medya platformlarında geçirdiği belirtilmektedir. TV karşısında geçirilen vakit ise ortalama 2 saat olarak hesaplanmaktadır.

Günümüzde dijitalleşmenin topluma sağlamış olduğu avantajları bazı dezavantajları da beraberinde getirmektedir. Bu dezavantajların en önemlilerinden bir tanesi güvenlik açıklarıdır. Güvenlik açıkları, dijital araçların güvenlik protokollerinde bulunan eksikliklerinden kaynaklanmaktadır. Güvenlik açıklarından faydalanan kötü amaçlı yazılımlar (virüsler, solucanlar vb.) bireylerin bilgisayarları, mobil araçları üzerinden fotoğrafları, kredi kartı bilgisi, telefon rehberi, kimlik numarası vb. kişisel bilgilerini ele geçirebilmekte ve bu bilgiler üzerinden kişiye maddi ya da manevi olarak zarar verebilmektedir. Bu durum kurum ve işletmeler için de geçerli olmaktadır. Yapılan siber saldırılar internet erişim trafiğini durdurmak başta olmak üzere, bilgisayar disklerinin şifrelenmesi, kişi ve kurumların verilerinin saklandığı sunucuların çökmesine kadar birçok durumda kurumları ve işletmeleri dakikalar içerisinde zarara sokabilmektedir. Bankalar, siber saldırılara diğer kurumlara göre daha fazla maruz kalmaktadırlar. Bunun nedeni bilgisayar korsanlarının elde ettikleri bilgileri çok kolay bir şekilde nakde dönüştürebilmesidir. Elde edilen banka hesaplarının içlerinin boşaltılması, banka hesaplarının üçüncü kişilere satılması bunun yanında müşterilerin adreslerinin, e-posta adreslerinin ve telefon numaralarının dolandırıcılara satılması, bilgisayar korsanlarının bankalara saldırmasının başlıca nedenleri arasında gösterilmektedir.

Bu çalışmada dünden bugüne gerçekleşmiş olan ve önemli etkileri ve sonuçları beraberinde getirmiş olan siber saldırılara ve bu saldırıların türlerine, nasıl ortaya çıktıklarına ve bunlara karşı geliştirilmiş olan savunma mekanizmalarına değinilecektir. Ayrıca siber saldırılara uğrama olasılığı yüksek olan bilhassa bankalar vb. finans kurum veya kuruluşlarının alması gereken tedbirlere yönelik tavsiyeler ifade edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler*: *Dijitalleşme, Bilgi Toplumu, İnternet, Siber Saldırılar, Bankalar.

ABSTRACT

Throughout his life, mankind have sought out their needs, have studied and have improved themselves over time. Although the period of transition from dark ages to bright ages took place over a long period of time, man's development has accelerated more and more each passing day. The social and economic changes caused by the technological changes that took place in the industrial age initiated the transition to the information society. The changes in the communication technologies in the 1950s and the changes in the information technologies in the 1990s accelerated the transition to the information society. The property of the industrial society as a product of production has changed as information production in information society. The main feature of the information society is confronted with the fact that mental production precedes other forms of production in people-related activities or economies. With the passage of information

age, new concepts have begun to emerge. The beginning of these is digitalization, the creation of information in a digital medium, the infinite copying of the generated information can be extracted and processed. Digitalization also means that this information is stored and transmitted from one end of the world to another. The digital era, which started with the transmission of digital information through the encoding of human knowledge, has undoubtedly become a turning point for public institutions and private companies. With the increasing power of computing capacity of computers, businesses and businesses have accelerated their business and saved from the materials used with digitalization, thus reducing production costs considerably.

Today, the advantage of digitalization is that it brings together some disadvantages. One of the most important of these disadvantages is security vulnerabilities. Vulnerabilities arise from the deficiencies of digital tools in security protocols. Malicious software that exploits security vulnerabilities (viruses, worms, etc.) can be accessed by individuals' computers, photos via mobile devices, credit card information, phone book, may acquire personal information and may harm the person financially or spiritually through this information. Banks are exposed more to cyber attacks than other institutions. The reason is that computer hackers can easily turn the information they get into cash. The sale of bank accounts to third parties, as well as the sale of customers' addresses, e-mail addresses and phone numbers to fraudsters, are among the main reasons for the hacker attack on banks.

This study will focus on the cyber attacks that have taken place today and which have brought about significant effects and consequences, and on the types of these attacks, how they emerged and the defense mechanisms developed against them. In addition, there is a high probability that the cyber attack will occur. financial institutions or organizations should be tried to express the recommendations for the measures to be taken.

Keywords**:** *Digitalization, Information Society, Internet, Cyber Attacks, Banks*

YİRMİ BİRİNCİ YÜZYILDA DİPLOMASİ: DİJİTAL DİPLOMASİ

DIPLOMACY IN THE TWENTYFIRST CENTURY: THE DIGITAL DIPLOMACY

Arzu OFLASLI
TODAİE

ÖZET

Diplomasi, sözlük anlamı olarak Britannica Ansiklopedisi'nde ulusların birbirleriyle olan ilişkilerini yürütme sanatı olarak belirtilmektedir. Oxford İngilizce Sözlük ise diplomasiyi müzakere yoluyla uluslararası ilişkilerin yönetimi ve bu ilişkilerin elçilikler, elçiler tarafından düzenlenmesi ve yönetilmesi yöntemi olarak tanımlamaktadır. (Oxford English Dictionary, s.696) Yunan sözcüğü olan 'diploma'dan türetilen diplomasi resmi bir belge ya da devlet kâğıdı anlamı taşımaktadır. Yüzyıllar boyunca insanlar, topluluklar, devletlerarası iletişimi ve ilişkileri sağlayan bir yöntem olarak kullanmıştır.

Uluslararası ilişkiler ve buna bağlı olarak da diplomasi her zaman teknolojiden derinden etkilenmiştir. En az yirmi yıllık geçmişi olan bilgi teknolojisinin sağladığı dijitalleşmenin hem bire bir hem de birden fazla kişiyle aynı anda iletişim kurma olanağı sağlaması yirmi birinci yüzyılın ilk çeyreğinde bir sıçrama yaratmıştır. Tıpkı on altıncı - on sekizinci yüzyılda okyanusları aşan gemilerin Avrupa'nın genişlemesini sağladığı; telgrafın on dokuzuncu yüzyılın imparatorluklarını destekleyip güçlendirdiği; yirminci yüzyılda uçağın, radyonun ve televizyonun ilişkileri değiştirip uzakları yakınlaştırdığı gibi yirmi birinci yüzyılda da internet aracılığı ile yapılan mesajlaşma, haberleşme dünya için yeni fırsatlar ve riskler dizisi yaratmaktadır. Buradaki temel fark ise bu yüzyıldaki değişimler daha hızlı gerçekleşmekte ve yayılmaktadır.

Bu gelişmeler yaşanırken mesajların niteliği ve içeriğinin yanı sıra iletişim yolları da diplomasinin merkezi haline gelmiştir. Bununla birlikte hemen her zaman yeni teknolojilere (telgraf, daktilo, telefon, internet, vb.) tepki verme, değişime uyum sağlamaya çalışmak, politika ve gündem değişiklikleri de diplomasi ortamının bir parçası olmuştur. Öyle ki 1850'lerde İngiltere'nin Lordlar Kamarası sözcüsü diplomat Lord Palmerstone ilk telgrafı aldığında *"Aman Allah'ım herhalde bu diplomasinin sonu olmalı"* diye şiddetle bu teknolojiyi reddetmiştir. Heraklitos'un da dediği gibi *"hiçbir şey değişimin kendisi kadar sabit olamaz."* ki her zaman değişimler süregelmekte ve bu değişimlere karşı duruş hiç bitmeden devam etmektedir.

Öyleyse diplomasi yirmi birinci yüzyılda dünya siyasetinde ortaya çıkan dijital çağ iletişim modellerinin neresinde yer almaktadır? Bir açıdan bu soru çıkarların temsili, müzakere, iletişim gibi geleneksel olarak diplomasi ile ilişkilendirilen kilit işlevler göz önüne alındığında anlamsız bir soru olarak gelebilir. Ancak günümüzde diplomasi giderek daha karmaşık bir politika ortamını yönetmek için bir dizi süreç ve bu süreçleri oluşturan yapılardan kaynaklı varoluşçu bir kriz yaşamaktadır.

Bu belirsiz ortam dönüşümlü bir uluslararası sistemin hâlihazırda egemen olduğunu vurgular niteliktedir. Karmaşık siyasa gündemleri egemenliğin ve buna bağlı olarak da devletin değişen rolü için merkeziyetçi bir isteği olsa da diplomasi ile ilişkili kuralların, normların ve hatta rollerin çoğu son birkaç yüzyıl içerisinde yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte değişiklik göstermektedir; bu nedenle de artık ihtiyaç ve amaçlara uygun olmaktan çıkmış durumdadır.

Makalede geleneksel diplomasiden günümüze çağdaş diplomasiyi çevreleyen yap-boz parçaları ve karşı karşıya kalınan zorlukların ortaya konulması hedeflenmektedir. Öyle ki politika uygulayıcıları –yalnızca profesyonel diplomatlar değil, aynı zamanda dijitalleşmeyle birlikte uluslararası aktörlerle beraberce ya da ayrı olarak oluşturulan uluslararası politikanın dış gözlemcileri ile birlikte oluşan katılımcı kitlesinin varlığı da kabul görmektedir. Bu paydaşlar arasında diplomasi ağlarının yönetimi önemli ve öncelikli konulardan birisi haline gelmiştir. Burada bilinen noktalara vurgu yapmaktan çok yirmi birinci yüzyılın başlarında

dijitalleşmeyle değişen diplomasi imajı ve gelecekteki dönüşümü ve bunların etkilerine vurgu yapılmak istenmektedir.

Diplomasiyi etkileyen aktörlerin alanlarının genişlemesi ile küresel dijital iletişim genel olarak siyasaların sonuçlarını da etkileyen önemli unsurlardan birisi haline gelmiştir. Devlet dışı aktörlerin öneminin arttığı kabul edilirken burada öncelikle devletle ilişkili diplomasi mekanizmaları ve devlet dışı yapıların uluslararası arenaya katılımlarının giderek artmasının ise kritik bir unsur olduğu göz ardı edilmemelidir. Kuşkusuz burada devlete dayalı diplomasiyi çevreleyen süreçlerin ve yapıların önemli ve değerli oldukları yadsınamaz bir gerçektir. Hâlihazırda küresel yönetişimin vazgeçilmez unsurları olarak da varsayılmaktadırlar. İşte tam da bu nedenle, devlet temelli diplomasinin öğelerinin sivil toplum aktörlerinin stratejileri (ve/veya diplomasileri) yanında dijitalleşmeyle birlikte nasıl bir değişime uğradıkları ve uyumlaştıklarını anlamak önem taşımaktadır.

Günümüzde sosyal medya kamusal diplomasinin esas kurallarını önemli ölçüde değiştirmiştir. Geçmişte yetkili bir diplomat dış iletişim yoluyla sadece iletişime geçmek istediği ülke ile bağlantı kurabilir muhtemelen de yüzlerce ya da binlerce kişiye ulaşabilirdi. Nadiren az sayıda da olsa gazete, radyo ve televizyon aracılığı ile yüz binlerce kişiye ulaşması zaman alırdı hatta çoğu zaman da politika yapıcıların koyduğu engeller nedeniyle ulaşamamaktaydı. Sosyal medya bu eski dinamiği değiştirmektedir. Devlet şimdi altı yüzü aşkın sosyal medya platformu aracılığı ile doğrudan sekiz milyondan fazla kişiye, birden çok ülkeye ulaşmaktadır. Bunun için de kendi küresel medya imparatorluklarını etkin bir şekilde işletmektedir.

Tüm bu nedenlerden dolayı artık rönesans diplomasisi ya da geleneksel diplomasi olarak nitelendirilen modern diplomasi ile değil; hedef kitle ve diaspora ile birlikte dijital kitle iletişim araçları aracılığı ile ağlar, sosyal medya, bilgi teknolojileri kullanılarak ülke içi ve ülke dışı yayınlar, görseller aracılığı ile devletlerin diğer devletler üzerindeki hedeflerini gerçekleştirmeleri sağlanmaktadır. Çünkü artık sadece iletişimde olanlar devler değildir, hareketlilik ile tüm paydaşlar hemen her durumdan haberdar olmakta ve baskı grubu oluşturmaktadır. Bu da elektronik diplomasi olarak tanımlanmaktadır. Bu internet ve bilgi teknolojilerinin kullanımı ile yapılan yeni diplomasi yöntemi de dijital diplomasi olarak adlandırılmaktadır.

Ancak yaşanan bu adem-i merkeziyetçi, yakınlaştırıcı, dinamik teknoloji kullanımının aynı zamanda yeniden merkeziyetçi bir yapıya dönüştürücü etkileri de bulunmaktadır. İlk olarak devletler güç dengesinin kontrolünü sağlamak amacıyla aynı ağı kullanmaktadır. Algılanan olumsuz aktörlerin tavır ve davranışları nedeniyle hem otokratik hem de demokratik hükümler, devletlerin dijital alanı bir savaş alanı olarak görmesine neden olmaktadır. Devletlerin dijital platformda her şeyi toplama; hepsini işleme; hepsini bilmek istemesi nedeniyle sürveyans durumunun hızla genişlemesi; kapsamlı uluslararası veri paylaşımı; şifrelemelerin ve kodlamaların kırılmaya çalışılması, çevrimiçi suçların kovuşturulması, konuşma özgürlüğünün belli alanlarda kısıtlanması gibi yeni siyasa oluşumlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. İkinci olarak da güç yeni nesil yüksek maliyetler, büyük ölçekli sayısal yenilikler, kuantum teknolojileri, algoritmik yönetişim, tahmini polislik, yapay zekâ ve müstakil silahlanmanın devlet alanından yaşam alanlarına girmesi dijital alanı merkezileşmektedir.

Teknolojinin kullanımı ile birlikte güç dengesinin önce adem-i merkeziyetçi yapıya dönüşmesinin ardından dijitalleşmeyle birlikte ortaya çıkan riskler ve pastadan pay alma yarışıyla yeniden merkeziyetçi bir yapıya doğru gitmesinin yarattığı gerginliğe rağmen kontrolü isteyen devletler kaybedecekleri baştan belli olan bir savaşa girmekten çekinmemektedir. Bunun başlıca üç temel nedeni bulunmaktadır: 1) Devletler toplu eylemler üzerindeki tekellerini kaybetmişlerdir. Eskiden komuta kontrol sistemlerini yönetmek için çok sayıda kişinin farklı görev ve sorumluluklar üstlenmesi gerekiyordu. Artık teknoloji bunu birkaç buton yardımıyla halledebilmektedir. 2) Kamu kurum ve kuruluşları halen bürokrasinin çarklarını idare etmeye çalışmaktadır. Oysa özel sektör kendisini yeni dijital yapıya uyumlaştırmış bulunmaktadır. Dijital aktörler doğrudan sorunlarla ilgilenmektedir. Oysa modern ulus-devlet halihazırda adem-i merkeziyetçi yönetişim, yapısal sorunlar, gevşek bağlar, istikrarsızlık gibi hantal ve yorucu işlerle ilgilenmekten gerçek sorunlara odaklanamamaktadır. Bu da özel sektörün dijital alanda devletin yerine geçmesine neden olmaktadır. 3) Dijital dünyada iyi ve kötü bir arada yer almaktadır. Tehlikeli aktörleri ve riskleri hedef almak isteyen ve bunlara kısıtlama getirmeye çalışan devlet internet ve dijital ağların izin verdiği tüm olumlu ve faydalı

alanları da kapatma riskini taşımaktadır. Kontrol arayışında ki devlet bir anlamda kendi diplomatik imajını da zedeleme tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır.

Anahtar Kelimeler*: *Dijitalleşme, İletişim, Kamu diplomasisi, Güç Dengesi, Ağlar.

ABSTRACT

International relations and diplomacy have always been deeply influenced by technology. It has created a leap in the first quarter of the twenty-first century, as the digital technology provided by information technology, which has been at least twenty years old, has the ability to communicate with both one and more than one person. In the sixteenth to eighteenth centuries, ships that transcended the oceans provided the expansion of Europe; the telegraph supported and strengthened the empires of the nineteenth century; In the twentieth century, as the airplane, the radio and the television changed their relations and they made the world wider then closer, the twenty-first century communication and communication through the internet creates new opportunities and risks for the world as a "Global Village". The main difference is that the changes in this century are more rapid and spreading.

So where does diplomacy take place in the digital age communication patterns that emerged in world politics in the twenty-first century? In a way, this question may be represented as a pointless question when considering the key functions traditionally associated with diplomacy, such as the representation of interests, negotiation, communication. Today, however, diplomacy is experiencing a series of processes to manage an increasingly complex policy environment and an existentialist crisis stemming from the structures that make up these processes.

In this article is aimed to reveal the puzzle pieces surrounding the contemporary diplomacy and the challenges faced. So much so that policy makers - not only professional diplomats, but also the mass of participants who are formed with external observers of international politics, which are formed together or separately with international actors along with digitalisation, are also acknowledged. The management of diplomatic networks among these stakeholders has become one of the important and priority issues. The prominence here is to emphasize the digitally changing image of diplomacy and its future transformation and their effects at the beginning of the twenty-first century, underlining what is known here.

With the expansion of the fields of actors that influence the diplomacy, global digital communication has become one of the most important factors affecting the results of politics in general. When it is accepted that the importance of non-state actors is increased, it should not be overlooked that the state-related diplomacy mechanisms and the increasing participation of non-state actors in the international arena are critical. Undoubtedly, it is undeniable that the processes and structures surrounding the state-based diplomacy here are important and valuable. They are also assumed to be indispensable elements of global governance. It is precisely for this reason that it is important to understand how the elements of state-based diplomas, along with the strategies (and / or diplomas) of civil society actors, change and adapt to digitalization.

Keywords*: *Digitalisation, Communication, Public Diplomacy, Balance of Power, Networks

TÜRK KAMU YÖNETİMİN GELİŞTİRİLMESİNDE ŞİKAYET MEKANİZMASININ YERİ VE ÖNEMİ: AĞRI İLİNDE BİMER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF COMPLAINT MECHANISM FOR THE DEVELOPMENT OF TURKISH PUBLIC ADMINISTRATION: A RESEARCH ON BİMER IN AĞRI PROVINCE

Nazım KARTAL
Sinop Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Sinop

Hüseyin Serhan ÇALHAN
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojilerinde göz kamaştırıcı gelişmeler yaşanmaktadır. Bu gelişmelerden devletlerin de kendi iç işleyişlerinde ve kamu hizmetlerinin sunumunda etkin olarak faydalandıklarını gözlemlemek mümkündür. Bu çerçevede, kamu yönetimiyle ilgili, e-devlet, e-politika, e-yönetim, e-hizmet gibi yeni interdisipliner çalışma alanları oluşmuştur. Bu çalışmada "e-şikayet"in en önemli uygulaması olan BİMER temelinde, Türkiye'de kamu yönetiminin geliştirilmesinde şikâyet mekanizmasının yeri ve önemi tartışılmıştır. Türkiye'de e-devlet araçlarından birisi olan Başbakanlığa bağlı olarak işletilen BİMER (Başbakanlık İletişim Merkezi), 19 Ocak 2006 tarihli 2006/3 Başbakanlık Genelgesi ile Türk kamu yönetimi sisteminde yerini almıştır. Katılımcılık, şeffaflık, hesap verilebilirlik, etkin denetim gibi fonksiyonları yerine getirmeyi amaçlayan bu uygulama Türk kamu yönetimi açısından etkili bir araç olarak görülmektedir. Çalışmada, toplumun "şikayet" konusuna bakış açısı, BİMER'in etkin olarak kullanılıp kullanılmadığı, kullanıldığında sonuç alınıp alınmadığı, bu konuda yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi öğrencileri ile akademik ve idari personeli üzerinde yapılan bir araştırmayla tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler*: *Şikayet, BİMER, Katılımcılık, Denetim, Kamu Yönetiminin Geliştirilmesi.

ABSTRACT

In recent years dazzling developments are seen in information and communication technologies. It is possible to observe that also states efficiently use these technologies for their own affairs and for providing public services. Within this framework, in regard to public services, such interdisciplinary research fields as e-state, e-politics-e-governance-e-service appear or have already appeared. In this study, based on the most important application of e-şikayet (e-complaint) BİMER the role and significance of complaint mechanisms in terms of developing public services in Turkey will be discussed. BİMER (Prime ministry communication center) which is an e-state means in Turkey that came into force with the Prime Ministry Circular 2006/3 dated January 19, 2006 became part of Turkish public administration. This practice aiming at carrying out functions like participation, transparency, accountability and supervision is seen as an efficient means with regards to the Turkish public administration. In the study, the pointof view of society on the matter of 'complaint', whether BİMER is used efficiently or not, whether any result is gotten, problems experienced and solution recommendations were investigated with a research conducted among Ağrı İbrahim Çeçen University students.

Keywords*: *Complaint, BİMER, Pariticipation, Accountability, Development of Public Administration

AVRUPA'DA AKILLI KENT UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ VE ÇANAKKALE'NİN AKILLI KENTE DÖNÜŞÜMÜNÜN ANALİZİ

THE ASSESSMENT OF THE SMART CITY IMPLEMENTATIONS IN EUROPE AND THE ANALYSIS OF THE TRANSFORMATION OF ÇANAKKALE AS SMART CITY

Ayça GÜL
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Disiplinlerarası Bölgesel Araştırmalar Anabilim Dalı Avrupa Araştırmaları Programı Yüksek Lisans Öğrencisi

Şermin ATAK ÇOBANOĞLU
Yrd.Doç.Dr.,Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Öğretim Üyesi

ÖZET

Akıllı kent bilgi ve teknolojinin kentsel hizmetlerde kullanıldığı birey ile kentin kurumları ve hizmetleri arasında birebir etkileşimin olduğu bilgi, teknoloji, katılım sürdürülebilirlik gibi kavramların birlikte düşünüldüğü bir yapıdır. Sanayileşme sonrası dönemde teknolojik gelişmeler ve değişimler, bilgi ve iletişim teknolojilerdeki hızlı ilerlemelerle ivme kazanmıştır. Sanayi sonrası kentler akıllı teknolojiler sayesinde bilgisayar, bireysel katılım, hızlı ulaşım ve iletişim vb. sebeplerle sanayisizleşmiş ve akıllı kent formuna yaklaşmıştır.

Akıllı kentlerin farklı tanımları bulunmaktadır. Akıllı kentlerin ortak niteliği gelişmiş iletişim imkânlarının hizmet sunumunda kullanılmasıdır. Çalışmada akıllı kent kavramının özellikleri, gelişim aşamaları ve kavramsal analizi ve bununla birlikte akıllı kentin öğeleri incelenmiştir. Akıllı kentin öğeleri akıllı ekonomi, akıllı toplum, akıllı ulaşım, akıllı çevre, akıllı yaşam, akıllı teknoloji ve akıllı şebeke olarak ifade edilebilir. Avrupa'da akıllı kent öğelerini içinde barındırarak en iyi akıllı kent uygulamaları arasında yer almayı başaran kentler Paris, Berlin, Kopenhag, Barselona, Londra, Amsterdam olarak ifade edilebilir. Bu altı kentin akıllı kent olma yönündeki çalışmalarının benzerlikleri ve farklılıkları bulunmaktadır.

Bu yönü ile Avrupa kentleri ile ilgili incelemeler bize ışık tutmaktadır. Bununla beraber Çanakkale'nin akıllı kentler ile ilgili gelişmelerden çok uzak kalmadığı görülmektedir. Akıllı kente yönelik teknolojilerin kentsel hizmetlerde uygulanması 2008 yılında başlamıştır. Yapılan münferit çalışmaların yanında 2017'de başlatılan "Aklım Fikrim Çanakkale" projesi ile gündeme alınmıştır. Çanakkale'de akıllı kentlerde uygulanan teknolojiler uygulanmaya başlamış ancak akıllı kente dönüşme istekliliğinin telaffuzu sonraki dönemlerde gerçekleşmiştir. Buna bağlı olarak çalışmanın sonunda Çanakkale'nin akıllı kente dönüşme çabalarının akıllı kent öğeleri ile ilişkilendirilerek yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile paydaşlar tarafından değerlendirilmesi dikkate alınarak Çanakkale'nin akıllı kente dönüşümünün hangi aşamada olduğu tespit edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Akıllı Kentler, Akıllı Ulaşım, Akıllı Çevre, Akıllı Toplum, Sürdürülebilir Kent*

ABSTRACT

The smart city is a structure in which information and technology is used in urban services and identical interaction between individuals and municipal institutions and services is seen, and the conceps of information, technology, involvement, sustainablity are thought together. In the post-industrial period technologic developments and changes have been accelerated as a result of improvement in information and communication technology. Cities of post-industrial period have become deindustrialized, thanks to smart technology and computer, individual participation, speedy transportation and communication.

There are different definitions of smart cities. The common characteristic of smart cities is using of developed communication opportunities in services. The research examines the peculiarities, phases of

development, conceptual analyses and components of of smart city. The elements of the smart city could be listed as smart economy, smart society, smart transportation, smart environment, smart life, smart technology and smart system. Paris, Berlin, Copenhagen, Barcelona, London Amsterdam are the best examples of smart cities in Europe. However there are differences and similiarities between their efforts to become a smart city.

In this respect the surveys on European cities enlighten us. Çanakkale is not irrelevant to developments about the smart cities. The first aplication of thecnology in urban services with regard to smart city is dates as 2008. Together with individual works, the project of "My opinion and thought on Çanakkale" was initialized in 2017. The smart city technologies have been put into practice in Çanakkale recently but decisive expressions on becoming a smart city have been realized in later period. Accordingly the efforts of Çanakkale to become a smart city is associated with the elements of the smart city and evaluations of the shareholders is took into consideration by using the method of semi-structured interview. Furthermore in the research we try to determine the stage of the city's transformation towards the smart city.

Keywords**:** *Smart Cities, Smart Transportation, Smart Environment, Smart Society, Sustainable City*

ULUSLARARASI GÖÇ DİJİTAL SİSTEM ENTEGRASYONU VE SAĞLIK HİZMETLERİNİN KÜLTÜRLERARASI AÇILIMI: ANTALYA ÖRNEĞİ

INTEGRATION OF INTERNATIONAL IMMIGRATION SYSTEM AND INTERCULTURAL OPENING OF HEALTH SERVICES: THE CASE OF ANTALYA

Erol ESEN
Akdeniz Üniversitesi İİB Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü

Serpil AKBULUT
Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

ÖZET

Bu çalışmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesinde uluslar arası göç kayıtlarının dijital sistem entegrasyonunda ulaşılabilirliği mevcut durum değerlendirilmesinin öncülüğünde karşılaşılan veri toplama sorunsalına, uluslararası göç olgusunun bir sonucu olarak hizmetlerin kültürlerarası açılımının kavramsal olarak açıklanması ve kuramsal çerçevede gerekliliği üzerinde duralacaktır. Sağlık hizmetlerinin kültürlerarası açılımına yönelik yeni örgütsel yapılanmalar ele alınacaktır. Türkiye'nin son yıllarda özellikle Suriyeli mültecilere yönelik uyguladığı geçici koruma politikaları ile 3 milyondan fazla sığınmacıya sunulmaya çalışılan sağlık hizmetlerinin yasal dayanakları da bu çalışmanın kapsamı içinde yer alacaktır. Türkiye'de göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişimdeki sıkıntılar, Akdeniz Üniversitesi Hastanesi'nde yer alan Yabancı Hasta Birimi örneğinde değerlendirilecektir.

Farklılıkların yönetimi, çok kültürlülük ve kültürlerarası iletişim ve bu iletişimi sağlama da kullanılan dijital sistemler 21. Yüzyılın önemli konularının başında gelmektedir. Ekonomik ve sosyal sorunlar, savaş, işsizlik ve daha iyi yaşam fırsatları yakalama çabası, günümüzde yaklaşık 60 milyon insanı göçe zorlamaktadır. Ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki yeni gelişmelerin de etkisiyle artan hareketlilik, uluslararası göçten kaynaklanan sorunları yoğunlaştırmakla kalmamış, yeni fırsatları da beraberinde getirmiştir. İş ilişkilerinin uluslararasılaşması ve ülkelerde giderek artan oranda temsil edilmeye başlayan göçmenler, yönetim ve özellikle kamu yönetiminde yeni tartışmalara neden olmaktadır. Bu durum farklı kültürlerle birlikte alt kültüre ait bireylerin, ailelerin ve grupların oluşturduğu çok kültürlü bir yapıyı ortaya çıkarmaktadır. Farklılıkların yönetiminin kamu yönetimi ayağında kamu hizmetlerinin kültürler arası sunumunda birçok etmenin etkili olduğu farklı kültürlere hizmet sunmanın zaruriyeti ortadır. Ulus devleti olma yolunda demokratik çağdaş nitelikli kamu hizmeti sunma insana hizmet odaklıdır. Farklı kültürlere hizmet sunmak sadece özel sektör bazında algılanması gereken bir olgu değildir. farklılıkları yönetmek ve sonucunda hizmet ve ürün kalitesini yükseltmek kamu hizmetleri sunumunda bu hizmetlere erişimi hedeflemek de kültürler arası hizmet açılımını kapsamaktadır. O halde bu konunun neden bu kadar önem arz ettiği değişen dünya şartlarında açıklamak daha uygun olacaktır. Günümüz dünyasında var olan bir dünya vatandaşlığı kıstası kendini göstermektedir. Sayıları azımsanamayan bir oranda artış gösteren göç, çalışma, eğitim ve çalışma hayatı sonucu farklı bir ülkede yerleşerek emeklilik geçirme düşünceleri bu alanı doğurmuştur. Her ne sebeple olursa olsun tercih edilen ülkede yaşayan farklı kültürlere ait bireylere kamu hizmetlerinin erişilebilirliği hususunda devlet bu görevi üstlenmekle görevlidir. Aslında bir bütün olarak ele alındığında hem kamu hem özel hem de sivil toplum kuruluşlarının ayrım yapılmaksızın bu hizmeti ele alması zaruridir. Ancak bu çalışma da daha çok kamu hizmetleri açısından kültürler arası hizmete erişimin üzerinde durulacaktır. Özellikle uluslar arası platformda artan göç dalgasıyla birlikte göçmenlerin hizmetlere ulaşımında özel sektörü kar etme güdüsünden farklı olarak kamu hizmetlerinin temel hak ve özgürlükler doğrultusunda hem uluslararası anlaşmalar ışığında hem de anayasal güvencenin altında bu hizmeti vermeyi ve desteklemeyi görevleri içerisinde saymak mümkündür. Devletler çok kültürlülüğü bünyesinde barındırır. Toplumlar tek kimlik çerçevesinde ele alınamazlar.

Toplum içinde din, etnik yapı, cinsiyet, engellilik gibi olgular farklılık olarak kategorize edilebilmektedir. Bunun sonucu olarak toplumun bir kısmı tarafından sıcak bakılmayan ya da bu özelliklerinden ötürü farklı muamele gören insanların farklılıklarını birleştirmek ve bütünleştirmek hususunda bir ihtiyaç ortaya çıkarmıştır. Bu ihtiyaç toplumu öylesine sarar ki artık devletin eğitimden sağlık hizmetine barınmadan kişilerin istihdam edilmesine kadar birçok alanda birbiriyle bağlantılı olarak kendini gösterir. Kişilere sunulması gereken fırsat eşitliği, kamu hizmetlerin eşit olarak dağıtılmasında kimsenin etnik veya ırksal olarak ayrıştırılmadan hizmetlere erişebilirliliklerini toplumsal bütünleşme ile erişilebileceğini göstermektedir. Hizmetlere eşit erişebilirlilik, siyasal yapılanmada yasalar ile desteklenme ihtiyacını yanında taşımaktadır. Kamu Politikaları oluşturulurken hizmetlere erişilebilirliğin çok önemli bir ayağını oluşturan dijital sistemin entegresi bilgi akışında verileri yerinde kullanarak idari, akademik ve aynı zamanda kamu politikaları oluşturmak için yapılan araştırmaların doğru datalara ulaşarak değerlendirmelerde bulunmak araştırmaların sonuçları için önemlidir aksi halde birçok çalışmanın teorik düzeyde kalması söz konusu olmaktadır.

Uluslararası göçün doğal sonucu olarak göçmenlere ait verilere doğru şekilde ulaşabilme dijital çağın sistem çerçevesinde nerede olduğunun değerlendirilmesi ve hizmetlerin farklı kültürlere yönelik olarak sunulmasının kamu hizmetleri ayağında Akdeniz Üniversitesi Hastanesi'nde 2014 yılında SOS merkezi adıyla yabancı hastalara hizmet veren sağlık birimi olarak kurulan ve Sağlık Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu Sağlık Turizmi ile ilgili Yönergeye istinaden Yabancı Hasta Birimi" adıyla farklı kültürlere mensup yabancı ve mülteci hastalara hizmet veren bir birim faaliyete geçirilmiştir. Yabancı Hasta Birimi halen çalışarak, hizmet üretmeye devam etmektedir. Söz konusu birim ile hem yurt dışında yaşayan çeşitli sebeplerden ötürü geçici olarak ülkemizde bulunan yabancılara hemde emekli olarak daimi olarak ikamet eden veya özel sektörde ya da konsolosluklarda çalışarak ülkemizde ikamet eden farklı kültürlere ait kişilere kültürlerarası hizmet sunumu hedeflenen bu organizasyon değerlendirilerek yöntemin uygulama alanıyla ilgili örnekleme yapılacaktır.

Kamu Yönetimi Politikalarında bu husus dijital çağa ayak uydurma doğru verileri elde etme olarak çabalansa da bu verilerin idari nedenlerle toplanması ve dijital sistemde verilerin dağınık olarak yer alması farklı kurumlardan göç ile ilgili bilgi almada farklı sonuçların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Hizmetlerin kültürlerarası açılımında dijital ortamda verilere ulaşabilmek kamu hizmeti niteliğindeki hizmetlerin dil, din ve kültürel kökene bakılmaksızın tüm ihtiyaç sahiplerine eşit düzeyde ulaştırılması, bir kalite kriteri olmaktan öteye bir zorunluluk halini almıştır. Kamu yönetiminin misyonu olan sosyal adaletin sağlanması ve ülkede yaşayan tüm insanlara eşit olarak ulaştırılması, dil, din ve kültürel farklılıklara rağmen nasıl gerçekleştirilebileceği sorusu, birçok araştırmaya da konu olmuştur. Dijital ortamda sunulan verilerin analizleri sonucu hizmetlerin kültürler arası sunumunda Akdeniz Üniversitesi Hastanesi'inde görüldüğü gibi istatistiksel verilerle iyileştirme ve daha etkin olarak hizmetin sunumuyla büyük kitlelere ulaşabilirliği ve Türkiye'nin bu alanda cazibe merkezi haline gelmesini mümkün kılabilmektedir. Uluslar arası kurumlar arasında ki iletişim noksanlıkları verilere sağlıklı ulaşımı engellemektedir. Dünya üzerinde Türkiye'nin uluslar arası standartlar doğrultusunda veri akışını hazırlayarak ağlar kurması hizmetlerin kültürlerarası açılımına etkili bir katkı sağlayacaktır.

Özellikle hizmetlere erişimde göçmenlerin karşılaştıkları sorunlar, onların bu hizmetleri yanlış, ya da eksik veya hiç alamamalarına neden olmaktadırlar. Din, dil ve kültürel farklılıkların hizmetlerin sunumunda neden olduğu sıkıntılar sağlık hizmetlerine de yansımaktadır. Bu bağlamda ortaya çıkan yeni anlayış, hizmetlerin kültürler arası açılımını da beraberinde getirmiştir. Özellikle sağlık hizmetleri, kültürel açıdan farklı toplumsal grupların kültürel özelliklerini dışlamayan, aksine benimseyen, kültürel özelliklere ve farklılıklara duyarlılık ile yaklaşan ve ihtiyaçlara cevap verecek şekilde hazırlanıp sunulmaya başlanmıştır. Böylece insanların en tabii hakkı olan sağlık hakkına erişim, din, dil ve kültürel farklılıklara rağmen en etkin şekilde sağlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Göç, Sağlık Hizmeti, Kültürlerarası Sağlık Hizmeti, Dijital Sistem.*

ABSTRACT

The conceptual and theoretical framework of this study will assess the availability of international migration records in the digital system integration. the conceptual explanations of the intercultural opening of services as a consequence of the phenomenon of international migration, and the necessity of the theoretical framework.

New organizational structures for the intercultural opening of health services will be addressed. Temporary protection policies implemented by Turkey in recent years especially for Syrian refugees and the legal bases of health services which are being offered to more than 3 million asylum seekers will be included in this study. The difficulties in accessing immigrants' health services in Turkey will be evaluated by the Foreign Patient Unit at Akdeniz University Hospital.

While trying to get accurate data in the digital age in Public Administration Policies, collecting these data for administrative reasons and scattering the data in the digital system causes different results to be obtained from information about migration from different institutions. Accessing the data in the digital environment at the intercultural opening of the services has become a necessity beyond being a quality criterion in order to equip public service quality services equally to all needers irrespective of language, religion and cultural roots. The question of how to achieve social justice, which is the mission of the public administration, and equality of delivery to all the people living in the country, despite the differences in language, religion and culture, has been the subject of many investigations. In the intercultural presentation of the results of the analysis of data presented in the digital environment, it is possible to improve the statistical data in the sample at the Akdeniz University Hospital and reach to massive amounts with the presentation of the service more effectively. Communication deficiencies between international institutions prevent healthy access to the destination. Establishing networks that will enable Turkey to effectively use data flow in line with international standards will contribute to the intercultural opening of services.

Keywords: *Migration, Health Care, Intercultural Health Care, Digital System*

GÜNCEL SİVİL TOPLUM TEORİLERİ VE TASNİFLERİNE DAİR BAZI NOTLAR

SOME NOTES ON CONTEMPORARY CIVIL SOCIETY THEORIES AND TAXANOMIES

Muhittin ACAR
Hacettepe Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Sivil toplum araştırma ve tartışmalarının 'kapsama alanı' bir hayli geniş, gevşek ve geçişken, çoğu kez geçici olduğu hissini veren ve griye çalan sınır çizgilerine sahip bir görünüm arz etmektedir. Yine de, onlarca değişik disiplinden, yüzlerce farklı ülkeden katkı ve katılımlarla sürdürülen sivil toplum çalışmaları sonucunda bir 'kuşatıcı sivil toplum kuramı' teşkilinin gerçekleşmemiş olmamasına (bu manada güçlü bir tasavvurun ve hatta tahayyülün ortada bulunmamasına) şaşırmak, kuramsal gelişme açısından adeta 'çokluk içinde yokluk' çekilmesine alışmamak gerekir.

Araştırma ve tartışma ortamının iyileştirilmesi ve sağlamlaştırılması için, öncelikle 'arazide' derince bir zemin etüdü, ardından esaslı bir 'mıntıka temizliği' yapmak gerekmektedir. Teorik 'inşa' süreçlerinin, hukuki ve etkin 'imarlar' yoluyla, hakiki ve yetkin 'mimarlar' eliyle, sabırla ve titizlikle tasarlanması ve tamamlanması, ortaya konulan eserlerin kıymetini artıracak ve kullanım ömrünü uzatacaktır.[9]

Sivil topluma ilişkin kuramsallaştırma süreçlerinde aşılması gereken zorluklar listesinin ilk sırasında '*adlandırma*' yer almaktadır. Nitekim 'alan adı' ve 'alan kodu' işin en başına konulmalıdır ki, arayışlar murat edilen yöne doğru başlatılabilsin. Benimsenme yaygınlığı ve literatürde kullanım sıklığı açısından değişkenlik ve dağınıklık gösterse de, belli başlı isimlendirmeler şu şekilde sıralanabilir: 'sivil toplum (civil society), sivil sektör (civic sector), kâr amacı gütmeyen sektör (nonprofit/not-for-profit sector), üçüncü sektör (third sector), bağımsız sektör (independent sector), gönüllü sektör (voluntary sector), devlet-dışı kuruluşlar (NGOs/INGOs), hayırseverlik/bağışçılık sektörü (philanthrophic/charitable sector), topluluk sektörü (community sector), taban örgütleri (grassroots organizations), sosyal girişimcilik sektörü (social enterprise sector), sosyal ekonomi sektörü (social economy sector), sosyal hareketler (social movements) ve sivil inisiyatifler (civil initiatives).

Dolayısıyla, bunlardan biri ya da birkaçına odaklanarak mı inceleme yürütüleceğine, yoksa toplu bir sorgulamaya mı girişileceğine erken evrelerde karar verilmelidir. Başka bir deyişle, adlandırma ile ilgili ilk izlenim ve bilgiler elde edildikten sonra, ikinci aşamada bir '*ayırma-ayıklama*' süreci planlanmalı ve uygulanmalıdır. Örneğin, bu çalışmanın hazırlıkları kapsamında, bir dizi kısıtın ve seçimin bileşik etkisiyle, daha çok ilk beş 'sektöre' ağırlık verilmiştir.

Nitekim '*araştırma*' esas itibariyle bu noktadan itibaren şekillenmektedir: mevcut çalışmanın odağında kapsamı her zaman genişletilmeye ve içeriği zenginleştirmeye elverişli, fakat şimdiki haliyle sınırlı ve kısmi bir literatür taraması bulunmaktadır. Derlenen bilgiler ve gözlemler henüz çok erken sayılabilecek bu noktada kabaca '*analiz*' edilecek olursa, beş husus öne çıkarılabilir. Birincisi, konuyla ilgili kimi kaynaklarda 'sivil toplum teorileri' başlığı altında paylaşılan bilgiler, farklı düşünürlerin/araştırmacıların sivil topluma dair fikirlerinin—çoğu kez birbirleriyle ilişkilerine dahi değinmeden—betimleyici bir tarzda derlenip, sıralanmasından ibarettir. Benzer bir tespit, sivil toplum düşüncesinin tarihsel kökenlerine odaklanıldığı izlenimi veren kimi yayınlar için de yapılabilir: Bu incelemelere dahil edilen düşünürlerin pek çoğunun münhasıran ya da ağırlıkla sivil topluma dair fikir serdetmedikleri keyfiyeti de dikkate alındığında, aktarılan içeriğin kapsamı ve kalitesi sorguya muhtaç, soru işaretlerine muhatap hale gelmektedir. Yapılan

[9] Sivil toplum alanındaki tüm teorik ve pratik 'imar ve inşa' süreçlerinde, bir yandan 'mecburi toplulaştırma'-'merkezde yoğunlaşma' planlarından ve 'acele kamulaştırma' pratiklerinden, diğer yandan ise 'özelleştirelim-güzelleştirelim' ve 'yerelleştirelim-yataylaştıralım' kampanyalarının 'vahşi cazibesinden' sakınmak lazımdır, zinhar.

tarihsel dönemlere/aşamalara ayırma çabalarının, gerekçeleri daha iyi temellendirerek ve geçişleri daha iyi izah ederek ilerlemesi, bu tür çalışmaların katkı potansiyelini yükseltebilecektir.

İkinci gruptaki çalışmaların ortak özelliği ise, ilk kümedekilerin gelişmiş sürümleri olmanın ötesinde farklı sivil toplum tasavvurlarını; felsefi-ideolojik kökenleri ve siyasi savunucuları itibariyle karşılaştırmalı bir biçimde tasnif etmeyi denemeleridir. (Örneğin bkz. Bruyn, 2005; Jensen, 2006; O'Connell, 1999; Pagoulatos ve Katsritis, 2013; Pedraza-Farina, 2013). Sivil topluma ilişkin çağdaş siyasi kuramların ortak öncülünün 'liberal demokrasi' olduğunu vurgulayan Bignami (2016: 333) liberalizm, sosyal sermaye, çok kültürlülük perspektifi, kozmopolitan yaklaşım ve etkili yönetişim şeklinde beş sivil toplum kuramını sivil topluma kimlerin dâhil edildiğine, nasıl bir işlev atfedildiğine ve gelişimi için nasıl bir öneride bulunulduğuna bakarak karşılaştırmaktadır. Kaldor (2003) üç farklı sivil toplum yaklaşımının yaygın kullanımından söz etmektedir: aktivist, neo-liberal ve postmodern. Seçilen kriterlerin isabeti ve ortaya konulan kategorilerin uygunluğu tartışmaya daima açık ise de, bu tür çalışmaların güncel gelişmelere ve tartışmalara ışık tutucu bir boyutu olduğunu kabul etmek gerekir.

Öte yandan, her ne kadar ilgili literatürde genellikle 'sivil toplum kuramları' ve 'sivil toplum kavramlaştırmaları' başlığı altında ele alınıyor olsalar da, sözü edilen çalışmaların birçoğunun sıkı-sınırlayıcı bir 'kuramsallaştırma' süzgecinden geçmediği ve/veya geçemeyeceği öne sürülebilir.[10] Dolayısıyla, bunların pek çoğuna sivil topluma (ağırlıkla siyasal ve toplumsal olarak) atfedilen rol ve işlevlere odaklanan, farklı sivil toplum tasavvurlarını karşılaştırmalı bir biçimde anlamaya ve anlatmaya yönelik analitik çerçeveler-araçlar gözüyle bakılabilir.

Üçüncü ve ilintili bir tespit, 'sivil toplum-devlet ilişkilerinin ve etkileşimlerinin çözümlenmesi ve nitelendirilmesi' şeklinde tanımlanabilecek bir alt başlığın, sivil toplum odaklı araştırma ve tartışmaların hiç de azımsanmayacak bir kısmını oluşturmasıdır. Literatürde, bir konu, sektör, bölge ya da ülke özelinde tarihsel gelişimi ve güncel durumu sorgulamaya yardımcı olabilecek yaklaşımlar yanında, sivil toplum kuruluşlarının merkezi hükümet ve yerel yönetim kuruluşlarıyla etkileşimlerinin tasnifine odaklanan akademik incelemelere de sıklıkla rastlanmaktadır.[11]

Örneğin, Chambers ve Kopstein (2009: 364), hem klasik hem de modern kuramcıların sivil toplumu devletten ayrı fakat devletle hususî, kendine has bir ilişki içinde kavramlaştırdıklarını öne sürmektedir. Sivil topluma dair güncel tartışmaları daha iyi anlamak için '*sivil toplum-devlet ilişkisinde önemli ya da ilginç olan nedir*?' sorusunun ilgili tüm taraflar için ortak/odak niteliğini hatırda tutmak gerektiğini belirten yazarlara göre, muhtemel cevaplar yelpazesi farklı kategorilerde ele alınabilir. Anılan araştırmacıların ortaya attığı altı 'kavrayış kategorisi' ise şöyledir: Devletten ayrı sivil toplum: örgütlenme özgürlüğü, devlete karşı sivil toplum: politik olmayanın politikleşmesi, devletle diyalog içinde sivil toplum: kamusal alan, devletin destekçisi sivil toplum: vatandaşlık okulları, devletle ortaklık ilişkisi içinde sivil toplum: daha çok yönetişim-daha az devlet ve devletin ötesinde sivil toplum: küresel sivil toplum. Bu grupta yer alan ve özellikle STK'ların kamu kurumlarıyla ilişkilerine odaklanan çalışmaların, çoğunlukla örnek-olay incelemeleri üzerinden çıkarsamalar yapmak suretiyle kuramsal-kavramsal alana katkı sunma girişimleri şeklinde telakki edilmesi mümkün ise de, genel durumu yansıtmak ve başka politik-idari bağlamlarda görgül testlerden geçmek gibi hususlarda geliştirilmeye muhtaç yönlerinin olduğu muhakkaktır.

Dördüncü temel tespit, 'kâr amacı gütmeyen sektör ve örgütler' (*nonprofits*) alt başlığı altında toplanabilecek ABD ve ekonomi disiplini orjinli-ağırlıklı araştırma ve tartışmaların, gerek (pozitif) teori geliştirme ve bunların ampirik olarak test edilmesi, gerek karşılaştırmalı analizlere odaklanma ve gerekse siyasaları ve uygulamaları etkileme açısından olumlu ve anlamlı düzeyde diğer kategorilerden ayrışmasıdır. '*Kâr amacı gütmeyen sektörün ve örgütlerin neden, hangi ihtiyaçlara cevap olarak kuruldukları, ne tür işlevler yüklendikleri ve nasıl teşkilatlanıp faaliyet gösterdikleri'* soruları etrafında gelişen teorik-akademik çalışmaların, esas itibariyle ekonomi disiplininin kavram ve modellerinin üçüncü sektörü incelerken

[10] Bildirinin yazımında ve sunumunda ele alınmasının daha uygun olacağı düşüncesiyle burada hiç girilmeyen 'kuram-kuramsallaştırma nedir ve nasıl olmalıdır?' tartışmalarına örnek olması için, bkz. Corley ve Gioia, 2011; Gregor, 2006; Schmennera ve ark., 2009; Weick, 1995.

[11] Bu minvaldeki araştırma ve tartışmalara ilişkin ayrıntılar ve örnekler için, bkz. Acar, 2012; 2003; Acar, 2016; Brinkerhoff ve Brinkerhoff, 2002; Najam, 2000; Ross ve Osborne, 1999; Snavely ve Desai, 2000.

kullanılmasına dayandığı söylenebilir. (Örneğin bkz. Hansmann, 1980,1987 Kingma, 1997; Rose-Ackerman, 1996; Steinberg, 2006; Weisbrod, 1975).

Kâr amacı gütmeyen sektöre ve örgütlere ilişkin bu alt başlık altında toplanan çalışmaların önemli bir bölümü iktisatçılar tarafından gerçekleştirilmiş ve genellikle '*Ekonomik Teoriler*' olarak adlandırılmakta ise de, yukarıda değinilen temel sorunlar etrafında başka disiplinlerden gelen araştırmacıların katkı ve katılımlarıyla geliştirilen teoriler ve tasniflerle birlikte ciddi bir külliyatın oluştuğu önemle vurgulanmalıdır. Bu bağlamda, kâr amacı gütmeyen sektöre ve örgütlere yönelik '*Siyasi Teoriler*' (Clemens, 2006), '*Girişimcilik Teorileri'* (Badelt, 1997, Young, 1983), '*Paydaş Teorileri*' (Krashinsky, 1997) ve '*Kurumsalcı Kuram*' (Witesman, 2016) zikredilebilir. Benzer şekilde, uluslararası karşılaştırmalı verilerin analizi ışığında gündeme getirilen '*Sosyal Kökenler Kuramı'* ile '*Karşılıklı Bağımlılık Kuramı*' (Salamon, Sokolowski ve Anheier, 2000) yanında, '*Üçüncü-Taraf Yönetişimi*' ve '*Gönüllü Başarısızlığı-Üçüncü Sektör Tökezlemesi*' vb yaklaşımların da bu kapsamda belirtilmesi gerekir.

Beşinci ve spekülatif niteliği ağır basan bir not, sivil topluma ilişkin teoriler ve tasnifler açısından Türkiye'deki çalışmaların mevcut durumuna ilişkindir. '*Anlama ve anlamlandırma*' bâbında kısaca değinmek gerekirse; Türkiye'de 'sivil toplum' odaklı araştırmalar ve tartışmalarda öncülük ve ağırlık siyaset bilimcilerdedir, bu alandaki çalışmaların önemli bir bölümü yukarıda değinilen ilk iki kümede değerlendirilebilecek durumdadır, üçüncü grup altında listelenebilecek sınırlı sayıda örnek mevcut ise de, burada esas kayda değer olan yalnızca siyaset bilimcilerin değil, ekonomi, kamu yönetimi ve sosyoloji gibi farklı disiplinlerden araştırmacıların dördüncü alt başlıkta ele alınan 'kâr amacı gütmeyen sektöre ve örgütlere' dönük sorunlara ve literatüre neredeyse tümüyle kayıtsız kalmalarıdır.

Bu bildiri Türkiye'de üçüncü sektöre gönülden bağlı, kâr amacı gütmeden zamanını ve emeğini sivil toplum teorilerine ve tartışmalarına vakfedebilecek, hayırsever sosyal girişimcilere yapılan ilk toplu çağrıdır. Sivil toplum ve sivil toplum örgütleriyle ilgili bağımsız düşünmeye, araştırmaya ve tartışmaya hevesli ve hazırlıklı adayların bir an önce harekete geçip, akademik inisiyatif almaları önemle duyurulur."

Anahtar Kelimeler: *Sivil Toplum Kuramları, Kâr Amacı Gütmeyen Sektör Kuramları, Sivil Toplum Kavramlaştırmaları, Çağdaş Sivil Toplum Yaklaşımları, Sivil Toplum Araştırmaları*

ABSTRACT

The paper begins with an introductory section, where lack of a 'comprehensive theory' or 'the grand theory' of civil society is noted, despite the fact that the number of researchers studying civil society across the world has significantly grown in recent decades. Then, the paper proceeds to identify and succinctly describe five major observations made after (as of yet a partial) review of the existing literature related with civil society theories and taxonomies. Briefly told, the paper argues that a significant portion of the extant research claiming to be theorizing on civil society do not provide much on that promise, while still others are largely consist of informative pieces about describing and discussing thoughts and thinkers associated with civil society. Third group of studies, on the other hand, focus on state-civil society relations on both macro and micro levels, sometimes through the help of conceptual models derived from case studies. The fourth observation relates to the state of art in nonprofit studies, which are pioneered by a group of scholars led by economists in the United States but also attracting recently an increasing number of researchers from other disciplines and countries. The paper ends with an observation on the bleak picture of scholarly research on civil society theories in Turkey, followed by a humorously-expressed call addressed to scholars in the country to initiate and/or increase research endeavors related to voluntary sector, nonprofits, and civil society.

Keywords**:** *Theories of Civil Society, Nonprofit Theories, Conceptions of Civil Society, Contemporary Approaches to Civil Society, Civil Society Studies*

FEENBERG VE TEKNOLOJİ FELSEFESİ[12]

FEENBERG AND PHILOSOPHY OF TECNOLOGY

Cenay BABAOĞLU
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Teknolojik gelişmelere yönelik tartışmalarda ya tamamen pozitif ya da tek yönlü pejoratif yorumların ortaya konulduğu görülmektedir. Andrew Feenberg ismi tam bu tartışmalarda farklı bir noktaya oturmaktadır. Feenberg 1960'lardan itibaren yaşadığı tecrübeler ve gerçekleştirdiği çalışmalar ile teknolojiye ve teknolojik gelişimlere farklı bir perspektiften bakmayı başarmıştır. Ancak, Dünya çapındaki popülaritesine rağmen, görüşleri henüz Türkiye'de yeterince tartışılmış ve değerlendirilmiş değildir. Bu amaçla çalışma, Feenberg'in teknoloji felsefesi üzerine odaklanacaktır. Öncelikle Feenberg'in anahtar kavramları irdelenecek ve teknolojiye yönelik bakış açısı sorgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Feenberg, Teknoloji Felsefesi, Mintel, Teknik Demokrasi, e-Devlet*

ABSTRACT

In discussions on technological developments, either positive or one-sided pejorative interpretations have been put forward. Andrew Feenberg is also seated at a different point in this debate. Feenberg has gained a different viewpoint on technology and technological developments with his experiences and studies he has experienced since the 1960s. However, despite the worldwide popularity, his views have not yet been sufficiently discussed and evaluated in Turkey. To this end, the work will focus on Feenberg's philosophy of technology. Firstly, Feenberg's key concepts will be examined and then his technology perspectives will be questioned.

Keywords**:** *Feenberg, Philosophy of Technology, Mintel, Technical Democracy, e-Government*

[12] Bu çalışmanın ilk hali, "Babaoğlu, Cenay. (2015) "*Andrew Feenberg ve Feenberg'de Teknoloji Felsefesi*" (Andrew Feenberg an d Feenberg's Philosopy of Technology) iç. Çağdaş Siyaset Kuramı-II (Edt: Hilal Onur İnce), DoğuBatı Yayınları: Ankara, s: 442-464. künyesiyle yayınlanmıştır.

E-KATILIM VE BELEDİYE HİZMET KALİTESİ ALGISI İLİŞKİSİ: NİLÜFER BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

RELATIONSHIP BETWEEN E-PARTICIPATION AND MUNICIPAL SERVICE QUALITY: NİLÜFER MUNICIPALITY CASE

Nilay YAVUZ
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi

ÖZET

Demokrasinin gelişmesinde ve günlük yaşam için gerekli yerel hizmetlerin sağlanmasında önemli bir role sahip olan belediyelerin, bir yandan kaynaklarını etkili ve verimli kullanırken diğer yandan da vatandaşa kaliteli hizmet verebilmeleri gittikçe daha çok önem kazanmaktadır.

Yerel katılım, bu amaçlar doğrultusunda belediyelerin öncelikli sorunlarının belirlenmesi ve işbirliği ile çözüm üretilebilmesi yolunda etkili bir araç olarak görülmektedir (Bryson, 2004; Gökçe, 1999). Özen (2009:2), yerel katılımı, yerel halkın istek ve ihtiyaçlarının çeşitli organizasyonlarla dile getirilmesi, bu organizasyonlarda yapılması gereken işlerin neler olabileceğinin belirlenmesi ve halkın bu işlerin getireceği maliyetlere ne ölçüde katılabileceğinin ortaya konulması şeklinde açıklamaktadır. Katılımın seviyeleri ise, tek yönlü bilgilendirme (information), danışma (consultation) ve aktif katılım (active participation) olarak belirtilmiştir (Macintosh, 2004). Vatandaş katılımı, yerel sorunların/ihtiyaçların belirlenmesi, ilgili çözümlerin belirlenmesi, çözümler arasından seçim yapılması, çözüm seçeneğinin uygulanması, seçeneğin sonuçlarının değerlendirilmesi gibi çeşitli karar alma süreci aşamalarında gerçekleşebilmektedir (Macintosh, 2004).

Yerel yönetimlerdeki önemli reform unsurlarından biri haline gelen yerel katılım olgusunun faydaları şu şekilde sıralanmaktadır: Yerel katılım, halkın öncelikli ihtiyaçlarının ve taleplerinin belirlenebilmesini ve belediye kaynaklarının daha etkili ve verimli kullanılabilmesini sağlar; halk ile yönetimi birbirine yaklaştırabilir; uzlaşma sağlanmasını, kolektif kararların kabulünü kolaylaştırabilir; yerel düzeyde dayanışma ve iş birliğini geliştirebilir (Coursey and Bozeman, 1990; Gökçe, 1999). Katılımın yeterli düzeyde gerçekleşmemesi durumu, yerel düzeyde alınan kararların temsil gücünün azalmasının yanında hizmetlerin gelişmemesi, yetersiz, verimsiz ve etkisiz kalması riskini de taşımaktadır (Aydın, 2007: 192).

Türkiye'de yerel yönetimler düzeyinde halkın karar alma mekanizmalarına katılımı konusu günümüz kamu yönetiminde sıkça tartışılmaktadır. Bu bağlamda, halkın yerel yönetimlere katılımını sağlayacak mekanizmaların ve yöntemlerin sayısı da artmıştır. Kent konseyleri, halk toplantıları, kamuoyu yoklamaları, meclis toplantılarına katılım, danışma kurulları başlıca katılım mekanizmaları arasında yer alırken (Adıgüzel, 2003), sosyal medya araçları, belediye websiteleri, online anketler gibi bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanıldığı katılım araçları da giderek yaygınlaşmaktadır (Sobacı ve Karkın, 2013). Dijital katılım ya da e-katılım da diyebileceğimiz bu süreçle, belediyeler, web portalları, email, online anketler, online forumlar, sosyal medya vb. araçlarla vatandaşlardan anlık geri bildirimler, talepler, şikayetler ve hizmetlerle ilgili görüşler alma olanağına erişmektedir.

Katılımın yukarda bahsedilen faydaları düşünüldüğünde, vatandaşların bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak belediyeyle daha kolay ve etkili bir şekilde iletişim kurabilmesi ve belediye karar alma süreçlerine yaygın katılım gösterebilmesinin bir sonucu da belediye hizmet kalitesinin iyileşmesine olanak sağlanabilmesidir. Belediye hizmet kalitesi, belediye hizmetlerinin vatandaşların beklentilerini karşılamadaki uygunluğu olarak tanımlanmaktadır (Peker, 1996). E-katılım düzeyleri, e-katılımı etkileyen unsurlar ve e-katılımın sonuçları üzerine çeşitli ulusal ve uluslar arası araştırmalar yapılmış olmasına karşılık, e-katılımın vatandaşların belediye hizmet kalitesi algıları üzerindeki etkisi literatürde yeterince incelenmemiştir.

Buradan yola çıkarak, **önerilen çalışmanın temel araştırma sorusu, vatandaşların e-katılımı ile belediye hizmet kalitesi algıları arasında nasıl bir ilişki olduğudur**. Bu ilişkinin iki yönlü olabilmesi

beklenmektedir. Belediye hizmet kalitesinden memnun olmayan bireyler, belediyeyle ilgili süreçlere daha fazla katılım gösterme eğiliminde olabilir, bu amaç doğrultusunda bilgi ve iletişim teknolojilerinin faydalarından yararlanabilir. Diğer yandan, e-katılım gösteren bireyler, belediyeyle ilgili süreçleri etkileyebildiklerini düşündükleri oranda, verilen hizmetlerden daha memnun olma eğiliminde olabilirler. Çalışmada ayrıca e-katılımın demografik ve sosyo-ekonomik unsurlara göre nasıl değiştiği ve belediyenin hangi süreçleriyle ilgili olarak gerçekleştiği incelenecektir.

Çalışma, Bursa İli Nilüfer belediyesini örnek olay olarak ele almaktadır. Bursa'nın Nilüfer ilçesi, 415.818 nüfusuyla Bursa'da nüfus yoğunluğunun en çok olduğu ilçelerden biridir. Çalışmada, e-katılımın belediye hizmet kalitesi algılarına olan etkisi araştırılmak istendiğinden, çeşitli katılım mekanizmalarını etkin bir şekilde kullandığı kamuoyunca bilinen bir belediye olan Nilüfer Belediyesi örnek olay olarak incelenmek üzere seçilmiştir. Ayrıca, ilçe belediyesi boyutunda hem vatandaşların günlük hayatlarını doğrudan etkileyen yerel hizmetlere ilişkin gözlem ve algılarının daha yoğun olabileceği hem de hemşerilerin yaşanılan yeri sahiplenme duygularının ve yerel katılım isteklerinin daha gelişmiş olabileceği varsayılırsa, e-katılımın, belediye hizmet kalitesi algılarının ve ikisi arasındaki ilişkinin incelenmesi açısından bu tip bir örnek olay incelemesinin avantaj sağlayabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak yüz yüze anket kullanılmıştır. Anketler danışman bir şirket tarafından Nilüfer belediyesine bağlı 64 mahallede ikamet eden, mahalle nüfusunun ilçe nüfusuna orantısı göz önüne alınarak her mahalleden rassal olarak seçilen, 18 yaş ve üzeri 500 vatandaşa uygulanmıştır.

Geliştirilen Likert tipi anket ölçeğinde vatandaşların e-katılım düzeyleri (belediye ile e-mail iletişimi, online anket, sosyal medya üzerinden iletişim), yerel katılım ve belediye hizmet kalitesi algılarını ölçmeye yönelik sorular yer almaktadır. Katılımla ilgili sorular, vatandaşların e-katılım da dahil olmak üzere farklı katılım yöntemlerini kullanarak Nilüfer Belediyesinin çeşitli karar alma süreçlerine ne sıklıkta katıldıkları, yerel katılımı etkili bulup bulmadıkları ve belediyenin online uygulamalarını nasıl algıladıkları üzerine yoğunlaşmaktadır.

Hizmet kalitesinin ölçülmesinde kullanılan birçok model (algılanan toplam kalite modeli, servqual, servperf, veri zarflama analizi, kritik olay yöntemi, hizmet barometresi, v.s.) mevcuttur (Eleren vd., 2007). Bununla beraber, bu tekniklerden en yaygın olanı Türkiye'de belediye hizmetlerinde kalitenin ölçümü ile ilgili yapılmış çoğu çalışmada da kullanılan Servqual ölçeğidir.

Parasuraman, Zeithaml ve Berry (PZB) tarafından 1985 yılında geliştirilen servis kalite ölçeği (Parasuraman vd. 1985), müşteri beklentilerinden yola çıkarak, hizmet kalitesini belirleyen on boyut içermektedir.

Bunlar:

1. Somut Özellikler: Binaların, kullanılan teçhizatın, iletişim malzemelerinin ve personelin görünümü,
2. Güvenilirlik: Vaat edilen hizmeti doğru olarak yerine getirme yeteneği,
3. Heveslilik: Müşterilere yardım etme ve hızlı hizmet verme istekliliği,
4. Yeterlilik: Hizmeti yerine getirmek için gereken bilgi ve yeteneğe sahip olunması,
5. Nezaket: müşteri ile doğrudan iliksi kuran personelin nazik, saygılı, düşünceli ve samimi olması.
6. İnanılabilirlik: Hizmet sunan kişinin güvenilir ve dürüst olması,
7. Güven: çalışanların bilgili ve nazik olmaları ve müşterilere güven duygusu uyandırabilme becerileri,
8. Erişim: Gerektiğinde iletişim kurma kolaylığı ve erişilebilirlik,
9. İletişim: Anlayabileceği dilden müşterinin bilgilendirilmesi ve sorunlarının dinlenmesi,
10. Empati: çalışanların kendilerini müşterilerin yerine koyması ve müşterilere kişisel ilgi göstermesidir.

Önerilen araştırmada da bu ölçek adapte edilerek ve geliştirilerek vatandaşların Nilüfer belediyesi hizmet kalitesi algılarını ölçmek üzere kullanılmıştır. Anket verileri istatistiksel yöntemler kullanılarak SPSS'de analiz edilmiştir.

Çalışmanın, belediye düzeyinde vatandaşın dijital katılımının daha çok hangi karar alma süreçlerinde gerçekleştiğini ve belediye hizmet kalitesine nasıl yansıdığını ortaya koymasıyla, bu alandaki literatüre katkıda bulunması beklenmektedir. Ayrıca, vatandaşların belediye süreçlerine dijital katılım düzeyleri ve bunu etkileyen demografik ve sosyo-ekonomik unsurların analiz edilmesi, e-katılımı geliştirici kamu politikaları üretilebilmesine yol gösterici olabilecektir.

***Anahtar Kelimeler*:** *E-Katılım, Yerel Katılım, Bilgi Ve İletişim Teknolojileri, Belediye Hizmet Kalitesi, Nilüfer Belediyesi.*

ABSTRACT

Municipalities play an important role in the development of democracy and in the provision of daily local services. On the other hand, they are increasingly under pressure to be more efficient and effective in their service delivery. In this respect, local participation is considered to be an effective tool for determining the major needs of the local people, for the efficient use of public resources, and for generating effective solutions to local problems with the cooperation of local people (Bryson, 2004; Gökçe, 1999). There are a number of mechanisms and methods that enable people to participate in local governments, including city councils, public polls, participation in municipal council meetings, advisory boards etc. (Adıgüzel, 2003). In addition, participation tools that involve information and communication technologies, such as social media, municipal web sites, online surveys, are becoming widespread around the world (Sobacı and Karkın, 2013). Through these digital participation tools, municipalities can interact with the citizens instantly to provide information and get feedback in the form of demands, suggestions, and complaints. One of the outcomes of this digital interaction may be improvements in municipal service quality. However, the impact of e-participation on citizens' perceptions of municipal service quality has not been adequately explored in the literature.

In the light of this, the main objective of the proposed study is to explore the relationship between e-participation and citizen perceptions about municipal service quality. The study will also examine how e-participation levels change with respect to demographic and socio-economic factors, and in which municipal processes e-participation is used more often. The study focuses on Bursa Nilüfer municipality as a case study. Nilüfer District of Bursa is one of the most populated districts with a population of 415,818, and Nilüfer Municipality is well-known for its use of various participatory mechanisms, and is therefore selected as a case study. Face-to-face surveys were used as the data collection method. The surveys were administered by a consultant company to 500 citizens over 18 years of age, who were randomly selected from 64 neighborhoods of the Nilufer municipality, in proportion of the neighborhood population to the district population. The data were then statistically analyzed.

It is expected that the study will contribute to the literature in digital public administration area by demonstrating in which municipal processes the digital participation of citizens are more likely to occur, and how e-participation relates to municipal service quality. In addition, the identification of the level of digital participation in municipal processes, and the analysis of the demographic and socio-economic factors affecting them may shed light on developing effective public policies that promote e-participation.

***Keywords*:** *E-Participation, Local Participation, Information and Communication Technologies, Municipality Service Quality, Nilüfer Municipality*

YEREL YÖNETİMLERİN PERFORMANSI DENETLENİYOR MU?

DOES LOCAL GOVERNMENT PERFORMANCE MONITORED?

Yüksel DEMİRKAYA
Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Günümüzde demokratik ülkelerde kamu yönetimin temel uğraş alanlarından birisi de etkin bir denetim sisteminin geliştirilmesi çabasıdır. Kamu yönetimi reformları ile yapılan kapsamlı reorganizasyon çalışmaları demokratikleşme çabalarının yanında kamu performans yönetiminin etkin ve verimli hale getirilmesi hedeflenmiştir diyebiliriz. Bu bildiri ile Türkiye'de yerel yönetimler alanında aşağıda sıralanan yasal düzenlemeleri performans yönetimi perspektifinde analiz ederek örnek bir model önerisi üzerinde değerlendirme yapılacaktır.

Kamu Yönetimi reformu ile yerel yönetimler alanında kurumsal kapasite geliştirme ve performans yönetim alanında yenilikler getiren yasal düzenlemeler aşağıda sıralanmıştır:

- Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 2003
- Büyükşehir Kanunu, 2004
- Belediye Kanunu, 2005
- İl Özel İdaresi Kanunu, 2005
- Yerel Yönetim Birlikleri Yasası, 2005

Performans Yönetimi için getirilen yeni yönetsel araçlar:

- Belediye Meclislerinin toplantı sıklığının artırılması
- Belediyeler için iç denetim sisteminin getirilmesi
- Belediyeler için performans raporlarının zorunlu hale getirilmesi
- Belediyelerin denetimi için dış denetim hizmet satın alınabilmesi imkanı
- Belediyelerin kent konseyini oluşturma zorunluluğu
- Belediyeler için stratejik plan hazırlama zorunluluğu

Yukarıda ifade edilen yeni düzenlemeler daha demokratik bir temsilin oluşturulması, daha hesap verebilir bir yapının oluşturulması, siyasal katılım geliştirilmesi ve stratejik plan hazırlama becerisinin geliştirilmesi gibi önemli kazanımlara vesile olmuştur. Ancak yerel yönetimlerin temel olarak yapmaları gereken işler bakımında başarılı olup olmadıkları objektif bir şekilde denetlenememektedir. Hatta bu yönde geliştirilmiş performans ölçüt ve kriterlerinin dahi oluşturulmadığı söylenebilir. Bu sebepledir ki Avrupa Kentsel Şartı perspektifinden kentsel yaşam kalitesi kriterleri üzerinden bir örnek model önerisi üzerinde duracağız.

Anahtar Kelimeler: *Yerel Yönetimler, Performans Yönetimi, Kentsel Yaşam Kalitesi.*

ABSTRACTS

In today's democratic countries, it is one of the essential effort to develop an effective audit system in Public management. Comprehensive reorganization efforts made with public administration reforms can be said to be aimed at making democraticization efforts and making public performance management efficient and productive. With this presantation, local governments in Turkey will be presented on a sample model proposal by analyzing the following regulations in terms of performance management perspective.

By the recent public administration reform, the legislative reforms that bring innovation in the field of capacity building and performance management in local governments are listed below:

• Public Financial Management and Control Law, 2003
• Metropolitan Law, 2004
• Municipal Law, 2005
• Special Provincial Administration Law, 2005
• Local Government Unions Act, 2005

New managerial tools for performance management:
• Increase the frequency of meetings of municipal councils
• Introducing an internal audit system for municipalities
• Mandatory performance reports for municipalities
• Possibility to receive external audit services for the inspection of municipalities
• The need for municipalities to form a city council
• The obligation to prepare a strategic plan for municipalities

What has been mentioned above has led to significant gains such as the creation of a more democratic represantation, building in a more accountable way, the development of political participation and the development of a strategic planning capability.

However, the performance of local government has not been controlled objectively. It can be said that even the improved performance criteria and criteria have not been established in this respect. Therefore we will analyse a new sample model which developed from on European Urban Life Quality Management Act.

Keywords**:** *Local Government, Performance Management, Urban Life od Quality Management*

DİJİTAL ÇAĞDA ENGELLİ OLMAK: SOSYAL YARDIM ALAN ENGELLİLERİN TEKNOLOJİ KULANIM DÜZEYİ

BEING DISABLED IN THE DIGITAL AGE: THE LEVEL TECHNOLOGY USE BY THE DISABLED RECEIVING SOCIAL AID

Songül SALLAN GÜL
SDÜ, FEF Sosyoloji Bölümü

Duygu SAMAV CANTÜRK
MAKÜ, Çavdır MYO

ÖZET

II. Dünya Savaşı sonrası toplumların yeniden yapılanmasında ve ekonomik kalkınmada teknoloji önemli rol oynamaya başlamıştır. 1960'lı yıllarla beraber, refah toplumunun inşasında bilginin artan önemi 1990'lı yıllarda her alana yayılmış ve toplumları bir ağ-enformasyon toplumuna dönüştürmüştür. Manuel Castells'in (2004) belirttiği gibi, enformasyon toplumunun kapitalist niteliği küresel düzemde işgücü, üretim, medya ve iletişim gibi pek çok kurumda ağ biçiminde yapılanmış, yaşamın her alanında bilgiye erişebilirlik olanaklı hale gelmiştir. Teknolojiyi üreten ve kullanan arasındaki ayrımın kalkması, merkezsiz ve esnek yapılanması zaman ve mekân algısını değiştirmiştir. Dijital çağ mesafeleri ortadan kaldırıp, insan hayatını büyük ölçüde kolaylaştırmakta ya da bunu hedeflemektedir. Bu gelişmeler, 21.yüzyılı yoğun teknolojik gelişmelerin yaşandığı bir "dijital çağ"a dönüştürmüştür. Artık bilgisayar ve internet teknolojisi, özelikle sosyal medya aracılığıyla bilgi daha hızlı yayılmaya ve bireylerin yaşamını farklı boyutlarıyla etkilemeye başlamıştır. 2016 yılında dünya nüfusunun yarıdan fazlası bu sanal alemin bir parçası olmuştur ve global internet kullanıcı sayısı 3,77 milyara ulaşmıştır.

Türkiye'de bilişim teknolojileri kullanıcı sayısı da her yıl artmaktadır. 2013 yılı Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre Türkiye'de internet kullanan bireylerin (16-74 yaş grubundaki) oranı yüzde 48,9 iken, 2015'de oran yüzde 53,8'e ve 2015 yılında yüzde 55,9'a ve 2016 yılında yüzde % 61,2'ye yükselmiştir. Yine internet erişim olanağına sahip hanelerin oranı da her yıl artmaktadır. 2013'te yüzde 49,1, 2014'te yüzde 60 ve 2015 yılında da 69,5 ve 2016 yılında da yüzde 76,3 olmuştur. İnternet kullanan bireylerin internet üzerinden kişisel kullanım amacıyla mal veya hizmet siparişi verme ya da satın alma oranı ise 2016 yılında yüzde 34,1'dir. En yaygın bilişim teknolojisi aracı ise cep telefonudur. 2015 yılı Nisan ayı itibarıyla hanelerin yüzde 96,8'inde cep telefonu veya akıllı telefon bulunmaktadır. Sosyal medya kullanım oranı ise, yüzde 70,2'dir. Türkiye'deki 2017 yılı itibarıyla aktif internet kullanıcı sayısı 46,3 milyon (58%); ve sosyal medya kullanıcısı sayısı ise 42 milyon kişidir. İstatistiklerde engellilerin teknoloji kullanımına ilişkin veri bulunmamakdır.

Bilgi çağında toplumların en dezavantajlı kesimlerinden olan engelliler için engelsiz bilim ve yaşam anlayışında önemli gelişmeler sağlanmıştır. 1970'lerden itibaren gelişen engellilik hareketiyle beraber teknolojinin engelli yurttaşların iletişim ve bilgi edinme haklarının korunmasında ve bilgi toplumu ile bütünleşmelerinin sağlanmasında önemli adımlar atılmıştır. Bedensel engelli bireyler için akülü tekerlekli sandalyeler ve bu sandalyelerde geliştirilen duman, hareket, mesafe ve optik sensörler gibi teknolojik yenilikler, epilepsi hastaları için akıllı kemer, görme engelliler için Android sistemli cihazlarda erişilebilir metin okuma ve düzenleme işlemleri, engelli bireyler için engelsiz bilişim tabletleri ve benzer teknolojik yenilikler söz konusudur. Benzer biçimde görme engelliler için yüksek sesli okuma makinaların tasarlanmasından (işitme engelliler için ses yazı çeviricilerinden görsel tasarım cihaz ve programlarına kadar pek çok teknoloji engellerin yaşamlarında bilgi erişim daha kolay hale gelmiştir. Günümüzde cep telefonları ve tabletlerde sesli ve görsel erişim programlarıyla teknoloji kullanımı daha da yaygınlaşmıştır. Benzer biçimde akıllı ekranlar ve bilişim teknolojileri, özellikle bilgisayar ve internet, bilgiyi anında sağlamanın önemli araçları haline gelmiştir.

Gelişen teknolojiler dünyada yaklaşık olarak 500 milyon, ülkemizde ise, 9 milyon engelli birey için yaşamın kolaylaşması ve hayata katılımlarının artması demektir. Ancak engellilerin teknolojiden yararlanma, bağımsızlaşma ve yaşamlarını kolaylaştırmaları deneyimleri, ekonomik olanaklar ve bilinç düzeylerine bağlıdır. Yoksul ve farkındalık düzeyleri daha sınırlı olan bireylerin ise, teknolojik gelişmelerden yararlanmalarında kamu politikalarının önemi büyüktür. Ülkemizde bu kapsamda yasal düzlemle ve kamusal politikalar bağlamında 2000 sonrasında pek çok gelişme sağlanmıştır. Özellikle 2005 yılında kabul edilen 5378 Sayılı Engelliler Kanunu Engelliler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunda öncelikle engelli tanımı yapılmış ve engellilerin teknolojik gelişmelerden yararlanması temel bir hak olarak kabul edilmiştir. Kanunda belirtildiği gibi engellik; doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişidir. Bilgi çağında engellilerin, kamusal hayata katılımları ve toplumla bütünleşerek birlikte yaşamalarında oldukça önemlidir ve teknoloji bu süreçte önemli rol oynamaktadır.

Yine 5378 sayılı Kanunun 32. maddesinde yapılan değişiklikle engellilerin eğitimleri, meslekleri, günlük yaşamları için özel olarak üretilmiş her türlü araç-gereç ve özel bilgisayar programlarının geliştirilmesi öngörülmektedir. Ayrıca engelli bireylerin spor yapabilmelerini sağlamak ve yaygınlaştırmak amacıyla, spor eğitim programları ve destekleyici teknolojilerin geliştirilmesinin önemine de dikkat çekilmektedir. Ancak bilgi çağında engellilerin teknolojiden yararlanmaları bakımından en dezavantajlı olan grupların başında yoksullar ve yoksul engelliler gelmektedir. Özellikle engellilere yönelik akülü araba gibi bedensel-fiziksel aparatların ve mekânsal teknolojik düzenlemelerin sağladığı hareket kolaylıkları ve bilgi düzeylerine bilinç kazanmalarına olan etkileri büyük önem taşımaktadır. İnternet kullanımı, bilgisayar ve cep telefonu gibi 'teknolojik araç ve gereçler' üzerinden diğer insanlarla iletişime geçebilmeleri, engelliler ve ailelerinin toplumsal hayatla bütünleşmelerinin yolunu açabilmektedir. Türkiye'deki engellilerin engellilik durumu ele alındığında engellilerin yüzde 54,1'i, %38'i ortopedik, %3,6'sı görme ve 6,3'ü konuşma engellidir (DİE, 2002). Özellikle ağır ve bakıma muhtaç engellilerin ise, teknolojiden yararlanmaları oldukça önemlidir ve eve bağımlı bir hayattan kurtulmaları ve kamusal hayata katılımlarında büyük rol oynamaktadır.

Bu çalışma Türkiye'de engellilerin dijital çağda durumunu kamu politikaları bağlamında almakta, 2015-2016 yıllarında Van, Isparta ve İstanbul illerinde yaşayan her ilde ağır ve bakıma muhtaç on engelli ile görüşülen nitel bir araştırmanın ışığında teknoloji kullanım düzeylerini (engel türleri, toplumsal cinsiyet, yaş, medeni durum ve eğitim ve benzeri) değerlendirmektedir. Araştırmaya katılan engellilerin teknolojik araç kullanımlarının onların hayatlarına olan etkileri ve dijital çağda topluma katılım düzeyleri bakımından sorgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Dijital Çağ, Engelli Birey Olmak, Dezavantajlılık, Bilgi Teknolojileri, Bilişim*

ABSTRACT

Since II. World War, technology has played an important role in restructuring socioeconomic life. The increased importance of knowledge since the 1990s has brought about the coming of network society, and knowledge and technology based economies. Today we live in the digital age. Computer and internet technologies have been influencing social life and communication. In 2016, the number of people connecting to the Internet reached 3,77 billion. Besides, the lives of the disabled have been enhanced by technological developments, such as the use of battery powered wheel chairs, distance, motion and smoke detectors, among others. This study examines the status of the persons with disabilites with regard to their use of technology and the impact of technology on their lives within the framework of public policies. The data used in teh study come form a qualitative field research conducted in the cities of Van, Isparta and İstanbul in the years of 2015 and 2016 with the disabled people receiving socail aid from the state.

Keywords: *Digital Age, Being Disabled Person, Being Disadvantaged, ICTs*

AKILLI ULAŞIM SİSTEMİ OLARAK TOPLU ULAŞIMDA KARAKUTU UYGULAMASI VE ŞÖFÖR PERFORMANS SONUÇLARI: İSTANBUL ELEKTRİK TRAMVAY VE TÜNEL İŞLETMELERİ (İETT) KARAKUTU PROJESİ ÖRNEĞİ

BLACK BOX APPLICATION IN PUBLIC TRANSPORTATION AS AN INTELLIGENT TRANSPORT SYSTEM AND THE RESULTS OF DRIVER PERFORMANCE: THE CASE OF ISTANBUL ELECTRICITY, TRAMWAY AND TUNNEL MANAGEMENT (IETT) BLACK BOX PROJECT

Hicran HAMZA ÇELİKYAY
İETT

Arif EMECEN
İETT

Recep KADİROGLU
İETT

ÖZET

Son yıllarda, bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ve uygulamaların kent yönetim sistemine entegrasyonuyla yeni bir şehir modeli olarak Akıllı şehirler gündeme gelmiştir. Gerek yerel yönetimlerin gerekse merkezi yönetimlerin kent içi uygulamalarında Akıllı Şehirlerin gerektirdiği nitelikler hedef olarak çalışma programlarında yer bulmuştur. Akıllı Şehirler, daha yaşanabilir, fonksiyonel, rekabetçi, yeni teknolojileri kullanan, yenilikçi ve bilgiyi yönetebilir şehirlerdir. Akıllı şehirler ileriye dönük, ilerici ve kaynak verimliliği gösterirken, aynı zamanda yüksek bir yaşam kalitesini sağlamalı, kent nüfusu için ekonomik rekabet gücünü ve yaşam kalitesini güvence altına almalı, sosyal ve teknolojik yenilikleri desteklemeli ve mevcut altyapıları birbirine bağlamalıdır.

Akıllı şehirlerin belirlenen hedeflere ulaşımları için bileşenler tanımlanmıştır. Akıllı şehirler esas itibarıyla altı bileşen ile değerlendirilmektedir: Akıllı ekonomi (*Smart Economy*), Akıllı Ulaşım (*Smart Transportation*), Akıllı çevre (*Smart Environment*), Akıllı insanlar (*Smart People*), Akıllı yaşam (*Smart Living*) ve Akıllı yönetişim (*Smart Governance*). Akıllı Şehirlerin bir bileşeni olan Akıllı Ulaşım bileşeni aynı zamanda Akıllı Bağlantılar (*Smart Connections*), Akıllı Hareketlilik (*Smart Mobility*) olarak da kullanılmakta ve Entegre Çözümler, Karma Erişim Modeli, Çevre Dostu Motorsuz Ulaşım Seçenekleri gibi kent içi ulaşım uygulamalarını bütünsel olarak ifade etmektedir. Bununla birlikte Akıllı Ulaşım; Kent İçi Ulaşım Sistemleri, Ulusal ve Uluslararası Erişilebilirlik, Bilgi ve İletişim Altyapısı, Sürdürülebilir Ulaşım Sistemlerini kapsamaktadır.

Akıllı Ulaşım Sistemi (Intelligent Transport System ITC) kavramı, başlangıçta kent içi ulaşımını daha güvenli ve sürdürülebilir kılmak ve trafik yönetim birimleri ile sürücü, yolcu ve yayaların, yol ve trafik şartları hakkında sürekli olarak bilgi edinebileceği, trafik denetim mekanizmalarının daha etkin bir şekilde kullanabilmek üzere geliştirilen teknolojik altyapının bir stratejik plana bağlı olarak gerçekleştirilmesi yaklaşımı olarak ortaya çıkmıştır.

"Trafik sorunlarının çözümüne yönelik uygulamalar" ve "kullanıcılara yönelik uygulamalar" olmak üzere iki ana başlık altında toplanan. Akıllı Ulaşım Sistemleri, uygulamada Yolcu Bilgisi, Trafik Yönetimi, Yol Yönetimi, İleri Düzey Sürüş Desteği, Elektronik Ödeme Geçişleri, Araç yönetimi, Toplu Ulaşım Yönetimi ve Kaza ve Hasar Geri Dönüşleri olmak üzere 9 ayrı alanda geliştirilmektedir.

Trafik yönetimi, yoğun yerleşim yerlerindeki trafiğin rahatlatılması, gecikmelerin, yakıt sarfiyatının minimize edilmesi, alternatif ulaşım akslarının önerilmesi ve yönetimi, anlık gelişen durumlar karşısında hızlı tepki vermeyi sağlayacak sistemlerin geliştirilmesi, çevre emisyon değerlerinin iyileştirilmesi gibi hedefler trafik sorununun çözümüne yönelik geliştirilen akıllı ulaşım sistemi uygulamaları olarak sıralanabilir. Akıllı

ulaşım sistemlerinde öngörülen temel amaç, kamu kaynaklarının daha iyi kullanılması, vatandaşlara sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması ve hizmet maliyetlerinin düşürülmesidir.

İstanbul, 2016 nüfusu 14.804.116 ve yıllık nüfus artışı %1 olarak birçok Avrupa ülkesinin nüfusundan büyük bir metropoliten kenttir. Bunlara ek olarak İstanbul'a gelen turist sayısı sadece 2016 yılı için 9.203.987 kişi olarak belirlenmiştir. Turist hareketi, günlük ortalama 25.000 kişidir. Otobüs, Metrobüs, Taksi, Minibüs ve Servisler dahil sadece karayolu ulaşımını kullanan toplam yolcu sayısı ise günlük 10.095.405 kişi ve yolculuk sayısı yaklaşık 21 milyondur. İstanbul'da kara taşımacılığı oranları %77.79, deniz %4.75 ve raylı sistemler %17.46'dır. 2016 yılına ait toplam yolculuk sayısı 1.831.029.603 olarak ölçülen İstanbul'da ulaşımın getirdiği problemler önemli bir yer tutmakta, ulaşım yönetimi için akıllı ulaşım sistemleri geliştirilmekte, trafiğin yönetimi ve denetimi için stratejik bir alt yapı oluşturulmaktadır. ITS uygulamaları ile; mevcut yol kapasitesinin arttırılması, trafik kazalarının azaltılması, trafikte harcanan zamandan tasarruf edilmesi ve maddi kayıpların önüne geçilerek milli ekonomiye katkıda bulunulması hedeflenmektedir.

2016 yılı itibariyle 2.713 otobüs ve 12.601 durakla 753 Hat ile toplu ulaşım hizmeti sunan İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri (İETT), Türkiye'de kent içi ulaşımında bir çok ilk uygulamanın mimarı olarak bilinmektedir. 1869 yılında Dersaadet Tramvay Şirketi olarak İstanbullulara hizmete başlayan şirket, 1875 yılında dünyanın 2. metrosu olarak hizmet veren Tünel işletmesini de yönetmektedir. 1995 yılında elektronik bilet AKBİL ile başlayan süreç, günümüzde birçok akıllı ulaşım sisteminin kent içi ulaşımında kullanılması ile devam etmektedir.

Sürdürülebilir toplu taşımanın geliştirilmesi, ekonomik, konforlu ve güvenli sürüş ve yakıt tasarrufunun sağlanması, kaza sayısının, emisyonun azalması akıllı ulaşım sistemlerinin hedeflerinden bir kaçıdır. Bu amaçla, İETT tarafından "Kara Kutu Projesi" geliştirilmiştir.

Kara Kutu, yaygın tanımı ile "bir uçağın, uçuşu sırasında kaza nedenini keşfetmek için kullanılan bilgileri kaydeden küçük bir makine" olarak tanımlanmaktadır. Son dönemlerde kara kutular, sürücülerin performansını ölçmede ve takibinde kullanılmak üzere araçlara takılmaktadır. Bu bağlamda tanımı ise, "birisinin ne kadar iyi sürüş yaptığına dair bilgileri içeren ve bir arabaya yerleştirilen bir ekipman parçası" olarak yapılmaktadır.

İETT tarafından toplu taşıma araçlarında kullanılan Kara Kutular ile yol ve sürüş güvenliğinin arttırılması, kaza sayılarının ve bakım giderlerinin düşürülmesi, yolcu konforunun artırılması ve yakıt tasarrufunun sağlanmasının hedeflendiği ifade edilmektedir (iett.gov.tr).

Bu çalışmada, projenin kapsam ve hedefleri ayrıntılı bir şekilde ortaya konulacak, araç kontrol üniteleri ve aralarındaki iletişim yöntemleri ele alınacaktır. Pilot uygulamaları yapılan projenin şöförlerin güvenli, ekonomik ve konforlu sürüş karakterlerine etkisi, şöförlerin çevresel farkındalıklarına katkısı, kaza sayısı, yakıt tasarrufu, bakım giderleri ve emisyondaki değişim oranları incelenecektir.

Elde edilen veriler analiz edilerek İstanbul kenti ulaşımına katkısı ve ulaşımda gelinen nokta ve durum analiz edilecek, projenin başarı durumuna ışık tutulacaktır. Çıkan sonuçların toplu ulaşım sistemlerinin iyileştirilmesinde diğer metropoliten kentler için vaka incelemesi niteliğinde örnek teşkil edeceği beklenmektedir.

Çalışma, "Dijital Çağda Kamu Yönetimi ve Politikaları" teması ile düzenlenecek olan Uluslararası Kamu Yönetimi Forumu KAYFOR 15 için hazırlanmıştır. Söz konusu projenin içeriği ve hedefleri göz önüne alındığında 4.n Dijital Çağda Kent, Çevre, Yerel Yönetim & Politikaları / Akıllı Ulaşım & Taşımacılık ve 1.h Dijital Çağda Kamu Yönetimi / Dijital Çağda Kamu Personel Yönetimi temaslarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

***Anahtar Kelimeler**: Akıllı Ulaşım Sistemleri, Toplu Ulaşım, Personel Yönetimi, İETT, Kara Kutu Projesi*

ABSTRACT

In recent years, with the advances in information and communication technology and the integration of the applications into city management systems, Smart Cities have come up as a new city model. For the urban applications of both local and central administrations, the qualities of Smart Cities have been included as targets in work programs. Smart Cities are a type of city that uses new technologies to make them more livable, functional, competitive and modern through the use of new technologies, the promotion of innovation and knowledge management. Smart Cities should be forward looking, progressive and resource efficient, while also ensuring a high quality of life, safeguarding the economic competitive capacity and life quality of the city, supporting social and technological innovations and connecting existing infrastructure.

Components have been defined for Smart Cities achieving the determined targets. Essentially Smart Cities are evaluated under six components: Smart Economy, Smart Transportation, Smart Environment, Smart People, Smart Living and Smart Governance. Smart Transportation, which is a component of Smart Cities, is also used as Smart Connections and Smart Mobility and expresses urban transportation application (e.g. Integration Solutions, Mixed Access Models, Environmentally Friendly Motorless Transportation Options) as a whole. Additionally, Smart Transportation covers Urban Transport Systems, National and International Accessibility, Information and Communication Infrastructure and Sustainable Urban Transport Systems.

The concept of Intelligent Transport System (ITC) initially emerged as an approach to ensure that the technological infrastructure is used based on a strategic plan to make urban transportation safer and more sustainable and to employ traffic monitoring mechanisms more efficiently so that it becomes a tool from which traffic management units, drivers, passengers and pedestrians can continuously obtain information about road and traffic conditions.

In practice, Intelligent Transport Systems, which are grouped under the two main headings of "Applications aimed at the resolution of traffic problems" and "applications aimed at users" (Yokota 2004:7) are developed in 9 separate areas of Passenger Information, Traffic Management, Road Management, Advanced Driving Assistance, Electronic Financial Transactions, Commercial Vehicle Management, Public Transport Management and Incident and Hazard Response.

Targets such as traffic management, relieving traffic in areas of dense residence, minimizing delays and fuel waste, suggesting and managing alternative transportation lines, developing systems that will allow rapid response to instantaneously developing situations and improving emission values can be listed as applications of smart transportation systems developed to solve the problem of traffic. The main purpose envisioned for smart transportation systems is the better use of public resources, increasing the quality of services provided to citizens and reducing the cost of services.

With its 2016 population of 14,804,116 and annual population growth of 1%, Istanbul is a metropolitan city larger than the population of many European countries. Additionally, the number of tourists visiting Istanbul was recorded as 9,203,987 for only 2016. The tourist movement is approximately 25,000 people daily. The number of passengers just using the land-based transportation including busses, the Metrobus, taxis, minibuses and service busses is 10,095,405 people daily and the number of trips is approximately 21 million. The percentage of land-based transportation in Istanbul is 77.79%, with sea transportation recorded as 4.75% and rail system transportation as 17.46%. With a total number of travels for 2016 recorded as 1,831,029,603, the problems caused by transportation in Istanbul are significant, smart transportation systems are developed for transportation management and a strategic basis is created for the management and monitoring of traffic. With ITS applications, the aim is to increase the existent road capacity, reduce traffic accidents, conserve the time spent in traffic and contribute to national economy by preventing financial loss.

The Istanbul Electricity, Tramway and Tunnel Management (IETT), which has been providing public transportation services with 753 lines with 2713 busses and 12601 stops as of 2016, is known as the architect of many first applications of urban transportation in Turkey. The company started providing services to the people of Istanbul in 1869 as the Dersaadet Tramvay Şirketi (Dersaadet Tram Company), and also manages

Tünel, the enterprise that began operating in 1875 as the world's 2nd metro. The process, that started in 1995 as the electronic ticketing system AKBIL, has continued to the current day with many intelligent transport systems being utilized for urban transportation.

Development of sustainable public transportation, ensuring comfortable and safe ride and fuel conservation, reducing the number of accidents and emissions are some of the aims of intelligent transport systems. For this purpose, the IETT has developed the "Black Box Project".

In its most prevalent definition, the Black Box is defined as "a small machine that records information about an aircraft during its flight, used to discover the cause of an accident". More recently, black boxes have been installed in vehicles for use in measuring and tracking performance of drivers. In this regard, the definition has been made as "a piece of equipment placed in a car that records information about how well someone is driving."

With the Black Boxes used by the IETT in vehicles of public transportation, the aim is to increase road and driving safety, decrease the number of accidents and maintenance costs, increase passenger comfort and ensure fuel conservation.

In this study, the scope and aims of the project will be set out in detail and the vehicle control units and the methods of communication between them will be addressed. The pilot applications will analyze the project's effect on driver safety, characteristics of economic and comfortable driving, the contribution to the environmental awareness of the drivers and the level of change in the number of accidents, fuel conservation, maintenance costs and emissions.

The obtained data will be examined so as to analyze its contribution to urban transportation in Istanbul and the progress made and situation reached in transportation, thus revealing the level of success of the project. It is expected that the achieved results will constitute an example as a case study for the improvement of public transportation systems for other metropolitan cities.

The study has been prepared for the Public Administration International Forum KAYFOR 15, which is to be held on the theme "Public Administration and Policies in the Digital Age". Taking into account the content and aims of the project, it is believed that it will contribute to the themes of 4.n Town, Environment and Local Administration & Policies in the Digital Age / Intelligent Transport & Access and 1.h Public Administration in the Digital Age / Public Personnel Management in the Digital Age.

Keywords**:** *Intelligent Transport Systems, Public Transportation, Personnel Management, IETT, Black Box Project*

DİJİTAL ÇAĞDA YEREL YÖNETİM ANLAYIŞININ DEĞİŞİMİ: SMART BEYOĞLU ÖRNEĞİ

CHANGE OF LOCAL GOVERNMENT PERCEPTION IN THE DIGITAL ERA: CASE OF SMART BEYOGLU

Eymen NAMAZCI
İstanbul Ayvansaray Üniversitesi Plato MYO & İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi A.B.D

Zeynep Damla KARANUH
Marmara Üniversitesi Yerel Yönetimler A.B.D

ÖZET

Bildirinin, Dijital Çağda Kent, Çevre, Yerel Yönetim & Politikaları temalı 15. Kamu Yönetimi Forumu kapsamında, 4-a alt başlığı altında sunulması planlanmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojileri kentler açısından 3 önemli işlevi yerine getirmektedir. Bu işlevlerden ilki; toplu ulaşım, alt yapı gibi temel kentsel sistemlerin yönetiminde veri toplanması, sınıflandırılması, işlenmesi, yönetsel kararların alınması gibi süreçlerinde destek olmalarıdır. İkincisi, bu teknolojilerin yerel yönetimler ve kent bürokrasisi ile merkezi yönetim, vatandaş ve ticari kuruluşlar arasındaki iletişim boşluğunu ortadan kaldırabilecek potansiyele sahip olmaları, üçüncüsü ise; gelişmiş birer telekomünikasyon alt yapısına sahip kentlerin, ekonomik yatırımlar için bir çekim merkezi haline gelmeleridir. Yukarıda sayılan işlevlerden de anlaşılabileceği gibi dijitalleşme, yerel yönetimlere sadece altyapı vb. temel beledi işlerinde kolaylık sağlamasının çok ötesinde, vatandaş ve yerel yönetim arasında iletişim, işbirliği sağlama gibi işlevleri de yerine getirebilmektedir. Dijital çağın etkisiyle birlikte yönetim anlayışında meydana gelen değişim ve dönüşüm, bu çalışmada, yerel yönetim hizmetleri çerçevesinde tartışılacaktır. Çalışmanın evrenini, Beyoğlu Belediyesinin uygulamış olduğu Smart Beyoğlu projesi oluşturmaktadır. Smart Beyoğlu projesi, belediyelerin uygulamış olduğu e-belediye hizmetlerinin yanı sıra kent markasının oluşmasına, kent kültürü ve kentlilik bilincinin gelişmesine katkı sağlayabilecek nitelikte hizmetleri de yer almaktadır. Çalışmada, Smart Beyoğlu projesinin kente katkısı ile diğer kentlerde uygulanabilirliği sorunsallaştırılacaktır.

Dijital çağın getirdiği yeni araçların yönetim süreçlerine dâhil edilmesi, hizmetlerin daha hızlı ve kolay bir biçimde gerçekleştirilmesine olanak sağlamıştır. Meydana gelen bu gelişmeler, klasik yönetim anlayışının değişmesine neden olmuş, yönetim ve karar alma sürecinde çok aktörün etkili olduğu yönetim yaklaşımına geçilmiştir. Bu arka planın bir sonucu olarak devlet-vatandaş ilişkisi de yeniden yapılanmaya başlamıştır. "Artık iyi yurttaş, yüce devlete; kayıtsız-şartsız itaat eden ve kendisini ona hizmetle yükümlü gören pasif birey değil; haklarının ve sorumluluklarının bilincinde, aktif ve devletin kendisine hizmetle yükümlü olduğunu bilen kişidir".

Türkiye nüfusunun %92'sinin kentlerde yaşadığı konjonktürde halka en yakın hizmet birimi olan yerel yönetimlerin, giderek artan ve çeşitlenen hizmet beklentileriyle birlikte yetki ve sorumlulukları da buna paralel olarak artış göstermiştir. Görevleri ile orantılı sorumluluk üstlenmesi beklenen yerel yönetimlerin, gelirleri yerel yönetimlerden talep edilen hizmet miktarındaki artış kadar yükselmemektedir. Bu noktada dijital çağın ortaya çıkardığı yeni araçlar, hizmet sunumu için katlanılan ortalama sabit maliyetleri düşürebileceğinden, yerel yönetimlerin daha düşük maliyetler ile hizmet üretebilmesine imkân vermektedir. Maliyetlerde ki bu düşüş ile birlikte teknolojinin hızlı ve etkin bir biçimde hizmet sunumunda kullanılmaya başlanması, e-devlet ve e-belediyecilik hizmetlerini yaygınlaştırmıştır. Türkiye' de ve Dünyada e-belediyecilik uygulamaları, kullanıma başlandığı günden itibaren değişen ihtiyaçlar ve çağın koşullarıyla birlikte sürekli bir dönüşüm halindedir.

Devlet-vatandaş, devlet-özel sektör ilişkilerinin etkin ve sorunsuz hale getirilebilmesi için kamu yönetimi disiplini içerisinde sürdürülebilir gelişme ve vatandaş odaklı hizmet anlayışının geliştirilmesi gerekmektedir. Belediyeler; hizmet ürettikleri bölgenin kalkınmasından, marka değerinin artırılmasından, bölgedeki firmaların daha güçlü olmasından ve firmaların değerindeki artış ile birlikte yönetim alanının

değerinin yükseltilmesinden de sorumlu olmaya başladılar. Yeni kamu yönetimi anlayışının getirdiği işletmeci kamu yönetimi modeli sadece merkezi yönetim içerisinde değil, aynı zamanda yerel yönetimlerde de etkili olmaya başladı. Sınırlı kaynakları ile daha fazla hizmet üretmek zorunda kalan belediyeler, bölgelerinde piyasa yapıcı olabilmek, piyasa aktörlerine değer katabilmek, bölgeye ilişkin verileri sağlıklı ve düşük maliyet ile toplayabilmek, hem kendi içinde hem de halk ile olan ilişkilerindeki bürokrasiyi azaltabilmek, bölgedeki ticari kurumlar ile bu kurumlardan hizmet alan vatandaşlar arasındaki iletişim boşluğunu ortadan kaldırabilmek ve bölgelerini birer cazibe merkezi haline getirerek daha fazla yatırım çekebilmek gibi amaçlara yönelmişlerdir.

Smart Beyoğlu uygulamasıyla; sicil arama, arsa rayiç bedeli sorgulama, meclis ve encümen kararlarına ulaşma, hızlı tahsilat, ruhsat sorgulama gibi e-belediye hizmetlerinin yanında kent haritası, nöbetçi eczane, yeme-içme, tatil-konaklama, kültür-sanat, mağazalar, tarihi yerler, otopark, taksi durağı, iett durakları, araç kiralama, döviz bürosu, bankacılık ve finans, konsolosluk, ibadethaneler, resmi kurumlar gibi bölgeyeilişkin bilgiler yer almaktadır. Beyoğlu'ndaki otuz bin bina ve on dokuz bin işyerinin her birine QR kod tahsis edilmiş ve uygulamayı mobil telefonlarına yükleyen kullanıcılar, QR kodu taratarak, adı sayılan hizmetlere hızlı bir şekilde ulaşabilmektedir. Bir mobil uygulama örneği olan ve mobil cihazlar için tasarlanan Smart Beyoğlu, yerel halka olduğu kadar yerli-yabancı turiste de kolaylık sağlayarak, yerel ihtiyaç ve beklentileri daha hızlı bir şekilde karşılamayı amaçlamaktadır.Çalışma, 3 bölümden oluşacaktır. Çalışmanın birinci bölümünde yerel yönetimlerde yönetimden yönetişime geçiş sürecine yer verilecek, ardından dijital çağ ve dijital çağın yerel yönetim hizmetlerine etkisi tartışılacaktır. Çalışmanın son bölümünde ise; e-belediye hizmetleri ve akıllı şehir otomasyonunu içerisinde barındıran Smart Beyoğlu projesine yer verilecektir. Çalışmada, ulusal ve uluslararası literatür taraması yapılarak, sahadan alınan güncel veriler ışığında Smart Beyoğlu projesinin swot analizi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Dijital Çağ, Yerel Yönetimler, Yönetişim, E-Belediye, Smart Beyoğlu*.

ABSTRACT

The Communiqué is planned to be presented under 4-a sub-heading within the scope of 15th Public Administration Forum which has the theme of Provincial, Environmental, and Local Governments & Policies in the Digital Era. Change and transformation occurring in the perception of administration with the effect of the digital era will be discussed under the framework of local government services in this study. Smart Beyoglu Project applied by Beyoglu Municipality constitutes the universe of the study. Smart Beyoglu Project does not also include e-municipality services applied by the municipalities but also includes services which may contribute to the creation of an urban brand and to the development of urban culture and urbanity awareness. In the study, contribution of Smart Beyoglu project to the city and its applicability in other cities will be problematized.

Inclusion of new tools of the digital era to the administration processes enabled faster and easier realization of services. Developments in information and communication technologies led to a change in the classical administration approach and administration approach which has many actors effective in management and decision making process was adopted. As a result of this background, the relationship between the state and the citizen has begun to be restructured. "The good citizen is no longer the one who unconditionally obeys the great state and sees him/herself obliged to serve to the state but it is the person who is actively aware of his/her rights and obligations and who knows that the state is responsible for serving its citizens".

In line with the increasing and diversified service expectancies of the local governments which is the closest service unit to the public, the powers and responsibilities of the local governments have also increased in the conjuncture where 92% of Turkey's population live in urban areas,. The revenues of local administrations which are expected to undertake responsibilities proportional to their missions do not increase as much as the increase in the quantity of service demanded. In this point, as the new tools emerged by the digital era will decrease incurred average fixed costs of service delivery, it will possible for local governments to make production at a lower cost. The fast and efficient use of technology in service delivery

thanks to this decreases in costs enabled E-state and e-municipality services become widespread. E-municipality applications in Turkey and the in the world has been in a continuous transformation mode with the changing needs and the necessities of the time since its inception.

In the Smart Beyoglu application, as well as the e-municipal services such as register search, land fair value inquiry, access to parliament and council decisions, quick collection, license inquiry etc., regional information such as city maps, pharmacy on duty, food and drink, holiday-accommodation, culture-arts, shops, historical places, parking, taxi stand, IETT (Public Bus) stops, car rental, foreign exchange bureau, banking and finance, consulate etc are also included. A QR code is assigned to all of the aforementioned independent units and users who download the application to their mobile phones can access detailed information about aforementioned services by scanning QR code. Smart Beyoglu, a mobile application prototype designed for mobile devices, aims to meet local requirements and expectations in a faster manner by providing convenience not only to local people but also to domestic and foreign tourists. The study will be consisting of 3 parts. In the first part of the study, the process of transition from administration to governance will be included and afterwards its effect on digital era and local government services will be discussed. In the final part of the study; Smart Beyoglu Project which involves e-municipality services and smart city automation will be included. In the study, national and international literature review will be made and SWOT Analysis of the Smart Beyoglu Project will be made under the light of the actual field data.

Keywords: *Digital Era, Local Governments, Governance, E-Municipality, Smart Beyoglu.*

KAMU SEKTÖRÜ PERFORMANSA DAYALI ÜCRETLEMEDE DİJİTAL ETKİLEŞİM (PTT Örneği)

DIGITAL INTERACTION WITH "PAY- FOR- PERFORMANCE" IN PUBLIC SECTOR (PTT-best sample)

Kamil Ufuk BİLGİN
TODAİE

Yunus Emre ÇETİN
İstatistik Birimi, PTT

ÖZET

Günümüzde hızla değişmekte olan iş ve çalışma şartları, rekabete dayalı olarak mal ve hizmet üreten kamu kurum ve kuruluşlarında da etkisini göstermektedir. Zira, rekabetin yanı sıra tüketicilerin değişen tüketim anlayışları ile nitelikli ürün ve hizmet beklentileri de, kamu sektörünün bu değişime ayak uydurmalarını zorunlu hale getirmektedir. Söz konusu değişim için örgütlerin ayakta kalabilmelerinin yolu ise gelişen teknolojiye uyum sağlayarak, ekonomiklik-verimlilik-etkililik üçlüsünü kapsayan performanslarını arttırmaktan geçmektedir. Öte yandan, örgütlerin performanslarına doğrudan etki eden, en önemli üretim unsuru da insan kaynağı olmaktadır. Dolayısıyla, örgütlerin kurumsal performanslarına etkisi açısından gerektiği kadar, insan kaynaklarının bireysel performanslarını ölçmek ve motivasyonlarını artırmak için de performansa önem vermek gerekmektedir. Örgütler, çalışanlarının performanslarını ölçebilmek ve motivasyonlarını artırabilmek için çeşitli yollara başvurmaktadırlar. Performans değerleme sistemleri, bu yolların başında gelmektedir. Bu sistemlerde amaç, çalışanların performanslarını öncelikle belirlemek/ölçmek ve bu verileri hem örgüt için hem de çalışanlar için faydalı hale dönüştürebilmektir.

Günümüz teknolojisinde meydana gelen hızlı gelişmelere uygun olarak bireysel performans ölçütleri, bilimsel ve objektif olarak belirlenip, dijital ortamda takip edilebilmekte ve yeterli mali imkânlarla desteklendiğinde örgütün ve çalışanların hedeflere en üst düzeyde ulaşması sağlanabilmektedir. Bu bağlamda, çalışanların motivasyonunun arttırılmasına yönelik olarak "performansa dayalı ücret sistemi"nin, önemli bir etkisi bulunmaktadır.

Bu bildirinin konusu da olan; performans değerlendirmelerinin işlevsel tatbik ve hükümlerde adil ve doğru ölçütlerle kullanılıp ölçülebilmesi için çalışanların yaptıkları işlerin doğru analiz edilip, en ufak ayrıntılarına kadar belirlenen puanlarla ölçülmesi gerekmektedir. Ancak, tüm bu detaylı ölçümlerin dijital yardım alınmadan yapılması imkânsızdır.

Bu bildiriyle amaçlanan, gelişen teknolojinin de yardımıyla, kamu kurumlarında çalışan personelin gerçekleştirdiği her işlemi dijital olarak belirleyip, performans ölçümünü (puanlaması) yapıp, buna göre "performans ücreti" verilmesine vurgu yapmaktır.

Aslında ücret, personele yaptığı iş, hizmet, emek ve harcadığı zamana karşılık belirlenen ayni veya nakdi ödemedir. Bu ödemenin personele yapılabilmesi için bakılması gereken noktaların başında ise, şu ikili ayırım gelmektedir. Üretilen iş/mal veya hizmet miktarı ile personelin nitelikleri. Bu ayırımda, çalışanlara ilişkin nitelikler genellikle çok değişmezken, iş zamanı aynı kaldığı halde üretilen iş miktarı değişebilmektedir. Ancak, kurum açısından bu değişimin, azalan yönde değil artan yönde değişmesi esastır. Bunu da sağlamanın en önemli yolu, personel tarafından yerine getirilen iş ve görevlerin önce belirlenmesi; sonra performans puanı verilerek ölçülmesi; ve son olarak ta performans puanına göre personelin ücretlendirilmesidir. Dünya'daki gelişmeler de bu yönde olup, önemli olan üretilen ve tanımlanan iş ve görev gereği mal ve hizmet miktarını tam belirlemek ve ölçmektir. Oysa, bu tür bir değerlendirme yerine örneğin çalışılan iş zamanına bakarak günlük/haftalık/aylık hatta yıllık ücreti belirlemek ve/veya personelin eğitim seviyesi, uzmanlık ve çalışma yılı anlamındaki kıdemine bakarak ücret miktarını belli bir süre sabit bir

noktada tutarak ücretleme sistemini kurmak da ülkemiz kamu kurum ve kuruluşlarında görülen uygulamalar olmaktadır. Ancak, bu tür uygulamalar için kamu çalışanlarının "eşit işe eşit ücret" olmadığından; kurum içi bir "ücret iç dengesi" kurulamadığından; ücretlerin kurum/birim/statü vb. nedenlere dayalı olarak adilce belirlenemediğinden şikayetçi oldukları bilinmektedir. Bu şikayetler, kamu yöneticilerince daha çok verimsizlik ve motivasyon eksikliği şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Bildiride yöntem olarak ilk bölümde konu, teorik çerçevede kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan kamu personelinin gerçekleştirdiği iş ve görev performanslarının ücretlendirmesinde dijitalleşmenin gerekliliği ve rolü ortaya konulmaya çalışılacaktır. İkinci bölümde ise, Türkiye'deki ender rastlanan bir uygulama örneği olarak, bir kamu kurumu olan PTT AŞ.'nin 2015 yılından itibaren kendi oluşturduğu dijital yazılımla, çalışanlarının belli bir sürede gerçekleştirdikleri her işlem için önceden belirlenmiş olan katsayılarla performanslarının ölçülebilmesi ve bu performansa göre ücretlendirme sistemi incelenecektir.

Bildiride bulgular olarak, PTT kurumu ve kurum personeline uygulanan performansa dayalı ücret uygulaması hakkında bilgi verilecektir. Buna göre, kısa adı PTT olan "Posta ve Telgraf Teşkilatı" 2014 yılından itibaren Anonim Şirket yapılanmasının bir sonucu olarak, İdari Hizmet Sözleşmeli Personel istihdamına başlamıştır. Söz konusu personele, 6475 sayılı Posta Hizmetleri kanunu ve PTT A.Ş'de çalıştırılacak İdari Hizmet Sözleşmeli Personel Hakkında Yönetmeliğin "Performans Değerlendirme" Başlıklı 54.maddesi hükümleri uyarınca, performans ücreti ödenebileceği öngörülmüştür. Bu amaçla yürütülen çalışmalar tamamlanarak, dijital platformda oluşturulan Performans Değerlendirme Yönetim Sistemi, çeşitli birimlerdeki pilot uygulamanın ardından 1 Ağustos 2015 tarihi itibariyle uygulamaya konulmuştur.

Performans Değerlendirme Yönetim Sistemi (PDYS), "Dağıtım ve Gişe" hizmetlerinde görev yapan personelin bireysel performanslarının dijital olarak ölçülmesi, değerlendirilmesi ve verimliliğinin arttırılmasının yanı sıra, kurumsal hedeflerin gerçekleştirilmesine katkı sağlayanların ödüllendirilmesini amaçlamaktadır. Uygulamaya bu iki hizmet alanında başlanılmasının nedeni ise, dağıtım ve gişe hizmetlerinde yapılan tüm işlemlerin teknoloji yardımı ile dijital sistemler üzerinden sayılıp ölçülebilmesidir. İlerleyen aşamada, uygulamanın diğer çalışanlara da yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Öncelikle gişe personeli ve dağıtıcı personel için performans puanı hesaplamasına esas teşkil edecek birimlere ait katsayılar belirlenip, dijital olarak sistemlere yüklenmiştir. İdari Hizmet Sözleşmeli ve 399 sayılı KHK eki II sayılı cetvele tabi sözleşmeli personelin bireysel performans değerlendirmesinde işlem ve yetkinlik temelli değerlendirme usulü, esas alınmaktadır. İşlem temelli değerlendirmenin performans puanı içerisindeki oranı en az %80, yetkinlik temelli değerlendirmenin performans puanı içerisindeki oranı en fazla %20 olarak belirlenmiştir.

Dağıtıcı personelin performans puanı, "cihet-dağıtım alanı" bazında dağıtılan gönderi türü ve adetleri, nüfus yoğunluğu, cihet zorluğu göz önünde bulundurularak belirlenmiş olan standartlara göre hesaplanmaktadır. İşlem temelli puanları iş puanı, cihet zorluk katsayısı ve nüfus yoğunluğu katsayısının çarpımından oluşmaktadır.

Gişe personelinin performans puanı, gişelerde sunulan hizmetlerin ayrı ayrı nitelikleri göz önünde bulundurularak belirlenen standartlara uygun olarak oluşturulan katsayılara göre dijital sistemlere kaydedilmekte ve bu sistem yardımıyla yapılan işlemler üzerinden değerlendirme yapılmaktadır. Gişe personeli için performans puanı, işlem temelli puan ve yetkinlik temelli puanın toplamından oluşmaktadır.

Söz konusu personelin, performans ücreti hak edebilmesi için iş ve çalışma koşulları ve diğer koşullar göz önde bulundurularak, personelin belirli bir dönemde belirlenmiş olan puana ulaşması gerekmektedir. Aylık 22 iş günü olması durumunda, Gişe Görevlisi ve Dağıtıcı Personel için aylık işlem temelli puan standardı, 7000 olarak belirlenmiştir. Performans ücretinin hak edilebilmesi için belirlenen minimum performans puan standardı ise, 8575 puan olarak belirlenmiştir. Aylık iş gününün 22 günden az olması durumunda belirlenen bu işlem temelli puan, kurulu bulunan dijital sistem tarafından mevcut iş gününe göre oranlanmaktadır.

Yetkinlik temelli puanlamaya ilişkin değerlendirmeler ise, 6 aylık dönemler içinde yılda iki defa birim yöneticisi tarafından PDYS üzerinden yapılmaktadır. Bu değerlendirme işin esas ve usullere uygun

yapılması; kılık kıyafete özen gösterilmesi; müşteri memnuniyetinin sağlanması, müşteriye davranış ve yaklaşım; çalışma saatlerine riayet; kurumsal etik ilkelerine bağlılık; kurum kültürünü benimseme ve sosyal faaliyetlere katılım; takım çalışması ve uyumu, yenilikçi düşünebilme; değişime ve gelişime açıklık, değer üretme ve teknolojiyi kullanabilme şeklinde belirlenmiş sekiz adet performans ölçütüne göre yapılmaktadır. Böylece, personel için dijital sistem üzerinden performans notu verilmesi mümkün olmaktadır.

Sonuç olarak, her ayın sonunda, dijital sistem vasıtasıyla personelin puanları süzülerek, standart performans puanının üzerindeki her 1225'lik puan dilimi için personele temel ücretin (0.0001714) katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarda performans ücreti ödenmektedir. Performans Değerlendirme Yönetim Sistemi kapsamında ölçümlendirilerek, performans puanı hesaplamasına esas teşkil edecek bu veriler PDYS için özel olarak yazılmış olan dijital program üzerinden takip edilmektedir. Her personelin performans puanları, düzenli olarak sistem tarafından dijital ortamda 6 aylık dönemlerle takip edilmektedir. Personelin, çalıştığı merkezin puan ortalamasının %20 altında kalması halinde ise, ceza değil hizmetiçi eğitime tabi tutulması söz konusudur. Zira, performans değerlendirme, ölçme ve ücretlendirmeyi de kapsayan "Performans Yönetimi" eşit, adil, dengeli ve gerçekçi olmayı; suçlayıcı ve cezalandırıcı değil ödüllendirmeyi amaçlamaktadır. ***

***Anahtar Kelimeler**: Performans Yönetimi, Kamu Performans Yönetimi, Performansa Göre Ücretleme, Performansa Göre Değerlendirme, Performans Değerlendirme Yönetim Sistemi*

ABSTRACT

Individual performance measures are determined scientifically and objectively in accordance with the rapid developments occurring in today's technology. Then it is followed in the digital frame. Later, when it is supported with sufficient financial resources, it is ensured that the public institutions and the personnel reach the targets at the highest level. In this context, the "pay-for-erformance system" for the enhancement of personnel motivation has a significant impact.

Given the subject of this Paper to the understanding of this declaration requires personnel to conduct a proper analysis of their work so that performance evolution can be used and measured with fair and correct criteria. However, it is impossible to do all these detailed measurements without digital assistance.

The purpose of this Paper is to digitally identify each transaction performed by personnel working in public institutions with the help of developing technology to adapt to the rapidly increasing competition and to make an appropriate performance measurement accordingly and to emphasize the "performance fee" accordingly.

In the first part of the paper, as a method, the necessity and role of digitalization in the payment of job and duty performance performed by public personnel working in public institutions and organizations will be tried to be presented. In the second part, as a rare (best) example of application in Turkey, PTT Inc., a public institution, has been able to measure the performance of its personnel with their pre-determined coefficients for each transaction carried out in a certain period of time by using its own digital software starting from 2015, system will be examined.

As a result, at the end of each month, the performance fee is paid out of the basic wage by looking at the personnel scores through the digital system. Performance Evaluation In the scope of the Management System, the basis for the calculation of the performance score is provided, and the PDYS is monitored through the digital program. The performance scores of each personnel are regularly followed up by the system in the digital frame for certain periods. If the personnel remains below 20% of the average score of the unit they are working in, they are provided with inside training, not punishment. Because "Performance Management" includes performance evaluation, measurement and paying. The PM is intended to be equitable, balanced, and realistic. And also PM is not to be accusatory and punitive but aims to reward. ***

Keywords*: *Performance Management, Public Performance Management, Pay-For-Performance, Performance Evaluation, Performance management System for Evaluation

DİJİTAL ÇAĞIN DÖNÜŞEN KENTLERİ: AKILLI KENT- DİJİTAL KENT – KENTSEL YAŞAM VE KENTSEL POLİTİKALAR

IN THE DIGITAL AGE TRANSFORMING CITIES: SMART CITY - DIGITAL CITY - URBAN LIFE AND URBAN POLICIES

Pervin ŞENOL
SDÜ, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Abidin KEMEÇ
SDÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD

ÖZET

Telekomünikasyon teknolojisinin başlangıcı olarak kabul edilen Morse tarafından telgrafın icadı (1844), dijital çağın mikro-elektronik devrimi olarak kabul gören, tek mikro işlemciye– çipe- yerleştirilmiş bilgisayarın (1971) gelişimi yaşamın her alanda dijitalleşmesinin (bilginin – iletişimin- enformasyonun) başlangıçlarını oluşturmuştur. Gündelik hayatın yeniden organizasyonunda "akıllı" teknolojilerin, "akıllı evlerin", "akıllı kentlerin" varlığının gündeme taşındığı ve dijital bir çağa girildiği kabul görmektedir. Enformasyon çağı, dijital çağ, bilgi çağı ifadeleri farklılaşmakta ise de ortak nokta bu sürecin teknolojik, bilişsel, enformatik özellikleri taşıyan yeni bir çağ olduğudur. Bu teknolojik gelişmelerin değerlendirmesinde fütüristik, teknolojik determinist, ekonomi politik yaklaşımlar gelişmelerin boyutunu farklı yorumlamaktadırlar (Graham & Marvin; 1999). Ancak Kranzber'in ifadesi ile "…teknoloji ne iyidir ne kötüdür, ne de nötrdür." Teknoloji daha çok bir güçtür, hayatın, zihnin özüne sızan mevcut teknolojik paradigma çerçevesinde, hiç olmadığı kadar bir güçtür (Castells, 2008,52-96).

Dijital çağ, farklı adlandırmalara sahne olmakla birlikte, temel karakteristikleri arasında şunlar yer almaktadır: elektronik iletişim ve enformasyon sistemlerindeki gelişmeler, bilimsel/teknik bilginin gruplaşarak dağılması, kurumlar, şirketle ve kalifiye emek gücünde değişim, güvenlik sistemleri ve bu sistemlerin iş-çalışma alanlarına yaygınlaşarak güvenli konut-iş (akıllı ev) ve akıllı siteler oluşturması, gündelik hayattaki işlevlerin, çalışma, elektronik ticaret (internet bankacılığı, ATM'lerin yaygınlaşması vb), alışveriş (online alışveriş siteleri), eğlence, sağlık, eğitim, kamu hizmetleri, yönetim vs. gerçekleştirilmesi ile bu işlevlerin gerçekleştirildiği uzamın (özellikle çevre yolları ve fiber optik ağlar etkisiyle) giderek birbirinden ayrılmasına izin veriyor olması ve bilgi-eylem-uzaklık-mekan arasındaki ilişkinin fiziki bağımlılıklarının ve bağlarının değişmesi ve bir bütün olarak bu sürecin kentsel mekan organizasyonunu etkilemiş olmasıdır.

Dijitalleşme tartışmalarının başlangıcında, "işlevsel açıdan gerekliliğini yitirdiğinde kentin ya da şimdiye kadar bildiğimiz biçimiyle kentlerin silinip gideceği" görüşünün aksine "sanayileşmiş dünyanın en büyük, en eski metropollerinin ve bölgelerinin yeniliklerin, bilgi üretiminin ve dijitalleşen dünyanın da başlıca merkezleri olduğu" (DEI 201713; Castells, 2008) görülmektedir. "Yeniliğin mekansız olduğu" düşüncesinin de mistifikasyon olduğunu (Castells, 2008, 85) destekleyen sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Enformasyon çağında, küresel ağların yer seçimindeki öncelikli mekanlar, sanayi döneminin doğal kaynaklara yakınlık ölçüsünden çok, ağ ilişkilerinin kurulabileceği merkezler, uluslararası finans sistemleri, bilişim altyapısı gibi yeni çağın gereksinimleri tarafından belirlenmektedir. Öte yandan enformasyonel küresel ekonomi, şirket ağlarının sarmal haline gelmiş faaliyetlerini koordine edebilecek, yenileyebilecek, yönetebilecek komuta ve kontrol merkezleri etrafında örgütlenmiştir. Castells'e göre, bu çağın şekillendirdiği kentsel mekansal formlar; küresel kent, enformasyonel kent ve mega kentlerdir. Bu kentler geçmişten devranılar özelliklerin dışında tarihte ilk kez görülen özgünlüklere sahiptir. Castells'in tanımladığı yeni kent

[13] DEI endeksine göre; bir ülkenin dijital ekonomi de rekabet edebilirliğinin iki temel faktörü vardır. Bu faktörler; ülkenin mevcut dijitalleşme düzeyi ve ülkenin büyüme hızıyla ölçülen sekiz yıllık dijitalleşme skorudur.

formlarından olan enformasyon kentin en belirgin özellikleri "bilgiye dayalı, ağlar etrafında örgütlenmiş, kısmen akışlardan oluşan doğası yüzünden" bir kent formu değil bir süreç ve akışlar uzamı olmasıdır (Castells, 2005, 532-533).

Dijital çağın kentlerinden akıllı kentler başlangıçta kentlerin sanal yeniden yapılanması olarak tanımlanmış ve dijital kent ile eşdeğer olarak kullanılmış olsa da kentin sanal olarak yeniden yapılandırmasına dair girişimlere ve dijitalleşmenin gelişmesi ile kentsel mekanda kavramın metaforik kullanımlarıyla yeni tür kentsel tanımlamalar ortaya çıkmıştır: Akıllı kent (*smart city*); 'görünmez kent' (*invisible city*), 'bilgi kenti' (*information city*), 'kablolu kent' (wired city), 'tele kent' (*telecity*), 'bilgi tabanlı kent' (*knowledge-based city*), 'sanal kent' (*virtual city*), 'elektronik topluluklar' (*electronic communities*) 'elektronik mekanlar' (*electronic spaces*), 'esnek kent' (*flexicity*), 'telekomünikasyon ütopyası' (*teletopia*), 'siber köy' (*cyberville*). Bu farklı tanımlamaların her birinin fonksiyonel aktivitesi de farklılık içermektedir (Komninos, 2008).

Akıllı kent tanımlamalarında vurgular arasında şunlar yer almaktadır:

- Yenilikçi kümeler, teknolojiyi öğrenen kurumlar, dijital yenilik alanlarını birleştiren, üç örtüşen alan üzerinde kurulan (fiziksel, kurumsal, dijital)
- İnnovasyon sistemi; akıllı büyüme, bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı bir gelişme ile oluşan yapı (California Institute for Smart Communities'den 2001 aktaran Komninos, 2008);
- Kendine özgü, bağımsız ve farkında olan vatandaşların aktivitelerinin akıllı bir bileşimi ile performans gösteren bir kent (Giffinger, 2007: 11);
- Çevresel zararları azaltacak ve daha iyi yaşam kalitesine ulaşılması için (su geri dönüşümü, gelişmiş güneş ve enerji şebekeleri vb ile mobil iletişim gibi) çeşitli teknolojileri bir araya getirebileceği bir kent modeli (SETIS, 2012: 7)
- Dijital kent tanımları ise;
- İnternet teknolojisi ve kent bilgi kaynağını temel alan karmaşık bir uygulama sistemi, modern bilgi teknolojisi ve iletişim teknolojisi ile entegre olarak sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmekte olan kent (Miao, Li ve Yanli, 2008: 1).
- Dijital teknolojiler aracılığıyla dönüşen veya yeniden yönlendirilen, gerçek veya hayal ürünü olarak bir kentin dijital bir gösterimi veya yansıması (Shculer, 2007'den aktaran; Dameri ve Cocchia, 2013).

Tanımlama çalışmalarının yanı sıra 1990'lı yıllarda başlayan uygulamalar ile küresel düzeyde akıllı kentler, dijital kentler, enformasyon kenti -bilgi çağının mekansal gelişmelerdeki yeni kentsel formları olarak yaygınlık kazanmıştır. Dijital kentin Avrupa kavramsallaştırması Amsterdam da De Digitale Stad (DDS) (1994) deneyimiyle başlamış ve bu projede 'dijital kent' kavramı ilk kez kullanılmıştır. Bu proje, Avrupa'da bir dizi 'dijital kent' hareketine yol açmıştır. Dijital kent projesi, kar amacı gütmeyen bir sivil toplum organizasyonu şeklinde, hükümetin doğrudan projeye destek olmasıyla, bölgesel yönetim tarafından finanse edilerek başlamış, sonrasında mali açıdan kamu otoritesinden bağımsız bir yapı haline gelmiştir. Daha sonraki süreçte ise şirket benzeri bir karakter kazanarak teknolojik değişimlere karşı hiyerarşik bir yönetim yapısına evrilmiştir (Yasuoka ve Aurigi, 2010: 943). Kyoto projesi ise Nguyen Tat Thanh ve Kyoto Üniversitesi'ndeki araştırmacılar tarafından başlatılmıştır. Digital City Kyoto Deneme Forumu, Digital City Kyoto'da çalışmaya başlandıktan sonra (1999) çeşitli üniversiteler, yerel yöneticiler, önde gelen bilgisayar şirketleri ve yerel şirketler, dini kuruluşlar, fotoğrafçılar ve gönüllülerden oluşan çok sayıda paydaş tarafından hayata geçirilmiştir. Dijital Kent Kyoto'nun tasarımında politika, Kyoto'da fiziki mekanda bağlantı kurarak, sanallıktan kurtarıp bir gerçek bir proje haline getirmektir. Dijital kent Amsterdam'ın aksine, Dijital Kent Kyoto sadece siber alanda hayali bir kentten ibaret değildi. Kyoto Dijital Kentinde, kentte yaşayanların faydalanması için bilgi merkezleri oluşturulmuş, sensörler ve trafik bilgilerinin dijital ortamda toplanması projenin ilk yıllarındaki uygulamaları olmuştur. Kyoto dijital kenti için sosyal etkileşim de önemli bir hedeftir. Bilginin entegrasyonu için teknoloji, kentsel bilgiyi kapsamlı bir şekilde toplamak ve yeniden düzenlemek için gereklidir (Ishida, 2002). Dijital kentlerin ilk örneklerinde yer alan bu uygulamaların günümüzde ulaştığı nokta kentsel mekanda tüm alanların ve aktivitelerin (ulaşım, enerji, güvenlik vb) dijitalleşmesi ile yeni bir evreye girmiştir.

Kentsel politikaların üretilmesi ve kentlerin yönetim sürecinde, akıllı ve dijital kentlerin tüm aktörler için (vatandaşlar, girişimciler, sivil örgütler, hükümetler vd) kentlerin işleyişi, kentin nasıl kullanıldığı, kentin sorunları ile karşı karşıya kalınan yerler ve bu sorunların çözümünde uygulanabilecek iyileştirme yöntemleri hakkında derinlemesine bilgi sahibi olmalarına yardımcı olabileceği (Harrison, 2011: 1,2) kabul edilmektedir.

Günümüzde akıllı- dijital kentleri ele alırken akıllı birey, yönetim, ekonomi, çevre yaşam ve hareketlilik gibi bileşenlerden ayrı düşünmek mümkün değildir. Akıllı kentlerin bir bileşeni olan akıllı ekonominin, temel karakteri rekabet edebilirlik, yenilikçi ruh, girişimcilik, ekonomik düşünce ve markalar, verimlilik, işgücünün esnekliği, yeteneklerin dönüşebilmesi ve uluslararası ölçek olarak sıralanabilir. Akıllı kentlerin bir başka bileşeni ise akıllı bireydir. Akıllı bireyin temel karakterini sosyal ve beşeri sermaye oluşturmaktadır. Akıllı bireyin, yaşam boyu öğrenme süreci, sosyal ve etnik çoğulculuk, esneklik, yaratıcılık, kamusal hayatta katılımcılık, vasıf seviyesinin ve açık fikirli olması gibi belirleyicileri bulunmaktadır. Akıllı yönetimin temel karakteri ise katılımcılıktır. Akıllı yönetimlerde, karar alma sürecinde katılım, kamusal ve sosyal alanda hizmetler, şeffaf yönetim ön plana çıkmaktadır. Akıllı hareketliliğin temel karakterleri taşımacılık ve bilgi ve iletişim teknolojileridir. Akıllı hareketliliğin sacayaklarını, yerel düzeyde erişim, ulusal ve uluslararası ölçekte erişim, bilgi teknolojisi alt yapılarının varlığı ve sürdürülebilir, yenilikçi ve güvenli taşımacılık sistemleri oluşturmaktadır. Akıllı çevrenin temel karakteri, doğal kaynaklardır. Akıllı çevrede, doğal koşulların cezbediciliği, kirlilik, çevresel koruma sürdürülebilir kaynak yönetimi ön plana çıkmaktadır. Akıllı yaşamın temel karakteri, yaşam kalitesidir. Akıllı yaşam ise, kültürel imkânlar, sağlık koşulları, bireysel güvenlik, barınma kalitesi, eğitim imkânları, turistlik cazibe merkezleri ve sosyal bağımlılık koşullarına bağlıdır (Giffinger, 2007: 12).

Akıllı bir kent, farklı şekil ve biçimdeki ortaklıklar ile birlikte çalışan birçok paydaşın çabalarının sonucudur. Akıllı kentler, birkaç hayati rolü bünyesinde barındıran bir kent yönetimine ihtiyaç duyar. Kent yönetiminin etkili olabilmesi için, kentteki zorlukları en etkili biçimde yönetildiği, rollerin karışımından planlanan seçimler yapmalıdır. Her rol olgunlaştırılmış bir seviyede geliştirilmelidir.

Akıllı kentlerdeki akıllı yöneti(şi)m için öne çıkan temel faktörler; akıllı hizmetler, vatandaşların katılımı, ekonomik büyüme, hesap verebilirlik, etkililik ve etkinlik, akıllı kent yönetimi teknolojiyi kullanmak, yenilikçilik, politika yapım süreci ve birlikte çalışabilirlik şeklindedir (Anthopoulos, 2017: 273).

Akıllı kentler- dijital kentler birbirlerinin yerine kullanılmakla birlikte bu terminolojiler kentsel mekanlarda, özellikle de büyük kentlerde, yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla yenilikçi bir kentsel stratejiyi belirtmek için aynı anlama geliyormuş gibi kullanılmaktadır. Ancak anlamlarının ve içeriğinin daha derinlemesine bir analizi yapıldığında, bu kentlerin birkaç örtüşen ve ortak stratejilere sahip olsa bile, kentler için kullanılacak farklı araçlar ve ulaşılacak farklı hedefler ile farklı gelişme stratejilerinin olduğu görülmektedir. (Dameri ve Cocchia: 8).

Bildirinin temel amacı dünyada yaygınlaşan enformasyon kenti, dijital kent, akıllı kent gibi uygulamaların ulaştığı nokta hakkında bir değerlendirme sunabilmektir. Bu değerlendirmelerin yanı sıra mekanın ve kentsel mekansal politikaların nasıl değişmekte olduğuna dikkat çekmektir.

Bu amaç doğrultusunda, kentlerin dijitalleşme sürecinden nasıl etkilendiği, modern sanayi kentinden dijital kente dönüşümde değişen kentsel mekansal dinamiklerin neler olduğu, dijital çağın yeni kentlerinde ortaya çıkan farklılıkların neler olduğu, dünya örneklerinden de yararlanılarak ele alınacaktır.

Dijital çağda kentsel mekansal değişimin akıllı kent, dijital kent, enformasyon kenti gibi tanımlamaları ve uygulamalarındaki benzerlik ve farklılıklar değerlendirilecektir. Yeni çağın yeni kentsel mekansal gelişme süreçlerinin yapı, alan/mekan, birey /toplum ve yöneti(şi)m açısından karakteristik özellikleri ile kentlerin rolleri, mekansal politikaları, yönetsel yapıları açısından değişimler üzerinde durulacaktır.

Dijital çağın kendi içinde barındırdığı çelişkiler ve sorunların bu dönemde oluşan kentsel gelişmelere yansımasının neler olabileceği, dijital çağın özgürleştirici boyutunun yanı sıra sınırlandırıcı ve denetleyici boyutunun kentsel mekansal etkileri ve kentsel olanakların – fayda ve maliyetlerin paylaşımında ortaya

çıkabilecek sorunlar üzerinde, eleştirel bir değerlendirme ile kentsel politikaların yönelmesi gereken noktalar değerlendirilecektir.

Çalışmanın hızla yaygınlaşan dijital kentleşme süreçleri ve uygulamaları hakkında bir bilgi aktarımı sağlamanın yanı sıra dijital çağın kentsel politikalarının nasıl yönlendirilebileceği üzerinde durarak kentsel politikalar açısından yeni bir tartışma başlatmak açısından bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Akıllı Kent, Dijital kent, Enformasyon kenti, Kentsel mekansal dönüşüm, Dijital kent politikaları.*

ABSTRACT

The rapid penetration of telecommunications technologies and microprocessors into the life and the transformation of all living spaces are widely accepted as indicators of the digital age. The transformations that this era initiated in the urban spatial organization are dealt through different definitions.

Within this context, the following questions will be the matter at hand: How the cities are influenced by the digitalization processes? How the new urban forms and urban development is defined in the digital age? What kinds of world examples exist? How modern cities transformed into spatial, social, technological and scientific developments in smart and digital cities? All these subjects will be evaluated connected with the urban policies and urban government.

In this presentation, dimensions of the urban spatial change in the digital age, the definitions of smart city, digital city, information city and transformation of the urban development processes and urban policies last three decade are discussed and evaluated comparatively. Additionally, in this study, the discussion is held on what is the characteristic difference between intelligent, digital and information city definitions in terms of infrastructure, land, individual and management. Therefore similarities and differences between cities in terms of roles, strategies, managers and regulatory approaches will also be evaluated.

Keywords**:** *Smart City, Digital city, Information city, Urban spatial transformation, Digital city policies.*

DİJİTAL ÇAĞDA SBKY EĞİTİMİNDE BİLGİ TEKNOLOJİLERİNİN YERİ: CBS ÖRNEĞİ

INFORMATION TECHNOLOGY USAGE IN PSPA EDUCATION IN THE DIGITAL AGE: THE CASE OF GIS

Seda EFE
Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF/SBKY

İsmail KERVANKIRAN
Süleyman Demirel Üniversitesi FEF/Coğrafya

Hüseyin GÜL
Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF/SBKY

ÖZET

İçinde bulunduğumuz küresel bilgi çağında ve dijital çağda, pek çok farklı unsurun etkisiyle, her şey büyük bir değişim ve dönüşüm sürecindedir. Bu süreçte kamu yönetiminin bunlardan yalıtılmış olarak kalması mümkün olmamıştır. Bu değişimlere ayak uydurabilmek adına gerek işlevsel gerekse yapısal boyutlarda sürekli bir değişim yaşandığı açıkça görülmektedir. Bu değişimde, en önemli unsurlardan biri olarak karşımıza bilgi ve iletişim teknolojileri çıkmaktadır. Artık bir yöneticinin ya da liderin kendi kapasitesini arttırmasının yanında, kurumsal olarak da hizmeti en iyi şekilde sunabilmek için teknolojinin sunduğu hızlandırıcı, kolaylaştırıcı, mekân ve zaman kısıtını azaltan, etkin, etkili ve akılcı çözümlere ihtiyacı vardır. Pek çok kamu kurumu yaşanan teknolojik değişimleri iş süreçlerine ve yapısına yansıtma çabası içindedir. Bu noktada e-devlet, d-devlet ve m-devlet düzenlemeleri, akıllı kent ve uzaktan eğitim uygulamaları gibi gelişmeler karşımıza çıkmaktadır.

1980'lerden bu yana küresel üretim, hizmet, bilgi ve iletişim ağlarının kentler üzerinden yaygınlaşması, mekânsal kademelenmeyi, yönetsel sınırların giderek aşınmasını, mekânın dönüşümünü ve uluslararası düzlemde "karmaşıklık" temeli üzerinden kuramsallaştırılmasını beraberinde getirmiştir. Mekâna ve onun daha iyi yönetimine ilişkin güvenilir ve geçerli bilgi üretilmesi ve özellikle de büyük verinin kent sakinleri lehine işlenerek kullanılması gereği; bilgi kenti ve akıllı kent anlayışlarını ortaya çıkarmıştır. Amaçlarından birisi kamuya nitelikli işgücü yetiştirmek olan "siyaset bilimi ve / veya kamu yönetimi" (SBKY) disiplininin; teorik donanımı sağlamanın yanında, mekândaki dönüşümlerden haberdar ve bunları takip edebilecek donanıma sahip öğrenciler yetiştirilmesine katkı yapabilmesi de beklenmektedir. Bu bağlamda, bilimsel olarak araştırmalara ve tartışmalara konu ettiği kurumların gerçekliğinden uzak kalmadan, dijital çağın gereklerine uygun bir şekilde bilgi üreten ve yayan birimler olması beklenen SBKY bölümlerinin, dijital çağın gereklerine ne kadar entegre oldukğu, mekânsal bilginin üretilmesi, işlenmesi ve paylaşılması için temel araçlardan biri olan "Coğrafi Bilgi Sistemleri" (CBS)'den yararlanılması kapsamında incelemeye konu edilmiştir. Bu amaçla, sosyal bilimler adına daha farklı boyutlarla kullanılabilecek şekilde tasarlanması mümkün bir araç olarak CBS'nin, siyaset bilimi ve kamu yönetimi alanında, eğitim ve araştırma süreçlerinde kullanımının önemi ve sağlayabileceği katkılar, genel olarak CBS'nin dünyadaki kullanımı dikkate alınarak ortaya koyulmuş ve SBKY bölümü akademisyenlerine yapılan anket çalışması ile SBKY bölümü eğitimlerinde CBS'den veya benzer teknolojik araçlardan ne ölçüde yararlanıldığı ve akademisyenlerin bu konudaki görüşleri tespit edilmiştir.

Kısaca bu çalışmada; genel kabul gördüğü adıyla "siyaset bilimi ve / veya kamu yönetimi" bölümlerinde verilen eğitimde, içinde bulunduğumuz çağın gerekliliği olarak farklı ne tür bilgi ve iletişim teknolojileri araçlarından (tool) faydalanılabileceği/faydalanıldığı üzerine tartışılmış ve bölüm eğitimlerinde "yeni teknolojilerden bu alanda yararlanılıp yararlanılmadığı" sorusuna, mekânsal bilgi, iletişim ve analiz sistemlerinden birisi olan Coğrafi Bilgi Sistemi eğitimi üzerinden bir cevap aranmıştır.

Konunun önemi; bilgi toplumu stratejilerinin konuşulup tartışıldığı bir dönemde, kent, çevreye ve mekânla ilişkisi olan politikalar ve stratejik yönetimine ilişkin konularda çalışan ya da bu alanda yetişenlerin bilgi çağına ayak uyduramamasının, gelecek yönelimli kalkınma ve gelişme planları açısından önemli bir sorun olacağı öngörüsü ve bu gibi araçların eğitiminin SBKY bölümlerinde verilip verilmediği mevcut durumunu ortaya koyarak konuyu camianın tartışmasına açmasından kaynaklanmaktadır. Çalışmanın dayandığı temel kavramlardan biri olan "mekan"; modernitenin temel varsayımlarının üzerinden sorgulandığı, coğrafya disiplinin temel araştırma nesnesidir. Mekâna ilişkin soruların gittikçe daha belirginleşen şekilde sosyal bilimlerin temeline oturmasının en temel sebebi; zaman ve mekânın toplumsal varlığın iki temel unsuru olmasıdır. Zaman ile mekânın birlikte değerlendirilmesi ve önemli değişkenler olarak ele alınması gerekliliği disiplinleri giderek birbirine yakınlaştırmaktadır. Özellikle de toplumsal, siyasal, yönetsel, ekolojik, iktisadi vb. pek çok disiplinin etkileşim içerisinde ve birlikte rol oynadığı kentleri, kentsel mekanları inceleme, değerlendirme konusu yapmış disiplinler açısından bu durum kaçınılmaz görünmektedir.

Bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, kamu yönetimine örgütsel yeteneklerin gelişmesi, bilgi kalitesinde artış, örgütsel hedeflerin etkin, etkili ve ekonomik gerçekleştirilebilmesi açılardan önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu sebeplerle genel kamu yönetiminde ama özellikle de yerel yönetim birimlerinde bilişim teknolojileri araçlarının kullanımı büyük önem kazanmıştır. Çalışmada temel alınan CBS ise, bu mevcut değişim ve dönüşümün temelindeki bilgi iletişim teknolojileri araçlarından sadece birisidir. Bilgi toplumuna geçiş sürecinde "Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planları"nda da önemi vurgulanan ve önemli bir bilişim teknoloji aracı olan CBS; coğrafi veya mekânsal koordinatlar tarafından belirlenen verileri tutan, saklayan, analiz eden ve sergileyen donanım ve yazılım kurulumudur. Planlama, sosyal gelişim, çevre koruma, kamu güvenliğinde entegrasyon, altyapı yönetimi, ulaşım planlaması, sağlık, eğitim, modelleme, mahalli ve genel seçimlerin yönetimi gibi konularda aktif olarak kullanılan veya kullanılabilecek olan bir sistemdir. Kamu yönetiminde ve alt disiplinlerinde CBS'nin uygulama alanı oldukça geniştir. Uygun yer seçimi, optimum güzergah belirleme, koridor belirleme, modellendirme ve simülasyon, kaynak tahmini ve yönetimi, coğrafi bilgi üretimi, adres belirlenmesi, vergi toplama vb. pek çok alanda kullanımı geliştirilmeye uygun bir sistemdir. Bu yönüyle CBS, birçok veriyi aynı anda kullanabilmesi, sorgulama ve analiz yapabilmesi, değişik büyüklükteki alanlarda farklı ayrıntılarda haritalar üretilebilmesi nedeniyle kullanılmakta ve değişik kaynaklardan elde edilen mekâna bağlı birçok veri, birbiri ile ilişkilendirilmekte ve analiz edilebilmektedir.

1960'lardan bu yana iletişim ve üretim şebekelerinde yaşanan gelişmeler, ağ-bağların gelişimi ve artan esneklik ile birlikte, "ağ-bağsal ilişkiler" mekânsal tartışmaların odak noktasına oturmuş ve yönetsel açıdan da önemli etkiler ortaya çıkarmıştır. Kurulan bu ağlar üzerinden gelecekte insanlardan daha yoğun olarak bilgi, mal, sermaye, yenilikler, teknoloji gibi pek çok unsurun yer değiştireceği, böylece nüfusun mekândaki hareketliliğinin daha fazla artacağı ve bunun küreselleşme ile yaygınlaşacağı varsayılmaktadır. Bu durum mekâna dayalı analizleri pek çok farklı açıdan daha da önemli kılmaya başlamıştır. 1980'lerin sonlarına doğru farklı ilişkilere bağlı olarak nitelikleri ve içerikleri değişen ağ-bağsal ilişkiler, öncelikli üretim ilişkilerinde ortaya çıkan daha sonra ekonomik, sosyal, kültürel, politik ilişki ve iletişim olgularının da tam ortasına oturduğunda, yapılan analizlerin çok boyutlu olmasının gerekliliğini arttırmış ve buna olanak sunacak sistemler arayışını tetiklemiştir. Pek çok farklı konudaki veriyi analiz edebilen sistemlerin kullanımı aynı zamanda bu konuların "yönetişim" mantığı çerçevesinde yönetilmesi ve politikaların bu mantıkla oluşturulmasını da gerekli kılmaya başlamıştır.

İnsan yaşamına dair ortaya çıkan zihniyet dönüşümünü, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri ve gerçekliği daha iyi kavrama gibi gereklilikler, SBKY gibi bölümlerin eğitimde disiplinler arası çalışmanın gerekliliğini daha net bir şekilde ortaya çıkarmıştır. Özellikle örneklemi kent ve bölge olanlar için; ekonomik, sosyal, kültürel, mekânsal, politik sistemleri bir bütün içinde ve mekânı sosyal olanın metnine dönüştürebilecek bir perspektifle ele alabilme gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Kamu yönetimi politika uygulaması ve hizmet sunumu işlevlerinde, özellikle kent yönetimlerince önemli oranda faydalanılan CBS; mekânın daha somut şekilde incelenebildiği ve güncel olanın bilgisinin en hızlı şekilde üretilebildiği bir araçtır. Ancak CBS'yi kullananların çoğunlukla coğrafyacı, şehir bölge planlamacı ya da bilgisayar temelli teknoloji eğitimi almış kişiler olduğu görülmektedir. Buna karşın, hukuk, yönetim, siyaset ve sosyoloji gibi konularda çalışanların, bu alanlarla ilgili güncel alan bilgilerini işleme ve ilişkili programlarla modeller

oluşturarak çözümleyebilme ve değerlendirebilme konusunda yeterli donanıma sahip olmadığı söylenebilir. Bu donanımı arttırmanın etkili yollarından biri de, bu gibi bilgi iletişim teknolojilerinin ilgili bölümlerin eğitimleri içerisinde yer verilmesi olabilir.

CBS teknolojilerinin eğitimde kullanılması 1980'li yıllarda ABD ve Kanada gibi ülkelerde başlamıştır. Üniversite düzeyinde pek çok farklı akademik disiplinde araştırma aracı olarak kullanılmaktadır. Ancak CBS eğitiminin verildiği disiplinler, Coğrafya, Jeodezi, Fotogrametri, Yer Bilimleri, Çevre Bilimleri, Doğal Kaynaklar, Orman Mühendisliği, Harita Mühendisliği, İnşaat Mühendisliği, Peyzaj Mimarlığı, Ekoloji, Şehir ve Bölge Planlama başta olmak üzere, 100'ün üzerinde farklı aladan olduğu görülür. Ancak bunların arasında henüz SBKY bölümleri yerini alamamıştır. Kamu yönetimi, kent yönetimi, kentleşme, kentsel büyümenin yönetilmesi ve denetimi, bölgeleme, kalkınma vb. pek çok konuda aktif olarak kullanılan sistemin, kentleşme, kentsel ve kamusal politikalar üzerine çalışmalar ve araştırmalar yapan SBKY bölümü akademisyenleri tarafından yaygın olarak kullanıldığını söylemek güçtür. Mezunlarının, belli bir mekânın yönetici/idari kademelerinde aktif olarak görev yapması beklenen bu bölümde, CBS eğitiminin istisna olarak verildiği görülmektedir. Benzer biçimde, SBKY bölümünün kendi akademisyenleri içerisinde bu konuda eğitim verebilecek öğretim elemanı sayısının yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca sistemi kullanıp, eğitimini veren akademisyenlerin genellikle farklı disiplinler temelinden yetişmiş olması, disiplin içerisinde bu aracın kullanımına ya da eğitimine yönelik ihtiyacın içselleştirilmemiş olduğuna dair bir işaret olarak da değerlendirilebilir.

Mekânsal sosyal bilimler arasında sayılan; antropoloji, arkeoloji, suç bilim, ekonomi, tarih, siyaset bilimi, bölge bilim, sosyoloji gibi disiplinlerin (www.csiss.org) yanında; kent, çevre, yerel yönetim gibi önemli alt dalları olan SBKY bölümü de "Mekânsal Sosyal Bilim" (Spatial Social Science) alanı olarak kabul edilmeli ve eğitiminde de buna yönelik düzenlemeler yapılmalıdır. Yapılan anket sonucu da SBKY bölümlerinin eğitiminde bilgi teknolojileri, konu özelinde de CBS eğitimi açısından dijital çağa ayak uydurmada sıkıntılar olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla konunun tartışmaya açılması bu açıdan da önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Mekânsal Bilgi Teknolojileri**,** Dijital Çağ, CBS Eğitimi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Eğitimi*

ABSTRACT

The Departments of Political Science and Public Administration (PSPA), with the basic goal of raising the qualified workforce required for the public sector, aim to train the students in accordance with the changes and transformations in the political science and public administration fields, and socioeconomic sectors in addition to theoretical education. The purpose of this study is to investigate how the education in the PSPA departments is integrated with the digital age technologies, especially GIS use. In this study, taking the use of GIS in the world into consideration, it is attempted to put forth the possible contributions of GIS use to the educational processes and scientific studies at the Political Science and Public Administration departments. A questionnaire conducted with a sample of SBKY academicians is used to determine the attitudes of the academicians toward the use of GIS in the PSPA departments and the extent to which the PSPA departments benefit from GIS or similar technological tools. In the questionnaire, academicians were also asked which digital technology tools they used during the education and research processes, and which courses and tools they might still need. On the base of an analysis of the data gathered, the paper evaluates the level of the SBKY departments' integration with the necessities of the digital era in general, but especially on the base of GIS use in their education and research processes.

Keywords**:** *Spatial Information Technologies, Digital Age, GIS Education,* Political Science and Public *Administration Education*

KAMU YÖNETİMİNDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM VE E- YÖNETİŞİM

DIGITAL TRANSFORMATION IN PUBLIC ADMINISTRATION AND E-GOVERNANCE

Dilek MEMİŞOĞLU
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Damla KAVRUK
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yasemin SAMUR
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

ÖZET

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojileri alanında yaşanan hızlı gelişme ve ilerlemeler, toplumları dijital bir dönüşümle karşı karşıya bırakmaktadır. Bu kapsamda gerek bireylerin günlük hayatı gerekse de çeşitli mal ve hizmet taleplerini karşılayan özel sektör ve kamu sektörü yaşanan değişim ve dönüşümlerden etkilenmektedir. Zira söz konusu olan dar kapsamlı, sıradan bir değişiklik değil, dijital dönüşümün ortaya çıkardığı hayatın tüm alanlarını etkileyen oldukça geniş kapsamlı ve derin bir değişikliktir.

Dijitalleşme veya dijital dönüşüm anlık bir değişimden ziyade bir oluşumu, evreleri olan bir gelişme sürecini ifade etmektedir. Dijital dönüşüm, bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla gelişerek yeni imkanlar sunması ve toplumsal ihtiyaçların farklılaşıp çeşitlenmesi neticesinde hem kurumların daha etkin ve verimli hizmet sunumunu gerçekleştirmek hem de hizmetlerden yararlananların memnuniyetini sağlamak amacıyla insan, iş süreçleri ve teknoloji konularında yaşanan bütüncül bir değişimi ifade etmektedir (www.dijitaldonusum.gov.tr). Dijital dönüşüm ekonomik açıdan gelir getiren bir yöne sahip olmakla birlikte bundan daha fazlasını içermekte ve toplumda meydana gelen dönüşümü de kapsamaktadır. Bu dönüşüm; teknolojinin hem kamu hem de özel sektörü içine alarak onların amaçlarına hizmet edecek şekilde kullanılmasına, insan yaşamını kolaylaştırmaya odaklanmasına ve bu dijital sürecin insanlar tarafından kabullenilmesine dayanmaktadır (Karagöz, 2016: 72).

Bilgi ve iletişim teknolojisindeki hızlı gelişmelerin şekillendirdiği dijital dönüşüm diğer alanlarda olduğu gibi kamu sektörü ve kamu yönetimi üzerinde de oldukça etkili olmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerini yalnızca teknoloji ürünü olarak değerlendirmek, konuyu tüm yönleriyle ele almamızı engelleyecektir. Zira bilgi ve iletişim teknolojileri bundan çok daha fazlasına karşılık gelmekte ve aynı zamanda teknoloji ve toplum arasındaki ilişkinin bir çıktısı olarak nitelendirilmektedir. Dijital alanda yaşanan değişim doğrultusunda bilgi vatandaşlar arasında hızlı bir şekilde yayılmakta ve insanların birbirleriyle olan etkileşimlerinin artmasıyla vatandaşlar toplumda yaşanan gelişmelerden süratli bir şekilde haberdar olabilmektedir. Benzer şekilde vatandaşların kamu kurumlarını takip edip etkileyebilme yeteneği artarken kamu kurumlarından talep ve beklentileri de çoğalmaktadır. Böylece dijital gelişmeler neticesinde toplumsal yapıda devlet ve vatandaş arasındaki ilişkilerden (Yıldırım, 2010a: 4) devletin hizmet sunma yöntemlerine ve vatandaşların kamu personelinden beklentilere kadar önemli farklılaşmalar ortaya çıkmaktadır. Diğer bir ifadeyle gelişen teknolojiyle birlikte toplumda vatandaşların gereksinimleri, beklentileri, çıkarları farklılaşmakta, bu doğrultuda kamu yönetiminden hizmet talepleri de çeşitlenmekte ve başkalaşmaktadır. Vatandaşların değişen talep ve beklentileri hem genel olarak devleti hem de özel olarak kamu yönetimini değişime zorlamaktadır. Devlet, bu şartlar altında beklentileri karşılayabilmek için hizmet sunma ve işleyiş yöntemlerini değiştirmek zorunda kalmakta, gerek hizmet birimlerini gerekse de personelini dijitalleşme düşüncesi ve hedefi doğrultusunda yeniden yapılandırmaktadır. Dolayısıyla teknolojik gelişmenin tüm süreçlerde etkili ve yönlendirici olması olarak da ifade edebileceğimiz dijital dönüşüm; dijital kamu yönetimi ve örgütlenmesi olarak kamu sektöründe de yansımasını bulmaktadır. Dijital kamu yönetimi ile tüm kamu hizmetlerinin bilgi ve iletişim teknolojileri kullanarak daha hızlı, etkin, verimli, yenilikçi, erişilebilir, düşük

maliyetli ve vatandaş odaklı bir şekilde üretilmesi ve sunulması amaçlanmaktadır (Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, 2016: 1). Bu sayede bir yandan vatandaşların değişen beklenti ve talepleri daha iyi karşılanabilecek diğer yandan da ülke kaynaklarının daha etkin kullanımı sağlanabilecektir. Ayrıca dijital kamu yönetimi ve bu yöndeki uygulamalar ile yönetsel süreçlere vatandaş katılımının daha işlevsel şekilde sağlanması ve şeffaf, hesap verebilir bir kamu yönetimi inşa edilmesi de söz konusu olabilecektir.

Dijital kamu yönetimi ve uygulamalarının çeşitli araçlarından bahsetmek mümkündür. Bu araçlardan biri de e-yönetişimdir. Yönetişim, devlet odaklı ve devletten diğer aktörlere doğru yol alan tek yönlü bir bilgi ve hizmet şeması yerine, yatay koordinasyon ve etkileşim yapısıyla ilgili tüm tarafların ağ biçimindeki yapılanmalar içerisinde karar alma süreçlerine etkin katılımını öngören, bu yönüyle de kamu yönetimi için çok aktörlü bir yapı öngören bir yönetim modelidir. Dijital çağla birlikte yönetişim modelinden bir adım ileri gidilmiş ve e-yönetişim modeli üzerinde tartışılmaya başlanmıştır. E-yönetişim yatay koordinasyon ile vatandaşların, özel sektörün ve devlet dışı aktörlerin ağ sistemi yapılanmalar içinde katılımını sağlayan ve bunu sağlayabilmek için bilgi ve iletişim teknolojileriyle gelişmiş, merkezi olmayan iletişim ağlarını kullanmayı amaçlayan bir modeldir. E-yönetişim hükümet, vatandaş katılımı, siyasal partiler ve organizasyonlar ve parlamentoyu kapsar. Dolayısıyla kapsamlı ve detaylı bir içeriğe sahip olan e-yönetişim, yalnızca devletlerin web sitesinin olması ve e-mail göndermekten ibaret değildir. Benzer şekilde sadece internet üzerinden bir hizmet sunumu, hükümet bilgilerine elektronik erişim ya da elektronik ödemelerle de ilgili değildir. Vatandaşların hükümetlerle ilişkisini değiştireceği kadar birbiriyle olan ilişkilerini de değiştirme potansiyeli olan bir araçtır. E-yönetişim, hem ihtiyaçlar hem de sorumluluklar açısından yeni vatandaşlık kavramları ortaya çıkaracak ve hükümetlerin politika süreçlerine katılımında, yurttaşların birbiriyle iletişim kurmasında ve demokratik politik sürece katılımlarda vatandaşların hükümetle iletişim kurmasına izin verecek bir içeriğe sahiptir. Bu nedenle geniş anlamda e-yönetişimin, e-devletten daha fazla etkiye sahip olduğunu söylemek olasıdır.

E-yönetişimle birlikte yönetişim yaklaşımının temel yapı taşlarından birini oluşturan paydaşların birbirleriyle iletişim kurmaları daha hızlı ve kolay gerçekleşebilmektedir. Diğer bir ifadeyle e-yönetişimle birlikte açık, saydam ve güvenilir bir biçimde kamu kurumları ile toplumun her kesiminden vatandaşın ağ üzerinden iletişim kurması mümkün olabilecektir. Kamu kurumları, ağ sistemleri üzerinden hizmet sunarak şeffaf, hesap verebilir, açık ve katılımcı bir yönetim yapısı sağlama ve kamusal hizmetlerin toplumsal beklentileri karşılama kapasitelerini artırabileceklerdir (Yıldırım, 2010b:6). Bu anlamda e-yönetişim oldukça önemli bir role sahiptir. Benzer şekilde dijital çağda kamu politikalarının oluşturulmasında ve uygulanmasında da e-yönetişimin öneminden ve rolünden bahsetmek mümkündür. E-yönetişim ile kamu politikalarının gündeme gelme aşamasından karar alma aşamasına, uygulama aşamasından değerlendirme aşamasına kadar daha katılımcı bir şekilde gerçekleştirilmesi söz konusudur.

Dijital değişim hayatın tüm alanlarını ve bunun bir parçası olarak da kamu yönetimini de yakından ilgilendirmekte ve etkilemektedir. Bu çalışmada bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin ortaya çıkardığı dijital dönüşümün kamu yönetimi üzerindeki yansımalarının ele alınması ve bu kapsamda dijital dönüşümün önemli bir ayağını oluşturan e-yönetişim modelinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda kamuda dijital dönüşüm nedir ve niçin gereklidir, dijital çağda kamu hizmetlerinin sunumu nasıl etkilenmektedir, e-yönetişim nedir, e-yönetişim dijital dönüşümde nasıl rol oynamaktadır, e-devlet nedir ve dijital dönüşümün neresindedir gibi sorulara cevap aranacaktır. Bu doğrultuda literatür taraması ile konunun kavramsal ve kuramsal çerçevesi çizilecektir. Ardında da 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı, 2016-2019 Ulusal e-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı ve Türkiye'de e-Devlet: Genel Görünüm gibi belge ve metinler üzerinden Türkiye'deki dijitalleşme çabaları ve e-yönetişim girişimleri değerlendirilecektir. Böylece dijital çağda kamu yönetimini bekleyen değişim ve bu değişimin önemli bir basamağını oluşturan e-yönetişim kavramının tartışılması mümkün olacaktır. Ayrıca bu gelişmeler ışığında Türk kamu yönetimi için de bir durum değerlendirmesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Dijital dönüşüm, Bilgi ve iletişim teknolojileri, Kamu yönetimi, e-Yönetişim, Hizmet sunumu.*

ABSTRACT

As information becoming more globalized and rapid technological advancements affecting societies, it definitely brings vast digital changes in both private sector and public administration. It is hard to deny (unthinkable) that these changes are not affecting public sector and the sector is not inclining towards to change. Digital transformation have rendered technological practices applicable in public sector too and introduced e-governance as a brand new concept. It is a requirement for public administration to evolve, in order to answer ever-changing social needs, which are saliently differentiating with the rapid advancements in information and communication technologies. During this conversion process, a government should modernize its service units, public deliveries and human resources pursuant to transformation.

Digitized public administration clearly aims to product and provide more effective, innovative, citizen-focused services. One of the instruments for effective application of digital public administration is e-governance. E-governance aims to implement channels for its citizens to communicate with public institutions via network, in order to provide them transparent dependable and accountable public administration. Digital transformation influences our lives in every aspect, which public administration is also a part of the transformation (change).

In this study, it is aimed to examine the model of digitized e-governance and public administration. It is also intended to come up with answers for the several questions and define aforementioned notions, such as the explanation of digitized transformation in public, how rendering of services changes in public administration, what is e-governance and argue its importance and role on this digitized transformation, how it can be improved, what is e-government and where does it stand in digitized transformation and ultimately, where is administration exactly within this information.

Keywords: *Digital transformation, information and communication technology, public administration, e-governance, service delivery.*

AVRUPA BİRLİĞİ'Nİ DEĞİŞİME ZORLAYAN GÜÇ: GÖÇ

THE POWER THAT FORCES THE EUROPEAN UNION TO CHANGE: MIGRATION

Merve ATALAY
Akdeniz Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi Programı

Esra AKDOĞAN
Akdeniz Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi Programı

ÖZET

11 Eylül 2001'de ABD'de yaşanan terör saldırısı ve devamında yaratılan korku ve güvensizlik ortamı vatandaşlara her an risk altında olunduğu mesajını vermiştir. 2015 ve 2016 yılında Avrupa'da yoğunlaşan terör saldırıları ile de çok sayıda göçmenin yaşadığı Avrupa'da göçmenlerin güvenliğe karşı bir tehdit olduğu düşüncesi ve İslamofobi kendine yükselmek için zemin bulmuştur. Kendilerini 'islami' olarak niteleyen terör örgütlerinin yaptığı bu saldırılar, bu saldırıların farklı etnik kökene mensup, Ortadoğu'daki gerilimin etkisindeki kişilerce yapılmış olması, Avrupa vatandaşlarının göçmen ve mültecilere karşı kolaylıkla politize edilmesinin önünü açmıştır. Dolayısıyla İslam, göçmenler, yabancılar ve etnik gruplar insan, mal, uyuşturucu kaçakçılığı, suç, şiddet ve terör kavramlarıyla birlikte anılarak ötekileştirilmiş, ulusun birlik ve güvenliğini tehdit eden unsurlar olarak nitelendirilir hale gelmiştir.

Bütün bunların yanı sıra küreselleşmenin sonucu olarak büyük sermayenin ucuz iş gücü alanlarına yönelmesi, teknolojik sebeplerle insan gücüne dayalı ya da niteliksiz emeğe ihtiyaç duyan sektörlerde azalma yaşanması işsizlik oranlarını yükseltmiş, bu durum Avrupa Birliği ülkelerinin refah yapısını zayıflatmış, Avrupalılar yaşadıkları refah azalmasından da göçmenleri sorumlu tutmaya başlamışlardır. Nitekim Eurobarometre verileri baz alınarak Avrupa Birliği vatandaşlarının en çok endişe duyduğu konuların neler olduğuna bakıldığında, 2016 yılına gelene kadar ekonomik sıkıntı kaynaklı endişeler üst sıralarda yer alırken, göç ve terörizm üzerine endişelerin giderek yükselişe geçtiğini, 2016 yılında ise ilk sıraları göç ve göçmenlerden duyulan rahatsızlıkla özdeşleştirilen terörizmin aldığı görülmektedir. Onları yine ekonomi kaynaklı endişeler takip etmektedir. Avrupa vatandaşlarının refahlarının azalmasında göçmenlerin payı olduğunu düşündükleri göz önüne alınırsa, aslında ilk sırayı alan göç endişesinin içinde de ekonomik alandaki endişelerin payını görmek gerekir.

Göç olgusunun önemi ve geniş çaplı etkisi özellikle Suriye'de yaşanan iç savaş neticesinde göç eden milyonlarca insan sebebiyle bir kez daha görülmüştür. Suriye Sorununun etkisiyle 2015 yılında 1,2 milyon insanı Avrupa'ya getiren ve 2. Dünya Savaşı'ndan sonra görülenlerin en büyüğü olan mülteci krizi, Avrupa vatandaşları içindeki endişeleri tetiklerken Avrupa Birliği'ne üye devletler arasında da dayanışma ve sorumluluk konusuna ilişkin çekişmeli tartışmalara neden olmuş, aynı zamanda sınır yönetiminin ve Avrupa'daki serbest dolaşımın geleceği hakkındaki var olan şüpheleri de körüklemiştir. Dolayısıyla 2014 yılından itibaren yukarıda bahsi geçen Avrupa Birliği vatandaşlarının endişe konuları arasına Avrupa Birliği'nin dünyadaki nüfuzunun da girdiği ve etkinliğinin sorgulanmaya başladığını da görmekteyiz. Vatandaşlar arasında işsizlik, gıda güvenliği, suçla mücadele ya da dünya siyasetine yön verme gibi çok somut konularda bile Birliğin etkin davranamadığı algısının mevcut olduğu görülmektedir. Çok sayıda vatandaşın hissettiği güvensizlik hissi, genel politika ve ana kurumlarla ilgili artan hoşnutsuzluk, tüm dünyada olduğu gibi Avrupa'da da popülist ve milliyetçi söylemler tarafından iktidarda söz sahibi olmak adına fırsat alanı oluşturmuştur. Avrupa'da yükselişe geçen ırkçı partiler son bir yıl içinde ülkelerinde seçim propagandalarını, Avrupa Birliği'nin halkın göç, terörizm, ekonomi konularındaki endişelerini gideremediği, bunlara çözüm bulamadığı ve hatta uyguladığı politikalarla sorunların büyümesine neden olduğu konuları üzerine, kısaca Avrupa Birliği karşıtlığı üzerine kurmuştur. Brexit sürecinde de görüldüğü üzere bu söylem İngiltere'de karşılığını bulmuş ve referandum önemli bir Avrupa Birliği üyesinin, İngiltere'nin Birlik'ten ayrılmasıyla sonuçlanmıştır. Her ne kadar bu son bir yıl içinde Avusturya, Hollanda, Almanya ve Fransa gibi önemli Avrupa Birliği ülkelerinde gerçekleşen seçimlerde korkulduğu gibi aşırı sağ popülist partiler iktidar

koltuğuna oturmamışlarsa da, Brexit popülist aşırı sağ partilerin nasıl önemli bir politik güce dönüşebileceğinin ve Avrupa Birliği'nde artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağının somut bir göstergesi olarak karşımızda durmaktadır.

Göç ve göçmen politikaları kaynaklı eleştirilerin damgasını vurduğu Brexit'in yarattığı krizin, Avrupa Birliği'nin reform gücünü tekrar elde etme ve sistemi ileriye taşıma arayışlarına gözle görülür bir ivme kazandırdığı görülmektedir. Gelinen noktada Avrupa vatandaşlarının göç kaynaklı endişelerinin giderilmesinin Avrupa Birliği'nin ve Avrupa bütünleşmesinin geleceğini etkileyecek kritik bir nokta olduğunu söylemek mümkündür. Avrupa Birliği, vatandaşları ile şekillenen bir yapıdadır. Bu sebeple Avrupa Birliği vatandaşlarının göçmenlere olan tutumları Avrupa Birliği üye ülkelerin siyasi yapısını ve Avrupa Birliği'ni de etkilemektedir. Nitekim Avrupa Komisyonu tarafından 1 Mart 2017 tarihinde yayımlanan "Avrupa'nın Geleceğine Dair Beyaz Kitap" isimli rapor incelendiğinde Avrupa'nın 2025 yılına kadar nasıl şekilleneceği üzerine oluşturulan senaryolarda göç konusunun ağırlığını ortaya koyduğu görülmektedir. Avrupa, demokrasiyi, kamusal tartışmalarda yer almayı başarabilen vatandaşların varlığına dayandırmaktadır. Toplumsal ve siyasi alanda gelişen göçmen karşıtı tutumlar, devlet içinde iktidarda söz sahibi iddiasında olanların söylemlerini, devletler arası ilişkileri, dolayısıyla Avrupa Birliği'nin iç yapısını, üyelerle ilişkisini ve göç politikasını etkilemekte, oluşturulacak politikalarda vatandaşların tepkisi gözetilmektedir. Bu noktada halk kitlelerini kararların alınmasına dâhil eden süreçleri güçlendirecek ve vatandaşlara bu hedef çerçevesinde yeni alanlar açacak; özgürlük, demokrasi, eşitlik, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve temel özgürlükler şeklinde sıraladığı değerlerine sahip çıkacak bir Avrupa Birliği'ne gittikçe daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır.

Sıralanan saptamalardan yola çıkarak hazırlanan bu çalışmanın amacı önümüzdeki süreçte Avrupa Birliği'nin şekillenmesinde göç konusunun belirleyici olduğunu ortaya koymaktır. Ayrıca çalışmada "Avrupa Birliği vatandaşları göç konusuna nasıl bakmaktadır?" ve "Avrupa Birliği bu göç krizinin yönetiminde başarı sağlayabilmiş midir? sorularına da yanıt aranmektadır. Çalışmanın konusunu 2015 yılında Avrupa'da Suriye kaynaklı mülteci kriziyle alevlenen göç tartışmalarının Avrupa Birliği vatandaşlarında yansıması ve Avrupa Birliği'nin krizi yönetmede ortaya koyduğu politikalar oluşturmaktadır. Çalışma, Avrupa Birliği'nin vatandaşlar ve üye ülkeler düzeyinde güvenilirliğini arttırması, dünyada nüfuzunun güçlenmesi, gelecekte daha güçlü ve bütünleşmiş bir yapıya kavuşması için üretilecek politikalara katkı koyacak unsurlar barındırması bakımından önemlidir. Araştırmada Eurobarometre verileri, Avrupa Konseyi'nin göçmenlere karşı vatandaş tutumuna dair araştırmaları taranmış, mülteci krizi sonrası Avrupa Birliği komisyon kararları incelenmiştir. Veriler, eleştirel ve yorumsamacı bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Çalışmanın ilk bölümünde Avrupa vatandaşlarının göç konusunu nasıl algıladığına yer verilmiş, ikinci bölümde Birlik'in mülteci kriziyle derinleşen göç sorununa yönelik politikaları ve bu politikaların sonuçları üzerinde durulmuş, son bölümde ise Avrupa Birliği'nin önümüzdeki dönemdeki şekillenişinde göçün etkisine değinilmiştir.

***Anahtar Kelimeler**: Göç, Avrupa Birliği, Mülteci Krizi, Avrupa Birliği Vatandaşları*

ABSTRACT

The idea that immigrants are a threat to security and Islamophobia, with the influence of terrorist attacks concentrated in Europe in recent years, has found the ground to rise in Europe after the United States. In addition, immigrants began to be blamed for the reduced prosperity after the global economic crisis in Europe. The Syrian refugee crisis that surrounds Europe in 2015, while triggering current concerns within European citizens, it has also caused contention for solidarity and taking responsibility between EU member states and has fueled the existing doubts about free movement in Europe. In the same period, Brexit's crisis that marked by criticisms of immigration and immigration policies, has showed that the problem of immigration is a critical point that will affect the future of European integration. The aim of this study which is prepared by the sequenced determinations is to demonstrate that the issue of immigration is a determining factor in the shape of the European Union in the upcoming period.

Keywords*: *Migration, European Union, Refugee Crisis, European Union Citizens

DOĞA DOSTU ENERJİ KAYNAKLARININ KULLANIMININ YAYGINLAŞMASINDA YEREL YÖNETİMLERİN OLASI ROLLERİ: BATI AKDENİZ ÖRNEĞİ

THE POSSIBLE ROLES OF LOCAL GOVERNMENTS FOR EXTENDING USAGE OF NATURE-FRIENDLY ENERGY RESOURCES: THE EXAMPLE OF WEST MEDITERRANEAN

Serkan DORU
Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F.

ÖZET

Küresel ısınma olgusunun günümüzdeki global problemler listesinin en başını çektiği tartışma götürmez bir gerçeklik halini almıştır. Günden güne küresel ısınmanın doğrudan ya da dolaylı yoldan neden olmuş olduğu farklı doğa olayları ya da daha doğru bir tabirle "afetleri", bu sorunun belki de tahmin ettiğimizden hızlı bir biçimde ve sonuçları da daha ağır olacak şekilde ilerlediğini göstermektedir. Bilindiği üzere küresel ısınma her ne kadar gezegenimizin kendi dinamiklerinin neden olduğu birtakım nedenleri içeriyor olsa da, bu hızlı kötüye gidişin temel sorumlusu olarak insanlığın yaratmış olduğu muazzam miktarlardaki karbon salınımı başlıca sorumlu olarak lanse edilmektedir. Bu nedenle küresel ölçekte bu sorunla baş edebilmek için öncelikle toplumsal düzeyde, sonrasında da toplumlar arası ölçekte fosil yakıtların kullanımının kısa vadede sınırlandırılması, uzun vadede ise bu tip yakıt kaynaklarından tamamen vazgeçilmesi öngörülmüştür. Buna ilişkin birtakım anlaşmalar uluslar arası ölçekte imzaya sunulmuş ve kabul edilmiştir (Bacak vd., 2009, 10).

Küresel ısınmaya neden olan fosil yakıt kaynaklarının terk edilecek olması, doğa kaynaklı, geri dönüşümü büyük ölçüde sağlanabilen, doğaya zararlı salınımı en az düzeyde olan yenilenebilir enerji kaynaklarının günlük yaşamın her alanındaki enerji gereksinimi için kullanılmasını gündeme getirmiştir. Bu enerji kaynaklarını kabaca sıralayacak olursak, güneş, rüzgar, jeo-termal, hidro-elektrik, biyo-kütle, dalga, yağmur suyu enerji kaynakları sayılabilir (Ürün ve Soyu, 2016, 31) . Bu enerji kaynakları güneş sistemimiz ile dünyanın süreklilik arz eden ilişkisinden kaynaklandıkları ve kullanımları sonucunda fosil yakıtlara oranla kıyaslanamayacak derecede az çevresel tahribata neden oldukları için "yenilenebilir" (renewable) sıfatı ile taçlandırılmışlardır. Tüketimleri sonucunda ortaya çıkan az derecedeki tahribat ise bu enerjilerin insanlığın gereksinimlerini karşılamak üzere dönüştürülmeleri sürecinde gerçekleştirilen yatırımların ve bu yatırımların döngüsünde ortaya çıkan negatif dışsallıkların toplamı olarak ifade edilebilir. Fakat sonuçta, bu kaynakların fayda/maliyet oranı yukarıda da ifade edildiği üzere, fosil yakıtlarla kıyaslanamayacak derecede düşük kalmaktadır.

1982-2008 yılları arasındaki dönemde Türkiye elektrik enerjisi üretimindeki payı %1'e dahi erişemeyen yenilenebilir enerji kaynakları, 2009 yılından itibaren bu alanda gelişme göstererek 2015 yılına kadar bu payı %6.5'e kadar yükseltmiştir (http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1029, Enerji Kaynaklarına Göre Elektrik Enerjisi Üretimi ve Payları, 05.09.2017).

Türkiye'deki yerel yönetimlerin yenilenebilir enerjiyi teşvik etmek konusunda öncü olabilecekleri düşünülmektedir. Bu bağlamda öncelikle vatandaşların hizmet aldıkları yerel kamu binalarından başlanarak, binaların elektrik enerjisi anlamında kendi kendine yetebilmesi ve sonrasında ise yerel idarelerin bu enerji alanında nitelikli altyapı projeleri gerçekleştirmeleri öncelikler arasına alınabilir. Bunun yanı sıra yerel yönetimlerin yeni inşaatlara iskan vermesi esnasında, iskana hak kazanabilmek için getireceği zorunluluklardan birisi de bölgenin sahip olduğu yenilenebilir enerji kaynaklarına bağlı olarak, belirli kapasitede yenilenebilir enerji kaynağını dönüştürebilecek sistemlerin kurulması zorunluluğudur.

Ayrıca yerel yönetimlerin kendi teşkilatlanmaları içerisinde yenilenebilir enerji kaynaklarının planlanması, değerlendirilmesi ve denetlenebilmesine yönelik olarak teknik kapasiteye sahip, idari birimler oluşturulması gerekmektedir.

Türkiye'de yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını bir kamu politikası bağlamında düzenleyebilmek adına merkezi hükümet teşkilatlanması içinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na bağlı olarak 2011 yılında 662 sayılı KHK ile Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü kurulmuştur (http://www.eie.gov.tr/hakkimizda.aspx, 06.09.2017). Fakat bu kurumun taşra teşkilatlanmasına bakıldığında taşra örgütlenmesi bulunmamaktadır. Yerel yönetimler ölçeğinde ise NUTS-2 düzeyi örnek alındığında TR-61 Antalya Alt bölgesinde bulunan Antalya, Isparta ve Burdur illeri içinde, Antalya Büyükşehir Belediyesi'nde (https://www.antalya.bel.tr/birimler/, 09.09.2017) Fen İşleri Daire Başkanlığı altında "Temiz Enerji ve Aydınlatma Şube Müdürlüğü", adında bir örgütlenme bulunurken, Isparta (http://www.isparta.bel.tr/mudurlukler.aspx, 09.09.2017) ve Burdur Belediyelerinde (http://www.burdur.bel.tr/kurumsal/organizasyon-semasi/, 09.09.2017) ise bu konu ile ilgili bir teşkilatlanma bulunmamaktadır. Bu teşkilatlanmanın en azından Antalya alt bölgesindeki illerin yerel yönetimlerinde oluşturulabilmesi için Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı'ndan da koordinasyon anlamında yararlanılabileceği düşünülmektedir. Bu bölgenin güneş enerji potansiyelinin yıllık 1600-2000 KWh/m2 (http://www.eie.gov.tr/mycalculator/default.aspx, 06.09.2017) olduğu göz önüne alındığında, tarım arazileri dışındaki alanların güneş enerjisinden elektrik üretimi için değerlendirilebileceği ve bu alandaki yatırımlara yerel yönetimlerin öncülük etmesi gerektiği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra günışığı aydınlatma sistemleri ve yoğunlaştırılmış güneş ışığı kullanımı (http://gulden.kokturk.com/tokuc-kokturk.pdf, 07.09.2017) da yerelde belediyeler tarafından teşviki kolaylıkla sağlanabilecek konular arasından yer almaktadırlar.

Bu bağlamda Batı Akdeniz bölgesinde bulunan yerel yönetimlerin, yenilenebilir enerji ile ilgili olarak kendi hizmet alanlarında nasıl bir örgütlenmeye gidebilecekleri, bu örgütlenmenin statüsü ve bu örgütlenme ile yerelde alınabilecek önlemler ve uygulanabilecek projelere yönelik olarak çözüm önerileri sunulacaktır. Enerji Verimliliği Projeleri Desteklerinin endüstriyel işletmelerden ziyade müstakil hane sahiplerine de verilebilmesi için yapılması gereken mevzuat çalışmaları irdelenecektir. Son yıllarda yerelde, kentsel mekanın yeniden düzenlenebilmesi için hız kazanan kentsel dönüşüm projelerine yenilenebilir enerjinin de eklemlenebilmesi için yapılabilecek çalışmaların önerisi hazırlanacaktır. Ayrıca Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü'nün yasa düzeyindeki temel mevzuatını oluşturan yasaların bireysel kullanıcıların yenilenebilir enerjilere daha fazla yatırım yapabilmesini sağlamak amacıyla ne şekilde revize edilebileceği tartışılacaktır.

Özellikle, ilk örnekleri Almanya'da hayata geçen ve halen Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın üzerinde çalışmalarını sürdürdüğü bilinen çift sayaç uygulamasının ülkemizdeki uygulaması esnasında en önemli iç paydaşlardan birinin yerel yönetimler olması gerektiği düşünülmektedir. Bugün var olan yasal mevzuata uygun bir şekilde paydaşların arasında görev dağılımının nasıl yapılacağı ve bu uygulamanın nasıl yaygınlaştırılacağı da bir diğer tartışma alanını oluşturmaktadır.

Rüzgar enerjisi yardımıyla lisanssız elektrik üretimi de yine yerel yönetimlerin öncülüğünde bireysel kullanımı yaygınlaştırılabilecek başka bir yenilenebilir enerji kaynağıdır.

Türkiye'de yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımına ilişkin mevzuat incelendiğinde öncelikli olarak teşviklerin kolektif üretime tanındığı, bireysel enerji üretime ilişkin mevzuatın ise yeterli olmadığı görülmektedir. Özellikle bu konuda yerel yönetimlerin bir iç paydaş olarak yüklenmesi gereken sorumluluklar oldukça fazladır. Yerel yönetimlere, gerekirse bu konuda yetki devri sağlanarak, yerel yönetimlerin yabancı finansman kaynaklarını da kullanarak çeşitli projeler yardımıyla yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını hane bazında özendirmesi ve geçiş sürecini hızlandırmaları daha olası görülmektedir. Fakat yukarıda da değinildiği gibi mevzuat yetersizliğinin yanı sıra bundan kaynaklı olarak merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında teşkilatlanma eksikliği de göze çarpmaktadır. Doğal olarak, bu eksiklikler uygulamada gecikmelere neden olmaktadır. Uygulamada karşılaşılan aksaklıkların giderilebilmesi için mevzuat ve teşkilatlanma eksikliklerinin giderilmesinin yanı sıra halkın bu konuda bilinçlendirilmesi de önem taşımaktadır. Özellikle yenilenebilir enerjinin sadece doğadan kaynaklanmadığı, insanların tüketimi sonucunda oluşan atıklardan nitelikli bir geri dönüşümün vasıtasıyla yenilenebilir enerjinin elde edilebildiği vatandaşlara anlatılması gereken konular arasında yer almaktadır. Dolayısıyla mevzuatın genişletilmesi ve paydaşlara sorumluluk yüklenmesi konunun hem teknik hem de sosyal kabul (Arslan ve Uzun, 2017, 103) boyutunu içermelidir. Çünkü toplum desteğinden yoksun bir enerji dönüşüm hareketinin başarısızlığı kaçınılmaz olacaktır. Sosyal kabul kavramının kendi içinde alt başlıkları olmakla birlikte konu ile ilgili olarak

daha çok sosyal eğitim başlığı altında uygulamalar değerlendirilecektir. Yerel yönetimlerin bu konuda bilinçlendirme toplantıları düzenlemesi ve bireysel anlamda yenilenebilir enerjiye katkı yapılabilmesi için her türlü atığın geri dönüşümü için vatandaşa yakın nitelikli (her türlü atığın ayrı ayrı toplanıp, değerlendirilebildiği) geri dönüşüm noktaları oluşturmaları gerekmektedir. Bu bağlamda bugüne değin Batı Akdeniz illeri ölçeğinde yerelde yapılan uygulama örneklerinin bu konudaki gereksinimleri ne ölçüde karşıladığı ve ihtiyaç duyulan alanlarda merkezi yönetim desteğinin ne şekilde sağlanabileceği tartışılacaktır.

***Anahtar Kelimeler*:** *Yenilenebilir Enerji Kaynakları, Yerel Yönetimler, Geri Dönüşüm, Sosyal Kabul, Küresel Isınma*

ABSTRACT

In our day, global warming had been the chart-topping international problem for whole world countries. Some catastrophies are being occurred in different parts of our planet caused by direct and non-direct effects of global warming. This portrait shows us the problem continues faster than our presumptions and will be resulted with much more negative exteriorities than the estimated ones. Due to this, the carbon emissions are to blame for global warming. Therefore, in order to struggle with this problem, on international dimension many efforts have been made as treaties to restrict or permanently abolish the usage of fossil fuels.

Instead of fossil fuels, renewable energy resources such as solar, geothermal, wind, wave, biomass, hydroelectric and rainwater are much preferable for humanity. These sources almost never be the reasons of any type of ecocide because of by their nature.

In the field of usage of renewable energy resources, Turkey has covered a respectable distance especially in the last decade. Therefore, in the process of encouragement of citizens for using renewable energy resources, local governments will be the pioneer stakeholder in the local level. In order to play this role, local governments have to take initiative to be an example for residents such as using these sources to gain own electricity needs. Besides that, local governments manage positive propaganda by educational seminars. Also, some legal obligations would be put into effect in order to take residence permissions for newly built-contructions. For example, due to the renewable energy resources map of the region, usage of the most efficient renewable source would be a mandatory criteria at a limited scale.

First of all, in order to achieve these targets, Turkey needs some legal regulations both in central and local level. Especially the central governmental organization of renewable energy should be rebuilt at rural area. Moreover, with the principle of delegation, some competencies would be given to local governments in terms of local organization.

Besides that, local governments should undertake a task in consciousness-raising in terms of social acceptance. Social acceptance is a comprehensive concept that contains more subtitles. But, in the field of renewable energy resources, re-cycling is one step ahead among other concepts when it comes to correlation. Therefore, to express this relationality, outstanding applications and procedural needs of municipalities of West Mediterranean provinces will be taken in hand as a consequence of this article.

***Keywords*:** *Renewable Energy Resources, Local Governments, Re-cycling, Social Acceptance, Global Warming*

KUZEY AVRUPA'DAN TÜRKİYE'YE EKO-BELEDİYECİLİK MÜMKÜN MÜ?

ECO-MUNICIPALITY FROM NORTHERN EUROPE TO TURKEY, IS IT POSSIBLE?

Vehbi Alpay GÜNAL
Akdeniz ÜİİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Şahide Nur OCAKLI
Akdeniz Üniversitesi SBE Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

ÖZET

Genel anlamıyla insanın, canlı veya cansız tüm varlıklarla karşılıklı etkileşimini ve ilişkilerini içeren çevrenin, bir bilim dalı olarak sınırları oldukça geniştir. Çalışma alanı, canlı cansız varlıkların birbirleriyle ve kendi içlerindeki ilişkilerin incelenmesi olarak ele alındığında, ekolojinin temel ilkesinin bütünsellik olduğu ortaya çıkar. Buna göre ekolojide her şey birbiriyle bağlantılıdır ve neden sonuç ilişkisi kurularak bir bütün olarak değerlendirilmektedir. Bütünsel bakış kişileri, kurumları, ekosistemleri birbirine bağlı kabul ederken, doğal olarak bu olguların varlıklarını devam ettirme sorununa yani sürdürülebilirliğe odaklanır. Çevre unsurlarının sürdürülebilirliğini ve gelişimini sağlamak amacıyla oluşturulan politikaların çeşitli araçlarla (teknik, idari, kültürel vs.) uygulanmasını sağlamak çevre yönetimi; bireylerin ve kurumların, ekolojik dengenin korunmasını sağlamak ve ortaya çıkan çevre sorunlarına çözüm bulmaya yönelik planları ve çabaları ise çevre politikası olarak tanımlanmaktadır.

Ekolojik ilkelerden biri olan doğanın bütünlüğü ilkesi, bir yerdeki çevre sorununun tüm dünyaya yayılmasıyla doğal dengenin kaçınılmaz bir şekilde bozulacağını öngörmektedir. Soruna en hızlı ve etkili çözümün, en yakın kuruluş tarafından gerçekleştirileceği kabul edilirse, karşımıza hizmette yerellik ilkesi ve artan önemleriyle yerel yönetimler çıkmaktadır. Yerel yönetimlere -özelde belediyelere- yasalarla verilen görevler, bu kamu kurumlarının çevre yönetiminde de başat kurumlar olmasını gerektirmektedir. Belediyeler, yörenin kaynaklarını kullanmak, kullandırma izni ve denetimi, kaynakların yeniden üretimi ve geliştirilmesi politikalarını yerel halkla birlikte sağlayabilmek açısından önemli bir konumda yer almaktadır. Günümüzde yerel yönetimlere hem şimdiki hem de gelecek kuşaklar için daha yaşanabilir bir çevre sağlamak adına klasik yönetim anlayışını değiştirmeleri; yurtdışı deneyimleriyle şekillenen "yavaşkent" veya "eko-belediyecilik" gibi yaklaşımları benimsemeleri önerilmektedir.

Eko-belediyecilik çevre yönetimine ilişkin politikalar üretip uygularken, bu politikalara vatandaşların katılımını desteklemektedir. Eko-belediyeciliğin temelinde yer alan sürdürülebilir gelişme kavramı en yaygın bilinen anlamıyla; bugünün ihtiyaçlarını karşılarken gelecek nesillerin ihtiyaçlarını korumak olarak ifade edilmektedir. Çağdaş kentsel yönetim literatüründe eko-belediyecilik açısından sürdürülebilir gelişmenin üç hedefi; sosyal dayanışma, ekonomik yapabilirlik ve ekolojik sorumluluk başlıkları altında şekillenmiştir. Bu hedefler ışığında ekolojik, ekonomik ve sosyal olarak dengeli, sürdürülebilir ve sağlıklı bir topluluk geliştirmeyi ve yöntem olarak demokratik katılımcı bir kalkınma sürecini amaçlamaktadır.

Eko-belediyecilik, ilgili yerel yönetimin sınırlarında yeşil alanların korunmasını ve arttırılmasını hedeflemekte, çevreye zarar verebilecek her türlü fosil yakıtların kullanımını en aza indirmeyi öngörerek; yenilenebilir, alternatif enerji kaynaklarına yönelmeyi önermektedir. Toplumda vatandaşları ve sektörleri sürdürülebilir kılma sürecinde itici güç olarak düşünülebilecek eko-belediyecilik anlayışı çerçevesinde; belediyelerin kentsel atıkların toplanması ve ayrıştırılması, yeşil bina projeleri, uygun fiyatlı konut, iklim değişikliği girişimleri, akıllı büyüme gibi önerileri/örnekleri dikkate alarak sürdürülebilir ekolojik kalkınma programları belirlemesi gerektiği tartışılmaktadır. Eko-belediyecilik sadece teknik önlemlerle yerel yönetim otoriteleri tarafından yürütülecek bir süreç değildir. Özünde sürdürülebilir çevre konseptinin, sürdürülebilir topluma ve insanların daha kaliteli yaşam olanakları arayışına dayandığını içeren eko-belediyecilik anlayışında, ilgili yerel sınırda yaşayan vatandaşların da yerel yönetimle birlikte paydaş olmaları gereklidir. Hemşehrilerin bilinçli şekilde çevreye ve toplumsal konulara sahip çıkmaları; yöredeki ekolojik problemleri

önlemeleri, çözümlere katkıda bulunmaları ve karar alma süreçlerine katılmaları, sürdürülebilir toplum ve çevre için belirleyicidir.

İlk kez 1980'de Finlandiya yerel yönetim birimi Suomussalmi tarafından tanıtılan eko belediyecilik, 1983'te İsveç'te uygulamaya başlanmıştır. İsveç'te kısa zamanda benimsenen eko-belediyecilik anlayışı 1995'te Ulusal Eko-Belediyeler Birliği- SEKOM'un kurulması ile resmi bir otoriteye de dönüşmüştür. Günümüzde 101 üye belediye ile İsveç'teki belediyelerin 1/3 ünü bünyesinde barındıran SEKOM bir çatı örgüt olarak; sürdürülebilir ekolojik gelişmeyi teşvik etmekte ve sürdürülebilirlik kapsamında 'doğal adım' sürdürülebilirlik ilkelerini benimseyerek bu doğrultuda politikalar üretmektedir.

1980li yılların sonunda Dr. Karl-Henrik Robèrt liderliğinde bir grup bilim insanı tarafından İsveç'te geliştirilen "doğal adım sürdürülebilirlik anlayışı" başlıca 4 ilkeye dayanır: Bu ilkelerden ilki fosil yakıtlar gibi yer küreden çıkarılan maddelerin zararlarını ortadan kaldırmak, ikincisi toplumun ürettiği kimyasalların çoğalmasına engel olmak, üçüncüsü ise ormanların yok edilmesi gibi artan fiziksel bozulmalarla mücadele etmektir. Son ilke ise insanların temel ihtiyaçlarının adil ve verimli bir şeklide karşılanmasıdır. SEKOM bu ilkeler doğrultusunda geliştirdiği göstergelerle (12 yeşil gösterge vb.), belediyelerin eko-belediyecilik açısından gelişimini izleyip denetleyen bir çatı örgüt konumundadır. Ayrıca SEKOM çatısı altında birleşen bu eko-belediyeler birlikte öğrenmek, teknik bilgi alışverişinde bulunmak ve diğer ülkelerin yerel yönetimlerini de etkilemek hedefindedirler.

İsveçte'ki eko-belediyelerin uygulamada ölçülebilir sonuçlar elde ettiği, kimi katı atıkların geri dönüşüm oranının yüzde 90'lara ulaştığı, bazı belediyelerde de fosil yakıt tüketiminin yüzde 40 oranında azaldığı ifade edilmektedir. Sürecin ekolojik bir biçimde ekonomik ve sosyal canlılığı yeniden kazandırdığı; yeni demokratik süreçler ürettiği, daha fazla vatandaşın belediye ve sivil ilişkilere dahil edilmesine olanak sağlanması gibi iddialar eko-belediyeciliği, günümüzde ABD, Japonya, Uganda, Yeni Zelanda, Estonya ve Arjantin gibi bir çok ülkeye yaymıştır.

Türkiye'de belediyeler kanun, kanun hükmünde kararname ve yönetmeliklerle çevre yönetimini gerçekleştirseler de, etkili ve bütüncül bir uygulamanın varlığı tartışmalıdır. Merkezi yönetim, taşra uzantıları ve yerel yönetimlerin çevre yönetiminin bir çok alanında farklı yetki ve sorumlulıklara sahip olması; siyasi ve bürokratik karmaşa ve sorunlara yol açabilmektedir. Türkiye'de "yavaş kent" hareketi ve Yerel Gündem 21 ile çevresel bakış önem kazanmış olsa da eko-belediyecilik modeli gibi güçlü bir oluşum -en azından çatı örgüt anlamında- kurulmamıştır.

Bu çalışma Kuzey Avrupa referanslarıyla, Türkiye'de eko-belediyeciliğin uygulanabilirliğini tartışma amacındadır. Çalışmada öncelikle İsveç Ulusal Eko-Belediyeler Birliği-SEKOM tanıtılacak, daha sonra Türkiye'de ki örnek eko-belediyecilik uygulamaları hakkında bilgi verilecektir. Çalışmanın ikinci bölümünde siyaset-idare-vatandaş üçgeninde, eko-belediyecilik uygulamalarından elde edilen pozitif çıktıların nasıl bir düzenleme ve karar alma mekanizmasıyla ülke geneline yayılabileceği, negatif örneklerden nasıl dersler çıkarılabileceği tartışılacaktır. Çalışmada araştırma yöntemi olarak literatür taraması uygulanacak ve bu doğrultuda karşılaştırma yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Ekoloji, Eko-belediye, Ekolojik Kalkınma, SEKOM*

ABSTRACT

Eco-municipality in modern urban management literature aims to develop ecologically, economically and socially balanced, sustainable and healthy community. Eco-municipality aims to protect and increase green areas on the borders of the local government, predict to decrease the use of fossil fuels that can harm the environment and suggest to use renewable, alternative energy sources. In this context, it is thought that municipalities should determine a sustainable ecological development program considering the examples of collection or separation of urban waste or green building projects.

Eco-municipality should not be considered as a process to be conduct by local authorities only with technical measures. The concept implies that the sustainable environmental concept is based on sustainable

society and people seeking better quality living facilities. In this sense, the citizens living in the relevant local border must also be the stakeholders of the eco-municipality understanding with the local government. The citizens should consciously maintain the subject; preventing ecological problems in the region, contributing to solutions and taking part in decision-making processes are determinants for sustainable society and the environment.

Eco-municipality, introduced for the first time by Finnish local government unit Suomussalmi in 1980, started to be implemented in Sweden in 1983. The understanding of Eco-municipality that was adopted in a short time in Sweden has become an official authority in 1995 with the establishment of *National Association* of Swedish *Eco-municipalities* - SeKom. Currently, SEKOM has 101 member municipalities that one third of Swedish municipalities and it is a roof organization that encourages sustainable ecological development, that monitors and controls the development of municipalities in terms of eco-municipalities.

This study aims to discuss the applicability of eco-municipality in Turkey, with references to North Europe. In this study, firstly, The National Association of Swedish Eco-Municipalities-SeKom will be introduced and then some information will be given about the eco-municipal practices in Turkey. In the second part of the study, by a concept of politics-administration-citizen triangle, it will be discussed how the positive outputs from the eco-municipality applications can be propagated throughout the country by various regulations and decision-making mechanisms, and how to draw lessons from negative examples.

Keywords**:** *Ecology, Eco-municipality, Ecological Development, SEKOM*

SURİYELİ SIĞINMACILARIN TÜRK KAMU YÖNETİMİNE İDARİ ETKİSİ

ADMINISTRATIVE IMPACT OF SYRIAN ASYLUM SEEKERS ON TURKISH PUBLIC ADMINISTRATION

Vehbi Alpay GÜNAL
Akdeniz ÜİİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Emre Aydemirhan ÜÇHÖYÜK
Akdeniz ÜSBE Kamu Yönetimi ABD

ÖZET

Uluslararası bir sınırı geçerek veya bir ülke içerisinde yer değiştirerek zamanı, biçimi ve sebebi ne olursa olsun insanların coğrafi yaşam alanlarını geçici bir amaçla değil, kalıcı bir niyetle değiştirmesine göç denilmekte ve bu olgunun etkileri de bireysel ve toplumsal süreklilik göstermektedir. Bu çerçevede hareket eden insan ve insan gruplarına, muhatap devlet kurumları ve bu kurumların mevzuatı; göçmen, mülteci, sığınmacı, misafir gibi statüler vermektedir. Bu statüler doğrultusunda devletler göç eden insanlara, korunma ve barınma gibi temel ihtiyaçlar başta olmak üzere bazı yardımlar sunmaktadır. Sık kullanılan bir benzetme ile Asya ile Avrupa arasında köprü konumundaki ülkemiz özellikle istikrarsız ve güvensiz Ortadoğu ülkelerinden kaçıp yeni bir başlangıç arayan insanlar için son yıllarda güvenli bir sığınak haline gelmiştir. Özellikle 2011'de Suriye'de başlayan rejim sorunu ve iç savaş, komşu devletler içerisinde öncelikle Türkiye Cumhuriyeti'ni çözümü zor bir göç sorunsalı ile karşı karşıya bırakmıştır.

Mart 2011'de başlayan Suriyelilerin göç hareketine kadar Türkiye'deki göç süreci kronolojik olarak dört bölümde incelenmektedir. 1923-1960 arasını kapsayan dönemde göç olgusu, ulus-devleti oluşturmak amacıyla kullanılmıştır. 1960-1980 arası dönemde başta Almanya olmak üzere Batı Avrupa ülkelerine işçi göçü gerçekleşmiştir. 1980-1990 arası dönemde ise Türkiye dışa göç verirken aynı zamanda dışarıdan da göç almıştır. Son dönem ise 1990 ve sonrası olup bu dönemde de Türkiye dışarıya işçi göçü vermekle birlikte, bu sefer göç Batı Avrupa ülkelerine değil Kuzey Afrika ve Orta Doğu ülkeleri ile Sovyetlerin dağılması sonucu bağımsızlığını kazanan Türk Cumhuriyetlerine yönelik olarak gerçekleşmiştir. Dünya'da ise uluslararası göç ve uluslararası göçün neden olduğu sorunlar, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren İkinci Dünya Savaşı sonrası küreselleşme ile birlikte ön plana çıkmıştır. Uluslararası göç kontrolsüzce ve yoğun bir şekilde gerçekleştiğinde, AB ve ABD'deki örneklerle hedef ülkelerde yabancı korkusu ve etnik şiddet gibi güvenlik tehditlerine dönüşebilmekte; siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel yapıları olumsuz etkileyebilmektedir.

Bu çalışmada Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki göç olgusuna eklemlenmesi sonucu, Türkiye'nin uluslararası göç algısında ve politikalarındaki değişimin sebep olduğu hukuki ve idari değişim üzerinde durulacaktır. Uluslararası ve ulusal mevzuatta göç edenlerin hukuki durumlarındaki belirsizlik ile Türkiye'ye göçün nitelikleri ve dönüşümü, değinilmesi gereken gereken önemli noktalardır. Ülke sınırlarından giren yabancıların; sığınmacı, mülteci, göçmen hatta misafir statülerinden hangisine dahil olduğu kamuoyunca açık değildir. 2011'den günümüze komşu ve yakın ülkelerden Türkiye'ye olan yoğun göç zaman içerisinde nitelik değiştirmiş görünmektedir. Başlangıçta transit ülke konumunda olan Türkiye, süreç içerisinde hedef ülke konumuna gelmiştir.

Sadece Suriyeli sığınmacılara Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bütçesinden ayrılan harcamalar günümüzde milyar dolarları aşmış olup sürekli de artmaktadır. Ülke sınırları içerisinde üç milyondan fazla insanın yaşam mücadelesi söz konusu olduğu gibi; geçici koruma statüsündeki sığınmacıların Suriye'deki iç savaş bittiğinde ülkelerine geri dönüp dönmeyecekleri de tartışmalıdır. Bu çerçevede Suriyeli sığınmacılara, mülteci statüleri bile yokken vatandaşlık verilmeli mi sorusu ülke siyasetinde ciddi bir tartışma ortamı yaratmaktadır. Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılar için sağladığı/harcadığı ekonomik, idari ve sosyal kaynaklar; ülkenin dar gelirli ve yoksul kesimlerinin varlığı düşünüldüğünde ayrıca tartışma konusu olmaktadır. Suriyelilerin göç hareketi ile karşılaşmak istemeyen Avrupa Birliği'nin de sınırlarını kapatarak,

göçün sosyo-ekonomik maliyetini Türkiye'nin üzerine bırakması mevcut şartlar altında göç yönetiminin sürdürülebilirliğini daha da zorlaştırmaktadır. Göçün ekonomik ve sosyal boyutu bir yana, Türkiye'nin bu şartlarda bir nüfus hareketini yöneteceği göç hukukunun ve doğal olarak da bu alanda idari örgütlenmesinin olmadığı bu süreçte farkedilmiştir. 2013 tarihli 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve 2014 tarihli Geçici Koruma Yönetmeliği ile göç hukuku inşa edilmiş 2013 yılında da ilgili kanun çerçevesinde İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

YUKK; insani değerlerin ön plana çıktığı, ırk, dil, din gibi belirli bir kimliğe ayırmadan göç eden insanları, hürriyetleri tehdit altındaysa ve vatanlarına geri dönemiyorlarsa geri göndermemeye dayanan -göç terminolojisindeki en yüksek yasal haklara sahip olan mülteci statüsünde değerlendirilmeyen- ikincil koruma statüsü ilkesi ile düzenlenmiştir. Geri göndermeme ve ikincil koruma statüsü ilkesi çerçevesinde düzenlenen kanun; yabancıların Türkiye'ye giriş, kalış ve çıkışlarındaki uluslararası koruma talebinin usul ve esaslarına dayandırılmaktadır. YUKK ile İçişleri Bakanlığı'na bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü göç üzerine politika ve strateji üretmek, göç ile ilgili kurumlar arasında koordinasyonu sağlamak, kanunun izin verdiği ölçüde yabancıların Türkiye'deki durumlarını kontrol ve organize etmek üzere kurulmuştur. Suriyeli sığınmacıların kitlesel göç hareketlerinin başlaması sonrasında hızlıca kurulan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü; Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Uluslararası Göç Politikaları Merkezi (ICMPD) başta olmak üzere dünyadaki örneklerine uygun olarak göç ve iltica alanında bütünsel bir kurumsal yapılanma ihtiyacından doğmuştur.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün merkez yönetiminin yanında valiliklere bağlı 81 il müdürlüğü 148 ilçe müdürlüğü ile taşra teşkilatlanması kurulmuştur. Taşradaki teşkilatlanma il müdürlüklerine bağlı geri gönderme merkezleri, kabul ve barınma merkezleri ve insan ticareti sığınma evlerini de kapsamaktadır. Ayrıca yabancıların sığınmacı statüsü ile çadır-kent ve konteynır-kentlerdeki misafirliğini AFAD ve Kızılay koordinasyonu işbirliği ile Başbakanlık'ın bilgisi dahilinde, İçişlerine bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü yürütmektedir. YUKK ile İçişleri Bakanlığı ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü arasında göç üzerine politika ve strateji belirlemek, uygulamak ve denetlemek, kitlesel hâlde Türkiye'ye giren yabancılarla ilgili usul ve esasları belirlemek (çalışma izni, ikamet izni vb.), göç alanında görev yapan kamu kurum ve kuruluşları ile diğer bakanlık birimleri arasında koordinasyonun sağlanmasına yönelik kararlar almak amacıyla Göç Politikaları Kurulu oluşturulmuştur. İçişleri Bakanı'nın başkanlığında toplanacak Kurul, Aile ve Sosyal Politikalar, Avrupa Birliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Dışişleri, İçişleri, Kültür ve Turizm, Maliye, Millî Eğitim, Sağlık ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme bakanlıkları müsteşarları ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı ve Göç İdaresi Genel Müdüründen oluşmaktadır.

Çalışmada değinilmesi gereken bir diğer nokta da düzensiz göç olgusudur. Bir ülkeye yasadışı giriş yapmak, bir ülkede yasadışı şekilde kalmak veya yasal yollarla girip yasal süresi içerisinde çıkmamak düzensiz göç anlamına gelmektedir. YUKK çerçevesinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bünyesinde, düzensiz göç yollarını tespit edip, bunlara karşı tedbirler alma ve düzensiz göçle ilgili mevzuat geliştirmek için gerekli birimler arasında koordinasyonu sağlayacak Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur. Kurul İçişleri Bakanlığı Müsteşarı veya görevlendireceği müsteşar yardımcısı başkanlığında, Genelkurmay Başkanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik ve Dışişleri bakanlıkları ile MİT Müsteşarlığı, ilgili kolluk birimleri ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün en az daire başkanı seviyesindeki temsilcilerinden oluşmaktadır. Görüldüğü üzere devlet, göç yönetimi açısından merkezi yönetim seviyesinde sadece Göç İdaresi Genel Müdürlüğü vasıtasıyla değil farklı kurum ve birimleri biraraya getiren kurullar eliyle de örgütlenmeye çalışmaktadır. Taşra teşkilatı her ile, bir çok ilçeye kurulduğu gibi 189 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde yurt dışı teşkilatı da kurulma aşamasındadır. Bununla birlikte kentsel yaşamda vatandaşlara ve sığınmacılara ilk aşamada hizmet sunan yerel yönetimler üzerinde bir düzenleme yapılmadığı görülmektedir.

Bu çalışmada Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki durumları değerlendirilerek, beklenmeyen bu göçün mevzuatta ve devlet teşkilatındaki etkileri tartışılacaktır. Türkiye, göç ile ilgili harcamalarını planlı bir bütçe vasıtasıyla mı yoksa beklenmedik gelişmelere gündelik çözümler üreterek mi yürütmektedir, sorularının cevabı aranacaktır. Göç realitesinin Türk kamu yönetimine etkisi merkezi yönetim-taşra teşkilatları-yerel yönetimler üçgeninde; yetki, görev ve sorumluluk paylaşımı açısından mevzuat çerçevesinde

incelenecektir. Çalışmamızda nitel araştırma perspektifinde yorumsamacılık yöntemi kullanılarak, eleştirel bakışla mevcut devlet teşkilatındaki dönüşümler değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Göç, Kamu politikaları, Suriyeli sığınmacılar, Yetki paylaşımı.*

ABSTRACT

Regardless of the time, the way or the reason, people's changing their geographical location not temporarily, but permanently by crossing an international border or moving inside a country is called migration and effects of this event demonstrate individual and social continuity. The people and the group of people acting in line with this definition are given a status like migrant, refugee, asylum seeker or guest by relevant state institutions and law of the institutions. In this statutory direction, governments provide regular and humanitarian assistance to migrants, especially basic needs such as protection and housing. With a common analogy, our country, which is a bridge between Asia and Europe, has become a safe shelter in recent years for people looking for a new beginning to escape from especially unstable and insecure Middle Eastern countries. In particular, the regime problem that started in Syria in 2011 and the civil war have confronted the Republic of Turkey with a difficult migration problem in the neighboring states. The uncertainty in the legal situation of immigrants in international and national legislation and the quality and transformation of immigration to Turkey are important points to be emphasized. It is unclear in public opinion which one of the asylum seeker, refugee, immigrant or even guest statuses foreigners entering the country borders fall under. Up to now from 2011 the intense migration from neighbor countries and nearby countries to Turkey seems to have changed. Turkey, which was initially a transit country, has become the target country in the process.

The expenses which have been separated from the budget of the Republic of Turkey only for the Syrian asylum seekers, have now exceeded billions of dollars and are steadily increasing. Besides the life struggle of more than three million people within the borders of the country, it is argued whether the asylum seekers in the temporary protection status will return to their countries when the civil war in Syria is over. In this framework, Syrian asylum seekers should be given citizenship even when there are not even refugee statuses, which create a serious debate in the politics of the country. Thinking about the existence of low income and poor sections of the country, the economic, administrative and social resources Turkey has provided for Syrian asylum seekers make another moot point. The European Union, which does not want to encounter the migration movements of the Syrians, also makes the sustainability of migration management more difficult under the current circumstances, by closing the borders and leaving the socio-economic cost of migration on the Republic of Turkey. Aside from the economic and social dimension of immigration, it had been noticed during this process that Turkey had no immigration law, and thus no administrative organization in this area. Immigration law was constructed with the Foreigners and International Protection Law No. 6458 dated 2013 and the Temporary Protection Directive dated 2014; In 2013, the General Directorate of Immigration Administration was established under the related law within the framework of the Ministry of Interior.

In this study, the situation of Syrian asylum seekers in Turkey will be evaluated and the effects of this unexpected migration in the legislation and in the state organization will be discussed. The answer will be sought that Turkey is carrying out its migration expenditures by means of a planned budget or by producing daily solutions to unexpected events. The effect of the immigration reality on Turkish public administration is in the triangle of central government-provincial organizations-local governments; will be examined within the framework of legislation in terms of sharing authority, duties and responsibilities. In our study, the transformation of the current state organization will be evaluated critically from the perspective of qualitative research using the interpretation method.

Keywords**:** *Migration, Public Policies, Syrian Asylum Seekers, Authority Sharing*

YEREL YÖNETİŞİM ÇERÇEVESİNDE ANTALYA KENT KONSEYİ TEMSİLCİLERİNİN SİVİL TOPLUM İLE İLİŞKİLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ*

ASPECTS OF ANTALYA CITY COUNCIL REPRESENTATIVES ON RELATIONSHIPS WITH CIVIL SOCIETY IN LOCAL GOVERNANCE FRAMEWORK

Vehbi Alpay GÜNAL
Akdeniz ÜİİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Ayşegül GÜLER
Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

ÖZET

Bu çalışma yönetişimin sivil toplum kuruluşları yönüne ağırlık vermekte ve bunun somut örneği olan "kent konseyi" uygulamasına odaklanmaktadır. Kent konseyi, yerel aktörlerin bir çatı altında toplanarak kentin sorunlarına çözüm bulma noktasında ortak akıl oluşturma çabasının somut hali, yönetişimin varlığını ve uygulanabilirliğini tespit etmek açısından yol gösterici bir yapıdır. Günümüzde kamu otoritesinin kimi durumlarda yetersiz kaldığı sağlık, eğitim, çevre gibi konularda önemli işlevler üstlenen STK'lar, yönetişim anlayışının sacayağından birini oluşturmuş; kent konseyinin de önemli aktörleri olmuşlardır. Resmi olarak ilk defa 1989'da Dünya Bankası'nın "Aşağı Sahra Afrikası: Krizden Sürdürülebilir Büyümeye" adlı raporunda kullanılan yönetişim kavramı, az gelişmiş ülkelerin kalkınmasında önemli bir anlayış olarak ele alınmıştır. Bu kavram tek aktörlü yönetim anlayışını değil; çok aktörlü, devletin, sivil toplum kuruluşlarının ve özel sektörün paydaş olduğu bir yönetim anlayışını ifade etmektedir. 1980'li yıllardan beri gelişim gösteren yönetişim anlayışı, bürokrasiyi de kendi etrafında şekillendirmeye başlamış; bu süreçte politikaların tanımlanmasında giderek artan bir şekilde kullanılmış ve kavramın küresel, ulusal, bölgesel ve yerel yönetişim şeklinde coğrafi boyutta uygulamaları ortaya çıkmıştır. Yönetişimin, ortaya çıkışı ve farklı alanlarda kullanımı itibariyle kazandığı yeni anlamlar olsa da, coğrafi boyuttaki tanımları önemli benzerlikler göstermektedir. Bu çalışmada küresel, ulusal ve bölgesel yönetişime değinilmeden yerel yönetişim üzerinde durulacaktır.

Yerel yönetişim ile amaçlanan demokratikleşme, merkezsizleşme, yerel düzeyde hizmetlere ulaşım, yerel yönetim faaliyetlerine katılım ve kentlerin sürdürülebilir gelişimini sağlamak olmuştur. Yerel yönetimden farklı olarak, yerel düzeydeki faaliyetlerin ortaklaşa düzenlenmesi ve yürütülmesi olarak tanımlanabilen yerel yönetişim, kentsel yönetişim ile aynı anlamda kullanılmış ve yerel yönetişimin üç özelliğine vurgu yapılmıştır. Öncelikle, yerel yönetişimde yerel yönetimler mahalle düzeyinden başlayarak bölgesel, ulusal ve uluslararası alanda yönetişim olanaklarını barındıran aktörlerle işbirliği arayışındadır. İkinci olarak, yerel yönetişim kararların alınması ve uygulanması noktasında özel ve kamusal çıkarların kaynaştırılmasını, etkililiği ve verimliliği esas almaktadır. Son olarak, bu etkinliğin ve verimliliğin başarılmasında yeni ve daha iyi yolların bulunması gerekmektedir.

Yeni ve daha iyi yollar arayışı, kamu sektörüyle özel sektörün ve sivil toplumun yeni tür bir ortaklığı olarak sunulurken; bu ortaklık çerçevesinde sivil toplum kuruluşlarının artan rolü, sonraki süreçlerde üzerinde daha fazla durulan bir konu olmuştur. Sivil toplum günümüzde, "devlet alanında özgürleşmesini sağlamış, yasalar temelinde meşruluğu garantiye alınmış ve bireylerin gönüllü aktivitelerine, örgütlenmelerine dayanan bir sosyal yaşam alanı" olarak tanımlanabilmektedir. Bu tanım, içinde bireysel özgürlükler, özerklik, yasallık, çoğulculuk, gönüllü örgütlenme, kamusallık gibi modern toplumun "sine qua non"larını bulundurur. Burada dikkat çekilen önemli bir nokta özerklik ve gönüllülük kavramlarının sivil toplumu resmi devlet faaliyetleri alanlarından farklılaştıran kavramlar olmalarıdır. Yönetişim alanında kent konseylerinin de temelini oluşturan STK'lar, siyasi partilerin temsil krizi ve temsili demokrasinin meşruiyet krizi yaşaması sonucunda önem kazanmaya başlamıştır. Bu olumlamalara rağmen, STK'lar bir yandan toplumsal taleplerin temsilcisi olarak görülmüş; öte yandan da gönüllülük esasının arka plana düşmesi, profesyonelleşme olgusunun, bu anlamda

hiyerarşik ve bürokratik ilişkilerin ortaya çıkması gibi eğilimler göz önüne alındığında STK'ların toplumsal taleplerin doğrudan temsilcileri olduklarını savı tartışmalı hale gelmiştir.

Yönetişim anlayışı Habitat II ile birlikte Türkiye gündemine girmiş; yerelleşmenin sağlanması ve katılımcı yönetim anlayışının geliştirilmesi, sivil toplumun, özel sektörün yönetimde paydaş hale getirilmesi ve bu bağlamda sivil toplum kuruluşlarının rollerinin güçlendirilip teşvik edilmesi, şeffaflığın, katılımcılığın, hesapverebilirliğin ve etkinliğin sağlanması hedefleriyle kent konseylerinin yerleşmesini sağlamıştır. Katılımcı demokrasiyi sağlamanın yolu, toplumun paydaşlarının yönetime katılımını sağlayabilmekten geçmektedir. Kent konseyleri teorik olarak, kentin sorunlarını tespit etmek ve çözüm bulmak, kentlilik bilincini geliştirmek, ortak akıl üretmek, yerel yönetişimi geliştirmek gibi amaçlarla kentin unsurlarını karar alma sürecine ortak eden bir yapıdadırlar. Bu yapının başarılı örnekleri olduğu gibi sadece zorunluluk amacıyla kurulmuş olanları da vardır. Özellikle yönetişim bakımından sivil toplum kuruluşlarına ağırlık verilen bu çalışmada Antalya'da sivil toplum kuruluşlarının yerel yönetime katılmadaki etkinliğini, kent konseyi ve sivil toplum kuruluşlarının birbirlerine karşı tutumlarını, kent konseyinin katılımcı yönetime katkısını değerlendirmek amaçlanmıştır.

Yerel Gündem 21 ışığında oluşturulan kent konseyleri, çalışma gruplarından, mahalleye yönelik çalışmalardan, kadın ve gençlik meclislerinden ve özel ilgi gruplarına yönelik çocuklar, yaşlılar ve engelliler platformlarından oluşmaktadır. Kent konseyleri, mahalle ya da köy düzeyinden yukarıya doğru örgütlenerek, sivil toplum temsilcileri ve diğer kent paydaşlarının yerel yönetimlerin çalışmalarını denetlemek ve karar alma süreçlerinin daha demokratik ve katılımcı olmasını sağlamak amacıyla kanunla kurulmuş platformlardır. YG-21 sürecinde "kentine sahip çıkma", "aktif katılım" ve "çözümde ortaklık" ilkeleri ile tanımlanan kent konseyleri, yerel karar alma süreçlerine demokratik katılımın, hemşehrilik bilincinin geliştirilmesinin, çok-aktörlü ve çok-ortaklı yönetim tarzının benimsenmesini amaçlamaktadır.

Kent konseyleri, yerel yönetimler açısından ele alındığında, yerel yönetimlerin yetersiz kaldığı alanlarda işlerini kolaylaştırmak amacıyla STK'lar ile işbirliği yapmasına aracı olan bir platform olarak da değerlendirilebilir. Kent konseyleri; kentin gelişimini sağlamak, halkın katılımını ve demokrasinin gelişimini sağlamak gibi konularda yerel yönetimler ile STK'lar arasında işbirliğini hayata geçirebilirler. STK'ların kent konseylerine önem vermeleri ve katılarak görüş bildirmelerinin, yerel yönetimlerin faaliyetlerini aydınlatmak açısından önemli olduğu düşünüldüğünde, STK'lar halkın ihtiyaçlarının doğrudan belirlenmesini ve daha katılımcı bir kent yaratılmasını sağlayan mekanizmalar olarak değerlendirilebilir. Sivil toplumun örgütlü hali STK'lar yönetişim anlayışının gelişimiyle öne çıkan, vatandaşların karar alma sürecine katılabilmelerini sağlayan araçlardır. Bu anlamda siyasi partiler, sendikalar, dernekler, vakıflar, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları sivil toplum kuruluşları olarak değerlendirilmektelerdir. Özel sektör ile kamu sektörü arasında dengeleyici unsur olarak da değerlendirilen STK'ların yönetişim açısından önemi, katılım noktasındadır. Yönetişim anlayışında vatandaşların karar alma süreçlerine katılımı ve devlet ile toplumun karşılıklı etkileşimi söz konusudur.

Çalışmanın örnekleminde yer alan ve Yerel Gündem 21 kapsamında 3 Mart 1997'de Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı'nın ve Antalya Mimarlar Odası'nın ortak çağrısı ile kurulan ve dünyada da başarılı örnekler arasında gösterilen Antalya Kent Konseyi, yerel yönetim ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları, meslek kuruluşları, üniversite, mahalle muhtarları, siyasi partiler, sendikalar, derneklerin yanı sıra toplumun örgütsüz kesimlerinin katılımını kolaylaştıran kurumsal yapılanma olarak Antalya'nın geniş katılımlı demokratik platformudur.

Bu açıklamalar temelinde araştırmada, yönetişim süreci, STK'lar ve kent konseyleri bazında ele alınıp sürecin işleyişi değerlendirilmeye çalışılacaktır. Antalya özelinde, aktörlerin yönetişim sürecinde ne kadar etkin yer alabildiklerini sorgulamak, Antalya'daki STK'ların teori ve pratikte kent konseyine katılımının, kent konseyi ve STK'ların karşılıklı tutumlarının nitel ölçülmesi adına bir çalışma yapmak amaçlanmaktadır. Bu araştırma ile teoride var olan yönetişimi uygulamada görmek, teori ile uygulama arasındaki ilişkiyi değerlendirmek çalışmanın hedeflerindendir. Bu temel amaç kapsamında STK'ların yerel düzeyde kent konseyine katılımının, yönetişim kıstaslarına ve kent konseyinin kuruluş amacına ne ölçüde uygun olduğu tartışılacaktır. Çalışmanın amacına uygun olarak Antalya'daki sivil toplum kuruluşlarının yönetime katılmadaki etkinliğini incelemek için Antalya Kent Konseyi temsilcileri ile gerçekleştirilen yüz

yüze mülakatlar değerlendirilmiştir. Bu çalışmada seçilmiş dört sorunun değerlendirmelerine yer verilecektir. Görüşmelerde Antalya Kent Konseyi temsilcilerine ilk olarak "sivil toplum kuruluşları ve kent konseyi arasındaki ilişkiyi yönetişim temelinde açıklar mısınız" sorusu yöneltilmiştir. Temsilciler, kent konseyini, geniş katılımlı demokratik bir platform; STK'lara şemsiye görevi üstlenmiş, STK'ların görüş ve düşüncelerini yerel yönetimlere ileten ve yerel yönetimlere katkı sağlayan bir yapı; kendi dalında uzman kişilerden oluşan bir birliktelik; STK'ların birleşip kentin sorunlarına çözüm aradığı ortak akıl merkezi; STK'ların ve katılımcı demokrasinin kendisi şeklinde değerlendirmişlerdir.

İkinci olarak kent konseyi temsilcilerine "yönetişimin paydaşı olarak Antalya'daki sivil toplum kuruluşlarının kent konseyindeki etkinliğini değerlendirir misiniz" sorusu yöneltilmiş; sivil toplum kuruluşlarının katılımının ve etkinliğinin kent konseyi bakış açısıyla değerlendirilmesi istenmiştir. Mülakata katılan kent konseyi temsilcilerinin tamamı sivil toplum kuruluşlarının önemine ve kent konseyini oluşturanların sivil toplum kuruluşları olduğuna vurgu yapmışlardır. Katılımcıların bir kısmı Antalya Kent Konseyi'nin Türkiye genelinde önemli bir katılıma sahip olduğunu ve Antalya özelinde de bunun güçlü olduğunu savunurken; bir kısmı da sivil toplum kuruluşlarının kent konseyindeki etkinliğinin eksik ve yetersiz olduğunu, daha etkin katılmalarının güçlü bir yapı oluşturmak adına daha iyi olacağını savunmaktadırlar. Etkinliğin az olduğunu, daha fazla katılımın olması gerektiğini savunan katılımcılar, bu durumu, ülkenin siyasi konjonktürüne, STK'ların gelişmişlik düzeyine, vatandaşların kentteki sorunlara karşı duyarlı olmamalarına bağlamışlardır.

Kent konseyi ile sivil toplum kuruluşları arasındaki uyum, birbirlerine karşı tutumları, görüşlerin dikkate alınması, mümkün olduğunca dile getirilen bütün görüşlerin tartışılması, temsilcilerin kent konseyine ne amaçla ve kimi temsilen katıldıklarını bilmeleri, kent konseyinin işleyişi, bilinirliği, etkinliği ve sivil toplum kuruluşlarının katılımı konusunda önem taşımaktadır. Buradan hareketle mülakata katılan kent konseyi temsilcilerine "Antalya kent konseyi ve sivil toplum kuruluşları ilişkisinde olumlu ve olumsuz yönler nelerdir" sorusu yöneltilmiştir. Antalya Kent Konseyi ve sivil toplum kuruluşları arasındaki ilişkide olumlu yönler, Antalya'daki STK'ların güçlü ve aktif olmaları, katılımcıların temsil ettiği grup ile gündemi tartışıp, kent konseyine bunu yansıtabilmeleri, kısaca sorunların tartışılabildiği bir ortam yaratabilmeleri olarak yorumlanmıştır. Olumsuz yönler ise STK'ların kendi iç işleyişinde bir takım sorunların olması, temsilcinin bireysel katılımcıya dönüşüp kendi fikirlerini yansıtması, bazı STK'ların kent konseyi hakkında bilgilerinin olmaması şeklinde aktarılmıştır.

Çalışmada son olarak "kent konseyi-sivil toplum ilişkisi nasıl olmalıdır" sorusu değerlendirilmiştir. Kent konseyi temsilcileri, çoğunlukla örgütlü toplumun temsilcilerinin yer aldığı, kentin sorunlarını tartışabildiği, görüş ve öneri sunabildiği demokratik bir platform olarak adlandırılan kent konseyinde örgütsüz toplumun temsil edilemediğini, vatandaşın bazı gerekçelerden dolayı kent konseylerine katılamadığını belirtmişlerdir. Örgütsüz toplumun kent konseyinde yeterince temsil edilememesi, hem mevzuattan, hem toplantıların katılıma açık, şeffaf bir şekilde yapılıp yapılamamasından kaynaklanmaktadır. Vatandaşlar genellikle üye oldukları STK'lar, mahalle muhtarları ya da bağlı oldukları kurum ya da kuruluşlar aracılığıyla temsil edilebilmektedir. Ancak burada önemli bir nokta da, kent konseyinin bilinirliği ve temsilcilerin kurum/kuruluşlarındaki insanların görüşlerini yansıtabilmeleri ve temsilen katıldıklarını bilmeleridir.

Görüşmelere katılan Antalya Kent Konseyi temsilcilerinin sorulara verdikleri yanıtlardan hareketle, kent konseyleri ortak akıl ve baskı grubu noktasında ele alınmış, sivil toplum kuruluşlarının ortak çatısı ve yönetişim ilkelerinin uygulandığı çok aktörlü bir yapı olarak tanımlanmıştır. Antalya açısından bakıldığında kent konseyinin hiyerarşik bir yapı olmadığı, yatay ilişkilerin hâkim olduğu savunulmaktadır. Ancak STK'lar yönünden daha kapsayıcı olması gerektiği belirtilmiştir.

Kent konseyi temsilcilerinden sivil toplum kuruluşlarına karşı eleştiriler de gelmiştir. Bu eleştiriler, sivil toplum kuruluşlarının zaman zaman şahsileşmeleri, temsilcilerinin bireysel katılımcıya dönüşmesi veya STK'ların toplumsal olaylara ve kente karşı ilgisizliğidir. Bir başka eleştiri de STK'ların kent konseyi bazında kendilerini ilgilendiren alanlarda daha çok katılmak istemelerine rağmen, yönetsel baskılardan, ülkenin siyasi durumundan dolayı bunu gerçekleştirememeleri şeklindedir.

Bir genelleme yapıldığında STK'ların birçoğunun kent konseylerinin varlıkları ve işlevleri hakkında bilgi sahibi oldukları fakat bu örgütlenmelerde aktif bir şekilde temsilci bulundurmaktan imtina ettikleri veya temsilci bulundurmaya sıcak bakmadıkları gözlemlenmektedir. Bununla birlikte kimi sivil kuruluşların kent konseyinin kentteki konumundan, kent konseyine temsilci gönderebileceklerinden de habersiz olduğu düşünülmektedir. Bireysel katılımın yetersiz olduğu belirtilse de, Antalya Kent Konseyi'nin, belirli bir kesimi temsil etme ve görüşlerini değerlendirme noktasında iyi bir yerde olduğu söylenebilir. Ekonomik örgütlenmelerin, oda ve dernek temsilcilerinin kent konseyine katılımlarının yeterli düzeyde olduğu ve kent konseyi temsilcilerinin kent konseyini katılımcı bir yapı olarak gördükleri açıktır.

***Anahtar Kelimeler*:** *Antalya Kent Konseyi, Kent Konseyi, Sivil Toplum Kuruluşları, Yerel Yönetişim, Yönetime Katılma*

ABSTRACT

The concept of governance which was formally used in the report of the World Bank in Sub-Saharan Africa: From Crisis to Sustainable Growth in 1989 for the first time, was considered an important concept in the development of underdeveloped countries. This concept is not with single actor administration concept but rather a multi- actor, including state, non- governmental organization and private sector stakeholders.

Instructions were made about the governance understanding in the 28th part of the Agenda 21 Program, one of the outputs of the 1992 Rio Conference. The Habitat II Conference held in Istanbul in 1996, and the reflection of the Local Agenda 21 which the countries will implement, has established city councils in Turkey. The way to provide participatory democracy is to enable the participation of the stakeholders of the society in the administration. In this context, the city councils are formed as a structure that associates the residents of the city with the decision-making process in order to find out the problems of the city and find solutions, to develop the consciousness of urbanity, to generate collective mind and to develop local governance. There are also successful examples of this work as well as those established only for necessity.

In this research, governance process will be evaluated on the basis of NGO's and city councils. In Antalya, it is aimed to question how active actors can take place in the governance process, to conduct a study on the role of NGOs in the city council, to measure the attitude of the city council against NGOs and NGOs against the city council. This research aims to see the existing governance in practice and to evaluate the relationship between theory and practice. Within this basic aim, the extent to NGOs participate in local level city council governance criteria and the purpose of city council establishment will be discussed.

The following four questions were searched in the interviews made with the representatives of the city council and evaluation was made in accordance to the answers given:

1. Do you explain relationship between NGOs and city councils on the basis of governance?
2. Do you evaluate the effectiveness at the city council of NGOs in Antalya as the stakeholders of governance?
3. What are the positive and negative aspects of the relationship between the city council and non-governmental organizations in Antalya?
4. How should be the city council and civil society relation?

***Keywords*:** *Antalya City Council, City Council, Civil Society Organization, Local Governance, Participation in Administration.*

GELECEĞİN DÜNYASINDA DOĞRUDAN DEMOKRASİ MÜMKÜN MÜ?

DIRECT DEMOCRACY POSSIBLE IN THE FUTURE?

Niran CANSEVER
Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Tuna Emre KÖKLÜ
Süleyman Demirel Üniversitesi Gönen Meslek Yüksekokulu Yerel Yönetimler Programı

ÖZET

Demokrasi hakkında akademik çalışmalar çoğunlukla demokrasinin Antik Yunan'daki uygulamasından bahsederek başlar. Tarihsel süreçte değişerek ilerleyen demokrasi şekillerinden günümüze kadar gelen tartışmalar çeşitli disiplinlerde ve konularda kendine yer bulur. Genellememekle birlikte, bu tür çalışmalar, Eski Yunan'da görülen doğrudan demokrasi formunun yerini temsili demokrasiye bıraktığını belirtir. Şüphesiz ki, MÖ 500'de katılımcılık fikrinin yeni benimsenmesi, site yurttaşlığının sınırlı bir topluluğa verilmesi ve nüfus yoğunluğunun günümüze göre daha az oluşu gibi faktörler kararlara doğrudan etki etmesine imkân sağlamıştır. (Sartori 1996:122), kendi kendini yönetme olan doğrudan demokrasinin ancak küçük gruplar için mümkün olabileceğini ileri sürmüştür. Siyasal kararlara böyle bir katılım süreci kent meydanında toplanan halkın görüşlerini ifade etmesi ve halk meclisleri gibi kurumlar sayesinde oluşmuştur. Ayrıca, Atina'da uygulanmış olan kamu görevlilerinin kurayla sırayla ya da seçimle iş başına gelmesi de doğrudan demokrasi uygulamasının bir göstergesi olarak kabul edilir (Kışlalı, 1984: 68).

Doğrudan demokrasiden, temsili demokrasiye doğru geçişin önemli sebeplerinden biri ülkelerin nüfuslarının artması ve alan ölçeğinin büyümesi sonucunda zorlaşan katılım eyleminin yaygınlaşma sorunu olduğu söylenmektedir. Bu nedenle halkın ancak yerel siyasete doğrudan katılabileceği ve doğrudan demokrasinin ancak küçük ölçekli yönetimlerde mümkün olabileceği dile getirilmektedir. Genellikle günümüzde, buna örnek olarak, birkaç kantonunda doğrudan demokrasiyi uygulayan, İsviçre verilmektedir. Bu bakımdan her zaman idealize edilmiş olan doğrudan demokrasiye ulaşmanın günümüzde olanaksız olduğu varsayımdan yola çıkılmıştır. Rousseau'ya (2011: 63-64) göre; ideal demokrasinin önündeki engel ölçek sorunudur. Bu şekilde bir yönetim modelinin uygulanabilmesi için devlette herkesin zenginlik ve sınıf bakımından eşit olması ve vatandaşların birbirini tanıyacak ölçüde küçük bir devletin olması gerekmektedir. Ancak burada akıllara şöyle bir soru gelmektedir; Halkın karar alma süreçlerine katılımı eski dönemlerde olduğu gibi sadece somut, görülen ve fiziksel bir mekânla mı sağlanabilir? Ayrıca, siyasal katılımın artırabilmesi için mutlaka her bireyin ekonomik ve sosyal gelişmişlik düzeyi eşit ve yüksek mi olmak zorundadır? Elbette ki, önceki yıllarda şimdiki gibi teknolojik imkânlarının olmayışı insanları, iletişim kurmak için bir araya gelmelerini zorunlu kılmıştır. Günümüzde ise, iletişim olanaklarının gelişmesiyle birlikte fiziksel mekân kavramının yeniden tanımlanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bir başka deyişle, iki bireyin birbirleriyle iletişim kurabilmeleri için artık aynı fiziksel mekânda bulunmalarına gerek olmadığı tartışmalıdır. Bilgisayar, cep telefonu, akıllı saatler, radyo-tv vb. gibi cihazların oluşturduğu sanal ortamlarda da bir araya gelinebilmektedir. Ayrıca vatandaşlık numaraları vb. uygulamalar kişileri devletle olan ilişkilerinde dijitalleştiren sonuçları ortaya çıkarmaktadır. Kısaca, artan nüfus ve büyüyen topraklar doğrudan demokrasinin işleyebilmesine engel olarak görülürken, değişen teknoloji seviyesi önemli bir değişken olarak göz ardı edilmektedir. Gerçekten de günümüzde teknolojinin gelişmesi ile birlikte bireylerin sanal ortamlara bir nevi örgütlü topluluk oluşturup herhangi bir konu üzerinde fikirlerini belirtip kamuoyu oluşturup baskı grupları gibi hareket ettikleri görülmektedir. Bu tür sanal ortamlar siyaseti ilgilendiren platformlara dönüştürülebildiği takdirde doğrudan demokrasi uygulaması da kısmen gerçekleşmiş olabilir. Ancak, bu çalışmada doğrudan demokrasi tartışmalarımız kamu idaresini ilgilendiren bütüncül bir sistemden farklı olarak çeşitli alanlarda uygulanabilirliğinin tartışmasına yer verilmiştir. Gelişen teknoloji ve internet siyaseti tamamen kapsamayacak olsa da insanların kendilerini nasıl yönettiğini değiştirecek olsa da (Morris, 2001:1046), bu çalışmanın, ülkelerin yönetiminin gelecekte bütünüyle doğrudan demokrasi ile

yönetilebileceği gibi bir iddiası yoktur. Bununla birlikte, doğrudan demokrasinin günümüz dünyasında ilk defa uygulanmadığı da bilinmektedir. Örneğin, İsviçre, teknolojik imkânlardan faydalanarak doğrudan demokrasiye yaklaşan ülke örneği olarak değerlendirilebilir. İsviçre'de halk birçok konuda yönetime referandumla katılmaktadır, anayasal girişimde bulunabilir ve referandum talep edebilir. (www.postgazetesi.com).

Bu çalışma, teknolojinin gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan dijitalleşme kavramının gelecekte siyasal katılım ve demokratik mekanizmalarda nasıl bir değişme neden olabileceğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Daha katılımcı bir demokrasi için ülkelerin düzenli bir reform çabası içinde oldukları görülmektedir. İnsan hakları, yerelleşme, şeffaflık, hesap verilebilirlik, anayasal reformlar, piyasa ekonomisinin işlerliğini artırıcı düzenlemeler vb. gibi faaliyetler daha iyi ve işler bir demokrasinin yerleşmesine katkı sağlayacağı kesindir. Ancak, bunlara teknolojik olanakların getirdiği araçları sisteme entegre edebilmek gibi bir amacı da eklemek 21.yy. dünyasında zaman – mekân – emek – harcama bakımından hem bireyler hem de devletler için düşünülmelidir. Siyasal katılım seçimler temelinde düşünüldüğünde, her ne kadar yüksek katılma oranları her zaman iyi bir demokrasinin göstergesi olmayabileceği gibi düşük bir katılım oranı da yöneticilerin hesap verebilirliğini ve denetlenmesi imkânını da azaltacaktır (Kiriş, 2015: 38). Gelişen teknolojinin, siyasal kampanyaların finansmanı konusunda partilere büyük kolaylıklar sağlayacağı söylenebilir. Parti kampanyalarının ücretsiz bir şekilde sanal ortamlarda yürütülmesi reklamcılık sektörünün küçülmesine ve bir yandan da kamu harcamalarının azalmasına neden olacaktır. Son dönemde demokrasi ile ilgili özellikle yerleşik demokratik sistemler üzerinde yapılan birçok akademik çalışmada temsili demokrasi krizi ve bu krizin nasıl aşılacağı üzerine tartışmalar yapılmaktadır. Özellikle, eşitliği, adaleti ve meşruiyeti artırmak adına bu gibi temsili demokrasi krizlerine her zaman çare olarak, siyasal katılımın artırılması görülmüştür. Bu açıdan değerlendirildiğinde, teknolojinin gelişmesi ve dijitalleşmenin birlikte siyasal katılma araçlarından biri olan seçimlerde gelişen ya da geliştirilen teknolojilerin kullanılması siyasal katılmayı arttıran bir faktör olarak görülebilir. Gerçekten de sosyal medya platformlarının gelişmesi ve sosyal medya kullanıcıların sayısının artması ile de doğrudan demokrasi ile bağdaşan uygulamaların bu platformlar aracılığıyla da yürütüldüğünü görmekteyiz. Ayrıca, E-Demokrasi, Elektronik Doğrudan Demokrasi ya da Doğrudan Dijital Demokrasi, olarak günümüzde adlandırılan yeni bir trendin, bir nevi doğrudan demokrasi uygulamalarının, yavaş yavaş Dünya'da yer bulmaya başlamış bir uygulama olduğu görülmektedir. Örneğin İzlanda, 2008 ve 2013 yılları arasında anayasa yapım süreci ile katılımcı müzakereci demokrasinin uygulanabilir kılınması için interneti bir araç olarak kullanarak e-demokrasi pratiğini uygulamıştır (Çağ, 2013:71). Anayasa yapım sürecindeki ilerlemeleri Facebook, Twitter ve Youtube kanalı ile halka duyurarak katılımcılık ve meşruiyeti tabana yayarak halkın etkileşimini sağlamış ve şeffaflığı artırarak bu internet platformlarını sürekli bir kontrol ve geribildirim mekanizması olarak kullanmıştır (Çağ, 2013: 80-85).

Bu çalışmada, dijitalleşmenin demokrasinin olası yeni formlarına ya da uygulamalarına bir tartışma ve değerlendirme perspektifi açmayı hedeflemektedir. Doğrudan demokrasi ile ilgili genel kanı, nüfus ve toprakların genişliği problemleri sebebi ile uygulamanın günümüz şartlarında mümkün olmayacağı yönündedir. Bu nedenle bu çalışma aynı zamanda, günümüzde teknolojik imkânlardan, gelişen ve yayılan sosyal medya vb. gelişmelerden faydalanarak, temsili demokrasiden, doğrudan demokrasiye ne kadar yaklaşabileceğimiz konusunda bir tartışma açmayı amaçlamaktadır. Gittikçe daha fazla dijitalleşen Dünya'da Teknolojinin katlanarak artan gelişimin seyrinden faydalanarak doğrudan demokrasinin işletilebilmesinin mümkün olup olmadığı ya da doğrudan demokrasiye nasıl daha fazla yaklaşılabileceği tartışılacaktır. Çalışmayı oluştururken izlenecek yöntem, demokrasi formları, demokrasi uygulamaları ve teknoloji-siyaset ilişkisi ile ilgili literatür taraması yapılıp mevcut uygulamalar analiz edildikten sonra gelecekte var olabilecek demokratik mekanizmalar ortaya konmaya çalışılacaktır. İleriye dönük fütüristtik çıkarımlar ya da muhtemel senaryolar, demokrasinin tarihsel süreci hakkında bilgi ve genel literatür temel alınarak kısmen hayal gücü ile oluşturulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Demokrasi, Dijitalleşme, Siyasal Katılım, Teknoloji, Meşruiyet*

ABSTRACT

Many of the studies on democracy refers its form on Ancient Greece. These studies tells the transition of democracy from direct democracy to represantive democracy. At this point, the factors as existing of participation ways, giving the cite citizens to the less of people, population less etc. enable to apply direct democracy in that times. Direct democracy is feasable for little communities (Sartori 1996:122). One of the important reasons of transition of democracy form is increasing of population and getting hard to political participate ways. According to Rousseau (2011: 63-64), scale problem is the main obstacle for direct democracy In that point, some question should be answered; a physical place is necessary to participate on political decision for people? Today, the term of physical place should needed to define again. In other words, people don't have to be at same place to communicate. Shortly, while increasing of population and getting larger of lands seems as an obstacle on working of direct democracy, but developing of level of technology is ignored as variable.

This study aims to put forward to possible changes on democratic mechanisms and political participations. It is certain that developing on human rights, transparency, accountability, constitutional law contribute on better democracy. Besides these steps, entegrating new technological opportunities to the system should be thought. The study also aims to open a new discussion and evaluation perspective on possible new forms or practices of democracy with digitalization. Common view is like that transition to direct democracy is hard becuase of population and larger lands. But, how social media and virtual place which provide new technological developments helps to how getting closer to direct democracy from represantice democracy. After the literature review on democracy forms and relationship between technology and politics, possible democratic forms in the future will be told.

Keywords*: *Democracy, Digitalization, Political Participation, Technology, Legitimacy

AMERİKAN SOSYAL MEDYASINDA GÖÇMEN KARŞITLIĞI VE DİJİTAL NEFRET SÖYLEMİ: TWİTTER ÖZELİNDE BİR İNCELEME

ANTI-IMMIGRANT HATE SPEECH IN USA IN TRUMP'S PRESIDENCY: AN ANALYSIS WITHIN THE CONTEXT OF TWITTER

Ayşe KALAV
Akdeniz Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Aliye Bilge CERTEL FIRAT
Kars Kafkas Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Sosyal Bilimler

ÖZET

Günümüz modern toplumlarında, gündelik hayatın her anı medya tarafından sarmalanmış vaziyettedir. Latince "araç", "aracı" anlamına gelen medium sözcüğünden türetilen medya kavramı, iletişim araçlarını/ iletişim ortamlarını ifade etmektedir. Bu iletişim ortamlarında üretilen her türlü içerik radyo, televizyon, internet, gazete gibi yazılı, görsel ve dijital araçlar ile dağıtılıp alıcılara iletilmektedir.

İnternetin günlük hayatın bir parçası haline gelmesiyle birlikte kitle iletişim araçları/ iletişim ortamları radikal bir değişime uğramıştır. Geleneksel medya olarak ifade edilen gazete, televizyon, radyo gibi araçlar, zaman ve mekân sınırlaması olan ve dolaysız iletişime olanak tanımayan araçlardır. Ancak internetin yaygın olarak kullanılmaya başlaması, zaman – mekân kısıtlaması olmadan doğrudan iletişimi mümkün kılmıştır. Yeni medya, ister gerçek kimliğiyle ister anonim olarak, tüm kullanıcıların içerik üretip paylaşabildiği, sansürsüz, özgür iletişim ortamları yaratmıştır. Siber uzayın özgürlük ortamı çeşitli etik problemleri de berberinde getirmiştir. Çalışmanın ana eksenini oluşturan dijital nefret söylemi bu problemlerin en önemlilerinden biridir. İfade özgürlüğü bağlamında tartışılmaya çalışılan nefret söylemi, bu çalışmanın ana sorunsallarından birini oluşturmaktadır. Nefret söylemlerini normalleştirmeye, nefret saikiyle işlenen suçları meşrulaştırmaya zemin oluşturacak şekilde ifade özgürlüğü temelinde bu konunun tartışılması, problem edilmesi gereken temel bir meseledir. Bu çalışmada nefret söylemi; çeşitli tanımlamalara yer verilerek kavramsal olarak tartışılacak, nefret söylemi içeren iletilerin neler olduğu açığa çıkarılarak bu konunun normalleştirilmeden "hakkında konuşulur, tartışılır ve çözüm üretilir" hale gelmesine yönelik söylemler üretilmeye çalışılacaktır.

Nefret söyleminin üzerinde uzlaşılmış, evrensel tek bir tanımı bulunmamasına karşın Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 1997 yılında bu hususta almış olduğu tavsiye kararında yer alan tanım oldukça kapsayıcıdır. Buna göre;

""Nefret söylemi" kavramı, ırkçı nefreti, yabancı düşmanlığını, Yahudi düşmanlığını veya azınlıklara, göçmenlere ve göçmen kökenli insanlara yönelik saldırgan ulusalcılık ve etnik merkezcilik, ayrımcılık ve düşmanlık şeklinde ifadesini bulan, dinsel hoşgörüsüzlük dâhil olmak üzere hoşgörüsüzlüğe dayalı başka nefret biçimlerini yayan, kışkırtan, teşvik eden veya meşrulaştıran her türlü ifade biçimini kapsayacak şekilde anlaşılacaktır."

Nefret söylemine dair çeşitli tanımların olması, nefret söyleminin muğlâk ve tanımlanması zor bir kavram olduğuna işaret etmektedir. Ancak, tanımın muğlâklığı literatürde sıkça vurgulansa da, esas konu; herhangi bir ifadenin belli bir ırka, topluluğa ya da gruba onların özelliği olduğu "varsayılan" sözcüklerle aşağılama ya da küçümseme içerecek şekilde saldırılmasıdır. Bir insanın ırkından, milliyetinden, cinsiyetinden ya da göçmen olma durumundan dolayı "hırsız", "yalancı", "ahlaki değerlerden yoksun", "tembel" gibi kalıp yargılarla işaret edilmesi, nefret söyleminin özcü bir temellendirmeyle kurgulandığını göstermektedir.

Çalışmada göçmenlik ve ırk ekseninde gerçekleşen nefret söylemleri yeni medya araçlarından biri olan Twitter üzerinden açığa çıkarılacaktır. Yeni medyanın "sansürsüz, hızlı, etkileşimlilik, yayılım" gibi

özelliklerle geleneksel medyadan farklı özelliklere sahip olması, nefret söylemlerinin kurgulanması ve yeniden üretilmesi açısından önem taşımaktadır. Geleneksel medya yerine Twitter gibi sosyal bir ağın tercih edilmesi de yeni medyanın saydığımız bu özelliklerle tanımlanmasından kaynaklanmaktadır. Bir gruba, topluluğa ya da ırka dair üretilen nefret söylemleri Twitter aracılığıyla çok hızlı ve sansürsüz bir biçimde yayılarak toplumda nefret söylemleri ağını kolaylıkla ve geleneksel medyaya göre daha "etkili" biçimde örmektedir. Irkçılık, yabancı düşmanlığı ve göçmen karşıtlığını yeniden üreten nefret söylemleri böylelikle toplumda bir karşılığını bulacak şekilde meşrulaştırılmaktadır.

Nefret söylemi kavramı literatürde uzun zamandır tartışılan bir kavramken yeni medyanın da etkisiyle dijital nefret söylemi, online nefret gibi kavramlar oluşarak nefret söylemi yeni medya bağlamında da tartışılmaya başlanmıştır. Yeni medyanın nefret dilinin geleneksel medyaya göre farklılaşan yönleri ve bu söylemleri ortaya çıkaran toplumsal ve siyasal belirlenimleri tanımlama çabası, içinde bulunduğumuz dijital çağı anlama noktasında da yol gösterici olacaktır. Dijital iletişimin hegemonik konumu, nefret söylemi tartışmalarının yeni medya bağlamında tartışılmasını önemli hale getirmiştir. Bu çalışmada bu ilişkiselliği yeni ortaya çıkan dijital nefret, online nefret gibi kavramlar üzerinden kurma çabası, sosyal medya aracılığıyla dönüşen siyaset yapma biçimlerini anlaşılır kılmaya yönelik olacaktır. Bir siyasi aktörün söylemlerinin ışık hızıyla sosyal medyada gündem olabilmesi, sosyal medyanın hegemonya inşa sürecindeki potansiyel gücünü göstermektedir.

Yeni medya ortamlarında belirli kişi veya gruplar 'öteki'leştirilirken, ötekinin karşısında konumlandırılacak bir 'biz' inşa edilmektedir. Benzer düşünceleri paylaşan insanların kolayca bir araya gelip iletişim kurabildiği siber uzayda nefret söylemi de çok hızlı şekilde yayılıp, çoğalmaktadır. Yeni medya ortamlarının en çok kullanılanlarından olan Twitter adlı sosyal ağ da nefret söylemlerinin üretilip paylaşıldığı, 'öteki' ve 'biz' çatışmasının yoğun olarak yaşandığı bir etkileşim ortamıdır. Yazılan tweetler, retweet özelliğiyle daha fazla kişiye ulaşabilmekte, etiketler (#hashtag) aracılığıyla gündem oluşturabilmektedir. Kitleleri etkileme, yönlendirme gücü olan aktörler de sosyal medyayı aktif olarak kullanarak bu alanın hızlı etkileşim ortamında kendi düşüncelerini paylaşmaktadır. Bu aktörler içerisinde aşırı milliyetçilikten beslenen aşırı sağ, neo Nazi, zenofobik örgütler de bulunmaktadır. Belirli etiketler altında toplanarak aidiyet kurdukları toplulukla birlikte hedef alınan kişi veya gruplar için nefret söylemi üretip yaymaktadırlar. Sosyal medyada gerçekleşen nefret söylemi gerçek dünyaya da taşabilmekte, nefret saiki ile işlenen suçları kışkırtabilmektedir.

Çalışmada, Amerika Birleşik Devletleri'nde yükselen ırkçılık ve yabancı düşmanlığına paralel olarak Twitter'da yabancı ve göçmenlere yönelik nefret söylemleri belirli etiketler üzerinden analiz edilmeye çalışılacaktır. Özellikle 2017 başkanlık seçimleri sürecinde artan nefret söylemleri; yabancıları sınır dışı etme, Meksika sınırına duvar örülmesi, beyaz ırkın üstünlüğü gibi ırkçı ve yabancı düşmanlığı içeren etiketler aracılığıyla yayılmıştır. Twitter üzerinden belirtilen etiketler üzerinden üretilen söylemin iktidarla ilişkisini kurmak amacıyla eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılacaktır. Söylemin toplumsal bağlamından ayrı tutulamayacağı göz önünde bulundurulduğunda, özellikle Donald Trump'ın başkan seçilmesiyle gelişen tarihselliğin de söylem, iktidar ve ideoloji ilişkilerinin kurulmasında öneminin olduğu anlaşılacaktır. İktidarın dil ile olan ilişkisini temel bir önerme kabul eden dilbilimci Teun van Dijk'ın eleştirel söylem analizinden yararlanılacaktır. Irkçılık, göçmen karşıtlığı ve yabancı düşmanlığı temaları etrafında, genelleme, normalleştirme ve ötekileştirme gibi nefret söyleminin belli işlevleri aracılığıyla yeni hakikat rejimleri inşa edildiğine dikkat çekilecektir.

Çalışmada eleştirel söylem analizi yöntemiyle incelenecek olan tweetler başkanlık seçimleri sürecinde ve Donald Trump'ın ABD başkanı seçilmesinin ardından Twitter'da kullanılan göçmen karşıtı ve yabancı düşmanlığı içeren etiketlerden seçilmiştir. Çalışmanın örneklemi, #MAGA (Make America Great Again), #BuildTheWall, #DeportThemAll, #NoRefugees, #AmericansFirst, #GodBlessPresidentTrump etiketlerinden seçilen altı tweetten oluşmaktadır. Söz konusu etiketler ile birlikte pek çok paylaşım yapılmış, yabancı düşmanlığına tepki gösteren kişiler de bu etiketleri kullanmıştır. Sadece etiketin kullanılması da nefret söyleminin yeniden üretilmesine neden olduğu için söz konusu etiketler uzun süre Twitter gündeminde kendisine yer bulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Yeni Medya, Twitter, Dijital Nefret Söylemi, Eleştirel Söylem Analizi*

ABSTRACT

New media differs from traditional media in that it reaches a great many people within a very short time. Unlike old media, it is uncensored and the individuals alone can create their own community with followers. In the first part of the study, the definitions concerning digital media are elaborated. What is so distinctive about it is accentuated through examples. Having analyzed the literature about digital media, the concept of digital hate speech is introduced. Any discriminatory or insulting statements towards immigrants, foreigners and people with different backgrounds circulating in digital media can refer to digital hate speech or online hate speech, in other words. Targeting people owing to their ethnicity or religion through hate speech is so various in digital area. Revealing the social and political situations behind any hate speech is important so as to determine the problem and overcome it.

Upon Donald Trump's presidency, racist and anti-immigrant remarks have accelerated in social media especially in Twitter through hash tags. People create a sense of community through retweeting such hash tags as #MAGA (Make America Great Again), #BuildTheWall, #DeportThemAll, #NoRefugees, #AmericansFirst, #GodBlessPresidentTrump. In this study, a critical discourse analysis of Teun Van Dijk is employed in order to study these hash tags. A new way of doing politics is one of the results this study aims to reveal. Rather than a ruler or a state, individuals themselves can create their own domains of power. A great many micro-powers are circulating in Twitter through hash tags, which legitimates and normalizes hate speech towards immigrants.

Keywords: *New Media, Twitter, Digital Hate Speech, Critical Discourse Analysis*

ANTİK YUNAN ATİNA POLİS DEMOKRASİSİNDE SOFİSTİK ETKİLER

SOFISTIC EFFECTS IN ANCIENT GREEK ATHENS POLIS DEMOCRACY

Gökhan ÇELEN
Akdeniz Üniversitesi, İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Her yönetim biçimi insan gruplarının yaşadığı toplumsal olayların ve fikri temellerin sonucunda ortaya çıkmaktadır. Demokrasi yönetimi de belirli toplumsal olayların sonucunda ortaya çıkmıştır. Halkın kamu işleri ve devlet politikalarını oluşturmak için ortaklaşa karar verdiği ve klasik tabirle kendi kendisini yönetme talebinde bulunarak bir araya geldiği ilk devlet biçimi Atina polisidir. Demokrasi tarihi ele alınırken başlangıç noktası olarak ele alınan bu devlet, yönetim biçimlerinin birçoğunu deneyimledikten sonra demokrasi yönetimine ulaşabilmiştir. Siyaset felsefesine ait tartışmalar gündeme geldiğinde, bahis ilk olarak Antik Yunan Atina polisinden açılmaktadır. Bunun sebebi Atina polisinin bugün siyasete dair kullandığımız birçok kavramın anavatanı olmasındandır. Ayrıca Atina polisi, modern zamanların en yaygın ve ideal olarak kabul edilen yönetim biçimi olan demokrasi yönetimini doğrudan demokrasi biçiminde uygulanmış alan olarak insanlık tarihinin ilklerinden bir tanesi olmaktadır. Atina demokrasisi kendiliğinden ortaya çıkmadığı için bu yönetim biçimine ulaşana kadar poliste farklı yönetim biçimleri uygulanmış ve bazı toplumsal hareketler sonucunda da yönetim biçimlerinde değişiklikler olmuştur. Her toplumsal hareketin belirli katalizörleri olduğunu düşündüğümüzde, özellikle siyaset felsefesi açısından incelemek istediğimiz Sofist kuşak, Atina polisinde siyasete nasıl dâhil olmuştur ya da polis yönetiminin muhatabı olan yurttaşları nasıl etkilemiştir sorularının cevaplarının aranması önemlidir. Bu soruları cevaplayabilmek için ise insanların nasıl bir araya geldiklerini ve sonrasında Antik Yunan uygarlığının nasıl oluştuğunu incelemek gerekir. Bu inceleme sonrasında ise Antik çağdaki kent devletlerinin geçici olmasına paralel olarak Yunan dünyasında polislerin nasıl kalıcı olabildiklerine değinmek gerekmektedir.

Atina polisinde doğrudan demokrasinin uygulandığı ve yurttaş olan tüm insanların yönetime dâhil olduğu siyasi literatürde bilinen bir olgudur. Ancak Antik Yunan dünyasında yüzü aşkın polis olmasına karşın neden sadece Atina polisi demokrasi ile anılmıştır. Antik dünyada krallıklar egemenliğini sürdürürken Atina polisindeki toplumsal ve ekonomik hareketlerin diğer polislerden ya da uygarlıklardan farkı ne olmuştur ki, dünyanın bilinen ilk demokratik yönetimi Atina polisinde kurumsallaşmıştır. Dünya uygarlıklarına baktığımızda kent devleti görünümünde ortaya çıkan devletler zamanla etrafındaki alanları ilhak etmeye başlamış ve imkânları ölçüsünde de imparatorluk seviyesine ulaşmışlardır. Bu süreçte yönetim işlevi, kenti kuran insanlar tarafından ortaklaşa alınan kararlarla yürütülürken, yönetim zamanla bir aristokrasiye ve ardından da krallığa evrilmiştir. Yunan dünyası içinde Atina polisinde ise süreç, kabile şefinin krallığından, soyluların oluşturduğu aristokrasiye, aristokrasinin toplumsal hareketler sonucu yıkılması ile birlikte de yurttaşların tamamının katıldığı demokratik bir yönetime dönüşmüştür. Peki, bu demokratik yönetime giden sürece hangi toplumsal hareketler neden olmuş ve demokratik yönetimi besleyen ekonomik kaynaklar nasıl elde edilmiştir. Bu soruların cevapları Atina polisinin diğer polis ve krallıklardan farkını ortaya koymak açısından önemli olduğu gibi, poliste uygulanan demokrasinin niteliğini de bizlere sunacaktır. Siyaset felsefesi açısından Yunan dünyası ve özelinde Atina polisini incelediğimizde ise felsefenin, Yunan uygarlığı tarafından bilimsel bir şekilde ortaya çıktığını görmekteyiz. Yunan dünyasında felsefenin ortaya çıkışı ve ilerleyen süreçlerde insana yönelmesi, Yunan uygarlığının geçirdiği ekonomik ve siyasi gelişmelerle yakından ilgilidir. Atina polisi ekonomik ve toplumsal hareketler bağlamında hızlı bir dönüşüm yaşarken, paralelinde sanatsal, bilimsel ve felsefi anlamda da ciddi dönüşümlerin yaşandığı bir merkez haline gelmiştir. Yunan uygarlığının Anadolu kıyılarında doğa felsefesi şeklinde ortaya çıkan felsefe, bu bölgenin Pers İmparatorluğu tarafından ele geçirilmesi ile birlikte anakara Yunanistan'ına taşınmış ve Atina polisinde demokrasi yönetimine ulaşıldığında felsefi düşünce insana yönelmiştir. Felsefenin insana yöneldiği bu evrede Sofist kuşak felsefi tartışmaların odağına yerleşmiştir. Retorik eğitimi başta olmak üzere çeşitli alanlarda eğitmenlik yapan bu kişilerin çoğunluğu Yunan uygarlığına mensup olmakla birlikte Atina

polisi dışından gelmiş kişilerdir. Gezici öğretmenlik yapan bu kişilerin birçoğu Atina polisinin aristokratik değerlerini benimsemedikleri ve kurumsallaşmaya başlayan demokrasi yönetiminde, yönetim sürecine hâkim olmayan demiurgoi (burjuva) sınıfına siyaset öğretmenliği yaptıkları için polis yöneticileri tarafından hoş karşılanmamışlardır.

Atina polisinde demokrasinin kurumsallaşmasında Sofistler olarak adlandırılan düşünür gurubunun ciddi etkileri bulunmaktadır. Siyaset öğretmeni olan Sofistler, demokrasi yönetimine ulaşan fakat bu sistemi nasıl çalıştıracağını bilmeyen genç yurttaşlara ücret karşılığı eğitim vermişlerdir. Atina polisi demokrasi hayatının en önemli figürü olan Perikles'e danışmanlık yapan Sofist bulunduğu gibi, en meşhur oligarşik yönetim olan otuzlar yönetiminin içinde bulunan Sofist de bulunmaktadır. Bir okul olmayan ancak benzer özellikleri dolayısıyla aynı isimle anılan bu kişiler Atina polisi sınıf mücadelesine taraf olmuşlar ve sınıfların fikri mücadelesinde rol oynamışlardır.

Sofist kuşak siyaset felsefesi temelinde incelenirken iki kuşak şeklinde ayrıma tabi tutularak incelenmektedir. Bu yöntemin sebebi bahsi geçen kişileri incelerken genelleme yapmaktan kaçınmaktır. Daha önce de belirttiğimiz üzere bir okul oluşturmayan ancak ifa ettikleri meslek itibariyle aynı isimle anılan bu kişiler Pythagorascılar gibi belirli kurallar üzerinden hareket etmemişlerdir. Ancak ortaya attıkları fikirler bağlamında çağlarının ilerisinde görüşler sunan bu grup ortak olarak nitelenebilecek görüşler de sunmuşlardır. Bu görüşlerin Atina demokrasisi açısından en önemlilerinden birisi, poliste yaşayan tüm erkeklerin – hatta kadınları içerisine dahil eden Sofist de bulunmakta- yönetim sürecine dahil olmaları gerektiğini ve seçme-seçilme haklarından faydalanarak yurttaş statüsünde bulunmaları gerektiğini dile getirmişlerdir. Atina aristokratlarının (eupatrid) iddia ettiklerinin aksine tüm insanların eşit olduklarını, Yunan-barbar şeklinde insanların ayrıma tabi tutulamayacaklarını savunan Sofistlerin oranı tüm Sofistler içerisinde fazladır. Bu söylemleri ile açıkça demokrasi taraftarı olduklarını belirten Sofistler, meteikos (göçmen) olarak hayatlarını sürdürdükleri Atina polisinde sistemli olarak aristokratlar tarafından eleştirilmişler ve polisten uzaklaşmaları için her türlü çabayı göstermişlerdir. Aristokratların Sofistlere yönelik ilk ve en sık vurguladıkları eleştiri, bilgiyi ücret karşılığında satmış olmalarıdır. Yunan aristokrat kültürüne göre bilgi para karşılığı satılabilecek bir şey değildir. Sofistlerin aristokrat ve burjuva kökenli gençlere para karşılığında eğitim vermeleri aristokratlarca utanç verici olarak karşılanmıştır. Ancak meteikos olarak Yunan dünyasında polisleri gezerek ve buralarda bilgi karşılığı eğitim veren bu insanların başka bir geçim kaynakları bulunmamaktadır. Tüm Sofist kuşak içerisinde bir Sofist (Kritias) haricinde soylu bir kişi bulunmamaktadır. Yunan dünyasını ve daha fazlasını gezmiş olan Sofistler bilgi septik bakış açısıyla yaklaşmış ve evrensel doğru bilginin olamayacağı konusunda beyanda bulunmuşlardır. Yönetimi elinde tutmaya çalışan aristokrasinin Sofistlere karşı duruşunun olumsuz yönde olması demokrasi yönetimi ile yakından ilgilidir. Kısaca bahsettiğimiz bu sebeplerden dolayı yönetime öncelikle tüm yurttaşların ve ideal olarak da tüm insanların katılmasını söyleyen, aristokratik doğrulara şüphe ile bakan ve evrensel doğrunun olmadığını aktaran bu gruba karşı aristokratların düşmanca tavırlar sergilemesi sınıf mücadelesi ekseninden bakıldığında daha da anlaşılır olmaktadır.

Çalışmamızda Antik Yunan Atina polisinin siyasi gelişmeleri tarihi kronolojiye göre aktarılarak, Antik Yunan felsefenin geçirdiği dönüşüm Sofist kuşak odağında incelenecektir. Sofistler ile ilgili literatür taranarak interpretivizm yöntemi çerçevesinde çalışmamıza dahil edilecek, Sofistlerin kendilerine ait eserlerinden günümüze kalan parçalar da söylem analizi yöntemi ile incelenerek sınıf mücadelesi bağlamında Sofistlerin toplumsal ve siyasi mesajları araştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Antik Yunan, Doğrudan Demokrasi, Sofist*

ABSTRACT

Every form of governance is the result of social events and intellectual bases of human groups. Democracy has also emerged as a result of certain social movements. The first form of government that the people have agreed to jointly formulate public affairs and state policies and come together to claim self-rule in classical terms is the Athens polis. This state, which is considered as the starting point when the history of democracy is considered, has reached democracy after experiencing most of the forms of government.

The institutionalization of democracy in the Athens polis has serious implications for the group of thinkers called the Sophists. The Sophists, who were political educators, provided salaried education to young citizens who reached democratic rule but did not know how to operate this system. Sophist, who counsel Pericles, the most important figure in the Athens police democracy life, as well as Sophist, the most famous oligarchic administration in the thirties. These people, who are not a school but are referred to by the same name because of their similar characteristics, became party to the Athens polis class struggle and played a role in the ideological struggle of the classes.

In this study, the sophisticated generation was examined in detail in the study of the transformation of the Ancient Greek philosophy by transferring the political developments of the ancient Greek Athenian polis according to the historical chronology. The literature on Sophists was searched and included in the framework of the interpretivism method. Sophisticated pieces of Sophists from their works are analyzed by discourse analysis method and social and political messages of sophists are investigated in the context of class struggle.

Keywords**:** *Ancient Greek, Direct Democracy, Sophists*

BÜYÜK VERİNİN KURUMLARDA KULLANIMI

THE USE OF BIG DATA IN ORGANIZATIONS

Bekir AKSOY
Süleyman Demirel Üniversitesi Teknoloji Fakültesi Mekatronik Mühendisliği ABD

H. Cenk BAYRAKÇI
Süleyman Demirel Üniversitesi Teknoloji Fakültesi Mekatronik Mühendisliği ABD

Eylem BAYRAKÇI
Yalvaç Büyükkutlu Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Uluslar Arası Ticaret Ve İşletmecilik ABD

Sinan UĞUZ
Süleyman Demirel Üniversitesi Teknoloji Fakültesi Yazılım Mühendisliği ABD

ÖZET

Teknolojinin ve internetin hızla gelişmesiyle birlikte bilgisayarlar, nesnelerin interneti cihazları, sosyal medya paylaşımları, insanların internet siteleri gezdikleri sayfalar, mağazalardan yapılan satışlar vb. işlemler diskler üzerinde çok büyük miktarlarda kullanıcılara ait bilgiler üretmeye başlamıştır. Diskler üzerindeki bu veri yığınları oldukça büyük bir bilgi yığını oluşturmaktadır. Büyük verinin işlevi, bu bilgi yığınlarını kendi aralarında ilişkilendirilerek ilişkisel veri tabanlarında (relational database) yapısal biçimde sınıflandırır ve daha sonra ilişkisel veri tabanlarında sınıflandırılan verileri raporlayarak, karar alıcıların anlayabileceği verilere çevirir.

Büyük veri (big data) kullanıcıların geçmişte ürettikleri loglar (bilgiler), geleceğe yönelik bilgi çıkarma konusunda insanlara fikir verir. Örneğin, perakende sektöründeki bir firma hangi sezonda hangi mağazalarında ne tür ürünler satabildiği verisine büyük veri ile ulaşır. Ve geleceğe yönelik hangi mağazalarına, hangi zamanda ne kadar ürün gönderebileceğini analiz edebilir. Bu perakendeci firma açısında iade oranlarını azaltır ve yoğun talep gören ürünlerinin mağazalarda yeteri kadar stoklanması sağlar. Böylece perakendeci firma nakliye masraflarını düşürür ve ürün tükenmesi nedeniyle oluşabilecek satış kaybını önler. (Gandomi and Haider, 2015)

Big Data (Büyük Veri) nin oluşumunda 5 bileşen vardır. Bu bileşenler sırasıyla; variety, velocity, volume, verification ve value'dur. Genel olarak 5v şeklinde adlandırılmaktadır.

Variety (Çeşitlilik): Üretilen veriler genel olarak yapısal olmadığı ve bir çok farklı ortamdan elde edilen veri formatlarından oluştuklarından dolayı bütünleşik ve birbirlerine dönüştürülebiliyor olmaları gerekmektedir.

Velocity (Hız): Big data üretimi her geçen gün hızına hız katmakta ve bu veriler saniyede inanılmaz boyutlara ulaşmaktadır. Hızlı büyüyen veri, o veriye muhtaç olan işlem sayısının ve çeşitliliğinin de aynı hızda artması sonucunu ortaya çıkartmaktadır ve hem yazılımsal hem de donanımsal olarak bu yoğunluğun kaldırabilmesi gerekmektedir.

Volume (Veri Büyüklüğü): Büyük veri olarak isimlendirilen veriler, her geçen gün hızına hız katarak artıyor olabilir, haliyle gelecekteki durumlar da ön plana konularak ileride bu veri yığınları ile nasıl başa çıkılabileceğinin iyi düşünülmesi ve planların bu doğrultuda yapılması gerekmektedir.

Verification (Doğrulama): Bu kadar hızlı büyüyen verilerin akışı sırasında gelen verilerin güvenli olup olmadığının kontrol edilmesi gerektiği durumlarda da bir diğer veri bileşeni olarak Verification (Doğrulama) görülebilir. Bu veri doğru kişiler tarafından görülebilir veya saklı kalması gerekiyor olabilir.

Value (Değer): Belki de en önemli katmanlardan bir tanesi de "Değer" katmanıdır, veriler yukarıdaki veri bileşenlerinden filtrelendikten sonra büyük verinin üretimi ve işlenmesi katmanlarında elde edilen verilerin kurum için artı değer sağlıyor olması gerekmektedir.

Büyük verinin kullanım alanlarına örnek verecek olursak:

- Sağlık sektörü hastalarının hangi tarihlerde hangi hastalıklara için tedavi gördüğünü ve bu tedavilerden sonra hastanın ne zaman kontrole gelmesi gerektiği bilgisini hastalarına aktararak hasta memnuniyetini artırır.
- E-ticaret siteleri kullanıcının site oluşturduğu verileri analiz ederek daha sonra sayfasını ziyaret eden kullanıcıya ilgilendiği ürünleri gösterir. Böylece sitesinde kullanıcının ilgilendiği ürünü onun önüne getirir ve satış miktarını artırır.
- Seyahat sektörü kullanıcın geçmiş verilerini analiz ederek onlara hangi tarihlerde tatile çıkıyorlarsa o tarihlere göre uygun tatil planları önerir.
- Arama motorlarında kullanıcıların yaptığı aramalar ve tıkladığı sayfaları analiz ederek daha sonra tekrar arama yaptığında ilgilendiği sayfaları üst sıralarda gösterir.
- Perakende sektörü ürün satış analizi ile hangi zamanda ne kadar ürün sipariş etmesi gerektiği bilgisini çıkarır. Bu da firmalara depolama konusunda avantaj sağlar.
- Sosyal medya uygulamalarında paylaşılan günlük tüm verilerin günlük boyutları tera bytelar ile ölçülmektedir. Paylaşım sonrasında bu verilere ulaşım ve yerinin saptanmasını sağlayan sistemler büyük verinin sayesinde var olmaktadır.
- Bankalar ve sigorta şirketleri periyodik sattıkları ürünleri analiz ederek, yenile zamanından önce kullanıcılara bilgisi verir ve müşteri memnuniyetini artırır.

Bu örneklere bakılarak, dijital çağda veri madenciliğinin ve büyük verinin ne kadar önemli olduğu, gelecekte kurumlar açısından ilişkisel veri tabanlarının önem kazanmaya başladığı açıkça görülmektedir. Kurumlar, her ne kadar fiziksel varlıklar olsa da, bilgi aktarımını ve veri depolama işini düzgün yürütemedikleri zaman, ileride problem yaşayacakları aşikârdır. Ancak burada, gerek kamu gerekse özel kuruluşlarda bilgilerin depolanması, işlenmesi ve gerektiğinde olduğu yerden çağrılması için en önemli sorunlar, bilgilerin bozulmasının önlenmesi ve kişisel mahremiyetin korunmasıdır.

Kamuda eskiden tüm bilgiler, akla gelebilecek tüm kuruluşlarda (tapu, nüfus, sağlık, maliye, eğitim vb.) dosyalarla arşivlerde saklanmakta idi. Bu saklama metodunda en büyük problemlerden birisi, dosyaların sel, yangın vb. gibi durumlarla bir şekilde zarar görmesi ya da örneğin taşınma esnasında kaybolması idi. Günümüzde teknolojinin geldiği noktaya bakıldığında, önce veri tabanları, sonra bu veri tabanlarının çalıştırılması için gereken sunucular (*server*) derken, bilgi yığınlarının artmasıyla her kurum için büyük veri sistemleri kuruldu. Bu sadece kamu kurumlarını değil, aynı zamanda tüm özel kurumları da kapsamaktadır. Bilişim teknolojisindeki hızlı gelişme ile işlemciler ve depolama alanları için giderek düşen birim maliyeti, depolanabilir veri miktarının hızla artmasına ve işletmelerin bu verileri kullanmasında bir takım fonksiyonel aksamalarla sonuçlanmaktadır. Burada ise tüm verilerin yedeklenmesi gibi daha da büyük bir problem ortaya çıkmaktadır.

İnternet teknolojileri ile ilgili hizmet üreten büyük şirketler (sosyal medya, arama motorları, e-posta servisleri vb.) ile tüm dünyadaki tüm devlete ait kurumlar, dev verileri işleyebilmek için yeni algoritmalar ve yazılımlar üzerinde çalışmaktadırlar. Bu çalışmalar açık kodlar ile yapılabilirken, bazı çalışmaların teknolojisi ise gizlenmektedir.

Literatürde büyük veri ile ilgili değişik alanlarda bir çok çalışma mevcuttur. Sheng vd, (2017), yönetim araştırmalarında büyük verinin çok disiplinli perspektiften nasıl uygulandığını incelemişlerdir. Knoppers ve Thorogood (2017) sağlıkta büyük eri ve etik konusunu incelemişlerdir. Akoka vd. (2017) büyük verinin sistematik haritalama çalışması üzerine bir araştırma yapmışlardır. Bu çalışmada Uluslararası Veri Şirketi (IDC) verilerine göre dünyada 1,8 zeta bytelık veri bulunduğunu belirtmişlerdir. Büyük veri ile ilgili araştırmalarının 2013 yılından itibaren büyük artış gösterdiğini belirterek, literatürde üç odaklanma seviyesinde büyük verinin kullanıldığını ifade etmişlerdir. Blasques ve Domenech (2017), çalışmalarında büyük veri kaynakları ve sosyal ve ekonomik analizler için yöntemleri anlatmışlardır.

Büyük verinin iyi işlenmesi ile tekil internet kullanıcıları aradığını kolay bulmakta, şirketler ise tekil kullanıcıların izleri ile oluşan büyük verideki kullanıcı istatistiklerini yorumlayarak yeni pazar stratejileri geliştirebilmektedir. Tüketici eğilimlerini bire bir gözler önüne seren büyük veriyi iyi yorumlayabilen şirketler stratejilerini buna göre belirleyerek risksiz yatırımlar yapabilmektedir.

Büyük veri dijital ortamda binlerce hatta milyonlarca tera bytelık kümeler halinde tıpkı uzay boşluğu gibi her geçen gün büyümektedir ve bir bilgi evreni oluşturmaktadır. Büyük veri çalışmaları ile aslında hedeflenen, şimdiye kadar kayıt altına alınamayan verileri de kullanarak, online raporlamalar ile her alandaki müşteri ya da kullanıcı memnuniyetini arttırarak şirketlere ya da kuruma değer ve sonrasında ekonomik anlamda kazanımlar elde etmektir. Bu çalışmada büyük verinin ne olduğu anlatılmış ve kurumlar açısından önemi vurgulanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Büyük Veri, Veri Analizi, Açık Veri, Büyük Veri Setleri*

ABSTRACT

Developments in today's technology and reaching higher speeds in internet connections create vast amounts of data by usage of computers and smart devices in both state and public agencies. Gathered data create huge data clusters called as "big data". Big data is used widespreadly in almost all sectors, stored in relational databases, and processed for the use by decisionmakers. The logs or data produced by the users of big data also inform us about the future production of data. There are 5 ingredients in the making of big data: Variety, velocity, volume, verification and value. Big data are used in such sectors as health, e-commerce, e-marketing, travel, data search, retail, social media, banking, insurance, and public service, among others. Today all organizations produce bulks of data, sort them out, and process them for different uses. In the literature, there are many Studies by many researchers, such as Sheng vd, (2017), Knoppers ve Thorogood (2017), Akoka vd. (2017) and Blasques ve Domenech (2017), among others. Big data get bigger everyday and build a universe of data. The main goal of this study is to explain big data, to make a literature review on big data and big data sets, and to analyze how big data is utilized by diffrent types of organizaitons in diffrrent sectors.

Keywords: *Big Data, Data Analysis, Open Data, Big Data Sets*

DİJİTAL ÇAĞDA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ TEMELİNDE BİR SİVİL TOPLUM ÖRGÜTÜ: KA.DER

A NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATION IN THE BASIS OF GENDER EQUALITY IN DIGITAL CONTEXT: KA.DER

Ayşe ŞENTÜRK
KA.DER

Nuray KARAOĞLU
KA.DER

ÖZET

KA.DER (Kadın Adayları Destekleme Derneği), kadınların ve erkeklerin her alanda eşit olarak temsil edilmelerini savunan bir kadın örgütüdür. Toplumu ve bireyleri ilgilendiren kararların alındığı, seçim ve atama ile oluşan tüm karar organlarında kadın erkek eşitliğini demokrasinin bir gereği olarak kabul eder. Türkiye'de kadınlar, farklı sosyal alanlarda varlıklarını kanıtladıkları halde üst düzey yönetimlerde, özellikle de siyasette, eşit temsilden hala çok uzak bir konumdadırlar. Bu eşitsizliği gidermek, tüm yurttaşların kararlara katılımını sağlamak, kadın deneyimi ve çözüm üretme yeteneğini sosyal ve siyasal alanlara kazandırmak amacıyla Mart 1997'de kurulan KA.DER, seçimle ve atamayla gelinen tüm karar organlarındaki kadın temsil oranlarını yükseltmek için çalışır. KA.DER, siyaset alanının toplumsal yaşam üzerindeki tayin edici özelliğini göz önünde bulundurarak, öncelikle siyasette eşit temsilin sağlanmasını ana hedef olarak belirlemiştir. Siyaset alanında sağlanacak eşit temsil, kadın erkek eşitliğinin her alanda gerçekleşmesini kolaylaştıracaktır (www.ka-der.org.tr)

KA.DER, dijital çağda çalışmalarının önemli bir bölümünü dijital platformlara kaydırmıştır. KA.DER'de, 16 Nisan Anayasa Referandumu öncesi bir sosyal medya kampanyası hazırlandı. "Sandığa Git Gücünü Göster" isimli kampanyada Türkiye'nin sosyal ve kültürel açıdan farklı kesimlerinden 10 kadın referandumun getireceği değişikliklere ilişkin çekincelerimizi dile getirip seçmene "Evet mi, Hayır mı" sorusunu yöneltti. 10 adet poster ve 2 adet kısa kampanya filmi çekildi. Kampanya sosyal medya ve outdoor kanallarında yürütüldü. Referandum kampanyamız ile; Facebook'ta 66 bin organik yollarla, 73 bin kişiye ise sponsporlu içerikle olmak üzere toplam 139 bin gösterim ile yaklaşık 100 bin tekil kişiye ulaşıldı. Twitter'da ise toplam gösterim sayımız yaklaşık 92 bin oldu. Facebook'da organik gösterimlerden 3500; sponsorlu gösterimlerden ise yaklaşık 30 bin etkileşim alındı. 81 ilin 80'inde ikamet eden kişilere kampanyamız gösterildi. Facebook sayfamızı beğenen kullanıcı sayısı 4500'ü geçmiştir. #SandığaGitGücünüGöster hashtag'i Twitterda 2570 kere kullanılmıştır. Twitter hesabımızın takipçi sayısı 8150'yi geçmiştir. Bu takipçilerin %71'i kadındır. Referandum videoları Youtube kanalımız üzerinden 639 kere izlenmiştir. 11 beğeni almıştır.

Çok sınırlı bütçeyle (75 Euro), Anayasa referandumu için KA.DER'in sosyal medya kampanyası yaygın ve güçlü bir etkiye sahip oldu. Kampanya döneminde, Facebook'ta 139.000 kadın (66.000 organik, 73.000 ödenen) ve Twitter'da (organik) 92.000 kişiye ulaşmayı başardık. Facebook kanalında katılım oranı% 41 olarak gerçekleşti. Posterlerimiz ve videolarımız, yaklaşık 5.700 beğeni, 600 yorum ve 1.500 sayfa beğenisi olmak üzere 33.000'den fazla etkileşime ulaştı. Türkiye'de 81 ilin 80'inde yaşayan kadın seçmenlere ulaşmayı başardık. En yüksek gösterim İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya ve Gaziantep'te yaşayan kadınlardan geldi. En yüksek katılım Konya'da yaşayan kadınlardan geldi. Yorumlar ve masalarda referandumla doğrudan ve ilgili mesajlar yer alıyordu. Toplam katılım maliyeti 0,01 euro olarak gerçekleşti. Kampanya her iki taraftan katılımı sağladı (evet / hayır). Başörtüsü olan genç bir kadının "geleceğimize tek bir kişiye güvenmek" için, evet ya da hayır demiyor musunuz? Diye sorduğumuz posterin en yoğun ilgisini çekti. Twitter kanalı üzerinde 92.000 izlenim oluştu. Kampanyaya özgü hashtag #GoTothePollsandShowYourPower, Twitter'da 2.500'den fazla kez kullanıldı ve kampanyamızın ilk gününde

ulusal TT oldu. Twitter kampanyası, kadın hareketinde ve bazı ünlülerden etkilenenler tarafından dikkat ve destek aldı.

Anahtar Kelimeler*: *Sosyal medya, Kampanya, Toplumsal Cinsiyet

ABSTRACT

KA.DER is a women's organization which advocates equal representation of women and men in all fields of life.KA.DER sees equality between women and men in all elected and appointed decision making bodies, where decisions concerning the society and the individuals are made, as a matter of democracy.Women in Turkey have established their presence in different fields of social life. However, in top management positions and especially in politics, women are still too far away from being equally represented. KA.DER was established in March 1997 with a mission to eliminate inequality, to provide participation of all citizens in decisions, and to bring women's experience and resolution ability into social and political arenas. KA.DER strives to increase the representation rate of women in all decision making bodies, both elected and appointed (www.ka-der.org.tr).

KA.DER has shifted a significant portion of its works to digital platforms. At KA.DER, a social media campaign was prepared before the April 16 Constitution Referendum. In this campaign, 10 women from diverse social and cultural groups pointed out the question "Yes or No" to express our reservations about the changes brought about by the referendum. 10 posters and 2 short campaigns were filmed. The campaign was conducted in social media and outdoor channels. With our referendum campaign; approximately 100 thousand singular figures were reached with a total of 139 thousand impressions, including 66 thousand organic ways on Facebook and 73 thousand people with sponsored content. On Twitter, our total impressions were about 92 thousand. 3500 organic impressions on Facebook; about 30 thousand of the sponsored impressions were received. 80 people in 81 provinces were shown to the people who reside. The number of users who like Facebook Facebook has exceeded 4500. # SandyGid's ShowHashtag has been used on Twitter 2570 times. Our Twitter account has more than 8150 followers. 71% of these followers are feminine. Referendum videos were viewed 639 times via our Youtube channel. 11 received appreciation.

With a very limited budget (75 euros), the social media campaign of KA.DER for constitutional referendum had a widespread and strong effect. During the campaign period, we were able to reach 139.000 women (66.000 organic, 73.000 paid) on Facebook and 92.000 people on Twitter (organic). On the Facebook channel, the engagement rate realized as 41%. Our posters and videos got more than 33.000 engagements including around 5.700 likes, 600 comments, and 1.500 page likes. We succeeded to reach out women voters living in 80 cities out of 81 in Turkey. The highest impressions came from women living in Istanbul, Ankara, Izmir, Antalya, and Gaziantep. The highest engagement came from women living in Konya. The comments and mentions all included direct and relevant messages with the referendum. The average cost per engagement realized as 0,01 euro. The campaign got engagement from both sides (yes/no). The highest engagement was received for the poster in which a young woman with a headscarf asks the question: "to trusting our future to a single person, do you say yes or no?". On the Twitter channel, we got 92.000 impression. The campaign-specific hashtag #GoTothePollsandShowYourPower was used more than 2.500 times on Twitter and became national TT on the first day of our campaign. The Twitter campaign got attention and support from influencers in women's movement and some celebrities.

***Keywords*:** Social media, Campaign, Gender

YEREL YÖNETİMLERDE AFET BİLİNCİNİN ÖNEMİ: ŞANLIURFA İLİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

IMPORTANCE OF DISASTER KNOWLEDGE IN LOCAL GOVERNMENTS AN INVESTIGATION ON THE PROVINCE OF SANLIURFA

Ömer Faruk BİLBAY
Harran Üniversitesi İ.İ.B.F.

ÖZET

Afet, yeryüzünün oluşumundan beri insanların sosyo-ekonomik yapılarını etkileyen, değiştiren bir olgu olduğu için üzerinde durulan/durulması gereken bir olaydır ve sanayileşme ile birlikte insanoğlunun maruz kaldığı afet sayısı da günden güne artmaktadır. Herhangi bir doğa olayının hangi durumlarda afet ya da felaket olarak nitelendirilmesi için, belirli bir maddi hasar oluşturması ve görece çok sayıda ölüm ya da yaralanmanın bulunması gözetilmektedir. Bir hortum ya da sel baskını doğa olayı olarak tanımlanırken, toplumun statükosunu bozması durumunda (Tsunami sel felaketi, Marmara, Haiti Depremleri vs.) bu olaylar afet olarak nitelendirilmektedir. Bu tanımlama doğru olmakla birlikte eksik yönü de bulunmaktadır. Afet yönetimini sağlamada karar alıcı konumda bulunan kurum ve kuruluşların, toplumun en küçük biriminin bile düzenini koruma çabası gütmek ve oluşan felaketin az sayıda insanı etkilemesi ya da asgari düzeyde maddi hasar doğurması durumunda dahi gereken önlemleri almaları gerekmektedir.

İnsan hayatında fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar meydana getiren, günlük yaşamı sekteye uğratarak toplumları etkileyen doğal, teknolojik ve insan kökenli olaylara afet denilmektedir. Afet toplumsal yaşamda sürekli karşılaşılabilen ve insanların sosyo-psikolojik hayatını derinden etkileyen bir olgu olduğu için, toplumların örgütlü bir şekilde hazırlıklı olması gereken çevresel ve sosyal sorunların başında gelmektedir. Öyle ki afetlerin bireyler ve toplum üzerindeki etkilerinin sona ermesi günler aylar kimi zaman yıllar alabilmektedir. Söz konusu etkiler fizikseli psikolojik veya sosyal nitelikli olabilmektedir. Bununla birlikte az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde toplumları derinden etkileyen afetlerin yol açtığı can ve mal kayıpları gelişmiş ülkelerden daha fazla olmaktadır. Bu durumu daha da tetikleyen bir gelişme ise geçmişte meydana gelen bir afet, günümüzde aynı şiddetle meydana geldiğinde yol açtığı can ve mal kayıpları daha fazla olmaktadır. İnsanların mal ve can kayıpların yüksek düzeydi olduğu herhangi bir felaketle karşı karşıya kalmaları durumunda tek başlarına bu felaketlere karşı yeterli düzeyde müdahale edebilmeleri pek de mümkün olmamaktadır.

Bu felaketlerin oluşumundan önce, afet sırasında ya da sonrasında birçok kurum ve kuruluşun koordineli bir biçimde görev alması gerekmektedir. Afetler karşısında yapılabilecek en önemli faaliyetler, bu afetlerin meydana gelmesini önleyici tedbirler almak, oluşması durumunda yarattığı hasardan kurtulma yolları aramak veya bunların toplum üzerindeki etkilerini en aza indirmek için araştırmalar yapmak, planlar geliştirmek ve bunları uygulamaya koymaktır. İnsanların yaşadıkları çevrede meydana gelen doğal olaylardan haberdar olmaları, bunların nedenlerini, etkilerini ve sonuçlarını bilmeleri ve son olarak bu olayların tekrarı durumunda bunlardan etkilenme düzeyini en aza indirmeye olanak tanıyan çalışmaların tümü afet yönetimi olarak nitelendirilmektedir. Afet yönetimi, afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılabilmesi için, afete yol açabilecek risklerin iyi bilinmesini, bu olaylar olmadan önce önlemlerin alınmasını, uygulanacak yöntemlerle ortadan kaldırılmasını veya yol açabilecekleri olumsuz etkilerin azaltılmasını gerektirmektedir.

Türkiye genelinde afetlerin giderek arttığı ve 2014 yılının afetler yılı olarak görüldüğü günümüzde yerel yönetimlere bu olayların en az can ve mal kayıplarıyla sonuçlanması için büyük ve farklı sorumluluklar düşmektedir. Çünkü her bölgenin afet olaylarından etkilenme düzeyi bulunduğu coğrafi konum ve toplumsal yapıya göre değişebilmektedir. Bu kapsamda bu çalışmada da Şanlıurfa ilinde meydana gelen afet olaylarının tarihsel bir değerlendirmesi yapıldıktan sonra afet bilincinin düzeyini ölçe amaçlı anket çalışması yapılacaktır. Bu doğrultuda olası afet olaylarını karşı mevcut tedbirlerin ve alınması gereken önlemlerin tespitini ve afet bilincinin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi için yapılması gerekenlerin ortaya konulması

amaçlamaktadır. Öyle ki Şanlıurfa, bulunduğu konum itibarıyla coğrafi ve strateji anlamda önem arz eden illerimizin başında gelmektedir. Coğrafi anlamda iklimsel olarak sıcak bir iklime sahip olması ve küresel ısınmanın da etkisini daha belirgin olarak göstermesiyle birlikte yaz aylarında doğal ve beşeri kaynaklı yangınlarda artışlar yaşanmaktadır. Kışın ise barajların kar sularıyla birlikte artan su seviyesi olası riskleri arttırırken kimi zaman taşkın ve sellere neden olmaktadır. Atatürk ve Birecik barajı gibi iki büyük barajı il sınırları içinde barındırması bakımından stratejik anlamda terör sorunu gibi ciddi bir riski medya getirmektedir. Uluslar arası anlamda terör faaliyeti yürüten gruplar Türkiye ile yaşanacak olacak uluslar arası sorunlarda ilk olarak barajları hedef göstererek barajların patlatılarak afet durumu oluşturulmasıyla tehdit etmesi bu durumun en açık göstergesi olmaktadır. Ayrıca Suriye ile sınır komşusu olması bakımından intihar eylemcisi olma olayları gibi diğer terör saldırısı sorunları kaynaklı afet durumlarının yaşanabileceği ihtimalini gündeme getirmektedir. Bu durum turistik mekân bakımdan çok zengin bir tarihe sahip olan Şanlıurfa ilinde bulunan turistik yerlerde olası olumsuz durumlara karşı güvenlik önlemleri arttırılmasına neden olmaktadır. Büyükşehir olmasıyla Şanlıurfa ilinde olası afet durumunda sorunun boyutunu arttıracak unsurlardan birisi ise trafik sorunu olarak görülmektedir. Gerek tarihi dokusu bakımından gerekse mevcut yapılaşmanın plansızlığı nedeniyle olası afet durumunda, afet durumunun yaşandığı alana erken müdahale ve önleme imkânını azaltmaktadır. Alt yapı yetersizliğinin olduğu Eyyübiye, Sırrın ve Haliliye gibi ilçelerde olası afet durumlarında olaya müdahale imkânının daha kısıtlı olması sorunların boyutunu arttıran diğer unsurlardan birisi olmaktadır. Şanlıurfa'yı afet bakımından önemli kılan diğer unsurlardan birisi sınır komşusu olması bakımından Suriyeli sığınmacıların ilk durağı olması ve Türkiye'nin en büyük çadır kentinin burada olmasıdır. Mevcut nüfus yoğunluğunun yanı sıra sığınmacıların nüfusuyla birlikte afet durumunda olası zararı minimum seviyeye indirmek ve olaydan etkilenen kişilere yeteri düzeyde müdahale edebilmek için araç-gereç sayısının arttırılmasını gerekli kılmıştır. Ayrıca bulunduğu coğrafi konum bakımından metropolitan bir toplumsal yapıya sahip Şanlıurfa ilinde barış ve güven ortamının devamı için sorunların asgari düzeyle sonuçlanması önem arz etmektedir. Bu kapsamda afet bilinci düzeyinin ölçülmesi amacıyla anket çalışması yapılacaktır. Anket uygulamasıyla toplumda afet bilinci düzeyinin, cinsiyet, yaş, bölgesel dağılımı ve buna etki eden faktörler tespit edilmeye çalışılacaktır. Anket uygulaması Şanlıurfa ili merkezinde şehrin farklı mekânlarında ikamet eden rastgele seçilmiş 500 kişiye uygulanması planlanmaktadır. Anket uygulamasının yanı sıra çalışma kapsamında sorunların tespiti ve değerlendirilmesi amacıyla başta Şanlıurfa İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü' nün yapmış olduğu çalışmalar irdelenecek ve kurumda konuyla ilgili yetkili kişilerle görüşmeler yapılarak afet yönetimi konusunda yapılan ve yapılması gerekenler ortaya konulmaya çalışılacaktır. Şanlıurfa Büyük Şehir Belediyesi'nin afet bilincinin geliştirilmesi adına yürüttüğü faaliyet incelenerek stratejik planlarda bu konuya ne kadar yer verildiği araştırılacaktır. Çevre Şehircilik Bakanlığı İl Müdürlüğü'nün olası afet durumunda ilgili kurumlara ne düzeyde katkı sağlayabileceği ve şehrin görünür yerlerinde afet bilincinin geliştirilmesine yönelik yaptığı çalışmaların yeterliliği incelenecektir. Ayrıca Sivil Toplum Kuruluşları ve Afet Yönetimi konusunda diğer ilgili kurumlarda yetkili kişilerle görüşmeler yapılacaktır. Yapılan görüşmeler kurum/faaliyet açısından değerlendirilerek çalışmaya aktarılacaktır. Böylelikle kurumların afet yönetimi konusunda mevcut faaliyetlerin, eksikliklerinin neler olduğu ve kurumların geliştirilmesi için yapılması gerekenler daha spesifik hale gelecektir. Çalışma doğrudan insan ve diğer canlıların afetler karşısında korunmasını temel almaktadır. Bu yaklaşım doğrultusunda sorunların tespiti ve afet bilincinin geliştirilmesi için disiplinler arası olarak halka anket uygulaması ve kurumlarla görüşme yapılarak iki yönlü bir çalışmanın ürünü olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Afet, Afet Yönetimi, Şanlıurfa*

ABSTRACT

A disaster is a phenomenon that has to be emphasized because it is a phenomenon that affects people's socio-economic structures since the formation of Earth, and the number of disasters that human beings are exposed to with industrialization is increasing day by day. In order to qualify any natural phenomenon as a disaster or catastrophe, it is necessary to establish certain material damage and to have a relatively large number of deaths or injuries. If a hose or flood raid is defined as a natural phenomenon, if the community disrupts the status quo (Tsunami flood, Marmara, Haitian Earthquakes etc.) these events are considered disasters. This definition is correct as well as missing. Institutions and organizations that are in a position to make disaster management need to take the necessary precautions even in the smallest unit of society to try to protect the order and to affect a small number of catastrophic people or to cause minimal damage to property.

Natural, technological and humanistic events that bring physical, economic and social losses in the human life, affecting the societies by causing daily life to the fields are called disasters. Disaster is one of the most important environmental and social problems that should be prepared in an organized manner because society is a constantly encounterable phenomenon and deeply influences people's socio-psychological life. So that the effects of disasters on individuals and society can end up months, sometimes years. These effects can be physical, psychological or social. However, in underdeveloped or developing countries, disasters that affect communities deeply have more life and property losses than developed countries. A further development that has triggered this situation is a catastrophe in the past, with more loss of life and property caused by the same violence today. It is not possible for individuals to intervene adequately in response to these catastrophes if they are faced with any catastrophic disaster that has high levels of property and life losses.

Before these disasters occur, many institutions and agencies must work in coordination during or after a disaster. The most important activities that can be done in the face of disasters are to take preventive measures to prevent these disasters, to search for ways to get rid of the disasters that they have created in case of disasters, or to research and develop plans and to put them into practice in order to minimize their effects on society. Disasters are considered to be all disasters that allow people to be aware of natural events that occur in the environment they live in, to know their causes, effects, and consequences, and finally to minimize the level of their impact in the event of a reoccurrence of these events. Disaster management requires that the risks that may be caused by the disaster are well known, that measures are taken before these events are eliminated, or that the adverse effects that they may cause are reduced, in order to prevent disasters and reduce their damages.

Nowadays, disasters are increasing all over Turkey and the year 2014 is seen as a disaster year, local administrations have big and different responsibilities for these events to result in minimum loss of life and property. Because each region is affected by disaster events, the level of geographical location and social structure can vary. In this context, in this study, a historical evaluation of disaster events occurring in §anliurfa province is made, and then a questionnaire survey for the purpose of scales will be done at the level of disaster consciousness. In this direction, it is aimed to determine the existing measures against the possible disaster incidents and the precautions to be taken and to set out the necessities for the dissemination and development of disaster consciousness. So much so that Şanlıurfa is at the forefront of our illusions that are geographically and strategically important in terms of their location. Despite the fact that it has climatically warm climates in geographical sense and the effect of global warming is more evident, there are also increases in natural and human fires in summer. In winter, the increasing water level of dams together with the snow waters increases potential risks, sometimes causing floods and flooding. Atatürk and the Birecik dam, two big dams within the boundaries of the province in terms of the strategic sense of terrorism is a serious risk, such as the media brings the media. It is the clearest indication of the fact that the groups carrying out terrorist activities in the international sense are threatening with the creation of a disaster by first exploiting the dams and exploding the dams in the international problems to be experienced with Turkey. It also raises the possibility that disaster situations may be caused by other terrorist attacks such as suicide activists in terms of being borderline with Syria. This situation causes security measures to be taken against

possible adverse situations in touristic places in Şanlıurfa province, which has a very rich history in terms of touristic space. As a metropolis, one of the elements that will increase the size of the problem in case of possible disaster in Şanlıurfa province is seen as traffic problem. In case of disasters in case of disaster, it is possible to reduce the possibility of early intervention and prevention in the area affected by disasters. The lack of infrastructure is one of the other factors that increase the size of the problems that the possibility of intervention in possible disaster situations such as Ayyubid, Sırrın and Khaliliye is limited. One of the other important elements of Şanlıurfa is that it is the first stop of Syrian asylum seekers in terms of being a border neighbor and that the largest tent city of Turkey is here. In addition to the current population density, it is also necessary to reduce the potential damage to a minimum level in the event of a disaster along with the population of asylum-seekers and to increase the number of equipment in order to intervene at the competent level. In addition, it is important that the problems in Şanlıurfa province with a metropolitan social structure in terms of its geographical location are concluded to a minimum level for the continuation of an atmosphere of peace and security. In this context, a survey study will be carried out to measure disaster awareness level. Through the application of the questionnaire, the disaster awareness level, sex, age, regional distribution and factors affecting this will be tried to be determined in the society. Survey application It is planned to apply to randomly selected 500 people residing in different places of the city in Şanlıurfa province center.

In addition to the questionnaire, the studies conducted by Şanlıurfa Provincial Disaster and Emergency Directorate in order to identify and evaluate the problems within the scope of the study will be examined and negotiations will be held with relevant authorities in the institution to try to put forward the necessary things to be done in disaster management. The activity carried out by the Şanlıurfa Metropolitan Municipality for the development of disaster consciousness will be examined and the extent to which this issue has been included in the strategic plans will be investigated. The competence of the Provincial Directorate of the Ministry of Environment and Urbanism will be examined to what extent it can contribute to the relevant institutions in the event of a disaster and the work done to improve disaster consciousness in visible places of the city. In addition, NGOs and other related institutions on disaster management will be interviewed with the authorized persons. The negotiations will be evaluated in terms of institution / activity and transferred to the work. In this way, the existing activities of the institutions regarding disaster management, what the deficiencies are and what needs to be done to develop the institutions will become more specific. The study is based on the direct protection of human beings and other living things against disasters. In line with this approach, it is the product of a two-way study by interviewing the institutions and conducting a public questionnaire among the disciplines for the identification of problems and the development of disaster consciousness.

Keywords*: *Disaster, Disaster Management, Şanlıurfa

DİJİTAL ÇAĞDA SİYASAL İLETİŞİM

POLITICAL COMMUNICATION IN THE DIGITAL AGE

Kübra ÖZTÜRK
Marmara Üniversitesi

Özgün AKKAYMAK
VictoryAlpha

ÖZET

İnsanlar var oldukları günden bu yana toplumsal bir varlık olarak çevresiyle iletişim kurma ihtiyacı içinde olmuşlardır. İnsanlar arasında gerçekleşen bilgi, düşünce ve duygu alışverişinin temelinde iletişim vardır ve her bir sosyal eylemin açık ve kapalı bir anlamda iletişim içerdiği görülmektedir. Siyaset ve iletişim arasındaki kendine özgü ilişkinin de ayrı bir önemi vardır. Yaşam süresinde siyaset ve iletişim en çok başvurduğumuz alanlardan ve yaşantımızın her aşamasında var olan kavramlardandır. Kitlelerin siyasal anlamda mobilizasyonu ve siyasal kampanya süreçlerinde etkin olarak kullanılan siyasal iletişim modeli çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır. Yazılı materyallerle başlayan siyasal iletişim süreçleri, radyo, sinema, televizyon ve ardından sosyal medya gibi yeni medya araçlarının sisteme dahil olmasıyla gelişmiş ve gelişmeye devam etmektedir. Günümüzde pek çok alanda olduğu gibi, siyasal kampanya süreçlerinde de dijitalleşmeye gidilmiş ve yeni kitle iletişim araçları sahneye çıkmıştır. Bu süreçte, siyasal iletişim modeli ve siyasal kampanya yöntemlerinde de değişimler yaşanmıştır. İletişim modelleri ve seçmen profilindeki değişimler siyasal kampanya biçimlerinde de değişimi zorunlu kılmıştır. Alıcı ve verici öğeler arasında etkileşim oluşması yeni medya yoluyla sağlanan bir olgudur. Sosyal medyanın hakimiyetindeki yeni dijital ortamda siyasal iletişim ve siyasal kampanya yöntemlerinde ne gibi değişimler olduğu ve ne ölçüde etkili olduğu sorusu çalışmanın temel araştırma sorusunu oluşturmaktadır. Çalışmada süreç analizi yöntemiyle siyasal iletişim modelinin gelişimi analiz edilerek, yeni medya ile birlikte siyasal iletişim modeli ve kampanyaların niteliği ve etkinliği analiz edilecektir. Çalışmanın, siyasal iletişim modeli ve süreçlerinin sürekli kendi yenileyen yönü nedeniyle dijital çağda değişimine dair literatürde yer alan bilginin güncellenmesi ve yeniliklerin ifade edilmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Siyasal iletişim kavram olarak tanımlanmadan önce siyasal iletişim uygulamalarıyla gündeme gelmiştir. Bunun geçmişini, insanoğlunun mağara duvarlarına resim çizmesine kadar götüren bir görüş olmakla birlikte, siyasal iletişimin ilk ortaya çıkışı ve kullanılmasını Antik Yunan'a dayandıran görüşler de vardır. Siyasal iletişim genel itibariyle, "Siyasal aktörlerin belli ideolojik amaçlarını, politikalarını belli gruplara, kitlelere, ülkelere ya da bloklara kabul ettirmek ve gerektiğinde eyleme dönüştürmek, uygulamaya koymak üzere çeşitli iletişim tür ve tekniklerini kullanmaları" olarak tanımlanmaktadır. Siyasal iletişim süreçleri; alıcı, verici, kanal, mesaj ve geribildirim olmak üzere, tıpkı klasik iletişim olgu ve süreçlerinde olduğu gibi beş öğeden oluşmaktadır. Temel öğeler açısından aynı olmakla birlikte klasik iletişim süreçlerinden farklı olarak, bu öğelerin içeriklerindeki farklılıklardır.

Modern anlamda siyasal iletişim ise Amerika Birleşik Devletleri'nde doğmuş ve kitle iletişim araçlarının doğuşu ve gelişimine paralel bir gelişim göstermiştir. 1950'li yıllara kadar, çoğunlukla dergi, gazete gibi basılı materyaller ve özellikle 1. Dünya Savaşı sırasında radyo üzerinden ilerleyen siyasal kampanya süreçlerine 1950'lerle birlikte Televizyon eklenmiş ve ek olarak sinemanın kullanımı kampanya süreçlerinde baskın hale gelmiştir. Siyasal iletişim modeli ve siyasal kampanya yöntemleri içinde uzun yıllar başat rolde olan televizyonun etkinliği açısından en önemli örnek 1960 yılı Amerikan Başkanlık Seçimleri'dir. Kenndy ve Nixon arasında gerçekleşen ünlü televizyon düellosu Nixon'un seçimi kaybetmesinde önemli bir unsur olarak gösterilmiş ve bu örnek olay iletişim araçlarının önemi güçlendiren bir olay olarak tarihe geçmiştir.

1990'lı yıllarla beraber ise siyasal iletişim modeli içine yeni bir aktör dahil olmuş, İnternet devreye girmiştir. İnternetin ilk dönemlerinde web sitesi ve bloglar yoluyla tek yönlü bir iletişim kurulmuş, ancak Facebook, Twitter gibi sosyal medya araçlarının devreye girmesiyle iletişim çift yönlü kurulmaya başlamıştır. Bu sayede bilginin yayılma hızı ile birlikte erişim hızı da artmıştır (Pakhuylu, 2015: 285). Yeni dönemin siyasal iletişim modelinde "yeni medya" yani dijital medyanın kullanımı temel araç haline gelmiştir. Siyasal kampanyalarda sosyal medyanın etkin kullanımının ilk önemli örneği 2008 Amerikan Başkanlık Seçimleri ile Obama'nın kampanyası olmuştur. Bununla birlikte, 2011 Arap İsyanları döneminde ve Türkiye'de 2013 Gezi Parkı olayları sırasında sosyal medya aracılığı ile kitlelerin mobilize olması sosyal medyanın siyasal olaylardaki gücünü bir kez daha göstermiştir.

Siyasal iletişimin temel olarak kullanılan iki yöntemi; yüz yüze iletişim ve kitle iletişim araçları olmakla birlikte son yıllarda kitle iletişim araçlarının kullanımının çok daha etkin ve yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Siyasal iletişimde en önemli süreçlerden birisi özellikle seçim dönemleri yürütülen siyasal kampanyalardır. Partilerin kurumsal yapıları gereği ortaya koyduğu vaatler dışında, adayların da kendi seçim çevrelerinin özelliklerine ve seçmen kitlelerinin taleplerine yönelik ortaya koydukları vaatler bulunmaktadır. Bunlar birbirini tamamlamaktadır ve kampanyanın en önemli unsurlarından birisidir. Bir siyasal kampanyada bütüncül bir ana strateji olmalıdır. Yaratıcı stratejilerin ortaya konulması açısından yeni iletişim teknolojileri, yeni ve insan odaklı mecralar sunmakta ve böylece kampanya sürecini doğrudan etkilemektedir. Her geçen gün daha fazla sayıda insan yeni iletişim teknolojilerini kullanmakta ve parti adaylarının geçmişlerinden, vaatte bulundukları ifadelere ve hangi partiden hangi adayın ne amaçla aday olduğuna kadar pek çok kampanya bilgisi seçmenin bir "tık" uzağında yer almakta ve ulaşılabilir olmaktadır.

Günümüzde seçmenin algısı ve beklentisi değişmiş, günlük olarak kitle iletişim araçları yoluyla maruz kaldığı mesaj bombardımanından sıkılmakta ve bu durum da seçmeni yeni iletişim mecralarına itmektedir. Kitle iletişim araçlarının siyasal kampanya süreçlerinde kullanılmasında ise sosyoloji ve psikoloji disiplinleri ve onların sağladığı veriler temel hareket noktası olmaktadır. Kampanya süreci dikkat edilmesi gereken birçok farklı unsuru bünyesinde barındırmaktadır. Siyasi liderin ifadeleri, partinin kurumsal kimliği, parti binalarının bulunduğu yer, adayların özgeçmişleri gibi birbirinden uzak görülebilen pek çok unsur bir kampanyanın başarılı olması ya da olmaması noktasında etkin olmaktadır. Burada temel hedef, seçimlerde en yüksek oyu alabilmektir. Seçimlerde başarılı olmanın en temel unsuru ise seçmenin nabzını iyi tutmaktır. Bu noktada siyasetin toplumsal tabanı ve siyaset psikolojisi alanlarında yapılacak etki analizi çalışmaları oldukça önem taşımaktadır. Özetle seçmenin nabzını tutmak ve toplum beklentilerini iyi okumak seçim kazandıran stratejinin en önemli parçasıdır.

İnternetle gelen iletişim devriminin en önemli özelliği iletişim sürecinde çok taraflılığın oluşması yani etkileşimsel özellikleri olan bir iletişimin gelişmesidir. İletişim sürecinde pek çok içerik yer ve zaman çeşitliliği, kaynak çeşitliliği ve alan çeşitliliği içerisinde görsel, yazılı ya da sözel biçimlerde aktarılmaktadır. Etkileşim, iletişim sürecinde iki taraflılığı, zaman ve mekân sınırının aşılmasını, içerik üzerindeki kontrolün mesajı gönderen taraftan alıcı konumda bulunan tarafa geçmesini ve etkileşimde bulunan bütün tarafların etkide bulunma ve tepki verme olanağına sahip olmasını ifade etmektedir. Bu süreç geleneksel iletişim sürecini değiştirmekte, Castells'in (2013: 495) belirttiği gibi klasik gönderici ve alıcı (izleyici/dinleyici) ilişkisi dönüşerek "göndericinin sembolik gücü" ortadan kalkmaktadır. Bilgi akışında bilgi kaynakları çeşitlenmektedir. Bu durum bilgiyi alırken seçiciliğe imkân tanımaktadır. Bilgi paylaşım sürecinde merkezilik azalmaktadır.

Tek yönlü iletişim yoluyla seçmene birşeylerin aktarıldığı kampanya yöntemlerinde sona gelinmiştir. Modern kampanya yöntemlerinin ayırt edici yönü birşeyler iletmenin yanında birşeyler de almak yani "Etkileşim" içinde olmaktır. İnsanların söz sahibi olmak istediği, kendisini önemli hissetmek istediği ortamda sosyal medya aracılığıyla alıcı ve verici öğeler etkileşim içinde olabilmektedir. Böylelikle siyasal iletişim süreçleri kapalı değil, seçmen etki ve yönlendirmesine açık biçimde yürütülmektedir. Geleneksel medyada çizgisel bir okuma pratiği söz konusuyken, yeni medya yoluyla çizgisel olmayan, akış sırasını alıcının kendisinin belirlediği hipermentiselliğin ön plana çıktığı bir pratik vardır. Oysa geleneksel modellerde, vericinin kendisini ifade ettiği mekan kadar alıcıya ulaşma imkanı vardı. Dijital çağda seçmenin istediği ve

merak ettiği bilgiye bulunduğu yerden çok daha kolay erişebildiği bir ortam sunulmaktadır. Öte yandan araştırmalar, siyasal iletişimin kemikleşmiş oylar yerine, "yüzen oy" yani kararsız seçmen oylarını yönlendirme konusunda etkili olduğunu göstermektedir. Etkileme gücünün ise, %5-10 civarında olduğu ifade edilmektedir. Değişen toplum ve ihtiyaçları ile, gelişen teknoloji ve dijital dünya beraberinde siyasal iletişim modelleri ve siyasal kampanya yöntemlerinde de değişim yapmayı gerekli kılmıştır. Kampanyalarda sosyal ağların kullanımı dijital çağın getirdiği en önemli değişim alanlarından birisidir. En son ABD'de Trump'un kampanyası ve Brexit kampanyalarında olduğu gibi seçmenlerin bireysel profil özellikleri dikkate alınarak ve kişiye özel seçim stratejileri oluşturarak planlanan yeni kampamya süreçleri izlenmeye başlamıştır. Söz dizilimi gibi yeni metotların kullanıldığı dijital çağın siyasal iletişim modelleri ve kamoanya süreçlerine katacağı daha pek çok yenilik olacağı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Siyasal İletişim, Siyasal Kampanya, Dijital Çağ, Yeni Medya*

ABSTRACT

The root of exchanging knowledge, ideas and feelings between people is communication; and it can be observed that, every social act has either an open or closed communication. There is a specific relation between communication and politics. Politics and communication are part of every stage of our lives. The subject of our work is "The model of Political Communication" which is effectively used at mobilization of masses and political campaigns. The political communication process started with written materials and continued by adding radio, cinema and televisions. Furthermore, new media sources like social media developed this process and it continues to develop. Like all the other parts of our daily life, political campaign operations became digitalised and new mass communication devices showed up. Within this period, there were changes occurred in political communication models and political campaign methods. The changes in communication models and voter profiles forced the change in political campaign styles. The interaction between the sender and the receiver are occurred by means of new media ways. The main question of this research is, "What is changed and how effective this new digital media under domination of social media on political communication and political campaigns?" In this research, by using process analysis method on development of political communication model with new media and qualification and effectiveness of campaigns will be analysed.

Keywords**:** *Political Communication, Political Campaign, Dijital Age, New Media*

ÜLKE MODELLERİ ÖRNEKLERİNDE KAMU ELEKTRONİK HİZMETLERİ

PUBLIC ELECTRONIC SERVICES IN DIFFERENT COUNTRY MODELS

Farid GULUZADA
The Academy of Public Administration under the President of the Republic of Azerbaijan, Baku, Azerbaijan

ÖZET

1990 yılında dünyada bilgi iletişim teknolojilerinin çok hızlı bir gelişme süreci başlamıştır. Bu yeni teknolojiler ilk olarak özel kesimi etkilemiştir ve bu da özel sektörü çok hızlı gelişimini sağlamaktadır. Teknolojik gelişim tek özel kesim değil aynı zamanda insan yaşamının her alanında kendisini belirtmeye başlamıştır. Bu teknoloji tarafından etkilenme devletten de yan geçmedi. Son on yıl içinde bütün dünya ülkelerinin devlet yapısı artık teknolojik yeniliklerden etkilenmeye başlamıştır. Artık geleneksel, eski, bürokratik devlet yerini yeni güncel bir devlet yapısına vermiştir. Yeni "e-Devlet" internet siteleri üzerinden bir tek bilgi sağlamıyor aynı zamanda sunulan devlet hizmetlerini de internet siteleri üzerinden vatandaşlara sunuyor. Devlet kurumlarında sunulmakta olan hizmetler yenilenmiş devlet yapısı "e-Devlet" tarafından BİT'in yardımcılığıyla sunulmaktadır. Eski bürokrasi ile daha zor, daha çok zaman ve kamu çalışanı yardımcılığı ile sunulan devlet hizmetleri yeni yapı sayesinde daha şeffaf, hızlı, modern, vatandaş odaklı, rahat ve her yerden erişilebilir, verimli bir şekil almıştır. Eski kağıt işlemler, belge dolapların yerini yeni "byte"lar, veri tabanları almıştır.

Elektronik devlet, kamu hizmetlerini vatandaşlara 7/24 ve BİT ve internetten yararlanarak sunmaktadır. Elektronik kamu hizmetleri devlet, vatandaşlar ve özel kesim arasında olan etkileşimi yeni seviyeye çıkarmıştır. Artık bu devlet, vatandaş, özel kesim etkileşimi kesintisiz ve daha güvenli şekilde yürütülmektedir. Elektronik kamu hizmetlerinden yararlanırken vatandaş kamu çalışanıyla veya devlet kurumu ile hiç karşılaşmadan hizmetten internet bağlantısı olan her yerden yararlanabilir. EKH'nin etkin sunulması ise dünyada çok mühim bir problem olmuş rüşvet ve yolsuzluğun karşısını almaktadır.

Kamu hizmeti ve kamu yararını sağlamak, bu hizmetleri sürekli ve düzenli olarak kamu tüzel kişilerinin yardımcılığıyla veya onların sıkı denetimi altında özel kişiler tarafından sunulmasını sağlamak, kamu hukukuna uygun olması ve kamu hizmetlerinin devletin denetimi altında sürdürülmesi, kamu hizmetlerinin temel niteliğidir.

Genel olarak, kamu yararı için toplumun güvenliğini ve ortak ihtiyaçlarını sağlamak, toplumun refahını arttırmak için devlet tarafından sunulan düzenli ve sürekli faaliyet gibi tanımlanan kamu hizmeti, temel hususiyetlerine göre özel sektörde üretilen mal ve hizmetlerden farklıdır. Bu fark, kamu hizmetleri genel olarak iç ve dış güvenlik, adalet, çevrenin korunması, genel eğitim ve genel sağlık gibi devletin asil fonksiyonları oldukları için rekabet ortamında üretilmemesi, kamu otoritesinin hizmet tekelinde bulunmasıdır.

2016 BM "e-Devlet Raporunda" gelişmekte olan yeni trendler (Coğrafi Bilgi Sistemleri, Eşyaların İnterneti) derinden analiz edilmektedir. Örnek olarak beş ülke modeli seçilmiştir. Birleşik Krallık, Avustralya ve Singapur BM 2016 yılı "e-Devlet Raporunda" OSİ'ye göre dünya liderleridir. Diğer iki örnek model ise geliştirilmeli olan modeller olarak Türkiye ve Azerbaycan modelleridir.

Anahtar Kelimeler: *Elektronik Hizmetler, Değişik Ülke Örnekleri, BİT, e-Devlet*

TÜRKİYE'DE KAMU YÖNETİMİ EĞİTİM VE ÖĞRETİMİ LİTERATÜRÜNDE TEKNOLOJİ: EĞİLİMLER, GELİŞMELER, SORUNLAR

TECHNOLOGY İN PUBLIC ADMINISTRATION EDUCATION AND TRAINING in TURKEY: ASPIRATIONS, DEVELOPMENTS AND CHALLENGES

Hüseyin ÖZGÜR
Pamukkale Üniversitesi, Denizli

Saynur ÇİÇEK
Pamukkale Üniversitesi, Denizli

ÖZET

Teknolojideki değişimler sosyal ve iktisadi hayatta olduğu kadar kamu hizmetlerinin sunumu ve örgütlenmesinde, kamu yönetiminin işleyişi ile eğitim ve öğretiminde de önemli dönüşümleri beraberinde getirmektedir. Bu dönüşümler ülkeden ülkeye ve üniversiteden üniversiteye benimsenme ve faydalanma düzeyi, kullanılan teknolojinin türü ve maliyeti, teknolojik cihaz ve yazılımların birbirleriyle entegrasyonu, uzun vadeli kullanım imkânları gibi çeşitli noktalarda ciddi farklılıklar gösterebilmektedir. Sosyal bilimler programlarında teknoloji kullanımı ABD başta olmak üzere oldukça eskiye gitmektedir, araştırmalarda özellikle İstatistik programlarının kullanımı 1980'lere, yaygınlaşmaya başlaması ise 1990'lara gitmektedir. ABD'nin anaakım Kamu Yönetimi Dergilerinden Public Administration Review 1986 yılındaki 46. Cildinin Kasım sayısını Public Management Information Systems başlığıyla özel sayı olarak yayımlamıştır. Kişisel bilgisayarların ucuzlayıp yaygınlaşması ve Internet'in bireyler tarafından da kullanımı teknolojinin öğrencilere öğretilmesi ve öğretim elemanı-öğrenci etkileşiminde kullanımını teşvik etmiştir; bu gelişme ancak 2000'lerde olmuş, özellikle veri tabanlarının yaygınlaşması ve Web 2.0 ile üniversitelerin sosyal bilimler dahil tüm programlarında ve bu arada kamu yönetimi programlarında daha çok ve daha yaygın kullanımını mümkün kılmıştır. Bir yandan bilgisayar dersleri veya Türkiye'de son dönemdeki moda adıyla temel bilgi teknolojileri diğer yanda tüm diğer kamu yönetimi programı derslerinde geniş anlamda teknoloji kullanımı Türkiye için de bir sorun ve fırsat alanıdır. Kamu sektöründe teknoloji kullanımı ve bilgi sistemlerinin yönetimi çeşitli boyutlarıyla uluslararası literatürde hızlı artan biçimde yer bulmaktadır. Türkiye'de de Mete Yıldız, Uğur Ömürgönülşen, Türksel Kaya Bensghir, Özer Köseoğlu ve Akif Demircioğlu gibi az sayıda akademisyenin kamu yönetiminde teknoloji kuıllanımı üzerine çalışmaları bulunmaktadır.

Bu çalışma, Türkiye'de kamu yönetimi programları ile kamu yönetimi eğitim ve öğretimi literatüründe teknolojiye nasıl ve ne ölçüde yer verildiği tarihsel bir süreçte ele alınarak, eğilimler, gelişmeler ve sorunlar sistematik biçimde literatür (alanyazın) incelemesi yoluyla ortaya konmaktadır. Bu amaçla, eserlerin kendisi kadar, yazarları ve dergiler, dergi türleri, yazarlar arası bağlantılar, teknoloji temasının nasıl ele alındığı, alan araştırması içerip içermediği, içeriyorsa nasıl bir teknik ve yöntem uygulandığı, bulgular, yayınların yıllara ve dönemlere göre dağılımı, atıf zenginliği ve yazarlar incelenmektedir. Bu çerçevede ayrıca, çalışmaların ana konusu kamu yönetiminde eğitimle ilgili başka bir şey iken arada teknolojiye de mi değiniliyor ya da ana konusu kamu yönetimi ve hükümette teknoloji iken öğrencilerin ve çalışanların hizmet içi ve hizmet öncesi eğitimine de mi değiniliyor gibi sorulara da cevap aranmaktadır. Çalışmada, kamu yönetimi alanında teknoloji konusuna yer veren dergiler ile telif ve editörlü kitaplar incelenmektedir.

***Anahtar Kelimeler*:** *Teknoloji, Kişisel Bilgisayarlar, Yazılım, Kamu Yönetimi Eğitim-Öğretimi, Türkiye, Kamu Yönetimi Programları, Karşılaştırmalı Kamu Yönetimi Eğitimi, Literatür İncelemesi.*

ABSTRACT

Information technologies and/or computing courses have increasingly become an indispensible part of professional training and especially academic undergraduate programs in public affairs in Turkey. This paper examines both the current Practical trends and literature in computing, e-government, MIS education, e-Government courses, distance education as well as utilization of various digital technologies in public administration programs in Turkey through the comparison of similar developments in other countries, such as, South Korea, India, the United States, England / the UK, and Canada. The literature on the technology utilization in public administration education in Turkey is sparsely distributed into different publication types and venues and no specific journal focuses on either technology use in higher education in general or public administration education. Few academicians, like Mete Yıldız, Uğur Ömürgönülşen, Türksel Kaya Bensghir, Özer Köseoğlu and Akif Demircioğlu have a few significant publication on related topics to technology in public administration education, such as e-government research and usage, technology in public administration policy and/or practice, public administration education (in general), all in Turkish context. Therefore, the literature on technology use in public administration education and training in Turkey has a lot room to improve and fill the gaps.

The comparative analysis points to three main challenges in teaching technology related topics in public administration in Turkey: Insufficient attention to utilization of technology, software, distance education, Internet and other digital applications in public administration education and training in Turkey rooted in the local context, inadequate teaching capacity, reluctance to utilization of technology in the classroom and research, and under-representation of technically-renowned faculty members.

***Keywords*:** *Technology, Personal Micro Computers, Software, Education And Training in Public Administration, Turkey, Public Administration Programs, Comparative Public Administration Education, Literature Review*

MAHALLE MUHTARLARININ YÖNETİME KATILIMDA YENİ İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNİ KULLANIMI; MUĞLA İLİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

THE USAGE OF NEW COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN PARTICIPATION BY NEIGHBORHOOD MUKHTARS; AN EVALUATION ON MUGLA EXAMPLE

Mesut KOÇ
Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

ÖZET

Dünyada yaşanan değişimler ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler kentlerin yönetim biçimlerini etkilemektedir. Gelişen iletişim teknolojilerinin sunduğu imkânlar sayesinde, her geçen gün, geleneksel yönetim şekilleri ve araçlar yerini yeni yapılanmalara ve iletişim araçlarına bırakmaktadır. İletişim ortamlarının başında gelen internet halkın yönetime katılmasına büyük katkı sağlamıştır. Gerek merkezi yönetim gerekse yerel yönetim birimleri yüksek bütçeler ayırarak internet üzerinden çeşitli şekillerde halka ulaşıp onların talep ve şikâyetlerini alacak sistemler kurma yoluna gitmişlerdir. Ancak; önemli bir katılım aracı ve yönetsel süreçleri kolaylaştırma aracı olarak görülen internetin, özellikle Türkiye gibi azgelişmiş ülkelerde, insanların ekonomik kaygılarının ilk ve öncelikli sorun olduğu toplumlarda bir lüks olduğunu kabul etmek gerekir. Çünkü internet kullanımını da etkileyen ve etkilenen arasından minimum bir kültürel benzeşmenin varlığını kaçınılmaz kılmaktadır. Yurttaşın, karar alma süreçlerine katılımı için gerekli kurumsal düzenlemelerin olmadığı siyasal sistemlerde, tartışılan ve eleştirilen yanlarına karşın internet gibi çağdaş bir olgunun demokratikleşmenin güçlendirilmesi için kullanılmasını beklemek önemli bir yanılgıdır (Çukurçayır, 2012:158)

Ülkemizde 6360 Sayılı Kanun ile birlikte büyükşehirlerin yönetim yapısında büyük değişiklikler yapılmıştır. Büyükşehir belediyelerinin sorumluluk alanı ilin mülki sınırlarına kadar genişletilmiştir. Getirilen nüfus kriteri sonuncunda büyükşehir sayısı otuza yükselmiştir. Büyükşehir olan illerde İl Özel İdareleri kaldırılmıştır. Belde belediyeleri ve köylerin tüzel kişiliği sonlandırılarak tüzel kişiliği bulunmayan mahalleye dönüştürülmüştür. Köylerin bağlı olduğu ilçenin mahallesine dönüştürülmesi ile köyde yerel hizmetlerin sağlanmasında ve sorunların çözülmesinde "icracı" konumda bulunan köy muhtarları yetkileri olmayan "aracı" durumuna gelmiştir. Bütçe yapma yetkileri kalmamıştır. Merkezi yönetim birimleri yanı sıra ilçe ve büyükşehir belediyesi olmak üzere iki belediyeden hizmet alacak olan yeni mahallelerin talep ve sorunlarının zamanında iletilmesi hem hizmet verecekler açısından hem de vatandaşlar açısından daha önemli hale gelmiştir. Bu süreçte; mahalleyi tanıyan ve mahallelinin ilk muhatabı muhtarlara büyük iş düşmektedir. Muhtarların geleneksel yöntemler ile birlikte internet başta olmak üzere yeni iletişim teknolojilerini kullanarak yönetime katılım sağlamalarının beklenmesi yerinde olacaktır.

İçişleri Bakanlığı tarafından muhtarların kamu hizmetlerinin sunulmasında etkin şekilde katkıda bulunmaları amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarından yapacakları taleplerin takip edilip raporlanmasını sağlayabilecekleri Muhtar Bilgi Sistemi (www.muhtar.gov.tr) kurulmuştur. Muhtar Bilgi sisteminin amacı; "Ülkemizde özellikle son yıllarda vatandaşlarımıza daha kaliteli ve hızlı kamu hizmeti sunabilmek, katılımcı, şeffaf, etkin ve basit iş süreçlerine sahip bir devlet yapısı oluşturmak, yürütülen iş ve işlemlerin bilgi teknolojileri kullanılarak icra edilmesini sağlamak üzere merkezden taşraya bir dizi çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda, Muhtarlarımızın kamu hizmetlerini daha kaliteli ve etkin şekilde yürütmeleri amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarından yapacakları taleplerin takip edilip raporlanmasını sağlayabileceği bir sistemin geliştirilmesine gereksinim duyulmuştur. Muhtarlarımızın bu ihtiyacını karşılamak üzere İçişleri Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı tarafından Muhtar Bilgi Sistemi geliştirilmiştir. Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü geliştirilen Muhtar Bilgi Sistemi ile Muhtarların talep, öneri ve şikâyetlerini elektronik ortamda ilgili valilik ve belediyelere iletecektir. Sistem üzerinden gelen talepler valilik alt birimlerini ilgilendiriyorsa valilik tarafından ilgili il müdürlüklerine iletilecek ve sistem üzerinden süreçlerin takip edilmesi sağlanacaktır. Belediyeleri ilgilendiren talepler ise belediyelerin kendi bünyelerinde tamamlanacak olup ayrıca alt birimlerine yönlendirme yapılmayacaktır. Böylece; muhtarlıklar tarafından vatandaşlara

sunulan hizmetlere yönelik ihtiyaçların elektronik ortamda kesintisiz, hızlı ve sürekli bir şekilde takip edilmesi ve sonuçlandırılması sağlanmış olacaktır. Bu amaç doğrultusunda muhtarlarımıza kurumsal bir e-posta adresi tanımlanmış olup, tüm muhtarlarımıza hitap edecek bir web sitesi geliştirilmiştir" denilmektedir. Bu sistemin hedeflenen amacı ne ölçüde gerçekleştirebileceği ancak sahadaki uygulaması neticesinde ortaya çıkacaktır.

Büyükşehir belediyeleri tarafından da Muhtar Bilgi Sistemine benzer hizmeti sağlamak üzere Muhtarlar Masası oluşturulmuştur. Bu konuda yapılmış bir araştırma verisi bulunmamakla birlikte büyükşehir belediyelerinin hemen hemen tamamında benzer isimlerle merkezler oluşturulduğu söylenebilir. Bu çalışmanın sahası olan Muğla'da Muğla Büyükşehir Belediyesi Muhtarlar Masası birimi kurmuş ve telefon, elektronik posta ve Whatsapp ile iletişim kurma imkânı sağlamıştır. Sadece muhtarlara hizmet vermek için kurulduğu belirtilen birime ilişkin; "Muhtarlar Masası Birimi'ne muhtarlar 444 48 01-8 numarasını tuşlayıp direkt ulaşabildikleri gibi muhtar@mugla.bel.tr adresinden de istek ve taleplerini iletebiliyorlar. Muğla ili genelinde 551 mahalle muhtarına hizmet veren Muhtarlar Masası Birimi'ne istek ve taleplerini telefonla veya mail yoluyla ulaştıran muhtarlardan gelen talepler Muhtarlar Masası birimi tarafından anında Muğla Büyükşehir Belediyesi ekiplerine bildirilerek çözüme kavuşturulmaya çalışılıyor. Kayıt altına alınan her öneri, istek, şikâyet hakkında yine Muhtarlar Masası tarafından muhtarlara dönüşler sağlanarak sorunun hangi sürede çözüleceği, birimlerin konuyla ilgili çalışmalara başladığı gibi bilgiler verilerek muhtarlar bilgilendiriliyor" denilmektedir.

Bu çalışmada; Muğla ilinde köyden mahalleye dönüşen yerlerde, yeni mahallelerin muhtarlarının yeni iletişim teknolojilerini ne ölçüde kullandıkları kısa bir anket, talep ve sorunları hangi yolla gündeme getirdikleri ise gevşek yapılandırılmış mülakat yöntemiyle ortaya konmaya çalışılacaktır. Bulguların muhtarların yaşı ve eğitim durumları ile olan ilişkisi değerlendirilecektir. Geleneksel yöntemler ve yeni iletişim yöntemlerinin tercih edilmesini etkileyen unsurlar ortaya konulacaktır. Bu anlamda yeni iletişim teknolojilerine yapılan yatırımların sahadaki durumla örtüşüp örtüşmediği tartışılacaktır. Kamu yönetimi ve kamu politikaları oluşturulması sürecinde yeni iletişim teknolojilerinin yeterliliği değerlendirilecektir.

Araştırmanın kapsamı 6360 sayılı kanun sonrası büyükşehir olan Muğla'nın örneklem olarak seçilen 8 ilçesinde (Bodrum, Dalaman, Fethiye, Kavaklıdere, Köyceğiz, Menteşe, Seydikemer, Yatağan) köyden mahalleye dönüşmüş yerlerde, erişim sağlanabilmiş 81 mahalle muhtarı ile sınırlıdır. Araştırma sürecinde veri toplamak amacıyla aşağıdaki sorular sorulmuştur;

Muhtar Bilgi Sistemi;

1.İçişleri Bakanlığı Muhtar Bilgi Sistemini (www.muhtar.gov.tr) kullanarak herhangi bir sorun/talep ilettiniz mi? (Hayır ise neden?)

2. Talebiniz karşılandı mı?/Sorununuz çözüldü mü?

BŞB Muhtarlar Masası (444 4801);

1. Muğla BŞB Başkanlığı Muhtarlar Masasına (444 4801) herhangi bir sorun/talep ilettiniz mi? (Hayır ise neden?)

2. Talebiniz karşılandı mı?/Sorununuz çözüldü mü?

Bu sorular dışında verilen cevaplara göre ilave sorular sorulmuş olup genel algı ve değerlendirmeleri de yapılmıştır. Muhtarlara Muhtar Bilgi Sistemi ve BŞB Muhtarlar Masası dışında mahalleye ilişkin talep ve sorunları hangi yöntemlerle merkezi ve yerel yönetim birimlerine iletmeyi tercih ettikleri sorulmuştur.

Çalışmanın bütününde özetle; yeni iletişim teknolojilerinin günümüz kamu yönetimine etkisi özellikle katılım açısından kavramsal olarak ortaya konulacaktır. 6360 Sayılı Kanun sonrası oluşan yeni durumun katılım süreci ile ilişkisi değerlendirilecektir. İçişleri Bakanlığı Muhtar Bilgi Sistemi ve Muğla Büyükşehir Belediyesi Muhtarlar Masası tanıtılarak iletişim teknolojileri açısından değerlendirilecek ve Muğla ili özelinde elde edilen bulgularla yorumlanacaktır. Kamu yönetimi politikalarının oluşmasına ve karar vericilere katkı sağlaması amacıyla yapılacak sonuç ve değerlendirme ile tamamlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Katılım, Muhtarlar, Yeni İletişim Teknolojileri*

ABSTRACT

Changes in the world and rapid developments in communication technologies are affecting the way cities are governed. With each passing day, traditional forms of management and ways leave their place to the new structures and new communication tools. With the Law No. 6360 major important changes have been made in big cities in Turkey. The number of metropolitan cities reached up to thirty. While establishing new metropolitan municipalities whose borders are equaled to the provincial boundaries, the legal personality of the town municipalities as well as the Special Provincial Administrations and the villages have been abolished. In all metropolitan cities, with the April of 2014, the villages were transformed into neighborhoods with their names, and the town municipalities as a single neighborhood, like villages. The Investment Monitoring and Coordination Directorates were established in thirty metropolitan cities. The village mukhtars who were in the executive position before in providing local services and solving problems have become intermediaries. In addition to the central government units, the demands and problems of the new neighborhoods that will be served from the two municipalities, namely the district and the metropolitan municipality, must be communicated in time. In this period, the main work is for the mukhtars who knows well the neighborhood and the first unit for the citizens. It is expected that they will be able to participate in management by using new communication technologies, especially internet. The Mukhtar Information System (www.muhtar.gov.tr) was established by the Ministry of the Interior to enable mukhtars following up and reporting their requests from institutions and organizations in order to contribute effectively to get public services. Also, The Mukhtars Connection Points was established by the metropolitan municipalities to provide similar services.

In this study; it has been tried out the extent to which the mukhtars of the new neighborhoods use the new communication technologies by a short survey and loosely structured interviews in 8 districts of Muğla. The relation between the usage and the age-education level will be discussed.

Keywords*: *Participation, Mukhtars, New Information Technologies

BİMER, CİMER İLE SOSYAL MEDYA ÜZERİNDEN YAPILAN ŞİKAYETLERİN KAMU ÇALIŞANLARININ MOTİVASYONLARINA ETKİSİ

A QUALITY ANALYSIS ON THE IMPACT OF THE PUBLIC WORKERS' MOTIVATION ON COMPLAINTS OF BİMER, CİMER AND SOCIAL MEDIA

Osman Kürşat ACAR
Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İnsan Kaynakları Yönetimi

ÖZET

Devletin ve vatandaşların karşılıklı olarak görev sorumluluklarının, elektronik ortamda zaman ve mekandan bağımsız, kesintisiz ve güvenli olarak yürütülmesi olarak tanımlanan e-devletin anayasal bir hak olan bilgi edinme ve dilekçe hakkı alanında da uygulamaları mevcuttur. Bu çalışma, bahsedilen haklar kapsamında BİMER, CİMER ve Sosyal Medya (Facebook, Twitter) gibi uygulamalar üzerinden yapılan şikâyetlerin kamu çalışanların motivasyonuna ve iş yapma etkinlik ve verimliliğine olan etkisine ilişki çalışanların görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Dijital çağa eleştirel bir bakış olarak ele alınacak bu araştırma, Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi çalışanları evren seçilerek betimsel nitel bütüncül çoklu durum deseninde tasarlanacaktır. Veriler nitel araştırma veri toplama tekniklerinden biri olan yarı-yapılandırılmış görüşme formu ve ses kayıt cihazı kullanılarak elde edilecektir. Örneklem, 10 sorudan oluşan form üniversitede son 1 yıl içinde şikayet edilmişi çalışanlar arasından seçilmiş 10 kişi ve bahse konu yöntemler ile şikayete edilmemiş 10 kişi şeklinde seçilecektir. Toplanacak veriler içerik analizine tabi tutularak BİMER ve CİMER ile sosyal medya uygulamalarının kamu çalışanlarının motivasyonu üzerine etkileri ortaya konulmaya çalışılacaktır.

GİRİŞ

Günümüzde bilgiye ulaşmanın en kolay yolu olan bilişim dünyası, her konu ve soruya cevap bulanabilen dünyayı saran bir bilgisayar ağı haline gelmiştir. Son on yılda tüm dünyada ve Türkiye'de kamu ve özel kuruluşlar bilgi ve iletişim teknolojisinin sunduğu olanakları kullanarak verdikleri hizmetleri hızlı, zaman/mekan bağımsız, rahat, çağdaş ve kaliteli hale getirmek için yeni arayış ve yatırımlara girişmişlerdir (Şişman, vd, 2011:27). Bu arayışlar özellikle son yıllarda kamu yönetimlerinde de kendini göstermiştir.

Kamu yönetiminde son yıllardaki küreselleşme ve bilişim teknolojilerindeki gelişmeler, hem devlet yönetimlerini yapılarını hem de kamu hizmetlerinin sunulmasında önemli değişikliklere yol açmıştır. Bu noktada geleneksel kamu yönetim anlayışından, yeni kamu yönetim anlayışına geçerken kamu hizmetlerini hızlandırmak, daha etkin ve verimli hale getirmek amacıyla çeşitli projeler geliştirilmiştir. Bu projelerden bir tanesi de -"e-Devlet Projesi" kapsamında faaliyete sunulan CİMER ve BİMER (Başbakanlık İletişim Merkezi) uygulamasıdır. Bilgi edinme hakkı, kapsamında BİMER ve CİMER uygulamaları gibi olanaklar, vatandaş ile idare arasındaki geleneksel tek yönlü ilişkinin, çift yönlü ilişkiye dönüşmesine yardımcı olmaktadır. Bu olanaklar, içerisinde, idarenin karşılaştığı yönetsel sorunlara dönük inovatif çözümler sağlama potansiyeli de barındırdığı söylense de (Karkın, Zor, 2017: 25) bu tür uygulamaların kamu çalışanları açısından etkinliğinin de sorgulandığı söylenebilir. Ayrıca son dönemlerde ortaya konulan bu tür uygulamaların olumlu ve olumsuz çıktıları, moitvasyon etkinlik ve verimlilik yönünde araştırmayı da gerektirmektedir. Bu çalışma ile BİMER ve CİMER gibi uygulamaların kamu çalışanlarının motivasyonuna etkisi ortaya konulmakla birlikte özellikle BİMER ve CİMER'e ile sosyal medya uygulamalarını karşılaştırarak hangi uygulamanın kamu çalışanları üzerinde etkin olduğunu ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Kavramsal Çerçeve

Kamu yönetimi denilince gizliliğin yoğun şekilde yaşandığı, yönetişimin, paylaşımın görülmediği, her şeyi devletin belirlediği, yönetilenlerin ise buna uymak zorunda olduğunu düşünülür. Devlet her şeyin en iyisini bilir anlayışı doğrultusunda kamu görevlileri kamuoyuyla bilgi paylaşımı noktasında oldukça cimri davranmakta, halk bilinçlendirilmemekte her şey kapalı kapılar arkasında yürütülmektedir. (Koçak, 2010:

115-125). Kamu yönetimleri için geçerli olan bu düşüncenin aksine son yıllarda şeffaflaşma yönünde başta anayasanın 74. maddesi başta olmak üzeri 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ilgili yönetmelikler ve tebliğler ekseninde önemli uygulamalar devreye sokulmuştur. Dijital çağın konuşulduğu günümüz Türkiye'sinde bilgi edinme ve dilekçe hakkı denilince ilk akla gelen e-devlet uygulamaları BİMER ve CİMER'dir.

E-devlet çıktılarından birisi olan Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER) 2006/3 Sayılı Başbakanlık Genelgesiyle yürürlüğe giren bir halkla ilişkiler uygulaması olarak kurgulanmıştır. Bu uygulama 2006 yılından günümüze, çağın gereksinimleri de göz önünde bulundurulmak suretiyle sürekli geliştirilmektedir. BİMER devlet ile vatandaş arasındaki iletişim kanallarının tümü (elektronik, mektup, faks, telefon ve şahsen) açık tutularak, vatandaşların kendileri ve kamuyla ilgili, talep, şikayet, ihbar, görüş ve önerileri ile bilgi edinme haklarına ilişkin idari makamlara yapacakları müracaatlara cevapların hızlı ve etkin bir şekilde verilmesi, iş ve işlemlerin merkezden kamu nezdinde takip ve denetimi hedeflenen bir uygulamadır.(https://www.bimer.gov.tr/bimer-hakkinda, 14.08.2017) BİMER benzeri bir başka uygulama CİMER'dir 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Yasa kapsamında her yurttaş, yazılı kurallar ile belirlenen ilke ve yöntemler çerçevesinde bilgi edinme hakkına sahiptir. Türkiye'de yerleşik yabancılar ve Türkiye'de etkinlik gösteren yabancı tüzel kişiler ise, istedikleri bilginin kendileriyle ya da çalışma alanları ile ilgili olması koşuluyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde bilgi isteyebilirler. Bu yasa ve "Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Bilgi Edinme Hakkı Yasası'nın Uygulanmasına İlişkin İlke ve Yöntemler Hakkında Yönetmelik" uyarınca BİMER'de olduğu gibi CİMER uygulamasında da birtakım esaslar belirtilmiştir. BİMER ve CİMER gibi resmi kanallardan olmasa da sosyal medya (facebook ve twitter) gibi uygulamalar kamu çalışanlarını etkilemektedir. Özellikle valiler, belediye başkanları, rektörler ve birçok kamu yöneticisi resmi olarak ve bazen informel bir şekilde sosyal medyayı kullanmaktadır. Bu nedenle sosyal medya uygulamaları üzerinden yapılan başvurular kamu çalışanlarını etkilemektedir.

Çalışmanın Amacı ve Yöntemi

Çalışmanın amacı BİMER ve CİMER gibi kurumlara ve sosyal medya üzerinden yapılan şikâyetlerin kamu çalışanlarının motivasyonuna ve iş yapma etkinlik ve verimliliğine olan etkisine yönelik algıyı ortaya koymaktır. Nitel bir şekilde kurgulanan bu çalışma ile alan yazın incelemesi ve uzman görüşleri dikkate alınarak geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılacaktır. Bu tarzdaki görüşme yönteminin araştırmacıya sunduğu en önemli fayda, görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme formuna bağlı kalınarak sürdürülmesi sebebiyle daha sistemli ve kıyaslanabilir bilgi vermesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Güneş ve Günbayı'ın (2017) Bimer, Alo 147, Cimer konusunda yöneticilerin görüşlerine yönelik yaptığı çalışmadan yola çıkarak bu çalışma ile kamu çalışanlarının görüşleri ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Nitel araştırma veri toplama tekniklerinden biri olan yarı-yapılandırılmış görüşme formu ve ses kayıt cihazı kullanılarak elde edilecek veriler temalar çerçevesinde frekans ve yüzde analizi tekniği uygulanarak (Bilgin, 2006) sınıflandırılmaya çalışılacaktır. Araştırmanın evrenini Isparta Süleyman Demirel üniversitesinde kendisi BİMER, CİMER ve sosyal medya yoluyla şikâyete uğramış 198 çalışandan kolay ulaşılabilir durum örneklemesi tekniği ile (Palys, 2008) 10 çalışan ve şikâyet edilmemiş 10 çalışan seçilerek karşılaştırma yapılacaktır. Çalışanlara ayrıca BİMER ve CİMER gibi kurumlar ile sosyal medya üzerinden yapılan şikayetlerin kamu çalışanları üzerinde etkisi değerlendirildiğinde hangi yöntemin daha etkili olduğu ortaya konulmaya çalışılacaktır. Çalışma sonucunda bu tür başvuruların bir sistematiğe bağlanması özellikle haksız şikayetler konusunda literatüre katkı yapacak sonuçlara ulaşılması hedeflenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Bimer, Cimer, e-Devlet, Bilgi Edinme ve Dilekçe Hakkı, Kamu Çalışanların Motivasyonu

A**BSTRACT**

This study was conducted in order to determine the opinions of the employees regarding the effects of the complaints made by the applications such as BİMER, CİMER and Social Media (Facebook, Twitter) on the motivation of the employees and the efficiency and effectiveness of the work. In the study, employees who work at Süleyman Demirel University, Isparta were selected as samples. The descriptive qualitative is in a holistic multiple case pattern and the data will be obtained using the semi-structured interview form, which is one of the qualitative research data collection techniques, and the voice recorder. The data collected by this interview form, which is applied to 7 employees who are complained and 7 employees who are not complained composed of 7 questions shall be transferred to the computer and a content analysis will be performed.

Keywords**:** *Bimer, Cimer, e-Government, Motivation of Public Sector Employees*

DİL ÖĞRETİMİNDE VE ÖĞRENİMİNDE DİJİTALLEŞME

DIGITALIZATION IN LANGUAGE TEACHING AND LEARNING

Yasemen KİRİŞ YATAĞAN
Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü

Esra İffet AYTAÇ KİRİŞ
Süleyman Demirel Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu

ÖZET

21. Yüzyıl dünyası, ülkeler arası mesafelerin azaldığı, dolayısıyla kültürlerin birbirine yaklaştığı; insanların, fikir ve düşüncelerinin uluslararası akışının ve etkileşiminin kolaylıkla sağlanabildiği global bir dünyadır. Gelişen teknoloji sayesinde, dünyanın herhangi bir yerinde olan herhangi bir olay, dünyanın başka bir yerinde aynı zamanda yankı bulmaktadır. Televizyon, telefon, internet, tablet, bilgisayar gibi teknolojik ürünler sayesinde dünya artık daha küçük bir yer olmuş ve globalleşme ileri seviyelere taşınmıştır. Bu gelişmelerden dolayı içinde bulunduğumuz 21. yüzyıl dijital çağ olarak anılmaktadır. Dijital çağın sağladığı imkânlarla beraber insanların ihtiyaçları da değişmeye başlamıştır; bundan dolayı, sektörlerin de kendilerini bu gelişimleri takip edip güncellemeleri önemli bir hal almıştır. Sürekli gelişim ve değişim içinde olan dünyada, ülkeler, çalışma hayatında, sağlık, haberleşme ve benzeri sektörlerde değişen ve gelişen dijital gelişmelere adapte olmaya önem vermiştir. Günümüzde özellikle 1980 ve sonrası dönemlerde doğan insanların dijital gelişmelerle beraber büyüyüp dijital çağın getirdiklerini daha kolay özümsediği ve doğal akışında kabullendiği düşünüldüğü zaman, dijital çağa adapte edilmesi gereken en önemli sektörlerden birisinin eğitim sektörü olduğu açıkça görülmektedir. Ülkemiz de dijital çağın gerekliliklerine uyarak eğitimde projeksiyon, tepegöz, akıllı tahta, televizyon, bilgisayar, tablet ve internet gibi çeşitli teknolojik gelişmelere eğitim-öğretim alanında yer vermektedir. Eğitimin bütün alanlarında büyük fayda sağlayan bu tür teknolojik araçlar, dil öğretiminde ve öğreniminde de oldukça fark yaratıcı şekilde kullanılabilmektedir ve geleneksel öğretim-öğrenim anlayışının dışına çıkarak, dil eğitimini daha eğlenceli bir hale getirmekte ve dolayısıyla verimliliği artırmaktadır. Dijital Çağda Bilgi Toplumu & Dijital Erişim (3-P & 3-Q) ile ilgili olan çalışmamızın amacı, küreselleşen dünyada gittikçe önem kazanan dil öğretiminin ve dil öğreniminin dijital gelişmelerle desteklenerek hem öğrenci hem eğitmen tarafından daha verimli hale ulaştırılmasının yöntemleri ve araçları ile beraber avantajları ve karşılaşılabilecek dezavantajlarını tartışmaktır.

20. yüzyılın son çeyreğinde sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişten söz edilirken 21. yüzyılda dijital topluma geçiş hız kazanmıştır. 21. yüzyılda hızla yükselen dijital çağ, insanlarının gereksinimlerini, 20. yüzyıl insanlarının gereksinimlerinden oldukça farklılaştırmakla kalmamış, aynı zamanda yaşayış tarzlarını ve bilgiye ulaşma yollarını da oldukça değiştirmiştir. Milenyum çağında insanlar, her gün ortalama altı saat civarında dijital yayın, medya ile ilgilenerek, internette paylaşımlar okuyup paylaşımlar yaparak, oyun oynayarak, film seyrederek, telefon ve bilgisayar uygulamaları ile uğraşarak vakit geçirmektedirler. İnternet kullanımı, özellikle, son on yılda, büyük ekranlı 'akıllı telefon'ların da yaygınlaşmasıyla ve telefon operatörlerindeki kablosuz ağ erişimlerinin güçlendirilmesiyle iyice insanların hayatına girmiştir. Bundan ötürü, 21. Yüzyılın dijital gelişmeleri "kablosuz ağ nesli" (wireless generation) yaratmıştır. Bundan dolayı milenyum nesline en etkin ve en kolay ulaşım dijital kanaldan sağlanmaktadır.

Bütün bu değişimlerin, dil ediniminde de etkisi oldukça fazladır ki günümüz konjonktüründe öğretmenlerin rolü sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik gelişmeler gibi birçok faktör nedeniyle büyük ölçüde değişmiştir. Özellikle dijital çağda doğup dijital gelişmeleri doğal olarak edinen neslin eğitiminde ve öğretiminde verimliliği artırmak için onların ilgisinin yoğunlaştığı teknolojik ve dijital araçların kullanılması gereksinimi doğmaktadır ve bu sebeple öğretmenlerin de kendilerini değişen çağın gereksinimlerini karşılamak üzere yenilikçi tekniklerin bilgisini sürekli olarak geliştirmesi ve güncellemesi gerekmektedir. Zira teknoloji ile zenginleştirilmiş ortamda bir dil öğrencisinin başarılı bir öğrenme deneyimine katkıda

bulunan noktalar dil öğrenme ortamında öğrencinin ihtiyaçlarını karşılayacak uygun teknolojiyle birlikte kurumsal ve eğitsel destek - yazılım- donanım- internet erişimi vb. - önemlidir. Bu doğrultuda, eğitmenlerin çeşitli hizmet içi eğitim seminerleriyle yeni teknolojik ve dijital öğretim tekniklerini pratik bir şekilde kullanmasını sağlamak amacıyla eğitimler düzenlenmelidir. Genel olarak, öğrencilerin teknolojik gelişimlere daha çabuk adapte olmasından dolayı, öğretmenlerin bu teknolojik eğitim araçlarının verimli bir şekilde kullanılmasını benimseyip, öğrencilerin sıklıkla kullandığı dijital araçlarla onların dikkatini toplayacak daha etkin bir ders ortamı sağlaması elzemdir. Dil eğitmenlerinin yenilikçi, yaratıcı, becerikli, alanına hakim ve güncel teknikleri kullanabilme yetisine sahip olmaları beklenmektedir. Aksi takdirde, eğitimin verimliliğini ve kalitesini olumlu bir şekilde artırabilecek bu gelişmeler, hem eğitmenler hem de öğrenciler açısından bir dezavantaj haline dönüşebilir ve ters etki yaratıp dil öğrenimine ket vurabilir.

Günümüzde, dil öğretimi ve dil öğrenimi bir sınıfın dört duvarı arasında hapsolmaya mahkum değildir. Artık, insanlar ve özellikle öğrenciler geleneksel programlara bağlı kalmadan ve geleneksel bir ofiste veya sınıfta sıkışıp öğrenmekten ziyade daha aktif ve bağımsız olarak 24 saatlik dilimin herhangi bir zamanında teknolojiyi kullanıp öğrenme, araştırma ve iletişim kurma eğilimindedirler. Bundan dolayı, öğrencilerin daha ilgi çekici bir sistemde, onları dijital toplumda yaşama ve çalışmaya hazırlayacak, yaratıcılıklarını ve araştırma isteklerini tetikleyecek nitelikler ve beceriler kazandırmaya yönelik yeni müfredatlar, öğrenim ve öğretim teknikleri ve öğretim alanları tasarlamak ve geliştirmek göze çarpan bir şekilde önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bu bağlamda, dünyada ve ülkemizde dijital gelişmelerin etkisiyle dil öğrenimi ve öğretimi farklı bir yöne doğru evrilmeye başlamıştır. Dijital çağın eğitim alanındaki yansımaları, ortaya koyduğu yenilikler ve sağladığı kolaylıklar ve farklılıklar, öğrenci ve öğreticileri, ders içi ve ders dışında teknolojiye ve multi-medyaya dayalı öğrenme tekniklerinin ve kaynaklarının verimli ve etkin kullanımı sağlandığında, daha iyi bir eğitim ortaya çıkacağının farkındalığına ulaştırmıştır. Dünyanın büyük bir kesiminde taşınabilir, küresel, kültürler arası, bireyselleşmiş ve çok dilli sohbet, hem görsel hem işitsel dil etkileşimi mevcuttur. Benzer şekilde çoklu öğrenme modelleri, dil öğrenim ortamlarına katkı sağlamaktadır. En yaygın gelişmelerden biri olan internet gittikçe yeni öğrenme fırsatlarının kapılarını açmaktadır. Milenyum gençleri dijital olarak grup odaklı olmaya daha yatkındır ki bu onların internet ortamında dünyanın herhangi bir yerinden akranlarıyla işbirliği ve iletişim içinde olması ve kendi deneyim ve öğrendiklerini başkalarıyla paylaşarak hem bilgi paylaşımı yapmaları hem de bu yolla kendi kişiliklerini geliştirmeleri anlamına gelmektedir. Benzer olarak, milenyum gençleri artık sadece kendi çevreleriyle sınırlı değildirler; internet sayesinde bilgi edinmeleri, bilginin orjinal kaynağına ulaşmaları, ulaştıkları bilgiyi teyit etmeleri ve özellikle dil öğretiminde ve dil öğreniminde kişilerin, hedef dili ana dil olarak kullanan kişilerle iletişim kurarak birebir pratik yapma ve böylece dili kullanarak öğrenme şansına sahip olmaları da dijital çağın eğitime en büyük katkılarından biridir.

Teknolojik ve dijital gelişmeler, insan hayatını kolaylaştırmak amacını taşımaktadır. Bu gelişmeler, dünyada politik, sosyal ve ekonomik değişimleri beraberinde getirmenin yanı sıra eğitimde de köklü değişikleri çağırmaktadır. Teknolojideki hızlı gelişmeler ve dünya çapında bu gelişmelerin eğitim üzerindeki yansımaları, etkin bir şekilde kullanıldığında, dijital çağda, dil öğretiminde ve öğreniminde yeni tekniklerin oluşumunu tetiklemekte ve daha verimli bir öğrenim-öğretim ve pratik ortamı sağlamaktadır. Fakat bu gelişim ve değişimler etkin bir şekilde kullanılmadığı takdirde öğrenim aşamalarını yavaşlatabilir ve tam ters etki yaratması söz konusu olabilmektedir. Bu çalışmada, küreselleşme dolayısıyla her türlü erişimin kolaylıkla sağlanabildiği dijital çağın öncelikle eğitime sağladığı yenilikler ele alınacak olup ilerleyen bölümlerinde dijital araçların dil öğretiminde ve dil öğreniminde sağladığı yenilikler ve fırsatlara değinilerek bu değişimlerin dil eğitimine olumlu katkıları ve karşılaşılabilecek olumsuzluklar ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Dijital Eğitim, Dil Öğretiminde Dijitalleşme, Dil Teknolojisi, Kablosuz Ağ Nesli*

ABSTRACT

The 21st century is an era when the world has become more globalized because of the facilities of mobility, technological and digital improvements in political, social, cultural and economic fields. These improvements have had immediate reflections in education sector, especially in language learning and

teaching. It has vital importance to prepare a well-equipped learning environment, create new curriculum to enable students with qualifications and abilities appropriate for the digital age and present new teaching - learning techniques. Thus, not only learners but also instructors are required to keep pace with the innovations, technological devices and developments regarding new ways to lead a more effective learning and teaching practice. Therefore, learning and teaching a foreign language have started to gain a new perspective thanks to the technological developments in the world. Technological devices such as overhead projectors, televisions, computers, tablets, and smart boards as well as internet contribute to a more productive learning and teaching atmosphere for the people of the digital age. Moreover, millennium generation tends to a more group-oriented studies that enable them cooperation with their peers around the world in order to share, discuss and practice the information they have learnt, which prepares a multi-cultural environment for the practise with the native speakers of the target language. In this study, the innovations of the information society in the digital age regarding the language education in terms of new devices and opportunities in teaching and learning technologies will be handled with target practices and the advantages as well as disadvantages for the learners and instructors.

Keywords**:** *Digital Education, Digitalization in Language Teaching, Language Technology, Wireless Generation*

KAMU YÖNETİMİ FORUM'LARININ AĞBAĞ ANALİZİ (2012-2016)

NETWORK ANALYSIS OF PUBLIC ADMINISTRATION FORUMS (2012-2016)

Emine ÇELİKSOY
Çankırı Karatekin Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Çiğdem AKMAN
Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Elvettin AKMAN
Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Çıkış noktası İngilizce'deki "network" kavramı olan "ağbağ örgütler", "ağbağ yönetimi", "sosyal ağ düzeneği" ifadelerine birçok bilim dalında ve yönetim bilimi özelinde de rastlamaktayız. Ağbağ, bir ilişkiler örgüsü olarak tanımlanabilir. Bir ağbağı meydana getiren üç ana unsur; aktörler, aktörlerin birbirleriyle olan ilişkileri ve bu ilişkiler bütününün yarattığı yapıdan oluşmaktadır. Ağbağ analizi, en basit ifade ile bir grup aktör arasındaki ilişkilerin türünü, yönünü ve yoğunluğunu sayısal olarak ve grafiklerle ifade etme yöntemidir. Aktörler arası bağlar örgüsü bir bütün olarak ağbağın yapısını meydana getirir. Yapı, hem tek tek ağbağı oluşturan aktörler, hem de bir bütün olarak ağbağın kendisi için fırsatların ya da sınırlılıkların kaynağı olabilir. Ağbağlar, ağbağ toplum ve ağbağ örgütler olmak üzere literatürde iki farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır. Ağbağ toplumlar denildiğinde 1967 yılında Stanley Milgram tarafından gerçekleştirilen ve "küçük dünyalar" adı verilen deney, alanın klasikleri arasında sayılmaktadır. Bu deney toplum yapısının ağbağlar şeklinde kurgulandığını ve insanların sanıldığı gibi birbirlerinden uzak olmadığı aksine insanların birbirleriyle ilişki kurdukları hipotezi ile yola çıkmıştır.

Ağbağ örgütlerin ise toplumsal ilişkilerin ekonomik ilişkileri etkilemedeki rolü ve önemi artması ile ortaya çıktığı söylenebilir. Ekonomik hayatın artık toplumsal olandan ayrı ve bağımsız değil; aksine, onunla iç içe geçmiş ve hatta toplumsal olanla kuşatılmış olarak tanımlanması söz konusudur. Dünyada meydana gelen değişimler ile özellikle iletişim ve ulaşım teknolojilerinin sağladığı kolaylıklar sonucu dünyanın büyük bir ağbağa dönüşmesi ve hem kamu kurumlarında hem de özel sektör örgütlerinde meydana gelen ve ilişkilerin ve bağlantıların artan önemini gösteren değişimler ilk kez ilişki temelli düşünmeye ve hem toplumsal hem de örgütsel hayatı bir ilişkiler yumağı olarak tanımlamaya yöneltmiştir. Aldrich (1999), yönetim bilimleri alanına "birbirleri ile uyumlu örgütler" düşüncesi yerine "karşılıklı ilişkileri olan örgüt" ifadesini getirmiştir. Artık aktör ya da kaynak temelli varsayımların, alandaki ilişkileri tek başına ifade etmekte yetersiz kalması, ilişkilerin diğer boyutlarının da açıklanması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

Ağbağ örgütler temel özellikleri itibariyle hem kamu örgütlerinden hem de özel sektör örgütlerinden ayrılmaktadır. Kamu örgütlerinin eşgüdüm mekanizması rutinler, özel sektörün fiyat iken ağbağ örgütlerin güven ile itibardır. Kamu örgütlerinin normatif temeli iş akdi, özel sektörün sözleşmeler ile mülkiyet hakları, ağbağ örgütlerin normatif temeli kuvvetli yönlerin tamamlayıcılığına dayanmaktadır. Kamu örgütleri anlaşmazlıkları idari otorite ve yaptırım ile, özel sektör mahkemelerle çözerken ağbağ örgütler karşılıklılık normları ve itibar ile çözmeye çalışmaktadır. Kamu örgütlerinin esneklik derecesi düşük, özel sektörün yüksek, ağbağ örgütlerin ise orta derecededir. Kamu örgütlerinin aktör tercihleri bağımlı aktör, özel sektörün bağımsız aktör, ağbağ örgütlerin ise karşılıklı bağımlı aktördür.

Ağbağ analizleri, sosyal yapıyı anlamımızda yeni bir bakış açısı getirerek ağdaki örgütlerin hangi örgütlerle kendilerini kıyasladığına, hangisinin görüşünü daha çok benimsediğine ya da hangisinden daha çok etkilendiğine dair bilgiler vermektedir. Aktörlerin iletişimlerini sağlamak adına ya bağlantı kurma rolünü veyahut bağlı bulundukları grupla iletişim kurmak istedikleri grup arasında bulunmak kaydı ile köprü (bridge) rolünü üstlenmektedirler. Aktörler birbirleriyle ilişkisi olmayan iki kliği (click) -birbirine kapalı

bağlarla bağlı olan aktörler alt grubu- bağlamada bağlantı rolü oynamakta ya da diğer bir gruba bağımlı olan bir grupla köprü oluşturmaktadır. Bu alanda yapılan çalışmalarda özellikle kliklerde (birbirine kapalı bağlarla bağlı olan aktörler alt gruplarda) birbirleri ile güçlü arkadaşlık, dostluk, yakınlık ya da diğer iletişim bağlarına sahip aktörlerin birbirinden etkilendikleri gözlenmiştir.

Ağbağ analizi ile ölçülen merkezilik, tek tek aktörlerin ağbağ içerisindeki konumlarını tanımlamak ve ölçmek için geliştirilen bir kavramdır. Her bir aktörün kurabildiği bağlantı sayısını ifade etmektedir. Bağlantı sayısı (bu çalışmada aynı kurumda çalışma, aynı konular üzerinde çalışma, birlikte yayın yapma-çalışma üretme bağlantı kabul edilmektedir) arttıkça ilgili aktörün etki derecesinin ve ilgili ağbağ içerisindeki merkeziliğinin arttığı düşünülmektedir. Aralık merkeziliği (*betweenness centrality*) ise, bir aktörün ağda diğer bireyler arasında bulunmasının derecesidir. Ağ'da diğer aktörler arasında kurulan bağlantılarda ne oranda yer aldığını göstermektedir. Birbirleriyle bağlantılı bireyler ağ şebekesinde yoğunlaşmış bir bölge oluşturuyorsa buna demet (*cluster*) denilmektedir.

Diana Crane bilginin kümülatif gelişimine bilim adamları arasındaki ilişkilerin katkıda bulunduğunu iddia etmektedir. Crane'den aktaran Çorbacıoğlu'na göre Kuhn'un ortaya koyduğu paradigma dahilinde önemli bilişsel olaylar ilgili alan bilim adamlarını çekmektedir ve bu sebeple ortaya çıkan yeni ilişkiler bilginin geometrik olarak büyümesine yol açmaktadır. İç içe geçmiş olan sosyal ve düşünsel ağlar bir alandaki bölümler ile bambaşka bir alanın bölümlerini dahi bir araya getirebilmekte böylece birçok bilim alanı birbiriyle ilişkili hale gelebilmektedir.

Bu çalışmada 2012-2016 yılları arasında gerçekleştirilen Kamu Yönetimi Forum'larında sunulan bildirilerin yazarlarının çalıştıkları kurumlar, çalıştıkları konular ve beraber yayın yaptıkları kişiler göz önünde bulundurularak ilişki bağları derecelendirilmiştir. Bu çalışmanın iki temel sorusu vardır. Bunlardan ilki Kamu Yönetimi Forumlarında bildiri sunan akademisyenlerin ilgili oldukları (eğitim aldıkları ya da çalıştıkları) kurumlar açısından bir ağbağın olup olmadığını araştırmaktır. Çalışmanın ikinci sorusu, Türkiye'de öncelikle kamu yönetimi alanında bilimsel çalışmaların yapıldığı Kamu Yönetimi Forumlarında çalışma yapan akademisyenlerin aralarında bir ağbağ yapısının olup olmadığıdır, bir ağbağ yapısının olup olmadığı analiz edilmeye çalışılmaktadır. Analizler UCINET paket programı ile yapılacaktır. Bu çalışmada ağ düzeneği belirlenirken sosyal ağ düzeneği analizlerinde kullanılan UCINET bilgisayar programından yararlanılarak ikili-sosyo matris oluşturulmuştur (*binary-socio matrix*). Ağ düzeneğinin büyüklüğü (*size*), merkeziliği (*centrality*), arasındalık merkeziliği (*betweenness centrality*) ve kümelenme (*cluster*) düzeylerine bakılacaktır.

UCINET programı vasıtasıyla elde edilen "clustering coefficient" rakamları kümelenme için benzer bir doğrulama aracı olarak değerlendirilebilir. Bu analize göre "npairs" değeri en yüksek olan node'lar (aktörler) merkezi bir konumda olma, diğer birçok aktör ile ilişki kurabilmeyi beraberinde getirmektedir. UCINET programı vasıtasıyla yapılan "freeman betweenness centrality" (arasındalık merkeziliği) analizi ise, köprü (*bridge*) niteliğindeki aktörleri sayısal değerlerle ifade etmektedir.

Farklı bir çalışmada aynı analizin 2003-2011 dönemleri için bu dönemler arasında gerçekleştirilen Kamu Yönetimi Forumları için de tekrarlanması ile başlangıcından bugüne kadar gelinen süreçte eğer hipotez doğrulanabilirse mevcut olan ve farklı aktörler ile, farklı klikler, farklı kümelenmeler, ağlardaki merkezi aktörler, arasındalık merkeziliği yüksek aktörler ile tüm ağbağ ilişkisini ortaya koyacaktır. Yine bu dönemde çalışma yapan akademisyenlerin arasında ya da bunların birbirleri üzerinde bilişsel ve sosyal etkilerinin olup olmadığını da bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ağbağ Analizi, Sosyal Sermaye, Kamu Yönetimi Forumu

ABSTRACT

We encounter the expressions of "networked organizations", "network management", "social networking" whose exit points are the English "network" concepts in many sciences and management. A network can be defined as an association braid. There are three main elements that network a raspberry; actors, actors' associations with each other and these associations are the structures created by the whole. Network analysis, in its simplest terms, is a method of numerically and graphically expressing the pattern, direction, and intensity of relations between a group of actors. The actor-to-actor tie brings the structure of the network as a whole. The structure may be a source of opportunities or limitations for both the individual webbing actors as well as the network itself as a whole.

There are two different oppositions in the literature, among which are networks, network society and networked organizations. When it is referred to as the network societies, the experiment called "small worlds", performed by Stanley Milgram in 1967, is considered among the classics of the field. This experiment was driven by the hypothesis that humans are related to each other, as opposed to the fact that society is structured as network and that humans are not as distant as one might imagine.

It can be said that the networked organizations have emerged with the role and importance of social relations to influence economic relations. Your economic life is no longer separate and independent from the social point of view. The changes that have taken place in the world and the facilities provided by communication and transportation technologies in particular, have led to the transformation of the resultant world into a big network have led to the first time to think of relationship-based thinking and to define both social and organizational life as a relationship between individuals and organizations, as well as changes that show increasing importance of relationships and connections in private sector organizations. Aldrich (1999) introduced the phrase "organization with reciprocal relations" rather than "thoughtful organizations" in the field of management science. It is now clear that the actor or resource-based assumptions are inadequate to express the relations in the field alone, and the need to explain other dimensions of the relationship.

Networked organizations are separated from both public organizations and private sector organizations in terms of their basic characteristics. The coordination mechanism of public organizations is the routines, while the private sector is the price, with the trust of the networking organizations. The normative basis for the work of public organizations is based on the complementarity of private sector contracts and property rights, normative foundations of bridging organizations. Public organizations are trying to solve disagreements with administrative authorities and sanctions, with private sector courts, and with the norms and prestige of bridging organizations. The level of flexibility of public organizations is low, the private sector is high, and the networks are medium. The actor preferences of public organizations are dependent actors, independent actors of the private sector, and interdependent actors of the backbone organizations.

The analysis of social networks gives us a new perspective on social construction, giving information about which organizations are comparing themselves with which organizations, which ones are more or less influenced by their views. In order to ensure the communication of actors, they either take part in the role of linking or being a bridge between the group they want to communicate with and the group they are affiliated with. Actors act as a link in the context of two clicks that are not related to each other - the subgroup of actors connected by closed ties, or they bridge a group that is dependent on another group. It has been observed that actors with strong friendship, friendship, closeness, or other communication ties to one another interact with one another, especially in clicks (in subgroups of actors connected by closed ties).

The centrality measured by the network analysis is a concept developed to identify and measure the locations of the individual actors in the network. It refers to the number of connections that each actor can establish. As the number of connections (working in the same institution in this study, working on the same topics, joint publishing-working connection is accepted), it is considered that the degree of influence of the related actor and its center in the related network is increased. Betweenness centrality is the degree to which an actor is among the other individuals in the network. It shows how the networks are located in connections

between other actors. If the individuals connected with each other form a concentrated region in the network, this is called a cluster.

Diana Crane claims that the relationship between scientists contributes to the cumulative development of knowledge. According to Çorbacıoğlu, who is quoted from Crane, important paradigm in the paradigm revealed by Kuhn is that the relevant field scientists are attracting the relevant field scientists and the resulting new relations lead to the geometrical growth of the knowledge. The interwoven social and intellectual networks can bring together parts of one area and even parts of a different area so that many areas of science can become related.

In this study, relations between the authors of the reports presented in the Public Administration Forum qualified between 2012 and 2016 were evaluated by taking into consideration the institutions, the subjects they worked on and the people they broadcasted together. There are two basic questions of this study. The first question is whether the academics presenting the papers at the Public Administration Forum are looking for a network in terms of the institutions they are interested in (the ones they are studying or working).The second question of the study is trying to analyze whether there is a network structure among the academicians who work in the Public Administration Forum, where scientific studies are primarily conducted in the field of public administration in Turkey, whether there is a network structure. Analyzes will be done with the UCINET package program.

In this study, a binary-socio-matrix was created by using the UCINET computer program used in social network analysis. The size of the network structure will be examined in terms of its centrality, betweenness centrality and cluster level.

The "clustering coefficient" figures obtained through the UCINET program can be evaluated as a similar validation tool for clustering. According to this analysis, the nodes with the highest "npairs" (*actors*) are in a central position, bringing with them many other actors. The analysis of the "freeman betweenness centrality" through the UCINET program expresses the actors of the bridge as numerical values.

In a different study, the same analysis was repeated for the Public Administration Forums, which took place during the same period between 2003 and 2011, from the beginning to the present, and if the hypothesis can be verified, there is a high degree of centralism among the different actors, different cliques, different clusters, will reveal the whole bridge connection with the actors. It will also be whether there are cognitive and social influences among the academicians who work in this period or their interactions with each other.

Keywords: *Network Analysis, Social Capital, Public Administration Forum*

DİJİTAL ÇAĞDA BİR KAMU YÖNETİMİ HİZMET SUNUMU ÖRNEĞİ: BASIN YAYIN VE ENFORMASYON GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

A PUBLIC ADMINISTRATIVE SERVICE PRESENTATION IN DIGITAL CONTEXT: DIRECTORATE GENERAL OF PRESS AND INFORMATION

Serkan ÖKTEN
Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü

Elvettin AKMAN
Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü

Çiğdem AKMAN
Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Isparta-Türkiye

ÖZET

Modernizmin karşıtı bir görüşle ortaya çıkan postmodernizm, yurttaşın yönetime aktif katılımını ve şeffaf bir bürokrasi anlayışının kamu yönetiminde yer almasını savunarak kamu yönetiminde yeni bir devlet–yurttaş ilişkisi kurmayı amaçlamaktadır. Bu yönüyle, postmodernizmin başta e-devlet uygulaması olmak üzere bürokrasiyi azaltmada etkin olabilecek teknolojik yeniliklere açık bir anlayışa sahip olduğu ifade edilmektedir. Postmodernizmin istediği şekilde kamu yönetiminde teknolojik yeniliklerin kullanılarak bürokrasinin azaltılması talebi tüm gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de hayat bulmaktadır. Yaşanan teknolojik gelişim ve dönüşümler kamunun özel sektör gibi etkinliği ve verimliliği amaçlaması gerektiğini savunan "yeni kamu yönetimi" anlayışına da hizmet etmektedir. Türkiye'de özellikle 2000'li yılların başında başlayan kamu yönetimi reform çalışmaları ile kamu yönetimi sisteminde modernleşme ve şeffaflık olgusunun gelişen bir nitelik arz ettiği gözlemlenmektedir. Bu çalışmalar kapsamında teknolojik yenilikler birçok kurum tarafından hızlı bir şekilde takip edilerek uygulanmaya başlanılmıştır. Bu kurumlardan birisi de, görev alanında teknolojik yeniliklere açık medya sektörü bulunan Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğüdür. Bu çalışmada bu kurumun postmodernizm ve yeni kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde teknolojiye ne derece uyum sağladığı ele alınmıştır.

Genel Müdürlüğün kamuoyu, medya mensupları ve devlet kurumları olarak üç ana eksene yönelik faaliyet gösterdiği görülmektedir. Bu çerçevede postmodernist yaklaşımın istediği şeffaflık ve yeni yurttaş-devlet anlayışının Genel Müdürlüğün çalışmaları yönünden incelenmesi kamuoyu ve medya mensuplarına yönelik olarak yapılan çalışmaların değerlendirilmesiyle mümkündür. Çalışma sonucu Genel Müdürlüğün teknolojiyi bürokratik şeffaflık yönünde etkin şekilde kullandığı ve bu doğrultuda postmodern bir kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde bir kamu hizmeti sunduğu ve ulaştığı kişi sayısı ile de yeni kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde etkinliğini artırdığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Giriş ve Çalışmanın Amacı

Çalışmada dijital çağda kamu yönetimi hizmet sunumu örneği olarak Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünün seçilmesi kurumun görev sahasının medya olması ve bu sektörün teknolojik yenilikleri devamlı olarak açık olmasının bir sonucudur. Bu doğrultuda çalışmada medya ile ilgili önde gelen kamu kurumlarından biri olan Genel Müdürlüğün sürekli gelişen teknolojiye görev alanı olan medyaya oranla ne derece uyum sağladığı sorusuna yanıt aranacaktır.

Ele Alınan Konunun Kavramsal ve Kuramsal Çerçevesi

Vatandaşın kamu yönetimine daha fazla katılımını ve şeffaflığı öngören yeni bir devlet–yurttaş ilişkisi kurmayı hedefleyen Postmodernizm ve Kamunun özel sektör gibi etkinliği ve verimliliği artırmayı hedeflemesini savunan "Yeni Kamu Yönetimi" anlayışı çerçevesinde Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünün teknolojik yeniliklere adaptasyonu ele alınacaktır.

Yöntem

Çalışmada literatür araştırması/belgesel kaynak derlemesi yöntemi kullanılacaktır. Bu yöntem araştırmacının konusuyla ilgili mevcut kaynakların değerlendirilmesi yoluyla veri elde etme yöntemidir. Çalışmada da başta kurumun elektronik ve dijital platformlar üzerinden bilgi paylaşımları ile konuya ilişkin kuramsal çerçeveye yönelik kitap, makale, kuruma ilişkin belgeler ve raporlar başta olmak üzere pek çok yazılı kaynak kullanılacaktır.

Bulgular ve Tartışma

Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü (BYEGM) 1857'de Matbuat Müdürlüğü, 1920'de Matbuat ve İstihbarat Müdüriyeti Umumiyesi adlarıyla faaliyet gösteren Türkiye'nin en eski ve köklü kurumlarından biridir. Görev tanımı gereği Türkiye'de yaşanan gelişmelerin dünya basınındaki yansımasını takip etmekte, politika üretme süreçlerine katkı sağlamayı amaçlamakta ve Türkiye'nin etkin tanıtımı için çalışmalarda bulunmaktadır (www.byegm.gov.tr, Erişim Tarihi: Eylül 15, 2017).

Bu doğrultuda, BYEGM Haber Merkezi'nde 24 saat dünya basını takip edilerek Devlet Enformasyon Sistemi'ne (DES) aktarılmak üzere Türkiye ile ilgili çıkan haberlerin 40 dilden Türkçeye tercümesi yapılmaktadır. Söz konusu derlenen Dünya ve Türkiye medyasındaki gündeme ilişkin haberler devletin ilgili makamlarına iletilmektedir (www.byegm.gov.tr, Erişim Tarihi: Eylül 15, 2017).

Dünya genelinde doğru bir Türkiye algısının oluşturulması hedefiyle Genel Müdürlük merkez teşkilatının yanı sıra 39 basın müşavirliği/ataşeliği ile faaliyet göstermektedir. Genel Müdürlük, aynı zamanda yurtiçinde 17 il müdürlüğü ile de yerel ve bölgesel nitelikte çalışmalar yürütmektedir.

Basın alanında Türkiye'nin uluslararası etkinliğini artırmak amacıyla çeşitli konularda uluslararası medya buluşmaları, seminerler ve forumlar düzenleyen Genel Müdürlük, aynı zamanda yerel medyanın güçlendirilmesi için eğitim seminerleri, bilgilendirme toplantıları, gazeteci değişim programları ve basın özendirme yarışmaları düzenlemektedir. Yerli ve yabancı basın mensuplarının işlerini daha kolay ve özgürce yapabilmeleri akreditasyon, sarı basın kartı düzenlemesi, mihmandarlık hizmetleri ile hizmet damgalı (gri) pasaport işlemleri gerçekleştirmektedir.

Görev alanı gereği iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeleri yakından takip eden Genel Müdürlük, Türk basınının "Yeni Medya" düzenine entegrasyonu için yeni metot ve yaklaşımlar geliştirmeyi hedeflemektedir. Geleneksel medyanın geleceği yakalayabilmesi ve gücünü koruyabilmesi için web ve mobil tabanlı uygulamalar ile sosyal medya alanlarındaki yeni fırsatları araştıran Genel Müdürlük, eğitim ve bilgilendirme toplantılarıyla gerek basın gerekse kamu aktörlerine danışmanlık hizmeti vermektedir (www.byegm.gov.tr, Erişim Tarihi: Eylül 15, 2017) Bu kapsamda Genel Müdürlük paydaşları ve hizmet alanı doğrultusunda teknolojik yenilikleri kendi çalışma alanına entegre etmek için çeşitli faaliyetler yürütmektedir.

Genel Müdürlük tarafından kurulan ve yürütülen Devlet Enformasyon Sistemi (DES) ile Türkiye ve Dünya basınında (gazete, dergi, Internet, televizyon, radyo ve ajanslar) yer alan Türkiye ile ilgili gelişmeler gerçek zamanlı izlenerek arşivlenmektedir. Bu arşiv kapalı devre sistemiyle devletin ilgili kurumları ile paylaşılmaktadır.

Genel Müdürlük, kurumların faaliyetleri sırasında oluşturdukları her türlü dokümantasyonun, üretiminden nihai tasfiyesine kadar olan süreç içerisinde arşivlenmesini ve yönetilmesini sağlayan Elektronik Belge Yönetim Sistemini (EBYS) kullanan ilk kurumlardan birisi olmuştur.

E-devlet kapsamında Genel Müdürlük beş entegre hizmeti (basın kartı sahipleri sorgulama, basın kartı sorgulama, basın trafik kartı sorgulama, kart başvurusu sorgulama, komisyon sonucu sorgulama, online basın kartı başvuruları) sunmaktadır (www.turkiye.gov.tr; Erişim Tarihi: Eylül 15, 2017). Aynı hizmetlere daha geniş kapsamlı sorgulamalarla kurumsal web sayfası üzerinden de ulaşım sağlanmaktadır.

Genel Müdürlük tarafından hükümet ve devlet faaliyetlerinin iç ve dış kamuoyuna ulaştırılması ve kurum faaliyetlerinin tanıtılmasında sosyal medya üzerinde beş platform (Facebook, Twitter, Instagram, Youtube, Flickr) kullanılmaktadır. Facebook hesabı 681.088 kişi bunu beğeni ve 661.495 kişi takipçiyle kamu kurumları arasında üst sıralarda yer alırken Twitter hesabı paylaşılan 19.909 tweet ve 423.257 takipçi ile yine alanında önemli bir yere sahiptir. 1.289 gönderi yapılan Instagram hesabında ise 17.276 takipçi

bulunmaktadır. Diğer taraftan yapılan faaliyetlere ilişkin 66 video paylaşımı Youtube hesabı üzerinden yapılmıştır. İş ilanlarına yönelik olarak paylaşımlar Linkedin üzerinden yapılmakta ayrıca kurumun görsel arşivi Flickr üzerinden paylaşılmaktadır.

1973 yılından beri yapılmakta olan Yerel Medya Özendirme Yarışması gibi kurumsal nitelikteki geleneksel faaliyetlere teknolojik altyapı kazandırılarak oluşturulan portal üzerinden başvuru ve jüri değerlendirmesi imkânı sağlanmıştır. Bununla birlikte çeşitli büyük organizasyonlarda basın akreditasyon işlemleri Çanakkale Savaşları 100. Yıl Etkinliklerinden başlayarak 2015 yılından itibaren kurum web sayfası üzerinden elektronik akreditasyon başvurusu ekranıyla sağlanmaktadır.

Kurumsal internet sayfası Türkçe dışında 3 dilde (İngilizce, Arapça ve Rusça) yayınlanmaktadır. Sayfa içerisinde kurumsal faaliyetler ve basın kartları ile akreditasyon başvurularının yapılabildiği kısımların yanı sıra yabancı medyada çıkan Türkiye haberleri ile yerel basın ve Türk ana akım yazılı medyasında öne çıkan güncel haberlere yer verilmektedir (www.byegm.gov.tr: Erişim Tarihi: Eylül 15, 2017).

Genel Müdürlük tarafından çıkarılan yayınlar elektronik yayın olarak kurumsal internet sayfasından paylaşılmaktadır. Bu yayınlardan Cumhuriyetin ilk yıllarından başlayan basında öne çıkan haberlerin yer aldığı almanak olan ve araştırmacılar için arşiv niteliğindeki "Ayın Tarihi" kendi web sayfasından da günlük haber paylaşımı olanağı sağlamaktadır (http://ayintarihi.com/,Erişim Tarihi: Eylül 15, 2017). Genel Müdürlük tarafından çıkarılan "İ&D İletişim ve Diplomasi" adlı hakemli dergisi ise geniş kitlelere ulaştırılması amacıyla Genel Müdürlüğün ve derginin internet sayfalarında elektronik olarak sunulmuştur. Bir akademik kamu yayını olarak derginin ios ve android uygulamalara şekilde olarak dijital yayın ortamında yer alması sağlanarak bir ilk gerçekleştirilmiştir.

Bilgi Edinme yasası kapsamında Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER) ile entegre şekilde elektronik ve yazılı başvuru imkanları kurum web sayfası üzerinde bulunmaktadır. Bununla birlikte basın kartı sahiplerine yönelik olarak kısa mesaj servisi (sms) ile bilgilendirme yapılmaktadır. Bu kapsamda basın kartına yönelik bilgilendirmelerin yanı sıra Fırat Kalkanı Operasyonunun başlaması gibi önemli bilgiler basın kartı sahipleriyle paylaşılmaktadır.

Sonuç

Postmodern kamu yönetiminin istediği şeffaf ve yönetişime açık bir kamu yönetimi ile Yeni Kamu Yönetimi anlayışının isteği olan daha etkin ve verimli bir kamu yönetimi açısından bakıldığında görev sahasında medya olan BYEGM'nin teknolojik yenilikleri takip etme çabası olduğu görülmektedir. Kamuoyu, medya mensupları ve devlet kurumları olarak üç ana eksende faaliyet gösteren Genel Müdürlüğün medya mensuplarının çalışmalarını kolaylaştırmak ve başarılı faaliyetlerini desteklemek adına yapılan e-devlet uygulaması kapsamındaki basın kartı uygulamaları, elektronik akreditasyon ve yarışma başvuruları bu kapsamdaki çalışmaları bu caba içerisindedir. Bununla birlikte Genel Müdürlüğün sosyal medya hesapları, kurumsal internet sayfası, BİMER, elektronik yayınlar kamuoyuna yönelik bilgilendirme faaliyetleri de kurumsal şeffaflık sağlayan uygulamalar olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan, Devlet Enformasyon Sistemi ve Elektronik Belge Yönetim Sistemini (EBYS) ise ilgili kurumlarla yapılan hızlı ve doğru bilgi akışının yanı sıra elektronik arşivleme ile şeffaflık sağlayan uygulamalar olarak görülebilmektedir.

Yeni kamu yönetimi anlayışı yönüyle incelendiğinde özellikle sosyal medya üzerinde sağlanan yüksek takipçi sayıları söz konusu teknolojik yeniliklerin etkinliğini göstermektedir. Diğer taraftan elektronik başvuru imkânının sağlanması ile basın kartı ve yerel medya özendirme yarışmasına başvuru sayılarında artış sağlanması yine bu yönde olumlu bir gösterge olarak ortaya çıkmaktadır.

***Anahtar Kelimeler*:** *Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü (BYEGM), Devlet Enformasyon Sistemi (DES), E-Devlet, Sosyal Medya, Dijital Yayın.*

ABSTRACT

Postmodernism, which emerged in an anti-modernist view, aims to establish a new state-citizen relationship in public administration, arguing that citizen's active participation in governance and a transparent bureaucracy approach take place in public administration. In this respect, it is stated that the postmodernism has a clear understanding of the technological innovations that can be effective in reducing bureaucracy, especially e-government application. The desire to reduce bureaucracy by using technological innovations in public administration, as desired by postmodernism, comes to life in Turkey as well as in all developed countries. Within the scope of these studies, technological innovations have been rapidly followed and implemented by many institutions. One of these institutions is the Directorate General of Press and Information of the Prime Ministry, which is open to the media sector in terms of technological innovations. In this study, the extent to which this institution has adapted to technology in the framework of postmodernism and new public administration approach has been discussed.

It is seen that the General Directorate is active in three main axes as public opinion, media members and state institutions. The transparency of the postmodernist approach in this framework and the examination of the understanding of the new citizenship-state in terms of the work of the General Directorate is possible by evaluating the work done for the public and media members. The study found that the General Directorate effectively used technology in the direction of bureaucratic transparency and in this respect it provided a public service within the framework of a postmodern public management approach and increased its effectiveness within the framework of the new public management approach with the number of people reached.

***Keywords*:** *Prime Ministry General Directorate of Press and Information, State Information System, E-Government, Social Media, Digital Broadcasting*

GLOBAL DİJİTAL EKONOMİNİN GELECEK YÜZÜ: BLOCKCHAIN VE BITCOIN

THE FUTURE IMAGE OF THE GLOBAL DIGITAL ECONOMY, BLOCKCHAIN AND BITCOIN

Murat Ali DULUPÇU
Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü

Mehmet YİYİT
Şırnak Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü

Asena Gizem GENÇ
Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı

ÖZET

İnsanoğlu, milattan önce yedinci yüzyıldan bu yana, ister daha çok yararı isterse zararı üzerinde durulsun, yaşayışını, toplumsal düzenini, kurumsal organizasyonlarını derinden etkileyen bir icat olan paranın yükselişine tanıklık etmektedir. Ticari hayatın gelişip çeşitlenmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkan ilk metal paranın zaman içinde bir evrim ile kağıda dönüşeceği, daha sonra ise sadece banka hesaplarında görünebilen rakamlardan ibaret olacağı ve nihayet günümüzde salt bir matematiğe evrileceği kimse tarafından tahmin edilemezdi. İlk zamanlarında kendisini var eden temel ihtiyacı karşılamaktan; mal ve hizmet değişimini kolayca mümkün kılmaktan öteye gidemeyen para zaman içinde her anlamda gücün kaynağı haline gelmiştir. Ortaçağ'da kralları bile kendisine sahip insanların ayaklarına götürmüş, üzerinde onlarca kurumun var olduğu çok geniş bir tabana sahip bir sistemin temeline oturmuş ve bugüne kadar kontrolü her zaman tanımlanabilen bir otoritenin elinde olmuştur. Bu kontrol istisnalar hariç olmak üzere başlangıçta şehir devletlere, daha sonra krallıklara ve en nihayetinde de devletlere ait olmuştur. Ancak günümüzde finansal sistemlerin ve teknolojinin gelişmesiyle iyice sanal ortama taşınan para 2009 yılından itibaren hiçbir somut karşılığı olmayan tamamen "sanal" bir niteliğe kavuşmuştur.

2008 yılında ortaya çıkan Mortgage Krizinin hemen ardından dünya genelindeki ekonomik durgunluk FED'in (Amerikan Merkez Bankası) parasal genişleme yoluna gitmesine neden olmuştur. Kısa bir süre sonra da Avrupa'da büyük bir devlet borcu krizi patlak vermiştir. Bu gelişmelerin sonucu olarak devletin bastığı paraya da güven büyük ölçüde sarsılmış (Asuman Sönmez, 2014) ve kripto para birimleri özelinde Bitcoin'in ortaya çıkması için çok iyi bir ortam hazırlanmıştır. İnternette para yaratma çabası çok uzun dönemden beri devam ediyor olmasına rağmen ilk denemeler ikili harcama anlamına gelen "Double Spending" sorunun da beraberinde ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Yaratılan paranın çoğaltılıp iki kez işleme konulmasını engellemek amacıyla önerilen yöntem ise merkezi bir otoriteyi daimi kılmak ve denetim ve kontrol ağını bu şekilde düzenlemektir. Bu kez de ortaya çıkan sorun tek bir otoritenin varlığındaki tekliğin yarattığı güvenlik kırılması riskidir. Bu riski ortadan kaldırmak üzere Bitcoin ekosisteminde Blok Zinciri (Blockchain) denen ağ oluşturulmuştur. 2009 yılının Ocak ayında ilk açık kaynak kodlu olarak Bitcoin yayını ve ilk Bitcoinlerin çıkarılmasıyla bu ağ da ortaya çıkmıştır. Asıl kurucusu tarafından, ki gerçek adı bilinmemekle beraber Satoshi Nakamoto tarafından Hal Finney'e Bitcoin gönderilmesi ile gerçekleşen ilk işlem sonrasında önemli gelişmeler yaşanarak aynı yılın Ekim ayında ilk döviz kuru oranı da belli olmuştur (1 dolar = 1.309,03 BTC). Ancak bu gelişme sonrasında da güvenlik açıkları sebebiyle Ağustos 2010'da büyük bir açık gündeme gelmiş, kullanıcılar tarafından bu açık kullanılarak 184 milyar Bitcoin oluşturulmuştur. Nitekim bu açık çok sürmemekle beraber durum fark edilerek gerekli Bitcoinler silinmiştir. Tecrübe edilen bu durum sonrasında da bu sistemde böyle bir açık bir daha yaşanmamıştır. Her ne kadar 2010-2012 yılı durgun olarak geçse de WordPress.com gibi büyük sitelerin bu sistemi kabulünden sonra önemli bir yükselişe geçmiş olan Bitcoin, gelecek için de reddedilemeyecek bir alternatif oluşturmuştur. Örneğin Japonya Bitcoin'in sermaye piyasalarında yer alması için yasal düzenlemeler yaparak ilgili izinleri vermiştir (Atik, vd., 2015) Nitekim Ekim 2013 tarihinden itibaren Bitcoin'e olan talep artmaya başlamış ve bu tarihte 198,2 $ olan Bitcoin kur

değeri bir ay sonrasında 1.112,4 $ değerine ulaşmıştır ve bugüne kadar da 228,7 $ değerinin altına düşmemiştir. Bitcoin'in bugünkü değeri ise 4.208 $ seviyelerindedir (www.investing.com).

2008 yılında Satoshi Nakamoto Tarafından yayınlanan bir makale ile esasları ve üretim süreçleri tanıtılan ilk sanal para olan Bitcoin, kim ya da kimler tarafından üretildiği dahi bilinemeden hayatımıza hızlı bir giriş yapmıştır. Bitcoin'in ortaya çıkıp popülerlik kazanmasından hemen sonraki süreçte pek çok "sanal" olarak nitelendirilen para birimi ortaya çıkmıştır. Bugün itibariyle 1133 adet sanal para birimi mevcut olup bu para birimlerinin toplam pazar payı içindeki tutarı ise 140 milyar $'ı aşmaktadır (coinmarketcap.com) Üretimi hiçbir somut varlığa dayanmayan Bitcoin matematiksel ve oldukça zor bazı algoritmaların madenci (miner) denilen kişiler tarafından çözümlenmesiyle ödül olarak yaratılmaktadır (Khalilov vd., 2017). İstemesi halinde herkes madenci olarak Bitcoin ağına dahil olabilir ve bu sayede Bitcoin üretebilir. Bunun için yapılması gereken çok karmaşık bir matematiksel problemin diğer madencilerle yarışılarak çözülmesidir. Bu sayede problemi çözen madenci Bitcoin ile ödüllendirilir. Ancak problem giderek zorlaşır ve madencilere verilen ödül her dört yılda bir yarıya iner. Aynı zamanda en fazla Bitcoin sayısı 21.000.000 ile sınırlıdır. Bitcoin sistemine her hangi bir otorite dışarıdan para arz edemez. 10 Eylül 2017 itibarıyla, 16.597.750 Bitcoin dolaşımdadır (https://coinmarketcap.com/). 2140 yılına kadar 4.402.250 Bitcoin ise madenciler tarafından yapılacak olan yeni blok üretimlerine karşılık, madencilere verilerek, Bitcoin arzı yapılacaktır (Çarkacıoğlu, 2016).

Çok zor matematiksel algoritmaların çözümlenmesiyle yaratılabiliyor olmalarından dolayı bu tür para birimleri kripto para birimleri olarak da anılmaktadır. Müşterilerin bankacılık sistemine ve bankalara olan güvenine dayalı mevcut sistemin bazı dezavantajları da sanal para birimlerine olan ilginin sebebi olarak görülebilir. Örneğin, bankalar verdikleri hizmet karşılığında aracılık ücreti alabilmekte; bu da pratikte olabilecek en küçük işlem tutarını sınırlandırmaktadır veya prosedürlere bağlı olarak uluslararası para transferleri gibi işlemler uzun sürebilmektedir. Ayrıca bankalar, kendileri üzerinden yapılan tüm işlemleri gerçek kimlik bilgileriyle birlikte kayıt altına almaktadır, kişisel gizlilik opsiyonu bulunmamaktadır; örneğin ihtiyaç halinde kimlik bilgileri ve işlem detaylarına ulaşılabilmektedir (Nakamoto, 2008). Bitcoin ağında ise sisteme dahil olan kişiler arasında hiçbir aracı kuruma ihtiyaç duyulmadan Bitcoin transferi yapılabilmektedir. Peer to Peer (P2P, Eşler Arası) şeklinde isimlendirilen ağ üzerinde yapılan tüm işlemler ağa dahil olan tüm kullanıcıların denetimine açık iken kişi bilgisi ise gizlidir (Sönmez, 2014). Ancak sunabileceği avantajların yanında kamu otoritesini ciddi şekilde ilgilendiren dezavantajları da bulunmaktadır. Örneğin kullanan kişilerin kimliklerinin gizli olabilmesi özelliği ile vergi kaçırmayı ve her türlü yasa dışı faaliyetlerde bulunmayı kolaylaştırmasıdır. Bunun yanı sıra para yaratma miktarı 21 milyon Bitcoin ile sınırlanmış olduğu için deflasyonist etkiye sebebiyet verme ihtimali de ekonomik açıdan görülen sakıncalarındandır. Ancak sakıncalarına rağmen popülaritesini arttırmaya devam etmesi, 1000'in üzerinde çeşide ulaşması, her geçen gün artan işlem hacmi, firmalar tarafından alışverişlerde gittikçe artan oranda kabul edilmeye başlanması kripto para birimlerinin hükümetler tarafından göz ardı edilemeyecek kadar önemli olduğunun göstergesidir. Zira son zamanlarda Borda ve Levin'in (2017) tartıştığı gibi kripto para birimlerinin merkez bankaları tarafından da tanınıp ulusal para birimlerinde olduğu gibi mevduata ve faize konu edilmesi ve para politikalarında da dikkate alınması gereği tartışılmaktadır.

Bu çalışmanın amacı para üretim ve aktarım süreçlerinin gelecekte nasıl bir hal alabileceğini Bitcoin özelinde kripto para birimleri üzerinden anlamaya çalışmak ve yükselen bu para biriminin dezavantajlarını minimize ederek gelecekte en etkin şekilde kullanımının sağlanması için yeni çözüm önerilerine olanak sağlamaktır. Giderek dijitalleşen dünyada özellikle de insan-insan, insan-kurum ve kurum-kurum ilişkilerinde güven unsurunun tesisi güçleşirken, güven gerektiren mali işlemlerde kripto para birimlerinin daha da geliştirilerek etkin şekilde kullanılabilmesi, en azından yatırım yapılabilir bir alternatif sunması mümkün görünmektedir. Bu amaçla çalışmada literatür taraması yapılmış, ulusal para birimleri ile ilişkisi ve Bitcoin borsaları incelenmiş ve sonuç olarak bazı politika önerileri getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Sanal Para, Bitcoin, Blockchain Kripto Para, Dijitalleşme*

ABSTRACT

Money has emerged as a consequence of making trade easier; yet, in time, it has been gaining various function as well as unforeseen power. The functions and power are not the only things which have changed in time, the quality and content of money have also changed. It had been handed as metal coin at first, then was transferred to paper, and now it has been qualified as "virtual" which does not actually exist in real life. The currencies as known as virtual has been created anonymously by a non-central authority. Parallel to global digitalization, the digitalization, and virtualization of money has attracted millions of people. The confidence in printed money by states has been shaken since the recent economic crisis has been waived through the global. Therefore, Virtual currencies have become a reliable alternative to a national currency.

This study aims to understand the future processing of money producing and transferring, taking cryptocurrencies into account, by doing that we especially focused on Bitcoin. The study also seeks to facilitate innovative solutions to increase efficiency by minimising the disadvantage this type of currency. It is possible that using cryptocurrencies in trust required financial affairs efficiently, or at least provides an alternative investment in the era of global digitalization in which building a trust in the relations of human-human, human-institution, and institution-institution has become difficult more than ever. Hence, in the current study, we reviewed the literature, focusing on the relations between Bitcoin stock market and national currencies and we also suggested some possible policy implementations.

Keywords*: *Digital Currency, Bitcoin, Blockchain, Crypto Currency, Digitalization

AZERBAYCAN KAMU YÖNETİMİNDE YENİDEN YAPILANMA KAPSAMIİNDA E-DEVLET UYGULAMALARI

E-GOVERNMENT IMPLEMENTATIONS AS A PART OF THE REORGANIZATION OF AZERBAIJAN PUBLIC ADMINISTRATION

Murteza HASANOĞLU
Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Başkanlığı Devlet İdarecilik Akademisi, Devlet Memurluğu ve Kamu Personel Yönetimi Bölümü

ÖZET

21. yüzyılın beraberinde getirdiği değişim toplumun tüm kesimlerini etkilemiştir. Teknolojik, ekonomik, siyasi, toplumsal ve kültürel alanlarda hızlı bir sürec yaşanmaktadır. Günümüzde her alanda değişim görülmekte ve buna paralel olarak *kamy yönetimi* anlayışı da değişmektedir. Teknolojinin hızla gelişimi ,çevre koşulları,doğal kaynakların sorumsuzca yok edilmesi,artan dünya nüfusu ve artan tüketim talepleri nedeniyle karşımıza yeni bir dünyayı çıkarmıştır. Bu yeni dünya düzeninde gelir, eğitim ve kültür farkları hızla artan terör, kaos ve ayrımcılık doğurmuştur.

E-devlet olgusu sosyal bilimler alanında en çok tartışılan kavramlardan biridir. Tüm dünya ülkeleri ve o ülkelerin vatandaşları elektronik imkânların yoğun olarak kullanıldığı bir dünya düzenine doğru ilerlemektedirler. Devletlerin yapısı ile birlikte sundukları hizmet biçimleri de değişmekte, artık verilen hizmetlerde bilişim teknolojileri ön plana çıkmaktadır. Vatandaşla devlet arasındaki ilişkilerin yapısı da buna bağlı olarak etkilenmekte, vatandaşlar eskiden olduğu gibi uzun süreçlerde işlerini görebilmenin yerine daha hızlı ve az para harcayarak devletle olan ilişkilerini sürdürmek istemekteler. Bilişim teknolojilerinin son yıllardaki hızlı değişimi ve İnternet'in tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de hızla yaygınlaşmaya başlamasıyla onun getirdiği kolaylıklar toplumda var olan hantal devlet yapısının da değişmesine yönelik bir isteği ortaya çıkarmıştır. Bu istek Dünyanın eski yapısını değiştirip yöneldiği, hizmetlerin vatandaşa elektronik imkânların kullanılarak verildiği e-Devlet denilen Elektronik Devlet kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Elektronik Devlet olarak adlandırılan e-Devlet kavramı ile Devletin yeniden yapılanması, iş ve işlem süreçlerin elektronik ortamda olacak şekilde yeniden hazırlanması amaçlanmaktadır. Elektronik devlete geçmek, gelişmekte olan ülkeler kategorisindeki ülkemiz için gereklidir. Bunun içinde öncelikle hukuki ve teknik altyapının yanında e-Devlet'i yürütüp ayakta tutacak olan personelin de gerekli eğitimden geçmesi gerekmektedir. Bahsedilen eğitim uzun süreçli ve yüksekokullar vasıtasıyla tüm halkımıza en kısa zamanda verilmeye çalışılmalı, ülkemizin Bilişim çağını yakalaması sağlanmalıdır. Altyapı yatırımlarına gerekli önem verilmeli, tüm kamu kurum ve kuruluşları ve tüm dünyada olduğu gibi özellikle yerel yönetimlerin ve Üniversitelerin konuya duyarlılığı arttırılmalıdır. E-devlet , devlet hizmet ve işlemlerinin vatandaşın/kullanıcının ihtiyaçları temel ölçüt alınarak elektronik ortamda, hızlı, güvenli ve kesintisiz olarak internet portalı aracılığı ile vatandaşa/kullanıcıya istediği bilgiyi doğru bir şekilde ulaştırmayı amaçlayan bir sistemdir.

1991 yılının Ekim ayında Azerbaycan`ın bağımsızlığını kazamnası çok büyük bir tarihi hadise olmakla birlikte, Azerbaycan halkının hayatında yeni bir başlangıç noktası oluşturdu. Bağımsızlığını yeniden kazanan Azerbaycan Cumhuriyeti demokratik, sivil, liberal değerlere dayanan devlet yapısının oluşturulmasını başlıca amaç olarak belirledi. 1991 yılında Azerbaycan Cumhuriyeti bağımsızlığını kazandıktan sonra, çağdaş toplumlara ayak uydurmak için yönetim alanında bir sıra reformlar yapılmaya başlanıldı. Bu reformlardaki başlıca amaç, eski Sovyet yönetiminin hantal yapısından kurtularak, daha verimli, etkin ve aynı zamanda demokratik bir yönetim düzenine kavuşmaktır. Yeni dünya düzeninde Azerbaycan üç sebepten dolayı dikkatleri üzerinde toplamıştır:

1. Azerbaycan jeostratejik yönden Orta Asya ve Kuzey Kafkas`ın giriş kapısı olması;
2. Azerbaycan Orta Asya devletleri için Avrupa`ya geçiş noktası olması;
3. *Büyük miktarlarda doğal* gaz ve *petrol rezervleri* bulunur.

Sovyetler Birliği`nin dağılması ve "Soğuk Savaş"ın sona ermesi uluslararası ilişkiler sisteminde nicel ve niteliksel açıdan değişikliklerin yaşanmasına neden oldu. Post-sovyet mekanında yeni bağımsız devletlerin ortaya çıkması, onların bölgesel ve küresel gelişmelerin önemli aktörlerine dönüşmesi bu değişikliklere örnek olarak gösterilebilir. Soğuk Savaşın sona ermesi ile başlayan yeni dönemde Avrasya`nın merkezinde yer alan Orta Asya ve Kafkasya bölgeleri doğal kaynakları ve jeopolirik konumu ile dünyanın dikkat merkezine yeleşmiştir. Bu gelişmeler işığında Azerbaycan devlet bağımsızlığını yeniden elde etmiş, uluslararası sistemin önemli subjelerinden birine dönüşmüştür. 1990'lı yıllarda dünyada görülen ekonomik ve politik değişim içerisinde en önemlisi Sovyetler Birliği'nin (SSCB) dağılması hareketi olmuştur. 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla bölgede yeni bir süreç yaşanmaya başlamıştır. Sovyetler Birliği dünyada geniş bir coğrafi alanı kapsayan ve içerisinde pek çok topluluğu bir arada barındıran bir devlet olması nedeniyle burada oluşan değişimler tüm dünyayı yakından etkilemiştir. Azerbaycan bugün hem siyasi, hem de iktisadi yönden dünyanın güçlü devletlerinden birine çevrilmektedir. İktisadi kalkınma hızına göre Azerbaycan yalnız bölgesinde değil, hem de dünyada ilk sıralarda yer almaktadır. Azerbaycan ekonomisi 20 yıl öncekine kıyasla %300 artmıştır. Sanayi artışı aynı derecede dinamik bir şekilde yükselmiştir. Azerbaycan *ekonomisi* Güney Kafkasya bölgesinin toplam *ekonomisinin* %75`ini oluşturuyor. Azerbaycan, Sovyetler Birliğinin çöküşünden sonra her yönüyle karmaşık bir süreç içerisine girmiş ve Ermenistan ile süren savaş, bu karmaşık süreci daha da içinden çıkılmaz bir hale getirmiştir. Bu nedenle söz konusu dönemlerde nüfusun yerleşim birimlerine dağılışı ve yerleşme düzeni de çok hızlı bir şekilde değişime uğramıştır. Ancak, Azerbaycan söz konusu süreçten yılmadan, etkin plan ve programlarla çalışarak büyük ölçüde kurtulmayı başarmıştır.

Azerbaycan Cumhuriyeti`nin *kamu yönetimi reformu* ile ilgili hattının belirlenmesi ve gerçekleştirilmesi tam anlamıyla Azerbaycan`ın milli lideri 1993-2003 yılları arasında ülkeyi yöneten Haydar Aliyev`in ismi ile bağlıdır. Haydar Aliyev`in karizmatik kişiliği ve engin devlet tecrübesi Azerbaycan`ın *devlet yönetimin* sağlıklı bir şekilde kurulmasına olanak sağlamıştır. Günümüzde bütün dünyada, kamusal işlemlerin önemli bir kısmının elektronik ortamda gerçekleştirildiği, elektronik devlet modelini oluşturma yönünde yoğun çalışmaların olduğu gözlenmektedir. E-Devlet uygulamalarını gerçekleştirmek için uzun zaman, yüksek teknoloji, nitelikli personel ve özellikle bu uygulamaları kullanabilecek seviyede bilgisayar okuryazarlığı olan kişilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebeplerden dolayı e-Devlet uygulamalarının gereken kurum ve kuruluşlar için iyi planlanması ve fizibilitesinin iyi hazırlanması gerekir, aksi takdirde başarısızlığı uğrama riski vardır. E-devlet, tüm resmi işlemleri tek bir sitede buluşturan bir sistemdir. Kamu kurum ve kuruluşlarınca sağlanan kamu hizmetleri ile ilgili doğru ve güncel bilgilere ulaşma imkanı sağlıyor. Küreselleşme süreçleriyle birlikte birçok ülkeler, kamu yönetimlerinde yapılandırmaya gitmektedir.

E-Devlet uygulamasının başlaması çok eski tarihli olmasa da dünyada ve *Azerbaycan Cumhuriyeti'nde* önemli atılımlar yapılmıştır. Azerbaycan Cumhuriyetinde iletişim ve bilişim teknolojilerinin gelişimi üzere 2005-2008 yılları için Devlet Programı"na (E-Azerbaycan) uygun olarak Azerbaycan'da 'elektronik hükümet (e-government)'in uygulaması devlet organlarının vatandaşlara ve kurumlara sunduğu hizmetlerin kalitesinin iyileştirilmesi ve *kamu yönetiminin daha* etkin, *verimli* ve optimal olmasına hizmet etmeye odaklıdır. *Azerbaycan Cumhuriyeti'nde* e-devlete geçiş süreci 1990'li yıllar ile birlikte başlamıştır. 1990 ile 2000 yılları arasında dünyada bilgi ve iletişim teknolojilerinde görülen büyük dönüşüm Azerbaycan 'nı de etkili biçimde etkilemiştir. E-devletin bürokrasi üzerinde etkisi kaçınılmaz olmuştur. E-devlet uygulaması ile öncelikle vatandaş ve devletin birbirlerine kolay ulaşılabilirliğinin sağlanması, daha sonra ise vatandaşların karar alma süreçlerini etkilemesi ve bu süreçlerde yer alması beklenmektedir. 1980'lerden sonra devlet özel kesimdeki bir işletme mantığıyla yönetilmeye başlanmış ve bütün işletmeler gibi devlet yönetimi de daha etkin ve etkili kılınmaya çalışılmıştır. Azerbaycan Cumhuriyetinde E-Devlet uygulamasıyla beraber hizmet kalitesini yükseltmek, maliyetleri azaltmak, güven sağlamak ve demokrasi anlayışını tabana yaymak anlayışları önem kazanmıştır. Vatandaşlar, Azerbaycan Cumhuriyetinde devlet tarafından sağlanan hizmetlere elektronik ortamda erişebilme fırsatına sahiptir. Bunun için **e-devlet** sistemi üzerinden devlet tarafından sağlanan tüm hizmetlerin kolay, güvenli ve hızlı bir şekilde gerçekleştirebilmektedir.

Bu çalışmanın amacı kamu yönetiminde teknik, siyasi ve hukuki yönleriyle e-Devlet yapılanması ve Azerbaycan için e-Devlet modeli, araştırmamızın konusunu oluşturmaktadır. E-Devletin ne olduğu, kamu yönetiminde e-Devlet yapılanmasının gerekliliği, Azerbaycan için e-Devlet modeli ve model için teknik ve yasal yapı ihtiyaçlarını belirlemek *çalışmanın* temel amacını oluşturmaktadır.

***Anahtar Kelimeler**: E-devlet, E-hizmet, Bilgi Toplumu, Bürokrasi, E-ticaret.*

ABSTRACT

In the beginning of the new stage with ending of the Cold War period, regions of the Middle Asia and Caucasus located in the Middle Eurasia was in the center of world attention because of its natural resources and geopolitical position. The independence of Azerbaijan in October 1991, but with a huge historical event, has created a new starting point in the life of the Azerbaijani people.

The change brought about by the 21st century has affected all segments of society. There is a rapid process in technological, economic, political, social and cultural fields. Today, every field of change is seen and the understanding of international relations changes accordingly in the new world. Three main causes of the attention Azerbaijan receives and her increasing importance in the new world order are following:

1. Azerbaijan's importance in the Middle East and North Caucuses according to the geo-strategically position.
2. Azerbaijan is gate way to the Middle East for Europe.
3. Azerbaijan has a great oil and gas recourses and economical potential.

With the globalization process, many countries have gone to the configuration in public administration. The age of information and technology not only rapidly changes the lives of individuals, but also transforms the functioning mechanisms of institutions, legal entities and states. The article deals with Public Administration, technical, political and legal aspects of e-government and e-government model for the structure of Azerbaijan. What is e-government, public administration, the necessity of building e-government, e-government model in Azerbaijan and models for technical and legal structure needs to determine constitutes are comprehensively considered in this article.

Keywords*: *E-Government, e-Service, Information Society, Bureaucracy, Electronic Commerce

DİJİTAL ÇAĞDA AZERBAYCAN CUMHURİYETİ'NDE YEREL YÖNETİMLER BAĞLAMINDA HUKUK REFORMU

LAW REFORM IN THE REPUBLIC OF AZERBEIJAN WITH REGARD TO LOCAL ADMINISTRATIONS IN THE DIGITAL AGE

Araz KADIMALIYEV
Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Başkanlığı Devlet İdarecilik Akademisi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi

ÖZET

Dünyada meydana gelen değişim ve dönüşümler yerel yönetimler alanına da yansımış ve var olan yapıları değiştirmiştir. Özellikle Digital Çağ, küreselleşme ve Avrupa Birliği ademi merkezileşme sürecine büyük ivme kazandırmıştır. Bu süreç, Batı'da olduğu gibi Azerbaycanda da büyük gelişmeleri tetiklemiştir. Bu bağlamda ülkemizde bağımsızlıktan sonra (1991 sonrası) tartışılan yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve özerkliğinin sağlanması konusunda nihayet yasal değişikliğine gidilmiş ve reform değimini hak edecek değişiklikler yapılmıştır. Bu reformla; Merkezin, yerel yönetimler üzerinde sahip olduğu denetim yetkisi sınırlandırılmış, yoğun vesayet denetimi yerine yargısal denetim asıl hale getirilmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede iyi yönetişim ilkelerine referansla uygulamadaki başarılı ve eksik yönler tartışılarak gelecekteki reform süreçleri bakımından bir durum değerlendirilmesi yapılmaktadır. Bu değerlendirmenin en temel dayanağı yerel yönetimler reformu uygulamalarına dair perspektifin uygulama odaklı olmasıdır. Bu çalışmada digital çağ, küreselleşme, bölgeselleşme ve yerelleşme ekseninde, iyi yönetişim ilkelerinin kamu reform sürecine dahil edilmesi sonucu Azerbaycan Cuhmuryeti Yerel Yönetimlerde yaşanan değişim ve bu değişimin farklı kamu yönetimi süreçlerindeki yansımaları ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Azerbaycan Cumhuriyeti, Kamu Yönetimi, Yerel Yönetimler Reformu, İyi Yönetişim, Küreselleşme.*

ABSTRACT

This article presents the changes that have been occurring in the Azerbaijan public sector and the reflections of these changes on different public sector reform processes through the axis of globalization, regionalization and localization in the age of digitization. Azerbaijan has been going through important transformation since it has earned its independence in 1991. One major area of change involves public administration and local administrations and their legal structures. In this context, successes and failures of public sector reform implementations are evaluated with reference to good governance principles with a view to provide food for thought for the future. The basis of this evaluation is to focus on actual implementations of reforms and evaluate these reforms according to the requirements and opportunities of the digital age.

Keywords**:** *Republic of Azerbaijan, Public Administration, Local Government Reform, Good Governance, Globalization, Digital Age*

AZERBAYCAN VERGİ SİSTEMİNDE E-HİZMET VE VERGİ AHLAKINA ETKİSİ

E-SERVICE IN TAX SYSTEM OF AZERBAIJAN AND ITS IMPACT ON TAX ETHICS

Zivar ZEYNALOVA
Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Başkanlığı Devlet İdarecilik Akademisi Siyaset Bilimi *ve* Kamu Yönetimi *Bölümü*

ÖZET

Günümüzde dünya genelinde devletler kamu hizmeti reformlarını genişletmekte ve e-devlet girişimlerini aktif kullanmaktadırlar. Bu iki olgunun, yani kamu hizmeti reformlarıyla e-devletten beklenen çıktıların etkinliği için onların birlikte ve uyumlu şekilde uygulanması gerekmektedir. Bu bağlamda Azerbaycan'da her iki olgu koordineli şekilde gerçekleşmekte, e-devlet girişimleri kamu hizmeti reformlarında belirlenmiş hedeflere ulaşmak için aktif bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu çalışmada kamu hizmeti reformları ve e-devlet girişimleri Azerbaycan vergi sistemi kapsamında araştırılmıştır. Azerbaycan ekonomisinin mevcut sorunlarının çözülmesi ve istikrarlı gelişiminin sağlanmasında vergi ahlakının yükseltilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Azerbaycan vergi sisteminde uygulanan e-hizmetlerin vergi ahlakının yükseltilmesine etkisi araştırılmış ve bu hizmetler sonucu vergi ahlakının yükseldiği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Kamu Hizmeti Reformu, e-Devlet, e-Hizmet, Vergi Ahlakı, Azerbaycan*

ABSTRACT

Nowadays governments are engaged in expanding public service reforms and e-state initiatives. For the efficiency of the outputs expected from the e-state and public service reforms, these two phenomena should be applied together and in harmony with each other. In this respect, in Azerbaijan both phenomena occur in a coordinated manner, and e-state initiatives are being used as an active tool to achieve the objectives set in public service reforms. In this study, public service reforms and e-state initiatives are researched within the framework of the Azerbaijan tax system. In order to solve the current problems of the Azerbaijan economy and to ensure its stable development, the necessity of raising tax ethics is emphasized. The effect of the e-services applied in the tax system of Azerbaijan on the raising of the tax ethics has been investigated, and it has been found that as a result of these services the tax ethics have increased.

Keywords*: *Public Service Reform, e-State, e-Service, Tax Ethics, Azerbaijan

MALİ TRANSFERLERİN YEREL HARCAMALAR ÜZERİNDE ETKİSİ

THE IMPACT OF INTERGOVERNMENTAL FISCAL TRANSFERS ON LOCAL SPENDING

İsa SAĞBAŞ
Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü

Erhan ÇELİK
Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye ABD

ÖZET

Belediyelerin gelirleri öz gelirleri ve dış gelirleri olarak ikiye ayrılabilir. Türkiye'de merkezi hükümetten belediyelere yapılan mali transferler, belediyelerde en önemli dış geliri oluşturmaktadır. Dünyadaki bütün ülkelerde, federal veya üniter, merkezi hükümetler yerel yönetimlere mali yardımlar (transferler) yapmaktadırlar. Bu yardımlar yapılırken merkezi hükümetler bir çok amaç gütmektedirler. Bu amaçlar dört alt başlıkta incelenebilir: Dışsallıkların negatif etkisini azaltma amacı; Merkezi hükümet, makro-ekonomik hedeflerine ulaşabilmek için yerel yönetimlere yaptığı yardımları bir araç olarak kullanabilir; Dikey mali dengesizliği düzeltmek; Yatay mali dengesizliği düzeltme amacı. Merkezi hükümet, yerel yönetimlere yapacağı yardımlarla bu politikaları gerçekleştirmek isteyebilir. Örneğin, merkezi hükümet yerel yönetimlerin daha fazla öz gelir toplamasını isterse, yerel yönetimlere yapacağı mali transferleri azaltması öz gelir toplamada bir teşviğe dönüşebilir.

Belediyelerin elde ettiği mali transferlerin harcamaları üzerinde artırıcı/ikame etkisi ampirik çalışmalarda 'flypaper etkisi' başlığı altında incelenmektedir. Bu çalışmada mali transferlerin belediye harcamalarını belediyelerin öz gelirlerinden daha fazla/daha az etkileyip etkilemediği araştırılmıştır. Eğer mali transferler belediye harcamalarını belediyelerin öz gelirlerinden daha fazla artırmakta ise flypaper etkisinin gerçekleştiği yönünde bir gözlem elde edilmektedir. Tersi, mali transferler belediye harcamalarını belediyelerin öz gelirlerinden daha az artırmakta ise flypaper etkisinin gerçekleşmediği yönünde gözlem elde edilir.

Flypaper etkisi, mali transferlerdeki artışların belediyelerin öz gelirlerindeki artışa kıyasla belediye harcamalarını daha fazla artıracağı tahminidir. Bradford ve Oates belediyelere yapılan şartsız bir mali transferin o şehire yapılan bir hibeden farkı olmadığını iddia etmişlerdir. Bununla birlikte ampirik çalışmalar Bradford ve Oates'in öngürüsünü teyit etmemiştir. Gramlich ve Galper şartsız mali transferlerin 'yerel özel gelirlerden' daha fazla yerel yönetim harcamalarını artırıcı etkisi olduğunu gözlemlemişlerdir. Courant ve arkadaşları ise Gramlich ve Galper'in bulugusunu destekleyen bulgu elde etmişlerdir. Duncombe tarafından yapılan ampirik çalışmaların literatür taramasında mali transferler yerel özel gelire göre yerel yönetimlerin harcamalarını 2 ila 5 kez daha fazla artırdığı gözlenmiştir.

Bu çalışmada flypaper etkisi, 2016 yılı verileri kullanılarak, 30 büyükşehir belediyesi ile 51 il belediyesi karşılaştırılmalı olarak analiz edilmiştir. Çalışmamızda yerel özel gelir verisi yerine belediyelerin öz gelirleri verisi kullanılmıştır. Bulgularımız mali transferlerin flypaper etkisi oluşturduğunu göstermektedir. Literatürde mevcut bürokratik modelin flypaper etkisini açıklamakta kullanılabilir. Bulgular mali transferlerin flypaper etkisinin büyükşehir belediyeleri ile büyükşehir olmayan standart il belediyeleri için farklı olduğunu göstermektedir. Sonuçlar, merkezi hükümetten belediyelere yapılan mali transferlerin etki analizi çalışmalarına katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Yerel Yönetimler Maliyesi, Belediye Harcamaları*

ABSTRACT

Intergovernmental transfers can affect the level of local expenditures. An examination of local response to intergovernmental transfers should, therefore, take local spending into consideration. The discussion about whether intergovernmental transfers and local private income have identical effects on local expenditures led to the innovation of an empirical phenomenon, the flypaper effect, which has a famous description 'money sticks where it hits.' The flypaper effect is the prediction that increases in transfers tend to stimulate more spending than do comparable increases in local private incomes. Bradford and Oates argued that a lump sum grant is equivalent to a grant given directly to the people in the community. However, empirical testing did not confirm their argument. Gramlich and Galper also observed that lump sum grants have more stimulative effect on the level of public spending than local private income. Courant, Gramlich and Rubinfield supported this finding: "The preponderance of evidence is that non-matching grants stimulate much more local spending per dollar of grant than does income going to private citizens within the community." A recent review by Duncombe argues that local government response to grants is two to five times greater than equal change in local private income.

A certain percentage of general budget tax revenues in Turkey have been allocated to municipalities, according to population, with no conditions attached. This is a lump sum grant type. Per capita local revenue is used as a surrogate for per capita local income, since per capita income data are not available for municipalities. In this estimation, cross-section data of 2016 are used. Local expenditure, local government revenues and revenue sharing data are gathered from the Ministry of Finance. In cross-section data examination, municipalities are classified as metropolitan and non-metropolitan municipalities. This method implicitly tries to capture differences between metropolitan and non-metropolitan areas. This empirical studies indicate that lump sum grants have more stimulative effect on the level of public expenditures than local governments' revenue. It is suggested that the bureaucratic model could explain the flypaper effect. Unlike previous research, this study confirms that the flypaper effect is not uniform across metropolitan and non-metropolitan municipalities. The results contribute to the impact analysis of fiscal transfers to municipalities.

Keywords: *Local Government Finance, Municipal Spending*

DİJİTAL ÇAĞDA SİYASETİN MEKANSAL DÖNÜŞÜMÜ

TRANSFORMING OF POLITIC SPACE IN DIGITAL ERA

Azize Serap TUNÇER
Ahi Evran Üniversitesi İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Bu çalışma, "mekansal bir hakimiyet" olgusuna dayanan siyasetin, iletişim teknolojilerinin dijital çağında nasıl değiştiğini serimlemek amacına dayanmaktadır. İletişim ağlarından kurulu bir "akışkan çağın" tüm politika araçları dijital ortamlara taşınmış olduğundan; "mekan" olgusunu tanımlamak için yeni yaklaşımlara gerek bulunmaktadır. Sözkonusu yeni yaklaşımların kurgulanmasında, "sosyal bilimlerin dijital dünya ile uzlaşması gereği" en temel zorunluluk olarak açığa çıkmaktadır. Toplumsal gelişmelerin hızını yakalamak ve süreçleri yeniden teorize etmek bakımından bu gereklilik, aynı zamanda aciliyet de taşımaktadır. Sorun hem düşünsel süreçleri kavramlaştırmakta hem de bilgi üretiminin dijitalleşmesini sağlamakta odaklanmaktadır. Çünkü geçmişin dikey doğrulama süreçleri, bugünün çoklu ağ bağlamlarını yakalamakta yetersiz kalabilmekte ve "tek doğru"yu bulmak çabası; farklı doğrularla beslenerek zenginleşmeyi öne çıkaran "yatay düşünme" süreçleriyle yer değiştirmektedir. Bu çapraz ağları anlamlandırma modelleri ise dijital sistematikte bulunmaktadır. Üstelik bu zorunluluk, uygulama düzleminde daha açık seçik görülmekte; teorik düzlemin uygulamaya katkısı gecikmektedir. Örneğin dünyanın birçok bölgesinde yerel ve sivil kurumlar "Smart Valley" türü iletişim ağları kurmaktadırlar. Ancak bu ağların "gerçek mekan"larla bağı giderek azalmaktadır. Tartışmanın bu boyutunda, dijital dünyanın yarattığı yeni mekansallaşma üzerinden, "yerel" mekanın nasıl kurgulanacağı ve korunacağı konusu da öne çıkmakta; yerel siyasetin ve yerel hizmetin muhataplarına ulaşma kaygısı hem felsefi hem de teknoloji bilgisine hakimiyeti yeniden dayatmaktadır.

Bütün bu iç içe geçmiş sorun alanları, "dijital yoğunlaşmanın yarattığı tekelci yapının" kötüye kullanılması olasılığı karşısında da açıkça bir tehdite dönüşmektedir. Örneğin sorunun "hakimiyet" düzlemi henüz tam bir siyasal kalıba oturmamış ise de en azından "eğitimde hakimiyet" aşamasına son derece yaklaşmış görünmektedir. Bu konudaki temel örnek google'dur. Bilginin dijitalleşmesinde google'ın rolü elbette tartışılmaz. Ancak, Bibliotheque Nationale'nin başkanı Jean-Noelle Jeanneney'in işaret ettiği üzere, "Gelecek nesillerin dünya hakkındaki bilgileri sadece Google'dan öğrenmesinin, Amerika'ya yaptırımı büyük bir egemenlik sağlayacağı" uyarısı göz ardı edilmemelidir. "Fransız Devrimi'nin Amerikan kitaplarından öğrenilmesi" sorunu, bilginin tekelleşmesi açısından önemli bir simge durumundadır ve tüm diğer toplumları da tehdit eder haldedir.

Öte yandan siyasa belirleyiciler için "üretilmesi son derece zor ve pahalı bir ürün olan bilginin, üretildikten sonra kolay ve masrafsızca çalınması/kopyalanması"nın önüne geçebilmek de aynı şekilde dijital bilgi güvenliği mekanizmalarına hakimiyeti gerektirir. Dijital güvenlik sorunu, "bilginin bedeli"nden daha pahalı olmak üzere, iletişimsel medyadaki çoğulluğun interaktif bilgisayar, TV, telefon, video fon, video ve CD çalar işlevlerinin tek bir aygıtta birleşimini getirmesi ve örneğin Microsoft'un da "bu yeni evrensel medyumun yarı monopolistik sahibi haline gelmesi halinde insanlığın kaderinin nasıl tek elde toplanabileceği"nin sorgulanması; yalın bir paranoik varsayım olmanın ötesine geçmiş durumdadır. İşte tam bu aşamada, yerel siyasetin ve yerel hizmetin mekansal bağlamını bulma çabası, bu çalışmanın ana eksenine oturmaktadır. Çalışmada tarama yöntemi çerçevesinde, siyaset bilim alanının değişen paradigmalarının dijital boyutları değerlendirilecek ve "yerelleşme" söylemlerinin, içi boş süslü bir kabuk haline mi geldiği; yoksa üretimin hala mekanda yapıldığı ve dijital ağlarda "akan" değerlerin bu mekansal bağlam olmadan anlamlı olmadığının mı kabulü gerektiği sorusunun yanıtı aranacaktır.

Teorik çerçevenin bu şekilde kurulmasını takiben, "dijital bir yerel hizmet" uygulaması olan "kent-kart" projelerinin durumu değerlendirilecektir. Kamunun işlemlerinin özellikle finansal konularda liberalizasyonu ve bu çerçevede özel hukuka yaklaşması ile başlayan süreçte gelinen nokta incelenecektir. Bu

açıdan 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 1. Maddesi ile farklı mali işlem yetkisine sahip olan kamu kuruluşlarının 2003 yılında 4962 sayılı kanunla başlayan "özel ödeme şekillerine" açılması konusunda; ödemelerde banka kartlarının kullanımı ve finansal işlemlerle kamusal hizmet alımını birleştiren kent-kart uygulamaları simgesel değer taşımaktadır. Uygulamanın çerçevesi ise dijital teknoloji ile kurulmaktadır. Anılan kanun ile 6783 sayılı Kamu Alacakları kanununun 41. maddeye 5. fıkra olarak eklenen düzenleme ile pek çok belediye tarafından vergi, harç vb borçların tahsilinde kullanılan ve kimi özel indirim, kolaylık, promosyon gibi uygulamaları içeren "kent kartları" uygulamaya konmuştur. Yurt dışında oldukça yaygın olan kent kart uygulamaları yavaş yavaş da olsa Türkiye'de de uygulanmaya başlanmış; sistemin öncüsü Kentkart ile İş Bankası olmuştur. Kentkart ile ilk defa işbirliğine giden İş Bankası, Türkiye'nin ilk banka kartı/kredi kartı ve Kentkart'ını bir araya getirerek Kocaeli Kredili Kentkart'ı çıkarmış; TEB'in çıkardığı TEB Bonus İzmirim Card ise bir kente özel çıkarılmış ilk kredi kartı olmuştur. Ancak yurt dışındaki örneklerle, temelde düşünce aynı gibi görünse de, bu kartlar, kredi kartı özelliği nedeniyle yurt dışındaki örneklerinden daha farklı bir kullanıma sahip tasarlanmıştır.

Yurt dışında "*city card*" olarak anılan ve belirli bir limite sahip olan bu kartlar ile otobüs, metro gibi toplu taşıma araçlarından yararlanılabiliyor, şehirdeki müzeler ücretsiz gezilebiliyor, restaurant ya da çeşitli mağazalardan indirimli alışveriş yapılabiliyor. Türkiye'de de benzer bir sistemin uygulaması sürmekte; bu anlamda odaklanılan ilk alan ulaşım olsa da, kentsel bir kimlik inşası çabası da yürütülmektedir. Ancak uygulama fazlasıyla ticari bir şablona sahip olduğundan; büyük AVM'lerin kendi kart müşterilerine indirim vadeden sistematiğinin çerçevesine sıkışmış görünmektedir. Kentkart, 1998 yılında akıllı kart teknolojileri üzerinde çalışmalar yapmak amacıyla kurulmuş; Şirketin ilk projesi ise Mart 1999'da uygulanmaya başlanan İzmir Kentkart uygulaması olmuştur. Ancak, çağdaş yaşamın önemli ekonomik araçlarından olan kredi kartlarının da değişik boyutlarda yerel hizmet alanlarının bir aracı durumuna gelmesi olağan karşılanabilirse de; ülkedeki kart kullanımı konusunda yaşanan muhtelif sıkıntıların, ödeme güçlüğü oranlarındaki yüksek rakamların ve olası hukuki sorunların yansıması durumlarında, belediyelerin bu konulardaki teknik ve hukuki donanımlarının yetersiz kalması olasılığı ciddi bir tehdit durumundadır. Bu nedenle, konunun hizmet içi eğitim açısından daha bir önem ve öncelikle ele alınması gerekmektedir. Kamu alacaklarının tahsilinde, özel hukuk çerçevesindeki ödeme şekillerinin öne çıkması, dikkatle izlenmesi gereken bir konu olarak düşünülmelidir.

Çalışma, uygulamanın başlangıcından bugüne sürecin nasıl ilerlediğini, hangi alanda tıkanmalar yaşandığını araştırmak ve bu dijital yerel hizmetin içerdiği siyasal mesajlar üzerinden, en başta ele alınan sorunsala dönmek kaygısını taşımaktadır. Sözkonusu hizmet, hem politika alanı hem ekonomi odaklı olması nedeniyle siyasal mekana hakimiyet kavramını örneklendirmekte; hem de dijital olanakları ile küresel ağlara bağlanma açısından kapsamı daha geniş çerçeveye taşımaktadır. Uygulamanın yürütüldüğü büyükşehir belediyelerinde doğrudan görüşmeler, resmi rapor vb belgelerde incelemeler, web sayfalarında gerçekleştirilecek taramalar ile veri toplama süreçleri tamamlanacaktır.

***Anahtar Kelimeler**: Dijital Politika, Politik Alan, İletişim, Yerel Hizmet, Kent Kart*

ABSTRACT

Today everyone can feel the impact of the rapid growth of information and communication technologies in their daily life. Lots of organizations all over the world use digital systems to keep and use the information their own interest areas and trends towards providing public services via electronic communication tools also increase. The new means of communication have been used by the business and governmental companies and even politic organizational structures, work methods, politician and citizen profiles Moreover, politic firms, institutions and politicians that use digital information systems as a support when implementing their strategies are becoming more competent in the politic areas. The development of information and technology, while give a meaning to universal values puts forward its creative function, producing in information from information. Besides this transformation process presents its own problems. These problems can be identified as the information monopoly, the adverse influences of information community on personal rights and freedoms, the illegal expropriation of information and technologies, the

use of information in illegitimate purposes and widening gap between developed and developing countries as named Global Digital Divide. In this study, it is examined that how the politic concepts have influenced the digital technologies and especially city cards practices how changed in local services and local politic processes. Researching and scanning are used as a method in this study. Both local and foreign literature and expert views are employed - as much as one could be- in the making of the theoretical framework of this study.

Keywords**:** *Digital Politics, Politic Space, Communication, Local Services, City Card*

GÖNÜLLÜ İTFAİYECİLİK ÖRNEĞİNDE TÜRKİYE'DE BELEDİYE HİZMETLERİNE GÖNÜLLÜ KATILIM

VOLUNTARY PARTICIPATION IN MUNICIPAL SERVICES IN TURKEY: THE CASE OF VOLUNTARY FIREFIGHTING

Ethem Kadri PEKTAŞ
Afyon Kocatepe Üniversitesi

ÖZET

Gönüllülük, basit bir tanımla, bir kimsenin herhangi bir baskı, zorlama ya da görev gereği olmaksızın ve herhangi bir maddi çıkar gözetmeksizin kendi hür iradesi ile toplum yararına katkıda bulunma çabasını ifade etmektedir. İş birliği ve dayanışma da söz konusu çabanın sonuç vermesinde en etkili araçlar arasında yer almaktadır. Bu çerçevede bireylerin gönüllülük faaliyetlerini bir örgütsel yapı içerisinde yürütmeleri, eğitim-öğretim süreçleri yoluyla faaliyetin gerektirdiği bilgi, beceri ve fiziksel yeterlik düzeyine erişmeleri, işbölümü ve uzmanlaşmanın sağlayacağı üretim ve verim artışına ilişkin avantajlardan yararlanmaları ideal bir tercihtir.

Yerel yönetimler günümüzde kamu yönetim sisteminin en demokratik kurumları arasında kabul edilmektedir. Bunun en önemli gerekçelerinden biri, hiç kuşkusuz yerel yönetimlerin ve özellikle belediyelerin halkın kendilerini ve beldelerini ilgilendiren konularda yönetime katılmalarına çeşitli yol ve yöntemlerle fırsat veren yapılarıdır. Nitekim Türkiye'de yürürlükteki yerel yönetim mevzuatında da halkın yerel kamu hizmetleri ile ilgili karar alma ve uygulama süreçlerine katılımına ilişkin hükümler yer almaktadır. 2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım"ı düzenleyen 77. maddesi de bu niteliktedir ve ülkenin çok sayıda kentinde yürütülen gönüllü hizmet faaliyetine yasal dayanak oluşturmaktadır. Söz konusu maddeye göre "belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular".

Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan kamu tüzel kişileri sıfatıyla belediyelerin öncelikli hizmet alanlarından birisi de beldenin sağlık, huzur ve esenliğinin sağlanmasıdır. Söz konusu hizmetlerin icrasında en önemli örgütsel birimler kuşkusuz belediye zabıtası ve belediye itfaiyesidir. Belediye itfaiye örgütünün öncelikli görevi yangınlara müdahale etmek ve söndürmek suretiyle yangın felaketini en az hasarla bertaraf etmektir. İtfaiye bunlara ilaveten, duruma bağlı olarak su baskınlarına müdahale etme, afetlerde kurtarma çalışmalarına katılma, ilk yardım, baca temizleme, motopompla su çekme, bez afiş asma, şehir merkezi sulaması, kilitli kapı açma, işyerlerinin yangın önlemleri yönünden denetimini yapma, ruhsat verme vb. hizmetleri de yerine getirmektedir. Bu yönüyle belediye itfaiyesi belde halkının sağlık, huzur ve esenliğinin temininde son derece önemli bir fonksiyon ifa etmektedir.

Belediye Kanunu'nun "hizmetlere gönüllü katılım"la ilgili 77. maddesinde itfaiye hizmetlerinden söz edilmemekle birlikte, ilgili maddeye dayanılarak hazırlanan ve 09 Ekim 2005 tarihinde yürürlüğe giren "İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği"nde itfaiye hizmetleri de kapsama dâhil edilmiş ve "sağlık, eğitim, spor, çevre, park, trafik, itfaiye, kütüphane, kültür, turizm ve sosyal hizmetlerle; yaşlılara, kadınlara, gençlere, çocuklara, özürlülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetler" gönüllü katılıma konu olan hizmetler olarak belirlenmiştir. Kanunun "sayma yöntemi (liste ilkesi)" izlediği ve (bu örnekte) hangi hizmetlere gönüllü katılımın olabileceğini tek tek saydığı bir konuda yönetmelikle kapsamı genişletmenin "normlar hiyerarşisine uygunluk" bağlamında hukuksal bir sorun teşkil ettiği düşünülmektedir.

Asıl mesleği itfaiyecilik olmayan ve birçok beldede gönüllü olarak görev üstlenen, eğitim, beceri ve donanım olarak profesyonel itfaiyecilerin imkân ve kabiliyetlerine sahip olan ve gerekli durumlarda itfaî

(yangın söndürmeye ilişkin) olaylara müdahale eden itfaiyeciler literatürde "gönüllü itfaiyeci" olarak adlandırılmaktadır. Başta İstanbul Büyükşehir Belediyesi olmak üzere çok sayıda belediyede (Antalya, Sakarya, Tekirdağ vb.) gönüllü itfaiyecilik faaliyetleri desteklenmekte, Türkiye'deki gönüllü itfaiye istasyonlarında ve eğitilmiş gönüllü itfaiye personeli sayısında sürekli bir artış gözlenmektedir. Artışın daha da hızlandırılması ve gönüllü itfaiyecilik uygulamalarının tüm ülke genelinde yaygınlaştırılması gerektiği söylenebilir. Yangınlara müdahalede ilk dakikaların çok büyük önem taşıdığı düşünüldüğünde, gönüllü itfaiyecilik sisteminin yangınlara kısa sürede müdahale edilmesi ve yangınların büyümeden söndürülmesi konusunda ne kadar önem taşıdığı tahmin edilebilir. Bu çalışmada Türkiye'de belediye hizmetlerine gönüllü katılım yollarından belki de en önemli ve tehlikelisini oluşturan gönüllü itfaiyecilik faaliyetleri; kavramsal ve teorik altyapısı, hukuksal dayanakları, dünyadaki ve Türkiye'deki uygulamaları ve benzeri boyutlarıyla ele alınmakta, bu alanda yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri belirlenmeye çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Belediye Hizmetleri, İtfaiye Hizmetleri, Hizmetlere Gönüllü Katılım, Gönüllü İtfaiyecilik*

ABSTRACT

Volunteering, basically is defined as the effort of participation to society's interest through free will of someone without any expectation of monetary interest, and without mandatory conditions. Cooperation and solidarity are amongst the most effective tools in this respect. In this framework, it is an ideal preference that individuals pursue their voluntary activities is an organizational structure, to reach at knowledge, skills and physical proficiency level that forced by the activity via education-training processes to get advantage of production and productivity betterment resulted by division of labour and specialization. Local governments are today considered among the democratic institutions of the public administration system. One of the most important reasons for this is undoubtedly the construction of local governments, and in particular the municipalities, which allow people to participate in governance in a variety of ways and methods, involving themselves and their counties.

As a matter of fact, the local government legislation in Turkey also includes the provisions related to the participation of people in decision making and implementation processes related to local public services. Article 77 of the Municipal Law No.5393 dated 2005, which regulates "Voluntary Participation in Municipal Services" is also a legal basis for the voluntary service activity carried out in many cities of the country. People whose main job is not firefighting and who have volunteer work in many counties and who have the capabilities of professional firefighters as training, skills and equipment and who are able to intervene in the fire events in emergency are called "volunteer firemen" in the literature. Voluntary firefighting activities are supported in many municipalities (Antalya, Sakarya, Tekirdag etc.), especially in Istanbul Metropolitan Municipality, and there is a continuous increase in the number of volunteer fire stations and trained volunteer firefighters in Turkey.

In this study, volunteer firefighting activities which constitute the most important and dangerous part of voluntary participation in municipal services in Turkey are investigated in terms of conceptual and theoretical framework, legal bases, implementations in both Turkey and the world, and tried to determine the problems and their solution proposals in this area.

***Keywords*:** Municipal Services, Firefighting Services, Voluntary Participation in Services, Voluntary Firefighting

SOSYAL MEDYA ÜZERİNDE VERİ ANALİZİ: TWITTER

DATA ANALYSIS ON SOCIAL MEDIA: TWITTER

Mehmet ALBAYRAK,
Süleyman Demirel Üniversitesi

Kamil TOPAL
Balıkesir Üniversitesi

Volkan ALTINTAŞ
Manisa Celal Bayar Üniversitesi

ÖZET

Gelişen teknoloji gün geçtikçe yeni olanaklar sunmaktadır. Son yıllarda sosyal medya olarak adlandırılan iletişimin yeni türü, gelişmekte olan teknolojinin önemli katkılarından biri olmuştur. Gazete, televizyon, radyo gibi iletişim araçlarına oranla daha popüler bir hale gelen sosyal medya, popülerliğini her geçen gün artırmaktadır. Özellikle Facebook, Twitter gibi sosyal platformlar bilginin oluşması, yayılması, tartışılması, zamanla tekrar ortaya çıkması gibi olayları hiç olmadığı kadar hızlandırmıştır. Ayrıca sosyal medya sayesinde tek taraflı haber veya bilgi paylaşımı daha çok interaktif bir boyuta dönüşmüştür. Sosyal Medya kullanıcıları bilgiyi kendileri paylaşabildikleri gibi anlık olarak gördüğü bilgilere yorum, beğeni gibi bir reaksiyon gösterebilmektedirler. Birçok kullanıcı sürekli etkileşim halinde bulunmaktadır. Herhangi bir konudaki (haber, olay, spor, ekonomi, alışveriş, eğlence gibi) gelişmeyi anlık olarak sosyal medyadan paylaşmakta ve sosyal medya aracılığı ile takip etmektedir.

Kuruluşlar, şirketler, topluluklar, dernekler hatta devletler izleyecekleri politikaları, yapacakları işlemleri sosyal medyada oluşan yöne doğru yapmaktadırlar. Sosyal medyada oluşan algıya göre ilerlemektedirler. Sosyal medyada oluşan örgütlenmeler sonucunda farklı oluşumlar meydana gelişmiştir. Kullanıcılar deneyimlerini ve görüşlerini sosyal medya üzerinden paylaşarak, diğer kullanıcıları bilgilendirmektedir.

Sosyal medyadaki büyük veri havuzlarının, geçerli ve güvenilir metotları kullanmak kaydıyla sağlıklı analiz için önemli bir kaynak olduğu birçok kez ispatlamıştır. Sosyal medya verileriyle ekonomi analizleri, hastalık ve virüs yayılımı, spor maçları sonuçları gibi analizlerin doğru tahminler verdiği görülmüştür.

En popüler sosyal medya platformlarından biri olan Twitter, bugün 328 milyon aktif kullanıcısı ve günde paylaşılan ortalama 500 milyon kadar tweet ile birçok araştırmaya ön ayak olmuştur. Twitter kullanıcılarına en fazla 140 karaktere kadar uzunlukta paylaşım (tweet) izin vermektedir. Her bir tweetin yanıt ver (reply), tweeti olduğu gibi yeniden paylaş (retweet) ve beğen (like)butonları aracılığıyla sinyalleri vardır. Bu sinyallerle bir tweetin ne kadar popüler ve etki bıraktığı bilgilerine ulaşılabilir. Paylaşılan her bir tweetin kullanıcılarının izini ile konumu, zamanı gibi bilgilere de ulaşabiliyoruz. Ayrıca, her bir kullanıcı diğer kullanıcıları takip ilişkisiyle diğer kullanıcılardan haberdar olabilmektedir. Son olarak kullanıcıların kimlerle iletişim halinde bulunduğu bilgilerinden bir grafikle orijinal bilginin kaynağı, bilginin yayılma şekli, etkili kullanıcıları belirleme gibi çeşitli analizler yapılabilir. Bu anlamda kullanılan analizlerden biri duygu analizidir. Duygu analizi bir yazının olumlu, olumsuz ya da tarafsız olup olmadığının belirlenmesidir. Çok önemli sonuçlar veren duygu analizi yazılımları son yıllarda market araştırması açısından önem kazanmıştır. İngilizce dilinde oldukça gelişmiş yazılımlar varken, Türkçe dili için de duygu analizi çalışmaları artmıştır.

Geleneksel yöntemler yardımıyla veri toplamak ile dijital çağda veri toplamak arasında büyük farklılıklar vardır. Osmanlı döneminde, devlet bir konu ile ilgili bir karar almak için kahvehanelerde halkın arasına karışıp, halkın bu konuda hakkındaki fikrini almakta idi. Fakat dijital çağ olarak da adlandırılan günümüzde veri toplamak için sosyal medya platformları kullanılmaktadır. Bu çalışmada sosyal medyada

özellikle Twitter'da toplumsal bir tartışmanın yaşandığı ve sonucunda karar alıcı mercilerin bu tartışmaların sonuçlarını değerlendirebileceği bir konu analiz edilmiştir. Twitter kullanıcılarının konu hakkında paylaştıkları ve reaksiyon gösterdikleri tweetler toplanmış, varsa konum bilgisiyle her bir tweet ayrıntılarıyla kaydedilmiştir. Analizlerde kullanıcıların konumları, hangi tweetlerin en çok ilgi çektiği, her bir tweetin duygu analizi yapılmış olup, sonuçlar görselleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Medya, Kamu Yönetimi, Veri Madenciliği, Metin Madenciliği, Duygu Analizi*

ABSTRACT

Recent advancing technologies provide new opportunities, such as social media, becoming one of the most crucial communication methods. Social media allows people to react to the news rather than traditional media. Spreading the news has never been faster with these platforms such as Facebook, Twitter. Social media users share their opinions or experiences on an event, an issue, an organization, a product, or an experience to their followers and this influence other people both positively or negatively. People can immediately response to the news by clicking some buttons (like, response, retweet, etc.). These signals show to analyzers how popular the news are. This new phenomenon leads to the governments, organizations, companies to find their politics over the issues by listening people over the Internet.

One of the most popular social media site, Twitter, has around 328 million active users and 500 million tweets on daily average. Each tweet is a short message (140 characters) shared by the users and their follower can react by "retweet", "reply", or "like" buttons. Many analyses can be run with these signals as well as tweets' geographical info, and users' follow/follower relationship. Sentiment analysis is one of the method can be run into the tweet text to determine positive, negative, or neutral status of them, which gain more attention for market research.

In this study, we aim to find an issue discussed by people over Twitter. Then, we show and visualize main results of people's opinions and decision makers can use them to find the optimal way for the large population.

Keywords**:** *Social Media, Public Administration, Data Mining, Text Mining, Analysis of Emontions*

KAMU YATIRIMLARININ PLANLANMASINDA BÜTÜNSEL YAKLAŞIMIN DİJİTALLEŞTİRİLMESİNİN EKONOMİ POLİTİĞİ

ECONOMIC POLICY OF DIGITIZING OF HOLISTIC APPROACH ON PLANNING PUBLIC INVESTMENTS

Canan KARAKAŞ ULUSOY
Karayolları Genel Müdürlüğü

ÖZET

Bilgi ve teknolojinin anlık değiştiği, geliştiği ve yayıldığı, 4. sanayi devrimi veya endüstri 4.0 olarak da isimlendirilen dijital çağın başlangıcındayız. Birbirine bağlı süreçlerin iletişim halinde olduğu, internet üzerinden iletişim kuran nesnelerin veri toplayıp üretim sürecini tamamen değiştirdiği bu yeni dönem; sadece endüstriyel üretim açısından değil, aynı zamanda kamu ve özel sektörün bütünsel çalışma ve süreçlerinin dijitalleşmesinin de zorunlu olduğu bir dönüşümü beraberinde getirmektedir.

Bu kapsamda ilk aşamada; kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ve üniversitelerin, 2008/16 sayılı Başbakanlık Genelgesiyle yaptıkları tüm iş ve süreçlerini elektronik ortama aktarmaları zorunlu hale gelmiş, TS 13298 Elektronik Belge Yönetim Sistemi standartlarına uygun belge üretme gerekliliği tüm kurumlara bildirilmiştir. Kamu kurum ve kuruluşları, 2009 yılının son çeyreğinde Ar-Ge çalışmalarına başlanılan Elektronik Belge ve Doküman Arşiv Yönetim Sistemi (EBAYS) yazılımlarını, 2013 yılından itibaren kullanmaya başlamıştır. Kurum içi ve dışı yazışmalarda bu yazılımlar kullanılarak bir standartlaşma getirilmeye çalışılmakla birlikte her kurumun kullandığı EBAYS sitemi bir birinden farklıdır.

EBAYS; kurumsal gereksinimleri ve işleyişi farklı olan bir çok kamu kurum, kuruluş, üniversite ve belediyeler için hazırlanan özel bir alt yapı ve dinamik bir yazılım platformu olup, kamu kurum ve kuruluşlarına çok önemli kazanımlar sağlamaktadır. Bunlar;

1. Kağıt, toner, kartuş gibi belge hazırlamada ciddi maliyetlerin ortadan kalkması,
2. Hızlı, kesintisiz, şeffaf ve erişilebilir bir yönetim sisteminin EBAYS ile işletilmesi,
3. Mevzuata uygun belge üretimi, arşiv ve tasnif işlemlerinin EBAYS üzerinden yürütülmesi,
4. Kurumsal işlerin farklı lokasyonlardan (internet ve intranet üzerinden) mekandan bağımsız olarak sağlanması,
5. Elektronik ve mobil imza kullanılarak belge üretilmesi,
6. Kurumlar arası elektronik belge transferinin EBAYS ile gönderilmesi ve alınabilmesidir.

Örneğin; Karayolları Genel Müdürlüğü'nün EBAYS kullanımına geçişiyle, Genel Müdürlük bünyesinde bulunan başkanlıklar ile tüm Türkiye'yi kapsayan 18 Bölge Müdürlükleri arasında resmi yazışmalar hızlı bir şekilde yapılabilmektedir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın ÇED sürecini yönetmek ve kurumlar arasında her bir ÇED projesi için dijital iletişimi sağlamak amacıyla kurduğu e-ÇED sitemi sayesinde ise, bir projenin ÇED Başvuru Dosyası, ÇED Raporu, Nihai ÇED Raporu, projeyle ilgili tüm diğer bilgilere erişim kolaylıkla sağlanabilmekte ve iş bitiminde, projeler sistemde arşivlenebilmektedir. e-ÇED sistemi öncesinde, Karayolları Genel Müdürlüğü Çevre Şubesi'ne 3 takım klasör ve CD içinde gönderilen ÇED raporları, çoğaltılıp, ıslak imzalı resmi yazı ekinde ilgili Bölge Müdürlüklerine posta yoluyla gönderilmekteydi. Bu hem zaman, hem de kağıt israfına neden olmaktaydı. Bölge Müdürlükleri içinde de birimler arasında iletişimin yazışma yoluyla sağlanması, bu sürece teknik inceleme sürecinin de eklenmesi sonucu, Bölge Müdürlüklerinden Genel Müdürlüğe bilginin erişimi gecikebilmekteydi.

Hem EBAYS hem de e-ÇED'de bilgilerin dijital arşivlenmesi; geleneksel sistemde karşılaşılan çok eski proje dosyaları ve yazışmaların, muhafaza edilecek arşiv odalarının yetersiz kalması nedeniyle sayısallaştırılmadan imha edilmesi gibi negatifliklerden kaynaklı bilgi kaybı, bilgide sürekliliğin sağlanamaması, böylelikle tarihsel değeri olan bilgilerin yok olması gibi sorunların önüne geçilerek, bilginin korunmasını da sağlamaktadır. Bunun yanı sıra değinilmesi gereken en önemli konulardan biri, kentsel

alanlar dışındaki mekansal alanlarda kamu yatırımlarında özellikle orta ve uzun dönemli planlama çalışmalarında kurumlar arasında bütünsel yaklaşımın ve bilgi paylaşımının sağlanabileceği sistemlerin kurulmasının gerekliliğidir.

Nüfusun hızla artması ve dengesiz dağılması, doğal kaynakların azalması ve çevre kirliliği ile finansal kaynak bulma zorluğu; kamu hizmetinin hızlı, esnek, etkin ve verimli sunulmasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle; bakanlıkların veya kurumların, kamu yatırımlarının planlanması ve uygulanmasında bütünsel yaklaşımla, eşgüdüm içinde çalışması gerekir. Kaynakların boşa harcanmaması, faaliyet alanlarının çakışmaması, bilgi birikiminin sağlanması ve paylaşılması, yatırımların çevreye duyarlı ve hızlı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi, ancak; proje ve inşaat çalışmaları öncesinde herhangi bir sektöre ait kamu yatırımının fizibilite ve ÇED aşamalarında, diğer sektörlere ait mevcut ve/veya kısa, orta ve uzun vadede planlanacak olan tüm yatırımlarla ilgili bilgilerin doğru ve hızlı bir şekilde paylaşılması ve birlikte analizlerinin yapılmasıyla mümkün olabilir. Bu açıdan bakıldığında, mekansal alanların sektörel yatırım planlanması, kurumların sadece kendi içinde dijitalleşmesi veya kurumlarla sadece yazışması ile değil, kurumlar arasında da bilgi iletişim ağlarının kurulması ile sağlanabilir.

Siber fiziksel sistemler gibi yüksek teknolojiler kullanılarak akıllı kentlerin planlanması, suya duyarlı kentsel tasarımların yapılması, scada tabanlı kentsel su ve atık su alt yapı sistemlerinin kurulması, geri dönüşümü sağlayan sistemlerin geliştirilmesi, insan yaşam alanlarında tüketimin azaltılmasına yönelik sürdürülebilir uygulamalardır. Ancak kentler arası karayolu, demiryolu, baraj, enerji nakil hatları gibi yüksek maliyetli projelerin planlanması ve inşası öncesi dijitalleşme çağının gereği maliyet etkin bütünsel planlamaya odaklanmak da, ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilir mekansal planlamayı tetiklemesi açısından son derece önemlidir. Bu nedenle, bu makalede, Türkiye'de kurumların kendi kuruluş mevzuatları çerçevesinde üstlendikleri görevleri yerine getirirken, özellikle ÇED süreci öncesi veya esnasında diğer kurumlarla koordineli çalışarak bilgi paylaşımı ile kamu yönetimi ve politikalarının gelişimine ekonomik, sosyal ve çevresel nasıl pozitif katkı verebilecekleri, farklı sektörlerden örnekler verilerek irdelenecektir. Bu kapsamda enerji nakil hattı güzergah tespiti çalışmaları, karayolu, HES ve baraj projeleri, konut projeleri ve taş ocaklarının diğer sektörlerle etkileşiminin ekonomik, sosyal ve çevresel değerlendirmesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Kamu Yatırımları, Dijitalleşme, Bütünsel Yaklaşım, Mekansal Planlama, Ekonomi*

ABSTRACT

We are the beginning of the digital era called 4th industrial revolution or indutry 4.0., when information and technology change, develop and expand momentarily. This new era lead to transformation that is mandatory not only industrial production, but also digitalizing of holistic studying and processing of public private sector. With in this scope, state institutions and organizations have initiated Electronic Document and Archive Managing System (EDDAMS) since 2013. Moreover, the most important issue having to explain is to be neccessary to set up holistic approach and information sharing systems for public investments, particularly medium and long-term planning between organizations at spatial areas outlying of urban areas. Because of this in this article, in Turkey, it is scrutinised , when public states work within the frame of own regulation of constitutions by working with other public states, sharing informations how to contribute to public administration and policy positively in terms of economis, social and environmental aspects as cited different sectors, particularly before and duration of EİA. In this context, the interactions of plot a route of energy transmission line, highway, dams and hydroelectric power plants procets, housing projects and quary examples will be evaluated economically, socially and environmentally.

Keywords**:** *Public Investments, Digitalizing, Holistic Approach, Spatial Planning, Economy*

ENDÜSTRİ 4.0, KOLONİLEŞME VE KAMU POLİTİKALARI

INDUSTRY 4.0, COLONIZATION AND PUBLIC POLICIES

M. Cengiz KAYACAN
S.D.Ü. Makine Mühendisliği Bölümü

ÖZET

Son endüstri devrimi olarak adlandırılan Endüstri 4.0: eklemeli imalat teknolojileri, nesnelerin interneti, akıllı fabrikalar, siber fiziksel sistemler, büyük veri, Otonom robotlar, simülasyon, bulut bilişim sistemi, artırılmış gerçeklik olmak üzere on bileşenden oluşmaktadır. Endüstri 4.0 da en önemli terimin akıllı fabrikalar olarak söylense de en önemli unsur dijital bilgi üretmek, ayrıştırmak ve kullanmak olarak özetlenebilir. Dijital bilgi mekanik, ısıl, elektiriksel, manyetik, ışıma ve kimyasal sensorlar yardımıyla derlenmektedir. Derlenen bilgiler büyük veri olarak depolanmakta, saklanan bilgiler sistematik bir şekilde sınıflanarak amaca uygun kullanım için saklanabilmektedir. İşletme bilgisi, makine bilgisi, insani bilgi, ortam bilgisi vb. tüm bilgiler sistemin kurucusuna akmaktadır. Bu bilgiler kullanıcısının amacına göre sınıflandırılabilmektedir. Kimi zaman yeni teknoloji gelişiminde, kimi zaman sosyal algıların yönetilmesinde, kimi zaman havacılık ve savunma sanayinde kullanılabilecektir. Kimi zaman bilginin üretildiği millete aşılması zor bir engel olarak sunulabilmektedir. Yani endüstri 4.0'a yalın olarak teknoloji gözüyle bakmak doğru olmayacaktır. Teknolojik etkisi kadar sosyal etkisi olacaktır.

Üretilen bilgilerin kullanımı kadar muhafazası da önemlidir. Ajanlığın zirve yaptığı, dijital iletişimin yaygınlaştığı bir dönemde üretilen bilgilerin kontrol altında tutulması en önemli unsurlardan biridir. Teknolojiyi üretenlerin kullanıcılarına verdiği bakım, garanti veya servis hizmetleri aracılığıyla kritik bilgilerin transfer edilme potansiyeli taşımaktadır. Bu tehdit yaşamı kuşatan her alanı kapsamaktadır. Örnek olarak savunma, uzay teknolojiler, sağlık, gıda vb alanları söylenebilir. Daha somut bir örnek verilecek olursa, sağlık alanında kullanılan MR, tomografi vb. cihazlar bakım, onarım, servis adı altında her türlü bilgi teknoloji üreticisine açıktır. Kaldı ki hangi bilgilerin hangi formatta nerede saklandığını en iyi teknoloji üretici firmalar bilmektedir. Herhangi bir cihaz veya makinenin internet üzerinden erişimli servis hizmetleri veya doğrudan bakım onarım faaliyetleri esnasında istenilen bilgileri alabilme potansiyeli taşımaktadır. Üretilen bilgilerden bir kısmı işletme, planlama ve yönetimi ilgilendirirken, bir kısmı imalat ve iletişim gibi alanlarda kullanılabilecek niteliktedir. Belki de en önemli olanı toplum psikolojisini yönetmek için kullanılabilecek insan kaynaklı bilgiler olarak söylenebilir.

Her endüstri devriminden sonra mazlumlaştırılan milletler olmuştur. Bazı milletlerin doğrudan sömürge haline getirilerek dili, dini ve kültürleri değiştirilmiştir. Hatta o kadar ile gidilmiştir ki en temel yaşamsal ihtiyaçlarını bile karşılayamaz hale getirilmiş. Milletlerin öz güvenleri ellerinden alınarak zavallı hale getirilmiştir. Herhangi bir sosyal organizasyon yapma cesareti olmayan, dost veya düşmanını ayırt edemeyecek kadar değer yargıları kaybettirilmiş insan topluluğu haline getirilmişler. Klasik anlamda kolonilik veya müstemleke memleket olma dönemi kapanmış olabilir ancak, modern istilalar devam etmektedir. Toplumlardan derlenen bilgiler, modern kurgularla kendilerini yönetmek üzere geri beslemeli olarak geri dönmektedir. Dünyadaki önemli olaylar, özellikle ülkemizin de içerisinde bulunduğu Orta Doğu ülkelerindeki kaos ve karmaşanın yönetilmesinde endüstri 4.0 alt yapısı olan dijital iletişim ve dijital bilgi yapısı da kullanılmaktadır. Bu tür şer olumsuzlukların önlenebilmesi için önceden ön görüp yönetecek ve yönlendirebilecek alt yapının milli imkanlarla oluşturulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Endüstri 4.0 ilgili tüm tarafların katılımıyla doğru tartışılamaması durumunda bazı milletlerin kolonilik durumları devam ederken yeni kolonilerin oluşmasına da sebebiyet verebilir. Doğru tartışmadan maksat karşı durulması anlaşılmamalı. Tam aksine endüstri 4.0 herhangi bir şekilde gerçekleşecektir. Bunun için karşı durma yerine nasıl millileşir veya ne kadar millileşir kısmına odaklanmada fayda olacaktır. Bu ifadeden maksat bilgi üretme kaynaklarının ulusal imkanlarla yapılır hale gelmesi önem arz etmektedir. Ayrıca millileştirilemeyen ya da daha sonra millileşebilecek bileşenleri için bilgi güvenliği tedbirlerinin

alınması çalışmalarına odaklanmak gerekmektedir. Bu tedbirlerin yeterince dikkatli olarak alınamaması durumunda bilgileri sayısallaştırıyoruz adı altında önemli bilgilerin diğer milletlerin eline geçerek karşımıza tehdit içerikli faaliyetlerde kullanılarak çıkabilir.

Endüstri 4.0'ın daha sağlıklı kurgulanıp yürütülebilmesi için disiplinler arası çalışmalara daha çok ihtiyaç vardır. İlk bakışta konu mühendislik alanı gibi görünse de konunun psikolojik, sosyolojik, kültürel ve kamu yönetimi gibi disiplinleri kapsamaktadır. Endüstri 4.0'ın henüz başında olunmasından dolayı ülkemiz bilim insanlarının önceden olumlu veya olumsuz yönleri tartışmaya, olumlu yönlerinin daha da geliştirilmesi için yönlendirici, geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmalı. Diğer yandan teknoloji toplum etkileşiminden açığa çıkabilecek sorunların öngörü çalışmaları yapılıp etik, psikolojik ve sosyolojik sınırların oluşturulması çalışmaları yapılmasına katkı vermek gerekmektedir. Bu sayede sorun oluştuktan sonra çözüm arama alışkanlığından kurtulunarak önceden yapılacak çalışmalarla sorun çözümüne harcanacak imkan ve zaman daha etkili kullanılabilecektir.

Özellikle Endüstri 4.0 kapsamında insan odaklı bilgi üretimi veya kullanımında yukarıda bahsedilen çalışmalara ihtiyaç olacaktır. İnsanlar sensor teknolojinin gelişmesine bağlı olarak ayrı ayrı her organının veya vücut metabolizmasının performans veya değerlerini öğrenebilme imkânına kavuşabilecektir. Bu bilgilerin kişi tarafından sürekli takip edilmesinin kişi üzerine etkileri şimdiden detaylı olarak araştırılıp olası sınırların belirlenmesi gerekir. Buna ilave olarak e-muayene ve e-tedavi süreçleri ile ilgili sürdürülebilir yaklaşımlar çalışılmalıdır. Ayrıca canlıdan anlık derlenen bilgilerin hekimlere hangi zaman aralığında, hangi nitelikte iletilmesi ile ilgili çalışmalar yapılarak sınırları belirlenmelidir.

Yukarıda bahsedilen tartışmalar ışığında toplumların ürettikleri özgün bilgilerin güvenliğinin sağlanması, teknolojik alt yapının oluşturulması için yoğun gayret gösterilmesi, oluşturulacak endüstri 4.0 bileşenlerinin mümkün olduğu kadar milli teknolojiler kullanılarak yapılmasına ihtiyaç vardır. Bu konu sosyal, kültürel ve teknolojik tüm boyutları dikkate alınarak milli politikalar üretilerek uygulanmaya konulmalıdır. Hazır sistemlerle de endüstri 4.0 altyapısının kurulması mümkündür. Ancak, bu durumda teknolojisinin kullanıldığı ülkelere ekonomik ve teknolojik kolonilik yapmaya devam edilir. Endüstri 4.0'den istifade etmede diğer ülkelerin oluşturduğu teknolojinin kullanılmasındaki sakıncalardan kaçınalım derken sürecin dışında kalma tuzağına da düşülmemelidir. Bu tuzağa düşmemek için milli politikaların hızla oluşturup kamu yöneticileri tarafından uygulamaya konulmalıdır. Özellikle kamu fonlarının güdümlü kullandırılmasında yönlendirilmiş politikalarla ülkemiz açısından endüstri 4.0'ın oluşması ve kullanımının yaygınlaştırılması konusunda önemli rol oynanabilir. Bunun yanı sıra oluşturulacak nitelikli Endüstri 4.0 alt yapısı dost ve kardeş ülkelerin hem güvenli kullanımını sağlamak hem de ülke ekonomisine önemli katkı sağlanacaktır. Ayrıca diğer ülkelere ciddi manada bilgi ve teknoloji tabanlı hizmet satılarak katma değeri yüksek kazanım sağlanabilecektir.

Takip Edilmesi Gereken Milli Politikalar

- Endüstri 4.0 İçin Bilgi Akışı, Başta Eğitim Camiası Olmak Üzere Toplum Katmanları Arasında Daha Hızlı Yaygınlaştırılması,
- Akademiyada Endüstri 4.0 için Disiplinler Arası Yönlendirilmiş Çalışmaların Kurgulanması,
- Dördüncü Endüstri Devrimi Alanında Ulusal ve Uluslararası Güdümlü Projelere Katılmak Yada Organize Edilmesi,
- Milli Akıllı Fabrikaların Kurulması çalışmaları,
- Endüstri 4.0 için yapılacak çalışmaların doğru planlanması ve yönetilmesi,
- Yetkin İnsan Kaynağının Yetiştirilmesi çalışmaları,
- Endüstri Devriminin Toplumdaki Olası Sosyal, kültürel Etkileri Tartışılmalıdır,
- Endüstri 4.0' topluma Olası Sosyolojik ve Psikolojik etkilerinin Tartışılması,
- Endüstri 4.0 için milli politikanın oluşturulup kamu yöneticileri tarafından uygulamaya konulması gerekir.

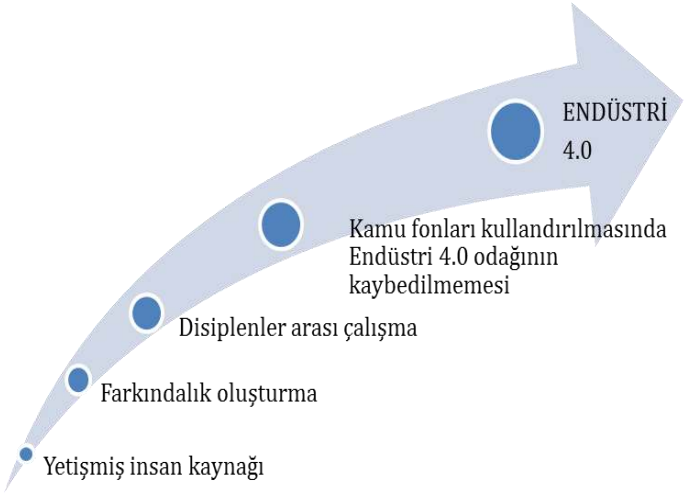

Şekil 1 Endüstri 4.0 İçin Yol Haritası

Anahtar Kelimeler: *Endüstri 4.0, Kolonileşme, Kamu Yönetimi ve Politikaları*

ABSTRACT

Industry 4.0 is the last industrial revolution of our times. It involves incremental production technologies, internet of things, smart production plants, syber physical systems, big data, otonomous robots and nonobots, simulation, cloud ICT systems and augmented reality. It is sometimes argued that the most imporant aspect of Industry 4.0 is smart production plants. Yet, digital data production, data sorting, analyzing and application should be considered as the most important aspects of Industry 4.0. Digital data may be collected or processed mechanially, calorificly, electromagneticly, chamically or radiantly. These data are stored as big data, sorted out, processed and used. All these data, which may be related to different fields ranging from braing imaging to space and defence technologies, are in fact open to utilization by the developers of degital technologies; and thus could be used according to the needs of the developer or marketed for different purposes. Accordingly, Industry 4.0 has not only technological aspects but also political and social consequences. Especailly, the protection of the data produced is imporant and requires the establishment of necessary infrastructure via the use of national technologies. This study has the goal of explaining Industry 4.0, the requirements, opportunities and risks associated with it, and possible public policies to be followed in the digital age.

Keywords: *Industry 4.0, Colonization, Public Policies*

DİJİTALLEŞME, KENT EKONOMİLERİ VE TURİZM

DIJITALIZATION, URBAN ECONOMICS AND TOURISM

Ayşen Peker YILDIZAN
Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Abidin KEMEÇ
Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Özkan YALÇIN
Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Ahmet ÖZASLAN
Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Günümüzde ekonomik yapı, politik yaşam, teknoloji ve kültürel düzlemler de hızlı bir dönüşüm yaşanmaktadır. Modernitenin ve kapitalizmin insan yaşamın da yarattığı bu hızlı dönüşüm üretimin kırsal bölgelerden kayarak kentsel bölgelerde yoğunlaşmasına neden olmuştur. Böylece kentler kapitalist sermayenin birikiminin sağlandığı temel mekanlar haline dönüşmüştür. Kent ve kentsel mekanların artı değer üreten bu denli büyük mekanlar haline dönüşmesinde; teknolojide yaşanan değişim ve dönüşümün geldiği son noktayı belirtmek için kullanılan dijitalleşmenin payının ne olduğu ise günümüzde oldukça merak edilen bir konudur.

1900 yıllardan itibaren hızlı bir ivme yakalayan dijitalleşme kavramını üzerine çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. İlk olarak dijitalleşme kelimesinin kökü olan dijital dediğimiz kavram Türk Dil Kurumu tarafından; sayısal olarak belirtilmiş ve verilerin bir ekran üzerinde elektronik olarak gösterilmesi olarak tanımlamıştır. Dijitalleşme yani Sayısallaşma ise, "Anolog mesajların (söz, resim, mektup, telgraf) nakledilebilen, işlenebilen ve elektronik olarak depolanabilen ayrı ayrı vuruşlardan oluşan sinyallere dönüştürmesi süreci" olarak tanımlanabilir. Bir başka ifadeyle dijitalleşme "her türlü ses, yazı, belge, müzik, görüntü gibi her türdeki veriyi önce 0 ve 1'lerden oluşan bilgisayar bitlerine dönüştürmek ve daha sonra telekomünikasyon teknolojisinin yardımıyla başka bir yere göndermek anlamına gelmektedir.

Sanayi Devriminden günümüze kadar geçen süre boyunca teknolojik gelişmeler hızlı bir şekilde ilerlemiştir. Sanayi Devrimi olarak nitelendirilen dönem, insan emeğinin yerini makinelerin alması ve bu alanda yaşanan tüm gelişmeleri kapsamaktadır. Tarım sektörü yerini hızla sanayi sektörüne bırakmıştır. Yaşanan bu gelişmeler sadece ekonomi alanında değil, sosyolojik, kültürel ve yönetimsel alanlarda da dönüşümler meydana getirmiştir. Teknolojide yaşanan bu gelişmeler sanayi devriminin dört aşamada ele alınmasına neden olmuştur. Bu aşamalar:

- Endüstri 1.0: Sanayi Devriminin ilk aşaması olarak nitelendirilen bu süreçte, el zanaatları ve atölye şeklindeki küçük işletmeler, su ve buhar enerjili mekanik üretim tesislerine dönüşmüştür. İnsan emeğinin ve hayvan gücünün yerini bu evrede makineler almıştır.
- Endüstri 2.0: Bir önceki dönemde yapılan çalışmalar hızla artmaya başlamış ve sonucunda elektrik enerjisinin sanayide fazlaca yer aldığı bir döneme girilmiştir. Henry Ford'un elektrik enerjisini üretimde kullanması ve akabinde seri üretime geçilmesi bu dönemin sembolü haline gelmiştir. Seri üretime geçilmesiyle birlikte uzmanlaşma ve iş bölümü zorunlu bir hal almıştır.
- Endüstri 3.0: 1970'lerden sonra başlayan bu süreçte elektronik ve bilgi teknolojileri ilk kez bir arada kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönemde bilgisayar, mikroelektronik, fiber optik, lazer gibi

teknolojilerin, telekomünikasyon, nükleer, biyotarım ve biyogenetik gibi bilimlerin gelişimi üretimin yönünü ve biçimini etkiledi. İletişim ve ulaşımdaki gelişmelerle, ticaret ve endüstri globalleşti.

- Endüstri 4.0: Şuan içerisinde bulunduğumuz dönem Endüstri 4.0 olarak tanımlanmaktadır. 2000'li yıllara geçişle birlikte internetin daha etkin kullanılması çipli sisteme geçilmesi ile artık canlı cansız nesnelerle iletişime geçilebilir bir dünya oluşmuştur. Aynı zamanda bu dönem siber fiziksel sistemlerin kullanıldığı, nesnelerin interneti olarak da ifade edilen bir dönemdir. Endüstri 4.0 sürekli artarak bireyselleşen müşteri isteklerine odaklanır ve fikir aşamasından başlayarak ürün geliştirme ve üretim siparişinden, bir ürünün son kullanıcıya dağıtımını ve geri dönüşümünü de kapsayacak şekilde tüm zinciri içine alan hizmetleri içerir.

Sanayileşme olgusu ile ortaya çıkan ve ölçek ekonomisinin bir sonucu olan "kitlesel üretim" ve "kitlesel tüketim" kavramları, kente verilen önemi daha da artırmıştır. Kentler artık yalnızca kendileri ve hatta yakın çevreleri ile değil, dünyanın diğer coğrafyalarında yaşayan toplumlar içinde üretim yapabilen geniş üretim merkezlerine dönüşmüşlerdir. Bu dönüşüm kentlerin büyüme hızlarında geometrik bir artışa neden olmuştur. Kentler böylece, gelişme ve kalkınma süreçlerinde bir avantaj yakalamışken, büyümenin getirdiği olumsuz koşullar ile de karşı karşıya kalmışlardır.

Keynesyen ve ithal ikameci gelişme stratejilerinin yaşadıkları bunalım sonucunda neo-liberal politikaların gündeme gelmesiyle birlikte kent kavramı, kapitalizm açısından değişime uğramış ve sermayenin yeniden üretiminin mekânı haline gelmiştir. Kentlerde yeni yükselen kavram sermaye olmuş ve kentler sermayenin cazibe merkezleri haline gelmiştir. Küreselleşme sonrası ortaya çıkan algıda, kentlerin cazibe merkezi olma arayışında kimlik kavramının ön plana çıkışı, kentlerin özgünlüğünü gündeme getirmiştir. Bu özgünlük arayışı içerisinde sanayi kentleri, çok görünür biçimlerde düşüşler yaşarken; sermayenin akış noktaları olan küresel kentler yükselmiş ve kentler arasında küresel ölçüde bir yarış başlamıştır.

Üretim ve tüketimin yanında önemli yenilik merkezi olan kentler büyük firmalar için bir çekim merkezi, bilgi ve sermaye üretimin ve paylaşımında düğüm noktası haline gelmiştir. Ancak, her kentin finansal, enformatik ve kamusal kaynaklar açısından belirli sınırları bulunmaktadır. Bu yüzden kentler doğal kaynakların, fiziksel sermayenin ve politika deneyimlerinin paylaşılabileceği ortamlar oluşturmak zorundadır. Günümüzde ülkelerin uluslararası ölçekte rekabet edebilmelerinin bir yolu da kentlerin turizm açısından cazibe merkezleri haline gelmesine zemin hazırlayacak araçları geliştirmektir. Sosyal medyanın etkin kullanılması ve bilgi ve iletişim teknolojilerine (ICT) yatkınlık dijital kentlerin turizm potansiyellerini artıracak araçlar olarak düşünülebilir. Zengin turizm potansiyeline sahip bölgeler, planlı ve sürdürülebilir bir turizm uygulaması sonucunda turistik yönden kalkınmakta ve dengeli bir şekilde gelişmektedir. Ekonomik yönden az gelişmiş bölgelerde oteller, tatil köyleri, restoranlar, moteller, seyahat işletmeleri ve sektörle bağlantılı diğer işletmeler sayesinde turizmden elde edilen gelirler ekonomik kalkınmayı desteklemektedir.

Dijital çağda iletişim, koordinasyonunun kolaylaşmasını sağlayarak, tatil yapma kararı verenler için bilgiye ulaşım süresini kısaltarak turizm alanında bir e – rehber görevi görmektedir. Ayda 12 milyondan fazla yolcuya tek bir platformda bağlantı kurma imkanı sağlayan internet, turizm ve otelcilik endüstrisine çevrimiçi olarak ulaşılabilecek bir fırsat sunmaktadır. Online seyahat acentaları, betonarme seyahat acentalarının yerini almasının yanında çeşitli ürün rezervasyon kombinasyonlarını ve bilgiyi bir araya getiren bir mağaza olarak hizmet sunmaktadır. Bilgi teknolojisinden yararlanan tüketiciler akıllı telefon uygulamaları ve Google uzantıları ile gidecekleri bölge/yöre'nin turistik ve kültürel zenginlikleri hakkında daha hızlı bilgi sahibi olmaktadır. Bu uygulamalar içinde Booking, Trivago, Tripadvisor, e-bilet, e-taksi ve navigasyon gibi yardımcı araçlar kullanılmaktadır.

Sonuç olarak; tarihsel süreç içerisinde teknolojik alanda yaşanan ilerlemeler, kentlerin ekonomik, kültürel, sosyolojik alanda gelişmesine öncülük etmiştir. Ayrıca, dijitalleşmenin yoğun olarak yaşandığı günümüzde artık büyüyen kentlerin, küresel bazda rekabet edebilmesinin bir koşulu teknoloji tüm alanlarda etkin olarak kullanmaktan geçmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kent, ,Turizm, Dijitalleşme, Küreselleşme, Teknoloji*

ABSRACT

Nowadays, urbans become a place which are provided accumulation of capitalist fund via technological progresses. In other words, the term of urban got changed and become a place of reproduction of fund with the implementation of the capitalist system by countries. Fund is the term which rising in the urbans and the urbanshas become the attraction center of the fund. It is a subject which is curious today that what is the digitalization's piece of the action to indicate the last point of change and conversion in technology that towns and urban spaces become such places that generate surplus value. In the post-globalization period, while industrial cities in decline very visible forms; global cities, the center of the capital, have rise and a global competition has begun between cities. In Digital Age, especially with the development of information and communication technology, significant developments have been recorded in terms of promoting tourism areas and providing contact with places to stay. In brief; In today's world where digitalization is intense, in order that growing cities have been able to compete globally effectively, they must utilize a technology in all areas.

Keywords: *City, Tourism, Dijitalization, Globalisation, Technology*

SOSYAL MEDYA FENOMENİ YEREL TURİZM DESTİNASYONLARI: SALDA GÖLÜ VE KUYUCAK KÖYÜ ÖRNEKLERİ

SOCIAL MEDIA FENOMENIA LOCAL TOURISM DESTINATIONS: SALDA LAKE AND KUYUCAK VILLAGE SAMPLES

Seda EFE
Süleyman Demirel Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Niran CANSEVER
Süleyman Demirel Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Hakan M. KİRİŞ
Süleyman Demirel Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Dijitalleşmenin önemli getirilerinden biri de fotoğraf ve video çekimlerini ve paylaşımını kolaylaştırması ve yaygınlaştırması olmuştur. Son dönemde fotoğraf – video çekimi ve bunu sosyal medyada paylaşmak gündelik hayatın fazlaca içinde yer alan bir davranış şekli olmuştur. Pek çok yeni araştırma bu davranışın psikolojik, sosyolojik, ekonomik vb. etkilerine yönelmeye başlamıştır. Günümüzde paylaşılan fotoğraflar, videolar, yazılar ve farklı görseller ile yeni yeni kültür ve turizm destinasyonlarının aniden tanındığı pek çok örnek vardır. Sosyal medyanın teşvik ettiği bu yeni turizm hareketi, insanların; daha az bilinen, keşfedilmediğini düşündüğü alanlara olan artan ilgisinden, oraya gitme isteğinden ve oraya gittiğini kanıtlama arzusundan beslenmektedir. Sosyal medya ilk etapta, söz konusu turistik destinasyonları tanıtmaktadır. Daha sonra turizmi, bir moda akımı gibi yaygınlaştırarak, en azından belli bir süre için sürdürülebilir hale getirmeye katkıda bulunmaktadır ve nihayetinde her şeyin çok hızlı tüketildiği dijital çağda yeni ve başka bir turizm destinasyonuna yönlendirerek sonlandıracak ya da azaltacaktır. Diğer bir deyişle sosyal medya bir yönüyle bu yeni turizm noktalarını *flash destinasyonlar* haline getirip birden parlatırken, bu noktaların aşırı yüklenmesi, hizmet altyapısının yetersizliği ve kalitesizliği, genel tablonun ortaya çıkan kesitlerden daha farklı olması ve yerel farkındalığın bununla koşut ilerlememesi gibi nedenlerle bir *saman alevi* etkisi de yapabilir.

Bu bildiri; insanların turistik geziler öncesinde sosyal medya araçlarını nasıl kullandıklarını iki farklı bölgesel örnek üzerinden, Burdur – Salda Gölü ve Isparta – Kuyucak Köyü Lavanta Tarlaları, örnekleri anlamaya çalışmaktadır. Araştırma, *gezilecek görülecek görüntülenecek ve özçekim yapılacak* yerlerin belirlenmesinde Instagram, Facebook ve gezgin blogları gibi sosyal medya araçlarından edinilen bilgilerin öncelikli ve yönlendirici olduğu varsayımından hareket etmektedir. Dolayısıyla dijitalleşmeyle sosyal medyanın etkin kullanımının, bu gibi yerleri daha görünür ve tanınır kılarak ziyareti özendirme ve yönlendirme etkisi ortaya çıkardığı söylenebilir. Bu noktada son dönemde turistik açıdan *flash destinasyon* haline gelen yerlerin sosyal medyada nasıl yer aldıkları ve yaygın hale geldikleri adeta bir *turizm modası* yaratarak ortaya çıkardıkları kentsel / kırsal dönüşüm ve hızlı ekonomik etkiler önemli bir araştırma konusudur. Bildiride, söz konusu iki turizm destinasyonu örneğinde sosyal medyanın gerçek ve sanal etkileri ele alınarak bunun yereli ve turizm şeklini dönüştürme kapasitesi tartışılacak, ilgili yerlerdeki gözlemler ve istatistiksel veriler de kullanılacak ve değerlendirmeler yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Dijitalleşme, sosyal medya araçları, flaş turizm destinasyonları, yerel dönüşüm, sürdürülebilirlik*

ABSTRACT

One of the important changes in digitalization facilitates taking photos and recording videos and widespread sharing. Recently, taking photos and recording videos and also sharing them on social media have become a form of behavior that takes place in much of daily life. Many new researches have begun to investigate the psychological, sociological and economic implications of this behavior. Today, there are many examples of new culture and tourism destinations suddenly being recognized via with sharing photos, videos, writings and different images. This new tourism movement, promoted by social media fed from the supply of people's increasing interest in the lesser-known, undiscovered areas, to the desire to go there and to prove that he/she has gone there. In the first place social media introduce such touristic destinations. Then, social media contributes to making tourism sustainable, at least for a certain period, by spreading it as a fashion trend but ultimately social media will end or reduce this popularity by directing people to another or different tourism destinations. In other words, while the social media has turned these new tourism spots into flash destinations, the overburdening of these points, inadequacy and poor quality of service infrastructure and local indifference may cause problems.

This study attempts to understand the examples of how people use social media tools before they schedule their touristic trips and examines two different regional examples; Burdur - Salda Lake and Isparta - Kuyucak Village Lavender Farms. The research is based on the assumption that the information obtained from social media tools such as Instagram, Facebook and traveler blogs are the priority guide in the preferences of tourists for sightings and places to take selfie. Therefore, the effective use of social media by digitalization makes such places more visible and recognizable, and also can be said that it has incentive function in choosing touristic destinations. In this point, places that have recently become flash destinations and how they are involved in social media and how they have become widespread are all also important issues for urban and rural economies. In this study, the real and virtual effects of social media are examined in the context of two tourism destinations and a discussion on the capacity to transform the local and tourism form is presented. Observations and statistical data gathered from relevant sites are used in the analysis.

Keywords: *Digitalization, social media tools, flash tourism destinations, local transformation, sustainability*